
IMPERII PERSICI
Typus,
ex mente XENOPHONTIS
EUROPÆ
PARS
Thracia
PONTUS
EUXINUS
Indi qui et
Æthiopes
Colchis
MARE
CASPIUM
Armenia
Phrygia
Chaldæi qui et
Chalybes
Paphlagones
Mariandyni
Minor
Æolis
Sardes
Phrygia Major
Lydia
Ionia
Caria
Cilicia
ASSYRIA
Ecbatana
MEDIA
Babylon
Bactri
Susa
PERSIA
Cretahis
Cyprus Ins.
MARE
MEDITERRANEUM
Phœnicia
Sacæ
Cadusii
LIBYA
ARABIA
Cadesia
ÆGYPTUS
PETRÆA
DESERTA
Pars Æthiopiæ
SINUS ARABICUS
SINUS PERSICUS
AFRICÆ
ARABIA
MARE ERYTHRÆUM
PARS
FELIX

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

XENOPHONTIS
DE
CYRI INSTITUTIONE
LIBRI OCTO.

Græca recognovit, cum Codice MS. Oxoniensi & omnibus ferè libris Editis contulit, plurimis in locis emendavit, Versionem Latinam reformavit, Observationibus suis, Tabulaque Geographica auxit & illustravit; Notas H. Stephani, Leunclavii, Æ. Porti & Mureti recensitas & castigatas, Variantium Lectionum delectum, Indicesque necessarios adjunxit

THOMAS HUTCHINSON A. M.

Editio Quarta.

LONDINI,

Typis J. Bettenham,

Impensis C. Hitch, in Vico dicto Pater-noster Row, & B. Barker, ad insignia Collegii Westmonasterienſis juxta Scholam Regiam.

M.DCC.XLVII.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

XENOPHONTIS

DE

CYRI INSTITUTIONE

LIBRI OCTO.

MVSEVM BRITAN

EDITIO QUARTA.

LONDINI,

Typis J. BRITANNICI,

Impensis G. Hitch, in Vico dicto Pater-noster Row,
MDCCXLVII.

LECTORI S.

TRiennium jam fermè exactum eſt, ex quo XENOPHONTEA hæc Cyri M. Hiſtoria Græcè & Latinè, varióque obſervationum cultu exornata, publicam in lucem è prelo prodiit *Oxonienſi*. Cùm verò iſtius quidem editionis exemplaria, tam propter eorum penuriam, quàm adparatûs univerſi magnificentiam jam magno veneant, juventutíſque adeò ſtudioſæ manibus ferè denegata ſint; viſum eſt, ad fidem ejus novam hanc editionen ità formare, ut & comparari commodè & tractari poſſit. Hunc in finem, textum, verſionem, notas denique typis excudi minoribus, minoríque adeò totum Opus exhiberi formâ curavimus. Diſſertationes etiam editioni Oxonienſi præmiſſas, eidémque adjunctum vocabulorum Orientalium Indicem eo omiſimus conſilio, ut iſti ſimul

editioni ſalva ſua conſtaret præſtantia, ac mole voluminis decreſcente, pretium unà decreſceret. Duo tamen adjecti ſunt Indices: quorum alter voces, ad rem quæ ſpectant militarem, expoſitione auctas; alter res memorabiles, ſervato literarum ordine, complectitur. Vale, Lector amice, curíſque noſtris fave.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄.

1 ΕΝΝΟΙΑ ποθ' ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολιτεύεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ· ὅσαι τ' αὖ μοναρχίαι, ὅσαί τε ὀλιγαρχίαι ἀνήρηνται ἤδη ὑπὸ δήμων· καὶ ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυχεῖς ἄνδρες γεγενημένοι. Πολλοὺς δ' ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, καὶ ἐν ἰδίοις οἴκοις τοὺς μὲν, ἔχοντας καὶ πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως ἀδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάντη δυναμένους χρῆσθαι πειθομένοις τοὺς δεσπότας. 2 Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐνενοοῦμεν, ὅτι ἄρχοντες μέν εἰσι καὶ οἱ βουκόλοι τῶν

SUBIIT aliquando nos cogitatio, quot Democratiæ ab iis everſæ fuerint, qui alio quodam reipublicæ ſtatu, potiùs quàm populari, uti vellent ; quotque item Monarchiæ, quotque Oligarchiæ à populo jam ſublatæ : & quot tyrannidem adgreſſi, eorum alii quidem vel ſtatim prorſùs ſint *de imperio* dejecti, alii verò, ſi modò imperium, quantumcunque id *tandem* fuerit ad tempus, retinere valuerint, in admiratione ſint, tanquam qui & ſapientes fuerint & felices viri. Quin & multos animadvertiſſe videbamur, quorum alii quidem in privatis ædibus famulos vel complures, alii verò perpaucos haberent ; cùm tamen iidem domini nè his quidem paucis in omnibus poſſent uti obedientibus. Ad hæc autem cogitabamus, & bubulcis in boves, & in equos

1 Εννοια ποθ' &c.] Eo conſilio proœmium hoc adornavit Xenophon, ut Cyrum virtute, tam bellicâ quàm civili, inſtructiſſimum exhiberet. Imperandi artem eſſe quiddam longè difficillimum, alia atque alia Civitatum Græcarum fata multiplici docuerunt exemplo. Erat ergo Cyri propria quædam laus, quòd eam penitùs intellexit, & feliciter exercuit : dum quanto major operi acceſſerit difficultas, tanto uberior illi conſtiterit gloria.

2 Ετι δὲ πρὸς &c.] Ab imperatorio ad poſtorale munus apta ſatis tranſitio, HomeroScriptoribuſque Orientalibus perquàm familiaris. Quæ quidem & ſimplicitati dictionis, quam in Xenophonte nulli non deamârunt, & verbis, quibus Cyrum l. 8. p. 581 uſum facit, adprimè eſt conſentanea, παραπλήσια ἔργα εἶναι νομίων ἀγαθῷ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ.

βοῶν, καὶ οἱ ἱπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀνθρώπους δὲ οἱ καλούμενοι νομεῖς, ὧν ἂν ἐπιστατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τούτων νομίζοιντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδοκοῦμεν ὁρᾶν μᾶλλον ἑθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονται τε γὰρ αἱ ἀγέλαι οἷ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονται τε χωρία ἐφ' ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονται τε ὧν ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν, τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν, ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι ὅτως, ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἔτι τοίνυν ἡδεμίαν πώποτε ἀγέλην ἠσθόμεθα συσσᾶσαν ἐπὶ τοὺς νομέας, ὅτε ὡς μὴ πείθεσθαι, ὅτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ καλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἄρχουσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις ὑπ' αὐτῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ' ἀδένας μᾶλλον συνίσανται ἢ ἐπὶ τούτους, οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας. Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, ὅτως ἐγινώσκομεν περὶ αὐτῶν, [1] ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζώων εἴη ῥᾷον ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, πολλὰς δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμεθα [2] μεταγνῶναι, μὴ ὅτε τῶν ἀδυνάτων, ὅτε τῶν χαλεπῶν ἔργων

illis, qui eos paſcunt, eſſe imperium, omnéſque adeò paſtores qui vocantur, poſſe eorum, quibus præſint, animalium dominatores jure exiſtimari: atque videre videbamur greges hoſce omnes libentiùs paſtoribus parere, quàm principibus ſuis homines. Greges enim illi & pergunt quocunque eos paſtores dirigant, & per ea paſcuntur loca, in quæ eos dimittant, & ab iis abſtinent, à quibus eos arceant: quinetiam fructibus, qui ex eis proveniunt, paſtores ità, ut ipſi voluerint, uti ſinunt. Jam verò nullum unquam gregem adverſùs paſtores coiviſſe accepimus, quò vel minùs eis pareret, vel fructu uti non permitteret: imò etiam omnibus aliis infeſtiores ſunt greges, quàm iis, qui & in eos imperium habent, & ex iis capiunt commoda: homines verò contra nullos magìs conſurgunt, quàm quos imperium in ſe moliri ſenſerint. Hæc igitur cùm in animo verſaremus, ità de iis ſtatuimus, eâ eſſe hominem naturâ, ut facilius illi ſit aliis omnibus animantibus, quàm hominibus, imperare. Sed poſtquam cogitavimus Cyrum exſtitiſſe Perſam, qui permultos quidem homines, permultas civitates, permultaſque nationes ſibi habuerit obſequentes, tum verò mutatâ ſententiâ coacti ſumus exiſtimare,

1 Ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι] Eam ſc. eſſe humanæ naturæ conditionem——ut Stephanus hanc phraſin interpretatus eſt: ſive, Hominem ità eſſe à naturâ comparatum, ut facilius &c.

2 Μεταγνῶναι] Propriè eſt, *Sententiam mutare,*

ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἢν τις ἐπισαμένως τοῦτο πράτ῀ῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἑθελήσαντας πείθεσθαι, τοὺς μὲν, ἀπέχοντας πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν, τοὺς δὲ, καὶ μηνῶν, τοὺς δὲ, οὐδ' ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν, τοὺς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν ἴδοιεν· καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν. Καί γάρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πάλαι ἀρχὰς παρειληφότων, καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων. ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καίπερ πολλῶν ὄντων Σκυθῶν, ἄλλα μὲν οὐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι ἀγαπῴη δ' ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θρᾷξ Θρᾳκῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν· καὶ τἆλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν· τὰ μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ μαλύσθαι ἀπ' ἀλλήλων· Κῦρος δὲ πραλαβὼν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ Ασίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, [1] ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ Υρκανίων· καὶ ἐστρέψατο δὲ Σύρους,

quod imperare hominibus neque in impoſſibilium ſit neque difficilium factu numero, modò quis peritè id agat. Cyro certè quidem novimus libenter paruiſſe alios, qui complurium dierum, alios, qui etiam menſium, iter ab eo diſtarent, alios item, qui nullo unquam tempore illum adſpexerant, alios demum, qui benè noverint nè fore quidem ut viderent; ac nihilominus tamen ei obedire voluerunt. Is etenim uſque adeò cæteris regibus antecelluit, tum iis qui paternos principatus accepiſſent, tum iis qui ipſi per ſe acquiſiviſſent, ut Scytha quidem, quamvis permagnus ſit Scytharum numerus, nullam aliam gentem ditioni ſuæ ſubjicere poſſit, ſatis verò ſibi ducat, ſi in ſuam imperium tenere perſeveret; & Thrax in Thracas, & Illyricus in Illyricos; quod ipſum de reliquis itidem nationibus audimus: nam in Europâ quidem gentes etiam nunc ſuis aiunt legibus vivere, & minimè conſociatas eſſe: Cyrus autem, cùm nationes Aſiæ ſuis ſimiliter legibus utentes accepiſſet, cum exiguâ Perſarum manu profectus, Medis Hyrcaniiſque non invitis præfuit: ſubegit verò Syros,

mutare, aliter, quàm anteà, judicare; adeóque, cùm μετανοια ipſa nihil aliud ſonet, quàm *mutatio ſententiæ*, obſervare libet Anglicanos interpretes Apoſtoli verba, Heb. 12. 17. οὐχ εὗρε τόπον μετανοίας, minùs rectè reddidiſſe. Ibi enim vox μετάνοια non pœnitentiam, quaſi Eſavo denegatam, ſed Iſaaci retractationem fruſtrà quæſitam, denotat: ut hic ſit loci ſenſus, Eſavi neque precibus neque lacrymis Iſaacum permoveri potuiſſe, ut quæ modò Jacobo promiſerat, ea jam beneficia in ipſum transferenda revocaret.

1 Ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἑκόντων δὲ Υρκανίων] Partic. δὲ, præcedente μὲν, ſæpè ſolam copulandi vim habet, atque ità in pluribus ejuſdem periodi membris adhiberi ſolet. Exemplorum tanta eſt in uno Xenophonte copia, ut, omnia proferre, hominis eſſet otio ſuo & lectoris patientiâ intemperanter abutentis. Hoc igitur ſemel monuiſſe ſit ſatis. Conſimilis harum particularum occurrit uſus. Jud. 8.—— σάρκα μὲν μαίνεσι, κυριότητα δὲ &c Notandum etiam eſt, Xenophontem hìc copiosè enarrare regni illius amplitudinem, quod Cyro dediſſe Deum traditum eſt, 2 Chron. 36. 23. Eſdr. 1. 2.

Ασσυρίους, Αραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξε δὲ καὶ Βακτρίων καὶ Ινδῶν καὶ Κιλίκων· ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων, καὶ [1] Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ πολλῶν ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Επῆρξε δὲ καὶ Ελλήνων τῶν ἐν τῇ Ασίᾳ, καὶ βαρβάρων δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν ὧν ἐπ' αὐτῷ ὁμογλώττων ὄντων, ἔτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ [2] ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἐδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι. Ανηρῄθησαν δὲ τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν, ὅποι ἂν [3] ἄρξηταί τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἥν τε πρὸς ἕω, ἥν τε πρὸς ἑσπέραν, ἥν τε πρὸς ἄρκτον, ἥν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ημεῖς μὲν δὴ, ὡς ἄξιον ὄντα θαυμάζεσθαι τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐσ-

Assyrios, Arabas, Cappadocas, Phrygas utrosque, Lydos, Caras, Phœnices, Babylonios; imperavit etiam & Bactriis & Indis & Cilicibus; & Sacis itidem & Paphlagonibus & Mariandynis, aliisque compluribus gentibus, quarum nè nomina quidem quis possit referre. Atque Græcos Asiam incolentes, Cyprios quoque & Ægyptios, cùm ad mare descendisset, in potestatem suam redegit. His igitur imperavit gentibus, quibus neque cum ipso, neque inter se, lingua erat communis: & tamen potuit tantum terrarum *nominis* sui terrore pervadere, ut omnes percelleret, nemóque adversùs ipsum quidquam moliretur: ac tantum omnibus gratificandi sibi desiderium injicere valuit, ut semper ipsius arbitrio regi cuperent. Tot autem nationes *sibi* devinxit, quot vel percurrere operosum fuerit, quocunque quis ire à regiâ cœperit, sive ad orientem, sive ad occidentem, sive ad septentriones, sive ad meridiem. Nos quidem certè, cùm sit hic vir admiratione dignus, di-

1 Μαριανδυνῶν] Libet Populum hunc, diù nimis exultantem, suam tandem in sedem reducere. Quod feci, jure factum ostendent, Ptolom. p. 134. Edit. Bert. Strab. p. 816. & 996. Ed. Wolt. Dionys. perieg. v. 788. Scylax in Peripl. p. 34. Anonym. in descript. Pont. Eux. p. 10. Ed. Oxon. Mela p. 23. Ed. Gron. Qui Mariandynos, non verò Megadinos vel Megadidos, inter gentes hic loci à Xenophonte memoratas, recensere solent. Et, quod omnem dubitationem tollat, Philelphus, vetere usus exemplari, *Mariandynis* in suâ versione exhibet.

2 Τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ] Editi quidam libri habent τῷ ἑαυτοῦ. Stephanus etiam ait se malle præpositionem illam hinc abesse. Quam tamen, cum librorum melioris notæ auctoritate, tum usitato Scriptorum Atticorum stilo fretus, omnino retinendam censeo. Hi quippe præpositionis, ante genitivum eleganter redundantis, non pauca suppeditant exempla.

3 Αρξηταί τις πορεύεσθαι] Πλεονάζειν hìc videtur ἄρξηται, ut sæpè in libris Evangelicis; ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν, pro ὁδὸν ἐποίουν, Marc. 2. 23. Et, ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν, Marc. 6. 7.

κεψάμεθα τίς ποτε ὢν γενεὰν, καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποίᾳ τινὶ παιδείᾳ παιδευθεὶς, τοσοῦτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. Ὅσα δ' ἂν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ [1] ἠσθήσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

ΠΑτρὸς μὲν δὴ λέγεται ὁ Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· (ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κληίζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ, τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται, καὶ ἄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀναλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι

speximus, quo tandem genere ortus, quali præditus ingenio, quâve institutus disciplinâ, adeò in hominibus imperandis excelluerit. Quæcunque igitur de illo & audivimus & percepisse videmur, hæc enarrare conabimur.

AC Cyrus quidem patre natus esse dicitur Cambyse, Persarum rege: (Cambyses autem hic Persidarum genere natus erat; at Perside à Perseo nomen habent;) matre verò consentitur fuisse Mandane; quæ quidem Mandane erat Astyagis, Medorum regis, filia. Fuisse autem Cyrus naturâ fertur, atque hoc etiam tempore à barbaris decantatur, specie quidem pulcherrimus, animo verò humanissimus, disciplinæ studiosissimus, & honoris cupidissimus; adeò ut laudis gratiâ laborem omnem perferret, omnéque adiret periculum. Animi certè indole ac formâ tali ornatus fuisse traditur: quinetiam secundùm Persarum leges institutus est. Hæ autem leges à curâ publici commodi initium sumere

1 Ἠσθῆσθαι δοκοῦμεν] Nè quis hisce loquendi formis, ἐδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, ἠσθῆσθαι δοκοῦμεν &c. hujus historiæ fidem elevatam putet, notandum est, verba δοκεῖν, φαίνεσθαι, νομίζεσθαι, ità à Græcis adhiberi solere, ut per ea significent (non dubii quidpiam aut ambigui, non quod *videtur*, sed) quod *revera est*. Sic enim Ulp. ad Olynth. 1. Dem. p. 2. τὸ δὲ νομίζειν, καὶ τὸ δοκεῖν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὑ πάντως ἐπὶ ἀμφιβόλου τάττουσιν οἱ παλαιοὶ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθοῦς. Cujus rei testimonium perhibent, Isocrat. ad Dem. p. 6. Ed. Wolf. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος. ubi, δοκεῖ κρατεῖσθαι ponitur pro κρατεῖται. & Appian. de Bell. Hisp. Edit. Steph. p. 256. οὕτινες δ' αὐτὴν οἰκῆσαι πρῶτοι νομίζονται, quæ rectè vertit interpres, *Qui primi eam* (Hispaniam) *incoluerint*. Nec aliter apud Sacros Auctores verba ista solent intelligi; Matt. 3. 9. μὴ δόξητε λέγειν. Luc. 8. 18. ὃ δοκεῖ ἔχειν. Act. 16. 13. οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, pro ὃ ἦν.

μενοι· οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πολεῖσαις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πολεῖσαι πόλεις ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλωσι διάγειν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν οὗ μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχουσι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ περσικοὶ νόμοι προλαβόντες, ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηρόν τινα ἔργον ἢ αἰσχρὸν ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· Ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο [1] τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες·

videntur: nec eodem modo, quo pleræque civitates, curam illam auſpicantur. Etenim plurimæ civitates unicuique liberos ſuos, prout ipſe voluerit, educare permittentes, atque ipſis ſenioribus pro arbitrio vitam agere, eis præſcribunt nè furentur, nè rapiant, nè in domum aliquam vi ingrediantur, nè quem injuſtè percutiant, nè adulterium committant, nè magiſtratûs imperium detrectent, & reliqua itidem his conſimilia: quòd ſi quis in horum aliquo delinquat, pœnas in eum ſtatuerunt. At Perſicæ leges *hoc* antevertentes, diligenter curant ab initio tales nè ſint cives, qui pravam aliquam fœdámve rem appetant. Curant autem hoc modo: Eſt illis forum quod vocatur Liberale, ubi & regia, & aliæ magiſtratuum ædes ſunt extructæ. Hinc venalia quæque, & circumforanei atque eorum clamores & ineptiæ alium in locum ſunt rejectæ; nè horum turba cum decoro illorum ordine, qui ſunt inſtituti, miſceatur. Eſt autem hoc ipſum forum, ad palatia ſitum, in quatuor partes diviſum; quarum una pueris eſt adtributa, altera ephebis, tertia viris, quarta iis, qui jam militares annos confecerint. Atque lege ad ſua loca ſinguli horum adſunt, pueri quidem & viri, primâ luce:

1 Τελείοις ἀνδράσιν] Quæ uno verbo reddere, cum Gabrielio, ſatiùs duxi, quàm periphraſi minùs propriâ uti. Eum autem τέλειον ἄνδρα dicere ſolent Græci, qui ad ἀκμὴν ætatis viriumque vigorem pervenit. Senſu quidem tralatitio is Apoſtolo, Epheſ. 4. 13. dicitur τέλειος ἀνὴρ, qui quod ad interiorem hominem attinet, eouſque profecerit, ut myſterium fidei probè teneat, & (ut Hebr. 5. 14.) ſenſus habeat ad diſcernendum bonum à malo exercitatos.

οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. Οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢν μὴ προρρηθῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἠρημένοι εἰσὶν, οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίους ἂν ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἳ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἠρημένοι, οἳ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν. Ἃ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ἢ ἐπιμέλουνται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι [1] ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες

seniores verò, quando cuique commodum ſit, exceptis diebus ſtatutis, quibus oportet eos adeſſe. At ephebi cubant etiam ad palatia cum gymnicis armis, præter eos qui uxorem habent: hi autem nè requiruntur quidem, niſi denunciatum fuerit, ut adſint; nec tamen ſæpiùs abeſſe decorum eſt. Harum autem cuique partium duodecim ſunt præſides; (nam & in duodecim tribus Perſæ ſunt diviſi) & pueris quidem præſunt delecti quidam ex ſenioribus, qui optimos eos redditurі videantur: ephebis autem, ex viris, qui hos effecturi optimos exiſtimentur: & viris, qui eos redditurі putentur paratiſſimos ad ea exequenda, quæ à ſummo magiſtratu conſtituta fuerint & imperata: ſunt etiam ſeniorum præſides delecti, qui ideò præſunt, ut ipſi quoque ſua perſolvant officia. Quæ verò cuique ætati facienda præcipiantur, enarrabimus, quò magis perſpicuum fiat, qualem adhibeant curam, ut cives ſint quàm optimi.

Pueri igitur ad ſcholas ventitantes, in juſtitiâ diſcendâ verſantur: aiuntque illos hujus rei cauſâ venire, quemadmodùm apud nos qui literis diſcendis operam dant. Horum verò præſides maximam diei

[1] Ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται] Nimirum, ad diſcendam juſtitiam: *ἐπί τι ἔρχεσθαι* ſæpè apud Xenoph. alioſque ſignificat, *alicujus rei conſequendæ aut peragendæ cauſâ venire.* Eâdem loquendi formulâ uſus eſt S. Mat. c. 3. v. 7. ubi, *ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα*——valet,——*ἕνεκα τοῦ βαπτισθῆναι.*

αὐτῶν διαλελῦσι τὸ πλεῖον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, [1] καὶ ἄλλων οἷων εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος ὃ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, [2] δικάζονται δὲ ἥκιστα, [3] ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους, καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ παιδίδα, καὶ φίλους. Ἔπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς

partem in jure dicendo consumunt. Fiunt etenim inter pueros quoque, quemadmodùm inter viros, accusationes mutuæ, & de furto, & de rapinâ, & de vi, & de fraude, & de maledictione, & de aliis, uti par est. Quoscunque autem in horum aliquo deliquisse noverint, *eos* puniunt. Castigant etiam quoscunque injustè *alios* accusâsse deprehenderint. Ac judicium de eo quoque exercent crimine, cujus causâ homines quàm maximè quidem se invicem oderunt, in jus verò minimè vocant, *scilicet* ingratitudine; & quemcunque cognoverint posse referre gratiam, qui tamen non refert, hunc etiam severè admodum puniunt. Arbitrantur enim ingratos & Deos imprimis, & parentes, & patriam, & amicos negligere. Ingrati autem animi vitium maximè comitari videtur impudentia: etenim hæc ad turpia quæque dux maxima esse videtur. Temperantiam quoque pueros docent: ad temperantiam verò discendam plurimùm id eos adjuvat, quòd ipsos etiam seniores vident totos dies temperanter vitam agere. Docent porrò eos magistratibus parere: quam item ad rem multùm confert, quòd & seniores

1 Καὶ ἄλλων οἷον εἰκός]——Et de aliis minùs honestis, quæ nonnunquàm fieri verisimile est, quæque ad magistratum deferri & solent & debent.

2 Δικάζονται δὲ ἥκιστα] Vulgares Editiones habent οὐχ ἥκιστα; sensu planè contrario, & (ut levissimè dicam) incommodo. Mureto monente, delemus part. οὐχ: quod & Stephanus probat, & hujus loci postulat sententia. Dicit enim Xenoph. *Id Persis fuisse peculiare, quòd non tantùm (ut reliqui homines) odio haberent, sed in judicium insuper deducerent,* ἀχαριστίας *crimen.*

3 Ἀχαριστίας] Quod de Persis tradit Xenoph. id Macedonibus solis tribuisse videtur Seneca, l. 3. Benef. c. 6. *Exceptâ Maced. gente, non est* &c. Sed, meritò suspecta est hujus loci communis lectio; in quo Medorum, loco Macedonum, reponi debere contendunt Steph. & Muretus.

πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἐχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ πολλοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀπ' ἀρίστου γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι ἀπὰ μητρὸς σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. Φέρουσι δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, [1] κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἢν τις διψῇ, [2] κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἓξ καὶ ἑπταικαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ τούτου δὲ [3] εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε·

Δέκα ἔτη, ἀφ' ἧς ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι

magno ſtudio magiſtratibus obtemperare cernunt. In cibo etiam ac potu continentes eſſe docent: ad quod item præſtandum, id magnoperè conducit, quòd vident ſeniores ipſos non priùs ventris causâ diſcedere, quam præſides eos dimiſerint; quodque non apud matrem pueri, ſed apud præceptorem, veſcuntur, quando id eis præſides ſignificârint. Ferunt autem domo pro cibo quidem, panem, pro obſonio, naſturtium: ad potandum verò, ſi quis ſitiat, cothonem, ut de fluvio hauriant. Ad hæc ſagittare diſcunt & jaculari. Et quidem ad ſextum ſeptimúmve ac decimum ætatis annum hæc agunt pueri: ex eo autem tempore ad ephebos abeunt. Hi rursùs ephebi hoc modo degunt:

Decem annis, poſtquam ex pueris exceſſerint, cubant quidem circa palatia, quemadmodum jam dictum eſt, cùm civitatis cuſtodiendæ, tum exercendæ temperantiæ gratiâ: (videtur enim hæc ætas potiſſimùm curâ indigere) ac interdiu etiam magiſtratibus utendos ſe

1 Κάρδαμον] Plantæ ſpecies, quæ (ut Phavorinus) apud Perſas reperiri ſolet. Varias ejus virtutes enumerant, Caſſianus Baſſus Geoponic. l. 12. c. 27. Ed. Cant. Dioſcorid. l. 2. c. 185. Plin. Hiſt. Nat. l. 20. c. 13. Unam tamen non attigerunt, quæ hîc præcipuè venit notanda, quæque à Suidâ his verbis memorata eſt; Επισχιτικὰ οὖραν τὰ κάρδαμα καὶ πτύσματος. Καὶ διὰ τοῦτό φασι Πέρσας χρῆσθαι· φυλάττονται γὰρ πολλὰ πτύειν, καὶ οὐρεῖν, καὶ ἀπομύττεσθαι. Hanc ſiccandi vim ei quoque tribuit Phavorinus.

2 Κώθωνα] Poculum fictile, propriè Laconicum & militare; cujus formam referebat id, quo utebantur Perſæ; ideóque apud Xenophontem eodem, quo Laconicum illud, venit nomine. Quoad formam verò (quantum quidem ex Plutarch. Tom. 1. p. 45. Ed. Par. Jul. Poll. l. 6. c. 16. Athen. διπν. l. xi. c. 10. Phavor. & Heſych. colligere licet) altior paulò erat, unam anſam habens & ἀμφωτας; id eſt, cujus non rectà aſſurgunt latera, ſed protuberant.

3 Εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται] Sc. ἐκ τῶν παίδων. Eâdem ellipſi utitur Apoſt. 2 Cor. 2. 13. ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν, pro ἐξῆλθον ἐκ Τρωάδος, καὶ ἀπῆλθον εἰς Μακεδονίαν, ut Joh. 4. 43. ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν &c.

χρῆσθαι ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τῆ κοινῆ· καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ [1] κοπίδα ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ πάλτα δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τῆ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶεν, ὅτι ἀλεθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ [2] μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. Καὶ γὰρ πρωὶ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ. Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀντισῆται· παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε ὀ ῥᾴδιον εὑρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἄλλα δὲ ὅμοιον. Καὶ θη-

præbent, si quid agendum sit pro republicâ: & si tempus ità postulet, omnes circa palatia morantur: cùm verò rex venatum exit, id quod sæpiùs unoquoque mense facit, dimidiam custodiæ partem educit. Habeant autem exeuntes oportet arcus cum pharetrâ, ac copidem in vaginâ, vel securim: præterea scutum, & palta duo, ut & alterum emittant, & altero, si sit opus, cominùs utantur. Idcircò autem venatui publicè dant operam, & rex, perindè ac in bello, se ducem eis præstat, venatúrque ipse, &, ut alii venentur, curam adhibet, quòd videtur hæc verissima esse bellicæ disciplinæ exercitatio. Etenim assuefacit diluculò surgere, & frigora caloréque perferre; itineribus quoque exercet atque cursu; necessarium etiam est feram, ubicunque occurrerit, sagittâ, jaculóque petere. Sæpè etiam acui animum in venatione necesse est, cùm valentior aliqua bestia contrà se objecerit: ferire enim propiùs accedentem oportet, & ab irruente cavere; adeóque haud facilè invenias, quid in venatione desideretur eorum quæ fiunt in bello. Exeunt autem in venationem, prandium secum ferentes copiosius quidem, ut par est, quàm sit puerorum, alioqui simile. Ac dum ve-

1 Κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ πάλτα] De his omnibus vide indicem vocabulorum militarium.

2 Ἡ μελέτη] Vox μελέτη eas omnes, sive animi sive corporis, exercitationes designare solet, quibus, quasi præludionibus, ideò artium studiosi incubuêre, ut, cùm res postularet, egregium se in suâ quisque arte præstare posset. Timotheo itidem suam μελέτην commendans Apostolus, 1 Tim. 4. 15. verbum μελετάω à consuetudine sive agonistarum sive rhetorum, ad earum rerum curam, quæ ad animæ salutem pertinent, eleganter transfert.

ρῶνλες μὲν, ἐκ ἂν ἀριςήσαιεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίῳ ἕνεκα ἐπικαλαμεῖναι, ἢ ἄλλως βελτιῶσι διαλρίψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριςον τοῦτο δειπνήσανλες, τὴν ὑςεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονλαι, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνλαι τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ, τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὸ κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα καὶ ἅρλος πεινῶνλι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶνλι πιεῖν. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διαλρίβουσι μελεῶσαι τά τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄνλες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκονλίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διαλελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προλίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖςοι ὦσι δαημονέςαλοι καὶ ἀνδρικώταλοι καὶ εὐπειθέςαλοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχονλα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅςις αὐτοὺς παῖδας ὄνλας ἐπαίδευσε. Χρῶνλαι δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακοῦργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃςὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσα ἰσχύϊ ἢ τάχους ἔργα

nantur, nequaquam prandeant: ſed ſi quid opus fuerit feræ cauſâ præſtolari, aut aliter venationi immorari velint, prandium id cœnati, poſtridiè rursùs ad cœnam uſque venantur; amboſque hos dies pro uno ſupputant, quòd unius diei cibum conſumant. Hoc autem faciunt conſuefcendi cauſâ, ut, ſi quid facto opus fuerit in bello, id etiam præſtare poſſint. Quicquid verò qui hâc ſunt ætate, venando ceperint, id hi obſonium habent; ſin minùs, naſturtium. Si quis autem eos exiſtimat injucundè edere cùm naſturtium ſolum adhibeant ad panem, vel bibere injucundè, cùm aquam potent, recordetur is, quàm ſuavis ſit maza paniſque ei qui eſuriens edit, & quàm dulcis ſit aqua ei qui ſitiens bibit. Ac tribus quæ domi manent operam conſumunt tum in cæteris artibus, quas pueri didicerunt, colendis, tum in ſagittis jaculiſque mittendis; atque in his ſummâ contentione aſſiduè ſe exercent. Sunt etiam publica horum certamina, & præmia propoſita: & in quacunque tribu plurimi ſint peritiſſimi & fortiſſimi & fideliſſimi, non modò eum, qui in præſenti eorum eſt præſes, laude & honore afficiunt cives, ſed illum etiam qui eos, dum adhuc pueri eſſent, inſtituit. Utuntur verò magiſtratus his qui remanent ephebis, ſi quid vel præſidio fuerit opus, vel inveſtigandi fuerint malefici, vel comprehendendi latrones, vel etiam aliud quidpiam eorum agendum fuerit, quæ ſunt roboris aut celeritatis

ἐστι. Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας.

Ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε· Πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ περὶ τῆς κοινῆς, ὅσα προνόντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. Ἢν δέ πως δεήσῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχουσιν οὐδὲ πάλτα, στρατεύονται· τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷον περ γράφουσι τοὺς Πέρσας ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ, μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἶησαν μὲν ἂν οὗτοι [1] πλείου τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω [2] τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. Καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι

opera. Hæc igitur agunt ephebi. Sed poſtquam hos decem annos compleverint, ad viros tranſeunt.

A quo autem tempore ex ephebis exceſſerunt, hi rursùs annos quinque & viginti ità degunt: Primùm quidem, quemadmodùm ephebi, magiſtratibus utendos ſe præbent, ſi horum quidquam poſtulet reipublicæ ratio, quæ per eos effici poſſint, qui & jam prudenti ſint animo & integris adhuc viribus. Sicubi verò militatum exire oportuerit, non jam arcus, qui hâc ratione inſtituti ſunt, nec palta in expeditione geſtant; ſed arma quæ ἀγχέμαχα vocantur, thoracem nimirum circa pectora, & ſcutum in ſiniſtrâ, quemadmodùm Perſæ pingi ſolent; in dextrâ, gladium vel copidem. Et magiſtratus quidem omnes ex his conſtituuntur, præterquam puerorum magiſtri. At poſtquam hos quinque ac viginti annos exegerint, fuerint ſanè hi annos ampliùs paulò quinquaginta nati: tunc verò tranſeunt in eorum ordinem, qui & ſunt, & appellantur, ſeniores. Et ſeniores quidem hi non ampliùs extra patriam militant, ſed domi manentes, tum publica omnia tum privata exercent judicia. Etiam capitis ſupplicia decernunt illi, iidemque magiſtratus

1 Πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες &c.] Ex hâc phraſi conſtare videtur malè, vel in optimis cæteroquin editionibus, verba iſta Paulina interpuncta eſſe 1 Tim. 5. 9. μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονῖα, Schmidio quippe aſſentior, qui comma poſt γεγονῖα, non ἑξήκοντα, ponendum eſſe ſtatuit: quòd aliàs ἐλάττων legi oporteret. Hîc autem adverbium ἔλαττον ad γεγονῖα, ut πλεῖον in exemplo Xenophontéo ad γεγονότες, referendum eſſe nil dubito.

2 Ἔξω τῆς ἑαυτῶν] Supple χώρας. Nec aliud ſupplementum deſideratur Act. 12. 20.—ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

πάσας αἰρεῖνται· καὶ ἤν τις, ἢ ἐν ἐφήβοις, ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν, ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος. Οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυλόγῳ ἂν δηλωθείη, διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Αλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὐκ ἔξεστιν. Οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες

omnes eligunt: ac si quis, vel inter ephebos, vel inter viros, in eorum aliquo deliquerit, quæ legibus constituta sunt, tribuum præsides unumquemque deferunt, & ex aliis qui voluerit. Seniores verò, re cognitâ, ordine movent: & qui ordine motus est, reliquum vitæ tempus infamis traducit.

Ut verò clariùs pateat universa Persarum reipublicæ ratio, paulò altiùs rem repetam; nunc enim, propter ante dicta, quàm pauciſſimis exponi poterit. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia: horum nemo lege ab honoribus ac magistratibus arcetur, sed licet Persis omnibus ad publicas justitiæ scholas liberos suos mittere. Et quidem qui possunt liberos in otio alere, mittunt; qui non possunt, non mittunt. Iis autem, qui apud publicos magistros instituti sunt, licet inter ephebos juvenilem ætatem transigere; hâc verò ratione non edoctis interdictum est. Et qui inter ephebos continenter ea, quæ leges jubent, peregerint, his licet in virorum societatem transire, magistratuumque ac honorum esse participes: qui verò contrà vel inter pueros vel inter ephebos tempus suum non exegerint, ad virorum classem non admittuntur: qui porrò inter viros vitam reprehensioni minimè obnoxiam degerint, seniorum ii in ordinem cooptantur. Ità igitur hi constituuntur seniores, qui omnis iter honesti

καθίσαι· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι. Καὶ νῦν δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τὸ ἐκπονεῖσθαι τὴν δίαιταν. Αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπλύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστὸς φαίνεσθαι· αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα τινὰ φανερὸν γενέσθαι ἢ τινὰ ἀρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ [1] καλὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· ἃ δὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὡρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις, ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

Κῦρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγῳ πλεῖον, ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων [2] ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἃ δέοι, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μεταπέμψασθαι Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ τὸν [3] παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔρχεται δ' αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα,

confecerunt: eſtque hæc reipublicæ ratio, quâ utentes, putant ſe poſſe optimos evadere. Quin hoc etiam tempore teſtimonia extant & moderati eorum victûs, & laborum, quos cibi digerendi cauſâ ſuſcipiunt. Turpe enim hâc etiam tempeſtate apud Perſas habetur exſpuere, naſum emungere, & flatûs videri plenos: turpe item ducitur ſi quis ire quóquam conſpiciatur vel meiendi, vel aliûs hujuſmodi rei cauſâ. Hæc autem facere non poſſent, niſi & modico uterentur victu, & humores laborando conſumerent, ità ut ii aliò quopiam ſecederent. Et hæc quidem habemus, quæ de Perſis omnibus dicamus: nunc Cyri res geſtas, cujus gratiâ narratio inſtituta eſt, exponemus, à pueritiâ ejus initio ſumpto.

Cyrus ad annos uſque duodecim, aut paulò plus, hâc erat diſciplinâ inſtitutus, antecelluitque omnibus æqualibus tum celeriter, quæ oporteret, diſcendo, tum præclarè ſingula ac viriliter exequendo. Ex eo autem tempore filiam ſuam accerſivit Aſtyages, ejuſque filium: hunc enim videre percupiebat, quòd pulchrum eum eſſe ac bonâ præditum indole audiret. Et venit ipſa Mandane ad patrem, Cyrum quoque filium ſecum perducens. Et ſimul ac perveniſſet, Cy-

1 Κατὰ πάντων Περσῶν] Eandem vim habet præpoſ. κατὰ 1 Cor. 15. 15. ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ Θεοῦ — de Deo.

2 Διαφέρων ἐφαίνετο] Vide quæ ſuprà annotavimus de verbis φαίνεσθαι &c. p. 6.

3 Καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς] Quem hîc παῖδα, eundem mox υἱὸν, vocat. Atque idem prorsùs ſonat iſta vox, Act. 3. 13. ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ.

καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ασυάγην τῆς μητρὸς πάλαι ὄντα, εὐθὺς, οἷα δὴ παῖς φιλόστοργος ὢν φύσει, ἠσπάζετό τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ [1] ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματος ἐνδρίψει, καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ [2] κάνδυες, καὶ οἱ στρεπτοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ ταῖν χεροῖν· ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ δίαιται εὐτελέστεραι) ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον τὸν πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγεν, Ω μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος. Ερωτώσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ ὅτος· ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος, Ω μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατὴρ, Μήδων μέντοι, ὅσων ἑώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ [3] θύραις, πολὺ ὅτος ὁ ἐμὸς πάππος

ruſque Aſtyagem matris patrem eſſe cognoviſſet, continuò, ut puer erat à naturâ pio erga parentes affectu, & eum amplexatus eſt, veluti ſi quis jam olim unà educatus, jamque olim amans amplexaretur, & cùm eum videret oculorum pigmentis, colore infricto, aſcititiiſque comis ornatum, ut Medorum ferebat conſuetudo, (hæc enim omnia Medica ſunt, & purpureæ tunicæ, & candyes, & torques ad collum, & armillæ ad manus; apud Perſas verò domi degentes, hoc etiam tempore multò tum veſtes ſunt viliores, tum victus tenuiores) cùm videret, ergo, avi ornatum, intuens in eum, O mater, inquit, quàm pulcher meus eſt avus! Matre verò eum interrogante, uter pulchrior ipſi videretur, paterne, an ille; reſpondit utique Cyrus, Perſarum quidem, ô mater, longè pulcherrimus eſt pater meus, Medorum verò, quotquot equidem vidi cùm in viis tum ad portas, multò formoſiſſimus eſt hic meus

1 Καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ &c.] Ambitioſam hanc ornatûs rationem Gentes Orientales, in luxum effuſiores, excogitârunt. Ità olim Jezebelem, ut regiam præ ſe ferret gravitatem, oculos fuco ornâſſe legimus, 2 Reg. 9. 30. Ad quem locum LXXII. habent ἐστιμίσατο τοὺς ὀφθαλμούς, i. e. ſtibio depinxit. Hoc enim lapide ideò in pingendis oculis homines, decoris nimiùm ſtudioſi, utebantur, quòd eos non nigravit tantùm, ſed etiam dilatavit; ut Plin. H. N. T. 5. l. 33. p. 52. Medos verò imprimis hujuſmodi ſe cultu ornâſſe, teſtatur etiam Plutarch, T. 1. p. 557. Ed. Par. ubi de Surena hæc habet, ἀλλὰ Μηδικώτερον ἐσκευασμένος ἐντρίμμασι προσώπου, καὶ κόμης διακρίσει.

2 Καὶ οἱ κάνδυες] Candys, Perſarum veſtis; quam Medis acceptam referunt. Ab his enim (teſte Strabone, T. 2. p. 797. Edit. Wolt.) ad illos veſtitûs, omniſque adeò vitæ, ratio manavit.

3 Επὶ θύραις] Sc. regiæ. Qualem locum Mardochæum aliquando, more Perſico, occupâſſe Sacra docet Hiſtoria, Eſth. 2. 19. Ad januam enim aulici homines obambulare ſolebant, ut præſtò ſemper eſſent, ſi quâ in re rex eorum operâ uti vellet.

καλλις. Ἀνλασπαζόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυάγης, καὶ [1] στολὴν καλὴν ἐνέδυσε, καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελλίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει· καὶ εἴ τε ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἥδετο τῇ στολῇ· καὶ ἱππεύειν μανθάνων, ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν, ἐν ὀρεινῇ ἔσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππου πάνυ σπάνιον ἦν. Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀσυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βυλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἥσσον τὰ οἰκαδε ποθοίη, προσήγαγεν αὐτῷ καὶ [2] παροψίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν, Ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸν Ἀσυάγην, Οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τοῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι

avus. Astyages autem viciſſim eum amplexatus, & pulchrâ ſtolâ induit, & torquibus armillíſque honeſtavit atque ornavit: ac ſi quò equitaret, eum in equo, cui aureum eſſet frenum, circumducebat, quemadmodum & ipſe proficiſci conſueverat. At Cyrus, ut qui puer erat elegantiæ honoríſque ſtudioſus, delectabatur ſtolâ; & cùm equitare diſceret, mirum in modum lætatus eſt: nam in Perſiâ, eò quòd difficile eſt, tum equos alere, tum equitare, cùm montoſa ſit regio, vel videre equum rariſſimè datur. Cùm verò cœnaret Aſtyages unà cum filiâ & Cyro, vellétque puerum quàm ſuaviſſimè cœnare, ut domeſtica minùs deſideraret, apponebat ei paropſidas omnifariáque condimenta & fercula. Ibi Cyrum dixiſſe ferunt, Quantum, ave, tibi eſt in cœnâ negotii, ſi tibi neceſſarium ſit ad omnes iſtas patellas manus extendere, & epulas haſce omnigenas deguſtare! Quid? inquit Aſtyages, Nonne hæc tibi videtur cœna multò elegantior quam Perſica? Cyrum autem ad hæc reſpondiſſe

1 Καὶ στολὴν &c.] Hinc abundè liquet, vocem στολὴν veſtem virilem, non apud Helleniſtas duntaxat, ſignificare, (uti Grotius, ad Marc. 12. 38. exiſtimâſſe videtur) ſed apud ipſum Xenophontem, ſermonis Græci, ſive elegantiam ſpectes ſive puritatem, cultorem longè feliciſſimum.

2 Παροψίδας] Παροψίδος nomen tam de quodam cibi genere, quàm de vaſe eſcario dici ſolet. Latinos id pro vaſe poſuiſſe teſtantur, Juv. Sat. 3. v. 142.——quàm multâ, magnáque *paropſide* cœnat. & Sueton. l. 7. p. 603. Ed. Caſaub.——*paropſidem* leguminis pro ſedulitate &c. Apud Græcos, contrà, ſæpiùs ſignificationem illam alteram poſtulare videtur: itâ enim Phrynich. p. 28. Παροψὶς, τὸ ὄψον, οὐχὶ δὲ τὸ ἀγγεῖον, ὡς τινές. Et. Jul. Poll. T. 1 p. 598. ad vocem παροψίδα, ait, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ζωμοῦ εἶδός τι, ἢ ὥς τινες, μάζης, ἢ τις παρενθήκη ὄψου, ὃ οἱ νῦν ἂν εἴποιεν παροψημάτιον. Athen. l. 9. p. 368. Ed. Caſaub vult παροψίδας hîc poni ἀμφιβόλως, adeò ut denotet, & patinas & cibos diverſi generis admoviſſe Cyro Aſtyagem. Ego quidem Hœſchelii potiùs ſententiæ accedo, qui, in not. ad Phrynich. obſonium hîc intelligi debere affirmat:

λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε· ἀλλὰ πολὺ ἁπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι, ἢ παρ' ὑμῖν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τοῦτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλὰς δέ τινας ἑλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν. Αλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ασυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δ', ἔφη, καὶ σὺ γνώσῃ ὅτι ἡδέα ταῦτά ἐστιν. Αλλὰ καί σε, φάναι τὸν Κῦρον, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα ὁρῶ. Καὶ τὸν Ασυάγην ἐπερέσθαι, Καί τινι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Οτι σὲ, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν [1] τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς ὑδὲν τὴν χεῖρα εἰς ἀποψώμενον· ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι [2] καταπλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. Πρὸς ταῦτα δὴ τὸν Ασυάγην εἰπεῖν· εἰ τοίνυν ἄτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. Αμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν, καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων· Καὶ τὸν Κῦρον,

ferunt, Nequaquam, ave; ſed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad explendam famem via, quàm apud vos. Nam panis & caro nos ad hoc deducunt: vos eodem quidem, quò nos, tenditis, ſed per multas quaſdam ambages ſurſum deorſúmque vagantes, vix eò tandem pervenitis, quò nos jamdudum venimus. Verùm, ô fili, dixit Aſtyages, haud ægrè circum hæc vagamur: ſed & tu, ſi guſtaveris, inquit, ſenties hæc eſſe ſuavia. At verò vel te ipſum, ave, aiebat Cyrus, haſce epulas faſtidire video. Et Aſtyagem interrogâſſe *ferunt*; unde, fili, conjecturam capiens, hoc ais? Quòd te, inquit, video, cùm panem tetigeris, nullâ re manum abſtergere: cùm verò horum aliquid attigeris, ſtatim ad mantilia manum purgas, quaſi moleſtè admodum feras, quòd iſtis plena fuerit. Ad hæc ſubdidit Aſtyages; ſi ergò ità, fili, ſentis, carnibus ſaltem veſcere, quò ſtrenuus adoleſcens domum redeas. Simúlque hæc locutus, multas ei tam ferarum quàm cicurum animalium carnes adferri juſſiſſe perhibetur. Cyrus autem,

1 Τοῦ ἄρτου ἅψῃ] Rectè olim à Beza, ad Coloſ. 2. 21. fuit obſervatum, verbum ἅπτισθαι, quod propriè de manûs prehenſione dicitur, ad ipſum cibi, manu prehenſi, eſum eo loco referri. Sed, quod apud interpretem illum fruſtrà quæſiverit lector, iſtiuſmodi ejus verbi notationis exemplum hîc inſigne quidem ſuppeditat Xenophon.

2 Καταπλέα] Stephano monente, accentui novam ſedem aſſignavi, quò adjectivum illud antecedentis χεῖρα genus induat. Interpretes quidem Latini, parum ſibi conſtantes, ità hunc locum reddiderunt, quaſi eodem quo nos, legiſſent modo: cùm tamen libri ab ipſis editi, καταπλέα exhibeant. Quòd ſi cui levis hæc accentûs loci mutatio minùs arrideat, alia latinè vertendi via tentanda eſt; ut neutrum καταπλέα, ſubſtantivè ſumptum, ſatietatem denotet; ſeu, ea quæ, præ nimiâ eorum copiâ, ſatietatem afferant.

ἐπεὶ εἶδε πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἦ καὶ δίδως, φάναι, μοι, ὦ πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ, τι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ἐγώ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν, διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἱππεύειν διδάσκεις· σοὶ δέ, ὅτι μοι παντὸν ἔδωκας· (τοῦτο γὰρ νῦν ἔχω) σοὶ δέ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις· σοὶ δέ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκαν δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν [1] ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, τί δέδωκας; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε, καὶ [2] τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους, καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσων, Διὰ τί, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώπτοντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι, καὶ καθαρίως ἐγχέουσι, καὶ διδόασι [3] τοῖς τρισὶ

cùm eam carnium copiam vidisset: Num, inquit, ave, das mihi has omnes carnes, ut iis pro arbitrio utar? Profectò, inquit ille, *has* ego tibi *do*, fili. Ibi Cyrum aiunt inter avi ministros acceptas carnes distribuisse, cùm simul hæc ferè uniquique diceret; Hoc tibi quidem do, quòd alacri animo me doces equitare: Tibi hoc, quòd paltum mihi dedisti: (nam hoc ego nunc habeo) Tibi verò, quod avo præclarè servis: Tibi quoque, quòd matrem meam honore prosequeris: atque ità fecisse eum fertur, quoad omnes, quas acceperat, carnes distribuisset. Sacæ verò, inquit Astyages, pincernæ, quem ego maximo in honore habeo, nihilne das? Sacas autem is & pulcher erat, & eo fungebatur munere, ut eos, quibus Astyage convento opus esset, adduceret, &, quos adducere minùs opportunum ipsi videtur, arceret. Tum Cyrus, ut puer nihil adhuc veritus, temerè interrogavit, Cur, ave, tanto istum in honore habes? Cui Astyages dixit jocabundus, Nonne vides, inquit, quàm bellè quamque venustè pocillatoris munus obeat? Et horum sanè regum pincernæ vinum eleganter miscent, & perpolitè infundunt, ac tribus digitis

1 Ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ] Nec mirum, tanti apud Astyagem fuisse quenquam è pocillatorum grege. Nam, οἰνοχόον, teste Athen. l. 10 p. 424 παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οἱ εὐγενέσταλοι παῖδες, ὡς ὁ τοῦ Μενελάου υἱός· Οἰνοχόει δ' υἱὸς Μενελάου κυδαλίμοιο. Odyss. ὁ. v. 141.

2 Καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν] Vox προσάγειν, (ut ex hoc loco constat) præter vim ejus vulgò notam, κατ' ἐξοχὴν etiam usurpatur de *accessu ad reges & principes*, qui alicui datur per interpretes eorum, seu per eos qui sunt à consiliis: ad quam vocis hujus notionem respexisse videatur Apost. Pet. 1 Ep. c. 3 v. 18. ubi Christus dicitur ἡμᾶς προσάγειν τῷ Θεῷ——ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ. Et Paulus in Epist. ad Ephes. c. 2 v. 18. Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν——πρὸς τὸν πατέρα.

3 Τοῖς τρισὶ δακτύλοις &c.] Hoc ferè modo pocula sustinere solebat elegantior quivis pincerna.

δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην, καὶ προσφέροντες ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον δή, φάναι, ὦ πάππε, τῷ Σάκᾳ καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν ἐγχέας, ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα· οὕτω δὲ σήσαντα τὸ πρόσωπον, σπουδαίως καὶ εὐχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγει πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάππον, καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, Ω Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω, καὶ ἅκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. Οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν ἐνδιδῶσι τὴν φιάλην, [1] ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι [2] καταῤῥοφοῦσι· τοῦ δὲ, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων ἔφη, Καὶ τί δή, ὦ Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν,

phialam vehentes præbent, offeruntque ità, ut hausturo poculum commodissimè capiendum porrigant. At ille, jubeto, inquit, ave, Sacam mihi quoque poculum tradere, ut & ipse tibi potum bellè miscens te mihi, si possim, conciliem. Atque his dare jussit. Cyrus autem cùm accepisset, ità sedulo poculum eluit, quemadmodùm Sacam feciſſe viderat: jam etiam vultu ità compoſito, seriò venustéque quodammodò phialam avo porrexit atque tradidit, ut multum matri ac Astyagi risum concitaret. Atque ipse etiam Cyrus effusè ridens ad avum exiliit, simúlque eum osculans dixit, Periisti, Saca; ego te de munere dejiciam: nam & in cæteris pincernæ officio præclariùs, quàm tu, fungar, & vinum non ipse ebibam. Regum enim pincernæ, cùm phialam tradant, aliquantum vini cyatho ex eâ haustum, in sinistram manum infundentes, absorbent: eâ quidem de causâ, ut, si venenum infuderint, nihil hoc ipsis prosit. Tum verò jocari pergens Astyages inquit, Cur, Cyre, cæteris in rebus Sacam imitans,

pincerna. Ità enim Philostr. Ep. 23. *Mulieri cauponatrici*, Ed. Olear. Πάντα μὲ αἴρει τὰ σά· καὶ ὁ λιτὸς χιτὼν —— καὶ τῶν τριῶν δακτύλων αἱ συνθέσεις, ἐφ' ὧν ὀχεῖται τὸ ποτήριον. Et Heliodor. Æthiop l. 7. Edit. Paris. p. 357. de Theagene poculum Arsacæ traditurο —— καὶ ἅμα προσέφερε τῇ Ἀρσάκῃ προσηνὲς, κιρασάμενος εὐρυθμόν τί τι, καὶ ἄκροις τοῖς δακτύλοις ἐποχῶν τὴν φιάλην.

1 Ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ] Quædam edit. legunt ἐπ' αὐτῆς. male. Κύαθος autem erat trulla ænea, quâ vinum de craterâ hauriebant: adeóque, à usu tali, ἄρυστηρ appellatur, à Poll. T. 1. p. 575. & T. 2. p. 1239, & 1301.

2 Καταῤῥοφοῦσι] Reges quippe luctuosi majorum quorundam exitus à venenis sibi metuere monuerunt. Atque Persas primos instituisse, ut ministri cibos prægustarent, Suidas tradit ad Εὐνοῦχος, quod (inquit is) est ὄνομα Ἑλληνικόν· ἡ δὲ χρεία, Περσικὴ· ἦν δὲ προγεύστης τὸ πρῶτον, καὶ προσήνεγκε τῷ βασιλεῖ εἰς ἀσφάλειαν.

ὐκ ἀπερρόφησας τὸ οἶνον; Οἱ νὴ Δί', ἔφη, ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη. Καὶ γὰρ ὅτε εἰσίας σὺ τοὺς φίλους [1] ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγχέαντα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ, ὦ παῖ, τοῦτο κατέγνως; Οἱ νὴ Δί', ἔφη, ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἃ ὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγειτε, [2] ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲ ἓν ἀλλήλων· ἥδεσθε δὲ καὶ μάλα γελοίως· ὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος, ὠμνύετε ᾄδειν ἄριστα. Λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἐπεὶ ἀνασαίνεσθε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι, ἐδύνασθε. Ἐπιλέλησθε δὲ παυλάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τοῦτ' ἄρα ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γὰρ ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυάγης εἶπεν, Ὁ δὲ σὸς πατὴρ, ὦ παῖ, πόσου οὐ μεθύ-

vinum non abſorbuiſti? Quòd profectò metueram, ait, nè venena eſſent in cratere miſta. Etenim cùm tu amicos in natalitiis convivio exceperis, planè deprehendi venenum vobis eum inſudiſſe. At quonam pacto, inquit ille, tu, fili, hoc intellexiſti? Quòd profectò videbam, inquit, vos & mente & corpore titubare. Primùm enim, quæ nos pueros facere non finitis, ea ipſi faciebatis. Nam omnes ſimul clamabatis, cùm voſmet mutuò planè non intelligeretis: quin & ridiculè admodùm canebatis; & cùm eum qui caneret minimè audiretis, jurabatis tamen optimè canere. Et cùm quiſque veſtrùm robur ſuum prædicaret, poſtquam ſaltaturi exſurgebatis, non modò non ad numerum ſaltare, ſed nè erecti quidem ſtare, poteratis. Eratíſque penitùs obliti, & tu, quòd rex eſſes, & alii, quòd tu *ipſorum* princeps. Et quidem ego tunc primùm didici, æqualitèr loquendi licentiam hoc utique eſſe, quod vos eo tempore faciebatis: nunquam enim tacebatis. Et Aſtyages ait, At pater tuus, fili, cùm bi-

1 Ἐν τοῖς γενεθλίοις] Natalem ſanè diem, præ cæteris, lætum feſtúmque tranſigebant Perſæ. Teſtes ſint, Herodot. in Clio, p. 55. Ed. Gronov. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τ' ἕκαστος ἐγένετο. Ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προτίθεσθαι. Zoſim. T. 3. Hiſt. Rom. ſcript Græc. min p 684 de Hormiſdâ —— τοῦ πατρὸς αὐτῷ Περσῶν βασιλεύοντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἐπιτελοῦντος, κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἡμέραν —— & Plat. in Alcib. 1. p. 121. Ed. Steph βασιλικὸν γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία.

2 Ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐμανθάνετε δὲ &c.] Calices, nimirum, fœcundiores eos nimium quantum diſertos fecerant. Notandum hìc eſt, latiùs aliquantò patere Græcorum μανθάνειν, quàm Latinorum *diſcere*. Λέγομεν γὰρ, ait Ariſtot. Ethic. l. 6. p 267. Edit. Oxon. τὸ μανθάνειν, συνιέναι πολλάκις. Eodem ferè ſenſu Apoſt. 1 Cor. 14. 31. ſermonis etiam ἀταξίαν reprehendens, hoc verbo utitur; ἵνα πάντες μανθάνωσιν, *ut omnes diſcant*, i. e. loquentis cujuſque orationem *percipiant*, atque *intelligant*.

σκεῖαι; Οὐμὰ Δί', ἔφη. Αλλὰ πῶς ποιεῖ; [1] Διψῶν παύεται· ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Αλλὰ τί σοὶ σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ Σάκᾳ πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Οἶ, νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτὸν· πολλάκις γάρ με, πρὸς τὸν πάππου ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν, ὅτῳ ὁ μιαρώταλος ἀποκωλύει. Αλλὰ ἐκεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός [2] μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτῶν. Καὶ τὸν Αστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτῶν; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στὰς ἄν, ὥσπερ ὅτος, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βάλοιτο εἰσιέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἄν, ὅτι ὅπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ πρός τινας. Εἶτ' ὁπόταν ἥκῃ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἄν, ὅτι λοῦται. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως [3] παραλείναιμι τοῦτον, ὥσπερ ὅτος ἐμὲ παραλείνει, ἀπὸ σοῦ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, χαλεπὸν

bit, nonne inebriatur? Non profectò, inquit. Quomodo ergo agit? Sitire desinit: nec aliud quidquam mali patitur: non enim, opinor, ave, Sacas ei pocula ministrat. Ibi mater ait, Quid verò causæ est, cur Sacam usque adeò oppugnes? Quoniam profectò, inquit Cyrus, eum odi: nam me sæpiùs ad avum accurrere percupientem, impurissimus iste prohibet. Sed obsecro te, inquit, ave, da mihi ut triduum ego imperium in ipsum exerceam. Et Astyages ait, Quánam vero ratione ei imperitares? Respondit autem Cyrus, Stans equidem, quemadmodùm iste, in aditu, deinde ubi ad prandium vellet ingredi, dicerem, nondum fieri posse ut prandio interesset: nam cum quibusdam de seriis rebus agit. Post ubi ad cœnam veniret, dicerem, quòd lavatur. Sin magno edendi desiderio teneretur, dicerem, eum esse apud mulieres; donec hunc ego ità cruciem, ut ipse me cruciat, ab aditu ad te prohibens. Talia quidem illis oblectamenta in cœnâ præbebat: interdiù verò, si quâ re aut avum aut avunculum indigere perciperet, haud facile erat ut aliorum quisquam

1 Διψῶν παύεται] Phrasis huic planè gemina, in quâ participium eleganter loco infinitivi ponitur, occurrit, Luc. 5. 4. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν.

2 Δός μοι] *Hoc mihi beneficium concede, Fac mihi hanc potestatem.* Atque ità filii Zebedæi Christum supplices compellârunt, Marc. 10. 37. Δὸς ἡμῖν &c. Eâdem notione *dare* Latinis quoque usurpatur.

3 Εως παρατείναιμι] Eam hujus verbi interpretationem amplector, quam Casaubonus (animadv. in Athen pag. 285.) affert: propriè enim, (ut is) *extensionem* significat; quoniam autem tormentis corpora extenduntur, παρατείνειν solet accipi simpliciter pro *torquere*, aut quoquo modo *cruciare*.

ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅ, τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος, ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βούλοιτο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ παιδὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἶναι καταλιπεῖν. Ἐνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, Ὦ παῖ, ἢν μείνῃς παρ' ἐμοὶ, πρῶτον μὲν τῆς πατρὸς ἐμὲ εἰσόδου σοὶ ὁ Σάκας ἄρξει, ἀλλ' ὁπόταν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμὲ, ἐπί σοι ἔσται· καὶ χάριν σοι, ἔφη, μᾶλλον εἴσομαι, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ. Ἔπειτα δὲ, ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσῃ, καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν βούλῃ· καὶ ὅταν ἀπίῃς, ἄγων ἄπει ὃς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. Ἔπειτα δὲ, ἐν τῷ δείπνῳ, ἐπὶ τὸ μετρίως σοὶ δοκοῦν ἔχειν, ὁποίαν βούλει ὁδὸν πορεύσῃ. [1] Ἔπειτα, τά τε νῦν [2] ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα πάνυ πολλὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὰν τάχιστα ἱππεύειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ

in eâ peragendâ ipsum anteverteret: mirificè enim lætabatur Cyrus, si quâ in re eis gratificari posset.

At cùm jam Mandane reditum ad virum suum pararet, orabat eam Astyages, Cyrum ut relinqueret. Ea verò respondit, se velle quidem patri in omnibus gratificari, veruntamen difficile esse existimare, puerum invitum relinquere. Tum verò ad Cyrum ait Astyages, O fili, si apud me manseris, primùm quidem in me adeundo Sacas tibi non imperabit, sed in tuâ erit potestate, ad me, quandocunque volueris, accedere; & quo sæpiùs accesseris, eo majorem, inquit, tibi gratiam habebo. Deindè, equis meis uteris, & aliis quotcunque volueris; & cùm abibis, duces tecum quos ipse volueris. Insuper verò, in cœnâ, ad id quod intra mediocritatem consistere tibi videbitur, quamcunque libebit viam tenebis. Prætereà, & quæ nunc in hortis sunt feras tibi do, & alias cujusque generis colligam, quas tu, cùm primùm equitare didiceris, agitabis, &

1 Ἔπειτα τά τι] Vulgò legitur, Ἐπὶ τά τι, perperam. Facilè quidem ultima prioris vocis syllaba excidere potuit, ob similem proximè sequentem. Series autem orationis, quæ ea continet illicia, quibus puerilem animum capi posse sperabat Astyages, ἔπειτα omnino postulat.

2 Ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία] Feras paradisis inclusas alere, voluptatisque simul & corporis exercendi causâ agitare, consueverunt Persarum reges. Ità Xen. Anab. l. 1. p 146. Edit. Steph. de Celænis. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν, καὶ παράδεισοι μεσταὶ, ἀγρίων θηρίων πλήρεις· ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου. ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο &c. Philostrat. de vit. Apollon. p. 46. c. 38. Μέλλων δέ ποτε πρὸς θήραν γίγνεσθαι τῶν ἐν τοῖς παραδείσοις χωρίων (verùs fortassè, θηρίων) ἐς οὓς λέοντες ἀπόκεινται &c. Et Q. Curt. pro suâ, quæ hujusmodi datâ occasione semper ferè elucet, elegantiâ, l 8. p 565. & 566. Edit. Snakenb. *Barbara opulentiæ in illis locis haud ulla sunt majora indicia, quàm magnis numeribus saltibusque nobilium ferarum greges clausi. Spatiosas ad hoc eligunt silvas, crebris perennium aquarum fontibus amœnas* &c.

τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καλαβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτορας παρέξω· καὶ ἄλλα ὅσα ἂν βάλῃ, λέγων πρὸς ἐμὲ, οὐκ ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερα βάλοιτο μένειν, ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν, ὅτι μένειν βάλοιτο. Ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τί· εἰπεῖν λέγεται, Ὅτι οἶκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων· ἐνταῦθα δὲ εὖ οἶδα ὅτι ἱππεύων ἥττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων· καὶ τοῦτο, εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾷ. Ἢν δέ με καταλίπῃς ἐνθάδε, καὶ μάθω ἱππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἶμαί σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ ῥᾳδίως νικήσειν· ὅταν δὲ εἰς Μήδους ἔλθω ἐνθάδε, πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεύς, συμμαχεῖν [1] αὐτῷ. Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν, Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκεῖ ὄντων σοὶ τῶν διδασκάλων; Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Ἀλλ', ὦ μῆτερ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα, εἰπεῖν τὴν Μανδάνην; Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλος μὲ, ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζειν. Καὶ

tum sagittis tum jaculis, quemadmodùm grandes viri consuevêre, prosternes. Collusores porrò tibi pueros præbebo; & alia quæcunque mihi velle te dixeris, nunquam non impetrabis. Hæc cùm dixisset Astyages, interrogavit Cyrum mater, manere ne vellet, an ambire. Hic autem nihil cunctatus est, sed celeriter, velle se manere, respondit. Rursùs verò à matre interrogatus, quamobrem; dixisse perhibetur, Quoniam domi quidem, mater æqualium & sum & videor esse præstantissimus, sive sagittis sive jaculis mittendis; hîc autem probè novi me meis æqualibus equitando inferiorem esse: id quod, certò scias, mater ait, me vehementer torquet. Quod si me hîc reliqueris, & equitare didicero, cùm quidem apud Persas fuero, puto me illos pedestrium certaminum peritos facilè superaturum: cùm verò huc ad Medos venero, bonorum equitum factus præstantissimus eques, avo auxilia ferre conabor. At justitiam, inquit mater, quomodo hîc, fili, addisces, cùm tui illinc sint magistri? Respondit que Cyrus, Equidem hanc, mater, accuratè calleo. Quî id tibi cognitum est? inquit Mandane. Quoniam me magister, ait, ut qui justitiam perfectè jam tenerem, vel aliis me judicem constituit. Atque

[1] Αὐτῷ] Redundat hîc, ut mox post ἐκδύσαι, pronomen αὐτός. Immeritò igitur Pasor Gram. N. T. p. 271. hoc more Hebræorum in N. T. fieri censet. Mat. 4. 16. καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. Mat. 8. 1. Marc. 7. 25. atque alibi passim.

τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτὲ δίκῃ πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. Ην δὲ ἡ δίκη τοιάδε· Παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτὸν, τὸν μὲν ἑαυτῷ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ. Ἐγὼ γοῦν τούτοις δικάζων, ἔγνων βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἁρμόττοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος· λέγων ὅτι ὁπότε μὲν καλασαθείην τῷ ἁρμόττοντι κρίνῃς, οὕτω δέοι ποιεῖν· ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι ὁπότερος ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ' ἔφη σκεπτέον εἶναι, τίς κλῆσις δικαία ἐστί· πότερα τοῦ βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τοῦ ποιησάμενον, ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι. Ἐπειτα δὲ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον εἶναι· τὸ δὲ ἄνομον, βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ οὖν ἐκέλευε δεῖν τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι· Οὕτως ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ μῆτερ, τάγε δίκαια παυλάπασιν οἶδα ἀκριβῶς· ἢν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὕτως ἐπιδιδάξει. Ἀλλ' ὦ παῦλα, ἔφη, ὦ παῖ, παρά τε τῷ πάππῳ δίκαια κεἐν Πέρσαις ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται· Καὶ ὁ σὸς πρῶτος παῖς τελαγμένα μὲν ποιεῖ, ἃ ποιεῖ τῇ πόλει· τελαγμένα

adeò, inquit, quâdam aliquando in lite plagas accepi, utpote qui minùs rectè judicâssem. Erat autem causa hujusmodi: Puer grandis, qui parvam habebat tunicam, alium parvum puerum, cui magna erat tunica, exuit: ac suam quidem illi circundedit, illius autem ipse vestem induit. Ego igitur horum causam judicans, statui ambobus esse melius, ut uterque tunicam sibi congruentem haberet. At hîc me verberavit magister, qui diceret ità faciendum esse, siquando de eo quod congrueret judex essem constitutus; cùm verò judicandum fuerit, utrius esset tunica, hoc, inquit, considerandum esset, quæ possessio justa sit; utrum ut is qui vi abstulit haberet, an qui à se factam, emptamve possideret. Deindè subjiciebat id esse justum, quod legibus constitutum esset; quòd verò contra leges, violentum. Quare secundùm legem jubebat sententiam semper esse à judice ferendam. Ità ego sanè, mater ait, jura omninò accuratè calleo: quòd si quid fortè prætereà mihi opus fuerit, avus, inquit, hic meus id me insuper docebit. Atqui, fili, inquit, non eadem justitiæ ratio apud avum & apud Persas est consensu pari recepta. Hic enim omnium apud Medos se dominum constituit; apud Persas verò id justum ducitur, æquo ut quisque jure cum cæteris vivat. Ac tuus adeò pater primus ex præscripto præstat, quæ præstat civitati; præscripta

δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. [1] Ὅπως οὖν μὴ ἀπολῇ μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι εἶης, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἥκῃς [2] ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικὸν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πλέον οἴεσθαι χρῆναι ἁπάντων ἔχειν. Ἀλλ' ὅγε σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μεῖον ἢ πλεῖον ἔχειν. Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; Ὥστε θάρσει, ὡς ὁ σός γε πατὴρ οὔτε ἄλλου οὐδένα, οὔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψεται.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ, ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ καλέμενος, καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκραστο, ὥστε οἰκείως διακεῖσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρητο προσιών, καὶ ἐνδηλος ὢν ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς· ὥστε καὶ εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ, τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν,

etiam accipit: ac norma ei, non animi libido, ſed lex eſt. *Cave igitur*, nè flagris cæſus pereas, cùm domi fueris, ſi redeas, pro regiâ, tyrannicam diſciplinam ab hoc edoctus, cujus quidem *diſciplinæ* hoc proprium eſt, ut ſtatuat, plus oportere unum quàm alios omnes habere. At iſte certè pater tuus, inquit Cyrus, aptior eſt omninò, mater, ad docendum ut minus, quàm ut plus, quis habeat. Annon vides, ait, eum Medos omnes minus habere docuiſſe quàm ſe? Quare noli metuere, nè pater hicce tuus vel me, vel alium quenquam ità edoctum à ſe dimittat, ut plura, quàm alii, poſſidere ſtudeat.

Hujuſmodi quidem multa loquebatur Cyrus: tandemque, mater abiit, remanſit Cyrus, ibique educabatur. Et quidem in æqualium ſuorum conſuetudinem brevi ſe inſinuavit ità, ut familiariter iis uteretur; brevique ſibi eorum patres tum viſendo devinxit, tum manifeſtè oſtendendo ſe filios eorum valdè diligere: adeò ut ſi quâ in re regis ope indigerent, filios Cyrum rogare juberent, ut id ſibi conficeret. Cyrus autem, quicquid eum rogarent pueri, pro humanitate ſuâ gloriæque cupiditate,

1 Ὅπως οὖν μὴ &c.] Ὅπως μὴ, ἐλλειπτικῶς, ſive *præcipiendo*, ſive *vetando*. dici ſolet, ſubaud. ὄψα, φυλάττου, aut alio his ſimili verbo. Eandem ferè Atticam ellipſin Apoſtoli conciſa illa præ ſe fert oratio, Epheſ. 5. 33. ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. Sc.——*id præſtet*, ſeu, *videto* ut &c. Et, 1 Tim. 1. 3.——ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ &c ſubintel. οὕτω ποίησον, aut aliâ quapiam idem ſignificante phraſi, *ità facito*, *vide*.

Rectè quidem Mandane filium ſibi cavere monet, nè, Medorum imbutus diſciplinâ, Tyrannum potiùs quàm Regem ſe tandem præſtaret. Prioris enim eſt, contrà quam pateretur reipublicæ apud Perſas adminiſtrandæ ratio, jura ſibi nata negare; &, ut Ariſtot. in Ethic. Nicom. p. 365. Ed. Oxon. τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖν· ejuſque imperium idem appellat, l. 3. Polit. p. 346. T. 2. Ed. Par. παρέκβασιν τῆς βασιλείας.

2 Ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν]

περὶ παιδὸς ἐποιεῖτο διαπράττεσθαι. Καὶ ὁ Ἀστυάγης δέ, ὅ, τι δέοιτο αὐτῷ ὁ Κῦρος, οὐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ οὐ χαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτῷ, οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, οὐδὲ κλαίων παρὰ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι ὑπερεφοβεῖτο, μή [1] οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ἠσθάνετο Κῦρος, καὶ παύτων ἀοκνότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅ, τι οἴοιτο χαριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ διδόναι λόγον ἂν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, [2] ὁπότε δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο· ὥστε ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐ-

illud supra omnia spectabat, ut effectum daret. Atque Astyages ipse, quicquid ab eo Cyrus peteret, recusare nihil poterat, quo minùs ei gratificaretur. Etenim cùm ægrotârat, nunquam ab avo discedebat, neque plorare unquam desinebat: ac palam omnibus indicavit se valdè pertimescere, nè moreretur avus. Noctu enim si quâ re Astyages indigeret, primus sentiebat Cyrus, & omnium impigerrimus exiliebat subministraturus omnia quæ grata fore putaret: adeò ut Astyagem penitùs sibi devinxerit.

Et erat quidem Cyrus paulò fortasse loquacior, partim ob institutionem, quòd à magistro & eorum quæ fecerat rationem reddere cogeretur, & ab aliis accipere, quoties jus diceret; partim quòd, cùm discendi studiosus esset, de multis ipse rebus solebat eos, quibuscum erat, interrogare, quomodò se haberent; & ad ea quæcunque alii ab ipso quærerent, ob ingenii acumen, continuò respondebat: ità ut ex his omnibus loquacitas ei colligeretur. Sed quemadmodum in corporibus, quotquot in adolescentiâ grandes facti sunt, apparet tamen in iis

1 Μή οἱ ὁ πάππος &c.] Ornatui, hoc loco, soli inservit pronom. enclit. οἱ, ut & aliæ alibi solent particulæ, quas ut reddamus, Latinæ linguæ ratio non patitur. Et iis sanè in interpretandâ quavis periodo omissis, sic satis constabit sententia, constabit & constructio. Id verò si inter legendum fiat, Graia mox perit venustas; & aures sermoni Attico adsuetæ gratiam orationis haud parum imminutam sentient.

2 Ὁπότε δικάζοι] Hactenùs in plerisque editis, ἃ δικάζοι. Alteram tamen illam lectionem haud cunctanter recepi, præsertim cùm omnium ferè emendatiorum librorum margines, & Codex etiam Bodl. eam agnoscant. Atque eâ quidem admissâ, expedita magis fit sententia, & iis, quæ de Cyro judicium exercente, præcesserant, consentanea.

τοῖς νεαρὸν, ὃ καὶ ηγορεῖ τὴν ὀλιγοελίαν· οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας ὁ θρᾶσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἁπλότης καὶ φιλοσοργία· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν ἔτι πλείω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι. Ὡς δὲ προῆλθεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν τοῦ πρόσθεν γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυλέρους ἐχρῆτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιλέρᾳ· αἰδοῦς δὲ ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὁπότε συνίσχάνοι τοῖς πρεσβυλέροις· καὶ τὸ σκυλακώδες, [1] τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπλειν, ἀκέτι ὁμοίως προπελῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἥλικες πρὸς ἀλλήλους, [2] οὐχ ἃ κρείσσων ἤδει ὤν, ταῦτα προὐκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ' ἅπερ εὖ ἤδει ἑαυτοῦ ἥττονα ὄντα, ταῦτα ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσειν. Καὶ καλῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους ἢ διακοντιούμενος, ἢ διαλοξευσόμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, οὔπω πάνυ ἔσοχος ὤν· ἡττώμενος δὲ, αὐτὸς ἐφ'

juvenile quiddam, quod annorum paucitatem arguit; ità quoque ex Cyri loquacitate non audacia perlucebat, ſed ſimplicitas & magna quædam ad amorem propenſio: ut ex eo quis plura adhuc audire magìs optaret, quàm tacenti adeſſe. Poſtquam verò tempus eum, unà cum auctâ corporis mole, ad ætatem produxerat, quâ pubertatem jam attingeret, tum paucioribus quidem verbis, vocéque ſedatiori utebatur, atque verecundiæ adeò plenus erat, ut etiam erubeſceret, cùm obvius fieret ſenioribus: nec jam ampliùs catulorum illum morem, quo nempè omnibus ſimiliter aſſultando ſolent alludere, temerè itidem retinuit. Atque ità quietior ſanè fiebat, at in congreſſibus omnino pergratus. Nam quæcunque inter æquales ſæpenumerò ſolent eſſe certamina, in his non ad ea ſocios ſuos provocabat, quæ ſe meliùs tenere noverat, ſed in quibus ſe inferiorem eſſe certò ſciret, eorum auctor erat, ſe meliùs illis facturum inquiens. Jamque adeò in equos inſilire incipiebat, vel jacula, vel ſagittas ex equis emiſſurus, cùm necdum equo aptè inſidere admodùm ſciret: quòd ſi vinceretur, ipſe ſibi plu-

1 Τὸ πᾶσιν &c.] Sic, vel optimis repugnantibus libris, emendari locum hunc debere cenſui. Tũ enim illud, quod anteà legebatur, ad τὸ σκυλακῶδες neutiquam referri poteſt; cùm tamen id poſtulet loci ſententia. Monendus etiam eſt lector, in quibuſdam editis vocem ὁμοίως; proximè ſequentem omitti; eâ forſan de causâ, quod eadem mox iterum occurrit. Sed, nec adeò incondita eſt repetitio, ut ad eam vitandam delenda ſit altera ὁμοίως; nec quidem abſque ſenſûs detrimento utravis abeſſe poſſe videtur.

2 Οὐχ ἃ κρείσσων ἤδει ὤν] Ex Cyro exemplum ſibi ſumant adoleſcentes; iis, in exercendis excolendiſque ſive corporis ſive animi facultatibus, quod foret utiliſſimum. Ea quippe ſeſe gerendi ratio, generoſiorem ſpirat indolem, animumque indicat non oſtentare vires, ſed promovere, ultráque prodire, cupientem. Atque ità ferè Pompeius, auctore Salluſt. Hiſtor. Fragment. l. 6. p. 88. Ed. Cant. *cum alacribus ſaltu, cum velocibus curſu, cum validis vecte certabat.*

ἑαυτῷ μάλιστα ἐγέλα. Ὡς δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν, ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἡττῶτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειράσθαι αὖθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἱππικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρῆει, διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει, διώκων καὶ βάλλων καὶ καλαχαίνων· ὥστε ὁ Ἀστυάγης οὐκέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κῦρος αἰσθόμενος ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτό οἱ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ὦ πάππε, τί σε δεῖ θηρία ζῆν ἄγοντα πράγματα ἔχειν; Ἀλλ' ἢν ἐμὲ ἐκπέμπῃς ἐπὶ θήραν σὺν τῷ θείῳ, νομιῶ, ὅσα ἂν ἴδω θηρία, σέ μοι ταῦτα τρέφειν. Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν, οὐκεθ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο, ὥσπερ παῖς ὤν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσῄει. Καὶ ἃ πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμφετο, ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ προσῄει, εἰ μὴ προΐδοι, εἰ καιρὸς εἴη· καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖτο πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε [1] ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι, καὶ ὁπότε οὐκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερεφίλει αὐτὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα τῆς

rimùm ridens illudebat. Et cùm, propterea quòd superaretur, haudquaquam defugeret ea agere in quibus fuerat inferior, sed assiduè in experiendo versaretur, si rursùs posset eadem peritiùs facere, brevi quidem assequutus est, ut equitando par esset æqualibus; brevi etiam, ob rei studium, à tergo *eosdem* reliquit: brevi denique feras quæ in hortis erant, persequendo, feriendo, interimendo confecit; ità ut Astyages undè feras ei colligeret ampliùs non haberet. Cyrus autem cùm sensisset, non posse *avum*, tametsi cuperet, vivas sibi feras præbere, *ità* eum sæpe alloquebatur, Quid opus est, ave, tibi molestiam in conquirendis feris creari? Si modò me cum avunculo venatum emiseris, putaverim, quascunque feras videro, eas te mihi alere. Cùm autem vehementer cuperet ad venationem egredi, non ampliùs ità, ut cùm puer esset, efflagitare poterat, sed cunctantiùs avum adibat. Et quæ anteà Sacæ vitio vertebat, quòd eum ad avum non admitteret, in iis jam sibi ipse fiebat Sacas; non enim adhibat, nisi prævidisset, an esset tempestivum: Sacamque rogabat, omnino sibi significaret, quando accedendi tempus opportunum esset, & quando non esset: itaque jam Sacas eum, perindè atque omnes alii, mirificè diligebat.

Postquam igitur cognovit Astyages vehementer eum extra hortorum

1 Ὁπότε ἐν καιρῷ] Phrasin ipsam eodem ἀπίστιλι &c. tempore, sc. colligendis sensu habet, Luc. 20. 10 Καὶ ἐν καιρῷ fructibus opportuno.

ἔξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ, καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτὸν, καὶ εἴ τῶν ἀγρίων τι φανείη θηρίων. Ὁ δὲ Κῦρος τῶν ἑπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο, ὁποίοις ἢ χρὴ θηρίοις πελάζειν, καὶ ὁποῖα χρὴ θαρρεῖν διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν, καὶ λέοντες καὶ κάπροι καὶ παράδαλεις· αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ δορκάδες, καὶ ἄργιοι ὄϊες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἀσινεῖς εἰσιν. Ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι ἥδιον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη [1] αὐτοῖς τοῖς ἵπποις καταπεπτωκέναι. Καὶ ὁ Κῦρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουεν, ἐδίωκεν, ἤδη ἄλλο ὁρῶν, ἢ ὅποι ἔφευγε. Καί πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κἀκεῖνον [2] ἐξετραχήλισεν· ἢ μὴν ἀλλ' ἐπέμενεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, [3] καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα·

septa venari cupere, emittit eum unà cum avunculo, & cuſtodes ſimul mittit in equis ætate provectiores, qui eum à locis impeditis ſervarent, atque à ferocioribus beſtiis, ſi qua appareret. Cyrus igitur alacri animo comites percunctatus eſt, quibuſnam feris appropinquandum non eſſet, quáſve oporteret audacter inſequi. Hi autem dicebant, urſos complures olim qui propiùs ad eos acceſſerant dilaniâſſe, itemque leones & apros & pardos: cervas autem, & capreas, & oves ſylveſtres, & aſinos ſilveſtres, nihil nocere. Addebant & illud, impedita loca nihilo minùs quàm beſtias eſſe cavenda; multos enim aliquando unà cum ipſis equis per prærupta loca præcipites corruiſſe. Hæc ſanè Cyrus omnia promptè diſcebat: ut verò cervam exilientem vidiſſet, oblitus omnium quæ audierat, inſequebatur, nihil aliud ſpectans, quàm quò fugeret. At equus ejus neſcio quomodo proſiliens concidit in genua, parumque abfuit quin & illum de collo precipitârit: verùm enimverò Cyrus cum quadam difficultate inhæſit, & equus exſurrexit. Poſtquam autem in planitiem venit, cervam jaculo vibrato ſternit, pulchram ſanè beſtiam magnamque

1 Ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις] Hîc loci præpoſ. σὺν ellipſin patitur: quæ deeſt etiam, eodem planè modo. Apocal. 8. 4. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων.

2 Ἐξετραχήλισεν] Adhunc locum multa congeſſit Stephanus, quem ſic tandem reddit, *& parum abfuit quin ei excuſſo collum, vel cervicem, fregerit.* Lexicogr. autem ita ἐκτραχηλίζω, & ἐξετραχηλισθῆναι interpretantur, ut nunc *excutiendi*, nunc *collum frangendi* notionem, iis tribuant; non verò, ut vult Stephanus, utramque ſimul. Mihi quidem videtur Xenoph. id ſolum voluiſſe, equum, nempè, in genua lapſum de cervice ſuâ tantùm non præcipitâſſe Cyrum. Adeò ut locus intelligi debeat, non tam de *frangendi colli*, quàm de *cadendi* periculo. Nam mox ſequitur, ἢ μὴν ἀλλ' ἐπέμενεν ὁ Κῦρος μόλις πως &c.

3 Καλόν τι χρῆμα] Vox χρῆμα, quæ *in rebus*

Ο μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες, ἐλοιδόρουν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἷον κίνδυνον ἔλθοι· καὶ ἔφασαν καλέρειν αὐτὸν τῷ πάππῳ. Ο δὲν Κῦρος εἰσήκει, καίπερ δεδηγμένος, καὶ ἀκέων ταῦτα ἠνιᾶτο. Ως δ' ἤσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥσπερ ἐνθουσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου κάπρον προσφερόμενον, αὐλίζων ἐλαύνει· καὶ διαλειναμένου εὐστόχως, βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ καλέχε τὸν κάπρον. Ενταῦθα μέν τοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὁρῶν. Ο δ', αὐτὸς λοιδορημένος, ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι αὐτὸν δοῦναι εἰσκομίσαντα τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασὶν, Αλλ' ἦν αἴσθηται ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται, ὅτι σε εἴων. Κρὰν βέληται, φάναι αὐτὸν, μαστιγωσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ βέλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος ὅ, τι βέλει, τοῦτο ὅμως χάρισαί μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε, Ποιεῖ ὅπως βέλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε τῷ πάππῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκεῖνος. Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν οὐ, κατέθηκε δὲ ἠμαλωμένα, ὅπου ᾤετο τὸν

Ipſe Igitur gaudio exſiliebat: at cuſtodes cùm adequitâſſent, eum objurgabant, indicabantque quantum in periculum deveniſſet: & ad avum rem ſe delaturos aiebant. Itaque Cyrus, cùm ex equo deſcendiſſet, conſtitit, & hæc audiens angebatur. Sed ubi clamorem exaudîſſet, in equum rursùs, entheo tanquam furore actus, inſiliit: & cùm primùm aprum ex adverſo irruentem cerneret, obviam equum incitat; jaculóque peritè contorto, frontem ferit, aprumque proſtravit. Ibi verò eum avunculus etiam, visâ ejus audaciâ, reprehendit. At ille tamen ab eo ità reprehendente petiit, ut quæcunque ipſe cepiſſet *animalia*, ad avum afferre ac ei dare ſe permitteret. Avunculnm autem dixiſſe ferunt, At ſi te *hæc* inſequutum eſſe ſentiat, non te ſolùm, ſed me etiam, qui permiſerim, objurgabit. Etiam verberet, inquit ille, ſiquidem ità volet, poſtquam hæc ei dederim. Quin tu quoque, ait, avuncule, ſi libet, quodvis ſupplicium de me ſumito, modò hoc mihi gratificeris. Et Cyaxares ſanè tandem inquit, Ut voles, facito: quippe tu jam quidem rex noſter eſſe videris. Atque ità Cyrus, illatis feris, & dabat avo, & ſe has illi venatum eſſe dicebat. Jacula verò non ille quidem oſtendebat, cruenta tamen ibi depoſuerat, ubi avum

rebus tractandis locum habere ſolet, ad res animatas venuſtè migrat. Pari modo eandem adhibet Euripid. Phœniſ. v. 206. Ed. Cant. Φιλόψογον γὰρ χρῆμα θηλείων ἔφυ. Nec aliter Herod. l. 1. p. 14. ἐν τῷ Μυσίῳ Ολύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα.

πάππου ὄψεσθαι. Ο δὲ Ασυάγης ἆρα εἶπεν, Αλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· ἃ μέντοι δέομαί γε τούτων ἀδενὸς, ὥστε σὲ κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέῃ, ἱκετεύω. ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις. Αλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ασυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βέλει, καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἐθέλεις. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἆρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν·

Ω παῖδες, ὡς ἆρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῷα θηρῴη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν ἔπειλα καὶ μικρὰ καὶ ψωραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χωλὸν ἦν· τὸ δὲ, κολοβόν. Τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὥσπερ πτηναὶ, ἤλλοντο πρὸς τὸν ἀρανόν. οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλαλύτητος ἐδὲ ἁμαρτεῖν οἷόν τε ἦν αὐτῶν· καλλίω δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιῳκοδομημένα. Αλλὰ ἆρα ἂν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ παῖδες ἐπὶ τὴν θήραν; καὶ ῥᾳδίως γ' ἄν, ἔφασαν, εἰ Ασυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Τίς ἂν ἔν ὑμῶν πρὸς Ασυάγην μνησθείη;

ea viſurum putabat. Aſtyages autem inquit, Libenter equidem, fili, accipio, quæcunque mihi donas; ſed horum tamen nullius ſic egeo, ut tibi *propterea* periculum adeundum ſit. Et Cyrus ait, Si ergo tu non eges, obſecro te, ave, ea mihi da, ut inter æquales diſtribuam. Sume verò, fili, reſpondit Aſtyages, & hæc, & ex aliis quæcunque volueris, & inter quos tibi viſum fuerit diſtribue. Itaque Cyrus ea ſumpta & pueris dabat, & ſimul dicebat;

O pueri, ut certè nugabamur, cùm feras illas in ſeptis hortorum venaremur: ſimile enim mihi quidem eſſe videtur, quemadmodum ſi quis ligata animalia venaretur. Primùm enim in anguſto erant loco; deindè tenues & ſcabioſæ: & alia quidem earum clauda erat, alia mutila. Sed quæ in montibus feræ ſunt & pratis, quàm ſunt pulchræ, quàm magnæ, quàm nitidæ viſæ! Atque cervæ quidem, tanquam volucres, ad cœlum ſaltu tollebantur: apri verò, quemadmodùm fortes viros *facere* dicunt, adverſi propè ferebantur: & præ latitudine fieri non poſſet, ut ab iis aberrares: pulchriores denique, ait, mihi quidem hæ *beſtiæ* videntur eſſe vel mortuæ, quàm vivæ illæ ſeptis incluſæ. Num verò, inquit, vos etiam parentes venatum ire permitterent? Et facilè quidem, aiunt illi, ſi Aſtyages jubeat. Et Cyrus inquit, Quis igitur veſtrî apud Aſtyagem mentionem fecerit?

Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος πεῖσαι; [1] Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅστις ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ λέξειν οἷός τ' εἰμὶ, οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον [2] ἐκ τοῦ ἔτι δύναμαι. Ην δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παυλάπασι βλάξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι. Παιδάριον δὲ ὢν, δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν τι δέῃ δυνήσῃ πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ἡμᾶς ἡμᾶς τὸ ἐπὶ σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ακούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐδήχθη· καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, [3] διαπελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾷν, εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέετο. Ηρξατο δ' ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἢν τις ἀποδρᾶσῃ τῶν οἰκετῶν καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί αὐτῷ χρήσῃ; Τί δὴ ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ην δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσεις, Τί

Quisnam, dixerunt illi, magis ad persuadendum te fuerit idoneus? At profectò, inquit, ego quidem qui homo factus sim nescio: neque enim avum alloqui possum, neque jam ampliùs ex æquo quasi jure respicere. Quòd si tantum pudori *huic meo* accesserit, vereor, inquit, nè hebes fatuusque omnino fiam. At puerulus cùm essem, in loquendo acerrimus esse videbar. Tum dicebant pueri, Malè comparatam rem narras, si nè nostrâ quidem causâ, ubi quid opus fuerit, quicquam agere poteris, sed, quod in te est, id nobis ab alio quodam necessariò sit petendum. Hæc cùm audîsset Cyrus, animo angebatur; & cùm tacitus abiisset, séque ipse ad audendum hortatus esset, ingressus est, re secum deliberatâ, qua ratione avum quàm minimâ cum molestiâ alloqueretur, sibíque ac pueris, quæ peterent, conficeret. Sic igitur orsus est:

Dic mihi, inquit, ave, si famulorum quis aufugerit, & eum prehenderis, quid de eo facturus sis? Quid aliud, ait, quàm ut vinctum opus facere cogam? At si sponte suâ ad te redierit, quid facies? Quid

1 Αλλὰ μὰ τὸν Δία] Antea, μὰ τὴν Ηραν. Sed hæc jurandi formula huic loco parum conveniat, sive Persarum sive Græcorum more loqui intelligatur Xenophon. Persis enim nullum erat numen, quod Junoni, quam Græci coluêre, respondeat. Apud hos autem mulieres solæ, & de maribus quotquot mulieres imitari vellent, per Deas jurare solebant. Ità ferè Phavor. ad particulam Νή. Hæc insuper nostra lectio auctoritate MS. Bodl. firmatur, eamque omnes optimæ notæ impressi in orâ exhibent.

2 Εκ τοῦ ἴσου] Interpret. hujus locutionis vim haud assecuti esse videntur. Sensus, uti opinor, est: Cyrum tandem ὑποστήσεσθαι incipere, & revereri avum, quem non jam ampliùs ut æqualis æqualem, adire atque alloqui sustinuit.

3 Διαπελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾷν] Stilo ferè poëtico, ea omnia, quæ de venatione campestri modò præcesserant, descripsit & animavit Auctor. Hîc quoque ludit ejus ingenium; & puerum, non secùs ac Heroa quemvis Homerus, animum horratu proprio excitantem inducit. Sic enim Poëta solet:

Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ.
Τέτλαθι δὴ, κραδίη· &c. Odyss. υ v. 17.
&c.

δὲ, ἔφη, ἢ μαστιγώσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἔπειτα, ἐξαρχῆς πάλιν αὐτῷ χρήσομαι; Ὥρα ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, παρασκευάζεσθαί σοι εἴη ὅτῳ μαστιγώσεις με, ὡς βουλευόμενόν γε ὅπως ἀποδρῶ, λαβὼν τοὺς ἐμοὺς ἡλικιώτας ἐπὶ θήραν. Καὶ ὁ Ἀστυάγης, [1] Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών· ἔνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι. Χαρίεν γὰρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβεκολήσαιμι. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμενεν· ἀνιαρὸς δὲ καὶ [2] σκυθρωπὸς ὢν, ζιωπὴ διῆγεν. Ο μέντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν· καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας ζυναλίσας, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ ζυνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θήραν. Καὶ βασιλικῶς δὴ αὐτὸς παρὼν, ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, [3] πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων. Ο δὲ Κῦρος οὐκ εἴα κωλύειν· Αλλ'

aliud, inquit, quàm ut eo verberibus cœsò, nè hoc iterum faciat, posthac ut anteà rursùs utar? Tempus ergò tibi fuerit, inquit Cyrus, parare quo me verberes, quippe qui consilium inierim quâ ratione aufugiam, adsumptis ad venandum meis æqualibus. Et Astyages, Perbellè, inquit, fecisti, qui prædixeris: ex ædibus enim nè te moveas veto. Nam bella res fuerit, inquit, si carunculæ gratiâ, filiæ *meæ* filium evagari sinam. Hæc cùm audîsset Cyrus, parebat ille quidem ac manebat: sed cùm mœstus esset, tristique vultu, perpetuò silebat. Astyages autem, ubi eum vehementiùs dolore affici intellexerat, volens ei rem gratam facere, venatum proficiscitur: & multis peditibus equitibusque, ac pueris etiam, coactis, ferisque in loca equitabilia compulsis, magnam venationem instituit. Quin & ipse regio cum apparatu præsens, vetuit ferire quenquam, priusquam Cyrus feriendo satiatus esset. At Cyrus *eum alios* prohibere non passus est; Sed

1 Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών] Græci eleganter eum καλῶς ποιῆσαι dicunt, cujus facta probant laudantque. Eandem præ se ferunt elegantiam Evangel. verba, Act. 10. 33. —— σὺ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος.

2 Καὶ σκυθρωπὸς ὢν] Errâsse ex hoc loco constat Dan. Heinsium; cùm, ad Luc. 24. 17 Exercit. Sacr. p. 204, Hellenistarum esse asserit, hanc vocem σκυθρωπὸς de *tristi* usurpare.

3 Πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων] Nepotem suum, modò mœrentem, beneficio Astyages insigni mulcere atque demereri studet; ideóque regium illi quendam honorem comites præstare voluit. Regibus quippe suis Persas tantùm tribuisse accepimus, ut in venatione nemini, priusquam rex telum emiserit, bestiam ferire liceret. Et vitam penè amisisse Megabyzum, quòd hunc Artaxerxi honorem temerè præripuerit, in Persic. tradit Ctesias, p. 646. —— μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος καὶ ἁναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Αρτοξέρξης, ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προσάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Hujus autem observantiæ gratiam Artaxerxem illum *Longimanum* primum subditis suis fecisse testatur Plutarch. in Apophth. T. 2. p. 173. Πρῶτος δὲ πρωτοβολεῖν ἐκέλευσε τῶν συγκυνηγετούντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

εἰ βέλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος τὰ κράτιστα δύναιτο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι· καὶ σὰς ἐθεᾶτο τοὺς ἀμιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικοῦντας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἥδετο, ὑ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ', ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ, ἀνακλάζοντι, ὁπότε πλησιάζοι θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. Καὶ τὸ μὲν καταγελᾶν αὐτὸν ὁρῶν εὐφραίνετο, τὸν δέ τινα καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ἡσθάνετο μᾶλ' ὁπωστιοῦν φθονερῶς. Τέλος δ' ἦν, πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης ἀπήει. Καὶ τοιοιπὸν ἅπτως ἥσθη τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε ἀεί, ὁπότε οἷόν τε εἴη, συνεξήει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον ἅπτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὤν, κακοῦ δὲ μηδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέμπτε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη αὐτοῦ γενομένου, [1] ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, γαμεῖν μέλλων, ἐπεθύμησεν αὐτὸς θηράσαι [2] εἰς τοῦτον τὸν χρόνον. Ἀκούων δ' ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν καὶ

si vis, inquit, ave, jucundè me venari, ſine omnes meos æquales inſequi & certare, ut quiſque optimè poſſit. Tum verò permiſit Aſtyages; ſtanſque ſpectabat decertantes contra feras, ſtudioséque *inter ſe* contendentes, perſequenteſque, & jaculantes. Atque Cyro delectabatur, qui præ voluptate ſilere non poſſet, ſed, generoſus tanquam catulus, clamorem ederet, cùm feræ appropinquaret, & unumquemque nominatim appellans exhortaretur. Valdè etiam gaudebat, cùm eum hunc quidem deridere, illum verò ſine ullâ prorsùs invidiâ laudare ſentiebat. Tandem, diſceſſit Aſtyages multas feras ſecum habens. Jamque adeò venatione illâ delectatus eſt, ut ſemper, quoties quidem liceret, cum Cyro exiret, aſſumptis tum multis aliis, tum pueris, Cyri gratiâ. Et hoc ſanè modo maximam temporis partem traducebat Cyrus, omnibus voluptatis quidem ac boni alicujus auctor, mali autem nemini.

Cùm verò circiter quindecim ſedecimve annos haberet, regis Aſſyriorum filius, uxorem ducturus, ipſemet id temporis venari cupivit. Itaque quòd audiret in ſuis ac Medorum finibus plurimas

1 Ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως] Nempè, Evilmerodachus, Nebuchadneſaris filius, cujus in ditione tunc temporis erant, Chaldæa, Aſſyria, Arabia, Syria, Palæſtina. De venatione hâc & prælio cujus extiterat cauſa, Uſſerius ad annum M 3421. Julianæ Periodi 4131. ante æram Chriſtianam 583.

2 Εἰς τοῦτον τὸν χρόνον] Similis locutio, Luc. 1. 20. —— αἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν, quæ implebuntur *in tempore ſuo.*

τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία εἶναι, ἅτε ἀθήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. Ὅπως δ' ἂν ἀσφαλῶς θηρῴη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ πελταστὰς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελᾶν εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήλατα. Ἀφικομένῳ δὲ ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακὴ, ἐνταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο, ὡς πρωὶ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. Ἤδη δὲ ἑσπέρας γενομένης, ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ ἔρχεται ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Ἐδόξεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ οὖσαι, πολλοὶ δὲ, ὃς αὐτὸς ἔχων ἦκεν ἱππέας καὶ πεζούς. [1] Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λειπαλῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ λαμπρότερόν τε ἂν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, [2] καὶ ἱερείων πολλὴν ἀφθονίαν ἐνό-

esse feras, quippe quas nemo propter bellum venaretur, istò exire impendiò voluit. Ut igitur tutò venaretur, & equites & peltastas complures assumpsit, qui feras è locis silvestribus in culta planáque depellerent. Cùm autem eò perveniisset ubi castella ipsius erant & custodia, ibi cœnam parari jussit, ut qui postridiè manè venaturus esset. Et cùm jam advesperasceret, ex urbe veniunt qui custodiæ priori succederent, tam pedites quàm equites. Quapropter ipsi numerosus adesse visus est exercitus, cùm binæ quidem unà essent custodiæ, multíque, quos ipse secum duxerat, equites peditesque. Itaque re deliberatâ statuit optimum esse Medorum ex agro prædas agere; atque *ità* tum venationis opus illustrius visum iri, tum magnam animalium copiam fu-

1 Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λειπαλατῆσαι] Populi quidem Orientales rei venatoriæ maturè vacârunt: Nimrodusque in primis potens audit venator, Gen. 10. 9. Populabundi etiam per finitimorum agros vagari, atque indè pecorum armentorumque prædam agere, eorum fortissimi quique solebant. Sic Chaldæi olim in Jobi camelos irruebant, eosque vi abducebant, Job. 1. 17. Ad alias demùm Gentes prædandi eadem manavit libido, atque adeò gravissima nonnunquam belli suscipiendi extiterat causa. Nec sanè aliò Achilléa illa spectabat oratio. Il. ά. v. 152, & seq.

Οὐ γὰρ ἐγὼ τρώων ἕνεκ' ἦλυθον αἰχμητάων
Διΐφρο μαχησάμενος· ἐπεὶ οὔτι μοι αἴτιοί εἰσιν.
Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν, οὐδὲ μὲν ἵππες.

2 Καὶ ἱερείων πολλὴν &c.] Interpret. Evilmerodachum sacrificiorum curam animo volutâsse putârunt; ideóque ἱερείων verterunt *victimarum*. Mihi quidem rectè observâsse videtur Casaub. Animadv. in Athen. p. 35. Græcos, nempè, scriptores ἱερεῖα appellare non solùm victimas, quæ verè ἱερεύονται; verùm etiam omnia quæcunque ad comedendum jugulantur, animalia. Cùm enim nullum animal in proprios usus mactarent, quin aliquam ejus partem Deo adolendam consecrarent, hinc factum est, ut, quodcunque animal in cibum cæderent, ἱερεῖον vocarent. Ità Xen. ipse Κύρου Ἀναβ. lib. 4. p. 193. Ed. Steph. Ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνος &c. & lib. 5. p. 214.——ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα ὧν εἶχον. Item Polyb. l. 2. p. 103. Ed. Par. Πλείστων γὰρ οἰκῶν ἱερεῖων κεπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ διά τε τὰς εἰς τὰς ἰδίους βίους, καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις——

μιζε γενήσεσθαι. Οὕτω δὴ πρωὶ ἀναςὰς, ἦγε τὸν ςρατὸν· καὶ τὰς μὲν πεζὰς καταλείπει ἀθρόας ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρούρια, τὰς μὲν βελτίςας καὶ πλείςας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, ἐνταῦθα καταμένειν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φρουροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τὰς καταθέοντας· τὰς δ' ἐπιτηδείας ἀφῆκε κατὰ φυλὰς ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν· καὶ ἐκέλευε περιβαλλομένας ὅτῳ τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

Σημανθέντων δὲ τῷ Ασυάγει, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια σὺν τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ ὁ υἱὸς αὐτῷ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν ἱππόταις· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ως δὲ εἶδον [1] πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ασσυρίων συνελαυνομένους, καὶ τὰς ἱππέας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔςησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ο δὲ Κῦρος ὁρῶν ἐκβοηθοῦντας καὶ τοὺς ἄλλους πασσυδεὶ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδὺς,

turam exiſtimavit. Manè igitur ſurgens, exercitum educit; ac pedites quidem in finibus confertos relinquit, ipſe verò cum equitatu ad caſtella Medorum provectus, optimos ſecum habens atque plurimos equites, ibi ſubſtitit, nè Medorum præſidiarii milites *ſuis* contra eos qui populabundi diſcurrerent auxilium ferrent; idoneos autem *quoſdam* tributim dimiſit, ut alii aliò diſcurrerent: atque *hos* corripere juſſit quicquid habuerit quiſque obvium, & ad ſe abigere. Et hi quidem hæc agebant.

Cùm autem Aſtyagi nuntiatum eſſet, hoſtes jam eſſe in *ipſius* agro, ipſe etiam cum illis quos ſecum habuit, opis ferendæ cauſâ ad limites excurrit; quod & filius itidem fecit cum equitibus qui tum fortè aderant; aliiſque omnibus auxilio ut venirent imperavit. Cùm verò vidiſſent magnam Aſſyriorum multitudinem ſimul inſtructam, & equites quietem agentes, ſubſtiterunt etiam Medi. Cyrus autem videns alios quoque totis viribus ad opem ferendam egredi, egreditur & ipſe auxilium laturus, tum primùm arma indutus, nondum

Et Galen. l. 2. c. 2. περὶ κράσεων. p. 54. Edit. Charter. Καὶ εἰ νέον ἱερεῖον εἴτ' ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ' &c. & mox, Εμπαλιν δὲ τοῖς νέοις ἱερείοις, τὰ γεγηρακότα &c. His in locis, aliiſque compluribus, ἱερεῖα ſunt animantes, quarum veſcimur carnibus. Atque ità commodè ſatis vox ea hîc accipi poteſt; ubi de illo loquitur Xenophon, qui ad prædam agendam omni ſtudio incubuit, ut quàm lautiſſimo regióque planè apparatu nuptias celebraret.

1 Πολλοὺς ἀνθρώπους τῶν Ασσυρίων &c.] Stephanus ſe mirari ait, quid hîc agat vox ἀνθρώπους. An timendum fuit, pergit ille, nè cum πολλοὺς alios quàm ἀνθρώπους intelligeremus? Mihi quidem πλεονάζειν omnino videtur, ut apud alios paſſim ſolet ſcriptores. Ità apud Arrian. Exped. l. 2. p. 70. Ed. Gronov. ἄλλως τε καὶ δούλοις ἀνθρώποις ἐλευθέρους ἐς χεῖρας ἴξειν. Et Luc 2. 15. —— καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες.

[1] ὅποτε οἰόμενος· ὅτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα καλὰ ἦν, καὶ εὖ ἁρμότοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἵππῳ. Καὶ ὁ Ἀστυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσαντος ἥκοι· ὅμως δ' εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς εἶδε πολλὰς ἱππέας ἀντίους, [2] ἤρετο, Ἦ ὅτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα; Πολέμιοι μέν τοι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' ὄν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα· ἐκεῖν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Ἀλλ' οὐχ' ὁρᾷς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ σίφος τῶν ἱππέων ἕστηκε ξυντεταγμένον; οἳ, ἢν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖνοι· ἡμῖν δὲ οὔπω ἰσχὺς πάρεστιν. Ἀλλ' ἢν σὺ μένῃς, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνῃς τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται ὅτοι, καὶ οὐ κινήσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφήσουσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

id fore ratus; tanto ea induendi desiderio flagravit. Erant enim perpulchra sanè, atque ipsi bellè congruentia, quæ avus ei ad *tegendum* corpus facienda curaverat. Ità igitur armatus, equo *ad alios* advectus est. Et eum cùm vidisset Astyages, miratus ille quidem est cujus jussu veniret: sed tamen ei dicebat, ut apud se maneret. Cyrus autem, cùm conspexisset multos equites adversos, interrogabat, Num isti, inquiens, ave, hostes sunt, qui equis quietè insident? Hostes profecto ait *is*. Num & illi, qui huc illuc cursant? Et illi sanè. At enimverò, inquit, ave, ignavi esse videntur, & ignavis *insidere* equulis, qui nostras tamen res diripiunt: itaque nostrûm aliquos oportet impetum in eos facere. At non vides, fili, inquit, quanta equitum turma constiterit instructa? qui, si nos in illos irruamus, ipsi nos iterum subeundo intercipient: nobis verò nondum satis copiarum adest. Verùm si tu maneas, inquit Cyrus, & eos qui subsidio veniunt adsumas, metuent hi, neque se movebunt: illi verò qui *res nostras* auferunt prædam mox dimittent, ubi quosdam impetum in se facere viderint.

1 Οὔποτε οἰόμενος] Frustrà Canterus aliique hunc follicitârunt locum, cujus nimirum eos latuerat sententia; quam, cum Mureto, hanc esse opinor: Tum primùm Cyrum induisse arma, quod tempus ipse nunquam venturum putaverat, ardenter adeò ea induere cupiebat. Id enim naturâ fere omnibus insitum esse constat, ut quodcunque summâ quis cupiditate expetiverit, ejus ei omnis expectatio longa esse videatur.

2 Ἤρετο, Ἦ ὅτοι ἔφη] Πλεονάζει hic ἔφη, ut φάναι paulò suprà p. 27. Redundantiæ huic indulgere solent Attici, verba ubi sunt ultrò citróque habita.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ασυάγει. Καὶ ἅμα θαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλάσαι ἐπὶ τὰς ἀγωνίας τὴν λείαν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ἐπὶ τάσδε, ἢν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ· ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. Οὕτω δὴ ὁ Κυαξάρης, λαβὼν [1] τῶν ἐρρωμένων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, προσελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὁρμωμένους, συνεξορμᾷ εὐθύς· καὶ αὐτὸς πρῶτος ἡγεῖτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς προλάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφυγον. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπελέμενον, καὶ οὓς μὲν καθελάμβανον εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, καθόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἦρκου τινὰς αὐτῶν. Ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος, ἄπειρος, ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ παίειν τὸν ἁλισκόμενον, ἄλλο δ' οὐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὐκίνησαν τὸ σῖφος, ὡς παυσομένους τῷ διωγμῷ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν

Hæc cùm protuliſſet, viſus eſt Aſtyagi aliquid dicere. Et ſimul admiratus & prudentiam ejus & vigilantiam, filium jubet aſſumptâ equitum manu in eos ducere, qui prædam agerent. Ego verò, inquit, in hos, ſi contrà te ſe commoverint, impetum faciam: adeò ut animum nobis attendere cogantur. Itaque Cyaxares, robuſtiſſimis & equis & viris aſſumptis, *in hoſtem* fertur. Ac Cyrus, ut *hos* cum impetu exeuntes vidit, ſtatim unà ſe proripit: atque ipſe primus celeriter ducebat, & Cyaxares ſanè ſubſequebatur, atque alii non procul erant relicti. Eos autem ut appropinquantes viderunt ii qui prædas agebant, continuò relictis rebus in fugam ſeſe conjiciebant. At qui circa Cyrum erant *hos* ſubeundo intercipiebant, & quoſcunque aſſequerentur ſtatim feriebant, & in primis Cyrus: quotquot autem declinato curſu eos antevertendo effugerant, hos à tergo perſequebantur, nec intermittebant, ſed ex eis quoſdam ceperunt. Sicut autem canis generoſus, inexpertus, temerè in aprum fertur, ità & Cyrus ferebatur, ſolum *hoc* videns ut captum feriret, ac nihil aliud proſpiciens. Hoſtes verò, cùm ſuos laborantes cernerent, agmen promoverunt, arbitrati fore ut ii perſequi deſiſterent, poſtquam ipſos contrà irruere

[1] Τῶν ἐρρωμένων ἵππων &c.] Hactenùs, in omnibus ferè libris, *ἱππέων*. Quid? inquit Stephanus, *ἱππεῖς* non ſunt ἄνδρες ipſi quoque? Si & ipſi ſunt ἄνδρες. Cur Xenoph. *ἱππέων τε καὶ ἀνδρῶν* dixiſſet? Itaque res ipſa & Philelphi verſio, quæ præfert *equis viriſque*, ἵππων reponendum eſſe docent; nè mirum ſanè Stephani & Leunclavii de hâc revocandâ voce conſenſum memorem.

προσορμήσαντας. Ο δὲ Κῦρος ἤδη μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον, ἐδίωκε· καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἐποίει, καὶ ἔχων. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως μὲν καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἵποντο, προθυμότεροι ὄντες, ἐν τῷ τοιούτῳ, εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τὰς ἐναντίας ἄλκιμοι ὄντες. Ο δὲ Ασυάγης, ὡς εἶδε τὰς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τὰς δὲ πολεμίας ἀθρόας τε καὶ τεταγμένας ἀπαντώντας, δείσας περί τε τῷ υἱῷ καὶ τῷ Κύρῳ, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιέν τι, ἦγεῖτο εὐθὺς πρὸς τὰς πολεμίας. Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον τὰς Μήδας προκινηθέντας, διαλειπόμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἔσησαν, ὡς ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξευμά γε ἀφίκοντο σησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθασι ποιεῖν. Μέχρι γὰρ τοσούτου, ὁπότε ἐγγύταλα γίγνοιντο, προσήλαυνον ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἑσπέρας. Επεὶ δὲ εἶδον τὰς μὲν σφετέρας φυγῇ εἰς αὐτὰς φερομένας, τὰς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτὰς ἑπομένας, τὸν δὲ Ασυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ἦρον πολλὰς ἀνακράτους· καὶ τὰς μὲν ἁλισκομένας ἔσωσαν, καὶ ἵππους καὶ ἄν-

vidiſſent. At Cyrus nihil proptereà *de contentione* remittebat, ſed præ gaudio avunculum inclamans, inſequebatur; &, acriùs urgens, hoſtes in effuſam fugam vertebat. Cyaxares quidem ſubſequebatur, patrem fortaſsè reveritus; & cæteri quoque ſequebantur, cùm promptiores, tali in rerum ſtatu, ſint ad perſequendum, etiam illi qui non admodùm in adverſos hoſtes animoſi ſunt. At Aſtyages, cùm hos quidem inconſideratè perſequi videret, hoſtes verò confertos inſtructoſque occurrere, ſolicitus & de filio & de Cyro, nè in paratos incompoſitè delapſis adverſi quid accideret, in hoſtes confeſtim duxit. At hoſtes rursùs, ut viderunt Medos ſe promoviſſe, intentis alii paltis, alii arcubus, conſtiterunt, *quòd fore putarent* ut & illi ſubſiſterent, ubi ad teli jactum perveniſſent, quemadmodùm plerumque facere conſueverant. Nam ad hoc uſque intervallum, cùm *vel* quàm proximè ad alteros alteri accederent, contra ſe mutuò provehebantur, ac ſæpè ad veſperam uſque miſſilibus procul ſeſe invicem adpetebant. At poſtquam & ſuos fugâ ad ſe ferri cernerent, & Cyrum cum ſuis propè à tergo ipſos inſequentem, & Aſtyagem cum equitatu eſſe jam intra teli jactum, inclinant & fugiunt. Illi verò, utpote qui è propinquo perſequebantur, multos ſummis adnixi viribus ceperunt; & quoſcunque prehenderent, tam equos quàm viros, ferie-

δρας, τὲς δὲ πίπλοντας καλέκαινον· κὴ ἐ πρόσθεν ἔτησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ασσυρίων ἐγένοντο. Ενταῦθα μέν τοι δείσαντες μὴ κὴ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον. Ἐκ τέτε δὴ ἀνήγαγεν ὁ Ασυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ· κὴ τὸν Κῦρον ἐκ ἔχων ὅ, τι χρὴ λέγειν· αἴτιον μὲν εἰδὼς ὄντα τὲ ἔργε, [1] μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἴκαδε τῶν ἄλλων, μόνῳ ἐκεῖνῳ ἐδὲν ἄλλο ἢ τὲς πεπωκότας περιελαῦνων ἐθεᾶτο· κὴ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τέτο ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Ασυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιέμενον τὲς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τὲ πάππε ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ ὄψει τῇ αὐτὲ. Εν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγένετο· κὴ οἵ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον κὴ ἐν λόγῳ, κὴ ἐν ᾠδαῖς· ὅ τε Ασυάγης, κὴ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν, τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ τὲ Κύρε πατὴρ, ἥδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκεσεν ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπρατόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἀπο-

bant, & quotquot caderent interimebant; neque priùs constitêre quàm ad Assyriorum peditatum perveniſſent. Hîc verò, nè majores aliquæ subesſent insidiæ veriti, subſtiterunt. Tum igitur Astyages *suos* reduxit, equestri victoriâ magnoperè lætatus; nec quid de Cyro diceret habebat; quòd *illius* quidem facinoris ipsum auctorem fuiſſe sciret, sed audaciâ furentem animadverteret. Etenim tum cæteris domum abeuntibus, solus ille nihil aliud quàm eos qui cecidiſſent circumequitando spectabat: adeóque ii, quibus id negotii datum erat, vix eum *indè* abstractum ad Astyagem deduxerunt, qui *quidem* eos ipsos, qui se adducerent, sibi prætendere studebat, quòd avi vultum ad conspectum sui sæviorem factum cerneret. Et hæc quidem apud Medos contigerunt: & Cyrum cùm alii omnes in ore, sermone, & cantilenis habebant; tum Astyages, apud quem vel anteà erat in honore, jam stupefactus eum suspiciebat.

Hæc verò Cambyses, Cyri pater, cùm audîſſet, gaudebat ille quidem; at ubi accepiſſet eum viri jam obire munia, revocavit, ut patria Persarum

[1] Μαινόμενον δὲ γιγνώσκων &c.] Hoc quoque loquendi genus (uti rectè monet Stephanus) iis annumerandum esse videtur, quæ ab Homero mutuatus est Noster, ità enim ille:

Οὐχ ὅγ' ἀνεύθε θεῶ τάδε μαίνεται, ἀλλά τις ἄγχι.

Εοικ' ἀθανάτων —— Il. ε' v. 185. Et Il. θ' v. 355.

——ὁ δὲ μαίνεται ὄκριτ' ἀνικτῶς

Εκτωρ Πριαμίδης —— Ad quem locum hæc Eustath. p. 716. Μαίνεσθαι δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐνθουσιᾶν ἔστι πρὸς μάχην, ὅπερ ἐπίλασίς ἐστι τῇ μανίᾳ καὶ τῇ ὁρμῇ, καὶ τῶν ὁμοίων.

τελοίη. Καὶ τὸν Κῦρον δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βέλοιτο, μὴ ὁ πατὴρ τι ἄχθοιτο, καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. Τῷ ἓν Ἀστυάγει ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν. [1] Ἐνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας πανοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν, καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον πρόπεμπον ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ ἥλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτὸς· καὶ οὐδένα ἔφασαν ὄντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι. Καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν σὺν πολλοῖς δακρύοις λέγεται ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναι αὐτόν φασι τοῖς ἡλικιώταις, ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ, καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. Τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν· Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀπο-

instituta absolveret. Et quidem Cyrum dixisse fertur, abire se velle, nè quid pater ægrè ferret, & civitas *de se* quereretur. Quarè visum est Astyagi necesse esse eum dimittere. Ibi igitur cùm & equos illi, quos ipse voluit sumere, donâsset, atque alias res omnigenas comparâsset, dimisit, tum quòd eum amaret, tum quia magnam in eo spem haberet, virum fore idoneum & ad afferendum amicis adjumentum, & ad molestiam inimicis exhibendam. Abeuntem verò Cyrum universi, & pueri, & æquales, & viri, & senes, equis vecti, atque *adeò* Astyages ipse, deducebant; ac niminem omnium fuisse dicunt quin lacrymans reverterit. Et Cyrum quoque ipsum multis cum lacrymis discessisse traditum est. Et multa eum inter æquales munera distribuisse ferunt, de iis *nempè* quæ ipsi dederat Astyages; ac demùm, exutâ quam habebat stolâ Medicâ cuidam *hanc* dedisse, indicio quod erat se hunc in primis diligere. At illos, cùm sumpsissent libentique animo accepissent munera, ad Astyagem *ea* detulisse fertur; Astyagemque recepta itidem ad Cyrum referenda cu-

1 Ἐνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δοὺς &c.] Pro benigno utique eo liberalique Orientalium more, quo donis quidem amplissimis, luculentis amici animi indiciis, alii alios cumulare solebant. Sic Jacobus, quò fratris Esavi gratiam sibi conciliaret, munera ei præmisit magna, Gen. 32. 13. Idemque monet, Josepho, Ægypti præfecto, munus esse deferendum, ex iis quæ in Chananæâ pretiosissima habebantur, & ab Ægyptis maximi fiebant, Gen. 43. 10. Josephus vicissim ipse largè quidem & effusè multa fratribus donavit, multa patri deferenda curavit, Gen. 45. 22. Astyages Cyro donat equos, Media quibus abundabat: hîc nempè pratum illud erat *Hippoboton*, equis alendis inclytum. Sic enim de Mediâ Strabo T. 2. p 796 ἱππόβοτος δὲ καὶ αὕτη ἐστὶ διαφερόντως, καὶ ἡ Ἀρμενία· καλεῖται δέ τις καὶ λειμὼν Ἱππόβοτος &c.

πέμψαι· [1] τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν, Ω πάππε, εἰ βέλει με καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον, ἔα ἔχειν εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα· Ασυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κῦρος ἐπέστειλεν.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ [2] παιδικῷ λόγῳ μνησθῆναι, λέγεται, ὅτε Κῦρος ἀπήει, καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, [3] τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν Κῦρον τῷ στόματι, ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, νόμῳ Περσικῷ· (καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο ποιοῦσι Πέρσαι) ἄνδρα δή τινα τῶν Μήδων, μάλα καλὸν κἀγαθὸν ὄντα, ἐκπεπλῆχθαι πολὺν δὴ χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ Κύρου· ἡνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας αὐτὸν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελθεῖν τῷ Κύρῳ, καὶ εἰπεῖν, Ἐμὲ μόνου οὐ γινώσκεις, ὦ Κῦρε, τῶν συγγενῶν; Τί δὲ, εἰπεῖν τὸν Κῦρον; [4] Η καὶ σὺ συγγενὴς εἶ; Μάλιστα, φά-

râſſe; hunc autem in Mediam denuò *ea* cum his verbis remiſiſſe, Si me vis, ave, iterùm ad te pudore minimè confuſum venire, finito habere ſi quid ego cuipiam largitus ſum; atque his auditis Aſtyagem feciſſe, quemadmodùm Cyrus nunciari juſſerat.

Quòd ſi mentio ſermonis blanditias pueriles ſpirantis ſit facienda, fertur, cùm Cyrus abiret, & à ſe invicem diſcederent, cognatos ore Cyrum, more Perſico, oſculatos dimiſiſſe; (etenim hoc etiam tempore id faciunt Perſæ) virum autem quendam Medum, admodùm *ſanè* probum & honeſtum, longo tempore Cyri pulcritudinis *amore* fuiſſe perculſum; & cùm cognatos eum oſculantes videret, ſubſtitiſſe: alii verò poſtquam abiiſſent, acceſſiſſe ad Cyrum, dixiſſéque, Me ſolum ex cognatis, Cyre, non cognoſcis? Quid, dixiſſe Cyrum? Num & tu cognatus es? Maximè, re-

1 Τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν] Similis locutio eſt ea, quâ utitur Matt. 11. 2, 3. ——πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ &c.

2 Παιδικοῦ λόγου] Eos ſequi interpretes, qui amatorium hìc finxerunt ſermonem, non mihi magìs quàm Stephano placet. Iis enim, quæ mox narrare pergit Xenophon, nil niſi jucunda quædam inerat ſimplicitas, cum blandis, ut puerorum eſt ingenium, honeſti amoris indiciis conjuncta.

3 Τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν &c.] Erat nimirum hoc olim in more poſitum, ut inter familiares & ſanguine vel affinitate conjunctos oſcula dividerentur, ſalutandi & valedicendi causâ. Ità Jacobus Rachelem, Laban Jacobum, oſculatus eſt, Gen. 29. 11, 13. Plura adferre exempla non opus eſt.

4 Η καὶ σὺ συγγενὴς εἶ;] Non eos ſolùm, qui regi aut affinitate aliquâ aut propinquitate conjuncti erant, *cognatos* ejus appellâ unt Perſæ; ſed alios etiam, quibuſcum regi nulla neceſſitudo interceſſerat, eo, honoris causâ, titulo cumulârunt. Id quod abundè docet victoriæ illud præmium à Dario præpoſitum, ——————Καὶ συγγενὴς Δαρείου κληθήσεται. 1 Eſdr. 3. 7. Quocum re verbiſque ferè concinit Joſephus —— καὶ συγγενὴς μου κληθήσεται, Antiq. Jud. lib. 11. vol. 1. p. 472. Ed. Ox. Illos autem, qui id quicquid erat honoris conſecuti ſunt, ad oris oſculum fuiſſe admiſſos auctor eſt Arrianus, lib. 7. Exped. p. 287. —— καὶ ὅσους συγγενεῖς ἀπέφηνε, τούτοις δὲ νόμιμον ἐποίησε φιλεῖν αὐτὸν μόνους.

ναι. [1] Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τὸν Κῦρον, ϗ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γιγνώσκειν τοῦτο ποιοῦντα. Προσελθεῖν γάρ σοι ἀεὶ βουλόμενον, ἔφη, νὴ τοὺς θεοὺς ἠχυνόμην. Ἀλλ' οὐκ ἔδει, φάναι τὸν Κῦρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλῆσαι αὐτόν. Καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα, ἐρέσθαι, Ἦ ϗ ἐν Πέρσαις νόμος ἐστὶν οὕτως συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους [2] διὰ χρόνου, ἢ ἀπίωσί που ἀπ' ἀλλήλων. Ὥρα ἂν εἴη σοι ἔφη ὁ Μῆδος, πάλιν φιλεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ἤδη. Οὕτω ϗ τὸν Κῦρον πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, ϗ ἀπιέναι. Καὶ ὁδόν τε ἔπω πολλὴν διεληλύσθαι αὐτοῖς, ϗ τὸν Μῆδον ἥκειν πάλιν ἱδρῶντι τῷ ἵππῳ. Καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἦ φάναι, ἐπελάθου τι ὧν ἐβούλου εἰπεῖν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἥκω διὰ χρόνου· Καὶ τὸν Κῦρον εἰπεῖν, Νὴ Δί', ὦ σύγγενες, δι' ὀλίγου γε. Ποίου ὀλίγου, εἰπεῖν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶσθα; φάναι, ὦ Κῦρε, ὅτι ϗ ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολύς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐχ ὁρῶ σε τότε τοιοῦτον ὄντα; Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον γελάσαι τε ἐκ τῶν πρόσθεν δακρύων, ϗ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπιόντα

spondisse *illum*. Idcircò utique, dixisse Cyrum, me defixis oculis intuebaris: videor enim hoc te sæpiùs facere animadvertisse. Enimverò cùm nunquam non te accedere vellem, profectò, ait, me pudebat. At non oportuit, dixisse Cyrum, *pudore te deterreri*, cùm cognatus esses: simulque cùm accedisset eum osculatus est. Et Medum, accepto osculo, interrogâsse *fertur*, Estne & Persis in more osculari cognatos? Maximè, dixisse *Cyrum*, cùm saltem & intervallo temporis alii alios videant, vel à se invicem aliquò discedant. Tempus *igitur* tibi fuerit, inquit Medus, me iterum ut osculeris? jam enim, uti vides, abeo. Atque ità cùm Cyrus denuò eum osculatus esset, dimisit, atque ipse etiam abiit. Cumque illi nondum longam viam *alter ab altero* digressi essent, ecce Medus sudante equo revertitur. Quem cùm vidisset Cyrus, Num quid eorum, inquit, es oblitus, quæ *mihi* dicere velles? Non profectò, ait; sed temporis ex intervallo venio. Brevi quidem, herclè, mi cognate, dixit Cyrus. Quî brevi, dixit Medus? Nonne nôsti, inquit, Cyre, mihi perlongum esse videri tempus, quo vel conniveo, quòd te talem intereà non adspiciam? Ibi verò & risisse Cyrum *fertur* post priores lacrymas, & illum abire, bonóque esse animo

1 Ταῦτ' ἄρα &c.] Pro *διὰ ταῦτα*. Eadem videtur ἔλλειψις τῆς διὰ. 2 Pet. 1. 5. Καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ &c. Nisi quis huc derivare malit vim præpositionis εἰς, quæ inest in verbo παρεισενεγκαντες mox sequenti.

2 Διὰ χρόνου] Græci absolutè solent dicere, *διὰ χρόνου*, quod non subindè fiat, sed interjecto temporis intervallo recurrat. Ità ferè Chemnitius ad Evangel. verba, *δι' ἡμερῶν*, Marc. 2. 1. quæ significant, Multos vel saltem aliquot dies interjectos fuisse, cùm à susceptâ Galilææ peragratione Capernaum rediret Jesus.

θαῤῥεῖν, ὅτι παρέσαι αὐτοῖς ὀλίγῳ χρόνῳ· [1] ὥστε ὁρᾶν σοι ἐξέσαι, κἂν βέλῃ, ἀσκαρδαμυκτεί.

Ο μὲν δὴ Κῦρος ἅτως ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐνιαυτὸν μὲν λέγεται ἔτι ἐν τοῖς παισὶ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες ἐσκωπτον αὐτὸν, ὡς ἡδυπαθεῖν μεμαθηκὼς ἐν Μήδοις ἥκοι. Επεὶ δὲ κὴ ἐσθίοντα αὐτὸν ἑώρων, ὥσπερ αὐτοί, ἡδέως, κὴ πίνοντα, κὴ εἴ ποτ' ἐν ἑορτῇ εὐωχία προσγένοιτο, ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τῶν ἑαυτῶν μέρους ἠσθάνοντο, ἢ προσδεόμενον· κὴ πρὸς τούτοις δὲ, κὴ τἆλλα κρατιστεύοντα αὐτὸν ἑώρων περὶ ἅπαντα ἑαυτῶν· ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσον οἱ ἥλικες αὐτῷ. Επεὶ δὲ, διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην, ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἐφήβους, ἐν τούτοις αὖ ἐδόκει κρατιστεύειν, κὴ μελετῶν ἃ χρὴ, κὴ καρτερῶν ἃ ἔδει, κὴ αἰδούμενος τοὺς πρεσβυτέρους, κὴ πειθόμενος τοῖς ἄρχουσι.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὁ μὲν Ασυάγης ἐν τοῖς Μήδοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τοῦ Ασυάγους παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελφὸς, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Ο δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, καταστρεψάμενος μὲν πάντας Σύρους, φῦλον οὐ μικρὸν,

jussisse, brevi enim se ipsis adfuturum : itaque si voles, *ait*, tibi licebit, oculis me non conniventibus, intueri.

Cyrus igitur hoc modo ad Persas reversus, annum adhuc inter pueros egisse perhibetur. Ac primùm quidem eum illudebant pueri, ut qui apud Medos delicatè vivere edoctus venisset. At postquam eum & comedere suaviter, quemadmodùm ipsi *solebant*, & bibere vidissent, & si quando festo die lautius injiceretur epulum, eum *aliis* potiùs de portione suâ largiri, quàm quid amplius requirere sensissent ; atque adeò ad hæc, in cæteris etiam rebus omnibus eum ipsis longè præstare animadvertissent ; tum enimverò contrà æquales eum reverebantur. At postquam, cursu hujus institutionis absoluto, jam ad ephebos transiit, inter hos item maxime excellere visus est, & exercendo quæ oportebat, & tolerando quæ opus erat, & seniores reverendo, & magistratibus parendo.

Procedente verò tempore moritur apud Medos Astyages ; & Cyaxares Astyagis filius, matrisque Cyri frater, Medorum imperio potitus est. Rex autem Assyriorum, cùm Syros omnes, gentem non parvam,

1 Ωστε ὁρᾶν σοι ἐξέσαι &c.] Transitio est ab obliquâ oratione ad rectam ; cujus etiam exempla in Sacris Scriptoribus sunt notanda, ut Luc. 5. 14. Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ. Et Act. 1. 4 —— παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ιεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου.

ὑπήκοον δὲ ποιημένῳ τὸν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους, ἐνόμιζεν, εἰ τὸς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε ἂν τῶν πέριξ ῥᾳδίως ἄρξειν· ἰσχυρόταλον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύλων τοῦτο ἐδόκει εἶναι. Οὕτω δὴ διαπέμπεται πρός τε τὸς ὑφ' ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνας, καὶ Ἰνδὸς δέ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων ὡς μεγάλα τε εἴη ταῦτα ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ, καὶ συνεσηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι εἶεν, καὶ [1] συνεσήκοιεν εἰς ἕν, καὶ κινδυνεύοιεν, εἰ μή τις αὐτὸς

subegisset, Arabum regem imperio suo subjecisset, subditos jam & Hyrcanios haberet, Bactriosque obsideret, existimavit, si Medorum vires debilitâssent, facilè *se* finitimis omnibus imperaturum : hæc enim natio inter vicinas alias potentissima esse videbatur. Itaque nuntios ad subditos suos universos, & ad Crœsum Lydorum regem, & ad *regem* Cappadocum, ad Phrygas utrosque, ad Caras, ad Paphlagonas, ad Indos etiam, & ad Cilicas mittit, & Medos Persasque apud illos in invidiam & crimen vocat, cùm diceret magnas esse has forteſque gentes, & *viribus consiliisque* conjunctas, & affinitatibus mutuis devinctas, easdemque omninò inter se *ità* conspirâsse, ut periculum esset, nisi quis eas

1 Καὶ συνεσήκοιεν εἰς ἕν] Vix dum legeramus συνεσηκότα εἰς τὸ αὐτὸ, cùm mira sanè, nec suavis adeò, verborum idem ferè sonantium occurrit iteratio. Stephanus locum mendo laborare putat; medicas verò manus inaniter adhibuisse videtur. Is enim cum adjunctione ità legi vult, καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλεμον συνεσήκοιεν εἰς ἕν. Editi omnes & MS. Bodl. (nec quisquam aliter uspiam inveniri ait) ad tuendam lectionem receptam conspirant: quam quidem, tantâ præsertim cùm nitatur auctoritate, temerè nemo, utì opinor, improbabit, modò ei hanc & illam mox legenti ἐφάσιν distinctæ suboriantur ideæ. Quidni igitur, inter legendum hæc Assyriorum regis verba, hujusmodi quædam animo concipiamus? Eas nimirum gentes, quas in crimen is voluit & invidiam vocare, societate *primò* initâ, inter se communia dudùm agitâsse consilia, conjunctisque viribus esse ad ea exsequenda paratas: hanc *deindè* societatem stabiliori connubiorum vinculo firmâsse adeò, ut cùm jam *tandem* sese mutuò propiore affinitatis amicitiæque gradu contigerint, unum impensiùs studerent ambæ, vellent idem, idem nollent, & fidei hinc indè datæ forent servantissimæ. Hæc si minùs placeat interpretatio, dicendum forsan erit, Regem illum ideò hæc ingeminâsse verba, ut quantum tum sibi tum eis, quas per nuncios compellavit, gentibus à Medis Persisque in eas conspirantibus timendum esset, exprimeret fortiùs & vehementiùs urgeret, easdemque adeò faciliùs in suas partes traheret, & ad arma citiùs pro communi salute capienda concitaret. Conjungi autem solent ἓν καὶ ταυτὸ, de iis cùm fiat oratio, qui inter se maximè consentiunt; ità Polybius (ut exempla omittam aliundè petenda) l. 5. p. 441. δεῖν μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμεῖν τὸς Ἕλληνας ἀλλήλοις, ἀλλὰ μεγάλην χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς, εἰ λέγοντες ἓν καὶ ταυτὸ πάντες &c. Atque eòdem ferè modo Evangel. de iis qui ὁμοθυμαδὸν ad occidendum Jesum erant coacti,—— καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ &c Act. 4. 26.

φθάσας ἀσθενώσι, ἐπὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἐθνῶν [1] ἰόντες καταστρέψασθαι. Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι, συμμαχίαν αὐτῷ ποιεῖσθαι· οἱ δὲ, καὶ δώροις καὶ χρήμασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ ταῦτα ἦν αὐτῷ. Κυαξάρης δὲ ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς, ἐπεὶ ᾐσθάνετο τήν τ' ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν [2] αὐτῶν συνισαμένην ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτός τε εὐθέως ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάζετο, καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἔπεμπε πρός τε τὸ κοινὸν, καὶ πρὸς Καμβύσην [3] τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσαις. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐτοῦ πειρᾶσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμποι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν. Ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, διατελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὴ δεξαμένου τοῦ Κύρου, οἱ βουλεύοντες γεραίτεροι αἱροῦνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους στρατείας. Ἐδοσαν δὲ αὐτῷ διακοσίους [4] τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ, τέτταρας

antevertendo debilitaret, nè nationes alias adortæ ſingulas, *omnes* everterent. At illi, partim his verbis perſuaſi, partim muneribus ac pecuniis adducti, harum enim magna ei aderat copia, ſocietatem belli cum eo ineunt. Cyaxares verò Aſtyagis filius, cùm & inſidias eorum & apparatum adverſus ſe conflatum animadverteret, ſtatim & ipſe quæcunque poterat parabat, & nuncios in Perſiam tum ad rempublicam, tum ad Cambyſem qui ſororem ipſius in matrimonio habebat, & in Perſiâ regnabat, legavit. Atque etiam ad Cyrum mittebat, rogans eum daret operam, ut ſi quos Perſarum reſpublica miſſura eſſet milites, eorum ipſe veniret imperator. Jam enim Cyrus, exactis decem inter ephebos annis, in virorum numerum erat adſcitus. Itaque Cyro *munus* ſuſcipiente, ſeniores conſiliarii imperatorem eum ad expeditionem Medicam deligunt. Et poteſtatem ei fecêre ducentos de eis qui ὁμότιμοι vocantur allegendi : horum verò ducentorum unicuique permiſerunt, ut

1 Ἰόντες] Editi omnes mendosè, utì videtur, *ἰόντας* exhibent. Stephanus & Muretus auctores mihi fuêre, ut *ἰόντες* reponerem; quod quidem & ipſa Syntaxeos ratio poſtulat, cùm hîc, ut rectè monet Stephanus, nominandi caſu opus ſit, qui cum *κινδυνεύουσιν* jungatur.

2 Αὐτῶν συνισαμένην &c.] Tentavit hunc locum Stephanus, quippe cui viſum eſſet *συνίσασθαι* meliùs de *perſonâ*, quàm de *re* dici; ideóque legi etiam monet, *τῶν συνισαμένων ἐφ' ἑαυτόν*. Sed verbum illud bis eâdem Polybii (alios nè adducerem auctores) paginâ, 124. de bello uſurpatur. Quamvis minimè aſpernanda eſt lectio quam Stephanus laudat, quamque adeò M S. Bodl. clarè repræſentat.

3 Τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα] Nempè, *in matrimonio*. Quod loquendi genus reperitur etiam Mat. 14. 4. Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.

4 Τῶν ὁμοτίμων] Hi fuêre principes quidam viri, ſic dicti, quòd honore erant & dignitate pares: qui, ut proceres ferè alii omnes, ad fores regiæ morari conſuevêre: uti Noſter lib. 7. ſub finem, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, &c.

ἄνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι· γίγνονται μὲν δὴ ἔτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τέτων ἔδοσαν προσελέσθαι ἑκάστῳ ἐκ τῆ δήμυ τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελτασὰς, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ ἔτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασαὶ, μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ τέτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κύρῳ ἐδόθη. Ἐπειδὴ δὲ ἠρέθη τάχισα, ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν· καλλιερησάμενος δὲ, τότε προσηρεῖτο τὲς διακοσίυς. Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ ἔτοι δὴ τὲς τέσσαρας ἕκαστοι, συνέλεξεν αὐτὲς, καὶ ἔλεξεν ὁ Κῦρος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον τάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, ἃ νῦν πρῶτον
" δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν καλὰ ἡ πό-
" λις νομίζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπονᾶντας· ἃ δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖ-
" ται εἶναι, παντελῶς τέτων ἀπεχομένυς. Ων δ' ἕνεκα αὐτός
" τε ἐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος καλέσην, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα,
" δηλῶσαι ὑμῖν βέλομαι. Εγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι
" ὑμῶν χείρυς ἡμῶν ἐγένοντο· ἀσκᾶντες γᾶν κἀκεῖνοι διετέλεσαν,
" ἅπερ ἔργα ἀρετῆς νομίζεται. Ο, τι μέντοι προσεκτήσαντο τοιέ-
" τοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθὸν, ἢ αὐτοῖς, τῦτο ἐκέτι
" δύναμαι κατιδεῖν. Καίτοι ἔγωγε οἶμαι ἀδεμίαν ἀρετὴν

quatuor viros ejuſdem ordinis adſciret: ità hi mille fiunt: horum autem mille unicuique conceſſerunt, ut ex Perſarum plebe decem peltaſtas, funditores decem, decem ſagittarios allegeret. Atque hoc modo ſagittariorum decem millia, peltaſtruam decem millia, funditorum decem millia confecta ſunt: præter hos autem erant mille illi. Tantus igitur Cyro datus eſt exercitus. At ille cùm primùm electus eſſet *imperator*, à diis primùm eſt auſpicatus; ſacriſque litatis, tum *demum* ducentos illos adſcivit. Poſtquam verò & horum ſinguli quatuor legiſſent, eos convocavit, & hæc primùm ad eos verba tunc fecit Cyrus:

" Allegi vos equidem, viri amici, non qui nunc primùm *vos* pro-
" baverim, ſed qui viderim vos indè uſque à pueritiâ ea, quæ civitas
" honeſta cenſet, ſtudiosè facere; protinuſque ab iis abſtinere, quæ
" illa turpia eſſe ducit. Quibus verò de cauſis & ipſe munus hoc non
" invitus ſuſceperim, & vos advocaverim, vobis exponere libet. Ma-
" jores ego noſtros nihilo nobis deteriores fuiſſe animadverti; quippe
" qui ſe nunquam non in iis, quæ virtutis ſtudia ducuntur, exercu-
" erint. Quid tamen emolumenti tales qui eſſent vel Perſarum civi-
" tati publicè, vel ſibi privatim acquiſiverint, hoc nequaquam per-
" ſpicere poſſum. Atqui ego quidem arbitror nullam ab hominibus

" ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ
" γενόμενοι τῶν πονηρῶν· ἀλλ' οἵ τε [1] τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπε-
" χόμενοι, ἔχ, ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν,
" ἀλλ' ὅπως διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν
" ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε λέ-
" γειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, ἔχ, ἵνα εὖ λέγοντες μη-
" δέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ λέγειν
" εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώπους, πολλὰ ἢ μεγάλα ἀγαθὰ
" διαπράξεσθαι· οἵ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, ἔχ, ὡς μά-
" χόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τοῦτ' ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες
" ἢ ἴσως, τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον,
" πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς ἢ αὐτοῖς ἢ τῇ
" πόλει περιάψειν. Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκπονήσαντες, πρίν τινα
" καρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσασθαι, περιειδον αὐτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους
" γενομένους, ὅμοιον ἔμοιγε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις γεωρ-
" γὸς ἀγαθὸς προθυμηθεὶς γενέσθαι καὶ εὖ σπείρων, καὶ εὖ φυτεύων,

" virtutem coli, ut qui probi evaſerint nihilo meliore ſint conditione
" quàm inertes : ſed qui à voluptatibus in præſentiâ oblatis abſtinent,
" non, ut nulla unquam gaudia percipiant, hoc faciunt, ſed ut in po-
" ſterum propter hanc continentiam multiplici gaudio fruantur, ità
" ſeſe comparant : quique dicendi vi ſtudent excellere, non, ut ornatè
" dicendi finem nunquam faciant, hoc meditantur, ſed quòd ſore ſpe-
" rant ut, cùm dicendi facultate in ſuam multos homines ſententiam
" adduxerint, multa magnáque aſſequantur commoda : iique itidem
" qui res bellicas tractant, non, ut pugnare nunquam deſinant,
" hunc laborem ſuſtinent, ſed quòd hi quoque arbitrantur, ſi peri-
" tiam rei militaris adepti ſint, multas ſe opes, multam felicitatem,
" magnos honores tum ſibi tum patriæ acquiſituros. Quòd ſi qui ſtu-
" diosè in his verſati, per negligentiam ſeſe ſenectute imbecilles reddi
" ſiverunt, priuſquàm fructum ex eis aliquem perceperint, illis ejuſ-
" modi quidpiam uſu veniſſe mihi quidem videtur, ac ſi quis agricola
" poſtquam peritus eſſe ſtuduiſſet, benè ſerendo, benè item plantando,

1 Τῶν παραυτίκα ἡδονῶν &c.] Vult τὰς ἐν τῷ παρόντι ἡδονὰς, quibus mox opponitur τὸ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφραίνεσθαι. Quâ cum locutione Apoſtolicam illam conferre libet, 2 Cor. 4. 17. Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν—— Quæ idem valent quod ejuſdem Apoſtoli verba, Rom 8. 18. τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ —— Tempus autem hoc cùm vix momenti rationem habeat, ſi vitam æternùm poſthàc producendam animo reputemus, rectè, patet, ab interpretibus τὴν παραυτίκα θλῖψιν converſum eſſe *temporariam* vel *momentaneam afflictionem*. Atque ità Latini etiam adverbium nonnunquam loco nominis adjectivi adhibent,—neque enim ignari ſumus antè malorum Æneid. l. 1. v. 202. & paſſim alibi.

« ὁπότε αὐτὸν καρπεῖσθαι ταῦτα δέοι, εἰ μὴ τὸν καρπὸν ἀσυλκό-
« μιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταῤῥεῖν. Καὶ εἴ τις ἀθλητὴς πολλὰ
« πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, ἀναγώνιστος διατελέσειεν,
« ἆρ' ἂν ὅτου ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης.
« Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ' ἐπείπερ
« συνίσμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν
« καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὓς ἐγὼ σα-
« φῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς
« ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ που ὅτοι ἱκανοί εἰσιν ἀγωνισταὶ, οἳ ἂν
« τοξεύωσιν, ἢ ἀκοντίζωσιν, ἢ ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν δέ που
« πονῆσαι δέῃ, τούτῳ λείπωνται· ἀλλ' ὅτοι ἰδιῶταί εἰσι καὶ τοὺς
« πόνους· οὐδέ γε οἵτινες, ἀῤῥυπνῆσαι δέον, ἡττῶνται τούτου·
« ἀλλὰ καὶ ὅτοι ἰδιῶταί εἰσι καὶ τὸν ὕπνον· οὐδέ γε οἱ ταῦτα
« μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοι δὲ ὡς χρὴ καὶ συμμάχοις καὶ πολεμίοις
« χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ ὅτοι δῆλον ὅτι τῶν μεγίστων παιδευμάτων
« ἀπείρως ἔχουσιν. Ὑμεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι
« ἡμέρᾳ, δύνασθε χρῆσθαι· [1] πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας

« cùm tandem fructus eum ex his colligere oporteat, eos minimè
« comportatos, in terram rursùs decidere patiatur. Si quis itidem
« athleta multum postquam laboris hauserit, & idoneus ad victoriam
« adipiscendam evaserit, in certamen nunquam descenderit, neque is
« mihi quidem jure liberandus dementiæ culpâ videtur. At nobis,
« viri, idem nequaquam usu veniat; sed cùm ipsimet nobis conscii
« simus, indè usque à pueritiâ nos & in honestarum & laudabilium
« actionum studiis exercitatos esse, eamus in hostes, quos ego, quippe
« qui spectaverim, certò scio adversùm vos pugnandi rudes esse. Ne-
« quaquam enim idonei sunt præliatores, qui vel sagittandi, vel jacu-
« landi, vel equitandi sunt periti, labores verò perferre si quando
« oporteat, hìc deficiant; verùm hi quod ad labores attinet, rudes
« sunt; neque ii certè, qui vigilandum cùm sit, vigiliis succumbunt;
« sed & hi rudes sunt, somnum quod attinet: neque ii sanè, qui ad
« hæc quidem præstanda sint idonei, ignari verò quomodò se & erga
« socios & hostes gerere oporteat; sed & hos maximarum disciplina-
« narum rudes esse constat. At vos opinor nocte, perindè atque alii
« die, uti potestis: labores autem ad jucundè vivendum duces esse

[1] Πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως &c.] Longinum audi, p. 94. Edit. nuperæ Londin. Ἀντὶ τοῦ παυσῖν θέλετε, "πόνον ἡγεμόνα τοῦ ζῆν ἡδέως ποιεῖσθε," εἰπὼν, καὶ ταλλ' ὁμοίως ἐπικτείνας, μεγάλην τινὰ ἔνστασιν τῷ ἐπαίνῳ προσπεριωρίσατο. Idem ferè de labore Livius in eâ, quâ Ap. Claudium usum facit, oratione, l. 5. T. 1. p. 334. Edit. Amstel. *Labor voluptasque, dissimillima naturâ, societate quâdam inter se naturali sunt juncta.*

" νομίζεῖε· λιμῷ δὲ ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον
" τῶν λεόντων φέρεῖε· κάλλιστον δὲ πάντων καὶ πολεμικώτατον κτῆμα
" εἰς τὰς ψυχὰς ζυγκεκόμισθε· ἐπαινούμενοι γὰρ μᾶλλον ἢ τοῖς
" ἄλλοις ἅπασι χαίρετε. Τὰς δ' ἐπαίνους ἐρασὰς ἀνάγκη ἐπὶ τούτῳ
" πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ
" ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν
" ἐξαπατῶ· ὅ, τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ' ὑμῶν, εἰς ἐμὲ
" τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιστεύω τοι τῇ πείρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν
" εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με ταύτας
" τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. [1] Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ
" καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως ἐφίε-
" σθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρχοντες ἀδίκων
" χειρῶν· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς οἱ φίλοι ἐπικούρους. Τί οὖν ἐστιν ἢ τοῦ
" ἀλέξασθαι δικαιότερον, ἢ τοῦ τοῖς φίλοις ἀρήγειν κάλλιον;
" Ἀλλὰ μὴν διὰ τοῦτο ὑμᾶς οὐχ ἥκιστα οἶμαι θαῤῥεῖν, τὸ μὴ
" παρημελημένους με τῶν θεῶν τὴν ἔδοξον ποιεῖσθαι. Πολλὰ γάρ
" μοι συνοίδατε, ἐπίστασθε δ' οὐ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ
" μικρὰ πειρώμενον, ἀπὸ θεῶν ὁρμᾶσθαι ἀεί. Τέλος, ἔφη, Τί δεῖ

" existimatis; fame tanquam obsonio omninò utimini; aquæ potum
" faciliùs quàm leones ipsi fertis; pulcherrimam denique omnium pos-
" sessionem & bellatoribus aptissimam in animos vestros condidistis;
" quippe qui laude magìs quàm omnibus aliis rebus gaudetis. Laudis
" autem amatores necesse est ejus *adipiscendæ* gratiâ laborem omnem,
" omne periculum libentissimè subire. Quòd si hæc ego de vobis, aliter
" ac sentiam, dico, memet ipsum fallo: nam si contigerit ut vosmet
" tales non præstetis, in me quicquid defuerit recidet. Verùm & ex-
" perientiâ, & benevolentiâ erga me vestrâ, & hostium amentiâ *fretus*
" confido, bonas hasce spes me non frustraturas. Fidentibus igitur
" animis proficiscamur, præsertim cùm hoc procul à nobis absit, ut
" aliena per injuriam appetere videamur. Hostes enim nunc adve-
" niunt, qui primi bello lacessunt: amici verò nos ad opem ferendam
" arcessunt. Quid ergò vel justius est quàm vim propulsare, aut ho-
" nestius quàm amicis opitulari? At verò eâ vos de causâ non paulò
" fidentiores esse arbitror, quòd *nimirum* diis minimè neglectis ex-
" peditionem hanc parem. Nam cùm multùm mecum versemini,
" non modò res magnas, sed etiam parvas aggredientem, initium à
" diis semper *me* facere novistis. Tandem, ait, Quid pluribus verbis

[1] Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες &c.] Ἀλλὰ hoc loco, *itaque, quin*; quam notionem obtinet, Act. 10. 20. Ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, ——

" λέγειν ἔτι; Αλλ' ὑμεῖς μὲν τὰς ἄνδρας ἑλόμενοι καὶ ἀναλαβόν-
" τες, καὶ τἆλλα παρασκευασάμενοι, ἴτε εἰς Μήδους· ἐγὼ δ' ἐπαν-
" ελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρόειμι δὴ, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς
" τάχιστα μαθὼν οἷά ἐστι, παρασκευάσω ὑμῖν ὅ, τι ἂν δύνωμαι,
" ὅπως ὡς κάλλιστα, σὺν θεῷ, ἀγωνιζώμεθα." Οἱ μὲν δὴ ταῦ-
τα ἔπρατ̃ον.

Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξάμενος Ἑστίᾳ πατρῴᾳ, καὶ
Διὶ πατρῴῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὥρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν·
συμπρεπέμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Επεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐξένοντο,
λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. Τούτων δὲ φαν-
έντων, οὐδὲν ἔτι ἄλλο οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λήσαντα
τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα.

Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατὴρ ἦρχετο λόγου τοιοῦδε· Οτι μὲν,
ὦ παῖ, θεοί σε φιλοῦσί τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον
καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις· γιγνώσκεις δὲ καὶ αὐτός. Εγὼ γάρ σε
ταῦτα ἐπίτηδες ἐδιδαξάμην, ὅπως μὴ δι' ἄλλων ἑρμηνέων τὰς
τῶν θεῶν ξυμβολὰς συνείης, ἀλλὰ αὐτὸς, καὶ ὁρῶν τὰ ὁρατὰ, καὶ
ἀκούων τὰ ἀκουστὰ, γιγνώσκοις, καὶ μὴ ἐπὶ μάντεσιν εἴης, οἳ, εἰ
βούλοιντό, σε ἐξαπατῶεν, ἕτερα λέγοντες ἢ τὰ παρὰ τῶν θεῶν ση-
μαινόμενα· μηδ' αὖ, εἴ ποτε ἄρα ἄνευ μάντεως γένοιο, ἀποροῖς

" opus est? At vos lectis quidem assumptisque viris, cæterisque rebus
" paratis, ad Medos pergite: ego verò ad patrem reversùs, *eò* utique
" *jam* proficiscor, quò de rebus hostium quàm celerrimè quales eæ sint
" edoctus, quicquid potero vobis parem, ut quàm præclarissimè, deo
" juvante, dimicemus." Et illi quidem hæc agebant.

Cyrus autem domum reversus, precatusque Vestam patriam, & Jovem patrium, cæterosque deos, in expeditionem profectus est: eumque pater etiam deducebat. Ac postquam domo egressi essent, fulgura tonitruaque fausta ei oblata fuisse perhibentur. Quæ cùm apparuissent, alio prætereà nullo captato augurio perrexêre, quasi neminem maximi dei signa latere possent.

Cyrum verò progredientem pater hujusmodi verbis alloqui cœpit: Quòd quidem, fili, dii te propitii atque benigni dimittunt, cùm ex sacrificiis constat tum cœlestibus signis: id quod & ipse etiam nôsti. Hæc ego enim te de industriâ edocui, ut nè per alios interpretes deorum consilia intelligeres, sed ipse *ea*, & quæ videnda sint videns, & quæ audienda audiens, cognosceres, & ab hariolis non penderes, qui te, si vellent, decipere possent, alia dicentes quàm quæ divinitùs portenderentur: néve rursùs, si quando hariolus non adesset, quid de

θείοις σημείοις ὅ, τι χρῷ· ἀλλὰ διὰ τῆς μαντικῆς γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅπως γ' ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ ὦσιν ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι καὶ τὸν σὸν λόγον διαλέσω ἐπιμελούμενος. Μέμνημαι γὰρ [1] ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων, ὅστις μὴ, ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῆτο· καὶ τῶν φίλων δὲ ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκοῦν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, διά γε ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὧν ἂν δέῃ, ὅτι συνειδέναι σαυτῷ δοκεῖς ἐπιμεληθεὶς αὐτῶν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλους μοι τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι· Τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκεῖνα, ἃ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; [2] ὡς, ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ, μαθόντας ἀνθρώπους

signis divinis ſtatuendum eſſet ambigeres; ſed vaticinandi arte percipiens quæ divinitùs conſulerentur, eiſdem obtemperares. Et Cyrus quidem, pater, inquit, ut dii propitii nobis conſulere velint, quantum potero ex oratione tuâ nunquam non curabo. Memini enim ex te aliquando audîſſe, meritò illum etiam à diis, quemadmodùm & ab hominibus, aliquid faciliùs impetrare, qui non tunc *demùm*, cùm adducitur in anguſtias, aduletur, ſed cùm feliciſſimâ utitur fortunâ, tunc deorum maximè meminerit: & amicorum etiam aiebas eodem modo habendam eſſe curam. Ergo jam, fili, inquit, libentiùs deos accedis ſupplicaturus, propter illa *tua in eis colendis* ſtudia; & ſperas te magìs ea quæ petieris conſecuturum, quòd tibi ſic conſcius eſſe videris ut qui nunquam eos neglexeris. Sanè quidem, pater, inquit, ſic erga deos ſum affectus ut qui mihi amici ſint. Quid enim, fili, inquit, meminiſtin' illa, de quibus inter nos aliquando conveniebat? *nimirum*, ea quæ dii largiti ſunt, homines

1 Ἀκούσας ποτέ σου] Knatchbullus, ad Act. 1. 4. in miram quandam interpunctionem, atque adeò interpretationem, iſtorum verborum, τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἀκούσατέ μου, delapſus eſt: quippe qui ἀκούσατέ μου, pro παρὰ μοῦ, violentam conſtructionem eſſe judicâſſet. Ei ſcilicet in mentem non venerat verba *audiendi*, præter accuſativum *objecti* (ut loquuntur) *audiri*, genitivum etiam *ſubjecti à quo quid auditur*, uſitatè regere. Conſtructio hæc eſt Noſtro perquàm familiaris.

2 Ὡς ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοὶ &c.] Stephanus multum ſibi negotii verba hæc, ὡς ὅπερ, faceſſiſſe ait: tandem ὅσαπερ re-

ſcribendum ſtatuit: quâ de ſcripturâ exſtat etiam Mureti adſtipulatio. Ego verò nihil mutandum puto; cùm lectio recepta ſenſum ſatìs idoneum dare videatur. Non enim rarò, apud probatiſſimos quoſque auctores, particulam ὡς præmiſſam reperimus, cùm ad orationem, priùs habitam denuò referendam ſe accingunt. Cambyſes igitur hìc, meâ quidem ſententiâ, repetendo jam percurrit monita, quæ anteà Cyro, ea omnia comprobanti, tradiderat: quæque huc ferè recidere videntur, Earum, ſcilicet, artium, quibus acquirendis idoneas Numen vires nobis condonavit, illos ſeſe peritiſſimos longè præſtare, indéque

βέλτιον πράξειν, ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐρραθυμένως μᾶλλον ἀνύτειν, ἢ ἀργῶντας, καὶ ἐπιμελουμένως ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτοῦντας τούτων· παρέχοντας ἂν ἑαυτοὺς οἵους δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μέν τοι ταῦτα [1] ἀκούσας σου· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ. Καὶ γὰρ οἶδά σε λέγοντα ἀεί, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν ἵππευειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχοῦντας νικᾶν· οὔτε, μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· οὔτε, μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν, σώζειν εὔχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· οὐδὲ, μὴ ἐπειρωμένους γε σῖτον, εὔχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι· οὐδὲ, μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τὰς τῶν θεῶν θεσμὰς πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τὰς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους. Ἐκείνων δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπελάθου, ἃ πολλάκις [2] ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα; ὡς ἱκανὸν εἴη καὶ

si didicerint meliùs facturos, quàm si eorum sint imperiti; & si operentur, plus effecturos, quàm si sint otiosi: & si curam adhibeant, securiùs vitam acturos, quàm si horum sint negligentes: adeóque præbentes seipsos quales oportet, sic nobis videbatur oportere quoslibet bona à diis petere. Profectò, inquit Cyrus, memini quidem ex te hæc audîsse: & sanè necesse erat huic tuo sermoni adsentiri. Etenim novi te dicere solitum, nè fas quidem esse à diis petere vel eos, qui equitandi artem non didicerint, ut equestri prælio victoriam adipiscantur: vel eos, qui sagittare nesciant, ut sagittandi peritos sagittando superent; vel gubernandi rudes precari, ut naves gubernando servent: vel eos, qui frumentum non serant poscere, bonum ut sibi nascatur frumentum: vel denique eos, qui in bello sibi non caveant, salutem petere: hujusmodi enim omnia esse contra leges divinas: eos verò, qui ea quæ non fas sit precantur, par esse aiebas æquè à diis optata non consequi, atque ab hominibus nihil impetrare eos, qui ea quæ legibus adversantur rogant. Illorum verò, fili, ait, oblitúsne es, quæ aliquando inter nos argumentando concludebamus? sat magnum scilicet ac

déque maxima comparare commoda, qui iis tum discendis tum colendis assiduam operam dederunt; eosque adeò credulam nimìs fovere spem, qui ignavis freti precibus, læta sibi omnia polliceri audent. Hujusmodi sunt sagittandi, equitandi, aliæque, paulò post memoratæ artes, quas ideò Xenophon inter ea recensèt ἃ οἱ θεοὶ διδώκασι, quòd copiam hominibus eas, si velint, discendi fecêre. Reliqua, quæ ad hunc locum annotavit Stephanus, ad calcem operis inter variantes lectiones discutienda rejecimus.

1 Ἀκούσας σου] Vide quæ paulò antè de hâc constructione sunt dicta.

2 Ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα] Huic verbo tribuenda est hìc loci potestas τοῦ συλλογίζομαι, quæ ei itidem competit Roman. 3. 28.

καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν αὐτός τε καλὸς κἀγαθὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅπως αὐτός τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς ἔχοιεν. Τὸ δὲ, τοῦτο μεγάλου ἔργου ὄντος[1], ἐπίσασθαι ἀνθρώπων ἄλλων προσταττειν, ὅπως ἕξουσιν ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια ἔκπλεω, καὶ ὅπως ἔσονται πάντες οἷους δεῖ, τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο ἡμῖν εἶναι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ πάτερ, μέμνημαι καὶ τοῦτό σε λέγοντα· συνεδόκει δ' καὶ ἐμοὶ, ὑπερμέγεθες εἶναι ἔργον, τὸ καλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ' ἔφη, ταυτά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι. Οταν μέντοιγε πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν κατανοήσω, οἷοί τε ὄντες διαγίγνονται ἄρχοντες, καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισαὶ ἡμῶν ἔσονται, πάνυ μοι δοκεῖ αἰσχρὸν εἶναι, τὸ τοιούτους αὐτοὺς ὄντας ὑποπτῆξαι, καὶ μὴ ἐθέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνιουμένους· οὓς, ἔφη, ἐγὼ αἰσθάνομαι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων, ἡγουμένους, δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ καὶ πολυτελέστερον δειπνεῖν, καὶ πλέον ἔνδον ἔχειν χρυσίον, καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν, καὶ πάντα ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν.

præclarum esse hominis opus, si quis studio suo perficere possit, ut & ipse insigniter honestus probusque evadat, & ut *omnium* ad victum necessariorum affatim sit tum ipsi tum familiæ. Jam verò, cùm hoc adeò magnum opus esset, scire etiam hominibus aliis præesse, ut omnia ad victum necessaria illis abundè suppetant, & tales ut sint omnes quales oportet, id sanè nobis admirandum esse videbatur. Profectò memini, pater, inquit, hoc quoque te dicere: itaque mihi simul videbatur, ingens arduumque esse opus, rectè imperare. Et nunc quidem, ait, idem de his mihi videtur, cùm ad ipsum munus imperatorium respiciens mecum ipse considero. Cùm verò in alios homines intuens perspexerim, quales sint qui in imperio permanent, & quales qui nobis adversarii futuri sunt, omninò mihi turpe videtur, hujusmodi quosdam formidare, ac non libenter ad certamen cum iis ineundum procedere; quos ego, inquit, intelligo, ab amicis hisce nostris initio facto, existimare, oportere principem à *sibi* subjectis in eo differre, ut & sumptuosiùs cœnet, & domi plus auri habeat, & diutiùs dormiat, & omninò magìs otiosè quàm subditi degat.

3. 28. Λογιζόμεθα οὖν, πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, &c. Ubi, non in opinionem tantùm incertam se adduci ait Apostolus, sed persuasissimum habere, non aliter quàm fide justitiam alicui posse contingere.

1 Οντος, ἐπίσασθαι] Vulgò, ὄντος ὑφίσασθαι. Distinctio verò post ὄντος est ponenda, & pro ὑφίσασθαι substituendum ἐπίσασθαι; id quod alii conjecturâ perspexêre, & tum res ipsa, tum MS. Bodl. ratum faciunt.

Ἐγὼ δὲ οἶμαι, ἔφη, τὸν ἄρχοντα ὐ τῷ ῥᾳδιυργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ φροντοεῖν τε κὴ φιλοπονεῖν προθυμέμενον. Ἀλλά τοι ἔφη, ὦ παι, ἔνιά ἐσιν, ἃ ὐ πρὸς ἀνθρώπυς ἀγωνιςέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν ὐ ῥᾴδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. Αὐτίκα δήπυ οἶσθα, ἔφη, ὅτι εἰ μὴ ἕξει ἡ ςρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια, καταλύσεταί συ ταχὺς ἡ ἀρχή. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ πάτερ, Κυαξάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσιν ἱκανῶς, ὁπόσοι ἂν ὦσι. Τούτοις δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πιςεύων ἔρχῃ τοῖς παρὰ Κυαξάρῃ χρήμασιν; Ἐγωγε, ἔφη ὁ Κῦρος. Τί δέ; ἔφη, οἶσθα ὁπόσα αὐτῷ ἐςι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, ὐ μὲν δή. Ὁμως δὲ τούτοις, ἔφη, πιςεύεις τοῖς ἀδήλοις; Οτι δὲ πολλῶν μέν σοι δεήσει, πολλὰ δὲ κὴ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν, ἐκεῖνο ὐ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἐὰν οὖν, ἔφη, ἐπιλίπῃ αὐτὸν ἡ δαπάνη, ἢ κὴ ἐχὼν ψεύσηται, πῶς σοι ἕξει τὰ τῆς ςρατιᾶς; Δῆλον ὅτι οὐ καλῶς. Ατὰρ, ὦ πάτερ, ἔφη, σὺ εἰ ἑνορᾷς τινα πόρον κὴ ἀπ' ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμὲν, λέγε. Ερωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο; Απὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐςι πόρον προσγενέσθαι,

Ego autem, ait, arbitror, principem non desidiosè vitam agendo à subditis distare debere, sed & *rebus suis* alacri animo prospiciendo & laboribus studiosè tolerandis. At vero, fili, inquit *ille*, sunt quædam, in quibus non cum hominibus certandum est, sed cum ipsis rebus, quas *quidem* haud facile est commodè superare. Ac primùm quidem nôsti, inquit, nisi exercitus commeatum habeat, imperium tuum statim ruiturum. Atqui hæc, pater, inquit, Cyaxares præbiturum se dicit omnibus hinc proficiscentibus, quotquot fuerint. Ergò tu, fili, ait, iter ingrederis his opibus quæ sunt apud Cyaxarem confisus? *Sic*, equidem, inquit Cyrus. Quid autem? ait, nostin' quantæ sint illi *opes?* Minimè profectò, inquit Cyrus. Et hisce tamen incertis, ait, fretus es? Quòd autem multis tibi erit opus, atque magnos etiam alios *sumptus* jam necesse est impendere, illud non vides? Video, inquit Cyrus. Quòd si ergò deficiat illum sumptûs suppeditandi copia, vel etiam sciens fallat, quomodò tibi sese res exercitûs habuerint? Certè non benè. Cæterùm tu, pater, ait, si quam parandæ *copiæ* rationem quæ à me quoque possit adferri perspicis, *eam mihi*, dum adhuc in regione pacatâ sumus, exponito. Hoc, fili, quæris, ait, ecqua possit abs te etiam copiæ parandæ ratio proficisci? A quonam verò magis convenit copiæ parandæ rationem adinveniri,

ἢ ἀπὸ τῶ δύναμιν ἔχουσι; Σὺ δὲ πεζὴν μὲν δύναμιν ἔχων ἐνθένδε ἔρχῃ, ἀνθ' ἧς, εὖ οἶδ' ὅτι, πολλαπλασίαν ἄλλην ἂν δέξαιο· ἱππικὸν δέ σοι, ὅπερ κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσαι. Ποῖον δ' ἂν ἔθνος τῶν περιξ δοκεῖ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενον [1] ὑμῖν ὑπηρετήσειν, καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Ἃ χρή σε κοινῇ σὺν Κυαξάρῃ σκοπεῖσθαι, μήπως ἐπιλίπῃ τι ὑμᾶς ὧν δεῖ ὑπάρχειν· [2] καὶ ἔθος δὲ ἕνεκα μηχανᾶσθαι προσόδου πόρον. Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησό μοι, μηδέποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἕως τ' ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ' ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορῇς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξῃ μᾶλλον παρ' ὧν ἂν δέῃ, μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ ἔτι ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτῶ στρατιώταις· [3] ἐκ τούτου δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ· καὶ ἤν τινας βέλῃ τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον, ἕως ἂν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται,

quàm ab eo qui exercitui præsit? Tu verò cum *iis* pedestribus copiis hinc discedis, quas, sat scio, cum aliis longè majoribus non commutares: equitatus autem Medorum, qui sanè est præstantissimus, tibi belli socius erit. Quam ergò nationem finitimam putas, & gratificandi studio, & damni metu, non *omnia* vobis subministraturam? Quæ *quidem* te communitèr cum Cyaxare considerare oportet, nè quid unquam eorum vos deficiat, quæ adesse debeant; atque etiam assuescendi causâ reditûs rationem excogitare. Hoc verò maximè omnium mihi memineris, nè unquam rationem res necessarias comparandi excogitare differas, donec ipsâ te cogerit necessitas: sed cùm maximè *rebus omnibus* abundes, tunc potiùs *aliquam* ante inopiam excogita. Nam & magìs consequêris *ab illis*, à quibus petes, cùm non indigere videaris, & præterea culpâ apud milites tuos vacabis: hâc autem ratione magìs etiam ab aliis reverentiam consequêris: & si quos copiis *tuis* vel juvare volueris vel lædere, impensiùs, dum res necessarias habebunt milites,

1 Τμῖν ὑπηρετήσειν] Ii hìc, qui commeatum aliasque res necessarias exercitui præbent, ὑπηρετεῖν dicuntur. Undè liquet, verbum hoc non ea tantùm complecti officia, quæ præsentis operam & laborem requi unt, (quod ferè est, in Nov. Testam. διακονεῖν) sed etiam quæ liberalitate constant suppeditandisque facultatibus, etsi nullum accedat ministrandi servitium. Atque adeò optimè sic exponitur, Act. 24. 23. ——— καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.

2 Καὶ ἔθους] Editiones quædam dant ἔθους, nullo planè sensu. MS. Bodl. habet ἔθους, quod lubens sum amplexus: ut, Stephano interprete, hic sit sensus, *Etiamsi putatis vos in præsentiâ nihil opus eo habituros, tamen, in omnem eventum, illud in consuetudinem est adducendum.*

3 Ἐκ τούτου δὲ &c.] Phrasis hæc *tempus* alibi sæpiùs, hìc *causam*, denotat. Nec incommodè forsan duplicem hanc ei tribuamus vim, Joh. 6. 66. Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον &c. ut utrumque eo loco intelligendum sit, & *quando* & *quare* multi discipuli à Christo desciverint.

ὠφελήσουσί σοι· καὶ [1] πειστικωτέρους, σάφ' ἴσθι, λόγους δυνήσῃ τότε λέγειν, ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ καὶ εὖ ποιεῖν ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς. Αλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι καλῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι ἃ μὲν αὖ νῦν λήψονται οἱ στρατιῶται, ἀδεὶς αὐτῶν ἐμοὶ τούτων χάριν εἴσεται· (ἴσασι γὰρ ἐφ' οἷς αὐτὸς Κυαξάρης ἄγεται συμμάχους) ὅ, τι δ' ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομιοῦσι, καὶ χάριν τούτων πλείστην εἰκὸς εἰδέναι τῷ διδόντι. Τὸ δ' ἔχοντα δύναμιν, ἢ ἔστι μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα ἀνωφελεῖσθαι, ἔστι δὲ ἐχθροὺς ἔχοντα πειρᾶσθαι τι κλᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν, οἴει τι, ἔφη, ἧσσον τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν, ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγροὺς, ἔχων δὲ ἐργάτας οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἔπειτα ἐάσῃ τὴν γῆν ἀργοῦσαν ἀνωφέλητον εἶναι; Ως ἔν γε ἐμοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσουσι τοῦ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις συμμηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φιλίᾳ, μήτ' ἐν πολεμίᾳ, ὅπως ἔχει τὴν γνώμην.

Τί γὰρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῖ, ὧν ἐδόκει ποθ' ἡμῖν ἀναγκαῖον

tibi navabunt operam: & oratione, mihi crede, magis ad persuadendum aptâ te tunc usurum, cùm maximè etiam demonstrare poteris te & ad juvandum & ad lædendum esse idoneum. At *Cyrus*, pater, inquit, cùm aliis de causis præclarè mihi hæc omnia dicere videris, tum etiam quòd quæ modò milites accepturi sunt, eorum nemo mihi istorum *nomine* gratiam sit habiturus: (sciunt enim quibus conditionibus Cyaxares eos ad belli societatem accersat) quicquid verò præter promissa illa quis accipiet, id & honori *sibi* ducent, & consentaneum est maximam pro eo largienti gratiam *eos* habituros. Qui autem copias habeat, quibus & beneficia in amicos conferens ab iis vicissim ipse commodi aliquid percipere possit, possit & experiri ut si quos habeat hostes ab iis aliquid *sibi* acquirat, negligens ut is deindè sit in comparandis opibus, an minùs, inquit, hoc turpe putas, quàm si quis cùm agros habeat, habeat operarios iis colendis idoneos, nihilominùs terram incultam sinat esse inutilem? Itaque sic de me sentias *velim*, ait, nunquam me in conquirendis rebus exercitui necessariis fore negligentem, nec in amicorum, nec in hostium regione.

Quid verò, fili, ait, an & aliorum, quæ nobis aliquando videbantur

1 Καὶ πειστικωτέρους] Editi quidem alii πειστέρους alii πειστικοτέρους. exhibent. Sed lectionem, quam reposuimus, non immeritò laudâsse videtur Stephanus, cùm manifestum sit Auctorem verba ad persuadendum accommodatiora significare velle; ideóque optimè huic loco quadrat vocabulum à πειθειν derivatum. Leunclavius quidem in margine legit πειστέρους. Nostra tamen lectio propiùs MS. Bodl. accedit, qui dat πειστικωτέρους.

εἶναι μὴ παραμελεῖν, μέμνησαι; [1] Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι; ὅτε ἐγὼ μὲν πρός σε ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ὅπως ἀποδοίην τῷ φάσκοντί με στρατηγεῖν πεπαιδευκέναι· σὺ δὲ ἅμα διδάς μοι: ἐπηρώτας ὧδέ πως, Ἀρά γε, εἶπες, ὦ παῖ, ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἔργοις καὶ οἰκονομίας τι σοὶ ἐπεμνήσθη ὁ ἀνὴρ, ᾧ τὸν μισθὸν φέρεις; καίτοι μέντοι οἱ στρατιῶται ἧττον τῶν ἐπιτηδείων δέονται, ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέται. Ἐπεὶ δ' ἐγώ σοι, λέγων ταληθῆ, εἶπον ὅτι μηδ' ὁτιοῦν περὶ τούτου ἐπεμνήσθη, ἐπήρου με πάλιν, εἴ τι ὑγιείας μοι περὶ ἔλεξε καὶ ῥώμης· [2] ὡς δεῆσον καὶ τούτων, ὥσπερ καὶ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τὸν στράτηλὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀπέφησα, ἐπήρου με αὖ πάλιν, εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με, ὡς ἂν ἥκιστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἂν Σύμμαχοι γένοιντο. Ἀποφήσαντος δέ μου καὶ τοῦτο, ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε, εἴ τι μ' ἐπαίδευσεν ὡς ἂν δυναίμην στρατιᾷ προθυμίαν ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει ἐν παντὶ ἔργῳ προθυμία ἀθυμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο

necessariò non spernenda esse, meministi? Quidni meminerim, inquit? quandò ego ad te argenti petendi causâ veniebam, quod ei persolverem qui *se* arte imperatoriâ me instituisse diceret; tu verò simul *id* mihi dans, hoc ferè modo me interrogabas, Num, aiebas, fili, vir iste, cui mercedem adfers, in *explicandis* imperatoris officiis ullam etiam de ratione domesticæ rei administrandæ mentionem fecit? nihilo sanè minùs milites rebus ad victum necessariis indigent, quàm qui domi sunt famuli. Cùm verò ego tibi, vera dicens, respondissem, illum hâc de re nè quidquam sanè memorâsse, rursùm ex me quærebas, ecquid mihi de bonâ *corporis* valetudine ac robore disseruisset; utì de quibus imperatorem, non secùs ac de munere imperatorio, solicitum esse oporteat. Hoc etiam cùm negâssem, me rursùm interrogabas, ecquam me procurandi rationem docuisset, ut socii in quolibet munere militari præstantissimi evadant. Hoc quoque à me denegato, denuò percunctatus es, numquid me erudiisset quo pacto possem exercitui alacritatem injicere; quippe qui diceres in omni *suscipiendo* opere inter alacritatem & abjectionem animi discrimen esse maximum. Ubi hoc etiam

1 Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι;] Pro οὐ γὰρ, Budæi judicio, καὶ γὰρ reponendum fuerit. Vulgata tamen sana omninò videtur lectio, quæ interrogationibus cum emphaticâ quâdam asseveratione prolatis alibi etiam inservire soleat. Testem do unicum, at plurium instar, Aristophanem: Πλουτ. Εἰσὶν γὰρ ἕτεροι βάρβαροι θεοί τινες Ἀνωθεν ὑμῶν; Προμ. Οὐ γὰρ εἰσὶ βάρβαροι, Οθεν ὁ πατρῷός ἐστιν Ξέρξης; Ορνιθ. v. 1524. & seqq. Edit. Kuster. Amstelod.

2 Ὡς δεῆσον] Vulgò, δεήσει. Sed rectè Stephanus δεῆσον scribendum censet; ut sit ὡς δεῆσοντος, quo modo etiam δέον usurpatur, sicut ἰξὸν, ἰνὸν &c. Hanc porrò scripturam offert MS. Bodl.

ἀνένευον, ἤλεγχες αὖ σὺ, εἴ τινα λόγον ποιήσαιτο διδάσκων περὶ τοῦ πείθεσθαι τὴν στρατιὰν, ὡς ἄν τις μάλιστα μηχανῷτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο παντάπασιν ἄῤῥητον ἐφαίνετο, τέλος δή με ἐπήρου, ὅ, τι ποτε διδάσκων, στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι παρατιθεὶς ἕκαστον, [1] ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων. Τί δ' ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; Τί δ' ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; Ὡς δέ μοι καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικὰ, ἐπερομένῳ μοι, εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις εἶναι διαλέγεσθαι, καὶ συνδάνεσθαι ᾗ ἕκαστα τούτων γίγνεται. Ἐκ τούτου δὴ συνῆν τούτοις ἐγὼ, οὓς μάλιστα φρονίμους περὶ τούτων ἤκουον εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τροφῆς, ἐπείσθην ἱκανὸν εἶναι ὑπάρχον, ὅ, τι Κυαξάρης ἔμελλε παρέξειν

abnuiſſem, ſciſcitatus es tu rursùm, num quæ ſermone præcepta tradidiſſet de conciliandâ exercitûs obedientiâ, quâ quis potiſſimùm ratione *id* poſſit efficere. Cùm verò de hoc quoque nihil omninò eſſe dictum pateret, poſtremò interrogabas, quid tandem docendo, diſciplinam imperatoriam *ſe* mihi tradere diceret. Tum autem reſpondi ego, rationes inſtruendi exercitûs. Riſiſti *hîc* tu *quidem*, & ſingulis *iſtis* propoſitis mihi percurrendo *oſtendiſti*, exercitûs inſtruendi artem militibus nihil prodeſſe, abſque rebus ad victum neceſſariis. Quid autem abſque firmâ valetudine? Quid abſque illarum artium ſcientiâ, quæ ad belli uſum ſunt inventæ? Quid abſque obedientiâ? Cúmque adeò perſpicuum mihi feciſti, rationem aciei inſtruendæ exiguam quandam eſſe muneris imperatorii partem, atque ego rogâſſem, an tu idoneus eſſes qui me quidpiam horum doceres, ut abirem hortatus es & illis cum viris diſſererem qui rei imperatoriæ periti haberentur, *déque ipſis* percunctarer quo pacto horum ſingula fierent. Ex eo igitur tempore cum illis ego verſatus ſum, quos in primis eſſe harum rerum prudentes audiebam. Ac de victu quidem, mihi perſuaſum eſt ſatìs id futurum, quod Cyaxares nobis ſit

1 Ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ &c.] Stephanus & Leuncl. στρατηγίᾳ meliùs huic loco quàm στρατιᾷ convenire putârunt. Et huic quidem lectio in hunc modum redintegranda videbatur, τί εἴη ὄφελος στρατηγίᾳ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων; Ludit uterque, ut opinor, operam; dum loco minimè laboranti medicinam adferre parant. Antiqua mihi placet ſcriptura, apud omnes melioris notæ libros recepta, reique adeò ipſi ſatìs conſentanea. Στρατιᾷ in primis τῷ στρατηγίᾳ præferendam puto. Id enim egerat, referente Cyro, Cambyſes, ut, inter cætera imperatoris officia, multiplicem exercitûs curam primum ferè locum tenere doceret; & nè minimùm quidem peritiam Tactices militibus profuturam, niſi rerum etiam neceſſariarum iis ſuppeteret copia. Imò verò, (ut percontando pergebat ille) Quid commodi ex memoratâ iſtâ peritiâ percepturi ſunt ii, ni eorum ſaluti proſpexerit imperator? Ni &c. Confer quæ tradit Noſter lib. 3. ἀπομν. p. 444. —5. Ed. Steph.

ἡμῖν· περὶ δὲ ὑγιείας, ἀκούων τε καὶ ὁρῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρήζουσαι ὑγιαίνειν ἰατροὺς αἱροῦνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξάγουσιν, ἅτω καὶ ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τούτῳ ἐγενόμην, εὐθὺς τότε ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανοὺς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔχειν ἄνδρας μετ' ἐμαυτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ πατὴρ εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη, ὅτοι μὲν, οὓς λέγεις, [1] ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων εἰσί τινες ἀκεσταὶ, οὕτω καὶ ἰατροὶ, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τούτους· σοὶ δὲ τοῦτο μεγαλοπρεπέστερα ἔσται ἡ τῆς ὑγιείας ἐπιμέλεια· τοῦ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ κάμνειν τὸ στράτευμα, τοῦτο σοὶ δεῖ μέλειν. [2] Καὶ τίνα δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰὼν, τοῦτο πράττειν ἱκανὸς ἔσομαι; Ἂν μὲν δήπου χρόνον τινὰ μέλλῃς ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὑγιεινοῦ δεῖ πρῶτον στρατοπέδου μὴ ἀμελῆσαι· τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἁμάρτοις, ἐάν περ μέλῃ σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες οὐδὲν παύονται οἱ ἄνθρωποι περί τε τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ τῶν ὑγιεινῶν· μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν παρίστανται τά τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. Ἔπειτα δὲ, οὐ τὰ χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι πῶς πειρᾷ

prælaturus: de bonâ verò valetudine, quòd & audirem & viderem tum civitates eas, quæ quò benè valeant operam dant, medicos eligere, tum imperatores militum gratiâ medicos educere, ità & ego, postquam mihi munus hoc mandatum fuit, statim in hujus rei curam incubui: & opinor, ait, pater viros *me* artis medicæ admodùm gnaros mecum habere. Ad hoc pater respondit, Verùm fili, inquit, medici, quos dicis, isti, quemadmodùm sunt vestium laceratarum sarcinatores quidam, ità & ipsi tum demùm, cùm aliqui in morbum inciderint, medentur iis: at ea quæ tibi incumbet bonæ valetudinis cura *eo quod exercent medici officio* præclarior erit; hoc enim tibi curæ esse oportet, ne exercitus omninò in morbos incidat. Et quânam viâ, pater, ait, incedens, hoc præstare potero? Nimirum si diutiùs in eodem loco sis mansurus, primùm negligendum tibi non erit ut castra in regione ponas salubri: quod quidem facile adsequêris, si curæ tibi fuerit. Etenim nunquam loqui definunt homines tam de morbidis locis quàm salubribus: testes autem evidentes his utrisque adsunt, tum corpora tum colores. Deindè, regiones considerare non satis erit, sed ad memoriam revocare debes quo pacto studeas

1 Οὐκ λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων &c.] Ab hâc medicorum imagine, haud multùm abludit ea, quam tradit Galenus ipse, περὶ συσάσεως ἰατρικῆς p. 172. T. 2. Εἰσὶ μὲν γὰρ τῶν τεχνῶν αὐτὰ τὰ πράγματα δημιουργοῦσιν, ὥσπερ αἱ κατὰ τὴν ὑφαντικὴν καὶ σκυτοτομίαν. Εἰσὶ δὲ ἐπανορθοῦνται τὰ ποιήσαντα, καθάπερ αἵ τε τὰ διῤῥαγότα τῶν ἱματίων, καὶ τὰ διεσπασμένα τῶν ὑποδημάτων συῤῥάπτουσαι.

2 Καὶ τίνα δή] Evangelista immeritò sanè à Grotio, ad Marc. 10. 26. Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Hebraismis gaudere dicitur, quod nimirum καὶ interrogativè positam exhibeat. Sic enim & Noster & οἱ ἔξω alii loqui sæpè solent.

σὺ ἐπιμελεῖσθαι σεαυτοῦ, ὅπως ὑγιαίνῃς. Καὶ Κῦρος εἶπε, Πρῶτον μὲν πειρῶμαι, νὴ Δία, μηδέποτε ὑπερεμπίπλασθαι· δύσφορον γάρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ [1] τὰ εἰσιόντα· ὅτω γάρ μοι δοκεῖ ἥ τε ὑγίεια μᾶλλον παραμένειν, καὶ ἰσχὺς προσγίνεσθαι. Οὕτω τοίνυν δεῖ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἡ καὶ σχολὴ, ἔφη, ἔσαι, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ πατὴρ, οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δήπου στρατιὰν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ δέοντα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις καλαπορσύνουσαν κακὰ, ἢ ἑαυτῇ ἀγαθά. Ὡς καλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χαλεπώταλον στρατιὰν ἀργὸν τρέφειν. [2] Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθιόντα ἐν στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέστατα χρώμενα· ὥστε

tui ipsius curam gerere, ut rectè valeas. Et Cyrus inquit, Primùm quidem, herclè, operam do nè unquam nimiùm me repleam; nam grave & moleſtum eſt: deindè qui intrârunt *cibos* laborando digero: ità enim mihi videtur & valetudo magìs permanere firma, & robur accedere. Ità igitur, fili, inquit, & aliorum curam agere oportet. Num & otium, pater, ait, militibus ad exercenda corpora ſuppetet? Imò verò, reſpondit pater, non modò *otium erit*, ſed etiam neceſſitas *id poſtulabit*. Nam certè oportet exercitum, ſi officio ſuo ſit ſatisfacturus, nunquam deſinere vel hoſtibus damna vel ſibi ipſi commoda adferre. Etenim difficile eſt vel unum hominem otioſum ali; multò etiam difficilius, fili, eſt, totam familiam; omnium verò difficillimum, exercitum otioſum alere. Plurima enim ſunt in exercitu quæ comedunt, quæque tenui admodùm *commeatu inſtructa in bellum* feruntur, & quæcunque ceperint, iis largiſſimè utuntur: idcircò

1 Τὰ εἰσιόντα] *Cibus* & *Potus* exprimuntur verbo huic affini, Marc. 7. 18.— τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον ———

2 Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθιόντα &c.] Longa eſt injuria, quam huic fecêre loco interpretes; longæ ambages, quibus ad eum explicandum, dicam? an obſcurandum uſi ſunt. Nè te per eas fatigatum teneam, interpretationem tibi do, quam Muretо partim, partim Stephano acceptam refero, Πλεῖστα τὰ ἐσθιόντα &c. non enim militibus tantùm cibo opus eſt, ſed & caculis, calonibus, lixis, tum etiam equis, non iis modò quibus vehuntur equites, ſed & iis qui ſarcinas & impedimenta geſtant; quæ omnia niſi alantur, certam peſtem exercitui adferunt. Ideóque bonum imperatorem de commeatu & pabulo vel in primis ſolicitum eſſe oportet. Hucuſque Muretus, ut videtur, rectè. Pergit: Sed fateor me non videre, quid ſit, quod ſtatim ſequitur, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα. Nec ſanè quiſquam alius facilè hariolari poterit, quid iſta ſibi velint verba, ſi verſiones ſolas conſuluerit. Sed Stephanum audi; qui ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμᾶσθαι dicì hoc loco arbitratur eos, qui bellum aggrediuntur, rebus neceſſariis, & nominatim commeatu, minimùm inſtructi. Perindè ac ſi diceret Auctor, Quamvis magna pars bellum aggrediatur rebus ad vitam neceſſariis minimùm inſtructa, tamen cùm in eas incidit & in poteſtate habet, cum nullâ parſimoniâ utitur, ſed potiùs eas prodigit. Sic autem dictum erit ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενος, ut ὁρμώμενος ἀπ' ἐλασσόνων, & οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενος. Ità ferè Plutarchus verbo ὁρμᾶσθαι cum hâc præpoſ. utitur; Ὧν Περπέννας ὁ κορυφαιότατος ἐπεχείρησεν ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν μὲν ὁρμώμενος δυνάμεων καὶ παρασκευῶν. T. 1. p. 628.

οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ οὐδὲ γεωργὸν ἀργὸν οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγὸν ἀργὸν οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατηγὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἢν μή τις θεὸς βλάπτῃ) ἅμα μὲν τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν, καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελετᾶσθαι, ἔφη, ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας ἄν τινάς μοι δοκεῖ, ὦ πάτερ, προθεῖναι ἑκάστοις, καὶ ἆθλα προθεῖναι, μάλιστα ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε, ὁπότε δέοιτο, ἔχειν ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη, ὦ παῖ· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σάφ' ἴσθι, ὥσπερ χορὸς, τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετῶσας θεάσῃ. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴς τε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ', ἔφη, ὦ παῖ, τοῦτο γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόνπερ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἷαπερ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως. εὖ οἶδ' ὅτι, ἔχει ὑπακούσας· ἢν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτὰς, τελευτῶσαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω καὶ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἢν πολλάκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδηταί τις, τελευτῶν, οὐδ' ὁπό-

nunquam convenit exercitum esse otiosum. Dicis tu, pater, inquit, ut mihi videtur, quemadmodùm iners agricola nulli sit usui, ità & imperatorem desidem nulli esse usui. Atqui ego quidem imperatorem, ait, industrium polliceor (nisi quis deus obstet) id præstaturum ut & rebus necessariis milites abundent, & corporibus sint quàm optimè affectis. Verùm enimverò quod ad exercitationem, ait, singularum rerum bellicarum attinet, arbitror, si quis certamina quædam singulis indicat, & præmia proponat, eum maximè effecturum ut in singulis benè exercitati evadant, ità ut, ubi opus fuerit, iis paratis uti possit. Optimè dicis, fili, inquit: nam hoc si feceris, certò scias, ordines te *militum*, tanquam choros, in iis quæ officii ratio postulat semper occupatos spectaturum. At verò, inquit Cyrus, ad alacritatem militibus injiciendam nihil mihi magìs idoneum esse videtur, quàm bonas posse spes in animis hominum excitare. Verùm, fili, ait, hoc sanè tale est, ac si quis in venatione canes eâdem semper inclamet voce, quâ, cùm feram videt, *utitur*. Nam primùm quidem, sat scio, alacriter obediunt: sin frequenter eas decipiat, tandem, nè tum quidem obsequuntur ei, cùm *feram* verè conspiciens clamando hortetur. Sic etiam se habet spei *excitandæ* ratio: si sæpiùs quis injectâ bonorum expectatione fallat, is ad ex-

τον ἀληθεῖς ἐλπίδας λέξῃ ὁ τοιοῦτος, πείθειν δύναται. Ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ, ὦ πατέρ· ἄλλοι δ' ἐνίοτε λέγοντες ταυτὸ διαπράττοιεν ἄν· τὴν δὲ αὐτὰ παρόρμησιν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν τάξει διασώζειν. Ἀλλὰ, ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ πάτερ, καὶ καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐμοὶ ἔτως ἥδιον. Τὰ γε μὴν πειθομένους παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας οὐκ ἀπείρως μοι δοκῶ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σύ τε γάρ με εὐθὺς τοῦτο ἐκ παιδὸς ἐπαίδευες, σαυτῷ πείθεσθαι ἀναλίσκων· ἔπειτα τοῖς διδασκάλοις παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνοι αὖ ταυτὸ τοῦτο ἔπραττον. [1] Ἐπεὶ δέ, ὡς ἐν τοῖς ἐφήβοις ἦμεν, ὁ ἄρχων ἡμῶν αὐτὰ τάττε ἰσχυρῶς ἐπεμελεῖτο· [2] καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ πολλοὶ δοκοῦσί μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων, ἐν ἅπασιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τὸ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμά-

tremum, etiam cùm veras ſpes afferat, perſuadere non poteſt. Iis utique *imperatorem* ipſum dicendis, quæ non certò ſciverit, abſtinere, fili oportet; at alii ſi nonnunquam *ea* dicant, idem *quod ipſe volet* efficiant: ſuam verò incitationem ad ſumma pericula fide quàm maximè dignam ſervare oportet. At enimverò, pater, inquit Cyrus, & mihi rectè dicere videris, & ſic *facere* me magis juvat. Atquì quâ ratione fieri poſſit ut obedientes ſint milites mihi, pater, nequaquam ignorare videor. Tute enim hoc me ſtatim à puero docebas, cùm tibi ipſi parere cogeres; deinde magiſtris *me* tradidiſti, atque illi quoque idem hoc agebant. Deindè, cùm jam inter ephebos verſati ſumus, præfectus noſter hujus ipſius rei curam enixè admodùm agebat; quin leges etiam pleræque videntur mihi hæc duo maximè docere, imperare *ſcilicet* & eſſe ſub imperio. Quapropter equidem de his cogitans, in omnibus videre mihi videor hortamen ad obediendum efficaciſſimum id eſſe, ſi is qui dicto audiens eſt & laude & honore, contumax autem & ignominiâ

Ἐπεὶ δέ, ὡς &c.] Vir Cl. Lambertus Bos, in Obſerv. Miſcel. legendum putat, ἐπὶ δὲ, i. e. *Deindè, Præterea*. Conjectura hæc mihi non adeò arridet, ut propterea lectionem, quam libri tuentur omnes, mutem: præſertim cùm alibi etiam ἐπεὶ δὲ pro ἔπειτα poni videatur; ut apud Plutarch. T. 1. p. 621. Ἐπεὶ δὲ, πρὸς Κίνναν εἰς τὸ στρατόπεδον παρῆσθε, ἐξ αἰτίας τινὸς καὶ διαβολῆς ἔδεισε —— Ubi, ἐπεὶ vertendum eſt, *Deindè*; non, ut Interpres, *Poſtquam*. Et apud Herodotum, Ἐπεὶ ὧν τοὺς νηπίους ἀποσφαγιαζομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕβριός τε καὶ νεότητος εὖ ἐξηρτυμένους, εἶναι &c. lib. 2. p. 100.

2 Καὶ οἱ νόμοι δὲ &c.] Particulam δὲ orationi, à καὶ incipienti, ſic ferè inſerunt elegantiores Græci. Id quod tum præcipuè uſu venit, cùm aliquid iis, quæ modò præceſſerant, quod plus ſit majúſve, adjicere parant. Atque ità loqui ſolent, Scriptores Sacri; Act. 5. 32. ——καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον —— & 2 Tim. 3. 12. Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες —— Ubi, καὶ δὲ verti poteſt, *Quin etiam*.

ζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη, ὦ παῖ, ἡ ὁδός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖττον τούτου, τὸ ἑκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομωτέρα ὁδός ἐστιν. Οὐ γὰρ ἂν πιστεύσαιεν περὶ τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάττῃ δέ, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται· καὶ ὅς γ' ἂν νομίζωσί τινες βέλτιον ἑαυτῶν ὁδοὺς εἰδέναι. [1] ὡς ἰσχυρῶς τούτων ὑπ' ἀπολείπεσθαι θέλουσιν· ὁπότε δὲ οἴονται πειθόμενοι κακόν τι λήψεσθαι, ἔτε ζημίαις πάνυ τι θέλουσιν εἴκειν, ἔτε δώροις ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κακῷ ἑκὼν ἑκεὶς λαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθομένους ἔχειν ἥδιον εἶναι ἀνυσιμώτερον τοῦ φρονιμώτερον δοκεῖν εἶναι τῶν ἀρχομένων. Λέγω γὰρ ἔγωγε, ἔφη. Καὶ πῶς δή τις, ὦ πάτερ, τοιαύτην δόξαν περὶ αὑτοῦ τάχιστα παρασχέσθαι ἂν δύναιτο; Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὦ παῖ, συντομωτέρα ὁδὸς περὶ ὧν ἂν βούληται δοκεῖν φρόνιμος εἶναι, ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Καθ' ἓν δὲ

& ſupplicio, afficiatur. Ad efficiendam ſanè, inquit, ut neceſſitate *coactus* quis pareat, hæc, fili, via eſt: verùm ad id quod hoc multò melius eſt, ut *nempè* ultrò pareant homines, alia via eſt magìs compendiaria. Nam quemcunque exiſtimant ſeipſis in iis *conficiendis* quæ ſibi ſint utilia prudentiorem, huic homines libentiſſimè parent. Hoc autem ità ſe habere, cùm in multis aliis, tum certè in ægrotantibus licet animadvertere, qui libentiſſimo animo id præcepturos arceſſunt quod faciendum ſit; itidemque in mari, gubernatoribus perquàm libenter parent qui unà navigant; quos item arbitrentur aliqui meliùs quàm ſe vias nôſſe, ab iis nè ſint à tergo relicti totis viribus enituntur; cùm autem futurum putant uti ex obedientiâ detrimenti quid capiant, *tum verò* nec ſuppliciis admodùm cedere, nec donis excitari volunt. Neque enim dona quiſquam ſuo damno libens accipit. Dicis tu, pater, ait, nihil ad hoc, ut *ſuos* quis obſequentes habeat, efficacius eſſe, quàm ut ſibi ſubjectis prudentior videatur. Dico *id* equidem, inquit. At quo pacto, pater, poſſit aliquis opinionem ejuſmodi de ſe quàm primùm exhibere? Nulla eſt, inquit, fili, via magìs compendiaria, quàm ut, quibus in rebus prudens videri volueris, in iis *reverà* prudens ſis. Quòd ſi hæc

1 Ὡς ἰσχυρῶς τούτων &c.] Verbum aliquod hîc Stephano deeſſe viſum eſt; iſque adeò locum ſic ſupplendum putavit, ὡς ἰσχυρῶς τούτων ἔχονται, ὑπ' ἀπολιπεσθαι θέλουσι. Conjectura vehementer placet; eamque libens in textum reciperem, niſi codices reclamarent omnes.

ἕκαστον περὶ τούτων σκοπῶν, γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἢν γὰρ βούλῃ, μὴ ὢν ἀγαθὸς γεωργὸς, δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸς, ἢ ἱππεὺς, ἢ ἰατρὸς, ἢ αὐλητὴς, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ἐννόει, πόσα γε ἂν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τοῦ δοκεῖν ἕνεκα. Καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλοὺς, ὅπως δόξαν λάβῃς, καὶ καλασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἆρά τε ἐξηπατηκὼς εἶης ἂν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅτε ἂν πεῖραν δοίης, ἐξελεγμένος τ' ἂν εἶης, καὶ προσέτι ἀλαζὼν φαίνοιο. Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μέν ἐστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἂν, ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις ὅτε μαθητὰ, ὅτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος, φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ, τι δὴ γνοίης βέλτιον ὂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου ὡς ἂν πραχθείη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, ὅ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων (ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι) δηλονότι ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἥπερ εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων σέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ οἶμαι δεῖν ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι

singulatim consideres, vera me dicere intelliges. Nam si, bonus agricola cùm non sis, bonus videri velis, vel eques, vel medicus, vel tibicen, vel aliud quidpiam, quàm multa machinari tibi opus fuerit, ut *talis* videare, cogita. Et si quidem tum multis te ut laudent persuaseris, quò *hanc* de te opinionem excites, tum præclaros ad horum quælibet apparatus acquisiveris, jam *sic demùm* eris deceptor, & paulò post, ubi periculum *tui* feceris, in fraude deprehensus etiam eris, & præterea vanus videberis. Prudens autem in eo quod profuturum est quo quispiam pacto reverà fiat? Nimirum si ea, inquit, fili, quæcunque discendo cognosci possunt, didiceris, quemadmodùm aciei instruendæ artem *jam* didicisti: quæcunque verò, nec ab hominibus disci possunt, nec providentiâ humanâ prospici, *de iis* si per vaticinationem à diis certior factus fueris, cæteris prudentior eris: si *denique*, quod ut fiat satius esse intellexeris, id ut fiat curam adhibueris. Id enim *faciendum* curare, quod *fieri* oporteat, prudentioris est viri, quàm negligere. At verò ad conciliandam eorum quibus præsumus benevolentiam (quod quidem ego in maximis duco) eadem *est* haud dubiè via, quâ *utendum est illi* qui ab amicis diligi cupiat. Dandam enim operam puto ut palàm sit beneficus. Sed hoc quidem, fili, difficile est, posse semper, quoscun-

εὖ ποιεῖν, ὃς ἄν τις ἐθέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς [1] ξυμβαίνῃ, καὶ ξυναχθόμενον, ἤν τι κακὸν, καὶ ξυνεπικουρεῖν προθυμούμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον ὡς μὴ σφάλλωνται, ἐπὶ ταῦτά πως δεῖ μᾶλλον ξυμπαρομαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων δὲ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τῇ ἡλίᾳ πλεονεκτοῦντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τῇ ψύχει· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων εἶναι. Λέγω γὰρ ἔγωγε, ἔφη. Θάρρει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, [2] ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἄπονοι, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλ' ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι ἃ λανθάνει, ὅ, τι ἂν ποιοίη. Ὁπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια στρατιῶται, ὑγιαίνοιέν τε, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ' ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τῇ ἀπειθεῖν, οὐκ ἄ-

que velit quiſpiam, beneficiis afficere; ut verò unà gaudere videatur ſi quid eis proſperè eveniat, & unà dolere ſi quid adverſi, & prompt eſſe animo dubiis eorum rebus unà ſuccurrendis, & ſolicitus nè qu in re labantur, & ſtudiosè providere nè infelici ſucceſſu rem gerant, i his magìs quodammodò oportet ſocium *te* præbere. Jam verò in rebu gerendis, ſi per æſtatem ſint *gerendæ*, oportet imperatorem palàm ſe ſol maximè patientem exhibere; ſin per hyemem, frigoris; & ſi laborandu ſit, laborum: nam hæc omnia ad conciliandum eorum quibus quis præſ amorem conducunt. Dicis tu, pater, inquit, oportere imperatorem omn tolerantiùs pati quàm eos qui ſunt ſub *ejus* imperio. *Id* utique dico, in quit. Tu tamen, fili, ait, bono ſis animo: certò enim hoc ſcias, labore eoſdem ſimilibus corporibus, imperatoris *ſcilicet* & privati, æquè gra ves non eſſe; ſed ipſe honos labores nonnihil leviores facit imper tori, & quòd intelligat, minimè latere, quicquid *ipſe* agat. Ubi verò pater, res neceſſarias jam habeant milites, rectè valeant, labores perfer poſſint, in bellicis artibus exercitati ſint, & obnixè ſtrenui videri cupian & *denique* facere imperata quàm detrectare ipſis ſit jucundius, nonnè ja

1 Συμβαίνῃ] Hanc ſcripturam exhibent, Editiones Argentor. Ingolſt. & Stobæus; quam cum Stephano vulgatæ illi *συμβαίη* præferendam duxi.

2 Ὅτι τῶν ὁμοίων &c.] Sententiam hanc Cicero in lib. 2. Diſput. Tuſc. hæc verba præfatus tranſtulit, "Itaque ſemper Africanus Socraticum Xenophontem in ma bus habebat; cujus in primis laudabat lud, quod diceret, *eoſdem labores non a graves eſſe imperatori & militi: quòd honos laborem leviorem faceret imperat* p. 160. Ed. Cantab.

δὴ τηνικαῦτα ζωφρονεῖν ἄν τις σοι δοκοίη διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἕξειν· εἰ δὲ μή, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίους ἔχειν, τόσῳ δ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην· ὥσπερ καὶ τἆλλα, ἃ ἂν οἰώμεθα πλείστου ἡμῖν ἄξια εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων πῶς ἄν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἔτι τοῦτο φαῦλον, ὦ παῖ, ἀλλ' ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν, καὶ ἐπίβουλον εἶναι, καὶ κρυψίνουν, καὶ δολερόν, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ κλέπτην, καὶ ἅρπαγα, [1] καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν, Ω Ηράκλεις, οἷον σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. Οἷος ἄν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς μήν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους ταναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε, πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ πρὸς τοὺς πολίτας· ὅπως δέ γε τοὺς πολεμίους δύναισθε κακῶς ποιεῖν, οὐκ οἶσθα μανθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας, Οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ πάτερ. Τίνος μήν, ἔφη, ἕνεκα ἐμανθάνετε τοξεύειν; Τίνος

tum ſapere tibi quis videretur, ſi cum hoſte quàm primùm confligere vellet? *Ità* profectò, inquit, ſi quidem ſuperiori conditione ſit futurus: ſin minùs, ego certè quanto & meliorem me eſſe exiſtimaverim, & meliores mecum habere, tanto magìs caverem: quemadmodùm & alia, quæ à nobis plurimi æſtimanda eſſe putemus, ut quàm maximè in tuto ſint, operam damus. At quâ potiſſimùm ratione poſſit quis, pater, meliori eſſe quàm hoſtes conditione? Non herclè, inquit, non jam de levi, fili, neque ſimplici re percontaris: ſed certò ſcias oportere eum qui præſtaturus hoc ſit, & inſidiatorem eſſe, & mentis ſuæ occultatorem, & fraudulentum, & veteratorem, & furem, & raptorem, & in quâvis re plus quàm hoſtes habendi appetentem. Et Cyrus ad ea ridens ait, Dii boni, qualem eſſe me virum, tu, pater, oportere dicis! Qualis, inquit, ſi fueris, fili, & juſtiſſimus ſis & legum obſervantiſſimus. At quî fit, ait, ut, pueri cùm eſſemus & ephebi, his contraria nos doceretis? Immò, inquit, etiam nunc profectò, erga amicos *utique* & cives: hoſtes verò ut lædere poſſitis nonnè nôſti multas vos didiciſſe nequitias? Minimè equidem, pater, inquit. Cur ergò, ait *ille*, ſagittare diſcebatis? Cur,

1 Καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην] Anteà, πλεονεκτεῖν. Sed aptiùs Stephani & Mureti judicio, ſcribitur πλεονέκτην, continuatâ & hîc orationis formâ. Horum judicium confirmat M. Bodleian. necnon, Leunclavio teſte, liber Budenſis, quo Camerarium uſum dicit.

δ' ἕνεκα, ἀκοντίζειν; Τίνος δ' ἕνεκα, [1] δολῶν ὗς ἀγρίους πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; Τί δὲ, ἐλάφους ποδάγραις καὶ ἀρπεδόναις; Τί δὲ λέουσι καὶ ἄρκτοις καὶ παρδάλεσιν οὐκ εἰς τὸ ἴσον καθισάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας τινὸς ἀεὶ ἐπειρᾶσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἢ οὐ γινώσκεις ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινὲς, καὶ ἀπάται, καὶ δολώσεις, καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, θηρίων γε· ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαιμι βάλεσθαι ἐξαπατῆσαί τινα, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οἶμαι, ἔφη, οὐδ' ἀκοντίζειν ἄνθρωπον ἐπιτρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκομεν· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τοὺς φίλους, εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύναισθε καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Καὶ ἐξαπατᾶν δὲ καὶ πλεονεκτεῖν οὐκ ἐν ἀνθρώποις ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις, ἵνα μηδ' ἐν τούτοις τοὺς φίλους βλάπτοιτε· εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, μηδὲ τούτων ἀγύμναστοι εἴητε. Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἴπερ χρήσιμά ἐστιν ἀμφότερ' ἐπίστασθαι, εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώπους,

jaculari? Cur, ſues agreſtes retibus & foveis fallendo captare? Cur, cervos pedicis & laqueis? Cur cum leonibus & urſis & pardis non æquo marte pugnabatis, ſed aliquâ ſemper conditione ſuperiori adversùs haſce *feras* certare nitebamini? Annon animadvertis hæc omnia nequitias eſſe, & fraudes, & dolos, & melioris conditionis captationes? *Sunt* herclè, inquit Cyrus, adversùs feras quidem; at hominum quenquam ſi modò decipere velle viderer, multas *me* plagas accipere *ſolitum* novi. Neque enim ſagittis, opinor, *pater* inquit, neque jaculo hominem vobis ferire permiſimus, ſed ſcopum petere docebamus; non quidem ut in præſens noceretis amicis, verùm ſi quando bellum obortum ſit, etiam homines ictu certo ferire poſſetis. Atque adeò fallaciis utendi & meliorem aliquam conditionem præripiendi ratione non in hominibus vos inſtituimus, ſed in feris, nec his *quidem artibus* ut amicos læderetis; at ſiquandò bellum ſit obortum, neque in his inexercitati eſſetis. Atqui, pater, inquit, ſi utraque ſcitu ſunt utilia, tam benè quàm malè facere hominibus,

1 Δολῶν] Rectè hoc verbum pro δηλῶν, quod hactenùs obtinuit, ſubſtituendum arbitratus eſt Stephanus. Nam pro hâc emendatione facit, primùm, res ipſa; cùm is, qui apros retibus & foveis capit, dolo adversùs illos utatur, non vi apertâ, de quâ potiùs, quàm de dolo dicendum eſſet τῷ δηλῶν: deindè, quòd & præcedit δολεροὶ & ſequitur δολώσεις. Et lectionem ſanè quam Stephanus, his rationibus adductus, reponendam cenſuit, MS. Bodl. clarè repræſentat. Huic etiam ſuffragium ſuum dedit Cl. Lamb. Bos; qui ſimilem planè locum ex Plutarchi protulit *amatorio* p. 757. T. 2. Εὐχονται δ' Ἀριστοφάνης δηλοῦντες ὀρύγμασι καὶ βρόχοις λύκους καὶ ἄρκτους —— Ubi habemus δολοῦν ὀρύγμασι καὶ βρόχοις, ut hîc δηλῶν πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι.

καὶ διδάσκειν ἀμφότερα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις. Αλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ διδάσκαλον τῶν παίδων, ὃς ἐδίδασκεν ἄρα τοὺς παῖδας [1] τήν τε δικαιοσύνην, ὅσπερ καὶ σὺ κελεύεις, καὶ ἀδικίαν· μὴ ψεύδεσθαι, καὶ ψεύδεσθαι· καὶ μὴ ἐξαπαλᾶν, καὶ ἐξαπαλᾶν· καὶ μὴ διαβάλλειν, καὶ διαβάλλειν· καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διώριζε δὲ τούτων ἃ τε πρὸς τοὺς φίλους ποιητέον ἦν, καὶ ἃ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἔτι δὲ προβὰς ταῦτα ἐδίδασκεν, ὡς τοὺς φίλους δίκαιον εἴη ἐξαπαλᾶν, ἐπί γε ἀγαθῷ· καὶ κλέπτειν τὰ τῶν φίλων, ἐπί γε ἀγαθῷ. Καὶ ταῦτα διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἦν πρὸς ἀλλήλους τοὺς παῖδας ταῦτα ποιεῖν· ὥσπερ καὶ ἐν παλῃ φασὶ τοὺς Ελληνας διδάσκειν ἐξαπαλᾶν, καὶ γυμνάζειν δὲ τοὺς παῖδας πρὸς ἀλλήλους τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Γενόμενοι οὖν τινες οὕτως εὐφυεῖς καὶ πρὸς τὸ εὖ ἐξαπαλᾶν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν οὐκ ἀφυεῖς ὄντες, οὐκ ἀπείχοντο οὐδ' ἀπὸ τῶν φίλων, τὸ μὴ οὐχὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν πειρᾶσθαι. Εγένετο οὖν ἐκ τούτου [2] ῥήτρα, ἣ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς

hæc etiam utraque erant in hominibus docenda. Fertur utique, fili, ait *ille*, tempore majorum noſtrorum virum quendam fuiſſe puerorum magiſtrum, qui nimirum juſtitiam pueros doceret, quemadmodùm tu quoque jubes, & injuſtitiam ; non mentiri, & mentiri ; non fallere, & fallere ; non calumniari, & calumniari, non *aliis* præripere commodum, & præripere. Diſtinguebat etiam quænam horum erga amicos, quæ adversùs inimicos facienda eſſent : atque adeò progreſſus ulteriùs hæc docebat, amicos decipere, *ipſorum* bono quidem, juſtum eſſe ; & amicorum res, *ipſorum* quidem bono, furari. Hæc qui docebat pueros ad ea inter ſe facienda exercuerit etiam neceſſe erat ; quemadmodùm & in luctâ circumveniendi rationem Græcos docere aiunt, atque etiam exercere pueros ut inter ſe hoc facere poſſint. Itaque cùm nonnulli naturâ eſſent ingenioſi & ad ſcitè decipiendum, & ad *aliis* aliquid ſcitè præripiendum, ac fortaſsè etiam ad lucrandi ſtudium non inepti eſſent, nec ab amicis quidem abſtinebant, quò minùs eis aliquid præripere conarentur. Factum eſt igitur indè decretum, quo nunc etiam ntimur, ut

3 Τήν τε δικαιοσύνην] In vulgatis, voces καὶ ἀδικίαν non leguntur. Sed particula copulativa τε ante δικαιοσύνην, ad aliquid ducere videtur, quod juſtitiæ mox opponendum ſit ; ſicut & cætera inter ſe pugnant hujus periodi membra. Igitur Leunclavii conjecturam, quæ Stephano etiam valdè arriſit, ſecutus, voces καὶ ἀδικίαν ſuo loco inſerendas curavi ; orationi enim complendæ vel hæ vel ſimiles omninò deeſſe videntur.

2 Ῥήτρα] In omnibus ferè editis, φρήτρα hîc perperam legitur. Nos, re quidem ipsâ duce, Stephanum, Leunclavium, &

διδάσκειν τὺς παῖδας, ὥσπερ τὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτὺς διδάσκομεν ἀληθεύειν, καὶ μὴ ἐξαπαλᾶν, μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν· ὅπως σὺν τοιούτῳ ἔθει ἐθισθέντες, πραότεροι πολῖται γένοιντο. Επεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν ἡλικίαν, ἥνπερ σὺ νῦν ἔχεις ἤδη, καὶ τὰ πρὸς τὺς πολεμίους νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἐξενεχθῆναι δοκεῖτε πρὸς τὸ ἄγριοι πολῖται γενέσθαι, ἐν τῷ αἰδεῖσθαι ἀλλήλους συνλεθραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων ἃ διαλεγόμεθα πρὸς τὺς ἄγαν νέους, ἵνα μὴ πρὸς τῇ ἰσχυρᾷ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῖς ῥᾳδιουργίας προσγενομένης, ἀμέτρως αὐτῇ χρῷντο οἱ νέοι. Νὴ Δί', ἔφη· ὡς τοίνυν ὀψιμαθῆ με ὄντα τούτων τῶν πλεονεξιῶν, ὦ πάτερ, μὴ φείδῃ, εἴ τι ἔχεις, διδάσκειν [1] ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῶν πολεμίων. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὁπόση ἐστὶ δύναμις, τεταγμένοις τοῖς σαυτῆ ἀτάκτους λαμβάνειν τὺς πολεμίους· καὶ ὡπλισμένοις, ἀόπλους· καὶ ἐγρηγορόσι, καθεύδοντας· καὶ φανερύς σοι ὄντας, ἀφανὴς ὢν αὐτὸς ἐκείνοις· καὶ ἐν δυσχωρίαις αὐτὺς γιγνομένους, ἐν ἐρυμνῷ αὐτὸς ὢν, ὑποδέχῃ. Καὶ

simpliciter docerentur pueri, quemadmodùm servos docemus erga nos veraces esse, & non fallaciis uti, nec furari, nec quidquam *alicui* plus habendi desiderio eripere: si *quid* autem contra hæc facerent, ut castigarentur; quò *nimirum* mansuetiores, his moribus adsuefacti, cives existerent. At postquam eâ essent ætate, quâ tu jam nunc es, *tunc sanè iis* & jura adversùs hostes *servanda* tutò tradi posse putabant. Non enim ampliùs *eò* efferri posse videmini, ut cives feri evadatis, cùm *ita* simul nutriti & educati estis, ut vos mutuò revereamini: sicuti de rebus venereis ad valdè juvenes verba non facimus, nè accedente ad vehementem eorum libidinem audaciâ, immodicè huic *libidini* indulgeant juvenes. Ità profectò, inquit *Cyrus:* quapropter me, ceu serò accedentem ad discendum rationes illas præripiendi commoditates, pater, docere, si quid habes, nè recusato, quò ego meliori sim, quàm hostes, conditione. Igitur enitere, inquit, quantum potes, ut cum tuis instructis hostes non instructos deprehendas; & cum armatis, inermes; & cum vigilantibus, dormientes; & abs te conspectos, cùm ipsi te non videant; & ut difficultatibus locorum impeditos, ipse in loco munito constitutus, excipias. Et

& Muretum sequendos omninò putavimus, qui primi ῥήτραν haud dubiè recipiendam animadvertêre. Hanc porrò vocem in margine MS. Bodl. laudatam invenimus. Græci autem, teste Plutarcho, T. 1. p. 43. & 47. & T. 2. p. 213. Leges à Lycurgo latas ῥήτρας dixêre.

1 Οπως πλεονεκτήσω &c.] Ut τοῦ πλεονεκτεῖν & πλεονεξίας (quibus crebrò usus est Xenophon) innotescat vis, eam haud abs re forsan constare notandum est, in dolis intendendis, in insidiis locandis, in consiliis occultandis, omníque adeò præripiendâ occasione, quâ quis alium fallere, anteire, & superare queat.

ὡς ἂν, ἔφη, τίς τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἁμαρτάνοντας δύναιτο ἂν τοὺς πολεμίους λαμβάνειν; Οἶ, ἔφη, ὦ παῖ, πολλὰ μὲν τούτων ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς πολεμίους πάσχειν. [1] Σιτοποιεῖσθαί τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους, κοιμᾶσθαί τε ἀμφοτέρους, καὶ ἔωθεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν ἅμα πάντας ἀποχωρεῖν δεῖσθαι· καὶ ταῖς ὁδοῖς, οἵαις ἂν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι. ἃ χρή σε πάντα καλανοοῦντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν ὑμᾶς γινώσκῃς ἀσθενεστάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δ' ἂν τοὺς πολεμίους αἰσθάνῃ [2] εὐχειροτάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τούτοις μόνον ἐστὶ πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Καὶ πολύ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῖ· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι δέονται. Οἱ δ' ἐξαπατῶντες τοὺς πολεμίους δύνανται, καὶ θαρσῆσαι ποιήσαντες, ἀφυλάκτους λαμβάνειν· καὶ διῶξαι [3] παρα-

quonam modo pater, inquit, possit aliquis hostes in hujusmodi erroribus deprehendere? Quoniam, fili, ait, multa talia cùm vobis tum hostibus accidere necesse est. Nam utrosque cibum sumere necesse est, utrosque etiam somnum capere, ac manè ad *factu* necessaria simul ferè omnibus secedendum est; & viis, qualescunque fuerint, talibus uti necesse est: quæ te omnia considerantem oportet, ubi quidem vos maximè imbecillos esse animadverteris, ibi summâ cautione uti: ubi verò posse senseris hostes facillimè opprimi, ibi potissimùm eos adoriri. Num verò in his duntaxat, ait Cyrus, meliori esse conditione licet, an etiam in quibusdam aliis? *In aliis*, & sanè multò magìs, inquit, fili: nam in his quidem plerumque omnes cautiones adhibent accuratas, quippe quas necessarias esse intelligant. Qui verò hostibus fallendis operam dant, possunt *eos*, & injectâ fiduciâ, incautos opprimere; & concessâ

1 Σιτοποιεῖσθαι] Interpretes alii alio modo verbum hoc exponunt: Philelphus *frumentatum ire*, Leunclavius, *victûs rationem expedire*, reddit. Suidam ego sequendum duxi, qui id hîc accipi scribit pro τροφὴν λαμβάνειν, *cibum sumere*. Sensus hoc modo exoritur tum huic loco consentaneus, tum iis quæ Noster lib. hujus Historiæ 7. tradit, nempè, οὐδαμοῦ ἀνθρώπους εὐχειρωτοτέρους εἶναι, ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς &c.

2 Εὐχειρωτοτάτους] Omninò placet hæc lectio, quam Stephanus & Leunclavius ex conjecturâ restituendam pronuntiârunt. Vulgati habent εὐχειροτάτους. Sed εὐχείρωτος ferè; non item εὔχειρος, dici solet qui *facilè subjugari*. ceu *capi potest*. Atque ità Xenophontem ipsum hâc usum esse voce ex iis constat, quæ modò ex eo ad σιτοποιεῖσθαι attulimus. Et, ut ex hâc voce, ità ex illâ καρτερώτερον p. 85. syllabam excidisse, iidem docti viri putârunt: cùm Xenophon alibi eum χαρτερικὸν dicere soleat, quem loco citato καρτερὸν appellat. Ut, ἀπομν. lib. 1. p 414. ——πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος καὶ πάντας πόνους καρτερικώτατος.

3 Παραδόντες] Legitur etiam παριδόντες. Ut verò illud huic præponam auctores mihi sunt Muretus, Stephanus, & Leunclavius. Utrocunque autem modo legas, loci sensus satìs constabit, Sapienter Scil. facturum imperatorem, qui hostibus se suosque insequendi occasionem nonnunquam præbet; illi enim, dum incautè sequuntur eos qui fugam simulant, ordines solent deserere.

δόλες ἑαυλὺς, ἀτάκλυς ποιῆσαι· καὶ ἐς δυχωρίαν φυγῇ ὑπαγαγόλες, ἐνλαῦθα ἐπιλίθεσθαι. Δεῖ δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, φιλομαθῆ σε τύτων πάνλων ὄνλα, ἀχ, οἷς ἂν μάθοις, τύτοις μόνοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιηλὴν εἶναι τῶν πρὸς τὺς πολεμίυς μηχανημάτων· ὥσπερ καὶ οἱ μυσικοὶ ἀχ, οἷς ἂν μάθωσι, τύτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνλαι ποιεῖν. Καὶ [1]Φόδρα μὲν καὶ ἐν τοῖς μυσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ ευδοκιμεῖ, πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ μηχανήμαλα ευδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπαλᾶν δύνανλαι τὺς πολεμίυς. Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μελενέηκοις ἐπ' ἀνθρώπυς, ἢ τὰς μηχανὰς, ἃς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμηχανῶ, ἐκ οἴει ἄν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς τὺς πολεμίυς πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰς ὄρνιθας ἐν τῷ ἰχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνιςάμενος, ἐπορεύου νυκλός· καὶ πρὶν κινεῖσθαι τὰς ὄρνιθας ἐπεποίηλό σοι ἐπὶ τύτῳ αἱ πάγαι αὐταῖς, καὶ τὸ κεκινημένον χωρίον ἐξείκασο τῷ ἀκινήτῳ· ὄρνιθες δὲ ἐπεπαίδευλό σοι, ὥςε σοὶ μὲν τὰ συμφέρονλα ὑπηρελεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλυς ὄρνιθας ἐξαπαλᾶν· αὐτὸς δὲ ἐνή-

se insequendi facultate, eorum ordines perturbare; & cùm fugâ *simulatâ* paulatim in difficilia loca perduxerint, ibi aggredi. Oportet autem te, fili, inquit, qui hæc omnia discendo callere cupis, non, quæcunque didiceris, his solis uti, sed ipsum etiam machinationum esse adversùs hostes opificem: quemadmodùm & musici non iis tantùm, quos didicêre, modis utuntur, sed alios etiam facere conantur. Ac vehementer quidem cùm in musicis quæ nova sunt & florida probantur, tum verò multò magìs in rebus bellicis novæ machinationes laudantur: hæ enim faciliùs hostes decipere possunt. Quòd si tu quidem, fili, ait, nihil aliud in homines transferas, quàm eas molitiones quas vel adversùs bestias minutas admodùm excogitabas, nonne *te*, inquit, plurimùm in rationibus, quibus hoste superior evadas, inveniendis profecturum putas? Nam tu quidem hyeme surgens sævissimâ, ad *captandas* aves noctu ire solebas; & priusquàm aves se commoverent, *jam* eis erant abs te posita in hunc finem retia, & quem moveras locus erat immoto persimilis: *quædam* autem tibi aves erant *ità* edoctæ, ut tuis quidem commodis servirent, sui verò generis aves in fraudem pellicerent: ipse in insidiis *ità* te

1 Καὶ ἐν τοῖς μυσικοῖς &c] Priorem hujus sententiæ partem ab Homero Xenophon accepisse videtur: sic enim ille;

Τὴν γὰρ ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἀνθρωποι,
Ητις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

Odyss. α'. v. 351——2. Nec aliter Pindarus,

—— Αἶνει δὲ παλαιὸν
Μὴ οἶνον, ἄνθεα δ' ὑμνων
Νεωτέρων. Olymp. β'. v. 73. & seq.

ρευες, ὥστε ὁρᾶν μὲν αὐτὰς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐτῶν· εἶχες δ' ἐπιμέλειαν τῦ φθάνειν ἕλκων τὰ πλεινὰ πρὸ τῦ φυγεῖν. Πρὸς δ' αὖ τὸν λαγὼ, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δ' ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνας ἔτρεφες, αἳ τῇ ὀσμῇ αὐτὸν ἀνεύρισκον. Ὅτε δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὑρεθείη, ἄλλας κύνας εἶχες ἐπιλεηδευμένας πρὸς τὸ καταπόδας αἱρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοιεν, τὰς πόρυς αὐτῶν ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγειν αἱρῆνται οἱ λαγῳ, ἐν τύτοις τὰ δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάννυες, [1] ἵνα ἐν τῷ Ϛφόδρα φεύγειν, αὐτὸς ἑαυτὸν, ἐμπίπτων, ἐνέδυ. Τῦ δὲ μηδ' ἐνταῦθεν διαφεύγειν, Ϛκοπὰς τῦ γιγνομένυ καθίστης, οἳ ἐγγύθεν ταχὺ ἔμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὄπισθεν κραυγῇ ὁδὸν ὑπεριζώσῃ τῦ λαγῶ βοῶν, ἐξέπληττες αὐτὸν, ὥστε ἀφρόνως ἁλίσκεσθαι· τὰς δὲ ἔμπροσθεν σιγᾷν διδάξας ἐνεδρεύοντας, λανθάνειν ἐποίεις. Ὥσπερ ἄν προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐθελήσαις καὶ ἐπὶ τὰς ἀνθρώπυς μηχανᾶσθαι, ὐκ οἶδ' ἔγωγε εἴ τινα λίποις ἂν τῶν πολεμίων. Ην δέ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται [2] καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ ἐκ τῦ ἐμφανῦς, καὶ ὡπλισμένυς ἀμφοτέρυς μάχην

abdebas, ut illas tu quidem cerneres, ab illis verò cerni non posses: curam etiam adhibuisti, ut volucres priùs trahendo anteverteres, quàm fugerent. Rursùs autem adversùs leporem, quòd is in tenebris pastum quærat, interdiù verò fugit, canes alebas, quæ eum odoratu investigarent. Quoniam verò, postquam fuerit inventus, celeriter in fugam se conjiceret, canes alias habebas ad *eum* vestigiis persequendo capiendum institutas. Quòd si & has effugerent lepores edoctus eorum meatus, & ad quæ potissimùm loca fugere soleant, in illis retia visu difficilia tendebas, ut dum concitatè fugeret, illapsus *in ea lepus*, ipse se *in ea* indueret. Atque utì nè hinc etiam aufugeret, speculatores ejus quod accideret constituebas, qui è propinquo celeriter adcurrendo supervenirent *illi*: & tu quidem ipse à tergo clamorem ad leporem usque pervenientem tollens, *ità* territabas eum, ut improvidè *procurrens* caperetur: eos autem, quos ab interiori parte in insidiis collocatos silere jusseras, latere faciebas. Quamobrem, ut aiebam anteà, si hujusmodi quædam adversùs homines etiam moliri volueris, haud equidem scio, an ullum ex hostibus *superstitem* relicturus sis. Quòd si aliquando necessitas obveniat, ut & in æquo campi, & marte aperto, & armatis utrisque prælium

1 Ινα ἐν τῷ——ἐνέδυ] Sic etiam ἵνα cum indicativo construitur 1 Cor. 4. 6.—ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τῦ ἑνὸς φυσιῦσθε ——— pro φυσιῶσθε, uti videtur; sicut & ἐνέδυ hîc ponitur pro ἐνδυσαίλο.

2 Και ἐν τῳ ἰσοπέδῳ, καὶ &c.] In vulgatis, ἐν τῷ ἰσοπέδῳ ἐκ τῦ ἐμφανῦς ὡπλισμένυς καὶ ἀμφοτέρυς &c. prætermissâ scil. priori καὶ, alterâ verò è suo loco in alienum translatâ. Bodleiani MS. lectionem nos admisimus, cui ferè nomen suum dedit olim Muretus.

συναπλειν, ἐν τῷ τοιούτῳ δή, ὦ παῖ, αἱ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμέναι πλεονεξίαι μέγα δύνανται. Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῶν στρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἠσκημένα ᾖ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμέναι, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημέναι ὦσιν. Εὖ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι ὁπόσους ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ ἑαυτῶν βουλεύεσθαι. Μηδέποτε οὖν ἀφροντίστως ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προσκόπει τί σοι ποιήσουσιν οἱ ἀρχόμενοι, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα ἕξει. Οπως δὲ χρὴ τάττειν εἰς μάχην στρατιάν, ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ στενὰς ἢ πλατείας ὁδοὺς, ἢ ὀρεινὰς ἢ πεδινὰς· ἢ ὅπως στρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερινὰς καθιστάναι, ἢ ὅπως πρὸς πολεμίους προσάγειν, ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως παρὰ πόλιν πολεμίαν ἄγειν, ἢ ὅπως πρὸς τεῖχος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπας ἢ πολαμοὺς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἱππικὸν φυλάττεσθαι, ἢ ὅπως ἀκοντιστὰς ἢ τοξότας· καὶ εἴ γε δή σοι καλὰ κέρας ἄγοιεν οἱ πολέμιοι ἐπιφανεῖεν, πῶς χρὴ ἀντικαθιστάναι· καὶ εἰ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοιεν ἄλλοθέν ποθεν οἱ πολέμιοι φανεῖεν, ἢ καλὰ πρόσωπον, ὅπως χρὴ ἀντιπαράγειν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ἄν τις

conſerendum ſit, in hoc certè, fili, rerum ſtatu, adjumenta quibus ſuperiores evadamus, multò antè comparata, plurimùm valent. Hæc autem eſſe dico, cùm corpora militum probè fuerint exercitata, animíque probè exacuti ſint, & militares artes probè excultæ. Prætereà hoc etiam certò ſcias neceſſe eſt, quoſcunque cenſeas æquum eſſe tibi parere, eos item omnes exiſtimaturos æquum eſſe, ut tu rebus eorum conſulas. Nunquam igitur curam abjicias, ſed noctu provideas quid ſubjectos imperio tuo facere velis, ubi dies advenerit ; interdiù verò, quo pacto ſe res nocturnæ quàm optimè ſint habituræ. Quâ verò ratione oporteat exercitum ad pugnam inſtruere, quo pacto vel interdiù vel noctu, vel per anguſtas vel latas, vel per montoſas vel campeſtres vias ducere : quo pacto metari caſtra, quo pacto nocturnas diurnáſve excubias conſtituere, quo pacto ad hoſtes accedere vel ab hoſtibus recedere, quo pacto propter urbem hoſtilem iter facere, quo pacto *exercitum* ad murum adducere vel abducere, quo pacto ſaltus vel fluvios tranſire, quo pacto à copiis equeſtribus vel à jaculatoribus vel à ſagittariis cavere : & ſi quidem tibi *exercitum* in cornua explicatum ducenti ſe oſtendant hoſtes, quâ ratione eis ſit obſiſtendum ; & ſi tibi *eum* phalangis in morem inſtructum ducenti ex aliâ quâvis parte, quàm à fronte, appareant, quo pacto ducendus ſit in eos exercitus : quâ quis ratione poſſit quid hoſtes

ήλιξα αἰσθάνοιλο, ἢ ὅπως τὰ ζὰ ἥκιξα οἱ ωολέμιοι εἰδεῖεν· ταῦτα δὲ ωάνλα τί ἂν ἐγὼ λέγοιμί ζοι; Οσα τε γὰρ ἐζὼ ἤδειν, πολλάκις ἀκήκοας· ἄλλως τε εἴ τις ἐδόκει τὶ τύτων ἐπίζασθαι, ἔνος αὐτῶν ἠμέλησας, ὡδ' ἀδαὴς γεγένησαι. Δεῖ δὴ ωρὸς τὰ ζυμβαίνονλα, οἶμαι, τύτοις χρῆσθαι, ὁποίοις ἄν ζοι ἀεὶ ζυμφέρειν τύτων δοκῇ. Μάθε δέ μυ, ὦ ωαῖ, καὶ τάδε, ἔφη, τὰ μέγιζα· ωαρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνοὺς μήτ' ἐν ζαυτῷ μηδέωοτε, μηδ' [1] ἐν τῇ ζρατιᾷ, κινδυνεύσῃς· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἱρῶνται ωράξεις εἰκάζοντες· εἰδότες δὲ ὡδὲν ἀπὸ ωοίας ἔζαι αὐτοῖς τἀγαθόν. Γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη [2] ωόλεις ἔπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκοῦνλες ζοφώταλοι εἶναι, ωόλεμον ἄρασθαι ωρὸς τύτυς, ὑφ' ὧν οἱ ωεισθέντες ἐπιθέσθαι ἀπώλονλο. Πολλοὶ δὲ ωολλοὺς ηὔξησαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ ωόλεις, ὑφ' ὧν αὐξηθέντων τὰ μέγιζα κακὰ ἔωαθον. Πολλοὶ δὲ, οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ωοιεῖν καὶ εὖ ωάσχειν, τύτοις δούλοις μᾶλλον βνληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τύτων δίκην ἔδοσαν. Πολλοῖς δ' οὐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχυσι ζῆν ἡδέως, ἐπιθυ-

rerum agant cognoscere, vel tu quid instituas hostes minimè sciant: hæc, *inquam*, omnia quid ego tibi commemorem? Nam & quæcunque ego noveram, audîsti sæpiùs; & prætereà si qui horum aliquid callere videbantur, eorum neminem neglexisti, nec imperitus evasisti. Quapropter ad *quælibet*, opinor, eventa his uti oportet *monitis*, quæcunque ex iis tibi quovis tempore ex usu potissimùm fore videbuntur. Hæc etiam ex me, fili, maximi *sane* momenti discito: nunquam vel ipse *solus*, vel cum exercitu, contrà quàm sacra monent & auguria, periculum adieris; *illud* cogitans, homines conjecturis nixos res gerendas suscipere, & planè nescios esse undè boni aliquid sit ipsis eventurum. Id quod ex ipsis rerum eventibus intelligas licet. Multi enim iique sapientissimi habiti, civitatibus persuaserunt, ut bellum adversùs eos moverent, à quibus illi, qui *alios* invadere persuasi fuerant, sunt deleti. Multi multos & privatos homines & respublicas ad majora provexerunt, à quibus promotis gravissima mala passi sunt. Multi, cùm eos, quibus amicis uti poterant, collatis *in ipsos* & acceptis beneficiis, servorum quàm amicorum loco habere maluerint, iisdem pœnas dedêre. Multi vitâ jucundâ cum partis *alicujus* possessione *conjunctâ* non contenti, cùm

1 Ἐν τῇ ζρατιᾷ] Ἐν hîc potestatem habet τοῦ μετὰ, perindè atque Luc. 14 31. ——εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι——

2 Πόλεις ἔπεισαν] Suspectum nonnullis est illud πόλεις, pro quo in quibusdam editis πολλοὺς ad marginem notatum est. Leunclavius Xenophontem πλείους scripsisse putat. Nulla tamen satìs idonea videtur antiquæ lectionis rejiciendæ ratio.

μήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τοῦτον ἀπώλοντο. [1] Οὕτως ἡ γε ἀνθρωπίνη Σοφία οὐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρέμενος, ὅ, τι λάχοι, τοῦτό τις πράττοι. Θεοὶ δέ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι, τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ, τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται· καὶ τῶν συμβουλευομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν ἵλεῳ ὦσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ μὴ χρή. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλουσι συμβουλεύειν, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστιν, ὧν ἂν μὴ θέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

omnia ſuam in poteſtatem redigere cuperent, idcircò iis etiam quæ poſſidebant exciderunt: multi *denique* aurum tantopere votis *omnium* expetitum adepti, ob hoc *ipſum* periêre. Itaque humana quidem ſapientia nihilo magìs quod optimum eſt deligere novit, quàm ſi quis ſortibus ductis, hoc agat, quod ei ſorte obtigerit. Verùm dii, fili, immortales omnia nôrunt, præterita, & præſentia, & quis ſingulorum futurus ſit exitus: & hominibus *eos* conſulentibus, quibus *quidem* ſunt propitii, quæ ſuſcipienda vel non ſuſcipienda ſint, antè ſignificant. At non omnibus eos conſulere velle, minimè mirum *videri debet*; neque enim neceſſitate ſunt coacti illorum curam gerere, quos *benevolentiâ ſuâ complecti* nolint.

1 Οὕτως ἡ γε ἀνθρωπίνη &c.] Nihil gravius, nihil Scholâ illâ dignius, ex quâ quaſi ſancto quodam auguſtóque fonte non hæc tantùm divina planè concluſio, ſed & præcedens omnis, quatenùs ad mores ſpectat pietatemque, manavit oratio. Jam verò nec inuſitatum eſt, nec ſanè, ut opinor, ægrè ferendum, Hiſtoricos rerum geſtarum expoſitioni ſalubria quædam ſubindè admiſcere monita, præceptíſque amicis adeò legentium pectora formanda curare. Patris certè erat talia docere filium in aleam belli jam jam profecturum. Sed de pietate eâ, omníque adeò dicendi elegantiâ, quæ in Scriptis Xenophontéis ubique ferè elucet, alium jam ſtatuimus diſſerendi locum.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β'.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγεῖτο, προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γῆν καλέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, οὕτω διέβαινον τὰ ὅρια. Ἐπειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὖθις θεοῖς, τοῖς Μηδίαν γῆν καλέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῆει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρην ἐπορεύετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἠσπάσαντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον ὁ Κυαξάρης, πόσον τι ἄγοιτο στράτευμα. Ὁ δ' ἔφη, τρισμυρίους μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ἐδεπώποτε ἐξελθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνο

AC talia quidem differentes Perſidis uſque fines pervenêre; cùm autem aquila dextra iis viſa præcederet, deos & heroas precati terræ Perſidis præſides, ut ſe propitii benignique dimitterent, fines ità *demùm* tranſierunt. Poſtquam verò tranſiiſſent, rursùs deos precati ſunt Medicæ terræ præſides, utì ſe propitii benignique exciperent. His peractis, mutuò ſe complexi, ut par erat, ad Perſas pater rursùs revertebat, Cyrus in Mediam ad Cyaxarem proficiſcebatur. Cùm autem ad Cyaxarem Medorum in regione perveniſſet Cyrus, primùm ſe, ut par erat, mutuò complexi ſalutârunt: deindè Cyrum interrogabat Cyaxares, quantum exercitum duceret. *Cyrus* autem, triginta quidem millia, inquit, qui & antehàc mercede conducti ad vos venire conſueverunt: *præter hos* ex eorum etiam ordine qui ὁμότιμοι vocantur qui nullo unquam tempore *domo* ſunt egreſſi, alii *quidam* adveniunt. Quàm multi? ait Cyaxares. Numerus *ſanè* te, inquit Cyrus, cùm *eum* audieris, non admodùm delectabit; verùm illud

μήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τοῦτον ἀπώλοντο. [1] Οὕτως ἡ γε ἀνθρωπίνη Σοφία ἥδεν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρέμενοι, ὅ, τι λάχοι, τοῦτό τις πράττοι. Θεοὶ δὲ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι, τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ, τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται· καὶ τῶν συμβουλευομένων ἀνθρώπων οἷς ἂν ἵλεῳ ὦσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ μὴ χρή. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλουσι συμβουλεύειν, ἥδεν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστιν, ὧν ἂν μὴ θέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

omnia ſuam in poteſtatem redigere cuperent, idcircò iis etiam quæ poſſidebant exciderunt: multi *denique* aurum tantopere votis *omnium* expetitum adepti, ob hoc *ipſum* periêre. Itaque humana quidem ſapientia nihilo magìs quod optimum eſt deligere novit, quàm ſi quis ſortibus ductis, hoc agat, quod ei ſorte obtigerit. Verùm dii, fili, immortales omnia nôrunt, præterita, & præſentia, & quis ſingulorum futurus ſit exitus: & hominibus *eos* conſulentibus, quibus *quidem* ſunt propitii, quæ ſuſcipienda vel non ſuſcipienda ſint, antè ſignificant. At non omnibus eos conſulere velle, minimè mirum *videri debet*; neque enim neceſſitate ſunt coacti illorum curam gerere, quos *benevolentiâ ſuâ complecti* nolint.

[1] Οὕτως ἡ γε ἀνθρωπίνη &c.] Nihil gravius, nihil Scholâ illâ dignius, ex quâ quaſi ſancto quodam auguſtóque fonte non hæc tantùm divina planè concluſio, ſed & præcedens omnis, quatenùs ad mores ſpectat pietatemque, manavit oratio. Jam verò nec inuſitatum eſt, nec ſanè, ut opinor, ægrè ferendum, Hiſtoricos rerum geſtarum expoſitioni ſalubria quædam ſubindè admiſcere monita, præceptíſque amicis adeò legentium pectora formanda curare. Patris certè erat talia docere filium in aleam belli jam jam profecturum. Sed de pietate eâ, omníque adeò dicendi elegantiâ, quæ in Scriptis Xenophontéis ubique ferè elucet, alium jam ſtatuimus diſſerendi locum.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β'.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγεῖτο, προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γῆν καλέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, ἔτω διέβαινον τὰ ὅρια. Επειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὖθις θεοῖς, τοῖς Μηδίαν γῆν καλέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν παὶὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῄει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρην ἐπορεύετο. Επεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἠσπάσαντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον ὁ Κυαξάρης, πόσον τι ἄγοιτο στράτευμα. Ο δ' ἔφη, τρισμυρίους μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ἐδεπώποτε ἐξελθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνο

AC talia quidem differentes Perſidis uſque fines pervenêre; cùm autem aquila dextra iis viſa præcederet, deos & heroas precati terræ Perſidis præſides, ut ſe propitii benignique dimitterent, fines ità *demùm* tranſierunt. Poſtquam verò tranſiiſſent, rursùs deos precati ſunt Medicæ terræ præſides, utì ſe propitii benignique exciperent. His peractis, mutuò ſe complexi, ut par erat, ad Perſas pater rursùs revertebat, Cyrus in Mediam ad Cyaxarem proficiſcebatur. Cùm autem ad Cyaxarem Medorum in regione perveniſſet Cyrus, primùm ſe, ut par erat, mutuò complexi ſalutârunt: deindè Cyrum interrogabat Cyaxares, quantum exercitum duceret. *Cyrus* autem, triginta quidem millia, inquit, qui & antehàc mercede conducti ad vos venire conſueverunt; *præter hos* ex eorum etiam ordine qui ὁμότιμοι vocantur qui nullo unquam tempore *domo* ſunt egreſſi, alii *quidam* adveniunt. Quàm multi? ait Cyaxares. Numerus *ſanè* te, inquit Cyrus, cùm *eum* audieris, non admodùm delectabit; verùm illud

ἐννόησον, ὅτι ὀλίγοι ὄντες ἔτοι οἱ ὁμότιμοι καλούμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων Περσῶν ῥᾳδίως ἄρχουσιν. Ἆρ', ἔφη, δέῃ τι αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἔρχονται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο ζαφές; Οἱ, ἔφη, πολλοὶ ἥκουσες αὐτόθεν, ἄλλῳ ἄλλου τρόπου, πάντες ταυτὰ λέγουσιν. Ἀγωνιστέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ἀνάγκη γάρ, ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, ὅσοι τινὲς ἢ προσιοῦσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας, πρὸς ταῦτα βουλευώμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα. Ἀκουε δὲ, ἔφη ὁ Κυαξάρης.

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρίους μὲν ἱππέας, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίους. Ἀρτάμαν δὲ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα, λέγουσιν ἱππέας μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελταστᾶις οὐ μείους τετρακισμυρίων. Ἀρίβαιον δὲ, τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, τοξότας δὲ καὶ πελτασὰς οὐ μείους τρισμυρίων· τὸν Ἀράβιον δὲ Μάραγδον ἱππέας τε εἰς μυρίους, καὶ ἅρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδονητῶν πάμπολύ τι χρῆμα. [1] Τοὺς μέντοι Ἕλληνας,

tecum reputes *velim*, paucos hoſce, qui ὁμότιμοι appellantur, in cæteros Perſas, multi ſint licèt, facilè imperium obtinere. Verùm, inquit, numquid iis tibi opus eſt? an ſine causâ timuiſti, neque veniunt hoſtes? Immò *veniunt* illi profectò, ait, & multi quidem. Quî hoc conſtat? Quòd cùm multi, inquit, indè veniant, alius alio modo, omnes *tamen* eadem referunt. Eſt ergò nobis cum viris certandum. *Id* utique *poſcit* neceſſitas, ait *Cyaxares*. Cur igitur, inquit Cyrus, non mihi dixiſti, ſi nôſti, & hoſtium copiæ, quæ adveniunt, quantæ ſint, & item noſtræ? ut cognitis ambabus, quo pacto optimè bellum geramus, pro earum ratione deliberemus. Audi verò, inquit Cyaxares:

Crœſus quidem ille Lydus ducere fertur equites decies mille, peltaſtas & ſagittarios plures quadraginta millibus. Artamam autem, magnæ Phrygiæ principem, equitum circiter octo millia, haſtatos cum peltaſtis non pauciores quadraginta millibus ducere perhibent: Aribæum, Cappadocum regem, equites ad ſex mille, ſagittarios & peltaſtas haud pauciores triginta millibus: Maragdum Arabem, & equites ad decies mille, & currus ferè centum, & funditorum ingentem quandam copiam. De Græcis verò,

1 Τοὺς μέντοι Ἕλληνας &c.] Hoc periodi membrum, quòd à quarto quoque caſu, præcedentium more, incipit, currente oratione, exit ἀνακολούθως. Cùm enim poſſet, Οἱ Ἕλληνες οἰκοῦντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ οὐ λέγονται &c. maluit, Τοὺς μέντοι Ἕλληνας &c. Subaudias igitur hîc neceſſe eſt ἀμοί, vel διά, ut ſit accuſativus abſolutus. Hujus ſtructuræ

ὃς ἐν τῇ Ασίᾳ οἰκοῦσιν, οὐδέν πω σαφὲς λέλεκται εἰ ἕπονται· οἱ δὲ ἀπὸ Φρυγίας, τῆς παρ' Ελλήσποντον, συμβαλεῖν φασι Γαβαίῳ, ἕξουσα εἰς Καΰστρου πεδίον ἑξακισχιλίους μὲν ἱππεῖς, πελτασὰς δὲ εἰς μυρίους. Κάρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρακληθέντας οὐ φασιν ἕπεσθαι. Ὁ δὲ Ασσύριος, ὁ Βαβυλῶνά τε ἔχων καὶ τὴν ἄλλην Ασσυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἱππέας μὲν ἄξειν οὐ μεῖον δισμυρίων· ἅρμαλα δ', εὖ οἶδ', οὐ πολλῷ διακοσίων· πεζοὺς δὲ, οἶμαι, πολλοὺς· εἰώθει γοῦν, ὁπότε δεῦρο ἐμβάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, πολεμίους λέγεις, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισμυρίους εἶναι, πελτασὰς δὲ καὶ τοξότας πλέον ἢ εἴκοσι μυριάδας. Αγε δὴ, τῆς σῆς δυνάμεως τί πλῆθος φὴς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μήδων ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν μυρίων· πελτασταὶ δὲ καὶ

qui Asiam incolunt, nihil dum certi est allatum, an sequantur, *necne*: eos autem qui è Phrygiâ sunt, propter Hellespontum sitâ, Gabæo *sese* conjuncturos aiunt, qui ad Caystri planitiem sex millia equitum habet, peltastas circiter decies mille. Caras verò, & Cilices, & Paphlagonas, licèt arcessiti sint, non sequuturos aiunt. Quod autem ad Assyrium attinet, qui & Babylona, & reliquam Assyriam possidet, ducturum *eam* equidem arbitror, equites non pauciores viginti millibus; currus, sat scio, non plures ducentis; pedites verò, *ut* opinor, permultos: *sic* certè consuevit, cùm fines nostros invadit. Dicis tu, inquit Cyrus, hostium equites esse ad sexagies mille, peltastas verò & sagittarios plures ducentis millibus. Age verò, quem tuarum copiarum ais esse numerum? Medorum, inquit, sunt equites plures decem millibus; peltastæ &

structuræ non desunt exempla; unum adfero, quod suppeditat egregius ille atticismorum artifex Aristophanes;

Δεινόν γε τὸν κήρυκα, τὸν παρὰ τοὺς βροτοὺς
Οἰχόμενον, εἰ μηδέποτε νοσήσει πάλιν.

Ornith. v. 1269 & seq.

1 Ὁ δὲ Ασσύριος &c.] Recta orationis structura, ut ἄξει legamus, postulat. Et hanc sanè lectionem exhibet MS Bodleianus: quam tamen adeò non recipiendam puto, ut non possim non suspicari eam ab officiosâ nimis librarii alicujus sedulitate profectam, quò nimirum ab omni ἀνακολουθίας & solœcismi periculo Xenophontem tutum præstaret. Sed tali non eget is auxilio. Melior adest defensor, Lucianus; quem vide rectum quarti loco casûs adhibentem, in Dialogo Nept. & Nereid. p. 107. Νηρ. Αλλὰ κακείνην σῶσαι δήσει, χαρισάμενος τῷ Διονύσῳ pro δήσει σε σῶσαι χαρισάμενον &c. Ecce autem alterum, Ælianum scil. in Histor. Anim. lib. 4. cap. 36. pag. 82. Edit. Tigur. Η τῶν Ινδῶν γῆ φασιν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς πολεμάρμακον εἶναι, καὶ τῶν &c. Illud etiam Stephanus considerandum esse monet, scrè ἀνακολουθίαν hujusmodi apud Xenophontem reperiri. Nulla tamen protulit exempla; bina igitur dabo luculenta: Οὗτος δὲ, ὃν φέτω πιστὸν οἱ εἶναι, ταχὺ αὐτὸν εὗρε Κύρῳ φιλαίτερον ἢ ἑαυτῷ. Anab. lib. 1. p. 159. Alterum extat OEcon. p. 478. Οἱ δὲ φίλοι, ἢν τις ἐπίσηται αὐτοῖς χρήσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτὸς εἶναι; Simili modo Nominativum absolutum apud Evang. reperimus; Joh. 6. 39. ——— ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ &c. & c. 17. v. 2 ——— ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς &c. Malè ergò Grotius aliique hujusmodi locutiones Hebraismis annumerandas esse statuerunt. Huc referri debent similes loquendi formulæ, apud Matt. 12. 36. Luc. 21. 6. Joh. 7. 38. Act. 7. 40. atque alia passim apud N. T. loca, in quibus nominativus extat absolutus.

τοξόται γένοιντ' ἂν ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἑξακισμύριοι. Ἀρμενίων δ', ἔφη, τῶν ὁμόρων ἡμῖν, παρέσονται ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δισμύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἱππέας μὲν ἡμῖν εἶναι μεῖον ἢ τρίτον μέρος τῶν πολεμίων ἱππικῶν, πεζοὺς δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τὰς ἡμίσειας. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυαξάρης, [1] ὀλίγους νομίζεις Περσῶν εἶναι, οὓς σὺ φὴς ἄγειν; Ἀλλ' εἰ μὲν ἀνδρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴτε καὶ μὴ, αὖθις βουλευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέξον ἑκάτων, ἥτις ἐστί. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, πάντων ἡ αὐτή. Τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἵ τ' ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κύρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ, τοιούτων γε τῶν ὅπλων ὄντων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, τῶν πλειόνων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν πολλῶν τιτρωσκόμενοι ἀναλωθείησαν, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλίγων οἱ πολλοί. Εἰ δ' οὖν ἔστως ἔχει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλλο τις κρεῖττον εὕροι, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι εἴ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἥξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλεῖον στράτευμα; Ἀλλὰ

sagittarii in noſtrâ utique *regione* fortaſsè fuerint ſexagies mille. Ab Armeniis, inquit, qui nobis ſunt finitimi, equitum millia quatuor aderunt, peditum viginti millia. Dicis tu, inquit Cyrus, equites noſtros tertiâ parte equitatûs hoſtium eſſe minores, pedites verò dimidiam circiter *eorum peditatûs* partem? Quid igitur? ait Cyaxares, paucoſne *adeò* Perſas eſſe arbitraris, quos ducere te dicis? Verùm nobis, inquit Cyrus, an prætereà milite ſit opus, nec ne, poſthac deliberabimus: mihi autem, inquit, quæ ſit ſingulorum pugnæ ratio exponito. Propè omnium, ait Cyaxares, eſt eadem. Nam illorum & noſtri *milites* ſagittarii ſunt & jaculatores. Cùm ergò, ait Cyrus, hujuſmodi ſint arma, eminùs pugnare neceſſe erit. Neceſſe ſanè *erit*, ait Cyaxares. Hîc igitur, inquit Cyrus, illorum *erit* victoria, qui *numero* plures fuerint: multò enim citiùs à pluribus pauci, vulneribus confecti, perierint, quàm a paucis plures. Si ergo, Cyre, inquit, ſic ſe res habeat, quid aliud melius quis reperire poſſit, quam ad Perſas utì mittamus, & ſimul eos doceamus, calamitatem ad Perſas penetraturam, ſi Medis adverſi quid acciderit, ſimúlque majorem exercitum poſtulemus? At

1 Ὀλίγους νομίζεις &c.] In editis quibuſdam exemplaribus legitur οὐκ ante ὀλίγους, quam Stephano & Leunclavio præeuntibus, omiſi. Hic autem loci ſententiam ſic interpretatur: Miratur utique, *ait*, Cyaxares, Cyrum ad Medorum Armeniorumque copias, non etiam Perſicas adjicere. Quapropter ſubjicit interrogando: Quid ergò Cyre? Tunc tam exiguas arbitraris eſſe copias Perſicas, quas ipſe te aiebas adducere; ut illæ noſtrarum numerum non adaugeant?

Τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι, ὅτι οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα τοὺς πολεμίους. Τί μὴν ἄλλο ἐνορᾷς ἄμεινον τούτου; Ἐγὼ μὲν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, [1] εἰ σὺ μὴν, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, ἅπερ ἔρχονται ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, οἱ τῶν ὁμοτίμων καλούμενοι. Ταῦτα δ' ἐστὶ, θώραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέρρον δὲ εἰς τὴν ἀριστερὰν, κοπὶς δὲ ἡ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· κἂν ταῦτα παρασκευάσῃς, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύγειν, ἢ τὸ μένειν, αἱρετώτερον. Τάττομεν δὲ, ἔφη, ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς μένοντας· οὔτε γὰρ τῶν αὐτῶν φεύγουσι, τούτους ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὡς μὴ σχολάζωσι μήτε φεύγειν, μήτ' ἀναστρέφεσθαι. Κῦρος μὲν ἔτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυαξάρῃ ἔδοξέ τε εὖ λέγειν, καὶ τῶν μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι οὐκέτι ἐμέμνητο, παρεσκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ προειρημένα. Καὶ σχεδόν τε ἕτοιμα ἦν, καὶ τῶν Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν,

hoc quidem, inquit Cyrus, certò scias, nos multitudine hostes non superaturos esse, etiamsi Persæ universi veniant. Quid igitur aliud, *quod* melius hoc *sit*, vides? Equidem, inquit Cyrus, si essem qui tu, quàm primùm Persis omnibus huc venientibus *ejusmodi* fabricanda curarem arma, qualibus instructi veniunt è nostris ii, qui ὁμότιμοι appellantur. Ea verò sunt, lorica circum pectus, in manu lævâ scutum, in dextrâ copis vel securis: hæc si paraveris, efficies ut nobis cum hostibus congredi tutissimè liceat, & hostibus *ipsis* foret optabilius fugere, quàm subsistere. Ac nos quidem ipsos, ait, adversùs eos collocamus qui subsistent: ex iis autem quicunque fugerint, hos vobis & equitibus adtribuimus, ut eis nec fugere vacet, nec converti. Cyrus quidem ad hunc modum disseruit: & Cyaxari visus est rectè dicere, *isque adeò* nullam de pluribus arcessendis mentionem faciebat ampliùs, sed arma, de quibus modò dictum, parabat. Ac *ea* cùm propè jam parata essent, Persarum aderant ὁμότιμοι,

1 Εἰ σὺ εἶμι] In diversa hìc, ut solent errantes, editores interpretesque abeunt. In Flor. edit. legitur εἰ ἔχοιμι. In Ald. εἰ σὺ εἶμι, ἔχοιμι. Leunclavius receptam sanè lectionem in suâ interpretatione sequutus est; at margini has etiam, εἰ ἔχοιμι, εἰ εἰσύην ἔχοιμι, ascripsit. Stephano vulgata scriptura ideò ferè displicet, quòd hujus loquendi generis vix aliud exemplum extare putaret; undè se malle ait, cum doctis quibusdam viris, legere, εἰ οἰσύην ἔχοιμι, vel potiùs εἰσυαν. nam ὅπλα οἰσυῆνα, ut pergit is, apud Xenophontem. Hell. lib. 2. legimus. De loci hujus depravatione & nugatoriis conjecturis hactenùs; nunc ad tuendam quam retinuimus lectionem veniamus. Accipe igitur locutionis hujus exempla, à Stephano desiderata; Παρμενίων δὲ πρῶτος εἶπεν, Ἐγω μὲν, ἂν Αλέξανδρος, ἔλαζον ἂν τὰ διδόμενα —— Ὁ δ' Αλέξανδρος ὑπολαζὼν εἶπε, Κἆτα, εἰ Παρμενίων ἦν, ἔλαζον ἄν. Diodor. Sic. Bibl. Hist. l. 17 p. 531. Edit Rhodom. Simili modo Arrianus: Αλέξανδρον δὲ Παρμενίωνι ἀποκρίνασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν, εἴπερ Παρμενίων ἦν, ὕτως &c. lib. 2 de exped Alex. p. 101. Edit. Gronov. Nec aliter Plutarchus de Parmenionis consilio, & regiâ illâ Alexandri responsione; Ἔλαζεν ἄν, εἰ Αλέξανδρος ἦμην. Καγω νὴ Δία, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἦμην. T. 2. p. 180.

ἔχουλες τὸ ἀπὸ Περσῶν στράτευμα. Ενθα δὴ εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, συναγαγὼν αὐτὺς, τάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτὺς μὲν καθωπλισμένυς " ἔτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένυς, ὡς εἰς χεῖρας συμ- " μίξουλας τοῖς πολεμίοις, τὺς δὲ ἑπομένυς ὑμῖν Πέρσας γι- " νώσκων ὅτι ἔτως ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὡς ὅτι προσωλάτω ταχθέν- " τες μάχεσθαι, ἔδεισα μὴ, ὀλίγοι στάντες, καὶ ἔρημοι συμμάχων " συμπίπτουλες πολεμίοις πολλοῖς, πάθοιλέ τι. Νῦν ἔν, ἔφη, " σώματα μὲν ἔχουλες ἀνδρῶν ἥκετε ἃ μεμπτά· ὅπλα δὲ ἔσαι " αὐτοῖς [1] ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γε μὴν ψυχὰς αὐτῶν θή- " γειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Αρχουλος γάρ ἐσιν ἁ αὐτὸν μόνον " ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως " ὡς βέλτισοι ἔσουλαι." Ο μὲν ἔτως εἶπεν· οἱ δ' ἥσθησαν μὲν πάντες, νομίζουλες μετὰ πλειόνων ἀγωνιεῖσθαι, εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ἔλεξε τοιάδε·

" Αλλὰ θαυμαστὰ μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κύρῳ

ducentes eum qui à Perſis *mittebatur* exercitum. Ibi tum Cyrus hæc, iis convocatis, verba feciſſe perhibetur :

" Ego vos quidem, amici, cùm ſic & ipſos armatos, & animis pa- " ratos viderem, ut qui manus cum hoſtibus conſerturi eſſetis, Perſas " verò, qui vos ſequuntur. ejuſmodi armis inſtructos animadverterem, " ut *in hoſtem* pugnare, niſi *ab eo* quàm longiſſimè collocati, non poſ- " ſent, veritus ſum nè, ſi pauci conſiſteretis, & belli ſociis deſtituti in " magnam hoſtium multitudinem incideretis, adverſi quid vobis eveni- " ret. Jam verò & corpora, inquit, virorum haud culpanda *vobiſcum* " *unà* adducentes adeſtis ; & illis arma noſtris ſimilia futura ſunt. Ut " autem eorum exacuantur animi, eæ *ſcilicet* noſtræ *erunt* partes. Eſt " enim ejus qui cum imperio eſt, non ſeipſum modò bonum præbere, " ſed eorum etiam quibus præeſt curam gerere, ut illi quàm optimi " evadant." In hunc modum *Cyrus* quidem loquutus eſt : ii verò gavi- ſi ſunt omnes, quòd ſe plures in pugnâ ſocios habituros arbitrarentur ; unus autem ex iis hujuſmodi etiam verba fecit :

" Equidem fortaſsè, ait, mira *quædam* proferre videbor, ſi conſilium

1 Ομοια τοῖς ἡμετέροις] Stephanus legit ὑμετέροις, & mox etiam ὑμέτερον, pro ἡμέτερον τὸ ἔργον. Et cum eo facit MS. Eton. At ex præcedentibus illis verbis, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιήμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς παρεσῦσιν, οἷάπερ ἔχονται ἔχοντες οἱ περὶ ἡμᾶς &c. Rectè Æmilius Portus ἡμετέροις legendum colligit. Hoc ipſum & ex ſequentibus apparet : ſic enim ipſe Cyrus infrà, ad Perſas verba faciens, dicit, Εξεσι δ' ὑμῖν καλοῖσιν ὅπλα, οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν &c. Ἡμέτερον autem ἔργον, non ὑμέτερον, legendum, tum omnium ferè librorum conſenſus tum res ipſa abundè docet : nam ſtatim ſequitur ; Αρχοντος γάρ ἐσιν &c.

" συμβελεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμβάνωσιν
" οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. [1] Ἀλλὰ γινώσκω γάρ, ἔφη,
" ὅτι οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι, ὅτοι καὶ μά-
" λιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων· καὶ δῶρα ἥδιστα δι-
" δοῦσιν οἱ τοιοῦτοι, κἂν μείω τυγχάνῃ ὄντα, ἢ τὰ παρὰ τῶν ὁμοίων,
" ὅμως μείζονος αὐτὰ τιμῶνται οἱ λαμβάνοντες. Καὶ νῦν,
" ἔφη, οἱ Πέρσαι παρακληθέντες ὑπὸ Κύρου πολὺ μᾶλλον ἡσθή-
" σονται, ἢ ὑφ' ἡμῶν παρακαλέμενοι· εἰς τε τὰς ὁμοιότιμους
" καθιζάμενοι, βεβαιότερος ζφίσιν ἡγήσονται ἔχειν τοῦτο, ὑπὸ
" βασιλέως τε παιδὸς καὶ ὑπὸ στρατηγοῦ γιγνόμενον, ἢ εἰ ὑφ'
" ἡμῶν εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἄγοιντο. Ἀπεῖναι μέντοι ἐδὲ τὰ ἡμέ-
" τερα χρή· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ δεῖ τῶν ἀνδρῶν θήγειν πάντως
" τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσαι τοῦτο χρήσιμον, ὅ, τι ἂν ὅτοι
" βελτίονες γένωνται." Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καταθεὶς τὰ ὅπλα
εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάντας τοὺς Περσῶν στρατιώτας, ἔλεξε
τοιάδε·

" [2] Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν χώρᾳ, καὶ

" Cyro dare velim, ut aliquid pro nobis dicat, cùm arma ſumpſerint
" ii quos belli ſocios habituri ſumus. At enim ſentio, inquit, eorum
" orationes quibus & ad beneficium præſtandum & ad lædendum maxi-
" ma eſt facultas, plurimùm in audientium animos penetrare: tales
" etiam ſi munera largiantur, licèt viliora ſint iis quæ à paris conditionis
" hominibus *offeruntur*, tamen ea pluris æſtimant accipientes. Jam
" verò Perſæ, inquit, multò majori jucunditate afficientur, Cyrus eos
" ſi cohortatus fuerit, quàm noſtra illis adlatura eſſet cohortatio: & in
" eorum qui ὁμότιμοι appellantur ordinem cooptati, *beneficium* hoc ſta-
" bilius ſibi fore exiſtimabunt, ſi & à filio regis & ab imperatore profi-
" ciſcatur, quàm ſi à nobis ad hunc ipſum *gradum* promoverentur.
" Neque verò illa abeſſe debent quæ noſtri ſunt muneris: ſed omninò
" quovis modo virorum animos exacuere oportet. Quicquid enim il-
" lorum virtuti acceſſerit, id è re noſtrâ fuerit." Itaque Cyrus armis
in medio depoſitis, atque omnibus Perſarum militibus convocatis, hu-
ſmodi orationem habuit:

" In eâdem, Perſæ, nobiſcum regione vos & nati eſtis & edu-

1 Ἀλλὰ γινώσκω γάρ, &c.] In eandem rè ſententiam apud Euripidem Hecuba, s verſibus, quos ut inſignes illuſtréſque adat A. Gellius lib. 11. c. 4.

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
Πλήσει. " Λόγος γὰρ ἐκ τ' ἀδοξοτάτων,
Καὶ τῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταυτὸν
σθένει Hec. v. 293. & ſeq.

2 Ἄνδρες Πέρσαι, &c.] Hujuſmodi pleonaſticâ compellandi formulâ, Græcis, oratione habituris, perquàm familiari, uſus eſt Scriptor Evangelicus, Act. 1. 11. Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί &c.

" ἐτράφητε· καὶ τὰ σώματά γε ἡμῶν οὐδὲν χείρονα ἔχετε· ψυχάς
" τε οὐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει ἡμῶν ἔχειν. Τοιοῦτοι δ' ὄντες,
" ἐν μὲν τῇ παιδιᾷ οὐ μετεῖχετε τῶν ἴσων ἡμῖν, οὐχ ὑφ' ἡμῶν
" ἀπελαυνόμενοι, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκην ὑμῖν εἶναι
" πορίζεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἕξετε, ἐμοὶ μελήσει,
" σὺν τοῖς θεοῖς· ἕξεσι δ' ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, λαβοῦσιν ὅπλα
" οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν ἐστε, εἰς τὸν αὐ-
" τὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν· κἂν τι ἐκ τούτων καλὸν κἀγαθὸν
" γίγνηται, τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀξιοῦσθαι. Τὸν μὲν οὖν πρόσθεν χρό-
" νον, ὑμεῖς τε τοξόται καὶ ἀκοντισταὶ ἦτε, καὶ ἡμεῖς· καὶ εἴ τι
" χεῖρες ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἦν
" ὑμῖν σχολὴ, ὥσπερ ἡμῖν, τούτων ἐπιμελεῖσθαι. Ἐν δὲ τῇδε
" τῇ ὁπλίσει, οὐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν. Θώραξ μὲν γὰρ περὶ
" τὰ στέρνα ἁρμόζων ἑκάστῳ ἔσται, γέρρον δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ὃ
" πάντες εἰθίσμεθα φορεῖν, μάχαιρα δὲ ἡ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ,
" ἢ δὴ καὶ παίειν τοὺς ἐναντίους δοκεῖ, οὐδὲν φυλαττομένους μή τι παί-
" σαντες ἐξαμάρτωμεν. Τί οὖν ἂν ἐν τούτοις ἕτερος ἑτέρου ἡμῶν
" διαφέροι, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἣν οὐδὲν ὑμῖν προσήκει ἧττονα ἡμῶν
" παρέχεσθαι· Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἣ τὰ καλὰ πάντα καὶ τὰ

" cati; & corpora quidem noſtris nihilo deteriora habetis, animóſque
" *adeò* ut noſtris nihilo ignaviores habeatis conſentaneum eſt. Tales
" autem cùm ſitis, in patriâ quidem pari nobiſcum conditione non
" eratis, non quòd à nobis indè repulſi eſſetis, ſed quòd vobis victum
" quæritare neceſſe eſſet. At nunc ut hæc quidem *omnia quæ ad vi-*
" *tam ſunt neceſſaria* vobis ſuppetant, mihi curæ erit, diis juvanti-
" bus: vobis autem licet, ſiquidem *ità* libuerit, ſumptis qualia nos
" geſtamus armis, etiamſi nobis aliquâ in re deteriores ſitis, idem no-
" biſcum *pugnæ* periculum adire: & ſi quid indè præclari & eximii
" obtigerit, paria nobiſcum *præmia*, tanquam qui iis digni fueritis,
" conſequi. Enimverò tempore anteacto, vos quoque ſagittarii & ja-
" culatores, quemadmodùm & nos, fuiſtis; quod ſi in *ſagittis jaculiſ-*
" *que* mittendis minùs quàm nos periti eratis, minimè mirum *id videri*
" *debet*; neque enim vobis his *artibus* ſtudioſè operam dare, perindè
" ac nobis, otium erat. At in hoc armaturæ genere, nihilo nos potiores
" vobis erimus. Nam unicuique aptus erit thorax circa pectus, in lævâ
" *manu* ſcutum, quod omnes geſtare conſuevimus, in dextrâ gladius vel
" ſecuris, quâ feriendi *nobis* erunt hoſtes, minimè verentibus nè ictus
" noſtri aberrent. Quid igitur eſt in his, quo alius noſtrûm alium præſtare
" poſſit, præter audaciam? quam vos non minorem quàm nos exhibere
" decet. Nam & victoriam expetere, quæ bona ac præclara omnia

ἀγαθὰ κλᾶται καὶ ζώζει, τί μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει; Κράτος τε, ὃ πάντα τὰ τῶν ἡττόνων τοῖς κρείττοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἢ καὶ ὑμᾶς τύτε δεῖσθαι; Τέλος εἶπεν, Ακηκόατε πάντα· ἑρᾶτε τὰ ὅπλα πάντα· ὁ μὲν χρῄζων, λαμβανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν ταξίαρχον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτῳ δ' ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρε χώρᾳ εἶναι, καλαμενέτω ἐν τοῖς ὑπηρεσικοῖς ὅπλοις." Ο μὲν ἔτως εἶπεν· ἀκύσαντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ παρακαλέμενοι ὥσε τὰ ὅμοια γνῶντες τῶν αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ θελήσεσι ταῦτα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντὸς τὸν αἰῶνα ἀμηχανῶντες βιοτεύειν· καὶ ἔτω καὶ ἀπογράφονται πάντες, ἀνέλαβόν τε τὰ ὅπλα πάντες.

Εν ᾧ δε οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσιέναι, παρῆσαν δὲ ἐδέτω, ἐν τύτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' αὑτῷ πρὸς ἰσχὺν, διδάσκειν δὲ τὰ τακτικὰ, θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβῶν παρὰ Κυαξάρε ὑπηρέτας, προσέταξεν ἑκάστοις τῶν σταλιωτῶν ἱκανῶς, ὧν ἐδέοντο, πάντα πεποιημένα, παραχεῖν· τῦτο δὲ παρασκευάσας, ἐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκεῖνο δοκῶν καλαμεμαθηκέναι, ὅτι ἔτοι κράτισοι ἔκασα γίγνοντοι, οἳ ἂν ἀφέμενοι τῦ πολλοῖς προσέχειν τὸν νῦν, ἐπὶ ἓν ἔργον τράπωνται.

" parat & conservat, cur nos magìs quàm vos deceat? Et cur *victric*' " potentiâ, quæ facultates devictorum omnes victoribus donat, nobis " opus esse magìs quàm vobis, rationi sit consentaneum? Tandem dixît, " Audîstis omnia: arma omnia cernitis; *iis* qui indiget, ea capiat, no- " ménque apud cohortis præfectum profitendo in eundem nobiscum " ordinem adscribatur: cui verò mercenarii *militis* locum tenere sat est, " is servilibus armis maneat *indutus*:" Hæc Cyri verba fuerunt: Quæ cùm audîssent Persæ, jure se arbitrabantur omnem *deinde* ætatem in rerum inopiâ & egestate acturos, si invitati ut pares suscipiendo labores eadem consequerentur *præmia*, non paruissent: itaque omnes nomina *sua* sunt professi, omnéque *adò* arma acceperunt.

Interea verò dum hostes adventare dicerentur, nec dum tamen adessent, Cyrus suorum corpora ad robur exercere nitebatur, & *eos* quæ ad disciplinam militarem pertinent docere, & ad res bellicas animos acuere. Ac primùm quidem acceptis à Cyaxare ministris, imperavit *iis* ut singulis militibus abundè omnia, quibus opus esset, parata suppeditarent: quod cùm *ità* curâsset, nihil aliud ipsis *militibus agendum* reliquit, quàm ut in rebus bellicis *sese* exercerent; quippe qui illud sibi videretur animadvertisse singulis *nimirum* eos in rebus effici præstantissimos, qui misso facto plurium studio, ad unam rem animum converterent,

Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν περιελὼν καὶ τὸ τόξῳ μελετᾶν καὶ ἀκοντίῳ, καὶ ἔλιπε τοῦτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σὺν μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι. Ὡσε εὐθὺς αὐτῶν παρεσκεύασε τὰς γνώμας, ὡς ὁμόσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις, ἢ ὁμολογητέον μηδενὸς ἀξίους εἶναι συμμάχους· τοῦτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογῆσαι, οἵ τινες ἂν εἰδῶσιν ὅτι μὴδὲ δι' ἓν ἄλλο τρέφονται, ἢ ὅπως μάχωνται ὑπὲρ τῶν τρεφόντων. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐννοήσας ὅτι περὶ ὁπόσων ἂν γένωνται ἀνθρώποις φιλονεικίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἁπάντων, ὁπόσα ἐγίνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Ἃ δὲ προεῖπε, τάδε ἦν· [1] ἰδιώτῃ μέν, ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ἐθελόπονον, καὶ φιλοκίνδυνον μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπιστήμονα τῶν στρατιωτικῶν, καὶ φιλόκαλον περὶ ὅπλα, καὶ φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· πενταδάρχῳ δ', αὐτὸν ἄντα οἵονπερ τὸν ἀγαθὸν ἰδιώτην, καὶ τὴν πεντάδα, εἰς τὸ δυνατὸν, τοιαύτην παρέχειν· δεκαδάρχῳ δὲ, τὴν δεκάδα· ὡσαύτως δὲ λοχαγῷ, τὸν λόχον. ὡς δ' αὕτως ταξιάρχῳ· ὡς δ' αὕτως ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀνεπίκλητον αὐτὸν ὄντα

Quin etiam ex ipsis rebus ad bellum pertinentibus sublatâ sagittandi jaculandique exercitatione, hoc solum illis *agendum* reliquit, ut gladio & scuto & thorace *instructi* pugnarent. Itaque statim sic eorum præparavit animos, ut vel cominùs cum hostibus congrediendum *statuerent*, vel fatendum *se* nullius in bello momenti socios esse; hoc autem fateri grave *est illis*, qui aliam nullam ob causam ali se nôrunt, quàm utì pro iis pugnent qui victum præbent. Præterea, cùm ei in mentem veniret homines in iis multò libentiùs *se* exercere, de quibus contentiones cum æmulatione conjunctæ inter ipsos nascantur, certamina earum rerum omnium indixit illis, in quibus exerceri milites utile esse judicaret. Erant autem hæc, quæ indicebat; gregario *militi*, ut præfectis se obedientem exhiberet, ad labores impigrum, ad subeunda pericula, ordine *tamen* servato, promptum, peritum rerum militarium, in armis elegantiæ studiosum & in hujusmodi rebus omnibus laudis avidum: quinque virorum præfecto, ut & ipse boni *militis* gregarii more se gereret, & quinionem, pro virili, talem exhiberet: decurioni, ut decuriam: manipuli itidem ductori, manipulum; cohortis itidem præfecto; itidemque aliorum præfectorum unicuique, tum ut ipse reprehensione

1 Ἰδιώτῃ μὲν ἑαυτὸν &c.] Vulgò, *ἰδιώτῃ μὲν ἀγαθὸν ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ* &c. Pessimè: nam si ἀγαθὸν sit retinenda, distinctio ante eam, & post παρέχειν, erit ponenda: quin &, Stephano censente, copulativam particulam καὶ, ante εὐπειθῆ, necesse fuerit addere. Sed cùm vox ἀγαθὸν Stephano & Leunclavio sit suspecta, à Philelpho non reddatur, in Argentor. Ingolst. editionibus, & M S. Bodl. non legatur, haud temerè est, quòd ei locum in textu denegandum statuimus.

μελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ' αὑτῷ ἀρχόντων, ὅπως ἐκεῖνοι αὖ ὧν ἂν ἄρχωσι παρέξωσι τὰ δέοντα ποιοῦντας. Ἆθλα δὲ προὔφηνε, τοῖς μὲν ταξιάρχαις, οἳ κρατίσας δόξαιεν τὰς τάξεις παρασκευάσαι, χιλιάρχους ἔσεσθαι. τῶν δὲ λοχαγῶν, οἳ κρατίστους δόξαιεν τοὺς ἀποδεικνύναι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρχῶν χώρας ἐπαναβήσεσθαι· τῶν δ' αὖ δεκαδαρχῶν τοὺς κρατίστους, εἰς τὰς τῶν λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι· τῶν δ' αὖ πεμπαδαρχῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν δεκάρχων· τῶν γε μὴν ἰδιωτῶν τοὺς κρατιστεύοντας, εἰς τὰς τῶν πεμπαδαρχῶν. Ὑπῆρχε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι, πρῶτον μὲν θεραπεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τιμαὶ, αἱ πρέπουσαι ἑκάστοις, συμπαρεῖποντο. Ἐπανέτεινε δὲ καὶ μείζονας ἐλπίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνου, εἴ τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν μεῖζον φαίνοιτο. Προεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξεσι, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν, ἐὰν φαίνωνται [1] εὐπιστόταται τοῖς ἄρχουσιν ὦσαι, καὶ

vacaret, tum daret operam ut ſuo ſub imperio *conſtituti* duces, ipſi viciſſim eos quibus præſint in officio continerent. Præmia verò proponebat, cohortium quidem præfectis, ut qui cohortes optimas reddidiſſe viderentur, tribuni fierent: ut autem ex manipulorum præfectis ii, qui manipulos effeciſſe optimos viderentur, eorum in loca ſuccederent, qui fuiſſent præfecti cohortium: ut decuriones itidem optimi, in eorum loca ſubſtituerentur, qui manipulorum præfecti fuiſſent: & quinque virorum præfecti, in decurionum itidem: gregariorum autem *militum* præſtantiſſimi, in eorum *ſubſtituerentur loca* qui quinque virorum fuiſſent præfecti. His verò præfectis omnibus hoc aderat, ut primùm ab iis quibus præerant colerentur; deindè honores etiam alii, ſingulis convenientes, unà accedebant. Quin & majores ſpes laude dignis oſtendebat, ſi qua ſecuturo tempore fortuna melior affulſerit. Totis etiam cohortibus, totiſque manipulis victoriæ præmia promiſit; decuriis itidem & quinionibus, ſi præfectis *ſuis* obedientiſſimi comperti eſſent, &

1 Εὐπιστόταται] Stephanus & Leunclavius de hâc ſcripturâ digladiantur. Inter eos quidem convenit, aptiorem eſſe huic loco *obedientiæ*, quàm *fi ei*, mentionem. At hic voci εὐπιστότατοι *obedientiæ* notionem minimè competere poſſe contendit. Stephanus, contra, ἄπιστος pro ἀπιθὴς, & ἀπιστεῖν pro ἀπειθεῖν inveniri ait. Inſtat ille acriùs, & vitii damnat ſcripturam per ἰῶτα ſimplex, ubi de *obedientiâ* ſermo ſit: atque adeò, ut hìc εὐπιστόταται in εὐπειστόταται, ità p. 14 edit. noſtræ, εὐπιστότατοι in εὐπειστότατοι; & ἀπιστ. lib. 2. pag. 292. edit. ſuæ, ἀπιστεῖν in ἀπειστεῖν, ſimili denique modo in aliis ejuſmodi locis lectionem mutari debere aſſerit. Nodus hinc incidit, ad quem ſolvendum Lexicographi parum juvabunt. Cùm autem vindice minimè indignus videatur, haud abs re fore viſum eſt, nonnulla verborum cognatæ originis exempla proferre, quæ lectorem per loca memorata, aliaque apud Noſtrum ſimilia, hærentem forſan expediant. Primum igitur, quod ad vocem εὐπιστότατος attinet, p. 14 de *fide* eam non incommodè intelligi poſſe putamus; cùm

προθυμάτα ἀσκῆσαι τὰ προειρημένα. Ην δὲ ταύταις τὰ νικητήρια, οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπει. Ταῦτα μὲν δὴ προείρητό τε, καὶ ἤσκητο ὑπὸ τῆς στρατιᾶς. Σκηνὰς δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πλῆθος μὲν, ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς εἶναι τῇ τάξει ἑκάστῃ· ἡ δὲ τάξις ἦν ἑκατὸν ἀνδρες. Εσκήνων μὲν δὴ ὕτω κατὰ τάξεις. Εν δὲ τῷ ὁμοσκηνᾶν ἐδόκουν μὲν αὐτῷ ὠφελεῖσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα τοῦτο, ὅτι ἑώρων ἀλλήλους ὁμοίως τρεφομένους· καὶ ἐκ ἐνὴν πρόφασις μειονεξίας, ὥστε ὑφίεσθαί τε τινὰ, κακίω τε ἕτερον ἑτέρου εἶναι πρὸς τὰς πολεμίους. Ωφελεῖσθαι δὲ ἐδόκουν αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ γιγνώσκεσθαι ἀλλήλοις ὁμοσκηνοῦντες. Εν γὰρ τῷ γιγνώσκεσθαι,

in iis quæ ſunt prædicta ſe libentiſſimè exercerent. Erant autem illis *ejuſmodi* præmia victoriæ *conſtituta*, qualia multitudini ſanè conveniunt. Et hæc quidem erant præſcripta, atque in his ſe exercebant milites. Tabernacula, quod numerum attinet, *tot* eis inſtruxit, quot erant præfecti cohortium; magnitudine verò *tantâ*, ut ſingulis cohortibus capiendis ſufficerent: cohors autem ex centum viris conſtabat. Atque hoc modo centuriatim in tabernaculis degebant. Ex *tali* autem contubernio hoc ei videbantur ad futurum certamen percepturi commodi, quod eodem ſe modo ali mutuò cernerent; neque deterioris conditionis prætextui locus erat, ut quis *eo nomine* remiſſiùs ageret, & alius alio adversùs hoſtes ignaviùs ſe gereret. Hoc etiam commodi ipſi videbantur ex contubernio conſequuturi, quòd hinc *faciliùs* ſe mutuò cognoſcerent. Nam ex eo quod ſe nôſſent inter ſe,

il, qui aliis in diſciplinam traduntur, eorúmque adeò imperio ſubjiciuntur, non *fidei* minùs, quàm *obedientiæ*, nomine laudari ſoleant. Fatendum tamen eſt, *obedientiæ* Noſtrum ſæpiſſimè mentionem facere; ideóque ſi quis de eâ vocem illam ibi interpretari malit, me adverſarium non habebit. At verò quin hoc ſenſu illa hìc accipi debeat, non eſt cur quis dubitet. Hoc ſolum reſtat, ut ſcripturam, quam libri omnes, tam typis quàm manu deſcripti, tuentur, ſatis ſanam eſſe (licèt longè ſecùs exiſtimet Leunclavius) oſtendamus. En igitur exempla ſcripturæ per ſimplex ἰῶτα, quæ unus ſuppeditavit Sophocles, ubi de *obedientiâ*, vel præſtandâ vel rejiciendâ, loquutus eſt auctor:

Κρ. Τὸ μὴ πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.

Quem verſum Scholiaſtes ſic exponit, τὸ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ συγχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν, his ſtatim additis, Ελεγον δὲ καὶ τὴν πειθὼ, πίστιν. Antig. v. 225. Et ejuſdem Fabulæ v. 666,—7.

Επει γὰρ αὐτὴν εἶδον ἐμφανῶς ἐγὼ

Πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ φάσεως μόνην.

Idem in Trachin. v. 1198.

Τλ. Ως πρὸς τί πίστιν τῇδε δῆτα ἀπιστρέφεις;

Ubi πίστις, ſecundùm obſervationem Schol. ad v. 225 Antig. valet. πειθὼ, & verti debet *obedientia* non (ut interpres) *fides*: id quod ea quæ præcedunt & mox ſequuntur attentiùs legenti ſatis conſtabit. Reſpondet enim Hercules:

Οὐ δῆτα οἶός, μηδ' ἀπιστήσοις ἐμοί; v. 1199.

Idem Hercules, v. 1240.

—μηδ' ἀπιστήσῃς πατρί.

& paucis interjectis,

Ηρακ. Τὸ γάρ τοι μεγάλα πιστεύσαι' ἐμοί.

Σμικροῖς ἀπιστεῖν, τὴν πάρος συγχεῖ χάριν.

Ex his abundè liquet, omnino fruſtrà fuiſſe Leunclavium, cùm lectionem vulgatam neceſſariò mutandam eſſe ſtatueret; eoſque adeò ſatis commodè εὐπιστότατοι dici poſſe, quorum ſumma eſt obedientia.

τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσιν ἐδόκει μᾶλλον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοούμενοι διυργεῖν πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει ὄντες. δόκουν δὲ αὐτῷ καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβῶν μέγα ὠφελεῖσθαι καὶ τὴν ὁμοσκηνίαν. Εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις [1] κεκοσμημένας, ὥσπερ ὁπότε εἰς ἕνα πορεύοιτο ἡ τάξις· οἱ δὲ λοχαγοὶ, τοὺς λόχους· ὡσαύτως οἱ δεκάδαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρχοι, τὰς πεμπάδας. Τὸ δὲ ἀκριβῶν τὰς τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττεσθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ ταραχθεῖεν, θᾶττον καθίστασθαι· ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἃ ἂν δέῃ συναρμοσθῆναι, ἔστι, κἂν ὁπωσοῦν καταβεβλημένα τύχῃ, συναρμόσαι ταῦτα εὐπετῶς, ἢν ἔχῃ γνωρίσματα, ὥστε εὔδηλον εἶναι, ἐξ οἵας χώρας ἕκαστον αὐτῶν ἔστιν. [2] Ἐδόκουν δὲ ὠφελεῖσθαι αὐτῷ ὁμοῦ τρεφόμενοι καὶ πρὸς τὸ ἧττον ἀλλήλους ἂν ἐθέλειν ἀπολείπειν· ὅτι ἑώρα καὶ τὰ θηρία,

majorem in omnibus verecundiam excitari arbitrabatur: ignoti verò qui sunt, quemadmodum ii qui in tenebris versantur, ad segnitiam aliquantum procliviores esse videntur. Videbantur etiam ei ad accuratam ordinum cognitionem contubernio magnoperè juvari. Nam præfecti cohortium perindè sub se dispositas cohortes habebant, ut cum procedant in cohorte singuli: manipulorum item ductores, manipulos: decuriones itidem decurias: & quinque virorum præfecti, quiniones. Ordines autem accuratè cognitos habere, utile admodum ei videbatur esse, tum ut nè perturbarentur, tum ut, siquando perturbarentur, citiùs *in ordinem* restitui possent: quemadmodum sanè & lapides & ligna, quæ coagmentanda sunt, utcunque fuerint disjecta, facilè quis coagmentare possit, si qua habeant indicia, quæ manifestum faciant, cujus eorum unumquodque sit loci. Hoc porrò ipsi videbantur ex convictu capturi commodi, ut minùs alii alios deserere vellent; quòd videret etiam bestias,

1 Κεκοσμημένας] Vulgò, κοιμωμένας, nullo sensu commodo, ut mihi cum Stephano videtur. Lectionem, quam damus, Leunclavius & Camerarius in versionibus suis secuti sunt; eámque Philelphi librum exhibuisse constat; in cujus interpretatione, *ordines ornatos*, mala sit licèt, usus est in firmandâ emendatione nostrâ non levis. Porrò, verbum κοσμεῖσθαι familiare est Auctoribus, cùm militum describunt ordines. Hujus rei locuples testis est Homerus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἠγεμόνεσσιν ἕκαστοι,

Il. γ'. v. 1. Et,

—διὰ δὲ τρίχα κοσμηθέντες Βάλλομεν——Odyss. ι. p. 157—8.

Sic passim Poëta. Nec aliter locuti sunt solutæ orationis Scriptores. Ità enim Dionys. Halic.——ἐκοσμεῖτο δ' ἐν τοῖς ἀγῶσι μετὰ τοὺς προμάχους T. 1. p. 212. Edit. Oxon. Et de Valerio consule Æquos & Volscos adgressuro——τοῦτον εἶναι νομίσαι τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον, ἐξῆγε κεκοσμημένην τὴν στρατιὰν καὶ, &c. Tomi ejusdem p. 691.

2 Ἐδόκουν δὲ &c.] Similem locum apud Plutarchum observavit Cl. Lambertus Bos, quem dignum, ut hìc apponatur, existimavit. Ἡ συντροφία ὥσπερ ἐπιτόνιόν ἐστι τῆς εὐνοίας, καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντιθεμένων ἀποσπώμενα, ταῦτα πεθοῦντα φαίνεται. *De educ. puer.* p. 3. T. 2. Atque ità Noster ipse, Mem. l. 2. p. 433. ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθός τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.

τὰ ὁμῶ τρεφόμενα, δεινὸν ἔχουσα πόθον, ἤν τις αὐτὰ διασπᾷ ἀπ' ἀλλήλων.

Ἐπεμέλετο δὲ καὶ τῶδε ὁ Κῦρος, ὅπως μήποτε ἀνίδρωτοι γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄριστον καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἡ γὰρ ἐπὶ θήραν αὐτοὺς ἐξάγων, ἱδρῶτα αὐτοῖς παρεῖχεν, ἢ παιδιὰς τοιαύτας ἐξεύρισκεν, αἳ ἱδρῶτα ἔμελλον παρέχειν· ἢ καὶ [1] πρᾶξαι εἴ τι δέοιτο τύχοι, ἵττως ἐξηγεῖτο τῆς πράξεως, ὡς μὴ ἐπανίοιεν ἀνίδρωτοι. Τοῦτο γὰρ ἡγεῖτο καὶ πρὸς τὸ ἡδέως ἐσθίειν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαί τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις δὲ πραοτέρους εἶναι ἀγαθὸν ἡγεῖτο τοὺς πόνους εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι συμπονοῦντες ἀλλήλοις, πραότεροι συνεσήκασι. Πρὸς γε μὴν τοὺς πολεμίους μεγαλοφρονέστεροι γίγνονται, οἳ ἂν ξυνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὖ ἠσκηκότες.

Κῦρος δὲ αὐτῷ σκηνὴν μὲν καλεσκευάσατο, ὥστε ἱκανὴν ἔχειν ἃς καλοίη ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καλεῖ δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν ἐς καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκάρχων τινὰς καὶ τῶν πεμπαδάρχων ἐκάλει· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην,

quæ unà paſcuntur, miro ſui deſiderio teneri, ſi quis eas à ſe invicem divellat.

Hoc quoque Cyro curæ erat, ut nunquam, niſi priùs ſudâſſent, ad prandium cœnámve accederent. Nam vel eos in venationem eductos ad ſudorem uſque exercebat, vel ejuſmodi ludos excogitabat, qui ſudorem elicerent; vel ſi qua etiam res ipſi fortè agenda eſſet, ità ſe ducem in eâ agendâ præbuit, ut abſque ſudore non redirent. Hoc enim & ad excitandam edendi dulcedinem, & ad bonam valetudinem, & ad laborum tolerantiam utile putabat. Quin ad hoc etiam conducere labores arbitrabatur, ut inter ſe manſuetiores eſſent, propterea quòd & equi eoſdem labores inter ſe ſuſtinentes, placidiùs eodem ſtare loco conſueverint. In hoſtes ſanè redduntur animoſiores, qui ſibi ipſis conſcii ſunt, quàm egregiè ſe *ſimul* exercuerint.

Cyrus autem tabernaculum ſibi inſtruendum curavit, quod eorum capax eſſet, quos ad cœnam invitaret. Et invitabat plerumque cohortium præfectos, quos ipſi viſum eſſet opportunum: nonnunquam ex manipulorum præfectis & decurionibus & quinque virorum præfectis quoſdam; quoſdam etiam aliquando ex militibus; aliquando etiam quinionem totam,

2 Πρᾶξαι] Sic legendum, non, ut in vulgatis, πράξαι, rectè monet Leunclavius; quocum facere videtur Philelphus, qui vertit; *agere eum ſi quid oporteret*, Hanc emendationem Stephanum etiam, in ſecundâ ſuâ editione, ſecutum eſſe invenio.

καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ λόχον ὅλον, καὶ τάξιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ τίμα, ὅτε τινὰς ἴδοι τοιοῦτό τι ποιήσαντας, ὃ πάντας ἐβούλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν παραλιθέμενα ἀεὶ ἴσα αὐτῷ τε καὶ τοῖς καλεσμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τὰς ἀμφὶ τὸ στράτευμα δὲ ὑπηρέτας ἰσομοίρας ἀεὶ πάντων ἐποίει· οὐδὲν γὰρ ἧττον τιμᾶν ἄξιον ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τὰς ἀμφὶ τὰ στρατιωτικὰ ὑπηρέτας ἤτε κηρύκων, ἤτε πρέσβεων. Καὶ γὰρ πιστὰς ἡγεῖτο δεῖν εἶναι τούτους, καὶ ἐπιστήμονας τῶν στρατιωτικῶν, καὶ συνετούς, προσέτι δὲ ζφοδρὰς καὶ ταχεῖς, καὶ ἀόκνους, καὶ ἀταράχους. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὅσα οἱ βέλτιστοι νομιζόμενοι ἔχουσιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κῦρος δεῖν τοὺς ὑπηρέτας ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀσκεῖν, ὡς μηδὲν ἀναίνοιντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς πράσσειν, ὅσα ἂν ὁ ἄρχων προστάττοι.

Ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, [2] ὅπως εὐχα-

totam decuriam, totum manipulum, cohortem *denique* totam invitabat. Invitare autem atque *eos* honore excipere solebat, cùm cerneret aliquos ejusmodi quiddam fecisse, quod ab omnibus fieri volebat. Semper verò & ipsi & ad cœnam invitatis eædem apponebantur dapes. Et exercitûs etiam ministris æquas semper partes distribuendas curabat: nam castrenses illos ministros non minùs honore dignos existimabat, quàm præcones ac legatos. Etenim fideles hos esse debere putabat, rerúmque quæ ad milites pertinent peritos, & intelligentes, quin etiam gnavos, & celeres, & impigros, & intrepidos. Prætereà autem censebat Cyrus, ea ministris *istis* inesse debere, quæcunque viris qui optimi habentur adsint, & huic sese adsuefacere, ut nullum opus detrectent, sed existiment decere se omnia agere quæcunque jusserit imperator.

Cyrus certè quidem semper operam dabat, ut, cùm in eodem taber-

1 Καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ &c.] Leunclavius hæc verba, καὶ δεκάδα ὅλην, ab aliis omissa, in contextum meritò recepit: partim, ut ipse ait, quòd hactenus à Xenophonte hic ordo sit observatus; partim, quòd ea Philelphus etiam, suis in libris Græcis reperta, sit interpretatus. Camerarius, auctore Stephano, hanc quoque lectionem in veteri libro se reperisse testatur. His adjici potest MS. Bodl. auctoritas; in quo, ut in eo etiam quo Camerarius usus est, extat ἐκάλει post πεμπάδα ὅλην, quod minimè necessarium censet Stephanus, cùm ex præcedentibus nullo negotio subaudiri possit; & ejus, hâc in re, judicio lectorem facilè adsensurum puto.

2 Εὐχαριστότατοι] Hæc scriptura, quam præstant libri omnes, immeritò, ut mihi videtur quidem, est in dubium ab iis revocata, qui εὐχαριτώτατοι legi debere putârunt; eamque adeò margini adscripserunt. Legunrur alibi sanè apud Nostrum εὐχαριτος & ἀχαριτος. At apud eundem legitur etiam ἀχάριστον de eo quod *ingratum* est, aut *injucundum*. Apud Homerum hoc certè modo scribitur:

Ξεῖν', ἐπεὶ οὐκ ἀχάριστα μεθ' ἡμῖν ταῦτ' ἀγορεύεις.

Odyss. Θ' v. 236. Idem,

Δόρπου δ' οὐκ ἂν πως ἀχαριστέρου ἄλλο γένοιτο, Odyss. ύ. v. 392.

Quidni igitur rectè legatur etiam εὐχαριστότατον, de eo quod est *jucundissimum*? Fatetur

ξισόταλοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ παρορμῶντες εἰς τἀγαθόν. Ἀφίκετο δ' ἔν καὶ εἰς τόνδε τὸν λόγον· Ἀρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ ταῦτα φαίνονται εἶναι [1] οἱ ἕτεροι, ὅτι οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, οὔτε ἐν ταῖς συνουσίαις, οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους δέῃ; Καὶ ὁ Ὑσάσπης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλ' ὁποῖοί μέν τινες ἔσονται εἰς τοὺς πολεμίους, ὅπως ἔγωγε ἐπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ Συνουσίᾳ δύσκολοι, ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔνιοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρώην μέν γε, ἔφη, Κυαξάρης ἔπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἑκάστην [2] ἱερεῖα, καὶ ἐγένετο ἑκάστῳ ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω, τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ' ἐμοῦ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην περίοδον περιφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσήει περιοίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἄρχεσθαι, καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Ἀναχραγὼν ἔν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν Μὰ Δί', ἔφη, τῶν δὲ μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστίν, εἴγε ἀφ' ἡμῶν τῶν ἐν μέσῳ οὐθεὶς οὐδέποτε ἄρξεται. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην τε

naculo unà essent, & jucundissimi simul sermones, & qui ad præclarum aliquid *eos* incitarent, injicerentur. Itaque hunc etiam aliquando in sermonem incidit: Num, viri, ait, cæteri *illi propterea* nobis aliquantò inferiores esse videntur, quòd eâ, quâ nos, non sunt disciplinâ instituti? an nihil à nobis different, neque in congressibus, neque cùm dimicandum erit cum hostibus? Et Hystaspes suscipiens dixit, At quales quidem in hostes futuri sunt, ego certè nondum scio; veruntamen in *familiari* consuetudine ex iis quidam, profectò, morosi jam videntur. Nuper quidem, inquit, Cyaxares ad singulas cohortes animantium corpora mittebat, & unicuique nostrûm tres aut plures carnis, quæ circumferebatur, portiones obvenerunt. Et coquus quidem à me exorsus est, cùm primâ *eam* circuitione circumferebat: cùm autem secundò ingrederetur ut circumferret, jussi ego *eum* ab ultimo ordiri, & vice versâ circumferre. Ibi tandem militum quidam in mediâ coronâ discumbentium exclamans, Nulla profectò, ait, hìc est æqualitas, si à nobis, qui sumus in medio, nemo unquam incipiet. Quod ego cùm audîssem, molestè tuli,

Fatetur quidem Stephanus hujusmodi vocabulorum, quæ nempè voci χάρις originem suam acceptam referunt, se duplicem alibi scripturam animadvertisse. Sed, hâc de re qui plura velit, Grammaticos adeat inter se certantes. Nos eorum nil moramur lites, cùm Auctorum usum & fidem librorum incorruptam oppugnent.

1 Οἱ ἕτεροι] Mureto rescribendum videtur ἑταῖροι. Eos enim hìc dicit Cyrus, qui tum primùm adsciti erant in ordinem τῶν ὁμοτίμων, quósque adeò in sequentibus vocat ἑταίρους. Stephanus etiam hanc lectionem margini adscribendam curavit. Mihi sanè haud aspernanda videtur: judicet lector.

2 ἱερεῖα] Vide quæ ad hanc vocem jam annotavimus, p. 46.

τι μεῖον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐθὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα τοῦτό γε εὐλάκλως ὑπήκουσεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἦκε πρὸς ἡμᾶς, ἅτε, οἶμαι, ὑσάτους λαμβάνοντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα ἦν· ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνον πάνυ ἀνιαθεὶς δῆλον ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἄρξεσθαι, καὶ σὺ πρῶτον λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τοσούτῳ περιέφερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς· κἀκεῖνον ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερον. Ὡς δ' ὁ τρίτον ἔλαβε, καὶ ἔδοξεν αὐτὸν μεῖζον ἑαυτῷ λαβεῖν, καταβάλλει ὃ ἔλαβεν, ὡς ἕτερον ληψόμενον. Καὶ ὁ μάγειρον οἰόμενον αὐτὸν ἤδέν τι δεῖσθαι ὄψου, ᾤχετο [1] παραφέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὴ ἄτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰλήφει ὄψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπλεσθαι, τοῦτό πως,

videri *medios* deteriori esse conditione, ac eum ad me statim arcessivi. Paruit in hoc ille mihi perquàm modestè. Cùm autem ea quæ circumferebantur ad nos perveniissent, quippe quibus ultimo sanè loco sumendum esset, minimæ partes relictæ erant; tum ille palàm visus est magno mœrore affici, & secum ipse, O iniquam *meam* fortunam, qui jam huc sim arcessitus! Et ego aiebam, Nè sis solicitus: statim enim à nobis incipiet, ac tu primus capies quod maximum erit. Et *coquus* interim tertiùm circumferebat, quod *solum* sanè circumferendum restabat: atque ille secundo post me sumebat loco. Cùm autem tertius *etiam* sumpsisset, & visus est *huic* majorem suâ portionem accepisse, id quod sumpserat abjicit, velut aliud sumpturus. At coquus, qui eum nihil quicquam obsonii egere putaret, abiit atque *aliis* fercula priùs adferebat, quàm ille aliud sumpsisset. Hìc enimverò usque adeò graviter hunc casum tulit, ut, cùm absumptum esset quod acceperat obsonium, etiam quod

1 Παραφέρων] Participium hoc, pro περιφέρων, Stephanus primùm huc per errorem irrepsisse putavit: deindè, vererem scripturam retinere, alio tamen sensu, nempè pro *ultrò*, *sive ulterius ferens*, accipere, maluit. Ego Budæum laudo, quem fatetur quidem Stephanus utrumque, παραφέρων, nimirum, & περιφερων, eodem significato dici putâsse; sed falsò eum asserit ex hoc tantùm Xenophontis loco suam opinionem confirmâsse. Audi Athæneum, quem citat Budæus: Ἔδοξε μὲν πᾶσιν, διὰ τον τηλικόνδε ὅρκον, μὴ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον· ἐπ' ἄλλο δέ τι τῶν παραφερομένων τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν· Καὶ ὁ Οὐλπιανὸς ἔφη, ——ὑδείς τινος γεύσεσθαι, πρὶν λεχθῆναι, πῦ κεῖται τὸ παραφέρειν——Καὶ ὁ Μάγνος ἔφη, Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶνι,

Τί οὐκ ἐκέλευσας παραφέρειν τὰ πόλυρια——
——Ἀλεξις ἐν Παμφίλῃ·
Παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα παραφέρων
Ἀγαθῶν ἀμάξας——Athen lib. 9. p. 380. Idem, l. 11. p. 464.
Καὶ τραγήματα παραφερετο &c.

Plura si velis, consulas licet Budæum. Ego quidem his fretus, vulgatam lectionem, à quâ stant libri omnes, minimè deserendam puto.

ὑπὸ τῦ ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύχῃ, δυσφορέμενον ἀνέτρεψεν. Ὁ μὲν δὴ λοχαγὸς, ὁ ἐγγύταλα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησέ τε τῷ χεῖρε, καὶ τῷ γέλωτι ὑφραίνετο. Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, προσεποιούμην βήττειν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην καθέχειν τὸν γέλωτα. Τοιῦτον μὲν δή σοι, ὦ Κῦρε, ἕνα τῶν ἑταίρων ἐπιδείκνυμι, ἔφη. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλασαν. Ἄλλος δέ τις ἔλεξε τῶν ταξιαρχῶν,

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν, οὕτω δυσκόλῳ [1] ἐνέτυχεν. Ἐγὼ δὲ, ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτῦ ἕκαστον τάξιν, ἃ παρὰ σῦ ἐμάθομεν, οὕτω δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον ἕνα λόχον. Καὶ σήσας τὸν λοχαγὸν πρῶτον, καὶ τάξας δῆτα ἐπ' αὐτῷ ἄνδρα νεανίαν, καὶ τὰς ἄλλας, ἧ ᾤμην δεῖν, ἔπειτα σὰς ἐκ τῦ ἔμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἡνίκα μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, [2] προϊέναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνὴρ σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος προελθὼν τῦ λοχαγῦ ἔμπροσθεν,

ei reliquum erat intinctûs, ſtupefactus *jam* iratúſque fortunæ, id præ impatientiâ everteret. Id quidem cùm proximus nobis manipuli præfectus videret, manibus complosis ridens gaudebat. Ego verò, inquit, tuſſire me ſimulabam; neque enim ipſe riſum continere poſſem. Ejuſmodi ſanè, inquit, Cyre, quendam è ſociis tibi *noſtris* oſtendo. Hìc omnes quidem, ut par erat, riſerunt. Et alius quidam ex cohortium præfectis,

Hic quidem, Cyre, inquit, in moroſum ità, ut videtur, incidit. Ego verò, poſtquam tu nos rationes ordinum à te edoctos dimiſiſſes, ac juſſiſſes utì quiſque ſuam cohortem ea doceret, quæ abs te didiciſſemus, atque ità ipſe, *inquam*, quemadmodum & alii fecêre, diſcedens *abs te* manipulum unum erudiebam. Et cùm manipuli præfectum loco primo ſtatuiſſem, ac poſt hunc quidem ſtrenuum *quendam* juvenem collocâſſem, cæteróſque, quo quemque loco *diſponendum* putabam, ſtans deindè ab anteriori parte, verſúſque manipulum reſpiciens, cùm opportunum mihi viſum eſſet, progredi juſſi. Ac *protinùs* juvenis ille progreſſus ante manipuli præfectum,

1 Δυσκόλῳ ἐνέτυχεν] Sic edidit Stephanus, veteris cujuſdam exemplaris fide nixus; & ſic in margine ſcripſit Leunclavius. Vulgò quidem, ſatìs ineptè, δυσκόλως ἐπέτυχεν. vel, quod ſanè ferrì poteſt, δυσκόλῳ ἐπέτυχεν.

2 Προϊέναι] Vulgò, προσιέναι. perperam: Lectionem quam damus, MS. Bodl. repræſentat, eámque nos meritò amplexos eſſe, quæ mox ſequuntur verba, luculenter ſatis oſtendunt: Ἀλλὰ ἐγὼ οὐ σε μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, πρϊέναι. Et, Οὐκ ἀκούετε, ἔφη, προσάτλουλος πρϊέναι πάντας; Quin etiam, Leunclavium nobiſcum facere invenio; à quo tamen, ut etiam ab omnibus aliis editoribus, paulò poſt, προσελθών, pro προελθών, mendosè ſcribitur. Hanc vocem reponendam vidit Stephanus, eámque exhibet MS. Bodl. & loci ratio poſtulat: nam, paucis interjectis, legimus, Καὶ ὃς ἐπῆ, Προϊέχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις.

πρότερος ἐπορεύετο. Κἀγὼ ἰδὼν εἶπον, Ω ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὃς ἔφη, Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις. Κἀγὼ εἶπον, Ἀλλ' ἐγὼ οὐ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προϊέναι. Καὶ ὃς ἀκούσας τοῦτο, μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκούετ', ἔφη, προσάτται προϊέναι πάντας; Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρεθόντες τὸν λοχαγὸν ἦσαν πρὸς ἐμέ. Ἐπεὶ δὲ ὁ λαχαγὸς αὐτοὺς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρουν τε, καὶ ἔλεγον, Πολέμῳ χρὴ πείθεσθαι; νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει προϊέναι, ὁ δ' οὐκ ἐᾷ. Ἐγὼ μέντοι ἐνεγκὼν ταῦτα πράως, ἐξαρχῆς αὖ καταχωρίσας, εἶπον, μηδένα τῶν ὄπισθεν κινεῖσθαι, πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἡγῆται· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁρᾶν πάντας, τῷ πρόσθεν ἕπεσθαι. Ὡς δὲ εἰς Πέρσας τις ἀπιὼν ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολὴν δοῦναι, ἣν ἔγραψα οἴκαδε, κἀγὼ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ἤδει ὅπου ἔκειτο ἡ ἐπιστολὴ) ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιστολήν· ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν· ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖνος εἵπετο τῷ λοχαγῷ, σὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλλος δὲ πᾶς λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον συνέτρεχε· καὶ ἦκον οἱ ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιστολήν. Οὕτως, ἔφη, ὅγε ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ παρὰ σοῦ. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ὡς εἰκὸς, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν,

prior incedebat. Quod ego cùm viderem, Quid, inquam, agis, homo? Et ille, Progredior, ait, quemadmodum tu jubes. Atqui ego, inquam, non te ſolum, ſed omnes, progredi jubebam. Id ille cùm audiſſet, ad *ſocios* manipulares converſus, Annon auditis, ait, jubentem omnes progredi? Tum viri omnes manipuli præfectum prætergreſſi, ad me venerunt. Cùm autem manipuli præfectus eos priorem in locum redire vellet, ſtomachabantur, & dicebant, Utri parendum erit? Jam enim hic progredi jubet, illet vetat. At ego hæc æquo ferebam animo, & cùm de integro in ſuum quemque locum reſtituiſſem, nè quis ſe poſteriorum prius commoveret, edicebam, quàm anterior præcederet; ſed unum hoc ſpectarent omnes, ut anteriorem ſequerentur. Quidam verò in Perſiam profecturus cùm ad me veniret, & abs me poſtularet, ut epiſtolam *ei* darem, quam domum *mittendam* ſcripſeram: atque ego cùm juberem manipuli præfectum (is enim quo loco ſita eſſet epiſtola nôrat) ad epiſtolam *eam* adferendam currere; ille quidem curſui ſe dabat: juvenis autem ille manipuli præfectum, cum ipſo thorace copidéque, ſequebatur: reliquus item univerſus manipulus, illum intuens, unà currebat: atque *adeò* viri venêre epiſtolam ferentes. Sic *demùm*, inquit, meus quidem manipulus omnia accuratè tenent abs te *imperata*. Ac alii quidem, ut par erat, de hoc epiſtolæ ſatellitio ridebant. Cyrus autem inquit,

Ω Ζεῦ καὶ πάντες θεοὶ, οἵους ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἑταίρους· εἴ γε εὐθεράπευτοι μὲν ὄντως εἰσὶν, ὥστε εἶναι αὐτῶν καὶ μικρῷ ὄψῳ πολλοὺς φίλους ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ δ' ὄντως εἰσί τινες, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμενον, πρότερον πείθονται. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα ποίους τινὰς χρὴ μᾶλλον εὔχεσθαι, ἢ τοιούτους στρατιώτας ἔχειν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν, ὄντως ἐπῄνεσε τοὺς στρατιώτας.

Ἐν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγχανέ τις ὢν τῶν ταξιαρχῶν, Ἀγλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν τρόπον, τῶν [1] στρυφνοτέρων ἀνθρώπων· ἔτος ὡδέ πως εἶπεν· Ἦ γὰρ οἴει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τούτους ἀληθῆ λέγειν ταῦτα; Ἀλλὰ τί μὴν βουλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλλο γε, ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλουσι; ὑπὲρ ὧν λέγουσί τε ταῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει, ἔφη· μὴ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τούτους. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι, ἢ εἰσὶ καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις· καὶ ταῦτα, φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν.

O Jupiter diíque omnes, quales tandem, *quales* viros ſocios habemus! quos tam levi ſanè cultu demereri liceat, ut multorum ex iis amicitia exiguo etiam obſonio conciliari queat: nonnulli autem adeò ſunt ad obedientiam propenſi, ut, priuſquàm nôrint quid ſit imperatum, pareant. Ego quidem haud ſcio, quales tandem potiùs optandum ſit, quàm ut hujuſmodi quis habeat milites. Et Cyrus quidem ſimul ridens, hoc modo milites collaudabat.

Erat autem fortè in tabernaculo quidam ex præfectis cohortium, Aglaïtadas nomine; vir, quod ad mores adtineret, ex aſperiorum numero: is in hunc ferè modum loquutus eſt; Túne, inquit, Cyre, vera iſtos hæc narrare putas? Quid igitur, inquit Cyrus, mentiendo quærunt? Quid aliud, inquit, niſi quòd riſum movere volunt? cujus rei causâ & narrant hæc, & ſeſe oſtentant. Tum Cyrus, Bona verba, *quæſo*, ait; nè hos oſtentatores appellaveris. Nam mihi quidem nomen ἀλαζὼν iis inditum fuiſſe videtur, qui ſe & ditiores eſſe ſimulant & magìs ſtrenuos, quàm ſint, quíque pollicentur ea ſe præſtaturos, quibus ipſi præſtandis non ſufficiant; ídque, ſi pateat ipſos *hæc* accipiendi aliquid & quæſtûs causâ facere.

1 Στρυφνοτέρων] Vulgò, συντονωτέρων. At melior videtur lectio, quam, MSto Bodl. firmatam, ex margine in textum recepimus. Eadem vox, ſenſu conſimili, ab Ariſtophane eſt uſurpata, Σφηκ. v. 872.

Παῦσόν τ' αὐτοῦ τουτὶ τὸ λίαν στρυφνὸν καὶ πρίνινον ἦθος.

Οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς ζυνοῦσι, μήτε ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, μήτ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων, μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ ὅτοι ἀσεῖοι ἂν κὴ [1] εὐχάριτες δικαιότερον ὀνομάζοιντο μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες; Ο μὲν δὴ Κῦρος ὅτως ἀπελογήσατο περὶ τῶν τὸν γέλωτα παρασχόντων. Αὖθις δὲ ὁ λοχαγὸς, ὁ τὴν τοῦ λόχου χαρίσιαν διηγησάμενος, ἔφη, Η που ἂν, ὦ Αγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, ζφόδρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφου· (ὥσπερ ἔνιοι κὴ ἐν ᾠδαῖς κὴ ἐν λόγοις οἰκτρὰ ἄτλα λοσποιοῦντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν) ὁπότε γε νῦν κὴ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μέν τι σε βουλόμεθα, βλάπτειν δ' οὐδέν, ὅμως οὐτως ἐν πολλῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Αγλαϊτάδας, κὴ δικαίως γε· ἐπεὶ κὴ αὐτοῦ [2] τοῦ κλαίειν καθίζοντος τοὺς φίλους, πολλαχῆ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττων ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Εὑρήσεις δὲ κὴ σὺ, ἢν ὀρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. Κλαύμασι μέν γε κὴ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται, κὴ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήματα· κὴ νόμοι γε πολίτας διὰ τοῦ κλαίοντας καθίζειν, εἰς δικαιοσύνην προτρέπονται· τοὺς δὲ

Qui verò risum *aliis* secum versantibus, neque lucri sui, neque detrimenti audientium, neque ullius adeò damni causâ movent, quid causæ est cur hi non urbani ac faceti justiùs quàm ostentatores appellentur? Atque in hunc sanè modum Cyrus eos, qui risum excitaverant, defendebat. Rursùs autem manipuli præfectus ille, qui rem eam narraverat quam lepidè fecit manipulus, inquit, Certè quidem, Aglaïtada, si te ad fletum commovere conati essemus, (quemadmodùm nonnulli tam carminibus quàm orationibus miserabilia quædam commenti lacrimas ciere nituntur) vehementer nos reprehendisses; cùm nunc quidem licèt & ipse noveris velle nos te exhilarare, minimè autem lædere, ità tamen contumeliosè non habes. Et jure quidem *id* profectò, ait Aglaïtadas: nam qui risum amicis excitat, videtur is mihi sanè quiddam efficere longè minoris æstimandum, quàm qui eos inducit, ut sedentes plorent. Et tu quoque, si rectè rem perpenderis, me vera dicere invenies. Nam fletu & patres filios temperantes reddere conantur, & magistri puerorum animos bonis disciplinis imbuere: leges etiam dum eò cives adigunt ut sedentes plorent, ad justitiam eos impellunt: illos verò

1 Εὐχάριτες] Vulgati quidam, & Stobæus εὐχάριτοι. At solet hic crebrò, in transcribendis Auctoribus, errare. Nos meliores duces, Stephanum, Leunclavium, & MS. Bodl. secuti sumus.

2 Τοῦ κλαίειν καθιζοντος] Duo paulò post sequentes loci, in quibus κλαίοντας καθιζειν legitur, Stephano locum hunc meritò suspectum reddere videbantur. Eâdem hâc phrasi utitur etiam Noster, Symp. pag. 513. ——πολλοὺς κλαίοντας καθιζειν. Brodæus censet ἵνικα hìc ante κλαίειν intelligi debere. Sed cum Stephano libet ἐπέχειν, propter raritatem hujus loquendi generis.

γέλωτα μηχανωμένης ἔχοις ἂν εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελείας, ἢ ψυχὰς οἰκονομικωτέρας ποιεῖν ἢ πολιτικωτέρας; Ἐκ τούτου ὁ Ὑστάσπης ὧδέ πως εἶπε· Σὺ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θαρρῶν δαπανήσεις τοῦτο τὸ πολλοῦ ἄξιον, καὶ κλαίουσας ἐκείνους πειράσῃ καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, [1] καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ. Καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι πολύς σοι ἐστὶν ἀποκείμενος· ὅτε γὰρ αὐτὸς χρώμενος ἀνήλωκας αὐτόν, οὐδὲ μὴν φίλοις γε, οὐδὲ ξένοις ἐκὼν εἶναι γέλωτα παρέχεις· ὥστε εὐδημία σοι πρόφασίς ἐστιν, ὡς οὐ παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα. Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δ' αὖ, ὦ Ὑστάσπη, γέλωτα πειρᾷ ποιεῖν ἐξ ἐμοῦ; Καὶ ὁ λοχαγὸς εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητος ἄρα ἐστίν· ἐπεὶ ἔκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾷον ἄν τις ἐκλίψειεν, ἢ γέλωτα ἐξαγάγοι. Ἐπὶ τούτῳ μὲν δὴ οἵ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν τρόπον εἰδότες αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν Φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγέ, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν Ζπευδαιότατον διαφθείρεις, γελᾶν ἀναπείθων, καὶ ταῦτ', ἔφη, ὅτε πολέμιον ὄντα τῷ γέλωτι. Ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθ' ἔληξεν. Ἐκ δὲ τούτου Χρυσάντας ὧδε ἔλεξεν·

qui risum excitant, an dicere possis vel corporibus aliquid adferre commodi, vel animos ad rei privatæ publicæve administrationem magis idoneos efficere? Hystaspes deindè sic fermè loquutus est; Tu, inquit, Aglaïtada, si me audias, in hostes illud magni æstimandum audacter impendes, & efficere conaberis illi ut sedentes plorent: nobis autem, ait, & amicis hisce *tuis* risûs aliquid, vilis illius rei, omninò largieris. Nam *hujus* apud te magnam repositam esse copiam scio: neque enim ipse usu eum absumpsisti, neque amicis sanè, neque hospitibus libens ridendi materiam præbes: adeò ut nihil prætexere possis, quo minùs risum nobis impertias. Et Aglaïtadas, Túne etiam Hystaspa, inquit, ex me risum elicere conaris? Ibi tum manipuli præfectus inquit, Demens fuerit profectò, *id utique si conaretur*: nam ex te quidem, opinor, ignem faciliùs quis excusserit, quàm risum elicuerit. Hìc quidem & alii, qui ingenium illius nôssent, riserunt, & leniter subrisit etiam Aglaïtadas ipse. Ac Cyrus eum exhilaratum videns, Iniquè agis, inquit, manipuli præfecte, quòd dum *huic* ut rideat persuades, nobis maximâ gravitate virum corrumpis, præsertim, ait, qui adeò risui sit infestus. Et hæc quidem hìc finem habuerunt. Chrysantas verò deinceps hujusmodi verba fecit:

1 Καὶ τοῖσδε τοῖς &c] In editis quibusdam legitur, ἐν τοῖς δὲ τοῖς &c. in aliis, ἐν τοῖς &c Stephanus dicit paucos ex multis codices scriptam non habere præpositionem ἐν, eamque, ut supervacaneam, expungendam putat. Lectionem, quam damus, exhibet MS. Bodl. Edit. Etoa. Elzev. aliæque.

Αλλ' ἔγωγ', ἔφη, ὁ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐννοῶ ὅτι ἐξεληλύθασι μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονες, οἱ δὲ καὶ μείονες ἄξιοι· ἢν δέ τι γένηται ἀγαθὸν, ἀξιώσουσι πάντες ἴσοι ἴσομοιρεῖν. Καί τοι ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς ταῦτα, Ἆρ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, κράτιστον ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν περὶ τούτου βουλὴν εἰς τὸν στρατὸν, πότερα δοκεῖ, ἤν τι ἐκ τῶν πόνων δῷ ὁ θεὸς ἀγαθὸν, ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν, ἢ σκοπεῖν τὰ ἔργα ἑκάστου, πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἑκάστῳ προτιθέναι; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγου περὶ τούτου, ἀλλ' οὐχὶ προειπεῖν ὅτι οὕτω ποιήσεις; Ἦ σὺ καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἔφη, προεῖπας καὶ τὰ ἆθλα; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐχ ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Ἃ μὲν γὰρ ἂν στρατευόμενοι κτήσωνται, κοινὰ, οἶμαι, ἑαυτοῖς ἡγήσονται εἶναι· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς στρατείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἴκοθεν νομίζουσιν εἶναι· ὥστε διαπάττουσα ἐμὲ τοὺς ἐπισάτας οὐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσιν. Ἢ καὶ οἴει,

Ego quidem, Cyre, vósque omnes qui adestis, inquit, cogito, nobiscum nonnullos pluris, minoris alios, faciendos *domo* profectos esse: si quid autem prosperè evenerit, omnes hi æquales portiones consequi postulabunt. At ego quidem nihil in rebus humanis inæqualius esse duco, quàm ignavum & fortem æqualibus *præmiis* haberi dignos. Ad hoc subjecit Cyrus, An igitur, per deos, optimum, viri, fuerit hâc de re ad exercitum referre, utrum placeat, si quid de laboribus boni deus dederit, æquales facere omnium partes, an consideratis cujusque factis, ad horum rationem honores cuique proponere? Et quid opus est, inquit Chrysantas, de hoc *ad exercitum* referre, ac non edicere potiùs ità te facturum esse? Annon tu & certamina indixisti, ait, & *constituisti* præmia? At profectò, subjecit Cyrus, hæc illis non sunt similia. Nam quæcunque *hâc* in expeditione acquirent, ea, ut arbitror, communia sibi fore putabunt: imperium verò *hâc* in expeditione *summum* fortassis etiam domestico jure mihi deberi existimant: itaque si præfectos ego constituo, nihil, opinor, me contra jus fásque agere putant. Num putas,

1 Καίτοι ἔγωγε &c.] Hoc olim questus est Achilles, nihilo uberiora esse virtutis, quàm ignaviæ, præmia.

——ἐπεὶ οὐκ ἄρα τις χάρις ἦεν
Μάρνασθαι δηΐοισι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν.
Ἶσον μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι·
Ἐν δὲ τί οἱ τιμῇ ἡμὲν κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός.
Il. i. v. 316. & seq.

Atque hæc præmia largiendi ratio, exempto omni accipientium discrimine, ripidi est civitatum pestis:

Ἐν τῷδε γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις,
Ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὢν ἀνὴρ,
Μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.
Hec. v. 306. & seq.

ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθὸν, ὥστε μὴ ἴσων ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ τοὺς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν; Ἐγωγ', ἔφη ὁ Κῦρος, οἶμαι, ἅμα μὲν ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰσχρὸν ὂν [1] ἀντιλέγειν, μὴ οὐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ πονηρότατα, καὶ ὠφελιμώτατα τὸ κοινὸν, τοῦτον καὶ μεγίστων ἀξιοῦσθαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις ξύμφορον φανεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς πλεονεκτεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐβούλετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τοῦτο τὸ ψήφισμα. Βελτίους γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἡγεῖτο εἶναι, εἰ εἰδεῖεν ὅτι ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τεύξοιντο. Καιρὸς ἔν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν περὶ τούτου ψῆφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμότιμοι ὤκνουν τὴν τοῦ ὄχλου ἰσομοιρίαν. Οὕτω δὴ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τούτου λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι, ὅσισπερ ἀνὴρ οἴοιντο εἶναι.

Ἐπιγελάσας δὲ τῶν ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἄνδρα καὶ τοῦ δήμου οἶδα ὃς συνερεῖ, ὥστε μὴ εἰκῇ ὕστως ἰσομοιρίαν εἶναι. Ἀλλος δ' ἀνήρετο τοῦτον, τίνα λέγοι. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἔστι, νὴ Δί', ἀνὴρ σύσκηνος ἐμὸς, ὃς ἐν πανὶ μαστεύει πλέον ἔχειν.

inquit Chryſantas, fore ut vulgus, poſtquam convenerit, ſciſcat, nè æquales ſinguli portiones conſequerentur, ſed præſtantiſſimos *quoſque* cùm honoribus tum præmiis maximè augendos eſſe? Equidem *ſic* arbitror, ait Cyrus, tum quia vos mihi adſenſuri eſtis, tum quòd turpe fuerit recuſare quo minùs is qui & plurimum laboris ſuſtinet & plurimum reipublicæ utilitatis adfert, etiam maximis *quibuſque* dignus habeatur potiaturque. Arbitror autem, inquit, vel ignaviſſimis commodum viſum iri, *viros* fortes potiori eſſe *quam cæteros* conditione. Et Cyrus *quidem* eorum etiam causâ qui ὁμότιμοι appellantur decretum hoc fieri volebat. Nam & hos magìs ſtrenuos futuros exiſtimabat, ſi intelligerent, judicio de ipſis ex operibus facto, ſe præmia digna conſequuturos. Quapropter ei opportunum videbatur, hoc tempore hâc de re ſuffragium inire, cùm & ii qui ὁμότιμοι vocantur hanc vulgi æqualitatem reformidabant. Itaque iis quoque placuit qui in tabernaculo *tunc* aderant, de hoc referendum eſſe, ac unumquemque his patrocinari debere aiebant, qui virum *ſe* perhiberi vellet.

Et quidam è præfectis cohortium ſubridens dixit, Enimverò ego, inquit, quendam *mediâ* etiam de plebe novi, qui nobis adſentietur, non ità temerè *ſervandam* eſſe æqualitatem. Hunc autem interrogabat alius, quemnam diceret. Et reſpondit is, Eſt, profectò, quidam mihi contubernalis, qui in omnibus plus aliis habere quærit.

[1] Ἀντιλέγειν μὴ &c.] Simili modo locutus eſt Evangeliſta; οἱ ἀντιλέγοντες ἀναστασιν μὴ εἶναι, Luc. 20. 27.

Αλλ' ὁ αὖ ἐπήρετο αὐτὸν, Η καὶ τῶν πόνων; Μὰ Δί', ἔφη, ἀμὲν δή· ἀλλὰ τοῦτό γε ψευδόμεν' ἐάλωκα. Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ πρᾴως ἀεὶ ἕᾳ τὸν βουλόμενον πλέον ἔχειν. Αλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκω τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, εἴπερ δεῖ ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα, [1] ἐξαιρετέους εἶναι ἐκ τῆς στρατιᾶς. Δοκεῖ γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν στρατιωτῶν εἶναι, οἷον ἕπεσθαι, ᾗ ἂν τις ἡγῆται· ἄγειν δ', οἶμαι, ἐπιχειροῦσιν, οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπὶ τὰ καλὰ κἀγαθὰ, οἱ δὲ πονηροὶ, ἐπὶ τὰ πονηρά. Καὶ πολλάκις τοίνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι, ἢ οἱ σπουδαῖοι. [2] Η γὰρ πονηρία διὰ τῶν παρυπίκα ἡδονῶν πορευομένη, ταύτας ἔχει συμπειθούσας πολλὰς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν· ἡ δ' ἀρετὴ πρὸς ὄρθιον ἄγουσα, καὶ πάνυ δεινή ἐστιν ἐν τῷ παρυπίκα εἰκῆ συνεπισπᾶσθαι· ἄλλως τε καὶ ἢν ἄλλοι ὦσιν, ἐπὶ τὸ

Tum alius rursùm interrogabat eum, Num & laborum? Minimè verò, inquit: at hìc sanè in mendacio sum deprehensus. Semper enim æquo admodùm fert animo, in laboribus, & cæteris hujusmodi, plus alium habere, qui velit. At ego quidem statuo, viri, inquit Cyrus, tales homines, qualem jam iste narrat, si quidem strenuum atque obedientem exercitum habere velimus, numero copiarum *nostrarum* eximendos esse. Nam militum plerique mihi *sic comparati* esse videntur, ut sequantur, quacunque quis duxerit: ducere verò, ut opinor, viri strenui ac præclari conantur, ad res præclaras & honestas, improbi, ad improbas. Atque adeò plurium sæpè mali homines consequuntur assensum, quàm probi. Nam improbitas per voluptates in præsentiâ se offerentes procedens, harum utitur ope ad multos persuadendos ipsi utì adsentiantur: virtus autem in ardua ducens, non admodùm pollet in hominibus ad se illicò temeréque adtrahendis; præsertim si sint alii, qui è

1 Ἐξαιρετέους] Ità scripsi de conjecturâ consilióque Stephani, Mureti & Leunclavii. Et sanè scripturam hanc res ipsa flagitare videtur: nam, ἐξαιρέτους, quod hactenùs dedêre libri, sonat, *selectos, eximios, exemptos*; non, ut hujus loci ratio postulat, *eximendos, ejiciendos*. Si qui enim Lexicographi hanc etiam τῶ ἐξαίρετος tribuêre vim, hunc ipsum ii locum respexêre; cujus tamen vitiosam scripturam agnoverunt. Constantinus quidem cautiùs; qui ad ἐξαιρέτους habet, *id est*, ἐξαιρετέους. Stephanus autem, cùm ἐξαιρετέοις mox dicat Xenophon, se non dubitare ait, quin & hìc ἐξαιρετέους itidem legendum sit. Florentina sanè editio exhibet, ut hic ἐξαιρέτους, ità in posteriore loco, ἐξαίρετοι. Laudo sibi constantem, errantem non sequor.

2 Η γὰρ πονηρία] Eandem sententiam his versibus expressit Hesiodus, quos ex eo Plato protulit, *de Republic.* lib. 2. T. 2. p. 364.

Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἱλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
Ρηιδίως· ὀλιγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν.

πρανὲς καὶ τὸ μαλακὸν ἀλλιπαρακαλεῦντες. Καὶ τοίνυν ἢν μέ-
τινες βλακείᾳ [1] καὶ ἀπονίᾳ μόνον κακοὶ ὦσι, τούτους ἐγὼ νομίζω,
ὥσπερ κηφῆνας, δαπάνῃ μόνον ζημιοῦν τὰς κοινωνίας· οἱ δ' αὖ τὰ
μὲν πόνων κακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν ζφοδροὶ κ
ἀναίσκυντοι, ἔτοι καὶ ἡγεμονικοί εἰσι πρὸς τὰ πονηρά· πολλάκις
γὰρ δύνανται τὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀποδεικνύναι· ὥστε πα-
τάπασιν ἐξαιρετέοι οἱ τοιοῦτοι ἡμῖν εἰσι. Καὶ μηδὲ μέντοι ζκοπῆτε
ὅπως ἐκ τῶν πολιτῶν ἀναπληρώσετε τὰς τάξεις· ἀλλ' ὥσπερ ἵπ-
πους, οἳ ἂν ἄριστοι ὦσιν, ἐκ τούτων πάρεστι, τούτους ζητεῖτε,
οὕτω καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων, οἳ ἂν [2] ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι ζυν-
ισχυριεῖν τε ὑμᾶς καὶ ζυσκοσμήσειν, τούτους λαμβάνετε. Μαρτυ-
ρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἀγαθόν· ἔστε γὰρ ἅρμα δήπου ταχὺ
γένοιτ' ἂν, βραδέων ἵππων ἐόντων, [3] ἔστε δίκαιον, ἀδίκων ζυνε-

diverſo ad declivem mollémque viam cohortentur. Idcircò ſi qui ex
ignaviâ laborúmque detrectatione ſolùm ſint mali, eos equidem arbitror
veluti fucos, ſumptûs tantùm damnum ſociis inferre: qui rursùs mali
ſunt in laboribus ſocii, in commodis autem *ſuis* captandis vehementes at-
que impudentes, hi etiam duces ſe ad *facta* præbent improba; ſæpè enim
efficere poſſint, ut præcipua commoda improbitati cedant: quare omnino
ſunt homines ejuſmodi nobis eximendi. Neque verò vobis circumſpici-
endum eſt, quâ ratione de civibus ordines repleatis: ſed quemadmo-
dùm equos, qui optimi, non qui veſtrâ in patriâ ſint nati, quæritis, ſic
& homines ex omnibus ſumite, quoſcunque vobis & roboris & orna-
menti plurimum adlaturos exiſtimabitis. Mihi autem hoc quoque teſti-
monio eſt, id nobis utile futurum; quòd neque celer poſſit eſſe currus,
cujus equi ſunt tardi, nec benè inſtructus, ſi conjuncti ſint *equi* malè in-

1 Καὶ ἀπονίᾳ] Vulgò, ἀπονοίᾳ, vitiosè. Interpretes ferè omnes eam, quam damus, lectionem meritò ſecuti ſunt. De vitio enim hìc loquitur Xenophon, quo laborant ii, quibus jucundiſſimum eſt ἀτόνως βιοτεύειν, quíque adeò ſua vel omninò detrectant officia, vel κακοὶ εἰσι τῶν πόνων κοινωνοί. Hujuſmodi Noſter homines fucis mox, ignavo pecori, adſimilat: ad *ignaviam* autem deſignandam accommodatior haud dubiè ἀπονία eſt, quàm ἀπόνοια.

2 Οἳ ἂν ὑμῖν] Editi ferè omnes exhibent ἡμῖν. Stephanus rectè ὑμῖν reſcribendum curavit. Hæc enim lectio omninò neceſſaria eſt ad commodum loci ſenſum eámque MS. Bodl. repræſentat.

3 Οὔτε δίκαιον] Non dubitat Leunclavius quin deſit vocabulum aliquod ante δίκαιον. Quid eſt enim, inquit, ἅρμα δίκαιον, *currus juſtus*? Quis hoc modo loquutus eſt unquam? Dormitat nempè vir bonus, & parum diligenter ea penſitat verba, quibus conſilium ſuum, de voce στράτευμα ante δίκαιον inſerendâ, confirmare nititur. Verba autem ſunt Xenophontis, in lib. 4 Memor. Edit. Leunc. p. 804. φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τὸν κελευόμενον δικαίους ποιήσασθαι——— De quibus ſic Leunclavius: "Et quid "στράτευμα δίκαιον; *exercitum juſtum*, dic "miremur? cùm Xenophon etiam Bo- "vem & Equum dicat aliquos pollicen- "ſe δικαίους ποιήσασθαι, juſtos effecturos, "nimirum, ad operas ſuas idoneos." Hæc ille. At nonne pari ratione & ἅρμα δίκαιον dici poſſit? Imò verò δίκαιον id omne dic poteſt, cui nihil ad nomen ſuum tuendum deeſt, quod ad uſum debi-

ζευγμένων· ἀδέ γε οἷόν⸗ δύναλαι εὖ οἰκεῖσθαι, πονηροῖς οἰκέταις χρώμεν⸗· ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμεν⸗ οἰκείων, ἧττον ζφάλλεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταρατλόμεν⸗, Εὖ δὲ ἴσε, ὦ ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι καὶ τὸδε τοῦτο μόνον ὠφελήσεσιν οἱ κακοὶ ἀφαιρεθέντες, ὅτι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ τῶν καλαμενόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας, [1] ἀποκαθαρθῆναι πάλιν αὐτήν· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τὰς κακὰς ἀδόντες ἀτιμασθέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέξονται. Ο μὲν ἔτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέδοξε ταῦτα, καὶ ἔτως ἐποίουν.

Ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὖ καὶ ζκώμμαλ⸗ ἦρχεν ὁ Κῦρ⸗. Καλανοήσας γάρ τινα τῶν λοχαγῶν ζύνδειπνον ἀγόμενον, καὶ παρακλίτην πεποιημένον, ἄνδρα ὑπερδασύν τε καὶ ὑπέραιχρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν ὀνομαστὶ, εἶπεν ὧδε· Ω Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ' ἦ καὶ ζὺ, καλὰ τὸν Ελληνικὸν τρόπον, ὅτι καλόν ἐσι, περιάγεις τοῦτο τὸ μειράκιον, τὸ παρακαλακείμενόν σοι; Νὴ τὸν Δί', ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἥδομαι καὶ ζυνὼν τούτῳ, καὶ θεώμεν⸗ αὐτόν. Ακέσανλες δὲ

ſtructi: neque domus quidem rectè adminiſtrari poteſt, quæ improbis utatur famulis, immò etiam minus detrimenti accipit, ſi careat famulis, quàm ſi ab injuſtis perturbetur. Pro certo autem, amici, habeatis, inquit, ſubmotis malis *militibus*, non id modò *nos* commodum indè percepturos, mali quod aberunt, ſed illi etiam qui nobiſcum manebunt, quotquot ſanè pleni jam improbitatis eſſe cœperunt, rursùs ab eâ ſe repurgabunt; boni autem cùm malos ignominiâ notatos viderint, multò alacriùs virtuti adhæreſcent. Et ille quidem ſermonem hunc habuit: ab amicis autem omnibus comprobata hæc erant, atque *adeò* ab iis res ſic inſtituta eſt.

Atque hìc rursùm Cyrus jocari cœpit. Nam cùm animadvertiſſet è præfectis manipulorum quendam ad cœnam ſecum unà ducere, juxtáque ſe inter diſcumbendum retinere, hominem & hirſutum & deformem admodùm, manipuli præfecto nominatim compellato, ſic *eum* affatus eſt; Num & tu, Sambaula, inquit, in morem Græcorum, hunc accumbentem tibi adoleſcentulum, quia formoſus ſit, circumducis? Profectò, inquit Sambaulas, & hujus conſuetudine & aſpectu delector. Hæc autem

tum aptum eſt, & ſpem de eo conceptam minimè fallit. Sic, apud librum hujus Hiſtoriæ octavum, χήδιον δικαιότατον dicitur; apud Virgilium, *juſtiſſima tellus*. Sic & Mem. lib. 4. equi dicuntur δίκαιοι. & cur non ἅρμα, equorum ratione, δίκαιον, æquè ac ταχύ, eorundem ratione, appelletur? Quin & participium illud συνεζευγμένων, ad currum δίκαιον, ad equos ἀδίκων, referri debere luculentiſſimè, opinor, indicat.

1 Ἀποκαθαρθῆναι] In vulgatis legitur ἀνακαθαρθῆναι. Quod quidem ferri poteſt, nec à me repudiatur, niſi quòd non modò Stephanus aliique illam alteram lectionem præferendam putent, ſed & eam exhibeat MS. Bodl.

ταῦτα οἱ Σύσκηνοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς ὑπερβάλλον αἴσχει, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίῳ ποτέ σε ἔργῳ ἀνὴρ οὕτω[1] ἀνήρηται; Καὶ ὃς εἶπεν, Ἐγὼ ὑμῖν, νὴ τὸν Δία, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. Ὁποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε νυκτὸς, εἴτε ἡμέρας, οὐ πώποτέ μοι ἔφη ἀσχολίαν προφασίσασθαι, ἔτε βάδην ὑπήκουσεν, ἀλλ' αἰεὶ τρέχων· ὁποσάκις τε πρᾶξαί τι αὐτῷ προσέταξα, οὐδὲν ἀνιδρωτὶ πώποτε εἶδον αὐτὸν ποιοῦντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δώδεκα ἅπαντας τοιούτους, οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνὺς, οἵους δεῖ εἶναι. Καί τις εἶπε, Κἄπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτὸν, ὥσπερ τοὺς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο εἶπε, Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἤρκει ἂν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἤθελε φιλεῖν, τοῦτο ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίων. Τοιαῦτα μὲν δὴ, καὶ γελοῖα καὶ σπουδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο ἐν τῇ σκηνῇ. Τέλος δὲ, τὰς τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τὰ ἀγαθὰ, τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος συνέλεξε τοὺς στρατιώτας πάντας, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

" Ἀνδρὲς φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πο-

ubi contubernales audîssent, *in eum* oculos convertêre : & cum faciem hominis supra modum deformem vidissent, riserunt omnes. Et quidam, Quo tandem facto, quæso, inquit, Sambaula, vir hic te *sibi* devinxit ? Respondit ille, Ego vobis, profectò, viri, dicam. Quoties eum sive noctu, sive interdiu vocavi, nunquam mihi neque occupationem prætexuit, neque pedetentim, sed cursim perpetuò paruit : quoties item ut aliquid faceret imperavi, nihil eum vidi unquam sine sudore facere. Quin & reliquos *mihi* duodecim tales effecit, non verbis, sed re demonstrando, quales esse oporteat. Tum quidam ait, Tu verò, talis cùm sit, non eum oscularis, ut cognatos *soles* ? Et ad hoc respondit deformis ille, Non profectò, ait : nam minimè est laborum amans : quippe si me osculari vellet, omnium hoc ei exercitationum loco esset. Et talia quidem partim ridicula partim seria, tum dicebantur in tabernaculo tum gerebantur. Tandem, ubi tertiam peregissent libationem, & à diis bona precati essent, convivio soluto cubitum iverunt. Postridiè autem Cyrus omnes coëgit milites, & hujusmodi orationem habuit :

" Propè, amici, à nobis abest certamen : adventant enim hostes.

1 Ἀνήρηται] Vulgò, ἀνήρπται. Hunc locum inauspicatò tentavit Stephanus, nec reponendum vidit ἀνήρτηται, ut commodus constaret sensus. Hoc autem verbo, eodem planè modo, suprà usus est Xenophon ; ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα, &c. p. 5. &, ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο &c. p 33. Et sic legendum olim rectè conjecerunt Leunclavius & Muretus.

λέμιοι. Τὰ δ' ἆθλα τῆς νίκης, ἣν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, δῆλον ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἂν ἡμέτεροι, καὶ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἣν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν δεῖ) καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται. Οὕτω δὴ, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς, ὅταν μὲν ἄνθρωποι κοινωνοὶ πολέμου γενόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχωσιν ἕκαστοι, ὡς, εἰ μὴ αὐτός τις προθυμηθήσεται, οὐδὲν ἐσόμενον τῶν δεόντων, ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττονται· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀργεῖται τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ ἕκαστος διανοηθῇ ὡς ἄλλος ἔσαι ὁ πράσσων καὶ ὁ μαχόμενος, κἂν αὐτὸς μαλακίζηται, τοῖς τοιούτοις, ἔφη, εὖ ἴσε, ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Καὶ ὁ θεὸς οὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς προσάτταν ἐκπονεῖν τἀγαθὰ, ἄλλους αὐτοῖς ἐπιλακτῆρας δίδωσι. Νῦν οὖν, ἔφη,

" Victoriæ autem præmia, si quidem nos vicerimus, hæc *nobis futura* " constat, ut & hostes & bona eorum omnia nostra sint: sin ipsi contrà " vincamur, (nam & ità loqui & ità *fieri posse* fingere oportet) itidem " *nostra* superatorum bona omnia victoribus præmia semper sunt pro- " posita. Sic ergo vobis existimandum est, homines belli societate junctos, " cùm apud se singuli statuant, nihil ex sententiâ successurum, nisi quisque " suo se loco præbuerit alacrem, multa brevi & præclara gesturos; ni- " hil enim eorum quæ peragenda sunt per socordiam ab iis negligetur: " cùm verò quisque cogitaverit, alium fore rem qui gerat pugnétque, " licèt ipse segniter agat, hujusmodi, inquit, homines universos, pro " certo habeatis, adversa simul omnia statim invasura. Atque ipse deus " sic quodammodò constituit: is *enim* illis, qui sibi imperare nolint, ut " bona laboribus acquirant, alios dat, qui imperent. Nunc ergò, ait,

3 Τὰ δ' ἆθλα τῆς &c.] Stephanus aliique hæc ità distinguunt verba, τὰ δ' ἆθλα, τῆς νίκης. Haud, opinor, commodè. Is autem in suis annotationibus verba illa proferens, notis parentheseos inclusa, τοῦτο γὰρ ἀεὶ &c. suspectum se hunc habere locum ait; atque adeò lectorem ad Latinum suæ editionis Xenophontem remittit. Monenti tamen si quis paruerit, eum promisso minimè satisfeciſſe, sed locum silentio transiisse, inveniet. Muretus etiam totum hujus orationis principium à librariis pessimè acceptum esse putat, ideóque partim, ut ipse ait, veteribus libris, partim conjecturâ fretus, id hoc modo proponit & legendum censet: Ἀνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσίσχονται γὰρ εἰ πολέμιοι. Τὰ δὲ ἆθλα τῆς νίκης, ἣν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἣν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα (καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν δεῖ) δηλονότι τῶν πολεμίων τὰ ἡμέτερα. Καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται· Ego conjecturam non improbo. Sed lectionem, quam damus, præstant libri omnes; nisi quòd Leunclavius καὶ ποιεῖν in marginem rejecerit. Quod factum nollem; cùm fatìs forsan commodè sumi possit pro τιθέναι, & exponi *fingere animo, ob oculos ponere*. Ut verborum sensus sit; " Nè verò casûs cujusque gravioris " securi sitis, & spolia referendi ampla " spe nimìs inflati, hoc etiam vobis fa- " tendum animóque cogitandum erit, " μάχης εἶναι ἑτεραλκέα νίκην, bellíque adeò " eventus, si qui alii, ancipites esse &c.

" λεγέτω τις, ἐνθάδε ἀναστὰς, περὶ αὐτῶ τούτου, πολέρως ἀ
" τὴν ἀρετὴν οἴεσθαι ἀσκεῖσθαι μᾶλλον παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι
" πλείω καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείονος καὶ τιμῆς τεύξ
" εσθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι [1] οὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι· ὁμοίως γα
" πάντες τῶν ἴσων τευξόμεθα." Ενταῦθα δὴ ἀναστὰς ὁ Χρυσάντας
εἷς τῶν ὁμοτίμων, ἀνὴρ οὔτε μέγας, οὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονήσει δ
διαφέρων, ἔλεξεν ὧδε·

" Αλλ' οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδὲ διανοούμενόν σε ὡς οὐ
" ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τοῦτον τὸν λόγον
" ἀλλ' ἀποπειρώμενον εἴ τις ἄρα ἔσαι ἀνὴρ, ὅστις ἐθελήσει ἐπ
" δεῖξαι ἑαυτὸν, ὡς διανοεῖται, μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν
" ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρετῇ καλαπράξωσι, τούτων ἰσομοιρεῖν. Εγ
" δὲ, ἔφη, εἰμὶ μὲν οὔτε ποσὶ ταχὺς, οὔτε χερσὶν ἰσχυρός· γιγ
" νώσκω δὲ ὅτι ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ ζώματι ποιήσω, οὐκ ἂ
" κριθείην οὔτε πρῶτος, οὔτε δεύτερος, οἶμαι δὲ οὐδὲ χιλιοστὸς
" ἴσως δὲ οὐδὲ μυριοστός. Αλλὰ καὶ ἐκεῖνο ζαφῶς ἐπίσαμαι, ὅτ
" εἰ μὲν οἱ δυναλοὶ ἐῤῥωμένως ἀνθιλήψονται τῶν πραγμάτων

" ſurgat hìc aliquis, déque hoc ipſo verba faciat, utro modo virtutem
" apud nos magìs excultam iri exiſtimet, ſi is, qui plurimum & laborio
" & periculorum adire velit, plurimum etiam honoris conſequuturu
" ſit, an *verò* ſi nihil referre ſciamus ignavum eſſe *quenquam* ; quipp
" omnes pariter æqualia ſumus conſequuturi præmia." Tum verò ſur-
gens Chryſantas, unus ex eorum numero qui ὁμότιμοι appellantur, vi
neque *ſaturâ* magnus, neque ſpecie robuſtus, ſed excellens prudentiâ,
in hunc modum loquutus eſt :

" Equidem arbitror, Cyre, ait, te de hoc *ad nos* retuliſſe, non quòd
" in animo cogitares æquali portione fortes & ignavos debere potiri,
" ſed utì experiaris an quiſquam ſit, qui ipſum indicare velit, cogitare
" ſe, *fore* ut, tametſi nihil ipſe pulchrè præclaréve faciat, parem eorum
" portionem capiat, quæ alii virtute *ſuâ* comparaverint. Ego verò, in-
" quit, neque ſum pedibus celer, neque manibus robuſtus : & futurum
" intelligo, ut judicio ex iis de me facto, quæ meo corpore geram, neque
" primum, neque ſecundum, neque, opinor, milleſimum, immò fortè
" neque decies milleſimum locum habiturus ſim. At hoc quoque certò fu-
" turum ſcio, ut ſi viribus præſtantes fortiter res gerendas capeſſiverint,

1 Οὐδὲν διαφέρει &c.] Muretus legendum cenſet, οὐδὲν διαφέρει κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι. At libri omnes conjecturam reſpuunt : neque ejus ope locus hic videtur indigere. Quem enim alium, niſi ἀγαθὸν, voluit his verbis Auctor, ὁ πολὺ σα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων ;

" ἀγαθῦ τινός μοι [1] μέλέσαι τοσῦτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον
" ᾖ· εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ μηδὲν ποιήσουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυναλοὶ
" ἀθύμως ἔχουσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον, ἢ τοῦ
" ἀγαθοῦ, μεθέξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βέλομαι." Χρυσάν-
τας μὲν δὴ ὕτως εἶπεν. Ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Φεραύλας, Πέρσης,
τῶν δημοτῶν, Κύρῳ πως ἔτι οἰκοθεν ξυνήθης καὶ ἀρεσκὸς ἀνὴρ, καὶ
τὸ σῶμα ἐκ ἀφυὴς, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ ἀγενεῖ ἀνδρὶ ἐοικὼς, καὶ
ἔλεξε τοιάδε·

" Ἐγὼ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦ-
" μαι μὲν ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνί-
" ζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ
" ξῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ ξυνουσίας πάντας ἀξιωμένους, τὰ δὲ
" αὐτὰ καλὰ πᾶσιν ἡμῖν προκείμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἄρχουσι
" πείθεσθαι, ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὃς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφασίστως
" ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό, τ' αὖ
" πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι, ὃ τῷ μὲν προσῆκον, τῷ δ'
" οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο προκέκριται κάλλιστον εἶναι. [2] Νῦν δὲ,

" mihi etiam tantum boni alicujus obveniet, quantum æquum fuerit:
" ſin autem & ignavi nihil fecerint, & fortes robuſtíque animis minùs
" fuerint alacres, vereor, inquit, nè potiùs alterius cujuſdam rei, quàm
" boni *alicujus*, partem, eámque majorem, quàm ipſe velim, habiturus
" ſim." Et hunc quidem in modum loquutus eſt Chryſantas. Poſt
eum autem ſurrexit Pheraulas, Perſa, qui è plebe erat, Cyro quodam-
modò jam conſuetudine domeſticâ familiaris acceptúſque vir, habitu
corporis haud indecoro, animo viro degeneri nequaquam ſimilis, atque
orationem hanc habuit:

" Ego quidem, Cyre, ac vos Perſæ, inquit, quotquot adeſtis, ex-
" iſtimo nos omnes jam æquis conditionibus ad virtutis certamen
" contendere. Quippe conſimili nos omnes victu curare corpora,
" & omnes eâdem conſuetudine dignos haberi fruíque, & eadem
" nobis omnibus *virtutis* decora propoſita eſſe, video. Nam iis ut
" pareamus, qui cum imperio ſunt, communiter *omnibus* eſt propo-
" ſitum: & quiſquis hoc ſine recuſatione in conſpectu omnium præ-
" ſtat, hunc à Cyro honore affici video: itidem fortiter adversùs
" hoſtes ſe gerere, non huic convenit, illi non *convenit*, ſed & hoc
" jam antè judicatum eſt omnibus honeſtiſſimum eſſe. Nunc verò,

1 Μετέσαι τοσῦτον] A pleriſque editis abeſt vox τοσῦτον, quam tamen minimè rejiciendam puto, cùm ferè ſoleat illam alteram, ὅσον, in oratione præcedere. Stephanum eam retinuiſſe video; & MS. Bodl. eandem exhibet.

2 Νῦν δὲ, ἔφη, &c.] Libri nonnulli repræſentant, νῦν δὲ, φημὶ, &c. Muretus illud φημὶ delendum putat: Stephanus etiam ſe malle ait codices eos ſequi, in quibus ea, quam damus, reperitur ſcriptura. Et ſanè paſſim illud ἔφη ſic adhibitum videmus.

" ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδειχται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνθρώπους
" φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ τἆλλα ζῶα ἐπίστασθαί τινα μά-
" κην ἕκαστα, οὐδὲ παρ' ἑνὸς ἄλλου μαθόντα, ἢ παρὰ τῆς φύσεως·
" οἷον, [1] ὁ βοῦς, κέρατι παίειν· ὁ ἵππος, ὁπλῇ· ὁ κύων, σό-
"ματι· ὁ κάπρος, ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δὲ, ἔφη, ἐπίστασθαι
" ταῦτα πάντα ἀφ' ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα, [2] εἰς οὐδενὸς δι-
" δασκάλου πώποτε φοιτήσαντα. Καὶ ἐγὼ ἐκ παιδίου εὐθὺς μὲν
" προβάλλεσθαι ἠπιστάμην πρὸ τούτου, ὅτῳ ὤμην πληγήσεσθαι· καὶ
" εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τῷ χεῖρε προέχων, ἐνεπόδιζον, ὅ,
" τι ἠδυνάμην, τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος,
" ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παιόμενος, εἰ προβαλλοίμην. Μά-
" χαιραν γεμὴν εὐθὺς παιδίον ὢν ἥρπαζον, ὅπου ἴδοιμι, οὐδὲ
" παρ' ἑνὸς οὐδὲ τοῦτο μαθὼν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἄλλου, ἢ
" παρὰ τῆς φύσεως, ὡς ἐγώ φημι. Ἐποίουν γοῦν καὶ τοῦτο κωλυ-
" όμενος, οὐ διδασκόμενος· ὥσπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἃ, εἰργόμενος
" καὶ ὑπὸ παιδὸς καὶ ὑπὸ μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγ-
" καζόμην. Καὶ, ναὶ μὰ Δία, ἔπαιόν γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν ὅ,

" inquit, etiam pugna nobis monſtrata eſt, quam homines ego univer-
" ſos à naturâ nôſſe video, quemadmodùm & aliorum quælibet ani-
" malium aliquam pugnam nôrunt, non per alium quenquam, atque
" ipſam naturam, edocta: verbi gratiâ, bos cornu ferire *novit* ; equus,
" ungulâ ; canis, ore ; aper, dente. Atque omnia hæc *animalia* ab iis
" *ſibi* cavere nôrunt, à quibus maximè cavendum eſt ; idque, ad nullius
" unquam magiſtri *ludum* profecta. Ego etiam ſtatim à puero nôram
" ei *aliquid* objicere, à quo me percuſſum iri putâram ; ac ſi nihil aliud
" haberem, manus prætendens, quantum poteram, percutientem impe-
" diebam : atque hoc faciebam cùm *non modò* non docerer, ſed etiam ob
" id ipſum vapularem, ſi *quid* objicerem. Gladium porrò ſtatim puer ad-
" huc, ubi vidiſſem, adripiebam, nè hoc quidem, quo pacto prehenden-
" dus eſſet, ſub alio quoquam, quàm *ipſâ* naturâ, ut ego cenſeo,
" edoctus. Et hoc quidem certè faciebam cùm prohiberer, non doce-
" rer : quemadmodùm & alia *quædam* ſunt quæ, patre licèt matréque ve-
" tarer, facere *tamen* à naturâ cogebar. Ac gladio, profectò, cædebam

1 Οἷον ὁ βοῦς, &c.] Libet hìc apponere, quod de variis itidem naturæ donis ſuaviſſimè luſit Anacreon, Od. 2,

Φύσις κέρατα Ταύροις,
Ὁπλὰς δ' ἔδωκεν Ἵπποις,
Πτῶσσειν Λαγωοῖς,
Λέουσι χάσμ' ὀδόντων,
Τοῖς &c.

2 Εἰς οὐδενὸς &c.] Ελλειψις huic planè ſimilis ea eſt, quâ utitur Evangeliſta, Act. 2. 27. Οτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου. Et hoc, ſcilicet, & illo loco, ſubaudiamus neceſſe eſt οἶκον vel οἰκίαν.

τι δυναίμην λανθάνειν. Οὐ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥσπερ τὸ βαδίζειν καὶ τρέχειν, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ, πρὸς τῷ πεφυκέναι, τοῦτο ποιεῖν ἐδόκει μοι εἶναι. Επεὶ ἔν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη καλαλείπεται, ἐν ᾗ προθυμίας μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ἐστὶ, πῶς ἡμῖν ἀχ ἡδέως [1] πρὸς τόσδε τὰς ὁμοτίμους ἀγωνιστέον; ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκειται, [2] παραβαλλόμενοι δὲ ἀκ ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον ἴσμεν, ἀλλ' ἕτοι μὲν ἔνλιμον βίου, ὃς [3] βίων ἥδιστος, ὃς μόνος· ἡμεῖς δὴ ἐπίπονον μὲν, ἄτιμον δὲ, ὅσπερ, οἶμαι, καλεπώταλος. Μάλιστα δὲ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με εὐθύμως εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τόσδε παρορμᾷ,

quicquid clanculum poteram. Neque enim naturâ ſolùm inſitum erat, ſicut incedere & currere, ſed ſuperquam quod ingenitum erat, etiam ſuave mihi hoc facere videbatur. Quandoquidem igitur hæc, inquit, *nobis* dimicatio reſtat, in quâ plus animorum alacritas quàm ars effectura eſt, cur non libenter adversùs hoſce, qui dicuntur ὁμότιμοι, certamen ſuſcipiamus? cùm ſanè paria virtutis præmia ſint *utriſque* propoſita, at nos non item res paris pretii objicere periculo ſciamus; ſed illos vitam honoratam, quæ jucundiſſima, quæ unica: nos autem laborioſam quidem *illam*, ſed inhonoratam, quam equidem moleſtiſſimam duco. Maximè autem, viri, hoc me ad *ſuſcipiendum* læto animo adversùs hoſce certamen excitat,

1 Πρὸς τοῦσδε τοὺς &c.] Plerique libri non habent τοῦσδε, ſed eo ſublato, ſimpliciter, πρὸς τοὺς ὁμοτίμους. Illud tamen in exemplaribus, quibus uſi ſunt Camerarius & Philelphus, extitiſſe, utriuſque hujus loci interpretatio indicare videtur. Ille enim vertit, *cum iſtis comparibus*; hic, *adversùs hoſce homotimos*. Quin & MS. Bodl. idem repræſentat, & optimè huc quadrare videtur. Nam Pheraulas ille plebeius digito quaſi demonſtrat ὁμοτίμους, tanquam homines diſtincti à ſe ſuiſque ordinis. Atque eandem loquendi rationem bis ante finitam orationem uſurpat: εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τουσδε —— & πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους τούσδε.

2 Παραβαλλόμενοι δὲ &c.] Legitur etiam προβαλλόμενοι, pro παραβαλλόμενοι, & ἴμεν, pro ἴσμεν. Sed, qui lectionem receptam movendam putârunt, loci ſententiam haud, opinor, adſecuti ſunt. Qualis autem ea ſit, verſio noſtra oſtendet. Et minimè inſolens eſſe hoc loquendi genus, παραβάλλεσθαί τι εἰς τὸν κίνδυνον, ſatìs ea probant exempla Thucydidéa, à Stephano ad hunc locum adlata: unum, πολῖται ὄντες καὶ πλείω παραβαλλόμενοι. Ubi, ſimpliciter & ſine adjectione dicit πλείω παραβαλλόμενοι, pro eo quod, imitando hunc Xenophontis locum diceretur, πλείω παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον: alterum, ὃ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύσωσιν. Ubi, variatâ tantùm orationis formâ, παραβαλλόμενοι, κινδυνεύσωσιν, idem ſonat. quod παραβαλλόμενοι εἰς τὸν κίνδυνον. Nec aliter Homerus: Il. ί. v. 322.

Αει ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος πολεμίζειν.

Ubi notat Stephanus, Homerum accuſativo poſt παραβαλλόμενος non contentum, infinitivum addidiſſe, πολεμιζειν ponentem pro ὥστε πολεμίζειν· quod commodè reſolvi poſſe videtur in παραβαλλόμενος εἰς πόλεμον, eodem modo quo Xenophon dicit παραβαλλόμενοι εἰς κίνδυνον.

3 Βίων ἥδιστος, ὃς &c.] Duas has voces, ὃς μόνος, nullam idoneam ſententiam efficere cenſet Muretus: quique adeò libenter, ut ipſe ait, pro eis repoſuerit, καὶ ἄπονον, ut opponat Pheraulas ἔντιμον καὶ ἄπονον βίον τῷ ἐπιπόνῳ καὶ ἀτίμῳ. Sed renituntur libri omnes; qui cùm vulgatam lectionem ſervent, intacta per me licet maneat. Adnotandum tamen eſt, MS. Bodl. aliam lectionem exhibere, nempè ὃς μόνος περ ἥδιστος βίων, quam margini adſcribendam curârunt Stephanus & Leunclavius.

" ὅτι Κῦρος ἔσαι ὁ κρίνων, ὃς ἀ φθόνῳ κρίνει· ἀλλὰ σὺν θε
" ὧν ὅρκῳ λέγω, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, ἥς τινας ἂν ὁρᾷ
" ἀγαθὰς φιλεῖν ἀδὲν ἧττον ἑαυτῶ· τέτοις γᾶν ὁρῶ αὐτὸν ὅ, τ
" ἂν ἔχοι ἥδιον διδόνλα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχονλα. Καί τοι
" ἔφη, οἶδα ὅτι ἔτοι μέγα φρονᾶσιν ὅτι πεπαίδευνλαι δὴ κ
" πρὸς λιμὸν, καὶ πρὸς δίψος, καὶ πρὸς ῥῖγος καρλερεῖν· κακῶ
" εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονος διδασκάλε πεπαι
" δεύμεθα, ἢ ἔτοι. Οὐ γάρ ἐσιν διδάσκαλος τέτων ἀδὲ
" κρειττων τῆς ἀνάγκης, ἢ ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκριβᾶν ταῦτα ἐδίδαξε
" Καὶ πονεῖν μὲν ἔτοι δὴ τὰ ὅπλα φέρονλες ἐμελέτων, ἃ ἐσι πᾶ
" σιν ἀνθρώποις εὑρημένα, ὡς ἂν εὐφορώταλα εἴη· ἡμεῖς δ
" γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορλίοις καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν ἠναγ
" καζόμεθα· ὥσε νῦν ἐμοὶ δοκεῖν τὰ τῶν ὅπλων φορήμαλα πᾶσ
" ροῖς μᾶλλον ἐοικέναι ἢ φορλίοις. Ως ἔν ἐμῷ γε καὶ ἀγωνι
" μένε, καὶ, ὁποῖός τις ἂν ὦ, καλὰ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσονλος
" ἔτως, ἔφη, ὦ Κῦρε, γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δὲ, ὦ ἄνδρες δη
" μόται, παραινῶ ὁρμᾶσθαι εἰς ἔριν ταύτης τῆς μάχης πρὸ
" τὲς πεπαιδευμένες τέσδε· νῦν γὰρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημ
" μένοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ ἀγωνίᾳ." Φεραύλας μὲν δὴ ἔτως
εἶπεν· ἀνίσανλο δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἑκαλέροις ξυναγορεύονλες

" quod Cyrus judex erit, qui non ex invidiâ judicat; at quod per deos
" jurans affirmo, Cyrus mihi videtur, quoscunque fortiter se gerere
" animadvertat, nihilo minùs quàm se ipsum diligere: his certè qui-
" dem eum video, quicquid habeat jucundiùs dare, quàm apud se re-
" tinere. Et sanè novi, inquit, istos ὁμοτίμους elatis esse animis, quòd
" instituti sint & ad famem, & ad sitim, & ad frigus tolerandum; cùm
" ipsi parum noverint, nos etiam his à magistro potiori, quàm ipsos,
" institutos esse. Nullus enim est necessitate potior horum magister,
" quæ nos hæc vel accuratè admodùm tenere docuit. Et hi quidem
" ad labores sese armis ferendis exercuêre, quæ *ita* sunt ab omnibus
" hominibus excogitata, ut gestatu sint commodissima; nos verò, inquit,
" sub magnis oneribus & incedere cogebamur & currere: ut mihi jam
" armorum gestamina similiora videantur alis quàm oneribus. Quam-
" obrem, Cyre, inquit, hæc scito, me & in certamen descensurum, &,
" qualis qualis tandem fuero, pro merito præmiis ornari postulaturum.
" Et vos, viri plebeii, hortor ad pugnam hanc adversùs benè institu-
" tos hosce *magnâ* contentione suscipiendam: quippe nunc *hi* viri in
" populari certamine sunt capti." In hunc modum dixit Pheraulas: sur-
rexerunt autem & alii complures, qui utriusque sententiam defendebant.

ἔδοξε δ' ἓν καλὰ τὴν ἀξίαν ἕκασον τιμᾶσθαι, Κῦρον δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὴ ὕτω διεκεχωρήκεσαν.

Εκάλεσε δ' ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην σπεῖραν σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς τάξεως ἀντιπάλους ἐκαλέρωθεν εἰς ἐμβολὴν, θώρακας μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἔχοντας καὶ γέρρα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς· εἰς δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας σχεδὸν ταῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε, τοῖς δ' ἑτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι ἀναιρημένους ταῖς βώλοις. Επεὶ δὲ παρεσκευασμένοι ὕτως ἦσαν, ἐσήμαινεν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ενταῦθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλλον ταῖς βώλοις, [1] καὶ ἦσιν οἳ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέρρων, οἱ δὲ καὶ μηρῶ καὶ κνημῖδος. Επεὶ δὲ ὁμῶ ἐγένοντο, οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηροὺς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας· τῶν δὲ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψάμενοι ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι, παίοντες σὺν πολλῷ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Εν μέρει γε μὴν οἱ ἕτεροι πάλιν λαβόντες τοὺς νάρθηκας, ταυτὰ ἐποίησαν τοὺς ταῖς βώλοις βάλλοντας. Ταῦτα δ' ἀγασθεὶς ὁ Κῦρος, τῷ μὲν ταξιάρχῳ τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθὼ, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμοῦντο, ἅμα δὲ

Itaque decretum erat quemque pro merito ornandum, & Cyrum *conſtituendum* eſſe judicem. Et hæc quidem ità ceſſerunt.

Cyrus autem aliquando totam cohortem unà cum ejus præfecto ad cœnam vocavit, quòd vidiſſet eum diviſam in duas partes cohortem utrinque ex adverſo ad conflictum inſtruxiſſe, geſtantibus quidem utriſque loricas & ſcuta in manibus ſiniſtris; in dextras verò parti dimidiæ ferulas craſſas dederat, alteram glebas ſublatas ejaculari juſſerat. Hoc modo cùm inſtructi ſtarent, iis pugnæ ſignum dabat. Ibi quidem hi glebas ejaculabantur, & de iis aliqui tum loricas tum ſcuta feriebant, alii femur etiam tibiáſque. Ubi verò cominùs pugnam conſerebant, *tum* illi qui ferulas geſtabant aliorum quidem femora, manus aliorum, nonnullorum etiam feriebant ſuras; & eorum qui ad glebas *tollendas* ſe deorſum inclinâſſent cervices & dorſa feriebant. Tandem *adverſarios* in fugam converſos perſequebantur ii qui ferulas geſtabant, *illos* multo cum riſu lusúque cædentes. Verùm & alteri viciſſim ſumptis ipſi quoque ferulis, eodem illos modo tractârunt, qui glebas jaculabantur. Cyrus autem hæc admiratus, tum *nempe* præfecti cohortis ſolers inventum, tum militum obedientiam, quòd ſimul exercerentur, ſimul ſe ipſos exhilararent, atque

1 Καὶ ἦσιν οἳ] Sic rectè dedit Leunclavius. Vulgò legitur, ἦσιν οἱ. nullo, ut videtur, ſenſu commodo. At formæ loquendi iſtæ, ἔστιν ὅς, pro *aliquis*, ἔστιν οἱ, *aliqui*, & ſic per cæteros caſus, Græcis ſunt elegantioribus familiares.

ἐνίκων οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὁπλίσει· τούτοις δ' ἡσθεὶς ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτούς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδών τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μέν τινα ἀνιαινήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγεῖεν ταῖς βώλοις. Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι. οἱ δ' αὖ συσκευασμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι δὴ σφίσι γε δοκοίη παιδιὰν εἶναι τὸ ὁμόθεν παίεσθαι· ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθηκοφόρων τὰς πληγὰς καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μέν, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μέσον ἦν τὸ [1] πεδίον πᾶν τῶν τότε μεμαμένων· καὶ ἀεὶ, ὁπότε μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλον δέ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα τὴν τάξιν ἀπὸ τῆς ποταμοῦ [2] ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ' ἑνὸς, καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ

etiam quòd illi, qui Persarum armaturam imitati essent, vincerent: his ergò delectatus, ad cœnam eos invitavit: cúmque in tabernaculo quosdam ipsorum videret, quorum aliî tibia, manus aliî obligata esset, quid ipsis accidisset rogabat. Illi se glebis ictos aiebant. Ille quærebat iterum, utrùm postquam congressi fuissent, an cùm procul essent. Respondebant illi, *tum id se perpessos* cùm procul essent: at postquam cominùs congressi fuissent, ludum fuisse pulcherrimum aiebant ii qui ferulas gestabant. Illi verò contrà qui ferulis erant concisi, non ludum sibi sanè videri clamabant cominùs feriri: simúlque plagas in manibus & cervicibus, atque etiam in facie nonnulli ostendebant, quas ab iis accepissent qui gestarent ferulas. Ac tum quidem, sicuti par erat, sese mutuò ridebant. Postridiè verò totus campus hominibus hos imitantibus plenus erat: sempérque *adeò*, cùm non aliud quid quam magìs serium tractarent, hoc ludo utebantur.

Alium verò aliquando videns cohortis præfectum ducentem cohortem à fluvio ad prandium singulis singulos sequentibus, & cùm tempus ipsi

1 Πεδίον πᾶν τῶν] Vulgò legunt, πεδίον πάντων &c. Ultrò tamen Stephano accedo, qui πᾶν τῶν reponendum censuit. Leunclavium etiam aliósque Interpretes à nobis stare invenio. Verba his Xenophonteis omninò similia conjunxit Homerus:

Τῶν δ' ἄπαν ἐπλήσθη πεδίον. Il. ύ. v. 156.

2 Ἐπὶ τὸ ἄριστον] In vulgatis ferè omnibus legitur Ἐπὶ τὸ ἀριστερόν. Quam qui primi lectionem admiserunt, intelligi forsan hoc voluêre loco παραγωγὴν illam, quæ ἐν εὐωνύμῳ seu εὐώνυμος apud Tacticos appellatur. At rectè observavit Leunclavius non solere dici ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν, sed ἐπ' ἀριστερὰ, sicut ἐπὶ δεξιὰ, ἐπὶ θάτερα. MS. Bodl. exhibet τὸ ἄριστον, quod in ἀριστερὸν tandem malè mutatum fuisse arbitror, propter verba illa mox sequentia, κατέκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Quid enim? dici potuit: num eos jam ἐπὶ τὸ ἄριστον ducit cohortis præfectus, quos jubet paulò post ἐπὶ τὸ δεῖπνον discumbere? At nulla est ab his verbis posterioribus lectioni nostræ

καιρὸς εἶναι, [1] παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μετώπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τούτου δὴ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὁπότε δὲ αὖ ἐδόκει αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν [2] εἰς τέτταρας ἄγειν τὸν λόχον· ἔτω δὴ οἱ πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον, ὡς εἰς τέσσαρας ἴοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, [3] παραγγείλας αὖ εἰς ἕνα ἰέναι, ἔτως εἰσῆγε τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τότε κατ' ὀρὰν

esse videbatur, jubentem secundum manipulum promovere in frontem, & *dein* tertium, & quartum: cùm autem in fronte jam manipulorum duces essent, mandabat in binos *explicatum* manipulum ducerent: deinde igitur decuriones in frontem promovebant: rursùs cum opportunum ipsi visum esset, imperabat in quaternos *explicatum* manipulum ducerent: atque ità quinque virorum duces etiam procedebant, ut in quaternos manipulus *explicatus* iret: postquàm verò ad tabernaculi fores preventum esset, tum signo dato jubens ut rursùs singulatim incederent, manipulum primum introducebat, & alterum jubebat hunc à

stræ difficultas: nam apud Auctores ἄριστον & δεῖπνον æquam sæpè potestatem obtinent; id quod testatum reliquerunt Eustathius & Athenæus; quorum hic, paucis de temporibus cibi sumendi prolatis, ità demum loquitur: Μήποτε δὲ συνωνυμεῖ τὸ ἄριστον τῷ δεῖπνῳ· ἐπὶ γὰρ τῆς πρωΐας, πατρικῆς ἔτι,

Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντ', ἀπὸ δ' αὐτὰ θωρήσσοντο. lib. I. p 11.

Ubi interpres Athenæi (quod obiter notandum est) haud accuratè reddit *μήποτε aliquando*: addubitantis enim & rem quasi discutiendam proponentis vox est, quâ uti solent Scholiastæ veteres, & ii qui locum Auctoris alicujus exponunt, vertique debet, *videndum verò ne fortè*, subaudito sc. ἔστι. Eustathius autem ad Il. ρ'. p. 1833. de vocibus ἄριστον, δεῖπνον & δόρπον, quæ apud Æschylum simul occurrunt, hæc habet; εἰ δὲ μέμνηται ἀρίστου καὶ δείπνου καὶ δόρπου, ἀλλ' αὐτὰ δύο εἰσὶν, οἷα συνωνυμούντων τῷ δείπνῳ καὶ τῷ ἀρίστῳ. καὶ τῷ αὐτῷ, ποτὲ μὲν ἀρίστῳ, ποτὲ δὲ δείπνῳ ὀνομαζομένῳ.

1 Παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον &c.] Rectè notat Cl. Bos in *Observat. miscel.* Interpretem locum hunc parum intellexisse, qui παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον &c. sic reddit, *posteriorem manipulum, prætorito tertio & quarto, in frontem procedere jubet.* Hæc enim non est mens Auctoris, quòd Centurio ille juberet posteriorem tantùm manipulum in frontem procedere, sed omnes quatuor: nam alioqui fieri non posset, ut οἱ λοχαγοὶ ἐν μετώπῳ essent, quatuor scilicet, ut mox sequitur. Quare τὸ παράγειν hîc non est *præterire*, vel *prætereitis aliis procedere*, sed *promovere ab altitudine in longitudinem*, quod fit ad porrigendam frontem, ut docent Tactici: & ὕστερος hîc est *qui priorem sequitur*, idem quod δεύτερος: nam ut hîc λόχον ὕστερον, τρίτον, τέταρτον, ità mox δεύτερον τάττει, τρίτον, τέταρτον habet. Stephanus etiam δεύτερον, pro ὕστερον, laudat in margine: sed mutatione istâ non opus est.

2 Εἰς τέτταρας ἄγειν] Deest in plerisque libris illud ἄγειν: quod tamen, à Stephano & Leunclavio admissum, omninò recipiendum putamus.

3 Παραγγείλας αὖ &c.] Libri alii dant παραγγείλας δύο εἰς ἕνα ἰόντων, εἰσῆγε, &c. alii, ——δύο εἰς ἕνα ἰέναι τάττων, εἰσῆγε, &c. Placet Stephano, Leunclavio & Brodæo, pro ἰόντων reponere ἰέναι. Stephanus etiam ἔτως, potius quàm τάττων, ante εἰσῆγε locum posse habere existimat: &, cum eo, tum Leunclavio teste, Camerarius αὖ, non δύο, post παραγγείλας, in manu exaratis reperit. Locus omninò turbatus est; nec ulla ex his omnibus, quæ circumferentur, lectionibus sensum exhibet idoneum. Iis itaque inter se collatis, & conjecturis Stephani & Leunclavii in auxilium vocatis, aliam scripturam, ex prioribus illis concinnatam, damus; quæ ut sensum haud incommodum præstat, ità huic loco satis convenire videatur, in quo plus vice simplici has ipsas particulas, αὖ & ἔτω, consimili modo adhibuit Auctor.

ἕπεσθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον ὡσαύτως παραγγείλας, ἡγεῖτο εἴσω· ἕτω δὴ εἰσαγαγὼν καὶ ἐκλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο· τοῦτον ὁ Κῦρος ἀγασθεὶς τῆς τε προθυμίας, καὶ τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐκάλεσεν αὖ καὶ ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ζῦν τῷ ταξιάρχῳ. Παρὼν δέ τις ἐπὶ τὸ δεῖπνον κεκλημένος ἄλλος ταξίαρχος, Τὴν δ' ἐμὴν, ἔφη, ὦ Κῦρε, τάξιν οὐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε παρῇ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλος ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἐξάγει μὲν ὁ ἡγεμὼν τὸ τελευταῖον λόχον τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τοὺς πρώτους εἰς μάχην τεταγμένους· ἔπειτα δὲ ὁ ἡγεμὼν τὸ ἕτερον λόχον ἐπὶ τούτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως· ὅπως καὶ ὅταν δέῃ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστανται ὡς δεῖ ἀπιέναι. Ἐπειδὰν δὲ καλασῶμεν εἰς τὸν δρόμον, ἔνθα περιπατῶμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἕω ἴωμεν, ἐγὼ ἡγοῦμαι, καὶ ὁ πρῶτος λόχος, πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ [1] τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν δ', ἔφη, πρὸς ἑσπέραν ἴωμεν, ὁ ἡγεμών τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι ἀφηγεῖσθαι. Ἐμοὶ μέντοι ὅμως πειθονται ὑστέρῳ ἰόντι, ἵνα

tergo ſequi; & cùm tertio itidem quartóque præcepiſſet, ducebat intrò: atque ità cùm eos introduxiſſet, eodem juſſit ordine diſcumbere, quo ingreſſi eſſent: hunc *ergò* Cyrus admiratus, & ob manſuetudinem, & diſciplinam, & diligentiam, hanc quoque unà cum præfecto cohortem ad cœnam invitavit. Cùm autem alius quidam cohortis præfectus ad cœnam vocatus adeſſet, Meam verò, inquit, cohortem ad *tuum hoc* tabernaculum, Cyre, non invitas? atqui *illa* quoties ad cœnam venit, hæc omnia facit; & ubi finis convivio fiat, extremus ultimi manipuli ductor *ſuum* manipulum educit, qui *quidem* poſtremos habet primo ad pugnam loco diſpoſitos: deindè poſt hos extremus alterius manipuli ductor, ſimilíque ratione & tertius & quartus; ut etiam quando neceſſe ſit ab hoſtibus pedem referre, ſciant, quo pacto recedere oporteat. Poſtquam verò in curriculo conſtitimus, ubi deambulamus, cùm quidem verſùs ortum progredimur, ego præire ſoleo, & primus manipulus primum habet locum, & alter ſuum, & tertius & quartus, ac manipulorum decuriæ, & quiniones, donec ego jubeam: cùm verò verſus occidentem progredimur, *tum* & extremi ductor agminis & *cum eo* poſtremi primo loco ſunt in abitu duces. Ac nihilominùs parent mihi qui proficiſcor ultimus, ut

1 Τῶν λόχων] Pro λοχαγῶν, quod libri quidam peſſimè repræſentant, Stephanus & Leunclavius λόχων rectè poſuêre, re ipsâ duce, aſſentientéque etiam MSto Bodleiano.

ἐθίζωνται καὶ ἕπεσθαι, καὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁμοίως πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Η καὶ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖτε; Οποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιούμεθα, νὴ Δία. Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελεῖτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἅμα δὲ ὅτι τά τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς [1] ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Επεὶ δὲ πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλοῦν ὑμῖν δίκαιον καὶ τὴν εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοιγε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς γαστέρας ἡμῖν παρέξεις. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσε ταύτην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Αἰσθανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι, τοὐντεῦθεν πάντες αὐτὰς ἐμιμοῦντο.

Ἐξέτασιν δὲ ποιῶν τῶν Κύρου πάντων ποιουμένων ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σύνταξιν, ἦλθε παρὰ Κυαξάρους ἄγγελος, λέγων ὅτι Ινδῶν παρεῖη πρεσβεία· Κελεύει σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρους· βέλτιον γάρ σε ὡς εὐκοσμότατα καὶ λαμπρότατα προσελθεῖν, ὡς ὀψομένων τῶν Ινδῶν ὅπως ἂν προσίῃς. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος

& ſequi & præire pari cum obedientiâ conſueſcant. Et Cyrus, inquit, Hoccine ſemper facitis? Profectò, reſpondit ille, quoties cœnam inſtruimus, Vos igitur, inquit, *ad cœnam* voco, partim quòd & in accedendo & in abeundo ſtudiosè ſervatis ordines, partim quòd *illud* & interdiu & noctu *facitis*, partim quòd & corpora deambulando exercetis, & animos docendo meliores redditis. Quandoquidem igitur omnia duplicia facitis, æquum eſt vobis etiam duplex epulum præberi. Minimè profectò, ait cohortis *illius* præfectus, uno quidem die; niſi nobis duplices etiam ventres dabis. Ac tum quidem hoc pacto finem hujus convivii fecêre. Poſtridiè autem Cyrus illum ordinem, quemadmodùm dixerat, & ſequenti die vocavit. Quæ cùm cæteri animadverterent, omnes deinceps eos imitabantur.

Cùm autem Cyrus aliquando *militem* univerſum in armis luſtraret & inſtrueret, à Cyaxare venit nuntius, qui diceret ab Indis legatos adeſſe: Quapropter te quamprimùm *ad ſe* venire jubet *Cyaxares*, Quin & veſtem, inquit nuntius, pulcherrimam à Cyaxare tibi fero: te enim quàm ornatiſſimè ſplendidiſſiméque advenire cupit: quippe quia Indi ſpectaturi ſunt, quo cultu accedas. Hæc cùm audiſſet Cyrus,

1 Ωφελεῖτε] Stephanus primus verbum hoc à margine ad proprium ſuum locum revocavit: quam emendationem præcedentium verborum, περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, ſtructura poſtulat, firmátque MSti Bodl. auctoritas. Alii autem libri dant ὠφελεῖν.

παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον στῆναι, ἐφ' ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν· καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυτὰ τοῦτον παραγγεῖλαι, καὶ διὰ πάντων οὕτω παραδιδόναι ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ πειθόμενοι ταχὺ μέντοι παρήγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγένετο τὸ μὲν μέτωπον [1] ἐπὶ διακοσίων, (τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθος ἐφ' ἑκατόν. Επεὶ δὲ καλέσησαν, ἕπεσθαι ἐκέλευσεν ὡς ἂν αὐτὸς ἡγῆται· καὶ εὐθὺς προχάζων ἡγεῖτο. Επεὶ δὲ καλενόησε τὴν ἀγυιὰν, τὴν πρὸς τὸ βασίλειον φέρουσαν, στενοτέραν οὖσαν, ἢ ὡς ἐπὶ μεγάλης πάντας ἰέναι, [2] παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ' ὀρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διαπαντὸς οὕτως, αὐτὸς μὲν ἡγεῖτο οὐκ ἀναπαυόμενος, αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοστύες κατ' ὀρὰν ἑκάστη τοῖς ἔμπροσθεν εἵποντο. Επεμψε δὲ καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ στόμα τῆς ἀγυιᾶς,

imperavit præfecto cohortis loco primo in acie constituto, ut in fronte consisteret, cohorte singulatim ductâ, latus ipse dextrum tenens: & jussit hunc eadem secundo imperare, & per omnes sic *imperata* tradi jussit. Illi dicto audientes & celeriter quidem *hæc* imperant, & celeriter imperata faciunt: breviquè tempore frons ad ducentos, (tot enim erant cohortium præfecti) altitudo *agminis* ad centum habuit. Cùm jam *hoc ordine* constitissent, eos ità sequi jussit, ut ipse præcederet: & mox citato gradu præcedebat. At ubi viam, quæ ad regiam tendebat, arctiorem esse animadvertisset, quàm ut omnes in fronte progredi possent, jussis primis *in ordine* millenis militibus *ità se* sequi, ut collocati fuerant, alterisque hos à tergo sequi, & cæteris *deinceps* omnibus eodem servato ordine *procedere*, ipse sine intermissione præibat, aliique milleni milites *totidem* præcedentes à tergo subsequebantur. Ministros etiam duos ad viæ aditum misit,

1 Επὶ διακοσίων] Hanc scripturam omnes libri tuentur; pro eâ tamen τριακοσίων reponi debere contendit Lounclavius. Cùm enim, inquit, XXXCIↃ Persarum in exercitu Cyri fuerint, & hos omnes tunc lustratos instructósque fuisse paulò ante memoretur; necesse erit hìc, pro ἐπὶ διακοσίων, scribi, ἐπὶ τριακοσίων: cùm centies ducenti sint XXCIↃ duntaxat, centies verò trecenti, XXXCIↃ qui numerus integer hujus exercitûs erat. Sic ille. At nihil forsan impedit quo minùs statuamus, Cyri hanc phalangem ex XXCIↃ constitisse, reliqua autem XCIↃ alarum locum obtinuisse.

2 Παραγγείλας τὴν &c.] Sic rescripsi, Gabrielium & Camerarium secutus: Vulgò erat, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δευτέραν κατ' ὀρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν ἔταξε· καὶ διαπαντὸς οὕτως αὐτὸς μὲν &c. Ego verò illud ἔταξε, à librariis additum, delendum, & notam distinctionis post ἕτως ponendam puto: sic demum facilis loci sensus exoritur, qui anteà omninò erat impeditus. Stephanus quidem vulgatam lectionem depravatam esse vidit; ideóque particulam δὲ inter τὴν & δευτέραν inserendam curavit, & ad illud ἔταξε positâ suspectæ lectionis notâ, in margine scribit aliam dari hujus loci lectionem, quæ non agnoscit ἔταξε nec καὶ ante διαπαντός.

ὅπως εἴ τις ἀγνοοίη, ζημαίνοιεν τὸ δέον ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Κυαξάρους θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ ταξιάρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος, τοὺς δὲ δωδεκάρχας ἐν μετώπῳ καθίσαναι περὶ τὸ βασίλειον· καὶ τῷ δευτέρῳ ταυτὰ ἐκέλευσε παραγγεῖλαι, καὶ διαπαντὸς ἕτως. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δ' εἰσήει πρὸς τὸν Κυαξάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ [1] οὐδέν τι ὑβρισμένῃ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαξάρης, τῷ μὲν τάχει ἥσθη, τῇ δὲ φαυλότητι τῆς στολῆς ἠχθέσθη, καὶ εἶπε, Τί τοῦτο, ὦ Κῦρε; οἷον πεποίηκας, ἵτω φανεὶς τοῖς Ινδοῖς; Ἐγὼ δ', ἔφη, ἐβουλόμην σε ὡς λαμπρότατον φανῆναι· καὶ γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱὸν, ὡτιμεταλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Καὶ πολέρως ἂν, ὦ Κυαξάρη, μᾶλλον σε ἐκόσμων, εἴπερ πορφυρίδα ἐνδὺς, καὶ ψέλλια λαβὼν, καὶ στρεπτὸν περιθέμενος, σχολῇ κελεύοντί σοι ὑπήκουόν σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ δυνάμει ἵτως ὀξέως σοι ὑπακούω, διὰ τὸ σὲ τιμᾶν, ἱδρῶτι καὶ σπουδῇ καὶ αὐτὸς κεκοσμημένος, καὶ σὲ κοσμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους

qui, quid facto opus esset, si quem fugeret, significarent. Cùm autem Cyaxaris ad portam perveniſſent, præfecto primæ cohortis imperat, ſic cohortem inſtrueret, ut ejus alitudo duodenos contineret, præfectos autem duodenûm militum propter regiam in fronte conſtitueret; atque eadem ſecundo jubet imperari, & ſic deinceps omnibus. Atque hæc illi quidem faciebant: *Cyrus* autem ipſe ad Cyaxarem veſte *indutus* Perſicâ ambitionem minimè indicanti ingreſſus eſt. Et Cyaxares eum cùm vidiſſet, celeritate quidem delectabatur, at vilitate veſtis offenſus erat, dixitque, Quid hoc, Cyre, eſt? cujuſmodi rem facis, qui habitu tali in conſpectum Indorum venis? Ego verò te quàm ſplendidiſſimum conſpici volebam: nam hoc mihi ornamento fuiſſet, *te*, meæ ſororis filium, quàm magnificentiſſimè ornatum conſpici. Et Cyrus ad hæc reſpondit, Utro te modo, Cyaxares, magìs ornâſſem, ſi purpurâ indutus, adhibitis armillis, & torquatus, tibi mandanti lentè paruiſſem, an nunc *potiùs*, cùm tali tantóque *ſtipatus* exercitu, tam velociter, honoris tui causâ, tibi pareo, ſudore & celeritate cùm ipſe ornatus *adſum*, tum te orno, & cæteros *etiam*

1 Οὐδέν τι ὑβρισμένῃ] Rectè notavit Cl. Lambertus Bos in *Obſerv. miſcel.* ὑβρισμένον eleganter dici id quod *ambitioſum eſt*, & *inſolenter ornatum*. Sic apud Eurip. *Phœniſ.* v. 1178. & ſeq.

——ὦ σημεῖ' ἔχων
Ὑβρισμένα, ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα.

Ubi Scholiaſtes hæc: Οὐκ ἔχων——σημεῖα ὑπερήφανα καὶ μετ' ἀλαζονείας. Ælian. item *Var. Hiſt.* lib. x. c. 31. ubi agit de lege Perſarum, quando Rex in Perſide equitat, omnes, inquit, ei munera offerunt, agricolæ & opifices, ſed οὐδὲν τῶν ὑβρισμένων, οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν, i. e *nihil eorum quæ ambitioſa, aut valdè pretioſa ſunt*. Et à Xenophonte quidem ipſo mox exponitur στολὴν οὐδέν τι ὑβρισμένην, per στολὴν φαύλην, *vilem ſtolam*, ſive, per φαυλότητα τῆς στολῆς.

ἐπιδεικνύς ζοι ἅτω πειθομένης; Κῦρος μὲν ἂν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κυαξάρης νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ἐκέλευσεν ἄγειν τὲς Ινδές. Οἱ δ' Ινδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψειε ζφᾶς ὁ Ινδῶν βασιλεὺς, ἢ κελεύσειεν ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτε ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε ἢ τῷ Ασσυρίῳ· ἐπεὶ δέ ζε ἀκέσαιμεν, ἐκέλευσεν αὖ ἐλθόντας πρὸς τὸν Ασσύριον ἢ ἐκείνε τὰ αὐτὰ ταῦτα πυθέσθαι· τέλος δ' αὖ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰπεῖν ὅτι ὁ Ινδῶν βασιλεὺς, τὸ δίκαιον ζκεψάμενος, φαίη μετὰ τὲ ἀδικημένε ἔσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Εμὲ τοίνυν ἀκέλε, ὅτι ἂκ ἀδικῆμεν τὸν Ασσύριον ἀδέν· ἐκείνε δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε ὅ, τι λέγει. Παρὼν δὲ ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν Κυαξάρην, Η ἢ ἐγὼ, ἔφη, εἶπω ὅ, τι γιγνώσκω; Καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Υμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ινδῶν βασιλεῖ τάδε, (εἰ μή τι ἄλλο δοκεῖ Κυαξάρει) ὅτι φαμὲν ἡμεῖς, εἴ τι φησὶν ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Ασσύριος, αἱρέμεθα αὐτὸν τὸν τῶν Ινδῶν βασιλέα δικασήν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσαντες ᾤχοντο. Επειδὴ δὲ οἱ Ινδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κῦρος πρὸς τὸν Κυαξάρην ἤρχετο λόγε τοιῶνδε·

Ω Κυαξάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον ἀδέν τοι πολλὰ ἔχων ἴδια χρήματα οἴκοθεν· ὁπόσα δ' ἦν, τέτων πάνυ ὀλίγα λοιπὰ ἔχω· ἀνήλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τὲς στρατιώτας· ἢ τῦτο ἴσως

tibi tantoperè obsequentes exhibeo? Cyrus sanè hæc dixit; Cyaxares autem eum rectè dicere arbitratus, Indos introduci jussit. Indi verò ingressi se missos à rege Indorum aiebant, & jussos interrogare, quâ de re bellum inter Medos & Assyrium *susceptum* esset; ac te *quidem* postquam audissemus, *nos* ad Assyrium quoque proficisci, & de his ipsis ab illo etiam percunctari jussit: tandem verò utrique vestrûm nuntiare, regem Indorum dicere, se juris & *æqui* ratione habitâ, staturum ab illo cui fieret injuria. Ad hæc respondit Cyaxares, Me igitur audite, nullâ nos omninò injuriâ Assyrium afficere: quid ipse dicat, profecti *ad eum* exquirite. Cyrus autem, qui aderat, Cyaxarem interrogavit, &, Num ipse etiam, inquit, dicam quod sentio? Et Cyaxares *eum loqui* jussit. Vos igitur, ait, Indorum regi hæc nuntiate, (nisi quid aliud Cyaxari videatur) dicere nos, si quam à nobis *sibi* factam injuriam dicat Assyrius, ipsum nos Indorum regem judicem eligimus. His illi auditis abierunt. Cùm autem egressi essent Indi, Cyrus ad Cyaxarem hujusmodi sermone cœpit uti.

Equidem *ad te*, Cyaxares, veni, non multas *mecum* pecunias meas domo ferens; quæ autem *mihi* erant, earum exiguam admodùm summam reliquam habeo; quippe qui in milites, ait, *eas* expenderim; ac tu forsan

θαυμάζεις σὺ, ὡς ἀνήλωκα ἐγὼ, σὲ αὐτὸς τρέφουλα. Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν, ἢ τιμῶν καὶ χαριζόμενος, ὅταν τινὰ ἀγασθῶ τῶν στρατιωτῶν. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν, ὃς ἂν τις βούληται ἀγαθὸς συνεργὸς ποιεῖσθαι ὁποιουσοῦν πράγματα, ἥδιον εἶναι εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιοῦντα παρορμᾶν, μᾶλλον ἢ λυποῦντα καὶ ἀναγκάζοντα· ὃς δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ποιήσασθαί τις βέλοιτο συνεργὸς προθύμους, τούτους πάντάπασιν ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλους γὰρ, οὐκ ἐχθροὺς, δεῖ εἶναι τοὺς μέλλοντας ἀπροφασίστους συμμάχους ἔσεσθαι, καὶ μήτε ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ ἄρχοντος φθονήσοντας, μήτε ἐν τοῖς κακοῖς προδώσοντας. Ταῦτ' ἔν ἐγὼ οὕτω προγιγνώσκων, χρημάτων δοκῶ προσδεῖσθαι. Πρὸς μὲν ἕν σὲ πάντα ὁρᾶν, οὐκ αἰσθάνομαι δαπανῶντα πολλὰ, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν δ' ἀξιῶ κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμὲ, ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψῃ χρήματα. Ἦν γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὁπότε δεοίμην, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμι, [1] ὃ μέλλει καὶ

miraris, quo pacto expenderim, eos cùm tu alas. *Verum* certò scias, inquit, me non aliter eas expendisse, quàm præmiis tribuendis & largiendo, quoties aliquem militum suspicerem. Nam mea hæc sententia est, inquit, omnes, quoscunque *sibi* quis fideles adjutores quacunque in re gerendâ efficere velit, suavius esse benè tum dicendo tum faciendo potiùs *ad ejusmodi munus* excitare, quàm offendendo & cogendo: & quos quidem in rebus bellicis adjutores *sibi* alacres quispiam conciliare velit, eos omninò & dictis bonis & factis captandos arbitror. Amicos enim, non inimicos, oportet esse, qui sine excusatione *tergiversationéque* in bello socii futuri sint, nec in secundis imperatoris rebus invidi, nec in adversis futuri sint proditores. Hæc igitur ego cùm ità *apud animum* statuta habeam, pecuniis mihi pluribus opus esse puto. Cæterùm ad te in omnibus respicere, quem sumptus graves facere intelligo, mihi absurdum videtur; communiter autem tibi & mihi providendum arbitror, nè te pecuniæ deficiant. Nam tibi si abundè suppetant, scio mihi quoque facultatem fore accipiendi, cùm opus erit; præsertim si *eas* in ejusmodi quendam usum accipiam, in quem quod expensum fuerit

1 Ὃ μέλλει καὶ &c.] Sub his verbis mendum delitescere suspicatur Stephanus, & vel legendum εἰς ὃ, vel ὃ in ᾧ, *ubi*, mutandum, putat. At leniori forsan ellipseos ope locum sartum tectum præstare licet. Apud Auctores certè non desunt exempla præpositionis εἰς simili ferè modo ante suum casum subaudiendæ. Sic apud Thucyd. καὶ τῇ κρήνῃ, τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι, φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιρρόῃ ὀνομασμένῃ, ἐκείνῃ τε ἐγγὺς οὔσῃ, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, lib. 2. p. 94 edit. Oxon. Schol. ad hæc verba, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, inquit, λείπει εἰς· ἢ ἦ, εἰς τὰ πλείστου &c.

καὶ σοὶ δαπανηθὲν βέλτιον εἶναι. Ἐναγχος ἔν τοι μέμνημαι ἀκούσας, [1] ὡς ὁ Ἀρμένιος καταφρονοίη καὶ νῦν, ὅτι ἀκούει τὰς πολεμίους προσιόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ ὅτε στράτευμα πέμποι, ἢ τὸν δασμὸν, ὃν ἔφει, ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐκεῖνος· ὥστε ἐγώ τε ἀπορῶ, πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι καὶ πειρᾶσθαι ἀνάγκην αὐτῷ προσθεῖναι, ἢ λυσιτελεῖ ἐάσαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τοῦτον πολέμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο, [2] Αἱ δ' οἰκήσεις αὐτῷ πότερον ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσὶν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Αἱ μὲν οἰκήσεις γε πάνυ ἐν ἐχυροῖς· καὶ ἐγὼ γὰρ τοῦτο οὐκ ἠμέλησα· ὄρη μέντοι ἐστὶν, ἔνθα δύναιτ' ἂν ἀπελθὼν, ἐν τῷ παραχρῆμα ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, τοῦ μήτ' αὐτός γε ὑποχείριος γενέσθαι, μηδὲ ὅσα

tibi etiam majus commodum adlaturum est. Nuper igitur audire de te memini, Armenium te nunc contemnere, qui hostes adversùm nos adventare audiat; ac neque copias mittere, neque tributum debitum adferre. Nimirum, inquit, facit hæc ille, Cyre; ut equidem dubius sim animi, utrum mihi melius sit bello *eum* adgredi & ad cogendum vires *nostras* conferre, an expediat in præsens missum eum facere, nè hunc etiam hostem cæteris illis adjungamus. Et Cyrus interrogabat, Num verò domicilia ejus munitis in locis *sita* sunt, an iis, quæ facilè adiri possint? Domicilia quidem *ejus*, respondit Cyaxares, non admodùm munitis in locis *sita sunt*; nam illam ego rem non neglexi: sunt tamen montes, in quos si se recipiat, statim *sic* tutus esse possit, ut nec ipse in potestatem alicujus redigi possit, nec quæcunque

1 Ὡς ὁ Ἀρμένιος &c.] Armenius nempe, cùm audîsset Assyriorum regem tot gentes (pag. 45. suprà memoratas) ad arma contra Cyaxarem capienda concîtâsse, ratus se jam felicem recuperandæ libertatis occasionem nactum esse, neque auxilium illi misit, neque tributum solvit; contra pacta conventa quæ ab Astyage bello superatus, cum Medis hâc de re inierat. Accidit hæc Armenii defectio, ex Usserii sententiâ, anno M. 3447 Julianæ periodi, 4157 ante æram Christianam, 557. tertio autem regnantis Nerigliſſaros anno, qui Evilmerodacho in Assyriorum imperio successerat.

2 Αἱ δ' οἰκήσεις αὐτῷ &c.] Vulgo, αὐτῶν. Quæ utcunque ferri possit lectio, ei tamen hanc, quam damus, à Stephano meritò prælatam arbitror. Nam quæ præcedunt & mox sequuntur verba, ad ipsum Armeniæ Regem, non Populum ejus imperio subjectum, potissimùm spectant. Interpretes quoque veteres. Gabrielium volo & Philelphum, hanc nostram lectionem secutos video. Armeniæ autem, apud Auctores, plures nominantur montes; & de his *Paryadres*, qui dicitur, propter aquas, silvas, & præruptos vertices, tutissimum erat receptaculum. Et toti quidem regioni huic montes nomen dedisse videantur: Græcisque adeò fides haud habenda est, qui id eam ab *Armeno* quodam, Jasonis comite, traxisse finxerunt. Bochartum audio libentiùs, qui, in *Phaleg.* lib. 1. c. 3. putat הר־מני, quasi montem *Minni*, primogenium nomen esse; in quâ opinione firmatum se dicit, Jonathanis Chaldæi & Symmachi interpretationibus ejusdem loci, Amos 4, 3. והשלכתנה הדרמונה quem Jonathan ità exponit מן טורי הרמני *ultra montes Harmini*, id est, *Armeniæ*: de Symmacho autem Theodoretus, ὁ δὲ Σύμμαχος τὸ Ἀρμανὰ Ἀρμενίαν ἡρμήνευσεν, *Symmachus vocem* ARMANA *Armeniam* interpretatus est. Hieronymus in locum:—— & *transferri in Armon, montes Armeniæ, qui Medis Persisque confines sunt.*

ἐνταῦθα δύναιτο ὑπεκκομίσασθαι, εἰ μή τις πολιορκοίη προσκαθήμενος, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πατὴρ πολὺν ἐποίησεν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος λέγει τάδε, Αλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι προσθεὶς, ὁπόσοι δοκοῦσιν ἱκανοὶ εἶναι, οἶμαι ἄν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῆσαι αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα πέμπειν, καὶ ἀποδοῦναι τὸν δασμόν σοι· ἔτι δὲ ἐλπίζω καὶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νῦν ἐστί. Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνους ἐλθεῖν πρός σε μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς. Ακούω γὰρ καὶ συνθηρευτάς τινας τῶν παίδων αὐτῷ σοι γενέσθαι, ὥστε ἴσως ἂν καὶ πάλιν ἔλθοιεν πρός σε· ὑποχειρίων δὲ γενομένων τινῶν αὐτῶν, πάντ' ἂν πραχθείη, ἢ ἡμεῖς βουλόμεθα. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, σύμφορον εἶναι, τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα βουλευομένους; Μᾶλλόν γ' ἄν οἶμαι, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἴ τις ὁρμῷτο ἐπ' αὐτούς, ἀπαρασκευαστότεροι ἂν λαμβάνοιντο. Ακουε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἤν τι σοὶ δόξω λέγειν. Εγὼ πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμοῦ Πέρσαις τεθήρακα ἀμφὶ τὰ ὅρια τῆς σῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Αρμενίων, καὶ ἱππέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων ἀφικόμην. Τὰ μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, ἐκ ἂν ὑποπτεύοιο· εἰ δὲ πολὺ πλείων ἡ δύναμις φαίνοιτο ἧς εἰώθεις ἔχων θηρᾶν, τοῦτο ἤδη ὕποπτον ἂν γίγνοιτο·

in illos clam ſubvehenda curaverit, niſi quis *eum* diutiùs ibidem hærendo obſideat, quemadmodùm pater meus olim fecit. Tum Cyrus hæc verba facit, Si autem mittere me voles, *tantâ* equitum manu mihi adjunctâ, quanta ſufficere videatur, arbitror *me*, diis juvantibus, effecturum ut & copias mittat, & tributum tibi pendat: immò præter hæc ſpero confore ut nobis ſit, quàm nunc eſt, amicior. Et Cyaxares inquit, Ego quoque ſpero illos ad te libentiùs acceſſuros, quàm ad nos. Nam quoſdam ex ipſius liberis tecum *olim* venari ſolitos audio, iique adeò fortaſsìs ad te rursùs acceſſerint: eorum verò quibuſdam in poteſtatem *tuam* redactis, omnia confici ex animi noſtri ſententiâ poſſint. Nempè, inquit Cyrus, tibi conducere vitletur, noſtra hæc ut celentur conſilia? Imò certè *hoc pacto*, ait Cyaxares, & faciliùs ipſorum aliquis in poteſtatem *noſtram* venerit, & ſi quis in eos impetum faciat, minùs paratos deprehenderit. Audi igitur, inquit Cyrus, ſi aliquid dicere tibi videbor. Ego quidem ſæpè cum omnibus, qui mecum ſunt, Perſis, ad tuæ Armeniorumque regionis fines venatus ſum, atque etiam aliquando quibuſdam equitibus hinc è numero ſociorum *noſtrorum* adſumptis, *illuc* acceſſi. Ergo minimè ſuſpectus fueris, ait Cyaxares, ſi his conſimilia facias: ſin autem majores copiæ conſpiciantur, quàm quibus uti ad venandum conſueviſti, id demùm ſuſpicioni locum dederit.

Αλλ' ἔσιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν καλὴν σκευάσαι καὶ ἐνθάδε ἐκ ἀπίθανον· καὶ ἤν τις ἐκεῖσε ἐξαγγείλῃ ὡς ἐγὼ βουλόμην μεγάλην θήραν ποιῆσαι, καὶ ἱππέας, ἔφη, αἰτοίην ἄν σε ἐκ τῶν φανερῶν. Κάλλιστ', ἔφη, λέγεις, ὁ Κυαξάρης· ἐγὼ δέ σοι ἐκ ἐθελήσω διδόναι πλὴν μειρίους τινὰς, ὡς βουλόμενος πρὸς τὰ φρούρια ἐλθεῖν τὰ πρὸς τῇ Ασσυρίᾳ. Καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη, βούλομαι ἐλθὼν καλὴν σκευάσαι αὐτὰ ὡς ἐχυρώτατα. Οπότε δὲ σὺ προελήλυθοίης σὺν ᾗ ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρῷης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι ἄν σοι ἱκανὰς ἱππέας καὶ πεζοὺς τῶν παρ' ἐμοὶ ἠθροισμένων, ἃς σὺ λαβὼν, εὐθὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν πειρῴμην μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἴπερ καιρὸς εἴη, ἐπιφανείην.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φρούρια ἤθροιζεν ἱππέας τε καὶ πεζούς, καὶ ἁμάξας δὲ ζίτου προέπεμπε τὴν ἐπὶ τὰ φρούρια ὁδόν. Ο δὲ Κῦρος εὐθέως ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ; καὶ ἅμα [1] πέμπων ἤτει τὸν Κυαξάρην τῶν νεωτέρων ἱππέων.

At licet, inquit Cyaxares, cauſam quandam ad perſuadendum haud parum aptam & hìc prætexere; & ſi quis famam illò deportet, velle me magnam venationem inſtituere, & *ſi* palam, ait, equites *ego* abs te petam. Optimè dicis, inquit Cyaxares: ego verò tibi non volam præter modicos quoſdam dare, quaſi qui ad caſtella Aſſyriæ finitima profecturus ſim. Nam revera quidem, inquit, mihi in animo eſt *illò* proficiſci, ut ea quàm munitiſſima reddam. Tu verò tuis cum copiis ubi progreſſus fueris, ac jam biduum venando conſumpſeris, mittam tibi quot ſuffecerint equites peditéſque de iis qui apud me collecti ſunt, quos ubi acceperis, ſtatim pergas; ipſe verò cum reliquis copiis, nè procul à vobis abſim, enitar; ut, ſicubi opportunum fuerit, conſpiciendum me præbeam.

Hoc igitur modo Cyaxares quidem ſtatim & equites & pedites ad caſtella cogebat, atque etiam currus cum commeatu eâ, quæ ad caſtella *duceret*, viâ præmittebat. Cyrus autem, profectionis cauſâ, confeſtim rem divinam faciebat, ac ſimul mittit qui à Cyaxare de equitibus *aliquos* peterent.

1 Πέμπων ἤτει &c.] Libri nonnulli exhibent —— ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἱππέων. In Aldinâ verò, Florent. & Stephani editionibus non occurrit iſta præpoſitio. Muretus eam ante τὸν Κυαξάρην ponendam putat: atque hunc ſanè locum obtinet in MSto Bodleiano. Mihi autem præpoſitio ad tuendam loci integritatem minimè neceſſaria videtur: quippe qui ellipticam exhibeat loquendi rationem, ab Auctoribus ſubindè uſurpatam. De uſu verbi πέμπω, pro πέμπω παρίσζειν, παρισζέις vel aliquo ſimili ſimpliciter poſiti, lis nulla moveri poteſt. Unum tantùm hujuſmodi exemplum proferam, in quo ἤτει, perindè atque in hoc loco, participium, à πέμπω formatum, ſtatim ſubſequitur: πέμψας γὰρ ἤτει παρ' αὐτῶν πανίας χιλίους. Plutar. Amator.

Ὁ δὲ, πάνυ πολλῶν βυλομένων ἕπεσθαι, ὀ πολλὸς ἔδωκεν αὐτῷ. Προεληλυθότος δ' ἤδη τοῦ Κυαξάρους ζὺν δυνάμει καὶ πεζικῇ καὶ ἱππικῇ τὴν πρὸς τὰ Φρύρια ὁδὸν, γίγνεσθαι τῷ Κύρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Αρμένιον ἰέναι καλά· καὶ ὕτως ἐξάγει δὴ ὡς εἰς θήραν παρεσκευασμένος. Πορευομένῳ δὲ αὐτῷ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίσασθαι λαγώς· [1] ἀεὶ δ' ἐπιπλάμενοι αἴσι ὡς κατεῖδε τὸν λαγὼ φεύγοντα, ἐπιφερόμενος ἔπαισέ τε αὐτὸν, καὶ ζυναρπάσας ἐξῆρε, καὶ ἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφου τινὰ ὀ πρόσω, ἐχρῆτο τῇ ἄγρᾳ ὅ, τι ἤθελεν. Ἰδὼν δὲ ὁ Κῦρος τὸ ζημεῖον, ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε Δία βασιλέα, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας, Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσαι, ὦ ἄνδρες, ἢν θεὸς θέλῃ. Ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὁρίοις ἐγένοντο, εὐθὺς, ὥσπερ εἰώθει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων [2] ὤγμευον αὐτῷ, ὡς

Ille verò, licèt admodùm multi ſequi vellent, non multos *tamen* ei conceſſit. Et Cyaxare jam cum copiis equitum peditumque viâ, quæ ad caſtella ducebat, progreſſo, Cyro ſacra de ſuſcipiendâ in Armenium expeditione auſpicata fuerunt; itaque ergò *ſuos* educit, quaſi ſe ad venandum parâſſet. Et cùm jam iter faceret, mox primo in agro exſurgit lepus: & aquila dextra advolans, cùm leporem fugientem deſpexiſſet, inruens percuſsítque eum, correptumque ſuſtulit, & cùm proximum in collem deportâſſet, pro libidine prædâ uſa eſt. Cyrus hoc quidem ſigno viſo, delectatúſque eſt, & Jovem regem adoravit, & ad eos qui aderant dixit, Hæc ſanè nobis, viri, venatio proſpera, volente Deo, futura eſt. Cùm autem ad fines perventum eſſet, ſtatim, more ſuo, venabatur: ac peditum quidem equitúmque vulgus ordine ante ipſum procedebant, ut

Amator. narrat. p. 772. T. 2. Porrò, τινὲς, ante τῶν νεωτέρων ἱππέων, per ellipſin deeſſe puto; adeò ut plenè in hunc modum diceretur, ——— ἤτει τὸν Κυαξάρην τινὰς τῶν νεωτέρων ἱππέων. Hanc loquendi formam jam paulò ante, & alibi ſæpè, uſurpavit Xenophon: καὶ ἱππέας δὲ ἤδη τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων——& lib. 5. Cyro & Gobryâ inter ſe conloquentibus,——ἵνα σὺ τούτων τινὰ αἰτήσωμαι ——— Apud auctores autem τὶς pati ſolet ellipſin:

Οὕτω μὲν κάλλιστος Ὑλλὰς μακάρων ἀριθμεῖται.

Theocrit Idyl. ιγ'. v. 72. id eſt, τὶς vel εἷς μακάρων. Et hunc Helleniſmum imitatum eſſe Horatium obſervant Interpretes:

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente &c. Od. 13. lib. 3.

Hæc duo loca ab Hor. Vitringa in *Animadv. ad Commentar. Joannis Vorſtii de Hebraiſmis N. T.* adlata video. Hic enim, *Philolog. Sacrâ* p. 137. *in decimâ nonâ* Hebraiſmorum claſſe temerè repoſuit locutionem iſtam:—καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι &c. Matt. 23. 34. ſimiléſque alias, Luc. 11. 49. &. 21. 16. Johan. 6. 39. Rev. 2. 10. quas tamen omnes τινὰς ſolummodò ſubauditum poſtulare, atque adeò benè Græcas eſſe, conſtat

1 Αἰετὸς δ' &c.] Aquilam ſanè veteres præſagam proſperi ſucce sûs alitem exiſtimabant. Exempla plura collegit Alex. ab Alex. *Dier. Genial.* lib. 5. Tom. 2 p. 131. Undè Seneca, *Natur. Quæſt.* lib 2. 32. " Cur ergo, *inquit*, Aquilæ hic ho-" nos datus eſt, ut magnarum rerum fa-" ceret auſpicia?" Et ab Homero τελειότατος πετεηνῶν appellatur:

Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἦκε, τελειότατον πετεηνῶν,
Νιφρὸν ἔχοντ' ὀνύχεσσι, &c. Il. Σ'. v 247.

Ὠγμευον αὐτῷ] Hujus verbi locum ſpurium aliud, ὥρμησεν, in editis fere omnibus

ὡς ἐπιόντες τὰ θηρία ἐξανιστᾶεν, οἱ δὲ ἄριστοι καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς διέτησαν, καὶ τὰ ἀνιστάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ ἦρον πολλοὺς καὶ ζοὺς, καὶ ἐλάφους, καὶ δορκάδας, καὶ ὄνους ἀγρίους· πολλοὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἔτι γίγνονται. Ἐπεὶ δὲ ἔληξαν τῆς θήρας, προῆλθε πρὸς τὰ ὄρια τῶν Ἀρμενίων ἐδειπνοποιήσατο· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις ἐθήρα, προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ὧν ὠρέγετο. Ἐπεὶ δ' αὖ ἔληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαξάρους στράτευμα ὡς ἤσθετο προσιὸν, ὑποπέμψας πρὸς αὐτοὺς, εἶπεν ἀπέχοντας αὐτοῦ δειπνοποιεῖσθαι ὡς δύο παρασάγγας·

adventu ſuo feras excitarent: præſtantiſſimi verò quique tam peditum quàm equitum hinc indè conſtiterunt, excitatáſque *feras* & exceperunt, & inſecuti ſunt, atque multos & apros, & cervos, & capreas, & aſinos ſilveſtres ceperunt; ſunt enim hâc etiam tempeſtate illis in locis multi aſini. At venatione tandem intermiſsâ, propiùs ad Armeniorum fines delatus, cœnam inſtrui juſſit: ac poſtridiè rursùm venari cœpit, eos ad montes progreſſus, quos adpetebat. Poſtquam autem rursùs *venandi* finem feciſſet, cœnavit. Cùm verò exercitum à Cyaxare *miſſum* adventare ſentiret, ad eos clam miſit qui ederent, ut abs ſe ad duarum fere paraſangarum intervallum cœnarent?

nibus inſedit. Leunclavius tandem dedit ὠγμενον αὐτῷ, quam lectionem ex Libro Budenſi Camerarium adferre ait. At Æmilius Portus pro ὠγμενον illo, nihili planè verbo, ſcribendum ὦγμενον vidit: quo facto in priſtinam tandem integritatem reſtitutus videtur hic locus. Dicitur autem ὀγμεύω propriè de meſſoribus, qui longâ ſerie, ordine procedentes, in arvis ſegetibúſque metunt. Hoc diſertiſſimis verbis, hunc ipſum locum reſpiciens, teſtatur Suidas: Ὠγμευον, inquit, Ξενοφῶν ἐν Β. ἀντὶ τοῦ, ἐπορεύοντο, παρὰ τὸν ὄγμον, τὸν σημαίνοντα τὴν καλὴ ταξιν ὁδὸν τῶν θεριζόντων. Et Heſychius, Ογμος, ἡ ἐπιξης φυτεία· μεταφορικῶς δὲ, καὶ ὅταν πορεύονται ἐφ' ἕνα τεταγμένοι κατὰ στίχος, ὄγμον λέγουσι· ὁ δὲ τῶν θεριζόντων στίχος, ὀγμεύειν λέγονται. Ità Phavorinus & Etymol. M. Euſtathius verò, Ογμος, ὁ ἀροτριαθεὶς τόπος, καὶ ἀνοιγεὶς ἑλκυσμῷ ἀρότρου &c. ad Il. λ'. p. 831. &, σ'. p. 1161. Et Schol. in Theocr. Idyl. *i* v. 2. Ογμος, ἡ ἐπ' εὐθὺ τοῦ ἀρότρου τομή. Sed & ipſum verbum ὀγμεύω eodem. quo Noſter, ſenſu adhibuit Sophocles, Philoct. v. 164,—5.

Νεο. Δῆλον ἔμοιγ', ὡς σορβᾶς χρεία
Στίβον ὀγμεύει τόνδε, πέλας πυ.

Ubi Schol. Ογμος, ἡ ἐπὶ στίχον ζυτεία, καὶ ἡ τάξις. νῦν δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἐφεξῆς πορεύεται. Agit hìc Sophocles quoque de venatione, *Philoctetis*; quod ex iis liquet verſibus, quos prioribus illis ſubjicit Tragicus:

Ταύτην γὰρ ἔχειν βιοτᾶς αὐτὸν
Λέγεις ἐξ φύσιν θηρευτῆνα
Πτηνοῖς ἰοῖς &c.

Prolixæ huic commentationi, quàm Porto in primis acceptam referimus, adjiciendus tamen eſt J. Pollucis locus, T. 1. p. 518. in quo de cervis capiendis agit: Ἁλίσκονται δὲ δικτύοις μὲν, εἴ τις ὀγμεύσας αὐτὰς συνελάσειε. Ubi Jungermannus, ad ὀγμεύσας, ſtatuit illud eſſe verbum Xenophontéum, atque eâ adeò gratiâ hunc ipſum Noſtri locum adducit, ——καὶ τῶν ἱππέων ὦγμευον αὐτῷ, ὡς &c. Denique, ὦρμησιν illud, quòd hactenùs obtinuit, in oris primò codicum vetuſtorum librarios quoſdam adnotâſſe puto ut alterum illud, ὦγμευον, utpote difficilius, explicarent: quo factum, ut eliminatâ priſcâ lectione, cujus ſignificatio fugerat imperitos, in ejus locum gloſſema tandem ſubivit.

1 Παρασάγγας] Notiſſimum ferè eſt vocabulum hoc, apud Perſas, menſuram viæ ſignificare. Herodot lib. 2. c. 6. Δύνανται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια. Nec aliter, l b. 5. c. 53. Strabo lib. 11. T. 2. p. 788. Τὸν δὲ παρασάγγην τὸν Περσικὸν,

τοῦτο προϊδὼν ὡς ξυμβαλεῖται πρὸς τὸ λανθάνειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσειεν, [1] εἶπε τῷ ἄρχοντι αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ τοὺς ταξιάρχους ἐκάλει· ἐπεὶ δὲ παρῆσαν, ἔλεξεν ὧδε·

" Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόσθεν μὲν καὶ σύμμαχος ἦν καὶ
" ὑπήκοος Κυαξάρει· νῦν δ', ὡς ἤσθετο τοὺς πολεμίους ἐπιόντας,
" καταφρονεῖ, καὶ ὅτε στράτευμα πέμπει ἡμῖν, ὅτε τὸν φόρον
" ἀποδίδωσι· νῦν ἂν τοῦτον δεῖ θηράσαι, ἢν δυνώμεθα. Ὧδε
" μοι ἂν δοκεῖ, ἔφη, ποιεῖν· Σὺ μέν, ὦ Χρυσάνθα, ἐπειδὰν
" ἀποκοιμηθῇς ὅσον μέτριον, [2] λαβὼν τοὺς ἡμίσεις Περσῶν τῶν
" ξὺν ἡμῖν, ἴθι τὴν ὀρεινὴν καὶ κάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἃ φασιν αὐ-
" τὸν, ὅταν τινὰ φοβηθῇ, καταφεύγειν. Ἡγεμόνας δέ σοι ἐγὼ
" δώσω. Φασὶ μὲν ἔνιοι καὶ δασέα ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὥστ' ἐλ-
" θεῖν ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι· ὅμως δὲ εἰ προπέμποις πρὸ τοῦ στρατεύ-

providebat enim futurum ut hoc *ipsum* ad fallendum *hostem* conduceret: postquam verò cœnâssent, ut ipsorum præfectus ad se veniret, præcepit. Cœnâ autem peractâ, præfectos *ad se* vocabat; qui cùm adveniissent, in hunc modum loquutus est:

" Armenius antehàc quidem, amici, Cyaxari & societate junctus
" fuit & *ejus* imperio subjectus: nunc verò spreto, postquam hostes *eum*
" invadere senserit, *Cyaxare*, neque copias nobis mittit, neque tributum
" illud *debitum* persolvit: itaque jam *nobis* venandus est, si *quidem* pote-
" rimus. Ac mihi sanè res in hunc modum gerenda videtur: Tu, Chry-
" santa, postquam modicum somnum ceperis, dimidiâ Persarum qui
" sunt nobiscum sumptâ parte, *viam* montanam ingreditor, & mon-
" tes occupato, ad quos eum, cùm aliquem metuit, confugere aiunt.
" Duces ipse tibi dabo. Atque hos sanè montes etiam nemorosos esse
" perhibent, ut spes sit vos minimè conspectum iri: si tamen ante exer-

σικὸν, οἱ μὲν ἑξήκοντα σταδίων φασὶν, οἱ δὲ, τριάκοντα ἢ τετταράκοντα. Auctor Etymologici: Παρασάγγαι, τριάκοντα στάδια παρὰ Πέρσαις, παρ' Αἰγυπτίοις δ' ἑξήκοντα. His adjiciendus est insignis quidam Agathiæ locus, Histor. lib. 2. p. 59. edit. Bon. Vulcanii, Ἐστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡροδότῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, ὡς δὲ νῦν Ἴβηρες καὶ Πέρσαι φασὶν, ἐν ἑνὶ μόνῳ τῶν εἰκοσιπλέθρων. Hodie, auctore Relando, Parasanga apud Persas continet tria milliaria, unumquodque milliare ter mille cubitos, quilibet cubitus triginta digitos, quilibet digitus latitudinem sex granorum hordei.

2 Εἶπε] Camero in *Myroth. Evang.* ad Matt. 4. 3 —— —εἶπε ἵνα οἱ λίθοι &c. putat, Hebraïcâ phrasi, εἶπεῖν poni pro *jubere, præcipere.* Gatakerus etiam, *de Stylo N. Iaſt.* cap 28. censet ab Hebræis potiùs, quàm à Græcis, verbum hoc in *jubendi* sive *imperandi* significatu adhibitum, sumpsisse Evangelistas; à quibus sæpissimè ità usurpatum est, Marc. 5. 43 Luc. 19. 15, &c. At satis constat causam non fuisse, cur ità statuerent. Nam sæpè alibi, non hoc tantùm loco, apud Nostrum, aliósque puriſſimos scriptores Græcos, verbum illud *jubendi* seu *præcipiendi* vim obtinet.

2 Λαβὼν] Vulgò, λάβε. Stephanus scribit λαβὼν, alioqui, inquit, ante ἴθι opus esset particulâ καί. Atque hanc emendationem comprobat MS. Bodl. nec non Muretus ad locum.

" μαλ@ εὐζώνους ἄνδρας, λῃσαῖς ἐοικότας ϰ᾽ τὸ πλῆθ@ ϰ᾽ τὰς
" σολὰς, ἤτοι ἄν ζοι, εἴ τισιν ἐνευγχάνοιεν τῶν Αρμενίων, ἧς μὲν
" ἂν ζυλλαμβάνουλες αὐτῶν ϰωλύοιεν τῶν ἐξαγγελιῶν, ἧς δὲ μὴ
" δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβοῦντες ἂν ἐμποδὼν γίγνοιντο τῷ μὴ
" ὁρᾶν αὐτοὺς τὸ ὅλον στράτευμα, ἀλλ᾽ ὡς περὶ ϰλοπῶν βου-
" λεύεσθαι. Καὶ ζὺ μὲν, ἔφη, ἅτω ποίει· ἐγὼ δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ
" τοὺς ἡμίσεις μὲν τῶν πεζῶν ἔχων, ἅπαντας δὲ τοὺς ἱππέας, πορεύ-
" σομαι διὰ τοῦ πεδίου εὐθὺς πρὸς τὰ βασίλεια. Καὶ ἢν μὲν
" ἀνθίστηται, δῆλον ὅτι μάχεσθαι δεήσει· ἢν δ᾽ ἂν ὑποχωρῇ τοῦ
" πεδίου, δῆλον ὅτι [1] μεταθεῖν δεήσει· ἢν δὲ εἰς τὰ ὄρη φεύγῃ,
" ἐνταῦθα δὴ, ἔφη, ζὸν ἔργον μηδένα ἀφιέναι τῶν πρός ζε ἀφιϰ-
" νουμένων. Νόμιζε δ᾽ ὥσπερ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐπιζη-
" τοῦντας ἔσεσθαι, [2] ζὲ δὲ τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρϰυσι. Μέμνησο οὖν ἐϰεῖνο,
" ὅτι φθάνειν δεῖ πεφραγμένους τοὺς πόρους πρὶν ϰινεῖσθαι [3] τὰ
" θηρία. Καὶ λελῃθέναι δὲ δεῖ τοὺς ἐπὶ τούτοις τεταγμένους,

" citum expeditos homines, qui & numero & veſtimentis ſint latronibus
" ſimiles, præmiſeris, *nimirum* hi, ſi quibus ex Armeniis occurrerint, eos
" partim comprehendendo impedire poterunt, nè quod indicium faciant;
" partim quos comprehendere nequiverint, abſterritos procul arcendo,
" nè totum exercitum videant, obſtabunt; ideóque *de vobis* tanquam la-
" trunculis conſilium capient. Ac tu quidem ità facito: ego verò cum
" primâ luce peditum *alterâ* cum parte dimidiâ, & univerſis cum equiti-
" bus campeſtri itinere ad regiam rectâ proficiſcar. Et ſi quidem *ſe nobis*
" oppoſuerit, patet, pugnam neceſſariò conſerendam eſſe; ſin campo ſe
" ſubduxerit, curſu *nobis* perſequendum eſſe conſtat: ad montes ſi *deni-*
" *que* fugerit, hìc ſcilicet, tui fuerit muneris eorum, qui ad te perve-
" nient, neminem dimittere. Perindè ſcilicet atque in venatione *velint*
" exiſtimes, nos quidem eos fore qui indagabunt, te autem illum qui
" ſit ad plagas. Quamobrem memineris, obſtruenda prius eſſe iti-
" nera, quàm feræ ſe loco moveant. Quin & occulti ſint neceſſe eſt,

1 Μεταθεῖν δεήσει] Locutio metaphorica, à re venaticâ deſumpta. Paulò ſuprà de *venando* Armenio, hìc de eodem *inſequendo* loquitur. Frequentiſſimi usûs eſt hoc verbum apud Scriptores *Cyneget.* Noſtrum in primis, & Arrianum: idque adeò inter ea, quæ rei venaticæ ſunt propria, recenſet J. Pollux lib. 5. cap. 1.

2 Σὲ δὲ τὸν] Sic legendum videtur, non, ut vulgò, Σὲ δὲ τῶν ἐπεὶ &c. niſi quis ellipticam locutionem eſſe ſtatuerit, per τινὰ ſupplendam. Eam quam recipimus lectionem, in loci interpretatione, ſecutus eſt Leunclavius, & repræſentat etiam MS. Bodl. Noſter autem per τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρϰυσι vult eum, quem in Κυνηγετ᾽ ἀρχύωρον appellat.

3 Τὰ θηρία] In vulgatis legitur, τὸν θήραν. Quod Editorum Interpretumque neminem probâſſe video. Hi verò cùm lectionem aliam, τὸν θῆρα, in margine invenerint, ad eam verſiones quique ſuas conformârunt. Mihi quidem neque hæc neque illa placet lectio; ideóque aliam ex conjecturâ repoſui, cui & res ipſa, & ſequentia ſtatim iſta, —— μὴ ἀποστρέφειν τὰ προστερόμενα, &, —— ὅπη ἂν τὰ θηρία ὑφηγῆται, omninò favere videantur.

" εἰ μέλλοσι μὴ ἀποσρέφειν τὰ σροσφερόμενα. Μὴ μέντοι, " ἔφη, ὦ Χρυσάνθα, ἔτως αὖ σοίει, ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τὴν φιλο- " θηρίαν· σολλάκις γὰρ ὅλην τὴν νύκτα ἄϋπνος σραγμαλεύῃ· " ἀλλὰ νῦν ἐάσαι χρὴ τὰς ἄνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι, " ὡς ἂν δύνωνται [1] ὑπνομαχεῖν. Μηδέ γε σὺ, ὅτι ἄχ ἡγεμό- " νας ἔχων ἀνθρώπους σλανᾷ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ' ὅπη ἂν τὰ " θηρία ὑφηγῆται, ταύτῃ μεταθεὶς, μήτοι κὴ νῦν ἔτω τὰ δύσ- " βατα σορεύου, ἀλλὰ κέλευε σὺ τοὺς ἡγεμόνας, ἐὰν μὴ σάνυ " σολὺ ἐλάσσων ἡ ὁδὸς ᾖ, τὴν ῥᾴστην ἡγεῖσθαι. Στρατιᾷ γὰρ " ἡ ῥᾴστη ταχίστη. Μηδέ γε, ὅτι σὺ εἴθισαι τρέχειν ἀνὰ τὰ " ὄρη, μήτοι δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ' ὡς ἂν δύνηταί σοι ὁ στρα- " τὸς ἕπεσθαι, τῷ μέσῳ τῆς σπουδῆς ἡγοῦ. Ἀγαθὸν δὲ καὶ " τῶν συνατωτάτων κὴ σροθύμων ὑπομένοντας τινὰς ἐνίοτε " σαρακελεύεσθαι· ἐπειδὰν δὲ σαρέλθῃ τὸ κέρας, σαροξυντι-

" quicunque ad ea collocati fuerint, ſi *quidem ad ſe* adcurrentes *fe-* " *ras* nolint avertere. Verùm, Chryſanta, inquit, ità jam nè feceris, " quemadmodùm nonnunquam venandi ſtudio *conſueviſti:* nam " inſomnis totam ſæpè noctem in hoc negotio exigis: at nunc mi- " liti modicè cubandi facultas eſt concedenda, ut ſommo *obrepenti* " reluctari poſſint. Neque verò tu, quia montes pererras ducem " *viæ* nullum habens, ſed quâcunque feræ præceſſerint, hâc inſe- " qui ſoles, neque *tu, inquam,* nunc etiam per loca penetratu diffi- " cilia ſic iter feceris; ſed impera ducibus, ut, niſi aliqua longè bre- " viſſima via fuerit, per facillimam ducant. Nam exercitui via fa- " cillima celerrima eſt. Néve *item,* quia tu montes curſu pervagari es adſuefactus, *jam quoque* curriculò præiveris, ſed feſtina- " tione mediocri præito, ut ſequi te poſſit exercitus. Commodum " etiam fuerit, quoſdam ex robuſtiſſimis & *in primis* alacribus inter- " dum cohortandi causâ ſubſiſtere: ubi autem cornu proceſſerit, incita-

1 Ὑπνομαχεῖν] Rejiciendum hoc verbum, & in ejus locum ὕπνῳ τυχεῖν vel ὑπνολαχεῖν ſubſtituendum quidam autumârunt. MS. item Bodl. (nè quid diſſimulem) repræſentat ὕπνῳ τυχεῖν, receptâ lectione, ὑπνομαχεῖν, in margine laudatâ. Editi ferè omnes dant ὑπνομαχεῖν. Sed, Leunclavius, parum ſibi conſtans, verſionem ſuam lectioni marginis, ὕπνῳ τυχεῖν, adcommodavit: vertit enim, *nè ſomni ſint expertes.* Vulgatæ verò lectioni ſua non deeſt auctoritas. Phavorinus, ad ὑπνομαχεῖν, Auctores adducit Xenophontem & Syneſium: his additis, σὺ δὲ ἀνθίσασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει ἢ ὕπνῳ κρατεῖν. Suidas eoſdem citat Auctores, & Syneſii etiam verba profert; ἐγὼ δὲ ὑπὸ μισοπυργίῳ τεταγμένος ὑπνομαχῶ. Extant autem epiſt. 130. p. 464. Edit. Morel. Nec aliter Thomas Magiſter, Τπνομαχεῖν, Ξενοφῶν καὶ Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ· ὑπὸ μισοπύργιον τεταγμένας ὑπνομαχῶ· (lege, ὑπὸ μισοπυργίῳ τεταγμένος &c.) σὺ δὲ ἀνθίσασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγει· ἢ ὕπνῳ κρατεῖν.

" καὶ εἰς τὸ ζπεύδειν, πάνλας παρὰ τὰς βαδίζονλας τρέχονλας " ὁρᾶσθαι."

Χρυσάνλας μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσας, καὶ ἐπιγαυρωθεὶς τῇ ἐντολῇ Κύρου, λαβὼν τὰς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν, καὶ παραγγείλας ἃ ἔδει τοῖς ζὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύελο. Επεὶ δὲ ἀπεκοιμήθησαν ὅσον ἐδόκει μέτριον εἶναι, ἐπορεύελο ἐπὶ τὰ ὄρη. Κῦρος δὲ, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένελο, ἄγγελον προέπεμπε πρὸς τὸν Αρμένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κῦρος, ὦ Αρμένιε, κελεύει ἕτω ποιεῖν ζε, ὅπως ὡς τάχισα [1] ἔχων ἀπίης καὶ τὸν ἀσμὸν καὶ τὸ ζράτευμα. Ην δὲ ἐρωλᾷ ὅπου εἰμεὶ, λέγε ταληθῆ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις. Ην δ' ἐρωλᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε καὶνλαῦθα ταληθῆ, ὅτι οὐκ οἶσθα. Ην δὲ ὁπόσοι ἐσμὲν συνθάνηλαι, ζυμπέμπειν τινὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. Τὸν μὲν δὴ ἄγγελον, ἐπισειλας ταῦτα, ἔπεμψε· νομίζων φιλικώτερον εἶναι ἕτως, ἢ μὴ προειπόνλα πορεύεσθαι. Αὐτὸς δὲ ζυνλαξάμενος ἦ ἄριζον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύελο. Προεῖπε δὲ τοῖς ζραλιώταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Αρμενίων τῳ ἐνλυγχάνοι, θαῤῥεῖν τε παραγγέλλειν,

" mentum erit ad feſtinandum, ſi præ *his* gradatim incedentibus, omnes " *illi* currere videantur."

Ac Chryſantas quidem hæc cùm audîſſet, ad elationem incenſo Cyri mandatis animo, acceptis ducibus, abiit; & cùm iis, qui profecturi cum ipſo erant, facienda imperâſſet, quieti ſe dedit. Cúmque tantum ſomni cepiſſent, quantum ad mediocritatem ſatis eſſe videbatur, ad montes perrexit. Cyrus autem, cùm dies illuxiſſet, nuntium ad Armenium præmiſit, cui priùs indicârat, ut in hunc modum *hominem* adloqueretur: Cyrus, Armenie, ſic agas imperat, ut quamprimùm *ad ipſum* cum tributo exercitúque venias. Quòd *ſi te* interroget, ubi ſim, vera dicito, *eſſe me nimirum* in finibus. Sin roget, an & ipſe veniam, hìc quoque vera dicito, te *nempe* neſcire. Sin quot numero ſimus quærat, jube tecum aliquem mittat, ac *rem* cognoſcat. Itaque nuntium Cyrus cum his mandatis miſit; quòd exiſtimaret hoc modo *ſe* humaniùs *facturum*, quàm ſi nihil prædicens pergeret. Ipſe verò quàm optimè cùm ad perficiendum iter, tum etiam ad pugnandum, ſi foret opus, inſtructis ſuis progrediebatur. Militibus autem edixit nè quenquam injuriâ adficerent: ac ſi quis Armenium aliquem obvium haberet, & bono eſſe animo juberet,

[1] Εχων ἀπίης] Legitur etiam, notante Leunclavio, in libro Budenſi, ἴσχων οἴσης τὸν ἀσμόν. Nempe paulò infra hæc locutio occurrit,——συναμολόγησας ἀσμὸν οἴσειν. Hinc, opinor, illa Budenſis Libri Lectio. Vulgata autem ſatis ſana, & minimè loco movenda videtur.

[1] καὶ ἀγορὰν τὸν βυλόμενον ἄγειν, ὅπου ἂν ὦσιν, εἴ τις ζιλία ἢ ὠνὰ τυγχάνοι ὠνεῖν βυλόμενος.

& ut is qui vellet, ad ea loca, quibus *ipsi* essent, res venales adveheret, si quis esculenta aut potulenta vendere cuperet.

1 Καὶ ἀγορὰν &c.] Est nimirum boni Imperatoris omni cogitatione curáque in commeatum undique advehendum incumbere. Inter cætera adeò imperatoria officia hoc meritò recenset Onosander, extremo cap. 6. p. 15. Φροντιζέτω δὲ περὶ τε ἀγορᾶς, καὶ τῆς τῶν ἐμπόρων, καὶ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, παραπομπῆς· ἵνα ἀκινδύνως τῆς παρουσίας σφίσιν ἦται ἀόκνως παρακομίζωσι τὰν εἰς τὰ ἐπιτήδεια φόρτους. Lege. σφίσιν ὦσις, ἀόκνως παρακομίζωσι τὰν &c. Et rei tam necessariæ incuriam J. Cæsari vitio vertit Alexander M. referente Juliano, p. 323. ed. Ezech. Spanh. Καὶ γὰρ ἐν ἐνδείᾳ γίγνας τῶν ἐπιτηδείων, (ἐσὶ δὲ ἡ μικρὸν, ὡς οἶδα, τῦτο ἁμάρτημα, στρατηγῷ) καὶ μάχῃ συμβαλὼν ἡττήθης.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ.

Ο Μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν· [1] ὁ δὲ Αρμένιος, ὡς ἤκουσε τοῦ ἀγγέλου τὰ παρὰ τοῦ Κύρου, ἐξεπλάγη, ἐννοήσας ὅτι ἀδικοίη καὶ τὸν δασμὸν λείπων, καὶ τὸ στράτευμα οὐ πέμπων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβεῖτο, ὅτι ὀφθήσεσθαι ἔμελλε τὰ βασίλεια οἰκοδομεῖν ἀρχόμενος, ὡς ἂν ἱκανὰ ἀπομάχεσθαι εἴη. Διὰ πάντα δὴ ταῦτα οἰκῶν, ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀθροίζων τὴν αὑτοῦ δύναμιν, ἅμα δ' ἔπεμπεν εἰς τὰ ὄρη τὸν νεώτερον υἱὸν Σάβαριν, καὶ τὰς γυναῖκας, τήν τε ἑαυτοῦ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας· καὶ κόσμον δὲ καὶ καλλωπισμὸν τὸν πολυτελῆ συναπέπεμπε, προπομπὰς δοὺς αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν καλλωπιζόμενος ἔπεμπε τί πράττοι Κῦρος, ἅμα δὲ συνέτασσε τοὺς παραγινομένους τῶν Ἀρμενίων· καὶ ταχὺ παρῆσαν ἄλλοι, λέγοντες ὅτι καὶ [2] δὴ αὐτὸς ἥκοι ὁμοῦ· ἐνταῦθα δὴ ἀκέτι ἔτλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλ' ὑπεχώρει. Ως δὲ τοῦτο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα οἱ Αρμένιοι,

ET Cyrus quidem hæc agebat: Armenius autem, cùm de nuntio mandata Cyri audîsset, perterritus est; quòd cum animo *suo* cogitaret se injustè facere, qui & tributum pendere desineret, & non mitteret exercitum. Maximè verò metuebat, quòd futurum erat ut manifestum fieret, se fecisse initium struendæ regiæ, quò ad propulsandos hostes illa sufficeret. Has sanè ob causas omnes trepidans, simul nonnullis in diversas partes dimissis copias suas cogebat, simul in montes minorem natu filium Sabarim, & suam atque filii uxorem, & filias mittebat; & cum his ornatum quoque apparatúmque maximi pretii mittebat, additis etiam qui deducerent. Ipse autem simul mittebat, qui specularentur quidnam *rerum* Cyrus ageret, simul Armenios, qui aderant, instruebat: cùm mox adessent alii, qui Cyrum ipsummet appropinquare dicerent: tum verò manum conserere non ampliùs ausus, se subducebat. Id cùm eum Armenii facere viderent,

1 Ο δὲ Αρμένιος &c.] Zonaras, Scriptor ætate suâ clarus, ea omnia, quæ de Cyro hìc Armenióque sunt memorata, iisdem penè verbis, quibus Noster usus est, exposuit: Ως δ' ἤκουσε ταῦτα ὁ Αρμένιος, ἐξεπλάγη· καὶ ἔπεμπε μὲν ἀθροίζων τὴν ἑαυτοῦ στρατιάν, ἔπεμπε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, τόν τε νεώτερον υἱὸν, καὶ τὰ &c. Annal. T. 1. lib. 3. p 149. & seq. edit. Paris.

2 Οτι καὶ δὴ] Pro καὶ δὴ, Muretus reponendum censet ἤδη. Nec temerè, opinor. Idem notat ὁμοῦ hìc poni ἀντὶ τοῦ ἐγγύς. Omninò rectè.

διεδίδρασκον ἤδη ἕκας⊙ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν, βυλόμενοι τὰ ὄντα ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. Ο δὲ Κῦρ⊙ ὡς ἑώρα διαθεόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδίον μεσὸν, ὑποπέμπων ἔλεγεν ὅτι οὐδενὶ πολέμι⊙ εἴη τῶν μενόντων· εἰ δέ τινα φεύγοντα λήψοιτο, προηγόρευσεν ὅτι ὡς πολεμίῳ χρήσοιτο. Οὕτω δὴ οἱ μὲν πολλοὶ καλέμενον, ἦσαν δὲ οἳ ὑπεχώρων ζὺν τῷ βασιλεῖ. Επεὶ δὲ οἱ ζὺν ταῖς γυναιξὶ προϊόντες ἐνέπεσον εἰς τὰς ἐν τῷ ὄρει, κραυγήν τε εὐθὺς ἐποίων, καὶ φεύγοντες ἠλίσκοντο πολλοὶ αὐτῶν. Τέλ⊙ δὲ καὶ ὁ παῖς, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ αἱ θυγατέρες ἑάλωσαν, καὶ τὰ χρήματα ὅσα ζὺν αὐτοῖς ἀγόμενα ἐτύγχανεν. Ο δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὡς ἤσθετο τὰ γιγνόμενα, ἀπορῶν ποῖ τράποιτο, ἐπὶ λόφον τινὰ καταφεύγει. Ο δ' αὖ Κῦρ⊙ ταῦτα ἰδὼν, περιῆσαι τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τοῦ ὄρους καταλιπόντα ἥκειν. Τὸ μὲν δὴ στράτευμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Αρμένιον κήρυκα, ἤρετο ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Αρμένιε, πότερα βούλει αὐτοῦ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν διαμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Αρμένι⊙ ὅτι ἀδελφοῖς βούλοιτο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρ⊙ πέμψας ἠρώτα, Τί ἔν κάθησαι αὐτόθι, καὶ ἐκαταβαίνεις; Απορῶν, ἔφη, ὅ, τι χρὴ ποιεῖν. Αλλ' ἐᾶν, ἔφη ὁ Κῦρ⊙, ἀπορεῖν γε δεῖ·

ad ſuas eorum quiſque ædes diffugiunt, ut qui res *ſuas longiùs* ſubmovere vellent. Cyrus autem cùm vidiſſet campum diſcurrentibus & abigentibus plenum, ſubmiſit qui dicerent, nemini eorum qui remanerent ſe futurum hoſtem: ſin fugientem aliquem caperet, *eum* ſe pro hoſte habiturum prædixit. Itaque complures remanebant, cùm nonnulli eſſent qui cum rege ſe ſubducerent. At verò qui cum mulieribus anteceſſerant, in eos cùm incidiſſent qui erant in monte, clamorem ſtatim ediderunt, & dum in fugam ſe conjiciunt eorum complures capti ſunt. Tandem & filius & uxores, & filiæ captæ ſunt, iis cum opibus, quaſcunque ſecum vehebant. Rex autem eorum ubi quæ acciderent ſentiret, quò ſe verteret ambigens, in collem quendam fugâ ſe recipit. Cyrus item hæc cùm vidiſſet, collem cum iis, quæ aderant, copiis circundat, mittitque ad Chryſantam, jubétque eum montis cuſtodiâ relictâ venire. Et Cyro quidem collectus jam aderat exercitus: miſſo autem ad Armenium caduceatore, ſic *eum* interrogabat, Dic mihi, ait, Armenie, utrum illic manens cum fame ac ſiti pugnare mavis, an in æquum campum deſcendere, ac nobiſcum depugnare? Cum neutris pugnare ſe velle reſpondit Armenius. Cyrus iterum miſit qui quærerent, Cur igitur iſtic deſides, ac non deſcendis? Quia quid agendum ſit, inquit, ambigo. Sed enim, ait Cyrus, te neutiquam ambigere oportet:

ἔξεσι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ', ἔφη, ὁ δικάζων; Δηλονότι ᾧ ὁ Θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ δίκης σοι χρήσασθαι ὅ, τι καὶ βέλοιτο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀρμένιος, γιγνώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει· καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα, περιεστρατοπεδεύσατο, [1] ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων τὴν δύναμιν.

Ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτατος παῖς τοῦ Ἀρμενίου, Τιγράνης, ἐξ ἀποδημίας τινὸς προσήει, ὃς καὶ σύνθηρος τοῖς ἐγεγένητο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ἥπερ εἶχεν. Ὡς δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ [2] ἀδελφὰς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδάκρυσεν, ὥσπερ εἰκός. Ὁ δὲ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δ' ὅτι, Εἰς καιρὸν ἥκεις, ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκούσῃς παρὼν τῆς ἀμφὶ τοῦ πατρός. Καὶ εὐθὺς συνεκάλει τοὺς ἡγεμόνας τούς τε τῶν Περσῶν καὶ τοὺς τῶν Μήδων· παρεκάλει δὲ καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῶν ἐνδίμων παρῆν· καὶ τὰς γυναῖκας,

nam licet tibi ad agendam cauſam deſcendere. Quis autem, inquit, judex erit? Nimirum is cui Deus poteſtatem fecit de te pro arbitrio ſuo, indictâ etiam causâ, ſtatuendi. Hìc Armenius, conſideratâ neceſſitate, deſcendit: ac Cyrus & illo & cæteris omnibus in medium receptis, caſtra *iis* circundedit: cùm copias jam *ſecum* unà omnes haberet.

Hoc ipſo tempore Tigranes, natu maximus Armenii filius, peregrè *rediens* adveniebat, quem Cyrus aliquando ſocium venationis habuerat: is cùm ea quæ acciderant audîſſet, ſtatim ad Cyrum *ità* contendit, utì *tum* comparatus erat. Ubi verò patrem, & matrem, & ſorores, & uxorem ſuam in hoſtium manus deveniſſe vidit, ut par erat, illacrymavit. Cyrus autem eum intuitus, comitate in ipſum aliâ nullâ eſt uſus, quàm quòd diceret, Opportunè ades, ut judicium in patrem *tuum exercendum* præſens audias. Statímque duces tum Perſarum tum Medorum convocavit; quin & Armenios arceſſivit, ſi qui eorum dignitate præſtantes aderant; & fœminas,

1 Ὁμοῦ ἤδη] Sic emendandum curavimus, MStum Bodl. ſecuti. Vulgò erat, ὁμοῦ δή. Sed, hoc in genere ſæpe à librariis peccatum eſt: ideóque probabiliorMureti conjectura, modò memorata, videtur. Hanc noſtram emendationem à Stephano quoque comprobatam invenio.

2 Καὶ ἀδελφὰς] Editi, quos vidi, omnes exhibent ἀδελφεὰς. Contrà quàm loci ratio poſtulat. Nam de uno tantùm filio quem, abſente Tigrane apud ſe retinuerat Armenius, anteà locutus eſt Noſter. Philelphus autem & Gabrielius noſtram hanc lectionem in iis, quibus uſi ſunt libris invenerunt. Vertit enim uterque, *ſorores*. Eandem MS. Bodl. & Zonaras, loco ſuprà dicto, confirmat: de Tigrane peregrè redeunte loquitur, —— καὶ ἰδὼν τὸν τε πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰς ἀδελφὰς, καὶ τὴν &c.

[1] ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις παρᾶσας, οὐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἶα ἀκούειν. Ὁπότε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο τοῦ λόγου· καὶ, Ω Ἀρμένιε, ἔφη, πρῶτον μέν σοι συμβουλεύω, ἐν τῇ δίκῃ ταληθῆ λέγειν, ἵνα σοι ἕν γε ἀπῇ τὸ εὐμισητότατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι ὅτι καὶ τοῦ συγγνώμης τινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Ἐπειτα δὲ, ἔφη, συνίσασι μέν σοι καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὗται πάντα ὅσα ἔπραξας, καὶ Ἀρμενίων οἱ παρόντες· ἢν δὲ αἰσθάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γιγνόμενα λέγοντα, νομιοῦσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτῷ πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν, ἢν ἐγὼ ταληθῆ φύθωμαι. Αλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅ, τι βούλει, ὡς ταληθῆ ἐρεῖν. τούτου ἕνεκα καὶ γενέσθω ὅ, τι βούλεται. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἐπολέμησας ποτὲ Ἀστυάγει τῷ τῆς ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μήδοις; Εγωγ', ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ, συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν, καὶ συστρατεύεσθαι ὅπου ἐπαγγέλλοι, καὶ ἐρύματα μὴ ἕξειν; Ην ταῦτα. Νῦν οὖν διὰ τί ὅτε [2] τὸν δασμὸν

quæ in *harmamaxis* aderant, non repulit, ſed *eis* audire permittebat. Cúmque opportunum illi viſum eſſet, dicere orſus eſt; &, Primùm, ait, Armenie, auctor tibi ſum, ut in hâc cauſæ cognitione vera dicas, quò unum illud ſaltem à te abſit, quod odium maximum meretur: nam in mendacio deprehendi, certò ſcias maximo eſſe hominibus ad veniam aliquam conſequendam impedimento. Prætereà, liberi *tui*, inquit, & hæ mulieres, & Armenii qui adſunt, omnium abs te actorum tibi ſunt conſcii: qui ſi te ſenſerint alia dicere, quàm quæ facta ſint, arbitrabuntur te etiam ipſum extrema tibimet ſupplicia patienda decernere, ſi veritatem ego reſcivero. Tu verò Cyre, inquit, quodcunque voles interrogato *me nempe haud dubiè* vera dicturum; quidvis *tandem* câ de cauſâ mihi evenerit. Dic mihi igitur, inquit, bellúmne aliquando cum matris meæ patre Aſtyage cæteríſque Medis geſſiſti? Geſſi equidem, ait. Victus autem ab ipſo, nonne conditiones has accepiſti, tributum te adlaturum, & unà cùm ipſo militaturum ubicunque denuntiâſſet, munitionéſque non habiturum? Ità prorsùs. Jam ergò quamobrem neque tri-

1 Εν ταῖς ἁρμαμάξαις] Lexicon Græco-lat. vetus, Ἁρμάμαξα, *Carpentum*. Q. Curtius ipſum nomen retinet, l. 3. c. 3. "Quindecim indè, quas *armamaxas* appellant, ſequebantur." Mollis autem & ferè muliebris vehiculi genus fuiſſe conſtat; nam ubi, apud Noſtrum, *harmamaxarum*, ibi & mulierum mentio fieri ſolet. Perſis eas præcipuè in uſu fuiſſe teſtatur Max. Tyr. diſſert. 34. non longè ab initio: Εαν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων καὶ Ελλην καὶ Δωριεὺς καὶ Ηρακλείδης, θαυμάζης τιάραν Μηδικὴν——καὶ ἁρμάμαξαν Περσικὴν, Περσίζεις &c. De *harmamaxâ* plura ſi velis, vide ſis Schefferum *de re vehiculari*, lib. 2. c. 17. p. 217.

2 Τὸν δασμὸν] Quæ non ubique anxiè quærenda eſt articuli præpoſitivi emphaſis, ea hoc loco minimè forſan importunè notanda eſt. De eo enim ſpeciatim tributo ſermo hic eſt, quod ab Armenio ad Cyaxarem ex pacto adlatum oportuit. Haud alia eſt hujus articuli emphaſis apud Matt. 8. 4. σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ &c. Ubi rectè Beza, *illud donum*: quippe Chriſtus ſanatum modò

ἀπήγαγες, ὅτε στράτευμα ἔπεμψας, ἐτείχιζές τε τὰ ἐρύματα; Καὶ ὃς ἔφη, Ἐλευθερίας ἐπεθύμουν· καλὸν γάρ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι, καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν. Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μή τοί τις δοῦλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἢν δὲ δή τι πολέμῳ κρατηθεὶς, ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δουλωθεὶς, ἐπιχειρῶν τις φαίνηται τοὺς δεσπότας ἀποστερεῖν ἑαυτόν, τοῦτον σύ, τῷτος εἰπὲ, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράττοντα τιμᾷς, ἢ ὡς ἀδικοῦντα, ἢν λάβῃς, κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ἐᾶς σὺ ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε καθ' ἓν ἕκαστον· Ἢν ἄρχων τις τύχῃ, καὶ ἁμάρτῃ, πότερον ἐᾷς ἄρχειν, ἢ ἄλλον καθίστης ἀντ' αὐτοῦ; Ἄλλον καθίστημι, ἔφη. Τί δὲ, ἢν χρήματα πολλὰ ἔχῃ, ἐᾷς πλεῖν, ἢ πένητα ποιεῖς: Ἀφαιροῦμαι, ἔφη, ἃ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἢν δὲ καὶ πρὸς πολεμίους αὐτὸν γιγνώσκῃς ἀφισάμενον, τί ποιεῖς; Καταγαίνω, ἔφη· τί γὰρ δεῖ, ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι, ἀποθανεῖν, μᾶλλον ἢ ταληθῆ λέγοντα; Ἐνταῦθα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτοῦ ὡς ἤκουσε ταῦτα, περιεσπάσατο τὴν τιάραν, καὶ τοὺς πέπλους

butum adtuliſti, neque miſiſti exercitum, & munitiones extruere cœpiſti? Et ille dixit, Libertatis eram cupidus: nam præclarum mihi viſum eſt & *me* ipſum liberum eſſe, & libertatem liberis *meis* relinquere. Certè præclarum eſt, inquit Cyrus, pugnare, nè quis unquam ſervus fiat: at ſi quis vel bello victus, vel alio quodam modo in ſervitutem redactus, id moliri deprehendatur ut dominorum ſe poteſtate eximat, hunc tu, primus mihi dicito, utrum ceu virum bonum & præclarè ſe gerentem honore afficias, an ut injuſtè agentem, *eum* ſi deprehenderis, plectas? Plecto, inquit, non enim concedis *mihi* ut mentiar. Reſponde mihi liquidò, ait Cyrus, ſingulatim in hunc modum; Si quis cum imperio ſit, ac delinquat, utrum eſſe illum cum imperio pateris, an ejus in locum alium ſubſtituis? Alium, inquit, ſubſtituo. Quid verò, ſi magnas habeat opes, divitémne permittis eſſe, an ad paupertatem redigis? Eripio, inquit, *homini*, quæ poſſidet. Si ad hoſtes etiam eum deficere intelligas, quid facis? Occido, inquit: cur enim potiùs, mendacii convictus, moriar, quàm vera profatus? Ibi quidem Armenii filius, hæc ut audivit, detraxit tiaram *capiti*, veſtéſque

modò hominem jubet *illud ſpecialim* (non *aliquod*) donum Sacerdoti offerre, quod ei lepræ purgati ex Legis præſcripto, Levit. 14. 4 offerebant.

1 Περιεσπάσατο τὴν &c.] Orientis nimirum gentes, triſtius cùm quid accideret, acriores in hunc ferè modum, doloris animo concepti morſus indicare ſolebant. Muſes, Nadabo & Abihuo morte repentinâ peremptis, tum ipſum Aharonem, tum filios ejus ſuperſtites monet, nè tiaras abjicerent, luctûs causâ, néve veſtes lacerarent: Levit. 10. 6. Adjici poſſint, Gen. 37. 29, 34. Num. 14. 6. Job. 2. 12. atque alia paſſim V. T. loca. Idem de Perſis ſæpè alibi tradit Xenophon. Nec aliter Herodotus: Περσαι δ' ας τὴν βασιλέα ἰδεῖν ἀναλαυσαιτο, σφίτισι τά τε ἐσθῆτα ἑχόμενα

καὶ ἐρρήξαλο· αἱ δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπλονλο, ὡς οἰχομένε τῦ παλρὸς, καὶ ἀπολωλότων πάνλων ζφῶν ἤδη. Καὶ ὁ Κῦρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν, Εἶεν· τὰ μὲν δὴ ζὰ δίκαια, ταῦτα, ὦ Αρμένιε· ἡμῖν δὲ τί ζυμβαλεύεις ἐκ τῶτων ποιεῖν; Ο μὲν δὴ Αρμένιος ἐσιώπα, ἀπορῶν πότερα ζυμβαλεύοι τῷ Κύρῳ καλακαίνειν ἑαυλὸν, ἢ ταναυλία διδάσκοι ὧν αὐτὸς ἔφη ποιεῖν. Ο δὲ παῖς αὐτῦ Τιγράνης ἐπήρελο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ παλὴρ ἀπορεῖνλι ἔοικεν, ἢ ζυμβαλεύσω περὶ αὐτῦ ἃ οἶμαί ζοι βέλλιςα εἶναι; Καὶ ὁ Κῦρος, ἡσθημένος, ὅτε ζυνεθήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, [1] ζοφιςήν τινα αὐτῷ ζυνόνλα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τῦ Τιγράνες, πάνυ ἐπεθύμει αὐτῦ ἀκῦσαι, ὅ, τι πολὲ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέλευε λέγειν, ὅ, τι γινώσκοι.

Εγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τῦ παλρὸς ἢ ὅσα

discidit: fœminæ autem, ingenti sublato ejulatu *ora sua* dilaniabant, quasi jam periissет pater, & actum de omnibus ipsis esset. Et Cyrus, indicto silentio, rursùs inquit, Esto; tua quidem hæc sunt, Armenie, jura: nobis verò quid secundùm hæc faciendum consulis? Tacebat quidem Armenius, dubius animi, utrum sui necandi consilium Cyro daret, an contraria doceret iis, quæ se facturum fuisse dixerat. At filius ejus Tigranes Cyrum percunctatus, Dic mihi, Cyre, inquit, quando pater hærere videtur, an consilium mihi de eo dare liceat, tibi quod ex usu maximè futurum arbitrer? Et Cyrus, qui animadverterat, quo tempore Tigranes cum ipso venari solebat, sophistam quendam Tigrani familiarem eique magnæ admirationi fuisse, quid tandem dicturus esset audire percupiebat; atque adeò jubebat alacriter, quod sentiret, proferret.

Ego igitur, inquit Tigranes, si tu quæcunque pater vel deliberando

ἐχόμενα εἶνον, ταῦτα κατείρεικόν τε καὶ σιωγῇ ἀφθόνω διεχρέωντο. lib. 3. c. 66. Et Q. Curtius de captivis Persicis: "Ingens circa eam nobilium fœminarum "turba constiterat, laceratis crinibus ab-"scissâque veste, pristini &c." lib. 3. c. 11.

1 Σοφιςήν τινα] Plurium sanè Auctorum testimonio constat, honorificum antiquis temporibus dignationisque plenum fuisse *Sophistæ* nomen: quo non ii tantùm potiti sunt, qui eximii in dicendo erant, sed etiam ex Philosophis, qui facundè animi sensa exprimerent. Laërtius, pag. 9. οἱ δὲ ζοφοὶ, inquit, καὶ σοφισαὶ ἐκαλοῦντο. Et Plutarchus, Tom. 2. p. 385. Λέγουσι γὰρ ἐκείνους τοὺς σοφοὺς, ὑπ' ἐνίων δὲ σοφιςὰς προσαγορευθέντας, αὐτοὺς μὲν ἑπτὰ πάντας, Χίλωνα καὶ Θαλῆν, καὶ Σόλωνα &c. Quarum prior appellatio, ex Casauboni sententiâ, sapientiæ habitum inhærentem notat: posterior, munus docendi, quod olim functi sunt plerique Sapientum. Imò, vox σοφιςὴς primò ità latè patebat, ut omnibus alicujus artis peritis tribueretur, teste Suidâ, qui eam exponit, πᾶς τεχνίτης. Sed alò tandem translata est ad eos homines significandos, qui, auctore Cicerone, *Academ.* lib 2. p. 134. edit. *Cantab.* aut ostentationis aut quæstûs causâ philosophati sunt. Cæterùm de variâ Σοφιςῆ notatione consulas Ger. Vossium *de Rhetor. naturâ & constit.* Oper. Tom. 3. pag. 316. & seq. Philostratum de *Vitis Sophistarum*: & *Præfationem*, quam Æliani Var. Hist. à se editis, dedit Perizonius.

βεβούλευσαι, ἢ ὅσα [1] πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι· εἰ δέ τοι σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω σοι αὐτὸν μὴ μιμεῖσθαι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκιστ' ἂν τὸν ἁμαρτάνοντα μιμοίμην. Ἐστιν, ἔφη, ταῦτα. Κολαστέον ἄρ' ἂν εἴη, καλά γε τὸν σὸν λόγον, τὸν παῖδα· εἴπερ τὸν ἀδικοῦντα δίκαιον κολάζειν. Πότερα δ' ἡγῇ, ὦ Κῦρε, ἄμεινον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ σημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη, ὕστω γ' ἂν τιμωροίμην. Ἀλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μεγάλα γ' ἂν ζημιοῖο, εἰ τὰς σεαυτοῦ καλακαίνοις τότε, ὁπότε σοι πλείστου ἄξιοι εἶεν κεκλῆσθαι. Πῶς δ' ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείστου ἄξιοι γίγνοιντο ἄνθρωποι, ὁπότε ἀδικοῦντες ἁλίσκοιντο; Εἰ τότε, οἶμαι, σώφρονες γίγνοιντο. Δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, ὕστως ἔχειν, ἄνευ μὲν σωφροσύνης ὐδ' ἄλλης ἀρετῆς ὐδὲν ὄφελος εἶναι· (τί γὰρ ἄν, ἔφη, χρήσαιτ' ἄν τις ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώφρονι, ἢ ἱππικῷ; τί δὲ, πλουσίῳ; τί δὲ, δυνάστῃ ἐν πόλει;) σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φίλος πᾶς, χρήσιμος, καὶ θεράπων πᾶς, ἀγαθός. Τοῦτο οὖν, ἔφη, λέγεις, ὡς καὶ ὁ σὸς

instituit, vel patravit probas, omninò tibi sum auctor, ipsum ut imiteris: sin tibi videtur omnia peccâsse, hoc tibi do consilii, eum ne imiteris. Ergò minimè delinquentem imitabor, ait Cyrus, si quod justum est egero. Ità est, inquit *ille*. Erit igitur animadvertendum, ex tuâ quidem ratione, in patrem *tuum*; siquidem justum est in hominem injustè agentem animadvertere. Utrùm verò, Cyre, melius esse dicis tuo cum commodo pœnas *te* sumere, an tuo cum detrimento? Nimirum hoc pacto, subjecit *Cyrus*, supplicio me ipsum adfecero. Atqui tu magnam sanè jacturam facies, ait Tigranes, si tuos tum occidas, cùm tibi quantivis pretii fuerint, tùa si sint in potestate. Verùm quî possint homines, inquit Cyrus, maximi tum esse pretii, cùm in improbis facinoribus fuerint deprehensi? Si tum, nimirum, sanæ fiant mentis. Nam mihi, Cyre, sic se res habere videtur, sine sanitate mentis nè *quidem cujusvis* alterius virtutis usum ullum esse: (quam enim ad rem, inquit, utatur aliquis *hominis* robusti vel fortis, vel equestris rei periti operâ, si non sit sanâ mente? quam ad rem, divitis? quam ad rem, hominis qui in civitate potentatum obtinet?) at si mentis adsit sanitas, & amicus omnis, utilis est, & omnis servus, bonus. Hoc igitur, inquit, dicis, etiam

[1] Πέπραχε πάνυ] Sic optimè MS. Bodl & Muretus. Vulgò,——πέπραχε, τῶν πάνυ &c. ubi τῶν illud omninò importunum videtur. In quibusdam libris legitur etiam—— πέπραχε τοῦ δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκέναι, πάνυ σοι——ex pessimâ eorum, ut opinor, depravatione, quæ mox sequuntur: εἰ δέ τοι σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω &c.

πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πάθημα ἄρα σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, ἢ μάθημα· ἢ γὰρ ἂν δήπου, εἴγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, παραχρῆμα ἐξ ἄφρονος σώφρων ἄν τις γένοιτο. Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅπως ἤσθα καὶ ἕνα ἄνδρα δι' ἀφροσύνης μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττονι ἑαυτῷ μάχεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἡττηθῇ, εὐθὺς πεπαυμένον τῆς πρὸς τοῦτον ἀφροσύνης; Πάλιν δ', ἔφη, ὅπως ἑώρακας πόλιν ἀνιστατομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἥτις ἐπειδὰν ἡττηθῇ παραχρῆμα ταύτῃ, ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι, πείθεσθαι θέλει; Ποίαν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τοῦ παιδὸς ἤτιαν λέγων, ὅτως ἰσχυρίζῃ σεσωφρονίσθαι αὐτόν; ἐν ᾗ, νὴ Δί', ἑαυτῷ σύνοιδεν ἐλευθερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δοῦλος δ' ὡς ἀδεπώποτε γενόμενος· ἃ δὲ ᾠήθη χρῆναι λαθεῖν, ἢ φθάσαι, ἢ ἀποδιάσασθαι, οὐδὲν τούτων ἱκανὸς γενόμενος διαπράξασθαι. Σὲ δὲ οἶδεν, ἃ μὲν ἐβουλήθης ἐξαπατῆσαι αὐτόν, ὅτως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἄν τις τυφλὸς ἢ κωφὸς καὶ μηδ' ὁτιοῦν φρονοῦντας ἐξαπατήσειεν· ἃ δὲ ᾠήθης λαθεῖν χρῆναι, οὕτω σὲ οἶδε λαθόντα, ὥστε ἃ ἐνόμιζεν ἑαυτῷ ἐχυρὰ χωρία ἀποκεῖσθαι,

patrem tuum hoc uno die de insano sanum factum esse hominem. Sanè quidem, ait. Ergò tu sanitatem affectionem esse animi dicis, sicut est ægritudo, non quiddam ex disciplinâ comparandum; nec enim sanè, si prudentem eum fieri oporteat, qui mente sanus sit homo futurus, subitò quis ex insano sanus evaserit. Quid autem, Cyre, inquit, nunquam adhuc animadvertisti hominem etiam unum ex insaniâ conantem pugnare cum alio se *viribus* præstantiori, cùm victus esset, mox insaniæ adversùs hunc suæ finem fecisse? Nondum item, ait, civitatem *unam* adversùs aliam se opponentem vidisti, quæ ubi victa fuerit, confestim huic *alteri* parere, quàm repugnare, mallet? Quam verò, Cyrus inquit, etiam patris *victi* cladem narrans, mentis eum ad sanitatem revocatum esse tantoperè adfirmes? Quòd sibi, profectò, conscius est, se libertatem adpetendo, ad eam servitutem redactum, in quâ nunquam antehac fuerit: atque etiam nihil eorum perficere potuisse, quæ habenda clam, vel occupanda, vel conficienda per vim existimârat. Te verò scit in iis, in quibus ipsum fallere volueris, ità fefelliſſe, utì quis cæcos, aut surdos, & nullius planè mentis homines fallat· quæ autem occultanda putâris, *ea* sic te scit occultâsse, ut quæ loca sibi reservata esse tutissima existimabat,

1 Φθάσαι ἢ &c.] Sic rescripsi, Philelphum, Gabrielium & MStum Bodl. secutus. Alii libri dant σωφρασαι, ἢ ἐπισιασασθαι, quam lectionem veram ratus Leunclavius, ità locum reddit, *vel furtim agenda, vel* &c. At φωρᾶν non *furtim agere*, sed *furtum indagare, deprehendere, scrutari* &c. significat.

ταῦτα εἰρκλὰς αὐτῷ ἔλαθες προκαλασκευάσας· τάχει δὲ τοσῷτον περιεγένε αὐτῷ, ὥσε [1] πρόσωθεν ἔφθασας ἐλθὼν ζὺν πολλῷ σόλῳ, πρὶν τῦτον τὴν παρ' ἑαυλῷ δύναμιν ἀθροίσασθαι. Επειλα δοκεῖ ζοι, ἔφη ὁ Κῦρος, κὴ ἡ τοιαύτη ἥτλα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι ἀνθρώπυς, [2] τὸ γνῶναι ἄλλυς ἑαυλῶν βελλίονας ὄνλας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχῃ τὶς ἡτλῃθῇ. Ο μὲν γὰρ ἰχύϊ κραληθεὶς ἔσιν ὅτε ᾠήθη τὸ ζῶμα ἀσήκσας ἀναμαχεῖσθαι· κὴ πόλεις γε ἀλῶσαι, ζυμμάχυς προσλαβῶσαι, οἴονλαι ἀναμαχέσασθαι ἄν· ὃς δ' ἂν βελλίυς τινὲς ἑαυλῶν ἡγήσωνλαι, τύτοις πολλάκις κὴ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλυσι πείθεσθαι. Σὺ, ἔφη, ἔοικας ὐκ οἴεσθαι τὺς ὑβρισὰς γιγνώσκειν τὺς ἑαυλῶν ζωφρονεσέρυς· ὐδὲ τὺς κλέπλας, τὺς μὴ κλεπλοίλας· ὐδὲ τὺς ψευδομένυς, τὺς ἀληθῆ λέγονλας· ὐδὲ τὺς ἀδικῦνλας, τὺς τὰ δίκαια ποιῦνλας· ὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι κὴ νῦν ὁ ζὸς παλὴρ ἐψεύσαλο, κὴ ὐκ ἐξημπέδυ τὰς πρὸς ἡμᾶς ζυνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς ὐδ' ὁτιῦν ὧν Ασυάγης

hæc ei tu ſepta priùs effeceris, quàm ipſe perſentiſceret: celeritate verò tantùm eum ſuperâſti, ut è longinquo magno cum exercitu priùs venires, quàm is copias ſibi proximas cogeret. Videtúrne igitur tibi, inquit Cyrus, talis etiam clades, quòd nempe homines ipſis alios meliores *tandem* cognoſcant, ſufficere ad eos ad ſanam mentem reducendos? Multò ſanè magìs, ait Tigranes, quàm cùm pugnâ quis ſuperatus ſit. Robore enim inferior interdum, rurſùs exercito corpore, ſe pugnam inſtauraturum putat; & captæ quidem civitates, adſcitis belli ſociis, cladem acceptam reſarciri poſſe exiſtimant: quos verò aliqui ſeipſis præſtantiores ducunt, iis ſæpè nullâ etiam neceſſitate coacti parere volunt. Videris tu, ſubjecit *Cyrus*, non exiſtimare homines petulantes *alios* ſe ipſis modeſtiores noſcere; vel fures, illos qui non furantur; vel mendaces, eos qui vera dicunt; vel injuſtos, eos qui juſtè agunt: an ignoras, inquit, nunc etiam patrem tuum *nos* fefelliſſe, neque pactis inter nos conventis ſtetiſſe, quamvìs ſciret nos nihil quicquam eorum, quæ Aſtyages

1 Πρόσωθεν] Cùm πρόσθεν illud, quod vulgò legitur, ferri nequaquam poterat, Stephanus & Leunclavius πρόσωθεν reponendum monuerunt. Sed facilior eſt promórque ea, quam Mſto Bodl. repræſentatam exhibemus, emendatio: nec enim mirum eſt, ſi feſtinanti librario una litera nonnunquam excidat.

2 Τὸ γνῶναι] Locus hic à librariis interpretibúſque peſſimè, ut opinor, acceptus eſt. In editis omnibus legitur τῷ γνῶναι &c. quæ Cyri verba ſic reddit Leunclavius. *At verò tibíne videtur, inquit Cyrus, hominis ità victi clades ſufficere ad efficiendum ut frugi ſit, atque alios ſe potiores agnoſcat?* Eodem fierè recidunt aliorum verſiones, à loci utique ſententiâ pariter alienæ. Nos igitur, conjecturâ freti, repoſuimus τὸ γνῶναι, quâ tandem ratione tum ſtructura conſtat; tum idoneus ille, quem in verſione damus, ſenſus exoritur. Hanc noſtram emendationem atque interpretationem firmant ſatìs tuentúrque verba iſta Tigranis ſuam, paulò poſt, ſententiam explicantis: Αλλ' ὐδ' ἐγὼ τῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τὺς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ &c.

ζυνέθελο παραβαίνομεν; Αλλ' οὐδ' ἐγὼ τοῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τοὺς βελτίονας, ζωφρονίζει, ἄνευ τοῦ δίκην διδόναι ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς νῦν παλὴρ δίδωσιν. Αλλ' ἔφη ὁ Κῦρος, ὅ γε ζὸς παλὴρ πέπονθε μὲν οὐδ' ὁτιοῦν ἔπω κακόν· φοβεῖται μέν τοι εὖ οἶδ' ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔσχατα πάθῃ. Οἴει ἄν τι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους τοῦ ἰσχυροῦ φόβου; Οὐκ οἶσθ' ὅτι οἱ μὲν, τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ, ζιδήρῳ παιόμενοι, ὅμως ἐθέλουσι, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς; ὃς δ' ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τούτοις οὐδὲ παραμυθουμένοις ἀνιβλέπειν δύνανται; Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος τοῦ ἔργου κακοῦσθαι μᾶλλον κολάζει τοὺς ἀνθρώπους; Καὶ ζύ γε, ἔφη, οἶσθα ὅτι ἀληθῆ λέγω· ἐπίσασαι γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβούμενοι μὴ φύγωσι πατρίδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες μὴ ἡττηθῶσιν, ἀθύμως διάγουσι· καὶ οἱ πλέοντες, μὴ ναυαγήσωσι, καὶ οἱ δουλείαν καὶ δεσμὸν φοβούμενοι, ἅτοι μὲν ἅτε ζῶντα, οὐδ' ὕπνου δύνανται τυγχάνειν διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ' ἡττημένοι, ἤδη δὲ δουλεύοντες, ἔστιν ὅτε δύνανται μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων

pepigit, violâſſe? At enim nec ipſe id dico, ſolum hoc homines ad ſanam mentem reducere, quòd *ſe* meliores nôrint, niſi melioribus etiam pœnas dent, quemadmodùm dat nunc pater meus. At tuus certè pater, inquit Cyrus, nihil prorsùs mali adhuc eſt perpeſſus: metuit verò, ſat ſcio, nè ultima quæque patiatur. Ergò tu quidquam eſſe exiſtimas, inquit Tigranes, quòd homines magìs ad ſervilem animi demiſſionem dejiciat, quàm vehemens metus? Num ignoras, eos qui ferro cæduntur, quod caſtigationis genus graviſſimum exiſtimatur, tamen adversùs eoſdem pugnare velle? at quos admodùm metuunt homines, eos nè quidem conſolantia dicentes verba intueri ſuſtinent? Dicis *ergò*, inquit, metum graviùs cruciare homines, quàm ſi re ipſâ malo mactentur? Ac tu quidem nôſti, inquit, vera me dicere: ſcis enim eos qui metuunt nè patriâ exulent, & qui pugnaturi timent nè vincantur, in anxietate verſari; itidem qui inter navigandum *metuunt*, nè naufragium faciant, & qui ſervitutem ac vincula timent, iſti quidem nec cibum nec ſomnum præ metu capere poſſunt: at qui jam ſunt exules, jam victi, jam ſervi, nonnunquam *etiam* magìs quàm fortunati homines

1 Οἴει οὖν τι &c.] Leunclavius, pro οἴει ἄν —— μᾶλλον καταδουλοῦσθαι ἀνθρώπους, rectiùs ſcribi arbitratur, οἴει ἄν τινι μᾶλλον καταδουλοῦσθαι &c. *Nam verbum*, inquit, καταδουλοῦσθαι *hìc paſſivum eſt procul dubio.* Sed, omni planè vitio locum vacare puto: nam alibi ſæpè καταδουλοῦμαι vim habet activam; Plutarch. in *Demetr.* p. 902. Τότε μέντοι καὶ σημεῖα μυρία καταδουλοῦτο τὴν γνώμην αὐτῶν. Plura exempla ſuppeditabit Budæus.

ἐσθίειν τε καὶ καθεύδειν. Ἔτι δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε οἷον φόβημα ὁ φόβος· ἔνιοι γὰρ φοβούμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσι, προαποθνήσκουσιν ὑπὸ τοῦ φόβου· οἱ μὲν, ῥιπτοῦντες ἑαυτούς· οἱ δὲ, ἀπαγχόμενοι· οἱ δὲ, ἀποσφαττόμενοι· [1] οὕτω πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ὃς οὐ μόνον περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμοῦ, καὶ περὶ γυναικὸς, καὶ περὶ πάντων τῶν τέκνων δουλείας φοβεῖται; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοιγε οὐδὲν ἄπιστον οὕτω τοῦτον διακεῖσθαι· δοκεῖ μέντοι μοι τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι, καὶ εὐτυχοῦντα ἐξυβρίσαι, καὶ πταίσαντα ταχὺ πῆξαι· καὶ ἀνεθέντα, πάλιν αὖ μέγα φρονῆσαι, καὶ πάλιν αὖ πράγματα παρασχεῖν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν· ἔξεστι δέ σοι καὶ φρούρια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἐχυρὰ καθέχειν, καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν βούλῃ πιστὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἔξεις οὐδέν τι τούτοις μέγα λυπουμένους· μεμνησόμεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἴτιοί ἐσμεν. Εἰ δέ τινι τῶν ἁναμαρτήτων παραδοὺς τὴν ἀρχὴν, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσῃς, καὶ ἅμα

edere & dormire poſſunt. Manifeſtius eſt etiam in his, quale onus ſit metus: quippe nonnulli metuentes nè capti interficiantur, præ metu priùs moriuntur; alii quidem, ſeſe *alicundè* præcipitando; alii, ſtrangulando; alii, jugulando: *uſque* adeò metus inter omnes res terribiles maximè animos percellit. Ac quo nunc, ait, animo patrem meum eſſe affectum putas, qui non ſolùm ſuâ, ſed meâ etiam, & uxoris, & omnium liberorum causâ ſervitutem metuit? Et Cyrus, Mihi quidem, inquit, nequaquam incredibile *videtur*, eum nunc ſic *animo* affectum eſſe: verùm ejuſdem eſſe hominis arbitror, & ſecundis rebus inſoleſcere, & adverſis ſubitò conſternari; &, ſi veniâ donatûs *in antiquum ſtatum reſtituatur*, rursùs inſolenter ſe efferre, denuóque negotium faceſſere. Enimverò, Cyre, inquit, delicta noſtra adferunt illa quidem cauſas, quamobrem fides nobis non haberetur: at verò tibi licet caſtella circumvallare, & loca munita *occupata* tenere, atque aliud quodcunque voles fidei pignus capere. Et nos ſanè, inquit, ii erga te erimus, qui hæc non graviter admodùm ferant: nam recordaturi ſumus, horum nos auctores exiſtere. Quòd ſi ex iis alicui tradito imperio, qui nihil in te deliquerint, fidem ipſe non habere videberis, cave nè ſimul & beneficium præſtes, ſimúlque

1 Οὕτω πάντων &c.] Vim timoris ingentem ἐμφατικωτάτῳ Pindarus expreſſit epitheto:

Ποτὲ φόβος ἀνδροδάμας
Ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν.
Nem. γ' v. 66. & ſeq.

——εὐδί μιν

ἀ φίλον νομίσωσί σε. Εἰ δ' αὖ φυλατόμενοι τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιθῇς αὐτοῖς ζυγὰ τᾶ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνως αὖ δεήσῃ σε ζωφρονίζειν ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέησεν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὰς θεὰς, ἔφη, τοιούτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρέταις, ὃς εἰδείην ἀνάγκῃ ὑπηρετοῦντας, ἀηδῶς ἄν μοι δοκῶ χρῆσθαι· ὃς δὲ γιγνώσκειν δοκοίην ὅτι εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τούτους ἄν μοι δοκῶ καὶ ἀμαρτάνοντας ῥᾷον φέρειν, ἢ τοὺς μισοῦντας μὲν, ἔκπλεω δὲ πάντα ἀνάγκῃ διαπονουμένους. Καὶ ὁ Τιγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη, παρὰ τίνων ἄν πω λάβοις τοσαύτην, ὅσην σοι παρ' ἡμῶν ἔξεστι κτήσασθαι νῦν; Παρ' ἐκείνων οἶμαι, ἔφη, παρὰ τῶν μηδεπώποτε ὕστερον πολεμίων γεγενημένων· εἰ ἐθέλοιμι εὐεργετεῖν αὐτοὺς, ὥσπερ σὺ κελεύεις με νῦν εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἢ καὶ δύναιο ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι εὑρεῖν νῦν ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσαπερ τῷ ἐμῷ πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἦν τινα ἐᾷς ζῆν τῶν σὲ μηδὲν ἠδικηκότων, τίνα σοι τούτου χάριν οἴει αὐτὸν εἶσεσθαι; τί δὲ; ἂν αὐτᾶ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τούτου ἕνεκα φιλήσει μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων προσήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ' Ἀρμενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἕξει, οἶσθά τινα λυπή-

te minimè amicum ducant. Rursùs si, dum cavebis nè odio premaris, juga ipsis non imposueris, quò minùs se insolenter gerant, vidè nè illi magìs etiam quàm nos modò, tibi sint ad mentem sanam revocandi. At ego me profectò, inquit *Cyrus*, ejusmodi ministris, quos sciam necessitate *coactos suas mihi* præstare operas, minùs libenter usurum arbitror: quos autem animadvertere viderer, ex benevolentiâ & mei amore, in id quod facto sit opus *mecum* simul incumbere, hos ego delinquentes etiam laturum me faciliùs existimo, quàm eos qui *me* quidem oderint, cumulatè tamen omnia *sua munera* coacti explere studeant. Ad hæc Tigranes, A quibus autem, inquit, amorem tantum unquam consequêris, quantum modò tibi licet à nobis adipisci? Ab illis arbitror, ait *Cyrus*, qui *nimirum* nunquam ità hostili fuerint *in me* animo; si velim eos beneficio adficere, quemadmodùm tu jam, ut in vos beneficium conferam, hortaris. Num, Cyre, possis, inquit, quenquam hoc tempore reperire, cui tanta gratificari queas, quanta meo patri? Primum, inquit, si de iis aliquem vivere sinas, qui nullâ te affecerint injuriâ, quam eum existimas tibi hâc de re gratiam habiturum? quid item? si liberos ipsi & uxorem non adimas, quis eo te nomine magìs diliget, quàm qui jure sibi *suos* eripi potuisse putat? an verò ullum nôsti cui gravius, quàm nobis, futurum sit, *se* Armeniorum regnum

μενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; ἀκοῦν καὶ [1] τοῦτο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μάλιστα λυπούμενος εἰ μὴ βασιλεὺς εἴη, ἥτις καὶ λαβὼν τὴν ἀρχὴν, μεγίστην ἂν σοι χάριν εἰδείη. Εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέλει καὶ τοῦ ὡς ἥκιστα τεταραγμένα τάδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίῃς, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἴει ἠρεμαιότερος ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰωθυίας καταμενούσης· εἰ δέ τι σοι μέλει καὶ τοῦ ὡς πλείστην στρατιὰν ἐξάγειν, τίνα ἂν οἴει μᾶλλον ἐξελάσαι ταύτην ὀρθῶς τοῦ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένου; εἰ δὲ καὶ χρημάτων δέηται, τίνας ἂν ταῦτα νομίζεις ἐκπορίσαι κρεῖττον τοῦ καὶ εἰδότος καὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; Ὦ γαθὲ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώσῃς πλείω ἢ ὁ πατὴρ ἠδυνήθη σε βλάψαι. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν.

Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούων ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνεσθαι πάντα αὐτῷ, ὅσαπερ ὑπέσχετο Κυαξάρει πράξειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπὼν ὅτι καὶ φίλου οἵου μᾶλλον αὐτὸν ἢ πρόσθεν ποιήσειν. Ἐκ τούτου δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ, Ἢν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαί σοι, λέγε μοι σύ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσην μοι στρατιὰν συμπέμψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Ἀρ-

non obtinere? quapropter etiam hoc, ait, perspicuum est, eum qui molestissimè laturus sit se regem non esse, maximam tibi gratiam habiturum, si imperium *à te* impetraverit. Quòd si etiam tibi curæ est, inquit, ut has res quàm minimè turbatas, ubi discesseris, relinquas, re deliberatâ, inquit, utrum *tandem* existimas tranquilliora hìc loci futura omnia, novato imperio, an usitato remanente: quòd si etiam tibi curæ est, ut exercitum amplissimum educas, quem existimas hujus delectum rectiùs habiturum, quàm qui eo sæpiùs est usus? si pecuniâ quoque tibi sit opus, quos meliùs confecturos hanc putas, quàm qui & novit & habet quicquid facultatum *his in locis* est? Cyre, inquit, optime, cave nè nobis amissis, majori teipsum detrimento adficias, quàm quo adficere te pater hic *meus* potuisset. Hujusmodi *quædam* proferebat *Tigranes*:

Cyrus autem hæc audiens mirificè delectabatur, quòd arbitraretur omnia sibi confecta *jam* esse, quæ Cyaxari facturum se receperat: nam dixisse meminerat, existimare se futurum ut *Armenius* amicior ipsis, quàm anteà *fuisset*, operâ suâ redderetur. Itaque deinceps Armenium ipsum percontatus est, Si vobis, inquit, in his morem gessero, dic mihi, Armenie, quantum missurus es exercitum mecum, quantúmque pecuniæ ad hoc bellum conferes? Ad hæc respondens Ar-

1 Καὶ τοῦτο &c.] Ex emendatione Stephani, veteris libri auctoritate munitâ, omninò sic legendum arbitror. Vulgò erat,——καὶ τύτῳ, ἔφη, δηλονότι &c. quam lectionem apertè mendosam Leunclavius ut emendaret, in margine præpositionem ἐκ huic genitivo præfixit; simul etiam δῆλον ὅτι scribens.

μένιος, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχω ἁπλούστερον εἰπεῖν, οὐδὲ δικαιότερον, ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν οὖσαν, σὲ δὲ ἰδόντα, ὅσην μὲν ἄν σοι δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν, τῆς χώρας φυλακήν. Ωσαύτως δὲ περὶ χρημάτων, δηλῶσαι μὲν ἐμὲ δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τούτων αὐτῶν γνόντα ὁπόσα τε ἂν βούλῃ φέρεσθαι, καὶ ὁπόσα ἂν βούλῃ καταλιπεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἰθι, δεῖξόν μοι ὁπόση σοι δύναμίς ἐστι, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα. Ενταῦθα δὴ λέγει ὁ Αρμένιος, Ἱππεῖς μὲν τοίνυν τῶν Αρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτακισχιλίους, πεζοὶ δὲ εἰς τετράρας μυριάδας· χρήματα δ', ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἔστιν, εἰς ἀργύριον λογισθέντα, τάλαντα πλείω τῶν τριχιλίων. Καὶ ὁ Κῦρος [1] οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ' εἶπε, Τῆς μὲν τοίνυν στρατιᾶς, ἐπεί σοι, ἔφη, οἱ ὅμοροι Χαλδαῖοι πολεμοῦσι, τὰς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῶν δὲ χρημάτων, ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα τάλαντων, ὧν ἔφερες δασμὸν, διπλασίονα Κυαξάρει ἀπόδος, ὅτι ἔλιπες τὴν φοράν· ἐμοὶ δ', ἔφη, ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπισχνοῦμαι, ἂν Θεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ' ὧν ἂν ἐμοὶ δανείσῃς, ἢ ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσειν, ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσειν, ἢν δύνωμαι· ἢν δὲ μὴ δύνωμαι, ἀδύνατος ἂν

menius, Nihil, Cyre, ait, ſimplicius nec æquius quod dicam habeo, quàm ut copias *mihi* quæ adſunt omnes oſtendam, eáſque *adeò* ubi tu videris, exercitum quantum tibi viſum fuerit abducas, illum autem relinquas, qui regioni noſtræ præſidio ſit. Itidem de pecuniis æquum eſt ut quas habeam tibi declarem; tu autem, ſummâ earum cognitâ, ex iis quantum velis auferas, quantum velis relinquas. Et Cyrus, Age verò, inquit, oſtendito quantæ tibi ſint copiæ, quantúmque pecuniæ habeas dicito. Hìc Armenius, Equites ergò, inquit, Armeniorum ferè ſunt octies mille, pedites quadragies mille: pecuniæ verò ſumma, inquit, cum theſauris, quos reliquit pater, eſt, ad argentum redacta, tribus talentorum millibus major. Et Cyrus nihil cunctatus, dixit, De exercitu igitur, quandoquidem, inquit, Chaldæi finitimi bellum tibi faciunt, partem dimidiam mihi adjungendam mittito: de pecuniâ verò, pro talentis quinquaginta, quæ tributi nomine pendebas, duplum Cyaxari ſolvito, *propterea* quòd ſolutionem neglexeris: mihi autem, ait, mutuò centum altera dato: & pro iis quæ mihi mutuò dederis, ego tibi polliceor, vel alia me, Deo benè juvante, beneficia pluris æſtimanda *in te* collaturum, vel ipſam pecuniam dinumeraturum, ſi quidem potero: ſin autem non potero, præſtandæ

[1] Οὐκ ἐμέλλησεν] Vulgò ἠμέλησεν. ineptè. Stephanus & Leunclavius de repo- nendo ἐμέλλησεν conſentiunt; quibus tum res ipſa, tum MS. Bodl. adſtipulatur.

φανοίμην, οἶμαι, ἄδικος δ' ἂν οὐκ ἂν δικαίως κρινοίμην. Καὶ ὁ Ἀρμένιος, πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ οὕτω λέγε· εἰ δὲ μή, ὑ θαρρεῖν ἅ με ἔξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἃ ἂν καλαλίπῃς, μηδὲν ἧττον σὰ εἶναι ὧν ἂν ἔχων ἀπίῃς. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥστε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἄν μοι χρήματα δῷης; Ὁπόσα ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δὲ ὥστε τοὺς παῖδας; Καὶ [1] ἀντὶ τούτων, ἔφη, ὁπόσα ἂν δυναίμην. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια τῶν ὄντων. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, λέξον μοι ὁπόσου ἂν πρίαιο, ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν. (Ὁ δὲ ἐτύγχανε νεόγαμός τε ὢν, καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα.) Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγε τὴν σήν· οὐδὲ γὰρ εἰλῆφθαι ἔγωγε αἰχμάλωτον ταύτην νομίζω, σῦ γε μὴ ὥποτε φυγόντας ἡμᾶς. Καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἀρμένιε, ἀπάγε τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, [2] μηδὲν αὐτῶν καλαθείς· ἵνα εἰδῶσιν ὅτι ἐλεύθεροι πρός σε ἀπέρχονται. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δειπνεῖτε παρ' ἡμῖν·

nimirum *pecuniæ* impar esse videar, injustus haud *certè* jure existimari possim. Et Armenius, Obsecro te profectò, Cyre, inquit, ut nè sic loquaris; alioquin, ero tibi fidenti minùs animo: sed *velim* existimes, ait, quascunque reliqueris *pecunias*, nihilo minùs tuas esse atque illæ sint quas hinc tecum auferas. Esto, inquit Cyrus: verùm ut uxorem recipias, quantum mihi pecuniæ dederis? Quantum mihi fuerit *dandi* facultas, inquit. Quid, ut liberos? Pro his etiam, ait, quantum mihi fuerit *dandi* facultas. Ergò jam hæ duplo ampliores fuerint iis quas tu possides. Tu verò Tigranes, inquit, dic mihi quanti redimeres, ut uxorem tibi recipere liceret. (Is autem novus tunc fortè maritus erat, uxorémque summo amore complectebatur.) Equidem, Cyre, inquit, vel animæ pretio meæ redemerim, nè unquam hæc servitutem serviat. Tu igitur, inquit *Cyrus*, tuam abducito: neque enim eam ego sanè in captivitatem venisse arbitror, quando tu quidem nunquam nos deseruisti. Tu quoque Armenie, tam uxorem quàm liberos abducito, nullo pro iis pretio soluto; ut se liberos ad te venire sciant. Ac nunc quidem, inquit, apud nos cœnate;

1 Καὶ ἀντὶ τούτων] Ante vocem τούτων in vulgatis ferè omnibus deest præpositio. Stephanus & Leunclavius vel ὑπὲρ vel ἀντὶ addendum putant. Eorum conjecturas secutus, ἀντὶ in textum recepi: quæ emendatio sententiæ necessaria videtur; nisi quis ellipsin præpositionis hoc loco statuere malit, ut concisior sit promptiórque loquendi ratio.

2 Μηδὲν αὐτῶν &c.] Stephanus & Leunclavius de præfigendâ huic genitivo præpositione aliquâ, ἀντὶ scil. vel ὑπὲρ, consentiunt: sicut & paulò suprà, ἀντὶ genitivo τούτων iidem præponendam monuerunt. Sed vulgatam lectionem tueri potest ellipsis præpositionis, Atticis familiaris. Demosthenes eodem genitivo cum eodem verbo usus est. Ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας—— κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς τῷ τε Εὐκράτῃ καὶ τῷ Τιμοκρίδῃ, ὑπ' ἐλευθερίᾳ, p. 865. *edit. Wolf. Francf.* Alia exempla huic similia è Budæo prolata videas.

δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε ὅπῃ ὑμῖν θυμός. Οὕτω δὴ καλέμειναν.

Διασκηνάντων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπήρετο ὁ Κῦρος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν· καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἀτοσὶ ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδικοῦντα; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κῦρε, οὕτω καλὸς κἀγαθὸς ἦν ἐκεῖνος, ὡς καὶ ὅτε ἀποθνήσκειν ἔμελλε, προσκαλέσας με εἶπε; Μή τι σύ, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι ἀποκτενεῖ με, χαλεπήνῃς τῷ πατρί· ὁ γὰρ κακουργία τινὶ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοίᾳ· ὁπόσα δὲ ἀγνοίᾳ ἄνθρωποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκούσια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω. Ο μὲν δὴ Κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπε, Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ο δὲ Αρμένιος ἔλεξεν οὕτως, Ω Κῦρε, οὐδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναιξὶ λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους ἄνδρας, οὐ τοῦτο αἰτιώμενοι αὐτοὺς καλακτεύουσιν ὡς [1] ἀφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας·

sumptâ verò cœnâ, quò animo veſtro libitum erit, diſcedite. Atque ità manſerunt.

Cùm autem à cœnâ in tabernaculo verſarentur, interrogans Cyrus, Dic mihi, Tigranes, inquit, ubi tandem eſt vir ille, qui nobiſcum venari ſolebat: tu quidem mihi videbaris eum plurimùm admirari. Annon, ait, pater hic meus eum occidit? In quo deprehenſum facinore malo? Dicebat me ab ipſo corrumpi. At verò, Cyre, adeò præclarus honeſtúſque erat, ut *tum* etiam cùm moriturus erat, arceſſito mihi diceret, Nè tu patri, Tigranes, inquit, quidquam ſuccenſueris, quòd me morte multaverit: non enim hoc ex malevolentiâ, ſed ignorantiâ, facit: quæcunque verò per ignorantiam peccant, homines, ea omnia præter voluntatem *committi* equidem arbitror. Ac Cyrus hìc ait, Hem qualem virum, *indignâ morte peremptum!* Armenius autem in hunc modum loquutus eſt, Nec illi, Cyre, qui viros alios cum uxoribus ſuis familiariùs verſantes deprehendunt, ob hanc culpam eos interficiunt, quòd minùs modeſtas reddant uxores ſuas:

1 Αφρονεστέρας &c.] Non uno modo legi exponíque ſolent hæc verba. Leunclavius veram hanc eſſe ſcripturam, ὡς σωφρονεστέρας ποιοῦντας τὰς γυναῖκας, & germanam hanc ſententiam, *quòd magìs intelligentes reddant uxores ſuas*, exiſtimat. Ego verò Stephano & Porto libentiùs adſentior, qui Xenophontem ſcripſiſſe putant ἀφρονεστέρας, id eſt, interprete Porto, *dementiores*, ac proindè *immodeſtiores*, & *in Venerem*, legitimis maritis contemptis, *proclíviores*. Hanc ſuam conjecturam Portus Euripidis auctoritate confirmat, qui τὴν Ἀφροδίτην, ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης, i. e. *à dementiâ*, nomen deductum habuiſſe canit. Sic enim ille, ἐν Τρωάσι, v. 989 & ſeq.

Τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς·

Καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς.

Quam vocis Ἀφροδίτη notationem reſpiciens Phurnutus——ἢ ὡς Εὐριπίδης, inquit, ὑπονοεῖ, διὰ τὸ τοὺς ἡττημένους αὐτῆς ἀφρονας εἶναι. p. 197. *edit. Amſtel.* Propter imprudentiam autem, & propter magnam

ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρεῖσθαι αὐτὸς τὴν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, διὰ τοῦτο ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῶνται. Καὶ ἐγὼ [1] ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἁμαρτεῖν· σὺ δέ, ὦ Τιγράνη, συγγίνωσκε τῷ παιρί. Τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκ συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἁρμαμάξας σὺν ταῖς γυναιξὶν, ἀπήλαυνον εὐφραινόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τε Κύρῳ ὁ μέν τις τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πραότητα, ὁ δέ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἐνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπήρετο τὴν γυναῖκα.

sed quòd existiment amorem eos sibi debitum præripere, idcircò pro hostibus illos habent. *Itidem* & ipse illi *homini* invidi, quòd facere mihi videretur, ut filius meus ipsum magìs quàm me admiraretur. Et Cyrus subjicit, Profectò, Armenie, inquit, humanitùs quid deliquisse videris: túque *adeò*, Tigranes, ignoscito patri. Et hujusmodi quidem cùm hoc in tempore inter se disseruissent & amanter, ut par erat, à reconciliatione, *se mutuò* complexi essent, harmamaxis unà cum uxoribus conscensis, læti *undè venerant* redibant.

Cùm autem domum venissent, Cyri alius sapientiam, fortitudinem alius, alius mansuetudinem, atque etiam non nemo pulchritudinem ac majestatem commemorabat. Ibi sanè Tigranes uxorem interrogabat,

nam vocum affinitatem, quæ inter ὡς σωφρονιστάς, & ὡς ἀφρονιστάς intercedit, typographus hìc videtur errâsse. Quòd autem Venus ad immodestum vitæ genus, ad dementiam, ac insaniam homines adigat, cùm alii multi pluribus hoc testantur, tum & Sophocles in *Antigone*, p. 96. *edit. Oxon.* ubi de invictâ Amoris vi Chorum verba facientem introducit, & inter cætera, hæc quoque dicit:

—ὁ δ' ἔχων, (τὸν ἔρωτα) μέμηνεν.
Σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους
Φρένας παρασπᾷς ἐπὶ λώβᾳ.

Scholia, ad locum: Οἱ γὰρ σώφρονες καὶ δίκαιοι, οἱ μὲν ὑπὸ κάλλους γυναικῶν, οἱ δὲ ὑπὸ κτημάτων ἐπιθυμίας, τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἠρνήσαντο.

—ἄμαχος γὰρ ἐμ-
παίζει θεὸς Ἀφροδίτα. v. 801. & seq.

Sensus autem horum Xenophontis verborum, ex mente Porti, hic erit: "Quemadmodùm qui viros alios cum suis uxoribus intra domesticos parietes nimiùm familiariter agentes, & colloquentes deprehendunt, eos interficiunt, non quòd eos adulteros esse putent, neque quòd suas uxores ab illis jam corruptas, & constupratas arbitrentur, aut ad amorem venereum incitatas: quòd in mulieres pudicas, & sanâ mente præditas minimè cadit; sed quòd hâc nimiâ consuetudinis & colloquiorum familiaritate debitum legitimis maritis amorem minui, & ab illis ad alios transferri suspicentur, illos pro hostibus habent: sic etiam ego, qui animadvertebam filium meum, istius hominis disciplinâ, præceptisque sic affectum, ut suum præceptorem, magìs quàm me parentem, suspiceret, ac admiraretur, invidiæ stimulis actus, justóque dolore percitus, hunc interfeci."

1 Ἐκείνῳ] In libris vulgatis, ἐκεῖνο. Sed, omninò anteferenda videtur hæc nostra lectio; quam MS. Bodl. repræsentat, & interpretes omnes sequuntur.

Καί σοι, ἔφη, ὦ Αρμενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Αλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐκεῖνον ἐθεώμην. Αλλὰ τίνα μήν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα, νὴ Δία, ὡς τῆς αὐτῆ ψυχῆς ἂν πρίαιτο, ὥστε μή με δουλεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκ τοιούτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Αρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ πάσῃ ξένια ἔπεμπε· προεῖπε δὲ τοῖς ἑαυτοῦ, ὡς δεήσοι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα ὧν εἶπεν ὁ Κῦρος διπλάσια ἀπηρίθμησεν. Ο δὲ Κῦρος, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα ἔπεμψεν· ἤρετο δὲ πότερος ἕξαι ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατὴρ ὅτως, Οπότερον ἂν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ παῖς ὅτως, Εγὼ μὲν οὐκ ἀπολείψομαί σου, ὦ Κῦρε, οὐδ' ἂν σκευοφόρον με δέῃ σοι συνακολουθεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπε, νὴ ἐπὶ πόσῳ ἂν ἐθέλοις, ἔφη, τὴν γυναῖκά σου ἀγαγέσθαι, ὅτι σκευοφορεῖς; Αλλ' οὐδὲν, ἔφη, ἀκούειν δεήσει αὐτήν· ἄξω γάρ· ὥστε ὁρᾶν ἐξέσται αὐτῇ ὅ, τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ωρα ἂν, ἔφη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἴη· [1] Νόμιζε, ἔφη, συνεσκευασμένους παρέσεσθαι ὅ, τι ἂν ὁ πατὴρ δῷ. Τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Num & tibi, Armenia, pulcher esse visus est Cyrus? Profectò, ait, illum non adspectabam. At quem vero? inquit Tigranes. Eum, profectò, qui dicebat animæ suæ pretio se redempturum, nè servitutem ego servirem. Ac tum quidem, ut par erat, rebus hujusmodi transactis quieti unà se dederunt.

Postridiè verò Armenius Cyro universóque exercitui munera tanquam hospitibus misit; ac suis edixit, quibus in militiam eundum erat, ut tertium ad diem adessent: & pecuniam quam poposcerat Cyrus duplicatam dinumeravit. Cyrus autem, acceptâ quam poposcerat summâ, reliquam remisit, simulque interrogavit, uter exercitum ducturus esset, filius, an ipse. Simul autem respondit uterque, pater quidem in hunc modum, Utrumcunque tu jusseris: filius verò sic, Equidem abs te, Cyre, non abero, non si etiam comitari te calonis instar sarcinarii me oporteat. Et Cyrus risu hìc sublato, Et quanti velles, inquit, ut uxor *tua* sarcinas te gestare audiret? At non opus erit ut audiat, inquit: ducam enim *illam mecum*; adeò ut ipsa videre poterit quidquid egero. *Verùm* jam, ait, tempus fuerit, ut collectis vasis ad iter vos accingatis. Existimes *velim*, inquit, nos collectis paratísque iis, quæcunque pater dederit, adfuturos. Ac tum quidem milites more hospitum excepti quieti se dederunt.

1 Νόμιζε] Vulgò, *νομίζω*. Sed, eam, quam damus, lectionem præstat MS. Bodl. & in textum meritò recepit Stephanus.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λαβὼν ὁ Κῦρος τὸν Τιγράνην, καὶ τῶν Μήδων ἱππέων τοὺς κρατίστους, καὶ τῶν ἑαυτῷ φίλων ὁπόσους καιρὸς ἐδόκει εἶναι, περιελαύνων τὴν χώραν κατεθεᾶτο, σκοπῶν ἔ τι χισθείη φρούριον. Καὶ ἐπ' ἄκρον τι ἐλθὼν, ἐπηρώτα τὸν Τιγράνην, ποῖα ἂν εἴη τῶν ὀρέων ὁπόθεν [2] οἱ Χαλδαῖοι καταθέουσες ληΐζουται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ὁ δὲ πάλιν ἤρετο, Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' ἀεὶ σκοποί εἰσιν ἐκείνων, οἳ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις ὅ, τι ἂν ὁρῶσι. Τί ἔν, ἔφη, ποιοῦσιν, ἐπὰν αἴσθωνται; Βοηθοῦσιν, ἔφη, ἐπεὶ τὰ ἄκρα, ὡς ἂν ἔκαστοι δύνηνται. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κῦρος ἠκηκόει· σκοπῶν δὲ κατενόει πολλὴν τῆς χώρας τοῖς Αρμενίοις ἔρημον καὶ ἀργὸν ὖσαν διὰ τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ δειπνή-

Poſtridiè Cyrus ſumpto *ſecum* Tigrane, ac Medorum equitum præſtantiſſimis, déque ſuis amicis quot commodum *ei* viſum eſſet, regionem obequitans circumſpectabat, quo loco caſtellum muniendum eſſet conſiderans. Cúmque ad jugum quoddam veniſſet, Tigranem interrogabat, quinam illi montes eſſent, undè Chaldæi decurrentes prædas agerent. Monſtrat eos Tigranes. Rurſum interrogabat, Hi montes ſúntne nunc deſerti? Minimè verò, inquit, ſed eorum ſpeculatores *ibi* ſemper adſunt, qui cæteris ſignificant quidquid viderint. Quid ergò faciunt, inquit, cùm *aliquid* ſenſerint? Ad juga, inquit, defenſionis causâ, pro ſuis quiſque viribus, adcurrunt. Et hæc quidem Cyrus ubi audîſſet, luſtrando *omnia* animadvertebat magnam regionis partem Armeniis propter bellum deſertam & incultam eſſe. Et tum quidem ad exercitum reverterunt, & cùm cœ-

2 Οἱ Χαλδαῖοι.] Qui vulgares de ſitu Populorum Orientalium opiniones ſequuntur, Chaldæorum ſedes non niſi in Babyloniâ quærunt. Atque adeò mirum non eſt, ſi graviſſimi erroris inſimulandum putent Xenophontem, qui eos Armeniis finitimos ſtatuerit. Is verò minimè lapſus eſt; ſed iſtius hìc Populi ſitum accuratè deſcribit, qui & *Chalybum* nomine antiquitùs venire ſolebat. Hujus rei teſtis fide digniſſimus eſt Strabo: qui patriâ Amaſenus erat, & proindè horum locorum ſitûs nominúmque apprimè gnarus: Τῆς δὲ Τραπεζοῦντος ὑπέρκεινται, καὶ τῆς Φαρνακείας, Τιβαρηνοί τε καὶ Χαλδαῖοι καὶ Σάννοι ——καὶ ἡ μίκρα Αρμενία. p. 824. T. 2. & paginâ ſequente, Οἱ δὲ νῦν Χαλδαῖοι Χάλυβες τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο——Καὶ γὰρ, eodem auctore, ὁ χρόνος ῥέων εἰώθεν τὰς τῶν ἐθνῶν κλήσεις μετασχηματίζειν. Huic omnino ſuffragatur Euſtathius ad Dionyſ. v. 768.——ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ τοιοῦτοι Χάλυβες ἐκ τῆς κλήσεως, φασι, ταύτης εἰς Χαλδαίους μετέπεσαν, κατά τινα λέξεως παραφθοράν, ἢ παραποίησιν. ἀφ' ὧν καὶ τόπος Χαλδία ἐλέγετο. χώρα δὲ Αρμενίας ἡ Χαλδία, ἧς μέχρις ἡ Ποντικὴ βασιλεία. τοὺς δὲ ἐκεῖσε Χαλδαίους λέγεσθαι ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια δισσυλλάβως, ὡς Χαλδαίους. Χαλδαίοι γὰρ τρισσυλλάβως, εἰ ποτε μὲν Κηφῆνες——Χαλδαῖοι κληθέντες ἀπό τινος Χαλδαίου——καὶ τοὺς συναχθέντας καλέσαι ἀφ' ἑαυτῷ Χαλδαίους. λέγονται μέντοι παρά τινων καὶ οἱ περὶ Χαλκίδα legendum, fortè, Κολχίδα) Χάλδοι, Χαλδαῖοι, τρισσυλλάβως, κατὰ Δικαίαρχον. Et Conſtantinus Porphyrogen. τὸ δὲ καλούμενον Θέμα Χαλδία, καὶ ἡ μετρόπολις λεγομένη Τραπεζοῦς, Ελλήνων εἰσὶν ἀποικίαι. ——ἔλαβε δὲ τὴν προσωνυμίαν τοῦ καλεῖσθαι Χαλδία, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν προσηγορίας, καὶ τῆς αὐτῶν ἀρχαιογόνου πατρίδος Χαλδίας. ὅθεν καὶ Χαλδαῖοι προσονομάζονται. de *Themat.* lib. 1. p. 12. *edit. Par.* Conſulas etiam Stephanum Byzant. ad vocem Χαλδαῖοι, & Holſtenii notas in locum.

σανλες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὐτός τε ὁ Τιγράνης παρῆν ζυνεσκευασμένος· καὶ εἰς τετρακισχιλίους ἱππεῖς ζυνελέγοντο αὐτῷ, καὶ τοξόται εἰς τοὺς μυρίους, καὶ πελτασταὶ ἄλλοι τοσοῦτοι. Ὡς δὲ Κῦρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, ζυνεκάλεσε τούς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἦσαν, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα, ἃ ὁρῶμεν, Χαλ-
" δαίων· εἰ δὲ ταῦτα καταλάβοιμεν, καὶ ἐπ' ἄκρα γένοιτο τὸ ἡμέ-
" τερον φρούριον, ζωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμ-
" φοτέροις, τοῖς τε Αρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ μὲν δὴ ἱερὰ
" καλὰ ἡμῖν· ἀνθρωπίνη δὲ προθυμία εἰς τὸ πραχθῆναι ταῦτα
" ἐδὲν ἔτω μέγα σύμμαχον ἂν γένοιτο ὡς τάχος· Ην γὰρ φθά-
" σωμεν πρὶν τοὺς πολεμίους ζυλλεγῆναι ἀναβάντες, ἢ παυλά-
" πασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀσθε-
" νέσι χρησαίμεθα ἂν πολεμίοις. Τῶν δὲ πόνων ἐδεὶς ῥᾴων,
" ἐδὲ ἀκινδυνώτερος, ἔφη, ἐστὶ τῷ νῦν καρτερῆσαι ζπεύδοντας.
" Ιτε δὴ ἐπὶ τὰ ὅπλα. Καὶ ὑμεῖς μέν, ὦ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ
" ἡμῶν πορεύεσθε· ὑμεῖς δέ, ὦ Αρμένιοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ,
" οἱ δὲ ἡμίσεις ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡγεῖσθε· ὑμεῖς δέ, ὦ ἱππεῖς,
" ὄπισθεν ἕπεσθε, διακελευόμενοι καὶ ὠθοῦντες ἄνω ἡμᾶς·

nâssent quieti se dederunt. Postridiè Tigranes ipse paratis rebus suis aderat; atque equitum ei quatuor millia cogebantur, cum decies mille sagittariis, totidémque peltastis. Cyrus autem, dum *eæ copiæ* cogerentur, hostias mactabat: cúmque sacra ei secunda eveniſſent, tum Persarum, tum Medorum convocavit duces. Et cùm unà *omnes* adessent, hujusmodi verba fecit:

" Hi montes, amici, quos adspicimus, Chaldæorum sunt; eos au-
" tem si occupaverimus, & castellum in vertice nostrum fuerit, necesse
" erit utrique, tam Armenii quàm Chaldæi, erga nos modestè, *ut offi-*
" *cii ratio postulat*, se gerant. Et sacra quidem nobis *evenêre* læta;
" humanæ verò ad hæc perficienda alacritati nihil æquè magno adju-
" mento fuerit, atque celeritas. Nam si montes prius, quàm hostes se
" colligant, adscenderimus, vel omninò verticem sine *ullo* prælio capie-
" mus, vel cum paucis invalidísque hostibus res nobis erit. Nullus ergò
" labor facilior, inquit, magísve fuerit periculi expers, quam si nunc in
" accelerando tolerantes erimus. Ite igitur ad arma. Et vos quidem, Medi,
" à siniſtrâ incedite; vos autem, Armenii, cum parte dimidiâ dextram
" *tenete*, cum *alterâ* parte dimidiâ duces nobis itineris estote; vos e-
" quites, a tergo sequimini, ut nos cohortemini sursúmque protrudatis;

"ἢν δέ τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε." Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κῦρος, ἡγεῖτο, [1] ὀρθίους ποιησάμενος τοὺς λόχους. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγνωσαν τὴν ὁρμὴν ἄνω οὖσαν, εὐθὺς ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν, καὶ συνεβόων ἀλλήλοις, καὶ συνηθροίζοντο. Ὁ δὲ Κῦρος παρηγύα, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνουσι σπεύδειν. Ἢν γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, ῥᾴδιον τὰ τῶν πολεμίων δυνήσεσθαι.

Εἶχον δὲ οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε καὶ πάλτα δύο· καὶ πολεμικώτατοι δὲ λέγονται εἶναι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν χώραν εἶναι· καὶ μισθοῦ στρατεύονται, ὁπόταν τις αὐτῶν δέηται, διὰ τὸ πολεμικώτατοι καὶ πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὀρεινή τέ ἐστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρήματα ἔχουσα. Ὡς δὲ μᾶλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης ξὺν τῷ Κύρῳ πορευόμενος εἶπεν, Ὦ Κῦρε, ἆρ οἶσθ', ἔφη, ὅτι αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτίκα μάλα δεήσει μάχεσθαι; ὡς οἵ γε Ἀρμένιοι οὐ μὴ δέξωνται τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος [2] εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, παρηγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευά-

"quòd si quis remissiorem se præbeat, *hoc ut se modo gerat* nè per-
"mittite." Hæc cùm Cyrus dixisset, præibat, exercitu ità instructo ut manipuli recti fierent. Chaldæi verò, postquam sursum tendi cum impetu animadverterunt, & suis statim signa dant, & mutuis clamoribus se convocando colliguntur. Cyrus autem *suos ità* cohortabatur; *Hi*, Persæ, nobis signum dant ut properemus. Nam si priores illuc adscenderimus, nihil hostium conatus efficere poterunt.

Gestabant autem Chaldæi scuta & palta duo; iidemque bellicosissimi feruntur esse inter ejus regionis incolas: mercede etiam militant, cùm ipsorum operâ quis eget, propterea quòd & bellicosissimi sint & pauperes: quippe regio eis montuosa, & cujus exigua pars opulenta est. Cùm autem Cyri milites propiùs ad juga montium accederent, Tigranes, qui unà cum Cyro ibat, An nôsti, Cyre, ait, mox pugnandum nobis ipsis esse? nam Armenii quidem certè hostes *irruentes* sustinere non poterunt. Et Cyrus id se non ignorare respondens, edixit Persis ut se pa-

1 Ὀρθίους &c.] De agmine recto audiendus est Ælianus: Καθόλου δὲ παράμηκες λέγεται πρᾶγμα (lege, τάγμα, Arcerio licèt illa magìs arrideat lectio) ὁ ἂν τὸ μῆκος ἔχῃ πλεῖον τοῦ βάθους· ὄρθιον δέ, ὁ ἂν τοῦ μήκους τὸ βάθος. *Tactic.* 29. p. 51. *edit. Arcer.* necnon Arrianus: ὅλως τι παράμηκες μὲν τάγμα ὀνομάζεται, ὅ, τι περ ἂν τὸ μῆκος ἔχῃ ἐπιπλεῖον τοῦ βάθους· ὄρθιον δὲ, ὅ, τι περ ἂν τὸ βάθος τοῦ μήκους. *Tactic.* p. 63. *edit. Scheff.*

2 Εἰπὼν ὅτι &c.] Vulgò, εἶτεν ὅτι ἤδη τοῦτο παρηγύησε &c. Muretus legit, ὁτιὴ διὰ τοῦτο. Mihi autem lectio, quæ in margine latuerat hactenus, cæteris anteferenda visa est, εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, εὐθὺς παρηγύησε &c. nisi quod εὐθὺς illud prætermittendum duxerim. Hanc sanè lectionem interpres secuti sunt; eámque præstat MS. Rodl.

ζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεῆσον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὰν ὑπάγωσι τὰς πολεμίας ὑποφεύγοντες οἱ Αρμένιοι, ὡς ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω δὴ ἠγάλλοντο μὲν οἱ Αρμένιοι· τῶν δὲ Χαλδαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Αρμένιοι, ταχὺ [1] ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθασιν, ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ Αρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. Ως δὲ διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίους μαχαιροφόρους ἠρμένους ἄνω, οἱ μέν τινες αὐτοῖς πελάσαντες ταχὺ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ ἔφευγον, οἱ δέ τινες καὶ ἑάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ [2] εἶχε τὰ ἄκρα. Επεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, καθεώρων τε τῶν Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις, καὶ ἠσθάνοντο φεύγοντας αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκήσεων. Ο δὲ Κῦρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμοῦ ἐγένοντο, ἀριστοποιῆσαι παρήγγειλεν. Επεὶ δὲ ἠριστήκεσαν, καταμαθὼν ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλδαίων ἐρυμνόν τε ὂν καὶ ἔνυδρον,

rarent, utpote quibus mox insequendum esset, posteaquam Armenii suffugientes paulatim hostes, ut prope nos essent, deducerent. Atque ità præcedebant quidem Armenii; de Chaldæis autem qui aderant, ubi propiùs Armenii accessissent, celeriter clamore sublato, more suo, cursu in eos feruntur: Armenii verò, more *itidem* suo, *impetum illorum* non excipiebant. Ubi vero Chaldæi, qui *hos* persequebantur, viderunt homines gladiis instructos adversùs se sursum tendere, nonnulli cùm ad eos propiùs accesserint statim interfecti sunt, alii in fugam se conjecêre, nonnulli etiam eorum capti sunt. Statim autem juga montium occupata sunt. Cúmque juga ea Cyri milites occupata tenerent, & Chaldæorum domicilia despiciebant, & eos ex proximis domiciliis aufugere animadvertebant. Cyrus autem, cùm milites omnes convenissent, ut pranderent edixit. Pransi verò cùm essent, ipséque animadvertisset locum esse munitum & aquis irriguum, ubi speculæ Chaldæorum erant,

1 Αλαλάξαντες] Omnium ferè nationum moris erat, ut à clamore pugnam auspicarentur. "Neque frustrà, *auctore* "*Cæsare*, antiquitùs institutum est, ut sig- "na undique concinerent, clamorémque "universi tollerent: quibus rebus & hostes "terreri, & suos incitari existimaverunt." de *Bello Civil.* lib. 3. De Populo Romano sic Polybius: τότε δὴ καὶ τὸ τῶν Ρωμαίων στρατόπεδον κατὰ τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη συνεφώνησαν τοῖς ὅπλοις καὶ συναλαλάξαντες, ὥρμησαν ἐπὶ τὰς πολεμίους, lib. 1. p. 35. *edit. Casaub.* De Macedonibus Arriani testimonium exstat: Ο δὲ καὶ ἐπαλαλάξαι ἐκέλευσε τοὺς Μακεδόνας, καὶ &c. de *Exped. Alex.* lib. 1. p. 14. *edit. Gronov.* De Parthis Plutarchus in Crasso: Ως δ' ἐγγὺς ἐγίνοντο, καὶ σημείων ἦρθη παρὰ τῶν στρατηγῶν, πρῶτον μὲν ἐπίμπλατο φθόγγῳ βαρβαρικῷ καὶ βρόμῳ φρικώδει τὸ πεδίον. Παρθοι γὰρ ὑ κέρασιν, &c. T. 1. p 557. Et omnibus ferè Populis, qui à Græcis *Barbarorum* nomine dicti sunt, immanem illum inconditúmque ante pugnam clamorem alii tribuunt Historici.

2 Εἶχετο] Hanc lectionem, tum MSti Bodl. tum editorum quorundam marginibus antea adscriptam, vulgatæ illi, εἶχον, præferendam censeo. Interpres quidem eam ferè expressérunt omnes; idémque verbum, in formâ etiam passivâ, eidem nomini conjunctum mox adhibet Xenophon πρὶν μὲν ὧν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, &c.

εὐθὺς ἐτείχιζε Φρύριον· καὶ τὸν Τιγράνην ἐκέλευσε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ κελεύειν παραγενέσθαι ἔχοντα ὁπόσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Αρμένιον ᾤχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κῦρος τοῖς παροῦσιν ἐτείχιζεν.

Ἐν δὲ τούτῳ προσάγουσι τῷ Κύρῳ τοὺς αἰχμαλώτους δεδεμένους, τοὺς δέ τινας καὶ τετρωμένους. Ὡς δὲ εἶδεν, εὐθὺς λύειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς δεδεμένους, τοὺς δὲ τετρωμένους, ἰατροὺς καλέσας. Θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Επειτα ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἥκοι ἄγοντες ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνους, ἄγοντες πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βουλόμενος Αρμενίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ' ὅτι ὑδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ δὲ τῶν Αρμενίων ἦγε καὶ ἐφέρετε· νῦν δ' ὁρᾶτε δὴ ἐν οἵῳ ἐστέ. Ἐγὼ ὧν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τοὺς εἰλημμένους, καὶ δίδωμι ὑμῖν ξὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βουλεύσασθαι, εἴτε βούλεσθε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶναι. Κἂν μὲν πόλεμον αἱρῆσθε, μηκέτι ἥκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων, εἰ ζωφρονεῖτε· ἢν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἥκετε· ὡς δὲ καλῶς ἕξει τὰ ὑμέτερα, ἢν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Ακούσαντες δὲ ταῦτα οἱ χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον, ᾤχοντο οἴκαδε.

statim *ibi* castellum extruere cœpit: Tigranemque jubet ad patrem mittere, eique ut statim adesset præcipere, & fabros lignarios ac structuræ lapideæ peritos, quotquot haberet, secum adduceret. Et nuntius quidem ad Armenium profectus est: Cyrus autem cum iis qui aderant structuræ intentus erat.

Intereà verò captivi ad Cyrum vincti adducuntur, & nonnulli etiam vulnerati. *Hos* ut vidit, statim vinctos solvi jussit, & vulneratos, arcessitis medicis, curari præcepit. Deindè Chaldæos *in hunc modum* adlocutus est, non se venisse, quòd illos perditos cuperet, vel bello sibi esset opus, sed quòd inter Armenios Chaldæósque pacem facere vellet. Prius certè quidem quàm *à nobis hæc* juga tenerentur, scio vos pacem minimè expetivisse: nam vestræ res in tuto positæ erant, & Armeniorum facultates agere & ferre solebatis: nunc verò quo sitis loco perspicitis. Itaque vos ego, qui capti estis, domum dimitto, vobísque potestatem cæteris cum Chaldæis deliberandi facio, bellúmne nobiscum gerere velitis, an amicitiam jungere. Bellum quidem si elegeritis, nè sine armis huc ampliùs venite, si sapitis: sin pacis egere vos statueritis. Inermes accedite: ut verò benè res vestræ se habeant, si amici fueritis, mihi curæ erit. Hæc Chaldæi cùm audîssent, multis laudibus Cyrum prosecuti, multúmque dextram ejus amplexi, domum discessérunt.

Ο δὲ Αρμένιος ὡς ἤκουσε τήν τε κλῆσιν τοῦ Κύρου, καὶ τὴν ὥραξιν, λαβὼν τοὺς τέκτονας καὶ τἄλλα, ὅσων ᾤετο δεῖν, ἦκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιστα. Επεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν, Ω Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τῶν μέλλοντος, πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας, δοῦλος, ὡς ὠόμην, ἐγενόμην· ἐπεὶ δ' ἐάλωμεν, σαφῶς ἀπολωλέναι νομίσαντες, νῦν ἀναφαινόμεθα σεσωσμένοι, ὡς ὠόμην, Οἱ γὰρ ὠόμην ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιοῦντες, νῦν ὁρῶ τούτους ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ ηὐχόμην. Καὶ τοῦτο ἔτι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ, ὥστε ἀπελάσαι Χαλδαίους ἀπὸ τούτων τῶν ἄκρων, πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα ὧν σὺ νῦν ἔχεις παρ' ἐμοῦ· καὶ ἃ ὑπισχνοῦ ποιήσειν ἀγαθὰ ἡμᾶς, ὅτ' ἐλάμβανες τὰ χρήματα, ἀπολελέλεσαί σοι ἤδη· ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφήναμεν, ἃς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοί ἐσμεν, αἰσχυνοίμεθ' ἂν σοι μὴ ἀποδιδόναι· ᾧ καὶ ἀποδιδόντες, εὖ ἴσθι ἄξιον εὖ ἔτι πρὸς εὐεργέτην καταλαμβανόμενα τοσοῦτον ποιοῦντες. Ο μὲν Αρμένιος ταῦτ' ἔλεξεν.

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἦκον δεόμενοι τοῦ Κύρου εἰρήνην σφίσι ποιῆσαι

Armenius autem, ut à Cyro ſe arceſſi, quáſque res ille gereret, audîſſet, adſumptis fabris rebúſque aliis, quibuſcunque *illi* opus futurum putabat, quàm poterat celerrimè ad Cyrum contendit. Et Cyrum ubi vidit, O Cyre, inquit, quàm paucos futurorum eventus *nos* homines proſpicere valentes multa peragenda ſuſcipimus! Nam & ego nunc libertatem comparare adgreſſus, in majorem, quàm antehàc unquam, ſervitutem incidi: poſtquam verò capti ſumus, certò nos periiſſe rati, majorem nunc, quàm hactenùs unquam, incolumitatem nos adeptos eſſe manifeſtum eſt. Qui enim nunquam multis nos damnis adficere deſinebant, hos eo jam in ſtatu eſſe video, quo ego *hactenus* optabam. Atque hoc ſcias *velim*, Cyre, inquit, multò me majorem daturum fuiſſe pecuniam, quàm tu nunc à me acceperis, ut jugis hiſce Chaldæi depellerentur: jamque *adeo* cumulatè præſtitiſti, quæ nobis te beneficia præſtaturum pollicebare, cùm pecuniam illam acciperes; itaque præterea debere nos alias etiam tibi gratias manifeſtum eſt, quas ſanè nos, niſi improbi ſimus, pudeat tibi non referre: cui licèt referamus, *tamen* nè ſic quidem pro merito quidquam nos facere erga virum *plura* qui in nos contulit beneficia comperiemur. Hæc quidem dixit Armenius:

Chaldæi verò venientes orabant Cyrum ut pacem cum ipſis faceret.

Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς, Ἀλλ' ὅτι, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἢ τούτου γε ἕνεκα, εἰρήνης νῦν ἐπιθυμεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον δύνασθαι ζῆν, εἰρήνης γινομένης, ἢ πολεμουμένους; [1] ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα ἔχομεν. Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὃς, Τί οὖν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν εἰρήνην; Ἔτι ἄν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραινοίμεθα. Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, ἢ [2] διὰ τὸ γῆς σπανίζειν ἀγαθῆς, νῦν πένητες νομίζετ' εἶναι; Συνέφασαν καὶ τοῦτο. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, βούλοισθ' ἂν ἀπολαύοντες ὅσα περ [3] οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖναι ὑμῖν τῆς Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι

Et eos interrogabat Cyrus, Ecquâ de causâ, Chaldæi, aliâ, nunc pacem cupitis, nisi quòd existimetis tutiùs *vos*, pace factâ, quam si bellum geratis, degere posse? quandoquidem nos juga tenemus. Adsensi sunt Chaldæi. Et ille, Quid igitur, inquit, si & alia vobis ex pace accedant commoda? Majori adhuc, aiunt illi, gaudio adficiemur. Quid ergò aliud, inquit, causæ esse arbitremini cur pauperes sitis, nisi quòd fertilis soli penuriâ laboretis? Hoc quoque *illi* adsensi sunt. Quid ergo? inquit Cyrus, velletísne vobis, pendentibus ea quæ cæteri Armenii pendunt, liceret tantum agri Armenii colere,

1 Ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα &c.] Vulgò, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτ' ἐλέγομεν. Τἄλλα ἔχομεν, ἔφασαν &c. Absurdè quidem, ut mihi videtur, tum scripturæ ratione tum distinctionis. Ista certè. τἄλλα ἔχομεν, ad Chaldæos nequaquam referri possunt; cùm ex iis, quæ mox subjungit Cyrus, satis liquet, Chaldæos nullam aliam ob causam, nisi ut securiùs degerent, petiisse pacem. Subjicit enim ille. " At quid si *aliæ* sint causæ, " quamobrem pacem petieretis? Quid si, " pace factâ, non securiores tantùm ab " hostibus, sed & ditiores futuri sitis?" Quare illud τἄλλα rejiciendum est, & integrum Chaldæorum responsum verbo isto, ἔφασαν, adsensum denotante, adsolvi putandum. Simili modo ejus compositum mox adhibetur, Συνέφασαν καὶ τοῦτο, & paulò post, ipsa iterata sunt verba: Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Leunclavius quidem vulgatam lectionem corruptam esse vidit, locumque adeò hoc modo restituendum censuit: ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτα λέγομεν οἵ τ' ἄκρα ἔχομεν, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Et hæc in versione verba expressit. At quo sensu idoneo, ipse quidem hariolari nequeo. Huic certè conjecturæ, vulgatæque etiam lectioni ea omninò anteferenda videtur, quam Camerarium ex libro Budensi sumpsisse testatur Leunclavius, quámque adeò reponendam curavimus. Sensum enim fundit, huc qui optimè quadrat. Cyrus quippe suprà paulò de Chaldæis dixerat: Πρὶν μὲν ἂν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ' ὅτι ἠδέως ἐδείσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε——Aptè igitur eos pacem tandem petentes interrogat, annon hostium metu id facerent; cùm jam ipsis prærepta erant juga illa, quibus se tueri solebant. MS. etiam Bodl. lectionis nostræ servat vestigia, qui dat, ἐπεὶ ἡμεῖς τἄλλα ἔχομεν &c. neque enim ista habet, ταῦτ' ἐλέσομεν, sed hæc, τάδε λέγομεν, inter lineas tantùm, manu non nimìs sagaci scripta, repræsentat.

2 Διὰ τὸ γῆς &c. Similis etiam agrorum, quos Chaldæi Chalybesque olim coluêre, sterilitas, eandem utriusque Populi, nunc hoc nunc illud sortiti nomen, regionem fuisse nonnihil probationis exhibet. Quæ enim de Chaldæis hìc atque alibi dicit Xenophon, ea ferè de Chalybum regione alii tradunt Auctores:

—μετὰ δὲ σμυγερώτατοι ἀνδρῶν
Τρηχείην Χάλυβες καὶ ἀτειρέα γαῖαν ἔχουσιν
Ἐργατίναι·——

Andron. Rhod. *Argonaut.* lib. 2. v. 374. & seq.

Τοῖς δ' ἔπι, καὶ Χάλυβες συφελὴν καὶ ἀπήνεα γαῖαν
Ναίουσιν,——

Dionys. v. 768.

3 Οἱ ἄλλοι &c.] Vocem ἄλλοι suspectam habuêre Stephanus & Leunclavius. Locus certè eam minimè postulat, nesciuntque MS Bodl. & edit. Aldina.

ὁπόσην ἂν βούλησθε; Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ πιστεύοιμεν μὴ ἀδικήσεσθαι. Τί δὲ σύ, ἔφη, ὦ Αρμένιε; βούλοιο ἂν τὴν νῦν ἀργὸν οὖσαν γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζόμενα παρά σοι ἀπολεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; ἔφη ὁ Αρμένιος πολλοῦ ἂν τοῦτο πρίασθαι· πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι τὴν πρόσοδον. Τί δ' ὑμεῖς,, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπὶ ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ' ἂν ἐᾶν νέμειν ταῦτα τοὺς Αρμενίους, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀπολεῖν; Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ ἂν ὠφελεῖσθαι, εἰδὲν πονηροὺς. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Αρμένιε, ἐθέλοις ἂν ταῖς τούτων νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ὠφελῶν Χαλδαίους, πολὺ πλείω ὠφεληθήσεσθαι; Καὶ σφόδρα ἄν, ἔφη, [1] εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμειν. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; Εφη ὁ Αρμένιος. Αλλὰ μὰ Δί', ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, οὐκ ἂν ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι τὴν τούτων, ἀλλ' οὐδ' ἂν τὴν ἡμετέραν, εἰ ὅτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δ' ὑμῖν ἂν, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴη: Οὕτως ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς ἔχοι. Αλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Αρμένιος, οὐκ ἂν ἡμῖν νῦν καλῶς ἔχοι, εἰ ὅτοι παραλήψονται πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τειχισμένα.

quantum vobis *ipsis* liberet? Si crederemus, aiebant Chaldæi, nullam nobis injuriam illatum iri. Quid tu verò, Armenie? velléfne ſolum id quod nunc incultum eſt, cultum reddi, ſi cultores id, quod apud te in more poſitum eſt, penderent? Magno *ſe* hoc redempturum, ait Armenius: quòd *eâ ratione* reditus longè *ſibi* futurus eſſet auctior. Quid autem vos, inquit, Chaldæi? cùm montes fertiles habeatis, an velletis Armeniis permittere ut iis pro paſcuis uterentur, ſi vobis ii, paſcuis qui utentur iſtis, quod æquum eſſet, penderent? Adſentiebantur Chaldæi: magnas quippe *ſe hâc ratione* capturos utilitates, ſine ullo *ſuo* labore *dicebant*. At tu, inquit, Armenie, velléfne paſcuis horum uti, ſi pro parvo Chaldæis adlato commodo, multò majores ipſe utilitates ceperis? Et admodùm *quidem*, ait, ſi putarem fore, ut paſcuis tutò frui liceret. Nempe, ait, tutò *his* fruemini paſcuis, ſi veſtrum ſit quicquid adjumenti ab his jugis peti poſſit? Adſentiebatur Armenius. At nos profectò, inquiunt Chaldæi, nequaquam tutò non modò iſtorum, ſed nè noſtrum quidem *agrum* culturi ſumus, ſi juga *montium* iſti teneant. *Quid* verò ſi vobis, inquit, auxilio ſint iſta juga? *Nimirum* ità, reſpondent illi, benè nobiſcum ageretur. Sed profectò, ait Armenius, non benè nobiſcum ageretur, ſi juga *montium* hi reciperent, præſertim *caſtello jam* muróque munita.

1 Εἴπερ &c.] Sic reſtitui, Stephanum ſecutus. Vulgò legitur, εἰ οἰοίμην ἀσφαλὲς νέμειν. MS. Bodl. etiam dat ἀσφαλῶς, quod & Muretus recipiendum monuit.

Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὕτωσὶ τοίνυν ἐγὼ ποιήσω, ἔφη· ἀδελφοῖς ὑμῶν τὰ ἄκρα παραδώσω, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλάξομεν αὐτά· κἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὁπότεροιοῦν, ξὺν τοῖς ἀδικουμένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφότεροι, ἐπῄνεσαν, καὶ [1] ἔλεγον ὅτι οὕτως ἂν εἴη μόνως εἰρήνη βεβαία. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἔδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά· καὶ ἐλευθέρους μὲν ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων εἶναι ξυνέθεντο, [2] ἐπιγαμίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ ἐπινομίας· καὶ ξυμμαχίαν δὲ κοινὴν, εἴ τις ἀδικοίη ὁπότερουσοῦν. Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη· καὶ νῦν δὲ ἔτι οὕτω διαμένουσιν αἱ τότε γενόμεναι ξυνθῆκαι Χαλδαίοις καὶ τῷ τὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆκαι ἐγένοντο, εὐθὺς ξυνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς κοινὸν φρούριον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ξυνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἑσπέρα προσῄει, ξυνδεῖπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλους ἤδη. Συνδειπνούντων δὲ εἴπέ τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς μὲν

Et Cyrus, Ego igitur sic faciam, inquit; neutris vestrûm hæc juga tradam, sed nos ea custodiemus: ac si vestrûm alterutri auctores injuriæ fuerint, a læsis nos stabimus.

Hæc cùm utrique audîssent, collaudârunt, soláque hâc ratione pacem firmam fore dixerunt. Atque his conditionibus fidem dabant accipiebántque omnes; atque *inter se* constituebant, ut per utrosque utrisque sua constaret libertas, ut connubia, cultus agrorum, & pastiones utrisque communes essent; ut communibus etiam copiis sese juvarent, si quis alterutros læderet. Ad hunc modum res tunc confectæ sunt: atque hâc etiam tempestate, pacta hæc inter Chaldæos & eum qui Armeniam tenet id temporis inita, sic manent. Postquam pactiones hæ factæ sunt, statim utrique castellum, quasi quod esset commune, conjunctis alacriter operis exstruunt, & unà res *in id* necessarias important. Adpetente autem vesperâ, *Cyrus* utrosque, velut jam amicos, in cœna apud se societatem adsumpsit. Iis autem unà cœnantibus, quidam ex Chaldæis inquit, cæteris quidem suæ gentis om-

1 Καὶ ἔλεγον ὅτι] In plerisque editis ὅτι non comparet. Illud autem non temerè est à nobis admissum; cùm & à Stephano sit expressum, & à MSto Bodl. repræsentatum.

2 Ἐπιγαμίας δ' εἶναι &c.] Vox ἐπιγαμία *jus illud matrimonii contrahendi* significat, quo gentes, inter quas odia jam sublata sunt, fœdera tandem firmare, & vitæ officiorumque omnium societatem stabilire solebant. Nec aliud ferè apud Herodotum sonat ista γάμων ἐπαλλαγὴ inter Lydos Medósque pacta: Οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι —— τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι· οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν —— Ανευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιος ἰσχυραὶ οὐκ εἰθέλουσι συμμένειν. lib. 1. c. 74. Huc faciunt etiam Oratoris Græci verba. ἐν τῷ Βυζαντίων ψηφίσματι· Διεδόχθω τῷ Δάμῳ τῷ Βυζαντίων καὶ Περινθίων Αθηναίους δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν, κτάσιν γᾶς, &c. de *Coronâ* p. 487. *edit. Wolf. Francf.*

ἄλλοις ζῴων πᾶσιν εὐκλεὰ ταῦτα εἶη· εἰσὶ δὲ τινὲς τῶν Χαλδαίων οἱ λῃζόμενοι ζῶσι, καὶ οὐδ' ἂν ἐπίσαιντο ἐργάζεσθαι, οὐδ' ἂν δύναιντο, εἰθισμένοι ἀπὸ πολέμου βιοτεύειν· ἀεὶ γὰρ ἐλῃζοῦντο καὶ ἐμισθοφόρουν, καὶ πολλάκις μὲν [1] παρὰ τῷ Ινδῶν βασιλεῖ, (καὶ γάρ, ἔφασαν, πολύχρυσος ὁ ἀνὴρ) πολλάκις δὲ καὶ παρ' Ασυάγει. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ' ἐμοὶ μισθοφορεῖσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τις καὶ ἄλλος πλεῖστον δήπουθεν ἔδωκε. Συνέφασάν οἱ, καὶ πολλοὺς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τοὺς ἐθελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω συνωμολογεῖτο.

Ο δὲ Κῦρος ὡς ἔκουσεν ὅτι πρὸς τὸν Ινδὸν πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνησθεὶς ὅτι ἦλθον παρ' αὐτὸν [2] καταστρεψόμενοι εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν Ινδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. Ηρξατο οὖν λόγου τοιοῦδε· Ω Αρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ινδὸν, ξυμπέμψαιτ' ἄν μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγοῖντο ἄν, καὶ ξυμ-

nibus optabilia hæc accidere *pacta*; verùm quidam, *ait*, ſunt Chaldæi, qui rapto vivunt, ac terræ neque norint colendæ rationem, neque *adhibere* poſſint, quippe qui victum bello quærere conſueti ſunt: ſemper enim latrocinari ſolent & ſtipendia mereri, ſæpè quidem apud Indorum regem, (is etenim, aiebant, auro abundat) ſæpéque etiam apud Aſtyagem. Et Cyrus inquit, Cur igitur non etiam hoc tempore apud me ſtipendia faciunt? nam ego *tantum iis* dabo, quantum aliquis alius unquam dedit. Adſenſi ſunt ei, multóſque fore dixerunt, qui *hoc facere* vellent. Et de his quidem *inter eos* ità conveniebat.

Cyrus autem cùm audiſſet Chaldæos ad Indum ſæpe proficiſci, recordatus ab hoc veniſſe *quoſdam* ad Medos, qui, quid rerum apud ipſos gereretur, explorarent, eoſdémque *deindè* ad hoſtes etiam abiiſſe, ut illorum quoque res perſpicerent, Indum edoctum volebat ea quæ à ſe geſta fuiſſent. Itaque hujuſmodi ſermonem ſuſcepit: Dicite mihi, Armenie, vóſque Chaldæi, inquit, ſi quem ego meorum ad Indum mitterem, veſtrûmne aliquos unà mitteretis, qui & itineris duces ipſi, & ad-

1. Παρὰ τῷ Ινδῶν βασιλεῖ (καὶ γὰρ, ἔφασαν, &c.] Duæ fuêre nationes, quibus Indorum pariter nomen tribuêre Veteres. Harum una, in Indiâ Orientali propriè dictâ, inter Gangem quæ ferè jacet Indúmque amnes; altera, in Æthiopiâ, ſedem nacta eſt. Neque hæc neque illa Indorum natio eſt, de quâ hìc agit Xenophon; cujus Hiſtoriæ ratio poſtulat, ut Indos etiam non longè ab Armeniâ Chaldæorúmque ſeu Chalybum regione diſtantes inveſtigemus.

2 Καταστρεψόμενοι.] Rectè hanc ſcripturam in locum vulgatæ iſtius, καταστρεψάμενοι, ſubſtituit Stephanus. Huic Leunclavius etiam accedit, qui καταστρεψόμενοι margini adſcripſit. Frequens autem eſt hujuſmodi error.

πράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τῷ Ινδῷ ἃ ἐγὼ βούλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθόνως διδόναι οἷς ἂν δέῃ, [1] καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρατευομένων τοὺς ἀξίους· τούτων μὲν δὴ ἕνεκα βούλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρήματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ [2] τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἥδύ μοι φείδεσθαι· (φίλους γὰρ ὑμᾶς ἤδη νομίζω) παρὰ δὲ τοῦ Ινδοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ο οὖν ἄγγελος, ᾧ κελεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπράκτορας γενέσθαι, ἐλθὼν ἐκεῖσε, λέξει ὧδε, Επεμψέ με Κῦρος, ὦ Ινδέ, πρός σε· φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ ἄλλην στρατιὰν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἢν οὖν αὐτῷ πέμψῃς ὁπόσα σοι προχωρεῖ, φησὶν, ἢν Θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδῷ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι, ὥστε σὲ νομίζειν καλῶς βεβουλεῦσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ ἐπισέλλετε ὅ, τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἢν

jumento eſſent in iis ab Indo impetrandis, quæ ipſe cupio? nam ego quidem accedere nobis adhuc aliquid pecuniæ velim, ut iis, quibus opus eſt, ſtipendia abundè numerare poſſim, & milites, qui meriti fuerint, honore muneribúſque cohoneſtare: his quidem de cauſis quàm maximam pecuniæ mihi copiam eſſe volo. Quamvìs autem eis *mihi* opus eſſe ſtatuam, mihi tamen omninò libet veſtris parcere; (nam vos jam in numero amicorum pono) at ab Indo, ſi daret, libenter acciperem. Itaque nuntius, cui duces vos ut detis atque adjumento ſitis hortor, cùm eò venerit, in hunc modum loquetur, Cyrus ad te me miſit, Inde; qui pecuniâ ſibi opus eſſe dicit, quòd à Perſis alium etiam domo exercitum expectet: (omninò enim expecto, inquit) quapropter ſi tantum ei miſeris pecuniæ, quantum commodè pro felici rerum tuarum ſucceſſu poteris, ait ſe, ſi bonum *rerum* exitum Deus ipſi dederit, ſtudiosè id operam daturum, ut exiſtimes, benè *te rebus tuis* conſuluiſſe, qui ſis ipſi gratificatus. Hæc qui à me mittetur nuntius dicet: quos autem vos unà mittetis, iis ipſi, quicquid vobis ex uſu fore videtur, imperate. Et *pecuniam*

1 Καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι &c.] Apud Perſas moris erat antiqui, eorum omnium beneficia, qui fortiter quid ac præclarè geſſerant, aut de Republicâ benè meriti erant, prolixè cumulatéque remunerari. Κάρτα γάρ, teſte Herodoto, ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται, lib. 3. c. 154. Militaribus etiam præmiis eos, qui ſe ſtrenuos præbuerant, donabant Perſarum reges: μετὰ δὲ τὴν μάχην, δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μίγιστα τῷ Αρταγέρσου παιδί, τῷ &c. Plutarch. in Artaxerxe, T. 1. p. 1017.

2 Τούτων νομίζων &c.] In editis quibuſdam legitur, δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζω· τῶν μὲν &c. Sed merito Stephanus lectionem, quam in margine repererat,—— νομίζων, τῶν &c. illâ alterâ meliorem cenſuit, atque adeò in textum recepit. Hanc Leunclavius etiam in Verſione ſuâ ſecutus eſt, & repræſentat MS. Bodl. Familiaris ſanè Xenophonti eſt hujuſmodi ſermonis ἀνακολουθία, quam temerè quidam in Sacris libris damnârunt: Apoc. 2. 26. & alibi ſæpè.

μὲν λάβωμεν, ἔφη, παρ' αὐτοῦ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἢν δὲ μὴ λάβωμεν, εἰσόμεθα ὅτι ἐλαττίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσται ἡμῖν, ἐκεῖνα ἕνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κῦρος, νομίζων τὰς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτοῦ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν συνουσίαν, ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὅ, τε Κῦρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπιστείλας ὅσαπερ ἔφη, καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον ὡς ἱκανωτάτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Κῦρος ἐπιτελέσας τὸ φρούριον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυαξάρει ἂν μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπῆει συλλαβὼν [1] τὸ ἕτερον στράτευμα ὅσον τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὃ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τὰς παρὰ Χαλδαίων, εἰς τετρακισχιλίους, οἳ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρείττονες εἶναι.

Ὡς δὲ καλέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, ἐδεῖτο ἔμεινεν ἔνδον Ἀρ-

quidem, inquit, ab eo si acceperimus, major nobis *illius* copia fuerit: sin minùs, sciemus nullam nos ei gratiam debere, sed, quod ad eum adtinet, licebit nobis omnia è re nostrâ constituere. Hæc Cyrus aiebat, cùm *quidem* existimaret, Armenios Chaldæósque, qui illuc proficiscerentur, talia de se dicturos, qualia omnes ipse homines & de se dicere cupiebat & audire. Ac tum quidem, ubi visum fuisset opportunum, soluto convivio, quieti se dederunt.

Postridiè Cyrus hunc nuntium mittebat, cùm ea omnia, quorum meminerat, mandata ipsi dedisset; & Armenius ac Chaldæi *de suis* mittebant *eos*, quos & ad conficiendum hoc negotium maximè idoneos arbitrabantur, & ad prædicandum ea de Cyro quæ conveniret. Secundùm hæc, Cyrus, cùm & militibus præsidiariis, quot satis essent, *in eo constitutis*, & rebus omnibus necessariis, castellum absolvisset, Medúmque eorum præfectum reliquisset, quem quòd præficeret, rem Cyaxari maximè gratam facturum se existimabat, discessit, sumptis secum & copiis, quas adduxerat, & iis, quas ab Armeniis acceperat; & iis, quas Chaldæi miserant, hominum ad quatuor millia, qui vel reliquis omnibus præstantiores se arbitrabantur.

Ubi autem in regionis loca culta descendisset, Armeniorum nemo se

[1] Τὸ ἕτερον] Editio Aldina & MS. Bodl. illud ἕτερον non agnoscunt. Stephano quoque & Leunclavio minùs placet istud vocabulum; mihi quidem tollendum videtur, utpote quod commodè hìc stare nequeat.

μενίων, ἔτε ἀνὴρ, ἔτε γυνὴ, ἀλλὰ πάντες ὑπήντων, ἡδόμενοι τῇ εἰρήνῃ, [1] καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἴ τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. Καὶ ὁ Ἀρμένιος τούτοις οὐκ ἤχθετο, ἕτως ἂν νομίζων καὶ τὸν Κῦρον μᾶλλον ἥδεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλος δ' ἔν ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τῷ Ἀρμενίᾳ, τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὸν νεώτερον υἱόν· καὶ ζὺν ἄλλοις δώροις καὶ τὸ χρυσίον ἐκόμιζεν, ὃ πρότερον οὐκ ἤθελε λαβεῖν ὁ Κῦρος. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν, εἶπεν, Ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ ποιήσετε μισθοῦ περιιόντα εὐεργετεῖν· ἀλλὰ ζῦ, ὦ γύναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ χρήματα ἄπιθι, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ μηκέτι δὸς αὐτὰ καλορύξαι· ἔπεμψον δὲ τὸν ζὸν υἱὸν ὡς κάλλιστα ἀπ' αὐτῶν καλασκευάσασα ἐπὶ τὴν στρατείαν· ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κλῶ καὶ ζαυλῇ, καὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς υἱοῖς ὅ, τι κεκλημένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἥδιον τὸν αἰῶνα διάξετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκείτω τὰ ζώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, καλακρύπτειν. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν παρήλαυνεν. ὁ δὲ Ἀρμένιος ζυμπρέπεμπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, ἀνακαλοῦντες [2] τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Καὶ ταῦτ' ἐποίουν, ἕως

domi continuit, nec vir, nec fœmina, sed obviam proceſſerunt omnes, de pace læti, *ſecum* ferentes, adducentéſque quidquid alicujus pretii quilibet haberet. Atque his Armenius minimè offendebatur, quòd Cyrum magìs hoc modo delectatum iri *delato* ab omnibus honore putaret. Tandem & uxor Armenii occurrit, filias ac minorem natu filium ſecum ducens: ac præter alia munera illud aurum quoque adferebat, quod Cyrus antea accipere noluerat. Hoc Cyrus ubi vidiſſet, Vos non effecturi eſtis, inquit, ut mercedis causâ hinc inde proficiſcendo benè merear; verùm tu, mulier, abi, iſtas quas adfers pecunias retine, nec eas poſthac Armenio defodiendas dederis: ſed filium tuum *potiùs* his à te quàm pulcherrimè exornatum in militiam mittito: de reliquis autem & marito, & filiabus, & filiis id comparato, quod conſecuti quóque ornati elegantiùs atque jucundiùs vitam traducatis: ubi verò quiſque defunctus erit, ſatìs eſto, corpora ſub terrâ condere. Hæc cùm dixiſſet progreſſus eſt: Armenius autem, cæteríque homines univerſi *eum* unà deducebant, altâ voce appellantes *plurimorum* beneficiorum auctorem, virum illum bonum. Idque *aſſiduè* faciebant, donec

1 Καὶ φέροντες καὶ, &c.] De muneribus quæ regi Perſarum ii, quorum fines tranſiret, offerre ſolebant, vide ſis Æliani *Var. Hiſtor.* lib. 1. cap. 31. Notandum eſt MStum Bodl. exhibere.——καὶ ἄγοντες ὅ, τι ἕκαστος, &c.] Vel hæc, vel illa, quam damus, lectio ſtare poteſt.

2 Τὸν εὐεργέτην, τὸν &c.] Elegantiam ſimul & emphaſin orationi conciliat articuli hæc iteratio; cujus etiam apud Sacros

ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συναπέστειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμένιος καὶ στρατιὰν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι οὔσης. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος ἀπῄει κεχρηματισμένος, οὐκ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τούτων ἑτοιμασάμενος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν ὁπότε δέοιτο. Καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τοῖς μεθορίοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸ μὲν στράτευμα καὶ τὰ χρήματα ἔπεμψε πρὸς Κυαξάρην, (ὁ δὲ πλησίον ἦν, ὥσπερ ἔφησεν·) αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐθήρα ὅπου ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς Μήδους, [1] τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ ταξιάρχοις, ὅσα ἐδόκει ἑκάστῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν εἴ τινας [2] ἄγαιντο τῶν ὑφ' ἑαυτούς· ἐνόμιζε γὰρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξιέπαινον ποιήσειε, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς δὲ, εἴτι που καλὸν ἴδοι εἰς τὴν στρατιὰν, τοῦτο κλώμενος [3] ἐδωρεῖτο τοῖς ἀξιωτάτοις· νομίζων, ὅ, τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἔχοι τὸ στράτευμα, τούτοις ἅπασιν αὐτὸς κεκοσμῆσθαι· Ηνίκα

extra regionem *ſuam* deduxiſſent. Armenius verò majorem etiam exercitum ei adjunxit, quippe qui domi pacem haberet. Atque ità Cyrus abiit, non iis ſolùm, quas acceperat, pecuniis locupletatus, ſed patefactâ *amabili* morum facilitate ad multò his majores viâ, adeò ut *eas*, quoties eſſet opus, ſumere poſſet. Ac tum quidem in finibus caſtra metati ſunt. Poſtridiè copias pecuniáſque ad Cyaxarem miſit, (is autem propè aberat, quemadmodùm dixerat;) ipſe cum Tigrane ac Perſarum optimatibus venabatur ubicunque in feras incidiſſent, atque *ità* ſe oblectabat. In Medorum verò regionem cùm perveniſſet, ſuis cohortium præfectis pecunias dedit, quantum *ſcilicet earum* cuique ſatìs eſſe arbitrabatur, ut illi etiam haberent unde ſuos honoris ergo ornarent, ſi quos admirarentur: exiſtimabat enim, ſi quiſque partem *exercitûs ſibi mandatam* laude dignam redderet, fore ut totus *exercitus* egregiè comparatus eſſet. Ipſe quoque, ſi quid uſpiam videret quod exercitui poſſet eſſe ornamento, id ubi comparâſſet, digniſſimis *quibuſque* donabat: quippe qui putaret, quidquid pulchri præclaríque haberet exercitus, id omne ſibi ornamento eſſe. Quando

cros Scriptores exempla reperiuntur; Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, Joh. 6. 69.—— ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης, ἐν τοῖς ὑψηλοῖς——Heb. 8. 1.

1 Τὰ χρήματα] Stephano placet τῶν χρημάτων, eandémque ſcripturam dat MS. Bodl. Sed cùm vulgata lectio ſe non malè habeat, locum ſuum, me volente, teneat.

2 Ἄγαιντο] Vulgò, ἄγοιντο. quod cum convenientem huic loco ſignificationem habere nequeat, meritò Stephanus, exemplaris vetuſti auctoritate nixus, in ejus locum ἄγαιντο ſubſtituit: quam ſcripturam ſequuntur interpretes & res ipſa flagitat.

3 Ἐδωρεῖτο] Stephanus legit, διεδωρεῖτο. At receptæ lectioni MS. Bodl. & plerique editi ſua dant nomina: eáque ſana quidem & ſincera prorsùs videtur. Alteri autem illi, à Stephano admiſſæ, viam, ut opinor, ſtravit hoc, quod mox ſequitur, compoſitum, διεδίδου.

δὲ αὐτοῖς διεδίδου ὧν ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν, καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων ὃς ἐτίμα·

" Ανδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν εὐφροσύνη τις νῦν παρεῖναι, " καὶ ὅτι εὐπορία τις προσγεγένηται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν τιμᾶν " ἔξομεν ὃς ἂν βελτίωμεθα καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἂν ἕκαστος ἄξιος ᾖ. " Πάντως δὴ ἀναμιμνησκώμεθα τὰ ποῖα ἄττα ἔργα τούτων τῶν " ἀγαθῶν ἐστὶν αἴτια· σκοπούμενοι γὰρ εὑρήσετε, τό, τε ἀγρυπνῆσαι, ὅπου ἔδει, καὶ τὸ πονῆσαι, καὶ τὸ σπεύσαι, καὶ τὸ μὴ εἶξαι, " τοῖς πολεμίοις. Οὕτως ἂν χρὴ καὶ τοιοῦτον ἄνδρας ἀγαθοὺς " εἶναι, γιγνώσκοντας ὅτι τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ " τὰ μεγάλα ἡ πειθὼ, καὶ ἡ καρτερία, καὶ οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι " καὶ κίνδυνοι παρέχονται."

Καλανοῶν δὲ ὁ Κῦρος ὡς εὖ μὲν αὐτῷ εἶχον τὰ σώματα οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους φέρειν, εὖ δὲ τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ἐπιστήμονες δὲ ἦσαν τὰ προσήκοντα τῇ ἑαυτῶν ἕκαστον ὁπλίσει, καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχουσιν ἑώρα πάντας εὖ παρεσκευασμένους· ἐκ τούτων ἂν ἐπεθύμει τι ἤδη τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους πράττειν· γιγνώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν,

autem ea quæ acceperat iis distribuebat, in hunc ferè modum inter cohortium præfectos, & manipulorum duces, & omnes illos, qui apud ipsum erant in honore, locutus est:

" Lætitia quædam, amici, hoc tempore nobis adesse videtur, tum " quòd rerum *omnium* copia quædam *nobis* accesserit, tum quòd ha- " beamus, unde eos quos velimus honore afficere poterimus, & eum " quisque quo dignus fuerit honorem consequatur. Omninò autem " memoriâ nobis retinendum est, cujusmodi studia sunt horum *nobis* " commodorum causæ: nam si cum animis vestris consideratis, hæc " *vos*, & vigilando, cùm opus erat, & laborando, & accelerando, & ni- " hil hosti cedendo, *consequutos* reperietis. Quapropter deinceps quo- " que viri fortes sitis oportet, statuatísque obedientiam, & tolerantiam, " & laborum, ubi poscit occasio, periculorúmque patientiam, magnas " voluptates, & commoda ingentia adferre."

Cùm autem Cyrus animadverteret, milites & corporibus ad labores militares perferendos valere, & animis esse ad contemnendum hostem præparatos, peritos etiam eorum esse, quæ abs quoque armaturæ suæ ratio postularet, ac prætereà omnes ad parendum præfectis *suis* paratos esse videret; his utique de causis jam aliquid eorum gerere cupiebat, quæ adversùs hostes suscipi solent: quippe qui intelligeret,

πολλάκις τοῖς ἄρχουσι καὶ τῆς καλῆς παρασκευῆς ἀλλοιοῦταί τι· ἔτι δ' ὁρῶν ὅτι φιλοτίμως ἔχοιεν ἐν οἷς ἀγωνίζοιντο πολλοὶ καὶ ἐπιφθόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶνδε ἕνεκα ἐξάγειν αὐτὸς ἐβούλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ κίνδυνοι φιλοφρόνως ποιοῦσιν ἔχειν τοὺς συμμάχους πρὸς ἀλλήλους, καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ ὅτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμουμένοις φθονοῦσιν ὅτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται οἱ τοιοῦτοι τοὺς ὁμοίους· νομίζοντες συνεργοὺς αὐτοὺς τῶν κοινῶν ἀγαθῶν εἶναι. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν ἐξώπλισε τὴν στρατιάν, καὶ καλέταξεν ὡς ἐδύναλο κάλλιστά τε καὶ ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους, καὶ ταξιάρχους, καὶ λοχαγούς· ἦσαν γὰρ ἀπολελυμένοι ἦσαν τῶν καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀριθμοῖς· καὶ ὁπότε δέοι ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ ἢ παραγγέλλειν τι, οὐδ' ὡς οὐδὲν ἄναρχον καταλειπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχοις καὶ ἑξαδάρχοις πάντα τὰ καταλειπόμενα διεκοσμεῖτο. Επεὶ δὲ συνῆλθον οἱ [1] ἐπικαίριοι, παράγων αὐτοὺς, ἐπεδείκνυέ τε αὐτοῖς τὰ κα-

in cunctationibus sæpè ducibus usu venire ut apparatus etiam præclari aliquâ ex parte immutati *labefactique* essent: & cùm prætereà videret, complures milites, quorum summa comparebat ambitio in iis de quibus erant inter ipsos certamina, sibi etiam mutuò invidere, & hisce de causis quàm primùm eos in hosticum educere volebat; quippe qui sciret pericula communia efficere ut commilitones mutuâ se benevolentiâ complectantur, quique *adeò* non ampliùs, in eo rerum statu, vel iis quibus ornatissima sunt arma, vel iis qui gloriæ cupidi sunt invident, sed potiùs qui tales sint & collaudant & amanter complectuntur sibi similes, quòd *nimirum* eos secum unà communi utilitati inservire existiment. Primùm igitur exercitum penitùs armavit, quámque poterat pulcherrimè & optimè instruxit: deindè duces decem millium, & tribunos, & cohortium præfectos, & manipulorum ductores convocavit; nam hi nullâ erant necessitate adstricti ut in ordinum militarium numeris recensiti essent: cúmque vel imperatori parendum sit, vel denuntiandum aliquid, nè sic quidem pars ulla rectoris expers relinquebatur, sed reliquæ omnes copiæ per duodenûm & senûm militum præfectos aptè instruebantur. Postquam verò conveniissent ii, quorum præsentiam res ipsa postulabat, eis *præter aciem* deductis & quæ præclarè se

1 Οἱ ἐπικαίριοι] Vox hæc sic in margine MSti Bodl. est exposita; Οἱ ἐπὶ τῶν κεράτων τὰς παραταξεις καταρτιζόμενοι. At mihi quidem videtur non munus aliquod militare respicere: sed illos omnes denotare, secundùm Æmil. Porti interpretationem, *quorum præsentiam res postularet: quique adeò parati essent ad aliquid opportune peragendum.* In sequentibus quidem sæpiùs occurrit, atque hoc ferè modo ubique debet intelligi.

λῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκεν ἢ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη τοιεῖν τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ ἅπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ πειρᾶσθαι αὐτοὺς ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τοῦ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάντες ἐξορμῶντται, πρωὶ δὲ παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαξάρους θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες ἔτως ἐποίουν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ τὰς θύρας. Σὺν τούτοις δὲ ὁ Κῦρος εἰσελθὼν πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἤρξατο λόγου τοιοῦδε·

" Οἶδα μέν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὅτι ἃ μέλλω λέγειν, σοὶ πά-
" λαι δοκεῖ ὀλίγου ἧττον ἢ ἡμῖν· ἀλλ' ἴσως αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα,
" μὴ δοκῇς, ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς, ἐξόδου μεμνῆσθαι.
" Ἐπεὶ ἂν σὺ σιωπᾷς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡμῖν
" γὰρ δοκεῖ πᾶσιν, ἐπείπερ παρεσκευάσμεθα, μὴ ἐπειδὰν ἐμ-
" βάλλωσιν οἱ πολέμιοι εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μάχεσθαι, μηδ'
" ἐν τῇ φιλίᾳ καθημένους ἡμᾶς ὑπομένειν, ἀλλ' ἰέναι ὡς τά-
" χιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν μὲν γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες,
" πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἄκοντες· ἢν δ' εἰς τὴν πολεμίαν ἴωμεν,
" τὰ ἐκείνων κακῶς ποιήσομεν ἡδόμενοι. Ἔπειτα νῦν μὲν σὺ
" ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἢν δ' ἐκστρατευώμεθα,

haberent oſtendebat, & quâ parte valida eſſent auxilia ſingula docebat. Cúmque illos etiam gerendi jam aliquid cupidos reddidiſſet, eos ad præſens quidem ad ordines redire juſſit, & ſuos quemque *milites* edocere, quæ illos ipſe *modò docuerat*, omnibus militiæ cupiditatem injicere conari, ut alacri maximè animo egrederentur omnes, ac manè Cyaxaris ad portas adeſſe. Et tunc quidem abeuntes ità fecerunt: poſtridiè autem primâ luce ii, quibus opportunè rerum agendarum cura committi poſſit, ad portam aderant. Itaque cum iis ingreſſus ad Cyaxarem Cyrus, hujuſmodi orationem exorſus eſt:

" Scio quidem ea, Cyaxares, quæ dicturus ſum, jampridem tibi
" non minùs quàm nobis videri: ſed fortaſſis hæc te proferre pudet,
" ne videaris *ideò* mentionem profectionis facere, quòd graviter feras
" te nos alere. Quando tu igitur taces, ego tam tuo quàm noſtro
" nomine rem exponam. Nobis nimirum omnibus videtur, cùm pa-
" rati ſimus, non tunc *demum* pugnandum eſſe, cùm hoſtes in regio-
" nem tuam irrumpant, neque *illos* nobis in amicorum agro ſedenti-
" bus expectandos eſſe, ſed in hoſticum quàm primùm eundum eſſe.
" Cùm enim in tuâ nunc ſimus regione, multis rebus tuis detrimentum
" inferimus inviti; at ſi hoſtilem in agrum proficiſcamur, rebus illorum
" cum voluptate incommodabimus. Prætereà tu nunc quidem, magno
" tuo ſumptu, nos alis: ſin autem *tuos extra fines* exercitum educamus,

" θρεψόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. Ετι δὲ εἰ μὲν μείζων τις ἡμῖν κίνδυνος
" ἔμελλεν εἶναι ἐκεῖ ἢ ἐνθάδε, ἴσως τὸ ἀσφαλέσταλον ἦν ἂν αἱ-
" ρεῖσθαι. Νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, [1] ἐάν τε ἐνθάδε ὑπο-
" μένωμεν, ἐάν τε εἰς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι
" δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δε-
" χώμεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν. Πω-
" λοῦ μέντοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἐρρωμενεστέραις ταῖς ψυχαῖς τῶν
" σταλιωτῶν χρησόμεθα, ἢν ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς, καὶ μὴ
" ἄκοντες δοκῶμεν ὁρᾶν τοὺς πολεμίους· πολὺ δὲ καὶ ἐκεῖνοι μᾶλλον
" ἡμᾶς φοβηθήσονται, ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι οὐχ ὡς φοβούμενοι
" πλήσσομεν αὐτοὺς οἴκοι καθήμενοι, ἀλλ' ἐπεὶ αἰσθανόμεθα
" προσιόντας, ἀπαντῶμέν τε αὐτοῖς, ἵν' ὡς τάχιστα συμμίξωμεν,
" καὶ οὐκ ἀναμένομεν ἕως ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ
" φθάνοντες ἤδη δῃοῦμεν τὴν ἐκείνων γῆν. Καίτοι, ἔφη, εἴ τι
" ἐκείνους μὲν φοβερωτέρους ποιήσομεν, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς θαρραλεω-
" τέρους, πολὺ τοῦτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκτημα νομίζω· καὶ τὸν κίν-
" δυνον οὕτως ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι, τοῖς δὲ πολεμίοις
" μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατὴρ αἰεὶ λέγει, καὶ σὺ

" ex hoſtili agro victus nobis erit. Jam verò ſi majus aliquod nobis
" iſtic periculum, quàm hìc, immineret, fortaſſis id, quod tutiſſimum,
" eligendum eſſet. Nunc autem & illi futuri ſunt iidem, ſive *adeò* hìc
" *eos* expectemus, ſeu in illorum regionem progreſſi obviam eis eamus;
" & nos iidem pugnam inituri ſumus, ſive hìc eos cùm noſmet invaſe-
" rint excipiamus, ſeu adversùs eos profecti pugnam conſeramus. Ve-
" rùm nos militum animos alacriores multò & firmiores experiemur, ſi
" adversùs eos qui infenſo veniunt animo contendamus, & in conſpectum
" hoſtium non inviti venire videamur: illi itidem multò nos magìs me-
" tuent, cùm nos audient non ut formidoloſos eorum metu percelli ac
" domi deſidere, ſed adventu *hoſtium* comperto, iis occurrere, ut quàm
" celerrimè pugnam conſeramus, & non opperiri dum regio noſtra in-
" feſtetur, ſed terram eorum antevertendo jam populari. Atqui ſi illos,
" inquit, aliquantùm formidoloſiores, & nos ipſos audentiores reddideri-
" rimus, magnam id ego nobis *ſingularemque* commoditatem *adlaturum*
" exiſtimo; atque hoc equidem modo nobis minus, hoſtibus plus periculi,
" multò magìs *futurum* ſtatuo. Pater quoque *meus* ſemper dicit, & tu

1 Εάν τε ἐνθάδε &c.] Ita ex MSto Bodl. locum hanc reſtituimus. In vulgatis legitur, ἐάν τε ἐνθάδε ἐπιόντες αὐτοῖς μαχώμεθα, ἐάν τε εἰς ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐρχομένους αὐτοὺς &c. Eam autem, quam damus, lectionem, laudat Stephanus, exprimítque in vertendo loco Leunclavius.

"φῄς, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὡς αἱ μάχαι κρίνουσαι "μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις." Ὁ μὲν δὴ οὕτως εἶπε· Κυαξάρης δὲ ἀπεκρίνατο.

Ἀλλ' ὅπως μέν, ὦ Κῦρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχθομαι τρέφων ὑμᾶς, μηδ' ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἰέναι εἰς τὴν πολεμίαν, ἤδη καὶ ἐμοὶ βέλτιον εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντα. Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁμογνωμονοῦμεν, σκευαζώμεθα, καὶ ἢν τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον συγκαλαινῇ, ἐξίωμεν ὡς τάχιστα. Ἐκ τούτου τοῖς μὲν στρατιώταις εἰπὼν σκευάζεσθαι ὁ Κῦρος, ἔθυε, πρῶτον μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς· καὶ ἠτεῖτο ἵλεως καὶ εὐμενεῖς ὅπλας, ἡγεμόνας γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ, καὶ παραστάτας ἀγαθὰς, καὶ συμμάχους, καὶ συμβούλους τῶν ἀγαθῶν. Συμπαρεκάλει δὲ καὶ ἥρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ' ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἀθρόον ἦν αὐτῷ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς ὁρίοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις, [1] ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς, καὶ θεὰς θυσίαις, καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὖθις Διὶ πατρῴῳ ἔθυε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, οὐδενὸς ἠμέλει.

"ais, cæteríque *adeò* omnes conſentiunt, de præliis judicium fieri "potiùs ex animis quàm corporum viribus." Ille quidem hanc orationem habuit: Cyaxares autem reſpondit,

Tu verò, Cyre, cæteríque *vos* Perſæ, vos alere mihi grave eſſe nè ſuſpicemini quidem: ſed in hoſtilem tamen agrum, ut progrediamur jam mihi quoque ad omnia melius eſſe videtur. Quando igitur, ait Cyrus, in eâdem ſumus ſententiâ, vaſa colligamus, & ſi res divinæ nobis confeſtim adnuerint, quàm primùm egrediamur. Secundùm hæc cùm militibus edixiſſet Cyrus ut vaſa colligerent, rem ſacram Jovi primùm regi, deinde diis cæteris etiam fecit: petebat etiam ut propitii benignique *eſſent*, & exercitui duces boníque adjutores & ſocii in re gerendâ, atque utilium conſultores *ſibi* adeſſent. Quin etiam heroas Medorum terræ incolas & curatores ſimul invocabat. Cùm autem ſacra ſecunda feciſſet, & ſimul omnis ad fines adeſſet exercitus, tum ſanè bonis uſus avibus hoſtile ſolum invaſit. Et cùm primùm fines tranſiiſſet, illic rursùs Tellurem etiam libationibus *ſibi* propitiam reddidit, & deos atque heroas Aſſyriæ incolas ſacrificiis placavit. His peractis, rursùm Jovi patrio rem divinam fecit, nec, ſi quis alius ſe deorum offerret, ullum neglexit.

[1] Ἐνέβαλεν εἰς &c.] In expeditionem hanc exercitum eduxerunt Cyrus & Cyaxares, Anno M. ſecundùm Uſſerium, 3448. Periodi Julianæ, 4158. ante æram Chriſtianam, 556.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, εὐθὺς τὰς μὲν πεζὰς προαγαγόντες ὑπὸ πολλὴν ὁδὸν, ἐστρατοπεδεύσαντο· τοῖς δ' ἵπποις καλὰ δρομὴν ποιήσαντες, περιεβάλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν λείαν. Καὶ τοιοιπὸν δὲ μεστρατοπεδευόμενοι, καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, καὶ δῃοῦντες τὴν χώραν, ἀνέμενον τὰς πολεμίας. Ηνίκα δὲ προσιόντες ἐλέγοντο ὑκέτι δέχ' ἡμερῶν ἀπέχειν ὁδὸν, τότε δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ω Κυαξάρη, ὥρα δὴ ἀπαντᾶν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς ἡμετέροις, φοβερμένους μὴ ἀντιπροσιέναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν ὅτι ἑκόντες μαχούμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαξάρει, ὕτω δὴ ἀεὶ συντεταγμένοι προήεσαν τοσοῦτον καθ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. Καὶ δεῖπνον μὲν ἀεὶ καλὰ φῶς ἐποιοῦντο, πυρὰ δὲ νύκτωρ οὐκ ἔκαιον ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἔμπροσθεν μέντοι τοῦ στρατοπέδου ἔκαιον, ὅπως ὁρῶεν μὲν εἴ τινες νυκτὸς προσοίσειεν, διὰ τὸ πῦρ, μὴ ὁρῶντο δὲ ὑπὸ τῶν προσιόντων. Πολλάκις δὲ καὶ ὄπισθεν τοῦ στρατοπέδου ἐπυρπόλουν, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων· ὥς' ἔστιν ὅτε καὶ κατάσκοποι ἐνέπιπτον εἰς τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὄπισθεν τὰ πυρὰ εἶναι, ἔτι πόρρω τοῦ στρατοπέδου οἰόμενοι εἶναι.

Οἱ μὲν οὖν Ασσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων

Poſtquam verò hæc rectè erant conſtituta, ſtatim peditibus itinere non longo promotis, caſtra metati ſunt: equitatu verò incurſione factâ, prædam ingentem ac variam comparârunt. Et deinceps etiam caſtra moventes, & rebus neceſſariis abundantes, & regionem vaſtantes, hoſtes expectabant. Cùm verò adventare, nec jam amplius decem dierum itinere abeſſe dicerentur, tum Cyrus utique ait, jam tempus eſt, Cyaxares, ut occurramus, nec *committamus ut* vel hoſtibus, vel noſtris metu præpediti videamur, quò minùs adversùs ipſos progrediamur; ſed palam declaremus, nos non invitè prælium inituros. Hæc cum Cyaxari quoque placerent, ità demum ſemper inſtructi tantum quotidie procedebant, quantum ipſis commodum videbatur. Et cœnam quidem ſemper luce ſumebant, noctu verò ignes in caſtris non accendebant: veruntamen ante caſtra accendebant, ut ignis adjumento cernerent quidem, ſi qui noctu accederent, ipſi autem ab accedentibus non cernerentur. Sæpenumerò etiam poſt caſtra, hoſtium fallendorum causâ, ignes accendebant; adeò ut nonnunquam ſpeculatores in primas ipſorum excubias inciderent, rati ſe procul adhuc à caſtris abeſſe, propterea quòd ignes poſt caſtra *excitati* eſſent.

Et Aſſyrii quidem cum iis quos ſecum habebant, cùm *jam* exercitus

τὰ στρατεύματα ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι [1] βασιλεῖς, ὁπόταν στρατοπεδεύωνται· (τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν) ἴσασι γὰρ ὅτι ἱππικὸν στράτευμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐστι καὶ δύχρηστον, ἄλλως τε καὶ βάρβαρον. [2] Πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δ' ἐπισάξαι, ἔργον δ' ἐπιθωρακίσασθαι· ἀναβάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τῶν στρατοπέδων παντάπασιν ἀδύνατον· Τούτων δὴ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα περιβάλλονται· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ ἐν ἐχυρῷ εἶναι, καὶ ἐξουσίαν παρέχειν ὅταν βούλωνται μὴ μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ προσιόντες ἀπεῖχον [3] ὅσον παρασάγγην, οἱ μὲν Ἀσσύριοι ὥτως ἐστρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρηται, ἐν περιτεταφρευμένῳ μὲν, καταφανεῖ δέ· ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανεστάτῳ, κώμας

propè ad se invicem accessissent, fossâ se cingebant; quod barbari reges hodiéque faciunt, castra quoties metantur: (fossâ *autem* se facillimè ob manuum multitudinem circundant) nôrunt enim copias equestres noctu esse turbulentas difficilémque earum esse usum, præsertim si barbaræ sint. Nam equos habent ad præsepia pedibus alligatos: & si quis *adeò* eos invadat, operosum est noctu equos solvere, frænare operosum, operosum insternere, operosum induere loricas: & ubi *tandem* equos conscenderint fieri prorsùs nequit ut *equites iis* per castra vehantur. His omnibus de causis cùm alii *barbari* tum illi munimentis se circundant: simul etiam existimant, si in locis sint munitis, se quoque potestatem habere prælii, cùm velint, non committendi. Et hæc quidem dum agerent, alter alteri adpropinquare cœpit. Cúmque *jam* utroque *ad alterum* accedente parasangæ ferè intervallo inter se distarent, Assyrii ità, utì dictum est, castra ponebant, loco quidem fossâ *ductâ* munito, sed aperto: Cyrus autem, *loco*, quantum *sanè* poterat, ab

1 Βασιλεῖς, ὁπόταν &c.] In loci hujus distinctione Stephanum sequendum duxi; nisi quòd verba ista, τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν, notis parentheseos cingere mallem. His additis, facilis exsurgit loci sententia, quæ impedita ferè & dubia est, secundùm vulgares has interpungendi rationes, *οἱ βάρβαροι βασιλεῖς. ὁπόταν στρατοπεδεύωνται*, &c, &,—*βάρβαροι βασιλεῖς ὁπόταν* &c.

2 Πεποδισμένους γὰρ &c.] De Barbarorum equis eadem ferè Noster *ἀνάβ.* lib. 3. p. 184. *edit. Steph.* tradit. *οἵ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται, καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ πεπεδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα, εἰ λυθείησαν· ἐάν τε τὶς θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ, καὶ χαλινῶσαι δεῖ, καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον.* Notandum autem est, Xenophontem, loco citato, *equitem* loricâ munitum descripsisse, qui tamen eandem armaturam ipsi *equo* hic tribuit. "Equos "enim pariter equitesque Persarum serie "laminarum graves fuisse," Curtius lib. 3. c. 11. ait. Idem, lib. 4. c. 9. "Equi- "tibus equisque tegumenta erant ex fer- "reis laminis serie inter se connexis." Vide sis Suidam ad vocem Θώραξ.

3 Ὅσον παρασάγγην] De hâc viæ mensurâ vide quæ jam notavimus, lib. 2. p. 161.

τε καὶ γελῶφρις ἐπίπροσθεν ποιησάμενος· νομίζων πάντα [1] τὰ πολεμικὰ, ἐξαίφνης ὁρώμενα, φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, προφυλακὰς ποιησάμενοι ἑκάτεροι ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ασσύριος καὶ ὁ Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῷ. Κῦρος δὲ καὶ Κυαξάρης συντάξαμενοι περιέμενον, ὡς, εἰ προσίοιεν οἱ πολέμιοι, μαχούμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι οὐκ ἐξίοιεν οἱ πολέμιοι ἐκ τοῦ ἐρύματος, οὐδὲ μάχην ποιήσοιντο ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης καλέσας τὸν Κῦρον καὶ πάντας τοὺς ἐπικαιρίους, ἔλεξε τοιάδε· Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν συντεταγμένοι, οὕτως ἰέναι πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλοῦν ὅτι θέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γὰρ, ἔφη, ἐπειδὰν μὴ ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον [2] θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμιοι δὲ τὴν τόλμαν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τούτῳ μὲν δὴ οὕτως ἐδόκει. Ο δὲ Κῦρος ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κυαξάρη,

adſpectu remotiſſimo, *ſua faciebat caſtra*, & vicis & tumulis à fronte objectis; in bellis omnia, exiſtimans, ſubitò conſpecta, adverſariis eſſe formidabiliora. Et illâ quidem nocte, quemadmodùm par erat, utrique conſtitutis *ante caſtra* excubiis quieti ſe dederunt.

Poſtridiè Aſſyrius & Crœſus, ducéſque cæteri copias intra munitiones quieſcere juſſerunt: Cyrus autem & Cyaxares inſtructis ſuis, tanquam pugnaturi, ſi hoſtes accederent, expectabant. Cùm autem *jam* pateret, hoſtes extra munitionem non prodituros, neque manum illo *quidem* die conſerturos, Cyaxares arceſſito Cyro & omnibus quos adeſſe oporteret, in hanc ferè ſententiam loquutus eſt: Nobis, viri, inquit, exiſtimo ſic, utì nunc inſtructi ſumus, ad horum munitiones procedendum eſſe, ac declarandum nos pugnandi cupidos eſſe. Hoc enim modo, ait, ubi contra nos illi non prodierint, noſtri audentiores ſe in omnibus præbebunt; & hoſtes, audaciâ noſtrâ perſpectâ, magìs *ſibi* metuent. Et huic quidem ità viſum erat. At verò Cyrus, Nè per deos, Cyaxares,

1 Τὰ πολεμικά] Hanc lectionem exhibent edit. Ald. & Argentor; quæ à MSto etiam Bodl. firmata eſt. Leunclavius autem, Stephanus, aliíque malè dant πολέμια, & illam alteram, quam recepimus, vocem margini adſcripſerunt.

2 Θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν] Editi ferè omnes dant, θαρρήσουσιν ἂν ἐπιάσιν, quæ nullum ſanè ſenſum pariunt: in marginibus iidem exhibent, θαρρήσαντες ἐπίασιν (quam lectionem Leunclavius, Gabrielius, aliíque Interpretes expreſſiſſe videntur) &, θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν, quam exemplar, quo uſus eſt Philelphus, præſtitit, (reddit enim, *tum noſtri omnibus in rebus audentiores futuri ſunt*) & tantùm non repræſentat MS. Bodl. in quo ſcribitur θαρρήσουσιν ἂν ἅπασιν. Et hanc quidem ſcripturam, mutatâ ſolùm particulâ ἂν, in præpoſitionem ἐν, cæteris præferendam duximus. Huic etiam favet liber *Argentor.* impreſſus, qui dat, θαρρήσουσιν ἂν ἐπὶ πᾶσιν.

ἕτω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορευσόμεθα ἢ σὺ κελεύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολεμίοι θεάσονται ἀδεῶς φοβούμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τῷ μηδὲν παθεῖν· ἐπειδάν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν, πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὸ πλῆθος πολὺ ἐνδεέστερον τῶν ἑαυτῶν, [1] καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι πολὺ ἐρρωμενεστέραις ταῖς γνώμαις. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν ὅτι πάρεσμεν, οὐχ ὁρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τοῦτο ἐπίσω, ὡ καταφρονοῦσιν, ἀλλὰ φροντίζουσι τί ποτε τοῦτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι περὶ ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι ὀδὲν παύονται. Οταν δ' ἐξίωσι, τότε δεῖ αὐτοῖς ἅμα φανερούς τε ἡμᾶς γενέσθαι καὶ ἰέναι εὐθὺς ὁμόσε, εἰληφότας αὐτοὺς ἔνθα πάλαι ἐβουλόμεθα. Λέξαντος δὲ ὧδε Κύρου, συνεδόξε καὶ ταῦτα Κυαξάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωὶ Κῦρος μὲν [2] ἐστεφανωμένος ἦθυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις

ità faciamus, inquit. Nam ſi in conſpectum jam *illorum*, quod tu *nos* hortaris, prodierimus, & in hoc tempore nos accedentes ſine ullo metu ſpectabunt hoſtes, qui in tuto ſe eſſe ſciant, ut accidere quid ipſis adverſi nequeat: & *deindè*, cùm nullâ re geſtâ recedemus, rursùs *ii* copias noſtras ſuis multò inferiores numero conſpicientes, *eas* contemnent, craſtinóque die animis multò firmioribus prodibunt. Nunc autem cùm nos adeſſe ſciant, neque tamen videant, hoc certò ſcias, non contemptui habent, ſed quid tandem hoc ſibi velit ſolicitè cogitant, atque *etiam*, ſat ſcio inter ſe colloqui de nobis non deſinunt. Ubi verò prodierint, tum *demum* & exhibeamus nos conſpiciendos eis, & continuò concurramus oportet, deprehenſis iis illic ubi jamdudum cupiebamus. In hunc modum Cyrus cùm loquutus eſſet, Cyaxaris hæc aliorúmque adſenſu erant approbata. Et tunc quidem cœnati, conſtitutis excubiis, & multis ante has excitatis ignibus, quieti ſe dederunt. Poſtridiè autem manè Cyrus coronatus rem ſacram faciebat, & cæteris etiam *Perſis*, qui dicti ſunt

1 Καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι.] A futuro ad præſens tempus tranſire ſolent Auctores, ad *certitudinem celeritatémque* eventûs indicandam, & rem futuram ob oculos quaſi jam ponendam. Hujuſmodi temporis enallage apud Sacros Scriptores crebrò reperitur: Mat. 17. 11. Ηλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, &c. John 1. 15. Ο ὀπίσω μου ἐρχόμενος, &c. &, 20, 17. Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου &c.

2 Εστεφανωμένος ἔθυε] Coronam, eámque præcipuè myrteam, ſumpſiſſe Perſas ſacrificia facturos teſtatur etiam Herodotus, lib. 1. c. 132. Τῶνδε εἵνεκα ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνης μάλιστα.

ὁμοίμοις ἐστεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ θυσία, ξυγκαλέσας αὐτοὺς, ἔλεξεν·

" Ανδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς [1] οἵ τε μάντεις φασὶ, καὶ ἐμοὶ ξυν-
" δοκεῖ, μάχην τ' ἔσεσθαι προαγγέλλουσι, καὶ νίκην διδόασι, καὶ
" σωτηρίαν προϋπισχνοῦνται ἐν τοῖς ἱεροῖς. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν μὲν πα-
" ραινῶν οἵοις τινὰς χρὴ εἶναι ἐν τῷ τοιῷδε, αἰσχυνοίμην ἄν·
" οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα ἐπίστης ἐμοὶ ἐπισαμένους, καὶ ταυτὰ μεμε-
" λετηκότας τε καὶ ἀκηκοότας καὶ ἀκροωμένους διὰ τέλους, ἅπερ ἐγὼ,
" ὥστε καὶ ἄλλους εἰκότως ἂν διδάσκοιτε τάδε. Εἰ δὲ μὴ τυγχάνετε
" καταμεμονηκότες, ἀκούσατε. [2] Οὓς γὰρ νεωστὶ ξυμμάχους τε ἔχομεν
" καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίους ποιεῖν, τούτους δεῖ ὑμᾶς ὑπο-
" μιμνήσκειν ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα ὑπὸ Κυαξάρους, ἃ τε ἠσκοῦ-
" μεν, ἐφ' ἃ τε αὐτοὺς παρακεκλήκαμεν, ὥστε ἅσμενοι ἀνταγω-
" νιοῦσαι ἡμῖν ἔφασαν ἔσεσθαι. Καὶ τοῦτο δὲ αὐτοὺς ὑπομιμνήσκετε,
" ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα δείξει ὧν ἄξιος ἕκαστός ἐστιν. Ὧν γὰρ ἂν

ὁμότιμοι, coronati ſacris adeſſent edixit. Peracto autem ſacrificio, convocatis illis, *hanc* orationem habuit:

" Dii quidem, viri, quemadmodùm & aruſpices aiunt, & mihi quo-
" que videtur, prælium fore prænuntiant, & victoriam largiuntur, &
" incolumitatem à ſacris *captis præſagiis* pollicentur. Me verò pu-
" deat vos commonefacere *velle*, quales vos in hujuſmodi rerum ſtatu
" eſſe oporteat: nam vos hæc æquè tenere novi ac meipſum, eadémque,
" quæ ipſe, ſtudioſè *vos* curâſſe, audîſſe, atque *adhuc* etiam adſiduè
" audire, ut vel alios jure hæc docere poſſitis. Si tamen *hæc* nondum
" perſpexiſtis, *me* audite. Ii nempe, quos paulò ante & ſocios *nobis*
" adſcivimus, & nobis ipſis ſimiles efficere conamur, vobis admonendi
" ſunt, quem ad finem nos aluerit Cyaxares, quæ noſtræ fuerint exerci-
" tationes, ad quæ *demum* eos ità cohortati ſimus, ut libenti ſe animo
" nobis æmulos fore dixerint. Hoc quoque eos admonete, hunc ipſum
" diem declaraturum eſſe, quibus quiſque præmiis dignus ſit. Nam quas

2 Οἵ τε μάντεις] *Magos vult*, qui apud Perſas, teſte Strabone, p. 1106. T. 2. ut μάντεις apud Græcos aliaſque gentes, ob vaticinandi artem in honore erant. Huic ſuffragatur Herodotus, qui, loco modò citato, dicit, ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. Ælianus etiam, inter cæteras quas Magi calluerunt artes, vaticinationem recenſet, *Var. Hiſtor* lib. 2. c. 17. Η τῶν ἐν Πέρσαις μάγων σοφία, τά τε ἄλλα οἶδεν, καὶ ἓν καὶ μαντεύεσθαι.

1 Οὓς γὰρ] Particula γὰρ non *reddendæ cauſæ*, utì plerumque, hoc in loco inſervit; ſed *declarandi* aut *explanandi* vim habet. Ab eâ ſimili planè modo narrationem orditur Evangeliſta Matt. 1. 18. Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ &c. In cujus loci interpretationem ſic ingreditur Maldonatus: *noſter interpres non legit* γὰρ *cauſalem particulam, nec ego legendam arbitror, quòd ſenſum non juvet, & impediat.* Nollem hæc dixiſſe Interpretem, cæteroqui doctum & laude dignum. Si totum comma cum hoc loco Xenophontéo conferas, eandem, ni fallor, harum vocularum δὲ & γὰρ ſignificationem, eandémque adeò orationis ſtructuram, utrobique invenies. Confer. etiam Act. 19. 35.

" ἄνθρωποι ὀψιμαθεῖς γένωνται, ἐδὲν θαυμαστὸν εἴ τινες αὐ-
" τῶν καὶ τὰ ὑπομνήσουσι δέουται· ἀλλ' ἀγαπητὸν εἰ καὶ ἐξ ὑπο-
" βολῆς δύναιντο ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι
" πράττουσες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πεῖραν λήψεσθε. Ο μὲν γὰρ
" δυνάμενος ἐν τῷ τοιῷδε καὶ ἄλλας βελτίους ποιεῖν, εἰκότως ἂν
" ἤδη καὶ ἑαυτῷ συνειδείη τελείως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὤν· ὁ δὲ τὴν τά-
" των ὑπόμνησιν [1] αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τοῦτο ἀγαπῶν, εἰκότως
" ἂν ἡμιτελῆ αὐτὸν νομίζοι. Τάττα δ' ἕνεκεν ἐκ ἐγὼ, ἔφη,
" αὐτοῖς λέγω, ἀλλὰ ὑμᾶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ [2] ἀρέσκειν
" ὑμῖν πειρῶνται· ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἕκας τῷ
" ἑαυτῶ μέρει. Εὖ δ' ἐπίσασθε, ἔφη, ἕως ἂν θαῤῥοῦντας τά-
" τοις ὑμᾶς αὐτὸς ἐπιδεικνύητε, καὶ τάττα καὶ ἄλλας πολλὰς ἃ
" λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ θαῤῥεῖν διδάξετε." Τέλος εἶπεν ἀπιόντας
ἀριστᾶν ἐστεφανωμένους, καὶ σπονδὰς ποιησαμένους ἥκειν εἰς τὰς
τάξεις αὐτοῖς στεφάνοις. Επεὶ δ' ἦτοι ἀπῆλθον, αὖθις τοὺς
ἀρχὰς προσεκάλεσε, καὶ τάτοις αὖ τοιάδε ἔλεξεν·

" Ανδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμοτίμων γεγόνατε, καὶ

" res ſerò diſcunt homines, in iis minimè mirum eſt quoſdam admoni-
" tore egere: ſed boni conſulendum eſt, ſi vel *aliorum* monitu viri
" fortes eſſe poſſint. Atque hæc quidem dum agetis, ſimul de vobis
" etiam periculum facietis. Nam qui alios in hujuſmodi rerum arti-
" culo fortiores reddere poſſit, is ſibi quoque procul dubio jam con-
" ſcius fuerit, virum ſe perfectè bonum eſſe: qui verò hæc ſibi ſoli
" ſuggerere poteſt, atque hoc ſibi ſatis eſſe ducit, *is* meritò ſe ex di-
" midiâ *tantùm* parte perfectum exiſtimet. Eam autem ob rem ego
" *quidem hæc* ipſis non expono, ſed vobis exponenda mando, ut *nimi-*
" *rum* ſe vobis quoque probare ſtudeant: vos enim eſtis eis proximi,
" ſuæ *nempe* quiſque parti. Fore etiam ſciatis *velim*, ait, ut, quamdiu
" voſmet fiduciæ plenos eis oſtenderitis, cùm hos tum multos alios non
" verbo, ſed re ipſâ fidenti eſſe animo doceatis." Tandem edixit, co-
ronati pranſum irent, peractiſque libationibus cum ipſis coronis ad or-
dines venirent. Hi autem cùm abiiſſent, agminis extremi duces advo-
cavit, & his viciſſim hujuſmodi verba fecit:

" Vos, Perſæ, & in eorum, qui ὁμότιμοι appellantur, ordinem co-optati,

1 Αὐτὸ μόνος &c.] Muretus legendum putat, αὐτὸς μόνως ἔχων, καὶ τοῦτο ἀγαπῶν. Sed non eſt, cur receptam lectionem deſeramus, à quâ ſtant libri editi & MS. Bodl.

2 Ἀρέσκειν] Miles is dicitur ἀρέσκειν, qui in munere militari fungendo diligentiam ſuam peritiámque ità probat, ut ducis ſibi benevolentiam conciliet. Sic Apoſtolus etiam, 2 Tim. 2. 4. de milite hoc verbo utitur: ——— ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ.

" ἐπιλελεγμένοι ἐστὲ, οἳ δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κραλίστοις
" ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώτεροι. Καὶ τοίνυν χώ-
" ραν ἔχετε ἀδεᾶ ἥτλον ἔνλιμον τῶν προσαλῶν· ὑμεῖς γὰρ ὄπισθεν
" ὄνλες τὰς τ' ἀγαθὰς ἂν, ἐφορῶνλες καὶ ἐπικελεύονλες αὐτοῖς, ἔτι
" κρείττλας [1] ποιοῖτε· εἴτε τὶς μαλακίζοιλο, καὶ τᾶτον ὁρῶνλες ἂκ ἂν
" ἐπιλρέποιλε αὐτῷ. Συμφέρει δ' ὑμῖν, εἴπερ τῳ καὶ ἄλλῳ, τὸ
" νικᾶν, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ βάρ[illegible] [2] τῆς σολῆς. Αν
" δ' ἄρα ὑμᾶς καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλοῦνλες ἕπεσθαι παρεγ-
" γυῶσιν, ὑπακούελε αὐτοῖς· καὶ ὅπως μηδ' ἐν τάτῳ αὐτῶν
" ἡτληθήσεσθε ἀνλιπαρακελευόμενοι αὐτοῖς, θᾶτλον [3] ἡγεῖσθαι ἐπὶ
" τὰς πολεμίας. Καὶ ἀπιόνλες, ἔφη, ἀριςήσανλες καὶ ὑμεῖς, ἥκελε

" & delecti *quidam* estis, qui in rebus quidem cæteris præstantissi-
" mis pares videmini, & per ætatem etiam prudentiores. Itaque lo-
" cum non minùs honestum, quam ipsi præfecti, tenetis: nam cùm
" in extremo sitis agmine, viros fortes intuendo eósque cohortando,
" fortiores etiam efficiatis; & si quis remissior fuerit, hunc itidem
" observando, *ignaviæ indulgere* eum non sinetis. Vobis autem, si
" cuiquam aliî, expedit, victoriâ potiri, tum ob ætatem, tum ob ar-
" maturæ pondus. Itaque si ii qui primum in acie locum tenent
" vos inclamando ad sequendum hortari fuerint, ipsis *velim* obtem-
" peretis: & *videte* nè hâc in parte eis sitis inferiores, *nimirum* in
" eis vicissim adhortandis, ut majori cum celeritate adversùs hostes
" præeundo ducant. *Nunc* abite, inquit, & pransi cùm eritis, ad ordines

1 Ποιοῖτε] Sic rescripsi Stephanum secutus & MStum Bodl. Distinctionem quoque minorem posui ante ἐφορῶντες, ut particula ἂν ad verbum suum ποιοῖτε faciliùs referatur, eademque clariùs hìc adpareat structura, ac in sequentibus his,——ἂκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Vulgo autem est, ἔτι κρείττους ποιεῖτε.

2. Τῆς σολῆς] Στολὴ, hoc in loco, non de *vestibus*, aut *vestium genere*, (ut ferè alibi) sed de toto *ornatu & cultu corporis*, etiam eo, qui unicè in *armis* consistit, adhibetur. Et hæc quidem significatio, fontem si respexeris à quo σολὴ cadit, jure ei tribuenda est. Sic enim Phavorinus, Στολὴ, ἀπὸ τοῦ στέλλω. Moschopulus autem στέλλω exponit, κοσμῶ. Et στέλλεσθαι peculiariter de *armorum ornatu* usurpat *Dionys. Halic.* T. 1. p. 296.——κούφῃ ἐσαλμένους ὁπλίσει, &, p. 337. dicit, Castorem & Pollucem Romæ in foro conspectos fuisse πολεμικὰς ἐνδεδυκότας σολάς. His adjicienda est Æliani auctoritas, *Hist. Var.* lib. 3. c. 14. Ξενοφῶντι ἔμελε τῶν ἄλλων σπουδαίων, καὶ ὧν καὶ ὅπλα καλὰ ἔχειν. Νικῶντι γὰρ, ἔλεγε, τοὺς πολεμίους τὴν καλλίστην σολὴν ἁρμόττειν· καὶ ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι καλῶς ἐν καλῇ τῇ παννυχίδι. ubi σολὴ, haud dubiè, *armaturam*, seu *ornatum militarem* notat, cùm in sequentibus de armis tantùm agitur. Consule ipsum Auctorem & quæ Cl. Perizonius ad verba adlata notavit.

3 Ἡγεῖσθαι] Scripturam hanc vulgata illâ, ἡγεῖσθε, potiorem rectè judicant Stephanus, Leunclavius & Camerarius. Interpretes tamen ἡτλησθήσεσθε ab illo participio, ἀντιπαρακελευόμενοι, separant, perinde hunc locum reddentes ac si ἀντιπαρακελεύεσθε legeretur. Ego verò Stephano libentiùs adsentior qui illud cum verbo ἡτλησθήσεσθε cohærere putat, perinde ac si diceretur, ὅπως μὴ ἐν τούτῳ ἡττηθήσεσθε, τῷ ἀντιπαρακελεύεσθαι αὐτοῖς θᾶττον ἡγεῖσθαι; & eam hìc cum ὅπως dicit esse ellipsin, cujus antea mentio facta est lib. 1. p. 32. Cæterùm præceptum hoc paulò post servatum videmus: cùm enim dixerat, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι, subjungit, οἱ δ' ὄπισθεν, αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐρρωμένως.

" ζὺν τοῖς ἄλλοις ἐστεφανωμένοι εἰς τὰς τάξεις." Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρόν ἐν τούτοις ἦσαν· οἱ δ' Ασσύριοι [1] καὶ δὴ ἠρισηκότες ἐζήεσάν τε θρασέως, καὶ παρελάτλουλο ἐρρωμένως. Παρέτατλε δὲ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ἅρματος παρελαύνων, καὶ τοιάδε παρεκελεύετο·

" Ανδρες Ασσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. Νῦν γὰρ " περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ περὶ γῆς ἐν ᾗ ἔφυτε, καὶ " περὶ οἴκων ἐν οἷς ἐτράφητε, καὶ περὶ γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων, καὶ " περὶ πάντων ὧν [2] κέκτησθε ἀγάθῶν. Νικήσαντες μὲν γὰρ, " ἀπάντων τούτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόσθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ δ' " ἡττηθήσεσθε, εὖ ἴστε ὅτι παραδώσετε ταῦτα πάντα τοῖς πολε- " μίοις· [3] ἅ τε ἔστιν νίκης ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. Μωρὸν " γὰρ, τὸ κρατεῖν βουλομένους, τὰ τυφλὰ τῷ ζώματι καὶ ἄοπλα " καὶ ἄχειρα ταῦτα ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας.

" unà cum aliis coronati accedite." Et in his quidem rebus Cyri milites occupati erant: Aſſyrii autem, jam pranſi quoque, audacter *è caſtris* prodibant, & acie inſtructâ præſentibus animis ſtabant. Inſtruebat autem eos rex ipſe, curru vectus, & verbis hujuſmodi cohortabatur:

" Nunc *vos*, Aſſyrii, viros eſſe fortes oportet. Jam enim de vitâ " veſtrâ certamen *vobis propoſitum* eſt, & de ſolo in quo eſtis orti, & " de domiciliis in quibus educati, & de uxoribus etiam liberiſque, & " de bonis quæ poſſidetis univerſis, Nam ſi victoriâ potiti fueritis, " horum omnium domini vos, ut anteà, futuri eſtis: ſin victi fu- " eritis, certò vos ſcire volo hoſtibus iſthæc omnia vos tradituros " eſſe: itaque tanquam victoriæ cupidi, conſtanter pugnam ſuſtinete. " Quippe ſtultum eſt, eos qui ſuperiores eſſe velint, cæcas corporis " partes & armis ac manibus deſtitutas per fugam hoſtibus obvertere.

1 Καὶ δὴ &c.] Muretus hìc quoque, ut alibi ſæpè, δὴ pro ἤδη vitiosè legi exiſtimat. Non malè.

2 Κέκτησθε] Leunclavius contextui inſeruit πέπασθε, rejecto ad marginem κέκτησθε, quod illius gloſſam putat, imperitiâ librarii loco non debito poſitam. Stephanus quoque πέπασθε non improbat; cùm id à Xenophonte, cui familiaria ſatìs ſunt verba poëtica, non uno loco, apud *Exped.* uſurpatum eſſe conſtet. Sed, cùm editi omnes & MS. Bodl. Leunclavii conjecturæ adverſentur, à vulgatâ lectione haud ſatìs cauſæ eſt cur recedamus.

3 Α τε] Sic edidit Leunclavius; nec aliter Stephanus legendum conjicit. Editio autem Eton. dat εἴ τε ἔστιν, Ald. εἴτε ἔστιν. Flor. εἴτε ἔστιν, Non ità commodè.

1 Μωρὸν γὰρ &c.] Locum hunc plus vice ſimplici imitatum eſſe Salluſtium jam olim annotârunt eruditi? *Bel. Cat.* c. 61. " Nam, in fugâ ſalutem ſperare, cùm ar- " ma, quîs corpus tegitur, ab hoſtibus a- " verteris, ea verò dementia eſt." Et *Jugur.* c. 115. edit. Cant. "——nec " quenquam decere, qui manus armaverit, " ab inermis pedibus auxilium petere, in " maximo metu nudum & cæcum corpus " ad hoſtes vertere." Sic ferè Ulyſſem compellat Diomedes, Il. Θ' v. 94. & ſeq.

Πῆ φεύγεις, μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὡς, ἐν ὁμίλῳ;
Μήτις τοι φείγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ·

" Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις ζῆν βουλόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰδὼς
" ὅτι [1] οἱ μὲν νικῶντες ζώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκουσι
" μᾶλλον τῶν μενόντων. Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν,
" ἥττων φοσίεται. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τά τε ἑαυ-
" τῶν ζώζουσι, καὶ [2] τὰ τῶν ἡττωμένων φοσλαμβάνουσιν· οἱ δ'
" ἡττώμενοι ἅμα ἑαυτούς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλλουσιν;"
Ο μὲν δὴ Ασσύριος ἐν τούτοις ἦν.

Ο δὲ Κυαξάρης πέμπων φρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν ὅτι ἤδη καιρὸς
εἴη ἄγειν ἐπὶ τοὺς φολεμίους· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι ὀλίγοι εἰσὶν οἳ
ἔξω τῶν ἐρυμάτων, ἐν ᾧ ἂν φροσίωμεν, φολλοὶ ἔσονται· μὴ δὴν
ἀναμένωμεν ἕως ἂν φλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἔτι
οἰόμεθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατῆσαι ἄν. Ο δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρί-
νατο. Ω Κυαξάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἥμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡττηθέντες,
εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐροῦσι, φοβουμένους τὸ φλῆθος, τοῖς ὀλίγοις
ἐπιχειρῆσαι· αὐτοὶ δὲ ὃ νομίσουσιν ἡττῆσθαι· [3] ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης

" Stultus item, quicunque vitæ cupidus in fugam ſe convertat; cùm
" ſciat victores quidem ſervari incolumes, fugientes autem citiùs inte-
" rire quàm reſiſtentes. Eſt & is ſtultus qui opum cupidus, vinci ſe pa-
titur. Nam quis ignorat, victores & ſuas res conſervare, & illorum
" prætereà quos vicerint fortunis potiri; cùm victi & ſeipſos & omnia
" ſua ſimul amittant?" Et hæc quidem agebat Aſſyrius:

Cyaxares autem ad Cyrum mittebat, qui diceret, in hoſtes ducendi jam tempus eſſe: nam ſi pauci, ait, adhuc illi ſunt qui extra munitiones *progreſſi* ſunt, *tamen* interea dum *ad eos* accedemus, multi erunt: ne expectemus igitur donec *ipſi* plures nobis ſint, ſed eamus dum adhuc facilè ſuperiores eis non futuros arbitramur. Cyrus contrà reſpondebat, Certò te ſcire velim, Cyaxares, niſi ex iis plus dimidia pars victa fuerit, dicturos eſſe, nos multitudinem metuentes paucos *è ſuis* adgreſſos eſſe: ipſique adeò ſe minimè victos exiſtimabunt; ſed aliud tibi prælium ſubeundum

1 Οἱ μὲν νικῶντες &c.] Xenophontem ad illud Homericum alluſiſſe putat Æmil. Portus, Il. ε' v. 531.

Αἰδομένων τ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι, ἠὲ πέφανται.

Eodem ſenſu, nec aliis penè verbis, Noſter, ἀναβ. γ'. p. 180. *edit. Steph.* ἔστι τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν. τῶν μὲν γὰρ νικώντων, τὸ καταλείπειν. τῶν δὲ ἡττωμένων, τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί. Καὶ εἴ τις γε χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω. τῶν γὰρ νικώντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

2 Τὰ τῶν ἡττωμένων] Leunclavius & Stephanus dant τὰ τῶν πολεμίων ἡττωμένων. Notam tamen ſuſpectæ vocis πολεμίων illi infixerunt. Eam autem planè neſciunt libri Ald. & Eton. & MS. Bodl. & rectè quidem abeſſe vel ipſa modò ex ἀναβ. lib. 3. adlata verba docent, ——— καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

3 Αλλ' ἄλλης &c.] Plerique editi in margine exhibent, ἄλλης ἂν συμμαχίας δέησειεν, perperam, utì opinor. Si vulgata lectio loco ſit movenda, omninò paruerim MSto Bodl. qui dat, ἄλλης ἂν μάχης δέησειν.

δεήσειεν, ἢ ἂν ἄμεινον ἴσως βεβούλευσαιντο ἢ νῦν βεβούλευνται, παραδόντες ἑαυτοὺς ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥσθ' ὁπόσοις ἂν βουλώμεθα αὐτῶν μάχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτα ἀκούσαντες ᾤχοντο.

Ἐν τούτῳ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων αὐτομόλους ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκὸς, ἠρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἐξίοιέν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ παρατάττοι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἔξω ὤν, καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ τοῖς ἀεὶ [1] ἔξω ἴοσι πολλά τε καὶ ἰσχυρὰ, ὡς ἔφασαν λέγειν τοὺς ἀκούοντας. Ἐνταῦθα εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ [2] καὶ σὺ συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἔξεσι παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμείνους ποιήσαις τοὺς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ὦ Χρυσάντα, μηδέν σε λυπούντων αἱ τῶν Ἀσσυρίων παρακελεύσεις· ὀδεμία γὰρ ἔστως ἔσαι καλὴ παραίνεσις, ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθημερὸν ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν ἓν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμελετηκότες εἶεν· οὐδ' ἀκοντίσας, οὐδὲ μὴν ἱππέας γε· οὐδὲ μὴν τά γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, ἢν μὴ πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσι. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν,

erit, in quo meliùs fortaſſe *ſibi* conſuluerint, quàm hoc tempore conſuluêre, quo ſeipſos nobis offerunt velut è penu promendos, ut cum quanto velimus eorum numero pugnemus. Et nuntii quidem his auditis diſceſſerunt.

Intereà Chryſantas Perſa venit, & alii nonnulli ex eorum qui ὁμότιμοι appellantur ordine, qui *ſecum* transfugas ducebant. Et Cyrus, ut par erat, transfugas *quid* de rebus hoſtium *adferrent* interrogabat. Illi verò dicebant, armatos jam *è caſtris* prodire, regémque *ipſum* extra caſtra *quoque* progreſſum eos inſtruere, & cohortatione copiosâ vehementíque ad eos uti, quotquot ſine intermiſſione prodirent, utì *quidem* eos qui audîſſent *illum* adfirmare aiebant. Ibi tum Chryſantas, Quid verò, Cyre, inquit, ſi & tu, convocatis militibus, eos dum licet cohorteris? ſi fortè & tu reddas *eos* animoſiores. Reſpondit Cyrus, Nè tibi omninò moleſtæ ſint Aſſyrii adhortationes iſtæ, Chryſanta: nam admonitio nulla tam præclara futura eſt, quæ *homines* minimè fortes eodem, quo *eam* audiverint, die fortes ſit effectura; non ſagittarios certè, niſi eam artem priùs exercuerint; non jaculatores, nec equites; imò nè id quidem efficiet, ut corpribus ad labores perferendos valeant, niſi *ſe* priùs exercuerint. Et Chryſantes,

1 Ἔξω ὦσι] Leunclavius probâſſe videtur ἰοῦσι, quod margini adſcripſit. Stephanus vulgatam lectionem minimè ſolicitandam putat: eaque mihi ſatìs ſana videtur.

2 Καὶ συγκαλέσας, &c.] Sic edidit Stephanus: libri autem alii habent συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἔξεσι παρακελεῦσαι, εἰ &c. At concinnior videtur recepta lectio.

Αλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, ἐὰν τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρακελευσάμενος ἀμείνους ποιήσῃς. Η καὶ δύναιτ' ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, [1] εἷς λόγος ῥηθεὶς αὐθημερὸν αἰδῶς μὲν ἐμπλῆσαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουσάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν κωλῦσαι, προτρέψαι δὲ ὡς χρὴ, ἐπαίνου μὲν ἕνεκα, πάντα μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δ' ἐν ταῖς γνώμαις βεβαίως τοῦτο, ὡς αἱρετώτερόν ἐστι μαχομένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον ἢ φεύγοντας σωθῆναι; Αρ' οὐκ, ἔφη, εἰ μέλλουσι τοιαῦται διάνοιαι [2] ἐγγενήσεσθαι ἀνθρώποις καὶ ἔμμονοι ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν νόμους ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔνλιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσεται; Επειτα διδασκάλους, οἶμαι, δεῖ καὶ ἄρχοντας ἐπὶ τούτοις γενέσθαι, οἵ τινες δείξουσί τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσι καὶ ἐθίσουσι ταῦτα δρᾶν, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς τοὺς μὲν ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεστάτους τῷ ὄντι νομίζειν, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ δυσκλεεῖς, ἀθλιωτάτους πάντων ἡγεῖσθαι. Οὕτω γὰρ [3] δεῖ διαλεθῆναι τοὺς μέλλοντας τὸ ἀπὸ τῶν πο-

Atqui ſatìs eſt, Cyre, inquit, ſi eorum animos cohortando meliores reddideris. Num queat, ait Cyrus, una oratio pronuntiata, eodem die, pudore audientium animos implere, vel à rebus turpibus arcere, & eos monendo adducere, ut laudis gratiâ, laborem omnem, omne periculum ſubeundum ſtatuant, ac mentibus *ſuis* infixum hoc habeant, optabilius *nimirum* eſſe pugnando modi, quàm fugiendo ſalutem adipiſci. Nonne, ſi hujuſmodi cogitationes, inquit, hominum animis inſeri & in iis inſidere debeant, leges primùm ſint tales oportet, ut earum beneficio viris quidem fortibus honeſta & liberalis vita paretur, ignavis verò & plena doloris & minimè vitalis vita præparata immineat? Deinde præceptores, ut arbitror, & magiſtros eis qui præſint, accedere oportet, qui *exemplo* rectè monſtrent doceántque *quæ ſint agenda*, híſque *eos* agendis adſuefaciant, donec inſitum hoc ipſis fuerit, ut viros *nempe* fortes & laudatos reapſe feliciſſimos exiſtiment, ignavos & infames omnium miſerrimos ducant. Sic enim animati eſſe debent, quotquot diſciplinam metu ho-

1 Εἷς λόγος &c.] Adi ſis Catilinæ orationem, *Compertum ego habeo*, &c. apud *Salluſt.* loco ſuprà paulò memorato.

2 Εγγενήσεσθαι] Vulgò, ἐγγραφήσεσθαι. pro quo Leunclavius repoſuit in ipſo textu ἐγγενήσεσθαι. Rectè quidem: nam paulò poſt ait Xenophon, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς. Hujus autem ἐγγενήσεσθαι ſcholion eſt illud ἐντραφήσεσθαι *per educationem indi*, quot itidem in margine reperiri ſolet; & pro quo tandem librarii ἐγγραφήσεσθαι ſcripſerunt, & in ipſum contextum retulerunt. Stephanus etiam receptam à nobis lectionem laudat in margine.

3 Δεῖ διατεθῆναι] In pleriſque editis deeſt illud δεῖ. *Eton.* & *Argentor.* dant διατεθῆναι χρὴ, atque ità ſcribendum cenſuit Budæus. Stephanus autem voculam δεῖ ante διατεθῆναι in vetere quodam libro inventam fuiſſe ait: eámque adeò in textum admiſit. Hunc ſequendum duximus, cujus emendationem & probat Leunclavius

λεμίων φόβῳ τὴν μάθησιν κρείττονα παρέξεσθαι. Εἰ δέ τοι ἰόντων εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται, ἐν τούτῳ δυνήσεταί τις ἀπορραψῳδήσας παραχρῆμα ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾷον εἴη καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀρετήν. Επειδὴ ἔγωγ', ἔφη, ὧδ' ἂν τούτοις ἐπίστευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, ὃς νῦν ἔχοντες [1] παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἠσκοῦμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἑώρων παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς ἔσεσθε οἷος χρὴ εἶναι, καὶ ὑποβάλλειν δυνήσεσθε ἤν τι ἐπιλανθάνωνται. Τοὺς δ' ἀπαιδεύτους πάντα πάσιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾄσμα καλῶς ᾀσθὲν εἰς μουσικήν. Οἱ μὲν τοιαῦτα διελέγοντο.

Ο δὲ Κυαξάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ἐξαμαρτάνοι διατρίβων, καὶ ἐκ ἄγων ὡς τάχιστα ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις, Αλλ' εὖ μὲν ἴσω, ἔφη, ὅτι ὅπως εἰσὶν ἔξω ὅσους ἔδει· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἅπασιν· ὅμως δὲ ἐπεὶ ἐκείνῳ δοκεῖ, ἄξω ἤδη. Ταῦτα εἰπὼν,

stili potiorem præstaturi sunt. Quòd si quis *militibus* armatis ad pugnam prodeuntibus, quo tempore multi etiam eorum quæ olim didicerant obliviscuntur, tum *demum* verba fundendo possit homines extemplò bellicosos efficere, res *sanè* omnium facillima fuerit, eam virtutem & discere & docere, quæ inter homines maxima est. Nam ego certè, inquit, nè hos quidem, quos jam ducimus & apud nosmetipsos *olim in belli studio* exercuimus, firmos futuros esse polliceri mihi ausim, nisi vos etiam præsentes intuerer, qui exemplo eis eritis, quales esse oporteat, & suggerere poteritis, si quid obliti fuerint. Eis verò, qui ad virtutem omninò instituti non sunt, mirum mihi *sanè* videatur, Chrysanta, si quid plus oratio præclarè habita ad fortitudinem profuerit, quàm musicæ imperitis benè cantatum carmen ad musicam *percipiendam*. Hujusmodi quidem illi inter se sermones habebant:

Cyaxares autem denuò per nuntios significat, *Cyrum* perperam facere qui tempus tereret, & non quàm primùm in hostes duceret. Tum verò Cyrus nuntiis respondit, Sciat planè Cyaxares, inquit, nondum tot hostes, quot oporteat, castris egressos esse; atque hoc coram omnibus ei renuntiate: quando tamen illi *sic* videtur, *copias* jam ducturus sum. Hæc loquutus,

& scripturæ ratio firmare videtur: nam, propter literarum similitudinem, facilè fieri potuit, ut illud δεῖ à librariis ante διατιθῆναι omitteretur.

[1] Παρ' ἡμῖν αὐτοῖς] Vulgò, ἡμῖν αὐτούς. Nos autem MStum Bodl. sequendum duximus. Atque ità sanè legit Stephanus, & in margine scribit Leunclavius.

καὶ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς, ἐξῆγε τὸ στράτευμα. Ὡς δ' ἤρξατο ἄγειν ἔτι θᾶττον, ὁ μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἵποντο, εὐτάκτως μέν, διὰ τὸ ἐπίστασθαί τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐῤῥωμένως δὲ, διὰ τὸ φιλονείκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ἐκπεπονῆσθαι, καὶ διὰ τὸ πάντας ἄρχοντας τοὺς πρωτοστάτας εἶναι· ἡδέως δὲ, διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίστατο γὰρ, καὶ ἐκ πολλοῦ ὅτου ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ῥᾷστον τὸ ὁμόσε ἰέναι τοῖς πολεμίοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, καὶ ἀκοντισταῖς, καὶ ἱππεῦσιν.

Ἕως δ' ἔτι βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος [1] σύνθημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον, ἐξῆρχεν αὖ [2] Διοσκούροις

ad deos precatus, exercitum produxit. Cúmque celeriùs etiam ducere cœpiſſet, præibat ipſe, milites ſequebantur, ſervatis *illi* quidem ordinibus, quòd & tenerent & ſtudiosè rationem ordines in progrediendo ſervandi exercuerint; & præſentibus animis, quòd alii alios æmularentur, quòd corpora *eorum* laboribus adſuefacta & *firmata* eſſent, quódque præfecti eſſent omnes qui primi in acie ſtabant; & libenter *denique*, quòd prudentiâ valerent: ſciebant enim, & jampridem didicerant, tutiſſimum eſſe facillimúmque cominùs hoſtes invadere, præſertim qui ſagittarii ſint, & jaculatores, & equites.

Cúmque adhuc extra *ictum* telorum eſſent, Cyrus *hanc* teſſeram *militibus dari* juſſit, JUPITER AUXILIARIS ET DUX. Cùm autem teſſera viciſſim reddita ad Cyrum rediiſſet, ibi verò pæana Διοσκούρων

1 Σύνθημα, ΖΕΥΣ] Συνθήματα, Græcis ſunt Hiſtoricis propriè *σύμβολα φωνικὰ*, ſeu *Signa Vocalia*, quæ ſc. humanâ voce pronunciantur; & præfectis primùm inferioribus ab ipſo Imperatore propter confuſionem evitandam data, ad totum deinde exercitum per ſucceſſionem perveniebant. Erant plerumque fauſti voces ominis, aut numinum quorundam nomina, à quibus felicem inceptorum exitum expectabat Imperator. Teſſera à Cæſare data erat *Felicitas*, teſte Hirtio, de *Bel. Afric.* c. 58. Cyrus hoc in loco adhibet Δία σύμμαχον καὶ ἡγεμόνα. &, lib. 7. Δία σωτῆρα καὶ ἡγεμόνα. Cæſar, ad Pharſalum, Αφροδίτην νικηφόρον· Pompeius, Ἡρακλῆς ἀνίκητος, Auctore *Appiano* de Bell. Civil. lib. 2. p. 475. *edit Steph.* Vide ſis *Veget.* lib. 3. c. 5. & *Servium* ad Æneid. lib. 7. v. 637.

2. Διοσκούροις] *Dioſcuros* inter Numina Perſica haud temerè recenſuit Xenophon. Eos autem Magi, teſte Heſychio, Δεύας appellabant. Hujus verba primùm, ut in omnibus, quas vidi, editionibus leguntur, proponam; deinde, mendum ſcripturæ tollere conabor. Sic, igitur, Vir linguæ Græcæ peritiſſimus, Δεύας, τοὺς ἀνάκους θεοὺς μάγοι. nec aliter Phavorinus, Legendum puto, τοὺς ἀνακοὺς (vel ἄνακας) θεοὺς, μάγοι. nam utroque modo nominari ſolent *Dioſcuri*. Teſtes ſint Viri ſummi, Bochartus, *Geogr. Sacr.* p. 365. Montfauconus, *Supplem. Antiqu.* T. 1. lib. 5. c. 4. Daviſius, ad *Cicer.* de *Nat. D.* lib. 3. c. 21. & nè plures memorem, Heſychius ipſe, Ανακοι οἱ Διόσκουροι. &, Ανακας, τοὺς Διοσκόρους. Reſtitutâ in hunc modum Heſychii ſcripturâ, ſatìs conſtabit, quid ſibi velint verba ex eo prolata: Δεύας enim, ſi terminationem excipias Græcam ας, eſt vox planè Perſica, ſignificans *Duo, Gemini*. Vide

παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐν τῷ τοιούτῳ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἥττον τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται. Ἐπεὶ δ' ὁ παιὰν ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φαιδροὶ, καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες [1] παρασάτας, ἐπισάτας, λέγοντες πολὺ τὸ, Ἄγετε ἄνδρες φίλοι, Ἄγετ' ἄνδρες ἀγαθοὶ, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι. Οἱ δ' ὄπισθεν, αὐτῶν ἀκούοντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι ἐρρωμένως. Ἦν δὲ μεσὸν τὸ στράτευμα τῷ Κύρῳ προθυμίας, φιλοτιμίας, ῥώμης, θάρσους, παρακελευσμοῦ, σωφροσύνης, πειθοῦς· ὅπερ οἶμαι δεινότατον τοῖς ὑπεναντίοις. Τῶν δ' Ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν [2] ἁρμάτων προμαχοῦντες, ὡς ἐγγὺς ἤδη προσεμίγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἀνεχώρουν πρὸς τὸ ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ δὲ τοξόται, καὶ

in laudem decantari ſolitum exorſus eſt, & *milites* univerſi religiosè magnâ voce unà canebant: nam in hujuſmodi rerum ſtatu, qui religioſi ſunt, minùs homines metuunt. Pæane abſoluto, ὁμότιμοι qui vocantur unà pergentes, vultu hilari, & *rite tanquam* inſtituti, oculis in ſe mutuò converſis, eos qui juxta ſe, quíque poſt ſe erant nominatim compellantes, *atque* hæc iterantes verba, Heus viri cari, Heus viri fortes, ad ſequendum mutuò ſe adhortabantur. Eos autem cùm audîſſent, qui ponè ſequebantur, viciſſim primos ut præſentibus animis præirent hortabantur. Atque *adeò totus* Cyri exercitus alacritatis, gloriæ cupiditatis, roboris, fiduciæ, cohortationis, prudentiæ, obedientiæ plenus erat: quod maximè equidem adverſariis terribile puto. Apud Aſſyrios autem ii, qui de curribus ante aciem primi pugnare ſolebant, cùm jam propiùs acceſſit agmen Perſicum, currus conſcenderunt, & ad copias ſuas receſſerunt: ſagittarii verò, & jaculatores, &

Vide eruditiſ. Caſtel. Lex. Perſic. ad دو & دودو. Et ſimili prorsùs modo Dioſcuri apud Græcos Δίδυμοι appellantur; ſic enim Aratus:

Κρατὶ δέ οἱ δίδυμοι· μίσσῃ δ' ὑπὸ καρκίνος ἐσί·

ut apud Latinos, *Gemini*:

Et natos geminos inviſes ſub caput Arcti. Cicero. Idem in *Fragmentis Poëm.*

Et Gemini clarum jactantes lucibus ignem. Meritò autem ii Δίδυμοι appellantur, cùm is, ſecundùm Etymol. M. propriè δίδυμος ſit, ὁ μεθ' ἑτέρου τεχθεὶς ἐκ μιᾶς συλλήψεως. vel. ὁ σὺν ἑτέρῳ ἐξελθὼν τῆς γαστρός.

1 Παρασάτας. &c.] De his conſule Indicem *Vocabul. Militar.*

2 Ἀπὸ τῶν ἁρμάτων] Sic reſtituendum hunc locum cenſuerunt Stephanus & Leunclavius, cùm anteà legeretur οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἑρυμάτων προμαχοῦντες. Planè mendosè. Nam qui de caſtrorum munitionibus propugnarent, in hoc quidem conflictu, nulli erant. Itaque ſana omninò videtur, quam damus, ſcriptura, ut intelligantur ii, qui, pro more Gentium Orientalium, de curribus in primâ acie pugnabant, quò copias hoſtiles curruum ſuorum impetu disjicerent. Camerarius quidem, teſte Leunclavio, ſic reddidit, ut eum ἅρματων reperiſſe ſuis in libris, non ἑρυμάτων, pateat. Stephanus eandem vocem in vetere quodam inveniri ait: MS. certè Bodl. eam clarè repræſentat in margine, licèt in textu det ῥυμάτων, quod ratione ſpiritûs propiùs ad receptam lectionem, quàm vulgatum illud ἑρυμάτων, accedit.

ἀκοντίσαι, καὶ σφενδονῆται αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολλῷ πρὶν ἐξικνεῖσθαι. Ὡς δ' ἐπιόντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφιεμένων βελῶν, ἐφθέγξατο δὴ ὁ Κῦρος· Ανδρες ἄριστοι, ἤδη θᾶττόν τις ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυτὸν καὶ παρεγυάτω. Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοσαν τοῦτο· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ μένους καὶ τοῦ σπεύδειν συμμίξαι, δρόμῳ τινὲς ἤρξαντο· συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγξ δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐπιλαθόμενος τοῦ βάδην, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα ἐφθέγγετο, Τίς [1] ἐφέπεται; Τίς ἀγαθός; Τίς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ; Οἱ δὲ ἀκούσαντες, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐφθέγγοντο· καὶ διὰ πάντων δὴ, ὥσπερ παραγγύα, ἔτως ἐχώρει· Τίς ἕψεται; Τίς ἀγαθός; Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἔτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέροντο· οἱ γε μὴν πολέμιοι οὐκέτι ἐδεύναντο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἔφευγον εἰς τὸ ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι καὶ τὰς εἰσόδους ἑπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς [2] ἀπέκτειναν· τοὺς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμπίπτοντας ἐπεισπηδῶντες ἐφόνευον, ἄνδρας ὁμοῦ καὶ ἵππους. ἔνια

funditores tela ſua multò prius emiſêre quàm *ad hoſtem* pervenire poſſent. Ubi autem Perſæ inruentes *jam* tela conculcarent, tum Cyrus *ità* locutus eſt: Jam, viri fortiſſimi, celeriùs *veſtrûm* aliquis procedens ſui det ſpecimen, & *alis idem* ſignificet. Et illi quidem hoc *aliis* tradiderunt; præ alacritate autem & ardore animi & manum conſerendi ſtudio, currere quidam cœperunt: atque adeò tota ſimul phalanx *eos* curriculò ſecuta eſt. Ipſe Cyrus etiam gradatim incedere oblitus, curſu præibat; & ſimul clamabat, Quis ſequitur? Quis vir fortis? Quis primus virum proſternet? Quod illi cùm audîſſent, hoc ipſum proferebant; adeóque per univerſos, ut *ipſe* cohortari inceperat, ità *vox hæc* dedita erat; Quis ſequetur? Quis fortis? Hoc igitur Perſæ cum impetu in congreſſum ferebantur: hoſtes verò non ampliùs ſubſiſtere poterant, ſed terga vertentes ad munitionem fugâ ſe recipiebant. Perſæ contrà ad *ipſos caſtrorum* aditus inſequuti, dum illi ſe protrudendo premerent, multos occiderunt: &

1 Τίς ἐφέπεται:] Hanc lectionem retinent omnes editi; quorum tamen ad margines ἕψεται apponi ſolet; atque ità quidem dat MS. Bodl. Sequentia mox iſta, Τίς ἕψεται; Τίς &c. marginis huic & MSti lectioni ortum dediſſe videntur: ſed, idoneam cauſam non video, cur idem *tempus* in utroque loco neceſſariò ſit ſervandum. Budæus quidem bis poſuit ἑπέσθαι, ut poſteriora hæc——οὕτως ἐχώρει· Τίς ἑπέσθαι; Τίς &c. prioribus illis Cyri verbis reſponderent. At ſatìs placet recepta lectio.

2 Ἀπέκτειναν] Leunclavius verbo κατεστρώννυσαν, in margine reperto, potiùs quàm ἀπέκτειναν, Xenophontem uſum arbitratur. Sed, cùm à vulgatâ lectione ſtent editi ſimul & MS. Bodl. eam minimè rejiciendam cenſuimus. Opinor equidem librarios κατεστρώννυσαν illud, à Leunclavio tanto opere laudatum, ex Zonaræ *Annal.* hauſiſſe, qui cladem hanc Aſſyriorum his verbis deſcribit: Καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοῖς ἐπιπόμενοι, ὠθουμένων αὐτῶν, πολλοὺς κατεστρώννυσαν, τοὺς &c. T. 1. lib. 3. p. 150. *edit. Par.*

γὰρ τῶν ἁρμάτων εἰς τὰς τάφρους ἠναγκάσθη φεύγοντα συνεισπεσεῖν. Καὶ οἱ τῶν Μήδων δὲ ἱππεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς τοὺς ἵππους τῶν πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ τότους. Ἐνθα δὴ καὶ ἵππων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ ἐρύματος τῶν Ασσυρίων ἑστηκότες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τάφρου, τοξεύειν μὲν καὶ ἀκοντίζειν εἰς τοὺς ἀποκλείοντας ἔτε ἐφρόνουν, ἔτ' ἐδύναντο, διά τε τὰ δεινὰ ὁράματα καὶ διὰ τὸν φόβον. Τάχα δὲ καὶ καταμαθόντες τῶν Περσῶν τινὰς διακεκοφότας πρὸς τὰς εἰσόδους τοῦ ἐρύματος, ἐτράποντο καὶ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ἔφευγον. Ἰδοῦσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Ασσυρίων καὶ τῶν συμμάχων φυγὴν ἤδη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, καὶ ἔθεον ἐκπεπληγμέναι, αἱ μὲν καὶ τὰ τέκνα ἔχουσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι [1] καταῤῥηγνύμεναι τὰς στέπλας, καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἱκετεύουσαι [2] πάντας ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτὰς, ἀλλ' ἀμῦναι καὶ τέκνοις καὶ ἑαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Ἐνθα δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς,

in eos, qui in foſſam delaberentur, inſilientes, viros ſimul & equos interfecerunt: nam currus quidam in fugâ coacti ſunt in foſſas decidere. Hæc cùm Medorum etiam cernerent equites, in hoſtium equitatum inruebant: at hi eorum quoque impetum declinabant. Ibi verò & equorum & hominum perſecutio, & cædes utrorumque evenit. Aſſyrii autem qui intra munitionem ſupra caput foſſæ conſtiterant, de ſagittis & jaculis in eos emittendis, qui *ſuos* occidebant, nec cogitabant, nec *ità quidem facere* poterant, cùm ob terribilia *iſta* ſpectacula, tum propter metum. Cúmque mox etiam animadvertiſſent quoſdam Perſas ad munitionis aditus perrupiſſe, terga vertebant & à partibus *foſſarum* editioribus diffugiebant. Ubi verò & Aſſyriorum & ſociorum uxores viderunt etiam in caſtris jam fugam fieri, clamorem tollebant, diſcurrebántque *hinc inde* conſternatæ, aliæ liberos habentes, juvenili ætate aliæ, veſtes diſcindentes, ora dilaniantes, obſecrantéſque eos quibuſcunque occurrerent, nè ſe fugiendo deſererent, ſed & liberos, & ipſas *uxores*, & ſeipſos tuerentur. Atque hìc *demum* reges ipſi qui cum fidiſſimis ad *caſtrorum* aditus conſtiterunt, conſcenſis eminentioribus locis,

1 Καταῤῥηγνύμεναι &c.] De Orientalibus veſtes in ſummo mœrore ſcindentibus vide quæ ſuprà adtulimus, p. 174.

2 Πάντας ὅτῳ] Sic libri conſtanter omnes. Stephanus tamen πάντα laudat, utpote quod ſe judice meliùs cum ὅτῳ conveniret. Mirum eſt ſic putâſſe eum, quem certè non fugerat, ſtructuræ hujus non pauca apud Noſtrum reperiri exempla. Lib. 7.——καὶ πάντα πειρωμένοις ποιεῖν, ὅ, τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, ubi plurali πάντα ſingularis, ὅ, τι Subjungitur. Similiter apud Homerum:

——αἵ ῥά τε πάντας
Ἀνθρώπους θέλγουσιν, ὅ, τις σφέας εἰσαφίκηται.

Odyſ. μ'. v. 39. & ſeq.

καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Κῦρος τὸ γιγνόμενον, δείσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο εἴσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖέν τι, παρεγγύησεν ἐπὶ πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Ἐνθα δὴ ἔγνω τις ἂν τὰς ὁμολίμους καὶ πεπαιδευμένας ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ὡς δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν καλὰ χώραν πολλῷ μᾶλλον χορῶν, ἀκριβῶς εἰδότες ὅπου ἕκαστον γενέσθαι.

& pugnabant ipsi, & alios cohortando excitabant. Cyrus autem ubi quid ageretur animadvertit, veritus nè si etiam intrò vi perrumperent, pauci cùm essent à multis detrimenti aliquid caperent, extra telorum ictus pedem referrent, dictóque audientes essent, edixit. Ibi tum agnovisset aliquis *Persas*, qui ὁμότιμοι appellantur, etiam *ità* institutos, ut oporteret: nam & ipsi celeriter parebant: & aliis *idem* celeriter denuntiabant. Cúmque *jam* extra telorum ictus essent, suo *eorum quisque* loco constiterunt aptiùs multò, quàm *soleat canentium saltantiúmque* cœtus, quòd accuratè nôrint quo quemque loco stare oporteret.

1 Ἕκαστον &c.] Stephanus edidit——— ἤδη ἕκαστον αὐτῷ γενέσθαι. Vitiosè autem αὐτῷ pro αὐτῶν, opinor, dederunt operæ. In MSto Bodl. non comparet hoc pronomen: & Leunclavius id in margine tantùm repræsentat: nec aliter ferè cæteri editi. Ipse Stephanus ad id notam, quæ mendum indicet, adposuit: atque adeò minimè recipiendum putavimus.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ'.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτοῦ σὺν τῷ στρατεύματι, καὶ δηλώσας ὅτι ἕτοιμοί εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο, ὡς ἐδεῖς ἐξῄει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς ἔχειν, καὶ κατεστρατοπεδεύσατο· φυλακάς τε καταστησάμενος, καὶ σκοποὺς προπέμψας, σὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, καὶ ἔλεξε τοιάδε· " Ανδρες Πέρσαι, πρῶτον " μὲν τοὺς θεοὺς ἐγώ τε ἐπαινῶ ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς πάντες, " οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας. Τούτων μὲν δὴ " χρὴ χαριστήρια, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς θεοῖς ἀποτελεῖν. Εγὼ " δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· (τὸ γὰρ γεγενημένον ἔργον " σύμπασιν ὑμῖν καλὸν ἀποτετέλεσται) ὧν δ' ἕκαστος ἄξιος, " ἐπειδὰν παρ' ὧν προσήκει πύθωμαι, τότε τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ " καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀποδιδόναι. Τὸν δ' ἐμὸν " ἐγγύταται ταξίαρχον Χρυσάντην ἔδειν παρ' ἄλλων δέομαι " συνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα,

CYRUS, ubi pauliſper iſtic cum exercitu conſtitiſſet, ac *ſuos* paratos eſſe declarâſſet ad pugnandum, ſi quis *caſtris* egredi vellet, exeunte nemine, *ſuos* eò, quò commodum *ipſi* viſum eſt, abduxit, & caſtra metatus eſt: cúmque locâſſet excubias, & ſpeculatores præmiſiſſet, in medio ſtans ſuos convocavit milites, & hujuſmodi orationem habuit: " Primùm equidem, Perſæ, deos laudibus quàm poſ- " ſum maximis veneror, atque vos omnes *pariter eos*, ut arbitror, *vene-* " *ramini*: quippe qui & victoriâ potiti ſumus & ſalute. Et ob hæc qui- " dem diis gratias, quibuſcunque rebus poſſumus, perſolvere *nos* opor- " tet. Vos autem equidem omnes jam collaudo; (nam quæ *jam* geſta res " eſt, cum veſtrûm *ea* omnium decore confecta eſt) verùm ubi ex iis à " quibus par eſt ſciſcitatus fuero, quibus quiſque ſe dignum præbuit, tunc " debitum cuique honorem conabor & verbis & ipsâ re tribuere. De " Chryſantâ verò cohortis præfecto mihi proximo percontari alios non " neceſſe habeo, cùm ipſe nôrim qualem ſe præbuit. Nam alia quidem,

" ὅσαπερ οἶμαι κὴ ὑμεῖς πάνλες, ἐποίει· ἐπεὶ δ' ἐγὼ παρηγγύησα
" ἐπανάγειν, καλέσας ὀνομαςὶ αὐτὸν, ἀναλελαμένῳ ἅτῳ τὴν
" μάχαιραν, ὡς παίσων πολέμιον, ὑπήκουσέ τε μὰ εὐθὺς, κὴ
" ἀφεὶς ὃ ἔμελλε ποιεῖν, τὸ κελεύομενον ἔπραττεν· αὐτός τε γὰρ
" ἐπανήγαγε, κὴ τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα·
" ὥς' ἔφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν ποιήσας πρὶν τὰς πολε-
" μίας κατανοῆσαί τε ὅτι ἀναχωρῶμεν, κὴ τόξα ἐνλείνασθαι, κὴ τὰ
" πάλλα ἐπαφεῖναι· ὥς' αὐτός τε ἀβλαβὴς, κὴ τὰς ἑαυλῦ ἄν-
" δρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πείθεσθαι παρέχελαι· Αλλὰς δ', ἔφη,
" ὁρῶ τελρωμένας, περὶ ὧν ἐγὼ σκεψάμενος ἐν ὁποίῳ χρόνῳ
" ἐτρώθησαν, τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφανῶμαι. Χρυ-
" σάνλαν δὲ, κὴ ἐργάτην τῶν πολεμικῶν, κὴ φρόνιμον, κὴ ἄρχεσθαι
" ἱκανὸν κὴ ἄρχειν, χιλιαρχίᾳ μὲν ἤδη τιμῶ· ὅταν δὲ κὴ ἄλλο
" τι ἀγαθὸν ὁ Θεὸς δῷ, ἅτε τότε ἐπιλήσομαι αὐτᾶ· Καὶ πάνλας
" δὲ ὑμᾶς βέλομαι, ἔφη, ὑπομνῆσαι· ἃ γὰρ νῦν εἴδελε ἐν τῇ
" μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνθυμέμενοι μήπολε παύσησθε, ἵνα παρ'
" ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνηλε, πότερον ἡ ἀρελὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σώ-
" ζει τὰς ψυχὰς, κὴ πότερον οἱ μάχεσθαι θέλονλες, ῥᾷον ἀπαλ-
" λάτλουσιν ἢ οἱ ὐκ ἐθέλονλες, κὴ ποίαν τινὰ ἡδονὴν τὸ νικᾶν παρέχει·

" quæcunque vos etiam omnes *feciſſe* arbitror, præſtitit: & cùm
" ego pedem referre juſſi, compellato nominatim ipſo, etſi gladium
" ſuſtulerat ille, ut percuſſurus hoſtem, ſtatim *tamen* mihi paruit,
" eóque omiſſo quod facturus erat, ut juſſeram fecit: nam & ipſe
" *ſuos* abduxit, & aliis *idem faciendum* ſtudiosè admodùm ſignificavit:
" adeò ut priùs extra teli jactum cohortem collocaret, quàm hoſtes
" animadverterent, nos pedem referre, quámque arcus tenderent, &
" palta in nos ejacularentur: *unde fit* ut & ipſe illæſus ſit, & mi-
" lites ſuos per obedientiam incolumes præſtet. Alios autem *quoſ-*
" *dam*, inquit, vulneratos video, de quibus, ubi conſideravero quo tem-
" pore vulnera acceperint, tum *demum* ſententiam *meam* aperiam.
" Chryſantam verò, & in rebus bellicis ſtrenuum, & prudentem, & ad
" accipiendum imperium & imperandum idoneum, in præſentiâ qui-
" dem honore tribunatûs adficio; & cùm Deus aliquid etiam aliud boni
" largietur, nè tunc quidem ejus obliviſcar. Quin vos etiam univer-
" ſos, ait, admonitos volo: nam quæ modò in hâc pugnâ vidiſtis, ea
" vobis in animis veſtris nunquam non cogitanda ſunt, ut ipſi ſemper
" ſtatuatis, utrùm virtus an fuga vitam magìs conſervet, & utrùm ii
" qui pugnare volunt, faciliùs ſe *pugnæ* diſcrimine defunctos præſtent,
" an illi qui *pugnare* nolunt, & cujuſmodi voluptatem adferat victoria:

" ταῦτα γὰρ νῦν ἄριστα κρίναιτ' ἄν, πειράν τε αὐτῶν ἔχον-
" τες, καὶ ἄρτι γεγενημένα τῷ πράγματι. Καὶ ταῦτα μὲν,
" ἔφη, αἰεὶ διανοούμενοι, βελτίους ἂν εἴητε· νῦν δὲ, ὡς καὶ θεο-
" φιλεῖς, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σώφρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ
" σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παιᾶνα ἐξάρχετε, καὶ ἅμα τὸ
" παραγγελλόμενον προνοεῖτε."

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλασε· καὶ πρὸς Κυαξά-
ρην ἐλθὼν, καὶ συνησθεὶς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἰδὼν τἀκεῖ
καὶ ἐρόμενος εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ ἑαυτῶν στράτευμα. Καὶ
οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησά-
μενοι ὡς ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ Ασσύριοι, ἅτε [1] τεθνηκότος
τοῦ ἄρχοντος, καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν
πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατο-
πέδου. Ορῶντες δὲ ταῦτα ὅ, τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι
[2] αὐτῶν, ἠθύμουν· πάντα μὲν γὰρ ἦν κακὰ· ἀθυμίαν δὲ πᾶσι
πλείστην παρεῖχεν ὅτι τὸ ἡγούμενον φῦλον τῆς στρατιᾶς διεφθάρ-
θαι ἐδόκει ταῖς γνώμαις· ὕστω δὴ ἐκλείπουσι τὸ στρατόπεδον, καὶ

" de his enim optimè jam ſtatuere poſſitis, cùm & periculum voſmet
" ipſi feceritis, & res *ipſa* recens geſta ſit. Atque hæc ſi uſque animo
" verſetis, ait, meliores evaſuri eſtis: nunc, ut deo cari, & fortes, &
" prudentes viri, cœnam inſtruite, diis libate, pæana præcinite, ſimul
" *ut fiat* id quod denuntiatum eſt providete."

Hæc cùm dixiſſet, equo conſcenſo provectus eſt: atque ubi ad Cyaxarem veniſſet, & cum eo communem *ex gratulatione mutuâ*, ceu par erat, voluptatem cepiſſet, quæque gererentur ibi vidiſſet, ac num aliquâ ipſi re opus eſſet rogâſſet, ſuum ad exercitum revectus eſt. Et Cyri quidem milites poſteaquam cœnati eſſent, & excubias locâſſent, utì conveniebat, quieti ſe dederunt. Aſſyrii verò, quorum nimirum & princeps, & cum eo ferè fortiſſimus quiſque occubuerat, univerſi animis concidebant, multi etiam eorum ex caſtris noctu diffugiebant. Hæc autem cùm Crœſus cæteríque eorum ſocii viderent, animis deficiebant: nam erant omnia quidem dira: maximum verò mœrorem omnibus præbebat, quod ea natio, quæ in exercitu principatum teneret, penè alienatâ eſſe mente videbatur: itaque caſtra deſerunt, &

1 Καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος, καὶ &c.] Scil. *Nerigliſſorus*, qui jam quatuor annos regnaverat. Similem autem Perſarum ſtragem, Curtius eâ, quâ ſolet, elegantiâ deſcribit, *lib.* 3. *c.* 11. " Circa currum Da-
" rii jacebant nobiliſſimi duces, ante ocu-
" los regis egregiâ morte defuncti, om-
" nes &c." Cladem verò Aſſyriorum, & Crœſi fœderatorúmque fugam verbis penè Xenophontéis expoſuit Zonaras T. 1. *lib.* 3. p. 150 & ſeq.

2 Αὐτῶν, ἠθύμουν] Editi plerique dant αὐτῶν πάντες ἠθύμουν. Sed, MS. Bodl. editt. *Ald.* & *Argentor.* & Philelphus illud πάντες non agnoſcunt: ideóque nec ipſi admiſimus; Stephanus quidem & Leunclavius ad id olim, tanquam importunè immiſſum, notam appoſuerunt.

ἀπέρχονται νυκτός. Ὡς δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς διαβιβάζει ὁ Κῦρος τοὺς Πέρσας πρώτους· καταλέλειπτο δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα, πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἅμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μεσταί· ἐκ δὲ τούτου διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαξάρην Μῆδοι πάντες, καὶ ἠρίστοποιοῦντο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς ἑαυτοῦ ταξιάρχους, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα ἀγαθά, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι, θεῶν ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νῦν γὰρ ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι φοβούμενοι ἡμᾶς ἀποδεδράκασιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵτινες δὲ ἐν ἐρύμασι ὄντες ἐκλιπόντες τοῦτο φεύγουσι, πῶς τούτους οἴεσθαι ἄν τις μεῖναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵτινες δὲ ἄπειροι ἡμῶν ὄντες οὐχ ὑπέμειναν, [1] πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείνοιεν, ἐπεὶ ἥττηνται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν; Ὧν δὲ οἱ [2] βέλτιστοι ἀπολώλασι, πῶς οἱ [3] φαυλότεροι ἐκεί-

noctu diſcedunt. Ubi verò illuxiſſet, & caſtra hoſtium à militibus vacua cernerentur, mox Cyrus Perſas primos *eò* traducit: ab hoſtibus autem multæ oves, bovéſque multi, multa etiam bonis multis referta plauſtra relicta erant: deinde Medi quoque qui erant cum Cyaxare jam *in ea* tranſierunt omnes, ibique prandium parârunt. Cùm autem pranſi eſſent, Cyrus ſuos cohortium præfectos convocavit, & in hunc modum loquutus eſt: Qualia, viri, quantáque bona, divinitùs nobis oblata, dimittere videmur? Jam enim videtis ipſi, metu noſtrî permotos hoſtes in fugam ſe conjeciſſe: qui autem munitionibus, in quibus erant, deſertis fugam capiunt, hos quonam modo poſſit exiſtimare quiſquam ſubſtituros, ubi nos in planitie viderint? Qui *nos item* minimè ſuſtinuerunt, cùm nec dum experti nos eſſent, quo pacto nunc ſuſtinebunt, cùm & victi, & multis à nobis incommodis adfecti ſunt? Et quorum fortiſſimi *quique* occiderunt, quomodo illorum vi-

1 Πῶς νῦν &c.] Infelici quippe prælio militum terreri animos, cùm multiplex Hiſtoricorum teſtimonium, tum præcipuè finis orationis Phormionéæ docet: Ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς, ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλοὺς· ἠσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοίαι εἶναι. Thucyd. lib. 2. p. 138. edit. Oxon.

2 Οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι] Pro lugubri ſcilicet eo belli eventu, quem bini his verſibus expreſsêre Tragici:

—πόλεμος οὐδένʼ ἄνδρʼ ἐχὼν
Αἴρει πονηρόν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί.
Sophoc. in Philoct. p. 401. *edit. H. Stepb.* 4to.

Φιλεῖ τοι πόλεμος, οὐ πάντ' εὐτυχεῖν.
Εσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν πανίσκων.
Euripides, citante Stobæo.

3 Φαυλότεροι] Superlativi gradûs vicem hìc ſupplet comparativus, ut apud Matt. 11. 11. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, &c. &, 18. 1. Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; & 1 Cor. 13. 13. Me quidem minimè fugit, πονηρότατοι, in hoc loco Xenophontéo, & φαυλότατοι à Leunclavio aliiſque laudari. Sed, lectionem à nobis receptam non temerè ſolicitandam putamus, cùm eam MS Bodl. & editi melioris notæ omnes præſtent, & eandem *graduum* permutationem alibi reperiamus. Dictis fidem faciat Poëta Teius:

Χαλεπὸν

νων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐθέλοιεν; Καί τις εἶπε, τί ἔν γ' διώκομεν ὡς τάχισα, καὶ ἀθήλων γε ὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, ὃς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀποκτεῖναι, ἔστοι ἐφ' ἵππων [1] νέονται. ὃς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν θεοῖς ἱκανοὶ, διώκοντες δὲ αἱρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ ἐλθὼν Κυαξάρει ταῦτα λέγεις; Καὶ ὃς εἶπε, Συνέπεσθε τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῇ ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ. Ἐκ τούτου εἵπετό τε πάντες καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐβούλετο.

Καὶ ὁ Κυαξάρης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο τοῦ λόγου, ὥσπερ ὑπεφθόνει· ἅμα δὲ ἴσως καλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὤν, καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα πολλοὺς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦντας) εἶπε δ' οὖν ὧδε. "Ἀλλ', ὦ Κῦρε, ὅτι μὲν μάλιστα ἀνθρώπων μελεῖτε "ὑμεῖς οἱ Πέρσαι πρὸς μηδεμίαν ἡδονὴν ἁπλήστως διακεῖσθαι, καὶ "ὁρῶν καὶ ἀκούων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ

liſſimi nobiſcum pugnare velint? Et *hìc* quidam, Cur igitur non quàm celerrimè, inquit, *eos* perſequimur, cùm *tanta* nobis bona manifeſtè adeò offerantur? Reſpondit ille, Quoniam equis adhuc nobis opus eſt: hoſtium enim qui præſtantiſſimi ſunt, quos nobis commodum maximè eſſet vel capere vel occidere, *domum* equis vecti redeunt: quos deorum ope nos in fugam quidem vertere potuimus, at non *ſumus* ad eos perſequendo capiendos idonei. Cur igitur, inquiunt, non Cyaxarem accedis, atque hæc ipſi exponis? Et ille, Vos ergò, ait, omnes unà me ſequimini, ut omnibus nobis hæc placere videat. Tum verò univerſi *Cyrum* ſequebantur, & quæ viderentur ad rem, quam poſtulabant, accommodata dicebant.

Et Cyaxares, partim quòd illi *hâc de re* ſermonem primi injeciſſent *iis* quaſi ſubinvidebat; partim, rectè ſe fortaſſe facturum exiſtimabat, ſi rurſùm periculum non adiret, (nam & ipſe hilaritati ſe tunc dedebat, & de cæteris Medis complures hoc ipſum facere videbat) itaque in hunc modum reſpondit, "Enimverò, Cyre, vos Perſas *omnium* hominum maximè id ope-"ram dare, ut inſatiabili nullius voluptatis cupiditate teneamini & oculis "& auditu compertum habui: mihi verò multò magis expedire videtur,

Χαλεπὸν τὸ μὴ φιλῆσαι,
Χαλεπὸν δὲ καὶ φιλῆσαι·
Χαλεπώτερον δὲ πάντων
Ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα. Ode 46.

Et de hâc quidem *graduum* mutatione lectores etiam monent Grammatici.

[1] Νέονται] Vulgò, ἐφ' ἵππων ἴσονται. Nos Leunclavii Stephaníque fidem ſecuti ſumus, qui, ἴσονται illo ad marginem rejecto, repoſuerunt ἐφ' ἵππων νέονται, ſicut, Leunclavio auctore, in vetuſtis libris legitur. Atque hoc verbo ποιητικωτέρῳ uſum eſſe Xenophontem, mirabitur nemo, ut rectè obſervat Leunclavius, qui ejus lectioni familiariter adſueverit. In primis enim Homerica, de quorum numero etiam hoc eſt, ab eo uſurpari ſolent.

" μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι. Μείζω δὲ ἡδονὴν τί πα-
" ρέχει ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν παραγεγένηται; Ην
" μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, σωφρόνως διαφυλάττωμεν αὐ-
" τὴν, ἴσως δυναίμεθ' ἂν ἀκινδύνως εὐδαιμονεστάτην γηρᾶν·
" εἰ δ' ἁπλήσως χρώμενοι ταύτῃ, ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασό-
" μεθα διώκειν, ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν ἅπερ πολλοὶ μὲν λέγουσιν
" ἐν θαλάττῃ πεπονθέναι, διὰ τὸ εὐτυχεῖν οὐκ ἐθέλοντας παύ-
" εσθαι πλέοντας ἕως ἂν ἀπόλωνται· πολλοὶ δὲ νίκης τυχόντας,
" ἑτέρας ἐφιεμένους, καὶ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ γὰρ εἰ μὲν
" οἱ πολέμιοι ἥττους ὄντες ἡμῶν ἔφευγον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τοὺς
" ἥττους ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ καλανόησον πόσῳ αὐτῶν μέρει
" πάντες μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δ' ἄλλοι ἄμαχοι εἰσίν·
" οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦντες καὶ
" ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς, δι' ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν ἀπίασιν·
" εἰ δὲ γνώσονται ὅτι καὶ ἀπιόντες ἐδέησαν ἧττον κινδυνεύσειν ἢ μέ-
" νοντες, [1] ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς, καὶ εἰ μὴ βούλονται,
" ἀγαθοὺς γενέσθαι. Ισθι γὰρ ὅτι σὺ μᾶλλον τὰς ἐκείνων
" γυναῖκας καὶ παῖδας ἐπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι. Εν-
" νόει δ' ὅτι καὶ [2] αἱ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι καὶ πολλαὶ

" maximâ continenter frui voluptate. Quid autem voluptatem homi-
" nibus majorem adfert, quàm proſpera fortuna, quæ *quidem* hoc tem-
" pore nobis obtigit? Si ergò, cùm proſperâ utamur fortunâ, prudenter
" eam conſervemus, in vitâ fortaſsè beatâ ſine periculis ſeneſcere poſſi-
" mus: ſin hâc minimè ſatiati, aliam ex aliâ perſequi conabimur, vi-
" dete, nè idem nobis accidat, quod accidiſſe multis in mari dicitur,
" ut, propterea quòd bonâ uſi ſint fortunâ, finem navigandi facere nol-
" lent, donec *naufragio* interirent; itidemque multis, qui victoriam
" adepti, dum alteram expeterent, priorem etiam amiſerunt. Nam ſi
" hoſtes, pauciores cùm nobis eſſent, in fugam ſe dederunt, fortaſsè &
" perſequi pauciores tutum eſſet: nunc verò conſideres *velim*, cum quan-
" tulâ ipſorum parte *nos* omnes congreſſi vicerimus; cæteri autem pugnâ
" abſtinebant; quos ſi ut pugnent non cogemus, & noſtrùm & ſui ipſo-
" rum ignari, propter imperitiam & animi mollitiam diſcedent: ſin ani-
" madvertent, nihilo ſe minùs in periculo fore, ſi abeant, quàm ſi re-
" ſiſtant, *vide*, nè cogamus eos ut etiam præter animi ſententiam fortiter
" ſe gerant. Nam ſcire debes, non magìs illorum uxores ac liberos capi-
" endi te cupidum eſſe, quàm illi ſervandi ſint *cupidi*. Etiam ſues cogi-
" ta, poſteaquam conſpectæ ſunt, cum prole *ſuâ* fugere, tametſi multæ

1 Ὅπως μὴ &c.] Ellipticam hanc locutionem jam ſupra p. 25. attigimus.

2 Αἱ σύες &c] De his ità Noſter in Κυνηγετ. Τὰ δὲ νεογνὰ (forſan, νεογενῆ, aut νεογνὰ)

" ὅσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν " τέκνων, ἀκέτι φεύγει, ἀλλ' ἣν μία τύχῃ ὅσα, ἀλλ' ἴεσαι ἐπὶ " τὸν λαμβάνειν πειρώμενον. Καὶ νῦν μὲν ἐπικαλακλείσανλες " ἑαυλὲς εἰς ἕρυμα, παρέχον ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥσε ὁπόσοις ἐβε- " λόμεθα αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ' ἐν εὐρυχωρίᾳ πρόσιμεν αὐτοῖς, " ἀν μαθήσονλαι, χωρὶς γενόμενοι, οἱ μὲν καλὰ πρόσωπον ἡμῖν, " ὥσπερ νῦν, ἐναντίεσθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίε, ἀν ἄλλοι ἐκ τᾶ ἑτέρε " πλαγίε, οἱ δὲ ἀν ὄπισθεν· ὅρα μὴ πολλῶν ἑκάσῳ ἡμῶν ἀν " ὀφθαλμῶν ἀν χειρῶν δεήσοι. Πρὸς δ' ἔτι, ἔφη, ἃ βελοίμην " ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδες εὐθυμεμένες, ἐξαναστήσας ἀναγκά- " ζειν κινδυνεύσονλας ἰέναι."

Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ μηδένα σύ γε ἀναγκάσῃς, ἀλλὰ τὰς ἐθέλονλάς μοι ἕπεσθαι δός· ἀν ἴσως ἄν σοι ἀν τῶν σῶν φίλων τέτων ἑκάσῳ ἥκοιμεν ἄγονλες ἐφ' οἷς πάνλες εὐθυμήσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων οὐ διωξόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν ἀν καλαλάβοιμεν;) ἢν δέ τι ἢ ἀπεχισμένον τᾶ σρατεύμαλος λάβωμεν, ἢ τι ὑπολειπόμενον, ἥξομεν πρός σι ἄγονλες. Ἐννόει δ', ἔφη, ὅτι ἀν ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέε, ἤλθομεν, σοὶ χα-

" numero sint; cùm verò quis de pullis earum venetur aliquem, non " *jam* ampliùs, nè si una quidem sit, fugit, sed eum qui capere conatur " invadit. Nunc quidem cùm sese in munitionem incluserint, pote- " statem nobis fecêre velut è penu quodam promendi & pugnandi cum " tanto eorum numero, quanto nobis visum esset: at si latâ in planitie " ad ipsos accedemus, divisisque copiis discent, partim nobis à fronte, " quemadmodùm modo *accidit*, obsistere, partim ab latere uno, partim " ab altero, partim etiam à tergo; vide, nè cuique nostrûm multis & " oculis & manibus futurum sit opus. Prætereà nolim equidem, inquit, " cùm Medos nunc hilaritati indulgere videam, *eos* surgere jussos ad pe- " riculosum iter cogere."

Et Cyrus respondens, Neminem verò coëgeris, inquit; sed illos da *tantùm*, qui me libentes sequentur: & fortassis ità redibimus, ut tibi & amicis hisce tuis singulis adferamus ea, quæ grata omnibus futura sunt. Copias enim hostium *confertim* omnes nos certè non persequemur; (nam quo pacto eas adsequi possimus?) verùm si quid vel avulsum ab exercitu nacti erimus, vel à tergo relictum, *id* ad te redeuntes adducemus. Cogita verò, inquit, nos etiam, quoniam tu rogabas, longo veniisse itinere, tibi utì

πονηνὰ) αὐτῶν ὅταν ἁλίσκηται, καλεπῶς τοῦτο πάσχει. Οὔτε γὰρ μονοῦνται ἕως ἂν μακρὰ (forsan, παρὰ) ᾖ· ὅταν τε αἱ κύνες εὕρωσιν, ἢ πρόιδή τι, ταχὺ εἰς τὴν ὕλην ἀφανίζεται. Ἐπονταί τε ἐπιτοπολὺ ὧν ἂν ἄσιν ἄμφω χαλεποὶ ὄντες τότε, καὶ μᾶλλον μαχόμενοι ὑπὲρ ἐκείνων ἢ ὑπὲρ αὐτῶν. *Edit. Steph.* p. 581.

ριζόμενοι, μακρὰν ὁδόν· ἢ σὺ ἂν ἡμῖν δίκαιον εἴ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοιλές τι οἴκαδε ἀφικώμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάντες ὁρῶμεν. Ενταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης, Αλλ' εἴγε μέντοι ἐθέλων τις ἕποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰδείην ἄν. Σύμπεμψον τοίνυν μοι τῶν ἀξιοπίστων τούτων τινὰ, ὃς ἐρεῖ ἃ ἂν σὺ ἐπισείλῃς. Λαβὼν δὴ ἴθι, ἔφη, ὅντινα ἐθέλῃς τούτων. Ενθα δὴ ἐτύγχανεν [1] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς αὐτῷ εἶναι, καὶ φιληθεὶς, παρών. Εὐθὺς οὖν ὁ Κῦρος εἶπεν, Αρκεῖ, ἔφη, ἔμοιγε οὗτοσί. Καὶ οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ ἑπέσθω· Καὶ λέγε σὺ, ἔφη, τὸν θέλοντα ἰέναι μετὰ Κύρου. Οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἐξῄει. Επεὶ δ' ἐξῆλθεν, εὐθὺς ὁ Κῦρος εἶπε, Νῦν δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, [2] ὅτε ἔφης ἥδεσθαί με θεώμενος. [3] Οὐκοῦν ἀπολείψομαί σου, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τοῦτο λέγεις. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὐκοῦν καὶ ἄλλοις προθύμως λέξεις; Καὶκεῖνος ἐπομόσας, Νὴ τὸν Δί', ἔφη, [4] ἕως ἄν γε ποιήσω καὶ σὲ ἡδέως ἐμὲ θεᾶσθαι. Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυαξάρου, τά τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγελε τοῖς Μήδοις, καὶ προσεῖπεν ὅτι αὐτός γε ἐκ ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς ἀρίστου καὶ καλλίστου, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

rem gratiam faceremus: itaque te viciſſim nobis gratificari æquum eſt, ut & *ipſi* aliquo cum emolumento domum redeamus,& omnes ad theſaurum tuum non reſpiciamus. Hìc Cyaxares, At verò ſi quis, inquit, libens te ſequatur,equidem tibi gratiam quoque habiturus ſim. Mitte igitur mecum quendam de *tuis* hiſce fide dignis, qui tu quæ juſſeris exponat. Agè verò, inquit, quemcunque horum volueris accipe. Ibi fortè *Medus* ille aderat, qui aliquando cognatum ſe Cyri dixerat, & oſculum *ab eo* tulerat. Subjiciens itaque mox Cyrus, Sufficit, inquit, hic mihi quidem. Et is ergò te ſequatur, ait: Túque adeò dicito, ait, ut eat cum Cyro qui volet. Atque ità recepto *Cyrus* ad ſe homine exivit. Cúmque egreſſus eſſet, ſtatim dixit Cyrus, Jam ſanè tu declarabis verúmne ſis loquutus, cùm te diceres voluptatem ex adſpectu mei capere. Nequaquam verò à te diſcedam, inquit Medus, ſi hoc *quidem* dicis. Et Cyrus, Ergóne cæteris, ait, *hæc* prompto animo expones? Ille interpoſito jurejurando, Profectò, inquit, donec efficiam, ut etiam tu me libenter adſpicias. Tum demùm miſſus à Cyaxare, cùm alia Medis prompto animo denuntiavit, tum etiam addidit, ſe ſanè à viro præſtantiſſimo & pulcherrimo, atque *etiam*, quod maximum eſſet, à diis oriundo, abeſſe nolle.

1 Ο φήσας ποτὲ συγγενὴς &c.] Vide lib. 1. p 42.

2 Οτε] Vulgò ὅτι. Nos autem lectionem dedimus, quam Stephanus & Leunclavius reſtituerunt, & MS. Bodl. repræſentat.

3 Οὐκοῦν] Scripturam hanc exhibet MS. Bodl. quam Stephanus etiam & Leunclavius receperunt. Vulgata illa, οὐκ οὖν, mendoſa eſt.

4 Εως ἄν γε] Sic editi ferè omnes & MS. Bodl. à quibus immeritò diſceſſiſſe videtur Leunclavius, qui reſcripſit ἕως τε γ' ἄν &c.

ΠράττονΓ δὲ ταῦτα τῷ Κύρῳ, θείως πως ἀφικνεῖσθαι ἀπὸ Υρκανίων ἄγγελοι. [1] Οἱ δὲ Υρκάνιοι ὅμοροι μὲν τῶν Ασσυρίων εἰσὶν, ἔθνΓ δ' ἐ πολύ· διὸ κὴ ὑπήκοοι τῶν Ασσυρίων ἦσαν· ἔφιπποι δὲ κὴ τότε ἐδόκουν εἶναι, κὴ νῦν ἔτι δοκοῦσι· διὸ κὴ ἐχρῶντο αὐτοῖς οἱ Ασσύριοι, ὥσπερ κὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι [2] τοῖς Σκιρίταις· ἀδεῶς φειδόμενοι αὐτῶν ἔτ' ἐν πόνοις, ἔτ' ἐν κινδύνοις. Καὶ δὴ κὴ τότε ὀπισθοφυλακεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον ὡς χιλίους ὅπλας ἱππέας, ἵνα εἴ τι ὄπισθεν

Dum hæc à Cyro geruntur, divinitùs quodammodò *accidit ut* ab Hyrcaniis nuntii venirent. Sunt autem Aſſyriis finitimi Hyrcanii, tnaio non *illa quidem* magna: quocirca etiam imperio Aſſyriorum ſubjecti erant: equites verò *idonei* & tunc habebantur, & adhuc habentur: idcircò utebantur operâ ipſorum Aſſyrii, quemadmodùm Lacedæmonii Sciritarum; nec in laboribus, nec in periculis eis parcentes. Et quidem eo ipſo tempore juſſerant eos, qui erant equites circiter mille numero, extremum tueri agmen, at ſi quid à tergo

1 Οἱ δὲ Υρκάνιοι &c.] At, ſecundùm Ptolemæum, Strabonem, alióſque tam veteres quàm recentiores Geographos, tota ferè Media inter Hyrcaniam jacet & Aſſyriam.

2 Τοῖς Σκιρίταις] Heſychius, Σκειρίτης, (ſcribe, Σκιρίτης) λόχος οὕτω καλούμενος, ὁ προκινδυνεύων. Σκιρίτας autem Scirum incoluiſſe, Arcadum coloniam, epitome Stephani Byzant. Prodidit. Et λόχον Σκιρίτην Lacedæmonii προκινδυνεύοντα habuerunt, primo in periculis conſtitutum loco, quemadmodùm Heſychius ait, addens diſertè, λόχον illum fuiſſe Αρκαδικόν. De hâc autem cohorte ſic *Diodor. Sic.* lib. 15. p. 350. Ο δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ἢ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἰδίαν ἔχων σύςασιν, μετὰ τῆ βασιλέως ἵςαται, καὶ παραβοηθεῖ τοῖς αἰεὶ θλιβομένοις μέρεσι. Hujus etiam meminit Noſter, Λακεδαιμ. πολιτ. p. 401. Adi ſis J. Meurſii *Lect. Attic.* lib. 1. c. 16. Minimè verò prætermittenda eſt lectio, quam Philelphus exhibet; qui pro *Sciritis* habet *Hilotis*. Hunc meritò quidem reprehendit Leunclavius, non tantùm quòd novam lectionem confinxiſſe videatur, ſed quòd res ipſa *Hilotas* reſpuat. Nam Εἵλωτας planè ſervos fuiſſe plures teſtantur auctores. Harpocration, Εἵλωτες, οἱ μὴ γένῳ δοῦλοι Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οἱ πρῶτοι χειρωθέντες τῶν Ελος τὴν πόλιν οἰκούντων. Pauſanias in *Lacon.* p. 201. *ed. Sylburg.* Ἐπὶ θαλάσσῃ πόλισμα Ελος ἦν, ὃ δὴ καὶ Ομηρος ἐμνημόνευσεν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων· Οἵ τ' ἄρ' Αμύκλας εἶχον, Ελος τ' ἔταλον πτολίεθρον. Il. β'. v. 584. Καὶ πρῶτοί γε ἐγένοντο (iſtius nempè urbis incolæ) Λακεδαιμονίων δοῦλοι τῷ κοινῷ, καὶ Εἵλωτες ἐκλήθησαν πρῶτον, καθάπερ γε καὶ ἦσαν. Τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὕςερον Δωριᾶσι, Μεσσηνίες ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξενίκησεν Εἵλωτας. Ad verſum autem Homericum, quem adducit Pauſanias, Euſtathius hæc: Εἵλωτες συνελθόντες τοῖς Μεσσηνίοις, ἦν ὅτε καὶ πράγματα παρασχόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, εἶτα ὑπετάγησαν ὡσεὶ καὶ δοῦλοι. καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα τῶν Εἱλώτων εἰς δουλικὴν ἁπλῶς μετελήφθη κλῆσιν. J. Pollux ſanè adfirmat Εἵλωτας *ſervos* non fuiſſe, ſed μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων. lib. 3. cap. 8. ideóque inauſpicatò hunc teſtem advocavit Leunclavius, cùm ſtatuerat Εἵλωτας *prorſus ſervos* eſſe. Sed Pollux certè falſus eſt: nam, teſtimoniis jam adlatis plura nè adjungerem, tam dura crudeliſque erat eorum ſervitus, ut in proverbium quaſi abiret. Unde eſt, quòd Iſocrates in *Panathenaïco*, p. 374. *edit. Wolf.* de Lacedæmoniis ità loquitur: Οὓς μὲν ἐλευθεροῦσιν ὡμολόγησαν, κατεδουλώσαντο μᾶλλον ἢ τοὺς Εἵλωτας. Conſulas quoque *Athen.* lib. 14. c. 21. & Scholiaſt. ad Thucyd. lib. 1. p. 56. Satis igitur liquet, *ſervos* omninò fuiſſe *Hilotas*; quorum a conditione cùm longè aberant Hyrcanii, meliùs hos cum *Sciritis* confert Xenophon, equites præſertim cum equitibus. Miror itaque, doctum quendam Gallum, ſpretâ librorum optimorum & ſanè, quos vidi, omnium auctoritate, Philelphum ſibi ſumpſiſſe ducem, atque adeò in Diſſertatione, non ità pridem publici juris factâ, Εἱλώτων, tanquam populi à Xenophonte hoc in loco memorati, mentionem feciſſe.

δεινὸν [1] εἴη, ἐκεῖνοι πρὸ ἑαυτῶν τοῦτ' ἔχοιεν. Οἱ δὲ Υρκάνιοι, ἅτε μέλλοντες ὕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἁμάξας τὰς ἑαυτῶν [2] καὶ τοὺς οἰκέτας ὑστάτους εἶχον. [3] Στρατεύονται γὰρ δὴ οἱ καλὰ τὴν Ασίαν ἔθνη οἱ πολλοὶ μετ' ὤνπερ καὶ οἰκῶσι· καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Υρκάνιοι ἔτως. Ἐννοηθέντες δὲ οἷά τε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν Ασσυρίων, καὶ ὅτι νῦν τεθναίη μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, πτημένοι δ' εἶεν, φόβος δὲ πολὺς εἴη ἐν τῷ στρατεύματι, οἵ τε ξύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχοιεν καὶ ἀπολείποιεν· ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς νῦν καλὸν εἶναι ἀποσῆναι, εἰ θέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον ξυνεπιθέσθαι. Καὶ πέμπουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης τὸ τότε ὄνομα μέγιστον ηὔξετο. Οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ ὅτι μισοῖεν τοὺς Ασσυρίους δικαίως, νῦν τε [4] εἰ βούλοιντο ἰέναι ἐπ' αὐτούς,

periculum inſtaret, id illi ante ſe ſubirent. Hyrcanii autem, utpote qui ultimo loco iter facturi erant, etiam currus ſuos & domeſticos ultimos habebant. Nam pleræque nationes Aſiaticæ expeditionem ſuſcipientes familiam ſecum unà ducunt; & in hâc quidem expeditione Hyrcanii morem hunc ſervabant. Cúmque ad animos eis accidiſſet, cujuſmodi incommodis ab Aſſyriis afficerentur, & horum principem mortem occubuiſſe, victos ipſos eſſe, magnum metum invaſiſſe exercitum, ſocios animum abjeciſſe defeciſséque; hæc cùm ſecum ipſi cogitarent, viſum eſt opportunè defectionem hoc tempore fieri poſſe, ſi *cum ipſis* Cyri exercitus *hoſtes* unà adoriri vellet. Atque *adeò* nuntios ad Cyrum mittunt; hujus enim nomini à prælio maxima celebritas acceſſerat. Qui autem miſſi erant, exponunt Cyro, jure ſe Aſſyrios odiſſe, ac ſi hoc tempore eos adgredi vellent,

1 Εἴη,] Sic Stephanus rectè edidit; prout etiam dat MS. Bodl. Vulgò, ἴοι.

2 Τοὺς οἰκέτας] Vocabulum hoc plerumque pro *famulo* ſeu *ſervo domeſtico* capitur: idque adeò poëticè pro *domeſticis* in genere, ſeu *totâ familiâ* poni teſtatur J. Pollux lib. 3. c. 8. Οἱ μέντοι ποιηταὶ, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, οἰκέτας ὠνόμαζον. Hanc quidem ſignificationem hìc, & alibi apud Noſtrum, obtinet: nam ſtatim ſubjicit, nationes Aſiaticas ſecum domeſticos in expeditionem ſumere, μεθ' ὧν οἰκῶσι, i. e. *familiam*: non enim ſervi ſoli μεθ' ἡμῶν οἰκοῦσι. Sed, hæc vocis οἰκέτης poteſtas ad illum poëticum ab aliis referri non ſolet. Heſychius, Οἰκέται, οἱ καλὰ τὸν οἶκον πάντες. nec aliter Phavorinus. Thomas Magiſter, Οἰκέται, ὁ μόνον οἱ δοῦλοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ, γυνὴ καὶ τέκνα. Suidas——ὁ μόνον οἱ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν. Qui verba etiam Ariſtophanis in exemplum ſubjecit: Οἱ δ' οἰκέται ῥίγκυσιν ἀλλ' &c. νεφ. v. 5.

3 Στρατεύονται γὰρ &c.] Hoc autem ideò facere conſueverant, quod ſe, dum res ſibi cariſſimæ adeſſent, animoſiores fore, atque adeò pro earum tutelâ fortiùs acriúſque dimicaturos, putarent. Darius milites ſuos adloquens, "Conjuges quoque, *inquit*, & "liberi ſequuntur hanc aciem: parata ho"ſtibus præda, niſi pro cariſſimis pigno"ribus corpora opponimus." *Curt.* lib. 4. c. 14. Similiter *Max. Tyr.* Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἕπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλτάτων. Diſſert. 14. p. 152. *Edit. Cant.* Et de iiſdem *Herodot.* χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρησαν· ἁρμαμάξας τε ἅμα ἕποντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπηΐην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. lib. 7. c. 83.

4 Εἰ βούλοιντο ἰέναι &c.] Sic editi ferè omnes: cùm tamen margines exhibere ſoleant βούλοιτο ἰέναι ἐπ' αὐτούς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρχοιεν καὶ ἡγήσοιντο, hanc lec-

καὶ Περσῶν Σύμμαχοι ὑπάρξειαν καὶ ἡγήσαιντο· ἅμα δὲ πρὸς τούτοις διηγοῦντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχοι, οἷα δὴ ἐπαίρειν βουλόμενοι ὡς μάλιστα προθυμεῖσθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς, Καὶ δοκεῖτε ἄν, ἔφη, ἡμᾶς ἔτι καταλαβεῖν αὐτούς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τοῦτο ἡγούμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. Ταῦτα δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ Περσῶν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι [1] καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ εὖ ζῷεν, πορεύοιντο, καταληψοίντο· ὑπὸ γὰρ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ἁμαξῶν ὀκνηρῶς πορεύεσθαι αὐτούς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε τὴν προτεραίαν νύκτα ἀγρυπνήσαντες, νῦν μικρὰν πορευθέντες ἐστρατοπεδεύκασι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ἔχετε οὖν ὧν λέγετε πιστόν τι,

se quoque ſocios & duces ipſis itineris futuros: ſimul commemorabant etiam quo loco res hoſtium eſſent, utpote qui eum quàm maximè ad expeditionem *hanc* ſuſcipiendam excitare cupiebant. Et Cyrus eos interrogans, An exiſtimatis, inquit, nos adhuc eos adſequuturos, priuſquam intra munitiones ſe recipiant? nam hoc *ipſum* nos magni infortunii loco ducimus, quod clam nobis aufugerint. Hæc verò dicebat, quòd eos magnificentiſſimè de ſe ſentire vellet. Illi autem reſponderunt, poſtridiè etiam manè fieri poſſe, ſi expediti pergerent, ut *eos* adſequerentur: præ turbâ enim & plauſtris eos lentè iter facere: ac præterea, inquiunt, quippe quòd nocte ſuperiore vigilâſſent, jam paululùm progreſſi caſtra metati ſunt. Et Cyrus inquit, Ergóne pignus quo fidem dictis faciatis aliquod habetis, quod

lectionem ſibi ſequendam duxit Leunclavius. At ea, quam recepimus, nec minùs commoda eſt, & meliùs iis reſpondere videtur, quæ modò præceſſerant, *εἰ βέλοιεν οἱ ἅμα σὺν Κύρῳ συνεπιθέσθαι*, nec non iis, quæ mox ſequuntur, —— *καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ εὖ ζῷεν πορεύοιντο*. MS. autem Bodl. dat *εἰ βούλοιντο εἶναι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρξοιεν καὶ ἡγήσαιντο*.

[1] Καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ &c.] Malè hæc verba à Leunclavio accepta ſunt, qui ea ſic diſtinxit, *ὅτι καὶ αὔριον, ἕωθεν εἰ εὖ ζῷεν πορεύοιντο*, &c. & reddidit, *etiam poſtridiè poſſe, ſi ſtatim à diluculo expediti pergerent*, &c. At ἕωθεν illud ab αὔριον minimè ſejungendum eſt: nec ad *πορεύοιντο*, ſed ad *καταλήψοιντο*, unà cum αὔριον referendum eſt. Ex ſequentibus enim liquet, Cyrum non expectâſſe, dum poſtera dies illuceſceret, ſed, milites ut primùm corpora cibo curaverant, iter ingreſſum eſſe: *Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα, ἔτι φωτὸς ὄντος*, &c. Et paulò infra reperimus eum (prout hìc futurum dicunt Hyrcanii) hoſtes poſtridiè manè opprimentem & in fugam vertentem: *τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ σαφὲς ἐγίνετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον*, &c. Verùm alia etiam ſubeſt cauſa, cur interpunctionem & verſionem Leunclavii rejiciamus. Nam Hyrcanios certè non fugerat, in Perſicis eſſe moribus, ante ortum ſolem exercitum non movere: iique adeò nequaquam Cyrum, ut cum ſuis *ſtatim à diluculo* (prout ἕωθεν vertit Leunclavius) procederet, monere vellent. Hanc autem conſuetudinem Perſicam reſpexit Q. Curtius lib. 3. c. 2. *Orto ſole ad noctem agmina, ſicut deſcripta erant, intravêre vallum*, &, *cap.* 3. diſertis verbis exprimit: *Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole demum procedere*. Idem docuit ante Curtium Herodotus lib. 7. c. 54. *τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἐσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν χερῶν καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνῦντες τὴν ὁδόν· ὡς δ' ἐπανέτειλε ὁ ἥλιος*, &c.

[1] ἡμᾶς διδάσκον, ὡς ἀληθεύεις; Ομήρους γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτίκα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ ζῦ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποίησον, [2] καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ ζοῦ. Ἐκ τούτου τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, [3] ἢ μὴν, ἐὰν ἐμπεδῶσιν ἃ λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς [4] χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων μεῖον ἔχειν παρ' αὐτῷ. Καὶ νῦν δ' ἔτι ἰδεῖν ἐστιν Υρκανίους καὶ πιστευομένους καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἵ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φωτὸς ὄντος, καὶ τοὺς Υρκανίους παριμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκὸς, εὐθὺς ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγράνης

nos doceat, vera vos dicere? Obsides, inquiunt, actutùm *hinc* profecti nocte adducere volumus: tu modò quoque diis testibus *tuam* nobis adstringe fidem, & dextram da, ut ea ad alios etiam adferamus, quæ abs te acceperimus. Secundùm hæc fidem iis dat, omninò se, ea si præstent quæ pollicentur, illos & amicorum & fidorum *hominum* loco habiturum, ut deteriori apud se conditione non essent, quàm vel Persæ vel Medi. Atque hâc etiam tempestate videre est, & fidem Hyrcaniis haberi & eosdem magistratus gerere, quemadmodùm qui de natione Persarum & Medorum *iisdem* digni videntur esse.

Cyrus, posteaquam cœnatum esset, copias eduxit, cùm adhuc luceret, jussitque Hyrcanios opperiri, ut unà proficiscerentur. Ac Persæ quidem universi, ceu par erat, statim *castris* egrediebantur, & Tigranes

1 Ἡμᾶς διδάσκον] Vulgò, ἡμᾶς διδάσκειν, ὡς &c. Nos fidem editionis Etonensis secuti sumus: & eam, quam damus, lectionem Stephanus etiam vulgatæ illi præferendam putat.

2 Καὶ δεξιὰν δός] Dextrâ nempe alteri aut præsenti aut per internuntium datâ, fidem obstringere solebant Persarum reges; eratque hoc apud eos sanctissimum fidei pignus. Diod. Sic. lib. 16. p. 441. de Artaxerxe Thessalioni id jam fidei pignus daturo, quod paulò ante frustrà & non sine summo vitæ periculo poposcerat, ——— μεταπαλεσάμενος τοὺς ὑπηρέτας, ἀφεῖναι προσέταξε, καὶ τὴν δεξιὰν ἔδωκε τῷ Θετταλίωνι. Ἐστι δ' ἡ πίστις αὕτη βεβαιοτάτη παρὰ τοῖς Πέρσαις. Dion. Chrysost. περὶ ἀπιστ. Τισσαφέρνης δὲ εἰκ ὤμοσε μὲν τοῖς περὶ Κλέαρχον· Τί δαὶ ὁ βασιλεὺς; οὐχὶ καὶ τοὺς βασιλέως θεοὺς, καὶ τὴν δεξιὰν ἐπίστιλε; p. 640. *edit. Morel.* Huc pertinent etiam Ctesiæ verba in *Persic.* c. 8. Καὶ Ἀμύργην φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· Sed, aliis quoque gentibus hunc fidem dandi accipiendíque morem observatum fuisse, neminem ferè latet.

3 Ἢ μὴν] Hæ particulæ in jurejurando sæpè & potissimùm reperiuntur. Ità apud Nostrum, lib. 2. p. 142. ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, &c. Et passim alibi. Suidas, Ἢ μήν. ὄντως δή. qui hoc adfert exemplum: Ὀμνυμι τοὺς βασιλέως θεοὺς, ἢ μὴν ἐγὼ ὑμᾶς σώσω. alia dabit Budæus. Eîdem formulâ Deum jurâsse indicatur Heb. 6. 14. Ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ &c. ubi malè Vers. Vulg. & Erasm. *Nisi benedicens* &c. Rectiùs Beza: *Certè* &c.

4 Χρήσεσθαι] Stephanus, Leunclavius aliique edidêre χρήσασθαι. Sed illorum uterque receptam lectionem laudat, eámque satis tuentur MS. Bodl. & editio Eton. & res ipsa quidem flagitat.

ἔχων τὸ ἑαυτῶ στράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξήεσαν οἱ μὲν, διὰ τὸ παιδὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι· οἱ δὲ, διὰ τὸ, ἐν θήραις συγγενόμενοι, ἀγασθῆναι αὐτῶ τὸν τρόπον· οἱ δὲ, διὰ τὸ χάριν εἰδέναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ, καὶ ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄνδρα φαίνεσθαι ἀγαθὸν, καὶ εὐτυχῆ καὶ μέγαν ἔτι ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, [1] εἴ τινι ἀγαθὸν συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἐβούλοντο· (πολλοῖς δὲ πολλὰ διὰ φιλανθρωπίαν παρὰ τῶ πάππω ἀγαθὰ διεπέπρακτο) πολλοὶ δ' ἐπεὶ τοὺς Υρκανίους εἶδον, καὶ λόγῳ διεδόθη ὡς ἡγήσοιντο ἐπὶ πολλὰ ἀγαθὰ, ἐξήεσαν καὶ τῶ λαβεῖν τι ἕνεκα. Οὕτω δὴ καὶ Μῆδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξῆλθον, πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρει ἔτυχον σκηνοῦντες· οὗτοι δὲ καλέμενοι, καὶ οἱ τούτων ὑπήκοοι. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαιδρῶς καὶ προθύμως ἐξορμῶντο, οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλ' ἐθελοῦσιοι καὶ χάριτος ἕνεκα ἐξιόντες. Επειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Μήδους ἐξελθὼν ἐπῄνεσέ τε αὐτοὺς, καὶ ἐπηύξατο, μάλιστα μὲν θεοὺς αὐτοῖς ἵλεως ὄντας ἡγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδοῦναι. Τέλος δ' οὖν εἶπεν ὅτι ἡγήσοιντο μὲν

itidem ſuis cum copiis; Medorum autem alii, quòd pueri cum Cyro puero amicitiam contraxerant, prodiêre; alii, quòd cum eo in venationibus conſuetudine congreſſi, mores ipſius admirati fuiſſent; alii, quòd gratiam ipſi haberent, qui metum eis ingentem depuliſſe videretur; alii, ſpe conceptâ, quòd *Cyrus* virum ſe virtute præditum præberet, eum etiam felicem valdéque magnum aliquando futurum: alii verò, ſi qua in ſe, dum apud Medos educaretur, contulerat beneficia, pro his viciſſim ei rem gratam facere volebant; (& multis *ſanè* multa commoda, quæ ejus erat humanitas, apud avum confecerat) multi etiam, cùm Hyrcanios cernerent, & rumor eſſet diditus, *hos* ad multa bona *eis* duces futuros, illâ ipsâ de causâ proficiſcebantur, ut aliquid conſequerentur. Atque ità *factum*, *ut* & Medi prope univerſi prodirent, extra eos, quicunque Cyaxari fortè erant contubernales; hi enim, cum ſubjectis imperio ſuo, manebant. Cæteri omnes lætis alacribúſque animis illinc profecti ſunt, utpote qui non coacti, ſed ſponte ſuâ gratificandique ſtudio prodirent. Cùm verò jam egreſſi eſſent, primùm Medos adiit, iiſque collaudatis precatus eſt, maximè quidem ut dii propitii & ipſis & ſibi duces eſſent, deinde ut & ipſe gratiam iis pro hoc ſtudio referre poſſet. Tandem pedi-

[1] Εἴ τινι &c.] Sic editi, quos vidi, omnes: quorum tamen margines dant εἴ τι ἀγαθόν τῳ συνέπραξεν. MS. autem Bodl. εἴ τινι ἀγαθόν τι συνέπραξεν. At nihil eſt, quod lectionem vulgatam loco moveamus.

αὐτοῖς οἱ πεζοὶ, ἐκείνους δὲ ἕπεσθαι ζὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπου ἂν ἢ ἀναπαύωνται ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν παρελαύνειν τινὰς, ἵνα εἰδῶσι τὸ ἀεὶ καίριον.

Ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευσε τοὺς Ὑρκανίους. Καὶ οἳ ἠρώτων, Τί δὲ οὐκ ἀναμένεις, ἔφασαν, τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν, ἵνα καὶ ζὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ; Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται, Ἐννοῶ γάρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκοῦμεν παρεσκευάσθαι, ὡς, ἐὰν μὲν ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν· ἐὰν δὲ ἐξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν, ὡς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ἐὰν οἱ θεοὶ βούλωνται, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεσθαι. Καὶ μήν, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ἐπειδήπερ φατὲ ὑστάτους πορεύεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὰν ἴδητε αὐτούς, σημαίνετε ἡμῖν [1] ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ὑρκάνιοι, τὴν μὲν ὁδὸν ἡγοῦντο, ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ οὐκ ἔτι τοὺς Ἀσσυρίους, οὐδὲ τοὺς Λυδούς, οὐδὲ τοὺς ζυμμάχους ἑαυτῶν ἔτι ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ μὴ

tes præituros dixit, útque cum equis ipſi ſequerentur imperavit, ac ubi vel requieſcerent vel in itinere ſubſiſterent, præcepit iis ut ad ſe quidam equis adveherentur, ut quid pro tempore quolibet fieri oporteret cognoſcerent.

Secundùm hæc juſſit Hyrcanios præire. Et illi interrogantes, Cur non expectas, inquiunt, donec obſides adducamus, ut & tu fidei pignoribus à nobis *prius* acceptis progrediaris? *Cyrus ibi* reſpondiſſe fertur, Equidem cogito, inquit, noſtris in animis manibúſque noſtris fidei nos omnes habere pignora. Sic enim inſtructi *nobis* videmur, ut, vera ſi dicatis, nobis adſit beneficiis vos adficiendi facultas: ſin fraude uti velitis, ità nos comparatos exiſtimamus, ut minimè nos in poteſtate veſtrâ, ſed vos potiùs in noſtrâ, diis volentibus, futuri ſitis. Et verò Hyrcanii, ait, quia poſtremo loco veſtros proficiſci dicitis, ubi eos videritis, ſignificate nobis illos eſſe veſtros, iis utĩ parcamus. Hæc cùm audîſſent Hyrcanii, & præeundo itineris ſe duces præſtabant, quemadmodùm mandârat, & animi robur admirabantur; neque jam Aſſyrios, neque Lydos, neque ſocios ipſorum ampliùs metuebant, ſed *hoc unum* nè

1 Ὅτι οἱ ὑμέτεροι] A quibuſdam libris abeſt articulus iſte: illum autem præſtant MS. Bodl. Stephanus & Leunclavius, qui tamen illi notam appoſuerunt. Sed, non minùs placet articulus hoc in loco poſitus, quàm in iſto paulò poſt ſequenti, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι. cùm de hâc locutione, *οἱ σφέτεροι*, nullæ moveantur lites, illam, *οἱ ὑμέτεροι*, critici fruſtrà ſolicitâſſe videntur.

πανλάπασιν ὁ Κῦρος μικράν τινα ἑαυλῶν οἴοιλο ῥοπὴν εἶναι καὶ παρόνλων καὶ ἀπόνλων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νὺξ ἐγένελο, λέγελαι φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ σραλεύμαλι ἐκ τᾶ ὐρανᾶ προφανὲς γενέσθαι, ὥσε πᾶσι φρίκην μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, θάρσος δὲ πρὸς τὺς πολεμίους. Ὡς δὲ εὔζωνοί τε καὶ ταχὺ ἐπορεύονλο, εἰκότως πολλήν τε ὁδὸν διήνυσαν, καὶ ἅμα κνέφαϊ πλησίον γίγνονλαι τᾶ τῶν Υρκανίων σρατεύμαλος. Ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ ἄγγελοι, λέγυσι τῷ Κύρῳ ὅτι ὗτοί εἰσιν οἱ ζΦέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑσάτυς εἶναι, γιγνώσκειν ἔΦασαν, καὶ τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. Ἐκ τύτυ πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτὺς, προσάξας λέγειν, εἰ Φίλοι εἰσὶν, ὡς τάχισα ὑπαν[1]ᾶν τὰς δεξιὰς ἀναλείναν[1]ας. Συμπέμπει δέ τινας καὶ τῶν ζὺν ἑαυλῷ, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Υρκανίοις ὅτι ὡς ἂν ὁρῶσιν αὐτὺς προσΦερομένυς, ὕτω καὶ αὐτοὶ [1] ποιήσυσιν. Οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς τὺς Υρκανίυς.

Ἐν ᾧ δ' ἐσκόπει τὺς Υρκανίυς ὁ Κῦρος ὅ, τι ποιήσυσιν, ἐπέσησε τὸ σράτευμα· καὶ παρελαύνυσι πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προεσηκότες καὶ ὁ Τιγράνης, καὶ ἐρωτῶσι τί δεῖ ποιεῖν· Ο δὲ λέγει αὐτοῖς,

Cyrus omninò parum in ipsis momenti situm existimaret, sive *ei* adessent sive abessent.

Cùm autem, iis progredientibus, nox adpetiissет, traditum est, Cyro & exercitui lucem clarissimam cœlo datam fuisse, *quo factum* ut in animis omnium *quidam* horror erga numen divinum, & in hostes confidentia nasceretur. Et quia expediti celeritérque pergerent, mirum non est si magnum confeciſſent iter, atque *adeò* cum *ipso* crepusculo prope ab Hyrcaniorum copiis aberant. Id cùm nuntii animadvertissent, Cyrum docent, hos esse suos: nam *hoc* & indè se intelligere aiebant, quòd essent ultimi, & de ignium multitudine. Tum eorum alterum ad ipsos mittit, jubétque dicere, ut si *quidem* essent amici, quàm celerrimè sublatis dextris occurrerent. Quosdam etiam suorum unà mittit, *quibus* præcipit Hyrcaniis dicerent, futurum ut ipsi eodem se gererent modo, quo eos ad se ferri viderent. Atque ità nuntius alter apud Cyrum manet, alter ad Hyrcanios equo provehitur.

Interea verò, dum quid Hyrcanii facturi essent considerabat Cyrus, exercitum subsistere jussit; & eum adequitant principes Medorum & Tigranes, & quid faciendum sit interrogant. Ille autem dicit iis,

[1] Ποιήσυσιν] In nonnullis libris legitur ποιήσωσιν. At Stephanus & Leunclavius omninò rectè scripserunt ποιήσυσι, quod MS. etiam Bodl. exhibet.

Τῦτ' ἐςὶ τὸ πλησίον Υρκανίων ςράτευμα, καὶ οἴχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων πρὸς αὐτὲς, καὶ τῶν ἡμετέρων τινὲς ςὺν αὐτῷ, ἐρήσεσθαι, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντῶν τὰς δεξιὰς ἀναπεπταμένας πάντας. Ἐὰν μὲν ὦσι ὅπως ἴωσι, δεξιῶσθε αὐτὲς καθ' ὃν ἂν ἕκαστος, καὶ ἅμα θαῤῥύνετε· ἐὰν δὲ ὅπλα αἴρωνται, ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τῦτον, ἔφη, πρώτων εὐθὺς πειρᾶσθε μηδένα λείπειν. Ὁ μὲν τοιαῦτα παρήγγειλεν· Οἱ δὲ Υρκάνιοι ἀκύσαντες τῶν ἀγγέλων, ἥσθησάν τε, καὶ ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τὲς ἵππους παρῆσαν, τὰς δεξιὰς, ὥσπερ εἴρητο προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι ἀντεδεξιῶντό τε αὐτὲς καὶ ἐθάῤῥυνον. Ἐκ τύτε δὴ λέγει ὁ Κῦρος, Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὦ Υρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιςεύομεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς ὅπως ἔχειν. Τῦτο δ', ἔφη, ἡμῖν πρῶτον εἰπάτε, ὁπόσον ἀπέχει ἐνθένδε ἔνθα αἱ ἀρχαί εἰσι τῶν πολεμίων, καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν· Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασάγγην. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρος, "Ἀγετε δὴ, ἔφη, ὦ ἄνδρες Πέρσαι καὶ Μῆ-
" δοι, καὶ ὑμεῖς ὦ Υρκάνιοι, (ἤδη γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς ςυμμά-
" χυς καὶ κοινωνὲς διαλέγομαι) εὖ χρὴ εἰδέναι νῦν ὅτι ἐν τύτῳ
" ἐσμὲν, ἔνθα μαλακισάμενοι μὲν, πάντων ἂν τῶν χαλεπωτάτων
" τύχοιμεν· (ἴσασι γὰρ οἱ πολέμιοι ἐφ' ἃ ἥκομεν) ἢν δὲ καλὰ τὸ καρ-
" τερὸν ἐμβαλόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τὲς πολεμίυς,

Agmen hoc proximum Hyrcaniorum eſt, & ad eos nuntiorum alter abiit, cúmque hoc de noſtris aliqui, monituri *eos*, ut ſi *quidem* amici ſint, ſublatis dextris occurrant omnes. Quapropter ſi hoc modo acceſſerint, dextras eis ſuo quiſque loco porrigite, ſimúlque animum ipſis addite: ſin arma expedierint, aut fugam moliantur, date operam, ait, nè quis ex *hoſtium* primis hiſce ſuperſit. Hujuſmodi quædam præcipiebat *Cyrus*; Hyrcanii verò nuntios cùm audiſſent & gaviſi ſunt, & equis *celeriter* conſcenſis adfuerunt, dextras, utì denuntiatum fuerat, protendentes: ac Medi & Perſæ dextras viciſſim iis porrigebant, atque bono eos animo eſſe jubebant, Deinde Cyrus, Nos quidem, inquit, Hyrcanii, vobis jam fidem habemus; ac vos etiam eodem modo erga nos adfectos eſſe oportet. Verùm hoc primùm nobis dicite, quantum hinc diſtet *is locus* ubi hoſtium principes, & totæ eorum ſunt copiæ. Reſponderunt illi, paulò majus intervallum eſſe paraſangâ. Hic Cyrus, " Agite, ergò,
" inquit, Perſæ, Medi, & vos Hyrcanii, (nam vos etiam tanquam auxi-
" liares & ſocios adloquor) certò *nos* ſcire oportet, eo res noſtras eſſe in lo-
" co, ut ſi molliter remiſséque agamus, graviſſima quæque *mala* nobis
" eventura ſint: (nôrunt enim hoſtes quarum rerum cauſâ huc adveneri-
" mus:) ſin totis viribus inruentes, fortiter animoſéque hoſtes adgrediemur,

" αὐτίκα μάλα ὄψεσθε ὥσπερ δούλων ἀποδιδρασκόντων καὶ εὑρη-
" μένων, τὰς μὲν ἱκετεύοντας αὐτῶν, τὰς δὲ φεύγοντας, τὰς δ'
" ἀδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένας. Ητημένοι τε γὰρ ὄψονται ἡμᾶς,
" καὶ ὅτε οἰόμενοι ἥξειν, ὅτε ζυντεταγμένοι, ὅτε μάχεσθαι πα-
" ρεσκευασμένοι, καταιλημμένοι ἔσονται. Εἰ δὲ ἡδέως βουλοίμεθα
" καὶ δειπνῆσαι καὶ νυκτερεύσαι καὶ βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δῶ-
" μεν αὐτοῖς σχολὴν μήτε βουλεύσασθαι, μήτε παρασκευάσασθαι
" μηδὲν ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μηδὲ γνῶναι πάμπαν ὅτι ἄνθρωποί
" ἐσμεν· ἀλλὰ γέρρα καὶ κοπίδας καὶ ζαγάρεις ἄπαυλα καὶ πληγὰς
" ἥκειν νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς μέν, ἔφη, ὦ Υρκάνιοι, ὑμᾶς
" αὐτοὺς προπαράσκευασαι ἡμῶν, [1] προπορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως
" τῶν ὑμετέρων ὅπλων ὁρωμένων λανθάνωμεν ὅτιπλεῖστον χρόνον.
" Επειδὰν δ' ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν πολεμίων,
" παρ' ἐμοὶ μὲν καταλείπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων, ὡς, ἐάν τι
" δέῃ, χρῶμαι μένουσι παρὰ τὸ στρατόπεδον. Υμῶν δὲ οἱ μὲν ἄρ-
" χοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν τάξει ἐλαύνετε ἀθρόοι, εἰ σω-
" φρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀθρόῳ τινι ἐντυχόντες ἀποβιασθῆτε·
" τὰς δὲ νεωτέρας ἐφίετε διώκειν· ἔστι δὲ καινόντων· τοῦτο γὰρ

" illicò videbitis, eorum, ſervorum fugitivorum more qui reperiuntur,
" alios ſupplicare, alios fugere, alios nè ad hæc quidem poſſe animos
" intendere. Nam victi nos adſpicient, & neque fore ut adventemus exiſtimantes, neque in ordines diſpoſiti, neque ad pugnam parati deprehendentur. Quamobrem ſi ſuaviter & cœnare & noctem
" *hanc* exigere & vivere deinceps volumus, nè demus eis deliberandi
" otium, neque parandi quidquam, quod ipſis ex uſu ſit, & nè omninò
" animadvertendi quidem quòd homines ſimus: ſed non niſi ſcuta, &
" copidas, & ſecures, & plagas veniſſe putent. Et vos quidem, Hyrcanii, ait, voſmet nobis prætendendo, antecedite, quò veſtris armis conſpectis quàm longiſſimo tempore hoſtes fallere poſſimus. Verùm ubi ad hoſtium ego copias pervenero, cohortem equitum apud
" me ſinguli relinquite, ut eorum operâ, ſi quid opus fuerit, *ipſe*
" apud exercitum manens utar. Vos autem qui principes eſtis &
" ætate provectiores, ordinibus ſervatis conferti procedite, ſi ſapitis, ut
" nè in confertas *hoſtium* copias delapſi per vim repellamini; juniori-
" bus perſequendi poteſtatem facite; iíque *adeò hoſtes* occidant: nàm id

[1] Προπορεύεσθε ἔμπροσθεν] Simili planè modo πλεοναζει adverbium ἔμπροσθεν. Luc. 19. 4. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη &c. Itaque Beza non audiendus eſt, qui Complutenſis N. T. editionis & MSti cujusdam codicis auctoritate nixus, fruſtráque de pleonaſmo adverbii ἔμπροσθεν minimè inſolenti ſollicitus, προσδραμὼν ἔμπροσθεν, potiùs quàm προδραμὼν ἔμπροσθεν, amplectendum putavit.

" ἀσφαλέσαλον νῦν ὡς ἐλαχίσυς τῶν πολεμίων λείπειν. [1] Ην δὲ " (τὸ πολλοῖς δὴ ξυμβεβηκὸς κραλῦσι) τὴν τύχην ἀναλρέψαι γίγ- " νηλαι, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τᾶτο " ποιῶν ἐκέτι ἀνὴρ ἐσιν ἀλλὰ ξκευοφόρος, καὶ ἕξεσι τῷ βυλο- " μένῳ ἤδη χρῆσθαι τάτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. Ἐκεῖνο δὲ χρὴ γνῶναι, " ὅτι ἀθέν ἐσι κερδαλεώτερον τᾶ νικᾶν. [2] Ὁ γὰρ κραλῶν ἅμα " πάνλα ξυνήρπακε, καὶ τὰς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ " χρήμαλα, καὶ πᾶσαν ἅμα τὴν χώραν· Πρὸς ταῦτα τᾶτο μόνον " ὁρᾶτε, ὅπως τὴν νίκην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὃ " ἁρπάζων ἔχεται. Καὶ τᾶτο ἅμα διώκονλες μέμνησθε, ἥκειν πά- " λιν ὡς ἐμὲ ἔτι φωλὸς ὄνλος· ὡς ξκότας γενομένας ἀδένα ἔτι " προσδεξόμεθα."

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἑκάσυς, καὶ ἐκέλευσεν ἅμα πορευομένυς τοῖς αὑτᾷ ἕκασον δεκαδάρχοις ταῦτα ξημαίνειν·

" tutiſſimum hoc fuerit tempore, ut ex hoſtibus quàm pauciſſimos ſu- " perſtites relinquamus. Quòd ſi accidat (id quod multis uſu venit, " qui rerum potiuntur) ut evertamus *ipſorum* fortunam, cavendum " erit, nè ad prædam nos conferamus: nam qui hoc facit, non ampliùs " vir eſt & *miles*, ſed ſarcinarius calo, atque hunc *adeò* uti mancipium " tractare cuivis licet. Illud autem ſciamus oportet, victoriâ nihil eſſe " quæſtuoſius. Nam qui victor eſt, is ſimul omnia corripit, & viros, " & mulieres, & opes, & regionem ſimul univerſam. Ad hæc unicum " illud videte, ut victoriam conſervemus: quippe quâ etiam raptor ipſe " continetur. Hoc quoque inter perſequendum memineritis, ut ad " me, dum adhuc lucebit, redeatis: nam poſtquam tenebræ acceſſe- " rint, neminem ampliùs admiſſuri ſumus."

Hæc loquutus unumquemque ſuos ad ordines dimiſit, ſimúlque edixit, *ad ſuos* cùm veniſſent, decurionibus ſuis hæc quiſque ſignificarent:

1 Ην δὲ (τὸ &c.] Sic in pleriſque editis & MSto Bodl. legitur & diſtinguitur hic locus. Leunclavius autem dat, Ην δὲ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατῦσι, τὴν &c. At neque hæc, neque recepta quidem mihi arridet lectio. Stephanus verba iſta depravata, ut opinor, exiſtimans, in margine editionis ſuæ latinæ rejicit nos ad annotationes, in quibus tamen de hoc toto loco ſilentium eſt. Ego ſanè Mureto libenter accederem, qui ità legendum cenſuit, Εν δὲ, ὃ πολλοῖς ἤδη συμβεβηκὸς κρατῦσι, τὴν νίκην ἀνέτρεψε, φυλάξασθαι δεῖ, τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι. Illud autem τὴν τύχην ferri poteſt, ſed νίκην mavult Muretus: cujus ex ſententiâ hoc dicit Cyrus, " Unum eis cavendum eſſe, nè cùm " ſuperiores eſſe cœperint, convertantur " ad prædam, & ad ſpolianda occiſorum " corpora: eo enim modo multis contigiſſe, ut cùm jam vincerent, victoria " ipſis è manibus elaberetur." Ejus autem rei crebra ſunt in Hiſtoriis exempla. Adi ſis Diodor. Sic. lib. 16. p. 423. & Platonem. de *Repub.* lib. 5. p. 367. *edit. Cant.* Qui verò legerant ἤν pro ἐν, & ἀνατρέψαι pro ἀνέτρεψε, addidiſſe poſteà de ſuo illud γίγνηται videntur.

2 Ο γὰρ κρατῶν &c.] Sic Alexander ſuos etiam, ut eorum incitaret animos, adlocuutus eſt milites: *omnia victoriâ parari.* Curt. lib. 3. c. 10, Et Cyrus jam antea lib. 2. p. 110.

(ἐν μέλῶπῳ γὰρ οἱ δεκάδαρχοι ἦσαν, ὥσε ἀκούειν) τὰς δὲ δεκαδάρχας τῇ δεκάδι ἕκασον κελεύειν παραγγέλλειν. Ἐκ τούτου προηγεῖτο μὲν οἱ Ὑρκάνιοι, [1] αὐτὸς δὲ τὸ μέσον ἔχων ζὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τὰς δὲ ἱππέας ἑκατέρωθεν, ὥσπερ εἰκὸς, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, [2] ἐπεὶ ζαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον [3] τὰ ὁρώμενα, οἱ δ' ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δ' ἤγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυον ἵππους· οἱ δὲ ζυνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτουν τὰ ὅπλα ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὡπλίζοντο· οἱ δὲ ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς ἵππους, οἱ δὲ ἐχαλίνουν· οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα· οἱ δὲ τὰ πολύτιμα ἄξια ἐλάμβανον, ὡς διασωσόμενοι, οἱ δὲ καλορύτοντες τὰ τοιαῦτα ἡλίσκοντο· οἱ δὲ πλεῖστοι εἰς φυγὴν ὥρμων. Οἴεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἄλλα πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτούς· πλὴν ἐμάχετο ὀλίγοι, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀπώλοντο.

(nam quia in fronte decuriones erant, audire poterant) decurionum verò quemque juberent *eadem* decuriæ ſuæ denuntiare. Secundùm hæc antecedebant Hyrcanii, ipſe cum Perſis medium *agmen* tenens iter faciebat; equitéſque in utrumque latus, ceu par erat, inſtructos collocavit. Cùm autem illuxiſſet, hoſtium alii obſtupuerunt eis quæ cernebantur, alii jam *quid ageretur*, animadvertebant; alii *comperta* nuntiabant, vociferabantur alii, alii ſolvebant equos; alii vaſa colligebant, alii de jumentis arma dejiciebant, alii armis ſe inſtruebant: alii in equos inſiliebant, alii frenos eis injiciebant; alii in vehicula uxores imponebant; alii res maximi pretii ſumebant, tanquam *eas* conſervaturi, deprehendebantur alii, qui hujuſmodi res defodiebant: maxima verò pars in fugam ruebat. Alia etiam multa variáque *tunc* feciſſe eos exiſtimandum eſt; extra *illud unum*, quod nemo pugnabat, ſed ſine prælio peribant.

1 Αὐτὸς δὲ τὸ μέσον &c.] Medium ſanè potiſſimùm in acie locum Perſarum regem tenuiſſe docet Xenophon, ἀναβ. lib. 1. p. 157. ibidemque rationem etiam hujus tradit conſuetudinis: Cyrum enim fatetiſſe narrans, quid rex in prælio ageret, addit; καὶ γὰρ ᾔδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τῆ Περσικῆ στρατεύματος. Καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν ἦγοντο, νομίζοντες ὕτως ἂν ἀσφαλίστατα εἶναι ἂν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκατέρωθεν ᾖ, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἧμίσυ ἂν χρόνου αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς ἑαυτῆ στρατιᾶς, ὅμως &c. Quem locum Xenophontéum reſpexiſſe videtur *Arrianus* de exped. lib. 2. p. 74. Αὐτὸς δὲ Δαρεῖος τὸ μέσον τῆς πάσης τάξιος ἐπεῖχε, καθάπερ νόμος τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι τετάχθαι· καὶ τὸν νεὼν τῆς τάξιος ταύτης Ξενοφῶν ὁ τῆ Γρύλλου ἀναγέγραφεν. Eum morem agnoſcit & Lucianus, in dialogo qui Πλοῖον ἢ Εὐχαὶ inſcribitur. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τῆς ἵππου, Λυκῖοι δὲ ἐχέτω τὸ δεξιόν· ὑτοσὶ δὲ Τιμόλαος ἐπὶ τῆ εὐωνύμου τετάξεται. Ἐγὼ δὲ, κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπεισδὺς &c. p. 941. & ſeq. *edit. Par.*

2 Ἐπεὶ σαφὲς] Sic in editis omnibus legitur. MS. autem Bodl. dat ἐπεὶ φῶς ἐγένετο, quod & editorum margines exhibere ſolent, & præ receptâ quidem lectione placet.

3 Τὰ ὁρώμενα] Stephanus habet τὰ δρώμενα, eâ, quam retinuimus, voce in marginem rejecta. Quin & MS. Bodl. in margine agnoſcit δρώμενα. cui tamen vulgatam lectionem non poſthabendam cenſuimus.

Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς, ὡς θέρος ἦν, τάς τε [1] γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις προαπεπέμψατο τῆς νυκτὸς, ὡς ἂν ῥᾷον πορεύοιντο κατὰ τὸ ψύχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τὰς ἱππέας ἐπηκολούθει. Καὶ τὸν Φρύγα ταυτά φασι ποιῆσαι, τὸν τῆς παρ' Ελλήσποντον ἄρχοντα Φρυγίας. Ως δὲ παρήσθοντο τῶν φευγόντων καὶ καταλαμβανόντων ἑαυτούς, πυθόμενοι τὸ γιγνόμενον, ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ κράτος. Τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα [2] καὶ τὸν τῶν Αραβίων ἔτι ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποσάντας ἀθωρακίστους [3] κατακαίνουσιν οἱ Υρκάνιοι. Τὸ δὲ πλεῖστον ἦν τῶν ἀποθανόντων Ασσυρίων καὶ Αραβίων· ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν ὄντες χώρᾳ, [4] ἀσυντονώτατα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ Υρκάνιοι, οἷα δὴ εἰκὸς [5] κρατοῦντες,

Crœsus autem Lydorum rex, & mulieres, quòd æstas esset, noctu harmamaxis præmiserat, ut in frigore faciliùs iter facerent, & ipse cum equitatu subsequebatur. Eadem etiam Phrygem illum fecisse perhibent, qui *sitæ* ad Hellespontum Phrygiæ imperabat. Verùm ubi fugere quosdam & ad se jam pervenire senserunt, comperto quid fieret, etiam ipsi summâ virium contentione fugerunt. Cappadocum autem regem & Arabum, qui prope adhuc erant, & inermes subsistebant, Hyrcanii trucidant. Qui verò interficiebantur, maximâ ex parte Assyrii erant & Arabes: nam quòd in suâ *jam* essent regione, lentissimè progrediebantur. Ac Medi quidem & Hyrcanii hujusmodi quædam, inter persequendum,

1 Γυναῖκας ἐν &c.] De *harmamaxis* vide sis quæ notavimus lib. 3. p. 133.

2 Καὶ τὸν τῶν] Leunclavius dat Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ Αραβίων, utroque articulo in margine tantùm expresso. In aliis libris posterior comparet articulus; Stephanus autem priorem quoque reponendum conjecit. Et hujus quidem lectionis MStum Bodl. fidejussorem damus.

3 Κατακαίνουσιν] Leunclavium secuti & lectionem marginis tum MSti Bodl. tum editorum melioris notæ omnium, sic rescripsimus. Illud autem ἀποκτείνουσι, quod est in omnibus ferè vulgatis, margini primò illitum fuisse videtur, ad explicandum κατακαίνουσι, minùs vulgo notum: quod librarii non glossema, sed veram esse lectionem rati, in contextum tandem recipiendum putârunt. Quo factum, ut antiquo verbo in marginem rejecto, novum intruserint, quod prioris duntaxat explicatio erat. Eadem autem verba mox iterum inter se permutata occurrunt, rectéque adeò Leunclavius pro ἀποκτείνειν, quod vulgò legitur, κατακαίνειν reposuit.

4 Ασυντονώτατα] Quidam libri habent συντονώτατα, quod cùm loco non conveniat, rectè Leunclavius & Stephanus reposuerunt ἀσυντονώτατα. Hanc autem veram esse scripturam tum res ipsa, tum versiones Philelphi & Camerarii suadent: ille enim, *lentè admodùm incedebant*; hic, *minimè festinanter*, vertit. Stephanus sanè Philelphum σχολαιότατα legisse primùm ratus est; id verò cùm à vulgatâ lectione longiùs recedat. Leunclavianam conjecturam, quam & ipse Stephanus tandem probavit, omninò sequendam duximus. Nam, minimâ mutatione factâ ἀσυντονώτατα, pro συντονώτατα, reponi potest, *Christophorus* quidem *Rufus* multa, in *Antexeg.* ad vulgatam lectionem tuendam adfert: sed nos Stephanum & Leunclavium veram vocem restituisse, eósque adeò sequendos esse, putamus.

5 Εἰκὸς κρατοῦντες] Sic edidêre Stephanus & Leunclavius; nec aliter dat MS. Bodl. In aliis verò libris legitur, οἷα δὴ εἰκὸς κρατοῦντας, non minùs, ni fallor, commodè; si modò eam tollamus distinctionem, quam inter εἰκὸς & κρατοῦντες Leunclavius Stephanúsque posuêre.

τοιαῦτα ἐποίων διώκοντες. Ὁ δὲ Κῦρος τὰς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας καὶ ἀλειφθέντας περιελάυνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, καὶ εἴ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιόντας ἴδοιεν, καὶ ἀκαίνειν· τοῖς δ' ὑπομένουσιν ἐκήρυξεν, ὁπόσοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν ἱππεῖς, ἢ πελτασταὶ, ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδεμένα, τὰς δὲ ἵππους ἐπὶ ταῖς σκηναῖς καταλιπεῖν· ὅσις δὲ μὴ ταῦτα ποιήσῃ αὐτίκα τῆς κεφαλῆς [1] στερηθήσεσθαι· τὰς δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες, ἐν τάξει περιῖσασαν. Οἱ μὲν δὴ τὰ ὅπλα ἔχοντες, ἐρρίπτουν ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρίον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαιον.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν ἄτε σῖτα ἄτε ποτὰ ἔχοντες, ἄνευ δὲ τούτων ἄτε στρατεύεσθαι δυνατὸν, ἄτε ἄλλο ἐδὲν ποιεῖν. Σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τάχισα καὶ κάλλισα γένοιτο, ἐνθυμεῖται ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐστὶν εἶναί τινα ὅτῳ, καὶ σκηνῆς μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια

qualia victores *facere* conſentaneum eſt, patrabant. Cyrus autem equites apud ſe relictos caſtra circumequitare juſſit, & ſi quos armatos exire viderent, *eos* occidere, remanentibus verò per præconem edicebat, ut quicunque milites hoſtium vel equites eſſent, vel paltaſtæ, vel ſagittarii, arma colligata adferrent, equis ad tabernacula relictis; hæc autem quicunque non faceret, mox capite plecteretur: & cum ſtrictis copidibus in ordine circumſteterunt. Itaque ii, quibus erant arma, unum in locum *illa* aſportata abjiciebant, ubi *Cyrus* juſſerat; & ea quidem concremabant illi, quibus hoc negotii dederat.

Cyrum autem cogitatio ſubit, ſe neque eſculentis neque potulentis inſtructos veniſſe, ſine quibus nec ulla ſuſcipi expeditio, nec fieri quicquam aliud queat. Et cùm conſideraret quo pacto hæc & celerrimè & rectiſſimè parari poſſent; animadvertit, omnibus militantibus opus eſſe quodam, cui & tabernaculum curæ foret, atque ut res neceſſariæ

1 Στερηθήσεσθαι· τὰς &c.] Inter hæc verba Leunclavius aliquid deſiderari putat, atque hoc fortaſſe modo ſcriptum fuiſſe conjicit: Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, τὰς δὲ κοπίδας &c. Spectant enim hæc, inquit, ad illud Cyri mandatum, paulò ante verbis his à Xenophonte commemoratum; τὰς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον. Stephanus autem Leunclaviana additamenta nolens amplecti, aliud remedium invenit, quo huic loco conſulat, τὰς δὲ κοπίδας, ſcribendo: vel potiùs, οἱ μὲν οὖν τὰς κοπίδας. Addit etiam, incommodum hoc de Leunclavianâ lectione emergere, quod dicitur, περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, *circum caſtra vehebantur equites*, cùm ſequatur περιῖσασαν, *circumſteterunt*. At verò, reſpondet Leunclavius, parebant Cyri mandato equites, ὃς περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, ac deinde ἐν τάξει περιῖσασαν. Mihi quidem locus videtur mutilus; nam particulæ δὲ ea eſt vis, ut aliquid præceſſiſſe oſtendat. Et voces iſtæ, quas adjectas vult Leunclavius, ad ſupplendum hiatum aptæ ſatis videntur.

παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώταις εἰσιοῦσιν ἔσαι. [1] Καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τότε εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν καταλειλῆφθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ σκευασίαν ἔχειν· ἐκήρυττε δὴ παρεῖναι πάντας τοὺς ἐπιτρόπους· εἰ δέ τις μὴ εἴη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ ἀπειθοῦντι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. Οἱ δὲ, ὁρῶντες καὶ τοὺς δεσπότας πειθομένους, ταχὺ ἐπείθοντο. Ἐπεὶ δὲ παρεγένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευσε καθίζεσθαι αὐτῶν οἷς ἐστι πλέον ἢ δυοῖν μηνῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ δὲ τούτους εἶδεν, αὖθις ἐκέλευσεν οἷς μηνὸς ἦν· ἐν δὲ τούτῳ σχεδὸν σύμπαντες ἐκαθίζοντο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς, "Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οἵτινες ὑμῶν τὰ μὲν "κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλεσθ' ἂν τυγ- "χάνειν, ἐπιμελήθητε προθύμως ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ "ἑκάστῃ σιτία καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα ᾖ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς "οἰκέταις, ἢ ἃ καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τἆλλα δὲ πάντα ὁπό- "σα καλὴν δαῖτα παρέξει, ἕτοιμα ποιεῖτε· ὡς αὐτίκα μάλα "παρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, [2] καὶ ἀξιώσουσιν ἔκπλεω

militibus *in id* intrantibus paratæ essent. Itaque sentiebat verisimile esse id maximè temporis illos in castris deprensos esse, quòd in apparandis rebus *corporibus curandis* necessariis occuparentur: per præcones igitur edixit, ut procuratores *castrenses* omnes adessent, & sicubi procurator nullus esset, maximus natu è tabernaculo *veniret:* ei verò qui non pareret gravissima quæque indixit. Illi autem, cùm etiam dominos *jussis* obtemperare cernerent, statim paruerunt. Et cùm adessent, primùm sedere jussit illos, quibus esset plus quàm in duos menses in tabernaculo commeatus. Hos cùm adspexisset, rursùs *sedere* jussit quibus esset in *unum* mensem *commeatus:* ibi tum ferè omnes simul sederunt. Cúmque hæc comperisset, his eos verbis adlocutus est, " Agite verò, inquit, ô viri, quicunque vestrûm mala exosi estis, & " boni quidpiam à nobis consequi cupitis, promptis animis operam " date, ut quolibet in tabernaculo cibi ac potûs plus duplo paratum sit " & dominis & famulis, quàm quotidiè parare consueviſtis: quin & " alia parata sint omnia facite, quæcunque dapes effectura sint lautas; " quippe mox aderunt, utricunque vicerint, æquúmque putabunt esse,

1 Καὶ τοίνυν ἔγνω &c.] Sic editi simul ac MS. Bodl. nisi quòd in hoc non reperiatur illud ἦν post κατειλῆφθαι ἄν. Leunclavius autem existimat, posse multò rectiùs hæc, καὶ τοίνυν ἔγνω, ὅτι εἰκὸς &c. legi; si duntaxat in uno verbo, & in distinguendo, levis immutatio fiat, tali quodam modo; καὶ τοίνυν γνοὺς, ὅτι τότε εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατειλῆφθαι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ σκευασίαν ἔχειν, ἐκήρυττε δὴ παρεῖναι &c. Sed, in vulgatâ lectione nihil vitii esse videtur.

2 Καὶ ἀξιώσουσιν] Vulgò, ἀξιώσωσιν. Stephanus rectè ἀξιώσουσιν reposuit; quam scripturam præstat etiam MS. Bodl.

" ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. Ισε ἴσως [1] ὅτι ξυμφέροι ἂν ὑμῖν " ἀμέμπτως δέχεσθαι τὰς ἄνδρας." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες, πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον. Ο δ' αὖ Κῦρος καλέσας τὰς ταξιάρχους ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι, [2] γιγνώσκομεν ὅτι νῦν ἔξεστιν [3] ἡμῖν πρότερον τῶν ἀπόντων ξυμμάχων ἀρίστου τυχεῖν, καὶ τοῖς μάλα ἐσπουδασμένοις ξιλίοις καὶ πολλοῖς χρῆσθαι· ἀλλ' ἔμοι δοκεῖ τοῦτ' ἂν " τὸ ἄριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν ξυμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆναι, ἀδ' ἂν αὕτη ἡ εὐωχία ἰσχυροτέρους τοσοῦτον ποιῆσαι ὅσον εἰ δυναίμεθα τοὺς ξυμμάχους προθύμους ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νυνὶ διωκόντων [4] καὶ καταπαυόντων τὰς ἡμετέρας πολεμίους, καὶ μαχομένων εἴ τις ἐναντιοῦται, τούτων δόξομεν ὅτως ἀμελεῖν ὥστε καὶ πρὶν εἰδέναι ὅ, τι πράττουσιν, ἡριστηκότες φαίνεσθαι, ὅπως " μὴ αἰσχροὶ μὲν φανώμεθα, ἀσθενεῖς δ' ἐσόμεθα, ξυμμάχων ἀπορεῦντες. Τὸ δὲ τῶν πονούντων καὶ κινδυνευόντων [5] ἐπιμεληθῆναί " τινα, ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἡ θοίνη

" ut res omnes neceſſarias adfatim habeant, Itaque ſcire vos volo è re " veſtrâ futurum, ſi viros ſine querelis exceperitis." Hæc illi cùm audiſſent, magno ſtudio imperata faciebant. *Cyrus* autem convocatis cohortium præfectis hujuſmodi quædam verba fecit:

" Scimus jam licere nobis, amici, ante abſentes ſocios prandium " ſumere, cibíſque adeò ſtudiosè admodùm paratis ac potu uti: ve- " rùm mihi non videtur hoc prandium magìs nobis profuturum, quàm " ſi pateat ſocios nobis curæ fuiſſe, neque tantas nobis vires additurum " eſſe hoc convivium, quantæ *nobis acceſſuræ ſunt*, ſi ſocios *ad nos ju-vandos* alacres reddere poſſimus. Quòd ſi eos, qui jam perſequuntur " & interficiunt hoſtes noſtros, &, ſi quis *adhuc* reſiſtit, dimicant, uſ- " que adeò negligere videbimur, ut etiam, prius quàm cognoverimus " quid rerum agant, nos pranſos eſſe conſtet, *vereor* ne manifeſti ſi- " mus turpitudinis, &, ſociis deſtituti, vires noſtræ debilitentur. At eo- " rum curam gerere qui & labores perferunt & pericula adeunt, ut ad- " ventantes *ſcilicet* res habeant neceſſarias, hoc *verò* epulum multò nos

1 Οτι *συμφέροι*] Hanc lectionem dant Stephanus, *edit. Eton.* & MS. Bodl. In aliis ferè omnibus libris eſt, *συμφέρει*.

2 Γιγνώσκομεν ὅτι] Sic editi omnes, nec aliter MS. Bodl. Stephanus mavult, γιγνώσκω μὲν. At nihil mutandum cenſeo.

3 Ημῖν] Vulgò, ὑμῖν. at lectionem, quam amplexi ſumus, exhibent MS. Bodl. & *edit. Argentor*, eâque meliùs huc, niſi fallor, quàm vulgata illa, quadrat.

4 Καὶ *καταπαυόντων*] MS. Bodl. habet ἀποκτεινόντων. quod recepti verbi gloſſema primùm extitiſſe videtur. Vide quæ hâc de re notavimus p. 203.

5 Επιμεληθῆναί *τινα*] Vox ultima in MSto Bodl. non comparet: & poteſt, ut mihi quidem videtur, ſine loci detrimento abeſſe.

" πλείω εὐφράνειεν, ὡς ἐγώ φημι, ἢ τὸ παραχρῆμα τῇ γα-
" στρὶ χαρίσασθαι. Εννοήσαλε δ', ἔφη, ὡς εἰ μηδ' ἐκείνους αἰ-
" σχυνλέον ἦν, ἀδ' ὡς ἡμῖν προσήκει ὅτε πλησμονῆς πολε, ὅτε
" μέθης· ἀ γάρ πω διαπέπραχλαι ἡμῖν ἃ βελόμεθα, ἀλλ'
" αὐτὰ πάνλα νῦν ἀκμάζει ἐπιμελείας δεόμενα. Εχομεν γὰρ
" ἐν τῷ σραλοπέδῳ πολεμίους πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ
" τέτους λελυμένους· ὃς καὶ φυλάτλεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει, καὶ φυ-
" λάτλειν, ὅπως ὦσι καὶ οἱ ποιήσονλες ἡμῖν τὰ ἐπιλήδεια. Ετι δ'
" οἱ ἱππεῖς ἡμῖν ἅπεισι, φρονλίδα παρέχονλες ὅπη εἰσί· κἂν ἔλ-
" θωσιν, εἰ παρκμενοῦσιν. Ωσε, ὦ ἄνδρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιοῦ-
" τον ζῆτον προσφέρεσθαι δεῖν ἡμᾶς καὶ τοιοῦτον πολὸν, οἱοῖόν τις
" οἴεται μάλισα ζύμφορον εἶναι πρὸς τὸ μήτε ὕπνῳ, μήτε ἀφρο-
" σύνης ἐμπίπλασθαι. Ετι δὲ καὶ χρήμαλα ἐγὼ οἶδα ὅτι πολλὰ ἐν
" τῷ σραλοπέδῳ ἐσὶν, ὧν ἐκ ἀγνοῶ ὅτι δυναλὸν ἡμῖν (κοινῶν
" αὐτῶν ὄνλων τοῖς ζυσκαλειλημφόσι) νοσφίσασθαι ὁπόσα ἂν βε-
" λώμεθα· ἀλλ' ἔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι τοῦ
" δικαίους φαινομένους ἐκείνοις, τέτῳ πρίασθαι ἔτι μᾶλλον αὐ-
" τοὺς ἢ νῦν ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς. Δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νεῖμαι
" τὰ χρήμαλα, ἐπειδὰν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Υρκανίοις καὶ Τιγράνῃ

" magìs exhilaraverit, meâ quidem ſententiâ, quàm ſi ſtatim ea quæ
" gulæ grata ſunt faciamus. Etiam *hoc* cogitetis *velim*, ut illos maximè
" revereri non debeamus, *tamen* nè ſic quidem vel ſatietati unquam vel
" temulentiæ nos indulgere conſentaneum eſſe: necdum enim confeci-
" mus ea quæ volumus, ſed ea jam omnia curam quæ requirunt *& di-*
" *ligentiam*, in ipſo ſunt articulo. Nam in caſtris hoſtes habemus nu-
" mero plures nobis ipſis, eóſque ſolutos; à quibus forſan adhuc cavere
" nos convenit, *& eoſdem* cuſtodire, ut ſint qui nobis res neceſſarias pa-
" rent. Abſunt præterea à nobis equites, qui ſolicitudinem, quonam ſint
" in loco, adferunt; ac ſi redeant, manſuríne ſint nobiſcum. Quapropter,
" viri, meâ quidem ſententiâ, cibus ejuſmodi hoc tempore potúſque no-
" bis eſt ſumendus, cujuſmodi quis exiſtimet ad hoc maximè idoneum,
" ut nec ſomno, nec dementiâ repleamur. Scio itidem magnam in
" *hiſce* caſtris pecuniæ copiam eſſe, de quâ non ignoro fieri poſſe ut
" nos, (utut illa nobis ſit cum iis qui nobiſcum eam cepêre, communis)
" quantam voluerimus, avertamus: verùm non quæſtuoſius hoc ego
" futurum arbitror, ſi *hanc ipſi* ſumamus, quàm ſi juſtos illis nos de-
" clarantes, ratione hâc id comparemus, ut nos majori quàm modò
" benevolentiâ complectantur. Etiam pecuniarum, inquit, diviſionem
" Medis & Hyrcaniis & Tigrani, poſtquam advenerint, permittendam

" ἐπιτρέψαι· κἂν τι μεῖον ἡμῖν δάσωνται, κέρδος ἡγήσασθαι·
" διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἥδιον ἡμῖν παραμενοῦσι. Τὸ μὲν γὰρ νῦν
" πλεονεκτῆσαι, ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν τὸν πλοῦτον παράσχοι· τὸ
" δὲ, ταῦτα προεμένους, ἐκεῖνα κτήσασθαι ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται,
" τοῦθ', ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀενναότερον ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν πλοῦτον
" καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. Οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἴκοι
" ἡμᾶς τοῦτο ἕνεκεν ἀσκεῖν καὶ γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ ἀκαίρων
" κερδῶν, ἵν', ὁπότε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς ξυμφόρως χρῆσθαι·
" ὧν δ' ἂν ἐν μείζοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθα τὴν παι-
" δείαν, ἐγὼ μὲν οὐκ ὁρῶ."

Ο μὲν οὕτως εἶπε· ξυνεῖπε δ' αὐτῷ Ὑστάσπας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ὁμοτίμων, ὧδε· Δεινὸν γάρ τ' ἂν εἴη, ὦ Κῦρε, εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτερῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησώμεθα, καὶ μάλα μικρὸ ἴσως ἄξιον· ὅλβου δὲ ὅλου πειρώμενοι θηρᾶν, εἰ ἐμποδών τι ποιησαίμεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀνθρώπων ἄρχει, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πείθεται, [1] οὐκ ἂν μὴ πρέπον τα ἡμῖν δοκοίημεν ποιεῖν. Ο μὲν Ὑστάσπας δὴ οὕτω ξυνεῖπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα ξυνήνεσαν. Ο δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἄγετε δή, ἔφη,

" arbitror: ac ſi minus quoque nobis tribuerint, *id ipſum* in lucro ponen-
" dum eſſe: nam ob hæc lucra libentiùs nobiſcum manebunt. Nos hoc
" quidem tempore proprii commodi rationem habere, opes nobis brevi
" temporis ſpatio duraturas conciliaverit: verùm his neglectis illa para-
" re, undè divitiæ naſcuntur, hoc *nimirum*, meo judicio, nobis noſtriſque
" omnibus opes magìs perennes ſuppeditare poſſit. Arbitor autem,
" ait, propterea domi quoque nos & ad gulam & ad quæſtûs intem-
" peſtivi cupiditatem frænandam adſuefactos, ut iis, cùm uſus veniat,
" commodè poſſimus uti: quibus autem in rebus meliùs quam in præ-
" ſentibus, edere queamus diſciplinæ ſpecimen, equidem non video:"
Hoc quidem modo dixit *Cyrus*: ejúſque orationem Hyſtaſpas Perſa, unus ex ὁμοτίμων numero, hujuſmodi verbis comprobavit: Abſurdum nempè fuerit, Cyre, nos in venatione quidem ſæpenumerò ciborum ab uſu toleranter abſtinere, quâdam utì ferâ potiamur, eáque forſan parvi admodùm pretii; at in conatu ſolidas venandi opes, ſi nobis ea patiamur eſſe impedimento, quæ pravis quidem hominibus dominantur, ſed bonis cedunt, nos haud videri, quòd minimè nos deceat, facere. Et ità quidem Hyſtaſpas *Cyri* verba adprobavit; cæterique omnes his adſenſi ſunt. Et Cyrus, Agite ergo, inquit,

1 Οὐκ ἂν μὴ &c.] Particulam negantem ultimam ex conjecturâ repoſuit Leunclavius: ſine quâ ſenſus idoneus ex his Hyſtaſpæ verbis haud elici poſſit. Ea autem hoc modo videntur conjungenda, δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οὐκ ἂν δοκοίημεν μὴ πρέποντα ἡμῖν ποιεῖν &c.

ἐπειδὴ ὁμονοεῖμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχυ πέντε ἄνδρας ἕκασ-ον τῶν σπυδαιοτάτων· ἕτοι δὲ περιιόντες ὃς μὲν ἂν ὁρῶσι πορσύνοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἐπαινούντων· ὃς δ' ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὡς δεσπόται. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν ἁμάξας προωρμημένας καταλαμβάνοντες καὶ ἀποστρέψαντες προσήλαυνον μεσὰς ὧν ἐδεῖτο ἡ στρατιὰ, οἱ δὲ καὶ ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων, τῶν μὲν, γυνσίων, τῶν δὲ, καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπεριαγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσῆγον. [1] Πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ καλὰ τὴν Ασίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ πλείστα ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοιντ' ἄν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τούτοις γάρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως ἀλέξειν. Ισως μὲν ἂν οὕτως ἔχει· ἴσως δὲ καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ο δὲ Κῦρος, ὁρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Υρκανίων, ὥσπερεὶ καὶεμέμφετο αὐτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὅτι [2] οἱ ἄλλοι τοῦτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκουν καὶ προσκτᾶσθαί τι, αὐτοὶ

quando de his eadem eſt *omnium* noſtrûm ſententia, mittite de *ſuo* quiſque manipulo viros quinque in primis graves, qui *per caſtra* circumeuntes collaudent eos, quoſcunque res neceſſarias parare viderint; in negligentes autem nihilo parciùs quàm ſi ipſorum eſſent domini, animadvertant. Et hæc quidem illi faciebant.

Medorum verò quidam, cum partim plauſtra, quæ *è caſtris hoſtium* dudum exceſſerant, rebus quibus indigebat exercitus referta, adſequerentur & reverti coëgiſſent, advecti ſunt; partim *harmamaxas* interceptas cum præſtantiſſimis mulieribus, quas vel *conjuges* legitimas, vel concubinas formæ cauſæ viri ſecum duxerant, *ad caſtra* adducebant. Nam hoc etiam tempore Aſiatici omnes cùm exercitum in expeditionem educunt, ità ſolent educere, ut res maximi pretii ſecum ſumant, quippe aiunt ſe pugnandi fore avidiores, eæ ſi res adſint, quas cariſſimas habent: has enim animosè defendendi neceſſitatem ſibi imponi dicunt. Et fortaſſe quidem ità ſe res habet; fortaſſis etiam hæc, voluptati utì indulgeant, faciunt.

Cyrus autem, cùm Medorum & Hyrcaniorum facinora cerneret, *ipſe* ſibi ſuiſque quaſi ſuccenſebat, quòd alii hoc ipſos tempore vigore quodam ſuperare viderentur, atque aliquid etiam adquirere, ipſi

1 Πάντες γὰρ ἔτι &c.] Vide quæ adduximus p. 193.

2 Οἱ ἄλλοι τοῦτον] Editi omnes exhibent, οἱ ἄλλοι ἂν τοῦτον. Muretus legendum putat. ἀνὰ τοῦτον &c. At Stephanus vocem iſtam penultimam rectiùs delendam judicavit: cujus conjecturam MSti Bodl. auctorite confirmatam, omninò ſequendam duximus.

δ' ἐν ἀργαλέᾳ χώρᾳ ὑποκαλαμένειν. Καὶ γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύντες Κύρῳ ἃ ἤγον, πάλιν ἀπήλαυνον, μεταδιώκοντες τὰς ἄλλας· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι προσελάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τούτοις, ταῦτα μὲν ὅμως καλεχώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τὰς ταξιάρχας, καὶ σὰς ὅπᾳ ἔμελλεν ἂν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε·

" Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ καλάσχοιμεν τὰ νῦν προφαι-
" νόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο, μέ-
" γιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν πράσσεται, πάντες, οἶμαι,
" γινώσκομεν· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γενοίμεθα, μὴ
" αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι αὐτὰ, εἰ μὴ ἔσαι οἰκεῖον ἱππικὸν
" Πέρσαις, τοῦτο ἐκέτι ἐγὼ ὁρῶ. Ἐννοεῖτε γὰρ δὴ, ἔφη, ἔχομεν
" ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὅπλα, οἷς δοκοῦμεν τοὺς πολεμίους τρέπεσθαι ὁμόσε
" ἰόντας· καὶ δὴ τρεπόμενοι, ποίους ἢ ἱππέας, ἢ τοξότας, ἢ πελ-
" τασὰς, ἢ ἀκοντιστὰς, ἄνευ ἵππων ὄντες δυναίμεθα ἂν φεύ-
" γοντας ἢ λαβεῖν, ἢ [1] καλακαίνειν; Τίνες δ' ἂν φοβοῖντο ἡμᾶς
" προσιόντες κακουργεῖν ἢ τοξόται, ἢ ἀκοντισταὶ, ἢ ἱππεῖς, εὖ εἰδό-
" τες ὅτι ἀδεὲς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ' ἡμῶν κακόν τι παθεῖν

verò loco ab exercendâ induſtriâ remotiori hærere. Etenim qui prædam abducebant, monſtratis Cyro rebus iis quas adferebant, rurſùm cæteros perſequuturi *hoſtes* avecti ſunt: hæc enim utì facerent, imperatum ſibi ſuis à præfectis aiebant. Quæ tametſi Cyrum morderent, ſuis tamen ille locis ſingula reponebat; convocabat autem denuò cohortium præfectos, & cùm ibi conſtitiſſet, unde exaudiri quæ dicerentur poſſent, hæc protulit:

" Arbitror ego, amici, vos omnes animadvertere, bona ingentia Perſis
" univerſis ceſſura, maximáque adeò nobis, ceu par eſt, quorum adqui-
" runtur operâ, ſi *quidem* illa quæ nobis ſunt jam oſtentata obtinueri-
" mus: verùm quo his pacto potiri queamus, cùm virium ſatìs ad ea
" comparanda nobis non ſuppetat, niſi proprius Perſis equitatus fuerit,
" equidem non video. Nam velim vobis in mentem veniat, ait, nos
" Perſas inſtructos armis eſſe, quibus hoſtes cominùs *nobiſcum* congreſſos
" in fugam vertere poſſe videmur: at ubi jam eos in fugam verteri-
" mus, quoſnam vel equites, vel ſagittarios, vel peltaſtas, vel jaculato-
" res fugientes aut capere poſſimus, aut interficere, cùm nulli nobis
" ſint equi? Quinam itidem contra nos tendere formident, ac malefi-
" ciis nos vexare, ſive ſagittarii, ſive jaculatores, ſive equites, cùm
" certò ſciant nihil iis *imminere* periculi, nè à nobis magìs quàm

1 Καταλαίνειν;] Vulgò, ἀποκτεῖναι: Sed Leunclavium ſequendum duximus, ob rationem ſupra adlatam p. 203.

" μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκότων δένδρων; Εἰ δὲ ταῦτα ὅτως
" ἔχει, ἀκ εὔδηλον, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν παρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομί-
" ζουσι ταῦτα πάντα ὑποχείρια γιγνόμενα ἀχ ἧττον ἑαυτῶν
" εἶναι ἢ ἡμέτερα; Ισως δὲ νὴ Δία κὴ μᾶλλον. Νῦν μὲν ὧν
" ὅτω ταῦτα ἔχει κατ' ἀνάγκην. Εἰ δὲ ἡμεῖς ἱππικὸν κλησαί-
" μεθα μὴ χεῖρον τούτων, ἃ πανλάπασιν ἡμῖν καλαφανὲς ὅτι
" τάς τ' ἂν πολεμίους δυναίμεθα ἄνευ τούτων ποιεῖν ἅπερ κὴ
" νῦν σὺν τούτοις, τούτους τε ἔχοιμεν ἂν τότε μελριώτερον πρὸς
" ἡμᾶς φρονοῦντας, ὁπότε γὰρ ἢ παρεῖναι ἢ ἀπεῖναι βούλοιντο,
" ἧττον ἂν ἡμῖν μέλοι, εἰ αὐτοὶ ἄνευ τούτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν αὐ-
" τοῖς. Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ, οἶμαι, ἁδεὶς ἂν ἀντιγνωμονήσειε
" μὴ ἀχὶ τὸ πᾶν διαφέρειν τῶν Περσῶν γενέσθαι οἰκεῖον ἱππικόν.
" Αλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο. Αρ' ὧν σκεψώ-
" μεθα, εἰ βουλόμεθα καθεζάναι ἱππικὸν, τί ἡμῖν ὑπάρξει,
" κὴ τίνων ἐνδεῖ. Οὐκοῦν ἵπποι μὲν ἔτοι πολλοὶ ἐν τῷ σταλο-
" πέδῳ καλειλημμένοι, κὴ χαλινοὶ οἷς πείθονται, κὴ τἆλλα ὅσα
" δεῖ ἵππους ἔχουσι χρῆσθαι. Αλλὰ μὴν κὴ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἱπ-
" πέα χρῆσθαι ἔχομεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σωμάτων,
" πολλὰ δὲ, οἷς κὴ μεθιέντες κὴ ἔχοντες χρώμεθα ἄν. Τί δὴ τὸ
" λοιπόν; Δηλονότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκοῦν τοῦτο μάλιστα ἔχομεν·

" à confitis arboribus detrimenti quid accipiant? Quòd ſi hæc ità ſe ha-
" beant, annon manifeſtum eſt, ait, illos equites qui modò nobiſcum
" ſunt, exiſtimare univerſa hæc quæ capta ſunt, non minùs ſua eſſe
" quàm noſtra? Imò profectò magis etiam fortaſſe. Et jam ſanè hæc
" utì ſic ſe habeant neceſſarium eſt. At verò ſi nos equitatum pare-
" mus nihilo horum *equitatu* deteriorem, annon nobis omninò perſpi-
" cuum eſt, futurum, ut & adversùs hoſtes ea ſine his geramus, quæ
" cum his modò gerimus, & ut hos *ipſos* erga nos modeſtiores expe-
" riamur? nam cùm vel adeſſe vel abeſſe velint, minùs curæ nobis erit,
" ſi nobis ipſis *etiam* abſque his facultas res conficiendi noſtras abundè
" ſuppetat. Eſto. Nemo certè, ut opinor, contra hanc ſententiam re-
" pugnando dubitare poſſit, quin omninò præſtet, Perſas proprium ſibi
" equitatum parare. Sed illud forſan vobiſcum animo cogitatis, quo pac-
" to confieri hoc poſſit. Conſideremus itaque, ſi *quidem* equitatum inſti-
" tuere velimus, quid nobis adſit, quídque deſit. Sunt igitur hi *nobis* equi
" multi numero, capti in caſtris; *ſunt* item frena quibus regi ſolent, cæ-
" teráque omnia quibus ad uſum equorum opus eſt. Quin & illa nobis
" ſuppetunt, quibus eques uti debet, *nimirum* loricæ, munimenta corpo-
" rum, & palta, quibus & ejaculandis & retentis uti poſſumus. Quid ergò
" reliquum? Viris nempè *nobis* opus eſt. Atqui hoc potiſſimùm habemus:

" οὐδὲν γὰρ ὅτως ἡμέτερόν ἐσιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Αλλ' ἐρεῖ
" τις ἴσως ὅτι οὐκ ἐπισάμεθα. [1] Μὰ Δί· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐπισα-
" μένων νῦν, πρὶν μαθεῖν, οὐδεὶς ἠπίσατο. Αλλ' εἶποι ἄν τις
" ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον. Καὶ πότερον οἱ παῖδές εἰσι φρο-
" νιμώτεροι, ὥσε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεικνύμενα, ἢ οἱ ἄν-
" δρες; πότεροι δὲ, ἐὰν μάθωσιν, ἱκανώτεροι τοῖς ζώμασιν ἐκ-
" πονεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Αλλὰ μὴν σχολή γε ἡμῖν μαν-
" θάνειν ὅση ὅτε παισὶν, ὅτε ἄλλοις ἀνδράσιν· ὅτε γὰρ τοξεύειν
" ἡμῖν μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισί· προεπισάμεθα γὰρ τοῦτο· ὅτε
" μὴν ἀκοντίζειν· ἐπισάμεθα γὰρ τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ καὶ
" τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν παρέχουσι,
" τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι μόνον
" σχολὴ, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Αλλὰ μὴν οὐχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ
" τῶν πολεμικῶν, χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δέ· ἱππικὴ δὲ οὐκ ἐν
" ὁδῷ μὲν ἡδίων ἢ αὐτὸς τοῖν ποδοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπου-
" δῇ, οὐχ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ παραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δὲ,

" nihil enim æquè noſtrum eſt, atque noſmet nobis ipſi ſumus. At
" dixerit fortaſſe quiſpiam, nos imperitos eſſe. Ità profectò res eſt: ne-
" que enim illorum quiſquam, qui jam periti ſunt, priuſquam diſceret,
" peritus erat. Verùm quis objecerit, eos, pueri dum eſſent, didiciſſe.
" Utrùm verò in pueris an in viris prudentiæ plus eſt ad diſcendum ea
" quæ dictantur & monſtrantur? quibus, poſtquam didicerint, ad exer-
" cendum *ea*, magìs idonea corpora ſunt, pueris an viris? At verò tan-
" tum nobis eſt ad diſcendum otii, quantum nec pueris, nec aliis vi-
" ris: neque enim ſagittandi nobis diſcenda eſt ars, ſicut pueris;
" nam hanc jam ante tenemus; neque jaculandi; cùm illam *quoque*
" calleamus; nec item *nobis accidit*, quod hominibus cæteris, quibus
" negotia partim agrorum cultura, partim artificia, partim aliæ do-
" meſticæ res exhibent; nobis ad tractandam rem militarem non
" otium duntaxat eſt, ſed etiam neceſſitas *imponitur*. At verò non
" hìc eſt, quod in aliis multis rebus ad bellum neceſſariis, quæ ſunt
" illæ quidem difficiles, ſed utilitatem adferunt: annon equitatio ju-
" cundior eſt in itinere quàm pedibus incedere? in feſtinatione autem,
" nonne jucundum eſt celeriter, ſi ſit opus, amico adeſſe; celeritérque,

1 Μὰ Δί· οὐδὲ] MS. Bodl. & ex editis nonnulli, duabus prioribus vocibus omninò prætermiſſis, dant, ——— οὐκ ἐπισάμεθα. οὐδὲ γὰρ &c. Eaſdem etiam Stephanum & Leunclavium ſuſpectas habuiſſe, ex notis, quas iis appinxêre, conſtat. Ego verò eas ad integritatem orationis tuendam neceſſarias, atque adeò retinendas, cenſeo. Præcedentem autem negationem reſpiciunt; ubi cùm fingatur quis objiciens, *Perſas equeſtris diſciplinæ prorſus ignaros eſſe*; idem & ipſe fatetur Cyrus, *Eos ſanè artem equitandi minimè callere*: quid verò iſtuc tam mirum eſt? *cùm nè illorum quidem* &c. Hìc itaque prior locutio repetenda videtur, quaſi diceretur, Μὰ Δι' οὐκ ἐπισάμεθα· οὐδὲ γὰρ &c.

" εἴτε ἄνδρα εἴτε θῆρα δέοι διώκοντα καταλαβεῖν; Ἐκεῖνο δὲ οὐκ
" εὐπρεπές, τὸ, ὅ, τι ἂν δέῃ ὅπλου φέρειν, τὸν ἵππον τοῦτο συμ-
" φέρειν; οὐκοῦν ταυτό γ' ἐστὶν ἔχειν τε καὶ συμφέρειν. [1] Ὁ γεμὴν
" μάλιστ' ἄν τις φοβηθείη, μὴ, εἰ δείσει ἐφ' ἵππῳ κινδυνεύειν πρό-
" τερον ἡμᾶς πρὶν ἀκριβῶν τὸ ἔργον τοῦτο, κἄπειτα μήτε πεζοὶ ἔτι
" ὦμεν, μήθ' ἱππεῖς ἱκανοί· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀμήχανον· ὅπῃ
" γὰρ ἂν βουλώμεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεζοῖς εὐθὺς μάχεσθαι.
" οὐδὲν γὰρ τῶν πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἱππεύειν μαθόντες."
Κῦρος μὲν οὕτως εἶπε· Χρυσάντας δὲ συναγορεύων αὐτῷ, ὧδε
ἔλεξεν·

" Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη, οὕτως ἐπιθυμῶ ἱππεύειν μαθεῖν, ὡς
" νομίζω, ἐὰν ἱππεὺς γένωμαι, [2] ἄνθρωπος πτηνὸς ἔσεσθαι. Νῦν

" vel hominem vel feram, si poscat usus, insequendo intercipere? Il-
" lud autem nonne commodum est, quodcunque armorum genus fe-
" rendum sit, id equum unà portare? nimirum idem est, & habere
" *ista* & unà gestare. Quod verò maximè quis vereri possit, nè, si ne-
" cesse fuerit in equo prius nos prælii periculum subire, quàm hoc
" *equitandi* munus accuratè teneamus, tum demum neque pedites am-
" pliùs simus, neque satìs idonei equites; nec hoc *ipsum* adeò omninò
" est explicatu difficile: nam ubicunque voluerimus, nobis statim lice-
" bit peditibus dimicare: quippe equitandi artem edocti, nihil eorum,
" quæ ad artem pedestris pugnæ pertinent, dediscemus." Cyrus qui-
dem hanc orationem habuit: & Chrysantas ejus sententiam adprobans,
in hunc modum loquutus est:

" Equidem, inquit, usque adeò equitandi artem discere cupio, ut
" existimem me hominem volatilem fore, si eques factus fuero. Nam

1 Ὁ γεμὴν &c.] Non temerè est, quod Cyrus quempiam vereri posse dicit, nè dum equitandi arti discendæ operam dent, ad peditum fungendum munus minùs apti redderentur; nam passim docent Historici, ità ferè cum militibus comparatum esse, ut qui ex iis pedites sint optimi, iidem equestris artis sint fermè imperiti; ac vicissim, qui equitandi arte valeant, ad pedestre certamen descendere vereantur. Hinc *Constantio* præcipuè laudi datum est, quod inter equites pariter ac pedites emineret. Οὐκοῦν ὁ μέν τις ἐκείνων πεζὸς ὢν ἀγαθὸς, τὴν ἱππικὴν τέχνην ἠγνόησεν· ὁ δὲ ἐπισάμενος χρῆσθαι τοῖς ἱππικοῖς, οὐκεῖ πεζὸς εἰς μάχην ἴέναι. Μόνῳ δὲ ὑπάρχει σοι τῶν μὲν ἱππίων ἀρίζω φαίνεσθαι παραπλησίως ἐκείνοις σαλέντι· μετασκευασαμένῳ δὲ ἐς τοὺς ὁπλίτας, κρατεῖν ἁπάντων ῥώμῃ καὶ τάχει, καὶ τῇ τῶν ποδῶν κουφότητι. Julian. *Orat.* 1. p. 11. Ad hæc autem verba vide sis quæ notavit vir eruditis. *Ex. Spanhemius.*

2 Ἄνθρωπος πτηνὸς &c.] Chrysantæ quidem, jam spe studióque equitandi gestientis, ipsa exultat oratio. Eandem verò loquendi rationem, in re simili, adhibuit *Plato*: Πρὸς τοίνυν τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτερῶν χρὴ παιδία ὄντα εὐθὺς, ἵν' ἂν τι δέῃ πετόμενοι ἀποφεύγωσι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἦν δ' ἐγὼ, ἀναβιβαστέον ὡς νεωτάτους, καὶ διδακτέον ἱππεύειν, ἐφ' ἵππων ἀκίνδυνον (ità enim distinguendus est hic locus, non, ut vulgò, διδακτέον ἱππεύειν ἐφ' ἵππων, ἀκίνδυνον &c.) ἐπὶ τὴν θέαν μὴ θυμοειδῶν μηδὲ μαχητικῶν, ἀλλ' ὅτι ποδακεστάτων καὶ εὐηνιωτάτων· οὕτω γὰρ &c. de *Repub.* lib. 5. p. 467. ubi sermo habetur de ratione excogitandâ, quâ pueri res bellicas tuti spectent. Ad hunc autem Platonis locum respicit *Julianus* in *Orat.* 1. p. 11. quem adducit etiam Illustris. Spanhemius in *Observat.* ad istam Orationem.

" μὲν γὰρ ἔγωγε [1] ἀγαπῴην, ἐξίσᾳ τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ,
" μόνου τῇ κεφαλῇ προσχὼν, ἂν τε θηρίον παραθέου ἰδὼν
" δυνηθῶ διαλεινόμενον φθάσαι, ὥσε ἀκονίσαι ἢ τοξεῦσαι
" πρὶν πάνυ πρόσω αὐτὸ γενέσθαι· ἢν δὲ ἱππεὺς γένωμαι, δυνή-
" σομαι μὲν ἄνδρα ἐξ ὄψεως μήκους καθαιρεῖν· δυνήσομαι δὲ,
" θηρία διώκων, τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παίειν καλαλαμβάνων, τὰ δὲ
" ἀκονίζων ὥσπερ ἑστηκότα· ἢ γὰρ ἐὰν ἀμφότερα ταχέα ᾖ, ὅμως
" δὲ πλησίον γίγνηται ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἑστηκότα ἔσαι. [2] Ἐγὼ
" δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ, ἔφη, ζώων ἐζηλωκέναι ἱπποκενταύρους, εἰ
" ἐγένοντο· ὥσε προβουλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπῳ φρονήσει, ταῖς δὲ
" χερσὶ τὸ δέον παραμᾶσθαι, ἵππῳ δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰσχύν, ὥσε
" τὸ μὲν φεύγον αἱρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον ἀναλρέπειν· ἀκεῖν πάντα
" ταῦτα ἱππεὺς γενόμενος, [3] ξυγκομίζομαι πρὸς ἐμαυτόν.

" modò satìs mihi certè fuerit, si cum aliquo currere pariter adgressus,
" solo *eum* capite antevertam; & si feram prætercurrentem videam, ità
" contento cursu prævertere possim, ut prius eam vel jaculo vel sagittâ
" feriam, quàm procul admodùm evaserit: at eques si factus fuero, vi-
" rum interimere tanto ex intervallo potero, quantò à me fuerit con-
" spectus: & persequens, partim eas potero cominùs interceptas,
" partim qusi stantes jaculando ferire: nam si duo velocia sint, & pro-
" piùs tamen ad se invicem accedant, stantium instar erunt. Ego verò,
" inquit, maximè *omnibus* ex animalibus hippocentauros, si qui fuerunt,
" admirari soleo; quòd & humanâ prudentiâ consilium caperent priùs,
" & quod opus esset manibus efficerent, & equi celeritatem & robur
" habercnt ad id capiendum quod fugerent, & posternendum quod
" subsisteret; hæc igitur omnia & ipse factus eques, in me conferam.

1 Ἀγαπάην, ἐξίσᾳ &c.] Totum hunc locum ità legit *Muretus*; Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπάην, ἢν ἐξίσᾳ τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνου τῇ κεφαλῇ πρόσχω. Libri nonnulli dant, Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶ, ἢν γ' ἐξίσᾳ τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς, ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ κεφαλῇ πρόσχω· vel πρσχῶ. Ego nihil muto, cùm optimi quique receptam lectionem servent, cáque nihil vitii habeat.

2 Ἐγὼ δὲ δὴ &c.[Stephanus, Leunclavius, alii exhibent, Ὁ δὲ δὴ μάλιστα &c. Editio autem *Eton.* Ἐγὼ δὴ μάλιστα &c. *Argentor.* Ἐγὼ δὲ δὴ μάλιστα, &c. quam sequendam censui. Et hujus quidem lectionis vestigia servat MS. Bodl. qui dat, ὦ δὲ δὴ &c. nec aliter ferè in suo exemplari scriptum esse ait Camerarius. Fatetur & ipse Stephanus, frustrà quenquam reddituro etiam tempore prolata sint.

ditionem ad ista verba, Ο δὲ δὴ &c. quæsiturum. Et Budæus cùm nihil illis reddi videret, ex illo ὦ faciendum putavit ἐγὼ, quod impensiùs illi haud dubiè placuisset, si pro ὦ in libris suis legisset ὤ, quòd repræsentat MS. Bodl.. De *hippocentauris* autem vide quæ monet Palæphatus 1. de *Incredib.* & Hieron. Magius *Miscel.* lib. 1. c. 20. prolixè disputat.

3 Ξυγκομίζομαι] Sic editi, quos vidi, omnes: Stephanus scribendum putat *συγκομίσομαι*: de quâ emendatione illi adsentiri videtur Gabrielius in suâ interpretatione, quæ ità se habet, *hæc omnia in me unum congeram*: necnon Leunclavius, in editione tertiâ, cujus versionem damus. Placet itaque Stephani conjectura; præsertim cùm ea, quæ mox sequuntur, verba

" Προνοεῖν μέν γε ἔξω [1] πάντα τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, ταῖς
" δὲ χερσὶν ὁπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τῷ ἵππῳ, τὸν δ' ἐναντίον
" ἀναιρέψομαι τῇ τοῦ ἵππου ῥώμῃ· ἀλλ' ὑ συμπεφυκὼς δεδήσο-
" μαι, ὥσπερ οἱ ἱπποκένταυροι· ὑκοῦν τοῦτό γε κρεῖττον ἢ συμ-
" πεφυκέναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἱπποκενταύρους οἶμαι ἔγωγε πολλοῖς
" μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις εὑρημένων ἀγαθῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι,
" [2] πολλοῖς δὲ τῶν ἵππων ἡδέων πεφυκότων, πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπο-
" λαύειν· ἐγὼ δὲ, ἢν ἱππεύειν μάθω, ὅταν μὲν ἐπὶ τοῦ ἵππου
" γένωμαι, τὰ τοῦ ἱπποκενταύρου δήπου διαπράξομαι· ὅταν δὲ
" καταβῶ, δειπνήσω, ὑ ἀμφιέσομαι, ὑ καθευδήσω, ὥσπερ οἱ
" ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥστε τί ἄλλο ἢ διαιρετὸς ἱπποκένταυρος ὑ
" πάλιν σύνθετος [3] γίγνομαι; Ετι δ', ἔφη, ὑ τόδε πλεονεκ-
" τήσω τοῦ ἱπποκενταύρου· ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο,
" ὑ δυοῖν ὦτοιν ἤκουεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμα-
" ρῶμαι, τέτταρσι δὲ ὠσὶ προαισθήσομαι· πολλὰ γάρ φασιν ἀν-
" θρώποις ὑ ἵππου τοῖς ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ
" τοῖς ὠσὶ προακούοντα σημαίνειν. Ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε

" Mente quidem humanâ providere cuncta potero, manibus arma ge-
" ram, perſequar equo, equíque *tandem* robore adverſarium proſter-
" nam: neque tamen, ut hippocentauri, concretus equo adligabor;
" atqui hoc certè melius eſt, quàm à naturâ *equo* adhæreſcere, Nam
" hippocentauros equidem ignorâſſe arbitror, quo pacto multis com-
" moditatibus ab hominibus inventis uti oporteret, quóque pacto mul-
" tis rebus jucundis, quas equis natura conceſſit, frui conveniret: ego
" verò, ſit equitare didicero, cùm equo inſedero, hæc hippocentauri
" ſunt nimirum perficiam: cum deſcendero, quemadmodum reliqui
" homines, cœnabo, & veſtiar, & dormiam: quare quid aliud futurus
" ſim, quam hippocentaurus qui dividi & ruisùm componi potetit?
" Ero prætereà, inquit, hâc etiam in parte meliori conditione quàm
" hippocentaurus; nam oculis ill duobus proſpiciebat, & auribus dua-
" bus audiebat; ego verò quatuor oculis in explorando utar, & auri-
" bus quatuor præſentiam, aiunt enim equum etiam oculis multa pro-
" ſpicientem hominibus indicare, & ſignificare *itidem* multa quæ auribus
" ipſe priùs percipiat. Itaque me, ait, illorum in numerum adſcribe,

1 Πάντα τῇ ἐμῇ &c.] In nonnullis editis deeſt illud ἐμῇ. quod quidem ſervant Stephani & Leunclavii editiones; in quibus tamen notæ ei, ſuſpectæ lectionis indices, apponuntur. Idem etiam exhibet MS. Bodl. mutato paululùm vocum iſtarum ordine.——ἔξω τῇ ἐμῇ πάντα ἀνθρωπίνῃ &c. Ego ſanè illud abeſſe malim.

2 Πολλοῖς δὲ τῶν] Editiones quædam dant πολλῶν δὲ τῶν &c. At lectionem, quam præſtant Stephanus, Leunclavius & MS. Bodl. libens ſum amplexus.

3 Γίγνομαι] *Æmil. Portus* mavult γίγνωμαι, ut ſit ſubjunctivus. At modus indicativus non minùs huic loco aptus videtur, quàm illi ſupra paulò memorato—ἵππους γενόμενος συγκομίζομαι πρὸς ἑμαυτόν. Atque ità libri omnes repræſentant.

" τῶν ἱππεύειν ἐπιθυμούντων." Νὴ Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. Ἐκ τούτου δὴ ἔφη ὁ Κῦρος, Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα, αἰσχρὸν εἶναι οἷς ἂν ἵππους ἐγὼ πορίσω, ἄν τις φανῇ πεζῇ ἡμῶν πορευόμενος, ἐάν τε πολλὴν, ἐάν τε ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν; ἵνα καὶ πανταπασιν ἱπποκενταύρους οἴωνται ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι. Ὁ μὲν οὕτως ἐπήρετο· οἱ δὲ πάντες συνεπήνεσαν· ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν καγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη Περσῶν ὑδαμοῦ πεζὸς ἰών. Οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν.

Ἡνίκα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, προσήλαυνον οἱ Μῆδοι ἱππεῖς καὶ οἱ Ὑρκάνιοι, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κῦρος εἰ ζῶοι πάντες εἶεν αὐτῷ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου ἠρώτα ὅ, τι ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγοῦντο ἅπερ ἐποίησαν, καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκασα ἐμεγαληγόρουν. Ὁ δὲ διήκουε πάντα ἡδέως ὅσα ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπῄνεσεν αὐτοὺς οὕτως, Ἀλλὰ καὶ δῆλοι, ἔφη, ἐστὲ ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε, καὶ καλλίους, καὶ γοργότεροι.

" qui equitare cupiunt." Et nos quoque, profectò, inquiunt reliqui omnes. Tum verò Cyrus, Quid igitur? ait, quandoquidem nobis hæc mirificè probantur, legémne nobis ipsis feremus, ut turpe sit quenquam eorum, quibus equos ego suppeditavero, peditem in profec-
" tione conspici, sive *adeò* magnum, sive parvum iter faciendum sit? ut omninò nos hippocentauros esse arbitrentur homines. Ad hunc ille modum *eos* interrogabat; idque simul omnes *illi* adsensi sunt: quo fit, ut hunc ipsum Persæ morem inde usque ab eo tempore teneant, & è Persis nemo elegantioribus usquam pedes incedere, suâ *quidem* sponte, conspiciatur. Et his quidem illi sermonibus intenti erant:

Cùm verò jam meridies præteriisset, advecti sunt equites Medi & Hyrcanii, secum tum equos tum viros captivos ducentes: quotquot enim arma tradiderant, eorum neminem occiderant. Cùm autem adveniſſent, primùm eos interrogabat Cyrus, an omnes sibi salvi essent: cùm hoc illi significâssent, deindè quid rerum gessissent, quærebat. Illi res à se gestas exponebant, & quàm fortiter singula magnificè prædicabant. Omnia autem ille, quæ dicere volebant, libenter audivit; deindè etiam eos hunc in modum collaudavit; Satis certè adparet, inquit, vos fortiter vosmet gessisse: nam ea *jam* vestra species est, ut & grandiores, & pulchriores,

ἢ πρόσθεν, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ πόσην ὁδὸν διήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ [1] πολλὴν διελάσειαν, καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, καὶ μεστὴ εἴη καὶ οἰῶν, καὶ αἰγῶν, καὶ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυοῖν ἂν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν ἐχόντων αὐτὰ, καὶ ὅπως αὐτοὶ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων ὅσα, ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. Τοὺς μὲν ἔν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνατε, ὀρθῶς ποιοῦντες· (τοῦτο γὰρ μάλιστα ζώζει τὴν νίκην) [2] τοὺς δὲ παραδιδόντας, αἰχμαλώτους ἐλάβετε· οὓς εἰ ἀφίεμεν, τοῦτ' αὖ ζύμφορον ἂν, ὡς ἐγώ φημι, ποιήσαιμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάττειν τούτους ἡμᾶς δέοι, οὐδ' ἂν σιτοποιεῖν [3] τούτοις· (οὐ γὰρ λιμῷ γε δήπου ἀποκτενοῦμεν αὐτούς) ἔπειτα δὲ καὶ τούτους ἀφέντες, πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. Ἐὰν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, ἅπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκοῦντες, αἰχμάλωτοι

& acriores viſu ſitis, quàm priùs. Deindè autem, quantum itineris confeciſſent, interrogabat, & an incolas regio haberet. Dicebant illi, longum ſe iter *per magnam ejus partem* perequitando confeciſſe, totámque regionem habere incolas, & eſſe refertam & ovibus, & capris, & bobus, & equis, & frumento, & bonis omnibus. Duo nobis, inquit, curanda ſunt, tum ut ſuperiores ſimus iis, qui hæc poſſident, tum ut illi maneant: nam, quæ incolas habet regio magni pretii poſſeſſio eſt; eadémque ſi ab hominibus deſerta ſit, bonis etiam ipſis deſtituta eſt. Scio quidem trucidatos à vobis eos, qui ſe defendebant, rectéque adeò à vobis id factum: (nam hoc victoriam in primis conſervat) qui autem *arma* tradiderunt, eos captivos feciſtis: quos ſi *quidem* dimittimus, facturi hoc, ut equidem aio, noſtro cum commodo ſumus. Primùm enim neque caveri ab his neque cuſtodire nos eos neceſſe fuerit, neque cibos eis parare: (non enim certè fame eos necabimus) deindè etiam, his dimiſſis, pluribus captivis utemur. Nam ſi regione potiti fuerimus, omnes ejus incolas captivos

1 Πολλὴν διελάσειαν] Stephanus, Leunclavius, alii perperam dant πολλὴν δὴ ἐλάσειαν. Ipſe ſum ſecutus MStum Bodl. & *Edit. Eton.* Quin & Stephanus ſcripturam à nobis receptam admittendam eſſe monuit.

2 Τοὺς δὲ παραδιδόντας &c.] Huic loco deeſſe videtur aliquid. Leunclavius vocem ὅπλα reponendam putat: ſic ut integrari locus poſſit, τοὺς δὲ παραδιδόντας τὰ ὅπλα, αἰχμαλώτους ἐλάβετε. Hanc autem conjecturam firmat hæc Philelphi verſio, *eos autem qui arma tradiderunt.* Et accuſativi hujus ὅπλα defectum ex aliis Noſtri locis confirmari poſſe rectè obſervat Stephanus: ſatis fuerit unum notâſſe, qui huc facit, locum: quem pagina 216 exhibet ——— ἵππους τε ἀγοῦσι αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Camerarius quidem vertit, *qui ſe tradiderunt:* ac ſi legiſſet, τοὺς δὲ παραδιδόντας ἑαυτούς. At mihi Leunclaviana conjectura magis placet.

3 Σιτοποιεῖν τούτοις·] Editi, quos vidi, omnes dant σιτοποιεῖν τούτους: Ego verò ex MSto Bodl. τούτοις reſtitui: quam lectionem omninò ſequendam jam anteà ſtatuerat Stephanus.

ἔσεσθαι· μᾶλλον δὲ τούτους ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφεθέντας μενοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πείθεσθαι αἱρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι. Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω γιγνώσκω· εἰ [1] δ' ἄλλο τις ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. Οἱ δέ, ἀκούσαντες, συνήνουν ταῦτα ποιεῖν. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέσας τοὺς αἰχμαλώτους λέγει τάδε· "Ανδρες, ἔφη, νῦν τε, "ὅτι ἐπείθεσθε, τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε· τῷ τε λοιπῷ, ἢν "οὕτω ποιῆτε, οὐδ' ὁτιοῦν κακὸν ἔσται ὑμῖν, ἀλλ' ἢ οὐχ ὁ αὐτὸς "ἄρξει ὑμῶν, ὥσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας, "καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε, καὶ γυναιξὶ ταῖς αὐταῖς συνοι- "κήσετε, καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε, ὥσπερ νῦν. Ἡμῖν μέν- "τοι οὐ μαχεῖσθε, οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενί· ἂν δέ τις καὶ ἄλλος ὑμᾶς ἀδικῇ, "ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχούμεθα. [2] Ὅπως δὲ μηδ' ἐπαγγελλῃ "μηδεὶς ὑμῖν στρατεύειν, τὰ ὅπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς "μὲν κομίζουσιν ἔσται εἰρήνη, καὶ ἃ λέγομεν, ἀδόλως· ὁπόσοι δ' "ἂν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀπολίθωνται ὅπλα, ἐπὶ τούτους ἡμεῖς καὶ "δὴ στρατευσόμεθα. Ἐὰν δέ τις ὑμῶν, καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊ- "κῶς, καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνηται, τοῦτον ἡμεῖς ὡς εὐερ-

habebimus: magîsque *adeo* cæteri, cùm hos vivos dimiſsósque videbunt, manſuri ſunt, & parere potiùs volent, quàm prælio decernere. Hæc mea quidem ſententia eſt: ſi quid aliud quiſquam melius viderit, proferat. Quæ cùm audîſſent illi, facienda hæc conſentiebant. Itaque Cyrus advocatos captivos his verbis adloquitur: " Animas *veſtras*, inquit, viri, " conſervâſtis, *eo ipſo* quod paruiſtis; ac ſi deinceps vos ità geſſeritis, " nihil prorsùs mali vobis accidet, præterquam quòd idem, qui antehac, " vobis non imperabit: incoletis autem domos eaſdem, & idem ſolum " exercebitis, & cum iiſdem mulieribus habitabitis, & liberis veſtris, utì " modò, imperabitis. Neque tamen adversùs nos, neque quenquam ali- " um, pugnabitis; ac ſi *quis* alius injuriam vobis intulerit, nos *ipſi* pro " vobis pugnabimus. Nè quis verò militiam vobis imperet, ad nos arma " deferte: eáque qui detulerint, pacem, & cætera, quæ dicimus, ſine " fraude habebunt: quotquot autem *arma* bellica non depoſuerint, ad- " versùs eos expeditionem continuò ſuſcepturi ſumus. Quòd ſi quis " veſtrûm benevolo ſe ad nos animo accedere, & agere quid *noſtrâ cau-* " *sâ*, nóſque docere oſtenderit, hunc nos ut benè de nobis prome-

1 Εἰ δ' ἄλλο τις] Editi omnes, εἰ δ' ἄλλος τις· & in margine pro variâ lectione dant, εἰ δ' ἄλλα τις ὁρᾷ ἀμείνονα. Nos MSti Bodl. lectionem ſecuti ſumus; quam & Stephanus olim vulgatæ illi præferendam cenſuit.

2 Ὅπως δὲ μηδ'] Stephani, Leunclavii, aliorúmque editiones exhibent ὅπως μηδ' ἐπαγγέλλῃ, penultimâ voce omiſsâ; nos autem, ex fide MSti Bodl. & editionis Etonenſis, eam reſtituimus. Quin & Stephanus ſic ſcribendum putavit.

" γέτην καὶ φίλον, οὐχ ὡς δοῦλον, [1] περιέψομεν. Ταῦτ' οὖν, ἔφη, " αὐτοί τε ἴσε, καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. Αν δ' ἄρα, ἔφη, " ἡμῶν βουλομένων ταῦτα, μὴ πείθωνταί τινες, ἐπὶ τούτους ἡμᾶς " ἄγετε, ὅπως ἡμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκεῖνοι ἡμῶν ἄρχωσιν." Ο μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ [2] προσεκύνησάν τε καὶ ταῦτα ἔφασαν ποιήσειν.

Επεὶ δὲ ἐκεῖνοι ᾤχοντο, ὁ Κῦρος εἶπεν, Ωρα δή, ὦ Μῆδοι καὶ Αρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκεύασαι δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. Αλλ' ἴτε, καὶ ἡμῖν πέμπετε τὸ πεποιημένον σίτου τὸ ἥμισυ· ἱκανὸς δὲ ἀμφοτέροις πεποίηται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε, [3] μηδὲ πιεῖν· ἱκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. Καὶ ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ Υρκάνιοι, [4] δια-

" rentem atque amicum, non ut ſervum, tractabimus, Hæc igitur, ait, " & vos ipſos ſcire volo, & cæteris denuntiare. Quòd ſi quidam, ait, " nobis hæc ſtatuentibus, parere noluerint, adversùs eos nos ducite, " ut nobis in illos, non illis in nos ſit imperium." Hæc cùm dixiſſet, *eum* illi adorârunt, ſéque *adeò* præſtaturos hæc dixerunt.

Cúmque illi diſceſſiſſent, Tempus jam fuerit, inquit Cyrus, ô Medi & Hyrcanii, ut nos cœnemus omnes: res autem neceſſarias vobis ſtudio quo potuimus maximo paravimus. Ite ergo, nobiſque partem parati panis dimidiam mittite: nam ſatìs pro utriſque paratum eſt; obſonii verò ac potûs nihil mittite: hæc enim ipſi, quantum ſatìs eſt, parata habemus. Vos autem, Hyrcanii, inquit, dedu-

1 Περιέψομεν] Editiones *Ald.* & *Argentor.* peſſimè dant περιόψομεν: reliquæ ferè omnes minùs rectè περιψοίμεν. Nos haud cunctanter ſcripturam amplexi ſumus, quam MS. Bodl. & Editio *Eton.* repræſentant; & Stephanus etiam vulgatâ illâ potiorem habuit.

2 Προσεκύνησαν] De ratione, quâ inter Perſas ſalutationes fieri ſolebant, ita *Herodotus* lib. 1. c. 134. Εντυγχάνοντες, inquit, ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῶνδε ἂν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι σώμασι· ἢν δὴ ὁ ἕτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ὁ ἕτερος ἀγενέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. Hâc poſtremâ autem ratione regem venerari iis moris erat: ſic enim Tithrauſtes, qui res nuntiatas ad regem perferre, & rogantes introducere ſolebat, Iſmeniam Thebanum adloquutus eſt: Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις, τὸν εἰς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα τοῦ βασιλέως, μὴ πρότερον λόγου μεταλαχεῖν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτόν. *Ælian.* Hiſt. var. lib. 1. cap. 21. Idem quoque ex hiſce Æſchyli verſibus intelligere licet.

Τοὶ δ' ἀνὰ γᾶν Ασίαν δὴν
Οὐκ ἔτι περσονομεῦνται,
Οὐκ ἔτι δασμοφορεῦσι
Διοπρεπεῖς ἀνάγκαις,
Οὔτ' ἐς γᾶν προσπίπτοντες
Αρξονται· βασίλεια
Γὰρ διόλωλεν ἰσχύς. Πέρσ. v. 587. & ſeq.

Plura Veterum loca, quæ huc faciant, congerere non opus eſt: cùm paſſim obvia ſint.

3 Μηδὲ πιεῖν] Eodem planè modo verbum hoc adhibet Evangeliſta Joh. 4. 7. Λέγει αὐτῇ ὁ Ιησοῦς· Δός μοι πιεῖν.

4 Διαγάγετε] Stephanus mavult διάγετε, ut in MSto etiam Bodl. legitur. Sed, non eſt in re ipsâ quicquam, quod vulgatam lectionem rejicicendam ſuadeat.

γάγετε αὐτὰς ἐπὶ τὰς ζκηνὰς, τὰς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίσας, (γιγνώσκετε δὲ) τὰς δ' ἄλλας ὡς ἂν δοκῇ κάλλισα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε, ὅπου ἥδιστον ὑμῖν· καὶ γὰρ ἀκέραιοι αἱ ζκηναί· παρεσκεύασαι δὲ καὶ ἐνθάδε ὥσπερ καὶ τάτοις. Τᾶτο δ' ἴσε ἀμφότεροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς ζκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε, καὶ τὰ ὅπλα [1] ἐντίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς ζκηναῖς ἔπω φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην [2] ἐλᾶντο, (ἦν γὰρ παρεσκευασμένα) καὶ ἱμάτια μεταλαβόντες ἐδείπνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον τὰ ἐπιήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις διέπεμπον τῶν ἄρλων ἑκάσοις τὰς ἡμίσεις· ὄψον δὲ οὐκ ἔπεμπον οὐδὲ οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τὰς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν. Ο δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμὸν, πιεῖν δ' ἀπὸ τᾶ παραῤῥέοντος πολαμᾶ. Ο μὲν ἂν Κῦρος δειπνίσας τὰς Πέρσας, ἐπειδὴ ζυνεσκότασε, καλὰ πεμπάδας καὶ καλὰ δεκάδας πολλὰς αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τᾶ σραλοπέδα κρύπλειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι ἐάν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δὲ, ἐάν τις ἔξω χρήματα φέρων ἀποδιδράσκῃ, ἁλώσεσθαι αὐτόν·

cite ipsos ad tabernacula, principes quidem ad maxima, (*ea* verò nôstis) cæteros, ut visum fuerit commodissimum; quin & ipsi cœnate ubi jucundissimum vobis fuerit; nam tabernacula *vobis* integra sunt; & in his etiam parata sunt omnia, sicut & istis. Illud utrique scitote, nocturnas excubias nos obituros esse, quòd ea, quæ foris sunt, adtinet; vos ea, quæ in tabernaculis fiunt, ipsi curate, atque in iis arma ponite: necdum enim illi qui sunt in tabernaculis, nobis amici sunt. Et Medi quidem Tigranísque milites lavabant, (*omnia* enim parata erant) mutatísque vestibus cœnabant: ipsorum etiam equi necessaria habebant: mittebántque Persis dimidiam panis partem singulis: at neque obsonium neque vinum miserunt, quòd Cyri milites hæc habere putarent, quia *is* horum ipsis affatim esse dixerat. Cyrus verò hæc dixerat, *Persis* famem esse pro obsonio, potum autem, *qui* de præterfluente amne *hauriretur*. Et Cyrus quidem præbitâ Persis cœnâ, cùm tenebræ jam essent, complures eorum, quinos ac denos, dimittebat; eósque circum castra se occultare jussit, quippe qui existimaret simul custodiam *hoc modo* fore, si quis extrinsecùs accederet; simul futurum, ut si quis extra *castra* pecunias ferens aufugeret, caperetur:

1 Εντίθεσθε] MS. Bodl. dat. ἐῦ τίθεσθε, eandemque lectionem repræsentat edit. *Argentor.* quam *Philelphus* etiam secutus est. Huic tamen vulgatam præferendam censeo.

2 Ελᾶντο] Insciti librarii in MStum Bodl. irrepsit ἐλάυνλο, quod a Xenophonte omninò amovendum docet *Phrynichus*: Λώμαι, ἐλεόμην, ἐλέοντο, &c. inquit, ἀδόκιμά ἐςι. εἰ δὲ δόκιμα βούλει αὐτοὶ ποιῆσαι, τὸ ε καὶ τὸ ο ἀφαίρει, καὶ λέγε, λῶμαι, λώμην, &c. ὕτω γὰρ οἱ ἀρχαῖοι λέγουσιν. Cui adstipulatur *Thomas Magister*: Λῶμαι, πάντες οἱ Αττικοί.

καὶ ἐγένετο οὕτως· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἑάλωσαν. Ὁ δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τοὺς λαβόντας εἶα ἔχειν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐκέλευσεν ἀποσφάξαι· ὥστε τῷ λοιπῷ εὐδὲ βουλόμενον ἂν εὕρες ῥᾳδίως [1] τὸν νύκτωρ πορευόμενον. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ ἔπινον, καὶ εὐωχοῦντο, καὶ πολλοῦ, καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἑάλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργα τοὺς ἐγρηγορότας.

Ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα ἐν ᾗ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτός τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧν παρεσκήνα, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ Μήδους ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πλὴν ὀλίγων, ἀκέων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως καὶ ἔπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τῆς Ασσυρίας στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ [2] ἐπὶ θύρας ἤδη ἦκε, πλὴν οἷπερ καὶ ξυνεδείπνουν, καὶ τὸ στρατόπεδον κενὸν ἦκουεν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, ἐώρα δ', ἐπεὶ ἐξῆλθεν, ὅτως ἔχοντα· ἐνταῦθα δὴ ἐβριμᾶτό τε τῷ κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις,

atque ità *quidem* accidit: nam & aufugiebant multi, & multi fuêre capti. Cyrus autem pecunias quidem eos tenere, qui *hos* cepiſſent, ſinebat; homines verò interfici juſſit: quo factum eſt, ut deinceps nè ſi cuperes quidem, quenquam noctu abeuntem reperiſſes. Et Perſæ quidem hoc modo degebant, Medi verò & potabant, & epulabantur, & tibiarum cantu ſemet oblectabant, & omni hilaritate ad ſatietatem uſque fruebantur: nam ejuſmodi multa capta fuerant, ut vigilantibus, quod agerent, minimè deeſſet.

Medorum verò rex Cyaxares, eâ nocte quâ Cyrus abierat, & ipſe cum contubernalibus ebrius erat, veluti re benè geſtâ, & Medos cæteros in caſtris, exceptis paucis, adeſſe putabat, quod ingentem ſtrepitum audiret: nam Medorum domeſtici, quippe quia domini diſceſſiſſent, cum omni licentiâ potabant & tumultuabantur, præſertim quòd ab Aſſyriorum exercitu vinum & alia hujuſmodi multa accepiſſent. Cùm autem illuxiſſet, atque ad portam nemo veniret præter eos qui cum ipſo cœnati fuerant, audirétque caſtra Medis & equitibus eſſe vacua, & egreſſus ipſe rem ità ſe habere cerneret: tum verò & in Cyrum & in Medos irâ fremebat,

1 Τὸν νύκτωρ &c.] Articulum hìc indefinitè uſurpari conſtat, uti & ὁ apud Luc. 10. 6. Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ ὁ υἱὸς εἰρήνης, &c.

2 Ἐπὶ θύρας] *Porta* hìc & alibi ſæpè apud Noſtrum, more Orientalium, (apud quos hodiè etiam ſedes Imperatoris Turcici *Porta Ottomanica* appellatur) pro *Aulâ* ſive *ipsâ Regiâ* videtur accipienda, quæ cum perſonâ principis in loca quævis, etiam in caſtra, migrat. Vide quæ hâc de re jam ſupra notavimus lib. 1. p. 16.

τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι· καὶ εὐθὺς, ὥσπερ λέγεται ὠμὸς εἶναι καὶ ἀγνώμων, κελεύει τῶν παρόντων τινὰ, λαβόντα τὴς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας, πορεύεσθαι ὡς τάχιστα πρὸς τὸ ἀμφὶ Κῦρον στράτευμα, καὶ λέγειν τάδε, Ὡμην μὲν ἔγωγε ἂν σὲ, ὦ Κῦρε, ἔτως ἀπρονοήτως περὶ ἐμοῦ βουλεύεσθαι· εἰ δὲ Κῦρος ἔτω γιγνώσκοι, οὐκ ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδοι, ἐθελῆσαι ἔτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. Καὶ νῦν, [1] ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε. Ταῦτα ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ πασσόμενος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὑρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκανίους τινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἴχεσθαι ἡγουμένους αὐτῶν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κυαξάρης, πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ [2] ὠργίζετο, μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα· καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τὴς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν· καὶ

quòd se relicto solo discessissent: statímque jubet, utì sanè crudelis & amens fuisse perhibetur, quendam ex iis qui aderant, equitibus suis *secum* sumptis, quàm celerrimè ad copias Cyrum secutas proficiscì, atque hæc dicere, Ego sanè nè te quidem, Cyre, arbitrabar adeò imprudens consilium de me capturum fuisse: si tamen ea Cyri esset sententia, minimè vos saltem, Medi, voluisse sic me solum relinquere *putâram*. Jam verò, Cyrus si quidem volet, *veniat:* sin minùs, vos saltem quàm celerrimè adeste. Hæc mandata *ad Medos perferenda* dedit *nuntio*. Is autem qui proficiscì jussus erat, Ego verò, domine, ait, quonam modo illos inveniam? Quonam, inquit *Cyaxares*, modo Cyrus istíque adeò qui eum secuti sunt, *illos invenerunt* adversùs quos profecti sunt? Quoniam profectò, ait, quosdam Hyrcanios ab hostibus defecisse audio, cúmque huc venissent, duces se Cyri copiis præbentes abiisse. Hæc cùm audîsset Cyaxares, multò etiam magìs Cyro succensebat, qui hæc ei non indicâsset; majorísque studio ad Medos mittebat, quò eum *copiis* nudaret: quin etiam gravioribus cum minis, quàm antea, Medos *ab eo* avocabat: eíque

1 Ἐὰν μὲν Κῦρος &c.] Notandum hìc est σχῆμα ἀναντιπόδοτον, ut Grammatici vocant: cujus plura exempla suppeditabunt *Scholia*, & Cl. *Kusterus* in notis, ad *Aristoph. Plut.* v. 468. Eò autem magìs ellipsin hanc Atticam notatam volumus, quòd ejus ope verba Evangelistæ Luc. 13. 9. à pravâ *Knatchbulli* explicatione vindicare liceat. Verba sunt, Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν. εἰ δὲ μή γε, &c. Ad quæ sic ille: "Κἂν potest intelligi pro καὶ ἄν, & quid-"ni τὸ ἄν sit hoc loco δυνητικὸν, & per-"fecta sit oratio absque *anantapodoto* &c." Hanc deinde versionem subjungit: *Dimitte eam & hoc anno, usque dum fodero circa illam, & stercus misero, & poterit quidem fructum ferre, sin minùs* &c. Sed, proculdubiò deest post καρπὸν apodosis, quam rectè *Bexa* Aliique per ἀφήσεις aut ἕασον supplendam statuerunt.

2 Ὠργίζετο, μηδ' &c.] Sic editi omnes: Stephanus mavult, τῷ μηδ' εἰπεῖν. quam in rem vetus quoddam citat exemplar. MS. certè Bodl. exhibet τὸ μηδ' &c. quod scripturam, quam Stephanus laudat, amplectendam suadet: ut τῷ adverbialiter hic, pro διὰ τὸ, positum sit: atque id quidem facilè potuit excidere, cùm præcedens verbum in syllabam ejusdem soni desinat.

ἰσχυρότερον ἔτι, ἢ πρόσθεν, τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν [1] ἀπεκάλει· καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἠπείλησεν, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγείλοι.

Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων τὰς ἑαυτοῦ ἱππέας ὡς ἑκατόν· ἀνιώμενος ὅτι καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. Ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διαχιζομένων ὁδῶν τριβῇ τινὶ, ἐπλανῶντο· καὶ πρόσθεν ἀφίκοντο εἰς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα, πρὶν ἐντυχόντες [2] ἀποχωροῦσί τισι τῶν Ἀσσυρίων, ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι· [3] καὶ ἅτως ἀφικνοῦνται, τὰ πυρὰ καιομένους, περὶ μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημένου ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπεφαίνετο, πρῶτον μὲν τοὺς [4] μάγους καλέσας ὁ Κῦρος, τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευσε. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δὲ, συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους, εἶπεν, Ἀνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ,

etiam qui miſſus erat minas intendit, ſi non hæc vehementer acritérque exponeret.

Et ille quidem qui miſſus erat, cum ſuis centum ferè equitibus, proficiſcebatur: *id ipſum*, quod non & ipſe cum Cyro diſceſſiſſet, ægrè ferens. Cúmque iter pergerent, ac viæ ſemitâ quâdam tritâ dividerentur, oberrârunt; neque prius ad Cyri exercitum pervenêre, quàm in Aſſyrios quoſdam *à caſtris* digreſſos incidiſſent, atque eos ut ſibi duces eſſent vi coëgiſſent; atque ità *demum*, conſpectis ignibus, *eò*, circa mediam noctem, pervenerunt. Cùm verò ad caſtra acceſſiſſent, excubitores eos, quemadmodùm mandatum à Cyro fuerat, ante lucem non intromiſerunt. Die verò jam illuceſcente, Cyrus primùm arceſſitis magis, diis ea, quæ in more eſſent, ob res adeò proſperas, ſeligi juſſit. Et ii quidem in his erant occupati: ille autem, convocatis iis qui ὁμότιμοι appellantur, dixit, Multa bona, viri, deus nobis oſtendit; at nos,

1 Ἀπεκάλει] Vulgò, ἐπεκάλει. Sed, quod vidit Leunclavius, omninò reponendum eſt ἀπεκάλει. quam lectionem diſertè repræſentat MS. Bodl. & res ipſa poſtulat: nam infra paulò Cyrus, Hyrcanium adlocutus, ait, Τῷ δὲ Μήδῳ ἤκουσας ἀποκαλέντος τοὺς ἱππέας· rurſus ibidem ſtatim ——ὁ ἀποκαλῶν ἅτως καὶ &c. Similiter in eâ, quam ad Cyaxarem mox miſſurus eſt, epiſtolâ; ὃ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Eodem verbo, in re non adeò diſſimili, jam ſupra lib. 1. p. 40. uſus eſt Noſter: ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν (Cambyſes) ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπραττομένου τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, &c.

2 Ἀποχωροῦσι] Vocem hanc libri quidam non habent: quam Stephano etiam & Leunclavio immeritò ſuſpectam video. Eam dant MS. Bodl. & editio *Eton.* quin & *Philelphus* agnoſcit.

3 Καὶ ἅτως ἀφικνοῦνται] Leunclavius legit: καὶ ἅτοι δὴ ἐρικνοῦνται. Stephanus; καὶ ἅτοι δὴ ἀφικνοῦνται. nec aliter ferè editi alii. Nos autem lectionem MSti Bodl. recipiendam cenſuimus: quam *Leunclavius* etiam & *Philelphus*, in loco vertendo, ſecuti ſunt.

4 Μάγους καλέσας ὁ Κῦρος,] Sic legit Stephanus; nec aliter dat MS. Bodl. ideóque iſta, ὁ Κῦρος, minùs rectè Stephano ſuſpecta, & ab aliis omiſſa, videntur. De *magis* infra paulò dicendi locus erit.

ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμὲν ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γὰρ ὅσα ἂν κατεργαζώμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότρια ἔσται· εἴτε καταλείψομέν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα ὀδεμίαν ἔχοντες ἰσχὺν ἀναφανησόμεθα. Δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα πέμπειν στράτευμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ασίας καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἰθι μὲν οὖν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι ὡς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ' ἐμὲ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτὰ, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὅ, τι δὲ τούτων ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιοίμην ἄν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸν παῖδα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν, τὰς ἀρχάς. Πεμψάντων δὲ καὶ ὁπλίτας ὧν πράττομεν, καὶ φρασπέρας ὧν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, ζυσκευάζου, καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ τοῦ Κυαξάρους ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν ὄψεσι τήν τε πρὸς τὸν Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς τοὺς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπιέναι

Persæ, pauciores hoc tempore sumus, quàm ut illa nostrâ in potestate tenere possimus. Nam sive ea, quæcunque laboribus nostris adepti fuerimus, non conservabimus, rursùs erunt aliena; sive ex nostris quosdam ipsis custodes eorum quibus potiti sumus relinquamus, statim nullas nobis esse vires manifestum erit. Quamobrem mihi videtur, cuidam è vobis quamprimùm in Persiam eundum esse, qui doceat ea quæ à me dicuntur, & exercitum quàm celerrimè mitti jubeat, si quidem Persæ & imperium & fructum Asiæ suam in potestatem venire cupiant. Ito ergò tu, qui natu maximus es, inquit, ac postquam eò veneris, hæc exponito; tum autem, mihi curæ futurum, ut militibus quos miserint, ubi ad me pervenerint, alimenta suppetant. Vides ipse quidem ea, quæ habemus, eorúmque nihil celato: ex quibus quidnam *potissimùm* in Persiam mittendo, ut par & legibus consentaneum est fecero, deos quod adtinet, patrem *meum*; quod rempublicam, magistratus, interroga. Etiam spectatores eorum quæ gerimus, & explicatores eorum de quibus interrogaturi sumus, *huc* mittant. Ac tu quidem, ait, ad iter te collectis rebus necessariis parato, manipulúmque, qui te deducat, tecum sumito.

Secundùm hæc Medos arcessit, cùm simul Cyaxaris nuntius adesset, & coram omnibus iram ejus adversùs Cyrum & minas adversùs Medos indicaret, tandemque diceret, mandare *Cyaxarem* ut Medi

Μήδους κελεύει, εἰ μὴ ὁ Κῦρος μένειν βούλεται. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκούσαντες τὸν ἄγγελον ἐσίγησαν, ἀποροῦντες μὲν ὡς χρὴ καλοῦντι ἀπειθεῖν, φοβούμενοι δὲ ὡς ἀπειλοῦντι ὑπακούσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ, ὦ ἄγγελε καὶ Μῆδοι, ἔφη, [1] θαυμάζω εἰ Κυαξάρης μὲν πολλοὺς μὲν πολεμίους τότ' ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ οὐκ ἰδὼς ὅ, τι πράττομεν, οἴεται περί τε ἡμῶν καὶ περὶ ἑαυτοῦ· ἐπειδὰν δὲ αἴσθηται πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν παύσεται φοβούμενος, [2] ἔπειτα γνώσεται ὅτι νῦν ἔρημος ὢν γίγνεται,

discederent, etiamsi Cyrus manere vellet. Et Medi quidem cùm hæc nuntii verba audîssent, silebant; tum consilii inopes quo pacto arcessenti non parerent, tum metuentes quemadmodùm minanti obtemperarent, præsertim quòd illius crudelitatem nôssent. Cyrus autem, Minimè miror equidem, ait, nuntie Medíque, Cyaxarem & de nobis & de seipso valdè timere, cùm multos id temporis hostes viderit, & quid nos agamus ignoret, verùm ubi senserit, complures hostium periisse, fugatos universos, primùm metuere desinet, deinde agnoscet minimè se jam desertum esse,

1 Θαυμάζω εἰ Κυαξάρης——οἴεται] In minimas etiam particulas operam conferre non piget, cùm notatâ vi quâdam earum minùs usitatâ, vel lucis aliquantum sacro N. T. textui fœnerare, vel ab injuriâ eum vindicare liceat. His utrisque nominibus, notanda est potestas particulæ εἰ, post θαυμάζειν positæ: quæ quidem non *dubiam* hìc, ut aliàs ferè, sed *certam* admirationis causam indicat. Cyrus enim per nuntium certior jam factus erat, trepidare Cyaxarem: atque adeò paulò post dicit —— παύσεται φοβούμενος —— anteà igitur agnoverat Cyaxaris metum, quem mox cessaturum autumat. Nec alia hujusce voculæ, simili planè modò adhibitæ, vis est, Marc. 15. 44. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· quæ verba interpretes plerique vertunt —— *si* jam mortuus esset: quasi Josepho, Christum jam mortuum esse indicanti, minùs credidisset Pilatus. At neque ullam hunc Josephi fraudem timuisse, & Christum omninò mortuum esse credidisse, ex iis, quæ statim sequuntur, abundè constat. Nam Pilatus arcessito centurione, de eo quærit, εἰ πάλαι ἀπέθανε. Non ergò tanquam de *re ipsâ* dubitans quærit, *veráne* sit an *falsa*, Christúsne mortuus jam esset, annon; sed *rem* quasi *compertam certámque* habens, ejus solummodò *tempus* cognoscere cupit: εἰ πάλαι ἀπέθανε. Quod cùm quidam animadverterent, qui illud εἰ, ante ἤδη τέθνηκε, non nisi per *si* convertendum putârant, nè parum utique congruentia tradidisse videretur Evangelista, pro πάλαι substituere ἤδη, licentiâ non ferendâ, ausi sunt. Et hanc novam quidem lectionem malè expressêrunt Versiones *Vulg. Frat. Rhem. Arab. Æthiop.* eandem etiam *Erasmus.* & post eum *Beza*, probare videtur: testatúrque ille sic in *Aldinâ* editione, consentiente *Hispanienſi*, atque item *Theophylacto*, legi. Quæ tamen lectio non aliundè nata esse videtur, quàm ex malè intellectâ locutione hâc, ἐθαύμασεν εἰ &c. quam cùm quidam pro *miratus est si jam* &c. accepissent, & deindè perspexissent huic sententiæ τὸ πάλαι non congruere, in ἤδη illud temerè mutârunt. Quòd si phrasin illam, θαυμάζειν εἰ, interpretandi rationem tenuerit aliquis, quam in vertendo loco hoc Xenophontéo secuti sumus, cuique tum *Arabica* tum *Persica* favet Versio, (licèt in posteriori commatis parte utraque malè se dederit) & Interpretum errores evitare, & effrenam Librariorum audaciam nullo negotio retundere poterit.

2 Ἔπειτα γνώσεται] De hoc loco Stephanus nonnihil solicitus videtur: quòd nempè hìc non occurrat particula δὲ, quæ præcedenti μὲν respondeat. Sed exemplum hujus usûs particulæ μὲν extare cùm alibi, tum in principio celebris illius orationis

νίκα οἱ φίλοι αὐτῶ τὸς ἐκείνω ἐχθρὸς ἀπολλύωσιν. Αλλὰ μὴν μέμψεώς γε ὧν ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποιοῦντες ἐκεῖνον, καὶ ὠδὶ ταῦτα αὐτομαλίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεῖνον ἔπεισα ἐᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδω ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνω κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὀργὴ ἔν αὐτη ζαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται, καὶ ζὺν τῷ φόβῳ λήγουσι ἄπεισι. Νῦν μὲν ἔν, ἔφη, ζὺ ὦ ἄγγελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· [1] ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίως ἤτοι μαχομένως γε ἢ πεισομένως παρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· ὕτω γὰρ ὁρωμένως εἰκὸς πλέον προανύτειν ὧν χρῄζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Υρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προσάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν ζῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτός. Επεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Υρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος, ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Υρκάνιε, ἥδομαι αἰσθανόμενος ὅτι ὐ μόνον, φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν [2] φαίνῃ μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι

cùm amici hoſtes ipſius interimunt. At verò quonam mòdo reprehenſione digni ſumus, cùm de ipſo benè promereamur, neque hæc quidem de noſtrâ ſententiâ temerè faciamus? ſed ego illum ſuaſi ut mihi permitteret, vobis adſumptis egredi: vos autem non ut cupidi profectionis, an exeundum eſſet, interrogâſtis, atque ità jam huc perveniſtis: at ab illo prodire juſſi, ſi cui veſtrûm grave non eſſet. Quapropter hæc ira, ſat ſcio, ſecundis *hiſce* rebus mitigabitur, & unà cum deſinente metu abibit. At tu quidem modò, nuntie, quia labore defatigatus es, quietem capito: nos autem Perſæ, quia ſic hoſtes adfuturos expectamus, ut vel pugnent vel imperium accipiant, ordines quàm elegantiſſimè inſtructos habeamus: nam ità ſi conſpiciamur, fortaſſe citiùs ea ſumus effecturi quæ deſideramus. Tu verò princeps Hyrcaniorum, ait, *hìc* opperire militúmque tuorum ducibus impera, ut ſuos armis penitùs inſtruendos curent. Cùm autem his peractis Hyrcanius acceſſiſſet, inquit Cyrus, *In hoc* ego, Hyrcanie, delector, quod animadverto, te non ſolùm ità nobis adeſſe ut amicitiam re declares, ſed etiam indicia mihi præbere perſpicacis, quâ præditus es, prudentiæ. At nunc quidem

περὶ ζιτάνω, ipſe Stephanus in *Theſauro* G. L. notavit. Et ſunt hujuſmodi quidem exempla adeò obvia, ut rem ſilentio præteriiſſem, niſi uſum particulæ μὲν, cùm eam δὲ non excipiat, à Camerario in notis ad N. T. temerè damnatum vidiſſem. Is enim ad Act. 3. 21. locutionem οὐχ ἁλλαγίζειν dicit, quòd non inferatur ad particulam μὲν, reſpondens huic particula, δὲ, vel ſimilis alia. E mediâ tamen Græci ſermonis conſuetudine petitam eſſe, tum ex hoc loco Xenophontéo, tum aliis alibi innumeris conſtat.

1 Ημεῖς] Vulgò, ὑμεῖς. Sed pronomen illud, quod repoſuimus, loci ratio poſtulat; ídque exhibet editio *Argentor.* & expreſſerunt interpretes.

2 Φαίνῃ μοι ἔχειν] Rectè ſe habet hæc loquendi

ζυμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ασσύριοι, σοί τε νῦν ἐχθίονές εἰσιν ἢ ἐμοί· ὅτως ἂν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλεύου, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποσταίησει ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δὲ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. Τὸν δὲ Μήδου ἥκουσας ἀποκαλοῦντος τὸς ἱππέας· εἰ δὲ ἅτοι ἀπίασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενοῦμεν; Οὕτως ἂν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σὲ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν ἅτοι καὶ αὐτὸς μένειν βουλήσεται παρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν οὖν ζκηνὴν εὑρὼν, δὸς αὐτῷ, ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι ἔργον τι αὐτῷ προσάξαι, ὅπερ ἥδιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὁπόσα ἐλπὶς [1] γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς Φίλοις, ἢν τὰ δέοντα εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἧκε πάλιν παρ' ἐμέ. Ο μὲν δὴ Υρκάνιος ᾤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ ζκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν ζυνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστειλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρει δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. Ανα-γνῶναι δέ ζοι, ἔφη, καὶ ἃ ἐπιστέλλω, βούλομαι· ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἐάν τις σὲ πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ενὴν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

nobis eadem conducere perſpicuum eſt: nam & mihi ſunt hoſtes Aſſyrii, & tibi jam infeſtiores ſunt quàm mihi: quare ſic noſtrûm utrique conſultandum eſt, ut eorum ſociorum, qui jam nobis adſunt, nemo deficiat; & alios *quoque*, ſi poſſimus, *nobis* adjungamus. Audîſti verò Medum equites avocare; hi autem ſi diſcedant, quo pacto nos pedites ſoli manebimus? Sic igitur & mihi & tibi agendum eſt, ut hic ipſe qui *Medos* avocat, nobiſcum manere velit. Tu igitur repertum aliquod ei tabernaculum tradito, ubi commodiſſimè degat, & omnia, quibus opus fuerit, habeat; ego verò ſum operam daturus, ut opus aliquod ei imperem, quod libentiùs ſuſcepturus ſit, quàm *hinc* abiturus: quin etiam cum ipſo de bonis iis diſſerito, quæ ſpes ſit amicis omnibus eventura, ſi benè gerantur ea quæ fieri oporteat: hæc verò ubi feceris, ad me redito. Itaque abiit Hyrcanius quidem ut Medum ad tabernaculum deduceret; & qui in Perſiam profecturus erat, paratus aderat: ei Cyrus mandavit, ut Perſis diceret quæ oratione ſuperiori ſunt indicata, Cyaxari verò literas redderet. Volo autem, ait, tibi recitare, quæ mea continet epiſtola: quò & ſcias ea & profitearis, ſi quis te de his interroget. Hæc autem epiſtolæ inerant:

loquendi ratio, quam libri omnes præſtant; nec eſt cur moremur Grammaticorum auctoritatem, qui, Stephano teſte, ἔχων, non ἔχειν legendum hic eſſe dicerent; quòd γένεσθαι participio ſemper jungi tradant. Nam exempla regulæ huic repugnantia paſſim occurrunt.

1 Γενέσθαι ἀγαθὰ &c.] Phraſis hæc, γένεσθαί τι, ſequente dativo perſonæ, pro *impetro*, *conſequor*, &c. à *Grotio*, ad Joh. 15. 7. & *Camerone*, ad Matt. 18. 19. Hebraiſmis N. T. perperam adnumeratur.

" ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ημεῖς σε ὔτε
" ἔρημον καὶελίπομεν, (οὐδεὶς γὰρ ὅταν τῶν ἐχθρῶν κραὶῇ, τότε τῶν
" φίλων ἔρημος γίνεται) οὐδὲ μὴν ἀποχωρῆὰές γε ἀπὸ σοῦ οἰόμεθα
" ἐν κινδύνῳ σε καθεσάναι· ἀλλ' ὅσῳ πλέου σοῦ ἀπέχομεν, το-
" σοῦτῳ πλειόνά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· ὁ γὰρ οἱ ἐγ-
" γύταὰα τῶν φίλων καθήμενοι, μάλισα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν
" παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μήκισον ἀπελαύνονὰες, μᾶλ-
" λον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθισᾶσι. Σκέψαι δὲ κὴ οἷῳ ὄνὰι
" μοι περὶ σὲ, οἵῳ ὢν περὶ ἐμὲ, ἔπειὰά μοι μέμφῃ. Εγὼ μὲν
" γέ σοι ἤγαλον συμμάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὁπόσους
" ἐγὼ πλείσους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ
" ὄνὰι ὁπόσους πεῖσαι δυνηθείην· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄνῷ
" ὁ τὸν θέλονὰα, ἀλλὰ πάνὰας ἀποκαλεῖς. Τοιαῦὰ τότε μὲν
" ᾠόμην ἀμφοὰέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν, νῦν δὲ ἀναγκάζεις
" σοῦ μὲν ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δ' ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν
" χάριν ἀποδιδόναι. Οὐ μέὰοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος
" γενέσθαι· ἀλλὰ κὴ νῦν πέμπων ἐπὶ σράτευμαι εἰς Πέρσας,
" ἐπισέλλω, ὁπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμὲ, ἤν τι σὺ αὐτῶν δέῃ,
" [1] πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν, ὐχ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν,

" CYRUS CYAXARI SALUTEM. Nos neque te ſolum
" reliquimus, (nemo enim tunc ab amicis deſtitutus eſt, cùm hoſtes
" *per eos* vincit) nec verò propterea quod abs te diſceſſimus in peri-
" culo te nos conſtituiſſe arbitramur: ſed quantò longiùs abs te ab-
" ſumus, tantò tibi nos plus ſecuritatis præſtare exiſtimamus. Nam
" qui proxime amicos deſident, non iis maximè ſecuritatem adferunt,
" ſed qui hoſtes longiſſimè repellunt, ii potiùs amicos extra periculum
" collocant. Conſidera verò qualem me cùm ſis erga te expertus, ip-
" ſéque *viciſſim* qualem erga me te præbeas, de me tandem quereris.
" Equidem auxilio qui tibi ſint ſocios adduxi, non quot tu *ut veni-*
" *rent* perſuaſiſti, ſed quàm ego plurimos potui: tu mihi, dum *adhuc*
" amicâ in regione eſſem, tot conceſſiſti, quot perſuadendo, *me ut*
" *ſequerentur*, adducere poſſem; & nunc cùm in hoſtili ſim agro, non
" eos, qui *redire* velint, ſed univerſos avocas. Itaque tunc quidem
" arbitrabar me vobis utriſque gratiam debere, at nunc me tui qui-
" dem obliviſci cogis, & illis qui me ſecuti ſunt omnem referre gra-
" tiam ſtudere. Verùm *facere* non poſſum, ut tibi ſimilis fiam: ſed
" hoc ipſo tempore copiarum causâ miſſo in Perſiam nuntio, mandatum
" dedi, ut quotquot ad me venturi ſunt, ſi eorum operâ tibi ſit opus,
" antequam ad hos veniant, iis tibi ſit poteſtas, non ut ipſi voluerint.

[1] Πρὶν ὡς ἡμᾶς] In libris pleriſque deeſt illud ὡς. quod tamen, Leunclavii conjecturam ſecuti, recepimus. Atque ità Stephanus etiam rectè ſcribi dicit.

" ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βέλῃ, χρῆσθαι αὐτοῖς. Συμβουλεύω δέ σοι, καί-
" περ νεώτερος ὤν, μὴ ἀφαιρεῖσθαι ἃ ἂν δῷς· ἵνα μή σοι ἔχθραι
" ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδ' ὅταν τινὰ βέλῃ πρός σε ταχὺ
" ἐλθεῖν, ἀπειλοῦντα μεταπέμπεσθαι· μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι,
" ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκῃς αὐτὸς σὲ μὴ φρονίζειν.
" Ημεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα
" ἃ σοί τ' ἂν νομίζωμεν καὶ ἡμῖν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθά.
" Ἐρρῶσο."

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ, τι ἄν σε τούτων ἐρωτᾷ, ἅπερ γέγραπται, σύμφαθι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ τῶν Περσῶν ἅπερ γέγραπται. Τοῦτῳ μὲν ἓν ἕτως εἰπὼν, καὶ δὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέπεμψε· προσενετειλάμενος ἕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

Ἐκ τούτου δὴ ἑώρα μὲν ἐξωπλισμένους ἤδη πάντας καὶ τοὺς Ὑρκανίους, καὶ τοὺς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν προχώρων καὶ ἵππους ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλαὶ, ὅπου πέρ καὶ τοὺς πρόσθεν, καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τοῦτο ἔργον ἦν, ὁπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο· τοὺς δὲ ἵππους ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τοὺς ἀγαγόντας,

" ſed utì tu voles, utendi. Conſilium autem tibi do, quanquam ipſe
" junior, nè quæ conceſſeris auferas; ut nè inimicitiæ tibi gratiarum
" loco debeantur: nec minitabundus arceſſas, cùm aliquem ad te ce-
" leriter venire velis: nec ſimul te ſolum eſſe dixeris, & multis mini-
" teris, nè doceas eos nihili te facere. Nos autem ut adſimus operam
" dabimus, ubi primùm ea confecerimus, quæ facta cùm fuerint & tibi
" & nobis ex æquo fructuoſa fore cenſemus. Vale."

Hanc ei *epiſtolam* reddito, & de quocunque horum te interrogârit, id ità ſe habere dicito, prout *in epiſtolâ* ſcriptum eſt. Nam & de Perſis *itidem* tibi mando, prout ſcriptum eſt. Atque hunc quidem his verbis adlocutus, traditâ epiſtolâ, dimiſit; adjecto mandato, ut ità feſtinaret, quemadmodùm expedire noverat celeriter utì adeſſet.

Secundùm hæc armatos jam omnes tam Hyrcanios quàm Tigranis milites ſpectabat: Perſæ quoque armis erant inſtructi: jam etiam finitimi quidam *ei ſe dedentes* equos adducebant, & adferebant arma: *hos* ille palta eum in locum, ubi & cæteros anteà, juſſit abjicere, eáque *illos* concremare, quibus id negotii datum erat, ipſi quibus non egerent; equos autem ut illi *in caſtris* remanentes cuſtodirent, qui *eos* adduxerant, præcepit,

ἕως ἄν τι ζημανθείη αὐτοῖς· τὺς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας, τοιάδε ἔλεξεν·

" Ανδρες φίλοι καὶ ζύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι πολλάκις ὑμᾶς ζυγκαλῶ· [1] καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρόντα πολλὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐστιν· ἃ δ' ἂν ἀσύντακτα ᾖ, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χῶραν λάβῃ. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήθ' ἡμᾶς εἰδέναι ποῖα τούτων ἑκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τούτους εἰδέναι ὅστις ἑκάστῳ αὐτῶν δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα οὐ πάνυ ἐστὶν ὁρᾶν αὐτῶν πολλοὺς, ἀποροῦντας δὲ ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ζχεδὸν πάντας· ἵνα ἕν μὴ ἕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τοὺς ὑπηρετήσοντας, καὶ στρώμην καὶ ἐσθῆτα, καὶ τἄλλ' οἷς οἰκεῖται ζκηνὴ καλῶς στρατιωτικὴ, ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι ὅτι τούτων, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δέοι· ὅστις δὲ εἰς [2] ἐνδεόμενά που καταεσκήνωσε, τούτους ὑμεῖς ζκεψάμενοι, τὸ

donec aliquid eis ſignificatum eſſet: & convocatis præfectis equitum & Hyrcaniorum, hujuſmodi orationem habuit:

" Nè mirum vobis ſit, amici & ſocii, inquit, quod vos ſæpè con-
" voco: nam cùm res præſentes novæ ſint, earum multæ ordine *adhuc*
" carent; quæ verò ordinata non ſunt, ea ſemper negotia faceſſere ne-
" ceſſe eſt, donec in *ſuum quæque* locum delata fuerint. Et multa jam
" ſunt bona nobis bello capta, & viri prætereà *qui in noſtram poteſtatem*
" *venerunt:* quoniam verò neque ſcimus ipſi, quænam horum cujuſque
" noſtrûm ſint, neque hi novêre quis eorum cujuſque ſit dominus, *idcircò*
" non admodùm multos quidem ex eis videre eſt officium facere, ſed om-
" nes ferè ambigere, quid abs ſe fieri oporteat: quapropter ut nè hæc ſit
" rerum noſtrarum ratio, *vos* iſta *ſingulis quæ eis propria ſint dividendo*
" diſcernite: & cùm quidem tabernaculum aliquis adeptus eſt, ſatis & eſ-
" culentis inſtructum,& potulentis, & miniſtris, & ſtragulâ, & *aliâ* veſte,
" rebúſque cæteris quæ requiruntur ut in tabernaculo militari commodè
" degi poſſit, huc ut quid aliud accedat non opus eſt, niſi ut is qui *illud*
" nactus eſt, ſciat horum ſibi curam, tanquam ſuorum, gerendam eſſe: qui
" verò in ea divertit tabernacula quibus pleraque deſunt, vos his inſpectis,

1 Καινὰ] Editio Stephani, contra librorum omnium fidem, dat κοινά. quod vitio forſan operarum contigit. Quanquam ſanè loci ratio huic lectioni adeò non repugnat, ut ei omninò faveat: eámque adeò vulgatæ illi præferendam puto. Vide p. 302. l. ult. &c.

2 Ενδόμενά που] Stephanus ſcribendum conjicit ἐνδεόμενά τι, ut τι ſit pro τινός. Sed vulgata lectio, quam libri omnes præſtant, loco non movenda eſt, cùm nihil ſit in eâ vitii.

" ἐλλεῖπον ἐκπληρώσαιε. Πολλὰ δὲ κὴ περιτὰ οἶδα ὅτι ἔσαι·
" πλείω γὰρ ἅπανία ἢ καὶὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχου οἱ πολέμιοι.
" Ηλθον δὲ πρός με κὴ χρημάτων ταμίαι οἵ τε τῦ Ασσυρίων βασιλέως
" κὴ ἄλλων δυνασῶν, οἳ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ σφίσιν ἐπίση-
" μον, δασμός τινας λέγονίες· κὴ ταῦτα ἂν κηρύτιεἰε πάνία ἀποφέ-
" ρειν πρὸς ὑμᾶς, ὅπη ἂν καθέζησθε· κὴ φόβον ἐπιλίθεσθε τῷ μὴ
" ποιῆνὶι τὸ παραγγελλόμενον· ὑμεῖς δὲ λαβόνίες διαδίδοἰε, ἱππεῖ
" μὲν τὸ διπλῆν, πεζῷ δὲ τὸ ἁπλῆν· ἵνα ἔχηἰε, ἢν τινῶν προσδεη-
" θῆτε, κὴ ὅτη ὠνήσεσθε. [1] Τὴν δ' ἀγορὰν τὴν ἅσαν ἐν τῷ σραιοπέδῳ
" [2] κηρύξαιε μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τὰς καπή-
" λας κὴ ἐμπόρας ὅ, τι ἔχει ἕκασος πράσιμον· κὴ ταῦτα διαθεμέ-
" νας, ἄλλα ἄγειν, ὅπως οἰκῆται ἡμῶν τὸ σραιόπεδον." Καὶ ταῦτα
μὲν εὐθὺς ἐκήρυτιον· οἱ δὲ Μῆδοι κὴ Υρκάνιοι εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς ἂν,
ἔφασαν, ἡμεῖς ἄνευ σᾶ κὴ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; Ο δ' ἓν Κῦρος
πρὸς τῦτον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη· " Η γὰρ ἅτως, ἔφη, ὦ
" ἄνδρες, γιγνώσκεἰε, ὡς ὅ, τι ἂν δεήσῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι
" πάνίας ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, κὴ ἅτε ἐγὼ ἀρκέσω ὑμῖν πράτιων
" πρὸ ὑμῶν ὅ, τι ἂν δέῃ, ἅτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν

" quod deeſt ſupplete. Multa enim fore ſcio quæ ſuperſint: nam ho-
" ſtibus omnia fuêre copioſiora quàm pro multitudine noſtrâ. Venerunt
" etiam ad me Aſſyriorum regis aliorúmque dynaſtarum quæſtores, qui
" apud ſe aurum ſignatum eſſe dixerunt, de tributis quibuſdam mentio-
" nem facientes: itaque per præconem imperate, ut iſthæc ad vos om-
" nia deferant, ubicunque conſederitis; & terrorem ei incutite qui, quod
" imperatum eſt, non fecerit: vos autem ea cùm acceperitis, duplum
" quidem equiti, pediti ſimplum diſtribuite; ut habeatis, ſi quibus vobis
" prætereà opus fuerit, undè etiam *ea* emere poſſitis. Forum verò ca-
" ſtrenſe, inquit, præconis jam voce edicite, ut nemo violet, útque cau-
" pones ac mercatores vendant merces quiſque ſuas venales; & has ubi
" vendiderint, alias advehant, quò caſtra noſtra ſint frequentia." Et
hæc illi quidem ſtatim per præconem edicebant; Medi verò & Hyrcanii,
Quo pacto nos, inquiunt, abſque te ac tuis hæc diſtribuerimus? Cyrus
autem hæc *ipſorum* verba ità excepit: " Eáne veſtra, viri, ſententia eſt,
" inquit, ut quicquid *tandem nobis* agendum fuerit, rebus omnibus nos
" omnes intereſſe oporteat; neque ſatìs ego facturus ſim vobis, agens
" pro vobis quod uſus poſtulet, neque vos, pro nobis? Et quanam aliâ

1 Τὴν δ' ἀγορὰν &c.] Vide ſis quæ notavimue, lib 2. p. 139.

2 Κηρύξατε] Sic optimè MS. Bodl. & edit, *Eton.* Stephanus, Leunclavius, alii, dant κηρυξάτω. Sed loci ratio noſtram ſcripturam omninò flagitat: nam paulò ante dixerat, καὶ ταῦτα ἂν κηρύττετε —— deindè, καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυτιον.

" ἄλλως πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπρατ]οί-
" μεθα, ἢ ὅτως; Αλλ' ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφυλάξα-
" μεν ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν ἐπισεύσατε καλῶς διαπεφυ-
" λάχθαι· ὑμεῖς δ' αὖ διανείματε· καὶ ἡμεῖς πισεύσομεν ὑμῖν
" καλῶς διανενεμηκέναι· καὶ ἐν ἄλλοις δέ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς
" πειρασόμεθα κοινὸν ἀγαθὸν πράτ]ειν. Ορᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη,
" νυνὶ πρῶτον, ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τέ-
" τες ἤν εἰ μὲν ἐάσομεν ἀναμβάτες, ὠφελήτεσι μὲν ἥδ]ον ἡμᾶς,
" πράγματα δὲ παρέξεσιν ἐπιμελεῖσθαι· ἢν δ' ἱππέας ἐπ' αὐτὲς
" καταςήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλλαγησόμεθα καὶ
" ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα. Εἰ μὲν ἔν ἄλλες ἔχε]ε, οἷς
" τισιν ἂν δοίητε αὐτὲς, μεθ' ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἴ τι
" δέοι) ἢ μεθ' ἡμῶν, ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμᾶς βέλεσθε
" παρασάτας μάλισα ἔχειν, ἡμῖν αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν
" ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύσατε, πολὺν μὲν
" φόβον ἡμῖν παρείχετε μή τι πάθητε, μάλα δὲ αἰσχύνεσθαι
" ἡμᾶς ἐποιήσα]ε ὅτι ἐ παρῆμεν ὅπω περ ὑμεῖς· ἢν δὲ λάβωμεν
" τὲς ἵππους, ἑψόμεθα ὑμῖν· κἂν μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλείονα
" ἐπὶ τῶν ἵππων συναγωνιζόμενοι, ἅτω προθυμίας ἥδ]ον ἐλλείψο-
" μεν· ἢν δὲ πεζοὶ γενόμενοι δοκῶμεν καιριωτέρως ἂν παρεῖναι,

" ratione plus habituri simus negotii, & minus effecturi, quàm istâ?
" At videte, ait: nos enim hæc vobis custodivimus, & vos credidistis à
" nobis esse rectè custodita: vos verò vicissim distribuite, & nos crede-
" mus vobis, rectè vos distribuisse: ac nos rursùs aliis in rebus operam
" dabimus ut quiddam, in commune profuturum, peragamus. Videte
" enim, ait, nunc primùm quot nobis partim adsint equi, partim addu-
" cantur: hos utique ità si relinquemus ut nemo insideat, neque quid-
" quam nobis proderunt, & ob curam iis impendendam negotium nobis
" exhibebunt: sin equites eis imponemus, eâdem operâ tum negotiis mo-
" lestis liberabimur, tum virium nobis ipsis accessionem faciemus. At-
" qui si alii sunt, quibus eos detis, & quibuscum (si sit opus) pericula li-
" bentiùs adeatis, quàm nobiscum, *nimirum* illis *eos* date: sin nos in pri-
" mis auxiliarios qui vobis præstò sint habere vultis, nobis *eos* date. Ete-
" nim modò cùm *ad hostes* absque nobis provecti, prælii discrimen adi-
" retis, magnum nobis metum injecistis, nè quid adversi vobis accideret;
" atque etiam magnum nobis pudorem incussistis, quòd ibi non adesse-
" mus, ubi vos *aderatis:* verùm si equos accipiemus, secuturi vos sumus;
" ac si quidem unà *vobiscum* ex equis pugnantes majori usui esse videbimur,
" cùm ità se res habet, faciemus ut alacritatem nostram minimè desidere-
" tis: sin pedites cùm fuerimus opportuniùs vobis adfururi videamur,

« τὸ καταβῆναι, ἐν μέσῳ, καὶ εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν παρεσόμεθα· « τὰς δ' ἵππους μηχανησόμεθα οἷς ἂν παραδιδοίημεν." Ο μὲν οὕτως ἔλεξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Αλλ' ἡμεῖς μέν, ὦ Κῦρε, οὔτε ἄνδρας ἔχομεν οὓς ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τὰς ἵππους τούτους, οὔτε, εἰ ἔχοιμεν, σοῦ ταῦτα βουλομένου οὐκ ἂν ἄλλο ἀντὶ τούτων αἱροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τὰς ἵππους, ποίει ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Αλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἱππεῖς γενοίμεθα, καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν δή, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖτε ὅ, τι ἂν [1] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ Κυαξάρει ἐξέλεσθε ὁποῖ' ἂν οἴησθε αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναῖκας ἂν καλὰς [2] ἐξαιρετέον εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅ, τι ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. Επειδὰν δὲ ἐκείνῳ ἐξέλησθε, ὦ Υρκάνιοι, τὰς ἐμοὶ ἑθελουσίως τούτους ἑπομένους πάντας ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύναμιν. Υμεῖς δ' αὖ, ὦ Μῆδοι, τοὺς πρώτους συμμάχους γενομένους τούτους τιμᾶτε,

" proclive fuerit deſcendere, ſtatímque *adeò* vobis pedites aderimus ; e- " quos autem quibus tradamus, excogitabimus." *Cyrus* in hunc modum locutus eſt : illi autem reſponderunt, At nos, Cyre, neque viros habemus, quos equos hiſce imponamus, neque, ſi haberemus, cùm tu hæc velis, aliud iis *quæ velles* præferremus. Atque adeò nunc, inquiunt, equos accipe, & quod tibi optimum factu videtur facito. Ego verò accipio, inquit, adeóque nos, quod felix fauſtúmque ſit, efficiamur equites ; & vos, quæ communia ſunt, dividatis. Ac primùm quidem, ait, diis ſecernite quodcunque magi *ſecernendum* præſcripſerint ; deindè Cyaxari ſeligite, quæ quod ſelegeritis maximè rem gratam vos ipſi facturos arbitramini. Et illi riſu facto, mulieres formoſas *huic* diligendas aiebant. Ergò & mulieres, inquit, deligite, & quidquid aliud vobis viſum fuerit. Poſteà verò quàm illi ſelegeritis, Hyrcanii, facite, quantum poteſtis, ut omnes hi Medi, qui me ultrò ſequuti ſunt, nihil habeant quod querantur. Et vos item, Medi, primos hoſce ſocios noſtros honoribus præmiiſque ornate,

1 Οἱ μάγοι ἐξηγῶνται] Heſychius ad vocem Μάγον. Τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσι. Suidas itidem, φιλοσόφους καὶ φιλοθέους eo nomine apud Perſas appellari tradit. Magi nempe circa Deorum cultum potiſſimùm erant occupati ; regem populúmque, quo Deus quiſque ritu colendus erat, quæque dona ſingulis erant tribuenda, docebant. Et cùm munus hoc obirent, ἐξηγεῖσθαι dicebantur, pro ἐμφατικωτέρᾳ verbi hujus ſignificatione, quâ (ut in *Scholiis* ad *Elect.* Sophoc. v. 427. exponitur) διασάφησιν θείων indicat, Emphaſis autem ea, quâ verbum hoc potiſſimùm notat. *Sacra docere, myſteria enarrare*, ei ſatis commodè tribui poſſit, Joh. 1. 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2 Ἐξαιρετέον εἴη] Stephanus & Leunclavius exhibent, ἐξαιρετέον ἂν εἴη. Utrumque tamen mediam voculam improbâſſe, ex notâ ei affixâ liquet. Particulâ ſanè iſtâ, bis hoc in loco poſitâ, minimè opus eſt : libens itaque MStum Bodl. & editionem *Eton.* ſecutus ſum, in quibus ἂν ante εἴη non comparet.

ὅπως εὖ βεβουλεύσθαι ἡγήσωνται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. Νείμασθε δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κυαξάρου ἥκοντι ἀγγέλῳ, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ· καὶ συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὡς καὶ ἐμοὶ τοῦτο συνδοκεῖν· ἵνα καὶ Κυαξάρει μᾶλλον εἰδὼς περὶ ἑκάστου ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δ', ἔφη, τοῖς μετ' ἐμοῦ, ὅσα ἂν περιτὰ γένηται, ὑμῶν καλῶς καλεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γὰρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς οὐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωρίλικῶς· ὥστε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελῶητε, εἴ τι ξεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη· ὥσπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολὺν γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι· οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἦσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ ἱππικῷ γελῶντες· ὁ δὲ τὸς ταξιάρχους καλέσας, ἐκέλευε τοὺς ἵππους λαμβάνειν, καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ τοὺς ἱπποκόμους, καὶ ἀριθμήσαντας λαβεῖν κληρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἑκάστοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ Ασσυρίων ἢ Σύρων ἢ Αραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δοῦλος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλίκων, ἢ Ελλήνων, ἢ ἄλλοθέν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκούσαντες τοῦ κηρύγματος, ἅσμενοι πολλοὶ

quò rectè ſe conſuluiſſe rebus ſuis exiſtiment, cùm noſtræ ſe amicitiæ adjungerent. Etiam de omnibus partem nuntio tribuite qui à Cyaxare venit, tum ipſi, tum iis quos ſecum habet: atque etiam hunc obſecrate ut nobiſcum maneat, id quod & mihi ſimul probari *dicite:* ut cùm rectiùs ſingula intellexerit, vera Cyaxari renuntiare poſſit. Perſis autem, ait, qui mecum ſunt, quæcunque vobis præclarè inſtructis ſuperſint, ea ſufficient: quippe nos, inquit, in deliciis non admodùm educati ſumus, ſed *duriter ac* ruſticorum *fermè* more: itaque nos fortaſſis etiam irriſiſſetis, ſi quid ſplendidius nobis adtribueretur; ſicuti futurum ſcio, inquit, ut equis inſidentes multum vobis riſum moveamus; & *fortaſſis,* ut arbitror, ait, etiam in terram decidentes.

Secundùm hæc illi ad *prædæ* diviſionem acceſsêre, de equitatu hoc admodùm ridentes: & *Cyrus* arceſſitis cohortium præfectis præcepit equos utì reciperent, & inſtrumenta equeſtria, cum equiſonibus; & numero *quidem* inito eos acciperent, pares *videlicet militum* ſingulorum numero, qui ſortitò cohorti cuique obvenirent. Ipſe etiam Cyrus per præconem pronuntiari juſſit, ut ſi quod in Aſſyriorum, aut Syrorum, aut Arabum exercitu mancipium eſſet, vel è Mediâ, vel Perſiâ, vel *terrâ* Bactrianâ, vel Cariâ, vel Ciliciâ, vel Græciâ, vel aliundè vi abductum, ſe conſpiciendum exhiberet. Hoc autem audito præconio, multi ſe libenter

προσεφάνησαν· ὁ δὲ, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς τὰ εἴδη [1] βελτίους, ἔλεγεν ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσει ὅπλα ὑποφέρειν ἃ ἂν αὐτοῖς δίδωσι· τὰ δὲ ἐπιτήδεια ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τοὺς ταξιάρχους, ξυνέσησεν αὐτούς· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέρρα καὶ τὰς [2] ψιλὰς μαχαίρας τούτοις διδόναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἕπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τούτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ Πέρσας λαμβάνειν· αὐτοὺς δὲ, τοὺς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι· καὶ αὐτὸς ἄτω ποιῶν καὶ ἦρχεν· ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς τῶν ὁμοτίμων ἀνθ' [3] ἑαυτοῦ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλου ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρῆν ὁ Ασσύριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παραδιδόναι τὰ ξυστὰ, ὅπως καλακαίοιεν ὥσπερ καὶ τἄλλα. Ο δὲ Γωβρύας εἶπεν ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρέται τοὺς μὲν ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ καλέλι-

in conſpectum dedêre: & ille, cùm ex eorum numero ſelegiſſet, qui formâ præſtabant, iis, liberi cùm jam eſſent, arma eſſe geſtanda dixit, quæ ipſis daturus erat: ſibi autem curæ futurum aiebat, res utì neceſſarias haberent. Simul eos ad præfectos cohortium deducens, *iiſdem* commendavit; & præcepit, ut ſcuta ac gladios exiles, eis darent, his ut inſtructi equitatum ſequerentur; atque ut pro iiſdem commeatum, perinde ac pro Perſis ſuis, acciperent: ipſi verò *cohortium præfecti* loricis haſtilibúſque inſtructi ſemper equis veherentur; atque ipſe primùm hoc facere orſus eſt: ac ſinguli ſuo loco præfectum alium ex ordine ὁμοτίμων, peditibus qui de numero *itidem* ὁμοτίμων erant conſtituerent.

Et in his quidem rebus cùm illi occupati eſſent, intereà Gobryas Aſſyrius, ſenex, equo vectus, cum equeſtri famulatu aderat: geſtabant autem omnes arma equeſtria. Et illi quidem quibus datum hoc erat negotii ut arma reciperent, *eos* haſtilia tradere jubebant, ut ea perinde atque *arma* cætera comburerent. Gobryas autem, velle ſe primùm videre Cyrum, ait: itaque miniſtri cæteros quidem ipſius equites reli-

1 Βελτίους] Ità Leunclavius & MS. Bodl. Stephanus autem & alii dant καλλίους. Parum refert, utro modo legas. Hoc tamen mihi quidem videtur à Librario quodam profectum, qui τὰ εἴδη βελτίους, per καλλίους, interpretari voluit.

2 Ψιλὰς μαχαίρας] Scilicet, *copidas*: nam de his ipſis equitibus, utì notavit Leunclavius, in libro 5. mentionem faciens, ſcuta iis & copidas tribuit.

3 Ανθ' ἑαυτοῦ ἕκαστον] Vox ultima in pleriſque libris deeſt; quam tamen Stephanus & Leunclavius, ſive conjecturâ ſive veteris alicujus exemplaris auctoritate freti, rectè repoſuiſſe videntur. Eam enim loci ratio poſtulat, & *Philelphus* etiam in verſione ſuâ agnoſcit: *ut pro ſe quiſque alium*, &c.

ωον, τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγεσι πρὸς τὸν Κῦρον. Ὁ δέ, ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν ὧδε. " Ω δέσποτα, ἐγώ εἰμι τὸ μὲν γένος Ασσύ-
" ριος· ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰσχυρὸν, καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς·
" καὶ ἵππον εἰς χιλίαν τῷ [1] τῶν Ασσυρίων βασιλεῖ παρειχόμην,
" καὶ φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ'
" ὑμῶν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὤν, ὁ δὲ [2] παῖς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει,
" ἔχθιστος ὢν ἐμοὶ, ἥκω πρός σε, καὶ ἱκέτης προσπίπτω· καὶ δί-
" δωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαί
" μοι γενέσθαι· καὶ παῖδα ἔτως ὡς δύναμαι σὲ ποιοῦμαι. Απαις
" δέ εἰμι ἀρρένων παίδων. Ος γὰρ ἦν μοι μόνος καλὸς, ὦ
" δέσποτα, καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαί-
" μονα πατέρα παῖς τιμῶν τυγχάνοι, [3] τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς
" οὗτος, καλέσας τοῦ τότε βασιλέως, παιδὸς δὲ τοῦ νῦν,

querunt, & ad Cyrum Gobryam deducunt. Is ubi Cyrum conſpexit, his verbis uſus eſt: " Equidem, domine, natione ſum Aſſyrius; & ca-
" ſtellum munitum habeo, & regioni amplæ dominor; & equos circi-
" ter mille regi Aſſyriorum exhibere ſolebam, & illi *quidem* carus
" eram, ut qui maxime: ſed quando interfectus ille à vobis erat, vir
" *ſanè fortis* & bonus, illiúſque filius rerum modò potitur, inimi-
" ciſſimus mihi, ad te venio, & ad genua tibi ſupplex accido: tradóque
" me tibi ſervum & belli ſocium, ac te rogo ut me ulciſcaris; téque
" pro eo ac poſſum filium *mihi* adopto. Nam nulla mihi eſt *jam* proles
" maſcula. Quem enim ſolum habebam *filium*, formâ, domine, & vir-
" tute præſtantem, & amantem mei & eum honorem mihi deferentem,
" quo filius patrem perſequendo beare poſſit, hunc rex ille *qui* nunc
" *Aſſyriæ dominatur*, arceſſitum ab illius temporis rege, hujus patre,

1 Τῶν Ασσυρίων βασιλεῖ] Scil. *Neriglisſoro*: de quo vide ſis p. 186.

2 Παῖς ἐκείνου] Scilicet *Laboroſoarchodus*; qui *Neriglisſoro* patri ſuccedens novem menſes regnavit. Hunc, anno M. 3449. Jul. Per. 4159. ante æram Chriſtianam 555. ob morum improbitatem interemptum excepit *Nebuchadneſaris* ex filio *Evilmerodacho* nepos, Beroſo (teſte *Joſepho* contra *Apio*. l. 1. p. 1344.) *Nabonnidus*; Herodoto, lib. 1. c. 77 *Labynetus*; Abydeno (auctore *Euſeb.* in Præp. Evang. lib. 9. c. 41.) *Nabannidochus*; Danieli prophetæ, c. 5. *Belſhazar* ſive *Baltaſar* dictus.

3 Τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς &c.] Cruentam filii unici, dulciſſimo ingenio præditi, cædem, Gobryæ, patris amantiſſimi, animus meminiſſe horret. Interrupta ejus aliquamdiu pendet oratio: triſtéque quoddam, & miſerum, & calamitati modò acceptæ conſentaneum dicendi genus exhibet. Verbum, à quo periodi membrum hoc regatur, non niſi poſt *hyperbaton* paulò longius, ei redditum videmus. Ideóque neutiquam ægrè ferendum eſt, quod συνεζωπύρησε in ipſo ſtatim exordio capitis 2. epiſt. ad *Epheſ.* non occurrat, ſed quinto demum addatur commate: cujus *hyperbati* cauſa non tam in ſcribendi imperitiam, quàm in vehementiam Spiritûs Apoſtolici referenda eſt: quo compulſus eſt Paulus multa interponere, priuſquàm ad exponendum verbum, à quo periodi pendebat initium, perveniret. Confer etiam Act. 1. ubi——ἵνα τούτων, quibus clauditur comma 22. reſpiciunt τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν——in principio commatis 21. necnon Act. 2. 22. & 2 Cor. 9. ab 8. ad 11. comma.

" ὡς δώσοντα τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί· (εἰ γὰρ μὲν ἀτεπεμψά-
" μην, μέγα φρονῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοίμην
" τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην) ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς ἐπὶ θήραν αὐτὸν
" παρακαλέσας, καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ
" κρείσσων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγέμενος εἶναι· ὁ μὲν ὡς φίλῳ ξυνε-
" θήρα· φανείσης δ' ἄρκτου, διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ μὲν νῦν
" ἄρχων ἅτε ἀκοντίσας ἥμαρτεν· (ὡς μήποτ' ὤφελεν) [1] ὁ δ'
" ἐμὸς παῖς βαλὼν, (ὡδὲν δέον) καταβάλλει τὴν ἄρκτον. Καὶ
" τότε μὲν ἀνιαθεὶς ἄρα καλέχεν ἅτως ὑπὸ σκότου τὸν φθόνον·
" ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἥμαρτεν, (ὡδὲν,
" οἶμαι, θαυμαστὸν παθὼν) ὁ δ' αὖ ἐμὸς παῖς [2] αὖθις τυχὼν
" κατειργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἆρα [3] βέβληκα δὶς ἐφεξῆς,
" καὶ καταβέβληκα [4] θήρας ἑκατεράκις· ἐν τούτῳ δὲ ἔτι κατέχεν

" ut qui vellet filio meo filiam ſuam *uxorem* dare ; (atque ego quidem
" *eum* ità dimittebam, ut elato eſſem animo, qui nimirum filium meum
" regis filiæ maritum viſurus eſſem) hunc, *inquam*, rex iſte *rerum* qui
" nunc *potitur*, ad venationem invitavit, & poteſtatem ei fecit venandi
" totis viribus, quòd longè ſe illo meliorem equitem duceret ; itaque
" venatus eſt cum eo tanquam amico : cúmque in conſpectum pro-
" diiſſet urſa, & uterque hanc inſequeretur, iſte modò princeps emiſſo
" jaculo aberravit ; (quod utinam nè unquam accidiſſet) at meus
" *ille* filius, telo conjecto, (quod minimè factum oportuit) urſam
" ſternit. Et tunc quidem ille licèt graviter rem ferret, invidiam ta-
" men occultè repreſſit ; cùm autem leone fortè excitato hic rursùs
" aberrâſſet, (quod ei accidiſſe mirum, ut mea fert opinio, videri
" non debuit) filius verò meus ictu denuò non aberrante leonem con-
" feciſſet, dicerétque. Profectò bina emiſi jacula, uno ſub alterum
" ſtatim emiſſo, & utrâque vice feram proſtravi : tum verò ſceleratus

1 Ὁ δ' ἐμὸς &c.] Hinc ille *Laboroſoarchodi* furor effrenatus : quippe qui

Eximiæ laudis ſuccenſus amore,

cupidinéque adeò feræ ſternendæ captus, ſummam venationis gloriam, hâc ab alio ſtratâ, ſibi jam præreptam indignabundus animadverterit. Venantes autem ab aliis præveniri nolle, ex Hermolaï pœnâ liquet, qui *cum aprum telo occupâſſet, quem rex ferire deſtinaverat, juſſu ejus verberibus adfectus eſt.* Q. Curt. l. 8. cap. 6. Vide ſis quæ notavimus, lib. 1. p. 33. & 35. Aſſyrios verò reges venatu exerceri ſolitos, *Suidas* in voce Σαρδανάπαλος teſtatur.

2 Αὖθις τυχὼν] Liber Budenſis, teſte Leunclavio, dat δυσκῶς τυχὼν κατειργάσατο &c. *ictu infeliciter felici* &c. quæ ſcriptura Camerario placuit, & à Stephano etiam Leunclavióque laudata eſt. At illud δυσκῶς nec in MSto Bodl. comparet, nec in textum recipiendum videtur. In editione quidem *Argentor.* ibi locum obtinet ; in cæteris, margini rectiùs adſcribitur.

3 Ἆρα βέβληκα δὶς &c.] Legunt aliter Stephanus, Leunclavius, alii : ſic nimirum : Ἆρα βέβληκα μιᾷ δὶς &c. illi tamen vocem penultimam meritò ſuſpectam habuerunt. Eam ſanè non agnoſcit *Philelphus* : loci ratio non poſtulat. Itaque libens MSti Bodl. editioniſque *Eton.* fidem ſecutus ſum ; in quibus μιᾷ planè deeſt.

4 Θῆρας] MS. Bodl. dat Θῆρα. Atque ità primò ſcriptum fuiſſe res ipſa docere videatur,

" ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρά τινος τῶν ἑπομένων
" ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα, τὸν μόνου μοι καὶ φίλου παῖδα
" ἀφείλετο τὴν ψυχήν. Καγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου
" ἐκομισάμην, καὶ ἔθαψα τηλικοῦτος ὢν ἄρτι γενειάσκοντα τὸν
" ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ [1] κατακτανών, ὥσπερ ἐχθρὸν
" ἀπολέσας, οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανερὸς ἐγένετο, οὔτε
" ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς. Ο γεμὴν
" παλὴρ αὐτοῦ καὶ συνώκτισέ με, καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός μοι
" τῇ συμφορᾷ. Εγὼ μὲν οὖν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος, οὐκ ἄν ποτε
" ἦλθον πρός σε ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ· (πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπα-
" θον ὑπ' ἐκείνου, καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ) ἐπεὶ δὴ εἰς τὸν τοῦ ἐμοῦ
" παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ αὕτη περιήκει, οὐκ ἄν ποτε ἐγὼ τούτῳ
" δυναίμην εὔνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτός με εὖ οἶδ' ὅτι φίλον ἄν
" ποτε ἡγήσαιτο. Οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς
" πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νυνὶ διάκειμαι ἔρημος ὤν, καὶ διὰ
" πένθους τὸ γῆρας διάγων. Εἰ μὲν οὖν ἐμὲ ζῦν δέχῃ, καὶ ἐλπίδα
" τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδὶ τιμωρίας ἄν τινος μεθ' σοῦ τυχεῖν,

" ille non ampliùs invidiam cohibuit, ſed *è manibus* cujuſdem ex co-
" mitibus ereptâ cuſpide, & in pectus adactâ, meo *illi* unico caró-
" que filio animam abſtulit. Ego verò miſer mortuum pro ſponſo re-
" tuli, & natu adeò grandis filium optimum, dilectiſſimum, cujus ve-
" ſtire genas jam prima inceperat lanugo, ſepelii: at interfector ille,
" quaſi inimicum aliquem peremiſſet, neque pœnitentiam agere viſus
" eſt unquam, neque pro atroci *hoc* facinore terrâ conditum honore
" ullo dignatus eſt. Pater ſanè ejus & miſertus mei fuit, & palam de-
" claravit, ſe quoque caſum meum lugere. Itaque, ſi ille viveret, nun-
" quam ego ad te cum ipſius damno veniſſem: (nam multis amici mu-
" neribus erga me functus eſt; & à me *viciſſim* ipſi inſervitum eſt) quo-
" niam verò ad interfectorem filii mei pervenit imperium, non equi-
" dem animo in illum unquam eſſe benevolo poſſim, nec ipſe me un-
" quam, ſat ſcio, amicum duxerit. Scit enim quæ mens in eum mea ſit,
" méque adeò antehac hilariter vivere ſolitum, *miſerâ* nunc orbitate ad-
" fectum eſſe, ſenectutémque in luctu degere. Quapropter tu ſi me re-
" ceperis, & aliqua mihi filii cari *mortem* per te ulciſcendi ſpes offeratur,

videatur. In editis tamen libris omnibus legitur θῆρας. De ſenſu lis nulla moveri poteſt; ſcripturam itaque, quam mavult, quiſque ſequatur.

1 Κατακτανὼν] Sic editi hactenùs libri omnes. MS. autem Bodl. exhibet κατακαίνων, participium nempe à veteri verbo Xenophontéo κατακαίνειν, toties reperto, deductum. Id notare duntaxat libuit, hoc tamen participio illi minimè prælato.

"καὶ [1]ἀνηβῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι, καὶ ἥτ' ἂν ζῶν ἔτι αἰσχυνοίμην, "ἥτε ἀποθνήσκων, ἀνιώμενος ἂν τελευτᾶν δοκῶ." Ὁ μὲν ἥτως εἶπε· Κῦρος δ' ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ' ἥνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρονῶν φαίνῃ ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαί τε ἱκέτην σε, καὶ τιμωρήσειν τὸν φονέα σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ τείχη ἐῶμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν δύναμιν ἥνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; Ὁ δὲ εἶπε, Τὰ μὲν τείχη, ὅταν θέλῃς, οἴκον σοι παρέξω· δασμόν τε τῆς χώρας ὅνπερ ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ ἀποίσω· καὶ ὅπου ἂν δεήσοι στρατεύειν, συστρατεύσομαί σοι, τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔστι δέ μοι, ἔφη, καὶ θυγάτηρ παρθένος, ἀγαπητὴ, γάμου ἤδη ὡραία, ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾠόμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα τρέφειν· νῦν δέ με αὐτή τε ἡ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμένη, ἱκέτευσε μὴ δοῦναι αὐτὴν τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φονεῖ, ἐγώ τε ὡσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δέ σοι δίδωμι βουλεύσασθαι καὶ περὶ ταύτης ὅτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βουλεύων περὶ σοῦ φαίνωμαι. Οὕτω δὲ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπεὶ τούτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευόμενος δίδωμί τέ σοι τὴν ἐμὴν

"etiam reviviſcere mihi videbor, neque vitam ampliùs cum dedecore "traham, neque mortem me cum luctu obiturum puto." Sic ille cùm locutus eſſet, reſpondit Cyrus,

Si conſtet ea te ſentire, Gobrya, quæ nobis narras, & te ſupplicem recipio, & de interfectore *illo* me pœnas ſumpturum, diis juvantibus, polliceor. Verùm dic mihi, ait, ſi tibi hæc præſtemus, & caſtella retinere te ſinamus, & regionem, & arma, & poteſtatem cum quâ fuiſti hactenùs, quidnam tu pro his in nos officii conferes? Ille verò dixit, Caſtella, ubi voles, tradam tibi in domum, & tributum, quod illi ex agro *meo* pendebam, ad te deferam: & ubi neceſſe fuerit expeditionem ſuſcipere, tuo cum exercitu meæ quoque regionis vires in eam unà educam. Præterea mihi, inquit, filia eſt, *eáque* virgo, quam unicè diligo, ætate jam nubili, quam me antehac quidem regi rerum nunc potienti putabam conjugem *futuram* educare: verùm ipſa me nunc filia, largo cum fletu, ſuppliciter orat, nè ſe fratris interfectori tradam; atque mea quoque hæc eſt *eâ de re* ſententia. De hâc etiam tibi nunc permitto ut ità conſulas, quemadmodùm me de te conſulere manifeſtum ſit. Itaque Cyrus, His conditionibus, ait, ego verè & ex animo meam tibi do,

[1] Ἀνηβῆσαι ἂν &c.] Vocem ultimam ex MSto Bodl. reſtituimus, favente Stephani conjecturâ, ipſáque adeò orationis ſerie. In editis verò libris legitur, ἀνηβῆσαι πάλιν &c. particulâ illâ malè prætermiſsâ.

καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔσωσαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε ἐκέλευσε τὸν Γωβρύαν ἔχοντα τὰ ὅπλα, καὶ ἐπήρετο ὁπόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἴη, ὡς ἥξων. Ὁ δ' ἔλεγεν, Ἢν αὔριον ἴῃς πρωΐ, τῇ ἑτέρᾳ ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας ᾤκετο, ἡγεμόνα καταλιπών·

Οἱ δὴ Μῆδοι παρῆσαν, [1] ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφασαν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ἀποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρῳ δ' ἐξηρηκότες τὴν καλλίστην σκηνὴν, καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖκα, ἣ καλλίστη δὴ λέγεται τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγενῆσθαι, [2] καὶ μουσοργοὺς δὲ δύο τὰς κρατίστας· δεύτερον δὲ, Κυαξάρει τὰ δεύτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἐκπληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοιντο· πάντα γὰρ ἦν πολλά. Προσέλαβον δὲ καὶ οἱ Ὑρκάνιοι ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δ' ἐποιήσαντο καὶ τὸν Κυαξάρους ἄγγελον· τὰς δὲ περισσὰς σκηνὰς, ὅσαι ἦσαν, Κύρῳ παρέδοσαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιτο. Τὸ δὲ νόμισμα ἔφασαν, ἐπειδὰν ἅπαν συναχθῇ, διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

tuámque accipio, dextram; dii nobis teſtes ſunto. Actis his rebus, Gobryam arma retinentem abire juſſit; & ſciſcitatus eſt, quantum itineris ad ipſum eſſet, quòd *eò* venire vellet. Et ille, Si cras manè, inquit, proficiſcaris, poſtridiè apud nos pernoctare poteris. Itaque Gobryas, itineris duce relicto, diſceſſit:

Et Medi *jam* aderant, qui ea quæ magi diis ſeligenda dixerant, magis tradiderunt; Cyro pulcherrimum ſelegerant tabernaculum, & mulierem Suſianam, quæ omnium quas habuit Aſia formoſiſſima fuiſſe perhibetur, & duas muſicæ peritiſſimas; ſecundo autem loco, Cyaxari *quæ iſtis erant* ſecunda: aliorúmque hujuſmodi, quibus ipſis opus erat, ſupplementum ſibi ſumpſerunt, ut rei nullius indigi militarent: nam magna erat omnium copia. Quin & Hyrcanii acceperunt ea, quibus ipſis opus erat: & Cyaxaris quoque nuntium ad æquam cum cæteris partem admiſerunt: tabernacula verò, quæ ſupererant, Cyro tradiderunt, ut ea Perſæ haberent. Nummos tum ſe diſtributuros aiebant, ubi collegiſſent univerſos: eóſque *adeò deindè* diſtribuerunt.

1 Α μὲν οἱ μάγοι] Leunclavius, aliíque peſſimè dederunt, τὰ μὲν σιγῇ ἔφασαν &c. His enim verbis quæ ſatis idonea ſententia ſubeſſe poſſit, haud quiſquam, utì opinor, indicabit. Nos ſecuti ſumus editionis *Eton.* fidem, favente etiam Stephani conjecturâ, quam à MSto Bodl. qui diſertè repræſentat οἱ μάγοι, firmatam videmus.

2 Καὶ μουσοργοὺς] Perſarum aliarúmque Gentium Orientalium reges, muſicis numeris modíſque oblectatos fuiſſe, atque adeò Tibicinas, Fidicinas, & Pſaltrias (quas Græci μουσοργοὺς appellant) in deliciis habuiſſe, & in caſtra etiam ſecum unà duxiſſe, paſſim teſtantur Auctores. Ἐσπουδάκεισαν δὲ (verba ſunt Athenæi, lib. 13. c. 9.) καὶ οἱ βασιλεῖς περὶ τὰς μουσοργούς, ὡς ὅλον ποιεῖ Παρμενίων ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ, ἣν ἐπέστειλεν αὐτῷ μετὰ Δαμασκὸν ἑλεῖν, καὶ τῆς ἀποσκευῆς τῆ Δαρείου ἐγκρατὴς γενέσθαι. Καταριθμησάμενος ἓν τὰ αἰχμάλωτα γράφει καὶ ταῦτα· Παλλακίδας εὗρον μουσοργοὺς τῷ βασιλέως τριακοσίας εἰκοσιεννέα. Adi ſis *Suidam* ad vocem Μουσοργὸς, & *Macrobium* in *Somn.* Scip. lib. 2. cap. 3.

[1] Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε τὰ μὲν Κυαξάρους διαλαβόντας φυλάττειν, ὡς ἥδει οἰκειοτάτους αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἠδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμουσος δέ τις τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγώ, ὦ Κῦρε, τῶν μουσικῶν ἀκούσας ἑσπέρας, ὧν σὺ νῦν ἔχεις, ἥσθην τε ἡδέως, καὶ ἦν μοι δῶς αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἂν μοι δοκῶ ἥδιον ἢ οἴκοι μένειν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἔστω, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἶμαί σοι πλείω ἔχειν ὅτι με ἠτήσας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις· οὕτως ἐγὼ ὑμῖν [2] δίψω χαρίζεσθαι. Ταύτην μὲν δὴ ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

Et hæc illi quidem egerunt dixerúntque: Cyrus autem Cyaxari *selecta* eos accipere & cuſtodire juſſit, quos ei maximè familiares eſſe nôrat: ac mihi quæ datis, inquit, libens accipio; utetur autem his veſtrûm quilibet, qui eis potiſſimùm indigebit. Et Medus quidam muſicæ ſtudioſus, Ego verò, inquit, cùm audirem veſpere muſicas iſtas mulieres, quas tu nunc habes, voluptatem audiendo percepi; ac ſi *quidem* harum unam mihi dederis, in caſtris verſari, quàm domi manere, jucundius eſſe exiſtimabo. Ego verò, ſubjecit Cyrus, hanc tibi dono, & majorem tibi videor habere gratiam, qui à me petieris; quàm tu mihi, qui *eam* acceperis: uſque adeò vobis gratificari ſitio. Atque ità quidem mulierem accepit is qui petierat.

1 Οἱ μὲν δὴ &c.] Stephanus, Leunclavius, aliíque Librum quintum ab his verbis, in libris multis veteribus, incipere notârunt. Horum in numero ponandus eſt MS. Bodl.

2 Διψῶ χαρίζεσθαι] Διψᾶν hìc, ut paſſim apud profanos auctores, pro *vehementi deſiderio* ponitur. Τὸ μὲν γὰρ διψᾶν ἄδην ἄλλο ἐστὶν, ἢ ἐπιθυμεῖν. Verba ſunt Artemidori *Oneirocrit.* lib. 1. c. 68. quæ cum multis aliis, huc facientibus, exemplis à doctis jam citata video. Eâdem utitur metaphoricâ locutione Matt. 5. 6.—— καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. Nec alius eſt uſus verbi *ſitio* apud Latinos. Cicero ad *Quin. Frat.* lib. 3. *ep.* 5. *Nec honores ſitio, nec &c.* Et *Tuſc. diſput.* l. 5. c. 6. *Ardentiùs ſitire voluptates* dixit. Hujuſmodi exempla paſſim obvia ſunt.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε'.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Ἀράσπην Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ παιδὸς [1] ἑταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδικὴν, ὅτε παρὰ Ἀσυάγους εἰς Πέρσας ἀπῄει) τοῦτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἦν δὲ αὕτη, ἡ γυνὴ Ἀβραδάτα τοῦ Σέσων βασιλέως· ὅτε δὲ ἡλίσκετο τὸ τῶν Ἀσσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὤν, ἀλλὰ [2] πρὸς τὸν Βακτριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ᾤχετο· ἔπεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσσύριος περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Ἀράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελευόμενος δὲ ὁ Ἀράσπης ἐπήρετο, Ε�ώρακας δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἣν με κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, νενίκα [3] ἐξηρέμην σοι αὐτήν·

CYRUS autem arcessito Araspe Medo, (qui erat ei à puero sodalis, & cui vestem quoque Medicam exuens, cùm in Persiam discederet ab Astyage, dederat) ei præcepit, ut sibi & mulierem & tabernaculum adservaret: erat autem *mulier* hæc, Susorum regis Abradatæ uxor: quo verò tempore capta erant Assyriorum castra, maritus ejus in castris fortè non adfuit, sed ad Bactrianorum regem legatus abierat: miserat autem eum Assyrius societatis ineundæ gratiâ; huic enim cum Bactrianorum rege hospitium intercedebat: hanc igitur, donec *eam* ad se reciperet, Araspen adversare jussit. Et Araspes, cùm hoc ei mandatum esset, *Cyrum* interrogans, Vidistine, inquit, mulierem hanc, Cyre, quam me servare jubes? Non profectò, ait Cyrus. Ego verò, inquit *Araspes*, *hanc vidi*, cùm eam tibi seligerem:

1 Ἑταῖρος, ᾧ καὶ &c.] Vide sis lib. 1. p. 41.

2 Πρὸς τὸν βακτριανῶν &c.] Per *Bactrianos* hoc in loco commodè intelligi nequeunt incolæ terræ Bactrianæ, ultra Parthiam & mare Caspium sitæ. Populum autem quendam, sic dictum, a Susianis Assyriisque haud ità longè remotum, hujus postulat Historiæ ratio.

3 Ἐξηρέμην] In MSto Bodl. legitur, Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, νενίκα ἐξηρέμεν, quæ quidem lectio vulgatæ illi ἐξηρέμην antefe-

renda

καὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσήλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, οὐ διέγνωμεν αὐτήν· (χαμαί τε γὰρ ἐκάθητο, καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα) ἐπεὶ δὲ, γνῶναι βουλόμενοι ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῶν ἄλλων, [1] καίπερ καθημένη, κεκαλυμμένη τε καὶ εἰς γῆν ὁρῶσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συνανέστησαν μὲν αὐτῇ πᾶσαι αἱ ἀμφ' αὐτήν· διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν, [2] τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ, τῇ ῥώμῃ. καὶ [3] τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ εὐχημοσύνῃ, καίπερ

ac sanè cùm tabernaculum ejus primùm ingrederemur, eam non agnovimus (nam & humi sedebat, & circum eam ancillæ *sedebant* omnes: & vestem quidem famularum vestibus similem habebat) cùm autem studio cognoscendi quænam esset hera, circumspectaremus universas, mox alias omnes excellere visa est, tametsi sederet, & velata terram intueretur. Postquam verò surgere eam jussimus, consurrexêre cum eâ quæ circum eam erant omnes: tum verò præstabat *hæc*, primùm, majestate, deindè, vigore, & formæ venustate, & speciei decore, licèt

renda videtur: nam cæteris, quæ statim sequuntur, verbis numerum plurativum dat Araspes: atque adeò hoc ipsum verbum paulò infra eodem modo adhibetur, νῦν μέντοι ἐξαιρῶμεν ἀνδρί σε &c.

1 Καίπερ καθημένη &c.] En expressam summi doloris imaginem! Humi Panthéa sedet, ore velato, dejectis in terram oculis. Haud aliam *Judææ captæ* figuram nummi *Vespasiani Titi*que exhibent: vide (nam tanti est) *Addisonum*, politioris humanitatis peritissimum, in *Dialog.* de *Utilit. Numism.* ser. 3. fig. 13. & Illustr. *Spanhem.* Dissert. 4tam. His adde omninò *Isai.* 3. 26. *Psal.* 137. *Lament.* 1. 1, 2, 10.

2 Τῷ μεγέθει, &c.] A *majestate*, seu *proceritate* corporis, Panthéam rectè laudat Araspes: *quippe hominibus barbaris* (Q. Curtii verba sunt, lib. 6. c. 5.) *in corporum majestate veneratio est.* Itaque Sysigambis, *Curt.* l. 3. c. 12. Hephæstionem pro rege habuit, quòd habitu corporis Alexandrum præstaret. De Xerxe etiam memoriæ proditum est ab *Herodoto*, lib. 7. c. 187. neminem in toto ejus exercitu, multis myriadibus delectorum militum constante, fuisse καλλεός τε εἶνεκα, καὶ μεγάθεος, ἀξιονικότερον αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τὸ κράτος. Imò etiam, auctore eodem *Herodoto*, lib. 3. c. 20. Æthiopes solebant regem eligere eum, cujus forma & statura eximiæ essent; τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μείζονά τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Illud verò non barbarorum duntaxat, sed hominum etiam excultissimorum est, corporis majestatem venerari. Hanc certè in *Trajano* suo *Plinius* extollere non omisit: *Jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honos capitis, & dignitas oris,——nonne longè latéque principem ostentant?* Panegyr. non longè ab initio. Nec in suo rege divinus ille Samuel 1. 9. 2. & 10. 23, 24. Vide, si placet, C. *Nepot.* sub finem Vitæ *Iphicratis*, & *Odyss.* σ'. v. 218. Illud autem ῥώμη, quod proximè sequitur, à MSto Bodl. abest; cui tamen, cùm in editis omnibus compareat, locum non inviti damus. Verti solet per *robur*, quod duriusculum, ut in hoc loco, sonat: ipse mallem *firmitatem*, seu *vigorem*. Videtur autem ῥώμη hìc indicare, membra molémque Panthéæ proceritati ejus aptè adeò respondisse, ut facilè cuivis, surgentem & coram stantem adspicienti, conjicere liceret, vigorem illi adfuisse habilem; atque adeò τὸν ἰσχὺν (ut *Herodoti* verbis supra paulò adlatis utar) κατὰ τὸ μέγαθος, i. e. *pro proceritate vires*. Cæterum, verba ista, μέγεθος & ῥώμη, eum ferè corporis habitum repræsentare videntur, quo Penelopen ornavit Minerva, ut augustior jam in Procorum conspectum prodiret illa, majorémque adeò sui admirationem eis moveret:

Καί μιν μακροτέρην καὶ πάσσονα θῆκεν ἰδέσθαι. Odyss. σ'. v. 194.

3 Τῇ ἀρετῇ, &c.] Philelphus reddit, *fortitudine animi*: Leunclavius, *virtute*. At

ἐν ταπεινῷ σχήματι ἐσηκυῖα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταῤῥάζοντα τὰ μὲν κατὰ τῶν πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τὰς ῳδάς. Ὡς δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάῤῥει, ὦ γύναι· καλὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκούομεν καὶ τὸν σὸν ἄνδρα εἶναι, νῦν μέντοι ἐξαιρῆμεν ἀνδρί σε εὖ ἴσθι ὅτι ἅτε τὸ εἶδος ἐκείνῳ χείρονι, ἅτε τὴν γνώμην, ἅτε τὴν δύναμιν· ἀλλ', ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι, ᾧ σὺ ἕσῃ τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσεν ἡ γυνὴ, [1] περικαταῤῥήξασά τε τὸν ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συνανεβόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ ὁμωαί. Ἐν τούτῳ δ' ἐφάνη μὲν αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε

habitu humili induta conſtitiſſet. Etiam lacrimas videre erat ei manantes per veſtes partim, partim ad ipſos uſque pedes. Cúmque natu maximus inter nos diceret. Bono animo ſis, mulier: nam *tametſi* virum tuum tum corporis tum animi bonis ornatum audiamus, tamen viro te modò ſeligimus, quem certò ſcias neque formæ pulchritudine illi cedere, neque ingenio, neque poteſtate: ſed, nos utì quidem arbitramur, ſi quiſquam alius, Cyrus admiratione dignus eſt, cujus tu deinceps eris. Id ubi mulier audivit, veſte ſuperiori abſciſsâ ejulare cœpit; ancillæque unà vociferatæ ſunt. Hìc autem maxima faciei ejus pars adparuit, collum etiam & manus adparuerunt: ſciaſque adeò, Cyre, inquit, tam mihi quàm

huc certè minùs aptè quadrare videntur iſtæ vocis ἀρετὴ notiones: cujus etymon ſi ſpectes, nihil obſtat, quo minùs ei ſignificationem ejuſmodi tribuamus, quam hujus loci ratio poſtulat. Variæ quidem ejus, tam à veteribus quàm à recentioribus, adferri ſolent origines. Iis autem potiſſimùm adſenſerim, qui, *Etymologici M.* Auctore & *Phavorino* præeuntibus, eam deducunt ab ἀρῶ, ἀρέσω, (*placeo*) unde ἀρίστη καὶ ἀριτὴ, ἡ πᾶσιν ἀρέσκουσα. Secundùm hoc etymon, ἀρετὴ commode ſatìs denotare poteſt *eximia quævis ſive corporis ſive animi bona*, quæ ſuſpiciunt, quæ admirantur omnes. Hìc autem *corpus*, amabiléſque formæ dotes, reſpicit: eodémque forſan modo exponi debet apud *Homer.* Odyſ. σ' v. 250.

Εὐρύμαχ', ἤτοι ἐμὴν ἀρετὴν, εἶδός τε δέμας τε,
Ὤλεσαν ἀθάνατοι,——

Sed Euſtathium ad locum audi: Ἀριτὴν δὲ ἐνταῦθα, ἡ μίαν τινὰ λέγει, ἀλλὰ τὸ εὐδαίμον τῆς ζωῆς καὶ μακαριστόν· (hæc notio ἀρετῆς à mente Xenophontis alieniſſima eſt) pergit Euſtathius; ἢ καὶ πᾶσαν γυναικὸς διξιότητα· ἢ μόνον κατὰ φρένας, ὡς Εὐρύμαχος εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ ἔργα καὶ οἰκονομίαν καὶ ὅσα τοιαῦτα. ut nempe vox iſta indicaret, Penelopen ſe ſuáque omnia ſcitè venuſtéque gerendi rationem calluiſſe. Et hujuſmodi quidem interpretationem locus hic Xenophontéus non planè reſpuit. Mallem tamen ἀρετὴν hic exponere per *eximiam formæ pulchritudinem*: nec aliter ſanè, ut dicam quod ſentiam, dicto in Homeri verſu, exponenda videtur. Porrò, ut priora illa verba, μέγεθος καὶ ῥώμην, ad *dignitatem* formæ, viriléque adeò pulchritudinis genus: poſteriora autem, ἀρετὴ καὶ εὐσχημοσύνη, ad *venuſtatem*, quam muliebrem (auctore *Cicer.* Offic. lib. 1. c. 36.) ducere debemus, reſpicere videantur: ità omnibus ſimul conjunctis, Panthéam talem ferè Xenophon exhibet, qualem pictoris manu deſcriptam voluit *Philoſtratus*, *Icon.* lib. 2. 9.

1 Περικατερρήξατο &c.] Sic, Ξιρξ.

Πέπλον δ' ἔρρηξε κολπίαν ἀκμὴν χερῶν,
Æſchyl. *Perſ.* v. 1065.

Hujus verò moris exempla plura legas, lib. 3. p. 135.

καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ γενέσθαι γυναῖκα ἀπὸ θνητῶν τοιαύτην ἐν τῇ Ασίᾳ· ἀλλὰ πάνυ, ἔφη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολύ γε ἧττον, εἰ τοιαύτη ἐστὶν οἵαν σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Οτι, [1] ἔφη, καὶ νῦν σοῦ ἀκούσας ὅτι καλή ἐστιν, εἰ πεισθήσομαι ἐλθεῖν θεασόμενος, ἃ πάνυ μοι σχολῆς οὔσης, δέδοικα μὴ πολὺ θᾶττον ἐκείνη με αὖθις ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἂν ἀμελήσας ὧν με δεῖ πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· [2] Οἴει γάρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸν μὴ βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; Εἰ μέντοι τοῦτο, ἔφη, ὅτως ἐπέφυκε, πάντας ἂν ἠνάγκαζεν ὁμοίως. [3] Ορα, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ ταὐτόν) τῶν δὲ καλῶν, τῶν μὲν ἐρῶσι,

aliis omnibus, eam qui adſpexerant, viſum eſſe, nunquam vel natam eſſe, vel in Aſiâ talem ex mortalibus extitiſſe mulierem: ſed enim, ait, omninò tu eam ſpectabis. Et Cyrus, Imò verò multò minùs, inquit, ſi talis eſt qualem tu prædicas. Quid ità? inquit adoleſcens ille. Quia ſi nunc, ait, poſtquam de te audivi eam eſſe formoſam, perſuadere mihi patiar, ut ad ſpectandum *illam* abeam, cùm non in otio prorsùs ſim, vereor nè multò citiùs illa mihi rursùm perſuadeat, ut ſpectatum redeam; ac deindè neglectis fortaſſe rebus iis quæ mihi gerendæ ſunt, oculis in illam fixis deſideam.

Et adoleſcens riſu ſublato, Exiſtimáſne, Cyre, inquit, formam humanam tantum habere virium, ut nolentem cogat facere, quod *factu* non ſit optimum? Si verò vim hanc, inquit, naturâ habeat forma, omnes eodem modo cogeret. Ignem, inquit, adſpice, ut omnes itidem urat; (nam talis à naturâ eſt) at ex formoſis, alios amare ſolent *homines*,

1 Οτι, ἔφη, καὶ νῦν &c.] Huc reſpicit *Plutarchus*, περὶ πολυπραγμ. T. 2. p. 521. & ſeq. Ο δὲ Κῦρος οὐκ ἐβούλετο τὴν Πάνθειαν ἰδεῖν, ἀλλὰ τοῦ Αράσπου λέγοντος, ὡς ἄξιον θέας εἴη τὸ τῆς γυναικὸς εἶδος. Οὐκοῦν, ἔφη, διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτῆς ἀφεκτέον· εἰ γὰρ ἀπὸ σοῦ πεισθεὶς ἀφικόμην πρὸς αὐτήν, ἴσως ἂν με πάλιν ἀναπείσειεν αὐτὴ καὶ μὴ σχολάζοντα φοιτᾶν θεᾶσθαί τι καὶ παραθεῖσθαι προέμενον πολλὰ σπουδῆς ἀξίων. Deinde geminum Alexandri exemplum ibidem adducit: Ομοίως οὐδὲ Αλέξανδρος εἰς ὄψιν ἦλθε τῆς Δαρείου γυναικὸς, εὐπρεπεστάτης εἶναι λεγομένης, ἀλλὰ πρὸς &c.

2 Οἴει γὰρ &c.] Vocula γὰρ interrogationi hic inſerviens, vim ſuam *cauſalem* amittit. Eodem modo adhibetur, Matt. 27. 23. Ο δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν: Fruſtrà igitur particulam iſtam orationem ideò difficilem reddere arbitratur *Maldonatus*, quia non apparet, cujus rei cauſa reddatur. Nec erat, cur Interpres ille & *Grotius* etiam poſtulationis recuſationem ibi ſubintelligendam ſtatuerent; quaſi dixerit Pilatus, *Non faciam, non crucifigam: quid enim mali patravit?* Nam ſatis liquet, Araſpen nullam hoc loco cauſam ſubjungere, ſed interrogationem duntaxat proponere.

3 Ορα] MS. Bodl. dat ὁρᾷς. quo modo ſi legas, interrogativa erit oratio; eíque, quæ paulò infra occurrit, omninò ſimilis: ὁρᾷς ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον &c. Audi *Socratem* cum Xenophonte de vitandis formoſis diſſerentem, ἀπομν. lib. 2.

τῶν δ' ἄ καὶ ἄλλος γε ἄλλα. Ἐθελούσιον γὰρ, ἔφη, ἐστὶ, καὶ ἐρᾷ ἕκαστος ὧν ἂν βέληται. Αὐτίκα δὲ οὐκ ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· οὐδὲ πατὴρ θυγατρὸς, ἄλλος δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβος καὶ νόμος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Εἰ δέ γ', ἔφη, νόμος τεθείη μὴ ἐσθίοντας μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν, μηδὲ ῥιγοῦν τῷ χειμῶνος, μηδὲ θάλπεσθαι τῷ θέρους, οὐδεῖς ἂν νόμῳ δυνηθείη διαπράξασθαι ἀνθρώπους ταῦτα πείθεσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τούτων κρατεῖσθαι. Τὸ δ' ἐρᾶν, ἐθελούσιόν ἐστιν· ἕκαστος γὰρ τῶν καθ' αὑτὸν ἐρᾷ, ὅσπερ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ ἐθελούσιόν ἐστι τὸ ἐρασθῆναι, οὐ καὶ παύσασθαί ἐστιν ὅταν τις βούληται; Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἑώρακα καὶ κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι' ἔρωτα, καὶ δουλεύοντάς γε τοῖς ἐρωμένοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζοντας, πρίν γε ἐρᾶν, τὸ δουλεύειν, καὶ διδόντας γε πολλὰ, ὧν οὐ βέλτιον αὐτοῖς γέγνεσθαι· καὶ εὐχομένους ὥσπερ καί τινος ἄλλης νόσου ἀπαλλαγῆναι, καὶ οὐ δυναμένους μέντοι ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμένους ἰσχυροτέρᾳ τινὶ ἀνάγκῃ ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδεντο. Παρέχουσι γοῦν ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμένοις πολλὰ καὶ εἰκῆ ὑπηρετοῦντας· καὶ μέντοι οὐδ' ἀποδιδράσκειν ἐπιχειροῦσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττουσι τοὺς ἐρωμένους, μή ποι ἀποδρῶσι.

alios non: & alius alios *amores habet*. Eſt enim, ait, hæc res in voluntate poſita, & unuſquiſque quos vult amat. Ac primùm quidem neque frater ſororem, ſed alius eam, amat; neque pater filiam, ſed alius eam, *amat*. Etenim metus & lex ſatìs ad coërcendum amorem valent. At verò ſi lex, inquit, lata eſſet, ut qui non comedunt, non eſuriant, & qui non bibunt, non ſitiant, útque nec hyeme algeant, nec æſtate caleant, his in rebus ut homines parerent lex nulla poſſet efficere: ſunt enim à naturâ ſic comparati, ut his cedant. Amare verò, in voluntate poſitum eſt: ſiquidem unuſquiſque amat quæ ſibi conveniunt, ut veſtes & calceos. Quî fit igitur, inquit Cyrus, ſi voluntarium quiddam eſt amor, ut *amandi* finem facere non liceat, cùm quis velit? Atqui vidi ego, inquit, qui præ dolore, quem ex amore percipiebant, flerent, & iis, quos amabant, ſervirent; tametſi, priuſquàm amarent, ſervitutem rem valdè malam arbitrarentur; quíque multa largirentur, quibus haud ità commodè carere poterant; *tum* qui optarent ut *amore* non ſecùs atque morbo quodam alio liberarentur, neque tamen liberari poſſent, ſed validiore quâdam neceſſitate fuiſſe conſtrictos, quàm ſi ferro vincti fuiſſent. Quin & ſe *ſuis* amoribus valdè & inaniter obſequioſos exhibent; ac nè quidem aufugere conantur, cùm ejuſmodi habeant mala, ſed etiam amores *ſuos*, nè aufugiant aliquò, obſervant.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποιοῦσι γὰρ, ἔφη, ταῦτα· εἰσὶ μέντοι οἱ τοιοῦτοι, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἶμαι, καὶ εὔχονται μὲν ἀεὶ, ὡς ἄθλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρίων δ' ὄντων μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου, οὐκ ἀπαλλάττονται. Οἱ αὐτοὶ δέ γε οὗτοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειροῦσι, καὶ οὐκ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐπειδάν τι ἁρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἁρπάζοντα, καὶ οὐ συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις; Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγκάζουσιν ἐρᾶν ἑαυτῶν, οὐδὲ ἐφίεσθαι ἀνθρώπους ὧν μὴ δεῖ· ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν, οἶμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστι, κἄπειτα ἔρωτα αἰτιῶνται· οἱ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπιθυμοῦντες καὶ χρυσίου καὶ ἵππων ἀγαθῶν καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἁπάντων τούτων ῥᾳδίως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἅπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. Ἐγωγ' ἄν, ἔφη, ταύτην ἑωρακὼς, καὶ πάνυ μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρὰ σοί εἰμι, καὶ ἱππεύω, καὶ τἄλλα τὰ ἐμοὶ προσήκοντα ἀποδίδωμι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· ἴσως γὰρ θᾶττον ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε συσκευάζεσθαι ἄνθρωπον. Καὶ πυρὸς γάρ τοι ἐστὶ θίγοντα μὴ εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως δὲ ἔγωγε ὅτε πυρὸς ἑκὼν

Et adoleſcens ad hæc, Faciunt verò, quæ dicis, ait: ſunt nimirùm hujuſmodi homines, inquit, ſocordes; quocirca, utì opinor, ſemper etiam mori optant, ut miſeri: cúmque rationes è vitâ excedendi ſint innumeræ, non *tamen* excedunt. Et illi ſanè ipſi furari quoque conantur, & ab alienis haud abſtinent: verùm ubi quid rapuêre vel furto ſubtraxêre, nonne vides ipſe, inquit, te primùm, tanquam ſi nemo neceſſitate coactus furtum faceret, furantem rapientémque accuſare, neque veniam dare, ſed pœnam ſumere? Sic quidem certè, ait, neque formoſi ſe amare cogunt homines, nec ea adpetere quæ adpetenda non ſunt: ſed miſeri ſtolidíque homunciones ab omnibus, utique, cupiditatibus ſuperantur, ac deinde culpam in amorem conferunt: at honeſti probíque viri, etſi & aurum, & equos bonos, & mulieres formoſas expetant, tamen ab his omnibus facilè ſemet abſtinere poſſunt, ut præter æquum ea non adtingant. Ego quidem certè, inquit, quamvìs hanc conſpexerim, pérque mihi venuſta viſa ſit, tibi tamen adſum, & equito, & cætera quæ mei ſunt officii præſto. Ità profectò, inquit Cyrus; fortaſſe enim diſceſſiſti citiùs & ante id tempus, quo naturâ ſolet amor machinis ſuis homines occupare. Nam fieri poteſt, ut etiam ignem quis tangens non ſtatim uratur, & ligna non ſtatim *flammâ concepta* fulgent: ego tamen nec ignem

εἶναι ἅπλομαι, ἔτε τὲς καλὲς ἐσορῶ. Οὐδὲ γέ ζοι ζυμβελεύω, ἔφη, ὦ Αράσπα, ἐν τοῖς καλοῖς ἐᾶν τὴν ὄψιν ἐνδιαλρίβειν· εἰς τὸ μὲν ῶῦρ τὲς ἁπλομένες καίει, οἱ δὲ καλοὶ κὴ τὲς ἄποθεν θεωμένες ὑφάπλεσιν, ὥςε αἴθεσθαι τῷ ἔρωλι. Θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἅδε ἦν μηδέπολε ωαύσωμαι θεώμενος, ἐ μὴ κραλεθῶ, ὥςε ωοιεῖν τι ὧν μὴ χρὴ ωοιεῖν. Κάλλισα, ἔφη, λέγεις· φύλαλε τοίνυν, ἔφη, ὥσπερ ζε κελεύω, κὴ ἐπιμελᾶ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν κὴ ωάνυ ἡμῖν ἐν καιρῷ τι γένοιλο αὕτη ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν·

Ο δὲ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὁρῶν ὑπερκαλλῆ τὴν γυναῖκα, ἅμα δὴ αἰσθόμενος τὴν καλοκἀγαθίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θεραπεύων αυτὴν, κὴ οἰόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα κὴ αἰσθανόμενος ἐκ ἀχάριςον ὖσαν, ἀλλ' ἀνλεπιμελεμένην διὰ τῶν αὐτῆς οἰκελῶν ὡς κὴ εἰσιόνλι εἴη αὐτῷ τὰ δέονλα, κὴ, εἴ ωοτε ἀσθενήσειεν, ὡς μηδενὸς ἂν δέοιλο· ἐκ ωάνλων τέτων ἠλίσκελο ἔρωλι, κὴ ἴσως ἀδὲν θαυμασὸν ἔπασχε. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ὕτως ἐπράτλετο· Βελόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθέλονλας μένειν μεθ' ἑαυλῦ τές τε Μήδες κὴ τὲς συμμάχες, συνεκάλεσε ωάνλας τὲς [1] ἐπικαιρίες· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

ultrò tangere, nec formoſos adſpicere, ſoleo. Nè tibi quidem conſulo, Araſpa, inquit, ut oculos formoſis *diutius* immorari ſinas: nam ignis quidem *non niſi* tangentes urit, at formoſi etiam eos, qui è longinquo ſpectant, adeò accendunt, ut amore flagrent. Bono ſis animo, Cyre, ait, nequaquam *enim* futurum, ipſe uti adeò captus ſim, nè quidem ſi nunquam *hanc* ſpectare deſinam, ut aliquid, fieri quod non oporteat, admittam. Rectiſſime, inquit, ais; atque adeò *hanc mihi* adſervato, inquit, quemadmodùm te jubeo, ejúſque curam gerito: nam fortaſſe mulier hæc oblatâ aliquando occaſione magno nobis uſui fuerit. Et tum quidem his dictis à ſe invicem diſceſſerunt:

Adoleſcens autem ille, tum quòd eximiâ pulchritudine mulierem videret, tum quòd ejus excellentem bonitatem animadverteret, tum autem quòd eam coleret, ſéque ei gratificari putaret, tum etiam quòd illam non ingratam eſſe ſentiret, ſed quæ viciſſim per famulos ſuos curam adhiberet, ut *ad ſe* introëunti neceſſaria ſuppeterent, &, ſi quando ægrotaret, nihil ut ei deeſſet: ex his omnibus *factum eſt*, ut amore caperetur; nec mirum aliquid ei fortaſſis accidit. Atque hæc quidem hoc modo gerebantur. Cùm autem Cyrus & Medos & *cæteros* ſocios ultrò ſecum manere vellet, convocavit omnes, qui ad negotium quod erat agendum opportuni erant; & ubi conveniſſent, hujuſmodi verba fecit:

1 Επικαιρίους] Scil. *homines*, Stephano interprete, *rebus agendis & conficiendis negotiis idoneos*: quaſi dicas, *eos quibus opportunè committi rerum agendarum cura poſſit a*

" Ανδρες Μῆδοι καὶ ξύνλες οἱ παρόνλες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα ζα-
" φῶς ὅτι ἔτε χρημάτων δεόμενοι ζὺν ἐμοὶ ἐξήλθελε, ἔτε κυ-
" αξάρει νομίζονλες τῦτο ὑπηρελεῖν· ἀλλ' ἐμοὶ βελόμενοι τῦτο
" χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ τιμῶνλες, καὶ νυκλοπορεῖν καὶ κινδυνεύειν ζὺν
" ἐμοὶ ἠθελήσαλε. Καὶ χάριν τύτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μὲν, [1] εἰ
" μὴ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ ἔπω ἀξίαν δύναμιν ἔχειν μοι δοκῶ.
" Καὶ τῦτο μὲν ἂν αἰσχύνομαι λέζων· τὸ δὲ, Ην μένηλε παρ'
" ἐμοὶ, ἀποδώσω, εὖ ἴσε ὅτι τῦτο αἰσχυνοίμην ἂν εἰπεῖν· (νο-
" μίζοιμι γὰρ ἐμαυλὸν ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα [2] ἕνεκα τῦ ὑμᾶς
" ἐθέλειν μᾶλλον παρ' ἐμοὶ καλαμένειν) ἀνλὶ δὲ τύτυ τάδε λέγω·
" ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, κἂν ἤδη ἀπίνλε Κυαξάρει πειθόμενοι, ὅμως ἤν
" τι ἀγαθὸν πράξω, πειράσομαι ἄτω ποιεῖν, ὥσε καὶ ὑμᾶς
" ἐμὲ ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ἄπειμι· ἀλλὰ καὶ [3] Υρκα-
" νίοις, οἷς τὰς ὅρκυς καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω, καὶ ἔπολε
" τύτυς προδιδὰς ἁλώσομαι. Καὶ τῷ μὲν νῦν ταῦτα διδόντι
" ἡμῖν Γωβρύᾳ καὶ τείχη καὶ χώραν καὶ δύναμιν, πειράσομαι

" Equidem, Medi vósque omnes qui adeſtis, certò ſcio, non ob
" penuriam pecuniæ vos mecum egreſſos eſſe, nec quòd exiſtima-
" retis in hoc Cyaxari inſervitum iri: ſed quia mihi hoc gratificari,
" méque honore proſequi velletis, libitum eſt vobis mecum & noctur-
" num iter ingredi & adire pericula. Quas ob res vobis equidem
" gratiam habere *debeo*, ni injuſtus eſſe *velim*, necdum tamen pro me-
" ritis veſtris referendi facultatem habere mihi videor. Et hoc quidem
" minimè pudet dicere: illud verò, Si mecum manſeritis, referam, il-
" lud utique *inquam*, dicere mihi pudor eſſet; (nam exiſtimarem vi-
" deri poſſe, me dicere hæc eam ob cauſam, ut libentiùs apud me re-
" manere velletis) at pro illo hæc dico; Ego nempe apud vos, etiamſi
" nunc Cyaxari morem gerendo diſceſſeritis, id efficere conabor, ſi
" quid proſperè geſſero, ut vos ipſi me laudetis. Non enim ipſe qui-
" dem *jam* diſcedo; ſed Hyrcaniis, quibus & jusjurandum & dextram
" dedi, fidem præſtabo, neque unquam committam ut hos prodidiſſe
" convictus ſim. Atque etiam facere conabor, nè Gobryam, qui
" modò & munitiones & regionem & copias nobis tradidit, unquam

poſſit: vel *eos qui pro loco & tempore promptum ſemper & paratum habent conſilium.* Vide ſis quæ de hoc vocabulo lib. 3. pag. 163. notavimus.

1 Εἰ μὴ ἀδικῶ] Stephanus legit εἴγε μὴ &c. Nos Leunclavium, edit. *Eton.* & MStum Bodl. ſecuti ſumus.

2 Εοικέναι λέζοντι &c.] Ità repoſuimus, MSti Bodl. & edit. *Eton.* fide nixi. Legunt aliter Leunclavius & Stephanus; ſic nimirum ille: ——εοικέναι λέζοντα ταῦτα τύτυ ἕνεκα τῦ &c. hic autem; —— εοικέναι λέγοντι ταῦτα τύτυ ἕνεκα τῦ &c. Utrique tamen illud τύτυ meritò ſuſpectum erat: & pro λέγοντα Leunclavius in margine λέγοντι ſcripſit; quod jure optimo in contextu locum ſibi vendicat.

3 Υρκανίοις] MSti Bodl. & editionis Stephanianæ lectio eſt; cùm cæteri libri typis excuſi minùs rectè habeant, Υρκανίους.

" ποιεῖν μήποτε μεταμελῆσαι τῆς πρὸς ἐμὲ ὁδοῦ. Καὶ τὸ μέγιστον
" δὴ, ὅτῳ περιφανῶς τῶν θεῶν διδόντων ἀγαθὰ, καὶ φοβοίμην
" ἂν αὐτοὺς καὶ αἰσχυνοίμην ἀπολιπὼν ταῦτα εἰκῆ ἀπελθεῖν.
" Ἐγὼ μὲν ἔν, ἔφη, ὅτῳ ποιήσω· ὑμεῖς δὲ [1] ὅπως γινώσκετε,
" ὅτῳ καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ." Ὁ μὲν
ὅτως εἶπε.

Πρῶτος δὲ, [2] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς τοῦ Κύρου εἶναι, πρὸς
ταῦτα ἔλεξεν, [3] Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βασιλεὺς μὲν
γὰρ ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι, ὅδεν ἧττον ἢ ὁ ἐν τῷ σμή-
νει φυόμενος τῶν μελιττῶν ἡγεμών· [4] Ἐκείνῳ τε γὰρ ἀεὶ αἱ μέλιτται

" itineris ad me *susceptì* pœniteat. Quod denique maximum est, cùm
" dii tam manifestè bona nobis largiantur, & metus eorum, & pudor
" retinere me debet, quo minùs relictis his temerè discedam. Ego
" quidem certè, inquit, ità sum facturus: vos verò, quod vobis visum
" fuerit, facite: & mihi, vestra quæ sententia sit, indicate." Hæc ejus verba fuerunt:

Is autem, qui Cyri se cognatum esse dixerat aliquando, primus ad hæc respondens, Ego verò *mea quæ sit sententia dicam*, rex, inquit: (nam regem sanè naturâ nihilo te minùs extitisse arbitror, quàm ille *rex est*, qui dux apum in alveo nascitur. Illi enim semper apes

1 Ὅπως γινώσκετε,] Sic, probante Stephano, rescripsi; cùm anteà legeretur γινώσκητε. Vulgò etiam in editis καὶ inter ὅπως & γινώσκητε occurrit: quod tamen, cùm à MSto Bodl. & *Eton.* edit. absit, eradendum censuimus.

2 Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς &c.] De quo vide lib. 1. p. 42.

3 Ἀλλ' ἐγὼ μὲν &c.] Torsit hic locus eruditorum ingenia: cui cùm explicando dederunt operam, in diversas abiêre partes. Stephanus, post βασιλεῦ, nihil deesse, sed ex præcedentibus subaudiendum putat, τὸ ἐμοὶ δοκεῖν ἐρῶ. Leunclavius contrà, cui nempe Stephani minùs placuerat interpretatio, sic à Xenophonte scriptum judicat: Ἀλλ' ἐγὼ μέν φημι, ὦ βασιλεῦ. *quippe*, inquit, *nec opus est alioquin illo* ἔφη, *cum præcesserit* ἔλεξεν. At quis, amabo, qui in scriptis Xenophontéis non planè hospes sit, Leunclavium, hâc ratione adlatâ, conjecturam suam satìs confirmâsse putaverit? cùm unaquæque ferè pagina, plura τοῦ ἔφη, post εἶπεν, ἔλεξεν, &c. redundantis exempla suppeditet. Ad *Æmil. Portum* transeamus: qui locum proculdubiò mutilum esse statuit, atque ex præcedentibus colligendum, quomodo integer fieri possit: Sic nimirum: Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, ὅτῳ καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ. Mihi quidem adeò non mutilus videtur hic locus, ut eum ad affectus loquentis pulchrè adcommodatum arbitrer. Hujus nimirum pectus admiratione & amore Cyri jam diu fervet; gestit itaque in ejus laudes properare; responsionis integræ ei statim reddendæ immemor. Quam tamen in proclivi est, de istis Cyri verbis, ὑμεῖς δὲ ὅπως γινώσκητε, ὅτῳ καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ, commodè satis hoc modo supplere; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἔφη, ὅπως γινώσκω, ὅτῳ καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ· καὶ τὸ ἐμοὶ δοκεῖν ἐρῶ. Scilicet, ut post parenthesin finitam pergit: ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ, καὶ &c.

3 Ἐκείνῳ τε γὰρ &c.] Hâc de re *Maronem* audi, Georg. l. 4. v. 210. & seq.

Præterea regem non sic Ægyptus, & ingens
Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaspes,
Observant.

Et, v. 107.

—*non illis* (regibus) *quisquam cunctantibus altum*

Ire

ἐκῆσαι πείθονται· ὅπῃ δ' ἂν μένῃ, καὶ ἀδεμία ἐνλεῦθεν ἀπέρχεται· ἢν δέ πᾳ ἐξίῃ, ἀδεμία αὐτῆ ἀπολείπεται· ἕτω δεινός τις αὐταῖς ἔρως τῆ ἄρχεσθαι ὑπ' ἐκείνᾳ ἐγγίγνεται. Καὶ πρὸς σὲ δέ μοι δοκῆσι παραπλησίως πως οἱ ἄνθρωποι ἔτοι διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε παρ' ἡμῶν ἀπῄεις, τίς Μήδων ἢ νέος ἢ γέρων σε ἀπελείφθη, τῆ μή σοι ἀκολυθεῖν, ἕως ὅτε Ἀσυάγης ἡμᾶς ἀπέστρεψεν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ Περσῶν βοηθὸς ἡμῖν ὡρμήθης, σχεδὸν αὖ[1] ὁρῶμεν τὺς φίλυς σε πάνλας ἐθελυσίυς συνεπομένυς. Ὅτε δ' αὖ τῆς δεύρο στρατείας ἐπεθύμησας, πάνλες σοι Μῆδοι ἑκόνλες ἠκολύθησαν. Νῦν δ' αὖ ἅτως ἔχομεν, ὡς σὺν σοὶ μὲν ὅμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄνλες θαῤῥῶμεν, ἄνευ δὲ σῆ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβύμεθα) οἱ μὲν ἄλλοι ὅπως ποιήσυσιν, αὐτοὶ ἐροῦσιν· ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κραλῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ, καὶ ὁρῶνλές σε ἀνεξόμεθα, καὶ παρλερήσομεν ὑπὸ σῆ εὐεργελύμενοι.

Ἐπὶ τύτοις ὁ Τιγράνης ἔλεξεν ὧδε, Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μή τι

ultro parent; ac quocunque loco manserit, ab eo nulla earum discedit; quòd si aliquò prodierit, nulla ipsum deserit: tam mirificus eis amor illius obtemperandi imperio innascitur. Eodem propè modo erga te quoque mihi hi homines adfecti esse videntur. Namque ubi à nobis in Persiam proficiscebare, quisnam Medorum vel juvenis vel senex à te abfuit, quo minùs te sequeretur, donec Astyages nos *ad se* reverti jussit, Postquam verò è Perside nobis subsidio profectus es, videmus iterum amicos tuos propè omnes te sponte suâ sequi. Cùm rursùs expeditionem in hæc loca suscipere cupivisti, omnes te Medi libentes secuti sunt. Et nunc adeò sic adfecti sumus, ut te quidem præsente, tametsi in hostico versemur, simus animosi, absque te domum reverti metuamus) itaque cæteri quid facturi sint, ipsi exponent; ego verò, Cyrè, atque illi qui meâ in potestate sunt, manebimus apud te; te intuendo *quævis* sustinebimus, te nos beneficiis adficiente *nihil non* toleranter feremus.

Post hæc Tigranes ita loquutus est, Nolim mireris, ait, Cyre, quod

Ire iter, aut castris audebit vellere signa. item. v. 215. & seq.

Ille (rex) *operum custos, illum admirantur, & omnes*
Circumstant fremitu denso, stipántque frequentes,
Et sæpè &c.

" Mira plebei, *inquit Plinius*, circa eum " (*regem*) obedientia. Cùm procedit, unà " est totum examen, circáque eum globatur, cingit, protegit, cerni non patitur " ——Cùm processêre, se quæque proximam illi cupit esse, & in officio conspici gaudet——Ubicunque ille consedit, ibi cunctarum castra sunt." *Natur. Histor.* lib. 11. c. 17.

1 Ὁρῶμεν] Ità Stephanus & Leunclavius: *Etonensis* aliæque editiones pessimè ὁρῶ μὲν repræsentant. Liber autem *Budensis*, teste Leunclavio, habet ἰωρῶμεν· nec malè: cùm ι illud facilè, propter vocalem antecedentem, excidere poterat.

θαυμάσῃς ἂν ἐγὼ σιγῶ· [1] ἡ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, οὐχ ὡς βουλεύσουσα παρεσκεύασαι, ἀλλ' ὡς ποιήσουσα ὅ, τι ἂν παραγγέλλῃς. Ὁ δὲ Ὑρκάνιος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίην τὴν βούλησιν εἶναι, τὸ μὴ ἐᾶσαι ὑμᾶς μέγα εὐδαίμονας γενέσθαι· ἀνθρωπίνη δὲ γνώμη τίς ἂν ἢ φευγόντων πολεμίων ἀποτρέποιτο, ἢ ὅπλα παραδιδόντων οὐκ ἂν λαμβάνοι, ἢ ἑαυτὸς παραδιδόντων καὶ τὰ ἑαυτῶν οὐκ ἂν δέχοιτο; ἄλλως τε καὶ τὸν ἡγεμόνα ἡμῖν ὄντα τοιοῦτον, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ (ὡς ὄμνυμι ὑμῖν πάντας τοὺς θεοὺς) εὖ ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἥδεσθαι ἢ ἑαυτὸν πλουτίζων. Ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες ἡμᾶς· καὶ οἶκαδε ὅταν ἀπιέναι καιρός σοι δοκῇ εἶναι, σὺν σοὶ ἡμᾶς ἀπάγαγε. Ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἀκούσας, ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, αἰτοῦμαί σε, δός μοι τοὺς ἐμὲ τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιοῦντα. Ἐκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἄλλους φυλακὰς καταστήσαντας, ἀμφ' αὐτοὺς ἤδη ἔχειν, τοὺς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν τὰς σκηνὰς, τοῖς μὲν ἱππεῦσι τὰς τούτοις πρεπούσας, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τούτοις ἀρκούσας· καὶ ὕστω καλασῆσασθαι ὅπως ποιοῦντες οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς ἅπαντες τὰ δέοντα φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις, καὶ

taceam: animus enim meus non ad conſultandum paratus eſt, ſed ad faciendum quicquid imperaveris. Hyrcanius autem, Dicerem equidem, Medi, inquit, ſi jam diſcederetis, numinis id *alicujus* voluntate fieri, quod valdè beatos vos fieri non ſineret: humanæ enim mentis judicium quod adtinet, quis ſe vel ab hoſtibus fugientibus averteret, vel arma his ea tradentibus non caperet, vel eoſdem ſe cum rebus ſuis dedentes non reciperet? præſertim cùm ejuſmodi ducem habeamus, qui mihi videtur (quod juratus deos omnes teſtor) beneficiis in nos conferendis magìs quàm ſeipſo locupletando delectatus. Tum deinde Medi omnes hæc dixerunt, Tu nos eduxiſti, Cyre; domúmque *adeò* reverti ubi tibi viſum erit commodum, tecum nos abducito. Cyrus autem hæc cùm audîſſet, votum hoc adjecit, Te verò, maxime Jupiter, oro, fac ut eos qui honore me proſequuntur, beneficiis ſuperem. Deinde præcipit ut cæteri quidem locatis excubiis corpora curarent, Perſæ verò tabernacula diſtribuerent, equitibus *nempe* ea quæ his convenirent, peditibus quæ his ſufficerent, ut etiam res ità conſtituerent, ut univerſi, qui in tabernaculis eſſent, neceſſaria conficerent, ac Perſis ad ordines *ipſorum* adferrent, &

[1] Ἡ γὰρ ἐμὴ &c.] Stephanus & Leunclavius dant, ἡ γάρ μοι ψυχὴ, &c. Ille tamen rectè conjecit, Xenophontem potiùs ſcripſiſſe ἡ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, vel ἡ γάρ μου ψυχὴ, aut etiam ἡ γὰρ ψυχή μου. MS. Bodl. ἡ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, &c. quod ſufficere putat Stephanus; cùm pronomen μου vel ἐμὴ facilè ſubaudiri poſſit. Nos, librum *Eton.* ſecuti, pronomen exhibendum duximus.

τὰς ἵππους τεθεραπευμένας παρέχωσι· Πέρσαις δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλεμον ἐκπονεῖν. Ταύτην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν διήγαγον.

Πρωὶ δ' ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππου, καὶ οἱ Περσῶν ἱππεῖς, γεγενημένοι ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· οἱ δὲ τὰ [1] τούτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τούτοις εἵποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ στρατιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἐκασον δὲ ἐκέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνηται ὄπισθεν, ἢ τῶν μετώπου πρόσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ὄντων ἀλίσκηται, κολασθήσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς τῷ Γωβρύου χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερίσχυρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα, ὡς ἂν κράτιστα ἀπομάχοιντο· καὶ βοῦς δὲ πολλοὺς καὶ πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ ἐρύματα προσηγμένα ἑώρων. Πέμψας δὲ ὁ Γωβρύας ἐκέλευσε τὸν Κῦρον, περιελάσαντα [2] ἰδεῖν ᾗ ἡ πρόσοδος εὐπετεστάτη, εἶσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινὰς, οἵτινες [3] αὐτῷ τὰ ἔνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν.

equos *eis* curatos exhiberent; Perſis autem nihil aliud negotii eſſet, quàm utì res bellicas elaborarent. Hoc modo diem hunc exegerunt:

Manè autem cùm ſurrexiſſent, iter ad Gobryam ingreſſi ſunt, Cyrus quidem equo vectus, cum Perſarum equitibus, qui jam ad duo millia excreverant: hos ſequebantur qui ſcuta & copidas eorum habebant, numero *eis* pares. Itidem exercitus reliquus inſtructus iter faciebat. Præcepit autem *Cyrus*, utì quiſque famulis ſuis novitiis futurum diceret, ut quiſquis eorum vel poſt agminis extremi cuſtodes conſpiceretur, vel ante frontem, vel ab utrovis latere extra eos qui eſſent in ordine deprehenderetur, pœnas daret. Poſtridiè circa veſperam ad caſtellum Gobryæ perveniunt, & munitionem quàm firmiſſimam vident, & in mœnibus parata omnia, quæ ad propulſandos hoſtes erant aptiſſima: quin etiam boves multos, permultúmque pecus ſubter munitiones adductum cernebant. Gobryas autem miſit qui Cyrum hortaretur, ut equo circumvectus diſpiceret, ubinam acceſſus eſſet facillimus; atque etiam ex fidis quoſdam hominibus intrò ad ſe mitteret, qui renuntiarent ei, quæ intus vidiſſent.

1] Τούτων γέρρα καὶ &c.] Vide quæ notavimus ad φιλὰς μαχαίρας, p. 235.

2 Ἰδεῖν ᾗ &c.] Ità Stephanus & editio *Eton.* quam lectionem, margini editionis ſuæ adſcriptam, in verſione expreſſit Leunclavius; licèt in contextu excudendo ſecutus fuerit edit. *Ald. Florent.* quæ dant ——ἰδεῖν εἰ ἡ πρόσοδος &c.

3 Αὐτῷ] In editionibus *Ald. Flor. Eton. Leuncl.* & MSto Bodl. αὐτῶν legitur. Ego verò Stephanum libens ſequutus ſum; qui, re ipsâ duce, reponendum curavit αὐτῷ, quod Muretus & Leunclavius ipſe tandem recipiendum viderunt.

Ο δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν, Αλλ' ἐγώ σοι μὲν καὶ τότε ὑπεσχόμην, ἀψευδήσοντός σε τιμωρήσειν εἰς δύναμιν· νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν· καὶ ταύτῃ ὑπισχνέμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχωμαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ, ὃς ἂν γήμῃ αὐτήν. Εν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ, ἀνθ' ὧν ἐγὼ σοὶ ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ᾗ πλεῖστά ἐσιν, οὐδὲ τὰ πανταχοῦ, ἀντὶ τούτου ὧν σύ μοι δεδώρησαι, ἥδιον ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τί ποτε τοῦτο εἴη, καὶ ὑποπτεύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, ὅτως ἤρετο, Καὶ τί τοῦτ' ἐσὶν, ἔφη, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος [1] ἀπεκρίνατο, ὅτι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πολλοὺς μὲν οἶομαι εἶναι ἀνθρώπους, οἳ οὔτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοιεν, οὔτε ἀδικεῖν, οὔτε ἂν ψεύδοιντο ἑκόντες εἶναι· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι πρόεσθαι μήτε χρήματα πολλὰ, μήτε τυραννίδα, μήτε τείχη ἐρυμνὰ, μήτε τέκνα ἀξιέραστα· ἀποθνήσκουσι πρότερον πρὶν δῆλοι γενέσθαι οἷοι ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνὰ, καὶ πλοῦτον πανοδαπὸν, καὶ δύναμιν

Ad hæc reſpondit Cyrus, Equidem tibi nunc etiam pollicitus ſum, me ultorem tibi, ſi minimè mendax eſſes, pro viribus futurum: nunc verò cùm te veracem jam videam, reus ſum promiſſi; quin & huic polliceor eadem hæc me diis juvantibus facturum. Ac pecunias quidem iſtas, inquit, accipio, & huic puellæ, atque illi, cum quo nuptura eſt, eas dono. Unum verò munus abs te accipiens diſcedam, pro quo nè quidem ea quæ in Babylone ſunt, ubi *ſanè* plurima ſunt, nec quæ ſunt uſpiam, pro illo *inquam* tu quod mihi donâſti, libentiùs habiturus ſim ac diſceſſurus. Et Gobryas miratus quid tandem illud eſſet, ac ſuſpicatus an filiam diceret, interrogavit, Quid iſtud eſt, Cyre? Et reſpondens Cyrus, Multos arbitror eſſe homines, ait, Gobrya, qui nec impii, nec injuſti eſſe velint, ac ſponte ſuâ nè quidem mentiantur aut fallant: ſed quia nemo poteſtati eorum permittere voluerit nec magnam pecuniæ vim, nec regnum, nec caſtella munita, nec liberos amari dignos, *eò fit* ut prius moriantur, quàm quales ſint cognoſci poſſit: tu verò, cùm mihi jam caſtella munita, & omnis generis opes, & copias

Ponder. & *Menſ.* lib. 2. *Caſp. Eiſenſchmid. Diſquiſ.* de *Menſ.* & *Pond.* & eruditiſſimum Epiſcopum *Bathonio-Wellens.* qui nuperrimè argumentum hoc tractavit, aliámque de origine vocis אורכנים 1 *Paralip.* 29. 7. & 1 *Eſd.* 8. 27. ſententiam propoſuit.

1 Απεκρίνατο, ὅτι, &c.] Vocula ὅτι hìc & alibi ſæpè redundat; præſertim poſt verba *dicendi*, & ſimilia. Itaque nihil neceſſe eſt ut pleonaſmum hunc, cùm apud ſacros Scriptores occurrat, ex Hebraïco idiomate, τὸ כי eodem ferè modo redundans, exhibenti, repetamus. Vide Matt. 9. 18. Marc. 1. 37. 5. 35. 6. 4, 15. 10. 33. 16. 7. Act. 27. 10.

τὴν σὴν, καὶ θυγατέρα ἀξιόλογον ἐγχειρίσας, ποιήσας με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι ἔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους ἐθέλοιμι, ἔτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκεν, ἔτε συνθήκας ψευδοίμην ἂν ἑκὼν εἶναι. Τοῦτ' ἴσθι ἐγώ σοι, εὖ ἴσθι, ἕως ἀνὴρ δίκαιος ὦ, καὶ δοκῶν εἶναι τοιοῦτος ἐπαινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, οὔποτ' ἐπιλήσομαι· ἀλλὰ πειράσομαι σε ἀπολιμπάνεσθαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις ἀξίου ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοὶ, ὧν ὅστις γαμεῖ αὐτὴν, εἰ μέντοι χρήματα ἕξει τοσαῦτα ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τούτων, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴσθι ὅτι εἰσί τινες αὐτῶν, οἳ ὧν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, οὐδὲ μικρὸν τούτων ἕνεκα σε μᾶλλον θαυμάσουσιν· ἐμὲ δὲ ζηλοῦσι νυνὶ, καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπιδεῖξαι ὡς σοφοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις οὐδέποτ' ἂν ὑφεῖντο ζῶντες, εἰ μὴ θεὸς βλάπτοι· ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι οὐδ' ἂν τὰ Σύρων, φησὶ τοῖς ἐμοῖς, καὶ Ασσυρίων πάντα προέλοιντο· τοιούτους ἄνδρας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καθημένους. Καὶ ὁ Γωβρύας ἐπιγελάσας. Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, δεῖξόν μοι ποῦ ἔτοί εἰσιν, ἵνα σε τούτων τινὰ αἰτήσωμαι παῖδά μοι γενέσθαι. Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν

tuas, & filiam dignam *sanè* quam sibi quis adquirat, in manus tradideris, fecisti ut apud omnes homines constet, eum me esse, qui nec in hospites impius esse velim, nec pecuniæ causâ injustus, nec in servandis pactis, quod me quidem volente sit, fallax. Igitur hujus ego tibi, sat scito, donec vir justus ero, &, talis quòd esse videar, laudem ab hominibus consequar, nunquam obliviscar; sed omnibus te rebus honestis *bonisque* vicissim ornare conabor. Neque verendum est tibi, inquit, filiam quod adtinet, nè viro sis carituras, qui hâc dignus sit: nam multi mihi præstantésque sunt amici, quorum quisquis *tandem* hanc duxerit, an tantas sanè habiturus sit pecunias, quantas tu largiris, vel etiam alias eis multò plures, dicere nequeo: te verò certò scire volo, esse quosdam inter eos, qui ob pecunias quas tu largiris, nè tantillo quidem magìs te sint admiraturi: me autem hoc tempore suspiciunt *beatúmque prædicant*, & omnes deos precantur, ut iis aliquando demonstrare liceat, se quoque nihilo minùs quàm me, fideles amicis esse, hostibus nunquam cessuros, dum vitâ fruuntur, nisi numen obstet: virtuti verò & existimationi bonæ, nè Syrorum quidem & Assyriorum omnia bona, tuis addita, prætulerint: tales viros certò scias hìc jam consedisse. Hìc cùm adrisisset Gobryas, Per deos immortales, inquit, indica mihi, Cyre, ubinam illi sint, quò petam ut mihi per te liceat horum aliquem sumere generum. Nihil profectò, ait *Cyrus*, opus

ἐμὲ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ' ἢν ζὺν ἡμῖν ἕπῃ, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλῳ δεικνύναι αὐτῶν ἕκαστον.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν δεξιάν τ' ἔλαβε τὸν Γωβρύα, καὶ ἀναστὰς ἐξῆει, καὶ τὸς ζὺν αὐτῷ πάντας ἐξήγαγε· καὶ πολλὰ δεομένε τὸν Γωβρύα ἔνδον δειπνεῖν, οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδείπνει, καὶ τὸν Γωβρύαν ζύνδειπνον [1] παρέλαβεν. Ἐπὶ στιβάδος δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πότερον οἴει εἶναί σοι πλείω ἢ ἡμῶν ἑκάστῳ στρώματα; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὑμῖν νὴ τὸν Δί' εὖ οἶδ' ὅτι στρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλίναι, καὶ οἰκία γε πολλῷ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς· οἵ γε οἰκίᾳ μὲν χρῆσθε γῇ τε καὶ ἀρανῷ, κλίναι δ' ὑμῖν εἰσιν ὁπόσαι γένοιντ' ἂν εὐναὶ ἐπὶ γῆς· στρώματα δὲ νομίζεις οὐκ ὁπόσα πρόβατα φύει ἔρια, ἀλλ' ὁπόσα φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον ὁ Γωβρύας ζυνδειπνῶν αὐτοῖς, ὁρῶν τὴν φαυλότητα τῶν παραληθεμένων βρωμάτων, πολὺ [2] σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν.

fuerit ex me ſciſcitari, ſed ſi nos ſequaris, poteris ipſemet etiam alteri quemlibet horum oſtendere.

Hæc loquutus, Gobryæ dextram prehendit, & ſurgens abiit, ſuóſque omnes eduxit: cúmque multùm *eum* Gobryas rogâſſet, intus utì cœnaret, noluit; ſed in caſtris cœnavit, & Gobryam ſibi in cœnâ ſocium adhibuit. Cum autem ſuper toro herbarum frondiúmque diſcubuiſſet, ſic eum interrogavit, Dic mihi, Gobrya, inquit, utrùm exiſtimas plura tibi eſſe ſtramenta, quàm cuique noſtrûm? Et ille, Vobis profectò, inquit, plura ſunt tum ſtragula, tum lecti; & domus ſanè veſtra longè amplior eſt, quàm mea; quibus terra quidem & cœlum domûs uſum præbent; tot vobis etiam lecti ſunt, quot ſupra terram cubilia: prætereà non quas pecus gerit lanas, pro ſtragulis habetis, ſed quæcunque virgulta tum montes tum campi ſubmittunt. Ac Gobryas quidem tunc primùm apud eos cœnans, cùm ciborum qui adponerentur vilitatem cerneret, ſe ſuóſque multò liberaliùs illis degere judicavit.

1 Παρέλαβεν. Ἐπὶ &c.] Ità locum hunc MS. Bodl. omnéſque melioris notæ editiones rectè exhibent. In *Aldinâ* verò & *Florent.* omnia mirè perturbata, depravatáque ſic leguntur ——————παρέλαβε. μέγιστον δ' αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι τὸ ἐν τῇ στρατείᾳ ὄντας, τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω παρατίθεσθαι, ἐπὶ στιβάδος &c. Voces autem iſtas, μέγιστον δὲ &c. uſque ad ἐπὶ στιβάδος, locum non ſuum occupâſſe, apertius eſt quàm ut probatione careat.

2 Σφᾶς ἐνόμιζεν &c.] Locum hunc ſic reddit Leunclavius: *multò illos liberaliùs ſuis degere judicavit, eorum in veſcendo moderatione conſideratâ. Etenim* &c. Quod nec orationis ſtructura patitur, nec mens Auctoris. Mihi autem, *Philelphum, Gabrielium*, aliósque Interpretes ſecuto, prius pronomen σφᾶς ad Gobryam ejúſque ſocios, poſterius αὐτῶν ad Cyrum Perſáſque cæteros referendum, ſententiâ ità poſtulante, videtur.

[1] Ἐπεὶ δὲ καλενόησε τὴν μελριότηλα τῶν σίτων· (ἐπ' ἀδενὶ γὰρ βρώμαλι ἀδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων ἔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένῳ καταφανὴς γένοιτο, ἔτε ἁρπαγῇ, ἔτε νόῳ, μὴ ἀχὶ προνοεῖν ἅπερ ἂν ᾖ μὴ ἐν ζίτῳ ὤν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύναλαι ἅμα ἱππεύονλες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, ἕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ ζίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν καὶ ὡς ἐπηρώτων ἀλλήλυς τοιαῦτα οἷα ἐρωλεθῆναι ἥδιον ἦν ἢ μὴ, [2] καὶ ὡς ἔσκωπλον οἷα ζκωφθῆναι ἥδιον ἦν ἢ μή· ἅ, τε ἔπαιζον ὡς πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν, πολὺ δὲ τῦ χαλεπαίνεσθαι πρὸς ἀλλήλυς. Μέγιζον δ' αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι, τὸ ἐν ζραλείᾳ ὄνλας τῶν εἰς τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόνλων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν πλείω παρατίθεσθαι,

At poſtquam eorum in veſcendo moderationem animadverterat (in nullo enim neque cibo neque potu, Perſa, *diſciplinâ patriâ* liberaliter inſtitutus, *ſic* vel oculis commotus manifeſtò deprehenſus fuerit, vel rapacitate, vel animo, minùs ut *rerum ſuarum* providus ſit, quàm ſi cibo capiendo non intentus eſſet: ſed ut homines equeſtres, propterea quòd in equis non perturbantur, inter equitandum & cernere, & audire, & dicere poſſunt quod oportet; ità & illi par eſſe cenſent, ut prudentes ſe ac moderatos in veſcendo palàm præbeant; ac prorsùs caninum belluinúmque ducunt, à cibis & potu commoveri) atque ſecum reputaverat etiam eos de rebus ejuſmodi ſe mutuò interrogare, de quibus jucundius eſſet interrogari quàm non *interrogari*, & falsè quædam dicere, quibus perſtringi jucundius eſſet quàm non *perſtringi*; quæque jocarentur, à contumeliâ longè abeſſe, longè ab actione quâvis turpi, longè *demùm* à mutuâ animorum irritatione: *his igitur conſideratis, mutatâ tandem ſententiâ, Perſas ſe ſuíſque liberaliùs degere putabat*. Maximum verò ei viſum eſt, quod cùm in expeditione eſſent, nemini eorum qui periculum idem adibant, plura putarent adponenda;

1 Ἐπεὶ δὲ &c.] Laborat Leunclavius, ut voces iſtæ in ἐπειδὴ mutentur; útque, ſublatâ ante eas τελεία σιγμῇ, connectantur cum ſuperioribus in hunc modum —— ἐλευθεριωτέρυς αὐτῶν, ἐπειδὴ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων. Nos, pertinacem librorum omnium conſenſionem ſecuti, nec interpunctionem loci, nec ſcripturam mutamus: ſed novam hìc periodum inſtituimus; & ea quæ ſequuntur, ἐπ' ἀδενὶ γὰρ βράματι &c. uſque ad κυνικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶναι· adſtipulante Stephano, parentheſi includenda putamus. Conſtat quidem nihil in ſequentibus reperiri, quod primo huic periodi membro, alteríque illi ἐνενόησε δὲ αὐτῶν &c. reſpondeat. Itaque dicendum eſt, σχῆμα hìc ἀνανταπόδοτον occurrere, cujus exempla ſuprà paulò p. 222. & 260. notavimus.

2 Καὶ ὡς ἐπηρώτων &c.] De interrogationibus his jocíſque eleganter differit *Plutarchus* Sympoſ. lib. 2. προβλ. ά.

ἀλλὰ τᾶτο νομίζειν μεγίστην εὐωχίαν εἶναι, τὰς συμμάχεσθαι μέλλοντας ὁτιβελτίστας παρασκευάζειν. Ηνίκα δὲ ὁ Γωβρύας εἰς οἶκον ἀπιὼν ἀνίσατο, εἰπεῖν λέγεται, Οὐκέτι θαυμάζω, ὦ Κῦρε, εἰ ἐκπώματα μὲν καὶ ἱμάτια καὶ χρυσίον ἡμεῖς ὑμῶν πλείονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δ' ἐλάττονος ὑμῶν ἄξιοί ἐσμεν. Εμεῖς γὰρ ἐπιμελούμεθα ὁπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλεῖστα ἔσαι, ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοὶ ὡς κράτιστοι ἔσεσθε. Ο μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Αγ', ἔφη, ὦ Γωβρύα, ὅπως πρωὶ παρέσῃ ἔχων τὰς ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σε ἴδομεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας ἄγῃς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμεν ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἑκάτερος ἐπὶ τὰ προσήκοντα.

Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γωβρύας ἔχων τὰς ἱππέας, καὶ ἡγεῖτο. Ο δὲ Κῦρος, ὥσπερ προσήκει ἀνδρὶ ἄρχοντι, ἀ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἅμα προϊὼν ἐπεσκοπεῖτο εἴτι δυνατὸν εἴη τὰς μὲν πολεμίας ἀσθενεστέρας ποιεῖν, αὑτὰς δὲ ἰσχυροτέρας. Καλέσας δ' ἂν τὸν Υρκάνιον καὶ τὸν Γωβρύαν, (τούτους γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι ὧν αὐτὸς ᾤετο δεῖσθαι μαθεῖν) Εγώ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἶμαι, σὺν ὑμῖν ὡς πιστοῖς βουλευόμενος περὶ τοῦ πολέμου τοῦδε, οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὑμῖν

sed epulum id lautiſſimum ducerent, ſi eos, quos belli ſocios habituri eſſent, quàm optimos efficerent. Cùm autem Gobryas domum iturus ſurgeret, dixiſſe perhibetur, Non ampliùs, Cyre, miror nos copiam majorem poculorum, & veſtium, & auri poſſidere, quàm vos; ſed vobis tamen minoris æſtimandos eſſe. Quippe nobis curæ eſt, ut copiâ illorum adfluamus; vos *id* eniti ſtudiosè mihi videmini, ut ipſi ſitis quàm præſtantiſſimi. Hæc cùm dixiſſet *Gobryas*, ſubjecit Cyrus, Age, Gobrya, fac adſis cras manè cum equitibus armatis, ut copias tuas inſpiciamus, ſimúlque per tuam nos regionem ducas, ut ſciamus, quæ pro amicorum, quæ pro hoſtium rebus nos habere oporteat. Et tunc quidem his dictis, uterque ad ſua diſceſſit.

Cùm autem dies illuxiſſet, aderat cum equitibus Gobryas, ac præibat. At Cyrus, velut eum facere par eſt, qui cum imperio ſit, non ſolùm itineri faciendo intentus erat, ſed inter progrediendum conſiderabat, fierine aliquâ ratione poſſet, ut hoſtes imbecilliores redderentur, ipſe firmiores. Itaque arceſſito Hyrcanio & Gobryâ, (hos enim in primis ea ſcire putabat, quibus ſibi cognitis opus eſſe exiſtimabat.) Equidem arbitror, inquit, amici, me, ſi cum vobis, fidis *ſociis*, de hoc bello conſultem, nequaquam erraturum: vobis enim magis

ἔτι μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ, σκεπτέον ὦν, ὅπως ὁ Ασσύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσει. Εμοὶ μὲν γὰρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέσι ἐστὶν ἴσως καὶ ἄλλη ἀποσροφή· ὑμῖν δὲ, εἰ ἕτος ἐπικρατήσει, ὁρῶ ἅπαντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστιν, οὐκ ἐμὲ μισῶν, ἀλλ' οἰόμενος ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγάλους εἶναι· καὶ στρατεύει διὰ τοῦτο ἐφ' ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ μισεῖ, καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο ἀμφότεροι, καὶ τὰ αὐτὰ περαίνειν [1] ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδόσι, σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς, ὅπη τὰ νῦν παρόντα ἀποβήσοιτο.

Ενταῦθα δὴ ἤρχετο ὧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ασσύριος πρὸς ἑαυτόν; ἢ ἐπίσασθε καὶ ἄλλου τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Υρκάνιος, πολεμιώταιοι μέν εἰσιν αὐτῷ Καδούσιοι, ἔθνος μάλα πολὺ καὶ ἄλκιμον· Σάκαι γεμὴν, ὅμοροι ἡμῖν, οἳ πολλὰ κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου· ἐπειρᾶτο γὰρ καὶ ἐκείνους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, καταστρέψασθαι. Οὐκοῦν οἴεσθε, ἔφη, νῦν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι ζὺν ἡμῖν τῷ Ασσυρίῳ; Εφασαν, καὶ ζφόδρα γε,

etiam cogitandum esse video, quàm mihi, nè superior nobis evadat Assyrius. Nam mihi, inquit, in his si frustrà fuero, fortassis aliud non deerit perfugium; à vobis autem, si superior hic evaserit, omnia quæ possidetis alienatum iri video. Etenim meus hostis est, non quòd me oderit, sed quòd sibi non expedire arbitratur, nos magnos esse; eáque *una* causa est, cur bellum nobis faciat: at vos & odit, & adfectum se à vobis injuriâ ducit. Ad hæc respondit uterque, & sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa *quæ Cyrus dicebat*, & soliciti etiam essent, quis rerum præsentium futurus sit exitus.

Ibi tum sic orsus est *dicere*, Velim mihi significetis, ait, an vos solos Assyrius existimârit esse hostili in eum animo? an alium quendam infestum ei novistis? Imò, inquit Hyrcanius, infestissimi profectò ei sunt Cadusii, gens magna admodùm & robusta: Sacæ porro, nobis finitimi, qui multis ab Assyrio incommodis adfecti sunt; nam & illos, æquè ac nos, conatus est in potestatem suam redigere. Ergò existimatis, ait, jam libenter hos utrosque nobiscum invasuros Assyrium? Imò etiam acriter, inquiunt,

1 Οτι μέλοι &c.] Edit. *Leunclav. Ald.* & *Florent.* dant μέλλει. quam lectionem *Camerarius* & *Gabrielius* in loco convertendo secuti sunt. Ex plurimum verò exemplarium consensu à se substitutum fuisse μέλοι testatur Stephanus; quibus sanè accedunt MS. Bodl. & Edit. *Eton.* Hæc autem posteriori etiam loco μέλοι exhibet ante αὐτοῖς, quod haud minùs forsan aptum est, quam μέλον illud à cæteris editionibus omnibus & MSto Bodl. repræsentatum. Locus nonnihil obscuritatis habet; sed germanus Stephano sensus videtur: *Responderunt & sibi curæ esse eadem exequi, utpote qui scirent illa quæ Cyrus dicebat, & soliciti etiam essent, quò res præsentes evasuræ forent.*

εἶπη δύναιντο ξυμμίξαι. Τί δ' ἐν μέσῳ, ἔφη, ἐστὶ τοῦ ξυμμίξαι; Ασσύριοι, ἔφασαν, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' ὅπερ νῦν πορεύῃ. Επεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Κῦρος, Τί γάρ; ἔφη, ὦ Γωβρύα, ὑ σὺ τοῦ νεανίσκου τούτου, ὃς νῦν εἰς τὴν βασιλείαν καθέστηκεν, ὑπερηφανίαν πολλήν τινα τοῦ τρόπου κατηγορεῖς; Τοιαῦτα γὰρ, οἶμαι, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔπαθον ὑπ' αὐτοῦ. Πότερα δῆτα, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον ἐγένετο τοιοῦτος, ἢ καὶ εἰς ἄλλους τινάς; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εἰς ἄλλους πολλούς. Αλλὰ τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας οἷα ὑβρίζει, τί δεῖ λέγειν; ἐνὸς δ' ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου ἢ ἐγὼ υἱὸν, [1] καὶ ἐκεῖνα ἑταῖρον ὄντα, ὥσπερ τὸν ἐμὸν, ξυμπίνοντα παρ' ἑαυτῷ ξυλλαβὼν ἐξέτεμεν, ὡς μέν τινες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἐπῄνεσεν αὐτὸν ὡς καλὸς εἴη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι· ὡς δὲ ἔτος νῦν λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτοῦ τὴν παλλακίδα. Καὶ νῦν ἔτος εὐνοῦχος μέν ἐστι, τὴν δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτελεύτησεν. Οὐκοῦν, ἔφη, οἴει ἂν καὶ τοῦτον ἡμᾶς ἰδεῖν ἡδέως, εἰ οἷοίτε αὐτῷ βοηθὸς ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν οἶδα, ἔφη ὁ Γωβρύας; ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτὸν χαλεπόν ἐστιν, ὦ Κῦρε. Πῶς; ἔφη ὁ Κῦρος. Οτι εἴ μέλλοι τίς ἐκείνῳ συμμίξειν,

si quo modo se nobiscum conjungere possent. At quid obstat, ait, quo minùs *se nobis* conjungant? *Nimirum* Assyrii, dixêre, ea ipsa gens, per quam nunc iter facis. Cùm hæc audîsset Cyrus, Quid enim? inquit, Gobrya, nonne tu adolescentem hunc, qui modò regno potitur, gravis cujusdam arrogantiæ superbiæque accusas? Talem nempe eum, ait Gobryas, expertus sum. Utrùm tandem, inquit Cyrus, in te solum se talem præbuit, an etiam erga quosdam alios? Profectò, inquit Gobryas, erga multos etiam alios. At quibus contumeliis imbecilliores adficiat, quid adtinet dicere? etiam viri cujusdam longè me potentioris filium, qui etiam illius sodalis, sicut meus filius, erat, compotantem apud se comprehendit & castravit, *idque* propterea, quemadmodùm nonnulli adfirmârunt, quòd ipsius concubina eum à formæ præstantiâ laudaverat, eámque beatam dixerat, quæ ejus esset uxor futura; ut autem iste nunc ait, quod ejus concubinæ pudicitiam tentâsset. Ille quidem jam eunuchus est, &, patre mortuo, imperium obtinet. Ergò, inquit *Cyrus*, existimas hunc quoque nos libenter conspecturum, si *nos* arbitraretur opem sibi laturos? *Id* quidem certè sat scio, ait Gobryas: verùm difficile, Cyre, est, ejus in conspectum venire. Quid ità? inquit Cyrus. Quia si quis cum eo conjungere se velit,

[1] Καὶ ἐκεῖνα ἑταῖρον &c.] Consentiunt hìc omnia, quæ videre licuit, exemplaria. Itaque frustrà est Leunclavius, qui vocibus, ἐκ νέου, locum inter καὶ & ἐκείνου tribuendum putaret.

παρ' αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί ἔν, ἔφη, τοῦτο χαλεπόν; Ὅτι νὴ Δί, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξελθοῦσαν δύναμιν αὐτόθεν πολλαπλασίαν ἧς σὺ νῦν ἔχεις· εὖ δ' ἴσθι ὅτι διὰ ταῦτα ἧττόν σοι νῦν, ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Ἀσσύριοι καὶ τὰ ὅπλα ἀποφέρουσι, καὶ τοὺς ἵππους ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδοῦσιν αὐτὴν ὀλίγη ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ οὕτω ὁ λόγος πολὺς ἤδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου τοιαῦτα, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύα, λέγειν, κελεύων ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι. Ἐγωγ' ἔν σκοπῶν ἃ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεστέραν ὁδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας ἰέναι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. Πολλοὶ μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φῄς· εἰ δὲ καὶ θαρρήσουσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγώ φημι, ἔσονται. Μὴ ὁρῶντες μὲν ἔν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι τοῦ μὲν φόβου ἀπαλλάξονται, ὃς αὐτοῖς ἐγένετο, θάρσος δὲ ἐμφύσεται ἀντὶ τούτου τοσούτῳ μεῖζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ ὁρῶσιν· ἢν δὲ καὶ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτούς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν εὑρήσομεν ἔτι κλαίοντας τοὺς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλοὺς

eum neceſſe eſt præter ipſam Babylonem tranſire. Quid hoc tandem, ait *Cyrus* difficultatis habet: Quia profectò, inquit Gobryas, ſcio copias ex eâ multò his, quas tu nunc habes, majores prodiiſſe: atque *adeò* certò ſcias *velim*, hanc ipſam ob cauſam minùs Aſſyrios ad te nunc & arma adferre, & equos adducere, quàm anteà, quòd exercitus tuus exiguus eſſe vitus ſit iis, qui eum conſpexerunt; & ille *quidem* jam increbuit rumor; mihíque *adò* conſultius eſſe videtur, ut cautè proficiſcamur.

Hujuſmodi *quædam* cùm ex Gobryâ Cyrus audiſſet, ei ſic reſpondit; Rectè, Gobrya, mihi dicere videris, qui *nos* de itinere quàm tutiſſimè faciendo moneas. Mihi verò *negotium hoc* conſideranti nulla tutior itineris faciendi ratio ad animum accidit, quàm ſi ipſam ad Babylonem tendamus; ſi *quidem* ibi robur hoſtium maximum eſt. Nam multos iſthic eſſe aſſeris ipſe: & ſi fidentibus quoque ſint animis, etiam terribiles nobis erunt, ut equidem arbitror. Et quidem ſi nuſquam nos conſpiciant, ſed nos, propterea quòd eos metuamus, deliteſcere exiſtiment, certò futurum ſcias, inquit, ut metu liberentur, quem conceperunt, próque hoc tanto major iis innaſcatur fiducia, quanto nos diutiùs non conſpexerint: ſin autem in eos jam pergemus, multos inveniemus plorantes adhuc illos, qui à nobis interfecti ſunt; multos,

δ' ἔτι τραύματα ἐπιδεδεμένους, ἃ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δ' ἔτι μεμνημένους τῆς τῇδε μὲν τῇ στρατεύματος τόλμης, τῆς δ' αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς. Εὖ δ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, εἶναι καὶ τοῦτο ἤδη, ὡς οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαρρήσωσιν ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα παρέχονται· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσῳ ἂν πλείους ὦσι, τοσούτῳ μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων πυξημένῳ αὐτοῖς πάρεσιν, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονηρῶν [1] χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσθύμων τε καὶ ἐξεσηκότων προσώπων ἤθροισαι· ὥστε ὑπὸ τοῦ μεγέθους οὐ ῥᾴδιον αὐτόν ἐστιν ὅτε λόγοις κατασβέσαι, ὅτε προσάγοντα [2] πολεμίοις μένῳ ἐμβαλεῖν, ὅτ' ἀπάγοντα

quibus erunt obligata vulnera, quæ à noſtris acceperunt; omnes denique memoriâ hujuſce *noſtri* exercitûs audaciam, & fugam calamitatémque ſuam adhuc tenentes, Scire autem te volo, Gobrya, ſic comparatum eſſe, ut plerique mortales, cùm fidùciæ pleni ſunt, eâ ſint animorum elatione, quæ ſuſtineri nequeat: verùm ubi ſibi metuunt, tanto majori horribiliorique formidine teneantur, quanto plures numero fuerint. Nam de multis & adverſis rumoribus *is terror* eis adauctus adeſt, de multis & acerbis rebus, de multis etiam triſtibus exanimatiſque vultibus collectus eſt: adeò ut ob magnitudinem *terroris hujus* facilè fieri nequeat, ut vel ille verbis extinguatur, vel in hoſtem ducendo robur animis addatur, vel *ab eiſdem* abducendo, militum

1 Χρημάτων] Sic editi libri, quos vidi, omnes. Invenitur tamen & alia lectio, nempe χρωμάτων. Utramque agnoſcit MS. Bodl. Poſteriorem, in loco convertendo, *Philelphus* & *Gabrielius* ſequuti ſunt; priorem, quam recepimus, *Camerarius* & *Leunclavius*. Hic autem omni ope nititur, ut πραγμάτων, pro χρημάτων, reponat. Sic enim, inquit, hæc tria ſibi commodiſſimè reſpondent, λόγοι, *rumores*; πράγματα, *res ipſæ triſtes & adverſæ*; πρόσωπα, *vultus hominum trepidantium*: de quibus & colligi & augeri formido ſolet. Quod ad alteram ſcripturam, χρωμάτων, adtinet; illa ſanè, nec injuriâ, Leunclavio vix locum hìc habere videtur, cùm alii colores intelligi non poſſint, quàm vultûs; & vultûs ſtatim mentio ſubjiciatur, qui ab illis coloribus ſeceini nequit. *Suidas* quidem, *Heſychius* & *Phavorinus* χρῆμα exponunt, πράγμα. At licèt in ſingulari quidem numero, τὸ χρῆμα, ἀντὶ τοῦ πράγματος rectè ponatur; in plurali tamen τὰ χρήματα, ἀντὶ τῶν πραγμάτων in uſu non reperiri ſuſpicatur *Æmil. Portus*. Quare idem *Portus* πραγμάτων, pro χρημάτων, in ipſo textu legendum, ut monet etiam Leunclavius, exiſtimat. Nihilominùs, cùm locus hic manifeſto errore non teneatur, à lectione receptâ, ubi potiſſimùm exemplaria primæ notæ conſentiunt, deſciſcere religio eſt. *Scholiaſtes* ſanè Thucyd. τὰ χρήματα bis exponit πράγματα, lib. 3. p. 191. & lib. 7. p. 425. *edit. Oxon.* Ea tamen expoſitio, utroque in loco, minùs, utì videtur, conſona eſt Auctoris menti: quæ poſtulat, ut per χρήματα intelligamus vel *mercedes* vel *pecunias*, de quibus vulgò accipi ſolet vox iſta. Vulgata lectio *Suidæ* patrocinio meliùs defenditur; qui χρῆμα, in numero etiam multitudinis poſitum, interpretatur πράγμα· nam ad χρημάτων hæc habet; κεῖται ἡ λέξις καὶ ἐπὶ πράγματος, ἢ προσώπου, ἢ λόγου. *ponitur hæc vox pro re, vel perſonâ, vel oratione.*

2 Πολεμίοις μένος &c.] Leunclavius exhibet πολεμίους, & in margine ſcribit πρὸς πολεμίους. quam lectionem editor quidam Xenophontis temerè, ut aliàs ſolet, in contextum recepit. At vulgatæ ſcripturæ ſua conſtat auctoritas, neque ea ſine contemptu veterum exemplarium omnium mutari poteſt. Haud neceſſe eſt monere, Homericâ phraſi uſum eſſe hoc loco Xenophontem.

[1] ἀναθρέψαι τὸ φρόνημα· ἀλλ' ὅσῳ ἂν μᾶλλον αὐτοῖς θαρσεῖν παρακελεύῃ, τοσούτῳ ἐν δεινοτέροις ἡγοῦνται εἶναι. Ἐκεῖνο μέντοι ἤδη σκεψώμεθα ἀκριβῶς ὅπως ἔχει. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦδε αἱ νίκαι ἔσονται ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις, ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν, ὀρθῶς σὺ φοβῇ περὶ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν δεινοῖς ἐσμεν· εἰ μέντοι, ὥσπερ πρόσθεν, διὰ τοὺς εὖ μαχομένους, ἔτι καὶ νῦν, αἱ μάχαι κρίνονται, θαρρῶν ὅδε ἂν σφαλείης· πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς παρ' ἡμῖν πλείονας εὑρήσεις τοὺς θέλοντας μάχεσθαι ἢ παρ' ἐκείνοις. Ὡς δὲ ἔτι μᾶλλον θαρρῇς, καὶ τόδε καλαυόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι πολὺ μὲν ἐλάττονές εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡττηθῆναι ὑφ' ἡμῶν, πολὺ δὲ ἐλάττονες, ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ [2] μείζονες νῦν, ἐπὶ ἐνικήσαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε· μὴ γὰρ ἔτι ἀτίμαζε μηδὲ τοὺς σούς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, θαρροῦντες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἕπονται. Μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τοῦτ', ἔφη, ὅτι ἔξεσι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς·

spiritus excitentur: sed quanto magìs eos hortere præsentibus ut sint animis, tanto se gravioribus in periculis esse putant. Jam verò illud *etiam* quo se pacto habeat, accuratè consideremus. Nam si deinceps in rebus bellicis *apud eos* futuræ sunt victoriæ, qui majorem hominum turbam adnumerabunt, rectè tu nobis metuis, & nos reapse in periculo versamur: sin, ut anteà, sic etiam nunc, ex virtute dimicantium pendent præliorum exitus, haud fruſtra fueris, si fidenti sis animo: nam diis juvantibus multò plures apud nos invenies, qui pugnare velint, quàm apud illos. Ut verò etiam fidentiori sis animo, hoc quoque *tecum* cogita: sunt nempe hostes jam multò etiam minores, quàm essent, antequam à nobis fuêre victi; multò etiam minores, quàm cùm aufugerunt: nos autem & majores nunc sumus, cùm vicerimus; & firmiores, cùm nobis vosmet adjunxeritis: noli enim nè tuos quidem jam aspernari, quando nobiscum sunt; nam cum victoribus certò scire debes, Gobrya, etiam eos, qui sequuntur exercitum, fidentibus animis pergere. Nè id quidem te lateat, inquit, posse hostes hoc etiam tempore nos videre:

1 Ἀναθρέψαι] Ità restituimus MStum Bodl. secuti, adductique ipsâ loci sententiâ; quæ, utì *Camerarius*, probante *Leunclavio*, animadvertit, *excitandi* verbum postulat. Priùs autem in editis legebatur, ἀνατρέψαι. quod, cùm *prosternendi* vel *dejiciendi* vim habeat, nemo non videt aliorsum, atque Cyri voluit oratio, spectare.

2 Μείζονες νῦν &c.] Sic in libris omnibus ferè hactenùs editis legitur. Verùm MS. Bodl. additâ quâdam clausulâ, dat: ἡμεῖς δὲ καὶ μείζονες νῦν ἢ πρὶν, ἐπεὶ νενικήκαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ εὐτυχήκαμεν· καὶ πλείονες δὲ, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε. Hanc lectionem, margini editionis suæ adscriptam, in loco convertendo, secutus est Leunclavius: eâque haud sanè displicet.

γοργότεροι δὲ, σάφ' ἴσθι, ἐδαμῶς ἂν αὐτοῖς φανείημεν, ἢ ἰόντες ἐπ' ἐκείνους. Ὡς ἂν ἐμοὶ ταῦτα γιγνώσκοντι, ἄγε ἡμᾶς εὐθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Γωβρύου χώρας ἐγένοντο. Ὡς δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, καλέσησε λαβὼν ἐν τάξει μεθ' ἑαυτοῦ τούς τε πεζοὺς καὶ τῶν ἱππέων ὅσους ἐδόκει αὐτῷ καλῶς ἔχειν· τοὺς δ' ἄλλους ἱππέας ἀφῆκε καθιέναι, καὶ ἐκέλευσε τοὺς μὲν ὅπλα ἔχοντας καθαιρεῖν, τοὺς δ' ἄλλους καὶ πρόβατα, ὅσα ἂν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν. Ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Πέρσας συγκαθιέναι· καὶ ἦκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθαιρεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ λείαν πλείστην ἄγοντες. Ὡς δὲ παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας τούς τε τῶν Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Ὑρκανίων, καὶ τοὺς ὁμοτίμους, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι, ἐξένισεν ἡμᾶς ἅπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς ὁ Γωβρύας. Εἰ οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ [1] ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱκανὰ, δοίημεν τὴν ἄλλην τούτῳ λείαν, ἆρ' ἂν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν, ᾗ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι ὅτι καὶ τοὺς εὖ ποιοῦντας πειρώμεθα νικᾶν εὖ ποιοῦντες. Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσαν, πάντες μὲν ἐπῄνουν, πάντες δ' ἐνεκωμίαζον· εἷς δὲ

sed terrorem eis majorem conſpecti nequaquam incutiemus, quàm ſi adversùs ipſos progrediamur. Cùm igitur hæc mea ſit ſententia, Babylonem nos rectà ducito.

Itaque ſic pergentes, die quarto ad fines agri Gobryæ pervenerunt. Cúmque *jam* eſſet in hoſtico, conſtitit inſtructóſque apud ſe retinuit tum pedites tum equites, quot ipſi ſufficere viderentur: reliquis equitibus excurrendi poteſtatem fecit, præcepitque ut armatos occiderent, reliquos cum pecudibus, quaſcunque cepiſſent, ad ſe deducerent. Juſſit & Perſas cum cæteris excurrere; eorúmque *adeò* multi redierunt qui ex equis decidiſſent, multi etiam qui prædam ampliſſimam adducerent. Præda autem cùm adeſſet, convocatis Medorum Hyrcaniorúmque principibus & Perſis qui ὁμότιμοι appellantur, ſic eos adloquutus eſt; Gobryas, amici, nos univerſos hoſpitio exceptos liberaliter habuit. Itaque ſi, poſtquam diis, inquit, ea quæ in more ſunt ſelegerimus, & reliquo exercitui, quantum ſatis erit, prædam aliam huic largiamur, rectè ſanè facturi ſumus, ut ſtatim conſtet, conari nos benè *de nobis* promerentes *viciſſim* benefaciendo vincere. Hoc ubi audîſſent, omnes *id* quidem comprobabant, laudibus celebrabant omnes: quin & unus hujuſmodi

1 Ἄλλῃ] Vocem hanc editiones omnes conſtantiſſimè ſervant. At à MSto Bodl. abeſt, & Leunclavio minùs placet, utì ex notâ ei adfixâ conſtat: nihil tamen contra cæterorum fidem mutamus. Vide lib. 3. p. 154. not. 3.

καὶ ἔλεξεν ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τοῦτο ποιήσομεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πλωχούς τινας ἐνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι ἐν δαρεικῶν μεστοὶ ἥκομεν, οὐδ' ἐκ χρυσῶν φιαλῶν ἐπίνομεν· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσαιμεν, γνοίη ἄν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίους εἶναι καὶ ἄνευ χρυσίου ἐσίν. Ἰτε δή, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάγοις, καὶ ὅσα τῇ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα καλέσαντες τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τούτου δὴ ἦει πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα, παραλαξάμενος ὥσπερ ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ὡς δ' ἐκ ἀντεξήεσαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ [1] βούλεται ἐξιὼν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, κἂν αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμύνει τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρείττοσι πείθεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας προσελάσας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν, ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιάδε· Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτεινά σου τὸν υἱὸν μεταμέλει μοι, ἀλλ' ὅτι σὲ οὐ προσαπέκτεινα. Μάχεσθαι δ' ἂν βούλησθε, ἥκετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ' ἡμῖν ἔτι σχολή· ἔτι γὰρ

quiddam protulit, Omninò, Cyre, inquit, hoc nobis faciendum eſt. Nam meâ quidem ſententiâ, Gobryas nos mendicos quoſdam eſſe arbitratus eſt, quia daricis onuſti non venimus, nec aureis è pateris bibimus: at ſi hoc fecerimus, agnoverit *ſanè*, poſſe homines etiam abſque auro liberales eſſe. Ite igitur, inquit, atque ubi diis debita magis tradideritis, & quæ exercitui ſuffecerint ſelegeritis, cætera Gobryæ arceſſito date. Quamobrem acceptis illi rebus omnibus quibus opus erat, cætera Gobryæ dederunt.

Secundùm hæc ad ipſam Babylonem progreſſus eſt *Cyrus*, inſtructo exercitu eodem modo, quo *inſtructus* pugnæ tempore fuerat. Cùm verò Aſſyrii contrà non prodirent, Gobryam Cyrus *eis* adequitare & dicere juſſit, etiam ſeipſum cum rege dimicaturum, ſi ille *quidem* egreſſus pro regione dimicare vellet: ſin regionem *ſuam* non defenderet, neceſſariò victoribus parendum *ſciret*. Et Gobryas quidem eò, unde tutò liceret *dicere*, profectus, hæc dixit: is verò quendam prodire juſſit, qui in hunc ferè modum reſponderet: Sic ait dominus tuus, Gobrya, Non me pœnitet, quod filium tuum interfeci, ſed quod præter ipſum non etiam te occiderim. Quòd ſi pugnare velitis, ad diem *ab hoc* trigeſimum venite: nunc nobis haud vacat; jam enim

[1] Βούλεται] *Etonenſis* aliæque editiones minùs rectè *βούληται* repræſentant. Nos *ed. Steph. Leuncl. Florent. Ald.* magiſque adeò receptam τῇ *εἰ* conſtructionem ſecuti ſumus.

παρασευαζόμεθα. Ο δὲ Γωβρύας εἶπεν, Αλλὰ μήποτέ σοι λήξειεν αὕτη ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνιῶ σε ἐγὼ ἐξ ἧς αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ο μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγειλε τὰ τῆς Ασσυρίου· ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα· καὶ καλέσας τὸν Γωβρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἔλεγες μέντοι σὺ ὅτι τὸν ἐκπεπληθέντα ὑπὸ τῆς Ασσυρίου οἴει ἂν ζῦν ἡμῖν γενέσθαι; Εὖ μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη ἔγωγε καὶ ἐκείνου ἐπαῤῥησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Οπότε οὖν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν, πρόσιθι πρὸς αὐτόν· καὶ πρῶτον μὲν ὅτῳ ποίει, ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὰν δὲ συγγένῃ αὐτῷ, ἐὰν μὲν γνῷς αὐτὸν φίλον ἡμῶν βουλόμενον εἶναι, τοῦτ' [2] ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι, ὅπως λάθῃ φίλος ὢν ἡμῖν. ἅτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως [3] πλεῖσα

adparatui *bellico* damus operam. Gobryas autem ait, Utinam nullus tibi ſit unquam hujuſce rei pœnitentiam agendi finis: manifeſtum enim eſt, te ab illo tempore, quo ejus te pœnitentia cepit, à me cruciari. Itaque Gobryas Aſſyrii reſponſa ad Cyrum referebat; quæ cùm hic audiſſet, copias abduxit; & arceſſito Gobryâ, Dic mihi, ait, annon tu aiebas exiſtimare te futurum, ut ille caſtratus ab Aſſyrio nobiſcum ſe conjungeret? Equidem *hoc*, ait, certò mihi perſuaſum habeo: nam multa jam *pridem* nos inter nos liberè colloquuti ſumus. Quando igitur, *inquit Cyrus*, commodum tibi videtur, eum accedito: ac primùm quidem ſic facito, quemadmodùm ille tibi ſignificabit: ubi verò in congreſſum ejus veneris, ſi quidem animadvertes eum nobis amicum eſſe velle, hoc ſanè moliendum erit, ut clam ſit, eum nobis amicum eſſe: nec enim aliquis in bello amicos ullâ ratione aliâ

1 Οπως ἂν αὐτὸς &c.] Ità ex MSto Bodl. mutatâ tantùm pronominis ſpecie, locum hunc reſtituimus; cùm in eo legatur ὅπως ἂν οὗτος λέγῃ· ἐπειδὰν &c. Editi vulgò dant ποίει, ὅπως ἂν αὐτοὶ ὅ, τι ἂν λέγῃ εἰδῆτε· ἐπειδὰν &c. quæ lectio ſonat, *facite ut intelligatis quidquid dicat*. Hanc tamen ſententiam Leunclavius cùm concoquere non poterat, eam, quam damus, lectionem, in loco vertendo expreſſit, & editionis ſuæ margini adſcripſit.

2 Ηδη χρὴ μηχανᾶσθαι] Ab omnibus ferè libris abeſt illud χρή. quod tamen nos, editionem *Etonenſem* ſecuti, addendum putavimus. Rectè enim obſervat Stephanus, infinitivum ſolum ſtare hìc non poſſe, niſi pro imperativo poſitum, priſco more, dicamus. Sed cùm imperativi πρόσιθι & ποίει præcedant, cur in eâdem periodo infinitivum pro imperativo ſubjunxiſſet? Certè hoc mihi (verba ſunt Stephani) non fit veriſimile: quare aut imperativum ex illo infinitivo nobis eſſe faciendum, aut particulam δεῖ vel χρὴ addendam cenſuerim; ut ſit τοῦτο δεῖ μηχανᾶσθαι, vel τοῦτο ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι. Illi ſanè ſcribendi modo favet MS. Bodl. in quo legitur τοῦτο δὴ μηχανᾶσθαι.

3 Πλεῖσα] MS. Bodl. dat πλείω. quod magìs probat Muretus. Perperam. Nam uſitata ſcriptoribus Atticis eſt iſta graduum permutatio. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια ποιεῖν λέγων λυσιτελεῖν, φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν——ὅθεν τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἧττον ἐγκρατέστατος, i. e. *longè potentior*, Plat. de *Reb.* lib. 9. p. 589. *edit. Steph.* Alia exempla profert Budæus Comm. L. G. p. 1051. Vide quæ notavimus, p. 187.

ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι· ἔτ' ἂν ἐχθρὸς πλέιω τις βλάψειεν ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἶναι. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ' ὅτι κἂν πρίαιτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆσαι κακὸν τὸν νῦν βασιλέα Ασσυρίων· ἀλλ' ὅ, τι ἂν δύναιτο, τοῦτο καὶ ἡμᾶς δεῖ σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς τοῦτο τὸ φρούριον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὃ φατε Υρκανίοις τε καὶ Σάκαις [1] ἐπιτετειχίσθαι, τῇδε τῇ χώρᾳ πρόβολον εἶναι τοῦ πολέμου, ἆρ' ἂν οἴει, ἔφη, ὑπὸ τοῦ φρουράρχου παρεθῆναι τὸν εὐνοῦχον ἐλθόντα σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη ὁ Γωβρύας, εἴπερ ἀνόπτης ὢν, ὥσπερ νῦν ἐστιν, ἀφίκοιτο πρὸς αὐτόν. [2] Οὐκοῦν, ἔφη, ἀνυποπτότατος ἂν εἴη, εἰ προσβάλοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὡς λαβεῖν βουλόμενος, ἀπομάχοιτο δ' ἐκεῖνος ἀνὰ κράτος· καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγὼ, ἀντιλάβοι δὲ κἀκεῖνος ἡμῶν ἢ ἄλλους τινὰς, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τούτους ὅς φαίη πολεμίους τῷ Ασσυρίῳ εἶναι· καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν ὅτι [3] ἐπὶ στράτευμα ἀπέρχοιντο, καὶ κλίμακας ὡς τὸ φρούριον ἄγοντες·

pluribus beneficiis adfecerit, quàm si hostis esse putetur; nec inimicos ullâ ratione aliâ pluribus quis adfecerit detrimentis, quàm si amicus esse videatur. Novi equidem, ait Gobryas, id vel emturum Gadatam, ut magno aliquo malo regem hunc Assyriorum adficere posset: sed nobis etiam considerandum est, quid possit. Dic igitur, ait Cyrus, an in castellum hoc, quod est ante regionem hanc, quod *ipsi* dicitis contra Hyrcanios & Sacas excitatis muris munitum esse, ut belli *tempore* propugnaculo huic regioni sit; *in hoc*, inquit, *castellum* existimas admissum iri à præsidii præfecto eunuchum illum, si cum copiis accedat? Prorsùs, inquit Gobryas, si quidem haud suspectus, utì nunc est, ad eum veniat. Ergo, ait *Cyrus*, quàm minimè suspectus fuerit, si ego castella ipsius adoriar, tanquam ea capere velim, & ille totis viribus defendat: & capiam ego quiddam, quod ipsius sit, ille contrà vel quosdam alios nostrûm capiat, vel etiam nuntios eos qui mittentur à me ad illos, quos regi Assyriorum infestos esse dicitis: *ex his* qui capti fuerint, ad exercitum se proficiscì dicant, ut scalas ad castellum *illud* deportent;

1 Επιτετειχίσθαι, τῇδε &c.] Locum hunc interpunctionis vitio laborantem sic sanavimus: cùm priùs scriberetur —— ἐπιτετειχῶθαι τῇδε τῇ χώρα, πρόβολον &c. Sed dativus iste, χώρᾳ, cum comitantibus particulis, ad πρόβολον, nam ad ἐπιτετειχίσθαι, referendus est. Constat hoc tum ex loci sententiâ, tum ex eâdem loquendi formulâ infrà paulò occurrenti; ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς &c.

2 Οὐκοῦν, ἔφη, &c.] Mavult Stephanus hunc locum & sequentem interrogativè legere. Cui adsentior.

3 Επὶ στράτευμα &c.] Muretus unicâ voce legendum censet ἐπιστράτευμα, & paulò post, ἄξοντες, pro ἄγοντες. ut sit sensus, *proficiscì se ad supplementum exercitûs à Sacis & Hyrcaniis adducendum, scalas,* &c.

ὁ δὲ εὐνοῦχος ἀκούσας προσποιήσαιτο, προαγγεῖλαι βουλόμενος ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Οὕτω μὲν γιγνομένων σαφῶς οἶδα ὅτι παρείη ἂν αὐτὸν, καὶ δέοιτό γ' ἂν αὐτοῦ μένειν ἕως σὺ ἀπέλθῃς. Οὐκοῦν ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἅπαξ εἰσέλθοι, δύναιτ' ἂν ἡμῖν ὑποχείριον ποιῆσαι τὸ χωρίον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, τὰ μὲν ἔνδον ἐκεῖνα συμπαρασκευάζοντος, τὰ δ' ἔξωθεν σοῦ ἰσχυρότερα προσάγοντος. Ἴθι ἴον, ἔφη· καὶ πειρῶ, ταῦτα διδάξας καὶ διαπραξάμενος, παρεῖναι· πίστιν δὲ αὐτῷ ἐκ ἂν μείζω ἔτε εἴποις ἂν ἔτε δείξαις ὧν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ' ἡμῶν εἰληφώς.

Ἐκ τούτου ᾤχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἅσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος, συνωμολόγει τε πάντα καὶ συνέθετο ἃ ἔδει. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοίη ἰσχυρῶς τῷ εὐνούχῳ ἔχειν τὰ ἐπιτηδεύματα, ἐκ τούτου τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλε μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ ὁ [1] Γαδάτας· ἦν δὲ καὶ ὃ ἔλαβε χωρίον ὁ Κῦρος,

eunuchus autem, his auditis, adeſſe ſe ſimulet, velut hæc indicaturum. Et Gobryas, Si res ità geratur, ait, certò ſcio recepturum eum, atque etiam rogaturum, ut ſecum maneat, donec tu recedas. Ergo, ait Cyrus, ſi ſemel caſtellum ingrediatur, an noſtram illud in poteſtatem redigere poſſit? Ità videtur, inquit Gobryas, ſiquidem intus ille adparando juvet, ac tu foris impetu vehementiori exercitum admoveas. Ito igitur, inquit Cyrus; & enitere *caſtratum* ut *iſtum* hæc edoceas & re confectâ nobis præſtò ſis: fidem verò neque dederis neque oſtenderis ei majorem illâ quam à nobis ipſe acceperis.

Secundùm hæc diſceſſit Gobryas: & eum cùm animo gaudenti videret eunuchus, omnibus de rebus *cum eo* conſenſit & pactus eſt ut oportuit. Cúmque renuntiâſſet *Cyro* Gobryas, videri ſibi apud eunuchum *certa jam* & firma eſſe omnia quæ mandâſſet; tum deinde poſtero die Cyrus copias admovebat, Gadates contrà *pro ſuis* propugnabat: caſtellum autem à Cyro

&c. Mihi verò illud ἐπιστράτευμα haud probi commatis eſſe videtur. Monendus tamen eſt lector, aliam ſcripturam edit. *Flor.* & *Ald.* præ ſe ferre, nimirum hanc: καὶ κλίμακας ὡσπερεὶ τὸ φρούριον ἔξοντες· Sed magìs mihi placet lectio vulgò recepta, quam MS. etiam Bodl. confirmat: in quo tamen ἄξοντες, non ἄγοντες, legitur. Loci autem ſententiam ſatis explicant illa, quæ mox ſequuntur, verba: τοὺς μὲν ἐᾶσεν ὁ Γαδάτας διαπεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν, p. 271.

[1] Γαδάτας· ἦν καὶ ὃ &c.] In MSto Bodl. & editione *Eton.* deſunt voces iſtæ omnes, quæ inter Γαδάτας & τῶν δὲ ἀγγέλων interjectæ ſunt. At eas exhibent editiones vetuſtæ *Flor.* & *Ald.* quas Stephanus, Leunclavius, aliique hoc in loco ſecuti ſunt. Nobis itaque religio fuit integram ſimul ſententiam expungere, quæ non tot librorum modò teſtimoniis corroborata eſt, ſed & ex ipſo Xenophonte defendi poſſe videatur: ſuprà enim paulò dixerat Cyrus ——— εἰ προσβάλοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χαρία αὐτοῦ ——— καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τὶ ἐγὼ &c.

ὁποῖον ἔφη ὁ Γαδάτας· τῶν δὲ ἀγγέλων οὓς ἔπεμψεν ὁ Κῦρος, προειπὼν οἷ πορεύσοιντο, τοὺς μὲν εἴασεν ὁ Γαδάτας διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ σκαλεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· [1] οὓς δ' ἔλαβε, βασανίζων ἐναντίον πολλῶν, ὡς ἦκουσεν ἐφ' ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως συνεσκευασμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ φρούριον· καὶ τέως μὲν συμπαρεσκεύαζεν, ὅ, τι ἐδύνατο τῷ φρουράρχῃ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον, συνεργὸς ποιησάμενος καὶ τοὺς [2] παρὰ Κύρῳ αἰχμαλώτους. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐγένετο, εὐθὺς Γαδάτας ὁ εὐνοῦχος τὰ ἔνδον κατασήσας ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ [3] προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς ἀναγκάζεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφε, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιῶμαι, φίλον τοῦτο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις καταλιπεῖν· σὲ δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ασσύριος παῖδας μὲν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖν ἀφείλετο, ἀμέντοι τόδε φίλους κτᾶσθαι σὲ δύνασθαι ἀπεσέρησεν· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τούτῳ φίλους πεποίησαι,

captum, id erat, quod Gadatas jusserat *oppugnari:* nuntios autem, quos Cyrus miserat, & quo proficiscì deberent præmonuerat, alios Gadatas elabi sivit ut copias adducerent, & scalas adferrent; de iis verò quos cepit quæstione in multorum præsentiâ habitâ, cùm audîsset, ad quæ proficiscì se dicerent, statim rebus *ad iter* adparatis, tanquam hæc enuntiaturus, noctu profectus est. Tandem cùm ei fides habita esset, velut opem laturus castellum ingreditur: ac primùm quidem unà cum castellî præfecto *omnia* pro viribus adparabat; posteaquam verò Cyrus accessit, castellum *Gadatas* occupat, usus ad hoc etiam captivorum de Cyri copiis operâ. Quod cùm confectum esset, statim Gadatas eunuchus rebus in eo constitutis ad Cyrum egreditur, cúmque eum more adorâsset, Gaudere, inquit, te Cyre jubeo. Gaudeo verò, subjecit *ille:* nam tu cum diis non solùm me jubes, sed etiam cogis gaudere. Nam planè scias, magni me facere, quod sociis hìc *nostris* castellum hoc pacatum relinquo: tibi verò, Gadata, inquit, liberorum quidem, utì videtur, procreandorum facultatem ademit Assyrius, amicos parandi facultatem non abstulit: sed velim tibi persuadeas, te nos hoc facto *tibimet* amicos fecisse;

1 Οὓς δ' ἔλαβε &c.] Libri ferè omnes particulam δὲ inter ὡς & ἤκουσεν importunè positam exhibent: unde impedita exoritur orationis structura. Nos Stephanum libenter secuti sumus; qui eam assentiente, ut testatur ipse, libro veteri, expunxit.

2 Παρὰ Κύρῳ] Muretus legendum censet παρὰ Κύρου. Et MS. quidem Bodl. παρὰ τοῦ Κύρου repræsentat. At locum suum teneat, per me licet, vulgata lectio, quam cæteri libri omnes præstant.

3 Προσκυνήσας] Vide lib. 4. p. 219. not. 2.

οἱ ζοὶ, ἢν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χείρες βοηθοὶ παρασῆναι ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκγόνους ἐκέκλησο. Ο μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν·

Εν δὲ τούτῳ ὁ Υρκάνιος, ἅρτι ἡσθημένος τὰ γεγενημένα, προσθεῖ τῷ Κύρῳ, καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, εἶπεν, Ω μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλειν, ὅτι σοί με ζυνήγαγον. Ιθι νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον ἅπερ ἕνεκά με ἀσπάζῃ, διαλίθι αὐτὸ ἕτως, ὡς ἂν τῷ [1] ὑμετέρῳ φύλῳ πλείστα ἄξιον ᾖ, καὶ τοῖς ἄλλοις ζυμμάχοις, μάλιστα δ', ἔφη, Γαδάτᾳ τούτῳ, ὃς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ παραδίδωσι. Τί οὖν; ἔφη ὁ Υρκάνιος, ἐπειδὰν Καδούσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ ἐμοὶ πολῖται, καλέσωμεν καὶ τοῦτον, ἵνα κοινῇ βουλευσώμεθα πάντες, ὅσοις προσήκει, πῶς ἂν ζυμφορώτατα χρώμεθα τῷ φρουρίῳ; Ταῦτα μὲν ἕτως ζυνήνεσε καὶ ὁ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ζυνῆλθον οἷς ἔμελε περὶ τοῦ φρουρίου, ἐβουλεύσαντο κοινῇ φυλάττειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς δ' Ασσυρίοις ἐπιτειχισμένον. Επεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Καδούσιοι ζυνεστρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Υρκάνιοι· καὶ ζυνελέγη ἐντεῦθεν στράτευμα, Καδουσίων μὲν,

qui, si poterimus, haudquaquam deteriores in ope tibi ferendâ esse conabimur, quàm si filios, vel nepotes haberes. Hujusmodi verba fecit *Cyrus:*

Atque hìc Hyrcanius, qui jam primùm animadverteret quid esset gestum, adcurrit ad Cyrum; prehensâque ejus dextrâ, inquit, O ingens tu bonum amicis Cyre, quantam ut diis gratiam *modò* debeam effecisti, quod tibi me conjunxerunt. Jam verò abito, inquit Cyrus, & recepto *in potestatem tuam* castello, cujus causâ me *tantoperè* complecteris, ità res ejus componito, nationi ut vestræ maximo sit commodo, & reliquis sociis, inque primis, ait, huic Gadatæ, qui captum id nobis tradit. Quid igitur? inquit Hyrcanius, an ubi Cadusii Sacæque venerint, & cives mei, hunc etiam vocabimus, ut omnes, ad quos res pertinet, in commune consulamus, quo pacto maximâ cum utilitate nostrâ castello fruamur? Hæc Cyrus etiam comprobavit: cúmque convenissent, ad quos castelli cura pertinebat, hoc consilii ceperunt, ut communiter ab iis custodiretur, quibus expediret illud habere pacatum, quò ipsis belli *tempore* propugnaculo esset, ac munimento Assyriis objecto. Id ubi factum esset, multò alacriùs & Caducii, & Sacæ, & Hyrcanii militiæ societatem amplectebantur; coactúsque hinc est exercitus, ex Caduſiis,

1 Υμετέρῳ φύλῳ] Sic emendavimus, partim ex MSto Bodl. in quo legitur *ὑμετέρῳ φίλῳ*· partim ex conjecturâ Stephani, qui se non dubitare ait, quin vera lectio sit τῷ ἡμετέρῳ φύλῳ, i. e. *nostræ nationi*. Addit Stephanus, de hâc lectione Camerarii vetus exemplar & Gabrielium etiam sibi adsentiri. Falsum hoc quidem: nam Gabrielius vertit, *vestræ nationi*.

πελάσαι εἰς δισμυρίους, καὶ ἱππεῖς εἰς τετρακισχιλίους· Σακῶν δὲ, τοξόται εἰς μυρίους, καὶ ἱπποτοξόται εἰς διχιλίους· καὶ Υρκάνιοι δὲ πεζούς τε ὅσους ἐδύναντο προσεξέπεμψαν, καὶ ἱππέας προσεπλήρωσαν εἰς διχιλίους· τὸ γὰρ πρόσθεν καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἶκοι αὐτῶν ἱππεῖς, ὅτι οἱ Καδούσιοι καὶ οἱ Σάκαι τῶν Ασσυρίων πολέμιοι ἦσαν. Οσον δὲ χρόνον ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ φρούριον οἰκονομίαν, τῶν Ασσυρίων τῶν καὶ τὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπῆγον ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φοβούμενοι ἤδη πάντας τοὺς προχώρους.

Ἐκ δὲ τούτου προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ Γαδάτας, καὶ λέγει ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ασσύριος, ἐπὶ πύθοιτο τὰ περὶ τὸ φρούριον, καλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ ζυσκευάζοιτο ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν. Ην ἄρ' ἀφῇς με, ὦ Κῦρε, τὰ τείχη ἂν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μείων λόγος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ην ἔρ' ἴῃς νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Η καὶ τὸν Ασσύριον, ἔφη, οἴει ἐκεῖ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν ἴσθι, ἔφη, οἶδα· σπεύσει γὰρ ὅσῳ σὺ πρόσω [1] δοκεῖς ἰέναι. Ἐγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁσαισοῦν ἂν σὺν

ad vicies mille peltaſtæ, equitúmque circiter quatuor milia; de Sacis, decies mille ſagittarii, & ad duo hippotoxotarum millia: & Hyrcanii pedites, quot poterant, cæteris adjiciendos emiſerunt; equitúmque numerum ad duo millia expleverunt; nam domi antehac major equitum pars relicta erat, quòd Caduſii & Sacæ hoſtes Aſſyriorum eſſent. At toto illo tempore, quo ſedebat *hìc* Cyrus, ut Caſtelli res conſtitueret, multi Aſſyriorum, qui his locis erant vicini, equos adducebant, multi deferebant arma, quòd jam finitimos omnes metuerent.

Ad Cyrum deinde accedit Gadatas, & nuntios ad ſe veniſſe dicit, *qui narrarent*, Aſſyrium, poſteaquam de caſtello inaudiſſet, graviter *moleſtéque* tuliſſe, ſéque ad incurſionem in ipſius *Gadatæ* agrum faciendam parare. Quamobrem ſi me, Cyre, dimiſeris, ait, *ſaltem* tueri munitiones enitar; res utique cæteras minoris facio. Et Cyrus, Si ergo jam diſceſſeris, inquit, quando futurus es domi? Tertio *ſanè* die, inquit Gadatas, meâ in regione cœnabo. An & Aſſyrium iſthic, ait *Cyrus*, offenſurum te jam arbitraris? Sat quidem certè ſcio, inquit *Gadatas*: *tanto magìs* enim feſtinabit, quanto tu abiiſſe longiùs videris. Verùm ego, ſubjecit Cyrus, quoto die

[1] Δοκεῖς ἰέναι] Muretus legit ἴῃναι, MS. Bodl. σπεύσει γὰρ ἕως ἔτι πρόσω δοκεῖς ἐπιέναι. Sed contrà aliorum exemplarium fidem, ſerie ſententiáve orationis non poſtulante, nihil muto.

τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφικοίμην; Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει, πολὺ ἤδη, ὦ δέσποτα, ἔχεις τὸ στράτευμα, καὶ οὐκ ἂν [1] δύναιο μεῖον ἢ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἄπιθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ ὡς ἂν δυνατὸν ᾖ πορεύσομαι. Ο μὲν δὴ Γαδάτας ᾤχετο· ὁ δὲ Κῦρος συνεκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοί τε ἐδόκουν καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν [2] οἷς δὴ ὁ Κῦρος λέγει τοιάδε·

67

" Ανδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ ἐδόκει πᾶσιν
" ἡμῖν πολλοῦ ἄξια εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ'
" ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ασσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐμ-
" βάλλειν ἀγγέλλεται, δηλονότι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βε-
" λόμενος, ὅτι δοκεῖ μέγα βεβλάφθαι ὑπ' αὐτοῦ· ἅμα δ' ἴσως
" καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφισάμενοι μηδὲν
" ὑπ' ἐκείνου κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες ὑφ' ἡμῶν
" ἀπολοῦνται, ὅτι ὡς τάχιστα ὀδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βέλεσθαι
" εἶναι. Νῦν ἔν, ὦ ἄνδρες, καλόν τι ἄν μοι [3] δοκοῦμεν ποιῆσαι,

cum copiis eò pervenire poſſim? Ad hoc reſpondet Gadatas, Magnas tu jam, domine, copias habes, nec poteris meum ad domicilium minori quàm ſex ſeptémve dierum ſpatio pervenire. Tu ergo, inquit Cyrus, eò quàm celerrimè proficiſcitor: ego pro viribus iter faciam. Diſceſſit igitur Gadatas: Cyrus autem omnes ſociorum principes convocavit; & multi jam ac præclari fortéſque viri videbantur adeſſe; apud quos adeò talem orationem habuit Cyrus:

" Perfecit ea, ſocii, Gadatas, quæ nobis omnibus magni æſtimanda
" videbantur; & quidem priùs quàm ullo à nobis beneficio eſſet ad-
" fectus. Nunc verò Aſſyrius in fines ejus incurſionem facere nun-
" tiatur, qui nimirum eâdem vult operâ ſupplicium de eo ſume-
" re, propterea quòd magnum ſe ab eo detrimentum accepiſſe pu-
" tet; & illud fortaſſis etiam cogitat, ſi nihil ex ipſo mali iis ac-
" cidat, qui ad nos deficiunt, & qui cum ipſo ſtant à nobis dele-
" antur, par eſſe creditu, breviſſimo tempore ſecum velle ſtare ne-
" minem. Jam ergo, viri, præclarum quiddam facere videbimur,

1 Δύναιο μεῖον ἢ &c.] Voces μεῖον ἢ deſunt in Edit. *Flor.* & *Ald.* Quare notas iis, ſuſpectæ lectionis indices, adpinxêre Stephanus & Leunclavius. Eas vero exhibent adſtruúntque MS. Bodl. edit. *Etон.* & *Gabrielii* verſio. *Zonaras* autem, *Annal.* lib. 3. legit, Οὐκ ἂν δύναιο, ἀπεκρίνατο, δέσποτα, εἰ μὴ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ &c.

2 Οἷς δὴ] Editio Stephaniana, εἷς δὲ, operarum, ut opinor, vitio.

3 Μοι δοκοῦμεν] Ita repoſuimus ex MSto Bodl. adſtipulante Stephano, & admonente ipsâ orationis ſerie. Hactenus editum, μοὶ δοκῶ.

" εἰ προθύμως Γαδάτῃ βοηθήσαιμεν, ἀνδρὶ εὐεργέτῃ· καὶ ἅμα δί-
" καια ποιοῖμεν ἄν, χάριν ἀποδιδόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ ξύμφορον
" γ' ἂν, ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράττοιμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι
" φαινοίμεθα τὰς μὲν κακῶς ποιοῦντας νικᾶν πειρώμενοι κακῶς
" ποιοῦντες, τὰς δ' εὐεργετοῦντας ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς ἐκ
" τῶν τοιούτων φίλους μὲν ἡμῖν πολλοὺς βέλεσθαι γίγνεσθαι, ἐχ-
" θροὺς δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν εἶναι· εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαιμεν Γαδά-
" τα, πρὸς τῶν θεῶν ποίοις λόγοις ἄλλους πείθοιμεν ἂν χαρίζεσ-
" θαί τι ἡμῖν; πῶς δ' ἂν τολμῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν; πῶς
" δ' ἂν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν δύναιτο Γαδάτᾳ, εἰ ἡττώμεθα αὖ-
" τοῦ εὖ ποιοῦντος, τοσοίδε ὄντες, ἑνὸς ἀνδρὸς, καὶ τούτου ὕτω διακει-
" μένου;" Ο μὲν ὧν ὕτως εἶπεν· οἱ δὲ πάντες ξυνεπῄνουν ἰσχυρῶς
ταῦτα ποιεῖν.

Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπείπερ καὶ ὑμῖν ξυνδοκεῖ ταῦτα, ἐπεὶ μὲν
τοῖς ὑποζυγίοις καὶ ὀχήμασι καταλείπωμεν ἕκαστοι τοὺς μελὰ τού-
των ἐπιτηδειοτάτους πορεύεσθαι· Γωβρύας δὲ ἡμῖν ἀρχέτω αὐτῶν,
καὶ ἡγείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος, καὶ τἆλλα ἱκανός· ἡμεῖς
δὲ, ἔφη, σὺν ἵπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμεθα, τὰ
ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες· ὅσῳ δ' ἂν κουφότερον ξυσκευα-
ζώμεθα καὶ εὐτελέστερον, τοσούτῳ τὰς ἐπιούσας ἡμέρας ἥδιον ἂν

" si alacribus animis opem Gadatæ tulerimus, homini benè *de nobis*
" promerenti: & justè simul fecerimus, si gratiam referamus: & verò
" etiam, meâ sententiâ, rebus nostris rectè consuluerimus. Nam si nos
" palam omnibus eniti videbimur, ut eos, qui nos lædunt, lædendo
" vincamus, & benè merentes beneficiis superemus; consentaneum est,
" talibus ex causis futurum ut multi se nobis amicos adscribi velint, &
" nemo inimicum esse cupiat: sin Gadatam negligere videamur, qui-
" bus verbis, per deos *immortales*, aliis persuaserimus, ut nobis grati-
" ficentur aliquid? quî nosmet ipsos audeamus laudare? quî possit ali-
" quis nostrûm coràm intueri Gadatam, si ab eo beneficiis, tot *nempe*
" *ipsi* numero, uno ab homine, eóque tali qui sit in statu, superemur?"
In hunc modum dixit *Cyrus:* eáque consenserunt omnes acriter esse fa-
cienda.

Agite igitur, inquit, quandò hæc vobis etiam placent, relinquamus apud
jumenta & vehicula, qui quàm maximè sint ad iter cum his faciendum ido-
nei: Gobryas iis præfectus sit, eósque præcedat: est enim peritus itine-
rum, & ad *quævis* alia idoneus: nos, ait, cum valentissimis tum equis tum
viris, trium dierum commeatu instructi, pergamus: quanto autem leviùs &
viliùs nos oneraverimus, tanto sequentibus *hisce* diebus *proximis* jucundiùs

ἀριστήσομέν τε καὶ δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα ὧδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χρυσάνθα τοὺς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλατεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τοὺς ταξιάρχους ἔχων ἐν μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἑκάστη ἐφ' ἑνὸς ἴτω· ἀθρόοι γὰρ ὄντες, καὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἂν πορευοίμεθα. Τούτου δὲ ἕνεκα, ἔφη, τοὺς θωρακοφόρους κελεύω ἡγεῖσθαι, ὅτι τοῦτο βαρύτατόν ἐστι τοῦ στρατεύματος. Τοῦ δὲ βαρυτάτου ἡγουμένου, ἀνάγκη ῥᾳδίως ἕπεσθαι [1] πάντα τὰ θᾶττον ὄντα· ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἥκηται ἐν νυκτὶ, οὐδέν ἐστι θαυμαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ προλαχθὲν ἀποδιδράσκει. Ἐπεὶ δὲ τούτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τοὺς Περσῶν πελτασὰς καὶ τοξότας ἀγέτω· ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀνδραμίας ὁ Μῆδος, τὸ Μήδων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἔμβας τὸ Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἀρτύχας Ὑρκανίους· ἐπὶ δὲ τούτοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Δαμάτας Καδουσίους. Ἀγόντων δὲ καὶ οὗτοι πάντες, ἐν μετώπῳ μὲν τοὺς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιοὺς δὲ τοὺς πελτασὰς, ἀριστερὰς δὲ τοὺς τοξότας τοῦ ἑαυτῶν πλαισίου· οὕτω γὰρ πορευόμενοι, καὶ εὐχρηστότεροι γίγνοιντο ἂν. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἑπέσθωσαν· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν

69.

& pranſuri, & cœnaturi, & dormituri ſumus. Nunc verò, inquit, iter hoc modo inſtituamus: Primùm tu Chryſanta thoracatos ducito, (quandò plana & lata via eſt) cohortium præfectis omnibus in fronte conſtitutis; & cohors quælibet ità procedito, ut ſinguli ſingulis ſuccedant: quippe conferti, & celerrimè & tutiſſimè iter fecerimus. Hâc de causâ thoracatos præire jubeo, quòd exercitûs ea pars ſit maximè gravis. Graviſſima verò ſi præeant, faciliùs omnia ſequantur neceſſe eſt, quæ expeditiora ſunt: cùm verò pars expeditiſſima noctu præeat, mirum non eſt divelli copias: id enim quod primâ eſt in acie aufugit. Poſt hos, ait, Artabazus Perſas, qui peltaſtæ ſunt & ſagittarii, ducat: poſt eos Andramias Medus, peditatum Medicum: poſt eos, peditatum Armeniorum, Embas: poſt eos, Artuchas Hyrcanios: poſt eos, Thambradas peditatum Sacarum: poſt eos, Damatas Caduſios, Atque omnes hi ſic ducant, ut cohortium præfectos in fronte habeant, peltaſtas ad dextram, ad lævam agminis ſui ſagittarios: nam ſi hoc modo incedant, etiam paratiores quemlibet ad uſum fuerint. Poſt hos, inquit, calones *cum impedimentis* omnium ſequantur; eorúmque præfecti dent

1 Πάντα τὰ θᾶττον &c.] Scholii hæc ſive gloſſæ verba, textum autem eſſe, πάντα τὰ ἐλάττονα vel ἐλάσσονα, cenſuit Leunclavius. Et hoc quidem modo in edit. *Flor.* legitur. Nos MSti Bodl. Stephani, edit. *Ald. Eton.* aliarúmque fidem ſecuti ſumus.

ἐπιμελείσθωσαν, σάνλων, ὅπως ἂν ζυνεσκευασμένοι τε ὦσι σάνλα σρὶν καθεύδειν, καὶ σρωὶ σὺν τοῖς σκεύεσι σαρῶσιν εἰς τὴν τελαγμένην χώραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἕσονται. Ἐπὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τὰς Πέρσας ἱσπέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ 70
αὐτὸς τὰς ἑκατονλάρχας τῶν ἱσπέων ἐν μετώπῳ· ὁ δ' ἑκατόνλαρχος τὴν τάξιν ἀγέτω εἰς ἕνα, ὥσπερ οἱ σέζαρχοι. Ἐπεὶ δὲ τούτοις Ραμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως τὰς ἑαυτοῦ ἱππέας· ἐπὶ δὲ τούτοις σὺ, ὦ Τιγράνη, τὸ ζαυτοῦ ἱσπικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δ' ἵσπαρχοι, μεθ' ὧν ἕκαστος ἀφίκετο σρὸς ἡμᾶς· [1] ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἄγετε· ἕκαστοι δ' ὥσπερ ἦλθον Καδούσιοι ἀόντων σράτευμα· [2] σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτὰς ἐπιμελοῦ, τὸ νῦν εἶναι, σάντων τῶν ὄπισθεν, καὶ μηδένα ἔα ὕσερον τῶν σῶν ἱσπέων γίγνεσθαι. Ἐπιμελεῖσθε δὲ τοῦ ζιωσῆ σορεύεσθαι οἵ τε ἄρχοντες καὶ σάντες οἱ σωφρονοῦντες· διὰ γὰρ τῶν ὤτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἕκαστα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ σράττεσθαι· καὶ τὸ ταραχθῆναι δ' ἐν νυκτὶ σολὺ μεῖζόν ἐστι σρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαλασκαλώτερον· ὃ ἕνεκα ἥ τε ζιωσὴ ἀσκηλέα, καὶ ἡ τάξις διαφυλακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς,

operam ut omnes vaſa omnia ſarcináſque colligant priùs & componant, quàm ſomnum capiant, ac manè cum impedimentis ad locum conſtitutum adſint, & compoſitè ſequantur. Poſt calones, inquit, Perſas equites Madatas Perſa ducat, & is etiam centuriones equitum in fronte habeat: centurio autem *quilibet* cohortem ducat ſingillatim, perinde atque peditum præfecti *faciunt*. Poſt hos Rambacas Medus equites itidem ſuos; & poſt eos, tu, Tigranes, tuas equeſtres copias: & *deinde* reliqui etiam equitum præfecti *ducant eos*, cum quibus ad nos quiſque venit: poſt hos vos, Sacæ, ducite: ultimi quemadmodùm venerunt, ità etiam copias ducant, Caduſii; túque eorum ductor ſtudiosè curam gerito, in hoc quidem tempore, omnium qui poſtremo ſunt in agmine, neque permittito ut quiſquam tuos ſequatur equites. Date verò etiam operam vos præfecti, & omnes qui ſapitis, ut cum ſilentio progrediamini: quippe noctu magìs auribus quàm oculis ſingula tum percipi tum agi oportet: quin & multò majoris res eſt negotii ſedatúque difficilior, ſi noctu perturbatio incidat, quam interdiu: quapropter & ſilentium teneri, & ordines ſervari neceſſe eſt. Nocturnæ verò excubiæ,

1 Ἐπὶ τούτοις Σάκαι &c.] Tum ex MSti Bodl. editioníſque *Eton.* fide, tum ex admonitu Stephani ſic reſcripſimus: cùm priùs in omnibus ferè editis legeretur, ἐπὶ τούτοις καὶ ἄγετε. Leunclavius ex libro Budenſi aliam lectionem adfert probátque; nimirum hanc: ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι ἀγέτωσαν. At illud ἄγετε tum cæterorum librorum tum verſionum vetuſtarum auctoritate ſtabilitum *eſt*.

2 Σὺ δὲ ἄγων &c.] Edit. *Flor.* & *Ald.* exhibent — καδούσιοι ἰόντων. ἀλκεῦνα. σὺ δὲ &c. ut ſit Αλκεῦνα, σὺ δὲ &c. pro σὺ δὲ, ὦ Αλκεῦνα, &c. Sed nos MStum Bodl. edit. *Eton.* & Stephanum, qui receptam probat ſcripturam, ſequi maluimus.

ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξανασήσεσθαι, αἰεῖ χρὴ ὡς βραχυλάτας καὶ ὡς πλείσας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἡ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ ὖσα λυμαίνηται ἐν τῇ πορείᾳ· ἡνίκα δ' ἂν ὥρα ᾖ πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες ἃ δεῖ ἕκαστον, πάρεστε εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· [1] ὁ δὲ ὁρμώμενος, ἀεὶ τῷ καθ' ὑρὰν παρεπυάτω ἕπεσθαι.

71. Ἐκ τούτου δὴ ᾤχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς, καὶ ἅμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους, [2] ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, ὁπόσοις συνέτατται, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελείᾳ τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς ἑαυτῶν τέχνης ἕκαστον τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς δὲ οἵδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα·

inquit, quoties noctu caſtra vobis erunt movenda, ſemper quàm breviſſimæ conſtituendæ ſunt & frequentes; nè cui vigiliæ in excubiis, ſi diuturniores ſint, in itinere noceant; cùm autem proficiſcendi tempus erit, cornu ſignum eſt dandum. Vos *denique* rebus iis, quas quemque habere oportet, inſtructi, ad viam Babylonem versùs *ineundam* adeſte: quiſquis autem progredi cœperit, ſemper à tergo *iter facientem* ad ſequendum hortetur.

Secundùm hæc ibant ad tabernacula, & inter eundum colloquebantur inter ſe, quantum memoriâ valeret Cyrus, quàm multos *ad officii munera* inſtrueret, quo modo nominatim adpellatis *ſuis* præciperet. At Cyrus hoc ſtudiosè faciebat: nam ei perquàm mirum videbatur, eorum qui ſordidas exercent artes, tenere ſuæ quemque artis inſtrumentorum adpellationes, & medico quoque tum inſtrumentorum tum medicamentorum omnium quibus utitur, nota eſſe nomina;

1 Ὁ δὲ ὁρμώμενος &c.] Editio *Flor.* dat, Ὃ δὲ ὁρμώμενος αἰὶ τῷ κατ' ὑρὰν ἐγγυτάτω (mendosè, proculdubiò, pro ἐγγυτάτω) ἕπίσθω. Quam lectionem, in libro Budenſi repertam, ſequitur Camerarius. At ſcripturam eam, quam ſecuti ſumus, MS. Bodl. edit. *Ald. Steph. Eton.* aliæque repræſentant: niſi quòd in *Aldinâ* vocula δὴ poſt ἕπισθαι legatur.

2 Ὡς μνημονικὸς ὁ &c.] In hujus loci explicatione ſe haud parum exercuerunt interpretes: dum alii aliam horum verborum, ὁπόσοις συνέτατται, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, ſtructuram ſequendam putârunt. Camerarius ità vertit, *ſi quid cum aliquibus eſſet conſtituendum, quàm præclarè mandaret, nomina commemorans.* Leunclavius, *ſi quid cùm aliquibus eſſet conſtituendum, quo modo nominatim adpellatis ſuis præciperet.* Philelphus, *quot inſtruxit! quomodo nominatim præcepit!* Gabrielius, *quàm multos uno tempore inſtruxit; ut ſingulis ſingula mandavit, biſque nomine appellatis.* Ego autem Stephano adſentior; qui non hæc tantùm verba, ὁπόσοις συνέτατται, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο, ſed illa etiam, ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος, ſub uno membro includenda putat: ut dicatur (verba ſunt Stephani) Cyrus valere memoriâ, & quâ in re id oſtenderit, adjiciatur: perinde ac ſi diceretur, Quomodo Cyrus ſe valere memoriâ oſtendiſſet, cùm ſingulos, quibus inter inſtruendum mandata dabat, nomine ſuo vocaret. Quamvis autem (*pergit Stephanus*) ὁπόσους συνέτατται aptius eſſet, ità accipiendo hoc verbum, tamen & dativus ferri poſſe videtur: ut perinde ſit ac ſi diceretur, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο ὁπόσοις συνέτατται, & reſolveretur ὁπόσοις in ἐκείνοις ὁπόσους.

[1] ὁ δὴ στρατηγὸς ὅτως ἠλίθιος ἔσοιτο, ὥσε ἂν εἰσεῖαι τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν προκαλαβεῖν τι βούληται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν θαρρῦναι, καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δέ τοῦτινα βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν. Εδόκουν δὲ αὐτῷ οἱ γιγνώσκεσθαι δοκοῦντες ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ καλόν τι [2] ποιοῦντες ὁρᾶσθαι μᾶλλον ὀρέγεσθαι, καὶ τοῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖσθαι ἀπέχεσθαι. [3] Ηλίθιον δὲ καὶ τοῦτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ, ὁπότε βούλοιτό τι πραχθῆναι, ὅτω προσάττειν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ ἔνιοι προσάττουσι δεσπόται, Ιτω τις ἐφ' ὕδωρ, Ξύλα τις σχισάτω· ὅτω γὰρ προσατταμένων, εἰς ἀλλήλους τε ὁρᾶν ἅπαντες ἐδόκουν αὐτῷ, καὶ ἀδεῖς περαίνειν τὸ προσαχθέν· καὶ πάντες ἐν αἰτίᾳ εἶναι, καὶ ἀδεὶς τῇ αἰτείᾳ ὅτε αἰσχύνεσθαι, ὅτε φοβεῖσθαι, [4] ὅμως, διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ ταῦτα δὴ αὐτὸς

imperatorem verò tam ſtolidum eſſe, ut ducum ſub ſe nomina ignoraret, quibus ei tanquam inſtrumentis neceſſariò eſſet utendum, & cùm quid occupare, & cùm cuſtodire, & cùm *aliquibus* animos addere, & cùm terrere vellet. Quinetiam ſi quem honore adficere aliquando vellet, ei decorum eſſe videbatur, ut nominatim *hunc* compellaret. Prætereà exiſtimabat, eos, qui ſe principi notos eſſe arbitrarentur, tum magìs expetere, ut præclarum aliquid gerentes conſpicerentur, tùm ſtudiosè magìs curare, ut ab omni ſe turpi facinore abſtinerent. Hoc ei quoque ſtolidum eſſe videbatur, *imperatorem*, cùm aliquid geri vellet, ità præcipere, quemadmodùm domini quidam domi *ſuæ* imperant, Eat aliquis ad aquam, Ligna quis findat: nam cùm hoc modo *negotium aliquod famulis* mandatum eſt, mutuò ſe reſpicere putabat omnes neminemque imperata facere; & omnes in culpâ eſſe, neque tamen quenquam vel ob culpam pudore adfici, vel ſibi metuere, quòd ea cum multis ipſi communis eſſet: his de cauſis cùm

1 Ο δὲ στρατηγὸς &c.] Leunclavius ſcribit, ὁ καὶ στρατηγός. peſſimè, invitiſque libris, quos videre licuit, omnibus. Ex hoc autem loco conſtat, quàm temerè minúſque exploratè *Plinius*, N. H. l. 7. c. 24. *Valer. Max.* l. 8. c. 7. aliíque Latini ſcriptores tradiderunt, Cyrum omnium in exercitu ſuo militum edidiciſſe nomina, virúmque adeò quemque ἐξονομακλήδην ab eo compellatum fuiſſe. Xenophon enim, à quo illi vel uno, vel præcipuè, (ut ante nos eruditiſſimus *Harduinus* ad appellatum modò *Plinii* locum obſervavit) quæ de Cyro dicebant, accipere potuerunt, iſtud tam incredibile non dicit: ſed tantùm eum tenuiſſe nomina τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων, Præfectorum militiæ, qui ſub ipſo ducebant ordines; quod ut in Imperatore laudabile eſt, ità non excedit fidem. Fieri autem poteſt, ut Latinorum aliquis, qui locum hunc Xenophontis malè accepiſſet, alios poſteà auctoritate ſuâ in errorem induxerit.

2 Ποιοῦντες] Ità reſcripſimus admonitu MS. Bodl. Stephani, Leunclavii, ipſiúſque adeò orationis Xenophontéæ. Quare iſtas nil moramur editiones, in quibus legitur ποιοῦντος.

3 Ηλίθιον δὲ καὶ] Edit. *Flor.* & *Ald.* voculam ultimam non agnoſcunt: nos MSti Bodl. editionis *Eton.* aliarúmque auctoritate nixi intrepidè eam admiſimus.

4 Ομως] Veram hanc lectionem eſſe putat Stephanus: cui libens adſentior. Priùs legebatur ὁμοίως.

72. πάντας ὠνόμαζεν, ὁπότε προσάτοι. Καὶ ὁ Κῦρος μὲν δὴ ἔτω περὶ τούτων ἐγίγνωσκεν.

Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φύλακας καταστησάμενοι, καὶ συσκευασάμενοι πάντα ἃ ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Νυκτὸς δ' ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμαινε τῷ κέρατι. Κῦρος δ' εἰπὼν τῷ Χρυσάντᾳ ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ [1] ἐν τῷ πρόσθεν τὸ στρατεύματος, ἐξῄει λαβὼν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὑπηρέτας· βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον παρῆν Χρυσάντας ἄγων τοὺς θωρακοφόρους. Τότῳ μὲν δὴ ὁ Κῦρος δοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, πορεύεσθαι ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἄγγελος ἔλθοι, [2] ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες εἶησαν· αὐτὸς δὲ ἐστηκὼς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν πρόσιόντα προὐπέμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑστερίζοντα ἔπεμπε καλῶν. Ἐπὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάντην ἱππέας ἔπεμψεν, [3] ἐρησόμενος ὅτι,

aliquid imperaret, nominatim adpellabat omnes. Atque hæc Cyri erat de his ſententia:

Milites verò tum cœnati, locatis excubiis, & neceſſariis rebus omnibus collectis *compoſitiſque*, quieti ſe dederunt. Nocte autem mediâ, ſignum cornu datum eſt. Cúmque Cyrus Chryſantæ dixiſſet, illum in itinere manſurum ante exercitum, ſecum ſumptis qui circa eum erant miniſtris, egrediebatur: & paulò poſt aderat Chryſantas, thoracatos ducens. Huic itaque Cyrus datis ducibus itineris, ſenſim ut procederet, præcepit, donec nuntius adeſſet, in viâ omnes eſſe: ipſe autem eodem in loco conſiſtens, quemlibet advenientem ordine progredi jubebat, cunctantem verò miſſis nuntiis arceſſebat. Cúmque omnes eſſent in itinere, ad Chryſantam miſit equites, qui dicerent,

1 Εν τῷ πρόσθεν &c.] In editione *Eton.* aliiſque recentioribus deſunt voculæ ἐν τῷ. Quas tamen retinere non dubitavimus, cum & in MSto Bodl. & libris editis vetuſtis optimiſque legantur.

2 Οτι ἐν ὁδῷ &c.] Ita reſtituimus admonitu marginalis ſcripturæ MSti Bodl. editionis *Florent.* Stephani, Camerarii & Gabrielii: nam ille locum hunc ſic vertit, *juſſitque placidè pergere, donec nuntius veniſſet, in viâ eſſe jam univerſos*: hic autem ità, *præcepit ut tardè progrederetur, quoad certior fieret omnes in viâ eſſe.* In editione quidem *Florent.* deeſt illud εἶησαν. quod tamen repoſuimus partim ex conjecturâ Stephani, partim ex libris hactenus vulgatis, in quibus totus locus ſic legitur ——— ἔλθοι· (οὐ γάρ πω ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν) αὐτὸς δὲ &c. Noſtram verò lectionem non tantùm librorum, quos modò appellavimus, conſenſus, ſed ipſa orationis ſeries conſtabilire videatur, nam paulò poſt ſequitur,—πρὸς μὲν Χρυσάνταν ἱππέας ἔπεμψεν, ἐρησόμενος ὅτι, Ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες. Addit autem & hoc Stephanus, abſimile vero non eſſe, ſcriptum fuiſſe, ἕως ἄγγελος ἔλθοι ὅτι ἐν ὁδῷ εἶησαν. εἰ γάρ πω ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν· ut utriuſque lectionis verba locum hìc habere poſſent. Conjecturam indico, de eâ judicet lector. Novum autem videri non debet, ἄγγελος ὅτι pro ἀγγέλων τις ὅτι &c. Eadem enim iſta ferè locutio eſt, quæ ſupra paulò occurrit, ——— καὶ λέγει ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι ὡς ὁ Ασσύριος &c.

3 Ερησόμενος ὅτι &c.] Stephanum ad hunc locum libenter audio, qui illud ὅτι hìc, ſicut pleriſque locis, (vide p. 332.) παρέλκειν ſibi perſuaſit, & poſt ipſum ponendam hypoſtigmen, ut Εν ὁδῷ initium ſit orationis;

Ἐν ὁδῷ, ἤδη πάνυ· ἄγε δὴ ἓν θᾶσσον. Αὐτὸς δὲ παρελαύνων τὸν ἵππον εἰς τὸ πρόσθεν, [1] ἡσυχῇ καθεθᾶτο τὰς τάξεις· καὶ ὃς μὲν ἴδοι εὐτάκτως καὶ σιωπῇ ἰόντας, προσελαύνων αὐτοῖς, οἵτινες εἶεν ἠρώτα, καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπῄνει· εἰ δέ τινας θορυβωμένους αἴσθοιτο, τὸ αἴτιον τούτου σκοπῶν, καθασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειρᾶτο.

Ἓν μόνον [2] παραλέλοιπτο τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐτῷ, ὅτι πρὸ πάντος τοῦ στρατοπέδου πεζοὺς εὐζώνους ὀλίγους προέπεμπεν, ἐφορωμένους ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ ἐφορῶντας αὐτὸν, ὡς ὠτακουστοῦντες, καὶ εἴπως ἄλλως δύναιντο αἰσθάνεσθαί τι, σημαίνοιεν τῷ Χρυσάντᾳ ὅ, τι καιρὸς δοκοίη εἶναι· ἄρχων δὲ [3] καὶ ἐπὶ τούτοις ἦν, ὃς καὶ τοῦτον ἐκόσμει· καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγου ἐσήμαινε, τὸ δὲ μὴ, οὐκ ἠνώχλει λέγων. Τὴν μὲν δὴ νύκτα οὕτως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τοὺς μὲν τῶν Καδουσίων ἱππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔχαλων

Omnes jam in viâ ſunt; quare celeriùs ducito. Ipſe profectus equo ad partem anteriorem, tacitus ordines inſpectabat; & quos compoſitè & cum ſilentio videbat incedere, ad eos adequitans, quinam eſſent interrogabat; & cùm cognoviſſet, *eos* collaudabat: ſin quoſdam tumultuari animadverteret, compertâ causâ, motum ſedare nitebatur.

Unum modò curæ ejus nocturnæ *exemplum* exponendum reſtat, quod ante copias univerſas pedites *quoſdam* expeditos *eóſque* non multos præmiſit, qui conſpicerentur à Chryſantâ, & eum conſpicerent, ut auribus captando, & alio quodam modo ſi perſentiſcere aliquid poſſent, Chryſantæ ſignificarent, quidquid opportunum eſſe videretur: *ſuus* autem & his erat præfectus, hos qui inſtruebat; & ſi quid eſſet narratu dignum, ſignificabat; ſin autem, indicando minimè moleſtus erat. Et *hâc* quidem nocte iter hoc modo fecerunt: cùm verò illuxiſſet, quoſdam Caduſiorum equites, propterea quod eorum pedites ultimi

tionis: hoc modo,—— Ἐρῆντας ὅτι, Ἐν ὁδῷ ἤδη πάντες· ἄγε δὴ ἓν θᾶσσον. Hoc autem cùm ab interpretibus non animadverteretur, coacti fuerunt illa etiam verba ἄγε δὲ ἓν θᾶσσον, ità reddere quaſi obliquæ orationis formâ dictum eſſet, ἄγειν ἓν δεῖν θᾶσσον.

2 Ησυχος] Conjicit Stephanus ſcribendum eſſe, ησύχας. At novum non eſt adjectivum ſeu participium adverbii vice fungi; ſic, ἀσμενοι πολλοὶ προσεφάνησαν, pro ἀσμένως, l. 4. p. 305. Exemplum ſi quod aliud deſideres, adi *Herodot.* l. 1. c. 98. Malè itaque in quibuſdam exemplaribus N. T. αἰχνιδίως ſcribitur Luc. 21. 34. pro αἰφνιδίως.

2 Παραλέλειπτο] Sic in editis ad hunc diem libris ſcribitur. Legit autem ex conjecturâ *Muretus*, παραλέλειπται: eandémque lectionem ex veteri ſuo libro adfert, auctore Stephano, *Camerarius*; cui nonnihil favet etiam MS. Bodl. in quo reperitur παραλείπεται.

3 Αρχων δὲ καὶ ἐπὶ &c.] Sic MS. Bodl. & *Muretus* legendum admonent: quibus favet *Camerarius*, qui veteris libri auctoritate nitens, legit, ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ τούτων εἷς ἦν. Libri autem hactenùs vulgati locum hunc ſic repræſentant: ἄρχων δὲ καὶ ἐπιτάττων εἷς ἦν, &c.

ἐπορεύοντο, παρὰ τούτοις κατέλιπεν, ὡς μηδ' ἕτοι ψιλοὶ ἱππέων ἴοιεν· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ πρόσθεν παρελαύνειν ἐκέλευσεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἦσαν· ὅπως εἴ τι τῳ ἐναντίον αὐτῷ ὑπανθῴη, ὑφ' αὑτῷ ἔχων ἐν τάξει τὴν ἰσχὺν μάχοιτο· εἴτέ τι τῳ φεῦγον ὀφθείη, ὅπως ἐξ ἑτοιμοτάτου διώκοι. Ἦσαν δὲ αὐτῷ αἰεὶ τεταγμένοι, εἰ δέοι διωγμοῦ, οὕς τε διώκειν δέοι, καὶ οὓς παρ' ἑαυτῷ μένειν· πᾶσαν δὲ τὴν τάξιν [1] λυθῆναι ἀδέποτε εἴα. Κῦρος μὲν δὴ οὕτως ἦγε τὸ στράτευμα· ἀεὶ μέντοι αὐτός γε μιᾷ χώρᾳ ἐχρῆτο, ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλαχῆ περιελαύνων ἐφεώρα τε καὶ ἐπεμελεῖτο εἴ τι δέοιτο. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον οὕτως ἐπορεύοντο.

Ἐκ δὲ τοῦ Γαδάτα ἱππικοῦ τῶν δυναστῶν τις ἀνδρῶν, ἐπὶ ἑώρα αὐτὸν ἀφεστηκότα ἀπὸ τοῦ Ἀσσυρίου, [2] ἐνόμισεν, εἴτι ἔτος πάθοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἀσσυρίου πάντα τὰ Γαδάτα· ἔτω δὴ πέμπει τινὰ τῶν ἑαυτοῦ πιστῶν πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ κελεύει τὸν ἐόντα, εἰ καταλάβοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ τὸ Ἀσσύριον στράτευμα, λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ ὅτι, εἰ βέλοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν τὸν Γαδάταν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Δηλοῦν δὲ ἐνετέλλετο ὅσην τε εἶχε

pergerent, apud eoſdem reliquit, nè ab equitibus hi nudi progrederentur: reliquos in anteriorem partem provehi juſſit, quòd & hoſtes in eâ eſſent parte: ut ſi quid uſpiam ei ſe opponeret, cum inſtructo ſuo roboredimicaret: ſive aliqui conſpecti eſſent, qui fugerent, ut quàm expeditiſſimè perſequeretur. Erant etiam apud eum ſemper inſtructi, ſi perſequendum eſſet, qui perſequi deberent, & qui apud eum manere: univerſos autem ordines diſſolvi nunquam patiebatur. Hoc modo Cyrus exercitum ducebat: neque tamen ipſe uno tantùm loco utebatur, ſed aliàs alibi circumvectus inſpectabat, ac ſi quo *ſuis* eſſet opus, *id* curabat. Atque ità quidem exercitus Cyri pergebat.

In equitatu verò Gadatæ quidam ex potentibus viris, cùm eum ab Aſſyrio defeciſſe videbat, arbitrabatur ſe, ſi quid illi accidiſſet, omnia quæ poſſideret Gadatas ab Aſſyrio impetraturum; itaque quendam de iis qui ſibi fidi erant ad Aſſyrium mittit, & eunti mandat, ut, ſi jam in agro Gadatæ Aſſyriorum copias offenderet, diceret Aſſyrio, poſſe ab eo & Gadatam & qui eſſent cum illo capi, ſi *quidem* inſidias *illi* tendere vellet. Prætereà indicare juſſit, quem copiarum numerum

1 Λυθῆναι] Editio *Florent.* habet χυθῆναι, quod in margine expreſſit reddiditque Leunclavius. Verùm ea, quæ vulgatis libris continetur lectio, non ope tantùm MSti Bodl. ſed editorum omnium, probatioris notæ, librorum conſenſu conſtabilitur.

2 Ἐνόμισεν, εἴ τι] In edit. *Ald.* & *Florent.* ἐνόμισεν ὅτι εἴ τι &c. legitur; vacante ſcilicet, utì fit, ὅτι ante λαβεῖν: cum alioqui dicendum fuiſſet ὅτι λήψεται vel λήψοιτο. Iſta quidem particula ὅτι nec in MSto Bodl. nec in libris, optimæ notæ, editis exſtat: ſed ſublatam ab aliquo qui pleonaſmum ejus ſupra, p. 156. notatum, cognitum non haberet, non immeritò ſuſpicatur Stephanus, *Append.* de *Dial. Attica* p. 77.

δύναμιν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κῦρος ἐ συνείπετο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν ἣ μέλλει προσιέναι ἐδήλωσε. Προσεπέστειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτέ οἰκέταις, ὡς πιστεύοιτο μᾶλλον, καὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ, παραδῶναι τῷ Ασσυρίῳ, καὶ τὰ ἐνόντα· ἥξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναιτο, ἀποκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μὴ, ὡς σὺν τῷ Ασσυρίῳ τολοιπὸν ἐσόμενος. Ἐπὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς ἐλαύνων ὡς δυνατὸν ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ασσύριον, καὶ ἐδήλωσεν ἐφ' ἃ ἥκοι· ἀκούσας ἐκεῖνος τό, τε χωρίον εὐθὺς καταλαμβάνει, καὶ πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἅρματα ἐνήδρευεν ἐν κώμαις ἀθρόαις. Ο δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τούτων τῶν κωμῶν, πέμπει τινὰς προερευνησομένους. Ο δὲ Ασσύριος ὡς ἔγνω προσιόντας τοὺς διερευνήσοντας, φεύγειν κελεύει ἅρματα ἐξανασάντα δύο ἢ τρία [1] καὶ ἵππους ὀλίγους, ὡς δὴ φοβηθέντας καὶ ὀλίγους ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ὡς εἶδον ταῦτα, αὐτοί τε ἐδίωκον, καὶ τῷ Γαδάτᾳ καλέσειον. Καὶ ὃς ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ δὲ Ασσύριοι, ὡς ἐδόκει ἀλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως ἀνίσαντο ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὥστερ εἰκὸς, ἔφευγον· οἱ δ' αὖ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐδίωκον.

Gadatas duceret, quódque Cyrus eum non comitaretur; viam quoque qua acceſſurus eſſet indicavit. Dedit etiam famulis ſuis mandata, quo fidei plus haberetur ei, ut caſtellum, quod in agro Gadatæ poſſidebat, Aſſyrio cum univerſis in eo rebus traderent: ſe venturum quoque aiebat, occiſo Gadatâ, ſi quidem poſſet; ſin autem, velle ſe tamen deinceps cum Aſſyrio facere. Is verò, cui datum hoc erat negotii, cùm equitando quàm fieri poterat celerrimè ad Aſſyrium perveniſſet, & cujus rei causâ veniret, expoſuiſſet; auditâ re, caſtellum ille mox occupat, & cum magno equitum numero & *multis* curribus in vicis *illic* frequentibus inſidias locavit. Gadatas, cùm propè ab his vicis abeſſet, exploratum quoſdam præmittit. Aſſyrius, ut exploratores advenire animadvertit, currus duos tréſve, cum paucis equitibus, prodire & fugere jubet, quaſi qui & territi & numero pauci eſſent. Hæc cùm exploratores viderent, & ipſi perſequebantur, & Gadatæ ſignum dederunt. Is deceptus totis viribus inſequitur. Aſſyrii cùm Gadatam capi jam poſſe putarent, ſtatim ex inſidiis ſurgunt. His Gadatæ milites conſpectis, ut par erat, fugiunt: illi contrà, quemadmodùm fieri ſolet, inſequebantur.

1 Καὶ ἵππους] Stephano placet *ἱππεῖς*: quam lectionem interpretes omnes ſecutos eſſe dicit. Sed nil mutandum: nam *ἵππος* eodem planè modo in his paulò poſt ſequentibus, *Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις* &c. pro *equitatu*, ſeu *equitibus* accipitur. Eidem autem huic verſui alium ſubeſſe errorem ſuſpicatur Stephanus: ac ſcribendum eſſe, *ἅτε καὶ ὀλίγους ὄντας*, aut tale quid. Niſi potiùs, *pergit Stephanus*, deeſt adjectivum, quod particula *καὶ* jungat cum *ὀλίγους*. Mihi verò nihil deeſſe videtur.

Καὶ ἐν τούτῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ Γαδάτᾳ παίει αὐτὸν, καὶ καιρίας μὲν πληγῆς ἁμαρτάνει, τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον, καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ τοῦτο, ἐξανίσταται, ὡς σὺν τοῖς διώκουσι γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη ὃς ἦν, ὁμοῦ δὴ σὺν Ασσυρίοις προθύμως ἐκείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ἐνταῦθα δὴ ἠλίσκοντο μὲν δηλονότι οἱ βραδυτάτας ἵππους ἔχοντες ὑπὸ τῶν ταχίστων· [1] ἦσαν δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ καταπεπτώχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς· καθορῶσι δὲ τὸν Κῦρον προσιόντα σὺν τῷ στρατεύματι· δοκεῖν δὲ χρὴ ἀσμένως καὶ ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος, προσφέρεσθαι αὐτούς· Ὁ δὲ Κῦρος τὸ μὲν πρῶτον ἐθαύμασεν, ὡς δ' ἔγνω τὸ πρᾶγμα, [2] ἕς τε μὲν πάντες ἀνίοι ἤλαυνον, ἀνίοις καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατιάν· ὡς δὲ γνόντες οἱ πολέμιοι τὸ ὂν, ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἐνταῦθα δὴ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε διώκειν τοὺς πρὸς τοῦτο τεταγμένους, αὐτὸς δὲ εἵπετο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ᾤετο ξυμφέρειν. Ενθα δὴ καὶ ἅρματα ἠλίσκετο, ἔνια μὲν καὶ ἐκπεπτώντων τῶν ἡνιόχων, τῶν μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως· ἔνια δὲ καὶ περιπεμνόμενα ὑπὸ τῶν ἵππων ἠλίσκετο.

Atque hìc Gadatæ is qui ſtruxerat inſidias eum ferit, & à vulnere quidem letali aberrat; ſed icto *tamen* humero, vulnus ei inflixit. Hoc cùm patrâſſet, diſcedit, ut perſequentibus ſe conjungeret: agnitus autem quis eſſet, alacriter unà cum Aſſyriis equo concitato, regem in perſequendo juvat. Atque hìc quidem illi ſcilicet quibus erant equi tardiſſimi ab iis capiebantur, qui velociſſimos haberent: cúmque jam equites Gadatæ omnes valdè premerentur, quòd itinere confecti eſſent, Cyrum cum exercitu adventem conſpiciunt: credíque adeò par eſt eos *tunc* tanquam in portum ex tempeſtate cum gaudio voluptatéque adpuliſſe. Cyro primùm res admirationi erat, verùm ubi quid ageretur animadvertit, quamdiu quidem omnes adverſi ferebantur, & ipſe copias inſtructas in eos ducebat: cùm autem hoſtes eo, quod erat, cognito, in fugam verſi ſunt, ibi tum Cyrus illos, quibus hoc negotii dederat, perſequi juſſit, & ipſe cum cæteris ſubſequebatur, prout expedire putabat. Ibi verò & currus capti ſunt, de quorum nonnullis aurigæ delabebantur, partim dum converterentur, partim aliis modis; aliqui etiam in poteſtatem ab equitibus intercepti venêre.

1 Ησαν δὲ &c.] Ità libri hactenùs editi; niſi quòd *Ald.* & *Flor.* καταπάττεσθαι pro καταπεπτώχθαι perperam exhibeant. Mihi verò in primis placet MSti Bodl. lectio; in quo, ſublatâ particulâ δὲ poſt καθορῶσι, & continuatâ oratione, ſic legitur: ἤδη δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι διὰ τὸ καταπεπτώχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς καθορῶσι τὸν Κῦρον &c.

2 Ἕς μὲν πάντες &c.] Leunclavius paulò aliter, ἕως μὲν πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος καὶ &c. Nos edit. *Stephan. Eton. Ald. Florent.* ſecuti ſumus. MS. quidem Bodl. habet: ὡς πάντες ἐναντίοι ἤλαυνον, ἐναντίος καὶ &c. At in orâ eam, quam damus, lectionem exhibet.

Καὶ ἀποκλείνυσιν ἄλλυς τε πολλὺς καὶ τὸν παίσαυλα τὸν Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν Ασσυρίων, οἱ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορκοῦντες, οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος καὶ ἔφυγον τὸ ἀπὸ Γαδάτα ἀποσαὺν, οἱ δὲ, [1] φθάσαντες εἰς πόλιν τινὰ τῆ Ασσυρίᾳ μεγάλην· ἔνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἅρμασι καὶ τοῖς ἵπποις καὶ ἔφευγεν ὁ Ασσύριος.

Κῦρος μὲν δὴ διαπραξάμενος ταῦτα ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γαδάτα χώραν· καὶ προσάξας οἷς ἔδει ἀμφὶ τὰ αἰχμάλωτα ἔχειν, εὐθὺς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαιτο τὸν Γαδάταν ὅπως ἔχει ἐκ τῆ τραύματος. Πορευομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦμα ἀπήντα. Ἰδὼν δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸν ἥσθη τε καὶ εἶπεν, Ἐγὼ πρὸς σὲ ἦια ἐπισκεψόμενος ὡς ἔχεις. Ἐγὼ δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, ναὶ μὰ τὺς θεὺς, σὲ ἐπαναθεασόμενος ἦια ὁποῖός τις ποτὲ φαίνῃ ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην ψυχὴν ἔχων· ὅστις γ' οἶδ' ἐγὼ ὅ, τι νῦν μοῦ δεόμενος, γε μὴν ὑποχόμενός γέ μοι ταῦτα πράξειν, γε μὴν εὖ πεπονθὼς ὑπ' ἐμοῦ (εἰς γε τὸ ἴδιον) ὧδ' ὀτιοῦν, ἀλλ' ὅτι τὺς φίλυς ζοι ἔδοξά τι ὀνῆσαι, ἕνεκα ἐμοὶ προθύμως ἐβοήθησας, ὡς νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ [2] οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ

Interficiunt etiam cùm alios multos, tum illum ipsum qui Gadatam vulnerârat. Pedites verò Assyrii, qui tunc fortè Gadatæ castellum obsidebant, partim in illam munitionem, quæ à Gadatâ defecerat, fugâ se recipiunt; partim, antevertendo in magnam quandam Assyrii *regis* urbem *se conferunt*; in quam & ipse cum curribus & equis confugerat.

His rebus confectis, Cyrus in regionem Gadatæ recedit; & cùm eos quos oportuit captivis operam dare jussisset, confestim pergit Gadatæ visendi causâ, *cognoscendique* quo pacto se *is* ex vulnere haberet. Illi autem pergenti Gadatas obligato jam vulnere occurrit. Eum Cyrus ut vidit, gavisus est dixitque, Ad te ibam visurus quî valeres. Ego verò, inquit Gadatas. iterum te profectò spectatum veni, ut videam quæ vultûs tui, tali animo præditi *viri*, species sit; qui cùm ipse nescíam quâ nunc in re mei indigeas, nec mihi sanè hæc te facturum promiseris, nec adfectus ullo à me vel tantillo fis beneficio privatim, sed *ideò duntaxat* quòd tibi visus sum amicis aliquid utilitatis adferre, usque adeò alacriter opem tulisti, ut jam me quod adtinet, perierim; quod te,

1 Φθάσαντες &c.] Stephano adsentior, qui repetendum esse ἀπὸ τῆ κοινῆ verbum κατέφυγον putat; alioqui videri posset dicendum fuisse ἔφθασαν.

2 Οἴχομαι] De quo verbo sic *Eustath.* ad Il. ά. p. 119. λαμβάνεται ποτε καὶ ἐπὶ θανάτυ——ἐξ ὧν καὶ οἰχόμενος καὶ ἀπωκόμενος ὁ θανών. Soph. *Elect.* v. 145, 146.

Ηλ. Νήπιος ὅστις τῶν οἰκτρῶς.
Οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται.

Idem, *Ajac.* v. 1146, 1147.

Τευ.—δεινόν γ' εἶπας, εἰ καὶ ζῇς θανών.
Μι. Θεὸς γὰρ ἐκσώζει μι, τῷδε δ' οἴχομαι.

σέσωσμαι. Οὐ μὰ τὰς θεὰς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν οἷος ἔφυν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, οὐκ οἶδα εἰ ἐκλησάμην παῖδά ποτ' ἂν τοιοῦτον περὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλας τε οἶδα παῖδας, καὶ τοῦτον τὸν νῦν Ασσυρίων βασιλέα, πολὺ πλείω ἤδη τὸν αὑτοῦ πατέρα ἀνιάσαντα ἢ σὲ νῦν δύνανται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν ὧδε, Ω Γαδάτα, ἦ πολὺ μεῖζον παρεῖς θαῦμα, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τοῦτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Γαδάτας. Οτι τοσοῦτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσπούδασαν περὶ σὲ, τοσοῦτοι δὲ Μήδων, τοσοῦτοι δὲ Υρκανίων· πάντες δὲ οἱ παρόντες Αρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων. Καὶ ὁ Γαδάτας ἐπεύξατο, Αλλ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τούτοις πολλὰ ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοὶ, καὶ πλεῖσα τῷ αἰτίῳ τοῦ καὶ τούτους τοιούτους εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι ὃς ἐπαινεῖς, τούτους, ὦ Κῦρε, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχου τὰ ξένια οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἅμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε καὶ θύειν τὸν βουλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ καλῶς ζυμβάντων.

salvus sim. Per deos *immortales*, Cyre, etiam si talis essem qualis initio natus sum, liberósque procreâssem, haud scio an filium sic erga me adfectum unquam habiturus fuerim, nam & alios *aliorum* filios novi & hunc ipsum Assyriorum modò regem, multò plus doloris *molestiæque* patri suo adtulisse, quam tibi jam adferre possit. Ad hæc Cyrus sic respondit, Multò, Gadata, majori certè miraculo prætermisso, me jam admiraris. Et quidnam illud est? ait Gadatas. Quòd, inquit, tot Persæ tibi navârunt operam, tot Medi, tot Hyrcanii; atque *adeò* quotquot adsunt Armenii, Sacæ, Cadusii. Et Gadatas adjecto voto, Verùm his, ait, ô Jupiter, multa dii bona largiantur, & illi qui auctor est ut & hi tales sint. Ut tamen eos, quos tu, Cyre, laudas, egregiè hospitio excipiamus, accipe hæc munera, qualia *quidem* ipse *dare* possum: simúlque permulta adduxit, ut & rem sacram facere, qui vellet, posset, & universus exercitus hospitio exciperetur, pro dignitate illarum rerum, quæ & præclarè gestæ erant & præclarè successerant.

Eadem est significatio τῦ ὑπάγω, Matt. 26. 24. Operæ pretium est notare, quali studio consensúque diversæ gentes omnem in *mortis* mentione *δυσφημίαν* vitârunt. Hinc enim tum *Hebræi* tum *Arabes* suum הלך, quod propriè *abire*, *proficisci* &c. sonat, ad *interitum* etiam significandum adhibent. Quomodo Gen. 15. 2. usurpatum esse videtur: ואנכי הולך ערירי LXX. Interp. ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· h. e. *moriar sine liberis*: & Gen. 42. 20. *ולא תמתון —h. e. & *non pereatis*. Vide Ps. 48. 11. Ejusdem *euphemismi* exempla suppeditat etiam lingua Latina: nam, *Pomp. Festo* auctore, *abiticinem* antiqui dicebant *mortem*. Rem scilicet ingratam mitiori visum est exprimere vocabulo; atque adeò si quem è vitâ decessisse veteres indicarent, dicebant: *Fuit*, *Vixit*, *Abiit*.

Ο δὲ Καδούσιος ὠπισθοφυλάκει, καὶ οὐ μετέσχε τῆς διώξεως· βουλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι, ὅτε ἀνακοινωσάμενος ὅτε εἰπὼν ὁδὲν τῷ Κύρῳ, καλέθει τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ [1] ἀπιὼν ὁ Ασσύριος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, ὅ δὴ καλέφυγε, ζυνίυγχάνει μάλα δὴ ζυνίελαγμένον ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Ως δ' ἔγνω μόνους εἶναι τοὺς Καδουσίους, ἐπιλίθεται, καὶ τόν τε ἄρχοντα τῶν Καδουσίων ἀποκλείνει, καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ ἵππους δὲ πολλοὺς λαμβάνει τῶν Καδουσίων, καὶ ἦν ἀγομένες λείαν ἐτύγχανον ἀφαιρεῖται. Καὶ ὁ μὲν Ασσύριος διώξας ἄχρις οὗ ἀσφαλὲς ᾤετο εἶναι, ἀπελάπελο· οἱ δὲ Καδούσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ πρῶτοι. Κῦρος δὲ ὡς ἤσθετο τὸ γεγονὸς, ὑπήντα τε τοῖς Καδουσίοις. καὶ ὅπλα ἴδοι τετρωμένον, ἀναλαμβάνων, τοῦτον μὲν ὡς Γαδάταν ἀπέπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο· τοὺς δ' ἄλλους συγκαλεσκήνα, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβάνων τῶν ὁμοτίμων Περσῶν συνεπιμελητάς. (ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ ζυνεπιπονεῖν ἐθέλουσι) καὶ ἀνιώμενος μέντοι αὐτὸς ἰσχυρῶς δῆλος ἦν· ὡς καὶ τῶν ἄλλων δειπνούντων, ἡνίκα ἤδη ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν

Caduſius autem extremi cuſtos erat agminis, nec hoſtium perſequendorum particeps; qui *tamen* cùm & ipſe vellet facinus illuſtre quoddam edere, neque communicatâ re cum Cyro, neque ad eum delatâ, in regionem Babylonem versùs excurrit. Diſperſis verò ipſius equitibus, *rex* Aſſyrius cùm ex urbe ſuâ, quò confugerat, proficiſceretur, cum inſtructis egregiè copiis occurrit. Cúmque ſolos eſſe hos Caduſios percepiſſet, impetum in eos facit, & tum Caduſiorum principem interficit, tum multos alios: quin & complures Caduſiorum equos capit, quámque illi fortè tunc agebant prædam, aufert. Et Aſſyrius quidem *Caduſios* eò uſque perſequutus, quò tutum eſſe putabat, reverſus eſt: Caduſii verò primi ad caſtra circa veſperam ſalvi pervenerunt. Cyrus ubi rem, ſicuti geſta fuerat, cognovit, & obviam Caduſiis prodiit, & quem vulneratum videret, *eum* recipiens, ad Gadatam mittebat, ut curaretur; cæteros in eodem tabernaculo collocabat, ſtudioſéque cum aliis & *ipſe* dabat operam ut eis neceſſaria ſuppeterent, adſumtis in partem curationis *hujus* nonnullis de Perſis qui ὁμότιμοι appellantur: (nam in hujuſmodi rebus *viri* boni libenter operas ſuas conjungunt) ipſe verò gravem etiam præferebat dolorem; adeò ut cœnantibus aliis, cùm jam *cœnandi* tempus erat, Cyrus etiam tum

[1] Απιὼν ὁ &c.] Leunclavio placuit ἐπιὼν ὁ &c. Nos lectionem damus, quam edit. *Steph. Eton. Ald. Flor.* & MS. Bodl. præ ſe ferunt. Quin & *Zonaras* pro nobis facit; qui *Annal.* lib. 3. c. 20. rem eandem Xenophontéis ferè verbis, utì ſolet, perſequitur: Απιὼν δὲ ὁ Ασσύριος ἐκ τῆς πόλεως ἣ κατέφυγε, συντυγχάνει αὐτοῖς· &c.

τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς ἰατροῖς, ὀδένα ἑκὼν ἀτημέλητον παρέλιπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπτης ἐφεώρα, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμπων φανερὸς ἦν τὲς θεραπεύοντας. Καὶ τότε μὲν ὕτως ἐκοιμήθησαν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνιέναι τῶν μὲν ἄλλων τὲς ἄρχοντας, τὲς δὲ Καδυσίυς πάντας, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν τὸ γεγενημένον πάθος. " Τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπυς ὄντας, ὀδὲν, οἶμαι, θαυμασόν. " Αξιοί γε μέντοι ἐσμὲν τῷ γεγενημένῳ τύτῳ πράγματος ἀπο- " λαῦσαί τι ἀγαθὸν, τὸ μαθεῖν μήποτε διασπᾶν ἀπὸ τῆ ὅλυ " δύναμιν ἀσθενεστέραν τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως. [1] Καὶ ἐχὶ " τῦτ', ἔφη, λέγω, ὡς ὀ δεῖ ποτε καὶ ἐλάσσονι ἔτι μορίῳ ἰέναι " ὅπυ ἂν δέῃ, ἢ νῦν ὁ Καδύσιος ᾤχετο· ἀλλ' ἤν τις [2] κοινώ- " μενος ὁρμᾶται τῷ ἱκανῷ βοηθῆσαι, ἔστι μὲν ἀπατηθῆναι, ἔστι " δὲ τῷ ὑπομένοντι, ἐξαπατήσαντι τὲς πολεμίυς, ἄλλοσε τρέψαι " ἀπὸ τῶν ἐξεληλυθότων· ἔστι δὲ, ἄλλα παρέχοντα πράγματα " τοῖς πολεμίοις, τοῖς φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ ὕτω μὲν " ὀδ' ὁ χωρὶς ὢν ἀπέσαι, ἀλλ' ἐξαρτήσεται τῆς ἰσχύος· ὁ δὲ

eum miniſtris ac medicis neminem ſuâ quidem ſponte neglectum relinqueret, ſed vel ipſemet ſuis oculis inſpiciebat *omnes*, vel, ipſe ſi hoc perficere non poſſet, palam mitteret qui *eorum* curam gererent. Actum quidem ità ſe quieti dederunt: primâ autem luce cùm per præcones reliquorum quidem duces, Caduſios verò univerſos convenire juſſiſſet, talia quædam verba fecit:

" Humanum eſt, ſocii, *nobis* quod accidit. Nam eos, homines qui " ſint, errare; minimè, meâ quidem ſententiâ, mirum eſt. Verùm " par eſt fructum nos ut aliquem ex eo quod contigit capiamus, *ni-* " *nimirum* utì diſcamus copias, hoſtium quæ ſint copiis imbecilliores, ab " exercitu toto nunquam avellandas eſſe. Neque hoc dico, ait, non " debere *aliquem* etiam minori cum agmine illuc unquam proficiſci " quò ſit opus, quàm illud fuerit, cum quo Caduſius modò exiit: " ſed ſi quis re cum illo communicatâ, qui ſatìs virium ad opem " ferendam habeat, egreditur, fieri quidem poſſe ut decipiatur; at " *illud etiam* fieri poſſe, ut is qui remanet, hoſtes fallendo ab iis, qui " egreſſi ſunt, avertat: quin & alia hoſtibus negotia faceſſendo, ami- " cos in tuto collocare poteſt: atque ità *fiet*, *ut* nè quidem is, qui ſeor- " ſùm fuerit *à cæteris*, abſit; ſed ab *exercitûs* robore pendeat: qui verò

1 Καὶ ἐχὶ τῦτ' &c.] Vocem penultimam admonitu edit. *Steph. Eton.* & *Flor.* in cæteris prætermiſſam, reſtituimus. Quam lectionem probat etiam *Muretus*.

2 Κοινούμενος] Editiones *Ald.* & *Flor.* κινούμενος perperam exhibent. *Muretus* κοινωσάμενος adfert. Sed præferenda videtur ea ſcriptura, quæ majorem cum κινούμενος affinitatem habet. Itaque Stephanus & Leunclavius omnino rectè repoſuerunt κοινούμενος, quod in MSto Bodl. & edit. etiam *Eton.* legitur.

" ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωσάμενος ὅπῃ ἂν ᾖ, ἀδέν τι διάφορον
" πάσχει ἢ εἰ μόνος ἐστρατεύετο. Ἀλλ' ἀνὶ μὲν τάτε, ἔφη, ἢν
" θεὸς θέλῃ, ἀμυνέμεθα τὰς πολεμίας ἀπ εἰς μακράν. Ἀλλ'
" ἐπειδὰν τάχιστα ἀριστήσητε, ἄξω ὑμᾶς ἐγὼ ἔνθα τὸ πρᾶγμα
" ἐγένετο· καὶ ἅμα μὲν θάψομεν τὰς τελευτήσαντας, ἅμα δὲ δείξο-
" μεν τοῖς πολεμίοις, ἔνθα κρατῆσαι νομίζουσιν, ἐνταῦθα ἄλλους
" αὐτῶν κρείττους, ἢν θεὸς θέλῃ· [1] καὶ ὅπως γε μηδὲ τὸ χωρίον
" ἡδέως ὁρῶσιν, ἔνθα καὶ ἑκαίνου ἡμῶν τὰς συμμάχους· ἢν δὲ
" μὴ ἀνιπεξίωσι, [2] καύσωμεν αὐτῶν τὰς κώμας, καὶ δῃώσωμεν
" τὴν χώραν· ἵνα μὴ ἃ ἡμᾶς ἐποίησαν ὁρῶντες εὐφραίνωνται, ἀλ-
" λὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώμενοι ἀνιῶνται. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι,
" ἔφη, ἀρίστατε ἰόντες· ὑμεῖς δέ, ὦ Καδούσιοι, πρῶτον μὲν
" ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἕλεσθε ἥπερ ὑμῖν νόμος, ὅστις
" ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν, ἤν τι προσ-
" δέησθε· ἐπειδὰν δὲ ἕλησθε καὶ ἀριστήσητε, πέμψατε πρὸς
" ἐμὲ τὸν αἱρεθέντα." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξαν· ὁ δὲ Κῦ-
ρος, ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ στράτευμα, καὶ καλέσησεν εἰς τάξιν,
τὸν ἠρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων, ἐκέλευσε πλησίον αὐτοῦ ἄγειν

" discesserit, neque *cum aliquo* communicáverit quò iturus sit, illi nihil
" diversi accidit, quàm si solus expeditionem susceperit. At enim pro
" *facinore* hoc, volente deo, hostes brevi ulciscemur. Sed cùm primùm
" pransi fueritis, eò vos ego ducam ubi res est gesta; simúlque mortuos
" sepeliemus, simul hostibus, si deus volet, ostendemus, illic alios ipsis
" esse potiores, ubi se superiores evasisse censent: atque etiam *efficiemus*,
" ut nè locum quidem illum libenter intueantur, nostros ubi socios in-
" teremerunt: sin adversi non prodierint, incendemus eorum vicos, a-
" grúmque populabimur; nè lætitiam ex conspectu eorum, quæ in nos
" patrârunt, capiant; sed intuentes mala propria mœrore adficiantur. Ita-
" que vos, inquit, alii pransum ite: vos autem, Cadusii, primùm hinc di-
" gressi, more vestro vobis aliquem ipsis in principem eligite, qui cum
" diis ac nobis vestrî curam gerat, ubicunque opus fuerit: *hunc* ubi dele-
" geritis ac pransi fueritis, delectum ad me mittite." Atque hæc illi fe-
cerunt: Cyrus autem postquam copias eduxisset, suúmque illi, qui à Ca-
dusiis fuerat delectus, in acie locum tribuisset, jussit *eum* propter se *suorum*

1 Καὶ ὅπως &c.] Est ἔλλειψις Ἀττική· & subaudiendum videtur πράξομεν, vel aliud verbum simile. Adverbium autem illud jam supra lib. 1. p. 25. & lib. 5. p. 260. (ubi ὅρα, σκόπει vel μελέτω σοι subintelligi oportet) & alibi passim ἐλλειπτικῶς usurpatum videre est.

2 Καύσωμεν &c.] Sic in libris hactenus vulgatis scribitur: MS. autem Bodl. repræsentat καύσομεν——καὶ δῃώσομεν. quod mihi quidem magis arridet.

τὴν τάξιν, Ὅπως, ἔφη, ἂν δυνώμεθα, ἀναθαῤῥύνωμεν τὰς ἄνδρας. Οὕτω δὴ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες ἔθαπτον μὲν τοὺς Καδουσίους ἐδήουν δὲ τὴν χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ἀπῆλθον τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Ἐννοήσας δ' ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότες, ὄντες πλησίον Βαβυλῶνος, κακῶς πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῇ, ἕτως ὅσους τε τῶν πολεμίων ἀφίη, καὶ τούτους ἐκέλευε λέγειν τῷ Ασσυρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν λέγοντα ταῦτα, ὅτι ἕτοιμος εἴη ἐᾶν τοὺς ἐργαζομένους τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκεῖνος βούλοιτο ἐᾶν ἐργάζεσθαι τοὺς τῶν πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν, ἢν καὶ δύνῃ κωλύειν, ὀλίγους τινὰς κωλύσεις· (ὀλίγη γάρ ἐστι γῆ ἡ τῶν πρὸς ἐμὲ ἀφεστηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἄν σοι γῆν ἐῶμεν ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν τοῦ καρποῦ κομιδὴν, ἢν μὲν πόλεμος ᾖ, ὁ κραιῶν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἢν δὲ εἰρήνη γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ην μέντοι τις ἢ τῶν ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηται σοὶ, ἢ τῶν σῶν ἐμοὶ, τοῦτος, ἔφη, ὡς ἂν δυνώμεθα ἑκάτεροι ἀμυνόμεθα. Ταῦτα ἐπιστείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ Ασσύριοι, ἐπεὶ ἤκουσαν ταῦτα, πάντα ἐποίουν πείθοντες τὸν βασιλέα

aciem ducere, Quò illorum, inquit, ſi quidem poterimus, rurſum excitemus animos. Atque ità *quidem* proficiſcebantur: cúmque *ad locum* perveniſſent & Caduſios ſepeliebant, & agrum populabantur. His rebus confectis, commeatum ex hoſtico ſecum ferentes, in *regionem* Gadatæ reverſi ſunt.

Cùm autem ad animum *Cyro* accidiſſet, futurum, ut qui ad ſe defecerant, quòd prope Babylonem eſſent, miſerè adfligerentur, niſi præſens ipſe ſemper adeſſet, idcircò tum eos, quotquot ex hoſtibus dimittebat, Aſſyrio dicere juſſit, tum ipſe caduceatorem miſit qui ad eum hæc deferret: ſe *nempe* paratum agricolis parcere, nullâque *hos* adficere injuriâ, ſi *quidem* & ille eorum, qui ad ſe defeciſſent, agricolis, ſuas ut operas facerent, permittere vellet. Ac tu quidem, ait, etiamſi prohibere poſſis, non niſi paucos prohibebis: (nam eorum, qui ad me defecerunt, exiguus eſt ager) ego verò permitterem, amplam tibi regionem cultam eſſe. Quod autem ad fructus colligendos adtinet, ſi quidem bellum fuerit, is qui potentior eſt, meâ ſententiâ, *hos* colliget: ſin pacem *inter nos* fecerimus, tu ſcilicet *colliges*, ait. Si quis verò vel meorum adversùs te arma ſumpſerit, vel tuorum adversùs me, ab his, inquit, pro virili pœnas uterque repoſcemus. His cum mandatis caduceatorem dimiſit. Aſſyrii verò, cùm hæc audîſſent, omni ſtudio à rege

ξυγχωρῆσαι ταῦτα, καὶ ὁτισμικρότατον τῷ πολέμῳ λιπεῖν. Καὶ ὁ Ασσύριος μέντοι, εἴτε ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς, εἴτε καὶ αὐτὸς ὕτω βεληθεὶς, ξυνήνεσε ταῦτα· καὶ [1] ἐγένοντο ξυνθῆκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δ' ὁπλοφόροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργαλῶν διεπέπρακτο ὁ Κῦρος· τὰς μέντοι νομὰς τῶν κτηνῶν τὰς μὲν ἑαυτῷ φίλας ἐκέλευσε καθαθέσθαι, εἰ βέλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολεμίων [2] λείαν ἦγον ὁπόθεν δύναιντο, ὅπως εἴη ἡ [3] στρατεία ἡδίων τοῖς ξυμμάχοις. Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοὶ, καὶ ἄνευ τοῦ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἡ δὲ ἐκ τῶν πολεμίων τροφὴ κρείττω τὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.

contendebant, ut in his *Cyro* accederet, ac quàm minimum belli reliquum faceret. Aſſyrius verò, ſive quòd ei genſ ſua perſuaſerat, ſive quòd ipſe ſic vellet, hæc comprobavit: pactíſque *adeò* convenit, ut cum agricolis pax eſſet, cum armatis bellum. Hæc igitur de agricolis perfecit Cyrus; jumentorum quidem paſcua amicos ſuos, ſi vellent, in ditione ſuâ collocare juſſit; hoſtium verò prædam agebant undecunque poterant, ut militia ſociis jucundior eſſet. Nam tametſi commeatus pararetur nullus, *tamen* eadem pericula *propoſita erant:* at militiam leviorem efficere videbatur alimenta ex hoſtium *regione quærendi ratio.*

1 Καὶ ἐγένοντο &c.] Eadem conſuetudo apud *Indos* belli tempore ſervari ſolebat, referente *Diodor. Sic.* lib. 2 p. 122. Συμβάλλονται δὲ παρὰ τοῖς Ινδοῖς καὶ τὰ νόμιμα πρὸς τὸ μηδέποτε λιμὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. Παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οἱ πολέμιοι καταφθείροντες τὴν χώραν, ἀγεώργητον κατασκευάζουσι· παρὰ δὲ τούτοις τῶν γεωργῶν ἱερῶν καὶ ἀσύλων ὑπαρχόντων, οἱ πλησίον παρατάξεων γεωργοῦντες ἀνεπαίσθητοι τῶν κινδύνων εἰσίν· Αμφότεροι γὰρ οἱ πολεμοῦντες ἀλλήλους μὲν ἀποκτείνουσιν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ περὶ τὴν γεωργίαν ὄντας ἐῶσιν ἀβλαβεῖς, ὡς κοινοὺς ὄντας ἁπάντων εὐεργέτας· &c.

2 Λείαν ἦγον &c.] Ità clarè MS. Bodl. editique omnes. Leunclavius autem conjicit legendum & diſtinguendum ſic, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, λείαν ἄγειν, videlicet, ἐκέλευσε. Voces verò τὴν δὲ non conjungit cum λείαν, ſed illud præcedens nomen hoc modo repetit, τὴν δὲ ἐπικρατείαν τῶν πολεμίων ἐκέλευσε λείαν ἄγειν. *Nam alioquin*, inquit, *hoſtium prædam abducere, parum convenienter dicitur, & ambiguè.* Quod ad mutationem τοῦ ἦγον in ἄγειν adtinet, haud pœnitenda forſan eſt emendatio. At de conſtructione verborum illi æquaquam adſentior: nam, τῶν πολεμίων λείαν ἄγειν, rectè dicitur, qui *prædam de hoſtibus captam agit.* Simili prorsùs loquendi modo utitur *Herodi.* lib. 7. c. 8. *edit. Oxon.* Τί γὰρ ἦν ὄφελος βαρβάρων, ἀναιρεμένων ——; ἢ λείας αἰχμαλώτους ἀπάγειν τῶν ἐχθρῶν, γυμνοῦντα καὶ τὰς οὐσίας ἀφαιρεόμενον τῶν οἰκείων; ubi, niſi omnia me fallunt; parum feliciter rem geſſit Interpres ille ſermonis, ſi diis placet, elegantiæ ſtudioſus; quem tamen miro ſanè conſenſu Editores *Herodi.* ſecuti ſunt. At ſe ſiſtat *Politianus*; téque penes, lector, de verſione ſit arbitrium: *Quid enim proderat Barbaros interimi? Quid prædam aut captivos abactos, ſi ſuis fortunis Romanæ ditionis mortales quotidie deſpoliabantur —?* Ego verò locum ſic verto: — *vel eum captivam hoſtium prædam abducere, ſuos qui facultatibus exueret ſpoliaretque?* nec non Thucyd. lib. 6. p. 406. Καὶ Αργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν Θυρεάτιν ὅμορον οὖσαν, λείαν τῶν Λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον, ἃ &c. —— *magnam Lacedæmoniorum prædam ceperunt, &c.*

2 Στρατεία] Ita rectè in edit. *Steph. Eton.* & MSto etiam Bodl. ſcribitur; & paulò poſt στρατείαν. Cæteri autem libri στρατιὰ & στρατιὰν perperam exhibent.

Επεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κῦρος ἤδη ὡς ἀπιὼν, παρῆν ὁ Γαδάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων, ὡς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους γε πολλοὺς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτοῦ ἱππέων οἷς ἠπιστήκει διὰ τὴν [1] ἐπιβουλήν. Ὡς δ' ἐπλησίασεν, ἔλεξεν ὧδε, Ω Κῦρε, νῦν μέν σοι ἐγὼ ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῇ αὐτοῖς ἄν τι δέοι. Νόμιζε δ', ἔφη, καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐμὰ, σὰ εἶναι. Οὔτε γάρ ἐστιν, ὅτ' ἔσαι ποτὲ, ὅτῳ ἐγὼ ἀπ' ἐμοῦ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, ζὺν ἐμοὶ τελευτῶντι πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, (ὄμνυμί σοι τοὺς θεοὺς, οἳ καὶ ὁρῶσι πάντα καὶ ἀκούουσιν) ἔτε ἄδικον, ἔτε αἰσχρὸν οὐδὲν οὔτ' εἰπὼν οὔτε ποιήσας, ἔπαθον. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων καὶ δακρυσε τὴν αὑτοῦ τύχην, καὶ οὐκέτι ἠδυνήθη πλείω εἰπεῖν.

Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας, τοῦ μὲν πάθους ᾤκτειρεν αὐτὸν, ἔλεξε δὲ ὧδε, Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἵππους δέχομαι, ἔφη· ζέ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐνουστέροις δοὺς αὐτοὺς, [2] ἢ οἳ νῦν σοι εἶχον. ὡς ἔοικεν· ἐγώ τε (οὗ δὴ πάλαι ἐπεθύμουν) τὸ Περσῶν ἱππικὸν θᾶττον ἐκπληρώσω εἰς τοὺς μυρίους ἱππέας· τὰ δὲ ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαταλῶν φύλαττε, ἔφη,

Cùm autem Cyrus ſe jam ad diſceſſum pararet, aderat Gadatas cùm alia dona multa variáque adferens adducénſque, velut ex amplâ copiosâque domo, tum permultos equos ſuis equitibus ademptos, quibus *jam* propter *illas* inſidias fidem non habebat. Ubi propiùs acceſſiſſet, ità loquutus eſt, Hæc ego jam ad te adduco, Cyre, ut iis in præſenti ſi qnid opus ſit utaris. Exiſtimes verò, inquit, *velim*, etiam alia, mea quæ ſunt, eſſe tua. Quippe nemo eſt, nec erit unquam, cui ex me nato domum ego meam relicturus ſim: ſed neceſſe eſt, inquit, me moriente, mecum & genus noſtrum & nomen extingui. Atque hæc, Cyre, ſum perpeſſus, ait, (deos juratus teſtor, qui & vident & audiunt omnia) cùm tamen nihil injuſtum, nihil turpe, neque dixerim, neque fecerim. Simúlque hæc dicens, ſuam cum lacrimis deploravit fortunam, neque loqui plura potuit.

Quibus auditis Cyrus calamitatem ejus miſeratus, atque his verbis uſus eſt, Equidem equos, ait, accipio: tuæ enim utilitati conſulam, hominibus eos dando majori te benevolentiâ proſequentibus, quàm quorum modò erant, utì *quidem* adparet: & Perſicum equitatum (id quod jamdudum expetiverim) celeriter explebo ad decem equitum millia: reliquas autem pecunias opéſque tecum avectas ſervato, inquit,

1 Επιβουλὴν] Vide ſupra. p. 282.

2 Ἢ οἳ νῦν &c.] Sic reſtituimus partim ex MSto Bodl. editionéque *Flor.* in quibus ſcribitur ἢ *oi* νῦν &c. partim ex conjecturâ Stephani; qui, re quidem ipsâ duce, illud *oi* in οἳ mutandum ſtatuit. In aliis verò libris editis, omiſsâ prorsùs voculâ iſtâ, legitur, ἢ νῦν *σοι* &c.

ἕως ἂν με ἱδῃς ἔχοντα, ὥστε σὲ μὴ ἠτιᾶσθαι ἀνταδωρέμενον· εἰ δὲ πλείω μοι δὸς ἀπίοις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμοῦ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν δυναίμην μὴ αἰσχύνεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιστεύω σοι· (ὁρῶ γάρ σου τὸν τρόπον) φυλάττειν μέντοι ὅρα εἰ ἐπιτήδειός εἰμι. Εως μὲν γὰρ φίλοι ἦμεν τῷ Ασσυρίῳ, καλλίστη δὴ ἐδόκει εἶναι ἡ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς κλῆσις· (τῆς γὰρ μεγίστης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς ὄντα, ὅσα μὲν ὠφελεῖσθαί ἐστιν ἀπὸ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνοχλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρο ἀπιόντες τούτων ἐκποδὼν ἦμεν) νῦν δ' ἐπεὶ ἐχθροί ἐσμεν, [1] δῆλον ὅτι ἐπειδὰν σὺ ἀπέλθῃς καὶ αὐτοὶ ἐπιβουλευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος· καὶ οἶμαι, λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὅλως τοὺς ἐχθροὺς καὶ πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττους ἡμῶν αὐτῶν ὁρῶντες. Τάχ' ἄν εἴποις ἄν, καὶ τί δὴ ταῦτα οὐκ ἐνενόουν πρὶν ἀποσῆναι; Οτι, ὦ Κῦρε, ἡ ψυχή μου, διὰ τὸ ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι, οὐ τὸ ἀσφαλέστατον σκοποῦσα διῆγεν, ἀλλ' ἀεὶ τοῦτο κύουσα, ἅρά ποτε ἔσαι ἀπολίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς διατελεῖ μισῶν οὐκ ἤν τις τι αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἤν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα ἑαυτοῦ εἶναι. Τοιγαροῦν, οἶμαι, αὐτὸς πονηρὸς ὢν,

donec *tantum* me habere videris, ut remunerando te non ſim inferior: quòd ſi ità abeas ut plura mihi des, quàm à me acceperis; neſcio profectò, quo pacto *facere* poſſim, ut pudore non adficiar. Ad ea Gadatas, Equidem hæc tibi credo, ait: (nam ingenium tuum video) verùm conſideres, an *ſatis* ad hæc conſervanda ſim idoneus. Etenim quamdiu Aſſyrio amici eramus, paterna ſanè poſſeſſio pulcherrima eſſe videbatur: (quippe cùm ab urbe maximâ Babylone prope abſit, quæcunque commoda ex urbe amplâ percipi poſſunt, hiſce *omnibus* fruebamur; quæcunque autem moleſtiam *nobis* exhibere poterant, ab his domum huc profecti longè aberamus) nunc cùm inimici ſimus, manifeſtum eſt, ubi tu diſceſſeris, futurum, ut & nobis & toti domui *noſtræ* inſidiæ ſtruantur; atque *adeò*, meâ ſententiâ, vitam cum dolore *miſeriâque* degemus, qui & omnino vicinos habituri ſimus hoſtes, eóſque nobis ipſis potentiores conſpecturi. Fortaſsè dixeris, cur iſta non cogitârim priùs, quàm deficerem? Quia, Cyre, animus meus propter acceptam injuriam & iram, non quod eſſet tutiſſimum conſiderabat, ſed hoc perpetuò parturiebat; ecquando licebit ulciſci hominem & diis & hominibus inviſum, qui non deſinit odiſſe, non ſi quis eum lædat, ſed ſi quem ſe præſtantiorem ſuſpicetur. Itaque, utì opinor, cùm malus ipſe ſit,

[1] Δῆλον ὅτι &c.] Scriptura hæc eſt MSti Bodl. editioníſque *Eton.* eam Stephanus quoque vulgatæ illi, δηλονότι, hoc loco anteponendam vidit.

πᾶσι πονηροῖς ἑαυτῷ συμμάχοις χρήσεσθαι. Ην δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτῷ φανῇ, θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανόν σε δεήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο ἀρκέσει τοῦτο μηχανώμενος, [1] ὡς ἀνέλῃ τὸν αὐτῷ βελτίονα. [2] Τῷ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾷν, καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ῥᾳδίως, οἶμαι, κρείττων ἔσαι.

Ακούσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄξια ἐπιμελείας λέγειν· καὶ εὐθὺς εἶπε, Τί ἄν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ἐκ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἄν σοι εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, ὁπόταν εἰς αὐτὰ ἴῃς· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἵνα ἦν οἱ θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, ἥτός σε φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τοῦτον; Ο, τι δὲ ἡδύ σοι ὁρᾶν τῶν σῶν ἢ ὅτῳ συνὼν χαίροις ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύου. Καὶ σύ τ' ἂν ἐμοί, ὡς γε μοι δοκῶ, πάνυ χρήσιμος εἶης, ἐγώ τέ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι. Ακούσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε καὶ εἶπεν, Αρ' ἄν, ἔφη, δυναίμην ἂν σκευασάμενος φθάσαι, πρίν σε ἐξιέναι; βέλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἄγειν μετ' ἐμαυτοῦ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, [3] φθάσεις μέντοι·

omnes *etiam* ſe deteriores ſocios habebit. Quòd ſi quis *inter hos* eo præſtantior viſus fuerit, certus eſto, Cyre, nequaquam tibi adversùs *ejuſmodi* virum egregium dimicandum eſſe, ſed illius induſtria ad hoc machinandum ſufficiet, quonam *videlicet* pacto ſe præſtantiorem è medio tollat. Verùm ut mihi moleſtus ſit, *in eo*, quamvis mali *ignavique* ſibi adſint ſocii, facilè ſuperior eſt, ut opinor, futurus.

Hæc cùm Cyrus audîſſet, viſus eſt ei digna conſideratione dicere: atque *adeò* ſtatim, Quid ergò, inquit, Gadata, nonne caſtella præſidiis muniſti, quò tutò iis uti tibi liceat, cùm ea fueris ingreſſus; ipſe verò *nonne* nobiſcum es in expeditione, ut ſi dii perinde ac modò nobiſcum fuerint, hic te metuat, non tu ipſum? Quin tu, tecum habens quidquid tuorum adſpectu tibi jucundum ſit, aut cujus conſuetudine delecteris, mecum proficiſcitor. *Nimirum* & tu mihi, ut equidem arbitror, admodùm uſui fueris, & eſſe tibi ego conabor, ut potero. Hæc Gadatas cùm audîſſet, reſpiravit ac dixit, Num poſſim res meas citiùs colligere, quàm tu diſcedas? nam & matrem, ait, mecum abducere volo. Poteris, inquit, profectò citiùs:

1 Ως ἀνέλῃ] Ità editio *Etonenſis*. MS. Bodl. paulò aliter, ἕως ἀνέλῃ. Edit. *Flor.* ὡς ἀπελέσει, quod gloſſam prorsùs ſapit. *Ald.* autem *Steph.* & *Leuncl.* dant ἕως ἂν ἕλῃ. Horum tamen uterque probat, locíque ratio poſtulat, ſcripturam quam recepimus. Illud ἕως certè ſi retineatur, (ut ſenſus ſit, *idoneus ad hoc machinandum, donec* &c. tunc) utì rectè notat Stephanus, non videbitur dicere ad *hoc machinandum* quod videlicet ſequitur, *quo pacto hominem* &c. Sed aliud quidpiam quod præceſſerit, Atqui nihil in præcedentibus, ad quod illud τοῦτο referri queat, inveniemus.

2 Τῷ μέντοι &c.] Sic libri editi pariter & MS. Bodl. Leunclavio tamen ea lectio non ſatisfacit. Sic autem rectiùs ſcribi poſſe putat, Τῷ μέντοι &c. Mihi magìs arridet vulgata lectio.

3 Φθάσεις] Ità MS. Bodl. editíque libri omnes, præter unum *Etonenſem*, in quo mendosè legitur φθάσῃς.

ἐγὼ γὰρ ἐπισχήσω ἕως ἂν καλῶς σὺ φῇς ἔχειν. Οὕτω δὴ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, [1] ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἃ ὠχυρώσατο, ξυνεσκευάσατο δὲ πάντα ὁπόσοις ἂν οἴκῳ μέγας καλῶς οἰκοῖτο. Ἡρεῖτο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν, οἷς ἥδετο, καὶ ὧν ἠπίστει πολλοὺς, ἀναγκάσας τὰς μὲν αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἄγειν, τὰς δὲ καὶ [2] ἀδελφὰς, ὡς δεδεμένας τούτοις καλέχοι αὐτάς. Καὶ τὸν μὲν Γαδάταν ὁ Κῦρος ἐν τοῖς περὶ αὑτὸν ἔχων ἤει, καὶ ὁδῶν φρασῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλοῦ καὶ σίτου, ὡς ἀεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις [3] στρατοπεδεύοιτο.

etenim ſubſiſtam, donec tibi commodum eſſe dixeris. Itaque digreſſus inde Gadatas, caſtellis quæ communierat, unà cum Cyro præſidia impoſuit, & omnia quibus ampla domus inſtrui commodè poſſet, collegit. Prætereà ſuorum complures ſecum abducebat, tum fidos, quibus delectabatur, tum quibus diffidebat; quorum alios cogebat ſecum uxores ducere, alios ſorores, ut his *quaſi vinculis* eos conſtrictos teneret. Itaque Cyrus cum Gadatâ iiſque qui circum ſe eſſent, abibat; qui & index ei viarum eſſet, & aquarum, & pabuli, & frumenti, ut caſtra ſemper locis in uberrimis haberet.

1 Ἐφύλαξε μὲν &c.] Ità quidem locus hic conſpirante editorum exemplarium conſenſu ſolet exprimi. Mihi verò impenſiùs placet hæc MSti Bodl. lectio,——— ἀπελθὼν, φύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ὠχυρώσατο,—— ſuffragante, utì opinor, ipſa Cyri oratione; qui ſuprà paulò Gadatam ſic adfatus eſt, ἐγὼ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, —— ubi τὰ τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ποιεῖν, idem videtur eſſe, atque id quod φύλαξε τὰ τείχη ὀχυρῶσθαι hoc in loco ſignificat. Hanc porrò emendationem laudat etiam *Muretus*; nullo tamen, eam unde hauſerat, indicato libro.

2 Ἀδελφὰς &c.] Aldus & Leuncl. legunt ἀδελφεάς· hic tamen in verſione ſuâ receptam lectionem ſequitur, quam tum MS. Bodl. tum cæteri libri editi, adſentientibus *Gabrielio* & *Philelpho*, præſtant. Illud autem ἀδελφὰς ab imperitiâ librariorum primò manâſſe puto, qui cùm genus pronominis, τούτοις, obſervâſſent, nomen antecedens aliquod maſculini etiam generis haud dubiè præceſſiſſe perperam autumarent. Atticorum verò moris eſt maſculinis uti pro fœmininis: *Sophoc.* Elect. v. 615, 616.

Ητις τοιαῦτα τὴν τεκοῦσαν ὕβρισε,
Καὶ ταῦτα τηλικοῦτος;———

pro τηλικαύτη. loquitur enim de Electrâ Clytemneſtra. Similiter paulò poſt, Noſter: τῷ γυναῖκε. pro τὰ —— Vide tamen, ſi libet, Cl. *Barn.* ad Hom. Il. ε. v. 778. & ad Eurip. Hippol. v. 387. *Achill. Tat.* p. 143. edit. Lugd. Bat. ἑδοὺς γυνή. Quanquam hìc σχῆμα forſan, quod dicitur, πρὸς τὸ σημαινόμενον locum habere queat; adeò ut τούτοις ad nomen in δεδεμένας incluſum, v. g. δεσμοῖς, referatur. Haud abſimili modo Noſter paulò poſt adhibet relativum αὐτοῖς,———— ᾠόμην καὶ βούλεσθαι ἂν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ &c. ubi αὐτοῖς reſpicit nomen aliquod in voce πόλεως ſubintellectum, v. g. ἐνοίκοις, vel Βαβυλωνίοις, vel aliud his ſimile, Conf. Joh. 8. 44. ubi pronomen αὐτῷ, utì rectè notavit Cl. *Blackwall* Sacr. Claſſ. p. 95. reſpicit τῷ ψεύδει, ex nomine ψεύστης, ſub quo latet, nullo negotio colligendum. Similiter Rom. 10. 5. admonente loci ſententiâ, illud αὐτὰ ad ἐντάλματα τοῦ νόμου (quæ licèt non diſertè ſcripſerit, voluit tamen Apoſtolus) referendum videtur.

3 Στρατοπεδεύοιτο] Ità reſcripſimus admonitu Leunclavii & MSti Bodl. in quo totus hic locus ſic repræſentatur:——— καὶ σίτου, ὡς εἴη ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις στρατοπεδεύεσθαι. Rectius erit, ſi vel ſcribas ὡς ſine accentu, vel in ὥστε mutes, & legas ὥστ' ἀεὶ &c. Illam verò noſtram emendationem confirmant *Philelphus* & *Gabrielius* i qui, in loco vertendo, utuntur verbis *caſtrametari*, & *caſtra facere*. In vulgatis hactenùs libris perperam legitur στρατεύοιτο.

Επεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς, ἣν ἤει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἠρώτα εἰ ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τῷ τείχει. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὦ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἐγωγ', ἔφη, ᾠόμην καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ στράτευμα, ὅτι σοι ἤδη πολύ τε ἐστὶ καὶ καλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἔλαττον εἶχες, προσῆλθές τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐθεώντο [1] ὑμᾶς ἐκ πολλὲς ὀλίγας· νῦν δὲ καὶ εἰ παρεσκευασμένος τε ἐστὶν, [2] ὥσπερ πρός σὲ εἶπεν ὅτι παρασκευάσοιτο ὡς μαχούμενος, οἶδα ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρασκεύαστα τὰ αὐτοῦ φανεῖται.

Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε, Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων στρατιὰν ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον· νῦν δὲ πλείῳ δύναμιν ἔχων οὐκ ἐθέλω ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ μὴ θαύμαζ', ἔφη· ἐκ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι προσάγειν τε καὶ [3] παράγειν. Προσάγουσι

Cùm verò pergens iter Babyloniorum urbem adſpiceret, atque ei via, quâ incedebat, ducere propter ipſa urbis mœnia videretur, arceſſito Gobryâ Gadatâque, aliáne via eſſet interrogabat, ut tam prope ad mœnia *copias* non ducerent. Et Gobryas, Sunt, inquit, domine, permultæ quidem viæ: ſed exiſtimabam equidem te quàm proximè jam ad urbem iter facere velle, quò ipſis commonſtrares exercitum tibi nunc & magnum eſſe & præclarum: nam cùm etiam tibi minor eſſet, ad murum ipſum acceſſiſti, & vos *illi* haud multos numero ſpectabant: nunc autem tametſi paratus ſit *Aſſyrius* tibi quemadmodùm dixit ipſum ad pugnandum ſe parare, ſcio futurum ut, ſi copias tuas conſpexerit, imparata rursùs ipſi ſua videantur.

Ad hæc Cyrus ait, Videris mihi, Gobrya, mirari, quòd id temporis quo multo cum minori exercitu veni, ad ipſa uſque mœnia duxerim; nunc majoribus copiis inſtructus *eas* ducere ſub muros nolim. Verùm nè mireris, ait; non enim idem eſt adducere, & præterducere. Omnes

1 Ὑμᾶς] Ità Stephanus & editio *Eton.* at alii libri minùs, utì quidem videtur, commodè, ἡμᾶς exhibent. Vide p. 263.

2 Ὥσπερ πρὸς σὲ &c.] Vide ſupra p. 268.

3 Παράγειν] Gabrielius ex vetuſto quodam exemplari adfert ἀπάγειν. pro quâ lectione facit ἀπάγουσι, quod mox, paucis interjectis, ſequitur. At in hunc locum *tranſeundi* ſeu *prætereundi* ſignificatio aptiùs quadrat, ut idem valeat, atque illa, παρὰ πόλιν ἄγειν, quæ, mutatâ per tmeſin loquendi formâ, extant lib. 1. p. 74. Quare contra aliorum exemplarium fidem nihil muto. De uſitatâ verbi hujus apud Tacticos ſignificatione conſule quæ notavimus lib. 2. p. 113.

μὲν γὰρ ἅπαντες, ὕτω τεταγμένοι, ὡς ἂν οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγουσι μέντοι οἱ ζώφρονες ἧ ἂν ἀσφαλέστατα, ἔχ ἧ ἂν τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παριέναι δὲ ἀνάγκη ἐστὶν ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἁμάξαις, [1] ἀνειμένοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σκευοφόροις, ἐπιπολύ· ταῦτα δὲ δεῖ πάντα προκεκαλύφθαι τοῖς ὁπλοφόροις, καὶ μηδαμῆ τοῖς πολεμίοις γυμνὰ ὅπλων τὰ σκευοφόρα φαίνεσθαι. Ανάγκη ἔν, ὕτω πορευομένων, ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τετάχθαι. Εἰ ἔν βούλοιντο ἐκ τῆ τείχης ἀθρόοι πη προσπεσεῖν, ὅπη προσμίξαιεν, πολλῷ ἂν ἐῤῥωμενέστερον συμμιγνύοιεν τῶν παριόντων. Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πορευομένοις μακραὶ καὶ αἱ ἐπιβοήθειαι, τοῖς δ' ἐκ τῆ τείχης βραχὺ πρὸς τοὺς ἐγγὺς καὶ προσδραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν· Ην δὲ μὴ μεῖον ἀπέχοντες παρίωμεν, ἢ [2] ἐφ' ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ τῶν παρυφασμένων ὅπλων πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται. Ην δ' ἄρα καὶ ὕτως ἰόντων [3] ἐπεξίωσί πη,

enim ſic inſtructas copias adducunt, utì ſe quàm optimè pugnaturos arbitrantur; at qui ſapiunt, ſic abducunt, ut quàm tutiſſimè, non quàm celerrimè abſcedant. In prætereundo autem exporrigi plauſtra neceſſe eſt, & impedimenta quoque cætera multùm laxari: atque hæc omnia armatis prætentis tegi oportet, nec uſpiam impedimenta hoſtibus ab armis nuda conſpici. Sic utique procedentibus *copiis*, neceſſe eſt aptos pugnæ milites juxta debiles & imbecillos collocari. Si ergo velint ex munitione conferti *hoſtes* in aliquos *prætereuntes* impetum facere, ubicunque *tandem* manus conſerent, multò validiores erunt in conflictu, quàm qui prætereunt. Et iis quidem, longo qui procedunt agmine, etiam ſubſidia non niſi longo ex intervallo mitti poſſunt; qui verò munitione *ſe erumpunt*, brevi ſpatio ad illos qui prope abſunt & excurrere poſſunt, & rursùs abſcedere. Quòd ſi intervallo non minori interjecto præteribimus, quàm quanto nunc extenſis ordinibus procedimus, multitudinem *illi* noſtram conſpicient, & omnis multitudo propter arma adtexta formidabilis adparet. Quòd ſi nobis hoc modo incedentibus aliquo loco erumpent,

1 Ανειμένοις] Sic ex conſpirante Leunclavii Muretique conjecturâ reſcripſimus. Vulgò legitur *ἀνειργμένοις*· cui verbo non ſubeſt huic loco apta vis, imò proximè præcedentibus illis, *ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἁμάξαις*, atque adeò Cyri menti, adverſa penitùs. Ut igitur hæc invicem ſibi reſpondeant, aliud recepi verbum, in quo *laxitatis* ineſt, apta loco, ſignificatio.

2 Εφ' ὅσον καὶ &c.] Sincera hæc eſt MSti Bodl. & editionis *Eton.* lectio: quam ſic libri alii, quos vidi, omnes, interpolatam exhibent —— ἢ ἐφ' ὅσον κατόψονται ἡμᾶς, καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, &c. Fatetur quidem Stephanus, verba hæc, κατόψονται ἡμᾶς, in codicibus, quibus uſus eſt, veteribus non extare; hiſque adeò ſe potiùs quàm vulgatis editionibus adſentiri. *Camerarius* etiam, auctore Stephano. & *Gabrielius*, illa verba in loco interpretando omiſerunt. Quocirca credi par eſt, exemplaria, quibus iſti uſi ſunt interpretes, ea non agnoviſſe.

3 Επεξίωσί πη] Sic MS. Bodl. *Etonenſiſque editio*: cùm in cæteris ferè omnibus

ἐκ πολλῶ προορῶντες αὐτὸς ἂν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα. Μᾶλλον δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐὰν ἐπικειρήσωσιν ὁπόταν πρόσω δέοι ἀπὸ τῦ τείχους ἀπιέναι, ἢν μὴ τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τῦ πανὸς κρείττους εἶναι· Φοβερὸν γὰρ ἡ ἀποχώρησις. Ἐπὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξέ τε ὀρθῶς τοῖς παροῦσι λέγειν, καὶ ὁ Γωβρύας ὥσπερ ἐκέλευσεν ἡγεῖτο. Παραμειβομένη δὲ τὴν πόλιν τῦ στρατεύματος, ἀεὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἰσχυρότερον ποιέμενος ἀπεχώρει.

Ἐπὶ δὲ πορευόμενος ἔτως ἐν ταῖς γιγνομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ μεθόρια τῶν [1] Ασσυρίων καὶ Μήδων, ὅθενπερ ὡρμᾶτο, ἐνταῦθα δὴ [2] τρία ὄντα τῶν Ασσυρίων φρούρια, ἓν μὲν αὐτῶν τὸ ἀσθενέστατον προσβαλὼν βίᾳ ἔλαβε, [3] τῷ δὲ δύο φρουρίῳ φοβῶν μὲν Κῦρος, [4] πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε παραδῦναι τὰς φυλάττουσας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πέμπει πρὸς

quia multò eos ante prospicimus, imparati minimè deprehendemur. Quin potiùs, viri, inquit, nè quidem adgredientur, cùm ipsis procul à muro recedendum erit, nisi se cum universis copiis *suis* futuros toto exercitu *nostro* superiores existimaverint: nam receptus res est plena formidinis. Hæc cùm dixisset, visus est iis qui aderant rectè dicere, & Gobryas, ità uti jusserat, præibat. Cúmque præteriret urbem exercitus, inter abscedendum *Cyrus* postremum semper agmen firmiùs efficiebat.

Postquam autem hoc modo pergens diebus insequentibus ad Assyriorum Medorúmque fines pervenit, unde initium expeditionis fecerat, ubi cùm tria essent Assyriorum castella, unum eorum quod erat infirmissimum vi adortus cepit; *reliqua* duo castella, Cyro metum incutiente, suadente Gadatâ, perfectum est ut custodes dederent. His rebus confectis, ad

bus perperam legatur ἐπεξίωσι σιωπῇ. quam lectionem ex errore subortam, illámque adeò, quam damus, germanam existimavit Stephanus.

1 Ασσυρίων] Ità libri editi, quos vidi, omnes. In MSto Bodl. scribitur tum hìc, tum versu proximè sequenti. Σύρων: eámque lectionem secutus est *Philelphus*. Zonaras quoque, qui Xenophontem solet transcribere, Σύρων bis exhibet *Annal.* lib. 3. c. 20. Nihilominùs, minimè rejicienda videtur librorum impressorum scriptura.

2 Τρία ὄντα τῶν &c.] Absolutè hoc in loco, ut aliàs sæpè, ponitur accusandi casus: cujus cùm structuræ ignari essent Librarii Interpretésque quidam N. T. textum sacrum importunis temerârunt additamentis. Celebris ille MS. Alex. verba S. Lucæ Act. 26. 3. sic pessimè repræsentat: Μάλιστα γνώστην ὄντα σε τῶν κατὰ Ιουδαίων ἐθνῶν τε καὶ ζητημάτων ἐπισάμενος· δίο &c. Similiter, vel τῦ εἰδῶς vel τῦ ἐπισάμενος interpolationem secutus Interpres Syrus vertit, &c. ܕܝܢ ܕܝܕܥ ܠܗ ܣܓܝ, ܠܗ ܫܦܝ, Confer. Luc 24. 47. Marc. 9. 28. Act. 7. 21. Ephes. 1. 18.

3 Τῷ δὲ δύο &c.] Ità restituimus admonitu tum vetusti exemplaris, quo usus est Gabrielius, tum MSti Bodl. qui veram sanè lectionem, scripturæ vitio paululùm deformatam, sic exhibet, τῷ δὲ δύο φρουρίῳ. Stare quidem potest illud δύω: nam Atticæ notæ lectio est. Malo tamen cum Stephano vulgatam sequi scripturam. Priùs legebatur, τῶν δὲ δύο φρουρίων &c.

4 Πείθων δὲ Γαδάτας ἔπεισε] Hanc loquendi formam, quâ verbo participium ejusdem originis additur, *Vorstius* & *Gatakerus* inter eas recensendam phrases autumârunt, quæ τοῖς ἔξω minùs notæ sunt, quasque

Κυαξάρην, καὶ ἐπέστελλεν ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ στράτευμα, ὅπως περί τε τῶν φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλεύσαιντο ὅ, τι χρήσαιντο, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ στράτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξύμβουλος γίγνοιτο, ὅ, τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν· ἦν δὲ κελεύῃ, εἰπὲ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκεῖνον ἴοιμι στρατοπεδευσόμενος. Ὁ μὲν δὴ ἄγγελος ᾤχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλων·

Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσεν ἐν τούτῳ τὸν Γαδάταν τὴν τοῦ Ασσυρίου σκηνὴν, [1] ἣν Κυαξάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην καλασκευάσαι ὡς κάλλιστα τῇ τε ἄλλῃ καλασκευῇ, ἣν εἶχε, καὶ τῷ γυναῖκε εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ ξὺν αὐταῖς τὰς μουσουργὰς αἵπερ ἐξῃρημέναι ἦσαν Κυαξάρει. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἔπρατον. Ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκούσας ὁ Κυαξάρης αὐτοῦ, ἔγνω βέλτιον εἶναι τὸ στράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθορίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, οὓς μετεπέμψατο ὁ Κῦρος, ἦκον· ἦσαν δὲ μυριάδες τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν· Ορῶν δὲ καὶ τούτους πολλὰ ξυνομένους τὴν Μηδικὴν, τούτων οὗ ἐδόκει ἥδιον [2] ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι.

Cyaxarem mittit, atque utì ad exercitum veniret per epiſtolam petiit, quò & de caſtellis captis quid eſſet agendum deliberarent, & quo exercitum *ipſe* contemplatus, de cæteris etiam rebus conſilium daret quid deinceps agendum arbitraretur: quòd ſi juſſerit, ait, dicito me ad ipſum venturum & *iſtic* caſtra locaturum. Atque nuntius, hæc qui exponeret, abibat,

Cyrus intereà Gadatæ mandat ut tabernaculum Aſſyrii, quod Cyaxari Medi ſelegerant, cum adparatu reliquo, quem habebat, inſtrueret elegantiſſimè; tum utramque mulierem in conclave tabernaculi muliebre deduceret, & cum his *etiam alteras illas* muſicæ peritas, quæ Cyaxari ſelectæ fuerant. Atque hæc illi quidem exſequebantur. Qui verò miſſus erat ad Cyaxarem, cùm mandata expoſuiſſet, his Cyaxari auditis viſum eſt potius, ut *iſtic* in finibus maneret exercitus. Nam & Perſæ, quos Cyrus arceſſiverat, aderant: qui *quidem* erant numero quadragies mille ſagittarii & peltaſtæ. Quamobrem cùm videret hos etiam magnum Medorum agro detrimentum adferre, libentiùs his quoque liberari velle videbatur, quàm ut aliam turbam *in agrum ſuum* admitteret.

quaſque adeò Scriptores ſacri ab Hebræo fonte hauſerunt. Utut hæc ſe res habeat, ex hoc certè loco abundè liquet, phraſin eſſe ejuſmodi, quam nè Attica quidem reſpueret elegantia. Vide Heb. 6. 14. Act. 7. 34. Matt. 13. 14. Marc. 4. 12.

1 Ἣν Κυαξάρει &c.] Vide lib. 4. p. 233.

2 Ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον,] Vox ultima in MSto Bodl. non comparet: quod mihi ſanè nonnihil ſuſpicionis de Librarii mo-

Ο μὲν δὴ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν στρατὸν, ἐρόμενόν τὸν Κυαξάρην, κατὰ τὴν Κύρου [1] ἐπιστολὴν, εἴ τι δέοιτο τοῦ στρατεύματος, ἐπεὶ οὐκ ἔφη δεῖσθαι, αὐθημερὸν, ἐπεὶ ἤκουσε παρόντα Κῦρον, ᾤχετο πρὸς αὐτὸν ἄγων τὸ στράτευμα.

Ο δὲ Κυαξάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο ξὺν τοῖς παραμείνασι, Μήδων ἱππεῦσιν· ὡς δ' ἤσθετο ὁ Κῦρος προσιόντα αὐτὸν, λαβὼν τοὺς Πέρσας ἱππέας, πολλοὺς ἤδη ὄντας, καὶ τοὺς Μήδους πάντας καὶ τοὺς Αρμενίους καὶ τοὺς Υρκανίους, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τοὺς εὐιππολάτους τε καὶ εὐοπλοτάτους, ἀπήντα· καὶ ἐπιδείκνυσι τῷ Κυαξάρει τὴν δύναμιν. Ο δὲ Κυαξάρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολλούς τε καὶ καλοὺς καγαθοὺς ξυνεπομένους, ξὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θεραπείαν, ἄτιμόν τι ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄχθος αὐτὸν ἔλαβεν. Επεὶ δὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τοῦ ἵππου προσῆλθεν [2] ὡς φιλήσων αὐτὸν καθὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἀπεστράφη δὲ· καὶ ἐφίλησε μὲν οὔ, δακρύων δὲ φανερὸς ἦν. Εκ

Et cùm quidem is, qui è Perſiâ copias *haſce* ducebat, Cyaxarem interrogaret, quemadmodùm Cyrus præceperat, an *hoc* ipſi opus eſſet exercitu, atque is ſibi opus eſſe negaret, eodem die Cyrum ubi propè abeſſe audierat, ad eum exercitum *ſecum* ducens abibat.

Cyaxares poſtridiè cum iis, qui ſecum manſerant, equitibus Medis, iter eſt ingreſſus: cúmque eum Cyrus advenire ſenſit, ſumtis *ſecum* & Perſicis equitibus, qui jam multi erant, & Medis omnibus, & Armeniis & Hyrcaniis, & reliquorum ſociorum equis & armis inſtructiſſimos, obviam prodiit; atque *adeò* Cyaxari copias ſpectandas exhibuit. Cyaxares autem, ubi multos & egregios fortéſque *viros* in Cyri comitatu conſpexit, ſecum verò & exiguam & parvi ducendam famulorum manum; *id* ſibi dedecori eſſe putavit, *adeóque* dolor eum invaſit. Cúmque Cyrus ex equo deſcendiſſet, ac de more oſculaturus ipſum accederet, Cyaxares deſcendit quidem ex equo, ſed ſeſe avertit; nec *eum* oſculatus eſt, ſed lacrimas palam profudit. Tum

vet imperitiâ. Ex variis autem, quæ paſſim obvia ſunt, exemplis conſtat, optimos quoſque Græciæ Scriptores τὸ μᾶλλον comparativis addidiſſe vocibus. Eadem occurrit loquendi ratio, Phil. 1. 23. Hujus autem farinæ exempla ſuppeditabit Budæus; imò & Grammatici.

1 Επιστολὴν,] Ità MS. Bodl. & edit. *Steph. Eton. Ald. Flor.* aliæque: ut mirari ſubeat cur Leunclavius aliúſque Xenophontis editor, cui vel errantem utique ducem religio fuit deſerere, contra optimorum codicum fidem, ἐντολὴν reponerent. Mihi ſuſpicio ſanè inſidet, hos editores haud ſatis intellexiſſe, mandata quoque ἐπιστολὰς apud Veteres appellari. *Æſchyl.*

Ηραισε, σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολὰς,
Ας σοὶ πατὴρ ἐφίετο—*Prometh. Vinc.* v. 3. *Schol.* Επιστολὰς] Εντολάς. Eodem prorsùs modo *Schol.* in Sophoc. *Oed. Col.* p. 323. *edit.* H. Steph. vocem illam exponit. *Heſychius*: Επιστολαὶ, ἐντολαὶ, ἐπιταγαί. *Thomas Magiſter*: Επιστεῖλαι, οὐ μόνον τὸ διὰ γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοπροσώπως κελεῦσαι. καὶ ἐπιστολὴ ὡσαύτως.

2 Ως φιλήσων &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 42.

τέτε δὲ ὁ Κῦρ☞ τὲς μὲν ἄλλες ἅπανλας ἀποσάνλας ἐκέλευσεν ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμεν☞ τῆς δεξιᾶς τὲ Κυαξάρες, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὁδὲ ἔξω ὑπὸ φοινικάς τινας, [1] τῶν τε Μηδικῶν τίλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν αὐτῷ, καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακαθισάμεν☞ ἤρελο ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀργίζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὁρῶν ὕτω καλεπῶς φέρεις; Ενλαῦθα δὴ ὁ Κυαξάρης ἀπεκρίναλο τοιάδε, Οτι, ἔφη, ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ παλρὸς βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμεν☞ εἶναι, ἐμαυτὸν μὲν ὁρῶ ὕτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνονλα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει [2] μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ παρόνλα. Καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι καὶ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ὦ Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὧν ἥκισα ἐχρῆν ταῦτα πεπονθέναι. Εγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις ἂν καλὰ τῆς γῆς ἥδιον δύναι,

verò Cyrus alios quidem omnes ſecedere juſſit & quieſcere: ipſe dextrâ Cyaxaris prehensâ, de viâ ſub palmas quaſdam eum abduxit, & ſtragula *quædam* ei Medica ſubſterni juſſit, *in quæ* cùm eum collocâſſet & adſedisſet *ipſe*, ſic interrogavit:

Dic mihi, per deos *immortales*, inquit, avuncule, quamobrem mihi iraſceris? & quid rei moleſtæ vides, quod uſque adeò fers graviter? Hìc Cyaxares hujuſmodi quædam reſpondit, Quia cùm, Cyre, exiſtimer inde uſque ab omni hominum memoriâ tum majoribus *jam* olim *regibus* tum patre rege procreatus eſſe, atque *etiam* ipſe rex habear, me quidem adeò vilem indignúmque in modum advehi conſpicio, te verò meis cum famulis cæteríſque copiis magnum & magnificum adeſſe. Atque hæc, meâ ſententiâ, vel ab hoſtibus pati grave eſt; ſed multò, prô Jupiter, graviùs ab illis, à quibus hæc *quenquam* perpeſſum eſſe minimè decebat. Equidem arbitror eſſe ſatius decies ſub terram condi,

1 Τῶν τε Μηδικῶν &c.] MS. Bodl. τόν τε Μηδικὸν πίλον. imperitè. Græcis enim familiare eſt, quando *aliquid* ex univerſo rei alicujus genere ſumptum aut captum dicere volunt, jungere tunc genitivum iſto ſenſu, per ellipſin voculæ τι, verbis activis. *Ælian.* H. V. l. 11. c. 5. —— ἐνίβαλον τῶν ἱερῶν χρημάτων, pro τι ἐκ τῶν &c. Noſter lib. 2. p. 98. καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τύτε τῦ ὀλίγε ἀξίε γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ. pro τι ἐκ τύτε &c. Similiter *Ariſtophanes*:

—δὸς τὸ φαλακρῖῦ
Τῶν τραγαλίων, — Eἰρ. v. 771. & ſeq.

2 Μέγαν τε] Vorſtius *Comment. de Hebraïs.* N. T. 25. Hebraïſmorum numero adſcribendum putat eum vocis μέγας uſum, quo *non ſtaturam & quantitatem, ſed conditionem hominum*, Heb. 8. 11. deſignat. At hæc ultima vocis iſtius ſignificatio Græcis perquam familiaris eſt. Libet Xenophontéo huic exemplo alterum ex Ariſtophane prolatum adjicere:

Εξιν γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκεινοσί,
Ανω καθεύδων, ὁ μέγας οὐπὶ τῦ πίνυς.

Ubi *Schol.* Ο μέγας] Οὐ τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἐξυσίᾳ, καὶ τῇ σεμνότητι. Σρηκ. v. 67. & ſeq.

ἢ ὀφθῆναι ἔτω ταπεινὸς, καὶ ἰδεῖν τὰς ἐμὰς ἐμοῦ ἀμελήσαντας καὶ ἐπεγγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦτ', ἔφη, ὅτι ὁ ζῶ μοῦ μόνον μείζων εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δοῦλοι ἰσχυρότεροι ἐμοῦ ὑπαντιάζουσί μοι, καὶ κατεσκευασμένοι εἰσὶν ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμοῦ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κῦρον ἐπεσπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Επισχὼν δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κῦρος.

Αλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ἔτε λέγεις ἀληθῶς, ἔτε ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἴει τῇ ἐμῇ παρασίᾳ Μήδους καλεσκευάσθαι ὥστε ἱκανοὺς εἶναί σε κακῶς ποιεῖν. Τὸ μέντοι σὲ θυμοῦσθαι καὶ φοβεῖσθαι ὑ θαυμάζω· εἰ μέντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τοῦτο· (οἶδα γὰρ ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκούων ἐμοῦ ἀπολογουμένου ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχομένοις, τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἁμάρτημα εἶναι. Ανάγκη γὰρ, διὰ τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν, πολλοὺς ἐχθροὺς ποιεῖσθαι· διὰ δὲ τὸ ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλειν. Ων ἕνεκα, εὖ ἴσθι, ἐγὼ οὐκ ἀπέπεμπον ἄνευ ἐμοῦ σε τοῦτον, φοβούμενος μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὅ, τι πάντας ἡμᾶς λυπήσει. Ταῦτα μὲν οὖν σὺν τοῖς θεοῖς ἐμοῦ

quàm adeò vilem me conſpici, meóſque mei negligentes, me irridentes cernere. Neque enim hoc, ait, ignoro, non te ſolum me majorem eſſe, ſed mihi etiam ſervos meos, me potentiores, occurrere, atque ità paratos eſſe, ut faciliùs me lædere poſſint quàm à me lædi. Atque hæc dum proferret, multò etiam magìs eum ſuperabant lacrimæ: adeò ut Cyrum etiam *eò* pertraheret, ut oculi ejus lacrimis implerentur. Cùm autem paulùm ſe cohibuiſſet, ità Cyrus loquutus eſt:

Hæc verò, Cyaxares, nec verè dicis, nec rectè judicas, ſi Medos arbitraris, ipſe quòd hic adſim, ſic inſtructos eſſe, ut ad te lædendum ſatìs virium habeant. Te ſanè & iraſci & in metu eſſe non miror: utrùm verò jure an injuriâ eis ſuccenſeas, id *equidem* omittam: (quippe novi te graviter laturum, ſi me pro eis cauſam dicere audias) ſed enim virum, qui cum imperio ſit, ſubjectis ſibi pariter omnibus ſuccenſere, magnum equidem errorem arbitror. Eſt enim neceſſe, multos inimicos fieri, cùm quis terrorem multis incutit; *neceſſe* etiam, ut concordiam eis omnibus injiciat, cùm quis omnibus ſuccenſet. His de cauſis, me certò ſcias *velim* hos *ad te* fine me non remiſiſſe, quòd metuerem nè quid ob iracundiam tuam accideret, quod nobis univerſis dolorem adferret. Itaque deûm ope nullum hæc tibi me

παρόντ@ ἀσφαλῶς ἔξει σοι· τὸ μέντοι σὲ νομίζειν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι, τοῦτ' ἐγὼ χαλεπῶς πάνυ φέρω, εἰ ἀσκῶν ὅσον δύναμαι τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν, ἔπειτα τἀναντία τούτου δοκῶ ἐργάζεσθαι. Αλλὰ γὰρ, ἔφη, μὴ οὕτως εἰκῇ ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατόν, σαφέστατα καλίδωμεν ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα. Καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτάτην [1] ὑπόθεσιν ἐγὼ ὑπολίθεμαι· ἢν γάρ τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκὼς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἢν μέντοι [2] μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποιηκῶς, μηδὲ βεληθεὶς, ἆρ' οὐ σὺ αὖ ὁμολογήσεις μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Αλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ην δὲ δὴ ἀγαθὸν πεπραχώς σοι δῆλ@ ὦ, ἆρ' προθυμούμεν@ πρᾶξαι ὅσα πλεῖστα ἠδυνάμην, οὐκ ἂν ἐπαίνου σοι ἄξι@ εἶην μᾶλλον ἢ μέμψεως; Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Αγε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρ@, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ' ἓν ἕκαστον. οὕτω γὰρ δὴ μάλιστα δῆλον ἔσαι ὅ, τι τε αὐτῶν ἀγαθόν ἐστι, καὶ ὅ, τι κακόν. Αρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆσδε τῆς ἀρχῆς. εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκούντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπου ἐπὶ ἦσθα πολλοὺς πολεμίους ἠθροισμένους, καὶ τούτους ἐπί σε καὶ τὴν σὴν

præsente periculum creabunt: quòd existimas injuriâ te adfectum à me esse, id graviter admodùm fero, si dum pro virili laboro ut in amicos plurima beneficia conferam, contrarium facere videar. Verùm enimverò, inquit, nè nosmet ipsos adeò temerè criminemur; sed, si fieri potest, planissimè videamus qualis illa sit à me *illata* injuria. Atque ego *quidem* æquissimam inter amicos conditionem propono: nam si me constat mali quidquam fecisse, injustum me fatebor; sin me nihil admisisse maleficii manifestum sit, ac nè cogitâsse quidem, annon & ipse vicissim fatebere, nullâ te adfectum à me injuria? Id verò necesse fuerit, ait. Quòd si autem manifestum sit etiam boni me auctorem extitisse tibi, studioséque in id incubuisse, ut quàm plurima beneficia possem, in te conferrem; annon potiùs laude tibi dignus habear, quàm reprehensione; Æquum scilicet, ait. Age igitur, inquit Cyrus, consideremus singillatim omnia quæ à me gesta sunt; sic enim maximè perspicuum erit, quid in iis boni sit, quid mali. Ordiamur autem ab hoc, ait, principio, si & tibi sufficere videtur. Tu nimirum cùm animadverteres multos coïvisse hostes, & quidem adversùs te tuámque regionem

1 Υπόθεσιν ἐγὼ &c.] MS. Bodl. dat ὑπόθεσιν ἔχω ὑποτιθέναι· ἐὰν γάρ τί σε φανῶ &c. Eandem lectionem ex vetere quodam libro adfert Stephanus: malui tamen vulgatam retinere, quam editi libri præstant omnes. Nec addendum videtur, sed potiùs subaudiendum, pronomen σὲ, inter τί & φανῶ.

2 Μηδὲν φαίνωμαι] In editione Leunclavianâ legitur μηδὲ φαίνομαι &c. in MSto Bodl. μηδὲ ὡς φαίνωμαι &c. At lectionem receptam cæteri libri omnes defendunt.

χώραν ὡρμημένους, εὐθὺς [1] ἔπεμπες πρός τε τὸ Περσῶν κοινὸν, συμμάχους αἰτούμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενος πειρᾶσθαι, αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ τινες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκοῦν ἐγὼ ἐπείσθην τε ταῦτα ὑπὸ σοῦ, καὶ παραγενόμην, ἄνδρας ἄγων σοι ὡς ἐδυνάμην πλείστους τε καὶ ἀρίστους; Ἦλθες γὰρ ἔφη. Ἐν τούτῳ τοίνυν μοι πρῶτον εἰπὲ, ἔφη, πότερον ἀδικίαν ἐμοῦ πρός σε κατέγνως, ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κυαξάρης, ὅτι ἔκ γε τούτων εὐεργεσίαν. Τί γὰρ; ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμιοι ἦλθον, καὶ διαγωνίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ καλέσας με ἢ πόνου τινὸς ἀποσύλα, ἢ κινδύνου φείσαμένου; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ἐμὲ μὲν δή. Τί γὰρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν [2] πολεμίων, παρεκάλεσε ἐγὼ ὅπως κοινῇ μὲν αὐτοὺς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ, [3] εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν συμβαίνοι, τοῦτο καρποίμεθα· ἐν τούτοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμοῦ καταγορῆσαι; Ο μὲν δὴ Κυαξάρης πρὸς ταῦτα ἐσίγα· ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ὧδε, Αλλ' ἐπεὶ πρὸς τοῦτο σιωπᾷν ἥδιόν σοι ἢ ἀποκρίνασθαι, τόδε γε, ἔφη, εἰπὲ,

domo progressos esse, illicò tum ad Persas publicè misisti copias auxiliares petitum, tum ad me privatim, rogans ut operam darem quò venirem ipse, copiarúmque Persicarum, si quæ *ad te* irent, ductor essem. Annon in his abs te persuasus sum, adfuíque viros ducens numero quàm potui maximo, eosdémque præstantissimos? Venisti verò, inquit. Ergò, ait, mihi primùm dicito, utrùm in hoc injuriam adversùm te meam deprehenderis, an potiùs beneficium? Manifestum est, inquit Cyaxares, ex his beneficium *me tuum cognovisse*. Quid verò? inquit, ubi venerunt hostes, & dimicandum adversùs eos erat, an tum animadvertisti me vel laborem ullum detrectâsse, vel peperciisse periculo? Non profectò, ait, none quidem. Quid? ubi deûm ope victoria penes nos stetit, hostésque *jam* cederent, atque ego te rogarem ut communibus eos copiis insequeremur, communi operâ ulciscerémur, communem denique, siquid benè felicitérque eveniret, ex eo fructum caperemus: in his an me accusare possis, quasi proprii emolumenti plus æquo cupidum? Ad hæc quidem Cyaxares subticuit: Cyrus autem rursùm ità loquutus est, Quando tibi ad hoc tacere potiùs libet, quàm respondere, id mihi dicito,

1 Επεμπες πρός τε &c.] Vide supra lib. 1. p. 46.

2 Πολεμίων, παρεκάλεσε] Editiones *Ald.* & *Florent.* exhibent ὃ ante παρεκάλεσε, & notam interrogationis post καρποίμεθα. Perperam; nisi quis illud ἐπεὶ delendum censuerit. Sed nobis omninò visum est lectionem, quæ consensu auctoritatéque MSti Bodl. & edit. *Stephan. Leunclav. Eton.* nititur, exprimendam curare.

3 Εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν &c.] In plerisque libris hactenùs editis legitur εἴ τε ἀγαθὸν ἢ κακὸν &c. Nos libenter MStum Bodl. & Stephanum secuti sumus.

εἴτι ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας ὅτι, ἐπεί σοι ἐδόκει οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν [1] αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα τούτου τοῦ κινδύνου μετέχειν, ἱππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σοῦ; εἰ γὰρ μὴ τοῦτο αἰτῶν ἠδίκουν, ἄλλως τε καὶ προπαρεσκευακὼς ἐμαυτόν σοι ξύμμαχον, τοῦτ' αὖ παρὰ σοῦ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δ' αὖ καὶ πρὸς ταῦτα ἐσίγα ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἰ μηδὲ τοῦτ', ἔφη, βούλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τοῦτο τοίνυν εὖθεν λέγε, εἴτι αὖ ἠδίκουν ὅτι σοῦ ἀποκρινομένου ἐμοὶ ὡς οὐκ ἂν βούλοιο, εὐθυμουμένους ὁρῶν [2] Μήδους τούτους παύσας αὐτοὺς ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι, εἴτι αὖ σοι δοκῶ τοῦτο καλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας τοῦ ὀργίζεσθαί σοι, ἐπὶ τούτοις πάλιν ἦλθον σὲ [3] ὃ ἥδειον ἢ μεῖον ὂν δοῦναί μοι ἀδεῶς, ἢ ῥᾷον Μήδοις ἐπιτραχθῆναι ἀδεῶς· τὸν γὰρ βουλόμενον δῆπου ἕπεσθαι ἠτησάμην σε δοῦναί μοι. Οὐκοῦν τούτου τυχὼν παρὰ σοῦ, ἀδεῶς ἦνυον εἰ μὴ τούτους πείσαιμι. Ἐλθὼν οὖν ἔπειθον αὐτούς, καὶ οὓς ἔπεισα τούτους λαβὼν ἐπορευόμην, σοῦ ἐπιτρέψαντος. Εἰ δὲ τοῦτό γε αἰτίας ἄξιον

adfectúmne te sis arbitratus injuriâ quòd, cùm tibi tutum non esse videretur persequi, te quidem ipsum periculi hujus participem fieri non sum passus, sed ut equites mihi quosdam de tuis mitteres, rogavi? num enim id abs te petens injustè fecerim, præsertim qui jam ante me tibi socium belli præbuissem, hoc abs te, inquit, demonstretur. Ad hæc itidem cùm taceret Cyaxares, At si nè ad hoc quidem, inquit, respondere vis, illud deinceps dicito, an injurius fuerim quòd, cùm tu mihi responderes nolle te, qui Medos hilaritati operam dare videres ab hâc revocatos cogere *tunc* ad profectionem cum periculo conjunctam; an, *inquam*, videar molestum aliquid tibi fecisse, quod irasci tibi noluerim, sed post hæc rursùm abs te id petiverim, quo sciebam nihil à te mihi dari posse levius, nihil Medis imperari facilius: rogabam enim ut eos mihi dares, qui sequi vellent. Atqui hoc cùm abs te impetrâssem, perfeci nihil, extra quàm his *ut me sequerentur* persuadendo. Itaque eos accessi, persuasi, iisque quibus persuaseram adsumptis abii, tuo permissu. Quòd si hoc meritò culpandum

1 Αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα] In vetustis quibusdam exemplaribus vocula illa negativa, teste Stephano, non invenitur: in iisdem etiam, eodem teste, infinitivum μετέχειν non exstat. Cum istis autem exemplaribus nostrum etiam Bodl. consprirat. Hujus tamen in orâ lectio exstat ea, quam secuti sumus, quámque libri tuentur omnes. Utraque sanè lectio eundem sensum efficit. Nostra ad verbum sonat, *Teipsum hujus Periculi partem subire non permisi.* Altera autem (in quâ οὐκ & μετέχειν omittuntur) significat, *Teipsum hoc discrimine liberavi*, quod videlicet adeundum tibi alioqui fuisset.

2 Μήδους τούτους &c.] Ità restituimus ex consprirantibus Stephani Leunclaviique conjecturis. Priùs Μήδους τούτους legebatur. Pro eo autem quod hìc παύσας dicit, anteà ἐξαναστήσας dixerat, lib. 4. p. 190.—βουλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδους εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύοντας ἰέναι.

3 Σὲ ὃ ἥδειον &c.] Ità editiones *Stephan.* & *Eton.* In aliis legitur σὲ ὃ ἥδειον &c. Sed pro ὃ reponendum ᾧ, comparativa μεῖον & ῥᾷον apertè monent. Stephanus etiam nostram hanc lectionem veter. exemplar. auctoritate confirmatam esse tradit.

νομίζεις, ἀδ' ὅ, τι ἂν δίδως, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σοῦ ἀναίτιόν ἐστιν. Οὐκοῦν ἐξωρμήσαμεν ἔτως. Ἐπεὶ δ' ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον ἀ φανερόν ἐστιν; ἀ τὸ στρατόπεδον ἠλώκει τῶν πολεμίων; ἀ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν ἐπὶ σὲ ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων [1] ἐχθρῶν ἀ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐστέρηνται, πολλοὶ δὲ ἵππων; Χρήματα γε μὴν τὰ τῶν φερόντων [2] καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότερον νῦν ὁρᾷς τοὺς σοὺς φίλους καὶ ἔχοντας καὶ ἄγοντας, τὰ μὲν σοί, τὰ δ' αὐτοῖς ὑπὸ τὴν σὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανομένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μειουμένην· καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρούρια ἐχόμενα, τὰ δὲ σά, τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν συγκαθασπασθέντα, νῦν τἀναντία σοι προσκεχωρηκότα· τούτων δὲ εἴτι κακόν σοι ἢ εἴτι ἀγαθὸν, μαθεῖν μὲν ἔγωγε βούλεσθαι οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν εἴποιμι· ἀκοῦσαι μέντοι, ἔφη, οὐδὲν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε ὅ, τι γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἔτως εἰπὼν ἐπαύσατο· ὁ δὲ Κυαξάρης ἔλεξε πρὸς ταῦτα τάδε,

existimas, nè quidem culpâ vacat, utì videtur, aliquid abs te accipere, quod dederis, Sic igitur profecti sumus. At postquam discessimus, quid gestum à nobis est, quod *omnibus* notum non sit? annon hostium castra capta sunt? annon plures eorum interfecti sunt, qui contra te venerant? Quin & ex vivis hostibus annon multi spoliati sunt armis, equis multi. Fortunas verò eorum qui antehac ferebant & agebant res tuas, jam vides amicos tuos tenere & *secum* adferre partim tibi, partim sibi qui tuo *tamen* imperio subjecti sunt. Quod verò omnium maximum est & præclarissimum, vides ditionem tuam ampliorem fieri, hostium imminui: *vides* hostium castella teneri, ac tua, quæ avulsa Syri anteà suam in potestatem redegerant, nunc è contrario tibi cessisse: an horum aliquid pernicioſum tibi, an aliquid bonum sit, cognoscere *me* velle, equidem haud scio quomodo dixerim; quo minùs tamen audiam, nihil impedit. Quare dic, quæ tua de his sententia sit. Et hæc quidem cùm dixisset Cyrus, finem fecit: Cyaxares verò hæc ad ista respondit,

1 Ἐχθρῶν ἀ πολλοὶ] Particula illa negativa hic quoque, sicut in loco suprà paulò adnotato, in MSto Bodl, & plerisque ex vetustis exemplaribus, quibus Stephanus usus est, non invenitur. Nec verò ejus omissio sensum quidquam immutat. Palam enim est id significare *nonne*, & responsionem affirmativam postulare. Ideóque, utì rectè observat Stephanus, eâ additâ non minùs affirmativè hæc dicentur, quàm eâ prætermissâ.

2 Καὶ ἀγόντων] Edit. *Ald. Flor. Leunclav.* aliæque dant ἀγαθόντων. Cujus scripturæ vitium ante nos subodoratus est Stephanus; quique adeò ἀγόντων, quod cum φερόντων congruit, ex vet. exempl. reposuit. Quam emendationem constabiliunt etiam MS. Bodl. & editio *Eton.*

Αλλ' ὦ Κῦρε, ὡς μὲν ταῦτα ἃ σὺ ποιοῖηκας κακά ἐσιν, οὐκ οἶδα ὅπως χρὴ λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦτα τὰ ἀγαθὰ τοιαῦτά ἐσιν οἷα ὅσῳ πλείω φαίνεται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει. Τήν τε γὰρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἂν τὴν σὴν ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν, μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σοῦ ὁρᾶν ὅπως αὐξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιοῦσι καλὰ, ἐμοὶ δέ γε ἐσί πη ταῦτα ἀτιμίαν φέροντα. [1] Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δορεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τούτοις γὰρ πλουτιζόμενος ὑπὸ σοῦ καὶ μάλα αἰσθάνομαι οἷς πενέσερος γίγνομαι. Καὶ τούς γε ἐμοὺς ὑπηκόους ἰδὼν μικρά γε ἀδικουμένους ὑπὸ σοῦ, ἧττον ἂν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ νῦν ὁρῶν ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθασιν ὑπὸ σοῦ. Εἰ δέ σοι ταῦτα, ἔφη, δοκῶ ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέψας πάντα, καταθέασαι οἷά σοι φαίνεται. Τί γὰρ ἄν, ἔφη, εἴτις κύνας, ἃς σὺ τρέφεις φυλακῆς ἕνεκα σαυτοῦ τε καὶ τῶν σῶν, ταύτας θεραπεύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρας ἢ σοὶ ποιήσειεν, ἆρ' ἂν εὐφραίνοι σε τούτῳ τῷ θεραπεύματι; Εἰ δὲ τοῦτό σοι δοκεῖ μικρὸν εἶναι, καὶ ἐκεῖνο κατανόησον· εἴ τις τοὺς σὲ θεραπεύοντας, οὓς σὺ

Neſcio, Cyre, quî dici poſſit, ea quæ tu feciſti, mala eſſe: verùm ſcire te volo, inquit, hæc bona ejuſmodi eſſe, ut quanto plurium ſpeciem habent, tanto magìs mihi ſunt oneri. Nam malim equidem ditionem tuam, inquit, copiis meis ampliorem facere, quam videre tali modo abs te augeri meam: quippe tibi hæc gerenti honeſta ſunt, mihi quodammodo ignominiam inurunt, Etiam opes, ait, tibi me donare malim, quàm abs te accipere, quæ tu nunc mihi das: nam iis abs te locupletari me planè ſentio, quibus *ipſe* pauperior fio. Atque eos ſanè, meo qui ſunt imperio ſubjecti, ſi modicâ quâdam abs te adfectos injuriâ viderem, minùs, meâ ſententiâ, dolerem, quàm nunc, ubi magnis à te beneficiis adfecti ſunt. Quòd ſi tibi, inquit, hæc abſque judicio iniquéque cogitare videar, non ea in me, ſed in te converſa omnia, qualia tibi videantur, conſidera. Quid enim, ait, ſi quis canes, quos tu aleres cuſtodiæ tuæ tuorúmque cauſâ, *tales* commodè curando reddat, *ut* ipſum magìs quàm te nôrint? an te hoc curationis genere delectaturus ſit? Quod ſi exiguum hoc tibi videtur, illud etiam conſidera; ſi quis tuos *à familiâ* miniſtros, quos tu

1 Καὶ χρήματά γε, &c.] Sic partim ex MSto Bodl. partim ex libris editis reſcripſimus. Illud autem manu exaratum exemplar totum hunc locum ſic repræſentat: καὶ χρήματα ὕτως ἂν μοι δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ ὕτω λαμβάνειν, ὡς σὺ &c. Edita paulò aliter eum expreſſêre: Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν σοι δοκῶ ἥδιον ὕτω δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως. In illo tum diſplicet repetitio particulæ ὕτως, tum mutatio articuli ὧν in ὡς: in his, pro σοὶ ante δοκῶ ſubſtituere μοὶ, & ὕτω poſt ἥδιον in σοὶ mutare viſum eſt.

καὶ φρουρᾶς καὶ θεραπείας ἕνεκα κέκλησαι, τούτους ὅτῳ διαθεῖη ὡς ἐκείνῳ μᾶλλον ἢ σοὶ βούλεσθαι εἶναι, ἆρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείης; Τί δέ; (ὃ μάλιστα ἄνθρωποι ἀσπάζονταί τε καὶ θεραπεύουσιν οἰκειότατα) εἴ τις γυναῖκα τὴν σὴν ὅτῳ θεραπεύσειεν ὡς αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον ποιήσειεν ἑαυτὸν ἢ σέ, ἆρ' ἄν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφράνοι; Πολλοῦ γ' ἄν, ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι· ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντων ἂν μάλιστα ἀδικοίη σε τοῦτο ποιήσας. Ἵνα δὲ εἶπω καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμφερὲς, εἴ τις οὓς σὺ ἤγαγες Πέρσας ὅτῳ θεραπεύσειεν ὡς αὐτῷ ἥδιον ἕπεσθαι ἢ σοὶ, ἆρ' ἂν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, ὦ, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἂν ἢ εἰ πολλοὺς αὐτῶν κατακάνοι. Τί δέ; εἴ τίς τῶν σῶν φίλων, φιλοφρόνως σε εἰπόντος, Λάμβανε τῶν ἐμῶν ὁπόσα ἐθέλεις, εἰ τοῦτο ἀκούσας οἴχοιτο λαβὼν πάντα ὁπόσα δύναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πολλοῖς, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι· ἆρ' ἂν δύναιο τὸν τοιοῦτον ἄμεμπτον φίλον νομίζειν; Νῦν μέντοι ἐγὼ, Κῦρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεπονθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόντος ἐμοῦ τοὺς ἐθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ὤχου πᾶσαν μοῦ τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρημον καταλέλοιπας· καὶ νῦν ἃ ἔλαβες τῇ ἐμῇ δυνάμει, ἄγεις δή μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώραν αὔξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ δοκῶ, ὑδενὸς συναίτιος ὢν

tum præsidii tum obsequii *tibi* præstandi causâ *tecum* habes, ejusmodi efficiat, ut illius esse malint quàm tui; an pro hoc beneficio gratiam ei sis habiturus? Quid verò? (quod *unum* amore maximo complectuntur homines, & curæ in primis ut sibi proprium habent) si quis uxorem tuam sic obsequiis demereretur, ut eam *tandem* sui magìs, quàm tui, amantem efficeret: num hoc te beneficio delectaret? Longè secùs, meâ quidem, ait, sententiâ, res se habere videretur: imò sat scio injuriam eum hoc facto maximam tibi illaturum. Ut autem quod simillimum est ei, mihi quod accidit, dicam, si quis Persas eos, quos tu ad nos duxisti, sic demereretur, ut ipsum libentiùs quàm te sequerentur, an eum in amicorum numero haberes? Equidem arbitror, *talem* non *duceres*, sed infestiorem, quàm si multos eorum occideret. Quid? si amicus quispiam tuus, te amanter dicente, Accipe de rebus meis, quantum voles, postea quam id audîsset, omnia, quæ posset acciperet & discederet, tuísque adeò rebus ditatus esset is, cùm tu nè modicum quidem earum fructum perciperes; an posses expertem culpæ amicum hunc existimare? Nunc verò abs te, Cyre, si non hæc, tamen his similia perpessum me arbitror. Nam vera narras; cùm ego dixissem, *licere tibi sequi* volentes *tecum* ducere, copiis meis omnibus acceptis discessisti, méque solum reliquisti: jam autem quæ mei exercitûs operâ cepisti, adfers sanè mihi, ac meam copiis meis ditionem auges: atqui ego, nullius boni

τῶν ἀγαθῶν, παρέχειν ἐμαυτὸν [1] ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖσδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ μὲν γὰρ ἀνὴρ φαίνῃ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀξιῶ ἀρχῆς. Ταῦτα ἆρ' ἔν σοι δοκεῖ εὐεργεσίημαλα εἶναι, ὦ Κῦρε: Εὖ ἴσθ' ὅτι, εἴτι ἐμοὶ ἐκήδου, ἀδεὴς ἂν ἦτω με ἀποστερεῖν ἐφυλάττου ὡς ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; ἢ γάρ τοι ἐγὼ Μήδων ἦρχον διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτοὺς τούτους ἀξιοῦν [2] ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἔτι λέγοντος αὐτοῦ [3] ὑπολαβὼν εἶπε, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ θεῖε, εἴτι κἀγώ σοι πρότερον ἐχαρισάμην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι ὧν ἄν σε δεηθῶ· παῦσαι, ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφόμενός μοι· ἐπειδὰν δὲ πεῖραν ἡμῶν λάβῃς ὅπως ἔχομεν πρός σε, ἢν μέν σοι φαίνηται τὰ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα

tecum auctor, inſtar fœminæ me *offerre* videor & exhibere, ut beneficia tum ab aliis hominibus, tum etiam ab his imperio meo ſubjectis accipiam: tu viri ſpeciem habes, ego indignus *videor* imperio. Hæc cine tibi, Cyre, videntur eſſe beneficia? Certò ſcias, ulla mei ſi te cura tangeret, in primis tibi cavendum, ut nullâ re minùs me ſpoliares, quàm auctoritate ac dignitate. Nam quid *ex eo* mihi accedit, ſi regio *mea* dilatetur, ipſe *per ignominiam* contemptui ſim? nec enim *idcirco* Medorum ego potitus ſum imperio, quòd *unus* præſtantior univerſis eſſem; ſed potiùs quia ducerent ipſi nos in omnibus ſe meliores eſſe.

Et Cyrus, eo adhuc loquente ſermonem ſuſcipiens, Per deos *immortales*, inquit, avuncule, ſi quid ego tibi antehac feci, gratum quod eſſet, etiam tu hæc mihi gratificare, quæ à te petam: finem *ſcilicet* de me querendi hoc tempore facito; ubi verò periculum noſtrûm feceris, quo pacto erga te ſimus adfecti, ſi quidem tibi conſtiterit, ea quæ ſunt à me geſta,

1 Ὥσπερ γυνὴ εὖ &c.] Ità MS. Bodl. & editi primæ notæ libri. Quare *Ald.* & *Florent.* nil moror, in quibus invenies εὖ ποιῆς. Illud autem ποιεῖν, ex Atticorum conſuetudine, patiendi hìc ſignificationem obtinet: ficut ab *Ariſtotele* adhibitum eſſe videtur, *Rhetor.* l. 2. c. 20. Διὰ ταῦτα καὶ οἱ ἐν ὀργῇ τῷ ποιεῖν, &c.

2 Ἡμᾶς αὐτῶν] Vox ultima ſpiritu tenui in pleriſque libris editis notatur. Nos edit. *Eton.* ſecuti ſumus, ſuffragante MSto Bodl. in quo ſcribitur ἑαυτῶν.

3 Ὑπολαβὼν εἶπε] *Vorſtius* & *Gatakerus* obſervant, novè fieri, quod Sacri Scriptores ſimul τῷ ἀποκρίνεσθαι & verbo *dicendi* utantur. At ſimili modo hìc & lib. 2. p. 92. locutus eſt *Xenoph.* Reponunt illi, verbum ὑπολαμβάνειν Auctores adhibere ſolitos, ubi alius potiùs poſt alium loquitur, quàm ubi interrogatus reſpondet: ut ſit quaſi *excipere* vel *ſuſcipere ſermonem*: id quod veriſſimum eſt, atque ex hoc ipſo loco Xenophontis maximè liquet. Eſto: quid tum poſteà? Forma certè dictionis eſt eadem; & quid eſt, cur putent Græcos, qui dicere ſolent, ὑπολαβὼν εἶπε, vel ἔφη, ab ἀποκριθεὶς εἶπε planè abhorrere? Ubi ſufficiebat ἀπεκρίνατο, ibi ἀποκριθεὶς εἶπε dixêre Scriptores Sacri: ità verò viciſſim, ubi vox ὑπέλαβε ad complendam orationem ſatis erat, ὑπολαβὼν εἶπε vel ἔφη dixerunt οἱ ἕξω.

ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ τῷ σῷ πεποιημένα, ἀσπαζομένῃ τε ἐμὲ σὲ ἀντασπάζῃ με, εὐεργέτην τε νόμιζε εἶναι· ἢν δ' ἐπὶ θάτερα, τότε μοι μέμφῃ. Αλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καλῶς λέγεις· κἀγὼ ποιήσω ταῦτα. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἢ κὴ φιλήσω σε; Εἰ σὺ βούλει, ἔφη. Καὶ οὐκ ἀποστρέψεις με ὥσπερ ἄρτι; Οὐκ ἀποστρέψομαι, ἔφη. Καὶ ὃς ἐφίλησεν αὐτόν. Ως δὲ εἶδον οἱ Μῆδοι κὴ οἱ Πέρσαι κὴ ἄλλοι πολλοὶ, (πᾶσι γὰρ ἔμελλεν ὅ, τι ἐκ τούτων ἔσοιτο) εὐθὺς ἥσθησάν τε κὴ ἐφαιδρύνθησαν. Καὶ ὁ Κυαξάρης δὲ κὴ ὁ Κῦρος ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἠγέτην, κὴ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαξάρει οἱ Μῆδοι εἵποντο, (Κῦρος γὰρ αὐτοῖς ἔτως ἐπέτευσεν) ἐπὶ δὲ τῷ Κύρῳ οἱ Πέρσαι, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ἄλλοι.

Επὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, κὴ καλέσησαν τὸν Κυαξάρην εἰς τὴν καλεσκευασμένην σκηνὴν, οἷς μὲν ἐπετέτακτο, παρεσκεύαζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ Κυαξάρει· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον χρόνου σχολὴν πρὸ δείπνου ἦγεν ὁ Κυαξάρης, ἦσαν πρὸς αὐτὸν, οἱ μὲν, κὴ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ δὲ πλεῖστοι, ὡς κεκέλευστο ὑπὸ Κύρου, δῶρα ἄγοντες, ὁ μέν τις, οἰνοχόον καλόν· ὁ δὲ, ὀψοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δὲ, ἀρτοποιόν· ὁ δὲ, μουσικόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ, ἐσθῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ὡς ἐπιτοπολὺ ἕν γέ τι ὧν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυαξάρην μεταγινώσκειν ὡς ὅτε Κῦρος ἀφίκη

tui boni causâ facta esse, me amplectentem te vicissim amplectere, benéque de te promeritum existima: sin aliter, tum demùm de me queritor. Fortassis, ait Cyaxares, rectè dicis: atque equidem hoc faciam. Quid igitur? ait Cyrus, an etiam te osculabor? Si voles, inquit. Neque me aversaberis, ut modó? Non aversabor, ait. Itaque *Cyrus* eum est osculatus. *Quod* cùm Medi, Persæ, cæteri viderent, (erant enim omnes soliciti quid de his futurum esset) statim adfecti lætitiâ & exhilarati sunt. Cyaxares autem & Cyrus conscensis equis præibant, Cyaxarémque Medi sequebantur, (sic enim nutu Cyrus eis significârat) Persæ Cyrum, post deinde alii *sequebantur*.

Ubi verò ad castra pervenissent, Cyaxarémque in tabernaculum paratum collocâssent, *ii* quibus hoc datum erat negotii, necessaria ei parabant: & Medi, quamdiu ante cœnam otiosus erat Cyaxares, adibant eum, nonnulli etiam sponte suâ, plerique ex mandato Cyri, dona ferentes; alius, bellum pocillatorem; alius, bonum coquum; alius, pistorem; alius, musicæ artificem; alius, pocula; vestem alius elegantem: maximâ *quidem* ex parte quilibet unum quiddam eorum, quæ ceperat, ei donabat: adeò ut Cyaxares, mutatâ sententiâ *tandem* agnosceret, neque Cyrum eorum

αὐτὰς ἀπ' αὐτᾶ, ἅτε οἱ Μῆδοι ἧττόν τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νᾶν ἢ καὶ πρόσθεν.

Ἐπειδὴ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, καλέσας ὁ Κυαξάρης ἠξίου τὸν Κῦρον, διὰ χρόνου ἰδόντα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαξάρη. Ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι ἅτοι οἱ παρόντες ὑφ' ἡμῶν πάντες ἐπηρμένοι πάρεισιν; ἄκων καλῶς ἂν πράττοιμι, εἰ τούτων ἀμελῶν τὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκοίην· ἀμελεῖσθαι δὲ δοκοῦντες οἱ στρατιῶται, οἱ μὲν ἀγαθοὶ, πολὺ ἂν ἀθυμότεροι γίγνοιντο, οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ ὑβριστότεροι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν μακρὰν ἥκων, δεῖπνει ἤδη· καὶ εἴ τινές σε τιμῶσιν, ἀνάσπαζε καὶ εὐώχει αὐτούς, ἵνα σε καὶ θαρρήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπιὼν, ἐφ' ἅπερ ἔλεγον τρέψομαι· αὔριον δ', ἔφη, πρωῒ δεῦρο ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται [1] πάντες οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βουλευσώμεθα σὺν σοὶ τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τοῦδε. Σὺ δὲ ἡμῖν [2] ἔμβαλε παρὼν περὶ τούτου, πότερον ἔτι δοκεῖ

abs ſe animos avertiſſe, neque ipſum minùs quàm ante Medos obſervare.

Cùm autem cœnæ tempus adpetiiſſet, Cyrum arceſſivit Cyaxares ac rogavit; ut, quando jam eum ex longo temporis intervallo videret, ſecum cœnaret. *Cui* Cyrus, Nè me juſſeris, inquit, Cyaxares. Annon vides, hos omnes qui adſunt, à nobis impulſos adeſſe? Quamobrem non rectè fecero, ſi hos negligens, voluptati meæ indulgere videar: quippe ubi ſe negligi putant milites, *tum* fortes qui ſunt, multò minùs alacres evadunt, improbi multò petulantiores. Verùm tu, qui præſertim, ait, longo itinere confecto adveniſti, cœnato jam: & ſi qui te colunt, eos viciſſim complectere epuliſque accipito, ut per eos bono ſis animo: ego verò ad ea me convertam, quæ dixi: cras autem manè, inquit, hìc ad portam tuam omnes, rebus qui ſunt conficiendis idonei, aderunt; ut tecum deliberemus, quidnam deinceps agendum ſit. Tu verò præſens de hoc ad nos referto, videatúrne ampliùs bellum eſſe

1 Πάντες οἱ ἐπικαίριοι] Hi ſunt, quos paulò poſt dicit ἱκανωτέρους καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴ τι δέοι. Vide p. 248.

2 Ἔμβαλε] Non mihi minùs quàm Stephano ſuſpectum eſt verbum ἔμβαλε abſolutè poſitum. Ita tamen libri omnes, quos quidem vidimus. Alibi ſanè pleniùs dicere ſolet Noſter ἐμβαλεῖν λόγον, p. 106. ἐμβαλεῖν βουλὴν, p. 109. ibidem, ἐμβαλεῖν λόγον. Et ibid. ἐμβαλεῖν ψῆφον: Eodemque modo paſſim loquitur. Itaque forſan aut λόγον aut βουλὴν aut denique ψῆφον hìc deeſſe dicendum eſt. Nec tamen omitti poſt ἔμβαλε accuſativum potuiſſe pertinaciter negaverim: ſæpè enim ſupprimitur βουλή. Iliad. Β'. v. 379.

Εἰ δέ ποτ' ἔσχε μίαν βουλεύσομεν,—

ſc. βουλὴν vel συμβουλίαν. Similiter Act. 4. 15. συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους. ſc. βουλάς. *Euripides* plenè———συμβαλεῖν βουλεύματα, *Phœniſ.* v. 700. *Ariſtophanes* etiam μηχάνην abſolutè dixit, *Lyſiſtr.* v. 1134. pro μηχάνημα

στρατεύεσθαι, ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν στρατιάν. Ἐκ τούτου ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τοὺς [1] ἱκανωτέρους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν εἴτι δέοι, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα εὐξάμεθα σὺν θεοῖς πάρεσιν ἡμῖν. Οποι γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατοῦμεν τῆς χώρας· καὶ μὲν δὴ καὶ τοὺς πολεμίους ὁρῶμεν μειουμένους, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς πλειόνας τε καὶ ἰσχυροτέρους γιγνομένους. Εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσειαν οἱ νῦν προσγενόμενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολλῷ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα καὶ εἴτι βιάσασθαι καιρὸς, καὶ εἴτι πεῖσαι δέοι. Οπως ἂν τὸ μένειν ὡς πλείστοις συνδοκῇ τῶν συμμάχων, ὅδε μᾶλλον τοῦτο ἐμὸν ἔργον ἢ καὶ ὑμέτερον μηχανᾶσθαι. Αλλ' ὥσπερ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέῃ, ὁ πλείστους χειρωσάμενος ἀλκιμώταλος δοξάζεται εἶναι, οὕτω καὶ ὅταν πού δέῃ βουλῆς, ὁ πλείστους ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, οὗτος δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε καὶ πρακτικώτατος κρίνοιτο ἂν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λόγου ἡμῖν ἐπιδειξόμενοι οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, τοῦτο μελετᾶτε, ἀλλ' ὡς

gerendum, an opportunum ſit jam exercitum dimittere. Poſt hæc Cyaxares cœnabat: Cyrus autem convocatis amicis, qui maximè & ad intelligendum, & ad navandum operam, ſi quid uſus poſtularet, idonei erant, hujuſmodi orationem habuit:

" Quæ primùm optavimus, amici, ea deorum benignitate nobis ad-
" ſunt. Quo enim cunque *tandem* pergimus, *hoſtium* agro potimur: &
" verò etiam hoſtes imminui videmus, cùm nos et numero & robore au-
" geamur. Quod ſi manere nobiſcum velint ſocii, qui ad nos jam acceſ-
" ſerunt, multò etiam magìs *ea omnia quæ aggrediemur* perficere poteri-
" mus, ſive quid vi peragendi ſit opportunitas, ſive quid perſuadendo ſit
" obtinendum. Quapropter non magìs mei quàm veſtri muneris fuerit
" moliri, ut maximæ ſociorum parti nobiſcum manere placeat. Quem-
" admodùm verò, cùm pugnandum eſt, is qui plurimos capit, fortiſſi-
" mus exiſtimatur; ità qui plurimos noſtram in ſententiam addu-
" cit, cùm conſilium ineundum eſt, is jure tam dicendi quàm agen-
" di peritiſſimus habeatur. Neque tamen in hoc vos exercueritis, ut
" orationem nobis oſtentetis, quâ uſuri ad quemque ſitis; ſed ità *eos*

μικύνειν τὸν λόγον, utì *Eiſetus* ad locum monet Nihilominùs exiſtimaverim λόγον poſt ἔμβαλε librariorum incuriâ excidiſſe; cùm toties alibi accuſativum verbo illi adjunxerit Xenophon.

1 Ικανωτέρους] MS. Bodl. ἱκανωτάτους. Sed vide ſis, p. 187. not. 3.

" τὲς πεπεισμένους ὑφ' ἑκάστου, δήλους ἐσομένους οἷς ἂν πράτ]ωσιν, ἕ-
" τω παρασκευάζεσθε." Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τούτων ἐπιμελεῖ-
σθε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν ἔχον]ες τὰ ἐπι]ήδεια, ὅσα ἂν ἐγὼ δύνωμαι,
οἱ στρα]ιῶται, περὶ τοῦ στρα]εύεσθαι βου]εύω]αι, τούτου πειράσομαι
ἐπιμελεῖσθαι.

" parate, ut ſe perſuaſos à quolibet veſtrûm factis declarent." Ac vobis quidem hæc, inquit, curæ ſint: ego pro meâ virili curare conabor, ut milites à commeatu inſtructi, de expeditione deliberent.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ς'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω διαγαγόντες, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύοντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωὶ ἦκον ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας πάντες οἱ ξύμμαχοι. Ἐν ᾧ δ' ἦν ὁ Κυαξάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκούων ὅτι πολὺς ὄχλος [1] ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη, ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ μὲν Καδουσίους, δεομένους αὐτοῦ μένειν, οἱ δὲ, Ὑρκανίους, ὁ δέ τις, Γωβρύαν, [2] ὁ δέ τις, Σάκας· Ὑσάσπης δὲ Γαδάτην τὸν εὐνοῦχον προσῆγε, δεόμενον τοῦ Κύρου μένειν. Ἐνθα δὴ ὁ Κῦρος γιγνώσκων ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι ἀπολώλει τῷ φόβῳ μὴ λυθείη ἡ στρατιὰ, ἐπιγελάσας εἶπεν, Ὦ Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἰ ὑπὸ Ὑσάσπου τοῦδε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκειν ἃ λέγεις. Καὶ ὁ Γαδάτας, ἀναλείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν, [3] ἀπώμοσεν ἢ μὴν μὴ ὑπὸ τοῦ Ὑσάσπου ταῦτα πεπεῖσθαι ἃ γιγνώσκοι· Αλλ' οἶδα, ἔφη,

CUM hoc modo diem hunc exegiſſent, cœnaſséntque, quieti ſe dederunt: poſtridiè autem manè ad Cyaxaris portam ſocii omnes conveniunt. Itaque dum Cyaxares ornaretur, qui audiret magnam multitudinem ad portam adeſſe, intereà ad Cyrum amici adducebant, alii quidem Caduſios, rogantes utì maneret; alii, Hyrcanios; Gobryam hic, ille, Sacas; Gadatam eunuchum adducebat Hyſtaſpes, orantem Cyrum, utì maneret. Ibi Cyrus, qui Gadatam jam dudum interiiſſe nôſſet præ metu nè exercitus dimitteretur, cum riſu ait, Manifeſtum eſt, Gadata, te ab hoc Hyſtaſpe perſuaſum ea ſentire quæ dicis. Et Gadatas, ſublatis ad cœlum manibus, jurejurando negavit ab Hyſtaſpe *ſibi* perſuaſa hæc eſſe, quæ ſentiret: Sed ſcio futurum, inquit,

1 Ἐπὶ ταῖς θύραις] Vide quæ notavimus p. 221.

2 Ὁ δέ τις, Σάκας·] Ità reſcripſimus ex MSto Bodl. ſuffragantibus verſionibus *Gabrielii* & *Philelphi* Priùs legebatur Σάκαν; quod in Σάκας mutandum vidit ante nos *Muretus*.

3 Ἀπώμοσεν ἢ μὴν] De uſu particularum ἢ μὴν in jurejurando, vide p. 195. not. 3. *Euſtathius* ad Hom. Odyſ. ζ. p. 1450. dicit ἀπομνύναι διαφέρειν τοῦ ἀπομνύναι κατὰ τοὺς παλαιούς· καθότι ἐπόμνυσθαι μέν ἐστι, τὸ καταστατικῶς ὀμνύειν· ἀπόμνυσθαι δὲ, τὸ ἐν ὅρκῳ ἀποφάσκειν. Idem ferè tradit is Il. κ'. p. 809. Hanc *Euſtathii* obſervationem elegantiſſimi vir ingenii ſatìs dignam

ὅτι ἢν ὑμεῖς ἀπέλθητε, ἔρρει τὰ ἐμὰ πανταχῶς· διὰ ταῦτ', ἔφη, καὶ τούτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσῆλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς διαλύσεως τῶν πρὸς Μήδους. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [1] Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Ὑστάσπην αἰτιῶμαι. Καὶ ὁ Ὑστάσπης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀδίκως μὲν δή· ἐπειδὴ ἔσωγε καὶ ἀνέλεσθαι Γαδάτα, ὡς οὐκ οἷόν τέ σοι μένειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμποιτο. Καὶ ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη· καὶ τοῦτο σὺ ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ' ἐγὼ ἐβουλόμην, εἴτε μή; Μὰ Δί', ἔφη· ὁρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις περίβλεπτον περιελθεῖν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπιδείξασθαι ἢ ἔκασα διεπράξω. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη, Σὺ δὲ οὐκ ἐπιθυμεῖς οἴκαδε ἀπελθεῖν; [2] Μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑστάσπης, οὐδὲ ἄπειμί γε, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω ἕως τ' ἂν ποιήσω Γαδάταν τουτονὶ δεσπότην τῆς Ἀσσυρίας.

ut vos si discedatis, meæ res prorsùs perierint: propterea, inquit, ad hunc egomet adivi, ut interrogarem num sciret quæ tua de copiis dimittendis esset sententia. Et Cyrus inquit, Ergò injustè in Hystaspem, utì *quidem* adparet, culpam ego confero. Profectò, Cyre, ait Hystaspes, injustè; nam ego sanè Gadatæ etiam contradicebam, fieri non posse, ut maneas, quòd arcessi te à patre dicerem. Tum Cyrus, Quid ais? inquit: & tu hoc efferre ausus es, sive ego vellem, sive non? *Ego* verò, inquit: nam te nimìs quàm cupere video, conspicuum in Persia circumire, ac patri demonstrare, quo pacto singula peregeris. At tu, subjecit Cyrus, non es domum redeundi cupidus? Non profectò, inquit Hystaspes, nec discedam sanè; sed *hìc* manens imperatorio fungar munere, donec Gadatam hunc Assyrii dominum fecero.

nam censuit, quam Homero nuper in sermonem à se Anglicanum verso subjiceret: at de illo, quod tum Eustathio tum Anglicano interpreti visum est notatu dignum, inter ea verba discrimine, alia forsan hujus erit sententia, cùm tandem Odyss. ó. v. 436. ad examen revocaturus est: Ὡς ἔφαθ'. οἱ δ' ἄρα πάντες ἀπώμνυον, ὡς ἐκέλευεν. Certè hìc ἀπώμνυον adhibendum potiùs fuerat, ista si differentia perpetuò fuisset observanda. Adeò nimirum difficile est, vocum Græcarum notiones quàm latè pateant, quibusve potestas earum cuique propria concludatur terminis, definire.

1 Ἀδίκως γὰρ &c.] *Muretus* legit, Ἀδίκως ἄρ' ἐγὼ, &c. à quo accentu tantùm discrepat MS. Bodl. dat enim ἄρα. Sed nihil muto; cùm partic. γὰρ in interrogationibus adhiberi soleat, sive expressæ sint, sive tacitæ.

2 Μὰ Δί' &c.] *Eustathius* ad locum Odyss. supra paulò adpellatum *Ælium Dionysium* laudat auctorem discriminis inter jurandi particulas hasce μὰ & νή· cujus ex mente, νὴ τὸν—in *dejerando*; μὰ τὸν—in *negando* cum jurejurando, adhibetur. Huic accedit etiam *Budæus*, Comm. L. G. p. 897. Uterque verò suos, opinor, passus est manes. Nam istæ particulæ sæpè sunt *simplices* jurandi notæ, qualitatémque suam ex orationis serie desumunt: atque adeò particula μὰ affirmationi sociata, affirmativum jusjurandum efficit; negationi autem, negativum. Nolo hìc exemplis lectorem obruere, quia passim occurrunt: vide sis tamen quæ notavimus, p. 212. & *Devar.* libel de G. L. particulis.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔπαιζον σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους· ἐν δὲ τούτῳ ὁ Κυαξάρης ζεμνῶς κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνου Μηδικοῦ ἐκαθέζετο. Ὡς δὲ πάντες ζυνῆλθον ὃς ἔδει, καὶ ζιωπὴ ἐγένετο, Κυαξάρης εἶπεν ὧδε, Ανδρες ζύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ πάρων τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἄρχειν λόγου. Νῦν ἔν μοι δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι περὶ τούτου διαλέγεσθαι πρῶτον, πότερον ζράτευεσθαι καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἤδη τὴν ζράτιάν· λεγέτω δέ τις, ἔφη, περὶ αὐτοῦ τούτου ᾧ γινώσκει. Ἐκ τούτου πρῶτος μὲν εἶπεν ὁ Υρκάνιος, Ανδρες σύμμαχοι, ἐκ οἴδα μὲν ἔγωγε εἴτι δεῖ λόγων, ὅπου αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. Πάντες γὰρ ἐπιζάμεθα ὅτι ὑμῶν μένοντες πλείω κακὰ ποιοῦμεν τοὺς πολεμίους ἢ πάσχομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἦμεν ἀλλήλων, ἐκεῖνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἦν ἥδιστον, ἡμῖν γε μὴν ὡς χαλεπώτατον. Επὶ τούτῳ ὁ Καδούσιος εἶπεν, Ημεῖς δὲ τί ἂν λέγοιμεν, ἔφη, περὶ τοῦ οἴκαδε ἀπελθόντες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὅπου γε καὶ δεῦρο ζρατευομένοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι ζυμφέρει; Ημεῖς γοῦν ἐν πολὺν χρόνον δίχα τοῦ ἡμετέρου πλήθους ζρατευσάμενοι, δίκην ἔδομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίζασθε. Επὶ τούτῳ Αρτάβαζος, [1] ὁ ζυγγενὴς εἶναι πολὺ φήσας Κύρῳ, εἶπε τάδε, Εγὼ δὲ, ἔφη,

Hujuſmodi quædam illi dum ſeriò inter ſe jocarentur, intereà Cyaxares auguſtè ornatus prodiit, inque Medico ſolio conſedit. Cúmque *jam* conveniſſent omnes quos oportebat, & ſilentium factum eſſet, Cyaxares in hunc modum locutus eſt, Quia præſens, ſocii, & Cyro major natu ſum, par fortaſſis eſt me priore loco verba facere. Equidem arbitror, ait, nunc tempus eſſe, ut de eo primùm diſſeramus, utrum adhuc commodum eſſe videatur, bellum geri, an copias jam dimitti: itaque de hoc ipſo dicat aliquis ſententiam ſuam. Tum primus Hyrcanius dixit, Equidem neſcio, ſocii, num verbis ſit opus, ubi res ipſæ quod optimum eſt demonſtrant. Omnes enim intelligimus, plus hoſtibus detrimenti nos adferre, dum unà manemus, quàm ipſi accipiamus: quo verò tempore alii ab aliis ſejuncti eramus, agebant illi nobiſcum, prout ipſis jucundiſſimum, nobis ſanè graviſſimum erat. Poſt hunc Caduſius, Nos autem quid dicamus, ait, de eo, ut domum hinc profecti ſeparatim ſinguli vivamus, cùm nè militantibus quidem, ut adparet, conducat ſejunctionem fieri? Nimirum nos, cùm non magno temporis ſpatio ſeorsùm à copiis univerſis militaremus, pœnas dedimus, quemadmodùm & ipſi noſtis. Poſt hunc Artabazus, qui ſe cognatum Cyri aliquando dixerat, hæc protulit, Ego verò, ait, hactenùs,

[1] Ὁ συγγενὴς &c.] Vide lib. 1. p. 42.

ὦ Κυαξάρη, τοσοῦτον διαφέρομαι τοῖς πρόσθεν λέγουσιν· οὗτοι μὲν γάρ φασιν ὅτι δεῖ μένοντας στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ὅτε οἴκοι ἦμην, ἐστρατευόμην. Καὶ γὰρ ἐβοήθουν πολλάκις, τῶν ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ περὶ τῶν ζ φετέρων φρουρίων, [1] ὡς ἐπιβουλευσομένων, πολλάκις πράγματα εἶχον, φοβούμενός τε καὶ φρουρῶν· καὶ ταῦτα ἔπραττον τὰ οἰκεῖα δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω μὲν τὰ ἐκείνων φρούρια, καὶ οὐ φοβούμενοι ἐκείνους, εὐωχοῦμαι δὲ τὰ ἐκείνων, οἶνῳ δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς ἦν τὰ μὲν [2] οἴκοι στρατεία ἅσαν, τὰ δ' ἑορτήν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ἔφη, διαλύειν [illegible] τὴν πανήγυριν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, μέχρι μὲν τοῦδε ἐπαινῶ [3] τὴν Κύρου δεξιάν· οἶδεν γὰρ ψευδεῖται ὧν ὑπέσχετο· εἰ δ' ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, [4] δῆλον ὅτι ὁ μὲν Ασσύριος ἀναπαύσεται, οὐ τίνων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέρει πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φίλος ἐγενόμην.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν, " Ω ἄνδρες, οὐδ' ἐμὲ λανθάνει " ὅτι ἐὰν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα ἀσθενέστερα " γίγνοιτο ἄν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐξήσεται. Οσοι μὲν γὰρ

Cyaxares, ab his qui ante me dixêre diſſentio: aiunt nempe hi oportere nos hìc manentes in expeditione verſari; ego autem dico me, domi cùm eſſem, in expeditione verſatum eſſe. Nam ſæpè ad vim arcendam accurrebam, cùm res noſtræ *ferrentur* & agerentur; atque etiam de caſtellis noſtris, utì quibus inſidiæ ſtruerentur, ſæpe negotium mihi exhibitum eſt, cùm & metuerem & in præſidio eſſem; atque hæc meo ſumptu faciebam: nunc caſtella eorum teneo, & ipſos non metuo, & de iis quæ hoſtium ſunt tum epulor tum bibo. Itaque tanquam ſi vita domeſtica militia ſit; hæc verò militaria, feriæ, conventum hunc equidem, ait, celebrem minimè dimittendum arbitror, Poſt hunc Gobryas ait, Ego verò, ſocii, hactenùs Cyri dextram laudo: nihil enim eorum non præſtitit, quæ promiſit; at ſi ex hâc regione diſceſſerit, manifeſtum eſt, Aſſyrium quietem habiturum, nec pœnas earum injuriarum quas vobis inferre conatus eſt, nec illorum quæ in me patravit, luiturum: ego autem viciſſim ei pœnas iterum dabo, quòd veſtræ amicitiæ me adjunxerim.

Poſt omnes hos Cyrus inquit, " Nec ego ſum, viri, neſcius futurum, " ut ſi copias dimittamus, noſtræ quidem imbecilliores reddantur, ho- " ſtium verò res rursùm incremento augeantur. Nam quibuſcunque

1 Ὡς ἐπιβουλευσομένων] MS. Bodl. & editio *Etон.* repræſentant ἐπιβουλευομένων, quam lectionem *Philelphus* etiam in ſuo exemplari invenit. Nos Stephanum, Leunclavium, edit. *Florent.* & *Ald.* ſecuti ſumus.

2 Οἴκοι στρατείαν ἅσαν] Vid. p. 298. n. 2.

3 Τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν] Scil. *fidem integram*: cujus pignus erat, quam mihi porrexit, dextra. Vide lib. 4. p. 194. not. 2.

4 Δῆλον ὅτι] Ità Stephanum ſecuti reſcripſimus. In aliis libris minùs rectè δηλονότι conjunctim ſcribitur.

" αὐτῶν ὅπλα ἀφήρηνται, ταχὺ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵππους
" ἀπεξέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλους κτήσονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθα-
" νόντων ἕτεροι καὶ ἐφηβήσουσι καὶ ἐπιγενήσονται· ὥστε [1] οὐδὲ θαυμα-
" στὸν, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν πράγματα παρέχειν δυνήσονται.
" Τί δῆτα ἐγὼ Κυαξάρει λόγον ἐκέλευσα ἐμβαλεῖν περὶ κατα-
" λύσεως τῆς στρατιᾶς; Εὖ ἴσε, ἔφη, ὅτι φοβούμενος τὸ μέλλον.
" Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε στρατευ-
" σόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι. Προσέρχεται μὲν γὰρ δήπου
" χειμὼν, στέγαι δ' εἰ μὴ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσὶν, ἀλλὰ μὰ Δία οὐχ
" ἵπποις, οὐδὲ θεράπουσιν, οὐδὲ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν· ὧν ἄνευ
" ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα στρατεύεσθαι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅπου μὲν
" ἡμεῖς ἐληλύθαμεν, ὑπ' ἡμῶν [2] ἀνάλωται· ὅποι δὲ οὐκ ἀφίγμεθα,
" Διὰ τὸ [3] ἡμᾶς φοβεῖσθαι, [4] ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα·
" ὥστε αὐτοὺς μὲν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα μὴ δύνασθαι λαμβάνειν.
" Τίς οὖν οὕτως ἀγαθὸς, ἢ τίς οὕτως ἰσχυρὸς, ὃς λιμῷ καὶ ῥίγει
" δύναιτ' ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; Εἰ μὲν οὖν οὕτω στρα-
" τευσόμεθα, ἐγὼ μέν φημι χρῆναι ἐκόντας ἡμᾶς καταλῦσαι

" ipsorum arma sunt ademta, ii celeriter alia facturi sunt: quicunque spo-
" liati sunt equis, celeriter alios *sibi* de integro comparabunt: pro inter-
" fectis alii pubescent & *iis* succedent: adeò ut minimè mirum *videri de-*
" *beat*, si celeriter nobis rursùm negotia facessere poterunt. Cur igitur
" ego Cyaxari, ut de copiarum dimissione ad vos referret, auctor fui?
" Nempe quia quod futurum est metuo. Video enim adversarios nobis
" *eos* adventare, cum quibus nos, hoc si modo in expeditione versamur,
" dimicare non poterimus. Nam hyems utique adpetit, ac tametsi tecta
" nos habeamus, non tamen equis *ea*, non ministris, non militum vulgo
" *suppetunt*; sine quibus bellum *hosti* facere non poterimus: commeatus
" autem, iis in locis in quæ nos venimus, à nobismet absumptus est; quò
" non accessimus, nostrî metu in munitiones subvexerunt *hostes*: adeò ut
" ii hunc habeant, nos capere non possimus. Quis ergo tam fortis, quisve
" tam robustus, ut adversùs famem & frigus pugnando bellum gerere possit?
" Quapropter si hoc modo militaturi sumus, aio nos ultrò dimittere potiùs

1 Οὐδὲ θαυμαστὸν] MS. Bodl. οὐδὲν θαυμαστόν. quod, opinor, vulgato melius est.

2 Ἀνάλωται] MS. Bodl. ἀνήλωται. imperitè. Audi *Thomam Magistrum*: Ἀνάλωσα καὶ ἀνήλωκα, Ἀττικοί· τὸ δὲ μετὰ αὐξήσεως ταῦτα λέγειν, οἷον ἀνήλωσα καὶ ἀνήλωκα, κοινόν. Quod vulgus etiam Grammaticorum recentiorum docet.

3 Ἡμᾶς] Editiones *Eton.* & *Ald.* perperam ὑμᾶς. Nos secuti sumus MStum Bodl. editiones *Steph. Leuncl.* & *Florent.*

4 Ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν] Sic rectè MS. Bodl. & primariæ notæ editiones omnes. In *Aldinâ* verò & *Florent.* reperitur ἀνακεκομισμένα. Sed neminem ferè latet, passivæ formæ significationem activam sæpenumerò convenire. Sic Noster ipsum hoc adhibet participium, ἀναβ. lib. 4. p. 198. edit. Steph. χωρία γὰρ οὐκ ἦν ἰσχυρὰ οἷ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι.

" τὴν ϛραλιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκοντας ὑπ' ἀμηχανίας ἐξελαθῆναι.
" Εἰ δὲ βυλόμεθα ἔτι ϛραλεύεσθαι, τόδ' ἐγώ φημι ἔτι χρῆναι
" ποιεῖν, πειρᾶσθαι ὡς τάχιϛα τῶν μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ἡμᾶς ὡς
" πλεῖϛα παραιρεῖν, ἡμῖν δ' αὐτοῖς ὡς πλεῖϛα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι·
" ἐὰν γὰρ ταῦτα γένηται, τὰ μὲν ἐπιτήδεια πλείονα ἕξουσιν ὁπότε-
" ροι ἂν πλείω δύνωνται λαμβάνοντες ἀπολίθεσθαι, πολιορκήσον-
" ται δὲ ὁπότεροι ἂν [1] ἧσσους ὦσι. Νῦν δ' ἐνθὲν διαφέρομεν τῶν
" ἐν πελάγει πλεόντων· κ᾽ γὰρ ἐκεῖνοι πλέουσι μὲν ἀεὶ, τὸ δὲ πε-
" πλευσμένου ὐδὲν οἰκειότερον τᾶ ἀπλεύϛᾳ καταλείπουσιν. Ην δὲ
" φρούρια ἡμῖν γένηται, ταῦτα δὴ τοῖς μὲν πολεμίοις ἀλλοτριώσει
" τὴν χώραν, ἡμῖν δὲ [2] ὑπ' εὐδίας μᾶλλον ἔσαι πάντα· Ο δὲ ἴσως
" ἄν τινες ὑμῶν φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόῤῥω τῆς ἑαυτῶν φρουρεῖν,
" μηδὲ τᾶτο ὀκνήσητε. Ημεῖς μὲν γὰρ, [3] ἐπείπερ ὡς οἴκοθεν ἀπο-
" δημοῦμεν, [4] φρουρήσειν ὑμῖν ἀναδεχοίμεθα τὰ ἐγγύταλα χωρία
" τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ [5] τὰ πρόσορα ὑμῖν αὐτοῖς τῆς Ασσυρίας,

" exercitum debere, quàm invitos à difficultate rerum profligari. Sin
" *hâc* in militiâ perseverare volumus, sic nobis agendum esse censeo,
" ut quàm celerrimè loca munita quàm plurima hostibus adimere co-
" nemur, ac nobismet quàm plurima munire: nam si ità fiat, comme-
" atûs majorem habituri sunt copiam, qui majorem rapere copiam &
" recondere potuerint; & obsidebuntur, qui fuerint *ex alterutris* in-
" feriores. Jam verò nihil inter nos & in mari navigantes discriminis
" est: quippe navigant illi quidem semper, sed nihilo magìs partem
" *maris jam* navigatam sibi propriam relinquunt, quàm quæ ipsis ena-
" vigata non est. At si castella nobis accesserint, ab hostibus ea regio-
" nem alienabunt, nobísque omnia magìs erunt in tranquillo. Quod
" verò nonnulli vestrùm fortasse metuerint, nè procul à patrio *solo*
" collocentur in præsidiis, id minimè vobis formidandum est. Nos
" enim qui sic *quoque* domo peregrinantes absumus, loco nos hostibus
" proxima custodituros vobis recipiemus: vos Assyriæ loca vobismet

1 Ησσους] MS. Bodl. habet κρίττους. quod quidem ferri potest, si πολιορκήσονται activè sumatur; sin passivè, (quod cum Stephano potiùs credo) tunc vulgata lectio omnino retinenda fuerit.

2 Υπ' εὐδίας] Stephanus scribendum monet ἐπ' εὐδίας. Eodémque teste, Camerarius in suo vet. exempl. legit ὑπεύδια. MS. Bodl. paulò aliter atque cæteri libri, ὑμῖν δὲ ὑπ' εὐδίαν. At nulla, opinor, causa est, cur à receptâ lectione, quam editiones constabiliunt omnes, desciscamus.

3 Επείπερ ὡς] MS. Bodl. εἴπερ καὶ ὡς &c. quod rectius forsan est; si modò εἴπερ interpreteris ἐπειδήπερ *quandoquidem*, (quâ de re vide Budæum p. 991.) & ὡς accipias pro ὥτως, quo sensu particulæ illi meliùs accentum adposueris: quod Stephanus etiam hoc in loco faciendum monet.

4 Φρουρήσειν ὑμῖν &c.] Leunclavius mendosè prorsùs, & contra librorum omnium fidem, scribit φρουρήσειν ἡμῖν ἀναδεχοίμεθα. Haud existimaverim doctum illum virum latuisse, ἀναδέχομαι ὑμῖν idem ferè Græcis esse, quod Planco, *recipio vobis*, Cicer. Fam. 10. 17. Sic Noster iterum paulò infra, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι &c.

5 Τὰ πρόσορα &.] Editiones *Ald.* & *Florent.*

" ἐκεῖνα κλᾶσθε καὶ ἐργάζεσθε. Ἢν γὰρ ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῶν
" δυνώμεθα φρουροῦντες σώζεσθαι, ἐν πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ, οἱ τὰ
" πρόσω αὐτῶν ἔχοντες, βιοτεύσετε· ἐ γὰρ, οἶμαι, δυνήσονται τῶν
" ἐγγὺς ἑαυτῶν ὄντων κακῶν ἀμελοῦντες τοῖς πρόσω ὑμῖν ἐπιβου-
" λεύειν."

Ὡς δὲ ταῦτα ἐρρήθη, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἀνισάμενοι [1] ζυμπροθυμήσεσθαι ταῦτ' ἔφασαν, καὶ Κυαξάρης. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τεῖχος αὐτῶν ἑκάτερος, ἢν ἐπιτρέψωσιν οἱ ζύμμαχοι, τειχιεῖσθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα φίλια τοῖς ζυμμάχοις ὑπάρχειν. Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπεὶ ἑώρα πάντας προθύμους ὄντας πράσσειν ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη, Εἰ τοίνυν περαίνειν βουλόμεθα ὅσα [2] φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα ἂν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ τῶν πολεμίων τείχη, τέκτονας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὀχυρὰ πυργοῦσθαι. Ἐκ τούτου ὑπέσχετο μὲν Κυαξάρης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γωβρύας,

" finitima poſſidete & colite. Nam ſi nos ea, quæ ab ipſis prope abſunt,
" tueri cuſtodiendo poterimus, altâ vos in pace, qui loca poſſidetis pro-
" cul ab ipſis *diſſita*, victuri eſtis: neque enim, ut arbitror, neglectis
" malis ſibi proximis, inſidiari vobis procul remotis poterunt."

Hæc ubi dicta fuerunt, cùm alii omnes ſurgentes in ea operas ſuas & *ſtudia* promptis ſe animis collaturos aiebant, tum etiam Cyaxares. Gadatas verò & Gobryas munitionem uterque ſe exſtructuros aiebant, ſi poteſtatem ejus ſibi facerent ſocii; ut etiam illæ ſociis eſſent amicæ. Cyrus ergò, cùm videret omnes animis eſſe promptis ad ea omnia quæ dixiſſet facienda, tandem ait, Quòd ſi igitur perficere, quæcunque dicimus conficienda eſſe, volumus, quam primùm machinas parari neceſſe eſt ad muros hoſtium demoliendos, & fabros qui munitiones nobis excitent. Tum verò Cyaxares machinam ſe fabricaturum & ſuppeditaturum pollicitus eſt, aliam Gadatas & Gobryas,

Florent. dant τὰ προσόρια ὑμῖν αὐτοῖς τοῖς Ασσυρίοις &c. Camerarius, teſte Stephano, ex ſuo vetuſto codice adfert, ὑμεῖς δὲ τὰ προσόρια ὑμῖν αὐτοῖς. τῆς δὲ Συρίας ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ &c. & intelligit, *Illa jam capta atque occupata loca Syriæ.* Jam ſupra quidem p. 298. notavimus, pro Ασσυρίων in exemplaribus quibuſdam vet. ſcribi Σύρων. Atque, ut de aliis taceam locis, paulo infra legimus ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ. Sed MS. Bodl. & omnes melioris notæ editiones vulgatam lectionem tuentur.

1 Συμπροθυμήσεσθαι] Vetuſti duo libri, *Ald.* & *Florent.* exhibent συμπροθυμήσεται, quos & Budæus *Comment.* pag. 527. ſecutus eſt. Sed perperam; ut cuilibet locum adtentis oculis circumſpicienti perſpicuum erit. Rectè Stephanus aliique ex auctoritate vet. cod. (quibus accedit MS. Bodl.) συμπροθυμήσεσθαι repoſuerunt.

2 Φαμὲν χρῆναι &c.] Sic repoſuimus ex MSto Bodl. & editione Stephani, ſuffragantibus vetuſtis exemplaribus huic & Gabrielio viſis. In aliis libris non una eſt hujus loci facies: *Ald. Florent.* & *Leuncl.* exhibent φαμὲν, χρῆναι ποιεῖν ὡς τάχιστα, ἃ ἂν δέοι γενέσθαι. *Eton.* aliique, φαμὲν, χρὴ ποιεῖν ὡς τάχιστα ἃ ἂν δέοι &c.

ἄλλην Τιγράνης· [1] ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἔφαλο πειρᾶσθαι ποιήσασθαι. Επεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανοποιούς, παρεσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανὰς ὧν ἔδει· ἄνδρας δ' ἐπέσησαν, οἳ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ ταῦτ' ἔχειν.

Κῦρος δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι διατριβὴ ἔσαι ἀμφὶ ταῦτα, ἐκάθισε μὲν τὸ στράτευμα ἔνθα ᾤετο ὑγιεινότατον εἶναι καὶ εὐπροσοδώτατον ὅσα ἔδει προσκομίζεσθαι· ὅσα τε ἐρυμνότητος προσεδεῖτο, ἐποιήσατο ὡς ἐν ἀσφαλεῖ οἱ ἀεὶ μένοντες εἶεν, εἵπετε καὶ πρόσω τῇ ἰσχύϊ [2] ἀποστατοπεδεύσαιντο. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐρωτῶν οὓς ᾤετο μάλιστα εἰδέναι τὴν χώραν, ὁπόθεν ἂν ὡς πλεῖστα ὠφελοῖτο τὸ στράτευμα, ἐξῆγεν ἀεὶ [3] εἰς προνομάς, ἅμα μὲν ὅπως ὁτιπλεῖστα λαμβάνοι τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια, ἅμα δ' ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοιεν καὶ ἰσχύοιεν διαπονούμενοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ' ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομιμνήσκοιντο. Ο μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν·

aliam Tigranes; aliam Cyrus ipſe curaturum ſe utì conficeret aiebat. His decretis, machinarum ſtructores conquirebant, & adparabant ſinguli quæ ad machinas requirerentur; nonnullos etiam *operi* præficiebant, qui ad hæc curanda maximè viderentur eſſe idonei.

Cyrus verò, quòd animadverteret hæc ſine morâ perfectum non iri, eo loco caſtra metatus eſt, quem putabat ſaluberrimum eſſe, & propter illa quæ advehi oporteret, acceſſu facillimum: & quæcunque munitione adhuc indigebant, *ſic* perficiebat, ut quovis tempore qui remanerent, in tuto eſſent, quamvis cum *exercitûs* robore aliquando caſtris motis longiùs *ipſe cæterique ab iis* abſcederent. Prætereà, interrogans eos, quos regionem maximè cognitam habere putabat, quibus ex locis exercitus plurimum emolumenti capere poſſet, *ſuos* ſemper pabulatum eduxit, tum ut res exercitui neceſſarias maximâ copiâ pararet, tum ut rectiùs valerent & robuſti eſſent, itineribus exercitati, tum etiam ut inter ducendum ordinis ſervandi recordarentur. His in rebus Cyrus erat *occupatus*:

1 Αλλην δὲ αὐτὸς &c.] Hanc lectionem veteres optimæque notæ editi libri omnes præſtant. *Camerarius*, auctore Stephano, in ſuo vet. libro invenit αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειρᾶσθαι &c. In MSto Bodl. legitur αὐτὸς δὲ Κῦρος ἔφη δύο πειράσεσθαι ποιήσειν. Et Interpretes quidem ità locum vertunt, quaſi πειράσεσθαι legiſſent.

2 Αποστρατοπεδεύσαιντο] MS. Bodl. dat ἀποστρατοπεδεύοιντο, *Camerarii* liber vetus ἀποστρατοπεδεύοιτο, quod de Cyro intelligendum ſit. Nec malè quidem ſic procedet loci ſententia, ſi cum illo dativo τῇ ἰσχύϊ ſubaudias, utì monuit olim Stephanus, ἅμα vel σύν.

3 Εἰς προνομας,] *Ald.* & *Florent.* editiones habent ἀεὶ προσνομάς. Budæus etiam *Comment.* p. 732. mutatâ paulùm, non emendatâ, loci ſcripturâ, legit ἐξῆγεν ἀεὶ πρὸς νομάς. Ipſe tamen libens ſecutus ſum lectionem MSti Bodl. & editionum *Steph. Leunclav.* & *Eton.* præſertim cùm προνομη ſit vox apud Noſtrum alibi uſurpata, Αναβ. ε. p. 203. edit. Steph. ἀλλὰ μετὰ δυοῖν συν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, &c. Ελλην. α. p. 253. Αγις ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὴν ποιούμενος &c. & ejuſdem Hiſtor. δ'. p. 279. προνομας δὲ ποιούμενοι, &c.

Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἁλισκόμενοι ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἀσσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, [1] πολλὰ τάλαντα ἀργυρίου καὶ χρυσίου ἄγων, καὶ ἄλλα κτήματα καὶ κόσμου παντοδαπόν. Ὁ μὲν δὴ ὄχλος τῶν στρατιωτῶν ὑπελάμβανεν ὡς ὑπεκτίθοιτο ἤδη τὰ χρήματα φοβούμενος· ὁ δὲ Κῦρος, γιγνώσκων ὅτι οἴχοιτο συσκήσων εἴ τι δύναιτο [2] ἀντίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπαρεσκευάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἔτι δεῆσον· καὶ ἐξεπίμπλα μὲν τὸ τῶν Περσῶν ἱππικὸν, τοὺς μὲν ἐκ τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς δέ τινας καὶ παρὰ τῶν φίλων λαμβάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάντων ἐδέχετο, καὶ ἀπεωθεῖτο οὐδέν, ὅτε εἴ τις ὅπλον ἐδίδου καλὸν, ὅτε ἵππον. Καλλωπιζετο δὲ καὶ ἅρματα ἔκ τε τῶν αἰχμαλώτων ἁρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὁπόθεν δύναιτο. Καὶ τὴν μὲν [3] Τρωϊκὴν διφρείαν πρόσθεν ἔσαν,

E Babylone verò transfugæ & captivi narrabant, Assyrium multa auri argentíque talenta secum ferentem opésque alias & omnis generis ornamenta, in Lydiam esse profectum. Quamobrem militum vulgus suspicabatur, adductum metu jam pecunias eum *alibi deponendas ex regione suâ* clam exportâsse: Cyrus verò, qui hominem intelligeret eâ de causâ discessisse, ut si quam posset adversariorum sibi manum conflaret, & ipse præsenti se animo parabat, tanquam prælium adhuc ineundum esset: explebat quoque Persarum equitatum, partim à captivis, partim ab amicis acceptis equis: nam hæc ab omnibus accipiebat, neque rejiciebat *eorum* quidquam, sive quis arma *ipsi* elegantia daret, seu equum. Præterea currus parabat cùm de iis quos ceperat, tum undecunque poterat. At curruum quidem rationem superiori tempore Troiæ usitatam,

1 Πολλὰ τάλαντα &c.] Apud Veteres Talentum fuit multiplex. Babylonicum, auctore Ælian. Hist. V. l. 1. c. 22. valuit 72 *minas Atticas*. De cæteris consule *Jul. Poll.* lib. 9. c. 6. *Wasser.* de antiq. num. l. 2. c. 18. *Brerew.* de Pond. c. 4. *Casp. Eisenschmid.* de Pond. & Mens. *Sect.* 1. c. 4. Notat autem J. Pollux, loco jam adpellato, Homeri tempore minimum fuisse talenti valorem: id quod vel ex præmiis ludorum quæ apud eum Iliad ψ. ponuntur, intelligi potest. Tertio enim ponitur Lebes, quarto duo auri talenta.

2 Ἀντίπαλον ἑαυτῷ] Sic ex MSto Bodl. restituimus, adstipulante Stephano. In libris autem hactenùs editis ità legitur & distinguitur locus—— ἀντίπαλον. ἑαυτὸν ἀντιπαρεσκευάζετο &c. Voci autem ἀντίπαλος dativum itidem supra paulò adjunxit Auctor: Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας &c. & mox infra: ταῦτα ἀντίσαλα ἡμῖν προσιόντα. Porro *Gabrielius* etiam ex vetustis suis exemplaribus adfert ἑαυτῷ.

3 Τρωϊκὴν διφρείαν &c.] Apud Veteres duplex erat pugnandi ratio, quoties curribus prælia committebant: una vetustissima, quam Noster adpellat Τρωϊκὴν, quòd scil. temporibus Trojanis fuerit usitata; alia recentior, quam adpellat Κυρηναίων, quòd Cyrenaïcis recepta esset. *Cyrenaïcam* eam opinatur esse *Schefferus*, quæ habebat pugnatores perpetuò insistentes curribus: *Trojanam* verò, quæ desilientes, cùm pugnandum esset. Hanc in rem vide sis *Homer.* Il. λ'. v. 91. & seq. item Il. π'. v. 426, 427. Genus hoc utrumque sustulit Cyrus ob rationes à Xenophonte mox adlatas. Fusiùs de loco hoc & secuturo statim illo, ubi de curribus agitur falcatis, Cl. *Schefferus* de re vehic. lib. 2. c. 15. à quo rem in nostram quæ fuerint hausimus.

καὶ τὴν Κυρηναίων ἔτι νῦν οὖσαν ἁρμαλλασίαν [1] καθέλυσε· τὸν γὰρ πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἅρμασιν ὕτως ἐχρῶντο ὥσπερ νῦν οἱ Κυρηναῖοι. Ἔδοξε δ' αὐτῷ, ὃ κράτιστον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὅλων τῶν βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, [2] τοῦτο ἐν ἀκροβολισμῶν μέρει εἶναι, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν [3] οὐδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἁρμάτα γὰρ τριακόσια τοὺς μὲν μαχομένους παρέχεται τριακοσίους, ἵπποις δ' οὗτοι χρῶνται διακοσίοις καὶ χιλίοις· ἡνίοχοι δ' αὐτοῖς εἰσι μέν, ὡς εἰκὸς, οἷς μάλιστα πιστεύουσιν [4] οἱ βέλτιστοι, εἰς τριακοσίους· οὗτοι δέ εἰσιν οἳ οὐδ' ὁτιοῦν τοὺς πολεμίους βλάπτουσι. Ταύτην μὲν οὖν τὴν διφρείαν καθέλυσεν· [5] ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκεύασεν ἅρματα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥᾳδίως συντρίβεσθαι, ἄξοσί τε μακροῖς·

& aurigationem, quâ hodieque Cyrenæi utuntur, ſuſtulit & *abrogavit*: nam ſuperiori tempore Medi & Syri & Arabes & omnes Aſiatici curribus ſic utebantur ut nunc Cyrenæi. Exiſtimavit autem *Cyrus*, partem exercitûs eam quam eſſe præſtantiſſimam ſit veriſimile, cùm fortiſſimi *quique* ſint in curribus, velitum vicem explere, neque magnum aliquod ad victoriam momentum adferre. Nam trecenti currus pugnantes quidem ſuppeditant trecentos, equis hi mille ducentis utuntur; iis præterea aurigæ ſunt, utì par eſt, quibus *illi* optimi *in exercitu* maximè fidunt, ad trecentos: at hi ſunt ii qui nihil prorſus hoſtibus detrimenti adferunt. Hanc igitur curruum *agendorum* rationem ſuſtulit; próque eâ bello aptos currus inſtruxit, & rotis firmis, ut nè facilè comminuerentur, & axibus longis;

1 Κατέλυσε] Eadem hìc eſt verbi hujus notio, atque ea quam Matt. 5. 17. obtinet. Immeritò igitur *Cappellus* ſpicileg. ad loca quædam N. T. καταλῦσαι νόμον per Hebraïſmum dici autumâſſe videtur: quamvìs enim reſpondeat phraſi Hebræorum כטל תורה, non tamen Græciâ ſtatim exulat.

2 Τοῦτο ἐν ἀκροβολισμῶν &c.] Intelligit Noſter eos, qui tela ſolùm emiſerunt, nec de curribus in ulterius & gravius certamen deſcenderunt. In aliquot libris legitur, τοῦτο μὴ ἐν &c. Sed negationi iſti locus hìc omnino nullus eſt.

3 Οὐδὲν μέγα] Sic ex fide MSti Bodl. (cum quo *Gabrielii* vet. exempl. conſentiunt) reſcribendum curavimus; cùm priùs legeretur οὐδὲ μέγα &c. Noſtram verò lectionem vulgatæ huic præferendam viderunt Stephanus etiam & Muretus.

4 Οἱ βέλτιστοι, εἰς &c.] Stephanus dat οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὲ &c. nec aliter MS. Bodl. Leunclavius, οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὴ &c. Nos ſecuti ſumus editiones *Eton.* *Ald.* & *Flor.* Stephanus etiam, ἄλλοι δὲ, ſupervacanea eſſe fatetur, eáque itidem delenda cenſuit Muretus. Rectè.

5 Ἀντὶ δὲ τούτου &c.] Id nempe peculiare fuit, quod hi currus axes haberent longiores, & rotas firmiores, quàm bigæ aut quadrigæ communes. Illud quoque animadvertendum eſt, aurigam ſolum, non propugnatorem inſuper aliquem, hos conſcendiſſe currus; hoc enim genere quicquid effici debebat, id efficiendum erat, non per homines, ſed currus ipſos falcibus armatos.

[1] ἧττον γὰρ ἀνατρέπεσθαι πάντα τὰ πλαίσια· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν, ὥσπερ πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ τέτταρων ἐστὶ [2] μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι [3] οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων· τὰς δ' ἡνιόχους ἐθωράκισε πάντα πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. [4] Προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχεα πρὸς τοὺς ἄξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλοῦντα εἰς τοὺς ἐναντίους τοῖς ἅρμασιν. Ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατεσκεύασεν, [5] οὕτως ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἅρμασι χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ. Ησαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλαὶ παρά τε τῶν φίλων

quippe minùs everti ſolent omnia quæ lata ſunt: ſellam verò aurigis ſtruxit, veluti turrim, ex lignis firmis: atque harum *ſellarum* altitudo uſque ad *aurigæ* cubitos *pertingebat*, ut equi ſupra ſellas habenis regi poſſent; aurigas verò *ipſos* totos, exceptis oculis, loricis armavit. Prætereà falces ferreas duûm ferè cubitorum ad axes ab utrâque rotarum parte adpoſuit, & alias infrà ſub axem, quæ terram reſpicerent; tanquam his in adverſos cum curribus impetum facturis. Atque ut Cyrus id temporis hæc inſtituit, ſic etiam hâc tempeſtate curribus *hiſce* utuntur ii qui regis in ditione degunt. Habebat etiam permultas camelos tum ab amicis

1 Ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται &c.] Muretus notat in veteribus libris legi, ἧττον ἂν ἀνατρέποιτο. MS. Bodl. paulò aliter, ἧσσον γὰρ ἂν ἀνατρέπηται. Sed à lectione vulgatâ minimè recedendum cenſeo.

2 Ἐστὶ μέχρι τῶν &c.] *Philelphus* legiſſe videtur μέχρι ἀγκώνων πέντε. At rectiùs locum cæteri libri exhibent; in quibus πέντε illud non comparet. Eo verò fine ſellæ factæ ſunt altæ, rotundæ, ac undequaque clauſæ, ii quoque currus qui regebant, thoracibus galeiſque muniti, ut nulla eorum pars vulneribus pateret; atque adeò obſiſtentia quævis impunè poſſent perrumpere.

3 Οἱ ἵπποι ὑπὲρ &c.] In libris nonnullis legitur εἰ ἵπποι ὑπὸ τῶν &c. Nos MS. Bodl. *Steph. Leuncl.* & vetuſtas editiones ſecuti ſumus.

4 Προσέθηκε δὲ καὶ &c.] Hactenùs nimirum nudi inermésque erant Perſarum currus; quales *Arrianus* Tactic. p. 9. ψιλὰ ἅρματα vocat: quo in loco cùm nominatim Perſicorum curruum meminit, ſine dubio reſpexit ad hoc inſtitutum Cyri, ejúſque ἅρματα δρεπανηφόρα oppoſuit ψιλοῖς, & hæc Τρωϊκὰ, illa Περσικὰ vocavit. Quanquam autem apud Perſas aliósque quoſdam Aſiæ incolas Cyrus primus veterem immutârit vehiculorum bellicorum formam, currúſque falcatos inſtituerit; tamen haud facilè quiſquam dixerit, quis curruum iſtorum cæteros apud Orientis populos primus extiterit auctor, aut quo tempore eos conficiendi ratio primùm fuerit inventa. Ninus, referente *Diodoro Sic.* lib. 2. p. 91. iſtiuſmodi currus habuit. Sed omnino fruſtrà eſt Cl. *Scheſſerus*, qui (*de re vehic.* lib. 2. pag. 193.) Nini ante tempora, tales apud Chananæos fuiſſe currus ex monumentis ſacris ſe deprehendiſſe putat. Nam neque in iis, quæ adpellat, locis, neque alibi, opinor, uſquam Scriptura falcium ex curribus eminentium meminit: adpellat autem Jud. 1. 19. & 4. 3. ubi ſanè Verſio vulg. Lat. *currus falcatos* perperam exhibet, & in primo loco vertendo mirum in modum LXX. Interp. ceſpitârunt. At textus Hebræus רכב ברזל vertendus eſt *currus ferrei* ſeu *ferrati*, h. e. ferro tecti, nè facilè confringi aut ſecuribus ſecari poſſent. Hanc interpretationem Targum Jonath. & Verſiones *Syr.* & *Arab.* confirmant.

5 Οὕτως ἔτι καὶ νῦν &c.] Hunc vocum iſtarum ordinem, adprobante Stephano, ex MSto Bodl. reſtituimus. Hic autem illud καὶ, quod χρῶνται ſtatim ſequitur, abeſſe maluit. Sed invitis libris omnibus, hujus conſilio non paremus. Priùs hic locus ſic ſe habuit, οὕτω καὶ ἔτι νῦν τοῖς &c.

ξυνειλεγμέναι καὶ αἰχμαλώτους πᾶσαι ξυνηθροισμέναι. Καὶ ταῦτα μὲν ἕτως ἐπεραίνετο.

[1] Βουλόμενος δέ τινα κατάσκοπον πέμψαι ἐπὶ Λυδίας, καὶ μαθεῖν ὅ, τι πράσσει ὁ Ασσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπιτήδειος εἶναι Αράσπας [2] ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο, ὁ φυλάττων τὴν καλὴν γυναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ τῷ Αράσπᾳ τοιάδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ἠναγκάσθη προσενεγκεῖν λόγους αὐτῇ περὶ ξυνουσίας. Η δὲ ἀπέφησε μὲν, καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καίπερ ἀπόντι· (ἐφίλει γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς) ὅ μέντοι καταγόρευσε τοῦ Αράσπου πρὸς τὸν Κῦρον, οὐκ ἔασα ξυμβαλεῖν φίλους ἄνδρας. Επεὶ δὲ ὁ Αράσπας δοκῶν [3] ὑπηρετήσειν τῷ τυχεῖν ἃ ἐβούλετο, ἠπείλησε τῇ γυναικὶ, ὅτι εἰ μὴ βούλοιτο ἑκοῦσα, ἄκουσα [4] ποιήσοι ταῦτα· ἐκ τούτου ἡ γυνὴ, ὡς ἔδεισε τὴν βίαν, οὐκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνοῦχον πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ κελεύει λέξαι ἅπαντα. Ο

collectas, tum omnes *illas*, quæ captæ fuerant, congregatas. Et hæc quidem ità peragebantur:

Cùm autem in Lydiam ſpeculatorem quendam mittere vellet, ac quid rerum Aſſyrius ageret cognoſcere, viſus ei fuit idoneus, qui eò hanc ad rem proficiſceretur, illius formoſæ fœminæ cuſtos, Araſpas. Nam huic Araſpæ hujuſmodi quiddam evenerat; cùm mulieris *ejus* amore captus eſſet, coactus eſt eam adpellare de conſuetudine. At negabat illa quidem, viróque *ſuo* fida erat, tametſi abeſſet: (quippe vehementer eum amabat) non tamen Araſpam apud Cyrum accuſabat, amicos inter ſe committere verita. Sed ubi Araſpas exiſtimans has momentum aliquod ad ea, quæ volebat, conſequenda adlaturas, mulieri minas intendiſſet, ni libens faceret, invitam eſſe facturam; tum verò mulier, ut quæ vim verita fuerit, *rem* non ampliùs occultat, ſed ad Cyrum eunuchum mittit, eíque mandat ut exponat omnia. Is

1 Βουλόμενος δὲ &c.] Nominativus Βουλόμενος abſolutè hìc videtur poni pro βουλομένῳ, nec habere quò referatur. Simili planè modo loquitur *Arrianus* de *Exped. Alex.* lib. 7. p. 287. ed. Gronov.——καὶ ἰδών τι ταπεινῶς διακειμένους, καὶ ἀκούσας σὺν οἰμωγῇ τῶν πολλῶν βοώντων, καὶ αὐτῷ προχεῖται δάκρυα. pro ἰδόντι καὶ ἀκούσαντι αὐτῷ. Conf. Act. 20. 3. ubi ποιήσας ponitur pro ποιήσαντι.

2 Ελθεῖν] Verbum hoc *proficiſcendi* ſignificationem hìc obtinet; ideóque falluntur ii, qui Hebræorum more Evangeliſtas locutos eſſe putant, cùm *eundi* vel *proficiſcendi* vim τῷ ἔρχεσθαι tribuerint. Vide Act. 28. 14. Luc. 2. 44. Joh. 6. 17.

3 Υπηρετήσειν τῷ &c.] Hæc MSti Bodl. & editionis *Eton.* eſt lectio: quam & Stephanus vulgatæ huic——ὑπηρετεῖν, ἀπετύγχανεν ἃ ἐβούλετο &c. anteferendam cenſuit. *Muretus* ex conjecturâ legit, ἐπεὶ δὲ ὁ Αράσπας δοκῶν ὑπηρετήσειν, ἀπέτυχεν ὧν ἐβούλετο——&c ità interpretatur, *Poſtquam autem Araſpas, qui eam ſibi morem geſturam putabat, ſpe ſuâ fruſtratus eſt.* Ubi verbum ὑπηρετήσειν ad *mulierem*, non ad *Araſpan*, referendum ſtatuit. Mihi magìs arridet recepta ſcriptura.

4 Ποιήσοι] Sic. MS. Bodl. & editio *Eton.* In cæteris libris ferè omnibus legitur ποιήσοιτο. At Stephanus exemplaria ea ſequenda cenſuit, quæ noſtram exhibent lectionem. *Muretus*, conjecturæ nimiùm indulgens, legit πείσοιτο ταῦτα.

δ' ὡς ἤκουσεν, ἀναγελάσας ἐπὶ τῷ κρείττονι τοῦ ἔρωτος φάσκοντι εἶναι, πέμπει Ἀρτάβαζον σὺν τῷ εὐνούχῳ, καὶ κελεύει αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναῖκα, πείθειν δὲ, εἰ δύναιτο, οὐκ ἔφη κωλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρτάβαζος πρὸς τὸν Ἀράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, παρακαταθήκην τε ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτοῦ λέγων, ἀδικίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Ἀράσπαν πολλὰ μὲν δακρύειν ὑπὸ λύπης, καταδύεσθαι δ' ὑπὸ τῆς αἰσχύνης, ἀπολωλέναι δὲ τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρου.

Ὁ οὖν Κῦρος καταμαθὼν ταῦτα, ἐκάλεσέ τε αὐτὸν, καὶ μόνος μόνῳ ἔλεξεν. Ὁρῶ σε, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, φοβούμενόν τε ἐμὲ καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῦσαι οὖν τούτων· ἐγὼ γὰρ θεούς τε ἀκούω ἔρωτος [1] ἡσσᾶσθαι, ἀνθρώπους τε οἶδα καὶ μάλα φρονίμους δοκοῦντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτος· καὶ αὐτὸς δ' ἐμαυτοῦ καταγνοὺς μὴ ἂν καρτερῆσαι ὥστε συνὼν καλοῖς ἀμελῆσαι αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ [2] τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ αἴτιός εἰμι· ἐγὼ γάρ

autem ubi rem audivit, edito risu de homine qui ab amore se *nuper* invictum dixisset, Artabazum cum eunucho mittit, & Araspæ dicere jubet, vim quidem tali fœminæ adferri non debere, quo minùs autem persuadeat, si possit, non se vetare. Et Artabazus, cùm ad Araspam venisset, conviciis eum proscindebat, cùm mulierem illam depositum adpellans, tum ipsi impietatem, injustitiam, incontinentiam objiciens: adeò ut Araspas quidem præ dolore multas profunderet lacrimas, pudore opprimeretur, atque etiam metu exanimaretur, nè quid ipsi gravius à Cyro accideret.

Cyrus igitur hæc ubi cognovisset, arcessivit eum, & solus cum solo locutus est, Video te, inquit, Araspa, metuere me, & maximo pudore adfici. Verùm de his desiste; nam audio equidem deos etiam ab amore victos fuisse, & non ignoro, qualia ab amore iis etiam hominibus, qui prudentes admodùm viderentur, acciderint: atque etiam ipse de meipso animadverti ità me continentem non esse, ut si cum formosis unà sim, mihi neglectui sint. Quin hujus ego tibi rei sum auctor; quippe qui

2 Ἡσσῆσθαι] Sic editiones *Ald. Flor. Steph. Etou.* MS. Bodl. ἡττᾶσθαι. Operarum typographicarum haud dubiè vitio in edit. *Leunclavianâ* legitur ὑσσῆσθαι: atque adeò importunum prorsùs duxerim, nostrâ de scripturâ quidquam adtulisse, nisi quendam Xenophontis operum editorem, hoc etiam nihili verbum, pro mirâ suâ solitâque fide, è Leunclavianâ editione in suam transtulisse viderim.

2 Τούτου τοῦ πράγματος &c.] Scil. *quod amore erga eam tam impotenter arseris.* Nempe Græcis πρᾶγμα dicitur res quælibet, de quâ sermo ipsis est. Ità mox sequitur, ἐγὼ γάρ σε συγκαθεῖρξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι, scil. cum *Panthéâ*, cujus pudicitiam nullis precibus expugnare potuisti. Quomodo & *Euripidi* in Oedipo apud *Stobæum*, Serm. 7. ἁλλων πάντων δυσμαχώτατον γυνὴ dicitur. Posset quidem ἄμαχον

σε συγκαθείρξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πράγματι. Καὶ ὁ Ἀράσπας ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν ὦ Κῦρε, καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ οἷός περ καὶ τἆλλα, πρᾷός τε καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καταδύσι τῷ ἄχει. Ὡς γὰρ ὁ θρὸς διῆλθε τῆς ἐμῆς συμφορᾶς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφήδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμβουλεύουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἑμαυτὸν, μή τι καὶ πάθω ὑπὸ σοῦ, ὡς ἠδικηκότος ἐμοῦ μεγάλα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εὖ τοίνυν ἴσθι, ὦ Ἀράσπα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἵου τ' εἶ ἐμοί τε ἰσχυρῶς χαρίσασθαι, καὶ τὰς συμμάχους μεγάλα ὠφελῆσαι. Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὅ, τι ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἂν γενοίμην αὖ χρήσιμος. Εἰ τοίνυν, ἔφη, προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς τοὺς πολεμίους ἐλθεῖν, οἶμαι ἄν σε πιστευθῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων. Εἶσε ναὶ μὰ Δί', ἔφη

te cum illâ re inexpugnabili concluſerim. Et Araſpas ſermonem ſuſcipiens, Enimverò tu Cyre, inquit, in his etiam ſic te geris, ut in aliis; qui & clemens ſis & delictis humanis ignoſcas: me verò cæteri homines mœrore obruunt. Nam ex quo rumor de calamitate meâ vulgatus eſt, inimici mihi inſultant; amici *me* convenientes, ut è medio me propipiam, conſulunt; nè quid à te mihi accidat, ut qui magnum *quoddam* ſcelus admiſerim. Et Cyrus, Atqui certò ſcias, inquit, Araſpa, poſſe te per hanc *hominum de te* opinionem admodùm gratam mihi rem facere, & ſociis utilitates maximas adferre. Utinam verò fiat, inquit Araſpas, aliquâ ut in re tibi rursùs opportunè commodem. Quòd ſi ergo volueris, ait, ſimulare quaſi me fugias, atque ad hoſtes tranſire, arbitror fore ut ab hoſtibus tibi fides habeatur. Profectò, inquit

ἄμαχον πρᾶγμα exponi de amore, quòd ejus vis ſit inſuperabilis. Sed verbum συγκαθείργειν eam interpretationem vix admittit. Inſolens enim & durum nimis eſſe videtur, *concludere quem cum amore*: at rectè dicatur is, cui mulieris adverſandæ cura demandata eſt, cum eâ concluſus. Haud alio ſenſu vox πρᾶγμα uſurpata eſt apud *Arrianum* Comment. de Epict. diſput. l. 1. c. 11.——ἐρώτησον εἰ καὶ τέκνα ἐστὶν αὐτῷ καὶ γυνή. τὸ δ' ὁμολογήσαντος, προσιπύθετο, πῶς τί οὖν χρὴ τῷ πράγματι; ab eodem lib. 3. c. 3. πραγμάτιον dicitur *puella*. Neque abſurdum eſt, vocem πρᾶγμα, quæ locum in *actionibus* ferè aliàs obtinet, à nativâ nonnunquam ſede ad *res animatas* migrare; cùm & χρῆμα, ejuſdem ferè notionis vocabulum, ad cervam transferatur, lib. 1. p. 29. ad quem locum vide quæ notavimus.

1 Εἰ γὰρ γένοιτο &c.] Dubitat Stephanus, utrùm verba hæc optativè, an interrogativè ſint ſumenda; utrùm vulgata lectio ſervanda ſit, an ἢ γὰρ ejus in locum ſubſtituenda. Ipſe quidem locum rectè ſe habere. & εἰ γαρ optantis eſſe, cenſeo. Simili planè modo eaſdem particulas adhibet *Lucianus* in Prometheo: p. 63. εἰ γὰρ γένοιτο ταῦτα. Nec aliter *Homerus* Odyſ. γ'. v. 205.

Αἰ γὰρ ἐμοὶ τοσσήν δὲ θεοὶ δύναμιν παραθεῖεν
Τίσασθαι, &c.

Ubi αἰ, ex mente Etymologici M. dicitur pro εἰ, ſignificante εἴθε, *utinam*. Atque ità ſi illud apud *Virgilium* ſumendum videtur:

Si nunc ſe nobis ille aureus arbore ramus
Oſtendat nemore in tanto!

Æn. l. 6. v. 187.

ὁ Ἀράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφευγὼς λόγον ἂν παρέχοιμι. Ἐλθοις ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς τὰ τῶν πολεμίων· οἶμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινωνὸν ἄν σε ποιοῖντο, διὰ τὸ πιστεύειν· ὥστε μηδὲ ἓν σε λεληθέναι ὧν βουλόμεθα εἰδέναι. [1] Ὡς πορεύσομαι ἔν, ἔφη, ἤδη νυνί· καὶ γὰρ τοῦτο, ἴσθι, ἓν τῶν πιστῶν ἔσαι, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σοῦ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφευγέναι. Ἢ καὶ δυνήσῃ, ἔφη, ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γὰρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, σαφῶς ἔχω ψυχάς. Νῦν τοῦτο πεφιλοσόφηκα μετὰ τοῦ ἀδίκου σοφιστοῦ τοῦ Ἔρωτος. Οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα, ἅμα ἀγαθή τέ ἐστι καὶ κακὴ, οὐδ' ἅμα καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν ἔργων ἐρᾷ, καὶ ταυτὰ ἅμα βούλεταί τε καὶ οὐ βούλεται πράττειν· ἀλλὰ [2] δῆλον ὅτι δύο ἐσὸν ψυχαὶ, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράττεται· ὅταν δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰσχρὰ ἐπιχειρεῖται. Νῦν δὲ, ὡς σὲ σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ ἡ ἀγαθὴ καὶ πάνυ πολύ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα κἀκείνοις πιστότερος ἦς· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, οὕτω τε ἐξάγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ

Araſpas, ſcio futurum equidem, ut etiam per amicos rumor excitetur, quaſi te fugerim. Itaque nobis redires, ait, rebus omnibus hoſtium cognitis: quin etiam arbitror ità tibi fidem habituros, ut & rationum & conſiliorum *ſuorum* te participem facturi ſint; adeò ut nihil latere te poſſit eorum omnium quæ nobis ſcire cupimus. Proficiſcar igitur nunc jam, inquit *Araſpas:* nam ſcire debes, etiam hoc unum fidei argumentum fore, quod effugiſſe videbor, cùm jam tibi ſupplicium daturus eſſem. An & formoſam, inquit, Panthéam relinquere poteris? Duæ mihi nimirum, Cyre, ait, certè ſunt animæ. Hanc philoſophiam didici modò apud improbum illum ſophiſtam, Amorem. Nam una ſanè ſi eſſet anima, non & bona ſimul eſſet & mala, neque res ſimul honeſtas & turpes amaret, neque ſimul eadem & vellet & nollet facere: ſed manifeſtum eſt, duas eſſe animas, & ubi quidem penes *animam* bonam imperium eſt, honeſtæ conficiuntur res; ubi verò penes malam, res ſuſcipiuntur turpes. Nunc, quia te ſocium & *adjutorem* nacta eſt, anima bona viribus, & longè quidem, ſuperior eſt. Quod ſi ergo, inquit Cyrus, tibi quoque hoc iter inſtituendum videtur, ſic erit agendum, ut apud illos etiam majorem habeas fidem: *nimirum* eis enuntiato quæ à nobis gerantur, & *quidem* ſic enuntiato, ut quæ abs te dicentur, maximo ſint ipſis

1 Ὡς πορεύσομαι] *Muretus* legendum cenſet —— εἰδέναι. Καὶ ὡς πορεύσομαι &c. Sed nec mutilus videtur locus, & ab omnibus, quos vidi, libris, iſta abeſt particula καί.

2 Δῆλον ὅτι &c.] Vulgò ſcribitur δηλονότι &c. atque ità ſæpè à Librariis peccatum eſt; utì jam ſuprà plus vice ſimplici notavimus. Vide ſis Noſtri ἀπομνημ. lib. 1. ubi de moribus Critiæ Alcibiadiſque diſſerit; qui, quamdiu cùm Socrate verſabantur, honeſtè; poſteaquam ab eo diſceſſiſſent, turpiter, ſe geſſerunt.

παρὰ ζῶ λεγόμενα ἐμποδὼν μάλις' ἂν εἴη ὧν βέλονται πράττειν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδὼν, εἰ ἡμᾶς φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν τε τῆς ἐκείνων χώρας· ταῦτα γὰρ ἀκούοντες, ἧττον ἂν πανὶ σθένει ἀθροίζοιντο, ἕκασός τις φοβούμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καὶ μένε, ἔφη, παρ' ἐκείνοις ὁτιπλεῖστον χρόνον· ἃ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα μάλιστα ἡμῖν καιρὸς εἰδέναι ἔσται. Συμβούλευε δ' αὐτοῖς καὶ ἐκλάττεσθαι ὅπη ἂν δοκῇ κράτιστον εἶναι· ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἰδέναι δοκῶν τὴν τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἔτω τεταχθαι αὐτοῖς· μεταττήσεσθαι γὰρ οἰκήσουσι· καὶ ἢν τι ἄλλῃ μεταττωνται, ἐξ ὑπογύου ταράξουσι. Ἀράσπας μὲν δὴ ἔτως ἐξελθὼν, συλλαβὼν τοὺς πιστοτάτους θεράποντας, καὶ εἰπὼν πρός τινας οἷα ᾤετο συμφέρειν τῷ πράγματι, ᾤχετο.

Ἡ δὲ Πάνθεια, ὡς ἤσθετο οἰχόμενον τὸν Ἀράσπαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε, Μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺ Ἀράσπου πιστότερόν σοι φίλου· καὶ δύναμιν δὲ οἶδ' ὅτι ὁπόσην ἂν δύνηται ἔχων παρέσαι σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πάλαι τοῦ νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ'

impedimento ad ea quæ facere voluerint. Fuerit autem impedimento, ſi nos dixeris adparatum facere, ut alicubi agrum ipſorum invadamus: nam ſi hæc audient, minùs *collatis* viribus univerſis in unum ſe congregabunt locum, metuente quolibet domeſticis etiam rebus. Maneto etiam, inquit, apud ipſos quàm diutiſſimè: nam maximè nobis opportunum fuerit ea reſcire quæ faciant, ubi proximè à nobis aberunt. Iis porrò ſis auctor, ut aciem, quocunque modo fuerit optimum, inſtruant; cùm enim tu diſceſſeris, qui nôſſe ipſorum quomodo acies ſtructa ſit videbere, neceſſe erit ut eandem ordinum rationem retineant: nam verebuntur aciem mutare; ac ſi quo alio modo eam ſunt mutaturi, ſubitò perturbabuntur. Et hoc quidem modo digreſſus Araſpas, ſumptis ſecum fidiſſimis famulis, & ad quoſdam prolatis iis, quæ ad negotium *conficiendum* profutura putabat, diſceſſit:

Panthéa verò, cùm diſceſſiſſe Araſpam ſenſiſſet, ad Cyrum miſit quî diceret, Nè tibi moleſtum ſit, Cyre, quod Araſpas ad hoſtes tranſierit: nam ſi poteſtatem mihi feceris ad maritum mittendi meum, recipio tibi, venturum amicum longè tibi Araſpâ fideliorem; atque etiam ſcio futurum, ut tibi cum quantis maximis poterit copiis adſit. Etenim hujus quidem regis, qui modò imperat, pater ei amicus erat: at is qui jam rerum potitur etiam conatus eſt aliquando me ac maritum meum

ἀλλήλων· [1] ὕβριν ἂν νομίζων αὐτὸν, οἷόν ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄνδρα οἷον σὺ εἶ ἀπαλλαγείη. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος κελεύει πέμπειν πρὸς τὸν ἄνδρα· ἡ δ' ἔπεμψεν. Ως δ' ἔγνω ὁ Αβραδάτης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς ζύμβολα, καὶ τἆλλα δὲ ἥσθη ὡς εἶχεν, [2] ἄσμενος πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ τοὺς διχιλίους. Ως δ' ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν ζκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον, εἰπὼν ὃς ἦν. Ο δὲ Κῦρος εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Ως δ' ἰδέτην ἀλλέλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Αβραδάτης, ἠσπάσαντο ἀλλήλους ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίσω. Εκ τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθεια τῷ Κύρῳ τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν ζωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν καλοκἀγαθίαν. Ο δὲ Αβραδάτης ἀκούσας εἶπε, Τί ἂν ἔν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κύρῳ ὑπέρ τε σοῦ καὶ ἐμαυτοῦ ἀποδιδοίην; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὅμοιος περὶ ἐκεῖνον εἶναι οἷός περ καὶ ἐκεῖνος περὶ σέ;

Εκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Αβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ εἶπεν, Ανθ' ὧν σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, ἐκ ἔχω τί μεῖζον εἴπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἐμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ, ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπεύδοντα,

divellere: quamobrem ſat ſcio, cùm eum inſolenter injurium *eſſe* exiſtimet, libenter ad virum talem, qualis tu es, diſceſſerit. Hæc ubi Cyrus audîſſet, *ei* mandat ut ad maritum mittat: quod quidem illa fecit. Cùm verò ab uxore ſigna cognoviſſet Abradates, atque etiam animadverteret, qui cæterarum rerum ſtatus eſſet, libens ad Cyrum cum duobus circiter equorum millibus profectus eſt. Ad Perſarum verò ſpeculatores ubi perveniſſet, mittit ad Cyrum, & quiſnam eſſet ſignificat. Cyrus ſtatim deduci hominem ad uxorem jubet. Cùm autem hæc & Abradates ſe mutuò vidiſſent, *ipſi* inter ſe complexi ſunt, utì par erat, ex inſperato. Deinde Panthéa Cyri ſanctitatem, temperantiam & commiſerationem erga ſe commemorat. Quibus Abradates auditis ait, Quid igitur faciam, Panthéa, quo gratiam Cyro cùm tuo tum meo nomine referam? Quid aliud, inquit Panthéa, quàm ut perinde erga ipſum te gerere coneris, atque ſe ipſe erga te geſſit?

Poſt hæc ad Cyrum venit Abradates; eúmque ubi conſpexit, prehensâ ipſius dextrâ, Pro iis, ait, beneficiis, Cyre, quibus nos adfeciſti, non habeo quod dicam majus, quàm quod amicum me tibi, & miniſtrum, & ſocium trado: & quacunque in re ſtrenuam te navare operam viderim,

1 Υβριν] Hoc ii nomine veniunt, qui injuriam, immerenti cuilibet oblatam, inſolentiâ & effrenatâ cumulant violentiâ. Confer ejuſdem vocis uſum Rom. 1. 30.

2 Ασμενος πορεύεται] Vide p. 281. not. 1.

ϛυνεργός ϛοι πειράσομαι γίγνεσθαι ὡς ἂν δύνωμαι κράτις϶. Καὶ ὁ Κῦρ϶ εἶπεν, Ἐγὼ δὲ δέχομαι· κ᾽ νῦν μέν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὖθις δὲ κ᾽ παρ᾽ ἐμοὶ δεήσει σὲ σκηνᾶν σὺν τοῖς σοῖς τε κ᾽ ἐμοῖς φίλοις.

Ἐκ τούτ᾽ ὁρῶν ὁ Ἀβραδάτης ϛπεδάζοντα τὸν Κῦρον [1] περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα κ᾽ περὶ τὰς [2] τεθωρακισμένας ἵππους τε κ᾽ ἱππέας, ἐπειρᾶτο ϛυλελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἑκατὸν ἅρματα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἑαυτοῦ, [3] ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ ὡς ἡγησόμεν϶ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἅρματ϶ παρεσκευάζετο. Συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτοῦ [4] ἅρμα τετράρυμόν τε κ᾽ ἐξ ἵππων ὀκτώ· ἡ δὴ Πάνθεια ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἑαυτῆς χρημάτων χρυσοῦν τε αὐτῷ θώρακα ἐποιήσατο κ᾽ χρυσοῦν κράν϶, ὡσαύτως δὲ κ᾽ περιβραχιόνια· τοὺς δ᾽ ἵππους τοῦ ἅρματ϶ χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κατεσκεύασατο. Ἀβραδάτης μὲν ταῦτα ἔπρατ᾽τε. Κῦρ϶ δὲ ἰδὼν τὸ τετράρυμον αὐτοῦ ἅρμα, κατενόησεν

in eâ conabor operam tibi meam exhibere quàm potero præclariſſimam. Et Cyrus, Ego verò accipio, inquit; ac nunc te quidem dimitto, ut cum uxore cœnes; deinceps autem tibi etiam meo, cum tuis ac meis amicis, tabernaculo utendum erit.

Secundùm hæc cùm Cyrum Abradates videret falcatorum curruum, ac tum equorum tum equitum thoracatorum ſtudio teneri, operam dabat, ut ex equeſtribus copiis ſuis ad centum ei currus conficeret, ſimiles ipſius curribus; ac ſeipſum etiam parabat ut in curru dux eorum eſſet. Junxit autem currum ſuum *ità*, *ut* è temonibus quatuor & equis octo *conſtaret:* uxor verò ejus Panthéa de facultatibus ipſius loricam ei auream, & auream galeam confecit, itémque brachiorum tegumenta; equos autem curru junctos, totos æreis tegumentis inſtruxit. In his quidem conficiendis occupatus erat Abradates. Cyrus autem currum ejus cum temonibus quatuor intuitus, animadvertit

1 Περὶ τὰ δρεπανηφόρα &c.] Vide p. 324.

2 Τεθωρακισμένας &c.] Hujuſmodi equites *Cataphractos* adpellatos *Servius* adnotat ad Æneid. lib. 11. v. 770. & ſeq.

Spumantémque agitabat equum, &c. *Cataphracti* autem dicuntur equites qui & ipſi ferro muniti ſunt, & equos ſimiliter munitos habent. *Athenæus* lib. 5. p. 194. Τελευταῖα δ᾽ ἦν ἡ κατάφρακτος ἵππος, οἰκείως τῇ προσηγορίᾳ, τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐσκεπασμένων τοῖς ὅπλοις. Vide porro quæ notavimus lib. 3. p. 168. & *Arriani Tactic.* p. 53. edit. *Scheff.*

3 Ὅμοια ἐκείνῳ] Sic libri, quos vidi, omnes. Sed, ut nihil diſſimulem, non poſſum non probare conjecturam *Mureti*, qui reponendum cenſuit ὅμοια τοῖς ἐκείνου, ut & paulò inferiùs ὅμοια τοῖς Κύρου. Attamen contra editorum & MSS. fidem id mutationis inducere nolui.

4 Ἅρμα τετράρυμον] Locum hunc expreſſit Philoſtratus *Icon.* lib. 2. de *Panthiâ*. Paulò poſt Noſter de ὀκταρύμῳ Cyri curru loquitur, qui tractus erat ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν. Unde diſcimus, in Veterum curribus, temones ſingulos ſingulis reſpondiſſe jumentorum paribus. *Temones* autem iſtos non *juxta* ſe poſitos, alios dextros, alios ſiniſtros; ſed alios *poſt* alios, oſtendit contra *Salmaſium* Schefferus de *re vehic.* lib. 1. c. 12. Ex hoc forſan loco ſuum πολύρυμα hauſit *Arrianus*, cujus p. 10. mentionem facit.

ὡς οἷόν τε εἴη καὶ ὀκλάρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώτατον οἴκημα· ἦν δὲ τοῦτο τριόργυιον μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς. [1] Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολουθοῦντες ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία γενέσθαι τῇ ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Ἐπαίνησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἕκαστον ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεσήκει αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς πύργους, πεῖραν ἐλάμβανε [2] τοῦ ἀγωγίμου· καὶ πολὺ ῥᾷον ἦγε τὰ ὀκτὼ ζεύγη τὸν πύργον καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας, ἢ τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἕκαστον τὸ ζεῦγος. Σκευῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα [3] ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ πύργου, ὥσπερ τραγικῆς σκηνῆς, τῶν ξύλων πάχος ἐχόντων καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων, τούτων ἐγένετο ἔλαττον ἢ πεντεκαίδεκα τάλαντα ἑκάστῳ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. Ὡς δ' ἔγνω εὔπορον ὂν τὴν ἀγωγήν, παρεσκευάζετο ὡς ἅμα

fieri poſſe currum etiam octo temonum, ut octo boum jugis machinarum infima veheretur ſtructura: & aberat hic *currus* cum rotis à terrâ tribus ulnis. Hujuſmodi turres ſi cum ordinibus ſequerentur, videbantur ei & phalangi ſuæ magno fore adjumento, & hoſtium aciei magno damno. Etiam ſtructuris in hiſce tum circuitus fecit tum propugnacula; & in turrim quamlibet viginti viros impoſuit.

Poſtea verò quàm omnia, quæ ad currus pertinebant, ipſi eſſent confecta, periculum vecturæ fecit; & multò faciliùs octo illa juga turrim cum *impoſitis* in eam militibus trahebant, quàm unum jugum id omne ferret, quod ei ex impedimentis imponebatur. Nam jugo impedimentorum onus, *quod* ferè talenta quinque ac viginti *æquabat*, imponi ſolebat: at cùm in turri materia tragicæ ſcenæ craſſitudinem haberet, & viri eſſent viginti & arma, fiebat ut hæc in unumquodque jugum oneris minus *plauſtro vehendi*, quàm talenta quindecim, conficerent. Poſtquam animadvertit facilem hanc eſſe vehendi rationem, parabat ſeſe ut

1 Τοιοῦτοι δὲ πύργοι] De turribus iſtiuſmodi conſule *Veget.* lib. 4. c. 17, 18. & *Stewechii* Comment. ad locum.

2 Ἀγωγίμου] In editis libris ſic ſcribi ſolet: in MSto Bodl. paulò aliter——— πύργους ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πεῖραν. Stephanus ſuſpicatur ἀγωγίου reponi debere; præſertim cùm ἀγώγιον mox ſequatur. Sed alia eſt hujus vocis poteſtas, alia ἀγωγίμου, quam ſi ſubſtantivè ſumas, ſic ſatis commodè verba exponas: *experiebatur quàm facilè* aut *quâ ratione vehi ea poſſent.*

3 Ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ &c.] Sic repoſuimus ex editione *Eton.* & MSto Bodl. in quo veræ lectionis veſtigia ſatis adparent; dat enim———ἦν ζεύγη· τοῦ δὲ &c. Priùs vulgò legebatur———ἦν· ζευγίτου δὲ &c. De tribus autem ſcenarum generibus, *Tragicis* ſcil. *Comicis* & *Satyricis*, vide ſis *Vitruv.* de *Archit.* lib. 5. c. 8

ἄξων τὰς πύργους σὺν τῷ στρατεύματι· νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἦλθον δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ [1] παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ χρήματα ἄγοντες, καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιστέλλει τοιάδε, "Ἐγώ, "ὦ Κῦρε, ἥδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέου· καὶ [2] βούλομαί σοι "ξένῳ εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν ἄλλων δέῃ, μέλα- "πέμπου. Ἐπέσταλται δὲ τοῖς παρ' ἐμοῦ ποιεῖν ὅ, τι ἂν σὺ κε- "λεύῃς." Ἀκούσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε, Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τοὺς μὲν ἄλλους μένοντας ἔνθα καλεσκηνώκατε, Φυλάττειν τὰ χρήματα, καὶ ζῆν ὅπως ὑμῖν ἥδιστόν ἐστι· τρεῖς δέ μοι [3] ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τοὺς πολεμίους, ὡς παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ περὶ συμμαχίας· καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες, ὅ, τι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀπαγγείλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· κἂν ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἴσομαι τούτου, ἢ ὅτι χρήματα πάρεστε ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δούλοις ἐοικότες καὶ ἀσκοποι οὐδὲν ἄλλο δύνανται

turres unà cum exercitu duceret; quippe qui in bello captationem conditionis potioris existimaret & salutis, & justitiæ, & prosperitatis esse *plenam*.

Id temporis etiam illi venêre, qui pecuniam ab Indo adferebant; ac ei renuntiârunt, Indum talia *quædam ipsis* mandata *ad eum perferenda* dedisse. "Gratum mihi est, Cyre, te mihi significâsse, quibus tibi re- "bus opus esset; atque mihi tecum hospitii jus esse volo, & pecunias "tibi mitto: quòd si aliis tibi sit opus, mitte qui *ad te* ferant. Prætereâ "mandatum est iis, qui à me *ad te veniunt*, ut quicquid tu jusseris faciant." *Quæ* cùm audîsset Cyrus, Præcipio igitur, ait, ut vestrûm alii iis in tabernaculis hìc remanentes in quæ vos recepistis, harum pecuniarum custodes sint, & quo ipso modò jucundissimum sit vitam degant; tres autem vestrûm ad hostes profecti, quasi *adsint* ab indo societatis ineundæ gratiâ, & edocti illic omnia, quæ dicant faciántque, quamprimùm & mihi & Indo renuntient: atque in his si mihi egregiam operam navabitis, majores etiam hoc nomine vobis habebo gratias, quàm quòd pecunias adtuleritis. Etenim speculatores servis similes nihil aliud quod sciant

1 Παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ &c.] Vide suprà lib. 3. p. 157.

3 Βούλομαί σοι ξένος &c.] Antiquitus in Oriente, utì nec hodiè, exceptis paucis *Kervanseraïs*, ut loquuntur, non erant diversoria, quibus exciperentur peregrini. Conf. Gen. 19. 2. Judic. 19. 15. & seq. Hinc hospitiorum contrahendorum mos: quod amicitiæ genus non privati modò, sed & reges, viri principes, & civitates colere solebant, vel parandæ potentiæ vel stabiliendæ causâ. Vide init. lib. 5. *Stuck.* Antiq. conviv. 1, 27. & *Tomasin.* de tesser. hospit.

3 Ἐλθόντες] Vide p. 325. not. 2.

εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ τοιοῦτοι οἷοί περ ὑμεῖς ἄνδρες πολλάκις καὶ τὰ βελεύματα καταμανθάνουσιν. Οἱ μὲν δὴ Ινδοὶ, ἀκούσαντες ἡδέως καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κύρῳ ζυσκευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο, [1] ὑποχόμενοι ἢ μὴν καταμαθόντες ὅσα ἂν δύνωνται πλεῖστα ἐκ τῶν πολεμίων, ἥξειν ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ο δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν μικρὸν [2] ἐπινοῶν πράττειν· ἐπεμελεῖτο δὲ ὃ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς ζυμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἕκαστοι φανεῖεν καὶ εὐοπλόταται καὶ ἱππικώταται [3] καὶ ἀκοντιστικώταται καὶ τοξικώταται καὶ φιλοπονώταται. Ταῦτα δὲ ἐξειργάζετο ἐπί τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τοὺς κρατίστους ἑκάστοτε· καὶ τοὺς ἄρχοντας δὲ ὃς ἑώρα ἐπιμελουμένους τούτου, ὅπως οἱ αὐτῶν κράτιστοι ἔσονται στρατιῶται, καὶ τούτους ἐπαινῶν τε παρώξυνε καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς ὅ, τι δύναιτο. Εἰ δέ ποτε θυσίαν ποιοῖτο καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν

renuntiare poſſunt, quàm quæ nota ſunt univerſis: at ejuſmodi viri, quales vos eſtis, ſæpenumerò etiam conſilia perdiſcunt. Quæ cùm Indi libenter audîſſent & hoſpitio tunc à Cyro liberaliter accepti fuiſſent, paratis compoſitiſque rebus ſuis, poſtridiè proficiſcebantur, ſanctè polliciti ſe, ubi de hoſtibus quantum maximè liceret, didiciſſent, quàm fieri poſſet celerrimè redituros.

Cyrus autem cùm alia parabat ad pugnam magnificè, ut erat ſanè vir talis, qui nihil exiguum gerere cogitaret, tum non ſolùm ea curabat, quæ ſocii cenſuiſſent, ſed etiam contentionem inter amicos mutuam excitabat, ut eorum ſinguli armati pulcherrimè, & equitandi, & jaculandi, & ſagittandi peritiſſimi, laborúmque patientiſſimi conſpicerentur. Atque hæc effecit, tum ad venationes eos educendo, tum præſtantiſſimos ubique *præmiis* & honoribus ornando: quin & præfectos eos, quos videret ſtudioſè operam dare, ut milites ipſorum quàm optimi eſſent, partim collaudando exacuebat, partim eis gratificando quacunque in re poſſet. Quòd ſi rem ſacram aliquando faceret feſtúmve diem ageret, tum quoque

1 Ὑποσχόμενοι ἢ μὴν] Ornamenti loco iſtæ, in jurejurando & ſponſione, ſolent adhiberi particulæ. Exemplis parco; quibus pleni ſunt omnes Atticorum Scriptorum libri. Vide ſis tamen lib. 4. p. 195. not. 3.

2 Ἐπικῶν] In vulgatis quidem editionibus & MSto Bodl. legitur ὑπονοῶν: eam verò lectionem libens ſecutus ſum, quam vetuſta, Gabrielius quæ vidit, exemplaria ſuppeditant; quámque Stephanus etiam è vetere quodam adfert probátque.

3 Καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ &c.] Ità MS. Bodl. editiones *Steph. Leuncl. Eton.* aliæque. *Aldinâ* verò, καὶ ἀκοντιστικώταται καὶ τοξικώτατοι, non habet; nec ea *Gabrielii* agnoſcit verſio.

ταύτῃ [1] ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων τούτων ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ ἦν πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ σχεδόν τι ἤδη ἀποτετελεσμένα ἦν ὁπόσα ἐβούλετο ἔχων στρατεύεσθαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἱππεῖς ἔκπλεῳ ἤδη ἦσαν εἰς τὰς μυρίας· καὶ τὰ ἅρματα τὰ δρεπανηφόρα, ἃ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἔκπλεα ἤδη ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἃ τε Ἀβραδάτης ὁ Σούσιος ἐπεχείρησε κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς Κύρου, καὶ ταῦτα ἔκπλεα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἅρματα ἐπεπείκει Κῦρος Κυαξάρην [2] εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἔκπλεα καὶ ταῦτα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλους δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκάστην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλεῖστος στρατὸς ἕτως εἶχε τὴν γνώμην, ὡς ἤδη παντελῶς κεκρατηκὼς, καὶ ἐδὲν ὄντα τὰ τῶν πολεμίων·

Ἐπεὶ δὲ ἕτω διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πολεμίων, [3] οὓς ἐπεπόμφει Κῦρος ἐπὶ κατασκοπῇ, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ἥρημένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον

eorum omnium, quæ homines belli causâ exercent, certamina instituebat, & præmia victoribus magnificè largiebatur; multáque *adeò jam* erat in exercitu hilaritas.

Erant autem Cyro perfecta jam propemodùm omnia, quibus in expeditione uti volebat, extra machinas. Etenim Persicorum equitum numerus ad decem millia plenè jam excreverat; & falcati currus, quos ipse paraverat, centenarium jam numerum explebant; ii etiam, quos Abradates ille Susius Cyri curribus similes parandos susceperat, centum alios plenè efficiebant. Etiam Cyaxari Cyrus auctor fuerat, ut currus Medicos ad eundem modum ex Trojanâ Lybicâque curruum formâ immutaret; qui & ipsi erant omnino ad centenos numero alios. Prætereà delecti erant pro camelis milites, in singulas duo sagittarii. Et maxima quidem pars exercitûs hoc erat animo, quasi qui omninò jam vicissent, & *quasi* hostium adparatus nullius essent momenti:

Cùm autem, illis sic adfectis, Indi ab hostibus rediissent, quos Cyrus speculandi causâ miserat, ac dicerent, Crœsum electum esse ducem & imperatorem omnium hostium; & decretum, ut omnes reges

1 Ὅσα πολέμου &c.] Confer. lib. 1. p. 62. & lib. 2. p. 86. & seq. unde *Onosander* ea ferè omnia elicuisse videtur, quæ *Strateg.* cap. 10. tradit præcepta.

2 Τὸν αὐτὸν τρόπον &c.] Sic. MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque. Stephanus autem & Leunclavius τοῦτον etiam post τρόπον exhibent; quod tamen ipsis supervacaneum esse visum est, ut ex notâ ei appositâ constat.

3 Οὓς ἐπεπόμφει &c.] Vide p. 333.

δ' εἴη πᾶσι τοῖς Συμμάχοις βασιλεῦσι πάσῃ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθωμένους ὡς δύναιντο, καὶ δωρουμένους οἷς δέοι· ἤδη δὲ καὶ μεμισθωμένους εἶναι πολλοὺς μὲν [1] Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους, Αἰγυπτίους δὲ προσπλεῖν· καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας [2] σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ δόρασι μεγάλοις, (οἷά περ καὶ νῦν ἔχουσι) καὶ κοπίσι· προσπλεῖν δὲ καὶ Κυπρίων στράτευμα ἔτι, παρεῖναι δὲ ἤδη καὶ Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ Ἀραβίους καὶ Φοίνικας, καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἴωνας δὲ καὶ Αἰολέας, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικοῦντας σὺν Κροίσῳ ἠναγκάσθαι ἕπεσθαι· στρατεύεσθαι δὲ Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαίμονα περὶ Συμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς εἰς [3] Θύμβρα. (ἔνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν [4] ὑπὸ βασιλέα βαρβάρων τῶν κάτω Συρίας)

socii, suis quisque cum copiis universis, adessent; ut maximam pecuniæ summam conferrent, eámque impenderent ad milites conducendos, quoscunque possent, & ad danda munera, quibus oporteret: præterea conductos jam permultos esse Thracas machærophoros, Ægyptios navigiis advehi; atque *hos* aiebant esse numero ad centum viginti millia, cum scutis ad pedes usque pertinentibus, hastísque magnis, (quales etiam nunc habent) & copidibus: Cypriorum quoque copias navigiis advehi, jamque adesse Cilicas omnes & Phrygas utrosque, & Lycaonas, & Paphlagonas, & Cappadocas,& Arabas,& Phœnicas,& cum Babylonio rege Assyrios; Iones etiam & Æolenses, propéque Græcos omnes Asiam incolentes Crœsum sequi coactos esse: Crœsum porrò societatis ineundæ causâ legatos etiam Lacedæmonem misisse; exercitum *ipsum* propter Pactolum amnem cogi, ac progressuros *deinde* eos ad Thybarra versùs, (ubi nunc quoque barbari Syriæ inferiores incolæ, qui sub regis imperio sunt, cogi solent)

1 Θρᾳκῶν μαχαιροφόρους] Eandem Thracibus armaturam tribuit *Thucydides* lib. 2. p. 144.

2 Σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι] Inusitatâ clypeorum magnitudine insignes erant Ægyptii. *Max. Tyrius* sub initium statim *Dissert.* 3. ——ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικῷ στόλου, ἵππου Μηδικῆς, ἁρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπτίων——Clypeis hisce haud ità forsan dissimilis erat is, quem Homerus, Il. β'. v. 389. adpellat ἀσπίδα ἀμφιβρότην, i. e. τὴν παντοχόθεν τὸν βροτὸν, ὅ ἐστι, τὸν ἄνθρωπον, περιέχουσαν καὶ σκέπουσαν Ità *Scholiastes* ad locum, nec aliter *Eustathius*, p. 243.

3 Θύμβρα] Legitur etiam Θύμβαρα, & Θυμβραία, & Θυμβραίαν, & Θυμβραίδα. *Philelphus* vertit, Thymbraiam; *Gabrielius*, Thymbrara. Tot hujusce nominis scripturæ variantes, divinandi cuiquam perito gratam forsan artem suam ostentandi occasionem obtulerint. Nos in lectione acquiescendum vulgatâ censemus; cùm ex Geographiæ monumentis haud satìs constet, nomen quodvis aliud potiori jure locum hunc sibi vendicare posse.

4 Ὑπὸ βασιλέα &c.] Ità MS. Bodl. & libri editi ferè omnes. Monet autem Leunclavius in Budensi libro legi,——βαρβάρων τῆς κάτω Ασίας. Unde reponendum colligit, τῆς κάτω Συρίας. Et satìs commodè quidem illud κάτω recipit articulum. Sed omnibus libris aliis reclamantibus nihil muto.

καὶ ἀγορὰν πᾶσι παρηγγέλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· σχεδὸν δὲ τούτοις ταυτὰ ἔλεγον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι· (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρος, ὅπως ἁλίσκοιντο παρ' ὧν ἔμελλε πεύσεσθαί τι· ἔπεμπε δὲ καὶ δούλοις ἐοικότας καὶ ἀσκόπους, ὡς αὐτομόλους.) Ως δ' ἦκουσε ταῦτα ὁ στρατὸς τῷ Κύρου, ἐν φροντίδι τε ἕκαστος ἐγίγνετο, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσυχαίτεροί τε ἦ ὡς εἰώθασι διεφοίτων, φαιδροί τε οἱ πολλοὶ ἂ πάνυ ἐφαίνοντο· [1] ἐκυκλοῦντό τε, καὶ μεσαὶ ἦν πᾶσαι ἀλλήλους ἐρωτώντων περὶ τούτων καὶ διαλεγομένων. Ως δὲ ἤσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ, συγκαλεῖ τούς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων, καὶ πάντας ὁπόσων ἀθυμούντων βλάβη ἐδόκει τις γίγνεσθαι, καὶ προθυμουμένων ὠφέλεια. Προεῖτε δὲ τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἄλλῳ εἴ τις βούλοιτο τῶν ὁπλοφόρων [2] προΐσασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ κωλύειν. Επεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες σύμμαχοι, ἐγώ τοι ὑμᾶς συνεκάλεσα, ἰδών τινας

omnibúsque denuntiatum esse, ut res venales eò conferrent: eadem propè captivi etiam dicebant: (dabat enim operam Cyrus, ut caperentur *aliqui*, de quibus nonnihil exquirere posset; atque etiam mittebat speculatores servorum specie, tanquam si transfugæ essent.) Hæc igitur cùm Cyri exercitus audisset, & solicitus esse quisque cœpit, utì consentaneum erat, & lento magìs incedebant gradu, quàm consuevissent; magnáque pars eorum non admodùm hilaris cernebatur; prætereà in circulis congregabantur, & omnia plena erant se mutuò interrogantium de his rebus, & colloquentium. Cyrus autem, ubi metum pervagari exercitum animadvertit, tum copiarum præfectos convocat, tum eos omnes, qui si dejectis essent animis, damnum; si alacribus, utilitatem adlaturi viderentur. Prædixit etiam ministris, ut si quis alius quoque ex armatis adstare vellet, orationem auditurus, nè prohiberent. Ubi convenissent, in hanc sententiam locutus est:

" Convocavi ego vos, socii, quia nonnullos vestrûm video, postea-

1 Εκυκλοῦντο] Ità editiones *Steph. Leunclav. Ald.* quibus suffragatur etiam *Gabrielius*. In aliis verò libris invenitur ἐλυποῦντο. At cuivis hunc locum propiùs intuenti, multò aptiùs ei verbum esse ἐκυκλοῦντο videbitur. Cur enim, utì rectè quærit Stephanus, post φαιδροὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο Xenophon ἐλυποῦντό τε addidisset? Commodè verò verbum illud alterum cum iis, quæ statim sequuntur, junxit, ut significaret, *in circulos passim congregatos milites eâ de re sermones jactâsse*. Sic ἀναβ. ϛ'. p. 225. ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά. Ut enim Latini *circulum* vel *coronam*, multitudinem hominun in circulum (i. e. orbem) collectorum, adpellant; sic κύκλον Xenophon usurpavit, lib. Παιδ. 7. Περσῶν κύκλον μίγαν, εἶπε &c. Vide etiam, ἀναβ. ϛ'. p. 214. ubi κύκλος (ut κυκλοῦμαι hoc in loco) adhibetur de militibus itidem ægrè quiddam ferentibus.

2 Προΐσασθαι] MS. Bodl. dat προσίσασθαι, quod tamen contra cæterorum librorum fidem non recipiendum videtur.

" ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάνυ ἐοι-
" κότας πεφοβημένοις ἀνθρώποις. Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν
" εἶναι, εἴ τις ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται συλλέγεσθαι
" δέδοικεν, ὅτι δὲ ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείους συνειλέγμεθα νῦν, ἢ
" ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνους, πολὺ δὲ ἄμεινον σὺν θεῷ παρεσκευάσ-
" μεθα νῦν, ἢ πρόσθεν· [1] ταῦτα δὲ ὁρῶντες οὐ θαρρεῖτε. Ω
" πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ' ἂν ἐποιήσατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ
" ἤγγελλόν τινες τὰ παρ' ἡμῖν νῦν ὄντα, ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν
" προσιόντα; καὶ πρῶτον μὲν ἠκούετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρόσθεν νική-
" σαντες ἡμᾶς ἤτοι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς ἥν
" πολε νίκην ἐκτήσαντο· ἔπειτα δέ, οἱ τότε ἐκκόψαντες τῶν τοξοτῶν
" καὶ ἀκοντιστῶν τὰς ἀκροβολίσεις, νῦν οὗτοι ἔρχονται, καὶ οἱ ἄλλοι
" ὅμοιοι τούτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα δὲ ὥσπερ ἤτοι ὠνησάμενοι
" τοὺς πεζοὺς τότε ἐνίκων, νῦν οὕτως καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν παρε-
" σκευασμένοι πρὸς τὸς ἱππέας προσέρχονται· καὶ τὰ μὲν τόξα καὶ
" ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, πολλὸν δὲ ἓν ἰσχυρότερον ἕκας⊙ λα-
" βὼν, προσελαύνειν διανενόηται, ὡς ἐκ χειρὸς τὴν μάχην ποιη-
" σόμεν⊙· ἔτι δὲ ἅρματα ἔρχεται, ἃ οὐκ ἄνευ ἐσήξεται ὥσπερ
" πρόσθεν ἀποστραφέντα ὡς εἰς φυγήν, ἀλλ' οἵ τε ἵπποι εἰσὶ

" quam ab hoſtibus venêre nuntii, ſimiles admodùm hominibus eſſe
" perterritis. Equidem miror, quenquam veſtrûm formidine corripi,
" quia dicantur hoſtes colligi; quòd verò multò majore numero nos
" jam collecti ſumus, quàm id temporis, cum eos vinceremus, &
" multò nunc dei ope, quàm anteà, melius inſtructi, *adeóque* hæc cum
" videatis, non fidentibus *potiùs* vos eſſe animis. Dii *immortales*, ait,
" quid facturi tandem fuiſſetis, qui jam metu eſtis perculſi, ſi qui nun-
" tium adtuliſſent, quæ nunc apud nos, hæc nobis adverſa adventare?
" & primùm audiretis, inquit, eos, qui prius nos viciſſent rursùm ve-
" nire, victoriam in animis habentes, quam aliquando adepti eſſent;
" deinde eos, qui tum & ſagittariorum & jaculatorum velitationes fre-
" giſſent, nunc advenire, aliósque his ſimiles multò plures: prætereà
" quemadmodùm hi tunc armati viciſſent pedites, ſic nunc equites ip-
" ſorum inſtructos ad equites accedere; ac rejectis arcubus & jaculis,
" & accepto quemque palto uno *eóque* firmiore, apud animum ſtatuiſſe
" adequitare, ut cominùs pugnam ineat; venire item currus, qui non
" ità conſtituendi ſint averſi velut ad fugam, ſicut priùs, ſed tum equos

1 Ταῦτα δὲ ὁρῶντες &c.] Leunclavius exhibet ταῦτα δὴ ὁρῶντες ἢ θαρρεῖτε; poſitâ ſcil. poſt θαρρεῖτε interrogationis notâ: quam tamen abeſſe malim. Nec, libris ferè omnibus reclamantibus, mutandum erat δὲ in δή.

" [1] καταθωρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἅρμασιν, οἵ τε ἡνίοχοι ἐν πύρ-
" γοις ἑστῶσι ξυλίνοις, [2] τὰ ὑπερέχοντα ἅπαντα συνεσταλμένοι
" θώραξι καὶ κράνεσι· δρέπανά τε σιδηρᾶ [3] περὶ τοῖς ἄξοσι
" προσήρμοσαι, ὡς ἐλῶντες καὶ οὗτοι εὐθὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναν-
" τίων· πρὸς δ' ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν προσελῶσιν,
" [4] ὧν μίαν ἑκάστην ἑκατὸν ἵπποι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι
" δὲ πύργους ἔχοντες προσίασιν, ἀφ' ὧν τοῖς μὲν αὐτῶν ἀρήξουσιν,
" ὑμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύσουσιν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὴ
" ταῦτα ἤγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβέ-
" μενοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελλομένων, ὅτι Κροῖσος
" μὲν ἥρηται τοῖς πολεμίοις στρατηγὸς, ὃς τοσούτῳ Σύρων κακίων
" ἐγένετο, ὅσῳ Σύροι μὲν μάχῃ ἡττηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ
" ἰδὼν ἡττημένους, ἀντὶ τοῦ ἀρήγειν τοῖς συμμάχοις, φεύγων
" ᾤχετο. Επειτα δὲ διαγγέλλεται δήπου ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πο-
" λέμιοι οὐκ ἱκανοὶ ἡγοῦνται ἡμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ
" μισθοῦνται ὡς ἄμεινον μαχομένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί. Εἰ

" in curribus cataphractos esse, tum aurigas in turribus ligneis stare,
" quorum partes *corporis* eminentes omnes loricis ac galeis tectæ sint;
" & falces ferreas ad axes aptatas esse, quo & illi statim in adversa-
" riorum ordines impetum faciant: præter hæc habere ipsos came-
" los, quibus advehantur, quorum unum *vel* centum equi videre non
" sustineant; adventare item eos cum turribus, de quibus sint opem
" laturi suis, & vos ejaculando impedituri, quo minus in plani-
" tie dimicetis: hæc igitur si quis vobis nuntiaret hostibus adesse,
" quid tandem facturi essetis, qui jam in metu estis? quando *adeò*
" *perturbamini* adlatis nuntiis, Crœsum hostes imperatorem legisse,
" qui tanto Syris ignavior fuit, ut cùm Syri prælio victi fugerent,
" Crœsus victos esse videns, quibus opem, ut sociis, ferre debebat,
" fugâ se subduceret. Deinde nuntiatur sanè hostes ipsos se non
" idoneos *ac pares* arbitrari, qui nobiscum pugnent, sed alios con-
" ducere, quasi pro eis meliùs illi præliaturi sint, quàm ipsimet. Si

1 Κατατεθωρακισμένοι &c.] Vide p. 168.

2 Τὰ ὑπερέχοντα] Ità MS. Bodl. & libri editi, quos quidem vidi, omnes. At Stephanus, pro ὑπερέχοντα, legi etiam ὑπάρχοντα testatur: quod perperam fieri nemo, opinor, non videt. Frustrà enim quæsiverit aliquis participii ὑπάρχοντα notionem, loco quæ sit huic apta. At ὑπερέχοντα partes corporis aptissimè designat eas, quæ extra currum prominerent.

3 Περὶ τοῖς ἄξοσι &c.] Editio *Ald.* dat πρὸς τοῖς ἄξοσι &c. quod forsan ferri potest. Sed non est cur à receptâ lectione, quam tum MS. Bodl. tum editiones principes stabiliunt, recedamus. Camerarius autem, teste Stephano, in suo libro, non προσήρμοσαι, sed προσήλωται, (i. e. *clavis adfixas esse*) invenit: quod σχόλιον esse rectè statuit Leunclavius.

4 Ὧν μίαν ἑκάστην &c.] Idem ferè tradit *Herodotus* lib. 1. c. 80.

" μέντοι τισὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέ-
" τερα φαῦλα, τούτους ἐγὼ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς
" τὰς ἀναντίους· πολὺ γὰρ ἂν ἔχοι ὄντας πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφέλοιεν ἢ
" παρόντες."

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης, καὶ
ἔλεξεν ὧδε· Ω Κῦρε, μὴ θαύμαζε εἴ τινες ἐσκυθρώπασαν ἀκού-
σαντες τῶν ἀγγελλομένων· οὐ γὰρ φοβηθέντες οὕτω διετέθησαν,
ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε ἔφη, εἴ τινων βουλομένων τε καὶ οἰ-
ομένων ἤδη ἀριστήσειν, ἐξαγγελθείη τι ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ
τοῦ ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, [1] οὐδεὶς δ' ἄν, οἶμαι, ἡσθείη τοῦτο ἀκού-
σας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἤδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν
ὅτι ἐστί τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρωπάσα-
μεν, οὐ φοβούμενοι, ἀλλὰ βουλοιῆσθαι, ἂν ἤδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι.
Ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιούμεθα, ὅπου σῖτος πο-
λὺς καὶ πρόβατά ἐστι, καὶ Φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ
Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σύκα, πολὺ δὲ ἔλαιον,
θάλατται δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται ἢ ὅσα τις ἑώρακεν
ἀγαθά· ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι, οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ
θαρροῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θᾶττον καὶ τούτων [2] τῶν Λυδίων ἀγαθῶν

" quibus tamen hæc ità cùm ſe habeant terribilia videntur eſſe, noſtra
" verò frivola, hos equidem aio, viri, ad hoſtes ablegandos eſſe: nam
" multò magìs nobis profuerint, ſi cum illis ſint, quàm ſi nobis adſint."

Hæc ubi Cyrus dixiſſet, Chryſantas ille Perſa ſurrexit, & in hunc modum loquutus eſt; Nè tibi, Cyre, mirum ſit, quoſdam auditis hiſce, quæ nuntiantur, triſtes viſos eſſe: quippe non propter metum ſic adfecti fuêre, ſed propter indignationem: perinde ac, inquìt, ſi aliquibus jam & prandere cupientibus & exiſtimantibus id futurum, opus aliquod denuntietur, quod neceſſe ſit ante prandium abſolvi, neminem, opinor, hoc audito delectatum iri: ſic & nos quidem, qui fore jam putabamus ut opes conſequeremur, poſteaquam audivimus reſtare quoddam opus quod abſolvendum ſit, vultus *noſtros* contraximus, non qui metu percelleremur, ſed illud etiam vellemus effectum eſſe. Verùm enimverò quia non de Syriâ ſolùm dimicabimus, ubi magna eſt frumenti copia, & pecudes & palmæ frugiferæ, ſed etiam de Lydiâ, in quâ vini, ficorum, olei magna eſt copia, & quam mare adluit, quo bona plura, quàm quiſquam viderit, advehuntur; hæc, inquit, cogitantes, non *jam* ampliùs indignamur, ſed quàm maximè confirmatis animis ſumus, ut quamprimùm etiam iſtis Lydiæ

1 Οὐδεὶς δ' ἄν] Ità MS. Bodl. & editio *Eton.* In cæteris deeſt particula δὲ poſt οὐδείς.

2 Τῶν Λυδίων] Mallet *Portus τῶν Λυδίας.* Verùm huic conjecturæ libri, quos vidi, omnes repugnant.

ἀπολαύσωμεν. Ο μὲν ὕτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἥσθησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπῄνεσαν.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, Ω ἄνδρες, δοκεῖ μοι καὶ ἰέναι ἐπ' αὐτὲς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτὲς φθάσωμεν ἀφικόμενοι, ἢν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν θᾶττον ἴωμεν, τοσούτῳ μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὑρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Εγὼ μὲν δὴ ὕτω λέγω· εἰ δέ τις ἄλλως πως γιγνώσκει ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾷον ἡμῖν, διδασκέτω. Επεὶ δὲ συνηγόρευον μὲν πολλοὶ ὡς χρεὼν εἴη ὀτιτάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τὺς πολεμίους, ἀντέλεγε δὲ ἀδείς, ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος ἤρχετο λόγου τοιοῦδε·

" Ανδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ ὅπλα
" οἷς δεήσει χρῆσθαι, ἐκ πολλοῦ ἡμῖν σὺν θεῷ παρεσκεύασται·
" νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν συσκευάζεσθαι αὐτοῖς τε
" ἡμῖν, καὶ ὁπόσοις τετράποσι χρώμεθα, μὴ μεῖον εἴκοσιν ἡμέ-
" ρῶν. Εγὼ γὰρ λογιζόμενος εὑρίσκω πλειόνων ἢ πεντεκαί-
" δεκα ἡμερῶν ἐσομένην ὁδὸν, ἐν ᾗ ἀδὲν εὑρήσομεν τῶν ἐπι-
" τηδείων· ἀνεσκεύασται γὰρ, τὰ μὲν ὑφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ
" τῶν πολεμίων ὅσα ἐδύνατο. Συσκευάζεσθαι οὖν χρὴ σῖτον

bonis fruamur. In hunc ille modum loquutus est: socii autem universi sermone delectati sunt *eúmque* probârunt.

Et Cyrus, Equidem, ait, arbitror quàm celerrimè adversùs eos pergendum esse; ut primùm ipsos *eò* veniendo antevertamus, si *quidem* poterimus, ubi commeatum colligunt: deinde quanto celeriùs iverimus, tanto pauciora eis adesse, plura abesse inveniemus. Equidem ità censeo: quòd si quis vel tutiùs vel faciliùs *aliquid* aliâ ratione *facturos* nos sentit, *sanè id* doceat. Cùm autem multi in eandem sententiam concurrentes dicerent, necessarium esse ut quàm celerrimè in hostes pergerent, ac nemo contradiceret, tum verò Cyrus hujusmodi orationem est orsus:

" Jam dudum, socii, tum animi, tum corpora, tum arma quibus uten-
" dum erit, ope dei nobis parata sunt: nunc verò commeatus ad iter
" comportandus est, & nobis ipsis & quibuscunque utimur quadrupedi-
" bus, *ísque* non minor quàm viginti dierum. Etenim considerando re-
" perio, plurium quàm quindecim dierum fore viam, in quâ nihil com-
" meatûs inveniemus: nam avecta sunt, partim à nobis, partim ab ho-
" stibus, quæcunque potuerunt. Quamobrem cibi quantum satìs sit nobis

" μὲν ἱκανόν· (1 ἄνευ γὰρ τούτου οὔτε μάχεσθαι οὔτε ζῆν δυναίμεθα
" ἂν) οἶνον δὲ τοσοῦτον χρὴ ἔχειν ἕκαστον, ὅσον ἱκανὸς ἔσαι ἐθίσαι
" ἡμᾶς αὐτοὺς ὑδροποτεῖν· πολλὴ γάρ ἐστι τῆς ὁδοῦ ἄοινον, εἰς
" ἣν ἐὰν ἂν πάνυ πολὺν οἶνον ξυσκευασώμεθα, διαρκέσει. Ὡς
" ἔν μὴ ἐξαπίνης ἄοινοι γενόμενοι νοσήμασι περιπίπτωμεν, ὧδε
" χρὴ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ σίτῳ νῦν εὐθὺς ἀρχώμεθα πίνειν
" ὕδωρ· τοῦτο γὰρ ἤδη ποιοῦντες ἧττον πολὺ μεταβαλοῦμεν. Καὶ γὰρ
" ὅστις ἀλφιτοσιτεῖ, ὕδατι μεμιγμένην ἀεὶ τὴν μάζαν ἐσθίει· καὶ
" ὅστις ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἕφθὰ δὲ
" πάντα μετ' ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκεύασαι. Μετὰ δὲ τὸν σῖτον
" εἰ οἶνον ἐπιπίνοιμεν, ἧττον μεῖον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἀναπαύσεται.
" Ἐπειτα δὲ καὶ τοῦ μετὰ τὸ δεῖπνον ἀφαιρεῖν χρή, ἕως ἂν 2 λά-
" θωμεν ὑδροπόται γενόμενοι. Ἡ γὰρ καλὰ μικρὸν 3 μετάλλαξις
" πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ
" θεὸς, ἀπάγων ἡμᾶς καλὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέ-
" χεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα·

" comparandum eſt; (nam abſque hoc nec præliari, nec vivere poſſimus)
" & vini tantum habere quemvis oportet, quantum ſatis fuerit ad con-
" ſuefaciendum nos ut aquam bibamus: nam magna viæ pars vino ca-
" ret, in quam ſi vel plurimum vini comportemus, non tamen *illud*
" ſuffecerit. Quare nè, ſi ſubitò vinum nos deficiat, in morbos incida-
" mus, ſic faciendum erit: ad cibum jam ſtatim aquam bibere incipia-
" mus: nam hoc ſi jam fecerimus, mutationem non magnam ſentie-
" mus. Etenim quicunque polentâ veſcitur, is ſemper mazam aquâ mi-
" ſtam; qui pane veſcitur, aquâ ſubactum panem, comedit. Quin &
" elixa omnia plurimâ cum aquâ parantur. Poſt cibum verò ſi vini po-
" tus accedat, nihilo deterius habens animus adquieſcet. Deinde de illo
" etiam, quod à cœnâ ſumitur, detrahere oportebit *aliquid*, donec im-
" prudentes *quodammodo* aquæ potores evadamus. Nam quæ mutatio
" paulatim declinando fit, ea facit ut quælibet natura mutationes fe-
" rat: id quod deus ipſe nos docet, qui paulatim ab hyeme nos ad per-
" ferendum vehementes calores abducit, & ab æſtu ad acrem hyemem:

1 Ἄνευ γὰρ τούτου &c.] Simile Homerico illi:

Ἀλλὰ πάσασθαι ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ὑμῖν Ἀχαιοῖς
Σίτου καὶ οἴνοιο· τὸ γάρ, μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή. Il. τ'. v. 160. & ſeq.

2 Λάθωμεν] Sic reſcripſimus admonitu Stephani & Mureti. Camerarius & Gabrielius quoque lectionem hanc in libris ſuis exſtare teſtantur, eámque adeò in loco vertendo ſequuntur. Vulgò obtinet μάθωμεν.

3 Μετάλλαξις] MS. Bodl. παράλλαξις, Stobæus ὑπάλλαξις: & ità legere mallet Stephanus, præpoſitione ὑπὸ neſcio quid latens, ut ait ipſe, & occultum ſignificante; quaſi dicat, mutationem paulatim fieri, & ità ut vix à nobis ſentiatur. Mihi vulgata placet lectio; cæteráſque adeò inter gloſſemata numerandas eſſe opinor.

" ὃν χρὴ μιμεμένους, εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν προειθισμένους ἡμᾶς ἀφικ-
" νεῖσθαι. Καὶ τὸ τῶν στρωμάτων δὲ βάρος εἰς τὰ ἐπιτήδεια [1] κα-
" ταδαπανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια περιτεύονται ὑκ ἄχρηστα
" ἔσαι· στρωμάτων δὲ ἐνδεηθέντες μὴ δείσητε ὡς ἐχ' ἡδέως καθευ-
" δήσετε· εἰ δὲ μή, ἐμὲ αἰτιᾶσθε. Εσθὴς μέντοι ὅτῳ ἐστὶν ἀφθο-
" νωτέρα παρῦσα, πολλὰ κὴ ὑγιαίνουτι κὴ κάμνουτι ἐπικαρεῖ.
" Οψα δὲ χρὴ ξυνεσκεύασθαι, ὅσα ἐστὶν ὀξέα ἐπιπλεῖστον, κὴ δρι-
" μέα, κὴ ἁλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σῖτόν τε ἄγει κὴ ἐπιπλεῖστον
" ἀρκεῖ. Οταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου ἡμᾶς εἰκὸς ἤδη
" σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσασθαι,
" αἷς ξιτοποιησόμεθα· τοῦτο γὰρ κυφόταλον τῶν ξιτοποιϊκῶν ὀργά-
" νων. Συνεσκευάσθαι δὲ χρὴ κὴ ὧν ἀσθενοῦντες δέονται ἄνθρωποι·
" τούτων γὰρ ὁ μὲν ὄγκος μικρόταλος, ἢν δὲ τύχη τοιάδε γένηται,
" μάλιστα [2] δεήσει. Εχειν δὲ χρὴ κὴ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλεῖστα κὴ
" ἀνθρώποις κὴ ἵπποις ἱμᾶσιν ἥρηνται· ὧν καταιρεθέντων κὴ κα-
" ταῤῥηγνυμένων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἢν μή τις ἔχῃ περιζυγά· Οσις
" δὲ πεπαίδευται κὴ παλὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν κὴ ξυήλης μὴ

" quem imitando pervenire ad id, quod neceſſe eſt, *jam* ante conſuefacti
" debemus. Quin & ſtragulorum pondus in res neceſſarias inſumite:
" neceſſaria enim ſi ſuperſint, non erunt inutilia; at ſtragulis ſi caru-
" eritis, nè metuatis quin ſuaviter dormituri ſitis; ſin minùs, me cul-
" pate. Veſtis verò cui adſit abundantior, permultùm & rectè va-
" lenti & ægrotanti prodeſt. Obſonia comportanda ſunt, quæcunque
" maximè acida, & acria, & falſa fuerint, nam hæc ad cibum invi-
" tant & quàm diutiſſimè ſufficiunt. Poſteaquam verò ad integra *loca*
" pervenerimus, ubi conſentaneum eſt frumentum nos jam *tandem*
" capturos, jam inde manuales molæ parandæ erunt, quibus panem
" conficiamus: nam id ex illis inſtrumentis, quibus fit panis, leviſſi-
" mum eſt. Prætereà comparari oportet etiam illa, quibus homines
" infirmæ valetudinis indigent: nam horum moles eſt perexigua, &
" ſi talis fortuna ſit, *eis* maximè opus erit. Oportet etiam habere
" lora: nam plurima tum hominibus tum equis loris adligata ſunt;
" quibus attritis & fractis ceſſare neceſſe eſt, niſi vincula quis habeat.
" Quicunque autem & paltum polire didicit, *ei* utile fuerit aſciæ non

1 Καταδαπανᾶτε] Hanc lectionem *Philelphus* & *Gabrielius* in iis, quibus uſi ſunt, exemplaribus invenêre. Vulgò legitur, καταδαπανᾶται. Pro quo Stephanus & Muretus καταδαπαγᾶτε reponendum monuerunt. Rectè.

2 Δεήσει] Editio *Ald.* habet ἐδήσειν. Camerarius δεήσειν in ſuo vet. libro exſtare dicit. Attamen nec huic nec illi auſcultandum.

" ἐπιλαθέσθαι. Ἀγαθὸν δὲ καὶ ῥίνην φέρεσθαι· ὁ γὰρ λόγχην
" ἀκονῶν, ἐκεῖνόν γε καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ. Ἔπεσι γάρ τις
" αἰσχύνη, λόγχην ἀκονῶντα, κακὸν εἶναι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ
" ξύλα περίπλεα καὶ ἅρμασι καὶ ἁμάξαις· ἐν γὰρ πολλαῖς πρά-
" ξεσι πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπαγορεύοντα εἶναι. Ἔχειν δὲ δεῖ
" καὶ τὰ ἀναγκαιότατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα πάντα· ἃ γὰρ ἀπαντα-
" χοῦ χειροτέχναι παραγίνονται· τὸ δ' ἐφ' ἡμέραν ἀρχέσον ὀλίγοι
" τινὲς ἂν ἱκανοὶ ποιῆσαι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἅμαν καὶ ζυγὸν
" καὶ ἅμαξαν ἑκάστην, καὶ καλὰ τὸ νωτοφόρον δὲ ἀξίνην καὶ δρέπανον·
" ταῦτα γὰρ καὶ ἰδίᾳ χρήσιμα ἑκάστῳ, καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πολλάκις
" ὠφέλιμα γίνεται. Τὰ μὲν δὴ εἰς τροφὴν δέοντα οἱ ἡγεμόνες τῶν
" ὁπλοφόρων ἐξετάζετε [1] τοὺς ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς· ἃ γὰρ δεῖ παρεῖναι
" ὅτῳ ἄν τις δέηται τούτων· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Ὅσα
" δὲ καὶ τὰ ὑποζύγια κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευοφόρων ἄρ-
" χοντες ἐξετάζετε, καὶ τὸν μὴ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι ἀναγκάζετε.
" Ὑμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες, ἔχετε μὲν ἀπογεγραμ-
" μένους παρ' ἐμοῦ τοὺς ἀποδεδοκιμασμένους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀκοντι-
" στῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν τοξοτῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τούτους

" obliviſci. Profuerit etiam limam ferre: nam qui haſtam acuit, is
" animum quoque prætereà nonnihil exacuit. Ineſt enim *hìc* pudor
" quidam, eum ignavum eſſe, qui haſtam acuit. Oportet autem lig-
" norum etiam habere copiam & curribus & plauſtris; nam multis in
" negotiis & *operibus*, neceſſe eſt multa quoque deficere. Prætereà
" habere oportet inſtrumenta maximè neceſſaria ad hæc omnia; non
" enim ubique adſunt opifices: quod autem in diem ſatìs fuerit, ad
" id efficiendum pauci quidam non ſufficiunt. Oportet etiam ſarcu-
" lum & ligonem in curru quovis habere, & in *jumento* doſſuario do-
" labram & falcem; nam hæc & cuique privatim uſui ſunt, & pub-
" licè frequenter utilitatem adferunt. Et quibus quidem ad cibos
" opus eſt, de iis vos duces militum gravis armaturæ illos interrogate,
" qui vobis parent: non enim prætermittendum eſt quidquam horum,
" quo quis indigere poterit; nam eorum indigi nos erimus. Quæcun-
" que verò jumenta habere jubeo, vos impedimentorum præfecti in-
" quirite, & qui non habet, hunc ad parandum *ea* cogite. Vos autem,
" qui vias *exercitui* ſternentibus præeſtis, habetis à me deſcriptos eos,
" qui ex jaculatoribus, & ſagittariis, & funditoribus rejecti ſunt: hos

[1] Τῷ' ὑμῖν] Vulgò, ἐφ' ὑμῖν. Haud cunctanter tamen alteram illam præpoſitionem, adſtipulante Leunclavio, repoſui. Facilis erat error, levis mutatio.

" ἂν χρὴ τὰς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκονιστῶν πέλεκυν ἔχοντας ξυλοκόπον
" ἀναγκάζειν στρατεύεσθαι, τὰς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, ζμινύην, τὰς
" δ' ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν, ἄμην· τέτρας δ' ἔχοντας ταῦτα, πρὸ
" τῶν ἁμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως, ἤν τι δέῃ ὁδοποιΐας,
" εὐθὺς ἑνεργοὶ ἦτε· καὶ ἐγὼ ἤν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ ὁπόθεν
" δεῖ λαβόντα τέτοις χρῆσθαι. Ἄξω δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ στρατιωτικῇ
" ἡλικίᾳ ξὺν τοῖς ὀργάνοις χαλκέας τε καὶ τέκτονας καὶ ζκυτοτόμους,
" ὅπως ὁπόσα ἂν δέηται καὶ τοιέτων τεχνῶν ἐν τῇ στρατιᾷ, μηδὲν
" ἐλλίπηται. Οὗτοι δὲ ὁπλοφόρα μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, ἃ
" δ' ἐπίσανται τῷ βελομένῳ μισθῷ ὑπηρετήσοντες, ἐν τῷ τεταγμένῳ
" ἔσονται. Ἢν δέ τις καὶ ἔμπορος βάληται ἕπεσθαι ὠνεῖν τι βε-
" λόμενος [1] τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν·
" ἢν δή τι ὠνῶν ἁλίσκηται, πάντων στερήσεται. Ἐπειδὰν δ' αὖ-
" ται παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι, ὠνήσεται ὅπως ἂν βάληται· ὅστις
" δ' ἂν τῶν ἐμπόρων πλείστην ἀγορὰν παρέχων φαίνηται, τέτος καὶ
" παρὰ τῶν ζυμμάχων καὶ παρ' ἐμοῦ δώρων καὶ τιμῆς τεύξεται. Εἴ
" δέ τις χρημάτων προσδεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμπολὴν, γνωστῆρας

" itaque cogere oportet, ex jaculatoribus quidem qui ſunt rejecti, ut
" ſumptâ ſecuri lignum ad ſecandum aptâ militent; qui ex ſagittariis,
" ligone; qui ex funditoribus, ſarculo: hos porrò iis inſtructos *cogere*
" *oportet*, ante plauſtra turmatim incedere, ut ſi quid opus ſit munien-
" dâ viâ, ſtatim opus adgrediamini; & ipſe ſciam, ſi mihi aliquorum
" opera neceſſaria ſit, unde ad uſum meum mihi ſumendi ſint. Du-
" cam verò *nobiſcum* & fabros ærarios militaris ætatis, & fabros ligna-
" rios, & ſutores, cum inſtrumentis *ſuis*; ut quacunque in re hujuſ-
" modi etiam artificiis opus ſit in exercitu, nihil deficiat. Et hi qui-
" dem ab armatorum *militum* ordinibus erunt ſoluti, quæ autem ſciunt,
" mercede ei miniſtrantes qui velit, erunt in conſtituto *loco*. Quòd
" ſi quis etiam mercator ſequi *caſtra* voluerit, ut aliquid vendat, *is* il-
" lorum dierum, quos antè ſignificavimus, commeatum habere *debet*:
" ſin aliquid vendere deprehendatur, omnibus ſpoliabitur. Poſteaquam
" verò dies hi præterierint, quo pacto volet, vendet: & quiſquis è
" mercatotibus quàm maximè rerum venalium forum augere videbi-
" tur, is & à ſociis, & à me munera & honores conſequetur. Quod ſi
" quis exiſtimat, pecuniâ ſibi ad coëmptionem rerum opus eſſe, is illis

1 Τῶν μὲν προειρημένων &c.] Stephano ſuſpectus eſt hic locus, quòd in eo idem permitti & vetari videatur. At ſatìs, opinor, exſurget idonea & par ſibi loci ſententia, ſi infinitivum ἔχειν pro imperativo poni, utì fit, ſtatuamus; & intelligamus, Cyrum dare quidem mercatoribus exercitum ſequendi licentiam, nolle tamen ab iis quidquam vendi, ante exitum dierum, quibus ad victum neceſſaria miles ipſe adferre juſſus eſſet.

" ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγγυήσας, ἢ μὴν [1] πορεύεσθαι σὺν τῇ
" στρατιᾷ, λαμβανέτω ὧν ἡμεῖς ἔχομεν. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα
" προαγορεύω· εἴ δέ τις τι καὶ ἄλλο δέον ἑνορᾷ, πρὸς ἐμὲ σή-
" μαινέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ θύ-
" σομαι ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχῃ, σημανῶ-
" μεν. Παρεῖναι δὲ χρὴ ἅπαντας τὰ προειρημένα ἔχοντας εἰς
" τὴν τεταγμένην χώραν, πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς
" δὲ ὦ ἡγεμόνες, τὴν ἑαυτῶν ἕκαστος τάξιν εὐτρεπισάμενοι, πρὸς
" ἐμὲ πάντες συμβαλεῖτε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι χώρας κατα-
" λάβητε."

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευάζοντο· ὁ δ' ἐθύετο. Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερὰ ἦν, ὥρμᾶτο σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο ὡς δυνατὸν ἐγγύτατα, ὅπως εἴ τις τι ἐπιλελησμένος εἴη, μεθέλθοι, καὶ [2] εἴ τις τινὸς ἐνδεόμενος γνοίη, τοῦτο ἐπιπαρασκευάσαιτο. Κυαξάρης μὲν ἓν τῶν Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, καθέμενεν, ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο τάχιστα, τοὺς ἱππέας μὲν πρώτους ἔχων, καὶ πρὸ τούτων διερευνήτας καὶ σκοποὺς ἀεὶ ἀναβιβάζων

" quibus notus eſt, quíque ſpondeant futurum, ut cum exercitu profi-
" ciſcatur, adductis, quam nos habemus accipiat. Atque hæc quidem
" prædico: ſi quis verò aliud quidpiam, quod facto ſit opus, perſpicit,
" mihi ſignificet. Ac vos quidem *hinc* digreſſi vaſa colligite: ego pro-
" fectionis causâ rem ſacram faciam: cùm verò res divinæ rectè ſe ha-
" bebunt, ſignum dabimus. Debent autem adeſſe omnes cum iis quæ
" prædicta ſunt, ad locum conſtitutum, apud duces ſuos. Vos verò du-
" ces, ubi ſuum quiſque ordinem inſtruxeritis, ad me convenietis om-
" nes, ut ſuos ſinguli locos percipiatis."

His illi auditis, *ad iter* ſarcinis compoſitis ſe comparabant: *Cyrus* verò rei divinæ dabat operam. Ubi verò ſacrificia benè ſe habuerunt, cum exercitu progredi cœpit: ac primo quidem die metatus eſt caſtra loco, quàm potuit, proximo, ut ſi quis alicujus rei eſſet oblitus, eam quæreret, & ſi quis eſſe ſibi aliquâ opus animadverteret, eam etiam ſibi compararet. Et Cyaxares quidem cum tertiâ parte Medorum remanſit, ut domi ſolitudo non eſſet. Cyrus quàm celerrimè poterat, faciebat iter, equites quidem primo loco conſtituens, & ante hos exploratores & ſpeculatores anteriora ſemper in loca, quæ

1 Πορεύεσθαι] Editio *Eton.* habet πορεύσεσθαι. nec malè. Cùm tamen melioris notæ libri editi & MS. Bodl. πορεύεσθαι repræſentent, non muto.

2 Εἴ τις τινὸς &c.] Ità rectè editio *Eton.* In cæteris eſt, εἴ τις τι ἐνδεόμενος. quod mendosè legi pro τινὸς &c. vidit olim Stephanus.

ἐπὶ τὰ πρόσθεν εὐσκοπώταλα· μετὰ δὲ τέτους ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπως μὲν πεδινὸν εἴη, πολλοὺς ὁρμαθοὺς ποιέμενος τῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· [1] ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ ἑφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφόρων ὑπολείποιλο, οἱ προσυγχάνονλες τῶν ἀρχόνλων ἐπεμέλονλο, ὡς μὴ κωλύοινλο πορεύεσθαι. Οπως δὲ στενόλερα εἴη ἡ ὁδὸς, διὰ μέσης ποιέμενοι τὰ σκευοφόρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύονλο οἱ ὁπλοφόροι· καὶ εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ καλὰ ταῦτα γιγνόμενοι αὖ τῶν σρατιωτῶν ἐπεμέλονλο. Επορεύονλο δὲ ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις παρ' ἑαυλαῖς ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπελέτακλο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις καλὰ τὴν ἑαυτῶν τάξιν ἕκασον ἰέναι, εἰ μή τι ἀναγκαῖον ἀποκωλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ ἔχων τῷ ταξιάρχῳ ὁ σκευοφόρος, ἡγεῖτο γνωσὸν τοῖς τῆς ἑαυτῶν τάξεως· ὥσε ἀθρόοι ἐπορεύονλο, ἐπεμελοῦντό τε ἰσχυρῶς ἕκασος τῶν ἑαυτῷ ὡς μὴ ὑπολείποιλο. Καὶ ὕτω ποιούντων, ὅτη ζητεῖν ἔδει ἀλλήλους, ἅμα τε παρόνλα ἅπανλα καὶ σαώτερα ἦν, καὶ θᾶσσον τὰ δέονλα εἶχον οἱ σρατιῶται.

ad ſpeculandum eſſent commodiſſima, præmittens: poſt hos agebat impedimenta, multos, ubi quidem planities eſſet, plauſtrorum & impedimentorum globos faciens: *hos* cùm à tergo ſequeretur phalanx, ſi quid impedimentorum à tergo relinqueretur, præfecti qui *in ea* inciderent curabant, ut in progreſſu non impedirentur. Ubi verò anguſtior erat via, milites armati receptis in medium impedimentis, hinc & illinc incedebant; ac ſi quid impediret, milites ad hæc conſtituti *in eo* curam adhibebant. Plerumque verò ſic cohortes iter faciebant, ut apud ſe *ſua* haberent impedimenta: omnibus enim qui impedimentis ferendis operam dabant imperatum erat, ut quiſque propter cohortem ſuam progrederetur, niſi quid rei neceſſariæ vetaret. Atque is etiam cui ſarcinarum vectura curæ erat præibat, ſignum centurionis ſui habens, quod militibus ejuſdem cohortis notum eſſet: itaque catervatim faciebant iter, & vehementer intentus erat quilibet, nè qui ſuorum à tergo relinquerentur. Quod cùm facerent, neceſſe non erat ut ſe mutuò quærerent, & omnia præſtò magíſque ſalva erant, & ea quibus eſſet opus citiùs milites habebant.

1 Οπισθεν δὲ &c.] Budæus, teſte Stephano, poſt ἑφεπομένη notandum σιγμὴν, deinde poſt εἴ τι addendam particulam δὲ cenſuit. Et iſtam quidem diſtinguendi rationem exhibet editio *Ald.* ſed rectè animadvertit Stephanus, hæc verba, ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ ἑφεπομένη, nec cum præcedentibus connecti, nec idoneum aliquem ſenſum efficere poſſe. MS. Bodl. dat——ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· εἴ τις δὲ ὑπολείποιτο &c. quæ lectio haud ità diſſimilis eſt ei, quam margini editionis ſuæ adſcriptam probat Stephanus,——ἁμαξῶν· καὶ τῶν σκευοφόρων εἴ τι ὑπολείποιτο, προσ-τυγχάνοντες &c.

Ως δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὁρᾶν ἀνθρώπους λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑποζύγια δὲ ἑώρων ἕτερα τοιαῦτα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα, καὶ τὰ πρόσω αὖ ἐφορῶντες ἐδόκουν καταμανθάνειν μεταιωριζόμενον ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν· ἐκ τούτων ἀπάντων ἐγίγνωσκον ὅτι εἴη πως πλησίον τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων. Εὐθὺς ἂν πέμπει ὁ σκοπάρχης τινὰ ἀγγελοῦντα ταῦτα τῷ Κύρῳ. Ο δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅ, τι ἂν ἀεὶ καινὸν ὁρῶσιν, ἐξαγγέλλειν· τάξιν δ' ἔπεμψεν ἱππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέλευσε πειραθῆναι συλλαβεῖν τινὰς τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνθρώπων, ὅπως σαφέστερον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τοῦτο ἔπραττον· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ διεχώριζεν, ὅπως παρασκευάσαιντο ὅσα ᾤετο χρῆναι πρὶν πάνυ ὁμοῦ εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριστᾶν παρηγγύησεν, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον προυοεῖν. Επεὶ δὲ ἠρίστησαν συνεκάλεσε καὶ ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ ἁρμάτων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τοὺς ἄρχοντας καὶ τῶν ἁρμαμαξῶν. Καὶ ὅτοι μὲν συνῆσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς τὸ πεδίον, συλλαβόντες ἀνθρώπους ἦγαγον. Οἱ δὲ ληφθέντες, ἀνερωτώμενοι ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου εἶεν,

Cæterum ſpeculatores antegreſſi cùm viderentur in planitie videre homines, qui & pabulum & ligna ſumerent, & adſpicerent itidem jumenta, quæ ejuſmodi alia portarent atque *interim* paſcerentur: & remotiora loca intuendo, animadvertere ſibi viderentur, vel fumum vel pulverem in ſublime ferri; de his omnibus intelligebant, hoſtium copias alicubi eſſe in propinquo. Itaque ſpeculatorum præfectus ſtatim quendam mittit, qui Cyro iſta nuntiaret. Is autem ubi hæc audiiſſet, mandavit illis, ut iis ipſis in ſpeculis manerent, ac quicquid ſemper novi conſpicerent, *ſibi* renuntiarent: prætereà equitum cohortem ulteriùs miſit, mandavitque darent operam ut quoſdam illorum qui erant in planitie comprehenderent, quò certiùs id quod eſſet cognoſcere poſſent. Ac illi quidem, id quibus negotii datum erat, hoc faciebant: *Cyrus* ipſe copias reliquas ibidem diſponebat, ut præpararent ea quibus opus eſſe arbitrabatur, antequam omnino congrederentur. Ac primùm quidem edixit utì prandèrent, deinde ut ſuis in ordinibus manerent ac providerent quod imperaretur. Pranſi autem cùm eſſent, equitum, peditum, curruum duces, atque etiam machinarum, impedimentorum, harmamaxarum præfectos convocavit. Et hi quidem convenerunt: ii verò *intereà* qui in planitiem excurrerant, homines comprehenſos adducebant. Cúmque à Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant ſe *hoſtium* ex caſtris eſſe,

[1] προεληλύθοιεν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χιλὸν, οἱ δ' ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακάς. Διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ στρατεύματος σπάνια πάντα εἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος, ταῦτα ἀκούσας, Πόσον δ', ἔφη, ἄπεστιν ἐνθένδε τὸ στράτευμα; Οἱ δ' ἔλεγον, ὡς δύο [2] παρασάγγας. Ἐπὶ τούτοις ἤρετο ὁ Κῦρος, Ἡμῶν δ', ἔφη, λόγος τις ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολύς γε· ὡς ἐγγὺς ἤδη ἥκετε προσιόντες. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἢ καὶ ἔχαιρον ἀκούοντες; (τοῦτο δ' ἐπήρετο τῶν παρόντων ἕνεκα.) Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκεῖνοι, οὐ μὲν δή γε ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Νῦν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, τί ποιοῦσιν; Ἐκλάττονται, ἔφασαν· καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. Ὁ δὲ τάττων, ἔφη ὁ Κῦρος, τίς ἐστιν; Οἱ δ' ἔφασαν, αὐτός τε Κροῖσος, καὶ σὺν αὐτῷ Ἕλλην τις ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος· ἔτος μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βούλομαι.

Ἐκ τούτου τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς δὲ τοὺς παρόντας ὡς λέξων τι ἀνήγετο. Ἐν τούτῳ δὲ παρῆν ἄλλος οὗ παρὰ τοῦ σκοπάρχου, λέγων ὅτι ἱππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ προφαίνοιτο·

Cyro interrogarentur ii, qui capti erant, aiebant se hostium ex castris esse, ac processisse partim pabulatum, partim lignatum, prætergressos primas excubias: etenim propter exercitûs multitudinem rara esse omnia. Et Cyrus his auditis. Quanto, inquit, intervallo hinc exercitus abest? Parasangas ferè duas, aiunt illi. Post hæc *eos* interrogans Cyrus, An de nobis erat, inquit, apud ipsos aliquis rumor? Erat profectò, inquiunt, & quidem magnus: nimirum vos adventare & prope jam adesse. Quid igitur? ait Cyrus, cùm *id* audirent, an gaudebant? (hoc autem eorum, qui aderant, causâ quærebat.) Non profectò, respondent illi, non sanè gaudebant, sed admodum etiam angebantur. Jam verò, ait, Cyrus, quid agant? Instruuntur, inquiunt; atque in hoc ipso tum herì tum nudiustertiùs occupati fuerunt. Et quis eos instruit, ait Cyrus? Crœsus ipse, inquiunt, & cum eo Græcus quidam, & alius quidam Medus: hic quidem à vobis venisse transfuga dicebatur. Verùm ô maxime Jupiter, inquit Cyrus, utinam eum capiam, utì cupio.

Secundùm hæc captivos abduci jussit, & ad eos qui aderant, quasi dicturus aliquid, se convertit. Intereà *quidam* alius à speculatorum aderat profectò, qui magnum equitum agmen in planitie conspici dicebat;

1 Προεληλύθοιεν δὲ οἱ &c.] Vulgò, προεληλύθοιεν δέ ἐπὶ χιλὸν, οἱ &c. Sed rectè conjecit Leunclavius deesse οἱ μὲν, ante ἐπὶ χιλὸν, cui respondet οἱ δ' ἐπὶ ξύλα. De hâc emendatione Leunclavio adsentitur etiam Stephanus. Vide p. 254. not. 5. ubi adlata est felix ejusdem Leunclavii conjectura de ἄλλος μὲν amisso ante ἄλλος δὲ quod ibidem sequitur.

2 Παρασάγγας] Vide p. 124.

καὶ ἡμεῖς μὲν, ἔφη, εἰκάζομεν ἐλαύνειν αὐτοὺς βουλομένους ἰδεῖν τόδε τὸ στράτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα ἱππεῖς [1] ζυχνῶς προσελαύνουσι, καὶ μέντοι καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς ἔσως βουλόμενοι λαβεῖν, ἢν δύνωνται, τὴν σκοπήν· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν [2] μία δεκὰς οἱ ἐπὶ ταυτῃ τῇ σκοπῇ. Καὶ ὁ Κῦρος [3] ἐκέλευσε τῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ ὄντων ἱππέων ἐλάσαντας ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀφῆναι τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν. Οταν δ', ἔφη, ἡ δεκὰς ἡ ἡμετέρα λείπῃ τὴν σκοπὴν, ἐξαναστάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπήν. Ως δ' ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀνάξελθε σὺ, ἔφη, ὦ Υσάσπα, τὴν χιλιοστὺν τῶν ἱππέων λαβών, καὶ ἐπιφάνηθι ἀντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις δὴ μηδαμῆ εἰς ἀφανὲς, ἀλλ' ὅπως αἱ σκοπαὶ σοι διαμένωσιν ἐπιμεληθεὶς πάριθι. Αν δ' ἄρα ἀναλείνοντας τὰς δεξιὰς προσελαύνωσιν ὑμῖν τινὲς, δέχεσθε φιλίως τοὺς ἄνδρας.

Ο μὲν δὴ Υσάσπας ἀπιὼν ὡπλίζετο· οἱ δὲ ὑπηρέται ἤλαυνον εὐθὺς, ὡς ἐκέλευσεν. Απαντᾷ δ' αὐτοῖς [4] καὶ δὴ ἕνιος τῶν σκοπῶν

ac nos quidem, inquit, ſuſpicamur eos provehi ſtudio contemplandi hunc exercitum. Nam ante hanc turmam alii equites ferè triginta celeriter advehuntur, & quidem nos ipſos versùs; fortaſſe quòd ſpeculam *hanc*, ſi *quidem* poſſint, occupare velint: nos autem in iſtâ ſpeculâ tantummodò decem ſumus. Et Cyrus nonnullos equites ex iis quos ſemper circum ſe habebat, provectos ſub *ipſam uſque* ſpeculam clam hoſtibus immotos *ibi* conſiſtere juſſit. Ubi verò, ait, decuria noſtra ſpeculam deſeruerit, *tum* vos *ex inſidiis* exſurgite, eóſque invadite, qui ſpeculam conſcenderint. Atque ut vos magna illa non lædat turma, egredere tu, inquit, adversùs hos, Hyſtaſpa, equitibus mille adſumptis, & in conſpectum hoſtilis agminis adverſo agmine prodi. Nequaquam verò perſequaris eos uſque ad loca *tibi* non perſpecta, ſed ubi curaveris, ut tuæ conſtanter maneant ſpeculæ, progreditor. Quòd ſi qui porrectis dextris ad vos advehantur, eos amanter excipite.

Hyſtaſpas itaque diſcedens arma ſumebat; & *Cyri* ſtatim miniſtri, quemadmodùm imperârat, avehebantur. Illis autem Araſpas cum famulis

1 Συχνῶς προσελαύνουσι &c.] Ità editiones *Steph. Leunclav. Ald.* In MSto Bodl. legitur συχνὸν προσελαύνουσι καὶ μέντοι, ἔφη, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς &c. in editione *Eton.* συχνῶς προελαύνουσι &c. Sed recepta placet lectio.

2 Μία δεκὰς &c.] *Æneas*, vetuſtiſſimus *Tacticorum* ſcriptor, ternos minimùm ἡμεροσκόπους ſpeculatum mitti præcipit, eóſque μὴ τοὺς τυχόντας. ἀλλ' ἐμπείρους πολέμου, ὅπως &c. *Comment. Tact.* c. 6. Idem eodem loco monet, χρῆναι ἡμεροσκόπους πρὸ τῆς πόλεως καθίζανειν ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ καὶ ὡς ἐκ πλείστου φαινομένου. Conf. Noſtri verba, p. 346.

3 Τῶν περὶ αὐτὸν &c.] Vide quæ notavimus, p. 301.

4 Καὶ δὴ &c.] *Muretus* legit ἤδη. Idem nos aliàs de hâc reponendâ monuit, particulâ. Vide p. 133. Sed nihil muto, re ipsâ non poſtulante, contra librorum omnium fidem.

Αράσπας σὺν τοῖς θεράπουσιν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι [1] καλάσκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Συσίδος γυναικός. Ο μὲν δὴ Κῦρος, [2] ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ὑπήντα τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦτο· οἱ δ' ἄλλοι, ὥσπερ εἰκὸς, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι ἦσαν τῷ πράγματι· ἕως ὁ Κῦρος εἶπεν, Ανδρες φίλοι, ἥκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν γὰρ ἤδη πάντας ἀνθρώπους δεῖ εἰδήναι τὰ τούτου ἔργα. Οὗτος ὅτε αἰσχρῶς ἡττηθεὶς ὑδενὸς ᾤχετο, ὅτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπ' ἐμοῦ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγείλειεν. Α μὲν δὴ ἐγώ σοι ὑπεσχόμην, ὦ Αράσπα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τούτοις πᾶσι. Δίκαιον δὲ καὶ ὑμᾶς ἅπαντας, ὦ ἄνδρες, τοῦτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδύνευσε καὶ αἰτίαν ὑπέσχεν, ᾗ ἐβαρύνετο. Εκ τούτου δὴ πάντες ἠσπάζοντο τὸν Αράσπαν καὶ ἐδεξιοῦντο. Εἰπόντος δὲ Κύρου ὅτι τούτων μὲν ἅλις εἴη, Α δὲ καιρὸς ἡμῖν εἰδέναι, ταῦτα, ἔφη, δίηγεῖ ὦ Αράσπα· καὶ μηδὲν μείου τοῦ ἀληθοῦς τὰ τῶν πολεμίων. Κρεῖττον γὰρ, μείζονα οἰηθέντας μείονα ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκούσαντας μείζονα εὑρίσκειν.

cis ipsas etiam speculas occurrit, is qui dudum explorator missus fuerat, Susiæ mulieris custos. Et Cyrus quidem, *eum* ut vidit, exsiliens de sellâ progressus est ei obviam & dextrâ *hominem* excepit: cæteri, qui nihil *horum* scirent, re *istâ* erant obstupefacti, ut par est *credi*; donec Cyrus ait, Vir ad nos optimus venit, amici. Nam scire jam omnes homines hujus oportet facinora. Hic neque ullâ re turpi victus, neque formidine mei permotus discessit; sed à me missus, ut hostium rebus cognitis, quo loco essent, certò nobis renuntiaret. Tibi quidem, Araspa, quæ sum pollicitus, & memini & præstabo cum his omnibus. Vos autem omnes etiam æquum est, milites, hunc, ut virum fortem, honore prosequi: nam commodi nostri causâ tum periculo se obtulit, tum *sceleris*, quo premebatur, culpam sustinuit. Tum verò Araspam omnes salutantes amplectebantur, & dextris excipiebant. Cùm autem dixisset Cyrus, satis jam istorum esse; Quæ autem scire nos ex re nostrâ fuerit, inquit, narra nobis Araspa, neque res hostium præter veritatem extenua. Nam melius fuerit, *nos* arbitratos majora, *deinde* minora videre, quàm auditis minoribus, majora reperire.

1 Καλάσκοπος, ὁ &c.] Sic editiones *Leun.* & *Eton.* quibus accedit etiam Budæus. In cæteris libris perperam legitur κατάσκοπος, ἢ φύλαξ &c. Stephanus ipse tandem vidit disjunctivam istam hìc locum non habere particulam; cùm non alterutrum, sed utrumque, de Araspâ verè dici possit: atque adeò articulum reponendum censet. Vide p. 248. & 327. Infra paulò de Araspâ loquens Panthéa dicit——ὁ ἐμὸς φυλάττων.

2 Ως εἶδεν] MS. Bodl. ὡς ἧκουσεν. quam lectionem expressit in versione suâ *Philelphus*. Sed nostram illam hâc potiorem judico.

Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς ζαφέσαλά γ' ἂν εἰδείην, ἐποίουν· συνεξέτασον γὰρ [1] παρὼν αὐτούς. Σὺ μέν ἄρα, ἔφη ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος μόνον οἶσθα, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐγὼ μὲν ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὡς διανοοῖντο τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ ἐν κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες τεταγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· ἔστοι δ' [2] ἀπέχουσιν ἀμφὶ τὰ τετταράκοντα στάδια· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν ὥστε εἰδέναι ὁπόσον καταῖχον χωρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπὲ πῶς εἰσι τεταγμένοι. ὅτι εἶπας, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Τούτους δ' οἱ μυριάρχαι ἕτατον εἰς ἑκατὸν πανταχῆ τὴν μυριοστὺν ἑκάστην· τοῦτον γὰρ ζφίσι καὶ οἴκοι νόμον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν αὐτοῖς οὕτω τάττεσθαι· ἐβούλετο γὰρ ὅτιπλεῖστον [3] ὑπερφαλαγγῆσαι τοῦ σοῦ στρατεύματος. Πρὸς τί δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, τοῦτο ἐπιθυμῶν; Ὡς ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τῷ περιτιῷ κυκλωσόμενος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [4] Ἀλλ' ἔστοι ἂν εἰδεῖεν, εἰ οἱ

Enimverò, inquit Araſpas, operam dedi ut rem quàm certiſſimè cognoſcerem: nam præſens unà cum aliis aciem eorum inſtruxi. Tu igitur, inquit Cyrus, non *eorum* modò numerum, verùm etiam aciei rationem tenes? Teneo profectò, inquit Araſpas, atque *etiam* quo pacto prælium inire cogitent. Tu tamen, ait Cyrus, primùm nobis *eorum* multitudinem ſummatim exponito. Sunt igitur illi, inquit, omnes & pedites & equites inſtructi ad tricenos in altitudinem, exceptis Ægyptiis: occupant autem hi ferè ſpatium quadraginta ſtadiorum: mihi, enim, inquit, admodùm curæ fuit, ut quantum loci occuparent ſcirem. Ægyptii verò, ait Cyrus, quo pacto inſtructi ſint, dicito: aiebas enim, exceptis Ægyptiis, Nimirum hos denûm millium præfecti ità inſtruebant, ut quælibet denûm millium acies in centenos eſſet ab omni parte diſpoſita: nam domi quoque ſibi hanc ordinum legem eſſe dicebant. Crœſus ſanè perquam invitus eis conceſſit ut hoc modo inſtruerentur; quippe phalangem ſuam ſic extendere volebat, ut tuum ultra exercitum quam longiſſimè porrigeretur. At quamobrem, ait Cyrus, id cupiebat; *Eâ* profecto *de causâ*, ut exſuperante copias tuas multitudine circumdaret. Et Cyrus ait, At viderint iſti, nè

1 Παρὼν αὐτούς] Vulgata eſt hæc lectio; aliam verò minimè aſpernandam præbent MS. Bodl. & editio *Aldina*, nempe—— παρὼν αὐτοῖς. Sed vide p. 349. lin. 12. & 13.

2 Ἀπέχουσι ἀμφὶ] Suſpectus eſt hic locus Criticis; quorum alii reponunt ἔχουσιν alii κατέχουσιν, alii ἐπέχουσιν. Leunclavium auctorem agnoſcit ultimum hoc verbum; quod mihi non diſplicet, cùm proximè ad vulgatam lectionem accedat, & commodè ſignificare poſſit, *occupare* 40 *ſtadia*, quemadmodùm ſtatim ſubjicit Araſpas——εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον.

3 Ὑπερφαλαγγῆσαι] Conſule indicem vocum ad *rem militarem* ſpectantium.

4 Ἀλλ' ἔστοι &c.] Pro ἔστοι placet Leunclavius ſcribere ἄστοι, parvâ quod ad ſcripturam

κυκλέμενοι κυκλωθεῖεν. Αλλ' ἃ μὲν παρὰ σοῦ καιρὸς μαθεῖν ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρῆ, ὦ ἄνδρες, οὕτω ποιεῖν· [1] νῦν μέν, ἐπειδὰν ἐνθένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολλάκις γὰρ μικρᾶς ἐνδείᾳ καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ ἅρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὔριον δὲ πρωΐ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ ἀρίστησαι καὶ ἄνδρας καὶ ἵππους, ὅπως ὅ, τι ἂν πράττειν καιρὸς ἀεὶ ᾖ, μὴ τοῦτο ἡμῖν ἐνδέῃ· ἔπειτα δὲ σύ, ἔφη, ὦ Αράσπα, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχε, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυριάρχοι ἥπερ νῦν ἔχετε· ὁμοῦ γὰρ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, ἀδενὶ ἅρματι ἔτι καιρὸς τοὺς ἵππους μεταζευγνύναι. Παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίσασθαι, εἰς δύο ἕκουλας ἕκαστον τὸν λόχον. Ο δὲ λόχος ἦν ἑκάστου εἰκοσιτέτταρες.

Καί τις εἶπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δοκεῖμέν σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανῶς ἕξειν, εἰς τοσούτους τεταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αἱ δὲ βαθύτεραι φάλαγγες, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκοῦσιν, ἔφη, [2] τοὺς πολεμίους

dum circumdare volunt, *ipſimet* circumdentur. Sed enim quæ ex te didiciſſe *noſtram* erat in rem, audivimus: vobis autem ità, viri, faciendum eſt: nunc quidem, poſteaquam hinc abieritis, tum equorum arma, tum veſtra inſpicite; (nam ſæpenumerò exiguâ re deficiente, & vir, & equus, & currus inutilis reddatur) cras autem manè, dum ſacram ego rem peragam, primum & viris & equis veſcendum erit, ut quidquid fieri ſemper opportunum fuerit, nihil nobis deſit quo minùs id conficiamus: deinde tu, inquit, Araſpa, cornu dextrum tene, utì nunc tenes, ac cæteri *itidem* denûm millium præfecti *ſervate* quem nunc locum obtinetis; nam ubi prope adeſt certamen cùm ſit conſerendum, non juncti jam equi ullo in curru commodè mutari poſſunt. Denuntiate verò cohortium præfectis & ductoribus manipulorum, ut in phalange conſiſtant, ſingulis manipulis denſis ad duos. Erant autem *iſti* manipuli ſinguli *militum* viginti quatuor.

Et quidam è denûm millium præfectis, An videmur tibi, Cyre, inquit, ſi *quidem* in tot ordinati ſimus, adversùs tam denſam phalangem ſuffecturi? Et Cyrus, Denſiores quæ ſunt phalanges, ait, quàm ut armis ad hoſtes poſſint pertingere, quid tibi videntur hoſtibus adferre

turam adtinet, magnâ, quod ad ſenſum, mutatione. Receptam ille quidem lectionem in loco vertendo ſequitur, ſed in notis ſe longè malle ait, ἀλλ' ὅτοι ἄν &c. ut dicatur, *nequaquam ſcire poterint.* Verùm ſatìs apta videtur ea lectio, quam in omnibus inveni libris, atque adeò excudendam curavi.

1 Νῦν μέν, ἐπειδὰν &c.] Monita tradit Agamemnon his ferè ſimilia, Il. β' v. 381 & ſeq.

2 Τοὺς πολεμίους &c.] Illud ὠφελεῖν, quod hanc

βλάπτειν ἢ τὲς συμμάχυς ὠφελεῖν; Ἐγὼ μὲν γὰρ, ἔφη, τὲς εἰς ἑκατὸν τέτυς ὁπλίτας εἰς μυρίυς ἂν βυλοίμην μᾶλλον τεταχθαι· ὕτω γὰρ ἂν ἐλαχίσοις μαχοίμεθα. Ἐξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυνῶ, οἶομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀκοντισὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντισαῖς τοξότας. Τέτυς γὰρ [1] πρωϊσάτας μὲν τίς ἂν τάττοι, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογῦσι μηδεμίαν μάχην ἂν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; Προβεβλημένοι δὲ τὲς θωρακοφόρυς μενῦσί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξεύοντες ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμανῦνται τὲς πολεμίυς. Ὁ, τι δ' ἂν κακυργῇ τις τὲς ἐναντίυς, δηλονότι πανὶ τέτῳ τὲς συμμάχυς κυφίζει. Τελευταίυς μέντοι ἐγὼ τὲς ἐπὶ πᾶσι καλυμένυς. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας ἔτε ἄνευ λιθολογήματος ὀχυρᾶς, ἔτε ἄνευ τῶν ἐγγὺς ποιούντων ὠφέλιμος, ἔτως οὐδὲ φάλαγξ ἔτε ἄνευ τῶν πρώτων ἔτε ἄνευ τῶν τελευταίων, ἢν μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ὄφελος οὐδέν. Ἀλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγγέλλω τάττεσθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελτασῶν ἄρχοντες ἐπὶ τέτοις τὲς λόχυς ὡσαύτως καθίσατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν τοξοτῶν,

damni, ſociis quid commodi? Equidem, ait, hos in centenos ordinatos gravis armaturæ milites mallem in decies millenos eſſe diſpoſitos: nam hoc modo cum pauciſſimis dimicaremus. At quo militum numero phalangis meæ conſtabit altitudo, futurum arbitror, ut tota ſtrenua reddatur, & ad opem mutuò ferendam prompta. Jaculatores quidem poſt loricatos diſponam, & poſt jaculatores, ſagittarios. Quis enim eos in acie primâ conſtituat, qui fateantur ipſi nullam ſe cominùs pugnam ſuſtinere poſſe? At ſi loricatos ante ſe *hoſtibus* oppoſitos habeant, ſubſiſtent: & illi quidem tela vibrando, hi ſagittas emittendo ſuper omnes ante *collocatos*, hoſtibus perniciem facient. Quocunque autem maleficio hoſtes quis infeſtat, eo nimirum omni ſocios ſublevat. Poſtremos verò collocabo, qui omnium ultimi vocantar. Nam quemadmodùm domus nec ſine lapidum lectorum compoſitione firmâ, nec abſque iis qui tectum faciant, ullam ad rem utilis eſt, ſic neque phalangis vel abſque primis vel abſque ultimis, ſi ſtrenui non fuerint, ullus eſt uſus. At veſtros ordines, utì præcipio, inſtruite; ac vos peltaſtarum præfecti poſt hos, *veſtros* itidem manipulos diſponite; vóſque *præfecti* ſagittariorum,

hanc ſententiam claudit, omnino delendum cenſet *Muretus*: quippe quod, ejus ex mente, totam ſententiam corrumpit. Huic non accedo; cùm nec inepta ſit vulgata lectio, & omnium nitatur librorum conſenſu.

[1] Πρωτοςάτας μὲν τίς &c.] Alius eſt harum vocularum tam in MSto Bodl. quàm in libris editis ordo, ——— πρωτοςάτας μὲν ἄν τις τάττοι. Ipſe verò, ex admonitu Budæi, Stephani, Mureti, aliorum, enclit. τὶς in interrogativum mutavi, & particulæ ἄν præpoſui.

ἐπὶ τοῖς πελάσαις ὡσαύτως. Σὺ δὲ ὃς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις, τελευταίους ἔχων τοὺς ἄνδρας, παράγγελλε τοῖς ἑαυτοῦ ἐφορᾶν τε ἑκάστῳ τοὺς καθ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιοῦσιν ἐπικελεύειν, τοῖς δὲ [1] κακυνομένοις ἀπειλεῖν ἰσχυρῶς· ἢν δέ τις στρέφηται, προδιδόναι θέλων, θανάτῳ ζημιοῦν. Ἔργον γάρ ἐστι τοῖς μὲν πρωτοστάταις θαρρύνειν τοὺς ἑπομένους καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ, τοὺς ἐπὶ πᾶσι τεταγμένους, πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων. Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ ὦ Ἀβραδάτα, ὃς ἄρχεις τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, οὕτω ποίει ὅπως τὰ ζεύγη τὰ τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς πύργους φέρονται ἕψεσθαι ὡς ἐγγύτατα τῆς φάλαγγος. Σὺ δ', ὦ Δαῦχε. ὃς ἄρχεις τῶν [2] σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε πάντα τὸν τοιοῦτον στρατόν· οἱ δ' ὑπηρέται σοῦ ἰσχυρῶς κολαζόντων τοὺς προϊόντας τοῦ καιροῦ ἢ λειπομένους. Σὺ δ', ὦ Καρδοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν ἁρμαμαξῶν αἳ ἄγουσι τὰς γυναῖκας, καθίστησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἑπόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλῆθος δόξαν παρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν [3] ἡμῖν ἐξουσία ἔσται,

itidem poſt peltaſtas. At tu, qui præfectus es ultimis omnium, extremâ eſto in acie cum tuis, eíſque præcipe, ut quiſque ſuos reſpiciendo obſervet, & officium facientes adhortetur, ignaviores minitabundus acriter increpet: quòd ſi quis tergum vertat, prodendi conſilio, *eum* morte multet. Eſt enim eorum qui principe conſtituti ſunt loco munus, ut ſequentes verbis & factis animoſos efficiant: vos autem, qui poſt omnes eſtis collocati, *etiam* metum hoſtili majorem ignavis incutere debetis. Ac vos quidem hæc facite. Tu verò Abradata, qui præfectus es iis quidem machinæ curæ ſunt, ſic fac, ut vehicula jugalia, quæ miniſtros ac turres vehunt, quàm proximè phalangem ſequantur. Tu, Dauche, qui præfectus es ſarcinariis *harmamaxis*, poſt turres copias ejuſmodi omnes ducito: & miniſtri tui vehementer in eos animadvertant, qui *vel* intempeſtivè præceſſerit vel à tergo manſerint. Tu, Carduche, qui *harmamaxis* mulieres vehentibus es præfectus, poſtremo eas loco poſt impedimenta conſtitue. Nam ſi hæc omnia ſequantur, & multitudinis opinionem præbebunt, & inſidias ſtruendi facultatem nobis ſuppeditabunt,

1 Κακυνομένοις] *Camerarius*, auctore Stephano, non κακυνομένοις ſed μαλακυνομένοις in ſuo vet. lib. ſcriptum invenit. In cæteris verò omnibus cùm receptum exſtet verbum, nihil muto.

2 Σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν] Ità editiones *Ald. Steph.* & *Eton.* In aliis verò, necnon in MSto Bodl. deeſt vox ultima. Haud ità malè. Nam ἰλλειπτικῶς aliàs à Noſtro adhibetur σκευοφόρος, pro σκευοφόρες ἅμαξα Hiſt. Græc. lib. 3. p. 293. & ab *Ælian*o Hiſtor. Variæ lib. 9. c. 30. ubi vide quæ hâc de ellipſi notat cl. Perizonius.

3 Ἡμῖν] Editio *Eton.* dat ὑμῖν, quam & lectionem exhibet Leunclavius, licèt in verſione ſuâ noſtram illam, cæterorum librorum conſenſu firmatam, ſequatur.

καὶ τοῖς πολεμίοις, ἢν κυκλοῦσθαι βούλωνται, μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖσθαι· ὅσῳ δ' ἂν μεῖζον χωρίον περιβάλλωνται, τοσούτῳ αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἀνάγκη γίγνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν οὕτω ποιεῖτε· σὺ δὲ, ὦ Ἀρτάβαζε, καὶ Ἀρταγέρσα, τὴν χιλιοστὺν ἑκάτερος τῶν σὺν ὑμῖν ἐπὶ τούτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ ὦ Φαρνοῦχε καὶ Ἀσιαδάτα, τὴν τῶν ἱππέων χιλιοστύν, ἧς ἑκάτερος ὑμῶν ἄρχει, μὴ συγκαταττέτε εἰς τὴν φάλαγγα, ἀλλ' ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐξοπλίσθητε καθ' ὑμᾶς αὐτούς· ἔπειτα πρὸς ἡμᾶς ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὕτω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρεσκευάσθαι, ὡς πρώτους δεῆσον ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ δὲ, [1] ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν, ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐκτάττου· ποίει δ' ὅ, τι ἄν σοι παραγγέλλῃ Ἀρταγέρσας. Ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸ τῆς φάλαγγος, τὰ μεθ' ἑαυτοῦ ἑκαλὸν ἔχων ἅρματα καλησάτω· αἱ δ' ἕτεραι ἑκαλοσύες τῶν ἁρμάτων, ἡ μὲν καλὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς φαλιᾶς στοιχοῦσα, ἐπέσθω τῇ φάλαγγι [2] ἑκὼν κέρως, ἡ δὲ καλὰ τὸ εὐώνυμον. Κῦρος μὲν οὕτω διέτασσεν·

Ἀβραδάτης δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶπεν, Ἐγώ σοι, ὦ Κῦρε,

& cogent hoſtes, ſi *quidem* circumdare nos velint, ut majorem ambitum faciant: quanto autem majus ſpatium circumdando complectantur, tanto neceſſe eſt imbecilliores fiant. At vos quidem ità facite: tu verò Artabaze, & *tu* Artagerſa, uterque mille pedites, ex his qui vobiſcum ſunt, poſt hos habete. Túque Pharnuche, & *tu* Aſiadata, equites illos mille, quibus præeſtis uterque, nè in phalange unà cum cæteris diſponite, ſed armis voſmet pone *harmamaxas* ſeorſum ipſi inſtruite: deinde cum ducibus cæteris ad nos accedite. Sic autem paratos vos eſſe oportet, quaſi primi prælium ſitis inituri. Tu quoque illorum qui in camelos ſunt *impoſiti* præfecte, pone *harmamaxas* locum obtineto; & quidquid Artagerſas imperârit, facito. Vos autem curruum duces, cùm ſortem duxeritis, cui veſtrûm id ſorte obvenerit, is ante phalangem ſuos centum currus conſtituat: de cæteris curruum centuriis altera quidem ad latus dextrum exercitûs procedens, phalangem ad cornu ſequatur, ad lævum altera. Sic *adeò* Cyrus *omnes* diſponebat:

Abradatas autem Suſorum rex, Ego, Cyre, ait, ultro in me recipio,

1 Σὺ δὲ ὁ &c.] Sic reſcripſimus editionem *Eton.* ſuffragante Stephano, ſecuti. Vulgò ſcribitur ὦ ἄρχων. Sed antè dixit, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες, non ὦ ἄρχοντες. & infra paulò ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες, non ὑμεῖς δ' ὦ τῶν &c.

2 Ἐπὶ κέρως] Vulgò, ἐπὶ κέρας. Parum intereſt, utro tandem modo legas: nam ſua utrique formæ conſtat auctoritas. Nos MSto Bodl. & Stephano paruimus.

ἐθελῦσι ὑφίσαμαι τὴν καλὰ πρόσωπου τῆς ἀνλίας Φάλαγ[illegible] τάξιν ἔχειν, εἰ μή τι ζοι ἄλλο δοκεῖ. Καὶ ὁ Κύρ[illegible] ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμεν[illegible], ἐπήρελο τὲς ἐωὶ τοῖς ἄλλοις ἅρμασι [1] Πέρσας, Η καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα ζυγχωρεῖτε; Επεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναν[illegible], ὅτι ἀ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτὲς, καὶ ἔλαχεν Αβραδάτης ἥπερ ὑφίσαλο, καὶ ἐγένελο καλὰ τὲς Αἰγυπλίυς. Τότε μὲν δὴ ἀπιόνλες, καὶ ἐπιμεληθένλες ὧν προεῖπον, ἐδειπνοποιῦν[illegible], καὶ φυλακὰς καλασησάμενοι ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑσεραίᾳ πρωὶ μὲν ὁ Κῦρ[illegible] ἐθύελο· ὁ δ' ἄλλ[illegible] σρατὸς ἀρισήσας καὶ ζπονδὰς ποιησάμεν[illegible] ἐξωπλίζελο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιλῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππυς [2] προμεθωπιδίοις καὶ προσερνιδίοις· καὶ τὲς μὲν μονίππυς παραμηριδίοις, τὲς δ' ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, παραπλευριδίοις· ὥσε [3] ἥσραπλο μὲν χαλκῷ, [4] ἤνθει δὲ Φοινικίσι πᾶσα ἡ σραλιά.

Καὶ τῷ Αβραδάτῃ δὲ τὸ τελράρυμον ἅρμα καὶ ἵππων ὠκλὼ παλκάλως ἐκεκόσμητο. Επεὶ δ' ἔμελλε [5] τὸν λινῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος

ut hunc è regione phalangis adverſæ locum obtineam, niſi quid aliud tibi videtur. Et Cyrus hominem admiratus dextrâ prehendit, ac Perſas qui cæteris erant in curribus interrogabat, An & vos hæc conceditis? Illis reſpondentibus, honeſtum non eſſe, hæc permittere; rem ſorte decernendam ipſis propoſuit, & Abradatæ ſorte id obvenit, quod ipſe in ſe recipere ſtatuerat, atque *adeò* Ægyptiis oppoſitus fuit. Ac tum quidem cùm diſceſſiſſent & curâſſent ea, de quibus prædixerant, cœnabant, & conſtitutis excubiis quieti ſe dabant. Poſtridiè manè Cyrus rem divinam faciebat: reliquus verò exercitus cùm pranſus eſſet ac libâſſet, armabant ſe & *inſtruebant* multis & elegantibus tunicis, multis & elegantibus loricis & galeis: equos etiam frontalibus & pectorabus armabant: & equitum quidem equos illis armis, quæ femora; curribus verò junctos armis illis, quæ latera tegerent; adeò ut totus exercitus ære fulgeret, & florido veſtium punicearum colore niteret.

Erat & Abradatæ currus temonum quatuor & equorum octo perelegantèr exornatus. Cúmque *jam* thoracem more patrio lineum induere

1 Περσας, Η καὶ] Sic Stephanus; nec aliter MS. Bodl. niſi quod ἢ, pro ἢ, librarii feſtinantis vitio repræſentet. Vulgò ſcribitur, εἰ καί.

2 Προμετωπιδίοις &c.] Equos pariter ac equites tegumentis muniri ſolitos, quæ à partibus, quas tegebant, erant nominata, tradit J. *Pollux* lib. 1. c. 10. Vide p. 331. initium lib. 7. & Arr. *Tact.* p. 14.

3 Ωσε ἥσραπλο] Sic editiones *Flor.* *Ald.* *Steph.* *Leuncl.* In aliis quidem editis & MSto Bodl. activâ formâ legitur ἥσραπτε. Quod malim. Ità ferè Noſter ἀνα. ά. p. 156.——τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἥσραπτε, καὶ &c.

4 Ηνθει δὲ φοινικίσι &c.] Adi ſis *A. Gell.* lib. 2. c. 26. ubi ſermones de coloribus vocabuliſque eorum agitantur.

5 Τὸν λινῦν θώρακα] Linteis ſive lineis loricis pro thoracibus eſſe uſos veteres, nôrunt

ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσῆν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ ψέλλια πλαταῖα περὶ τὰς καρπὰς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυρᾶν, ποδήρη, [1] στολιδωτὸν τὰ κάτω, καὶ λῶπον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δὲ ἐποιήσατο, λάθρα τῦ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνυ ὅπλα. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σὺ δή που, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυλῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείστυ ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγ', ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῇς οἷος ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔσῃ. Ταῦτα δὲ λέγυσα ἐνέδυέ τε τὰ ὅπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, [2] ἐλείβετο δὲ αὐτῆ τὰ δάκρυα καλὰ τῶν παρειῶν.

vellet, adfert ei Panthéa galeam auream, & tegumenta brachiorum, & armillas latas circum internodia manuum, & purpuream tunicam, ad pedes usque demissam, extremâ in *orâ* rugatam, & cristam hyacinthino colore tinctam. Hæc *illa* fecerat, clam viro mensurâ armorum ejus diligenter initâ. Quibus ille conspectis miratus est, & Panthéam interrogavit, Túne verò, *mea* uxor, ornatu tuo conscisso *hæc* mihi arma confeciſti? Non profectò, ait Panthéa, *ornamento* illo, quod maximi pretii est: nam tu, si *quidem* talis etiam aliis videaris, qualis esse mihi videris, maximo mihi fueris ornamento. Hæc dicens armis eum induebat, & quanquam id occultare conaretur, lacrimæ tamen ei per genas manabant.

runt omnes: sed quomodo illæ fierent, & quâ ratione linum indurescceret, ut etiam ferro resisteret, hoc verò nôrunt non omnes. Fiebant autem linei thoraces operâ atque artificio coactiliariorum & πιλοποιῶν, qui linum aceto vel austero vino, cui sal esset adjectum, probè macerabant; deinde ità cogebant, ut soliditatem ac crassitiem lintei octies, decies, aut sæpiùs in se complicati haberet. Hæc ferè *Casaubono* debemus; qui rationem thoraces illos conficiendi ex *Nicetæ Choniatæ* libro 1. de imperio *Isaacii Angeli*, p. 191. edit. *Wolf.* in animadv. suas in *Sueton.* lib. 7. p. 202. edit. in fol. transtulit. Vide sis etiam Homer. Il. β'. v. 529 & 830. ubi minor ille Ajax & Amphius λινοθώρηκες adpellantur. Quos locos adspicit *Plinius*, Nat. Hist. lib. 19. c. 1. Consule etiam *Lipsii* de milit. Rom. lib. 3. dial. 6.

1 Στολιδωτὸν τὰ &c.] Rugæ illæ, quæ in vestium fimbriis de industriâ, ad ornatum iis aliquem conciliandum, formantur, στολίδες, auctore *Polluce*, solent vocari. Unde στολιδωτοὶ χιτῶνες dicuntur, qui in rugas hujusmodi & plicaturas contrahuntur. Vide, si libet, *Salmas.* in Pall. Tertul. p. 334. & J. Pol. lib. 7. c. 13.

2 Ἐλείβετο δὲ αὐτῆ] Vulgò αὐτῆς. Gabrielius nostram lectionem ex vetusto quodam adfert exemplari, cui libens obsecutus sum. Nam eodem prorsùs modo Noster de Panthéa dixit, p. 244. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταῤῥέοντα. Similiter *Hesiodus* loquitur, de apro dentes acuente,

——ἄρρος δὲ περὶ στόμα μαιμώωντι
Λείβεται—— *Scut. Herc.* v. 389.

Rectè verò notat Stephanus Nostrum hìc Homericum loquendi genus bellè παραποιήσασθαι. Sic autem Poëtarum princeps, cùm alibi passim, tum *Odyss.* Υ'. v. 531. & seq.

Ὡς Ὀδυσεὺς ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβεν.
Ἐνθ' ἄλλους μὲν πάντας ἐλάνθανε δάκρυα λείβων.

Επεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὧν ἀξιοθέατος ὁ Ἀβραδάτης ὡπλίσθη τοῖς ὅπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης· λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑφηνιόχου τὰς ἡνίας, παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια, ὑποχωρῆσαι κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας, ἔλεξεν, "Αλλ' ὅτι μέν, ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν "αὐτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί σε "γιγνώσκειν ὅτι καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. Τί ἓν με δεῖ καθ' ἓν "ἕκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πιθανώτερα παρεχῆσθαι "τῶν νῦν λεχθέντων λόγων. Ομως δ' ὅτως ἔχουσα πρός σε, ὥσ- "περ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν Φιλίαν, ἣ μὴν "ἐγὼ βούλεσθαι ἂν [1] μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένη κοινῇ γῆν "[2] ἐπιέσασθαι μᾶλλον, ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη· ὅ- "τως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. Καὶ Κύρῳ δὲ "δοκῶ μεγάλην τινὰ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν. ὅτι με αἰχμάλωτον "γεγενημένην καὶ ἐξαιρεθεῖσαν ἑαυτῷ, ἅτε με ὡς δούλην ἠξίωσε

Abradatas autem jam ante ſpectatu dignus, poſteaquam his armis erat inſtructus, pulcherrimus adparebat & maximè liberali formâ præditus, quippe qui talis eſſet etiam à naturâ: cúmque ab aurigâ inferiore habenas accepiſſet, jam ſe parabat ut in currum adſcenderet. Ibi tum Panthéa, ſecedere juſſis omnibus qui aderant, dixit, " Enimvero, Abra- " data, ſi quæ mulier unquam maritum ſuum pluris quàm ſuam æſtima- " vit animam, agnoſcere te arbitror etiam me harum unam eſſe. Quid " ergo neceſſe eſt omnia ſingillatim commemorare? nam factis ea me " tibi præſtitiſſe exiſtimo, quæ plus apud te fidei mereantur, quàm verba " à me nunc prolata. Sed enim tametſi hoc ſim erga te animo, quem " ipſe nôſti, jurata tamen & meum & tuum amorem ſanctè teſtor, " malle me tecum, ſtrenuè cùm te geſſeris, terrâ ſimul obrui, quàm " cum infami & ipſam infamem vivere: uſque adeò equidem & te & " meipſam honeſtiſſimis quibuſque dignos judicavi. Quin etiam Cy- " ro, meâ ſententiâ, magnas quaſdem gratias debemus, quòd redactam " me ad captivæ fortunam & ſibi ſelectam, nec ut ſervilis fœminam

1 Μετὰ σοῦ &c.] Editio *Eton.* operarum, opinor, vitio, habet κατὰ σοῦ. Aliam verò lectionem in illo Camerarii libro exſtare tradit Stephanus, μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου. Nil muto. Cæterùm (quod Stephanus etiam indicat) illud ipſum loquendi genus retinere videmus Xenophontem in Abradatæ morte, lib. 7. ſub init. ubi de Abradatâ & aliis qui cum eo ceciderunt, dicitur, καὶ οὗτοι μὲν ἐνταῦθα ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν ——

2 Επιέσασθαι] Scribitur etiam ἐπιπιέσασθαι, perperam. MS. Bodl. & optimæ quæque notæ editiones receptam lectionem tuentur. Dicitur autem (utì Stephanus ante nos obſervavit) poëticâ quâdam audaciâ ἐπιέσασθαι γῆν, i. e. *induere* terram, qui terrâ conditur, quaſi eâ *amiciatur*.

" κεκλῆσθαι, ὅτε ὡς ἐλευθέραν ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι· διεφύλαξε
" δή σοι ὥσπερ ἀδελφὴν γυναῖκα λαβών. Πρὸς δὲ, ᾗ ὅτε ὁ
" Ἀράσπας ἀπέῃ αὐτῇ, ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεχόμην αὐτῷ,
" εἴ με ἐάσειε πρός σε πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ σὲ πολὺ Ἀράσπου
" πιστότερον ᾗ ἀμείνονα."

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἀβραδάτης [1] ἀγασθεὶς τοῖς λόγοις, ᾗ θίγων αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεύξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίῳ δὲ Κύρου φίλῳ τε ἡμᾶς τιμήσαντι. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰς θύρας τοῦ ἁρματείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντα αὐτὸν καθέκλεισε τὸν δίφρου ὁ ὑφηνίοχος, ὃν ἔχουσα ἡ Πάνθεια πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτὸν, καθεφίλησε τὸν δίφρον· ᾗ τῷ μὲν προήει ἤδη τὸ ἅρμα, ἡ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο, ἕως ἐπισραφεὶς ᾗ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἀβραδάτης εἶπε, Θάρρει Πάνθεια, ᾗ χαῖρε, ᾗ ἄπιθι ἤδη. Ἐκ [2] τούτου δὴ οἱ εὐνοῦχοι ᾗ αἱ θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἁρμάμαξαν,

" conditionis, nec ut liberam ſub ignominioſo nomine poſſidendam cen-
" ſuerit; ſed poſteaquam me accepit, tibi tanquam fratris uxorem cu-
" ſtodiverit. Prætereà, cùm Araſpas, cuſtos ille meus, ab ipſo deficeret,
" pollicita ſum ei, ſi mihi facultatem ad te mittendi concederet, ventu-
" rum te ad ipſum longè Araſpâ tum fideliorem tum meliorem."

Hæc illa proloquuta eſt: cujus verbis mirificè delectatus Abradatas, & caput ejus tangens, ſublatis ad cœlum oculis, præcatus eſt; Tu verò, Jupiter maxime, fac ut dignum me Panthéâ maritum, & amicum Cyro dignum oſtendam, qui nobis honorem habuit. Hæc loquutus, per fores ſellæ curulis in currum adſcendit. Et cùm inferior auriga, poſt ejus adſcenſum, ſellam *iſtam* occluſiſſet, Panthéa, quæ alia ratione non poſſet ampliùs ipſum amplecti, ſellam eſt oſculata; & Abradatæ quidem jam procedebat currus, atque illa clam eo ſubſequebatur, donec converſus Abradatas, eâ conſpectâ, dixit, Bono ſis animo Panthéa, & ſalve, & abi jam. Tum deinde eunuchi atque ancillæ receptam eam ad *harmamaxam* deduxerunt,

1 Ἀγασθεὶς τοῖς &c.] In *Florentinâ* editione ſcribitur ἀγασθεὶς αὐτὴν, & in veteribus aliquot libris, Stephano teſte, ἀγασθεὶς τοὺς λόγους αὐτῆς. Noſtra verò lectio MSti Bodl. principum editionum & *Zonaræ* conſenſu nititur.

2 Ἐκ τούτου δὴ &c.] Ità MS. Bodl. & primæ notæ editiones omnes: in *Aldinâ* legitur, Ἐκ τούτου δὴ ——— καὶ κατέκλιναν, καὶ κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. J. Pollux, lib. 10. c. 12. paulò aliter hunc locum exhibet, ——— καὶ κατέκλιναν, καὶ κατεκάλυψαν τὴν σκηνήν. Hanc lectionem veram eſſe & opportunam, eandémque adeò in ipſo Xenophonte reponendam exiſtimavit quidam *Pollucis* enarrator. Hic nimirum, non mulierem ipſam ab ancillis hâc opertam ſcenâ, ſed impoſitâ muliere, ſcenam ipſam obtectam fuiſſe, putat. Huic ut accedam, in animum inducere nequeo: nam ipſe ſi quid judico, magìs commodè mulierem ipſam, velo aliquo ſcenæ, in quâ jam decumbebat, obducto, quàm ſcenam, obtectam dicamus. Quare non Xenophontem ex Polluce, ſed Pollucem ex optimis Xenophontéis exemplaribus emendandum cenſeo.

καὶ κατακλίναντες κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλὸν ὄντα τὸν θεάματα καὶ τὸν Ἀβραδάτου καὶ τὸν ἅρματα, ὑπερόθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

Ὡς δ' ἐκεκαλλιερήκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ στρατιὰ παρεστάκτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, [1] κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ ἄλλων, συνεκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὧδε· " Ἄνδρες φίλοι καὶ " σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν, οἷά περ ὅτε " τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ' ἐγὼ βούλομαι ἀναμνῆσαι " ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα " ἰέναι. Ἠσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν " πολεμίων, [2] συντέτραφθε δὲ καὶ συνετάχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ " πλείω ἤδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι, καὶ συνενικήκατε μετ' ἀλλή- " λων· τῶν δὲ πολεμίων πολλοὶ μὲν [3] συνήττηνται μετ' αὐτῶν· οἱ " δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν πολεμίων, ἴσασιν ὅτι προδό- " τας τοὺς παρασάτας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν, ἴστε ὅτι " μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρήγειν μαχεῖσθε. Εἰκὸς δὲ [4] τοὺς

& in lecto compoſitam tentorio texerunt. Homines verò, tametſi & Abradatas & currus *ejus* pulchrum ſanè ſpectaculum exhiberent, priùs *tamen* eum contemplari non potuêre, quàm Panthéa diſceſſiſſet.

Cùm autem Cyrus ritè rem divinam feciſſet, & *jam* inſtructus eſſet exercitus, utì mandârat, ſpeculis aliis ante alias collocatis, duces convocavit, atque hujuſmodi verba fecit: " Dii nobis, amici ac ſo- " cii, ſacrificia *talia* oſtendunt, qualia cùm victoriam *nobis* illam pri- " orem largiti ſunt: ego verò commonefacere vos eorum volo, quæ " ſi memoriâ teneatis, longè meâ *quidem* ſententiâ ſitis ad prælium ala- " criùs acceſſuri. Nam bellicis in rebus multò magìs quàm hoſtes eſtis " exerciti: multò etiam diutiùs quam hoſtes, eodem ſimul in loco & edu- " cati eſtis & inſtructi, & victoriâ ſimul eſtis potiti: at ex hoſtibus multi " cum iiſdem ipſis victi ſunt: qui autem ex utrâque parte prælio non- " dum interfuerunt, eorum quotquot in hoſtium *exercitu* ſunt, nôrunt " ſocios ſibi adſtare deſertores: vos verò qui à nobis eſtis, cum iis aleam " prælii vos ſubituros noſtis, qui ſociis opem ferre cupiant. Eſt autem

1 Κατέχων σκοπὰς] Sic libri, quos vidi, omnes: nec aliter, meâ quidem ſententiâ, ſcribendum. Attamen Leunclavius teſtatur reperiri in quibuſdam καὶ ἔχων σκοπὰς, in quo ſi tranſpoſitio fiat, ut ſit ἔχων καὶ σκοπὰς, rectiùs legi putat.

2 Συντέτραφθε &c.] Rectè Cyrus commodis atque opportunitatibus ad rem benè gerendam annumerat ſummam inter ſuos domi militiæque conjunctionem. Vide quæ notavimus lib. 2. p. 89.

3 Συνήττηνται μετ' &c.] Ità repoſuimus ex MSto Bodl. adſtipulante Leunclavio; cui tamen adhuc integrior viſa eſt libri Budenſis ſcriptura talis, συνήττηνται μεθ' ἑαυτῶν.

4 Τοὺς μὲν &c.] Editio Stephani, operarum, opinor, vitio dat, Εἰκὸς δὲ τοὺς δὲ &c.

" μὲν πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μάχεσθαι μένοντας· τοὺς δὲ ἀπι-
" στοῦντας ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι πῶς ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδὼν
" γένοιντο. Ἰωμεν δή, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἅρματα
" μὲν ἔχοντες ὡπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ'
" αὕτως καὶ ἱππέας καὶ ἵππους ὡπλισμένους πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ
" χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις οἵοις καὶ πρόσθεν
" μαχεῖσθε· Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὁμοίως δὲ
" τεταγμένοι· τάς τε γὰρ ἀσπίδας μείζους ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι
" [1] καὶ ὁρᾶν· τεταγμένοι δὲ εἰς ἑκατὸν ὅπλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλή-
" λους μάχεσθαι, πλὴν πάνυ ὀλίγων. [2] Εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσειν
" πιστεύσουσιν, ἵπποις αὐτοὺς πρῶτον δεήσει ἀντέχειν, [3] καὶ σιδήρῳ
" ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένῳ. Ην δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομένῃ, πῶς
" ἅμα δυνήσεται ἱππομαχεῖν τε καὶ Φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργο-
" μαχεῖν; Καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς
" δὲ πολεμίους παίοντες ἀμηχανεῖν ἀνὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν.
" [4] Εἰ δέ τινα ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ

" consentaneum, concordibus animis in pugnâ substituros eos, qui mu-
" tuò sibi fidunt; qui verò diffidunt, hos consultare necesse est, quo pacto
" singuli quamprimùm se subducere possint. Eamus igitur in hostes, viri,
" cum armatis curribus adversùs hostium *currus* inermes; itidémque
" cum equitibus & equis armatis adversùs enermes cominùs pugnaturi.
" Adversùs pedites pugnaturi estis, quorum alii quidem tales sunt quales
" antehac *estis experti*: Ægyptii autem eodem armati sunt modo, eo-
" démque ordine in acie disposiți sunt: nam majores habent clypeos, quàm
" ut efficere aliquid & cernere possint: & in centenos ordinati, manifestum
" est fore, ut alii alios quo minùs pugnare possint, paucis admodùm ex-
" ceptis, impediant. Quòd si nos impellendo protrusuros se crediderint,
" primùm equi eis sustinendi erunt: & ferrum, cui robur ab equis accedit.
" Jam si quis illorum etiam *non cedendo* subsistet, quo pacto simul & ad-
" versùs equitatum, & phalangem, & turres pugnare poterit? Nam in
" turribus collocati nostri, nobis auxilio futuri sunt, & hostes feriendo,
" potiùs ut de suis rebus desperent, quàm prælientur, efficient. Quòd
" si re quapiam vobis adhuc opus esse putatis, ad me referte: nam diis

1 Καὶ ὁρᾶν·] *Muretus* quibusdam in libris legi testatur, καὶ προορᾶν. Haud malè. Sed cæteris, quos vidi, non suffragantibus, nihil muto.

2 Εἰ δὲ ὠθοῦντες] Ità MS. Bodl. edit. *Leunc.* & *Eton.* Aldus & Stephanus dant εἰ δὲ τῷ ὠθοῦντες: quod hic mendosè scribi vidit; atque adeò expungendæ particulæ τῷ, vel in τῷ mutandæ auctor est.

3 Καὶ σιδήρῳ ὑφ' &c.] Sic ex MSto Bodl. reposuimus; suffragantibus *Gabrielio*, *Philelpho*, aliisque interpretibus. Priùs legebatur, καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένων: quod cùm Mureto minùs placuit, sic ille locum refinxit καὶ ἵπποις σιδήρῳ ἰσχυριζομένοις. Perperam.

4 Εἰ δέ τινος &c.] In *Florentinâ* editione legitur εἰ δέ τι ἐνδεῖσθαι, item ὑμῖν ἀπορήσομεν: utrumque perperam. Vide p. 346, not. 2.

" θεοῖς ὐδενὸς ἀπορήσομεν. Καὶ εἰ μέν τις εἰπεῖν τι βέλεται,
" λεξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερὰ, καὶ προσευξάμενοι
" οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς, ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν ὑπο-
" μιμνησκέτω τὺς μεθ' ἑαυτῦ ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τὶς
" τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνὺς καὶ χῆμα
" καὶ πρόσωπον καὶ λόγυς."

" adjuvantibus, nulla res nobis deerit. Si quis etiam dicere aliquid vo-
" let, dicat; ſin autem, ad rem divinam profecti, ac deos precati, qui-
" bus rem ſacram fecimus, ad ordines voſmet conferte: & veſtrûm
" quiſquis ſuos eorum commonefaciat, de quibus ego vos *admonui*; at-
" que *adeò* ſubjectis ſibi quilibet intrepidum & geſtu, & vultu, & ora-
" tione ſemet oſtendendo, imperio ſe dignum demonſtret."

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ'.

ΟΙ μὲν δὴ, εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς, ἀπῆσαν πρὸς τὰς τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς [1] ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμφαγεῖν καὶ ἐμπιεῖν, ἔτι ἔσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ εἶχεν ἐσηκὼς, ἀπαρξάμενος ἠρίστα, καὶ μεδίδου ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ εὐξάμενος, ἔπιε, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν ἔτως ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῷον ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ τὰς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. Ὡπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, [2] θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις λευκοῖς, μαχαίραις, [3] παλτῷ κρανείνῳ ἑνὶ ἕκαστος· [4] οἱ δὲ ἵπποι προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παραπλευριδίοις χαλκοῖς· τὰ

ILLI igitur, precati deos, ad ordines abierunt: & miniſtri Cyro atque iis qui cum ipſo erant, in re ſacrâ faciendâ adhuc occupatis, cibum ac potum adtulêre. Cyrus autem *ità*, utì conſtiterat, libatis cibis prandebat, & ſemper ei, qui maximè indigeret, impertiebat: cúmque libationes & preces peregiſſet, *tum ipſe* bibit, tum cæteri, qui circum eum erant, ſimiliter fecerunt. Secundùm hæc implorato Jove patrio, ut dux & ſocius eſſet, equum adſcendit, *idém*que eos, qui circa ipſum erant, facere juſſit. Erant autem omnes illi cum Cyro, iiſdem armis inſtructi, quibus ipſe Cyrus; tunicis puniceis, loricis æreis, æreis galeis, criſtis albis, gladiis, & uno corneo quiſque palto: equi tegumentis frontium, & pectorum, & laterum æreis *muniti erant*; ejuſdem

1 Ἀμφ' αὐτὸν] Editiones *Ald.* & *Flor.* ἀμφ' αὐτόν. mendosè: aliæ & MStus etiam Bodl. receptam ſcripturam rectè præſtant. At ver. 8. rectè ſcribitur ἀμφ' αὐτὸν pro ἀμφ' ἑαυτόν.

2 Θώραξι χαλκοῖς &c.] De armis antiquitùs ex ære conflatis paſſim Veteres tam Hiſtorici quàm Poëtæ. Mitto Homeri & Virgilii teſtimonia notiſſima. *Herodotus* de Maſſagetis, lib. 1. c. 215. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. Ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἀρδῖς καὶ σαγάρις, καλκῷ τὰ πάντα χρέωνται.

3 Παλτῷ κρανείνῳ] In MSto. Bodl. παλτῷ κράνει, in editione *Eton.* ——κρανείῳ. Receptam lectionem edit. *Steph. Leuncl.* & *Ald.* tuentur. Eodem modo ſcribitur Ελλην. γ'. p. 292. edit. Steph. οἱ δὲ Πέρσαι, κρανείνα παλτὰ ἔχοντες, ——

4 Οἱ δὲ ἵπποι &c.] Vide p. 357. n. 2.

δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρίδια ἦν τῷ ἀνδρί. Τοσοῦτο δὲ μόνου διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώματι, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔστη ἀποβλέπων ἦπερ ἔμελλε πορεύεσθαι, βροντὴ δεξιὰ ἐφθέγξατο· ὁ δ' εἶπεν, Ἑψόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε. Καὶ ὥρμᾶτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων Χρυσάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἱππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ, Ἀρασάμβαν καὶ τοὺς πεζούς. Παρηγγύησε δὲ παρορᾶν πρὸς τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι· [1] ἦν δ' αὐτῷ τὸ σημεῖον, ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀναπεταμένος. Καὶ νῦν δὲ ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. Πρὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς πολεμίους, εἰς τρὶς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα.

Ἐπεὶ δὲ [2] προεληλύθεισαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα ἀντιπρόσωπον παρορᾶν. Ὡς δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο, [3] καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἐκαλέρωθεν ὑπερφαλαγγοῦντες, στήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγγα, (οὐ

generis tegumenta equitis *cujuſque* femora muniebant. In hoc autem duntaxat uno Cyri *à reliquis* differebant arma, quòd reliqua colore auteo illita erant; at Cyri arma inſtar ſpeculi reſplendebant. Poſteaquam conſcendit *equum*, ac ſubſtitit ut reſpiceret quà perrecturus eſſet, tonitru dextrum inſonuit: & ille, Sequemur, ait, te, maxime Jupiter. Tum progredi cœpit, Chryſantâ equitum præfecto cum equitibus, dextrum; Araſambâ cum pedeſtribus copiis latus lævum obtinentibus. Præcepit etiam ut ad ſignum reſpicerent, & æquali gradu ſequerentur: erat autem ei ſignum aquila aurea in haſtâ ſublimi extenſa. Et hodie ſignum hoc à rege Perſarum adhuc retinetur. Prius verò quàm in hoſtium conſpectum venirent, ter exercitum quieſcendo refecit.

Ubi ſtadia circiter viginti proceſſiſſent, hoſtium copias adventantes contra ſe jam cernere cœperunt. Cúmque *jam* ſe mutuò conſpicerent, & hoſtes animadvertiſſent ipſorum longiùs *quàm Perſarum* phalangem ab utrâque parte exporrectam eſſe, ſuam ubi ſtitiſſent phalangem, (nec

2 Ἦν δὲ αὐτῷ τὸ &c.] Perſis regale hoc ſignum: ità quoque Noſter in rebus Cyri minoris, ſub finem lib. 1. *exped.* p. 160. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης, ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον, Vide ſis *Suidam* in voce ξυσὸν, *Philoſt.* in *Heroïcis*, cap. de Themiſtocle, & Q. Curt. lib. 3. c. 3. Veriſimile mihi videtur, Romanos à Perſis aquilæ in militiâ ſignum accepiſſe. Vide *Lipſ.* de Mil. Rom. lib. 4. dial. 5.

2 Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεισαν] Hæc edit. *Steph.* & *Eton.* lectio eſt: in aliis ſcribitur, ἐπεὶ δὲ προσεληλύθεισαν. MS. Bodl. ſic ferè additâ quâdam voculâ locum repræſentat; ἐπεὶ δὲ ἤδη προσεληλύθεισαν.

3 Καὶ ἔγνωσαν] Legitur & ἐγνώσθησαν, teſte Stephano. Sed rectè ſe habet vulgata lectio; nec inuſitata eſt hujuſmodi verbi γινώσκω conſtructio. Exempla quo minùs proferam, prohibent Grammaticorum curæ. Noſter ipſe, ut ſæpè aliàs, ità infra paulò ſimili modo loquitur, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιόντας.

γάρ ἐστιν ἄλλως κυκλοῦσθαι) ἀπέκαμπτον εἰς κύκλωσιν, ὅπως ὥσπερ γάμμα ἐκαλέρωθεν τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιήσαντες, πάντοθεν ἅμα μάχοιντο. Κῦρος δὲ ὁρῶν ταῦτα, οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἡγεῖτο. Καταμανῶν δὲ ὡς πρόσω τὸν καμπτῆρα ἑκατέρωθεν ἐποιήσαντο, περὶ οὗ κάμπτουσι ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιοῦνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε· πολὺ γάρ μοι δοκοῦσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τοῦτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβούμενοι μὴ, ἢν ἐγγὺς ἡμῶν γένηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος [1] ἔτι πρόσω ὦσιν, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Εἶεν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους, οὕτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅτι νικῶντα ἂν γένηται τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα κατ' [2] ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προσίασιν ὡς ἅμα πάντοθεν μαχούμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρός γε ἃ ὁρῶσι· πρὸς δέ γε ἃ οὐχ ὁρῶσιν, ἔτι κάκιον, ἢ εἰ καλὰ κέρας προσήεσαν.

enim aliter circumdare liceat) inflexerunt *eam* ad intercipiendum in medio hoſtem, ut inſtructo agmine ſuo utrinque inſtar literæ *gamma*, undique ſimul dimicarent. Quæ Cyrus tametſi videret, nihilo tamen magis *itinere* deceſſit, ſed eodem modo præibat. Cùm autem animadverteret, procul *ab ipſis* utrinque flexum fieri, quo cornua flectendo extendebant, Animadvertis, inquit, Chryſanta, ubi *hoſtes* inflexionem inſtituant? Prorsùs, ait Chryſantas, atque *adeò* miror ſanè: cornua enim, meâ *quidem* ſententiâ, longè à ſuâ phalange abſtrahunt. *Sic eſt* profectò, ait Cyrus, ac *longè* etiam à noſtrâ. Cur id? Nimirum, ait, metuunt nè, ſi cornua nobis propiora ſint, phalange procul adhuc remotâ, impetum in eos faciamus. *At* quî poterunt deinde, inquit Chryſantas, aliis alii adjumento eſſe, cùm tam longè à ſe invicem abſint? Manifeſtum eſt, inquit Cyrus, fore ut ubi cornua è regione laterum exercitûs noſtri adſcendendo conſtiterint, quaſi in phalangem converſi pariter ex omni parte nos adgrediantur, ſimul undique adversùm nos pugnaturi. Ergóne tibi, inquit Chryſantas, rectè hoc conſilii capere videntur? *Rectè*, ad ea *quod adtinet*, quæ proſpiciunt, *inquit*: ad ea verò, quæ non proſpiciunt, etiam pejùs *ſibi conſulunt*, quàm ſi adverſis cornibus nos invaderent,

1 Ἔτι πρόσω] Ità repoſuimus admonitu MSti Bodl. Stephani & Mureti. Eandem etiam ſcripturam ex ſuis Grabrielius adfert exemplaribus. Priùs erat ἐπιπρόσω.

2 Κατ' ἀντιπέρας] Scribitur etiam κατανλιπέρας. Eſt autem hoc ex genere τῶν διπλολογουμένων: quibus addas licet ἐξ ἐναντίας, quod infra paulò occurrit.

Αλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Αρσάμα, ἡγοῦ τῷ πεζῷ ἡρέμα, ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾷς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάνθα, ἐν ἴσῳ τούτῳ τὸ ἱππικὸν ἔχων συμπαρέπου. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἄρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὰν δὲ ἐκεῖ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμοῦ προσιόντες ἀλλήλοις γιγνώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε. Ηνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μὲν, (ὡς γὰρ, οἶμαι, ὀλίγῳ θορύβῳ ἔσαι) ὁρμήσεται δὲ τηνικαῦτα Αβραδάτης ἤδη σὺν τοῖς ἅρμασιν εἰς τοὺς ἐναντίους· οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχομένους ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων· οὕτω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσούμεθα. Παρέσομαι δὲ κἀγὼ, ἢ ἂν δύνωμαι τάχιστα διώκων τοὺς ἄνδρας, ἢν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν, [1] καὶ σύνθημα παρεγγυήσας, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος, ὁπότε προσβλέψειέ τινας τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τοτὲ μὲν εἶπεν ἄν, Ω ἄνδρες, ὡς ἡδὺ ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι· Τοτὲ δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Αρα ἐννοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγὼν ἐστιν οὐ μόνον περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ

Sed tu, Arſama, inquit, peditatum quietè ducito, ſicuti me *præire* vides: ac tu, Chryſanta, pari cum hoc gradu copias equeſtres ducens ſequitor. Ego verò illuc abeo, unde mihi commodum videtur ordiri prælium: & ſimul in tranſitu ſingula conſiderabo, quo pacto nobis *iſtæ* ſe habeant. Illuc ubi venero, cùm congreſſuri jam inter nos erimus, pæana exordiar, ac vos ſubſequimini. Quando autem manus cum hoſtibus nos conſerturi ſimus, *facilè vos* ſentietis, (quippe tumultus, opinor, haud exiguus futurus eſt) ac tum Abradates cum curribus in adverſarios impetum faciet: ſic enim ipſi ſignificabitur: vos autem ſequi oportebit quàm maximè contiguos curribus: nam hoc modo in hoſtes plurimùm perturbatos incidemus. Adero etiam ipſe, & quàm celerrimè potero, diis volentibus, eos perſequar.

Hæc locuutus, cùm teſſeram *militarem* hanc dediſſet, JUPITER SERVATOR ET DUX, progreſſus eſt. Cúmque inter currus & loricatos pergeret, quoties aliquos eorum qui in ordinibus erant adſpiceret, aiebat modò, Quàm jucundum eſt, viri, veſtros intueri vultus! Modò apud alios dicebat, An intelligitis, viri, certamen jam *propoſitum* eſſe non ſolùm de hodiernâ victoriâ, ſed etiam de

[1] Καὶ σύνθημα &c.] Vide p. 179, n. 1.

περὶ τῆς πρόσθεν ἧν ἐνικήσαλε, καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας; Εν ἄλλοις δὲ προσιὼν εἶπεν, Ω ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τῦδε οὐδὲν πολε θεὸς αἰτιαλέον ἔτι ἔσαι· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλά τε καὶ ἀγαθὰ κλήσασθαι. Αλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ' ἄλλης δ' αὖ τοιάδε. Ω ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλήλης παρακαλέσαιμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξεσιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενομένοις πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀλλήλοις εἰσενεγκεῖν. Κατ' ἄλλης δ' αὖ, Επίσασθε μὲν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν ἆθλα πρόκειλαι τοῖς νικῶσι μὲν, διώκειν, παίειν, καλακαίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκούειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρχειν· τοῖς δὲ κακοῖς δηλονότι τἀναντία τούτων. Οσις ἓν ἑαυτὸν φιλεῖ μετ' ἐμοῦ μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν κακὸν, οὐδ' αἰσχρὸν ἐκὼν εἶναι [1] προσήσομαι. Οπότε δ' αὖ γένοιλο καλά τινας τῶν πρόσθεν ξυμμαχεσαμένων, εἶπεν ἄν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ἐπίσασθε γὰρ οἵαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγυσι, καὶ οἵαν οἱ κακοί.

Ως δὲ ἀπιὼν καλὰ Αβραδάτην ἐγένελο, ἔση· καὶ ὁ Αβραδάτης παραδοὺς τῷ ὑφηνιόχῳ τὰς ἡνίας προσῆλθεν αὐτῷ· προσέδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον τελαγμένων καὶ πεζῶν καὶ

eâ quam priùs obtinuiſtis, & de felicitate universâ? Apud alios autem procedens aiebat, Deinceps nunquam dii nobis accuſandi erunt, commilitones: nam facultatem conceſsêre multa & egregia nobis adquirendi. At nos, milites, fortiter noſmet geramus. Rursùs alios hujuſmodi verbis *adfatus eſt*, Quaſnam ad communes epulas lautiores alii alios invitare poſſemus, quàm ad has ipſas? Nam modò facultas *vobis* eſt, ſi viri fortes eſſe volueritis, multa & egregia *commoda* in vos mutuò conferendi. Rursùs alios, Nôſtis, opinor, milites, propoſita jam eſſe præmia; vincentibus quidem, ut perſequantur, feriant, occidant, bona poſſideant, præclarè audiant, liberi ſint, imperent; ignavis autem, his contraria ſcilicet. Quiſquis ergo ſeipſum diligit, mecum prælium ineat: nam ego nihil ignaviæ, nihil turpitudinis volens admittam. Rursùs ubi ad quoſdam acceſſiſſet, qui prælio ſuperiori interfuiſſent, aiebat, Ad vos verò, milites, quid verbis opus eſt? noſtis enim qualem diem *viri* fortes in præliis agant, & qualem ignavi.

Cùm autem diſcedens ad Abradatam acceſſiſſet, reſtitit: & Abradates habenis inferiori aurigæ traditis, adiit eum; & alii etiam ex eis, qui prope *ab ipſo* in acie collocati erant, tum pedites tum curruum agitatores,

1 Προσήσομαι] In MSto Bodl. & edit. *Flor.* legitur προσομαι. Et ſanè facillimo hæc vitio tam apud librarios, quàm typothetas locum commutant. Vulgatam lectionem rectè cæteri libri præſtant.

ἁρμαληλαλῶν. Ο δ' αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παραγεγενημένοις ἔλεξε τοιάδε· Ο μὲν Θεὸς, ὦ Αβραδάτα, ὥσπερ σὺ ἠξίους, συνηξίωσέ σε καὶ τοὺς σὺν σοι πρωτοστάτας εἶναι τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τοῦτο μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἤδη ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἵ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἕσονται, καὶ οἱ ἑψόμενοι ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐάσοντες ἐρήμους ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Αβραδάτης εἶπεν, Αλλὰ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, [1] ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀναλεινόμενα καὶ ἅρμασι καὶ πανοπλίᾳ στρατιᾷ· ἡμέτερον δ' οὐδὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται ἢ ἅρματα· ὡς ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ᾐσχυνόμην ἂν ἐνθάδε ὤν· οὕτω πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Αλλ' εἰ τὰ παρά σοι καλῶς ἔχει, θάρρει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἐμβαλλε τοῖς πολεμίοις, [2] διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν φεύγοντας τούτους, οὓς νῦν φοβῇ, θεάσῃ· (τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλούσης τῆς μάχης γίνεσθαι· ἄλλως δ' οὐ μάλα μεγαλήγορος ἦν)

ad eum adcurrebant. Rursùs apud hos, cùm jam adveniſſent, in hanc ſententiam dixit Cyrus; Deus, Abradata, quemadmodùm tu petebas, te tuóſque dignos cenſuit, qui ſociorum in acie primi ſtaretis: tu verò hoc memineris, ubi jam tibi præliandum erit, Perſas eos futuros qui vos & ſpectabunt & ſequentur, neque committent, ut auxilio deſtituti dimicetis. Et Abradates ait, Equidem res noſtras, Cyre, rectè ſe habere exiſtimo: verùm latera me ſolicitum habent, quòd hoſtium cornua video porrigi firma tum propter currus, tum propter omnis generis copias; his autem nihil nos oppoſuimus aliud quàm currus: quapropter me ſanè, niſi forte locus hic mihi obtigiſſet, ejus puderet; adeò mihi planè tutiſſimè *hìc* eſſe videor. Et Cyrus, Si res apud te rectè habent, inquit, bono ſis animo quod illos adtinet: nam ego, deûm ope, tibi palam hæc hoſtium latera nudabo. Téque obteſtor, nè priùs in hoſtes impetum facias, quàm hos *ipſos*, quos modò metuis, fugere cernas: hujuſmodi autem verba Cyrus magnificè jactabat, inſtante pugnâ: cùm cæteroqui non admodùm jactabundus eſſet)

1 Οτι τὰ μὲν τῶν &c.] Sic rectè editiones *Ald.* & *Eton.* In MSto autem Bodl. & editis quibuſdam libris poſt μὲν ſtatim ſequitur πλάγια: quod delendum vidit Muretus, & tam Stephanus quàm Leunclavius minùs probârunt.

2 Διαμαρτύρομαι] Haud alienum, opinor, erit, ἔμφασιν hujus verbi, à Stephano ſic evolutam, notare: *Interpoſitis velutì teſtibus denuntio: Denuntio adhibitis teſtibus, qui, ſi malè res tibi ſecùs facienti ceſſerit, tuâ id culpâ accidiſſe teſtificentur.* In ſententiam Paulinam, 1 Tim. 5. 21. aptè quadrare videtur iſta verbi illius explicatio: nam ſequitur ſtatim ibi teſtium mentio.

ὅταν μέντοι τέτους ἴδῃς φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρεῖναι νόμιζε, καὶ ὅρμα εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις κακίστοις ἂν χρήσαιο, τοῖς δὲ μεθ' σαυτοῦ, ἀρίστοις. Αλλ' ἕως ἐστί σοι σχολὴ, ὦ Αβραδάτα, πάντως παρελάσας παρὰ τὰ σαυτοῦ ἅρματα, παρακάλει τοὺς ζύνζυγάς σοι εἰς τὴν ἐμβολὴν, τῷ μὲν προσώπῳ παραθαρρύνων, ταῖς δ' ἐλπίσιν ἐπικυφίζων. Οπως δὲ κράτιστοι [1] φανῆσθε τῶν ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, φιλονεικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γὰρ, εὖ ἴσθι, ἂν τάδε γένηται, πάντες ἐροῦσι τολοιπὸν μηδὲν εἶναι κερδαλεώτερον ἀρετῆς. Ο μὲν δὴ Αβραδάτης ἀναβὰς παρήλαυνε, καὶ ταῦτα ἐποίει·

Ο δ' αὖ Κῦρος παριὼν, ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύμῳ, ἔνθα Υστάσπας τοὺς ἡμίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν ἱππέων, ὀνομάσας αὐτὸν, εἶπεν, Ω Υστάσπα, νῦν ὁρᾷς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γὰρ, ἂν φθάσωμεν τοὺς πολεμίους καὶ κλανόντες, οὐδεὶς ἡμῶν ἀποθανεῖται. Καὶ ὁ Υστάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν, Αλλὰ περὶ μὲν [2] τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τοὺς δ' ἐκ πλαγίου ζυ ἄλλοις πρόσαξον, ὅπως μηδ' ἕτοι σχολάζωσι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν,

ubi verò fugientes hos conſpexeris, *tum* & me jam adeſſe putato, & impetum in hoſtes facito: quippe tunc adverſarios ignaviſſimos, & tuos fortiſſimos experieris. Enimverò dum tibi vacat, Abradata, currus tuos utique prætervectus, cohortare tuos ad impreſſionem *in hoſtes faciendam*, ac partim *eis* vultu animos addito, partim ſpe ſublevato. Atque utì præſtantiſſimi omnium, qui ſunt in curribus, videamini; æmulationem ipſis injicito: nam certò ſcias, dicturos omnes deinceps, ſi hoc fiat, virtute nihil eſſe fructuoſius. Itaque conſcenſo curru prætervehebatur Abradatas, & hæc faciebat:

Cyrus autem progrediens, cùm ad lævam pervenit, ubi Hyſtaſpas erat cum equitatûs Perſici parte dimidiâ, eo nominatim compellato, ait, Vides jam, Hyſtaſpa, tuâ *dignum* opus in rebus conficiendis celeritate: nam ſi modò antevertemus hoſtes interficiendo, nemo noſtrûm peribit. Et Hyſtaſpas cum riſu ait, Enimverò de iis, qui ex adverſo ſunt, curæ nobis erit: tu autem de illis, qui ſunt à latere, aliis mandata dederis, ut nè iſti ſint otioſi. Equidem ad hos, ait Cyrus,

1 Φανῆσθε] Itâ in omnibus, quos vidi, libris ſcribitur. Ego verò *Porto* adſentior, qui vel φανῆσθε per diphthongum circumflexam ſcribendum putat, ut ſit futuri 2. med. φανοῦμαι, οῖ, οῖται. vel φάνησθε, προπαροξυτόνως, ut ſit ſubjunctivus aor. 2. med. parum uſitati, ἐφανόμην, ου, ιτο. unde ſubjunct. ἐὰν φάνωμαι, ῃ, νται, &c.

2 Τῶν ἐξ ἐναντίας] Scribitur etiam unâ voce ἐξεναντίας, quâ de re vide quæ diximus p. 366. not. 2. Simili modo loquitur Evan. Act. ii. 2. —— οἱ ἐκ περιτομῆς & Apoſtolus, Gal. iii. 7, 9.

Αλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχομαι. Αλλ', ὦ Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο· ὅτῳ ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς νίκην διδῷ, ἤν τι ὠν μένῃ πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον ἀεὶ ξυμβάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν προῄει. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ πλευρὸν προϊὼν ἐγίγνετο, καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων, πρὸς τοῦτον ἔλεξεν, Ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ὑμῖν ἐπικηρήσων· ἀλλ' ὁπόταν αἴσθησθε ἡμᾶς ἐπιθεμένους [1] κατ' ἄκρων, τότε καὶ ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἔνδον ἀπολαμβανόμενοι. Ἐπεὶ δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν, Ἀρταγέρσαν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τήν τε τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων, μένειν αὐτοῦ. Ἐπειδὰν δὲ, ἔφη, αἰσθάνησθε ἐμοῦ ἐπιτιθεμένου τοῖς καλὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς [1] κέρας, ὥσπερ ἀσθενέστερον στράτευμα γίγνεσθαι, φάλαγγα δ' ἔχοντες, ὥσπερ ἰσχυρότεροι ἂν εἶητε. Καὶ εἰσὶ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν

ipse pergo. Tu tamen hoc memineris, Hystaspa: cuicunque nostrûm *tandem* victoriam deus concesserit, si quid alicubi *reliquum* ex hostibus manserit, semper cum iis, qui pugnabunt, manus conserendas esse. His dictis, procedebat. Cúmque progrediendo ad latus venisset, & ad præfectum curruum, qui isthic erant, *sic* eum adlocutus est, Equidem vobis operam laturus venio: vos ubi senseritis, nos ad partes extremas *hostem* invadere, tum & ipsi per hostes unà perrumpere conamini: nam tutiores multò futuri estis, si extra *progressi* fueritis, quàm si *ab iis* in medio intercipiamini. Postquam autem pergendo ponè *harmamaxas* venit, præcepit, ut Artagersas & Pharnuchus, cum mille peditibus ac totidem equitibus, ibidem manerent. Ubi verò, inquit, me animadverteritis eos, qui ad dextrum cornu sunt, adoriri, tunc & ipsi vobis oppositos invadite: pugnabitis autem, ait, adversùs cornu, quo loco imbecillior est exercitus, & phalangem habebitis, ut firmiores sitis. Sunt etiam, utì videtis, equites

1 Κατ' ἄκρων] MS. Bodl. κατ' ἄκρον. Atque ità legit Muretus. Vulgatam tamen scripturam mutatam nolim.

2 Κέρας, ὥσπερ, &c.] Vulgata est hæc lectio, doctis meritò suspecta. Budæus, auctore Stephano, pro ὥσπερ substituendum censebat ὥστε. quam ferè lectionem interpretes plerique expressêre. Stephanus ipse quidem hæret; cæteri prorsùs silent editores. Rectiùs, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, legas, si prius illud ὥσπερ mutes in ἤπερ. Sic *Arrianus* exp. lib. 1. c. 6. οἱ δὲ ἀπροσδόκητοί τε ἐπισπεσόντες καὶ φάλαγγι κατὰ κέρας, ἧπερ ἀσθενέστατοι αὐτοῖς &c. Idem c. 14. ἀτάκτως τι ὢν καὶ κατὰ κέρας, ἧπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπικείσονται &c. Nimirum, in vetere militiâ plurimum periculi erat (utì rectè Jac. Gronovius ante nos observavit) in lateribus ac cornibus; & pænè pars & auspicium erat victoriæ, potuisse cornu adgredi. Cùm ergò hæc Nostri & Arriani loca inter se sint affinia, emendationi meæ sua, opinor, satìs constat ratio. Lucem his dabunt ea, quæ mox sequuntur p. 373. lin. 5. & seq.

πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάνυ δὲ πρόεσθε πρὸς αὐτὰς τὴν τῶν καμήλων τάξιν, καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοίους τὰς πολεμίους θεάσεσθε.

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρῆει· ὁ δὲ Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, ζὺν ᾗ αὐτὸς [1] ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπαναλειπόμενα τὰ κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ στραφῆναι. Ὡς δ' ἔστησαν πάντες πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα ὀρῶντες, ἐσήμαινεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ ἕτω προσήεσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου στράτευμα· ἡ μὲν μία, κατὰ πρόσωπον· τὰ δὲ δύο, ἡ μὲν καλὰ τὸ δεξιὸν, ἡ δὲ καλὰ τὸ εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πάσῃ τῇ Κύρου στρατιᾷ. Ὥσπερ γὰρ μικρὸν [2] πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθὲν, ἕτω καὶ τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, καὶ πελτοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἅρμασι, πλὴν ἐξόπισθεν. Ὅμως δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἐπεὶ παρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀνὶπρόσωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ ζιγὴ ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀχνεῖν. Ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς

hostium ultimi; adversùs hos omnino camelorum ordines immittite, nec dubitetis fore ut prius hostes ridiculos conspiciatis, quàm manus conseratis.

His Cyrus peractis, ad latus dextrum se contulit: Crœsus autem ratus jam phalangem, cum quâ ipse procedebat, ab hostibus abesse propiùs quàm illa cornua quæ protendebantur, signum extulit quo cornua monerentur, nè longiùs sursùm progrederentur, sed eo se loco converterent. Cúmque subsisterent omnes, & Cyri copias intuerentur, signum iis dedit, ut in hostes pergerent. Hoc modo tres phalanges adversùs exercitum Cyri tendebant; una, ex adverso; ex *reliquis* altera ad dextrum latus, ad lævum altera: adeò ut totus Cyri exercitus magno in metu versaretur. Nam sicuti exiguus latérculus, in magno collocatus, sic Cyri copiæ cingebantur undique ab hostium equitibus, & gravis armaturæ militibus, & peltastis, & sagittariis, & curribus, extraquàm à tergo. Sed ubi tamen Cyrus imperavit, omnes ore adverso in hostes se converterunt: & erat altum ubique silentium præ futuri *eventûs* formidine. Cùm autem Cyro jam tempus

1 Ἐπορεύετο, ἢ τὰ &c.] Hanc lectionem ex vetusto quodam exemplari Gabrielius adfert; quam & Camerarii liber vetus, teste Stephano, habebat. His omnino parendum censeo. Vulgò perperam legitur ἐπορεύετο, ἐπανατεινόμενα &c. & ἐπορεύετο, καὶ ἐπανατεινόμενα.

2 Πλινθίον] Quid sic *Tacticis*, vocab. milit. index docebit.

ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ δὲ τοῦτο τῷ [1] Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν, καὶ ἐξανίσταται ὁ Κῦρος, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τῶν ἱππέων λαβὼν πλαγίους τοὺς πολεμίους, ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην συνεμίγνυεν· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο, καὶ περιεπλύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκτουν. Φάλαγγι γὰρ καὶ κέρας προσέβαλλον· ὥστε ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δ' ἤσθετο ὁ Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς καὶ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους, ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ' ἐξήλλοντο, οἱ δ' ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. [2] Τοιαῦτα γὰρ πάσχουσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ὁ δὲ Ἀρταγέρσης συντεταγμένους ἔχων τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, ταρατομένοις ἐπέκειτο τεταγμένος· καὶ τὰ ἅρματα δὲ τά τε καλὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἅρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν καλὰ κέρας ἑπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες, ὑπὸ τῶν ἁρμάτων ἡλίσκοντο.

esse videretur, pæanem exorsus est, & universus exercitus simul insonuit. Deinde *Enyalium* altâ voce conclamabant, & Cyrus erumpit, statimque cum equitibus hostes adgressus ex obliquo, quamprimùm cum eis manum conseruit: pedites autem eum servatis ordinibus suis celeriter subsequebantur, & *hostibus* hinc atque inde circumfundebantur, ut multò *jam* potiori, quàm illi, essent conditione. Nam cum phalange in cornu impressionem faciebant: quo factum est, ut celeriter vehemens hostium fuga fieret.

Artagerses ut Cyrum jam rem adgressum animadvertit, & ipse ad sinistrum latus *hostes* invadit, præmissis camelis, quemadmodùm Cyrus jusserat. Hos equi magno admodum ex intervallo non expectabant, sed alii consternati fugiebant, alii saltu efferebantur, alii in se invicem irruebant. Nam solent equis talia *quædam* à camelis accidere. Artagerses autem suos ordinatos retinens, perturbatos urgebat integris ordinibus: & currus, qui ad dextram & lævam erant, simul emittebat. Et multi quidem, cùm currus fugerent, ab iis qui cornu *directo* sequebantur, sunt interempti; multi cùm hos fugerent, à curribus intercipiebantur.

Ἐνυαλίῳ τε &c.] More nempe Veterum in præliis recepto, quo Marti sub initium pugnæ solemnis *Pæan* à militibus canebatur. Vide p. 151. not. 1. & Nostrum ἀνάβ. α'. p. 157. & ε'. p. 205. De *Enyalio* audi quæ *Bisetus* ex *Eustath.* comment. in *Hom.* protulit; Ἐνυάλιος, ἐπίθετον Ἄρεως· παρὰ τὸ ἐνύω, τὸ φονεύω· ἢ παρὰ τὸ ἐναύω, τὸ φονῶ. Ἄρης δὲ Ἐνυάλιος ἐπικλήθη διὰ τὸ φονεύσαι Ἐνυάλιον τὸν Θρᾷκα, μὴ ἐθελήσαντα αὐτὸν ξενίσασθαι. Τινὲς δὲ τὸν Ἄρην καὶ τὸν Ἐνυάλιον τὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσι· τινὲς δὲ θεοὺς διαφόρους εἶναι λέγουσι. Quâ de re lege *Dionys. Halic.* Antiq. Rom. lib. 2. c. 48. & *Aristoph.* εἰρ. v. 456.

2 Τοιαῦτα γὰρ &c.] Vide quæ notavimus p. 339. necnon *Ælian.* de *Animal.* lib. 3. c. 7. & *Polyæn.* lib. 7. c. 6.

Καὶ ὁ Ἀβραδάτης δὲ ὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἀναβοήσας, Ἄνδρες φίλοι, ἕπεσθέ μοι, [1] ἐνίει, ὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἐξαιμαλῶν καλαπολὺ τῷ κέντρῳ. Συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἁρμαληλάται· καὶ τὰ μὲν ἅρματα ἔφευγεν αὐτὺς εὐθὺς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τὺς [2] παραβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ Ἀβραδάτης ἀντικρὺ δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐγγύταλα τελαγμένοι. Πολλαχόθι μὲν ἂν καὶ ἄλλοθι δῆλον, ὡς ὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τύτῳ δὲ ἐδήλωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἑταῖροί τε αὐτὲ καὶ [3] ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἡνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῷ σίφει τὺς Αἰγυπτίυς, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἅρματα, καὶ τύτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀβραδάτην, ἦ μὲν ἐνέβαλον, ἅτε ὐ δυναμένων [4] διαχωρῆσαι τῶν Αἰγυπτίων, (διὰ τὸ μένειν τὺς ἔνθεν καὶ

Et Abradates haud ampliùs cunctatus est, sed cùm altâ voce clamâsset, Sequimini me, amici, equos immittebat in hostes, cùm *quidem* iis minimè parceret, sed ità stimulo foderet, ut multo sanguine respergerentur. Cum hoc etiam cæteri curruum agitatores eruperunt: & *oppositi* quidem currus hos statim fugiebant, partim receptis qui ex eis pugnarent, partim relictis. Abradates autem rectà per eos in Ægyptiorum phalangem impetum facit: illi quoque unà cum eo irruebant, qui proximè collocati erant. Et quidem cùm aliunde sæpè perspicuum est, non esse firmiorem phalangem, quàm quæ ex amicis commilitonibus est collecta, tum illud hoc tempore manifestum fecit *hæc phalanx*. Nam & sodales ipsius & mensæ participes ejusdem *hostes* unà cum ipso sunt adgressi: alii aurigæ cum viderent Ægyptios agmine denso impetum sustinere, currus fugientes versùs deflexerunt, & illos insecuti sunt. Qui verò circa Abradatam erant, quà quidem irruerant, quia Ægyptii divisi cedere non poterant, (omnibus utrinque suo loco

1 Ἐνίει ὐδὲν &c.] Totum hunc locum sic repræsentat MS. Bodl.——ἔπισθε ἐνίει ὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἐξαιμάττων τῷ κεντρῷ. In edit. *Eton.* sic legitur & distinguitur:—— ἔπισθέ μοι, ἐνίει, ὐδὲν φειδόμενος, τὸν ἵππον, ἀλλὰ &c. Nos Aldum, Stephanum & Leunclavium secuti sumus. Nec suspectum esse debet ἐνίει sine adjectione positum; cùm eodem modo plus vice simplici adhibeantur ἐμβάλλειν & συνεισβάλλειν in hoc ipso loco. Itaque nec cum Camerario τῶν ἵππων, in τὺς ἵππους, nec cum Stephano in τὸν ἵππον, mutaverim.

2 Παραβάτας] Hos *J. Pollux* παραιβάτας vocat; quod eodem recidit. Similiter *Homerus*, Ψ'. ver. 132.

Αὐδ' ἔβαν ἐν δίφροισι παραιβάται, ἡνίοχοί τε.

ubi illi à *Scholi.* dicuntur, οἱ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων συμπολεμῦντες· τυτέστι, κύριοι τῶν ἁρμάτων. Consule eruditiss. episc. Oxon. *Archæol.* Græc. lib. 3. c. 3.

3 Ὁμοτράπεζοι] Hi regibus in periculis maximè fideles esse consueverunt; neque ferè unquam eos deserebant. Sic Noster lib. 1. ἀνασ. p. 157. πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλῦμενοι. Et ejusdem lib. p. 159—— πάντες οἱ παρ' αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρυ.

4 Διαχωρῆσαι] Ità MS. Bodl. & editi libri

ἔνθεν αὐτῶν) τὰς μὲν ὀρθὰς τῇ ῥύμῃ τῇ τῶν ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τὰς δὲ πίπτουσας καταπατοῦντο, καὶ αὐτὰς καὶ ὅπλα καὶ ἵππους καὶ τροχούς. Ὅτι δὲ ἐπιλάβοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βία διεκόπτετο, καὶ ὅπλα καὶ σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τούτῳ ταράχῳ, ὑπὸ τῶν πανταχόθεν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν, ἐκπίπτει ὁ Ἀβραδάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων· καὶ ἔτοι μὲν ἐνταῦθα, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ Πέρσαι συνεπισπόμενοι, ᾗ μὲν ὁ Ἀβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· ταύτῃ ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένους ἐφόνευον· ᾗ δὲ ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ ἔτοι ἦσαν) ἐχώρουν ἐναντίοι τοῖς Πέρσαις.

Ἐνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυστῶν καὶ μαχαιρῶν· ἐπλεονέκτουν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις. Τά τε γὰρ δόρατα ἰσχυρά τε καὶ μακρὰ, (ἃ ἔτι καὶ νῦν ἔχουσι) [2] αἵ τε ἀσπίδες πολὺ μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέρρων καὶ σέσθαι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις ἔσαι. Συγκλείσαντες οὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ ὦθουν. Οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ

manentibus) equorum impetu ſtantes impellendo everterunt, cadentes contuderunt, *nec* ipſos *tantummodò, ſed & ipſorum* arma, & equos, & rotas. Quidquid autem falces corripuiſſent, id totum violento concidebatur impetu; ſive arma eſſent, ſive corpora. Atque in hoc inenarrabili tumultu, rotis propter multiplices acervos exſultantibus, *curru* excidit Abradates, atque illorum alii qui cum ipſo in hoſtes impetum fecerant: & hi quidem hìc, officio functi virorum fortium, *vulneribus* conciſi interierunt: at *hos* unà ſecuti Perſæ, cùm eo loco, quo Abradates *hoſtem* cum ſuis invaſerat, irruiſſent, perturbatos occidebant: quâ verò parte cladis expertes fuerant Ægyptii, (& erant hi multi numero) rectà tendebant adversùs Perſas.

Ibi tum atrox pugna haſtis, jaculis, gladiis *committebatur*: & Ægyptii ſanè tam numero quàm armis ſuperiores erant. Etenim haſtæ ipſis erant firmæ ac longæ, (quas nunc etiam geſtant) & clypei multò, quàm vel loricæ vel ſcuta *Perſarum viminea*, magis & corpora tegunt, & ad propellendum aliquid adjumenti adferunt, humeris adfixi. Quamobrem clypeis conſertis procedebant, ac propellebant. Perſæ verò *eorum im-*

libri, quos vidi, omnes. Leunclavius ex libro Budenſi adfert διαχάσασθαι· quod levi mutatione factâ, (ſcribendo nempe διχάσασθαι) hoc loco reponendum pro διαχωρῆσαι cenſet. Sed nihil mutandum.

1 Συνεπισπόμενοι] Rectè ſic edit. *Eton.* aliæque. Stephanus, Leunclavius, Aldus & MS. Bodl. exhibent συνεπισπώμενοι.

2 Αἵ τε ἀσπίδες &c.] Vide quæ notavimus p. 336. necnon *Anab.* lib. 1. p. 156. ubi de Ægyptiorum ſcutis eadem ferè tradit Noſter.

ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκραις ταῖς χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ οὐκ εἴων φεύγειν οὔτε τοὺς τοξότας, οὔτε τοὺς ἀκοντιστάς, ἀλλ' ἀναλελαμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ κλύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοή, τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

Ἐν δὲ τούτῳ Κῦρος διώκων τοὺς καθ' ἑαυτὸν, παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τοὺς Πέρσας ἐν τῇ χώρᾳ ἐωσμένους, ἤλγησέ τε, καὶ γνοὺς ὅτι ἡδαμῶς ἂν θᾶττον οἷοί τε οἱ πολέμιοι τῆς [1] εἰς τὸ πρόσθεν προσόδου, ἢ εἰ εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἕπεσθαι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, περιήλαυνεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες παίουσιν ἀφορῶντας, καὶ πολλοὺς καταπαίουσιν. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς ἤσθοντο, ἔβοων τε ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Πεπτωκὼς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρῳ ἵππῳ, καὶ παλέμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα

petum ſuſtinere non poterant, quippe qui manibus extremis ſcuta tenerent, ſed pedetentim cedebant, cùm & *alios* ferirent ipſi, & ferirentur, donec ſub machinas ſe receperunt. At eò cùm veniſſent, viciſſim Ægyptii de turribus feriebantur : & ultimi omnium neque ſagittarios neque jaculatores fugere ſinebant, ſed iis intentatis gladiis & ſagittas & tela emittere cogebant. Erat autem ingens hominum cædes, ingens armorum telorúmque omnis generis ſtrepitus, ingens vociferatio, aliis mutuò ſibi inclamantibus, aliis cohortantibus, aliis deos implorantibus.

Intereà Cyrus *hoſtes* ſibi oppoſitos perſequens, advenit. Cúmque Perſas loco pulſos vidit, indoluit ; & animadvertens nullâ ratione citiùs hoſtes inhiberi poſſe, quo minùs progrederentur ulteriùs, quàm ſi ad eorum terga circumveheretur, imperat iis quos ſecum habebat, utì ſe ſequerentur, & ad *ipſorum* terga circumvehitur : cúmque irruiſſent averſos cædunt, ac multos perimunt. Quòd cùm Ægyptii ſentirent, hoſtes à tergo eſſe clamabant, & inter ipſos ictus ſe vertebant. Tum verò & pedites & equites promiſcuè præliabantur. Et quidam, cùm ſubter equum Cyri cecidiſſet & conculcaretur, gladio

1 Εἰς τὸ πρόσθεν &c.] Sic repoſuimus admonitu MSti Bodl. necnon Stephani, Leunclavii & Mureti. Vulgò, εἰς τὸ πρόσθεν προσόδου, εἰ μὴ εἰς τὸ &c. *Ald.* edit. ——εἰ εἰς τὸ &c. *Flor.* ἢ εἰς τὸ &c. quibus ex depravatis lectionibus oritur iſta tandem, quam ſuppeditat MS. Bodl. In hoc verò exemplari legitur προσόδου pro προσόδου. Qui error talis eſt, quales antea lib. 2, p. 94, notavimus.

τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος πληγεὶς σφαδάζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. [1] Ἐνθα δὴ ἔγνω ἄν τις ὅσου ἄξιον εἴη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων. Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες, καὶ προσπεσόντες [2] ἐμάχοντο· ἐώθουν, ἐωθοῦντο· ἔπαιον, ἐπαίοντο. Καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν τοῦ Κύρου ὑπηρετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέβη ὁ Κῦρος, καὶ ἐνθένδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τοὺς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑστάσπας ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι, καὶ Χρυσάντας. Ἀλλὰ τούτους ἐμβαλεῖν μὲν ἐκέτι εἴα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανάς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι [3] εἴ πη καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ μάχοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καθεῖδε μεσὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων· φευγόντων, διωκόντων· κρατούντων, [4] κρατουμένων· μένον

ventrem equi ferit: equus autem ſaucius, cùm pedes variè jactaret, Cyrum excutit. Tum perſpicere potuiſſet aliquis, quanti ſit æſtimandum, principem à ſibi ſubjectis diligi. Nam ſtatim univerſi clamorem ſuſtulerunt, impetúque facto pugnabant: pellebant, pellebantur: feriebant, feriebantur. Quidem autem ex Cyri miniſtris cùm ex equo deſiliiſſet, eum in equum ſuum ſuſtulit. At Cyrus ubi conſcendiſſet, undique jam Ægyptios cædi vidit: nam Hyſtaſpas cum equitatu Perſarum jam aderat, *item*que Chryſantas. Verùm hos in Ægyptiorum phalangem ampliùs irruere non ſivit, ſed extrinſecùs ſagittas ac tela emittere juſſit. poſteaquam autem circumvectus ad machinas pervenit, viſum eſt ei quandam in turrim adſcendere, quò circumſpiceret, an alicubi aliæ quoque hoſtium copiæ ſubſiſterent ac præliarentur. Ut adſcendit, campum refertum vidit equis, hominibus, curribus: fugientibus, perſequentibus: vincentibus, ſuccumbentibus: *ex hoſtium verò copiis* nuſquam

1 Ἐνθα δὴ &c.] *Onoſander* c. 1. de eligendo Imper. Οὑτινα γὰρ ἄνθρωποι φιλοῦσιν αὐτομάτῳ διανοίας ἐμπτώσει, τούτῳ ταχὺ μὲν ἐπιτάττοντι πείθονται, λέγοντι δὲ οὐκ ἀπιστοῦσιν κινδυνεύοντι δὲ συναγωνίζονται.

2 Ἐμάχοντο· ἐώθουν, &c.] Nullus hìc particulis copulativis eſt locus: dimovet harum moras, ut incitato pugnantium furori accommodatam fundat orationem. Similis eſt verborum elegantia ſimul & celeritas, *Hiſt. Græc.* lib. 4. p. 304. & *Orat. de Ageſil.* p. 384. edit. *Steph.* Vide *Dionyſ. Longin.* de Sublim. Sect. 19.

3 Εἴ πη καὶ ἄλλο &c.] Aliam lectionem, teſte Stephano, adfert Camerarius:— καὶ ἄλλοι μένοιεν τῶν πολεμίων. quæ recta ſi eſſe debeat, etiam μάχοιτο mutandum in μάχοιντο. Sed malim vulgatam ſcripturam retinere, & ſubaudire μέρος, τάγμα, vel σίφος. Quanquam Stephanus aut ex his unum aliquod, aut aliud neutrius generis nomen, ſimilem ſignificationem habens, non relictum eſſe ſubaudiendum, ſed potiùs omiſſum, putat.

4 Κρατουμένων· μένον δὲ &c.] Hæc eſt MSti Bodl. ſcriptura; niſi quod exhibeat —πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. At rectiùs, opinor, tollas articulum τό: quòd ſi retineas, ſubaudiendum erit τάγμα, σίφος, aut aliud his adfine nomen. Libri hactenus vulgati——κρατουμένων· τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ, κρατούντων·

δ' ὐδαμῦ ὐδὲν ἔτι ἠδύναλο καλιδεῖν, πλὴν τῶν Αἰγυπλίων. Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠπορῆνλο, κύκλῳ πάνλοθεν ποιησάμενοι, ὥσε ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηνλο· καὶ ἐποίεν μὲν ὐδὲν ἔτι, ἔπαρχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

Αγασθεὶς δὲ ὁ Κῦρος αὐτὲς, καὶ οἰκλείρων ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὄνλες ἀπόλοινλο, ἀνεχώρισέ τε πάνλας τὲς περιμαχομένες, καὶ μάχεσθαι ὐδένα ἔτι εἴα. Πέμπει δὲ πρὸς αὐτὲς κήρυκα, ἐρωλῶν πότερα βέλονλαι ἀπολέσθαι [1] πάνλες ὑπὲρ τῶν προδεδωκότων αὐτές, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκῦνλες εἶναι. Οἱ δ' ἀπεκρίναλο, Πῶς δ' ἂν ἡμεῖς σωθείημεν, ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκῦνλες εἶναι; Ο δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, Οτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνες καὶ μένονλας καὶ μάχεσθαι θέλονλας. Αλλὰ τἐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπλιοι, τί καλὸν ἂν ποιῦνλες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τῦτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε Συμμάχων μηδένα προδόνλες σωθείηλε, τά τε

ampliùs aliam, quæ ſubſiſteret, partem conſpicere poterat, præter Ægyptios. Hi cùm ſummas in anguſtias adducti conſilii planè inopes eſſent, undique facto circulo, ut arma conſpicerentur, ſubter clypeos conſederunt: & faciebant *illi* quidem nihil ampliùs, multa verò graviáque perpetiebantur.

Cyrus eos admiratus, & præ miſericordiâ dolens viros fortes interire, omnes, qui undique *adversùs eos* dimicabant, pedem referre juſſit, nec ulli ampliùs ut *in eos* pugnaret conceſſit. Miſſo etiam caduceatore, interrogavit eos, utrùm omnes interire vellent propter eos, à quibus proditi fuiſſent, an ſervari *bonâ* cum exiſtimatione, viros *ſe* eſſe fortes. *Ad hæc* illi reſponderunt, Quo pacto poſſimus eſſe ſalvi cum exiſtimatione *bonâ*, viros nos fortes eſſe? Et Cyrus iterum, Quia nos, ait, vos ſolos conſpicimus, qui & ſubſiſtant, & dimicare velint. Quid vero deinceps, aiunt Ægyptii, rectè etiam agendo ſervari poſſimus? Ad hoc rursùm Cyrus, Si nemine, inquit, ſociorum prodito, ſalutem conſequamini, arma

των· κρατυμένων &c. Iſta verba τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτῦ, κρατύντων, manum interpolatoris ſapiunt, qui claris lucem adferre vellet. Cui enim jam dubium eſſe poterat, utri fugerent, utri vincerent? Ubi autem poſteriore loco legitur κρατυμένων, quin μένον legi debeat, nemo dubitaverit, qui meminerit, ὅτι ἔδοξε τῷ Κύρῳ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι εἴ πη καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων, καὶ μάχοιτο. *Gabrielius* quoque & *Philelphus* μένον in vetuſtis eorum exemplaribus invenerunt. *Muretus* denique, ſive conjecturâ, ſive veteris alicujus, ab eo non memorati, exemplaris auctoritate fretus, totum hunc locum ſic emendandum vidit. Huic verò de iis, quæ ſtatim ſequuntur, refingendis in hunc modum, Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἀπορῦντο, κυκλοποιησάμενοι, ὥστε πάντοθεν ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ &c. non adſentior. Fatendum tamen eſt, iſti quoque mutationi nonnihil favere MStum Bodl. qui dat ——— ἀπορῦντο, πάντοθεν κυκλοποιησάμενοι.

1 Πάντες ὑπὲρ] Ità reſtituimus admonitu exemplaris *Gabrielio* viſi: adſtipulantibus Stephano, Mureto, & Philelpho. Priùs erat, πάντες ὑπὸ τῶν &c.

ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε γενόμενοι τοῖς αἱρεμένοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν ἀπολέσαι. Ακούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ην δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Απεκρίναλο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν. Επηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπλιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν ὑμῖν δοίην πλείονα ἢ νῦν ἐλαμβάνεΐε, ὅσον ἂν χρόνου πόλεμος ἦ· εἰρήνης δὲ γενομένης, τῷ βυλομένῳ ὑμῶν μένειν παρ' ἐμοὶ χώραν τε δώσω καὶ πόλεις καὶ γυναῖκας καὶ οἰκέτας. Ακούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπλιοι, τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον ζυσραλεύειν, ἀφελεῖν ζφίσιν ἐδεήθησαν· (1 τούτῳ γὰρ μόνῳ ζυγγιγνώσκεσθαι ἔφασαν) τὰ δ' ἄλλα ζυνομολογήσαντες, ἔδοσαν πίσιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπλιοί τε οἱ καλαμείναντες τότε, ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένουσι· Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισσάν τε καὶ Κυλλήνην, παρὰ 2 Κύμην,

cùm nobis tradideritis, & eorum amplexi fueritis amicitiam, qui vos conſervare malunt, cùm liceat interimere. His illi auditis, rursùm interrogant; Si tuam amplexi fuerimus amicitiam, quas ad res uti nobis voles? Beneficia, reſpondit Cyrus, conferre & viciſſim accipere *volo*. Quærebant iterum Ægyptii, Quæ beneficia? Ad hoc Cyrus, Stipendium vobis, ait, illo majus dedero, quod nunc accipitis, quamdiu bellum geretur: pace verò factâ, cuicunque veſtrûm mecum manere libuerit, ei & agros, & oppida, & uxores, & famulos donabo. His auditis oraverunt Ægyptii, *hoc unum* exciperetur, nè adversùs Crœſum cum eo militarent: (quippe quòd illi ſoli ſe ignoſcere dicerent) de cæteris iis *cum Cyro* convenit, credérúntque *adeò* & acceperunt fidem. Et qui tunc manſerunt Ægyptii, nunc quoque regis in fide permanent: deditque Cyrus eis urbes in regione ſuperiori, quæ hâc etiam tempeſtate urbes Ægyptiorum adpellantur, & Lariſſam & Cyllenem, propter Cymen,

1 Τούτῳ γὰρ μόνῳ &c.] Ità libri ad hunc diem editi; nec aliter MS. Bodl. niſi quòd vitiosè repræſentet γιγνώσκεσθαι pro συγγιγνώσκεσθαι. *Muretus*, abdicatâ receptâ hactenus ſcripturâ, legendum cenſet, τοῦτο γὰρ μόνον συγγιγνώσκειτε ἔφασαν, *Hujus unius, inquiebant, rei nobis gratiam facite, hanc veniam date.* Nec prorsùs improbanda nobis eſt hæc interpretatio: ſecundùm quam τούτῳ μόνῳ, vel τοῦτο μόνον ex mente *Mureti*, ad *rem*, non ad *perſonam*, referuntur. Nolim tamen συγγιγνώσκεσθαι in συγγιγνώσκειν mutatum; cùm in præcedentibus Ægyptii Cyrum ſolum per internuntios adloquuntur, Ακούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ην δὶ γιγνώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Sed *Philelphus* etiam & *Gabrielius* hunc locum ità acceperunt, quaſi hoc modo legiſſent: prior vertit, *hanc unam veniam ſibi dari poſtulârunt*: hic, *hanc madò veniam* &c. Ad verbum magìs interpreteris: *in hoc enim ſolo ſibi veniam dari dixerunt*, i. e. *in hâc unâ re.*

2 Κύμην] *Gabrielius*, *Cymam*; cùm debuiſſet, *Cymen.* Verùm graviùs in hoc vertendo nomine tum Xenophontis cæteri omnes, tum Strabonis, Herodoti, aliorúmque interpretes hallucinati ſunt; cùm id paſſim vertant *Cuma.* Hos meritò caſtigat Laur. Theod. Gronovius *Marmor. Baſ.* c. 24. Stephanus Byz. Κύμη, πόλις Αἰολίδος

πλησίον θαλάσσης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ' ἐκείνων ἔχουσι. Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κῦρος, ἤδη σκοταῖος ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυριβάροις.

Ἐν δὲ τῇ μάχῃ τῶν μὲν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι εὐδοκίμησαν, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι· ὥστε καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις, ἣν τότε Κῦρος τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα· ὥστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. Αἱ μέντοι κάμηλοι ἐφόβουν μόνον τοὺς ἵππους, οὐ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοί γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων· οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμον μὲν ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τρέφειν οὐδεὶς ἐθέλει καλὸς κἀγαθὸς κάμηλον ὡς ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελέτην ὡς πολεμήσων ἀπὸ τούτων. Οὕτω δὲ ἀπολαβοῦσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα, ἐν τοῖς σκευοφόροις διάγουσι. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κῦρον, δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

haud procul à mari quas etiam nunc illorum posteri possident. His rebus confectis, Cyrus jam sub ipsas noctis tenebras reversus, Thyribaris castra locavit

In hoc autem prælio soli ex hostibus Ægyptii gloriam consequuti sunt, & ex iis qui cum Cyro erant, equestres Persarum copiæ visæ sunt esse præstantissimæ : adeò ut illa nunc etiam armatura duret, quâ tunc equites à Cyro instructi fuêre. Prætereà currus illi falcati vehementer erant comprobati : adeò ut hoc etiam tempore bellicum illud curruum genus apud quemque *Persarum* regem vigeat. At cameli equis terrori duntaxat fuerunt : neque verò ipsis insidentes ex equitibus quenquam interemerunt, neque ii ab equitibus occisi erant : nullus enim *ad eos* equus propiùs accedebat. Idque *tum* quidem utile esse visum est ; sed nemo tamen virorum fortium & egregiorum vel alere camelum vult, ut eo vehatur ; vel ad pugnandum ex his semet exercere. Itaque receptâ formâ suâ *cultúque pristino*, inter impedimenta *jam* degunt. Et Cyri quidem milites, ubi cœnâssent & excubias constituissent, utì par erat, quieti se dederunt.

δες πρὸ τῆς Λίσβου, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνες &c. Mela de *Æolide*, lib. 1. c. 18. *Primam urbium à Myrino conditore Myrinam vocant : sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reversus ex Græcia : Cymen nominavit, pulsis qui habitârant, dux Amazonum Cyme.* Plin. H. N. l. 5. c. 30. de eâdem regione loquens, conjungit itidem *Larissam, Cymen, Myrinam.* Lege & Herodot. lib. 1. c. 149. Strab. l. 13. p. 923. Liv. lib. 37. c. 11. Vellei. lib. 1. c. 4.

[1] Κροῖσος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε ζὺν τῷ στρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα φῦλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἐπ' οἶκον ὁδὸς ἕκαστος ἀπεχώρει. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἦγεν ὁ Κῦρος. [2] Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. Ταῦτα δὲ ποιῶν καλὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκοῦντα εἶναι τῶν Σαρδιανῶν ἐρύματα, τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσας. Ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δεδογμένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς φρουρῶν, καὶ καταμεμαθηκὼς καὶ κατάβασιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν. Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦτο δῆλον ὅτι εἶχε τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφευγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ὅπη ἠδύναντο ἕκαστος. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῆγε εἰς τὴν πόλιν, καὶ παρήγγειλεν ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖσος καταπεκλεισμένος ἐν τοῖς βασιλείοις, Κῦρον ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τοῦτον μὲν Κροίσου φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην ἄκραν, ὡς εἶδε τοὺς μὲν Πέρσας φυλάττοντας τὴν ἄκραν ὥσπερ ἔδει, [3] τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα, (κατατεθραμμένοι γὰρ ἁρπα-

At Crœſus ſtatim Sardes cum exercitu profugit: cæteræ nationes, quàm remotiſſimè quiſque poterat, initâ domum quæ duceret viâ, nocte eâ diſcedebant. Cùm autem illuxiſſet, Cyrus confeſtim Sardes versùs *ſuos* duxit. Atque ubi ad Sardium mœnia pervenit, & machinas erexit quaſi facturus in muros impetum, & ſcalas paravit. Ea dum faceret, ut in munitiones Sardianorum, quâ parte maximè præruptæ videbantur, ſequenti nocte Chaldæi ac Perſæ adſcenderent, effecit. His ductor erat Perſa quidam, qui cujuſdam ex arcis cuſtodibus præſidiariis ſervus fuerat, & deſcenſum ad flumen & adſcenſum itidem didicerat. Cùm cognitum eſſet arcem eſſe occupatam, Lydi omnes à muris diffugerunt quò quiſque poterat. Cyrus primâ luce oppidum ingreſſus eſt, & nè quis ſeſe ex loco moveret, edixit. Crœſus autem, ſeipſo in regiâ incluſo, Cyrum inclamabat: at Cyrus Crœſum qui cuſtodirent reliquit: ipſéque ad arcem occupatam profectus, cum Perſas arcem, ut oportebat, cuſtodire videret, Chaldæorum verò arma ſola *conſpiceret*, (quòd illi ad di-

1 Κροῖσος μέντοι &c.] Vide ſis *Herodot.* lib. 1. c. 77.

2 Ὡς δ' ἐγένετο] Leunclavius & Alius, (quem exemplar illius, vitiis imitabile, ſolet decipere) exhibent, ὁ δ' ἐγένετο &c. re ipſâ reclamante, invitiſque adeò cæteris libris, quos vidi, omnibus.

3 Τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων &c.] *Muretus* hæc verba ſic vertenda cenſet, *Chaldæorum autem tentoria deſerta.* Vult enim ὅπλα dici non *arma* tantùm, ſed eum quoque locum, in quo milites tendunt, in quo conſiſtunt interquieſcendi causâ. Hanc vocis iſtius interpretationem locis aliquot adductis, in quibus ὅπλα θέσθαι dicuntur milites, cùm locum ſibi ſumunt, ubi conſiſtant, confirmare

σόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπιέναι ἐκ τῆ στρατεύματος τάχιστα. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἀνασχοίμην πλεονεκτοῦντας ὁρῶν τοὺς ἀτακτοῦντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι παρεσκευαζόμην ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς ἐμοὶ συστρατευομένους πᾶσι Χαλδαίοις μακαριστοὺς ποιῆσαι· νῦν δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἢν τις καὶ ἀπιοῦσιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχῃ. Ακούσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε καὶ ἱκέτευον παῦσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ο δὲ εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δέοιτο· Αλλ' εἴ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, ἀπόδοτε πάντα ὅσα ἐλάβετε τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄκραν. Ηὐ γὰρ αἴσθονται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὔτακτοι γενόμενοι, πάντα μοι καλῶς ἕξει. Οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι ὅτως ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα χρήματα· ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς ἑαυτῆ ὅπου ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον εἶναι τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

ripienda ex ædibus bona excurriſſent) mox præfectos eorum convocavit, eiſque ut ab exercitu quamprimùm diſcederent, præcepit. Non enim, ait, tolerare poſſim, ut qui ordines deſerunt, majoribus quàm alii commodis potiantur. Et vos quidem, ait, certò ſcire volo, in hoc me fuiſſe, ut vos qui ſigna mea ſequimini, tales efficerem, quos univerſi Chaldæi felices prædicarent: verùm jam vobis minimè mirum videatur, ſi quis vobis hinc etiam diſcedentibus viribus potior occurrat. Hæc Chaldæi cùm audîſſent, metu perculſi orabant ut iraſci deſineret; aiebántque ſe res opéſque omnes velle reſtituere. Ille his ſibi non opus eſſe dixit: Sed ſi me vultis, ait, ab indignatione deſiſtere, date omnia, quæcunque cepiſtis, illis qui arcis in cuſtodiâ manſêre. Nam ſi milites cæteri animadvertent, eos qui ordines ſervârunt, majora conſequi commoda, præclarè ſe meæ res habebunt. Itaque Chaldæi ſic, utì Cyrus edixerat, fecerunt; & qui obedienter ſeſe geſſerant, magnam rerum opúmque variarum copiam conſequuti ſunt: Cyrus autem, cùm caſtra pro militibus ſuis metatus eſſet eo urbis loco, qui maximè opportunus ei videbatur, *eos* in armis manere ac prandere juſſit.

confirmare nititur. Quæ vero adducit loca, extant *ἀναβ.* lib. 4. p. 190, 192. & paſſim alibi. Quibus, ſi libet, addas licet quæ occurrunt apud *Dionyſ. Halic.* Antiq. Rom. lib. 3. c. 57. lib. 9. c. 23. & ſæpè alibi. Nec quiſquam, opinor, negaverit τὰ ὅπλα τίθεσθαι pro στρατοπεδεύεσθαι apud Hiſtoricos Græcos paſſim uſurpari. At quâ ratione hinc effici poſſit, ὅπλα per ſe poſita pro *tentoriis* accipi debere, haud equidem video. Quàm rectè igitur vocem iſtam ſic expoſuit *Muretus*, aliorum ſit judicium.

1 Τῆς πόλεως &c.] Ità rectè Stephanus edidit. Vulgò ſcribitur, ——— τῆς πόλεως μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, παρήγγειλεν ἀριστοποιεῖσθαι. Sed & Leunclavius vidit eo

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τοῦτο γὰρ ἡ τύχη σοι ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοὶ, προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπείπερ ἄνθρωποι ἐσμὲν ἀμφότεροι. Ἀτὰρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [1] ἆρ' ἄν τι μοι ἐθελήσαις συμβουλεῦσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀγαθόν τι σοι εὑρεῖν, τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν καὶ ἐμοὶ γενέσθαι. Ἄκουσον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε. ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν [2] τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μετὰ Βαβυλῶνα, [3] ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας. Γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι εἰ μή τινα καρπὸν λήψονται

His perfectis, Crœsum ad ſe adduci præcepit. Et Crœsus ubi Cyrum vidit, Salve, inquit, domine: hoc enim *nomine* tibi ut deinceps fruaris tribuit fortuna; mihi, ut *eo te* adpellem. *Salve* tu quoque, ait, Crœse; quandoquidem homines ambo ſumus. Verùm, Crœse, inquit, velíſne mihi conſilium dare? Etiam, Cyre, inquit, aliquid boni tibi reperire velim: nam idem abitrarer etiam mihi fructuoſum fore. Audi ergo, Crœse, inquit: quia video milites multis laboribus perfunctos, multíſque verſatos in periculis, nunc etiam putare ſe urbe *totius* Aſiæ, poſt Babylonem, opulentiſſimâ potitos; æquum judico, ut aliquid utilitatis ad eos perveniat. Nam futurum intelligo, ut niſi quem laborum ſuorum fructum percipiant,

quo repoſuimus modo rectiùs ſcribi; mutatâ ſcil. diſtinctione & copulâ καὶ adjectâ, quam, teſte Leunclavio, Budenſis etiam liber habet.

1 Ἆρ' ἄν τι &c.] Lege *Herodot.* lib. 1. c. 88. & ſeq.

2 Τὴν πλουσιωτάτην &c.] Cyrus reconditis iis potiri jam incipit theſauris, quos Deus per Prophetam *Iſaiam*, c. xlv. v. 3. ei ſe daturam olim promiſerat. Alterâ ſcilicet ex opulentiſſimis, quotquot uſquam gentium fuerunt id ætatis, urbibus expugnatâ, mox alteram, ſomno vinóque ſepultam, pari invaſurus eſt ſucceſſu. *Herodot.* l. 1. c. 29. Σάρδις ἀκμάζουσαι πλούτῳ. *Strabo* lib. 13. T. 2. p. 928. Αἱ δὲ Σάρδεις πόλις ἐστὶ μεγάλη &c. & eod. lib. p. 930, 931. *Plin.* H. N. lib. 5. c. 29. *Celebratur* (Lydia) *maxime Sardibus in latere Tmoli montis.* Vide *Polyæn.* lib. 7. c. 6. Accidit autem hæc Sardium expugnatio an. M. 3456. P. J. 4166. ante æram Chriſt. 548.

3 Ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς &c.] Ità MS. Bodl. & edit. *Leuncl. Ald. Eton.* aliæque. Eandem lectionem *Philelphus* in ſuo etiam libro invenit. *Gabrielius* ex ſuis exemplaribus hanc ſcripturam adfert——— ὠφεληθῆναι. γινώσκω γὰρ &c. quam ſecutus eſt Stephanus. Miror tamen hunc de omiſſis vocibus iſtis, τοὺς στρατιώτας, contra plurium librorum fidem, nè unum quidem addidiſſe verbum. *Mureto* quoque vulgata diſplicet ſcriptura; atque adeò pro τοὺς, ſcribendum αὐτοὺς, & vocem στρατιώτας delendam cenſet. Utcunque verò vocum iſtarum, τοὺς στρατιώτας, ingrata videatur repetitio, eas tamen temerè ſublatas nolim. Rectè enim Cl. *Hombergius* ad Joh. 5. 36. notat, Auctores ejuſmodi repetitione uti, cùm perſona vel res, de quâ loquuntur, per interjectionem plurium commatum, remotior eſt; quo caſu, plerumque ſolemus verbum αὐτὸς vel pronomen aliud demonſtrativum adhibere ad indicandam rem, de quâ loquimur. Ælii. V. H. l. 8. c. 9. Ἀρχέλαον ——— Κρατεύας ——— ἀπέκτεινε τὸν ἐραστὴν, ὁ Κρατεύας Ἀρχέλαον. Idem. l. 9. c. 4. ἐζηλοτύπησε δὲ Πολυχράτης ὅτι τὸν Σμερδίην ——— καὶ ἀπέκειρε τὸν παῖδα ὁ Πολυκράτης. Vide etiam l. 10. c. 22.

τῶν πόνων, ἃ δυνήσομαι αὐτὰς πολὺν χρόνον πειθομένας ἔχειν. Διαρπάσαι μὲν ἔν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν ἐ βέλομαι· τήν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἅμα διαφθαρῆναι, ἔν τε τῇ ἁρπαγῇ εὖ οἶδ' ὅτι οἱ [1] πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν. Ακούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Αλλ' ἐμὲ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς ἃς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐθέλω, ὅτι διαπέπραγμαι παρὰ σοῦ μὴ ποιῆσαι ἁρπαγὴν, μηδὲ ἐᾶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖκας· ὑπεχόμην δέ σοι αὐτὶ τούτων ἢ μὴν παρ' ἐκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν ὅ, τι καλὸν κἀγαθόν ἐστιν ἐν Σάρδεσιν. Ην γὰρ ταῦτα ἀκούσωσιν, [2] οἶδ' ὅτι ἄξουσι πᾶν ὅ, τι ἐστὶν ἐνθάδε καλοῦ κτῆμα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὁμοίως εἰς νέωλα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσαι. Ην δὲ διαρπάσῃς, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἃς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται. [3] Εξεσι δέ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἔτι καὶ περὶ τῆς ἁρπαγῆς βουλεύσασθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς πέμπε, καὶ παραλαμβανέτωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ

dicto eos audientes diu non ſim habiturus. Sed urbem tamen eis diripiendam concedere non eſt animus: nam & urbs, meâ ſententiâ, prorsùs interiret, & in direptione plurimum utilitatis caperent, qui maximè ſunt improbi. Quæ ubi Crœſus audîſſet, Me verò dicere ſinito Lydis, ait, quibus ego voluero, impetrâſſe me abs te, nè direptio fiat, néve permittatur ut liberi & conjuges ab eorum conſpectu abſtrahantur: próque hoc tibi pollicitum eſſe, futurum omnino, ut Lydi tibi libentes offerant, quidquid Sardibus pulchrum & præclarum ſit. Nam ſi hæc audierint, adlaturos ſcio quidquid pulchræ rei vir aut mulier hìc habuerit: itidémque alterum in annum multis ac pulchris rebus iterum urbs tibi referta erit. Quòd ſi *eam* diripueris, etiam artificia tibi, quæ bonorum fontes eſſe perhibent, perierint. Prætereà licet tibi, poſtquam hæc intuitus ſis, *huc* etiam redire déque direptione conſultare. Primùm autem, inquit, ad meos theſauros mittito, atque *hos* à cuſtodibus meis

1 Οἱ πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν] MS. Bodl. οἱ πονηρότατοι. Sed poſitivum & ſuperlativum pro ſe invicem uſurpari docent paſſim Grammatici. Confer. Matt. xxii. 36. ubi fruſtra ſunt *Maldonatus*, & *Vorſtius* Philol. Sacr. par. 2. p. 3. & ſeq. qui μεγάλη, pro μιγίστη, per Hebraïſmum poni putant. Sententiam verò ipſam illuſtrant hæc verba *Demoſthenis*: Ιταμὸν γὰρ ἡ πονηρία, καὶ τολμηρὸν, καὶ πλεονεκτικόν. καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκαγαθία ἡσύχιον, καὶ ὀκνηρὸν, καὶ βραδὺ, καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι, Orat. pri. in *Ariſtogeit.* p. 831, 832. edit. Francf.

2 Οἶδ' ὅτι ἄξουσι] Vulgò. ἤξουσι. Quo modo cùm parum commodè ſcribi videret Stephanus, adjiciendum φέροντες vel ἄγοντες, vel utrumque putabat. Mihi verò mutatione unius literæ rectiùs huic loco conſuli poſſe viſum eſt. Nec aliter reſtituendum ante nos monuerunt Leunclavius & Muretus.

3 Εξεσι δέ σοι] In MSto Bodl. reperitur, Εξέσαι &c. quod reponendum, delendúmque ἐλθόντι, quod mox ſequitur, cenſet *Muretus*. Sed nobis haud ità diſplicet vulgata lectio, ut eam contra aliorum librorum fidem immutaremus.

τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα ἔτω ξυνήνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος.

Τάδε δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Χροῖσε, λέξον, πῶς ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τοῦ [1] ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου· ξοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάνυ τεθεραπεῦσθαι ὁ Ἀπόλλων, καὶ σὲ πάντα ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Εὐχοίμην δ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔτως ἔχειν· νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων [2] προσηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρος, δίδασκε· πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις. Ὅτι πρῶτον μέν, ἔφη, ἀμελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεὸν εἴ τι ἐδεόμην, [3] ἀπεπειρώμην αὐτοῦ εἰ δύναιτο ἀληθεύειν. Τοῦτο δὲ μὴ ὅτι ὁ θεὸς, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. [4] Ἐπεὶ μέντοι ἔγνων καὶ μάλα ἄτοπα ἐμοῦ ποιοῦντος, καὶ πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος, ἔτω δὴ πέμπω περὶ παίδων. Ὁ δέ μοι τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ' ἐγὼ [5] πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα χρυσᾶ, πολλὰ δ' ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ θύων, ἐξιλασάμην πολὺ αὐτὸν, ὡς ἐδόκουν,

tui cuſtodes accipiant. Et hæc quidem omnia ſic fieri cenſuit oportere Cyrus, utì Crœſus dixerat:

At iſta mihi, Crœſe, inquit, omnino memorato, quonam evaſerint, quæ Delphico *tibi* ſunt oraculo prodita; nam fertur *is* Apollo admodùm abs te cultus, téque *fertur* omnia ſic agere, ut illi obtemperes. Vellem, inquit, Cyre, ſic comparatæ res eſſent: nunc verò eum me Apollini exhibui, qui contraria omnia ſtatim ab initio facerem. Quomodo verò? ait Cyrus, edoce: nam valdè *quidem* mira refers. Primùm, ait, poſthabitâ curâ interrogandi deum ſi quâ re mihi opus eſſet, periculum feci, an vera reſpondere poſſet. At non ſolùm deus, inquit, ſed homines etiam honeſti ac boni, cùm fidem non haberi ſibi animadvertunt, haud amant diffidentes. Cùm verò animadverterem abſurdè admodùm me agere, ac procul Delphis abeſſem, mitto de liberis interrogatum. Ille mihi primùm nè reſpondit quidem: ubi verò miſſis multis donariis aureis, argenteis etiam multis, permultíſque cæſis hoſtiis, tandem eum aliquando placavi, utì *quidem* ipſe arbitrabar,

1 Εν Δελφοῖς] *Delphi*, oppidum nobiliſſimum Phocidis, templo (quod Agamedes & Trophonius exædificaviſſe traduntur Ciceroni *Tuſc. diſp.* lib. 1. c. 47.) & oraculis celeberrimum. De ſitu urbis & primâ templi ſtructurâ vide *Pauſan.* in Phocicis p. 618, 619. Phœbum à Conſtantino tandem M. ex adyto ſeo extractum fuiſſe, tripode Conſtantinopolin lato, tradit *Socrates* Hiſtor. Eccleſ. lib. 1. c. 16.

2 Προσηνέχθην τῷ &c.] Elegans loquendi genus eſt προσφέρεσθαί τινι, pro *verſari cum aliquo* & *ſe* ποιόν τινα *ei præbere.* Vide Heb. xii. 7. ubi phraſeos hujuſce vis pleroſque latuit interpretes.

3 Απεπειρώμην αὐτοῦ &c.] Lege *Herodot.* lib. 1. c. 47. & 48.

4 Επεὶ μέντοι ἔγνων] Ità reſcripſimus ex conſentientibus Stephani & Leunclavii conjecturis. Priùs legebatur ἔγνω.

5 Πολλὰ μὲν &c.] Vide ſis *Herodot.* lib. 1. c. 50, 51. & de Crœſi filiis c. 43. 85. necnon *A. Gell.* lib. 5. c. 9.

τότε δή μοι ἀποκρίνεσθαι ἐρωτῶντι τί ἄν μοι ποιήσαντι παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἔσοιντο. Καὶ ἐγένοντο μὲν, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐψεύσατο) γενόμενοι δὲ οὐδὲν ὤνησαν. Ο μὲν γὰρ, κωφὸς ὢν διατελεῖ· ὁ δὲ, ἄρις γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τοῦ βίου ἀπώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τοὺς παῖδας ζυμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι. ὁ δέ μοι ἀπεκρίνατο, [1] ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ, ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ. [2] Ἐγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν ἤσθην· ἐνόμιζον γὰρ τό γε ῥᾴδιόν μοι αὐτὸν προσάξαντα, τὴν εὐδαιμονίαν δι-δόναι. Αλλους μὲν γὰρ γινώσκειν τοὺς μὲν οἷόν τ' εἶναι, τοὺς δ' οὔ· ἑαυτὸν δὲ ὅστις ἐστὶ, πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐδὲν ἐνεκάλουν μετὰ τὸν τῶν παιδῶν θάνατον ταῖς τύχαις. Επειδὴ δὲ ἀνεπείσθην ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἦλθον. [3] ἐσώθην μέντοι οὐδὲν κακὸν λαβών. Οὐκ αἰτιῶμαι δὲ οὐδὲ τάδε τὸν θεόν. Επεὶ γὰρ ἔγνων ἐμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι ἀσφαλῶς ζὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ζὺν ἐμοί·

tunc mihi quærenti quid faciendum eſſet, ut liberi mihi naſcerentur: reſpondit ille, habiturum me liberos. Ac nati quidem mihi ſunt, (quippe nec in hoc mentitus eſt) ſed nati nulli uſui fuêre. Nam aliter *eorum* mutus manſit; aliter, qui præſtantiſſimus extitit, in ipſo ætatis flore periit. Cùm his liberorum calamitatibus premerer, iterum mitto, deúmque interrogo, quid à me fieri oporteret, ut id quod eſſet vitæ reliquum exigere feliciſſimè poſſem: reſpondit ille mihi, SI TE NOSCAS, CROESE, VITAM FELICITER TRANSIBIS. Hoc audito oraculo, gaviſus ſum: arbitrabar enim eum felicitatem mihi tribuere, rem facillimam imperando. Nam alios partim cognoſci poſſe, partim non: quis verò ſit ipſemet, quemlibet hominem ſcire putabam. Omníque adeò deinceps tempore, quamdiu quietem colui, nihil erat poſt mortem filii, quamobrem caſus fortuitos culparem. Verùm poſteaquam ab Ayſſrio ſum perſuaſus, ut expeditionem adversùs vos ſuſciperem, omnis generis adii pericula; nec ullo tamen accepto malo ſervatus ſum. Ac nè de his quidem deum incuſo. Nam ubi me ad pugnandum adversùs vos idoneum non eſſe animadverti, tutò, dei ope, tum ipſe tum mei *mecum*

1 ΣΑΥΤΟΝ &c.] Vim præcepti iſtius, γνῶθι σεαυτὸν, in hunc modum interpretatur Cicero *Tuſc. diſp.* lib. 1. c. 12. *Noſce animum tuum*, h. e. explora & conſidera tuam imbecillitatem. Vide porrò, ſi tanti ſit, quæ de eodem præcepto congeſſit *Stobæus* ſerm. 21.

2 Ἐγὼ δὲ ἀκούσας &c.] Legitur etiam ἐπεὶ δὲ ἀκούσας, vel ἐπεὶ δὲ ἤκουσα. Sed Stephanum omnino ſequendum duxi; qui pro lectionibus iſtis, ex vet. exempl. auctoritate ſubſtituit, ἐγὼ δὲ ἀκούσας. Eandem lectionem ex vetuſtis ſuis exemplaribus adfert *Gabrielius*.

3 Εσώθην μέντοι &c.] Lege, ſi placet, *Diodor. Sic.* lib. 13. p. 151.

Νῦν δ' αὖ πάλιν ὑπό τε πλούτου τῆ παρόντι διαθρυπτόμενον, καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων μου προσάτην γενέσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ὧν ἐδίδοσάν μοι, καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, οἵ με κολακεύοντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο, καὶ μέγιστον ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιούτων δὴ λόγων ἀναφυσώμενον, ὡς εἴλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προσάτην τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν σφαληγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν μέγιστον γενέσθαι· ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτὸν, ὅτι ζοι ἀνίποτε μεῖν ἱκανὸς ᾤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι· τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. Ταῦτ' οὖν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, γινώσκω μὲν ἐμαυτόν· ζῦ δ' ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν τὸν Ἀπόλλω, ὡς εὐδαίμων ἔσομαι γινώσκων ἐμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄριστ' ἂν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύνασαι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βουλήν μοι δὸς περὶ τούτου, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ ζου ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν,

evaſimus. Sed rursùm nunc deliciis opulentiæ præſentis diffluens, & ob eorum preces qui me rogabant ut eis præeſſem, & ob illa munera quæ mihi donabant, & illorum hominum operâ, qui mihi adſentando futurum dicebant ut omnes mihi parerent, & *omnium ego* mortalium maximus evaderem, modò cum imperio eſſe vellem; ejuſmodi *inquam* verbis inflatus, ubi reges omnes undique belli me præſidem legerunt, ſuſcepi munus imperatorium, quaſi eſſem is, qui maximus evadere poſſem; meipſum certè ignorans, qui bello adversùs te gerendo parem me tibi arbitrarer, primùm ex diis genito, deinde regibus orto, atque etiam à puero ad virtutem exercitato: at ex majoribus meis eum, qui primus regno potitus eſt, audio ſimul & regnum & libertatem eſſe conſequutum. Hæc ergo cùm ignoraverim, meritò, inquit, pœnam ſubeo. Nunc autem, Cyre, inquit, meipſum noſco: an tu verò adhuc veracem Apollinem exiſtimas, qui beatum me fore dixit, ſi meipſum nôſſem? Te autem propterea interrogo, quòd optimè conjecturam mihi de hoc facturus in præſentiâ videris: potes enim id facere. Et Cyrus, Da verò mihi, inquit, de hoc conſilium, Crœſe: nam ego mecum in animo conſiderans felicitatem tuam priſtinam,

1 Τῶν δὲ ἐμῶν &c.] An. M. 3286. J. P. 3996. ante ær. Chriſt. 718. ab Heraclidis Lydorum regnum ad Crœſi genus, qui vocabantur Mermnadæ, tranſlatum eſt. Gygem, (cujus adnepos erat Crœſus) Candaulis Heraclidarum noviſſimi ſatellitem, vitam ſimul & regnum huic eripuiſſe tradit *Herodotus* lib. 1. c. 7. & ſeq. Et regiarum pecudum paſtorem fuiſſe Gygem in lib. 2. de *Repub.* haud longè ab initio affirmat *Plato*.

οἰκτείρω τέ σε, καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν, ἣν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας, (ἀκέω γάρ σοι εἶναι) καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς θεράποντας, [1] καὶ τράπεζαν σὺν οἵᾳ περ ἐζῆτε· μάχας δέ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἔτι βουλεύου ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσῃς ἃ σὺ λέγεις, ὅτι ἢν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτήν, καὶ ἐγὼ συνεγίνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, [2] Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὦ Κῦρε· ἐκείνη μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ τὸ ἴσον μετεῖχε· φροντίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσται, καὶ πολέμου καὶ μάχης ἐ μετῆν αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ καταστρεύζειν, ὥστερ ἐγὼ ἂν ἐφίλουν μάλις' ἀνθρώπων· ὥστε τῷ Ἀπόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χαριστήρια ὀφειλήσειν. Ἀκέσας δὲ ὁ Κῦρος τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν· [3] ἤγετο δὲ τοῦτο ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτ' ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομί-

misericordiâ moveor erga te, conjugémque tibi jam habere permitto, quam habuisti; & filias, (audio enim esse tibi *quasdam*) & amicos, & famulos, & mensam, quali *hactenus* estis usi: pugnas autem & bella tibi adimo. Ergo, ait Crœsus, nihil tu profectò amplius deliberes, quid mihi de meâ felicitate respondeas: etenim ipse jam tibi dico, si hæc, quæ *nunc ais*, feceris, fore ut quam alii vitam beatissimam ducere solent, etiam me adsentiente, hanc modò consequutus agam. Et Cyrus, Quis, ait, beatæ istius vitæ compos est? Uxor mea, inquit, Cyre: nam illi mecum pars æqua bonorum, & mollitiarum, & gaudiorum fuit; curarum verò quo pacto hæc contingerent, & belli & pugnæ nihil mecum ei commune fuit. Ac tu quoque me talem efficere velle videris, qualem ego illam quàm *omnium* hominum maximè diligebam; adeò ut Apollini *etiam* alia munera, quibus me gratum ei præbeam, mox debere mihi videar. His Crœsi verbis auditis, Cyrus *in eo* tranquillitatem animi est admiratus: deinceps *ille*, quocunque Cyrus proficisceretur, *unà* ducebatur; sive adeò propterea quòd eum ad aliquam rem utilem esse puta-

1 Καὶ τράπεζαν] Hoc vocabulo victus significatur etiam Act. vi. 2.

2 Τίς δὴ ὁ &c.] Ità libri, quos vidi, omnes. *Gabrielius* in suis invenit exemplaribus, Τίς δ' ἂν ἔχων ——— & mox, Ἐκείνη γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν &c. quas lectiones probat Stephanus.

3 Ἤγετο δὲ &c.] Sapientis hoc imperatoris consilium memoratur etiam in *Valesii* excerptis ex *Diodor.* p. 241. & ex *Nic. Damasc.* p. 454. & 462.

ζων αὐτὸν εἶναι, εἴτε καὶ ἀσφαλέσερον ὕτως ἡγέμενος. Καὶ τότε μὲν ὕτως ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑσεραίᾳ καλέσας ὁ Κῦρος τὲς φίλυς καὶ τὲς ἡγεμόνας τᾶ σραλεύματος, τὲς μὲν αὐτῶν ἔταξε τὲς θησαυρὲς παραλαμβάνειν, τὲς δ' ἐκέλευσεν, ὁπόσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὁποῖα ἂν [1] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, [2] ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα παραδεχομένυς, ἐν ζυγάσροις σήσανλας ἐφ' ἁμαξῶν ἐπισκευάσαι, καὶ διαλαχόνλας τὰς ἁμάξας κομίζειν ὅπποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται· ἵνα ὅποι καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκασοι τὰ ἄξια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίυν.

Ο δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόνων ὑπηρελῶν, Εἶπαλέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Αβραδάτην; Θαυμάζω γὰρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς, νῦν ἐδαμᾶ φαίνελαι. Τῶν δ' ὑπηρελῶν τις [3] ἀπεκρίναλο ὅτι, ὦ δέσπολα, ἀ ζῇ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἅρμα εἰς τὲς Αἰγυπλίυς· οἱ δ' ἄλλοι, πλὴν τῶν ἑταίρων αὐτᾶ, ἐξέκλιναν, ὡς φασιν, ἐπεὶ τὸ σίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπλίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγελαι αὐτᾶ ἡ γυνὴ, ἀνελομένη, τὸν νεκρὸν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν ᾗ περ αὐτὴ ὠχεῖτο, προσκεκομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε πη πρὸς

ret, ſeu quòd ità tutiùs arbitraretur. Ac tum quidem hoc modo quieti ſe dederunt.

Poſtridiè Cyrus amicis & ducibus copiarum convocatis, eorum alios quidem conſtituit qui theſauros acciperent, allis præcepit, ut de iis pecuniis, quaſcunque Crœſus traderet, primùm diis ſeligerent, quas magi *ſeligendas* præſcriberent; deinde reliquas pecunias acceptas in arcis locarent ac plauſtris imponerent, *iiſdémque* plauſtris ſorte diſtributis *ſecum eas* portarent, quocunque proficiſcerentur ipſi; ut opportuno tempore, *ſua* ſinguli pro meritis acciperent. Et hi quidem iſta exſequebantur:

Cyrus autem quibuſdam ex miniſtris qui aderant arceſſitis, Dicite mihi, ait, an aliquis veſtrûm Abradatam vidit? miror enim, quod antehac frequenter nos accedere ſolitus, modò nuſquam adpareat. *Ei* quidam ex miniſtris reſpondit, *Is*, domine, non vivit, ſed in pugnâ mortuus eſt, cùm in Ægyptios currum ſuum immiſiſſet: cæteri, ſodalibus ejus exceptis, declinârunt, utì *quidem* perhibetur, poſteaquam Ægyptiorum agmen conſpexiſſent. Et uxor ipſius, inquit, jam mortuum ſuſtuliſſe dicitur, atque impoſitum in *harmamaxam*, quâ ipſa vehi ſolita eſt, adtuliſſe huc aliquò ad

1 Οἱ μάγοι &c.] Vide p. 233.

2 Επειτα τὰ] Vide p. 225. not. 1. Sic infra paulò——πρῶτον μὲν Εστίᾳ ἐθισεν, ἔπειτα Διῖ &c.

3 Απεκρίνατο ὅτι &c.] Vide quæ notavimus p. 256.

τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τὰς μὲν εὐνάχους καὶ τὰς θεράπουλας αὐτῇ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφῳ τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται χαμαὶ, κεκοσμημένην οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος [2] ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν, καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, λαβὼν χιλίους ἱππέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὅ, τι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι, μεταδιώκειν· καὶ ὅσις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους, εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη τῷ Ἀβραδάτῃ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα [2] χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς· καὶ ἅμα ἐδεξιοῦτο αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν· ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι [3] ὑπὸ τῶν

Pactolum fluvium. Aiunt & eunuchos & famulos ipsius quodam in tumulo conditorium mortuo fodere ; & uxorem humi sedere, quæ maritum rebus iis ornârit, quascunque habuerit, ejusque caput *impositum* genibus teneat. Hæc ubi Cyrus audivit, femur sanè *suum* percussit, statimque in equum ubi insiliisset, sumptis *secum* equitibus mille, ad *tristem illum* casum advehitur. Gadatæ verò Gobryæque mandat, ut *secum* sumerent quidquid ornamenti mortuo viro amico & forti conveniret, statimque subsequerentur : & si quis greges & boves & equos secum duceret, mandabat ut alias etiam pecudes eò multas ageret, ubicunque se resciret esse, quo mactari apud Abradatam possent.

Ut humi sedentem mulierem vidit & jacentem mortuum, lacrimas ob casum *tristem* profudit, ac dixit, Heu fortem ac fidam animam, abiisti ergo nobis relictis : simul dextram mortui prehendit, atque ea subsequuta est ; quippe quæ ad Ægyptiis copide fuisset am-

1 Ἐπαίσατο ἄρα τὸν &c.] Dolentis signum : vide Jerem. xxxi. 19. Ezek. xxi. 12. *Homerus* Il. μ' v. 162.

Δή ῥα τότ' ἀμαξὲν τε καὶ ὧ πεπλήγετο μηρὼ
Ἀσιος Ὑρταχίδης——

Idem *Odyss.* ν'. v. 198.

Ὤϊμωξεν τ' ἄρ' ἔπειτα, καὶ ὧ πεπλήγετο μηρὼ
Χερσὶ καταφρήνασ'· ὀλοφυρόμενος——

2 Χαμαὶ καθημένην] Vide supra pag. 243. not. 1.

3 Ὑπὸ τῶν &c.] Leunclavius libri Budensis scripturam hanc sequutus est, ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῷ Αἰγυπτίων. Ipse tamen & Stephanus unà viderunt genitivum, non dativum, hìc locum habere. Itaque Leunclavius quidem potiùs ὑπό του, quàm illud ὑπῷ τῳ scribendum censet ; Stephanus, vel retinendam vulgatam scripturam, vel reponendum —— ὑπό του τῶν &c. i. e. ὑπό τινος τῶν &c. quòd articulum τῶν haud facilè prætermissum fuisse judicet. Sed, παρά γ' ἐμοὶ κριτῇ, receptam illi lectionem frustrà solicitârunt : tùm satis commodè ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων manus abscissa dicatur, quæ ὑπό τινος τῶν Αἰγυπτίων erat abscissa. Simili planè modo suprà loquitur Gobryas lib. 4. p. 306. de *Nerigliſſoro* Assyriorum rege : Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν.

Αἰγυπτίων. Ὁ δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· καὶ [1] ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύραλο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τε ἦν προσήρμοσε· καὶ εἶπε, Καὶ τἄλλα τοι, ὦ Κῦρε, ἔτως ἔχει. Αλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾶν; Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ ἐχ ἥκισα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ, ὦ Κῦρε, ἀδὲν ἧττον. Ἐγώ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ ἅτω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη· αὐτός τε οἶδ' ὅτι ἅτος ἃ τοῦτο ἐνενόει [2] ὅ, τι ποτ' εἴσοιτο, ἀλλὰ τί ἄν σοι ποιήσας χαρίσαιτο. Καὶ γὰρ ἴσν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τελευτήκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη, ζῶσα παρακάθημαι. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μέν τινα σιωπῇ καθεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο, Αλλ' ἅτος μὲν δὴ, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμοῦ· (παρῆν δὲ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες)

putata. Cyrus *id* cùm vidit, multò etiam majori dolore adfectus eſt: mulier autem ejulare cœpit, acceptámque à Cyro manum oſculabatur, & rursùs *loco eam*, utì quidem poterat, accommodavit; dixitque, Etiam cætera, Cyre, ſic ſe habent. Verùm quid attinet *ea* te adſpicere? Atque hæc, ait, ſcio propter me maximè ipſi accidiſſe, ac fortaſſis etiam propter te, Cyre, nihilo minùs. Etenim ſtulta ego multis eum cohortata ſum, efficeret, ut amicum in aliquo numero habendum tibi ſe declararet: & ipſe *ſat* ſcio, non quid ſibi accideret, cogitabat; ſed quibus facinoribus editis tibi gratificaretur. Quamobrem ipſe quidem, inquit, extremum vitæ diem ità morte confecit, ut de eo nemo conqueri poſſit, ego verò hortatrix ei viva hìc adſideo. Cyrus aliquamdiu cum ſilentio lacrimas fudit, deinde dixit, Hic verò, mulier, finem præclariſſimum ſortitus eſt; nam victor diem obiit ſupremum: tu verò hæc à me accipito, quibus eum ornes: (nam Gobryas Gadatáſque *jam* aderant, copioſum & elegantem ferentes ornatum)

1 Καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο &c.] Haud ità diſſimilem *Corneliæ* dolentis imaginem repræſentat *Lucanus*, l. 9. v. 109. & ſeq.

Sic ubi fata, caput ferali obducit amictu,
Decrevítque pati tenebras———
———ſævúmque arctè complexa dolorem,
Perfruitur lacrimis, & amat pro conjuge luctum.

Panthéam autem argumentum Epici carminis fecerat *Soterichus* Poëta ἐπόποιος, ut narrat *Suidas* ad v. Σωτήριχος.

2 Ο, τι ποίσοιτο] Exſtat hæc lectio, Leunclavio teſte, in libro Budenſi; cujus etiam in MSto Bodl. haud obſcura remanent veſtigia; exhibet enim πήσοιτο, haud pœnitendam ſanè ſcripturam; nam legitur & πείσομαι & πήσομαι in futuro verbi πάσχω. Quæ verò Stephanus de hoc ποίσοιτο tanquam à πείθισθαι formato congeſſit, ἀπροσδιόνυσα omninò ſunt. In libris vulgatis peſſimè ſcribitur ὅ, τι ποιήσοιτο. Noſtram lectionem ipſa loci ſententia flagitat, orationíſque tuetur ſeries; nam ſic illa modò, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ ἐχ ἥκιστα ἔπαθεν, &c. eam etiam ex ſuis exemplaribus adfert *Gabrielius*, & recipiendam monet *Muretus*. Sed, exemplum ejuſdem prorsùs orationis ſeriei & locutionis, dubitationem quod omnem tollat, ex ipſo adferam Xenophonte: ——ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ &c. exped. lib. 3. p. 177. *edit Steph.*

ἔπειλα δ' ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἀτιμῶν ἔσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν [1] ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσεσθαι αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, οὐκ ἔρημον ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἆλλα τιμήσω, καὶ συσήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ὕλινα χρήζεις κομισθῆναι. Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ μή σε κρύψω πρὸς ὕλινα βέλομαι ἀφικέσθαι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει, καὶ οἰκτείρων τήν τε [2] γυναῖκα, οἵᾳ ἀνδρὸς σεροῖτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τὰς μὲν εὐνέχας ἐκέλευσεν ἀποσῆναι· (ἕως ἂν, ἔφη, τόνδε ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βέλομαι) τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἑνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυε, καὶ χαλεπαίνουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι [3] παρεσκευασμένη,

deinde ſcito, inquit, ne quidem alios honores ei defuturos, ſed & monumentum *illi* complures ex dignitate veſtrâ aggeſto tumulo conficient; & mactabuntur ei quæcunque viro forti æquum eſt *mactari*. Tu quoque deſerta, inquit, non eris, ſed ego te propter pudicitiam virtutéſque *tuas* cæteras cùm aliis rebus colam, tum *alicui* commendabo, qui te quocunque voles deportabit: tantùm, ait, indicato ad quem deportari te cupias. Et Panthéa, ſecuro ſis animo, inquit, Cyre; nequaquam te celabo, ad quem pervenire velim.

Cyrus hæc loquutus diſceſſit, tum mulieris miſertus, quæ virum talem amiſiſſet, tum viri, qui relictam uxorem talem non ampliùs adſpiceret. Mulier autem eunuchos ſecedere juſſit; (donec iſtum ego, inquit, ex animi ſententiâ lamentando deflevero) nutrici dixit ut *ſecum* maneret, eidémque præcepit, ut ſe, mortem ubi occubuiſſet, & virum unâ veſte velatos obtegeret. Nutrix multis eam precata ſuppliciter, nè id faceret, cùm nihil proficeret, ipſámque videret indignari, ſedit lacrimans. Cum *mulier*, quæ acinacem dudum *ad hoc* paratum haberet,

1 Ἀξίως ὑμῶν] Vulgò, ἡμῶν, *ex dignitate noſtrâ* Sed Leunclavio Stephanóque libens accedo, qui potiùs legendum putant ἀξίως ὑμῶν ex *dignitate veſtrâ*; ſcil. Abradatæ & Pantheæ. Hæc autem invicem permutari ſolere pronomina, neminem exemplaribus Græcis verſandis adſuetum latet.

2 Γυναῖκα, οἵᾳ ἀνδρὸς &c.] Gemina huic exſtat locutio apud *Platonem*, ſub fin. *Phæd.* de morte Socrates loquentem: ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην οἵᾳ ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ubi λογιζόμενος, vel quid ſimile, ex mente Budæi, ſubaudiendum.

3 Παρεσκευασμένη] Stephanus legit, παρασκευασαμένη, alterâ illâ voce in marginem rejectâ. Nos MStum Bodl. editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliáſque ſequuti ſumus.

σφάτλει ἑαυτὴν, καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τῷ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. Ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἤσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς, ἴεται εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. [1] Οἱ δὲ εὐνοῦχοι, ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες. Ζπασάμενοι καὶκεῖνοι τὰς ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, ἔπερ ἔταξεν αὐτοὺς ἑστηκότες. [2] Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν εὐνούχων κεχῶσθαι λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω στήλῃ, τῷ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια γράμματα· κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λίθους στήλας, καὶ ἐπιγεγράφθαι, [3] ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ.

seipsam jugulat, & capite in mariti pectus impoſito moritur. Nutrix cum ejulatu ambos obtegit, quemadmodùm Panthéa juſſerat. Cyrus autem ubi mulieris facinus reſcivit, exterritus, acceſſit, ſi quid auxilii ferre poſſet. Eunuchi, qui tres erant, cùm quid factum eſſet viderent, & ipſi ſtrictis acinacibus, quo eos loco ſtare juſſerat, ſtantes ſe jugulârunt. Et nunc *quoque* monumentum *iſtorum* uſque ad eunuchos aggeſto tumulo porrigi dicitur : ac ſuperiore quidem in columnâ hujus viri & mulieris hujus nomina feruntur inſcripta literis Syriacis; inferiùs autem columnas eſſe tres aiunt, & eis inſcriptum, SCEPTUCHORUM.

1 Οἱ δὲ εὐνοῦχοι] Notum eſt, apud Orientis reges frequentes fuiſſe Eunuchos, quos primùm Gynæceis præfecerunt, deinde etiam omnis generis honoribus ornârunt. Hinc factum, ut nomen illud tralatitio ſignificatu, *aulicum & præfectum regium*, quanquam minimè exſectum, ſignificaret. Quò ſpectat, quod Act. viii. 27. ὁ εὐνοῦχος à Syro ܣܪܝܣ dicatur, i. e. πιστὸς, ab officio nempe, (ut benè ad eum locum Cl. *de Dieu*) non verò à corporis vitio. Potiphar certè, qui eâdem voce, Gen. xxxvii. 36. & xxxix. 1. à Cyro interpr. deſignatur, vir fuit ; quippe qui uxorem habuerit.

2 Καὶ νῦν τὸ &c.] Vitioſa eſſe hæc, Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν &c. atque adeò poſt μέχρι, temere illa τοῦ νῦν, repetita de ſuperioribus, irrepſiſſe putat Leunclavius. Eidem, μέχρι τῶν εὐνούχων, nihil aliud eſt, quàm ſi dicas *uſque ad locum, quo eunuchi ſe jugulârunt*. Camerarius eandem, teſte Stephano, lectionem quam Leunclavius recipiendam cenſuit, ex ſuo exemplari adfert ; & in annotationibus ità locum vertit, *Atque nunc monumenti tumulus extare dicitur, ad eunuchos*, ſeu *eunuchorum monumenta, pertinens :* at in ipsâ libri interpretatione, lectionem quam habemus ſic reddit, *Et nunc monumenti eunuchorum tumulus ad hodiernum uſque diem extare dicitur*. Gabrielius quoque eodem ferè modo vulgatam, quam ſequutus eſt, lectionem reddit. Stephanus ait ſibi diſplicere μέχρι τοῦ νῦν, cùm præcedat νῦν : ſed nec mutationem illam, μέχρι τῶν εὐνούχων, probat. Prius illud νῦν, ut mihi quidem videtur, rectiùs forſan mutatum fuerit, quàm poſterius unà cum articulo τοῦ ſublatum. An igitur legendum, Καὶ μὴν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν &c.

3 ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliæque. Stephanus perperam exhibet εὐνούχων, quòd haud dubiè σχόλιον eſt ; quo ſignificatur, ſceptrigeros Xenophonti eſſe eunuchos. Vide quæ modò dicta ſunt not. 1. Leunclavius ſe coram vidiſſe ait, Conſtantinopoli ad portam Oſmaneam eunuchos in illius Sultani ſeraio, verè *ſceptuchos* ſive *ſceptrigeros* eſſe, more de Perſis hoc antiquiſſimo à Turcis uſurpato. Geſtant enim ſceptra, quæ dignitatis & officiorum inſignia ſunt, ut apud Romanos, faſces, apud Græcos imperatores Chriſtianos recentiores, baculi, qui linguâ Græcorum σκῆπτρων adpellationem habent. Hæc autem in Pandectæ rerum Turcicarum Leunclaviano pluribus declarata videre licet, cap. 173 & 199.

ἔπειλα δ' ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν [1] ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δέ, ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τἆλλα τιμήσω, καὶ συσήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ὕντινα χρήζεις κομισθῆναι. Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐ μή σε κρύψω πρὸς ὕντινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει, καλοικτείρων τήν τε [2] γυναῖκα, οἵᾳ ἀνδρὸς σεροῖτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἵαν γυναῖκα καταλιπὼν οἴκοι ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τὰς μὲν εὐνούχους ἐκέλευσεν ἀποσῆναι· (ἕως ἄν, ἔφη, τόνδε ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι) τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἑνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυε, καὶ καταπαίνουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι [3] παρεσκευασμένη,

deinde ſcito, inquit, ne quidem alios honores ei defuturos, ſed & monumentum *illi* complures ex dignitate veſtrâ aggeſto tumulo conficient; & mactábuntur ei quæcunque viro forti æquum eſt *mactari*. Tu quoque deſerta, inquit, non eris, ſed ego te propter pudicitiam virtutéſque *tuas* cæteras cùm aliis rebus colam, tum *alicui* commendabo, qui te quocunque voles deportabit: tantùm, ait, indicato ad quem deportari te cupias. Et Panthéa, ſecuro ſis animo, inquit, Cyre; nequaquam te celabo, ad quem pervenire velim.

Cyrus hæc loquutus diſceſſit, tum mulieris miſertus, quæ virum talem amiſiſſet, tum viri, qui relictam uxorem talem non ampliùs adſpiceret. Mulier autem eunuchos ſecedere juſſit; (donec iſtum ego, inquit, ex animi ſententiâ lamentando deflevero) nutrici dixit ut *ſecum* maneret, eidémque præcepit, ut ſe, mortem ubi occubuiſſet, & virum unâ veſte velatos obtegeret. Nutrix multis eam precata ſuppliciter, nè id faceret, cùm nihil proficeret, ipſámque videret indignari, ſedit lacrimans. Cum *mulier*, quæ acinacem dudum *ad hoc* paratum haberet,

1 Ἀξίως ὑμῶν] Vulgò, ἡμῶν, *ex dignitate noſtrâ* Sed Leunclavio Stephanóque libens accedo, qui potiùs legendum putant ἀξίως ὑμῶν ex *dignitate veſtrâ*; ſcil. Abradatæ & Pantheæ. Hæc autem invicem permutari ſolere pronomina, neminem exemplaribus Græcis verſandis adſuetum latet.

2 Γυναῖκα, οἵᾳ ἀνδρὸς &c.] Gemina huic exſtat locutio apud *Platonem*, ſub fin. *Phæd.* de morte Socrates loquentem: ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην οἵᾳ ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ubi λογιζόμενος, vel quid ſimile, ex mente Budæi, ſubaudiendum.

3 Παρεσκευασμένη] Stephanus legit, παρασκευασαμένη, alterâ illâ voce in marginem rejectâ. Nos MStum Bodl. editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliáſque ſequuti ſumus.

σφάτλει ἑαυτὴν, καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τῷ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. Ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἤσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς, ἴεται εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. [1] Οἱ δὲ εὐνοῦχοι, ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες. Ζπασάμενοι καὶκεῖνοι τὰς ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, ἅπερ ἔταξεν αὐτοὺς ἑστηκότες. [2] Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν εὐνούχων κεχῶσθαι λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω στήλῃ, τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια γράμματα· κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λέγουσι στήλας, καὶ ἐπιγεγράφθαι, [3] ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ.

seipsam jugulat, & capite in mariti pectus impoſito moritur. Nutrix cum ejulatu ambos obtegit, quemadmodùm Panthéa juſſerat. Cyrus autem ubi mulieris facinus reſcivit, exterritus, acceſſit, ſi quid auxilii ferre poſſet. Eunuchi, qui tres erant, cùm quid factum eſſet viderent, & ipſi ſtrictis acinacibus, quo eos loco ſtare juſſerat, ſtantes ſe jugulârunt. Et nunc *quoque* monumentum *iſtorum* uſque ad eunuchos aggeſto tumulo porrigi dicitur : ac ſuperiore quidem in columnâ hujus viri & mulieris hujus nomina feruntur inſcripta literis Syriacis ; inferiùs autem columnas eſſe tres aiunt, & eis inſcriptum, SCEPTUCHORUM.

1 Οἱ δὲ εὐνοῦχοι] Notum eſt, apud Orientis reges frequentes fuiſſe Eunuchos, quos primùm Gynæceis præfecerunt, deinde etiam omnis generis honoribus ornârunt. Hinc factum, ut nomen illud tralatitio ſignificatu, *aulicum & præfectum regium*, quanquam minimè exſectum, ſignificaret. Quò ſpectat, quod Act. viii. 27. ὁ εὐνοῦχος à Syro ܣܪܝܣ dicatur, i. e. πιστὸς, ab officio nempe, (ut benè ad eum locum Cl. *de Dieu*) non verò à còrporis vitio. Potiphar certè, qui eâdem voce, Gen. xxxvii. 36. & xxxix. 1. à Cyro interpr. deſignatur, vir fuit ; quippe qui uxorem habuerit.

2 Καὶ νῦν τὸ &c.] Vitioſa eſſe hæc, Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν &c. atque adeò poſt μέχρι, temere illa τοῦ νῦν, repetita de ſuperioribus, irrepſiſſe putat Leunclavius. Eidem, μέχρι τῶν εὐνούχων, nihil aliud eſt, quàm ſi dicas *uſque ad locum, quo eunuchi ſe jugulârunt*. Camerarius eandem, teſte Stephano, lectionem quam Leunclavius recipiendam cenſuit, ex ſuo exemplari adfert ; & in annotationibus ità locum vertit, *Atque nunc monumenti tumulus extare dicitur, ad eunuchos*, ſeu *eunuchorum monumenta, pertinens :* at in ipsâ libri interpretatione, lectionem quam habemus ſic reddit, *Et nunc monumenti eunuchorum tumulus ad hodiernum uſque diem extare dicitur*. Gabrielius quoque eodem ferè modo vulgatam, quam ſequutus eſt, lectionem reddit. Stephanus ait ſibi diſplicere μέχρι τοῦ νῦν, cùm præcedat νῦν : ſed nec mutationem illam, μέχρι τῶν εὐνούχων, probat. Prius illud νῦν, ut mihi quidem videtur, rectiùs forſan mutatum fuerit, quàm poſterius unà cum articulo τοῦ ſublatum. An igitur legendum, Καὶ μὴν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῦν τῶν &c.

3 ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliæque. Stephanus perperam exhibet εὐνούχων, quòd haud dubiè σχόλιον eſt ; quo ſignificatur, ſceptrigeros Xenophonti eſſe eunuchos. Vide quæ modò dicta ſunt not. 1. Leunclavius ſe coram vidiſſe ait, Conſtantinopoli ad portam Oſmaneam eunuchos in illius Sultani ſeraio, verè *ſceptuchos* ſive *ſceptrigeros* eſſe, more de Perſis hoc antiquiſſimo à Turcis uſurpato. Geſtant enim ſceptra, quæ dignitatis & officiorum inſignia ſunt, ut apud Romanos, faſces, apud Græcos imperatores Chriſtianos recentiores, baculi, qui linguâ Græcorum σκῆπτρων adpellationem habent. Hæc autem in Pandectæ rerum Turcicarum Leunclaviano pluribus declarata videre licet, cap. 173 & 199.

Ο δὲ Κῦρος, ὡς ἐπλησίασε τῷ πάθει, ἀγασθείς τε τὴν γυναῖκα καὶ καλοκἀγαθίᾳ ἀπῄει· καὶ τούτων μὲν ἦ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνῆμα ὑπερμέγεθες ἐχώσθε, ὥς φασιν.

Ἐκ δὲ τούτου στασιάζοντες [1] οἱ Κᾶρες καὶ πολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν ἐχυροῖς χωρίοις, ἑκάτεροι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κῦρον. Ο δὲ Κῦρος αὐτὸς μὲν ἐν Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ κριούς, ὡς τῶν μὴ πειθομένων [2] ἐρείψων τὰ τείχη· [3] Ἀδούσιον δὲ ἄνδρα Πέρσην, καὶ τἆλλα οὐκ ἄφρονα οὐδ' ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ εὔχαριν, πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στράτευμα δούς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. Ὧν ἕνεκα οὐδ' ἔπεμπε πώποτε Πέρσην σατράπην οὔτε Κιλίκων οὔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἦρκεν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες· [4] δασμὸν μέντοι ἐλάμβανε, καὶ στρατείας, ὁπότε δέοιτο, ἐπήγγελλεν αὐτοῖς. Ο δὲ Ἀδούσιος ἄγων τὸ στράτευμα

Cyrus ubi propiùs ad *illum triſtem* caſum acceſſiſſet, & admiratus *iſtam mulierem* & lamentis proſequutus, diſceſſit : fuítque, ceu par erat, ei curæ, præclara ut illis omnia contingerent ; ingénſque *adeò* monumentum, ut perhibent, aggeſto tumulo factum fuit.

Secundùm hæc cùm factionibus Cares armiſque *adeò* inter ſe contenderent, utpote qui domicilia munitis in locis haberent, utrique Cyrum implorabant. Cyrus autem ipſe Sardibus manens machinas fabricabatur & arietes, ut eorum, qui parere nollent, mœnia ſolo æquaret : Aduſium verò Perſam, hominem cæteroqui nec imprudentem reíve militaris rudem, ac valdè etiam elegantis ingenii, cum exercitu in Cariam mittit ; perlibenter autem tum Cilices tum Cyprii etiam in hâc expeditione ſigna ſequuti ſunt. Quæ cauſa fuit cur nullum ſatrapam Perſicum Cilicibus & Cypriis unquam miſerit, contentus ſemper indigenis *eorum* regibus : tributum tamen *ab iſtis* exigebat ; & militiam, cùm erat opus, eis imperabat. Aduſius autem qui ducebat exercitum, poſteaquam

1 Οἱ Κᾶρες &c.] De quibus ità *Pomp. Mela* lib. 1. c. 16. *Genus uſque eo quondam armorum pugnæque amans, ut aliena etiam bella mercede ageret. Hìc caſtella aliquot ſunt*, &c. Vide Herodot. lib. 1. c. 171. Hoc autem bellum civile inter Caras ortum eſt, ex Uſſerii mente, anno ante æram Chriſtianam 547.

2 Ἐρείψων] Sic rectè MS. Bodl. & editiones principes. In *Florent.* edit. legitur ἐῤῥείψων, non ſine aperto mendo : mendosè itidem *Ald.* repræſentat τριήψων pro ἐρείψων. Sed ob initialium literarum affinitatem facillimus Grammatologo fuit lapſus. Liber Budenſis, Leunclavio teſte, pro ἐρείψων exhibet κατερείψων.

3 Ἀδούσιον] Hoc nomen pro vulgato illo Καδούσιον, adſentientibus Camerario, Stephano & Leunclavio, ambiguitatis vitandæ gratiâ repoſuimus. Nam Καδούσιος in hoc etiam ipſo opere paſſim gentis eſt nomen.

4 Δασμὸν μέντοι &c.] Confer *Herodot.* lib. 3. c. 90. & ſeq.

ἐπὶ τὴν Καρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, ἕτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη, ἐπὶ κακῷ τῶν ἀντισασιαζόντων. Ὁ δὲ Ἀβρώκομας πρὸς ἀμφοτέρους [1] ταυτὰ ἐποίει· δικαιότερά τε ἔφη λέγειν τούτους ὁπολέροις, διαλέγοιτο, λαθεῖν τε ἔφη δεῖν τοὺς ἐναντίους φίλους σφᾶς γενομένους, ὡς δὴ ὕστερον μᾶλλον ἐπιπεσοῦν ἀπαρασκεύοις τοῖς ἐναντίοις. Πιστὰ δ' ἠξίου γενέσθαι, καὶ τοὺς μὲν Κᾶρας ὀμόσαι ἀδόλως τε δέξασθαι εἰς τὰ τείχη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κύρου καὶ Περσῶν· αὐτὸς δὲ ὀμόσαι θέλειν ἀδόλως ἰέναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀμφοτέροις λάθρα ἑκατέρων νύκτα συνέθετο τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν ταύτῃ [2] εἰσήλατο εἰς τὰ τείχη, καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρατιᾷ, ἐκάλεσεν ἑκατέρων τοὺς [3] ἐπικαιρίους. Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἠχθέσθησαν, νομίζοντες ἐξηπατῆσθαι ἀμφότεροι. Ὁ μέντοι Ἀβρώκομας ἔλεξε τοιάδε, Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὤμοσα ἀδόλως

in Cariam pervenit, aderant ab utrâque Carum parte *quidam*, parati eum *ſuas* intra munitiones, ad contrariæ factionis detrimentum, recipere. Aduſius erga utroſque faciebat eadem : cùm diceret illos, quibuſcum loquebatur, æquiora proponere, & clam adverſarios haberi oportere amicitiam cum ipſis initam, quaſi hoc pacto magìs imparatos adverſarios adgreſſurus eſſet. Prætereà fidem *utrinque* dari petebat, & à Caribus quidem jusjurandum dari, ſe abſque dolo *malo*, & Cyri Perſarúmque bono, intra munitiones Perſas admiſſuros : ipſum autem jurare velle, ſe abſque dolo *malo*, & quidem admittentium commodo, munitiones ingreſſurum eſſe. Hæc ubi confeciſſet, cum utriſque noctem clam alteris eandem pactus eſt, atque eâ in caſtella invectus eſt, & munitiones amborum recepit. Cùm autem illuxiſſet, in medio cum exercitu conſedit, & *in concionem* ex utrâque parte *ad res componendas* opportunos vocavit. Illi, ſe mutuò intuiti, graviter rem tulêre, qui partem utramque dolo circumventam exiſtimarent. Aduſius verò in hanc ſententiam verba fecit, Jurejurando vobis ego, viri, fidem aſtrinxi, ingreſſurum veſtra me caſtella ſine

1 Ταυτὰ] Ità ſcripſimus, Stephani & Leunclavii editiones ſequuti : in aliis minùs rectè legitur ταῦτα.

2 Εἰσήλατο] Verbum hoc, quod in MSto Bodl. & in omnibus ferè editis libris comparet, temerè ex textu ſuſtulit tandem Leunclavius, ejúſque in locum ſubſtituit εἰσήλασιν. Mureto εἰσῆλθεν melius viſum eſt. Equidem utrumque σχόλιον pro germanâ lectione amplexum eſſe arbitror. Προσόμοια enim ſunt iſta : εἰσῆλθεν, ἐπῆλθεν ——— εἰσεπεπήδηκεν, (en vocabulum noſtro huic planè cognatum !) &c. J. *Poll.* lib. 9. c. 8. Nec, opinor, fruſtrà fuerit is, qui in verbo εἰσάλλεσθαι elegantem quandam ὑποτυπώσεως vim quæſiverit ; quâ (uti rectè *Stephanus* & *Portus*) inſignem rei peractæ celeritatem ſignificare, & ſub aſpectum penè ſubjicere voluit Auctor. Equitum certè in tali re celer adeò ſolet ingreſſus eſſe, ut *inſilire* etiam dici queant.

3 Ἐπικαιρίους] Vide ſupra p. 248.

εἰσιέναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Εἴπερ ἄν ἀπολῶ ὁπολέρυς ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῷ εἰσεληλυθέναι Καρῶν· ἢν δὲ εἰρήνην ὑμῖν ποιήσω καὶ ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι. [1] Νῦν δὲ χρὴ ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιμίγνυσθαί τε ἀλλήλοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαί τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε τέκνα καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἢν δὲ παρὰ ταῦτα ἀδικεῖν [2] τὶς ἐπιχειρῇ, τύτοις Κῦρός τε καὶ ἡμεῖς πολέμιοι ἐσόμεθα. Ἐκ τύτε πύλαι μὲν ἀνεῳγμέναι ἦσαν τῶν τειχῶν, μεσαὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλυς, μεσοὶ δὲ οἱ χῶροι ἐργαζομένων· ἑορτὰς δὲ κοινῇ ἦγον, εἰρήνης δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν δὲ τύτῳ ἦκον οἱ παρὰ Κύρυ, ἐρωτῶντες [3] εἴ τι στρατιᾶς προσδέοιτο ἢ μηχανημάτων· ὁ δὲ Ἀδύσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ παρύσῃ ἔχει ἀλλαχόσε χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στράτευμα, φρυρὰς ἐν ταῖς ἄκραις καταλιπών. Οἱ δὲ Κᾶρες ἱκέτευον μένειν αὐτόν· ἐπεὶ δ' ὐκ ἤθελεν, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κῦρον, δεόμενοι πέμψαι Ἀδύσιον σφίσι σατράπην.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τύτῳ ἀπεστάλκει Τσάσπην, στράτευμα ἄγοντα

dolo *malo* & eorum commodo qui me admitterent. Quamobrem ſi alterutros veſtrûm evertere velim, *ipſe* me damno Carum hæc ingreſſum eſſe ſtatuam: ſin pacem inter vos conciliavero, & utriſque *confecero*, ut agrum tutò colere poſſitis, veſtrâ cum utilitate vobis adeſſe me arbitrabor. Oportet igitur ex hoc die vos amicè mutuo miſceri commercio, & agros colere ſine metu, & inter liberos hinc inde matrimonia contrahi: quòd ſi contra hæc injuriam facere conatus fuerit aliquis, iis & Cyrus & nos hoſtes erimus. Ibi tum & portæ caſtellorum erant apertæ, & itinera plena congredientium inter ſe, & agri pleni cultoribus: feſtos dies communiter agebant, & pacis ac lætitiæ cuncta erant plena. Intereà *quidam* à Cyro veniunt, qui *Aduſium* interrogarent, ecquo exercitu alio vel machinis egeret: *quibus* Aduſius reſpondit, ſe præſenti exercitu etiam alibi uti poſſe; ac ſimul cum hiſce verbis copias abduxit, relictis in arcibus militibus præſidiariis. Cares autem ſupplices orabant ut maneret; *quod* cùm *facere* nollet, miſſis ad Cyrum *ſuis* rogabant, ut Aduſium ſibi ſatrapam mitteret.

Cyrus Hyſtaſpam interim ablegârat, qui exercitum in Phrygiam

1 Νῦν δὴ χρὴ] Editi libri in marginibus exhibere ſolent Νῦν οὖν χρή. Sed nihil muto. Nam δὲ pro δὴ nonnunquam ponitur, commodéque adeò reddi poteſt, *ergo*, *igitur*. Vide etiam dicta ad p. 165. not. 2.

2 Τὶς ἐπιχειρῇ, τύτοις &c.] A ſingulari d pluralem numerum ſubita Noſtro perquàm familiaris eſt tranſitio. Conf. 1 Tim. ii. 15. de cujus commatis ſtructurâ vide Cl. Blackwall *Claſſic. Sacr.* p. 91.

3 Εἴ τι στρατιᾶς] Ita rectè editiones *Leun.* & *Eton.* In aliis, atque in MSto etiam Bodl. perperam legitur στρατίας. Iſtæ autem voces invicem ſæpè permutantur. Vide ſis p. 291.

ἐπὶ [1] Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλήσποντον. Ἐπεὶ δ' ἦκεν ὁ Ἀδάσιος, μελάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ἥπερ ὁ Ὑστάσπης προῄχετο, ὅπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ Ὑστάσπῃ, ἀκοῦσαντες ἄλλο στράτευμα πρόσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκοῦντες, πολλὰ δόντες δῶρα, διεπράξαντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τείχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ [2] ἀποφέρειν, καὶ στρατεύειν ὅπη Κῦρος ἐπαγγέλλοι. Ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρεσκευάζετο μὲν ὡς καθέξων τὰ ἐρυμνὰ καὶ οὐ πεισόμενος, καὶ παρήγγελλεν ὅτως· ἐπεὶ δὲ ἀφίσαντο αὐτὸν οἱ ὕπαρχοι, καὶ ἔρημος ἐγίγνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑστάσπᾳ, ἐπὶ τῇ Κύρου δίκῃ. Καὶ ὁ Ὑστάσπας καταλιπὼν ἐν ταῖς ἄκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρουράς, ἀπῄει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλοὺς ἱππέας καὶ πελτασάς. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπέστελλε Ἀδάσιῳ, συμμίξαντα πρὸς [3] Ὑστάσπην, τοὺς μὲν ἑλομένους Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν· τοὺς δ' ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν, τούτων ἀφελομένους τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα, σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἕπεσθαι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Helleſponto finitimam duceret. Poſteaquam autem Aduſius venit, ſequi *Cyrus* eum cum exercitu juſſit, quà Hyſtaſpes præceſſerat, ut Hyſtaſpæ magìs parerent, ubi audiiſſent alias etiam copias accedere. Græci quidem certè maris accolæ, multis muneribus datis, id conſecuti ſunt, ut intra mœnia barbaros admittere neceſſe non haberent, ſed tributum *tamen* penderent, & militatum irent quo Cyrus juſſiſſet. Phrygum verò rex ſe parabat quaſi loca munita tueri nec imperata facere vellet, atque ità *ſe facturum* denuntiabat: ſed poſtquam conſtituti ſub ipſius imperio præfecti ab eo defecerunt, & ſolus eſt relictus, tandem in manus Hyſtaſpæ venit, causâ Cyri judicio permiſsâ. Hyſtaſpas relictis in arcibus firmis Perſarum præſidiis, diſceſſit, ſecum præter ſuos Phrygum complures tum equites tum peltaſtas ducens. Cyrus autem Aduſio mandata dederat, ut poſtquam ſe cum Hyſtaſpâ conjunxiſſet, Phrygas eos, qui partes ſuas amplexi fuiſſent, armatos adduceret; qui verò bellum gerere ſtuduiſſent, illis & equos adimerent & arma, omnéſque cum fundis ſequi juberent. Hæc illi quidem exſequebantur.

1 Φρυγίαν τὴν περὶ &c.] Scil. minorem; quæ regnum *Aſcenaz* Jer. li. 27. vocatur. utì quidem cenſet Eruditiſ. *Bochartus* Georg. Sacr. l. 3. c. 9. Phrygiam autem illam in Cyri poteſtatem ab Hyſtaſpâ & Aduſio redactam fuiſſe tradit *Uſſerius* anno ante æram Chriſtianam 546.

2 Ἀποφέρειν] Legitur etiam ὑποφέρειν. Minùs, opinor, rectè. Nam receptum verbum paſſim in re ſimili ſolet adhiberi: ſic ſuprà lib. 4. p. 239. δασμόν τε τῆς χώρας ὅσπερ ἕτεροι ἐκεῖνοι, σοὶ ἀποίσω, & infra paulò: Προσέτι δὲ, Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν &c. *Zonaras* quoque lectionem noſtram retinet.

3 Ὑστάσπην] Ità in editis libris legi ſolet: in MSto Bodl. eſt Ὑστάσπαν. Et rectiùs forſan à terminatione in ας. Cùm autem alibi occurrant Ὑστάσπην, Ὑστάσπης, Ὑστάσπῃ, nihil mutandum; ſed inconſtantiam veterum exemplarium exprimendam potiùs cenſuimus.

Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, φρυρὰν μὲν τοξὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων. Ἦκε δὲ καὶ ὁ Χροῖσος γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἑκάστῃ ἦν τῇ ἁμάξῃ· καὶ δίδως τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἴσῃ τόν τε ὀρθῶς ἀποδιδόντα ἃ ἄγει, καὶ τὸν μή. Καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε, προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄξιοι τὰ χρήματα οἵπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε ἤν τι καὶ κλέψωσι, τὰ ἑαυτῶν κλέψονται. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν ἐπιτρόπων [1] οἵ τε σῶα αὐτοῖς ἀποδιδοῖεν, οἵ τε μή. Ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν οὓς μὲν ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἅρμασι, [2] καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ, τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, τούτους μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· οὓς δὲ ἑώρα ἀχαρίστως ἑπομένους, τοὺς μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς πρώτοις συστρατευσαμένοις, τὰ δὲ ὅπλα καλέκαυσε· [3] σφενδόνας δὲ καὶ τούτους ἠνάγκασεν ἕπεσθαι. Καὶ

Cyrus autem Sardibus movit, numeroſo iſtìc peditum præſidio relicto, Crœſum *ſecum* retinens, & multa multis variiſque opibus onuſta plauſtra ducens. Acceſſit autem Crœſus ad Cyrum, ferens accuratè deſcripta, quæcunque ſingulis eſſent in plauſtris, eáſque ſcripturas Cyro tradens ait, Has, Cyre, ſi habeas, ſcies quinam rectè ſit redditurus quæ vehit, & qui non *rectè*. Et Cyrus, Facis tu quidem probè, inquit, Crœſe, qui provideas: ſed mihi ſanè has vehent opes, qui digni ſunt ut etiam eas poſſideant; adeò ut ſi quid ſuffurabuntur, ſua ſuffurabuntur. Dum hæc diceret, amicis & præfectis ſcripturas iſtas tradidit, ut ſcirent quinam ex iis, quibus eſſent eæ res creditæ, ſalvas & *integras* redderent, qui non *redderent*. Ducebat etiam ſecum Lydos, quibus eſſe curæ cerneret elegantiam armorum & equorum & curruum; & quos eniti videret ut omnia facerent quibus ipſi gratificaturos ſe putabant, hos ſecum armatos ducebat; quos autem cerneret gravatè ſequi, eorum equos Perſis, qui primi cum eo militatum profecti fuerant, tradidit, & arma combuſſit: hos verò etiam fundis inſtructos ſequi coëgit. Quin

1 Οἵ τε σῶα &c.] Sic reſtituimus ex admonitu Stephani, Leunclavii, & Gabrielii; qui uno ore teſtantur lectionem, quam recipimus, in vetere quodam libro comparere. Vulgò utrobique legitur εἴτε &c.

2 Καὶ πάντα πειρωμένους &c.] Hæc lectio Leunclavio non placet: nam illud ὅ, τι, *inquit*, non reſpondet præcedenti πάντα, niſi certo quodam reſpectu. Scribendum itaque cenſet εἴ τι, hoc modo, πάντα πειρωμένους ποιεῖν, εἴ τι ᾤοντο &c. Sed nil mutandum. Vide dicta p. 182. not. 2.

3 Σφενδόνας δὲ καὶ &c.] Reſpicit, opinor, quæ modò præceſſerant, p. 397. l. 15. Quod cùm Interpretes non animadverterunt, vim particularum δὲ καὶ ſenſúmque adeò loci minus adſequuti videntur.

Καὶ πάντας δὲ τοὺς ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων (Φενδονᾶν ἠνάγκαζε μελέτᾶν, [1] νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον [2] δυλικώτερον εἶναι· (ὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἐσὶν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι (Φενδονῆται πάροντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς ὀλίγοι ὄντες (Φενδονῆται μείονα πάνυ ὀλίγους ὁμόσε ἰόντας (ὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

[3] Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνο(, κατεσρέψατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, καλεσρέψαλο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δὲ ἐποιήσαλο Αραβίους· ἐξώπλισε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Περσῶν μὲν ἱππέας ὀ μείον ἢ τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων κὴ πᾶσι τοῖς (υμμάχοις διέδωκε· κὴ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκελο [4] πομπόλους μὲν ἱππέας ἄγων, πομπόλους δὲ τοξότας καὶ ἀκονλισὰς, (Φενδονήτας δὲ ἀναρίθμους. Επεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρο(, [5] περιέσησε μὲν πᾶν τὸ σράτευμα

& omnes inermes ex iis qui ejus in poteſtatem venerant, ad uſum fundarum exercere ſe coëgit, quòd hoc armorum genus maximè ſervile duceret : eſt enim ubi funditores, ſi copiis aliis adſint, mirum quantum utilitatis adferunt ; ipſi verò ſeorſum, nè quidem omnes, *quotquot ſint*, funditores, admodùm paucos iis cum armis, quibus cominùs pugnatur, congreſſos ſuſtinuerint.

Cùm autem viâ Babylonem ducente progrederetur, ſubegit Phrygas illius majoris Phrygiæ, ſubegit Cappadocas, Arabas in poteſtatem redegit : quorum omnium armis Perſas equites inſtruxit, non pauciores quadragies millibus ; multos verò captivorum equos in ſocios etiam univerſos diſtribuit : Babylonémque venit permagno cum equitatu, permultis cum ſagittariis & jaculatoribus, cum funditoribus autem innumeris. Cúmque *jam* apud Babylonem Cyrus eſſet, exercitum omnem circum

1 Νομίζων τοῦτο τὸ &c.] In omnibus Veterum præliis Funditores militâſſe, auctor eſt *Veget.* lib. 1. c. 16. In bello etiam Trojano, *Homerus* Il. ν. v. 600.

Σφενδόνη, ἣν ἄρα οἱ Θεράπων ἔχε ποιμένι λαῶν.

Servile autem hoc armorum fuiſſe genus teſtatur ad iſtum locum *Euſtathius*, his verbis : Θεράποντος δὲ ὅπλον αὕτη, (σφενδόνη) ἡ μὴν ἥρωος, ὐδὲ γὰρ ἔχρην.

2 Δυλικώτερον] MS. Bodl. δυλικώταλον. Atque ità J. *Pollucem* legiſſe putat Stephanus, cùm Xenophontem uſurpâſſe δυλικώτατον ſcripſit l. 3. c. 8. Sed locum hunc reſpexerit, necne, *Pollux*, incertum eſt. Imò verò planè non reſpexiſſe videtur : cùm (uti rectè obſervat Cl. *Jungermannus*) ille Auctorum ipſa verba ſolet ferè adferre, nullo caſu vel modo mutata. In Mſto verò Bodl. eſt δυλικώτατον, in *Polluce*, δυλικώτατος. Vide porrò quæ notavimus de iſtorum graduum permutatione, p. 187, 188.

3 Προϊὼν δὲ τὴν &c.] Lege Jerem. li. 11, 27, 28. xxv. 14. & l. 9. 41. Iſai. xiii. 1, 2. &c. Hanc expeditionem *Uſſerius* ponit ad an. M. 3465. J. P. 4175. ante æram Chriſt. 539.

4 Πομπόλους μὲν ἱππέας &c.] Conf. Jer. li. 27. l. 9, 14, 29, 42. Iſa. xiii. 3, 18. In his aliiſque modò citatis capitibus, inſignia extant de obſidione excidióque Babylonis loca ; quæ ex hiſtoriâ Xenophonteâ lucem accipiunt, eique viciſſim auctoritatem & fidem adjiciunt.

5 Περιέσησε μὲν] In editione *Ald.* legitur περιέση μὲν. mendosè. Cæteri libri, quos vidi, omnes receptam ſcripturam præſtant.

περὶ τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε τὴν πόλιν ζὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν ζυμμάχων. Ἐπεὶ δὲ καλεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δέ τις αὐτόμολος εἶπεν ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ, ὁπότε ἀπάγοι τὸ στράτευμα· καταθεωμένοις γὰρ, ἔφη, αὐτοῖς ἀπὸ τῶ τείχους ἀσθενὴς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ. Καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἦν οὕτως ἔχειν· [1] περὶ γὰρ πολὺ τεῖχος κυκλουμένους ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος γενέσθαι τὴν φάλαγγα. Ακούσας ἓν ὁ Κῦρος ταῦτα, στὰς καταὰ μέσον τῆς αὐτῶ στρατιᾶς ζὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, παρήγγειλεν, ἀπὸ τῶ ἄκρου ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα ἀπιέναι παρὰ τὸ ἔσχατος τῶ στρατεύματος, ἕως γένοιτο ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ' ἑαυτὸν καὶ καταὰ τὸ μέσον. Οὕτως ἓν ποιοῦντων, οἵ τε μένοντες εὐθὺς θαρραλεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βάθος γιγνόμενοι· οἵ τ' ἀπιόντες, ὡσαύτως θαρραλεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν, πρὸς τοῖς πολεμίοις ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι, ἑκατέρωθεν ζυνῆψαν τὰ ἄκρα, ἔσχυσαν ἰσχυρότεροι γεγενημένοι, οἵ τε ἀπεληλυθότες, διὰ τοὺς ἔμπροσθεν, οἵ τ' ἔμπροσθεν,

urbem conſtituit, deinde cum amicis & iis, qui è ſociis ad res agendas opportuni erant, urbem ipſe circumvectus eſt. Poſtquam muros contemplatus eſſet, ab urbe copias abducere parabat; cùm transfuga quidam *ex urbe* egreſſus ait, *Babylonios* ipſum adoriri velle, quando copias abducturus eſſet: nam de muro phalangem *hanc* deſpectantibus, inquit, viſa eſt imbecilla eſſe. Nec *quidem id* ità ſe habuiſſe mirum erat: quia enim murum amplum circumdarent, neceſſe erat phalangem ad exiguam denſitatem redigi. Hæc igitur Cyrus cùm audîſſet, ſtans in medio exercitûs ſui, cum iis quos circum ſe habebat, præcepit ut gravis armaturæ milites ab utrâque extremitate phalangem explicantes abirent propter eam exercitûs partem quæ ſubſiſteret, donec utraque extremitas ad ſe atque ad medium perveniret. Id cùm facerent, tum iis qui ſubſiſtebant fiducia quædam continuò accedebat, quòd duplicata *jam* eſſet *aciei* denſitas: tum illis quoque fiducia ſimiliter accedebat, qui abſcedebant: mox enim illi qui ſubſiſtebant, prope ab hoſtibus aberant. Cùm autem progrediendo extremitates utrinque conjunxiſſent, conſtitêre *jam* facti firmiores, tum qui abſceſſerant, propter anteriores; tum anteriores,

1 Περὶ γὰρ πολὺ &c.] *Solinus* Polyhiſt. c. 56. *Babylon urbi eſt ſexaginta millia paſſuum circuitu patens.* Iiſdem ferè verbis urbis hujus amplitudinem deſcribit *Plinius* N. H. lib. 6. c. 26. Nec aliter *Herodotus* lib. 1. c. 178. qui formâ τετράγωνον, *quadratam* dixit, cujus quodlibet latus 120 ſtadia contineat, totus ambitus 480, quæ ipſa ſunt 60 *Plinii* & *Solini* paſſuum millia. Sed varietatem in ambitu reliquiſque dimenſionibus lectori apud *Diodor. Sic.* l. 2. p. 95. *Strab.* l. 16. p. 1072. *Curt.* l. 5. c. 1. videndam relinquo. His addas licet *Cellar.* Geog. Antiq. l. 3. c. 16. *Bochart.* Geogr. Sacr. l. 4. c. 13. & *Pridea.* connex. *Hiſt.* V. & N. T. ad an. 570.

διὰ τὸς ὄπισθεν προσγεγενημένους. Ἀναπλυχθείσης δ' ὕτω τῆς φάλαγγος, ἀνάγκη [1] τὸς πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τὸς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τὸς κακίστους τετάχθαι· ἡ δ' ὕτως ἔχουσα τάξις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ παρεσκευάσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ [2] καὶ οἱ γυμνῆται οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων, αἰεὶ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο τῇ ἄρχουσῃ τοσούτῳ ὅσῳ ἡ φάλαγξ βαθυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλωμένη. Ἐπεὶ δὲ ὕτω συνεσπειράθησαν, ἀπῆεσαν, ἕως μὲν ἐξικνεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, γραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊόντες [3] μεταβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἵσαντο πρὸς τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τοσῷδε μανώτερον [4] μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ὠσφαλεῖ ἐδόκουν εἶναι, ξυνειρον ἀπιόντες ἔς τε ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ καλέσραντο πεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τὸς ἐπι-

propter eos qui à tergo acceſſerunt. Hoc modo explicatâ phalange, neceſſe eſt primos & ultimos fortiſſimos eſſe, ignaviſſimos in medio collocari: aciéſque hunc in modum conſtituta & ad dimicandum, & ad prohibendam fugam inſtructa commodè videbatur. Prætereà equites & levis armaturæ milites qui à cornibus *procedebant*, ſemper eò propiùs ad imperatorem accedebant, quo phalanx duplicata denſior efficiebatur. Cùm hoc ſeſe modo conglobâſſent, pedetentim *inde* recedebant, quò tela de muro pertinebant: cúmque extra telorum ictus eſſent, converſi, ac primùm quidem modicos paſſus progreſſi, ſtatum mutabant clypeum versùs, atque ità conſiſtebant, ut murum intuerentur; quanto autem longius abicederent, tanto rariùs fiebat mutatio. Poſteaquam in tuto ſibi eſſe videbantur, conferti continuóque ordine recedebant, donec ad tabernacula pervenirent.

Ubi jam in caſtris eſſent, Cyrus eos, quos oporteret, convocavit &

1 Τὸς πρώτους ἀρίστους &c.] Idem præcipitur lib. 3. *memorab.* ſub initium: καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν, καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν δὲ μέσῳ τοὺς χειρίστους, ἵνα ὑπὸ μὲν αὐτῶν ἀγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται. Diſpoſitionem hanc *Fab. Quinctil.* lib. 5. c. 12. *Homericam* appellat; reſpicitque Il. δ'. v. 297. & ſeq. ubi Neſtor.

Ἱππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφι,
Πεζοὺς δ' ἐξόπιθεν σῆσιν πολίας τε καὶ ἀσθλούς,
Ἔρκος ἔμεν πολέμοιο· κακοὺς δ' ἐς μέσσον ἔλασσον,
Ὄφρα καὶ ἢν ἀέθλων τις ἀναγκαίη πολεμίζῃ.

Hanc nimirum exercitum inſtruendi rationem Rhetores in argumentorum diſpoſitione ſolent imitari. Quâ de re vide *Quinctil.* dicto loco, & *Cic.* de Orat. l. 2. c. 77. Idem de gruibus refert *Ælianus* de Animal. l. 3. c. 13.

2 Καὶ οἱ γυμνῆται οἱ &c.] Ità editiones *Ald. Eton.* & *Steph.* In *Leunel.* aliiſque omittitur poſterior hic articulus: quem quidem retinet MS. Bodl. priore illo omiſſo, & γυμνῆτες pro γυμνῆται repræſentat.

3 Μετεβάλλοντο ἐπὶ &c.] Conſule *Indic. Tacticum.*

4 Μετεβάλλοντο] *Muretus* conjicit meliùs legi poſſe ἐβάλλοντο. Mihi magis placet vulgata lectio. De variis autem converſionibus vide ſis *Ælian.* c. 24.

καιρίως, ἢ ἔλεξεν, Ἀνδρες ξύμμαχοι, τεθεάμεθα μὲν κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μέν τις [1] τείχη ὕτως ἰσχυρὰ ἢ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἕλοι, οὐκ ἐνορᾶν μοι δοκῶ· ὅσῳ δὲ πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσὶν, [2] ἐπείπερ οἱ μάχουλαι ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν θᾶττον λιμῷ αὐτοὺς ἡγοῦμαι ἁλῶναι, Εἰ μή τινα ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τούτῳ πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς ἄνδρας. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, [3] Ὁ δὲ ποταμὸς, ἔφη, οὗτος διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ, πλάτος ἔχων πλεῖον ἢ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας· ἢ βάθος γε ὡς οὐδ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἑστηκὼς, τοῦ ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε τῷ ποταμῷ ἔτι ἐχυροτέρα ἐστὶν ἡ πόλις ἢ τοῖς τείχεσι· Καὶ ὁ Κῦρος, Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἐῶμεν ὅσα κρείττω ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησαμένους δὲ χρὴ ὡς τάχιστα [4] τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, ὀρύττειν τάφρον ὡς πλατυτάτην ἢ βαθυτάτην, ὅπως ὀτιοῦν ἐλαχίστων ἡμῖν τῶν φυλάκων δέοι. Οὕτω δὴ κύκλῳ διαμετρήσας

hunc ſermonem habuit, Urbem, ſocii, undique contemplati ſumus; atque equidem quo pacto quis adeò firmos & excelſos muros oppugnando capere poſſit, videre mihi non videor: quanto autem plures homines in urbe ſunt, quando ad pugnandum non exeant, tanto citiùs fieri arbitror, ut fame in poteſtatem redigantur. Niſi igitur aliquem alium, quem proponatis, modum habetis, hoc *ipſo nobis* iſtos expugnandos eſſe aio. Et Chryſantas inquit, Hiccine fluvius per mediam urbem labitur, cujus latitudo ſtadia duo ſuperat? Ità profectò, ait Gobryas; ac tanta *quoque* profunditas ejus eſt, ut nè duo quidem viri, alter alteri licèt inſtiterit, ſupra aquam extare poſſint; quo fit ut fluvio ſit urbs etiam munitior, quàm mœnibus. Et Cyrus, Miſſa faciamus hæc, ait, Chryſanta, quæ viribus noſtris potiora ſunt; adhibitâ verò menſurâ, quamprimùm foſſa latiſſima profundiſſimáque nobis erit ducenda, pro parte cuique ſuâ, quò pauciſſimis cuſtodibus nobis ſit opus. Sic igitur undique circa murum

1 Τείχη οὕτως ἰσχυρὰ &c.] Idem ferè eſt quod *Jerem.* tradit li. 53, 58. Apud Hiſtoricos quidem omnes decantata eſt muri hujus latitudo; tanta quæ erat, ut quadrigæ inter ſe occurrentes ſine periculo commeare poſſent. At de murorum & turrium altitudine inter auctores minimè convenit. Vide ſis tamen quos ſupra paulò citavimus p. 400.

1 Ἐπείπερ οἱ μάχονται &c.] Vide Jer. li. 30.

3 Ὁ δὲ ποταμὸς, &c.] *Euphrates*, ſcilicet: cujus de ortu curſúque haud una eſt Hiſtoricorum & Geographorum ſententia. Ipſos, ſi libet, adeas: nempe *Strab.* l. 11. p. 791. & ſeq. *Plin.* Hiſt. Nat. l. 5. c. 24. *Mel.* l. 3. c. 8. *Ptolem.* l. 5. c. 13. & *Salmaſ.* ad *Solini* c. 37. neque enim verbis Auctorum inter ſe diſſentientium deſcribendis implere chartam tempúſque terere conſentaneum eſt. Tradunt quidem ferè omnes, fluvium Babylonem interluiſſe; quod de ramo quodam ejus intelligendum eſſe videtur. Capta autem erat Babylon ab illâ extremitate, quâ Euphrates in eam influit. Lege *Jerem.* li. 31.

4 Τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν] Ità reſcripſimus admonitu partim MSti Bodl. partim editorum librorum: quorum alii dant, τὸ μέρος ἑκάστῳ ὑμῶν. alii, τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν. quod Stephano placet.

περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσεσι μεγάλαις ἀπὸ τῦ ποταμῦ, ὤρυσσεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῦ τείχους τάφρον ὑπερμεγέθη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτούς. Καὶ πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ᾠκοδόμει, [1] Φοίνιξι θεμελιώσας ἐπὶ μείων ἢ [2] πλεθριαίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσῦτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· [3] καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι) τούτους δ' ὑπετίθει τούτου ἕνεκα, ὅπως ὁτιμάλισα ἐοίκοι πολιορκήσειν παρασκευαζομένῳ, ὡς εἰ καὶ διαφύγοι ὁ πολεμὸς εἰς τὴν τάφρον, μὴ ἀνέλοι τοὺς πύργους. Ἀνίση δὲ καὶ

ſpatia dimenſus, relicto à flumine intervallo, quantum ſufficeret magnis propugnaculis, ingentem foſſam circum murum undique duxit, terrámque *adeò illi* ſeipſos versùs egeſſerunt. Ac primùm quidem turres propter flumen exſtruebat, palmis fundatas, quarum non minor erat, quàm *plethri* altitudo: (*ibi* naſcuntur enim, quæ hâc majorem etiam in longitudinem excreſcunt; palmæ verò cùm *aliquo* premuntur pondere, ſurſum incurvantur, quemadmodùm & aſini clitellarii) has autem *palmas operi* propterea ſubjecit, ut quàm maximè videretur id facere, quod ſolent qui ad urbem obſidendam ſeſe comparent; ut tametſi flumen in foſſam dilaberetur, ipſas turres non everteret. Etiam multas alias

1 Φοίνιξι θεμελιώσας] *Strabo* l. 16. p. 1074. Ψιλὴ γὰρ ἡ χώρα, καὶ θαμνώδης ἡ πολλὴ, πλὴν φοινίκων· οὗτος δὲ πλεῖστος ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, πολὺς καὶ ἐν Σούσοις, καὶ ἐν τῇ παραλίᾳ Περσιδι —— Eandem hanc regionem palmis frequentibus conſitam eſſe teſtatur etiam *Diodor. Sic.* l. 2. p. 136.

2 Πλεθριαίοις] Interpretes Xenophontis, Herodoti, Diodori Siculi, aliorumque Hiſtoricorum πλέθρα Græcorum, Latinè *jugera* minùs accuratè reddere conſueverunt: Plinium, opinor, vel Poëtas imitati. Confer *Plin.* N. H. l. 36. c. 12. cum *Herodoto* l. 2. c. 124. & ſeq. & *Melâ* l. 1. c. 9. ubi de Pyramidum dimenſionibus agitur. Deinde lege *Homerum*, Odyſ. λ'. v. 575. & ſeq. de Tityo: & de eodem, *Lucret.* lib. 3. v. 1001. *Virgil.* Æneïd. 6. v. 596. *Tibul.* lib. 1. eleg. 3. *Ovid.* Metam. l. 4. v. 456. & ſeq. quibus in locis *Homeri* πίλεθρα ſive πλέθρα à Latinis Poëtis καταχρηστικῶς καὶ ὑπερβολικῶς in *jugera* verti videre eſt. Et his quidem ignoſcendum, quando *plethra* Latinis non ſit uſitata, nec vox æquè ſonans, ac *jugera*. Sed riſum ſanè haud tenuerit quiſquam, cùm Interpretes etiam Homeri aliorúmque viderit, eandem inauſpicatò ſibi vindicâſſe licentiam, atque adeò immane quantum vel Græcorum auxiſſe mendacia. *Plethrum* autem, teſte Suidâ, centum pedes; *jugerum*, ducentos quadraginta continet, ex *Quinctil.* mente *Inſtit. Or.* l. 1. c. 10. *Suidæ* accedit *Phavorinus*; qui locum etiam hunc citans, ait, Ξενοφῶν φησι φύεσθαι ἐν Βαβυλῶνι πλεθριαίους (reponendum, opinor, ex Xenoph. & Suidâ, πλεθριαίους) φοίνικας. Confer Cl. *Bernard.* de menſ. & pond. l. 3. p. 225. & doctiſ. *Perizon.* ad Ælian. V. H. l. 3. c. 1.

3 Καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι &c.] *A. Gellius* N. A. l. 3. c. 6. *Ariſtotelem* & *Plutarchum* auctores laudans, hæc de vi & naturâ palmæ arboris narrat: *Si ſuper palmæ arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter urgeas oneréſque, ut magnitudo oneris ſuſtineri non queat; non deorſum palma cedit, nec intra ſtectitur, ſed adversùs pondus reſurgit, & ſurſum nititur recurvatúrque.* Strabo lib. 15. pag. 1063. Ἴδιον δέ τι πάσχειν τὴν φοινικίνην δοκοῦσι· στερεὰν γὰρ οὖσαν παλαιμένην, οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω μέρος κυρτοῦσθαι τῷ βάρει, καὶ βέλτιον ἀνέχειν τὸν ὄροφόν. Vide ſis etiam *Plin.* N. Hiſt. lib. 13. c. 4. & l. 16. c. 42. & *Plutarch.* Sympoſ. lib. 8. προβλ. δ'.

4 Μὴ ἀνέλοι] Hanc lectionem ex Camerarii exemplari adducit Stephanus, quam veram eſſe cenſet: & ipſe quidem in textu pro vulgatâ illâ μὴ ἂν ἕλοι reponendam curavi. *Muretus* teſtatur in libris veteribus legi μὴ ἀνέλοιτο.

ἄλλας πολλὰς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὅτι πλεῖστα φυλακτήρια εἴη. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει [1] καταγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια πλέον ἢ εἴκοσιν ἐτῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, τὸ στράτευμα [2] κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὡς μῆνα τὸ ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὸ μέρος φυλάττον. Οἱ δ' αὖ Βαβυλώνιοι, ἀκούσαντες ταῦτα, πολὺ ἔτι μᾶλλον καταγέλων, [3] ἐννοούμενοι εἰ στρατὸς Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Ἄραβοι καὶ Καππαδόκαι φυλάττοιεν, οὓς στρατὸς ἐνόμιζον πάντας εὐμενεστέρους εἶναι ἢ Πέρσαις. Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι ἦσαν.

Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ [4] ἑορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι, ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους, ἀνεῴμωσε [5] τὰς τάφρους τὰς πρὸς τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο,

turres ſupra terram egeſtam excitabat, ut quàm plurima eſſent excubiarum loca. Et has quidem illi res agebant; qui autem in muro ſtabant, obſidionem *hanc* irridebant, quòd iis eſſet commeatus in annos plus viginti. Quæ Cyrus cùm audiſſet, in partes duodecim exercitum diviſit, ut pars quælibet, unum anni menſem in excubiis eſſet. Babylonii rursùm, his auditis, multò etiam magìs irridebant, qui cogitarent ſecum, Phrygas & Lycios & Arabas & Cappadocas futuros contra ſe in excubiis, quos omnes arbitrabantur animis erga ſe magìs eſſe benevolis, quàm erga Perſas. Ac foſſæ quidem ductæ erant:

Cyrus verò, cùm audiiſſet celebrari Babylone feſtum *quendam* ejuſmodi diem, quo Babylonii omnes nocte totâ potarent & comiſſarentur, eo die, cùm primùm inveſperaſceret, magnâ hominum multitudine adhibitâ, foſſarum oſtia fluvium versùs aperuit. Hoc cùm factum eſſet,

1 Καταγέλων τῆς πολιορκίας, ὡς &c.] Audire juvabit, quid iſtâ de urbe tradit Q. Curtius l. 5. c. 1. *Ac nè totam quidem urbem tectis occupaverunt; per* 90 *ſtadia habitatur:* ——— *cætera ſerunt colúntque, ut ſi externa vis ingruat, obſeſſis alimenta ex ipſius urbis ſolo ſubminiſtrentur.* Confer *Herod.* l. 1. c. 178.

2 Κατένειμε εἰς δώδεκα &c.] Vulgò deeſt præpoſitio εἰς, quam vel ſubaudiendam, vel per imprudentiam à typographis præteritam cenſuit *Portus.* Patitur ea quidem interdum ellipſin; ſed maximè apud Poëtas, & poſt verba motum ad locum ſignificantia. Itaque reponenda potiùs quàm ſubintelligenda videtur; præſertim cùm, *Mureto* teſte, in libris veteribus inveniatur.

3 Ἐννοούμενοι εἰ &c.] Particulam hanc pro ὅτι nonnunquam accipi annotavit *Budæus* Comm. G. L. p. 978. adlatis ex Demoſthene exemplis. Ejus autem in hujuſmodi ſenſu uſus, *Devario* judice, proprius eſt dubiis rebus de quibus tametſi credamus, pro certis tamen adfirmare non poſſumus. Vide tamen quæ notavimus pag. 225. Confer Act. xxvi. 8. ubi fruſtrà eſt *Grotius*, qui εἰ pro ὅτι ad modum Hebræi אם poni ait.

4 Ἑορτὴν τοιαύτην &c.] Hoc de Feſto agitur *Daniel* v.

5 Τὰς τάφρους τὰς &c.] Ità editiones *Ald. Eton. Leuncl.* Stephanus exhibet τάφρους τὰς ἅσας &c. additâ tamen huic participio vocis ſuſpectæ notâ. Quod autem ad rem ipſam attinet, quâ de hoc agitur

τὸ ὕδωρ καλὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἡ δὲ διὰ τῆς πόλεως τῆ πολαμῆ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. [1] Ὡς δὲ τὸ τῆ πολαμῆ ὕτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων, εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, τὰς δ' ἄλλας συμμάχους κατ' ἀρὰν τούτων ἕπεσθαι, ἥπερ πρόσθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δὲ, καταβιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τῆ πολαμῆ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τῆ πολαμῆ. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἔλεξε τοιάδε·

" Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν πολαμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε τῆς εἰς
" τὴν πόλιν ὁδῆ· ἡμεῖς δὲ θαρροῦντες [2] εἰσίωμεν εἴσω, ἐννοού-
" μενοι ὅτι οὗτοι ἐφ' οὓς νῦν πορευσόμεθα, ἐκεῖνοί εἰσιν οὓς
" ἡμεῖς καὶ σύμμαχοι πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντες, καὶ ἐγρηγορό-
" τας ἅπαντας καὶ νήφοντας, καὶ ἐξωπλισμένους καὶ συντεταγμένους
" ἐνικῶμεν· νῦν δ' [3] ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν

aqua noctu in fossas manabat; & alveus fluvii per urbem *tendens*, hominibus pervius esset cœpit. Id ubi de flumine hoc modo *ei* successisset, Persicis Cyrus & equitum & peditum tribunis imperat, mille suos in binos explicatos ducendo apud se adessent; reliqui socii hos à tergo sequerentur, instructi quemadmodùm priùs. Et hi quidem aderant; cùm ille, in siccam fluminis partem ministris suis, tam peditibus quàm equitibus immissis, ut explorarent an vadum fluminis permeari possit imperavit. Posteaquam illi posse permeari renuntiârunt, tum verò peditum equitúmque ducibus convocatis, hujusmodi verba fecit;

" Flumen *hoc* nobis, amici, viam in urbem concessit: *eam* nos animis
" præsentibus & *omni timore vacuis* ingrediamur, nobiscum ipsi reputan-
" tes, hos, quos adgressuri, nunc sumus, eos esse, quos à sociis sibi adjunctis
" instructos, & omnes vigilantes & sobrios, armatos & in acie dispositos
" vicimus: jam verò adversùs eos tendamus quo tempore multi eorum

agitur in loco, vide omnino *Jerem.* l. 24, 38. li. 32, 36. ubi manifestè adluditur ad aquas Euphratis à Cyro in paludem Nitocris abducendas. Conferre juvabit *Herod.* l. 1. c. 191. & *Polyæn.* l. 7. c. 6. Refertur ab *Usserio* ad annum M. 3466. J. P. 4176. ante ær. Christ. 538.

1 Ὡς δὲ τὸ τῆ] Eâdem prorsus elliptícè loquenti ratione utitur Matt. xxi. 21. ——— ἐὰν μόνον τὸ τῆς συκῆς &c. Sic autem loqui amant Auctores, quoties indicare volunt, quod alteri quocunque modo accidit.

2 Εἰσίωμεν εἴσω &c.] Hæc sincera est edit. *Etonn.* lectio, quæ in margine MSti quoque Bodl. comparet. In cæteris libris legitur ——— εἰσίωμεν, μᾶλλον θαῤῥοῦντες εἴσω, ἐννοούμενοι &c. At Stephanus rectè verba hæc, μᾶλλον θαῤῥοῦντες, ex margini adscripto scholio irrepsisse putat: ibi enim participium θαῤῥοῦντες iis expositum fuerat.

3 Ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν &c.] In editione *Ald.* perperam scribitur ἰόμεν. in reliquis exstat recepta scriptura: aliam tamen tam Stephanus quàm Leunclavius margini adscripsêre, nimirum εἶμεν: quam hic in loco vertendo sequitur.

" καθεύδωσι, [1] πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύωσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί
" εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, [2] πολὺ ἂν ἔτι
" μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι ἔσονται, ὑπὸ τῆς ἐκπεπλῆχθαι. Εἰ δέ
" τις τοῦτο ἐννοεῖται, ὃ δὴ λέγεται φοβερὸν εἶναι τοῖς εἰς πόλιν
" εἰσιοῦσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες βάλωσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν,
" τοῦτο μάλιστα θαρρεῖτε· ἢν γὰρ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας,
" ἔχομεν ξύμμαχον θεὸν [3] Ηφαιστον. [4] Εὔφλεκτα δὲ τὰ πρό-
" θυρα αὐτῶν, φοινικῷ μὲν αἱ θύραι πεποιημέναι, ἀσφάλτῳ
" δὲ ὑπεκκαύμασι κεχρισμέναι. Ημεῖς δ' αὖ πολλὴν δᾴδα
" ἔχομεν, ἣ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτταν καὶ συπ-
" πεῖον, ἃ ταχὺ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκην
" εἶναι ἢ [4] φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἢ ταχὺ καλακε-
" καῦσθαι. Αλλ' ἄγετε, λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ
" ξὺν τοῖς θεοῖς. Υμεῖς δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε

" dormiunt, multi ſunt ebrii, univerſi denique inordinati: cùm au-
" tem & nos intus eſſe ſenſerint, multò magis etiam, quàm nunc, in-
" utiles futuri ſunt, quia exanimati erunt. At ſi hæc in mentem alicui
" venit, quod ſanè fertur eſſe formidoloſum urbem intrantibus, nè te-
" ctis illi conſcenſis hinc inde tela *in nos* conjiciant, id *ipſum* maximè
" vobis animos addat: nam ſi qui conſcendent ædes, adjutor nobis eſt
" deus Vulcanus. Sunt verò eorum veſtibula crematu facilia; cùm
" januæ palmarum è materiâ fabricatæ ſint, & bitumine illitæ, quod ig-
" nem facilè concipit. Nobis autem & faces plurimæ ſunt, quæ incen-
" dium ingens citò parient, & copia picis ac ſtuppæ, quæ citò magnam
" flammam eliciunt: adeò ut vel celeriter neceſſe ſit hos ex ædibus au-
" fugere, vel celeriter exuri. Verùm agite, arma capite; diis equi-
" dem juvantibus præibo. Vos autem Gadata & Gobrya, demonſtrate

1 Πολλοὶ δ' αὐτῶν &c.] *Muretus* ex libris ſuis adfert πολλοὶ δ' ἂν μεθύωσι. Sed contra cæterorum omnium fidem nihil mutandum. Vide *Jerem.* li. 39. 57.

2 Πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον &c.] Lege *Iſa.* xiii. 7, 8. xxi. 2, 3. *Jer.* l. 35, 36. 43. li. 30.

3 Ηφαιστον] Vox origine orientalis, quæ Doricè ſcribitur Αφαιστος, i.e. אב אשתא *afeſto*, pater ſeu inventor ignis; quia, ut Græci fabulantur, ἐφεῦρε πῦρ, καὶ τέχνας δὲ τῶν ἐκ πυρὸς ὁπόσας. Hinc ignis etiam ipſe Ηφαιστος à Græcis nuncupatur. Ità *Tzetz.* chil. 10. hiſtor. 335.

Εκ τῆ Ηφαίςε τοιγαρῦν τῦ πῦρ ἐφευρικότος,
Ηφαιστον καὶ τὸ πῦρ φαμὲν, τῷ εὑρετῇ ἐπίσης.

Vulcani adpellatio ad voces חיבל קין *Tubal Cain*, Gen. iv. 22. proximè accedit: atque adeò haud ſine causâ viri docti ſtatuerunt *Vulcanum* eſſe *Tubul Cain*.

Εὔφλεκτα δὲ &c.] *Strabo* lib. 16. p. 1073. & ſeq. de Babyloniâ: Διὰ δὲ τῶν τῆς ὕλης σπάνιν, ἐκ φοινίκων ξύλων αἱ οἰκοδομαὶ συντελοῦνται, καὶ δοκοῖς καὶ σύλοις· περὶ δὲ τὰς σύλας γρέφοντες ἐκ τῆς καλάμης σχοινία περιτιθέασιν· εἶτ' ἐπαλείφοντες χρώμασι καταγράφουσι· τὰς δὲ θύρας ἀσφάλτῳ. &c.

5 Φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ &c.] Leunclavius αὐτοὺς, pro τοὺς, quod in omnibus

" τὰς ὁδὸς· ἴσε γάρ· ὅταν δὲ ἐνδὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην ἄγετε " [1] ἐπὶ τὰ βασίλεια." Καὶ μήν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ εἶεν ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τῶ βασιλέως· ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Φυλακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐντευξόμεθα· ἔστι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη. [2] Οὐκ ἂν ἀμελεῖν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ' ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους ὡς μάλιστα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντώντων οἱ μὲν ἀπέθνησκον πταιόμενοι, οἱ δ' ἔφευγον [3] πάλιν εἴσω, οἱ δ' ἐβόων. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν ξυνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες καὶ αὐτοί· καὶ [4] ἰόντες ἧ ἐδύναντο ὡς τάχιστα ἐπὶ

" *nobis* itinera ; cùm ea vobis sint cognita : & ubi jam intus erimus, " quamprimùm ad regiam ducite." Atqui, aiebant illi qui erant cum Gobryâ, non mirum fuerit, si quidem nec portæ ipsius regiæ clausæ sint : urbs enim tota videtur hâc nocte comissationi esse intenta. Sed in excubias tamen ante *regias* portas incidemus ; quòd eæ semper istìc collocentur. Non negligenda res est, ait Cyrus, sed eundum, ut eos quàm maximè imparatos offendamus.

Hæc ubi dicta fuerunt, pergebant : si qui autem eis obviam venirent, partim cæsi peribant, partim introrsùm fugâ se recipiebant, partim clamorem edebant. Qui verò circa Gobryam erant, eosdem cum illis clamores edebant, velut ipsi quoque comissatores : & pergentes quà celerrimè *progredi* pote-

reperitur libris, reponendum censet. Sed ferri tamen potest vulgata lectio, ut eodem modo dicatur hìc φεύγειν ταχὺ τὰς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, quo dictum est ἀνάβ. ε'. p. 206. Ἔφευγον ἔνθα καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν.

1 Ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ &c.] Inter has voces ——βασίλεια. Καὶ &c. aliqua desiderari tam Stephanus quàm Leunclavius aliquando suspicati sunt. Tandem utrique magìs placuit & distinctionis & scripturæ verborum, quæ mox sequuntur, mutatio. Duas itaque lectiones hasce Stephanus ex conjecturâ proponit : prima,—— τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐν κώμῳ δεῖ. κωμάζει γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε &c. altera,—— τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐν κώμῳ. ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Minùs sanè mihi grata est ista repetitio——ὡς ἐν κώμῳ ἐν κώμῳ γάρ &c. quare præ cæteris arridet Leunclavii, locum ità refingentis, conjectura : οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ καὶ εἶεν ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλέως. ὡς ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Quin & *Camerarius* lectionem hanc nonnihil confirmat, qui in vet. suo libro totum locum sic legi annotat. οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλέως εἶεν· κωμοδοκεῖ γὰρ ἡ πόλις πᾶσα τῇδε &c. At verò novum est illud κωμοδοκεῖ, & haud dubiè ποιητῇ κόμματος. Hujus autem ipsius convivii mentio est *Danielis* v. Vide *Isai.* xlv. Vulgo legitur οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν. καὶ γὰρ ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλέως· ὡς ἐν κώμῳ δοκεῖ γὰρ ἡ &c.

2 Οὐκ ἂν ἀμελεῖν &c.] Ità libri, quos vidi, omnes. *Muretus* autem legit, οὐκ ἄρα μέλλειν δεῖ. Nec, opinor, malè.

3 Πάλιν εἴσω &c.] Leunclavius in Camerarii libro rectiùs scriptum putat, ἔφευγον πάλιν ὀπίσω. quod mihi quidem non æquè placet. Nam, ut taceam aliorum omnium librorum auctoritatem, de vulgatæ lectionis sinceritate dubitationem tollant omnem ea, quæ paulò post sequuntur : καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω &c. Vide *Jerem.* li. 38.

4 Ἰόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς &c.] In editione *Eton.* deest illud ὡς post ἐδύναντο : & ità

τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ οἱ μὲν ζὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένας εὑρίσκουσι τὰς πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς [1] πίνουσι πρὸς φῶς πολύ, καὶ εὐθὺς [2] ὡς πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κλύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, [3] κελεύσαντος τοῦ βασιλέως ζκέψασθαι τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλώσας, εἰσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω ἑπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται [5] πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἐγκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον ὃν εἶχεν ἀκινάκην εὑρίσκουσι. Καὶ τοῦτον μὲν οἱ ζὺν Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειρώντο· καὶ οἱ ζὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν, προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ, φεύγων, ὁ δὲ

rant, ad regiam perveniunt. Et hi quidem Gobryæ Gadatæque adjuncti portas regiæ clausas inveniunt; qui verò adversùs *regiæ* custodes ire jussi fuerant, magno cum impetu irruunt in eos ad ignem largum potantes, statimque hostili cum eis more agunt. Orto autem clamore ac strepitu, cùm ii, qui erant intus, tumultum sentirent, & inspici rex juberet, quid illud esset rei, apertis aliqui portis procurrunt. Cùm portas ii, qui circa Gadatam erant, patefactas conspicerent, irruunt, & illos rursùs fugientes intrò insequuti, ac ferientes ad regem perveniunt; eúmque jam erectum cum acinace, quem strictum tenebat, inveniunt. Hunc Gadatæi & Gobryani numero plures opprimunt; atque ii etiam, qui cùm ipso erant, perierunt; alius, cùm aliquid objiceret; alius, cùm fugeret;

quidem secundùm vulgarem loquendi formam dicendum videtur; scil. vel ἢ ἐδύναντο τάχισα sine ὡς: vel scribendum ὡς ἐδύναντο τάχισα, sine ἢ. Ità Noster ἀνάβ. δ'. p. 194. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ἢ δύναιντο τάχιστα, &c. Fieri tamen potest, inquit Stephanus, ut ἐκ τοῦ παραλλήλου utrumque positum fuerit. Nisi fortè dicamus distinguendum post ἢ ἐδύναντο, ut ὡς τάχισα cum sequentibus connectatur. Hanc sanè distinguendi rationem sequuntur *Camerarius* & *Gabrielius*; eidémque favet *Zonaras*, apud quem sic legitur & distinguitur, ὡς ἐδύναντο, τάχισα ἐπὶ &c. Sed MS. Bodl. & editiones *Ald. Steph. Leuncl.* receptam lectionem & distinguendi rationem constabiliunt.

1 Πίνουσι πρὸς φῶς] Hoc in loco φῶς denotat *ignem*: quem igitur *Hammondus* & *Gatakerus* putant esse Hebraismum, Marc. xiv. 54. nullus est. *Hesychius*, φῶς, τὸ πῦρ καὶ ἡ χάρα. Forsan, ἡ ἰσχάρα. Locus autem hic egregiè facit ad illustrandum vaticinium *Jeremiæ* de Babyloniis, quos, ubi incaluissent, trucidatum iri ait cap. li. 39. Verè ergo incaluerant & vino & igne ingenti. Conf. v. 57.

2 Ὡς πολέμιοι &c.] *Murctus* legit, πολεμίοις. Sed rectiùs, opinor, MS. Bodl. & editi libri, πολέμιοι. Nam priùs συνεδῶν αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες, nunc tandem, quales reverà fuerant, ostendunt.

3 Κελεύσαντος τοῦ βασιλέως &c.] Conf. *Isai.* xlv. 1.

4 Πρὸς τὸν βασιλέα &c.] Scil. *Belshazarem*; qui & *Nabonnidus* à Beroso, *Labynitus* ab Herodoto vocatur. Vide *Isai.* xiii. 14, 15. xxi. 2, 3, 4. xlv. 1. & seq. *Dan.* v. 30. *Jer.* xxv. 12, 13, 14. l. li. passim. Anno autem M.3466. J. P.4176. ante æram Christianam 538. Babylonicum imperium eversum erat, atque ad Medos & Persas victores, prout à Prophetis prædictum erat, translatum. Confer *Berosum* apud *Joseph.* contra *Api.* l. 1. c. 20. & *Euseb.* Præpar. Evang. l. 9. c. 40.

γε, καὶ ἀμυνόμενον ὅτῳ ἐδύναλο. Ο δὲ Κῦρος διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις καλὰ τὰς ὁδούς· καὶ προεῖπεν, ὃς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν καλακαίνειν, τὰς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύτλειν τὰς Συριστὶ ἐπισαμένους ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανάλωσοιλο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίων.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἦκον· καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνων ὅτι τελιμωρημένοι ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειλα δὲ Κύρου καλεφίλων καὶ χεῖρας καὶ πόδας, [1] πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι. Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένελο, καὶ ἤσθοντο, οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἐαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. Ο δὲ Κῦρος τὰς μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχας τε καὶ φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τοὺς δὲ τεθνηκότας θάπλειν ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας κηρύτλειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους

alius, cùm ſe quacunque re poterat tueretur. Cyrus autem cohortes equitum per vias *paſſim* dimittebat; & edicebat, ut quos extra *domos* deprehenderent, occiderent; útque ii, qui linguæ Syriacæ periti erant, denuntiarent illis qui *adhuc* in ædibus eſſent, ut intus manerent: quòd ſi quis foris deprehenderetur, eum morte multandum. Et hi quidem hæc exſequebantur.

Gadatas autem & Gobryas acceſſerunt; ac deos primùm venerati ſunt, quòd de impio rege pœnas ſumpſiſſent; deinde manus & pedes Cyri deoſculabantur, cùm præ gaudio, ſimul & lacrimas copioſè profunderent & lætitiæ ſigna darent. Poſteaquam illuxiſſet, ac ſenſiſſent illi, qui arces tenebant, tum urbem eſſe captam, tum regem occiſum, arces etiam tradunt. Cyrus eas ſtatim occupat, & præſidiorum magiſtros cum militibus præſidiariis in illas immittit; mortuos ſepeliendi poteſtatem propinquis facit; & præcones *palam* prædicare juſſit, ut omnes Babylonii arma deferrent:

1 Πολλὰ δακρύοντες &c.] De lacrimis gaudio expreſſis ſic *Philo*, περὶ ἀποικ. p. 412. ed. nov. *Par* Αλλὰ γὰρ καὶ τοῖς χορευταῖς τῆς ἀρετῆς σταδάζειν καὶ δακρύειν ἔθος ἢ τὰς τῶν ἀστέρων οὐσιοομένοις συμφορὰς, ἢ διὰ περιχάρειαν· γίνεται δὲ αὕτη, ὅταν ἀθρόα ἀγαθὰ μηδὲν προσδοκηθέντα ποτὲ, αἰσθόμενον ὀμβρήσαντα πλημμυρῇ &c. *Suetonius* lib. 2. p. 29. edit. *Caſaub.* fol. tradit, *Auguſtum* etiam *Meſſallæ*, eum ex mandatis Senatûs P. Q. R. *patrem patriæ* ſalutanti, lacrimantem reſpondiſſe. Quem ad locum ſimile exemplum adduxit *Caſaubonus*, de lacrimis magni principis Ptolemæi ex lætitiâ manantibus: qui, *Joſepho* auctore, cùm adlata recens è Judæâ Legis Dei ſacra volumina venerabundus tractaret, eoque nomine Deo O. M. gratias ageret: fauſtâ omnium qui aderant acclamatione dilaudatus, lacrimas non tenuit: *Joſephus* eleganter: ἐκζωσάντων δ' ὑφ' ἡδονῆς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων, γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι. φύσει τῆς μεγάλης χαρᾶς πάσχούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. *Antiq. Jud.* lib. 12. cap. 2. p. 516. edit. Oxon. Idem expreſſit *Sophocles* Elect. v. 912.

Χαρᾷ δὲ πίμπλημ' εὐθὺς ὄμμα δακρύων·

Conſule *Scholi*. Et ejuſd. Trag. v. 1243, 1244.

——— καὶπὶ συμφοραῖσί μοι
Ιέσθης ἔρπει δάκρυον ὀμμάτων ἄπο.

ὅπῃ δὲ [1] ληφθήσοιλο ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, ϖροηγόρευον ὡς ϖάνλες οἱ ἔνδον ἀποθανεῖνλαι. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας καλέθελο, ὡς εἴη ἕτοιμα εἴ τι ϖοὶ δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέϖρακλο, ϖρῶτον μὲν τὰς μάγας καλέσας, ὡς δορυαλώτῃ τῆς ϖόλεως ὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς ϗ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτῳ δὲ ϗ οἰκίας διεδίδῃ ϗ ἀρχεῖα τούτοις, ἅς ϖερ κοινωνὰς ἐνόμιζε τῶν καλαπεπραγμένων· [2] ὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιϛα τοῖς ἀρίϛοις. Εἰ δέ τις οἴοιλο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν ϖροσιόνλα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ, Βαβυλωνίοις μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, ϗ τὰς δασμὰς ἀποφέρειν, ϗ θεραπεύειν τούτους οἷς ἕκαϛοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ ϗ τὰς κοινωνεῖνλας, ϗ τῶν Συμμάχων ὅσοι μένειν ἠρεῖνλο ϖαρ' αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον ϖροηγόρευε διαλέξεσθαι·

Ἐκ δὲ τούτῳ ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη καλασκευάσασθαι ϗ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἠγεῖτο ϖρέπειν, ἔδοξεν αὐτῷ τῶτο ξὺν τῇ τῶν φίλων γνώμῃ ϖοιῆσαι, [3] ὡς ὁτιήκιϛα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε ϗ ζεμνὸς φανείη. Ὧδε ἂν ἐμηχανᾶτο τῶτο· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ϛὰς ὅπῃ ἐδόκει ἐπιλήδειον

in quacunque verò domo arma deprehenderentur, in eâ denuntiabant omnibus esse moriendum. Et illi quidem arma deportabant: quæ Cyrus in arces deposuit, ut in promptu essent, si quando eis esset utendum. Hæc ubi peracta fuerunt, primùm arcessitis magis, quia bello capta urbs esset, præcepit, ut diis primitias manubiarum & fana seligerent: posteà tum *alias* domos tum principum ædificia dividebat in eos, quos illorum, quæ gesta fuerant, socios existimabat: atque hoc modo distribuit, utì dudum fuerat decretum, optima *quæque* præstantissimis. Quòd si putaret aliquis sibi minus obtigisse, mandabat ut accedens *id ipsum* doceret. Edixit etiam, Babyloniis agros esse colendos, & tributa pendenda, & iis obsequia præstanda quibus singuli traditi essent: Persas verò & *Persarum* participes, & quotquot ex sociis apud eum remanere vellent, jussit tanquam dominos, cum iis quos *sibi traditos* accepissent, loqui.

Secundùm hæc cupiens jam Cyrus etiam se parare, quemadmodùm decere regem existimaret, id de amicorum sententiâ faciendum statuit, ut quàm minimâ cum invidiâ & rariùs conspiceretur & augustiori specie. Id igitur ità effecit: primâ luce stabat in loco, quo putabat esse

1 Ληφθήσοιτο] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vetusto quodam libro adfert, & reponendam etiam censet. Priùs erat, λειφθήσοιτο.

2 Οὕτω διένειμεν] *Gabrielius* ex vetustis suis exemplaribus adfert, οὕτω δὲ διένειμε. Sed cùm MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes vulgatam lectionem tueantur, nihil muto. Infra quoque sub init. lib. 8. occurrit locus, ubi oratio nullius particulæ vinculo connectitur.

3 Ὡς ὁτιήκιϛα ἂν &c.] Sic reponendum monuit olim *Muretus*. Cui non invitus parui. Vulgò scribitur ὁτιήκιϛα ἀνεπιφθόνως. Leunclavius legendum putat ὁτιήκιϛα ἐπιφθόνως. Sed ultro ferè sese offert, quam amplexi sumus, scriptura.

εἶναι, προσεδέχετο τὸν βυλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀποκρινόμενον ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέχοιτο, ἦκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθυμένων περὶ τοῦ προσελθεῖν, μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρέται ὡς ἠδύναντο διακρίναντες, [1] προσίεσαν. Ὁπότε δέ τις καὶ τῶν φίλων διωσάμενος τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτὸν, καὶ ἅτε ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, [2] περιμένετε ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν ξυγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενον, ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει, [4] ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γενομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ ξυγγενέσθαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἆρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρωὶ ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. Ἀκούσαντες ταῦτα

commodum, & admittebat *quemlibet* aliquid dicere volentem ; ac poſtquam reſpondiſſet, dimittebat. Cùm autem intellexiſſent homines, *Cyrum eos* expectare, infinita multitudo ad eum confluxit ; *jam*que conveniendi *ejus* causâ *ſemet* impellentium molitiones & rixæ multiplices erant. Miniſtri autem *ipſius* adhibito diſcrimine, prout poterant, accedendi poteſtatem faciebant. Quòd ſi aliquando quiſpiam ex amicis impellendo disjectâ *hominum* turbâ in conſpectum *Cyri* prodiret, *tum verò* manum protendens iſtos adtrahebat, & ità dixit, Expectate, amici, donec turbam hanc dimoveamus ; ac deinde per otium congrediemur. Expectabant igitur amici, & turba major uſque adfluebat, donec opprimeret eum veſpera, priuſquam nactus eſſet otium in amicorum congreſſum colloquiúmque veniendi. Itaque dicebat Cyrus, Modò quidem, viri, tempus eſt diſcedendi : cras manè adeſte ; nam eſt quod vobiſcum colloquar. His auditis,

1 Προσίεσαν] In vulgatis codicibus legitur προσήισαν. Sed Stephanum ſecutus ſum, qui unius literæ mutatione locum feliciter reſtituit : & ſimilem recepti verbi notavit uſum ἀναβ. δ'. p. 194. Οἱ δ' ἐγγὺς ἦσαν ἥκοντες, καὶ τῷ κάοντες, ἐπροσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀφίζοντας, &c.

2 Περιμένετε] In MSto Bodl. & editione *Ald.* legitur παραμένετε, & mox infra παρίμεσον. Editio iſta dat quoque ὡς διωσόμεθα. Sed omninò rectè manu illud exaratum exemplar, & principes editiones ſcripturam verbi hujus receptam exhibent.

3 Ο δ' ὄχλος πλείων καὶ &c.] Pari orationis elegantiâ ſimul & vi τὸ μᾶλλον iterat Apoſtolus *Philip.* i. 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ———

4 Εως παρέφθασεν] Suſpicetur fortaſſe quiſpiam, inquit Stephanus, pro ἕως παρέφθασε legendum ἕωσπερ ἔρθασεν. Sed quidni Xenophontem hìc Homerico verbo, ut aliis alibi, uti dicamus ? Ab Homero autem præpoſitionem παρὰ pro præpoſitione πρὸ uſurpari hoc in verbo conſtat ex Il. κ'. v. 346.

——εἰ δ' ἄμμε παραφθαίησι πόδεσσιν.

Sic ejuſd. Il. ψ'. v. 515.

Κέρδεσιν, οὔτι τάχει γε παραφθάμενος Μενέλαον.

Et χ'. v. 197.

Τοσσάκι μὲν προπάροιθεν ἀποστρέψασκε παραφθὰς

Πρὸς πεδίον γ'.

Ubi Euſtathius παραφθὰς exponit προφθάσας.

οἱ φίλοι, ἅσμενοι ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες [1] ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν ἅτως ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος [2] παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖον πλῆθος περιεισήκει βουλομένων προσιέναι, ἢ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι παρῆσαν. Ὁ δὲ Κῦρος περισησάμενος τῶν ξυστοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μηδένα [3] παριέναι ἢ τοὺς φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν Συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ ξυνῆλθον αὐτοί, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· "Ανδρες "φίλοι καὶ Σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς ὅδεν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι, "τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα καλαπεπραχέναι· "εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔστι τὸ μεγάλα πράττειν, ὥστε μὴ οἷόν τε εἶ- "ναι μήτε ἀμφ' αὐτὸν σχολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων εὐφραν- "θῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. "Ενενοήσατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἕωθεν ἀρξάμενοι "ἀκούειν τῶν προσιόντων, οὐκ ἐλήξαμεν πρίσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν "ὁρᾶτε τούτους, καὶ ἄλλους πλείονας τῶν χθὲς παρόντων, ὡς πρά- "γματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτὸν, "λογίζομαι μικρὸν μὲν τι ὑμῖν μέρος ἐμοὶ μελεσόμενον, μικρὸν

libenter amici discedebant curriculò, rebus omnibus necessariis multati. Ac tum quidem ita quieti se dederunt:

Postridiè Cyrus ad eundem locum aderat: quem *jam* multò major hominum adire volentium turba circumstabat, qui multò priùs etiam, quàm illi amici, advenerant. Cyrus igitur Persis hastas gestantibus ambitu magno circum se collocatis, neminem admitti jussit, præter amicos & Persarum sociorûmque principes. Illi verò cum convenissent, hujusmodi Cyrus ad eos orationem habuit; "Nihil est, amici ac socii, quod de iis quera- "mur, quasi non perfecerimus hactenùs omnia, quæcunque liceret optare: "sed enim si hujusmodi quiddam est res magnas gerere, ut neque possis "ipsi tibi vacare, neque cum amicis hilariter vivere, beatitatem *sanè* hanc "equidem valere jubeo. Nam & herì utique animadvertistis, inquit, à "primâ nos aurorâ cœpisse audire accedentes, neque desiisse ante vespe- "ram: & nunc videtis hos, atque alios multò plures iis qui herì aderant, "præstò esse, ut nobis negotia facessant. Itaque si quis istis se submittere "velit, equidem cogito, exiguâ parte vobis mei copiam fore, & mihi

1 Ὑπὸ πάντων] Ità rectè editio *Eton.* adsentientibus Stephano, Leunclavio & MS. Bodl. Similiter ἀνάβ. δ'. p. 194. Οσοι δὲ, ὅτι τοπρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν. Vulgò, ἀπὸ πάντων.

2 Παρῆν εἰς τὸ &c.] Id est ἐν τῷ &c. Nam hæ præpositiones invicem permutantur. Vide *Mar.* ii. 1. *Joh.* i. 18. Nisi quis dicat hìc παριῆναι motûs significationem, ut alibi, habere; quo sensu, postulat post se εἰς, πρὸς, ἐπὶ, vel adverbium *ad locum.*

3 Παριέναι ἢ &c.] Particula ἢ hìc idem esse videtur, quod εἰ μή. Sic Joh. xiii. 10. Ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι.

" δέ τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτῷ μέντοι ζαφῶς οἶδ' ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν μοι
" μελέσει. Ετι δ', ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Εγὼ
" γὰρ δήπου ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν [1] περι-
" εστηκότων ἢ τινα ἢ οὐδένα οἶδα, [2] καὶ ὅτοι πάντες οὕτω παρεσ-
" κευασμένοι εἰσὶν, ὡς, ἢν νικῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότερον ἃ
" βούλονται ὑμῶν παρ' ἐμοῦ διαπραξόμενοι. Εγὼ δὲ ἠξίουν τούτους,
" εἴ τις τι ἐμοῦ δέοιτο, θεραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φίλους [3] δεο-
" μένους προσαγωγῆς. Ισως ἂν οὖν εἴποι τις, τί δῆτα οὐχ ἕτως
" ἐξ ἀρχῆς παρεσκευασάμην, ἀλλὰ παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ
" ἐμαυτόν. Οτι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ
" ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα [4] μήτε τὸ εἰδέναι ἃ δεῖ, μήτε τὸ
" πράττειν ἃ ἂν καιρὸς ᾖ· τοὺς δὲ στρατιώτας ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλοὺς
" ἐνόμιζον ὧν δεῖ πραχθῆναι παριέναι. Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ
" φιλοπονώτατος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ μοι καὶ ἡ ἐμὴ
" ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιοῦν τυγχάνειν. Ως οὖν ἐμοῦ ἀπο-
" ρῶντος, ὅ, τι ἂν τύχωμι ποιῶν ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε ἡμέτερα

" vestrî: mei sanè ipsius mihi, sat scio, nè tantilla quidem erit copia.
" Prætereà rem, inquit, aliam quoque ridiculam animadverto. Nam
" equidem ità sum erga vos adfectus, ut par est: at eorum, qui *nos* cir-
" cumstant, vel *unum* aliquem vel neminem novi; & hi tamen omnes
" ità parati sunt, ut, si vos impellendo vincant, priores *etiam* vobis à
" me, quæ voluerint, impetraturi sint. Ego verò æquum arbitrarer hos,
" si quis à me petere aliquid vellet, amicos meos vos obsequio demereri,
" atque orare ut *eos* adduceretis. Fortasse dixerit quispiam, cur ità non
" ab initio me comparaverim, sed *omnibus* in medio me *potiùs* exhibu-
" erim. Nimirum animadvertebam res bellicas ejusmodi esse, ut impe-
" ratorem non oporteat esse postremum vel intelligendis iis quæ necesse
" est, vel gerendis quæ usus postulat: & imperatores, si rarò conspice-
" rentur, existimabam prætermittere multa, quæ fieri debuerant. Nunc
" posteaquam bello maximi laboris confecto quievimus, etiam meus
" animus æquum censet, ut requiete aliquâ potiatur. Quare cùm ipse
" ambigam quid mihi faciendum sit, ut res nostræ & aliorum, quos curæ

1 Περιεστηκότων ἢ τινα &c.] Stephanus suspicatur Xenophontem scripsisse, ἢ ἕνα τινὰ, ἢ οὐδένα, *unum duntaxat, aut etiam neminem.* Est quidem insolens loquendi genus; quod libri tamen omnes præstant.

2 Καὶ ὅτοι &c.] Καὶ hìc commodè reddi posse videtur, *tamen, attamen:* quomodo etiam sumi potest *Joh.* i. 10, 11.

3 Δεομένους] Sic reposui ex MSto Bodl. adsentiente Stephano. Referendum autem est hoc participium ad τούτους. Priùs erat δεόμενος.

4 Μήτε τὸ εἰδέναι &c.] Utrobique τοῦ Xenophontem scripsisse putat Stephanus. Fatetur tamen vulgatam tolerari posse scripturam: quam sanè retinendam censeo.

" καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβουλευέτω τις ὅ,
" τι ὀρᾷ ζυμφορώταῖον."

Κῦρος μὲν ἅτως εἶπεν· ἀνίσαῖαι δ' ἐπ' αὐτῷ Αρῖάβαζος, ὁ ζυγγενὴς ὢῖε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Η καλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τᾶ λόγω. Εγὼ γὰρ, ἔτι νέω μὲν ὄντι σᾶ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ ζε ὐδὲν δεόμενον ἐμᾶ, καῖώκνουν ζοι προσιέναι. Επεὶ δὲ ἔτυχές ὢῖε καὶ [1] ἐμᾶ δεηθεὶς προθύμως ἐξαγγεῖῖαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρους, ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως ζοι ζυλλάβοιμι, ὡς οἰκειός τέ ζοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί ζοι ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ [2] ἐπράχθη, ὥσε ζε ἐπαινεῖν. Μεῖὰ δὲ τᾶτο Υρκάνιοι μὲν πρῶτοι, φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάῖα [3] πειναῶσι ζυμμάχων· ὥσε μονουχὶ ἐν ταῖς ἀγκάῖαις περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Μεῖὰ δὲ τᾶτο, ἐπεῖ ἐάῖω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, [4] ἐκ, οἶμαι, σχοῖὴ ζοι ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ ζοι ζυνεγίνωσκον. Εκ δὲ τούτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ

" nobis esse oportet, rectè se habeant, consulat in medium aliquis, quid
" maximè commodum fore perspiciat."

Hæc Cyri verba fuerunt: post eum surgens Artabazus, qui se aliquando cognatum Cyri dixerat, Profecto, ait, rectè factum abs te, Cyre, qui *hâc de re* dicere cœperis. Nam equidem, te admodùm juvene cœpi amicitiam tuam expetere, sed cùm te mei non egere viderem, adire te sum veritus. Postquàm verò me fortè rogâsses, ut quæ Cyaxares mandârat studiosè Medis exponerem, mecum ipse cogitabam, si prompto te juvissem in illis animo, futurum me tibi familiarem, mihíque *adeò* datum iri copiam colloquendi tecum, quamdiu vellem. Et sunt illa quidem *sic* effecta, ut laudem apud te invenerint. Deinde primi amplexi sunt amicitiam nostram Hyrcanii, cùm socios admodùm desideraremus: adeò ut tantùm non eos in ulnis præ caritate gestaremus. Posteà cùm hostium castra capta essent, non tibi, opinor, otium erat, mihi ut operam dares; atque ipse tibi ignoscebam. Deinde Gobryas nobis amicus accessit, *id*que *adeò*

1 Εμοῦ δεηθεὶς &c.] Vide pag. 191. & seq.

2 Επράχθη ὥσε &c.] Stephano credibile videtur scriptum fuisse, οὕτως ἐπράχθη ὥσε, vel ἐπράχθη οὕτως ὥσε. Sed, meâ quidem sententiâ, οὕτως illud satis commodè subaudiri potest. Sic ἀπομν. l. 1. p. 417. *Edit. Steph.* Εμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας· ὥσε καὶ &c. i. e. οὕτως ἐμίσει, ὥσε &c.

3 Πειναῶσι συμμάχων Metaphoricè hìc πειναῦν, ut διψᾶν supra, pro *vehementer desiderare* adhibetur. Vide sis *Matt.* v. 6. & quæ notavimus p. 241.

4 Οὐκ, οἶμαι, σχολὴ σοι &c.] Hanc restituimus lectionem ex *Gabrielii* exemplaribus: adsentientibus Stephano & Mureto: quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam invenit. Priùs legebatur, οὐκ οἶμαι σχολὴν σοι εἶναι,

ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· [2] καὶ δὴ ἔργον σὺ ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι ξύμμαχοι ἐγεγέννητο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ ἂν τοί σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἅρματα, ἀμφὶ μηχανὰς, ἡγούμην, ἐπεὶ ἀπὸ τούτου σχολάσαις, τότε σὲ καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἕξειν σχολήν. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς ξυλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς ξυνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Χροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ἡρήκαμεν, καὶ πάντας καλεσράμμεθα· καὶ [2] μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθὲς, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκλευσα, οὐκ ἄν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεί γε μέντοι [3] ἐδεξιώσω με, καὶ παρά σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περιέβλεπόν σε, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν ἔν, εἰ μὲν ἔσαι πη ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλείσου σε

gaudebam: itidémque Gadatas; unde factum ut difficile eſſet te aliquâ ex parte frui. Cum verò Sacæ & Caduſii ſocietatem nobiſcum coïviſſent, hi tibi meritò erant colendi; quippe qui & ipſi te colerent. Poſteaquam autem *eò* reverſi ſumus, unde profectionis initium factum erat, quia te videbam occupatum inſtruendis equis, curribus, machinis, exiſtimabam te, ubi hâc curâ liberatus eſſes, otium habiturum ut mihi quoque operam dares. Sed ubi nuntius ille terribilis venit, homines univerſos contra nos colligi, maxima eſſe illa intelligebam; quæ ſi proſperè cederent, certò me jam ſcire putabam, fore magnam inter nos ambos conſuetudinis mutuæ copiam. Nunc tandem & ingenti prælio victoriam adepti ſumus, & Sardes cum Crœſo nobis ſubjectas tenemus, & Babylonem cepimus, & omnia noſtram in poteſtatem redegimus: nec heri tamen, per Mithrem, accedere te potuiſſem, niſi cum multis luctatus fuiſſem. Verùm ubi me dextrâ prehendiſti, & apud te manere juſſiſti, jam *tum* in oculis omnium eram, qui ſine cibo ac potu totum apud te diem tranſigerem. Nunc igitur, ſi quo fieri modo poteſt, ut qui plurimùm *tibi* commodaverimus, plurimùm te

1 Καὶ δὴ &c.] Suſpicor legendum ἤδη. Niſi quis iſti voculæ vim hujus tribuere velit, Vide p. 132. not. 1.

2 Μὰ τὸν Μίθρην] *Heſychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic & *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν. De origine *Mithræ* vide *Indic.* Etymolog.

3 Ἐδεξιώσω] MS. Bodl. & editiones *Ald. Eton.* aliæque habent, ἐξιδιώσω: pro quo Leunclavius ex Budenſi libro repoſuit ἰδιξιώσω. Stephanus etiam hoc verbum tandem in contextum recepit, adſentientibus *Philelpho* & *Gabrielio*; quorum alter vertit, *dextrâ me apprehendiſti:* alter, *me manu apprehendiſti.* Et *Gabrielii* quidem exemplaria lectionem receptam agnoſcunt.

μέρος [1] μεθέξομεν· εἰ δὲ μή, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρὰ σὲ ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σοῦ πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς φίλων. Ἐπεὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

" Ἀλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ " σοὶ παρεῖχες, δι' ἃ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι " μᾶλλον ἦν θεραπευτέον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα " παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακλᾶσθαι ἔδει ἐκ πάντος τρόπου, " ὅπως ὁτιοῦν σοι συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν " δ' [2] ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἀνακ- " τᾶσθαι δύνασαι, ὃς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἄξιον· " ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἑστίας, " ἧς ὅτου ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, ὅτου ἥδιον, ὅτου οἰκειότε- " ρόν ἐστιν οὐδέν; Ἐπεῖτα δ', ἔφη, οὐκ ἂν οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι,

fruamur, *benè est*: sin autem, rursùs ego nuntiabo verbis tuis, ut omnes à te discedant, exceptis nobis, qui amici ab initio *tui* fuimus. Ibi tum & Cyrus & complures alii risêre: Chrysantas autem Persa surrexit, atque in hunc modum loquutus est:

" Antehac, Cyre, meritò te oculis omnium exhibebas, cùm illis " de causis quas ipse exposuisti, tum quòd nos ii non eramus, quos " tu colere maximè deberes. Quippe nos etiam nostrâ ipsorum causâ " *tunc* aderamus: at necesse erat, ut quovis pacto multitudinem tibi " conciliares, ut quàm libentissimè nobiscum eosdem suscipere labo- " res, & eadem adire pericula vellet. Nunc cùm non modò talis sis, " sed etiam conciliare possis alios, quos opportunum fuerit, æquum " est ut jam tibi quoque domus contingat: alioqui quem ex imperio " fructum perciperes, si solus foci exsors esses, quo nullus neque san- " ctior fundus est inter homines, neque gratior, neque magis noster " & *peculiaris*? Præterea, inquit, non adfici nos etiam pudore putas,

1 Μεθέξομεν· εἰ δὲ μή] Post *μεθέξομεν* MS. Bodl. & libri vulgati ferè omnes εἰ ἔχει· perperam exhibent. In *Aldinâ* quidem editione voces istæ non comparent; in cæterarum contextum ex marginali quodam *scholio* haud dubiè irrepserunt. Utitur enim hìc ellipsi, quæ peculiari nomine *σιώπησις*, *παρασιώπησις*, vel etiam *ἀναπόδοτον* vocatur: cujus schematis exempla claros apud scriptores passim occurrunt. Noster hujus historiæ l. δ'. p. 288. Καὶ νῦν, ἢν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μή,—— ubi vide quæ notavimus. Idem *ἀναβ.* ζ'. p. 246, Εἰ μέν τι σὺ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μή,—— *Thucyd.* sub init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἦν μὲν ξυμβῇ ἡ σπεῖρα. εἰ δὲ μή,——Ubi vide *Scholiast.* Ab exemplis Poëtarum me contineo; quippe pluribus, opinor, non opus erit. Porrò hâc de emendatione Stephanus & Muretus nobis adsentiuntur.

2 Ἐπειδὴ οὐχ οὕτω &c.] *Muretus* legit Νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐ τούτου μόνον ἔχεις. Sed nihil mutandum censeo: nam vulgata lectio & elegans est & planè Attica.

"εἰ σὲ μὲν ὁρῷμεν ἔξω καρτεροῦντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν, "ἢ σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;" Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, ξυνηγόρευον αὐτῷ [2] καὶ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεσθαι εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἦρχε διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτοῦ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ ὅτου ἔχοι αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιωτάτη γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ σῶμα ἠγήσατο δεῖσθαι. Γνοὺς δ' ὅτι ἀδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν ζίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῷ καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτους ἔχοι. Ἐνόμισε δὲ μὴ ἂν γένεσθαι πολὺ πιστὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. Τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας ξυναρμοζούσας, ἢ παιδικά, ἔγνω φύσει ξυναναγκάσθαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους, ἡγήσατο

"si te videamus foris toleranter vivere, nos in ædibus degere, ac "videri conditione, quàm tua sit, potiori?" Hæc cùm Chrysantas protulisset, ejus de his sententiam multi tuebantur. Tum deinde *Cyrus* regiam ingreditur, & qui pecunias ex Sardibus advexerant, hìc eas tradebant. Cùm autem ingressus esset, primùm Vestæ rem sacram fecit, deinde Jovi regi, & si cui alteri deo magi sacrificandum *suis è ritibus* indicarent. His peractis, jam alia cœpit administrare.

Cúmque in mentem ei veniret, quid in se negotii suscepisset, qui multis hominibus imperare niteretur, & habere domicilium in urbe inter illustres amplissimâ institueret, quæ sic adfecta in eum esset, ut urbs alicui maximè infesta: cùm hæc, *inquam*, expenderet, corporis sibi custodiâ opus esse existimavit. Quòd item sciret homines opprimi faciliùs non posse, quàm inter vescendum, bibendum, lavandum, in cubili & somno, circumspiciebat quosnam in his sibi maximè fidos habere posset. Arbitrabatur autem non posse fidum hominem unquam esse, qui alium magìs amaret, quàm illum qui *ejus* custodiâ indigeret. Quamobrem illos, qui haberent liberos vel conjuges genio congruentes, vel amores *alios*, naturâ *ferè* cogi judicabat ad eos maximè diligendos: at eunuchos omnibus his carere cernens, maximi

[2] Κατὰ ταῦτα] Idem iterum frustrà receptam improbat scripturam; cùm malit κατὰ ταυτά.

τούτους ἂν περὶ πλείστου ποιεῖσθαι οἵτινες δύναιντο πλουτίζειν μάλιστα αὐτούς, καὶ βοηθεῖν εἴ τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· [1] τούτους δὲ εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο δύνασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις οὐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνοῦχον πλέον ἔχειν ἐν πανὶ, εἰ μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότην δὲ πιστὸν ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνοῦχον. Ὁ δ' ἂν μάλιστά τις οἰηθείη, ἀνάλκιδας τοὺς εὐνούχους γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι οἵ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐδὲν ἧττον γίγνονται· οἵ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τοῦ δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ στερίσκονται· καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τοῦ μὲν ἀπολείπειν τοὺς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, [2] φυλάττειν δὲ

facturos putabat illos, qui ipsos locupletare plurimùm possent, & auxilio defendere, si injuriis adficerentur, & honoribus ornare: à quo autem beneficiis in hos conferendis ipse superari posset, neminem fore censebat. Præterea, cùm ignobiles & *pretii nullius* sint apud homines cæteros eunuchi, hanc ipsam ob causam domino indigent, qui suppetias eis ferat: quippe nemo fuerit, quin potior esse velit in omnibus eunucho, si non obstet aliquid, cui vires sint majores: jam qui domino fidelis est, nihil impedit, quo minùs is locum principem teneat, licèt eunuchus sit. Quòd verò maximè quis existimet eunuchos imbelles effici, nè id quidem *Cyro* videbatur. Huic autem argumento erant animalia quoque cætera; siquidem *feroces* & insolentes equi si castrentur, desinunt illi quidem mordere ac insolentes esse, sed nihilominùs ad res bellicas idonei sunt: & tauri si castrentur, ex ferociâ & contumaciâ remittunt aliquid, sed robore tamen & viribus ad laborandum haud destituuntur: eodémque modo canes castrati non ampliùs dominos illi quidem deserunt, sed ad custodiam

1 Τούτους δὲ εὐεργετοῦντα &c.] Ità rectè editiones *Stephan.* & *Eton.* Cæteri quidem libri variant: sed receptæ tamen lectionis vestigia ostendunt haud obscura. In MSto Bodl. & edit. *Ald.* & *Flor.* legitur, εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο &c. In vet. codic. quos citat Stephanus, εὐεργετοῦντας ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο &c. Ubi, ut οὐδένα pro οὐδὲν ἄν rectè, ità εὐεργετοῦντας pro εὐεργετοῦντα pravè scriptum in illis, cum Stephano existimo. Quare hìc οὐδένα quidem retinendum, sed εὐεργετοῦντας rejiciendum, & in ejus locum εὐεργετοῦντα reponendum censuimus: unde sensus exoritur, qui cum præcedentibus optimè convenit: ut videlicet (Stephani sunt verba) dicat Xenophon Cyrum hoc considerâsse, eunuchos eum à quo potissimùm opes & auxilium sperent, solere præ omnibus aliis colere & observare; quare non dubium esse quin ipse, cui tanta beneficiis eos prosequendi facultas esset, ut nemini mortalium major, coli observarique ab illis & in pretio supra omnes alios haberi posset. At si quis εὐεργετοῦντας retinere vellet, οὐδένας in plurali scribendum esset.

2 Φυλάττειν δὲ καὶ &c.] Sic in MSto Bodl.

καὶ εἰς θήραν ἀδὲν κακίους γίγνονται. Καὶ οἵ γε ἄνθρωποι ὡσαύτως ἠρεμέστεροι γίγνονται, στερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, ἀ μέντοι ἀμελέστεροί γε τῶν προσασσομένων, ἀδ' ἧσσόν τι ἱππικοὶ, ἀδὲ ἧσσόν τι ἀκοντιστικοὶ, ἀδὲ ἧσσον φιλότιμοι. Καταδῆλοι δὲ γίγνονται καὶ ἐν τοῖς [1] πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ [2] φιλόνεικον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τὸ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα βάσανον ἐδίδοσαν· [3] ἀδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς ξυμφοραῖς τῶν εὐνούχων. Εἰ δέ τι ἄρα τῆς τοῦ σώματος ἰσχύος μειοῦσθαι δοκοῦσιν, ὁ ζῆλος ἂν ἴσοι τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς. Ταῦτα δὴ γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας τοὺς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποιήσατο εὐνούχους. Ἡγησάμενος δὲ οὐχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει τίνας

& venationem nihilò redduntur deteriores. Sic & homines magìs ſedati fiunt, ubi hæc cupiditas eis eſt exempta ; neque tamen negligentiores ſunt in exſequendis iis quæ imperantur, neque minùs ad equitandum vel jaculandum idonei, neque minùs honoris cupidi. Imò tum in bellis tum in venationibus manifeſtè declarant, in animis ipſorum quoddam contentionis ſtudium ſupereſſe. Documenta verò fidelitatis in dominorum interitu maxima dedêre : nulli enim *alii* magìs ſpectatæ fidei facinora deſignârunt in dominorum ſuorum calamitatibus, quàm eunuchi. Quòd ſi fortè nonnihil de viribus corporis exiſtimetur in eis decedere, ferrum *tamen* imbecillos in bello robuſtis exæquare valet. Hæc igitur cùm animadverteret, facto ab janitoribus initio, illos omnes quibus corporis ſui curam committebat, ex eunuchis delegit. Quòd etiam exiſtimaret non ſufficere cuſtodiam hanc adversùs eorum multitudinem, qui hoſtiliter adfecti eſſent, circumſpiciebat, quos

Bodl. & vulgatis codicibus legitur. At duplex hæc orationis forma Stephano minùs placuit ; atque adeò ſibi gratum fuiſſe ait ex *Gabrielio* intelligere, in vet. exempl. φυλάττειν δὲ καὶ θήραν inveniri. Sed lectionem vulgatam, quæ tot librorum conſentientium auctoritate nititur, temerè mutatam nolim : præſertim cùm apud Auctores non deſint exempla conſtructionis ſubitò variatæ. Noſter hujus hiſtor. l. 8. πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν. Vide Hom. *Odyſſ.* τ'. v. 64. *Thucyd.* l. 6. p. 399. διὰ μῆκός τε πολοῦ, καὶ ἀπορία φυλακῆς πόλεων &c. Et lib. 7. p. 466. ed. Oxon. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς παλαιπωρίας, καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία. *Herodot.* lib. 4. c. 109. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. Vide ſis Cl. Blackwall *Sacr. Claſſ.* p. 85. & confer *Luc.* i. 55. vii. 12.

1 Πολέμοις] Hanc lectionem ex Camerarii libro adfert Stephanus, & recipiendam putat : cum quo ſentiunt etiam Leunclavius & Muretus. Editio autem *Eton.* dat πολεμικοῖς : libri alii, πολεμίοις.

2 Φιλόνεικον] Sic in MSto Bodl. & editis pleriſque libris ſcribitur ; *Etonenſis* verò dat φιλόνικον ; quæ quidem vox optimè reſpondet ei quod modò dixit, οὐδὲ ἧσσον φιλότιμοι, eámque ſi recipias, ſententia erit hæc : *Ineſſe animis eorum ſtudium vincendi alios.* Sed in bonam quoque partem nonnunquam accipitur vox recepta ; ſicut & φιλονεικία pag. 479. & aliæ ejuſdem originis paſſim apud hunc ipſum Auctorem.

3 Οὐδένες γὰρ &c.] Hinc nomen apud Syros traxêre ſupra p. 393. notatum. *Herodot.* l. 8. c. 105. Παρὰ τοῖσι Βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἀνορχέων. Vide ſupra p. 393.

τῶν ἄλλων ἂν πισοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι. Εἰδὼς γὰρ Πέρσας τοὺς οἴκοι, κακοδιαιτάτους μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα, καὶ διὰ τὸ αὐτουργοὺς εἶναι, τούτους ἐνόμιζε μάλιστ' ἂν ἀγαπᾶν τὴν παρ' ἑαυτῷ δίαιταν. Λαμβάνει δὴ τούτων μυρίους [1] δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, [2] ὁπότε ἐπὶ χώρας εἴη· ὁπότε δὲ ἐξίοι που, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. Νομίσας δὲ καὶ Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανούς, εἴτ' ἐπιδημοῦν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημοῖν, καλέσασθαι καὶ ἐν Βαβυλῶνι φρουροὺς ἐκέλευε· μισθὸν δὲ καὶ τούτοις Βαβυλωνίους ἔταξε παρέχειν, βουλόμενος αὐτοὺς ὡς ἀμηχανωτάτους εἶναι, ὅπως ὅτι ταπεινότατοι καὶ εὐκαθεκτότατοι εἶεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐτόν τε

è cæteris maximè fidos regiæ cuſtodes ſumeret. Quòd ergo ſciret Perſas domi *relictos* peſſimè propter inopiam victitare, laboréſque totâ vitâ ſuſtinere graviſſimos, tum ob agri *Perſici* aſperitatem, tum quòd opus ipſi faciant; hos potiſſimùm iſtam vivendi apud ſe rationem amplexuros arbitratus eſt. Itaque decies mille ſatellites haſtatos ex his ſumit, qui & noctu & interdiu in excubiis undique circum regiam eſſent, quandocunque in *ipſâ* regione eſſet; quando verò prodiret, hinc & illinc inſtructi *circum ipſum* incederent. Quia verò exiſtimabat etiam toti Babyloni cuſtodes, qui *ad eam tenendam* ſufficerent, imponi debere; ſive *adeò* ad urbem eſſet ipſe, ſive eſſet peregrè, idoneum in Babylone quoque præſidium conſtituit; cui ſtipendium etiam à Babyloniis numerari juſſit, quòd eos quàm maximè inopes eſſe vellet, ut quàm abjectiſſimi fierent, ac in officio contineri facillimè poſſent. Et hæc quidem, quæ tunc &

1 Δορυφόρους] Cognati regis, qui ſtolam Medicam geſtabant, *Doryphori* vocabantur. Perſæ enim ſtolam Medicam *Doryphoricam* adpellabant, ut *Ælian.* l. 1. Hiſt. V. c. 22. auctor eſt. Αἰχμοφόροι quoque paſſim à Græcis Auctoribus dicti ſunt, ideò quòd haſtati eſſent. Vide Q. *Curt.* l. 3. c. 3.

2 Ὁπότε ἐπὶ χώρας &c.] Hæc editionis *Stephanianæ* & libri *Camerariani* lectio eſt: quam Leunclavius (qui lectionem vulgò receptam iſtam ὁπότε ἔσω βαίνοιεν ſequitur) cenſet nihil aliud eſſe, quàm *Scholiolum*, declarando verbo inuſitatiori βαίνειν: atque adeò vehementer in Stephanum invehitur, qui eam in textum reciperet. At quo tandem modo phraſis, ἐπὶ χώρας εἴη poſſit eſſe *Scholium* verbi βαίνειν, cum quo nil præter literas quaſdam commune habet, haud equidem video. Nec inuſitatum dici debet verbum, quod paſſim apud Hiſtoricos occurrit. Iſtam ſanè ſignificationem ſi ſpectes, quam Leunclavius ei tribuit, fatendum erit, βαίζειν eſſe inuſitatum adeò, ut vix ac nè vix quidem inveniri poſſit. Nam de eo dici ſolet, qui, cum ægrotaverit, *meliùs ſe habere*, qui *ex morbo recreari*, qui *convaleſcere* incipiat. *Heſychius*, Βαῖσαι, τὸ ἐκ νόσου ἀναλαβεῖν. Βαῖσας, ὑγιάνας, ἀναστήλας. *Harpocration*, Βαῖσας, ἀντὶ τοῦ ῥᾴως ἔχειν ἐκ τῆς νόσου. Vide *J. Poll.* l. 3. c. 21. Itaque ſi verba iſta, ἐπὶ χώρας εἴη, *ſcholium* ſunt, cum Stephano potiùs crediderim ea unius tantùm verbi, viz. ἐπιχωριάζοι, *ſcholium* eſſe. Sed quàm apta ſit huic loco recepta lectio, ipſa verborum mox ſequentium, εἰ δὲ ἐξίοι που, oſtendit antitheſis. Quid enim rationi magìs conſentaneum, (verba ſunt Stephani) quàm ut *In ipſâ regione eſſe*, & *Ab ipsâ regione exire*, ſibi opponantur? Eandem etiam confirmant illa duo antitheta, quæ paucis interjectis ſubjunguntur ἐπιδημοῦν & ἀποδημοῦν.

φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε καλασαθεῖσα, καὶ νῦν ἔτι ὅτως ἔχουσα διαμένει. Σκοπῶν δ' ὅπως ἂν καὶ ἡ πᾶσα ἀρχὴ καλέχοιλο, καὶ ἄλλη ἔτι προσγίγνοιλο, ἡγήσαλο τὺς μισθοφόρυς τάτυς ἐ τοσῦτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάτλονας· τὺς δ' ἀγαθὺς ἄνδρας ἐγίγνωσκε ζυνεκλέου εἶναι, οἵπερ ζὺν τοῖς θεοῖς τὸ κραλεῖν παρέχον, καὶ ἐπιμελητέον ὅπως [1] μὴ ἀνήσωσι τὴν τῆς ἀρελῆς ἄσκησιν. Οπως δὲ μὴ ἐπιτάτλειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ [2] ταῦτα ἄρισα εἶναι, ὅτως ἐμμένοιέν τε καὶ ἐπιμελοῖντο τῆς ἀρελῆς, ζυνέλεξε τὺς τε ὁμοτίμυς καὶ πάντας ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὶ εἶναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Επεὶ δὲ ζυνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι καὶ ζύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίση χάρις, " ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. Νῦν μὲν " γὰρ δὴ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, [3] καὶ οἵτινες ταύ- " την ἐργαζόμενοι θρέψυσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας, καὶ " ἐν ταύταις καλασκευάς. Καὶ μηδείς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα

circum ipsum & Babylone collocata fuit custodia, nunc etiam in eodem statu manet. Præterea cùm consideraret quo pacto universum imperium conservari, atque etiam aliquâ principatûs alterius accessione augeri posset, existimabat stipendiarios non tam superiores esse reliquis sibi subjectis, quàm numero inferiores: ideóque viros fortes secum retinendos judicabat, qui diis juvantibus sibi potentiam istam conciliâssent; & curandum, ut virtutis exercitationem non intermitterent. Nè verò videretur hoc eis imperare, sed ut ipsi censerent hæc esse optima, & *in eis* perseverarent, ac virtutem studiosè colerent, tum Persas illos, qui ὁμότιμοι vocantur, convocavit, tum omnes quotquot pro tempore commodum esset, quique viderentur imprimis idonei, ut tam in laborum quàm commodorum societatem admitterentur. Ubi convenissent, orationem ejusmodi habuit:

" Maximam diis gratiam habemus, quòd ea nobis adipisci concesserint, " quibus arbitrabamur nos esse dignos. Est enim jam nostrâ in potestate " solum amplum ac fertile, nec desunt, qui hoc colendo nos alent: sunt " etiam nobis ædes, & eæ quidem instructæ. Nec est cur quisquam

1 Μὴ ἀνήσωσι] Hæc libri Camerariani lectio est; quam adsentientibus *Stephano*, *Mureto*, & *Leunclavio* amplexi sumus. Notandum tamen est, à verbo ἀνίημι formari aoristum 1. ex grammaticis præceptis, ἄνηκα, non autem ἄνησα; quapropter vel cum *Porto* rectiùs legas, μὴ ἀνήσουσι: vel, quod mallem, μὴ ἀνῶσι. Sic paulò post adhibet ἀνῇ cum eodem accusativo ἄσκησιν. Priùs erat μηνύσωσι.

2 Ταῦτα ἄρισα] Ità reposuimus ex MSto Bodl. Vulgo, ταῦτα ἄριστα. Nostræ emendationi favent Leunclavius & Philelphus, qui vertunt, *hæc esse optima*. In eodem manu exarato exemplari pariter ac editione *Ald.* pro ἐμμένοιεν, quod statim sequitur, legitur συμμένοιεν.

3 Καὶ οἵτινες &c. De constructionis mutatione vide quæ supra notavimus p. 418.

" νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις
" αἰδιός ἐστιν, ὅταν πολεμίων πόλις ἁλῷ, τῶν ἑλόντων εἶναι καὶ
" τὰ σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χρήματα. Οὔκουν ἀδικίᾳ
" γε ἕξετε ὅ, τι ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλανθρωπίᾳ οὐκ ἀφαιρήσεσθε
" ἤν τι ἐάτε ἔχειν αὐτούς. Τὸ μέντοι ἐκ τοῦδε ἤδη ἐγὼ γιγνώσκω,
" ὅτι εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων
" ἡδυπάθειαν (οἳ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπό-
" νως βιοτεύειν ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημὶ ὀλίγοι ἀξίους ἡμῖν
" αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τῶν ἀγαθῶν στερήσεσθαι. Οὐ γάρ
" τοι τὸ ἀγαθοὺς ἄνδρας γενέσθαι, τοῦτο ἀρκεῖ ὥστε καὶ διατελεῖν ὄντας
" ἀγαθούς, ἢν μή τις αὐτοῦ διὰ τέλους ἐπιμελῆται· ἀλλὰ ὥσπερ
" καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείονος ἄξιαι γίγνονται, καὶ
" τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα, ὁπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ
" ῥᾳδιουργίαν, πονήρως πάλιν ἔχει· οὕτω καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ
" ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή, ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῇ τὴν ἄσκησιν, ἐκ
" τούτου εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέπεται. Οὔκουν δεῖ μέλλειν, οὐδ'
" ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι αὐτούς. [1] Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι,

" vestrûm hæc possidens, aliena se possidere existimet: est enim æterna
" lex inter omnes homines, captâ eorum urbe qui bellum *aliis* faciunt,
" tam corpora illorum qui sunt in urbe, quàm fortunas in eorum pote-
" statem venire, qui urbem capiunt. Quamobrem injustè non possidebitis,
" quæ tenetis; sed si quid hostes retinere permiseritis, id *quoque* quòd
" non abstuleritis, clementiæ vestræ acceptum referre debebunt. Quod
" verò attinet ad illa, quæ agenda deinceps erunt, hæc mea sententia est,
" si deflectamus ad desidiam & vitam ignavorum *hominum* voluptariam,
" (qui laborem pro re miserrimâ, vitam laboris expertem pro voluptariâ
" ducunt) citò nos equidem nobis ipsis aio parum utiles futuros, adeó-
" que bona hæc universa citò amissuros. Neque enim viros fortes fuisse
" sufficit ad hoc, ut fortes permaneant, nisi quis assiduè diligentiam, ut talis
" sit, adhibeat; sed ut artes etiam aliæ, ubi neglectæ sint, minùs æstiman-
" tur, & ut ipsa corpora benè adfecta, cùm in desidiam solvantur, malè se
" rursùm habere incipiunt; sic & prudentia, & continentia, & fortitudo,
" cùm quis exercitationem horum remittit, exinde rursùs ad improbita-
" tem deflectunt. Non igitur *per inertiam* cessandum *nobis*, nec in id,
" quod in præsentiâ suave est, proruendum. Quippe magnum equidem

[1] Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι, &c.] Probè Augustus: Ἀκούσας ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη κατεστραμμένος τὰ πλεῖστα, ἀπορεῖ τί ποιήσει τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐθαύμαζεν εἰ μὴ μεῖζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἡσύχιον τοῦ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διαταξαι τὴν ὑπάρχουσαν. *Plutarch.* apotheg. p. 207. Et *Florus* lib. 2. c. 17.

Plus

" ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ' ἔτι μεῖζον, τὸ κα-
" τόπλα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν, πολλάκις τῷ τόλμαν
" μόνον παραχομένῳ ἐγένετο· τὸ δὲ κατόπλα κατέχειν, ἔτι τοῦτο
" ἄνευ [1] σωφροσύνης, οὐδ' ἄνευ ἐγκρατείας, οὐδ' ἄνευ πολλῆς
" ἐπιμελείας γίγνεται. Ἃ χρὴ γιγνώσκοντας, νῦν πολὺ μᾶλλον
" ἀσκεῖν τὴν ἀρετὴν ἢ πρὶν τάδε τἀγαθὰ κτήσασθαι· εὖ εἰδότας
" ὅτι [2] ὅταν πλεῖσά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβου-
" λεύσι καὶ πολέμιοι γίγνονται, ἄλλως τε κἂν παρ' ἀκόντων τά τε
" κτήματα καὶ τὴν θεραπείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχῃ. Τοὺς μὲν οὖν
" θεοὺς οἴεσθαι χρὴ σὺν ἡμῖν ἕσεσθαι· ἃ γὰρ ἐπιβουλεύσαντες ἀδίκως
" ταῦτα ἔχομεν, ἀλλ' ἐπιβουλευθέντες ἐτιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι
" μετὰ τοῦτο κράτιστον, ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευαστέον· τοῦτο δέ ἐστι,
" τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρχομένων, ἄρχειν ἀξιοῦν. Θάλπους μὲν οὖν
" καὶ ψύχους, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόνων καὶ ὕπνου ἀνάγκη καὶ τοῖς
" δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ ἐν τούτοις

" aliquid esse arbitror, imperium parare, sed multò majus, id quod sis adep-
" tus, conservare. Nam adipisci sæpè etiam illi contigit qui audaciam dun-
" taxat adhiberet; sed retinere quod adeptus sis, id non jam sine pruden-
" tiâ, nec sine continentiâ, nec sine multo studio fieri solet. Quæ cùm
" intelligamus, multò jam magìs virtutem exercere debemus, quàm an-
" teà, bonis hisce necdum partis; hoc etiam nobis cognito, tum plurimos
" & invidere, & insidiari, & hostes fieri, cùm plurima quis possidet; præ-
" sertim si ab invitis & opes & obsequium, quod nobis usu venit, habeat.
" Deos quidem certè nobiscum futuros existimandum est: non enim insi-
" diis usi hæc injustè possidemus, sed insidiis petiti pœnas sumpsimus.
" Quod verò secundùm hoc optimum *est*, à nobis ipsis parari debet: est
" autem illud, ut iis, qui nobis subjecti sunt, meliores, imperio nos
" dignos æstimemus. Caloris quidem certè & frigoris, & ciborum, &
" potûs, & laborum, & somni partem servis etiam concedi necesse est;
" sed ità tamen hæc ipsis impertiri nos oportet, ut declarare nos in his

Plus est, inquit, *provinciam retinere, quàm facere.* Cum quibus concinunt Poëtæ:

——*Plus est servâsse repertum,*
Quàm quæsisse novum ——

Claudi. in pri. cons. *Stil.* l. 2. v. 326. & seq.

Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic; hìc erit artis opus.

Ovid. lib. 2. *de arte Am.* v. 13. & seq.

1 Σωφροσύνης] A Leunclavio aliisque interpretibus redditur *temperantia*. Ipse Stephano potiùs auscultandum censeo; qui σωφροσύνην hìc, ut supra paulò, *prudentiam* esse animadvertit: præsertim cùm præcedat *audacia*; atque hæc velut per antithesin inter se committantur: contrà verò, post σωφροσύνην, si *temperantiam* significet, haud necessaria sed supervacanea potiùs adjectio ἐγκρατείας sit.

2 Ὅταν πλεῖσά τις &c.] Sophocléum: *Ajac.* v. 157.

Πρὸς γὰρ τὸν ἔχθ' ὁ φθόνος ἕρπει.

" πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. [1] Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης
" καὶ μελέτης πανταπασιν ἀπαδολέον τούτοις, ὅς τινας ἐργάτας
" τε ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βουλόμεθα κτήσασθαι, ἀλλ' αὐτοὺς
" δεῖ τούτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεονεκτεῖν, γιγνώσκοντας ὅτι ἐλευθε-
" ρίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέ-
" δειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα, ὅτως ἡμᾶς
" αὐτοὺς δεῖ μὴ τῶν ὅπλων ποτ' ἐρήμους γίγνεσθαι· εὖ εἰδότας ὅτι
" τοῖς ἀεὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων ὄσι, τούτοις καὶ οἰκειότατά ἐσιν ἃ ἂν
" βούλωνται. Εἰ δέ τις τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος
" καταπρᾶξαι ἃ ἐπεθυμοῦμεν, εἰ ἔτι δεήσει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας
" καὶ διψῶντας καὶ ἐπιμελομένους καὶ πονοῦντας; Ἐκεῖνο δεῖ καταμα-
" θεῖν, ὅτι τοσούτῳ τἀγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν μᾶλλον
" προπονήσας τις ἐπ' αὐτὰ ἀπίοι· ([2] οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγα-
" θοῖς) ἄνευ δὲ τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινὸς, ἡδὲν ὅτω πολυτελῶς
" παρασκευασθείη ἄν, ὥσθ' ἡδὺ εἶναι. Εἰ δ' ὧν μὲν μάλιστα
" ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν, ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπαρεσκεύακεν,
" ὡς δ' ἂν ἥδιστα ταῦτα φαίνοιτο, αὐτός τις αὐτῷ ταῦτα πα-

" primùm præstantiores eis conemur. Militaris verò scientiæ atque ex-
" ercitationis omnio nihil cum iis communicandum est, quos habere
" volumus, ut operis suis nobis inserviant & tributum pendant; sed his
" exercitiis nos superiores illis esse debemus, atque adeò scire, deos ho-
" minibus hæc instrumenta libertatis & felicitatis exhibuisse: & quemad-
" modùm arma istis ademimus, ità nos ipsos nunquam ab armis destitui
" oportet; idque planè habere persuasum, illis *omnia*, quæcunque velint,
" maximè propria esse, qui quàm proximè ab armis absint. Quod si quis
" hujusmodi quædam cogitat, quid ergo conducit nobis, quod ea, quæ cu-
" piebamus perfecerimus, si *quidem* adhuc necesse erit famem, sitim, curas,
" labores tolerare? Nimirum hoc cognosci opertet, tantò plus adferre læ-
" titiæ bona, quantò majori labore præcedente ad ea perveniatur; (labo-
" res enim fortibus viris obsonii loco sunt) at absque eo, ut aliquis indi-
" geat ejus, quod consequitur, nihil tam sumptuosè parari possit, ut suave
" sit. Quòd si in iis comparandis quæ maximè homines expetunt, numen
" nos adjuvit, & ut eadem *quàm* suavissima videantur, ipse sibi aliquis pa-

1 Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης &c.] Consilium est victoris retinendi, quæ sit adeptus, prudentissimi. Lege *Polyæn.* lib. 7. 6. 4. & *Dionys. Hal.* Antiq. Rom. l. 7. c. 9.

2 Οἱ γὰρ πόνοι &c.] Huc Pindaricum illud referri potest:

Εἰ πόνος ἦν, τὸ τερπνὸν πολέος πεδέρχεται.
Nem. ζ. v. 109.

Cui sententiam *Oppiani* libet adjungere:

——πόνῳ δ' ἅμα τέρψις ὀπηδεῖ.
Cynег. α. v. 54.

Vide sis lib. 1. p. 49. & quæ ibi notavimus.

" ρασκευάσει, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ τοσούτῳ πλεονεκτήσει τῶν ἐν-
" δεεστέρων βίῳ, ὅσῳ πεινήσας τῶν ἡδίστων ζίτων τεύξεται, καὶ
" διψήσας τῶν ἡδίστων ποτῶν ἀπολαύσεται, καὶ δεηθεὶς ἀναπαύ-
" σεως, ἥδιστον ἀναπαύσεται. Ὧν ἕνεκα φημὶ χρῆναι νῦν ἐπι-
" ταθῆναι ἡμᾶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν ἧττον
" ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπολαύσωμεν, καὶ ὅπως τὰ πάντων χα-
" λεπωτάτου ἄπειροι γενώμεθα. Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ
" ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λαβόντα στερηθῆναι, λυπη-
" ρόν. Ἐννοήσατε δὲ καὶ ἐκεῖνο, τίνα πρόφασιν ἔχοντες ἂν προει-
" λόμεθα κακίονες, ἢ πρόσθεν, γενέσθαι. Πότερον ὅτι ἄρχο-
" μεν; Ἀλλ' ὃ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον
" προσήκει εἶναι. Ἀλλ' ὅτι εὐδαιμονέστεροι δοκοῦμεν νῦν ἢ πρό-
" τερον εἶναι; Ἐπειτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει τὶς τὴν κακίαν
" [1] ἐπιπρέπειν; Ἀλλ' ὅτι ἐπεὶ κεκτήμεθα δούλους, τούτους κολά-
" σομεν, ἢν πονηροὶ ὦσι; Καὶ τί προσήκει αὐτὸν ὅντα πονηρὸν
" πονηρίας ἕνεκα ἢ βλακείας ἄλλους κολάζειν; Ἐννοεῖτε δ' ἔτι
" καὶ τοῦτο, ὅτι τρέφειν μὲν παρεσκευάσμεθα πολλοὺς καὶ τῶν
" ἡμετέρων οἴκων φύλακας καὶ τῶν σωμάτων· αἰσχρὸν δὲ πῶς ἂν

" raverit, *ſanè* vir talis *in hoc* meliori erit conditione, quàm *alii* qui-
" bus minùs ſuppetunt ad victum neceſſaria, quod eſuriens ſuaviſ-
" ſimis cibis veſcetur, & ſitiens ſuaviſſimo potu fruetur, & requietis
" egens, ſuaviſſimè quieſcet. Quapropter *equidem* cenſeo debere jam
" nos contentis viribus bonorum virorum officio fungi, ut bonis
" quàm optimè ſuaviſſiméque fruamur, & quod omnium eſt graviſſi-
" mum non experiamur. Nec enim tam grave *ac moleſtum eſt*, bo-
" na non adipiſci, quàm acerbum, quæ ſis adeptus, amittere. Quin
" hoc etiam conſideretis velim, quam adferre cauſam poſſimus, cur
" nunc potiùs vitam ignaviorem ſectemur, quàm antehac. An prop-
" tereà quòd cum imperio ſimus? At certè non convenit, eum, qui
" cum imperio ſit, ſubjectis ſibi pejorem eſſe. An quòd eſſe jam fe-
" liciores videamur, quàm priùs? Et fortunæ proſperæ dicet ali-
" quis ignaviam decere? An quia ſervos adepti nunc habemus, in
" eos animadvertemus, ſi fuerint improbi? At quo pacto convenit,
" eum, qui ſit ipſemet improbus, alios improbitatis aut ſocordiæ cauſâ
" plectere? Prætereà cogitetis velim, inſtituiſſe nos multos alere,
" tam ædium noſtrarum, quàm corporum cuſtodes: at quomodo turpe

[1] Ἐπιπρέπειν] Ità optimè legit *Muretus 2* quam emendationem confirmat *Philelphus*, locum ſic vertens: *ideò dicet aliquis vitium felicitatem decere.* In vulgatis autem libris ſcribitur *ἐπιτρέπειν.*

" ἂν εἴη, [1] εἰ δὴ ἄλλως μὲν δορυφόρως τῆς ζωῆρίας οἰησό-
" μεθα χρῆναι τυγχάνειν, αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ὐ δορυφορή-
" σομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δεῖ εἰδέναι ὅτι ὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ
" τοιαύτη, οἵα αὐτόν τινα καλὸν κἀγαθὸν ὑπάρχειν· τῦτο γὰρ
" δεῖ ξυμπαρομαρτεῖν· τῷ δ' ἀρετῆς ἐρήμῳ ὐδὲ ἄλλο καλῶς
" ἔχειν ὐδὲν προσήκει. Τί οὖν φημι χρῆναι ποιεῖν, καὶ πῶς
" τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, καὶ πῶς τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; Οὐδὲν
" καινὸν, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρ-
" χείοις οἱ ὁμότιμοι διάγυσιν, [2] ἔτω κὴ ἡμᾶς φημὶ χρῆναι
" ἐνθάδε ὄντας τὺς ὁμοτίμυς [3] πάντας, ἅπερ κὴ ἐκεῖ ἐπιτηδεύειν,
" κὴ ὑμᾶς γε ἐμὲ ὁρῶντας καλανοεῖν παρόντας, εἰ ἐπιμελόμενον
" ὧν δεῖ διάξω· ἐγώ τε ὑμᾶς καλανοῶν θεάσομαι, κὴ ὃς ἂν
" ὁρῷ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιτηδεύοντας, τύτυς τιμήσω.
" Καὶ τὺς παῖδας δὲ, οἵ ἂν ἡμῖν γίγνωνται, ἐνθάδε [4] παι-
" δεύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βυλόμενοι τοῖς παισὶν

" non fuerit, nos alios ſalutis *noſtræ* ſatellites parandos nobis exiſti-
" mare, ipſos autem nos minimè nobis eſſe ſatellites? Atqui certò
" ſciendum eſt, non eſſe ullam aliam talem cuſtodiam, qualis eſt iſta,
" ſi quis probum ſe & honeſtum præbeat: hoc enim unà comitari ne-
" ceſſe eſt: ei verò, qui virtute deſtituitur, nec aliud quidquam rectè
" ſuccedere convenit. Quid igitur eſſe faciendum aio, & ubi virtu-
" tem exercendam, ubi curam *operámque* adhibendam? Nihil, viri,
" novi proferam: ſed ſicut illi, qui ὁμότιμοι adpellantur, in Perſiâ de-
" gunt ad curias, ſic aio vobis æqualibus dignitate univerſis, quotquot
" hìc adeſtis, iiſdem ſtudiis operam dandam, quibus & illic occupati
" fuiſtis? ac vos quidem me præſentes intueri debetis & animadver-
" tere, num in iis curandis aſſiduus ſim, quæ *curari à me* neceſſe eſt:
" atque ego *viciſſim* animum advertens vos contemplabor, & quos *qui-*
" *dem* videro præclaris & honeſtis rebus operam dare, hos honoribus &
" præmiis ornabo. Quinetiam liberi, qui nobis naſcentur, *liberaliter*
" hìc nobis erunt inſtituendi: nam & ipſi meliores erimus, ſi liberis

1 Εἰ δὴ ἄλλως] *Gabrielius* ex ſuis vetuſtis exemplar. adfert εἰ δ' ἄλλως: quam ſequendo, genitivus τῆς σωτηρίας non jungetur cum δορυφόρως, ſed cum τυγχάνειν, quod non pro *eſſe* accipietur, ſed pro *conſequi*. Sic certè δορυφορήσομεν, uti monuit Stephanus, in altero membro ſine adjectione ponitur. MS. Bodl. & cæteri libri lectionem vulgatam præſtant.

2 Οὕτω καὶ ἡμᾶς] Legitur etiam ὑμᾶς Minùs, opinor, commodè.

3 Πάντας] Ità MS. Bodl. & editi omnes, præter unum *Etonenſem*, in quo legitur πάντα: quomodo Stephanus etiam ſcriptum fuiſſe ſuſpicatur.

4 Παιδεύωμεν] Leunclavianæ editionis lectio eſt; quam Stephanus etiam vet. lib. auctoritate confirmatam eſſe, atque adeò vulgatis illis παιδεύομεν & παιδεύσομεν præferendam agnoſcit. Eidem placet ἐνθάδε cum γίγνωνται potiùs quàm cum παιδεύωμεν jungere.

" ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχειν· οἵ τε
" παῖδες ἂν εἰ βούλοιντο, ῥᾳδίως πονηροὶ γένοιντο, αἰσχρὸν
" μὲν μηδὲν μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκούοντες, ἐν δὲ καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς
" ἐπιτηδεύμασι διημερεύοντες."

" *noſtris* nos ipſos *tanquam* exempla longè optima exhibere volemus;
" & liberi ipſi, etiamſi velint, non facilè improbi evadent, quando ni-
" hil, quod turpe ſit, vel conſpecturi vel audituri ſunt, ſed in virtutis
" & honeſti ſtudio dies totos conſument."

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

ΚΥΡΟΣ μὲν ὃν ὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὧδε· " [1] Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δὴ, " ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε καλενόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς " οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν " παίδων, ὅπως μή ποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψει, Κῦρός τέ μοι " δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλις' ἂν εὐδαιμονοῦντες " διατελοῖμεν. Ο δέ μοι δοκεῖ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τοῦτο ἐγὼ πειράσομαι τοὺς μὴ εἰδότας διδάξαι. Εννοήσατε γὰρ δὴ, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἁλοίη; " τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων [2] διαφυλαχθείη; ποῖον " δ' ἂν ἀπειθούντων στράτευμα νίκης τύχοι: πῶς δ' ἂν μᾶλλον " ἐν μάχαις ἡττῷντο ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκας-

HUJUSMODI Cyrus oratione usus est; post quem surrexit Chrysantas, atque hoc modo loquutus est: " Equidem aliis " etiam in rebus, viri, animadverti sæpiùs, nihil inter prin- " cipem & patrem bonum interesse. Nam & patres liberis prospiciunt " nè unquam eos bona deficiant; & Cyrus jam mihi videtur ea nobis " consulere, de quibus felicitatem perpetuam maximè consequuturi si- " mus. Quod autem minùs mihi, quàm oporteret, declarâsse vide- " tur, id equidem ignaros edocere conabor. Cogitate enim, quæ- " nam urbs hostium ab iis capi possit, qui nolint imperio parere? quæ " amicorum *urbs* conservari possit ab iis, qui nolint imperio parere? qui " militum contumacium exercitus victoriâ potiri possit? quonam modo " faciliùs possint in præliis homines vinci, quàm ubi cœperint seorsum

1 Ἀλλὰ πολλάκις μὲν &c.] Regem bonum esse *patriæ patrem*, agnoscunt omnes. Sic Ulysses apud Poëtam:

Λαῶν, οἵσιν ἄνασσε, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν. Odyss. ε'. v. 12.

Et in Charondæ Legibus, apud *Stobæum*, principes sibi subjectis præsunt, καθάπερ τέκνων ἰδίων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius rex, apud *Dionys. Halicarn.* lib. 4. Antiq. Rom. c. 36. Τίς μέντοι τῶν πρὸ ἐμοῦ βασιλέων οὕτω μέτριος ἐν ἐξουσίᾳ διετέλεσε, καὶ φιλάνθρωπος πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ πρᾶος υἱοῖς αὐτοῦ χρώμενος;

2 Διαφυλαχθείη:] *Stobæus*, διαρκισθείη: deinde, ἀπειθῶν στράτευμα. Sed non audiendus est. Nam apta satis est vulgata lectio, & libris, quos vidi, omnibus confirmata: nisi quòd edit. *Ald.* mendosè det διαφυλαχθοίη.

" περὶ τῆς αὐτῆ ζωῆρίας βυλεύεσθαι; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τε-
" λεσθείη ὑπὸ τῶν μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις
" νομίμως ἂν [1] οἰκηθεῖεν; ἢ ποῖοι οἶκοι ζωθείησαν; πῶς δ' ἂν
" νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο; Ημεῖς δὲ ἃ νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, διὰ
" τί ἄλλο μᾶλλον καλεπράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρ-
" χοντι; Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἔδει
" παρεγινόμεθα, ἀθρόοι δὲ τῷ ἄρχοντι ἑπόμενοι, ἀνυπόσαλοι
" ἦμεν, τῶν δ' ἐπιλαχθέντων ὐδὲν ἡμιλελὲς καλελείπομεν. Εἰ τοί-
" νυν [2] μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καλα-
" πράττειν [3] τἀγαθὰ, εὖ ἴσε ὅτι αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ δια-
" σώζειν ἃ δεῖ μέγιστον ἀγαθόν ἐστι. Καὶ πρόσθεν μὲν δὴ [4] πολ-
" λοὶ ἡμῶν ἦρχον, ὐδενὸς δ' ἦρχομεν· νῦν δ' καλεσκεύασθε ὅτω
" πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἄρχεται οἱ μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων.
" Ωσπερ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἄρχειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, ὅτω καὶ αὐτοὶ

" finguli ſalutis propriæ conſilia capere? quid aliud rei præclaræ per-
" fici poſſit ab iis, qui ſe potioribus haud parent; quæ urbes legitimè
" adminiſtrentur? quæve domus ſervari queant? quo pacto naves eò
" perveniant, quò tendunt? Nos *ipſi* ea commoda, quæ modò no-
" bis adſunt, quânam aliâ re magìs comparavimus, quàm principi
" parendo? Nam ità factum eſt, ut celeriter & noctu & interdiu, quò
" erat neceſſe, perveniremus; & dum totis copiis principem ſe-
" queremur, nemo *vim* & impetum noſtrum ſuſtinere potuerit, eo-
" rum denique nihil ſemiperfectum reliquerimus, quæ *nobis* erant
" imperata. Ergo ſi parere principi maximum eſſe bonum manifeſtè
" patet, ad comparandum bona *cætera*, certò ſciendum vobis eſt,
" etiam idem hoc bonum eſſe maximum ad conſervandum ea, quæ
" *conſervari* neceſſe eſt. Et anteà quidem multi nobis imperabant,
" cùm nemini nos imperaremus: nunc res omnium, quotquot ad-
" eſtis, ſic comparatæ ſunt, ut imperetis alii pluribus, alii paucioribus.
" Quemadmodùm igitur æquum exiſtimatis eſſe, vos poteſtati veſtræ

1 Οἰκηθεῖεν;] Sic ex conjecturâ repo-nendum cenſuimus, adprobante Stepha-no; qui loci ſententiam vocem paſſivam poſtulare vidit. Hâc certè voce paulò pòſt in re ſimili utitur Xenophon, cùm dicit— πόλις οἰκεῖται. Priùs erat οἰκήσειαν.

1 Μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν &c.] Ità ferè *Æſchylus* obedientiam matrem felicitatis eſſe dixit:

Πειθαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
Μήτηρ,—Επτὰ ἐπὶ Θ. 6. v. 230.

3 Τἀγαθὰ, &c.] Editi ferè omnes & MS. Bodl.——τἀγαθὰ, ὅτας εὖ &c. At vox penultima non comparet in edi-tione *Eton.* nec in *Stobæo:* ideoque de eâ tollendâ Stephano adſentior.

4 Πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον &c.] Aliam lectio-nem in exemplaribus ſuis invenit *Gabrie-lius*; nimirum hanc ——— ἦρχον μὲν ὐδενός· ἤρχοντο δέ. quam ille in loco ver-tendo ſequitur, & probat Stephanus. Mi-hi quidem iſta lectio ſatis videtur elegans; nolo tamen vulgatam loco movere, cùm neque quidquam ſit in ea vitii, & ab om-nibus, quos vidi, libris confirmetur.

" πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμῖν καθήκοι. Τοσοῦτον δὲ διαφέρειν ἡμᾶς
" δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρε-
" τοῦσιν· ἡμᾶς δὲ, εἴπερ ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἑκόντας δεῖ
" ποιεῖν ὅ, τι πλείστου ἄξιον φαίνεσθαι εἶναι. Εὑρήσετε δὲ, ἔφη, κὴ
" ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοῖς ἄρχουσιν
" ἐθέλουσαν πείθεσθαι, ταύτην ἥκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένην
" ὑπακούειν. Παρῶμέν τε οὖν, ὥσπερ Κῦρος κελεύει, ἐπὶ τόδε
" τὸ ἀρχεῖον, ἀσκῶμέν τε δι' ὧν μάλιστα δυνησόμεθα καλέχειν
" ἃ δεῖ, παρέχωμέν τε ἡμᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ, τι ἂν δέῃ.
" Καὶ τοῦτο γὰρ εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ὰ μὴ δύνηται Κῦρος εὑρεῖν ὅ,
" τι αὐτῷ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ χρήσεται, ἡμῖν δὲ ἄ· ἐπείπερ τά γε
" αὐτὰ ἡμῖν ξυμφέρει, κὴ οἱ αὐτοί εἰσιν ἡμῖν πολέμιοι."

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάνθας, [1] Οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνέ-
ξαντο πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ξυνεροῦντες· καὶ
ἔδοξε τοὺς ἐνδίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, καὶ παρέχειν αὐ-
τοὺς χρῆσθαι [2] ὅ, τι βούλοιτο ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Ὡς δὲ τότε

" subjectis imperare, sic & ipsi pareamus eis, quibus officii ratio parere
" nos jubet. Tantùm autem inter nos & servos interesse oportet, quod
" servi quidem inviti *suas* heris operas exhibent; nos verò, si quidem
" liberi esse volumus, sponte nostrâ facere convenit, quod maximè dig-
" num laude videatur. Invenietis autem, inquit, etiam civitatem, quæ
" unius imperio non administratur, si magistratibus maximè parere ve-
" lit, minimè per vim eò posse adigi, ut hostium imperium accipiat.
" Quare ad hanc, uti Cyrus præcipit, curiam præstò simus, nósque in
" iis exerceamus, quibus retinere potissimùm queamus ea, quæ *conser-*
" *vari* oportet; & operam Cyro nostram offeramus, ut eâ, quamcun-
" que ad rem opus hâc fuerit ipsi, utatur. Nam id quoque scire debe-
" mus, non posse Cyrum quidquam reperire, cujus usus ad sua tantùm,
" non etiam ad nostra, commoda pertineat: quandoquidem eadem sanè
" nobis conducunt, & iidem nobis hostes sunt.

Quæ ubi Chrysantas dixisset, alii tum Persæ tum socii complures surgebant, qui *hæc* oratione suâ quoque comprobarent: estque decretum, ut honorati semper ad portas præstò essent, & Cyro suam operam offerrent, quamcunque ad rem illi visum esset, donec eos dimitteret. Quod quidem

1 Οὕτω] Non est hoc loco particula similitudinis, sed idem ferè sonat, quod *tunc*. Hoc sensu adhibetur etiam *Act.* xx. 11.

2 Ο, τι βούλοιτο ἕως &c.] In *Ald. Flor.* & aliis vulg. cod. posita est hypostigme post *βούλοιτο*, non autem post *ἀφίῃ*: at contrà Badæus post verbum *βούλοιτο* eam expunxit, & posuit post *ἀφίῃ*. hoc faciens (opinor) nè quis verbi *βούλοιτο* alium nominativum quæreret, quàm Κῦρος. Ego verò cum Stephano (cujus ista sunt verba) neutro in loco interpungere tutius existimavi, cùm utrumque verbum referatur ad Κῦρος: pro ὅ, τι βούλοιτο Κῦρις, ἕως ἂν ἀφίῃ.

ἔδοξεν, οὕτω καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ καλὰ τὴν Ασίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες· [1] θεραπεύουσι τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Ως δ' ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κύρῳ καλασησάμενῳ εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσαις τὴν ἀρχὴν, ταῦτα καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον βασιλεῖς νόμιμα ἔτι καὶ νῦν διαλελύσι ποιοῦντες. Οὕτω δ' ἔχει καὶ ταῦτα ὥσπερ καὶ τἆλλα· [2] ὅταν μὲν ὁ ἐπισάτης βελτίων γένηται, καθαρώτερον τὰ νόμιμα πράττεται· ὅταν δὲ χείρων, φαυλότερον. Εφοίτων μὲν οὖν ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ ἔντιμοι ζὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, ζυνδόξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν ζυγκαλασρεψαμένων τὴν ἀρχήν. Κῦρος δ' ἐπὶ μὲν τἆλλα καθίστη ἄλλους ἐπιμελητὰς, καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπισάται, καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων ἐπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καθίστη, ὃς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα βέλτιστ' ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. Οὓς δὲ ζυμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ᾤετο χρῆναι ἔχειν, τούτους ὅπως ὡς βέλτιστοι [3] ἔσονται, ἀκέτι τούτου τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις

ità, ut tunc decretum fuit, etiam hodiéque faciunt ii, qui regis imperio in Asiâ parent: dum portas principum officiosè frequentant. Atque ut hoc *toto* libro declaratum est, Cyrum sic constituisse imperium, ut illud & sibi & Persis conservaret, *ità* reges eum sequuti nunc quoque constanter iisdem institutis inhærent. Accidit autem in his, quod etiam in aliis: cùm is, qui præest rerum summæ, *vir aliquantò* melior est, *etiam* sinceriùs *puriúsque* instituta *majorum* observantur; cùm deterior *aliquis*, segniùs. Frequentabant igitur illi honorati cum equis & hastis Cyri portas, quando *ità* decretum erat à præstantissimis virtute & *auctoritate* viris, qui unà *cum ipso* imperium *illud* everterunt. Cæterùm alios curatores constituit Cyrus, qui rebus quidem aliis *administrandis* præessent, cùm & eos haberet qui vectigalia reciperent, & qui sumtuum impensas facerent, & præfides operum, & facultatum custodes, & rerum ad victum necessariarum procuratores: equorum etiam & canum curatores constituit, quos existimabat effecturos hæc animalia suum ad usum accommodatissima. Ut autem illi, quos *secum* habere vellet, in societatem conservandæ felicitatis admittendos, longè optimi evaderent, hanc verò curam aliis nequaquam

1 Θεραπεύουσι τὰς &c.] *Budæus* legit Θεραπεύουσι γὰρ τὰς &c. *Camerarius*, Stephano teste, Θεραπεύουσί τι ex suo exempl. adfert. Sed vide dicta p. 410.

2 Οταν μὲν ὁ ἐπισάτης &c.] *Pauci enim* (verba sunt Ciceronis, de leg. l. 3. c. 14.) *atque admodùm pauci, honore & gloriâ amplificati, vel corrumpere mores civitatis, vel corrigere possunt.* Seneca *Thyest.* v. 213.

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.

3 Εσονται] MS. Bodl. ἔσοιντο. Sed nil mutandum videtur.

προσέτατλεν, ἀλλ' αὐτῷ ἐνόμιζε τοῦτο ἔργον εἶναι. Ηδει γὰρ ὅτι, εἴ γε μάχης ποθὲ δεήσοι, ἐκ τούτων αὐτῷ καὶ [1] παρασάτας καὶ ἐπισάτας λημπτέον εἴη, ζὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιάρχους δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων ἐγίγνωσκεν ἐκ τούτων καλλιστεύειν. Εἰ δέοι δὲ καὶ στρατηγῶν τινα ἄνευ αὐτοῦ, ἤδει ὅτι ἐκ τούτων πεμπτέον εἴη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ ζατράπαις ἤδει ὅτι τούτων τισὶ χρηστέον, καὶ πρέσβεις γε τούτων τινὰς πεμπτέον· ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο εἶναι εἰς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν [2] ὧν δέοιτο. Μὴ ὄντων μὲν ἂν, οἵων δεῖ, δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι, κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτοῦ ἕξειν· εἰ δ' ἔστι εἶεν, οἵους δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἕσεσθαι. Ενέδυ μὲν ἂν, ὅτῳ γνοὺς, εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῷ [3] ἄσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ᾤετο οἷόν τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄντα οἷον δεῖ, ἄλλους παρορμᾶν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ως δὲ ταῦτα διενοήθη, ἡγήσατο σχολῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν ἂν προ-

mandabat, ſed eſſe munus hoc ſuum arbitrabatur. Nôrat enim, ſi pugnandum aliquando eſſet, ex illorum numero ſibi & *paraſtatas* & *epiſtatas* ſumendos eſſe, cum quibus pericula maxima *eſſent adeunda :* itidémque præfectos cohortium tam pedeſtrium quàm equeſtrium ex iiſdem conſtituendos eſſe intelligebat. Quòd ſi etiam *aliis* exercitûs ducibus, præter ſe, opus eſſet, ex his *ipſis* mittendos eſſe ſciebat: quin etiam nôrat, quorundam ex his operâ utendum eſſe, ut urbium & totarum nationum tum cuſtodes eſſent, tum ſatrapæ; ex iiſdem quoque nonnullis legatorum mandandum eſſe officium : quod quidem inter res maximi momenti ad ea, quæ cuperent, abſque bello impetranda ducebat. Quòd ſi quidem tales ii non eſſent, quales eſſe conveniret, quorum operâ maxima plurimáque negotia eſſent conficienda, malè rebus ſuis proſpectum fore arbitrabatur : ſin ii tales eſſent, quales oporteret, omnia præclarè ſucceſſura putabat. Quâ in ſententiâ cùm eſſet, totus in hanc curam incubuit: quin & eandem ipſi virtutis exercitationem utendam exiſtimabat. Nec enim fieri poſſe putabat, ut, qui talis ipſe non eſſet, qualem eſſet oporteret, iis alios ad præclaras & laudabiles actiones incitaret.

Quæ cùm apud animum expendiſſet, otio primùm eſſe ſibi opus ſtatuit, ſi *quidem* efficere vellet, utì res eximias curâ complecti poſſet. Fieri qui-

1 Παρασάτας καὶ &c.] Conſule *Indic. vocab. milit.*

2 Ων δέοιτο] Sic rectè, opinor, repoſuit Leunclavius, cùm ab aliis legeretur δέοιντο. Nam ea, quæ modò præceſſerant, ad Cyrum ipſum præcipuè ſpectant.

3 Ασκησιν εἶναι &c.] Stephanus legendum eſſe dicit εἶναι δεῖν, alioquin εἶναι interpretandum eſſet *impoſitam eſſe*, vel ſimili quopiam modo. Quâ de re illi adſentior.

σόδων ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμισεν εἶναι, φρονοῦν ὅτι πολλὰ καὶ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιλο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ, πολλῶν χλημάτων ὄντων, ἀμφὶ ταῦτα ἀεὶ αὐτὸν ἔχειν ἤδει ὅτι ἀσχολίαν παρέξει τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτω δὴ σκοπῶν ὅπως ἂν τά τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι, καὶ ἡ σχολὴ γένοιλο, καλενόησέ πως τὴν σρατιωτικὴν σύνταξιν. Ὡς γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων· καὶ ὅτως ὐδεὶς ἀτημέλητος γίγνεται, ὐδ' ἦν πάνυ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὦσι· καὶ ὅταν ὁ σρατηγὸς βούλῃται χρήσασθαί τι τῇ σρατιᾷ, ἀρκεῖ ἢν τοῖς μυριάρχοις παραγγείλῃ. Ωσπερ ἓν ταῦτα ἔχει, ὅτω καὶ ὁ Κῦρος συνεκεφαλαιώσαλο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥσε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένελο ὀλίγοις διαλεγομένῳ [1] μηδὲ τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· καὶ ἐκ τούτου ἤδη σχολὴν ἦγε πλείω ἢ ἄλλως μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεὼς ἐπιμελούμενος. Οὕτω δὴ καλασησάμενος τὰ αὑτοῦ, ἐδίδαξε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ταύτῃ τῇ καλασάσει χρῆσθαι. Τὴν μὲν δὴ σχολὴν ὅτω καλεσκευάσαλο ἑαυλῷ τε καὶ τοῖς περὶ αὐτόν.

Ηρχελο δ' ἐπισαλεῖν τοῦ οἵους δεῖ εἶναι τοὺς [2] κοινωνούς. Πρῶ-

dem certè haud posse judicabat, ut proventuum curam negligeret, quòd prospiceret necesse fore magnos magno in imperio sumtus facere: rursùs autem, cùm magnam opum copiam possideret, harum curâ semper ipsum occupari, id verò avocaturum se sciebat à curâ summæ rerum conservandæ, Quare considerans quo pacto & res familiaris rectè administrari, & *ipse* frui otio posset, rei militaris ordinem intuitus est. Nam plerumque decuriones curam decuriarum gerunt, ductores manipularii, decurionum; tribuni, manipulariorum ducum; decem millium præfecti, tribunorum; atque ità fit, ut sit nemo cujus cura non geratur, tametsi valdè multæ sint hominum myriades: cúmque vult imperator exercitûs operâ uti, satìs est, decem millium præfectis mandata dedisse. Quæ igitur horum est ratio, eâdem Cyrus etiam res domesticas summatim complexus est: quo factum, ut ipso cum paucis colloquente, neque domestica negligerentur: atque deinceps ei plus erat otii quàm aliî, qui unius domûs vel navis unius curam gereret. Atque ità rebus suis constitutis, suos etiam docuit eâdem ratione uti. Et hoc quidem modo tam sibi quàm suis otium paravit.

Cœpit deinde pro præfecti auctoritate curare, ut participes rerum *tales*

1 Μηδὲ τῶν] Legitur etiam, teste *Gabrielio*, μηδέν. *Ald.* pessimè dat μὴ δέ. Loci sententiæ congrua videtur vulgata lectio.

2 Κοινωνούς] *Camerarius* in suo exempl. legi testatur κοινωνες. Sed vox illa haud dubiè est Xenophontea; quam in sequentibus mox iteratam reperies, cujúsque κοινωνὸς

τον μὲν, ὁπόσοι ὄνησες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι, μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας, τούτους ἐπεζήτει· νομίζων τοὺς μὲν παρόντας οὐκ ἂν ἐθέλειν οὔτε κακοῦ οὔτε αἰσχροῦ οὐδὲν ἂν πράττειν, καὶ διὰ τὸ παρὰ ἄρχουσι εἶναι, καὶ διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ὁρῷνται, ὅ, τι πράττοιεν, ὑπὸ τῶν βελτίστων· οἱ δὲ μὴ παρεῖεν, τούτους ἡγεῖτο ἢ ἀκρατείᾳ τινὶ, ἢ ἀδικίᾳ, ἢ ἀμελείᾳ ἀπεῖναι. Τοῦτο ἓν πρῶτον ἡγησάμενος προσηνάγκαζε τοὺς τοιούτους παρεῖναι· [1] τῶν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἄν τινα ἀντιλαβεῖν τὰ τοῦ μὴ φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο γένοιτο, ἥκουν ἂν εὐθὺς οἱ σπερόμενοι, ὡς ἠδικημένοι. Ὁ δὲ Κῦρος πολὺν μὲν χρόνον οὐκ ἐσχόλαζε τοῖς τοιούτοις ὑπακούειν· ἐπεὶ δὲ ἀκούσειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν διαδικασίαν. Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο προσεθίζειν [2] αὐτοὺς θεραπεύειν, ἧττον δὲ [3] ἐχθρῶς,

essent, quales oporteret. Primùm requirebat illos, quotquot aliis opus facientibus victum habere possent, si ad portas præstò non essent: quòd existimaret eos, qui adessent, nihil neque sceleris neque rei turpis admissuros, partim quòd *ipsi* principi adessent, partim quòd intelligerent omnes actiones suas à viris præstantissimis conspici: qui verò non adessent, eos vel intemperantiæ, vel injustitiæ, vel negligentiæ causâ putabat abesse. Quamobrem cùm hoc primùm existimaret, etiam cogebat tales ut adessent: nam aliquem illorum quos maximè caros habebat, bona ejus, qui *portas* non frequentaret, occupare jubebat ac dicere, suas se res occupare. Hoc cùm fieret, statim spoliati veniebant, quasi quibus illata esset injuria. Cyro autem longo tempore non vacabat, ut hujusmodi homines audiret; & posteaquam audierat, diu controversiæ dijudicationem differebat. Quæ cùm faceret, arbitrabatur eos se ad observandum *colendúmque* adsuefacere; sed minùs odiosè,

κοινωνὸς gloss fuit. *J. Poll.* Οἱ κοινῶνες, ait, Ξενοφῶντος ἴδιον. At ei saltem cum *Pindaro* communis est ista vox:

——κοινῶνι παρ' εὐ-
θυτάτῳ,—— Πυθ. γ', v. 50.

Itaque fallitur Stephanus, qui hominem dici κοινῶνα non putat: sed κοινῶνα vult esse *sodalitium*, itidémque κοινῶνας *sodalitia*: sub quibus tamen fatetur intelligi posse *ipsos sodales*, seu eos, qui *sodalitii* societate sunt conjuncti. Adpositè *Hesychius* Κοινῶνας exponit κοινωνούς. Rectè igitur *Portus* vocabulum Κοινὼν putat ποιητικώτερον esse, & denotare *socium*, *familiarem*, & eum, *qui rerum aliquarum nobiscum est particeps*.

1 Τῶν γὰρ παρ &c.] Variant hìc inter se libri ferè omnes. MS. Bodl. habet τῶν γὰρ——ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. Editio *Ald.* τὸν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλον, ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. *Flor. Steph.* & *Leuncl.* τῶν γὰρ ——ἐκέλευσεν ἄν τινα λαβεῖν. Nos lectionem editionis *Eton.* à Steph. probatam, nec à Manuscripti Bodl. fide prorsùs alienam, damus.

2 Αὐτοὺς θεραπεύειν] Stephanus Xenophontem scripsisse putat, αὐτὸν θεραπεύειν, aut αὐτὸς ἑαυτὸν θεραπεύειν. Sed quo minùs huic accedam, librorum, quos vidi, omnium prohibet auctoritas.

3 Ἐχθρῶς] Hæc est lectio MSti Bodl. & libri *Camerariani*. Priùs erat ἐχθροὺς, quod sine adjuncto εἶναι, aut aliquo alio infinitivo stare non posse vidit Stephanus. Nostram autem lectionem Leunclavius etiam in loco vertendo sequitur.

ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἠνάγκαζε παρεῖναι. Εἰς μὲν διδασκαλίας τρόπος ἦν αὐτῷ ἕτοιμος τὸ παρεῖναι· ἄλλος δὲ, τὸ τὰ ῥᾷστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παροῦσι προσάτλειν· ἄλλος δὲ, τὸ μηδὲν πολὺ τοῖς ἀπροῦσι νέμειν. Ὁ δὲ δὴ [1] μέγιστος τρόπος τῆς ἀνάγκης ἦν, εἴ τις τούτων μηδενὸς ὑπακούοι, ἀφελόμενος ἂν τοῦτον ἃ ἔχοι, ἄλλῳ ἐδίδου, ὃν ᾤετο δύνασθαι ἂν ἐν τῷ δέοντι παρεῖναι· καὶ ὅτως ἐγίγνετο αὐτῷ φίλος χρήσιμος ἀντὶ ἀχρήστου. (Ἐπιζητεῖ δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς ἤν τις ἀπῇ, οἷς παρεῖναι καθήκει.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παροῦσιν ὅτῳ [2] προσεφέρετο·

Τοὺς δὲ παρέχοντας ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστ' ἂν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ παρορμᾶν ἔργα, [3] ἐπείπερ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῷτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μάλιστα κεκοσμημένον τῇ ἀρετῇ. Αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ διὰ τοὺς γραφομένους νόμους, βελτίους [4] γιγνομένους ἀνθρώπους· τὸν δὲ ἀγαθὸν

quàm si ipse pœnas irrogando eos adesse cogeret. Hæc una docendi ratio erat, ut adessent: alia, quod facillima & maximè fructuosa præsentibus imperaret: item alia, quod nihil unquam absentibus tribueret. Præcipuus verò cogendi modus erat, ut, si nihil horum aliquem moveret, ei facultates adimeret, ac donaret alteri, quem existimaret posse *sibi* opportunè præstò esse: atque hoc modo amicum utilem pro inutili consequebatur. (Inquirit autem etiam is rex, qui nunc rerum potitur, in eos, qui, cùm adesse ex officio debeant, absunt.) Ad hunc sanè modum Cyrus in absentes se gerebat:

Illos autem qui se offerrent *exhiberéntque*, maximè *se* putabat ad præclaras & laudabiles actiones excitaturum, quandoquidem princeps eorum erat, si ipse subjectis imperio declarare se niteretur virtute in primis ornatum. Videbatur enim animadvertere, meliores *quidem* effici homines etiam legibus scriptis; sed principem bonum ar-

1 Μέγιστος τρόπος τῆς &c.] Stephanus timiditatem suam damnat, quòd non ausus sit post τρόπος interpungere; quippe putat genitivum ἀνάγκης cum τρόπος jungi non debere: sed cum μέγιστος τρόπος subaudiendum ex præcedentibus, τοῦ προσιθίζειν αὐτοὺς θεραπεύειν: ad quem μέγιστον τρόπον Noster dicit Cyrum τὴν ἀνάγκην adhibuisse. Quòd si intelligeret, inquit Stephanus, hunc necessitatis modum fuisse maximum, oporteret alios necessitatis modos præcedere, quorum hunc maximum esse censeret: cùm tamen illos ejusmodi esse non dixerit, imo etiam διδασκαλίαν unum illorum habuisse. Hactenùs ille. Dicendum forsan est, cæteros etiam modos, (licèt iis vox ἀνάγκη disertè non sit adjuncta) minorem saltem aliquem necessitatis gradum inferre; atque adeò modum hunc, ultimo loco memoratum, non incommodè dici potuisse *maximum*.

2 Προσεφέρετο] Vide dicta p. 385. not. 2.

3 Ἐπείπερ ἄρχων ἦν &c.] Vulgò, ἐπείπερ ἄρχων αὐτῶν: sed vocula ἦν ex *Gabrielii*, *Mureti* & *Camerarii* vet. libris (quibus etiam editio *Stephaniana* adstipulatur) erat adjecta.

4 Γιγνομένους] Ità MS. Bodl. & editiones *Ald.* & *Steph.* Aliæ γενομένους exhibent: *Muretus* etiam testatur in vet. libris legi γενομένους ἂν τοὺς ἀνθρώπους.

ἄρχοντα, βλέποντα νόμου ἀνθρώποις [1] ἐνόμιζεν, ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστι, καὶ ὁρᾶν τὸν [2] ἀτακτοῦντα καὶ κολάζειν. Οὕτω δὴ γιγνώσκων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐκπονοῦντα ἐν τούτῳ τῷ [3] χρόνῳ ἐφ' ὅσον εὐδαιμονέστερος ἦν. Καὶ τότε πρῶτον καλεσάθησαν οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε ἀεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς θεούς, καὶ θύειν ἀπὸ ἑκάστην ἡμέραν οἷς [4] οἱ μάγοι θεοῖς εἴποιεν. Οὕτω δὴ τὰ τότε καλασαθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ ἀεὶ ὄντι βασιλεῖ. Ταῦτα ἂν πρῶτον ἐμιμοῦντο αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τοὺς θεούς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων· καὶ Κύρῳ δ' ἂν ἡγοῦντο ταῦτα ποιοῦντες ἀρέσκειν.

Ὁ δὲ Κῦρος τὴν τῶν μετ' αὐτοῦ εὐσέβειαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμιζε,

bitrabatur hominibus *esse* legem oculis præditam: quippe qui & ordinando jubere, & ordinis negligentem cernere ac punire posset. Ità cùm sentiret, primùm se cultûs divini magìs hoc tempore studiosum declarabat, quia felicior evasisset. Atque tunc primùm magi constituti sunt, qui semper cum primâ luce deos hymnis celebrarent, & quotidiè sacrificarent diis illis, quibus ipsi sacrificandum dicerent. Ità quidem id temporis constituta nunc permanent apud eum regem, qui quovis tempore rerum potitur. Imitabantur igitur eum in his primùm Persæ cæteri, quòd & ipsi beatiores se fore arbitrarentur, si deos ità colerent, ut is qui & felicissimus esset & imperaret: præterea futurum putabant ut, si hæc facerent, Cyro placerent.

Cyrus *ipse* suorum pietatem sibi quoque utilem ducebat esse, cùm

1 Ἐνόμιζεν,] Hæc est editionis Leunclavianæ lectio, quam & Stephanus recipiendam censuit. Vulgò legitur ἐνόμισεν. Cæterùm de re ipsâ lege *Cicer.* de Leg. l. 3. c. 13.

2 Ἀτακτοῦντα] Sic propriè dici militem, qui ordinem deserit, atque officium suum non facit, pervulgatum est. Eadem est ratio vocis illi adfinis, quâ utitur Apostolus 1 *Thes.* v. 14. ubi à malis militibus, οἳ οὐ μένουσιν ἐν τάξει, petitâ translatione, ἀτάκτους vocat eos, qui Christi & Apostolorum præceptis dicto audientes non erant, quosque adeò, tanquam imperator, corripi jubet. Conf. 2 *Thes.* iii. 7. ubi ἀτακτεῖν sumptâ itidem ab iis metaphorâ, qui militiæ munia non, utì decet, obeunt) de iis omnibus dicitur, qui aliter, quàm ipsorum vitæ ratio atque honestas requirit, se gerunt.

3 Χρόνῳ, ἐπειδὴ &c.] In *Ald.* & *Flor.* edit. ἐπεὶ δὲ εὐδαιμονέστερον ἦν: in *Eton.* ἐπεὶ δὲ εὐδαιμονέστερος ἦν: ut hæc alius sententiæ sint principium; cùm tamen contrà claudere præcedentem debeant, sed non sine aliquâ mutatione: nimirum scribendo, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν, ut restituimus ex vet. *Gabrielii* libris & editione *Stephaniana*. Quibus ferè accedunt *Camerarii* liber & MS. Bodl. qui dant ἐπεὶ εὐδαιμονέστερος ἦν. Leunclavius etiam sic reponendum & distinguendum vidit.

4 Οἱ μάγοι] Duram esse vocum istarum repetitionem, haud sine causâ judicavit Stephanus. Minùs etiam suavis est vocis θεοῖς sonus, cùm modò præcesserat θεούς. Hanc tamen lectionem libri, quos vidi, omnes præstant. Itaque nihil loco temerè moverim; sed retinendo οἱ μάγοι in posteriori etiam loco, aut deesse verbum inter καὶ & θύειν (sive id sit νομίσθη, sive κατίση, sive aliud hujusmodi) aut sub κατεσάθησαν relictum esse subaudiendum κατεσάθη, cum Stephano existimaverim.

[1] λογιζόμενος [2] ὥσπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μᾶλλον τῶν εὐσεβῶν ἢ μετὰ τῶν ἠσεβηκέναι τι δοκούντων. Πρὸς δὲ τούτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινωνοὶ θεοσεβεῖς εἶεν, ἧττον ἂν αὐτοὺς ἐθέλειν περί τε ἀλλήλους ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτόν, εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῶν κοινώνων. Ἐμφανίζων δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρῶν, μᾶλλον καὶ τοὺς ἄλλους ᾤετ' ἂν τῶν μὲν αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι, διὰ τὸ δικαίου δ' ἐθέλειν [3] πορίζεσθαι. Καὶ αἰδοῦς δ' ἂν ἡγεῖτο μᾶλλον πάντας ἐμπιπλάναι εἰ αὐτὸς φανερὸς εἴη πάντας ἕτοιμος αἰδούμενος, ὡς μήτ' εἰπεῖν ἂν μήτε ποιῆσαι μηδὲν αἰσχρόν. Ἐτεκμαίρετο δὲ τοῦτο ἕτοιμος ἔξειν ἐκ τοῦδε· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ ὃς ἐφοβοῦντο, μᾶλλον τοὺς αἰδουμένους αἰδοῦνται τῶν ἀναι-

rationem eandem ſequeretur, quam illi, qui cum religioſis potiùs, quàm cum iis, qui commiſiſſe aliquid impiè videntur, navigare malunt. Prætereà ſecum reputabat futurum ut, ſi omnes illi rerum participes religioſi eſſent, minùs aliquod nefarium *facinus* tum contra ſe invicem, tum contra *Cyrum* ipſum deſignare vellent; qui benè ſe de iis, quos rerum participes habebat, promeritum eſſe arbitrabatur. Itidem cùm declararet, id maximi ſe facere, ſi nec amicus nec ſocius læderetur, & cùm acriter id quod juſtum eſſet intueretur, futurum putabat, ut alii quoque ſe turpibus à lucris magìs abſtinerent, ac ratione juſtâ rem facere mallent. Etiam *pudore ac* verecundiâ putabat omnes magis impletum iri, ſi palam ipſe declararet, ità ſe omnes revereri, ut nihil turpe nec diceret nec faceret. Atque hoc ità futurum iſto argumento colligebat; nimirum homines, non dicam principem, ſed illos etiam, quos *alioqui* non metuunt, magìs reverentur, ſi verecundi ſint,

1 Λογιζόμενος] Hoc participium adferens Camerarius, elocutionem hanc ſive ab Auctore ſive à librario conciſam eſſe ait: at rectè Stephanus nullam hìc conciſionem eſſe putat, ſed perinde accipit ac ſi dictum eſſet, τὸν αὐτὸν ἔχων λογισμὸν, ὅνπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μετὰ τῶν εὐσεβῶν.

2 Ὥσπερ οἱ πλεῖν &c.] Egregia ſunt in eam rem apud Auctores teſtimonia, quæ loco huic illuſtrando haud parum inſervire poſſint. Huc pertinet locus *Æſchyli* longè pulcherrimus: in Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, v. 603. & ſeq. poſtquam dixit Eteocles.

Φεῦ τῶ ξυναλλάσσοντος ὄρνιθος βροτοῖς
Δίκαιον ἄνδρα τοῖσι δυσσεβεστέροις·

tribus verſibus interjectis, addit:

Ἡ γὰρ ξυναισθὰς πλοῖον εὐσεβὴς ἀνὴρ
Ναύτῃσι θερμοῖς καὶ πανυργίᾳ τινὶ,
Ὀλωλεν ἀνδρῶν σὺν θεοπτύστῳ γένει.

Quorum concinit *Horatiana* Muſa, lib. 3. od. 2.

——*vetabo, qui Cereris ſacrum*
Vulgârit arcanæ; ſub iiſdem
Sic trabibus, fragilémque mecum
Solvat phaſelum. Sæpè Dieſpiter
Neglectus, inceſto addidit integrum.

Vectores utique, ſi qua horribilis mare vexaret procella, cauſam ejus adtribuere ſolebant impietati alicujus eorum, qui in navi erant. Exemplùm nobile in *Jona* i. 5. & ſeq. itidémque in *Diagorâ*, Sic. de Nat. D. l. 3. c. 37. Vide, ſi libet, *Æli.* H. V. l. 8. c. 5. *Philoſtr.* lib. 5. c. 20. *Diog. Laert.* lib. 1. ſegm. 86.

3 Πορίζεσθαι.] Legitur etiam, teſtibus Stephano & Mureto, in libris quibuſdam vet. πορεύεσθαι. Eadem lectio margini MSti Bodl. eſt adſcripta: cum quâ receptum verbum non commutaverim. Ille verò διὰ τῦ δικαίου dicitur τὰ κέρδη περιζεσθαι, qui περίζεται τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁδὸν πορευόμενος. Ità Stephanus.

δῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναῖκας δὲ, ἂς ἂν αἰδημένας αἰσθάνωνται, ἀνταιδεῖσθαι μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρῶντες. Τὸ δ' αὖ πείθεσθαι ὅτω μάλιστ' ἂν ᾠήθη ἔμμονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ τὰς ἀπροφασίστως πειθομένας φανερὸς εἴη μᾶλλον τιμῶν τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπονωτάτας δοκούντων παρέχεσθαι. Γιγνώσκων δ' ὅτω καὶ ποιῶν διετέλει. Καὶ σωφροσύνην δ' αὐτῷ ἐπιδεικνὺς, μᾶλλον ἐποίει καὶ ταύτην πάντας ἀσκεῖν. Ὅταν γὰρ ὁρῶσιν, ᾧ μάλιστα ἔξεσιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, ὅτῳ μᾶλλον οἵ γε ἀσθενέστεροι ἐθέλουσιν ὑβριστικὸν ποιοῦντες φανεροὶ εἶναι. [1] Διήρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὡς τοὺς μὲν αἰδημένους, τὰ ἐν τῷ φανερῷ [2] αἰσχρὰ φεύγοντας· τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ ὅτῳ μάλιστ' ἂν ᾠήθη ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ [3] ὑπὸ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἑλκόμενον ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπονεῖν ἐθέλοντα πρῶτον ζὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυνῶν. Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χειρόνων

quàm si inverecundi: & mulieres, quas esse verecundas animadvertunt, *homines* intuentes vicissim revereri magis volunt. Jam verò parendi studium suis ità maximè constanter mansurum putabat; si eos, qui sine recusatione parerent, in oculis omnium magis ornaret, quàm illos, qui *vel* maximas laboriosissimásque virtutes exhibere viderentur. Cúmque sic sentiret, *sic* etiam facere perseverabat. Prætereà moderationem suam ostendendo efficiebat, ut hanc etiam alii magis exercerent. Nam cùm viderent *homines* eum, cui maxima facultas est insolenter agendi, modestè se gerere; minimè volunt imbecilliores *alii* quidquam insolentiùs palam agere. Sic autem verecundiam ac moderationem cernebat, ut *diceret*, verecundos palam turpia fugere; moderatos, etiam illa quæ occultè *fiant*. Continentiam etiam sic exercitatum iri *à suis* maximè putabat, si ipse declararet, se per occasiones oblatarum voluptatum ab iis quæ honesta & bona essent non abstrahi; sed velle *potiùs* ante lætitias laborem cum honestate *conjunctum* suscipere. Itaque talis cùm esset, perfecit ut ad portas magna inferiorum esset

1 Διήρει δὲ αἰδῶ &c.] Confer 1 *Tim.* ii. 9. ubi quas Apostolus virtutes in mulieribus requirit, easdem & *Epictetus*, & quidem iisdem ferè verbis *Enchir.* c. 62.

2 Αἰσχρὰ φεύγοντας] *Camerarius*, teste Stephano, in suo exempl. post αἰσχρὰ scriptum esse ἴσως dicit. Sed cùm aptam ex eâ, quam habemus, lectione sententiam eliciamus, non est cur quidquam adjiciamus. Si tamen addendum quid esset, inquit Stephanus, nulla convenientior esse adjectio posset, quàm particulæ μόνον post αἰσχρὰ vel post ἐν τῷ φανερῷ. Sed quid si illud ἴσως (pergit Stephanus) in libri illius contextum ex margine irrepsit, cùm aliquis fortasse μόνον deesse annotâsset? Fieri enim potuit ut, cùm aliquis, ἴσως λείπει μόνον, scripsisset, tandem ἴσως tantùm superfuerit, aut certè animadversum fuerit, & ex margine translatum in contextum. Hactenus ille: acutiùs, opinor, quàm veriùs. Sed mihi religio erat, insigni adeò divinationis specimine lectorem fraudare.

3 Ὑπὸ τῶν παραυτίκα &c.] Vide quæ notavimus lib. 1. p. 48.

εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδὼ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτὸς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς καλὸν ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον.

Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν ὥσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως [1] ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. Καὶ γὰρ ἐπόχους ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν [2] φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. [3] Καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσείθιζε τοὺς κοινωνούς. Καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα

modeſtia, præſtantioribus cedentium, magnus erga ſe invicem pudor & compoſita morum gravitas. Neminem ibi animadvertiſſes vel iraſcentem cum vociferatione, vel inſolente riſu gaudentem: ſed eos adſpiciens exiſtimâſſes reapſe ad honeſti *decorique* normam vivere. Et his ferè quidem agendis conſpiciendiſque occupati ad portas vitam degunt:

Cæterùm exercitationis bellicæ causâ venatum eos educebat, quos in his exercendos arbitrabatur; quòd venationem duceret tum bellicæ rei totius optimam exercitationem eſſe, tum equeſtris *longè* veriſſimam. Nam ad inſidendum equis in locis quibuſlibet hæc maximè reddit aptos, quòd fugientes feras ſequi neceſſe ſit: hæc item ſtrenuos efficit maximè *quovis* ex equis *perficiendo opere*, propter contentionem ſtudiúmque capiendi. Hìc etiam maximè *ſuos* illos participes adſuefaciebat ad continentiam, & labores, & frigore, & calores, & famem, & ſitim tolerandam. Ac nunc quoque tum rex tum qui cum rege

1 Ἀρίστην ἄσκησιν] Noſter Κυνηγ. ſub initium: Ἐγὼ μὲν οὖν παραινῶ τοῖς νέοις μὴ καταφρονεῖν κυνηγεσιῶν —— ἐκ τούτων γὰρ γίγνονται τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀγαθοί, εἴς τε τὰ ἄλλα, &c. His ſimilia paſſim in eodem libello, necnon hujus hiſt. lib. 1. p. 10. reperire eſt.

2 Φιλοτιμίαν &c.] Leunclavius ſic locum vertit —— *propter ſtudium honoris & cupiditatem capiendi*. At φιλοτιμία rectiùs, opinor, hoc loco ſimpliciter reddas, *Studium, Contentio*: qualis nimirum eorum eſt, qui obnixè contendunt, ut honorem & laudem ſibi ex re quapiam conſequantur. Eadem ejuſdem vocis eſt ſignificatio p. 440. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος φαίνοιτο Κύρῳ.

3 Καὶ τὴν &c.] *Plutar.* in Philopœm. p. 357. de militari inſtituto victúque: τὰ δὴ πάσης μὲν πλάνης ἔμπειρα, καὶ πάσης ἀνωμαλίας πρόσωπον εἶναι, μάλιστα δὲ φέρειν ῥᾳδίως μὲν ἔνδειαν εἰθισμένα, ῥᾳδίως δὲ ἀσυρπνίαν. Adi Noſtrum ſub finem Κυνηγ. Stephanus legi teſtatur, Καὶ πρὸς πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λίμον καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. Addit etiam, ex Camerarii libro adferri πρὸς ἐγκράτειαν. Sed nihil muto.

ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἄν φάνη προσήκειν ἄλλῳ ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι ὅπως ἀσκῶν τὸν περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. Καὶ γὰρ ἐπεὶ θήραν τὸν μὲν ἄλλον ἐξῆγεν, ὁπότε [1] μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ ὅτε αὐτός ποτε [2] πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρετο, ὅτε ἵππους ἀγυμνάστους σῖτον ἐνέβαλλε· Συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τὸν περὶ αὐτὸν Σκηπτούχους. Τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων ὕσινας μάλιστα ὁρῶν τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν· ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος Φανήσοιτο Κύρῳ.

vivunt in his faciendis perſeverant. Quod igitur arbitraretur nemini convenire imperium, qui non eſſet ſubjectis ſibi melior, etiam iis, quæ antehac expoſuimus, omnibus perſpicuum *eſt: ſicut illud* quoque, quod ſuos in hunc modum exercendo, multò maximè tum ad continentiam tum bellicas artes & exercitationes ipſe laborando ſe conſuefaceret. Nam venatum quidem alios educebat, ubi nulla neceſſitas *domi* manere cogebat: ipſe verò etiam cùm neceſſe eſſet *manere*, domi feras venari ſolebat, quæ in ſeptis hortorum alerentur: nec vel ipſe prius unquam, quàm ſudâſſet, ſumebat cœnam; nec equis prius, quàm eſſent exerciti. pabulum objiciebat: ad hanc venationem ſceptrigeros etiam ſuos invitabat. Itaque multùm in omnibus præclaris actionibus & *ſtudiis* ipſe præſtabat, multùm qui cum eo verſabantur, ob exercitationem *illam* perpetuam. Atque hujuſmodi ſanè exemplum ipſe ſe præbuit. Præterea, ſi quos alios videret maximè rerum honeſtarum ſectatores, eos & donis, & imperiis, & ſedendi loco, & omnibus honoribus ornabat: adeò ut omnibus ingens ſtudium injiceret, quò quiſque Cyro præſtantiſſimus videretur.

1 Μὴ μένειν &c.] Leunclavius marginalem hanc lectionem in vertendo hoc loco ſequitur: ὁπότε μὴ μένειν οἴκοι ἀνάγκη: & ea quæ ſtatim ſequuntur verba ſic diſtinguit——ὁπότε ἀνάγκη εἴη οἴκοι, ἐθήρα &c. Quod ad lectionem illam attinet, vox ſanè οἴκοι ſubaudienda potiùs, quàm textui, contra librorum omnium fidem, inſerenda videtur: nec mihi Leunclaviana diſtinguendi ratio æquè placet, atque iſta, quæ in edit. *Stepb. Eton.* cæteriſque ferè omnibus obtinet: quámque adeò recepimus. De re ipsâ vide quæ notavimus p. 22.

2 Πρὶν ἱδρῶσαι &c.] Idem ferè de Cyro minore tradit Noſter in libro qui inſcribitur Οἰκονομ. p. 484. *edit. Stepb.* Ομνυμί σοι τὸν Μίθρην, (Lyſandrum adloquitur Cyrus) ὅταν πιρ ὑγιαίνω, μὴ πώποτε δειπνῆσαι, πρὶν ἱδρῶσαι, ἢ τῶν πολεμικῶν τι, ἢ &c.

Καταμαθεῖν δὲ τῶ Κύρῳ δοκῶμεν, ὡς ὑ τύτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τὰς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ κὴ καλαγοητεύειν ᾤετο χρῆναι αὐτός. Στολήν τε γὰρ εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, κὴ τὰς κοινωνὰς ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι· αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει, εἴ τις τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, κὴ καλλίστας κὴ μεγίστας ἐπιδεικνύναι τὰς φορβείας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἐστι κὴ ὑπολιθεμένας τι, ὥστε δοκεῖν μείζας εἶναι ἢ εἰσί. Καὶ [1] ὑποχρίεσθαι δὲ τὰς ὀφθαλμὰς προσίετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί· κὴ ἐνερίβεσθαι, ὡς εὐχροώτεροι ὁρῶντο ἢ πεφύκασιν. Ἐμελέτησε δὲ κὴ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενὸς, [2] ὡς ὑδὲν θαυμάζοντες. Πάντα δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. Οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο

Animadvertiſſe verò nos in Cyro id quoque putamus, quod non eo duntaxat principes exiſtimârit præſtare ſubjectis ſibi debere, ut iis meliores eſſent; verùm etiam illecebris *quibuſdam* hos illis deliniendos arbitraretur. Itaque tum ſibi veſtem Medicam geſtandam eſſe certo judicio ſtatuit, tum *illi ſuo* participum collegio perſuaſit, ut eandem induerent: nam ſi quid in alicujus corpore vitii eſſet, id veſtitus is occultare Cyro videbatur; & illos, qui eum geſtarent, quàm pulcherrimos & maximos exhibere. Habent enim hujuſmodi calceos, in quibus maximè ſubjici clam aliquid poteſt, ut grandiores, quàm ſint, eſſe videantur. *Hoc* etiam admittebat, ut oculis pigmenta quædam ſublinerentur, quo viderentur oculos habere pulcriores, quàm eſſent; & ut fucus infricaretur, quo præditi colore meliori cernerentur, quàm natura conceſſiſſet. Ad hæc *eos* exercuit, ut palam nec exſpuerent nec emungerent ſe; nec ad ullam rem ſpectandam ſe converterent, quaſi nihil admirarentur. Hæc adeò univerſa putabat aliquid adferre momenti ad hoc, ut ſubjectorum imperio ſuo contemptu minimè digni viderentur. Et ad hunc ſanè

1 Ὑποχρίεσθαι δὲ &c.] Ex more ſcil. Medorum ac τρυφητῶν apud alias etiam gentes. Vide quæ hâc de re notavimus p. 15.

2 Ὡς ὑδὲν θαυμάζοντες] Zenonis placitum erat, teſte *Laërt.* l. 7. §. 123. τὸν σοφὸν ὑδὲν θαυμάζειν. Pythagoras etiam hunc ſeſe ex Philoſophiâ fructum percepiſſe profeſſus eſt, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *Plutarch.* περὶ τῆ ἀκούειν, pag. 44. Hinc *Horat.* l. 1. ep. 6.

Nil admirari prope res eſt una, Numici,
Soláque, quæ poſſit facere & ſervare beatum.

At *Platoni* in *Theæteto* p. 155. & *Ariſtot.* τῶν μετὰ τὰ φυσ. l. 1. c. 2. τὸ θαυμάζειν eſt ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας, & μάλα φιλοσόφου πάθος. Verùm conciliari poterunt, quæ tantùm inter ſe pugnare videntur, ſententiæ; ſi de tirone philoſopho, Platonem & Ariſtotelem, de veterano ſapientiæ jam apicem ſummum aſſecuto, priores illos loqui ſtatuerimus.

[1] χρῆναι δ' ἑαυτῷ, ὅτω καλεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ ζημιοῦσθαι προεσάναι αὐτῶν· ὃς δ' αὖ καλεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους ὅτε μελετᾷν τῶν ἐλευθερίων πόνων ὠθένα παρώρμα, ὅτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ' [2] ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ὦσι ἕσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων ὠδενί· καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτὸς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. Καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἀρίστου, ἀνέμενεν αὐτὸς ἕως ἄν φάγοιέν τι, ὡς μὴ [3] βουλιμιῷεν· ὥστε καὶ ἕτοι αὐτὸν, ὥσπερ οἱ ἄριστοι, [4] πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν. Τῇ μὲν δὴ ὅλῃ Περσῶν ἀρχῇ ὅτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν·

modum eos, quibus beneficio ſuo magiſtratus mandandos eſſe putabat, inſtruxit; tum exercendo, tum illo ipſo, quod eis cum majeſtate præeſſet: quos autem ad ſerviendum inſtruebat, eos nec ad ſe in laboribus ullis liberalibus exercendos excitabat, nec habere arma ſinebat: ſtudioséque dabat operam, nè unquam liberalium exercitationum causâ vel cibo vel potu carerent. Etenim his permittebat, quoties equitibus feras in campos adigerent, ut cibum ad venationem ſecum ſumerent, ingenuorum verò nemini: quando item faciendum erat iter, ad aquas eos, perindè ac jumenta, ducebat. Et cùm prandii tempus erat, expectabat eos donec aliquid comediſſent, nè fames ingens eos invaderet: quo fiebat ut etiam hi, non aliter ac optimates, eum patrem adpellarent; quòd curam ipſorum gereret, ut ſemper ſine dubio mancipia manerent. Ac totum quidem imperium Perſicum hoc modo firmum ut eſſet *ac ſtabile*, *Cyrus* effecit:

1 Χρῆναι δ' ἑαυτῷ, ὅτω] Ita edit. *Steph. Leunel. Ald.* In quibuſdam libris ponitur diſtinctio poſt χρῆναι. non rectè: ſed de quo tamen lectorem non celandum exiſtimavi.

2 Ὅπως μήτε &c.] Ità reſcripſimus ex MSto Bodl. Priùs legebatur ὅπως μήποτ' ἄσιτοι &c.

3 Βουλιμιῷεν] *Suidas*: Βουλιμιᾷν. τὸ παρ' ἡμῖν λιμώττειν. Ξενοφῶν δὲ βουλιμιᾷν λέγει τὸ τὸν στόμαχον ἐπιδάκνεσθαι ὑπὸ τῆς λιμοῦ, *Phavorinus*: βουλιμιᾷ, μεγάλως λιμώττει. Id verò morbi genus, quod Græci βούλιμον adpellant, ità deſcribit *Galen.* Defin. Med. p. 262. T. 2. Βούλιμός ἐστι διάθεσις, καθ' ἣν ἐπιζήτησις ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων γίνεται τροφῆς. Ἐκλύονται δὲ καὶ καταπίπτουσι, καὶ ἀχροῦσι καὶ καταψύχονται τὰ ἄκρα, θλίβονταί τε τὸν στόμαχον, καὶ ὁ σφυγμὸς ἐπ' αὐτῶν ἀμυδρὸς γίνεται. Vide quæ de hoc verbo notavit Cl. *Jungermannus* ad *Poll.* l. 2. *ſegm.* 217. Gell. l. 16. c. 3.

4 Πατέρα ἐκάλουν] *Herodotus* lib. 3. c. 89. —— λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος Καμβύσης δὲ, δισπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. Ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Hic nimirum mores referebat Ulyſſis, qui πατὴρ (ut Homerus plus vice ſimplici) ὡς ἤπιος ἦεν. Eaſdem horum omnium adpellationes, ab Herodoto hauſtas, recenſet etiam *Themiſtius* orat. 19. p. 233. poſtr. edit. ——Πέρσαι καλῶς Κῦρον μὲν, πατέρα· Καμβύσην δὲ, δισπότην· Δαρεῖον δὲ, κάπηλον ἐπωνόμαζον. Tangit & *Julianus* orat. 1. pag. 9. ubi vide eruditiſſimas Illuſtriſ. *Ez. Spanhemii* obſervationes.

Εαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν οὐχ ὑπὸ τῶν καταφρονούντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι, ἰσχυρῶς ἐθάρρει· (καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἡγεῖτο εἶναι αὐτούς, καὶ ἀσυντάκτους ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τούτοις οὐδὲ ἐπλησίαζε τούτων οὐδεὶς αὐτῷ οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) ὡς δὲ κραταιούς τε ἡγεῖτο, καὶ ὡπλισμένους καὶ ἀθρόους ὄντας ἑώρα, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἥδει ἱππέων ἡγεμόνας ὄντας, τοὺς δὲ, πεζῶν· πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας ἠσθάνετο ὡς ἱκανοὺς ὄντας ἄρχειν· καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτοῦ ἔτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῷ δὲ Κύρῳ τούτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη [1] γὰρ ἦν, ὅτι καὶ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τούτων ἂν καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι καὶ πολλοὺς τρόπους. Σκοπῶν ἂν ὅπως ἂν αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀκίνδυνα [2] γένοιτο, τὸ μὲν περιελέσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα καὶ ἀπολέμους ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε, καὶ ἄδικον ἡγούμενος, καὶ καλύσιν τῆς ἀρχῆς τοῦτο νομίζων· τὸ δ' οὖ μὴ προσίεσθαι αὐτούς, καὶ τὸ ἀπιστεῖν φανερὸν εἶναι, ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἓν δ' οὖν τῶν πάντων

At ſibi nè quid ab iis, quos in poteſtatem redegiſſet, accideret, nihil periculi futurum, valdè animo confidebat: (nam & imbelles eos exiſtimabat, & nullo *inter ſe* conjunctos ordine videbat, ac prætereà nemo illorum propiùs ad ipſum neque noctu neque interdiu accedebat) quos verò præſtantiſſimos ducebat, & armis inſtructos, & confertos conſpiciebat, ac partim ſciebat equitum duces eſſe, partim peditum; eorúmque complures animadvertebat eſſe animis elatis, quaſi qui ad imperandum eſſent idonei; quíque propiùs ad cuſtodes ipſius accedere ſolebant, quorúmque multi Cyrum ipſum ſæpenumerò convenirent; (quod fieri neceſſe erat, ſiquidem operâ ipſorum uti vellet) ab his igitur maximè nè quid ei mali accideret, periculum erat, ídque multis modis. Quamobrem diſpiciens quo pacto ab iis quoque tutus eſſet, arma quidem illis adimi & reddi ad bellum ineptos, minimè probavit; quòd eſſe illud & cum injuriâ & cum imperii everſione conjunctum duceret: rursùs eos non admittere, ac palam declarare quod fidem eis non haberet, *id* belli initium *eſſe* arbitraretur: itaque *hoc* unum iſtorum omnium

1 Γὰρ ἦν, ὅτι καὶ &c.] Sic edit. *Leuncl. Eton.* aliæque: nec aliter ſcribi voluit Stephanus. *Ald.* habet κεχρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς. Sed μέλλω cum præterito infinitivi perperam jungitur. MS. Bodl. turbat hìc omnia: quippe exhibet εἴ τι κεχρῆσθαι ἐμμελῶς. Idem liber, itemque edit. *Ald.* & *Flor.* paulò infra dant κεχρῆσθαί τι πλείστοις, ubi reponendum eſt καὶ χρῆσθαι πλείστοις.

2 Γένοιτο] Ità MS. Bodl. & edit. *Ald. Steph. Leuncl.* In aliis quibuſdam legitur γένοιτο, quibus accedit exemplar Gabrielio viſum. Parum refert utro tandem modo legas; nam apud Auctores ſæpè nomina neutra pluralia cum verbo plurali juncta reperias. Noſter lib. 1. pag. 72. in eâdem etiam periodo diverſos adhibuit numeros: ἐν τοῖς πολεμικοῖς τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾶν δύνανται——Confer Joh. x. 27.

τούτων ἔγνω κὴ κράτιςον εἶναι πρὸς τὴν αὑτοῦ ἀσφάλειαν κὴ κάλλιςον, εἰ δύναιτο ποιῆσαι τοὺς κρείττους ἑαυτῷ μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλήλοις. Ὡς ἂν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τοῦτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς ὡς ἠδύναλο μάλιςα ἐνεφάνιζεν· ἡγεμενος, ὥσπερ ῥᾴδιόν ἐςι φιλεῖν τοὺς μισεῖν δοκοῦνλας, οὕτ' εὐνοεῖν τοῖς κακουργοῖς, οὕτω κὴ τοὺς γνωσθέντας ὡς φιλοῦσι, κὴ εὐνοοῦσιν οὐκ ἂν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡγεμένων. Εως μὲν οὖν χρήμασιν ἀδυναλώτερος ἦν εὐεργελεῖν, τῷ τε προνοεῖν τῶν ξυνόντων κὴ τῷ προπονεῖν, κὴ τῷ ξυνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερὸς εἶναι, ξυναχθόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τούτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐπειδὴ δὲ ἐγένελο αὐτῷ ὥςε χρήμασιν εὐεργελεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γνῶναι, πρῶτον μέν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους ἀδέν ἐςιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἐπιχαριλώτερον, ἢ ξίτων κὴ ποτῶν μελάδοσις. Τοῦτο δ' οὕτω νομίσας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν αὑτοῦ τράπεζαν ξυνέταξεν, ὅπως οἷς αὐτὸς ξιτοῖτο σίτοις, τούτοις ὅμοια ἀεὶ παραλίθοιλο αὐτῷ, ἱκανὰ πολλοῖς ἀνθρώποις· ὅσα δὲ

loco judicabat & optimum esse ad securitatem suam & honestissimum, si præstantissimos *illos* sibi redderet amiciores quàm inter se ipsos essent. Quo igitur modo perveniisse nobis eò videatur, ut amaretur, exponere conabimur.

Primùm quovis tempore quàm poterat maximè humanitatem animi declarabat; cùm existimaret, quemadmodùm facile non sit eos diligere, qui odisse videantur, aut malè erga nos adfectos benevolentiâ complecti, sic fieri non posse ut illi, quorum cognitus sit amor & benevolentia, iis odio sint, qui *se* diligi arbitrentur. Quamdiu certè quidem minùs valeret opibus ad beneficia conferenda, tum illis prospiciendo qui cum ipso versarentur, tum pro iis laborando, & palam declarando se prosperis ipsorum rebus lætari, adversas graviter ferre, venari amorem eorum nitebatur: verùm posteaquam hoc adeptus est, ut beneficus esse largiendis opibus posset, animadvertisse nobis videtur, primò quidem beneficium hominibus inter se ex eâdem impensâ nullum esse gratius, quam si quis cibum ac potum impertiatur. Id cùm ità se habere statuisset, primùm de mensâ suâ mandatum dedit, ut quibus ipse cibis vesceretur, iis similes semper sibi adponerentur, permultis hominibus suffecturi: quæcunque

1 Παρατίθοιτο] Sic in omnibus, quos vidi, libris scriptum legitur. *Portus* reponendum dicit vel παρατιθεῖτο, vel παρατίθητο, accentu in præcedentem syllabam ob verbi compositionem retracto. Sed nihil muto: nam legitur simplex θοίμην, θοῖτο, θοῖτο, pro θείμην, θεῖο, θεῖτο, nec quid causæ est, cur eadem etiam compositâ forma non obtineat.

παραλεθείη, ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ ζύνδειπνοι χρήσαιντο, διεδίδου οἷς ἀεὶ βούλοιτο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνην. Διέπεμπε δὲ καὶ τούτοις ὃς ἀγασθείη ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπείαις, ἢ [1] ἐν αἰσισιυῦν πράξεσιν· ἐνσημαινόμενος τοῦτο, ὅτι [2] οὐκ ἀνθάνοι χαρίζεσθαι βουλόμενος. Ετίμα δὲ καὶ τῶν [3] οἰκείων ἀπὸ τῆς τραπέζης ὁπότε τινὰ ἐπαινέσειε· καὶ τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν αὑτοῦ τράπεζαν ἐπείθετο, οἰόμενος ὥσπερ καὶ [4] τοῖς κυσὶν ἐμποιεῖν τινα καὶ τοῦτο εὔνοιαν. Εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαί τινας βούλοιτο τῶν φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τούτοις ἔπεμπεν ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι οἷς ἂν ὁρῶσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης, τούτους πάντες μᾶλλον θεραπεύουσι· νομίζουσι γὰρ αὐτοὺς ἐντίμους εἶναι, καὶ ἱκανοὺς διαπράττειν ἤν τι δέωνται. Ετι δὲ καὶ ἀ τούτων μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων εὐφραίνει τὰ πεμπόμενα

adponebantur, ea ſemper omnia, extra illos, quibus ipſe atque convivæ veſcerentur, diſtribuebat iis ex amicis, quibus volebat oſtendere ſe eorum meminiſſe, aut ſe iis benè velle. Prætereà mittebat *cibos* iis, quos *ob diligentiam* in excubiis vel admiraretur, vel in *præſtandis* obſequiis, vel aliis in actionibus: *ſimul* ſignificans, non eſſe ignotam voluntatem ejus, qui *ſibi* gratificari cuperet. *Eodem* etiam honore *ciborum* è mensâ *ſuâ miſſorum* domeſticos *ſuos* adficiebat, quando aliquem laudare vellet: atque etiam cibos omnes horum domeſticorum in mensâ ſuâ adponi curabat, quod putaret hoc eis benevolentiam quandam inditurum, ſicut & canibus *uſu venire ſolet*. Quòd ſi amicos aliquos à multis coli vellet, his etiam *aliquid* de mensâ ſuâ mittebat; hodiéque adeò etiam ſi quibus de mensâ regis mitti *aliqua* vident, eos univerſi magìs colunt; quòd illos & honoratos eſſe arbitrentur, & auctoritate valere ad impetrandum, ſi quid ipſis ſit opus. Nec his ſolùm de cauſis, quas indicavimus, lætitiam adferunt quæ à

1 Εν αἰσισιυῦν &c.] Hanc lectionem, levi mutatione factâ, ex MSto Bodl. repoſuimus; nam in eo ſcribitur ἐν αἷς τισιν ἄν. In *Ald.* & *Flor.* edit. habes ἐν ταῖς τισιν ἄν: in aliis ἐν αἰσισιῦν: in *Steph.* & *Lounel.* ἐν ἄλλαις τισὶ &c. At Stephanus Budæum nobiſcum facere in annot. teſtatur: atque ipſe adeò ſic, utì repoſuimus, legendum ſe putare fatetur.

2 Οτι οὐκὶ λανθάνοι &c.] MS. Bodl. ὅτι οὐκ ἂν λανθάνοιεν, in marg. οὐχὶ λανθάνοιεν, Edit. *Ald.* & *Flor*, οὐχὶ λανθάνοιεν χαρίζισθαι βουλόμενοι: Sed Stephanus, Leunclavius aliique (ex vet. etiam cod. auctoritate) lectionem receptam rectè ſunt amplexi.

3 Οἰκείτων ἀπὸ τῆς &c.] Οἰκῖται qui dicantur, docebit p. 193. n. 2.

4 Τοῖς κυσὶν] In edit. *Flor.* legitur τοῖς παισίν: at in *Ald. Steph. Leunc.* cæteriſque, quas vidi, omnibus, necnon in MSto Bodl. τοῖς κυσίν. Illam lectionem ſequitur *Philelphus*: hanc tamen Stephanus pro verâ habendam rectè judicavit. Etiam ferociſſimas quaſque belluas (verba ſunt *Parti*) vocum blanditiis & ciborum illecebris ità lenimus, ut innatam feritatem quodammodò exuere, & quandam manſuetudinem induere videantur, ut ſe nobis arbitratu noſtro tractandas facilè permittant. Quid mirum igitur, ſi de canibus idem hoc loco dicatur; qui ſolent, herilem menſam circumſtantes, expectare, dum aliquid ſibi ex eâ projiciatur?

παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ τῷ ὄντι καὶ ἡδονῇ πολὺ διαφέρει τὰ ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης. Καὶ τοῦτο μέντοι ὅτως ἔχειν οὐδέν τι θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμέναι εἰσὶ, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιοῦσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον, τράπεζαν· (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς ὅτος καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ ἢν καὶ ὅτως ἱκανὸς αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνῃ· ἀδύνατον ἓν πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν) ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι, διὰ τὸ πολλοὺς ἑκάστου δεῖσθαι, ἀρκεῖ καὶ μία ἑκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα. Ἐστι δὲ ἔνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν νευροῤῥαφῶν μόνον, τρέφεται, ὁ δὲ, χίζων· ὁ δὲ [1] χιτῶνας μόνον ξυντέμνων, ὁ δέ γε, τούτων οὐδὲν ποιῶν, ἀλλὰ ξυντιθεὶς ταῦτα. Ἀνάγκη ἓν τὸν ἐν βραχυτάτῳ διαλείποντα ἔργῳ, τοῦτον καὶ ἄριστα

rege mittuntur, ſed reapſe multùm præſtant ſuavitate, quæ de menſâ regis *veniunt*. Atque hoc ſanè ità eſſe non eſt mirandum: nam ut aliorum quoque artificiorum opera magnis in urbibus egregiè perficiuntur, ſic etiam cibi regii longè præſtantiùs elaborantur. Nam parvis in urbibus iidem ſpondam, januam, aratrum, menſam fabricantur: (atque ſæpenumerò idem etiam domum exſtruit, & benè ſecum agi putat, ſi hoc modo locatores inveniat operis, unde quod ipſi ſufficiat alendo *paret:* fieri certè nequit ut is, qui multis artificiis occupatur, omnia rectè faciat) at magnis in urbibus, quia multi ſingulis egent, vel unum cuique ſufficit artificium, ut eo ſe alat: ſæpenumero nè unum quidem totum, ſed calceos alius viriles, alius muliebres facit. Eſt ubi alius calceos duntaxat nervis conſuendo ſe alit, ſcindendo alius; *itidem* alius tunicas tantummodò conſcindendo, alius nihil horum faciendo, ſed iſta componendo. Quamobrem neceſſe eſt eum, qui occupatur opere minimè longo, etiam id *quàm* optimè cogi

[1] Ὁ δὲ χιτῶνας &c.] Aut ταῦτα, (quod mox ſententiam claudit) aut χιτῶνας mendosè legi arbitratur Stephanus: ſed hoc quàm illud ſuſpectum magis habet. Nam ei hic accuſ. χιτῶνας locum occupare videtur alius cujuſdam, qui ad τὰ ὑποδήματα pertineat. Ait idem ſuſpicionem ſuam augere participium συντέμνων: quòd, ſe judice, verisimile ſit non minùs id περὶ τῶν ὑποδημάτων dixiſſe Xenophontem, quàm duo præcedentia νευροῤῥαφῶν & σχίζων. At cùm Xenophon jam participium σχίζων adhibuerat; haud conſentaneum eſt, utì mihi quidem videtur, ut illud alterum partic. συντέμνων de eâdem re ſtatim ingereret. *J. Pollux* certè lib. 7. c. 20. περὶ ὑποδημάτων loquens, hæc ipſa Xenophontis verba citat, & ad σχίζων ſiſtit. Quare nihil mutandum, ſed ταῦτα ad ea omnia quæ præceſſerant, ſive ὑποδήματα, ſive χιτῶνας reſpiciant, referendum cenſeo.

1 διηναγκάσθαι τοῦτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ὧ μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὄψα ἄλλοτε ἀλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμαι, τούτῳ ὡς ἂν ἕκαστον προχωρῇ, ἅπτως ἔχειν· ὅπου δὲ ἱκανὸν ἔργον ἑνὶ ἕψειν κρέα, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ δὲ ἰχθὺν ἕψειν, ἄλλῳ ὀπτᾶν· ἄλλῳ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδὲ τούτους παντοδαπούς, ἀλλὰ ἀρκεῖ ἂν ἓν εἶδος εὐδοκιμοῦν παράσχῃ· ἀνάγκη, οἶμαι, ταῦτα οὕτω ποιούμενα, πολὺ διαφερόντως ἐξεργάσθαι ἕκαστον. Τῇ μὲν δὴ τῶν ζώντων θεραπείᾳ τοιαῦτα ποιῶν πολὺ ὑπερεβάλετο πάντας.

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων πολὺ ἐκράτει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλείστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. Καὶ ἦρξε μὲν ἔν γε τούτῳ Κῦρος· διαμένει δὲ ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλουσιώτεροι ὄντες φανεροὶ ἢ Περσῶν βασιλεῖ; Τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται στολαῖς τὰς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; 2 Τίνος δὲ δῶρα γιγνώσκεται ὥσπερ

perficere. Hoc ipſum & in victu accidit. Nam cui *unus* & idem lectum ſternit, menſam inſtruit, farinam ſubigit, aliàs alia obſonia parat, eum neceſſe eſt, opinor, ſic habere ſingula, utì ceſſerunt: verùm ubi negotii uni ſatìs eſt, ut elixas carnes coquendas, aliî ut aſſandas; aliî ut elixos coquendos piſces, aliî ut aſſandos, curet: alii ut panes faciendos curet, ac nè hos quidem omnis generis, ſed unam ab eo *panis* ſpeciem probatam effici ſatìs eſt; *tum verò* hæc in hunc modum facta, neceſſe eſt, opinione meâ, egregiè admodùm eſſe ſingillatim perfecta. Et talia quidem cùm inſtitueret, *ſuos* cibis demerendo longè *Cyrus* omnes ſuperabat:

Ut autem *homines* demerendo aliis etiam rebus omnibus longè præſtiterit, id *equidem* modò ſum narraturus; nam tametſi mortales cæteros eo ipſo excelleret, quod proventus plurimos perciperet; multò *tamen* etiam in hoc magìs excelluit, quod unus inter homines plurima largiretur. Atque hoc quidem *ità* à Cyro cœptum fuit; ac permanet etiam nunc apud *illos* reges multa donandi conſuetudo. Quis enim palam opulentiores habet amicos, quàm *habeat* rex Perſarum? Quis *illo* rege ſuos elegantiùs ornare veſtitu videtur? Cujus munera *ejuſmodi eſſe* cognoſcuntur,

1 Διηναγκάσθαι] Aliam ſcripturam Camerarius è ſuo vet. libro depromptam exhibet, nimirum διενέγκασθαι; quod reddit *excellere*. Sed διενέγκασθαι pro *excellere*, ſicut dicitur διενέγκαι, meritò veretur Stephanus ut aliquo ſcriptoris hujus exemplo defendi poſſit.

1 Τίνος δὲ] Stephano placet hæc lectio, Τὰ τίνος δὲ δῶρα, eodem ſenſu manente, ſed articulo ornatûs aliquid adjiciente. Verùm de mutandâ ſcripturâ non ſum ſollicitus, ubi nec libri (quos videre contigit) variant, nec neceſſitas ulla vel Auctoris conſuetudo & indoles id requirit.

ἔνια τῶν βασιλέως, [1] ψέλλια καὶ στρεπτοὶ καὶ ἵππωι χρυσοχάλινοι; ἃ γὰρ δὴ ἔξεσιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν ᾧ ἂν μὴ βασιλεὺς δῷ. Τίς δ' ἄλλος λέγεται δώρων μεγέθει ποιεῖν αἱρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἀντ' ἀδελφῶν καὶ ἀντὶ πατέρων καὶ ἀνὶ παίδων; Τίς δ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθρὸς ἀπέχοντας πολλῶν μηνῶν ὁδὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς Περσῶν βασιλεύς; Τίς δὲ ἄλλος, παλαστρεψάμενος ἀρχήν, ὑπὸ τῶν ἀρχομένων [2] πατὴρ καλούμενος ἀπέθανεν, ἢ Κῦρος: τοῦτο δὲ τοῦνομα δῆλον ὅτι εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον ἢ ἁφαιρουμένου. Κατεμάθομεν δὲ ὡς καὶ τοὺς βασιλέως καλουμένους [3] ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς βασιλέως ὦτα οὐκ ἄλλως ἐκλήσαντο ἢ τῷ δωρεῖσθαί τε καὶ τιμᾶν· τοὺς γὰρ ἀπαγγείλαντας ὅσα καιρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐεργετῶν, πολλοὺς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ ὠτακουστεῖν καὶ κατοπτεύειν τί ἂν ἀγγείλαντες ὠφελήσειαν βασιλέα· Ἐκ τούτου δὴ

qualia ſunt regis *illius* nonnulla, armillæ, torques, equi frenis aureis inſignes? non enim illic hæc habere cuiquam licet, cui rex ea non donâret. Quis alius magnitudine munerum efficere dicitur, ut fratribus ipſe anteferatur, & parentibus, & liberis? Quis alius hoſtes ſuos, multorum menſium itineris intervallo diſtantes, *ſic* ulciſci potuit, ut rex Perſarum? Quis alius, cùm imperium *aliorum* evertiſſet, ſic diem extremum obiit, ut à ſubjectis ſibi pater adpellaretur, præter Cyrum? At nomen illud magìs ei tribui qui beneficia confert, quàm qui rapit aliena, conſtat. Accepimus etiam, Cyrum illos, qui & oculi & aures regis adpellantur, non aliâ ratione ſibi conciliâſſe, quàm munera largiendo & honoribus ornando: quippe dum in eos, qui nuntiabant quæcunque ipſius intereſſet *in tempore* cognita habere, magna beneficia conferret, efficiebat ut homines multi & auribus id captarent & notarent oculis, quo nuntiato, regi aliquid utilitatis adferrent. Hinc

1 Ψέλλια καὶ &c.] *Verſum in oratione fieri, multò fœdiſſimum eſt, totum: ſicut etiam in parte, deforme*; inquit Quinctil. *Inſtit. Orat.* l. 9. c. 4. Plurimos tamen, præſertim hexametros, in orationis tractu proſaïci ſcriptores effudêre. Imò *Quinctilianum* ipſum in eandem compoſitionis incuriam, quam in aliis acriter perſtringit, incidiſſe notat Cl. *Marklandus* epiſt. crit. p. 14. ——— *utendum* (verba ſunt *Fabii* Inſtitut. Orat. l. 1. c. 6.)

planè ſermone, ut nummo, cui publica forma eſt.

Similiter *Cicero.* ad Att. l. 2. ep. 18. *Diſplico mihi, nec ſine ſummo ſcribo dolore.* Et in principio orat. *Archianæ*: ſi qua, *inquit*, exercitatio dicendi,

in quâ me non inficior mediocriter eſſe verſatum:

Plura ſi deſideres exempla, *Bircovium* adi ad *Dionyſ. Hal.* T. 2. p. 51. v. 39. edit. *Oxon.* & *Barth.* Adv. l. 8. c. 21. l. 11. c. 16. Conf. *Jac.* i. 17. ubi Apoſtolum integrum hexametrum adhibuiſſe notavit Cl. *Blackwallus*; quem vide ſis ad *Sacr. Claſſ.* p. 151.

2 Πατὴρ καλούμενος] Vide quæ paulò ſupra notavimus, p. 442.

3 Ὀφθαλμοὺς καὶ &c.] *Suidas*, Ὀφθαλμοὶ βασιλέως, ἀντὶ τοῦ μέγα δυνάμενος παρὰ βασιλεῖ. Οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς βασιλέως ὦται, τοὺς ὠτακουστάς, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ πανταχοῦ.

καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ πολλὰ ὦτα. [1] Εἰ δέ τις οἴεται ἕνα αἱρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, ἐκ ὀρθῶς οἴεται. ὀλίγα γὰρ εἷς ἂν ἴδοι καὶ εἷς ἀκούσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ ἀμελεῖν ἂν παραγγελλόμενον εἴη, εἰ ἑνὶ τοῦτο προσειλημένον εἴη. πρὸς δὲ, καὶ ὀλίγα γιγνώσκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τοῦτον ἂν εἰδεῖεν ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. Αλλ' ἐχ ἕτως ἔχει, ἀλλὰ τῷ φάσκοντι ἀκοῦσαί τι ἢ ἰδεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλεὺς ἀκούει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὦτα, πολλοὶ δὲ ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβοῦνται παντάχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ ἀκούοντι, καὶ ποιεῖν ἃ μὴ ξύμφορα, ὥσπερ αὐτῷ παρόντι. [2] Οὔκουν ὅπως μνησθῆναι ἄν τις ἐτόλμησε πρὸς τινὰ περὶ Κύρου φλαῦρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὡσὶ βασιλέως, τοῖς ἀεὶ παροῦσιν, ἕτως ἕκαστος διέκειτο. Τὸ δὲ ἕτω διακεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ μὲν ἐκ οἶδ' ὅ, τι ἄν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον ἢ ὅτι μεγάλα ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβαλεῖν, πλουσιώτατον ὄν-

multos esse regis oculos, & aures multas, existimatum fuit. Quòd si quis arbitratur unum regi potiùs expetendum esse oculum, *is* rem non rectè æstimat: nam unus *aliquis* cernere pauca, *pauca* unus audire posset; & quædam quasi negligentia cæteris esset indicta, si uni *tantùm* id mandatum esset *officii*: præterea, quemcunque *regis* oculum esse animadverterent, ab eo cavendum scirent. Verùm ità se res non habet, sed audit rex quemlibet, qui se vel audivisse vel vidisse quidpiam dignum quod curæ habeatur adfirmat. Atque ità multæ regis aures, multi esse oculi existimantur: & ubique proferre metuunt ea, quæ regi non conducant, tanquam si audiret ipsemet; & facere quæ non conducant *ei reformidant*, tanquam si præsens ipse adesset. Itaque non modò non ausus est ad quempiam aliquis sinistram Cyri mentionem facere, sed *etiam* ità quilibet adfectus erat, quasi omnes, quibuscum quovis tempore versaretur, & oculi regis & aures essent. Quòd verò sic in eum adfecti essent homines, *ejus rei* causam equidem ignoro quam potiorem quis putet, quàm quòd exiguis *ipse meritis* beneficia rependere magna vellet.

Ac munerum quidem magnitudine eum superâsse *alios*, mirum non est,

1 Εἰ δέ τις οἴεται &c.] In Camerarii libro scriptum esse testatur Stephanus, εἰ δὲ τινὶς ᾠοντο & versu eodem, ἐκ ὀρθῶς οἴονται. Sed utrobique ᾠοντο aut οἴονται scribendum monet Stephanus, & quidem hoc potiùs quàm illud. At vulgata mihi placet lectio, neque adeò eam cum illis commutare velim.

2 Οὔκουν ὅπως &c.] Rectè monet Stephanus, vel ἐκοῦν scripsisse Xenophontem, vel in οὔκουν inclusisse negativam particulam, quam ὅπως sibi præfigi postulat; perinde ac si dixisset ἐχ ὅπως ἔν.

τα, ἐ θαυμασόν· τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύονλα περιγενέσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον. Ἐκεῖνό τοίνυν λέγεσθαι καλὰδηλό εἶναι μηδενὶ ἂν ἔτως αἰσχυνθεὶς ἠτιώμενό, ὡς φίλων θεραπείᾳ. Καὶ λόγό δὲ αὐτὸ ἀπομνημονεύεσθαι, ὡς λέγοι [1] παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ· τόν τε γὰρ νομέα [2] χρῆναι ἔφη, εὐδαίμονα τὰ κλήνη ποιοῦνλα, χρῆσθαι αὐτοῖς, (ἣ δὴ προβάτων εὐδαιμονία) τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦνλα, χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν ἂν θαυμασὸν, εἴπερ ταύτην εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονείκως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θεραπείᾳ περιγίγνεσθαι.

Καλὸν δὲ ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέγεσθαι Κῦρό ἐπιδεῖξαι Κροίσῳ, ὅτε ἐνθέτει αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλὰ διδόναι πένης ἔσοιλο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυρὸς χρυσοῦ [3] πλείσυς ἑνί γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καλαθέσθαι.

cùm opulentissimus esset ; at verò eum, quia esset regiâ cum dignitate, amicos officiosè studioséque colendo vicisse, id *sanè* magìs prædicari meretur. Enimverò traditum est, eum in nullâ re adeò manifesta pudoris signa dedisse, posteaquam superatus esset, atque in amicorum cultu & *obsequio*. Ac dictum *quoddam* ejus memoratur, quo similia perhibuerit esse boni pastoris & boni regis opera : nam debere pastorem aiebat, posteaquam jumentis felicitatem conciliâsset, *ità deinde* illis uti, (quæ quidem pecudum esset felicitas) itémque regem, posteaquam civitatibus & hominibus felicitatem conciliâsset, illis uti. Nihil mirum igitur, cùm hâc esset in sententiâ, *singulari* contentione conatum esse homines universos officiosè demerendo vincere.

Præclarum certè & illud documentum Cyrus dedisse Crœso perhibetur, cùm is futurum admoneret, ut multa largiendo pauper fieret ; cui tamen liceret, uni quidem homini, plurimos auri domi suæ thesauros recondere.

1 Παραπλήσια ἔργα &c.] Vide sis quæ suprà notavimus p. 1. His, ex *J. Poll.* segm. 249. lib. 1. libet addere, ποιμένα, αἰπόλον, βουκόλον, συβώτην, ἱπποφορβὸν communi omnes nomine dici νομεῖς. quod ante nos notavit etiam Cl. *Bos* in Diss. de Etymol. Græcâ. Ποιμὴν autem, (ὁ τῶν προβάτων ἡγεμὼν, utì dicto loco *J. Pollux*) ductâ ex pastoritii regiique muneris similitudine quâdam metaphorâ, passim à *Scholi.* in *Homer* exponitur βασιλεύς. Ex eâdem *rectionis* notione, quæ voci huic subjecta est, Ecclesiæ Præfecti in Sacris Literis comparantur ποιμέσι, & ποιμαίνειν dicuntur Ecclesiam. Vide *Act.* xx. 28. 1 *Pet.* v. 2. Hinc Christus Dominus, Rex Regum, summus Ecclesiæ Præfectus, vocatur ὁ ποιμὴν ὁ μέγας *Heb.* xiii. 20. & ἀρχιποιμὴν 1 *Pet.* v. 4. Cyrus autem ipse, cui hanc Xenophon tribuit sententiam, *Pastor* Domini adpellatur *Isai.* xliv. 28.

2 Χρῆναι ἔφη] In *Camerarii* libro post χρῆναι scriptum est ἄρα : quæ particula aliquid ornatûs adjicit, sensum non mutat. Eadem est ratio articuli τὰ ante τίνος δὲ ὧρα, utì notavit Stephanus.

3 Πλείσυς ἑνί γε &c.] Ab interpretibus nonnullis ἑνὶ, pro μόνῳ minùs rectè accipitur. Illis autem verbis significari monuit Stephanus, *plures esse quàm usquam, qui quidem unius tantummodò viri sint.* Alioqui enim licuisse & aliis plurimos domi thesauros recondere, quî negare Xenophon potuisset ?

Καὶ τὸν Κῦρον λέγεται ἐρέσθαι, Καὶ πόσα ἂν ἤδη οἴει μοι χρήματα εἶναι, εἰ ξυνέλεγον χρυσίον, ὥσπερ σὺ κελεύεις, ἐξ ὅτε ἐν τῇ ἀρχῇ εἰμί; Καὶ τὸν Κροῖσον [1] εἰπεῖν, Πολύν τινα ἀριθμόν. Καὶ τὸν Κῦρον πρὸς ταῦτα, Αγε δή, φάναι, ὦ Κροῖσε, ξύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑστάσπᾳ τούτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις μάλιστα. Σὺ δέ, ὦ Ὑστάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς τοὺς φίλους, λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίου πρός πρᾶξίν τινα· (καὶ γὰρ τῷ ὄντι προσδέομαι) καὶ κέλευε αὐτούς, ὁπόσα ἂν ἕκαστος δύναιτο, πορίσαι μοι χρήματα· γράψαντας δὲ καὶ σημηναμένους δοῦναι τὴν ἐπιστολὴν τῷ Κροίσου θεράποντι φέρειν. Ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεγε καὶ γράψας καὶ ξημηνάμενος, ἐδίδου τῷ Ὑστάσπᾳ φέρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ Ὑστάσπαν ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. Επεὶ δὲ περιῆλθε καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὴ Ὑστάσπας εἶπεν, Ω Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ ὡς πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα, διὰ τὰ σὰ γράμματα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Εἰς μὲν τοίνυν καὶ ἔτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τοὺς δὲ ἄλλους καταθεῶ, καὶ λόγισαι πόσα ἐστὶν ἕτοιμα χρήματα, ἤν τι δέωμαι χρῆσθαι. Λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος

Quæsiviſſe tum Cyrus dicitur, Et quantam pecuniæ ſummam habiturum me jam fuiſſe arbitraris, ſi, quemadmodùm tu jubes, aurum collegiſſem ab eo tempore quo cum imperio ſum? Ibi Crœſum dixiſſe *aiunt*, Ingentem quandam ſummam. Et ſubjeciſſe Cyrum, Age verò, Crœſe, mitte quendam cum hoc Hyſtaſpâ, cuicunque fidei plurimum habes. Tu autem, Hyſtaſpa, inquit, circumito profectus ad amicos, ac dicito mihi quoddam ad negotium eſſe opus auro; (& reverà mihi *eo* eſt opus) & præcipe, copiam pecuniæ mihi quiſque ſuppeditet, quantam poſſit; ſcriptámque adeò *de eâ* obſignatámque epiſtolam Crœſi miniſtro ferendam tradat. Cúmque hæc, quæcunque dixerat, etiam mandâſſet literis atque obſignâſſet, dedit *eas* Hyſtaſpæ ad amicos ferendas: & in his ſcripſit ad omnes, etiam Hyſtaſpam, tanquam amicum ſuum, exciperent. *Is* cùm circumiviſſet, & Crœſi miniſter literas adferret, inquit Hyſtaſpas, etiam mecum, rex Cyre, tibi agendum erit ut cum divite: nam permultis tibi cum muneribus adſum, propter literas tuas. Et Cyrus, Ergo jam, ait, hic quoque theſaurus unus nobis eſt, Crœſe: cæteros autem conſiderato, ac ſubductis rationibus collige, quantæ nobis pecuniæ paratæ ſint, ſi ad uſum aliquem eis mihi ſit opus. Crœſus initis rationibus multò plures

1 Εἰπεῖν, Πολὺν &c.] Diſtinctionem inter voces iſtas tollit Leunclavius, & locum ſic reddit, *Ibi Crœſum indicâſſe magnam quandam ſummam.* De quâ ſive vertendi ſive interpungendi ratione illi non adſentior. Nam verba iſta Πολύν τινα ἀριθμόν, non ab εἰπεῖν pendent, ſed potiùs reſpiciunt ea, quæ modò protulerat Cyrus, Καὶ πόσα ἂν ἤδη &c. quaſi reſpondiſſet Crœſus, Πολύν τινα ἀριθμὸν ἂν ἤδη εἶναί σοι χρημάτων εἰ &c.

πολλαπλάσια εὑρεῖν, ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶναι ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη, εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, Ὁρᾷς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ [1] θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με, παρ' ἐμοὶ αὐτοὺς συλλέγοντα, φθονεῖσθαί τε δι' αὐτοὺς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς [2] ἐφιστάντα μισθοφόρους, τούτοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ, τοὺς φίλους πλουσίους ποιῶν, [3] τούτους μοι νομίζω θησαυροὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ [4] φρουροὺς μισθοφόρους ἐπεσησάμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως πένητας πάντας, τοῦτο μὲν οὐδὲ αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ' εἰμὶ ἄπληστος κἀγὼ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, χρημάτων· τῇ δέ γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ τῶν πλείστων, ὅτι οἱ μὲν, [5] ἐπειδὰν τῶν ἀρχόντων περιττὰ κτήσωνται, τὰ μὲν αὐτῶν καταρύττουσι, τὰ δὲ καταπίπτουσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες

reperiſſe fertur, quàm habiturum jam in theſauris fuiſſe Cyrum dixerat, ſi *eas* collegiſſet. Quod ubi patuit, dixiſſe Cyrus traditur, Vidéſne, Crœſe, mihi quoque theſauros eſſe? Tu verò me jubes, collectos eos apud me retinendo, invidiæ me atque odio per eos exponere, ac mercenariis cuſtodibus præfectis fidem habere: ſed ego amicos à me locupletatos arbitror mihi theſauros eſſe, cuſtodéſque tum mei *ipſius* tum bonorum noſtrorum fideliores, quàm ſi præſidiarios mercede conductos eis præficerem. Etiam aliud *quiddam* tibi dicam: ego nempe id, Crœſe, quod cùm dii indiderint in hominum animos, pariter omnes fecêre pauperes, nè ipſe quidem vincere poſſum; ſed expleri pecuniis nequeo, perinde atque cæteri: verùm hoc diſcrimen inter me & alios plurimos eſſe puto, quod illi, cùm pecuniæ copiâ ſufficientem ſuperante potiti fuerint, partim eam defodiunt, partim putreſcere ſinunt, partim numerando,

1 Θησαυροί;] In edit. *Eton.* poſt vocem iſtam rectè ponitur interrogationis nota: quod Stephanus etiam fieri oportere vidit monuitque. Sic etiam p. 320. ὁρᾷς ὡς interrogativè poni videre eſt. Infinitivos autem illos, εἰπεῖν & φάναι, Noſtrum ἐκ παραλλήλου hoc loco poſuiſſe, tametſi nullus moneam, animadvertet lector.

2 Ἐφιστάντα μισθοφόρους, &c.] In *Ald.* & *Flor.* non poſt μισθοφόρους poſita eſt interpunctio, ſed poſt ἐφιστάντα. Atqui conſentaneum eſſe videtur, ut μισθοφόρους cum φύλακας conjungamus, ſicut φρουροὺς μισθοφόρους ſtatim pòſt legimus. Rectè hæc monuit Stephanus, cui editiones primæ notæ omnes adſtipulantur.

3 Τούτους μοι νομίζω &c.] In eâ quoque magnus ille Macedonum rex erat ſententiâ; de quo ſic *Theon*: Ἀλέξανδρος—— ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, πῶς ἔχει τοὺς θησαυρούς· Ἐν τούτοις, ἔφη· δείξας τοὺς φίλους. *Progymn.* c. 5. p. 73. *edit. Scheff.* Pulchrè etiam *Theodota* illa: Ἐάν τις, ἔφη, φίλος μοι γενόμενος εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός μοι βίος ἐστί. *Memorabil.* lib. 3. haud procul à fine.

4 Φρουροὺς μισθοφόρους] Vox ultima in quibuſdam libris, teſte Stephano, deeſt; quam tamen omnino retinendam cenſeo. In MSto certè Bodl. & editis libris, quos vidi, omnibus exſtat.

5 Ἐπειδὰν τῶν ἀρχόντων] Confer 1 *Tim.* vi. 10.

καὶ μεῖρᾰκες καὶ [1] ἱσάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα ἔχωσι, καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες αὐτὰ ἅτε ἐσθίουσι πλείω ἢ δύνανται φέρειν, (διαῤῥαγεῖεν γὰρ ἄν) ἅτ' ἀμφιέννυνται πλείω ἢ δύνανται φέρειν· (ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἄν) ἀλλὰ τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχουσιν. Ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ μὲν τοῖς θεοῖς, καὶ ἐρέγομαι ἀεὶ πλειόνων· ἐπειδὰν δὲ κτήσωμαι, ἃ ἂν ἴδω περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τούτοις τάς τ' ἐνδείας τῶν φίλων [2] ἐξακοῦμαι, καὶ πλουτίζων καὶ εὐεργετῶν ἀνθρώπους εὔνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τούτων καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν· ἃ ἅτε κάλασπέλαι, ἅτε ὑπερπληροῦντα λυμαίνεται· ἀλλὰ ἡ εὔκλεια, ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κουφοτέρα φέρειν γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τὰς φέροντας αὐτὴν κουφοτέρους παρέχεται. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδῇς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [3] ἐγὼ ὃ τὰς πλεῖστα ἔχοντας, καὶ

metiendo, ponderando, ventilando, cuſtodiendo ſibi negotium faceſſunt: neque tamen *intereà*, dum eam domi habent, plus comedunt quàm ferre poſſint, (dirumperentur enim) neque plures induunt veſtes, quàm geſtare poſſint; (quòd *alioqui* ſuffocarentur) ſed opes *illæ* ſupervacaneæ negotium *ipſis* exhibent. Ego & diis inſervio, & plures ſemper *opes* adpeto: verùm ubi eas comparavi, quas uſum mihi ſufficientem excedere video, his *ipſis* amicorum penuriæ medeor, & homines ditando ac beneficiis adficiendo benevolentiam ex eis amorémque mihi paro; de quibus & ſecuritatis & gloriæ fructum capio: quæ *quidem* neque putreſcunt, neque nimiùm excreſcendo vitiantur; ſed gloria quo auctior eſt, eo fit major & pulchrior & portatu levior, ac ſæpenumerò etiam illos, qui eam geſtant, expeditiores reddit. Atque ut hoc quoque ſcias, Crœſe, inquit, non eos ego, qui pecunias plurimas poſſident, &

3 Ἱσάντες &c.] Quæ verbi ἵστημι hoc in loco vis eſt, eandem illi, γνώμην ἐμὴν, rectè tribueris *Matt.* xxvi. 15. Ibi quidem ἔστησαν vulgatus & Eraſmus vertunt *conſtituerunt*: rectiùs *Beza*, *appenderunt*; cum quo facit etiam *Eraſ. Schmidius*. Nec enim tantùm pacti ità fuerunt cum Judâ, ſed paratam pecuniam adpenderunt & præſtiterunt: quandoquidem paucis diebus poſt, Jeſu jam condemnato, eam retulit, & in templo ad pedes ἀρχιερέων & πρεσβυτέρων abjecit, *Matt.* xxvii. 4, 5. Hanc interpretationem confirmat textus Hebræus *Zach.* xi. 12. nam ἔστησαν Evangeliſtæ reſpondet τῷ שקלו Prophetæ: verbum autem שקל redditur *libravit, ponderavit, adpendit*. Accedit huc, quòd LXX Interpr. in hoc ipſo æſtimandi ſalvatoris noſtri negotio ἔστησαν poſuerunt pro שקלי *adpenderunt*. Scilicet argentum olim non numerari, ſed adpendi & ponderari conſueverat. Neque huic interpretationi obſtat, quod *Marcus* utitur verbo ἐπηγγείλαντο xiv. 11. Agit enim *Marcus* (verba ſunt *Bezæ*) de ipsâ proditionis primâ pactione; *Matthæus* verò de pecuniæ pactæ ſecutâ numeratione.

2 Ἐξακοῦμαι] Optimè ſic legendum monuerunt Budæus & Stephanus. Hic autem illius ſuumque pariter judicium ab exemplari *Camerariano* confirmari teſtatur. Eandem lectionem ex veteribus quibuſdam libris adfert etiam *Muretus*. Priùs legebatur ἐξαρκοῦμαι.

3 Ἐγὼ ὃ τὰς πλεῖστα &c.] Sententiam hanc expreſſit *Horatius* Od. 4, 9, 45. Verbis

φυλάττουσας πλεῖσα, εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· (οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάττουσες, ἕτως ἂν εὐδαιμονέσταοι εἶησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν) ἀλλ' ὃς ἂν κτᾶσθαί τε πλεῖστα δύνηται ζὺν τῷ δικαίῳ, [1] χρῆσθαι τε πλείστοις ζὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέσταον νομίζω [2] καὶ τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἦν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πράττων.

Πρὸς δὲ τούτοις, καταγνόησας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἢν μὲν ὑγιαίνοντες διαιτῶσι, παρασκευάζουται ὅπως ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ καταλίθεται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιταν· ὅπως δὲ, ἢν ἀσθενήσωσι, τὰ ζύμφορα παρέσαι, τοῦτο ὑπάνυ ἐπιμελούμενος ἑώρα· ἔδοξεν οὖν καὶ ταῦτα ἐκπονῆσαι αὐτῷ, τούς τε ἰατροὺς τοὺς ἀρίστους ζυνεκομίσατο πρὸς αὑτὸν, [3] τῷ τελεῖν ἐθέλειν, καὶ ὁπόσα

servant plurimas, felicissimos duco; (hoc enim pacto qui muros custodiunt, felicissimi essent; cùm omnia, quæ sunt in urbibus, custodiant) sed qui parare plurimas justè potest, & plurimis honestè uti, hunc ego felicissimum existimo, etiam opum respectu. Et hæc quidem Cyrus utì verbis proferebat, ità *etiam* in oculis omnium faciebat.

Præterea, cùm animadvertisset hominum plerosque, dum bonâ valetudine perpetuò fruuntur, operam dare ut à rebus necessariis instructi sint, & quæ victui rectè valentium usui sint, reponere: verùm ut, in morbum si inciderint, utilia suppetant, id *quia* non admodùm eis esse curæ cernebat; visum est ei, in his quoque *parandis* operam esse ponendam; atque *adeò* medicos præstantissimos undique collectos secum ducebat, quod sumptus facere vellet; ac quæcunque

bis adducendis tempero: quippe sunt notissima. Egregiè *Quinctilianus* Instit. Orat. l. 3. c. 7. *Sed omnia, quæ extra nos bona sunt, quæque hominibus forte obtigerunt, non ideò laudantur, quod habuerit quis ea, sed quod bis honestè sit usus. Nam divitiæ, & potentia, & gratia, cùm plurimum virium dent, in utramque partem certissimum faciunt morum experimentum: aut enim meliores propter hæc, aut pejores fumus.* Nec prætermittendus est elegantissimus *Pindari* locus:

Ὁ μὰν πλοῦτος ἀρεταῖς
Δεδαιδαλμένος,
Φέρει τῶν ——
Ἀσὸρ ἀμίζηλος, ἀλαθινὸν
Ἀνδρὶ σὺν ζοῖς.

Ὀλυμπ. β'. v. 96. & seq.

Cæterùm Stephano in *App.* de *Dial. Att.* incertum videtur, utrum interpunctio ante, an post πλεῖστα illud alterum collocari debeat. Ipse quidem, Leunclavium & Gabrielium secutus, rectiùs post πλεῖστα distinctionem poni puto. *Budæus* Com. L. G. p. 395. post ευλάττοντας interpunctionem collocavit, & πλεῖστα cum εὐδαιμονεστάτους junxit: quod factum nollem.

1 Χρῆσθαι] MS. Bodl. & edit. *Ald.* κεχρῆσθαι. Errorem huic planè geminum supra notavimus p. 443.

2 Καὶ τα χρήματα.] Familiaris admodùm tam poëtis quàm aliis Scriptoribus Atticis est ellipsis præpositionis κατά. Noster lib. 1. p. 5. —— εἶδος μὲν καλλίστους, ψυχὴν δὲ φιλανθρωποτάτους, pro κατ' εἶδος, κατὰ ψυχήν. Sic 1 *Cor.* x. 33. Καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω. Miror itaque hoc loco hæsisse *Portum*, nec vidisse præpositionem κατὰ facilè, & ex genio Linguæ Græcæ, subaudiri potuisse.

3 Τῷ τελεῖν &c.] Lectionem hanc, à Stephano ex Camerarii libro adlatam, adstipulantibus Leunclavio, Gabrielio, & margine MSti Bodl. vulgatæ huic τῷ τε λέγειν ἐθέλειν,

ἢ ὄργανα ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γενέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτὰ, ἀδὲν τούτων ὅ, τι οὐχὶ παρασκευάσας ἐθησαύριζε παρ' αὐτῷ. Καὶ ὁπότε δέ τις ἀσθενήσειε τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει, καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ἤδει, ὁπότε τις ἰάσαιτό τινα, [1] τῶν παρ' ἐκείνου λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρωτεύειν παρ' οἷς ἐβούλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι.

Ὧν δὲ προηγόρευέ τε [2] ἀγῶνας καὶ ἆθλα προὐτίθει, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ ἀρετή· τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες ἦσαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονεικίας ἐνέβαλλον. Πρὸς δὲ τούτοις, ὥσπερ νόμον καθεστήκει ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκη εἴτε ἀγωνίσματι, τὰς δεομένας διακρίσεως ξυντρέχειν τοῖς κριταῖς. Δῆλον δ' ἦν ὅτι ἐσκοπάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνιζόμενοί τι ἀμφότεροι τῶν κριτῶν καὶ τῶν μάλιστα φίλων κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνει, τὰς δὲ μὴ

instrumenta quis utilia esse ipsi diceret, vel medicamenta, vel cibos, vel potum, eorum nihil erat, quod non paratum apud se reconderet. Ac si aliquando quispiam ex iis æger esset, quos curari conveniret, invisebat *eum* & suppeditabat omnia quibus esset opus: etiam medicis gratiam habebat, cùm quis sanâsset quempiam, sumptâ portione aliquâ eorum, quæ apud ipsum erant *recondita*. Hæc quidem & *alia* hujusmodi multa machinatus est, ut apud eos principatum obtineret, à quibus diligi se volebat:

Quarum autem rerum & certamina Cyrus indicebat & proponebat præmia, cùm contentiones inter suos excitare de studiis præclaris & honestis vellet, eæ res Cyro laudem adferebant, quòd curæ ipsi esset, ut virtus coleretur; præstantissimis sanè *quibusque* certamina hæc, inter ipsos *suscepta*, tum contentiones tum altercationes injiciebant. Præterea, Cyrus quasi legem constituit, ut quæcunque dijudicari necesse esset, sive aliquâ in lite, seu certamine, ad judices unà currerent illi quibus dijudicatione opus esset. Itaque manifestum est, adversarios utrosque conjectando respicere solitos ad judices optimos & *sibi* amicissimos; victus autem victoribus invidebat, & eos, qui sententiam secundùm

ἐθέλειν, præferendam censui. Etenim ex his verbis quæ commoda possit elici sententia, non video: cùm ea, quam recepimus, scriptura neque adeò longè à fide cæterorum exemplarium recedat, (nam demptis duabus tantùm literis exoritur) & sensum non ineptum fundat. *Athenæo*, lib. 2. c. 3. τελεῖν itidem est, τὸ δαπανᾶν. Fortasse tamen adhuc etiam εὐσχολία locus est; atque aliud quidpiam reponi debet, quod nunc quidem non adsequimur.

1 Τῶν παρ' ἐκείνου &c.] Vide quæ notavimus p. 301.

2 Ἀγῶνας καὶ ἆθλα &c.] Confer. p. 62. & quæ *Onosander* c. 10. ex Nostro hausta tradit.

ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει· ὁ δ' αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσεποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν ἐδενὶ ἡγεῖτο ὀφείλειν. Καὶ οἱ πρωτεύειν δὲ βουλόμενοι φιλίᾳ, παρὰ Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ ἦσαν ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥσθ' οἱ πλέονες ἐκποδὼν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνέπραξαν ἄν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο τὰς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν ἢ ἀλλήλους·

Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι τῶν μεμηχανημένων τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι. Πρῶτον μὲν ἓν πρὸ τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, διέδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς στολάς· (καὶ τότε Πέρσαι πρῶτον Μηδικὴν στολὴν ἐνέδυσαν) διαδύς τε, ἅμα τάδε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσαι βούλοιτο εἰς τὰ [1] τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξῃρημένα, καὶ θύσαι μετ' ἐκείνων. Πάρεσται ἔν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς στολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίσασθε ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ παρ' ἐμοῦ· καὶ ἐπειδὰν, ἔφη, ἐγὼ ἥκω,

se non tulissent, odio prosequebatur; victor contrà, jure se vicisse præferebat, adeóque nemini se gratiam debere putabat. Itidem qui primas inter amicos Cyri tenere volebant, perinde sibi mutuò invidebant, atque alii *solent, qui degunt* in urbibus: adeò ut plerique vellent alius alium è medio sublatum, potiùs quàm ut invicem adjuvando commodum aliquod sibi procurarent. Et hæc quidem indicata sunt, *quò pateat*, quibus artibus *Cyrus* efficere conatus est, ut præstantissimi quique magìs ipsum amarent, quàm se mutuò:

Jam verò narrabimus, quo pacto Cyrus primùm è regiâ provectus est; nam hujus ipsius egressûs majestas una nobis videtur ex iis esse artibus, quæ perfecerunt ut imperium ipsius facilè contemni non posset. Primùm igitur, antequam prodiret, arcessitis ad se tam Persis quàm aliis qui essent cum imperio, vestes iis Medicas distribuit: (& amictum sanè Medicum Persæ tunc primùm induerunt) simul, inter distribuendum, dicebat, velle se provehi ad fana diis selecta, & *unà* cum ipsis rem sacram facere. Quamobrem ad Portas adeste, inquit, ornati vestibus istis, prius quàm sol oriatur, & *sic* consistite, quemadmodum Pheraulas Persa vobis ex me denuntiabit: cúmque ego, inquit, præcessero,

1 Τεμένη] *Hesychius*: Τεμένη, ναοὶ, ἄλση, ἢ τὰ ἀφωρισμένα κατὰ τιμὴν χορία. Τέμενος, πᾶς ὁ μεμερισμένος τόπος τινὶ εἰς τιμὴν, ἢ ἱερὸν καὶ βωμὸς, ἢ ἀπονεμηθὲν θεῷ, ἢ βασιλεῖ.

ἔπεσθε ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ. Ην δ' ἄρα τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἄλλῃ κάλλιον εἶναι ἢ ὡς ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐκεισὰν πάλιν ἔλθωμεν, διδασκέτω με· ὅπη γὰρ ἂν κάλλισον καὶ ἄρισον ὑμῖν δοκῇ εἶναι, ταύτῃ ἔκασα δεῖ καλασήσασθαι. Επεὶ δὲ τοῖς κραλίσοις διέδωκε τὰς καλλίσας σολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς σολάς· (πομπόλλας γὰρ παρεσκευάσαλο, ὑδὲν φειδόμενος ἔτε πορφυρίδων ἔτε [1] ὀρφνίνων, ἔτε φοινικίδων, ἔτε καρυκκίνων ἱμαλίων) νείμας δὲ τάτων τὸ μέρος ἑκάσῳ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτὸς τάτοις κοσμεῖν τὸς αὐτῶν φίλυς, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. Καί τις τῶν παρόνλων ἐπήρετο αὐτὸν, Σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Ο δ' ἀπεκρίναλο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν; Αμέλει, ἔφη, ἢν δύνωμαι ὑμᾶς τὸς φίλυς εὖ ποιεῖν, ὁποίαν ἂν ἔχων σολὴν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανοῦμαι. Οὕτω δὴ οἱ μὲν, ἀπελθόνλες, μεταπεμπόμενοι τὸς φίλυς ἐκόσμυν ταῖς σολαῖς·

Ο δὲ Κῦρος, νομίζων Φεραύλαν τὸν ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ ζυνετὸν εἶναι καὶ φιλόκαλον καὶ εὐτακτον, καὶ τὸ χαρίζεσθαι αὐτῷ ὑκ [2] ἀμελεῖν, ὅς

loco *vobis* indicato ſequimini. Quòd ſi cui veſtrûm alia *quæpiam* ratio videbitur elegantior, quàm ea quâ modò prodimus, *is* illam mihi, cùm redierimus, oſtendat : nam utì vobis pulcherrimum optimúmque viſum fuerit, ità ſingula conſtitui debent. Poſteaquam præſtantiſſimis veſtes elegantiſſimas diſtribuerat, etiam alias veſtes Medicas protulit : (permultas enim parari curaverat, nullis parcens, ſive purpurei, ſeu fuſci, ſeu punicei, ſeu caryccini coloris veſtes eſſent) has autem ſingulos inter duces diſpertitus, juſſit eos amicos ſuos iſtis ornare ; ſicut & ego, inquit, vos orno. Et quidam ex iis qui aderant, eum interrogans, Tu verò, Cyre, ait, quando ornaberis ? Cui *Cyrus* reſpondens, Annon modò, inquit, ipſe vobis ornari videor, dum vos orno ? Nimirum, ait, ſi poſſim in vos amicos *meos* eſſe beneficus, quamcunque *tandem* habeam veſtem, in eâ videbor elegans. Atque ità quidem illi digreſſi amicos árceſſebant ac veſtibus *iſtis* ornabant :

Cyrus autem, quòd exiſtimaret Pheraulam, hominem *cæteroqui* plebeium, & ingenio valere, & elegantiæ atque ordinis eſſe ſtudioſum, miniméque negligentem in iis quæ Cyro grata facere poſſet, & *illum ipſum*

1 Ορφνίνων] *Plato* in Tim. p. 68. ὄρφνινον χρῶμα fieri dicit, ὅταν λευκῷ καὶ ἐρυθρῷ καὶ μέλανι μεμιγμένοις καυθεῖσί τε μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν. Et *J. Pell.* lib. 7. *ſegm.* 69 (qui hunc fortè locum Xenophontéum reſpexit) τὰ δὲ μέλαινα ἱμάτια, ὀρφνινᾶ ἐκάλων,

2 Αμελεῖν, ὅς ποτε &c.] *Gabrielii* exemplaria, ἀμελῶ. quod ſanè meliùs convenit cum iis, quæ anteceſſerunt. Vide p. 107.

ωολε κὴ ωερὶ τᾶ τιμᾶσθαι ἕκασον καλὰ τὴν ἀξίαν ζυνειῖπε· τᾶτον δὴ καλέσας ζυνεβυλεύελο αὐτῷ ωῶς ἂν τοῖς μὲν εὔνοις κάλλισα ἰδεῖν ωοιοῖτο τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερώταλα. Επεὶ δὲ ζκοπέλοιν αὐτοῖν τὰ αὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπιμεληθῆναι ὅπως ἂν ὅτω γένηλαι αὔριον ἡ ἐξέλασις, ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἴρηκα δὲ, ἔφη, ἐγὼ ωάνλας ωείθεσθαί ζοι ωερὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ' ἂν ἥδιον ωαραγγέλλονλός ζε ἀκύωσι, φέρε λαβὼν, ἔφη, χιλῶνας μὲν τετρσὶ τοῖς τῶν δορυφόρων [1] ἡγεμόσι· κάσας δὲ τάσδε τὰς ἐφιππείας, τοῖς τῶν ἱππέων ἡγεμόσι δὸς, κὴ τῶν ἁρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλας τόσδε χιλῶνας. Ο μὲν δὴ ἔφερε λαβών· οἱ δὲ ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτὸν, ἔλεγον, Μέγας δὲ ζύ γε, ὦ Φεραύλα, ὁπότε γε κὴ ἡμῖν τάξεις ἃ ἂν δέοι ωοιεῖν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, ὰ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ κὴ ζυσκευοφορήσω· νῦν γᾶν φέρω τώδε δύω κάσα, τὸν μέν ζοι, τὸν δὲ ἄλλῳ· σὺ μέντοι τάτων λάβε ὁπότερον βέλει. Εκ τάτε δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν κάσαν τᾶ μὲν φθόνε ἐπελέλησο, εὐθὺς δὲ ζυνεβυλεύετο

qui aliquando ſententiam de ſingulis pro dignitate ornandis oratione ſuâ comprobaverat: hunc arceſſit ac cum eo deliberat, quo pacto effecturus eſſet, ut prodeundi ratio ſpectatu benevolis pulcherrima, infeſtis maximè formidabilis eſſet. Cúmque deſpicientibus ipſis eadem viſa fuiſſent, Pheraulam diligenter operam dare jubebat, ut in craſtinum ità fieret egredientium equitatio, quemadmodùm *ipſis* pulchrè fieri poſſe viſum eſſet. Equidem, ait, quod ad ordinem in egreſſu ſervandum attinet, omnes tibi parere juſſi: verùm ut libentiùs imperanti tibi obtemperent, ſumptas, inquit, tunicas has adfer ſatellitum haſtatorum ducibus; atque etiam ſaga iſta equeſtria ducibus equitum dato, & curruum ducibus alias haſce tunicas. Ac Pheraulas quidem *has* acceptas proferebat: eum verò duces ubi conſpexiſſent, aiebant, Magnus tu ſanè *quidam* es, cùm nobis etiam ſis indicaturus quæ facienda ſint. Non profectò, inquit Pheraulas, non *id* ſolùm, utì quidem videtur, ſed unà ſarcinas etiam portabo: nunc certè quidem duo iſta ſaga adfero, alterum tibi, & huic alterum; tu verò horum utrum volueris accipe. Tum deinde is, qui ſagum accipiebat, invidiæ obliviſcebatur, ſtatímque ipſum

1 Ηγεμόσι· κάσας δὲ &c.] Sic ex *J. Poll.* & ſequentibus paulò infra reponendum; is autem l. 7. *ſegm.* 68. hæc habet: κάσσας (ſcr. κάσας) δὲ ἱππικὰς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῇ Παιδείᾳ. In his verbis ſatìs liquet eum hunc Xenophontis locum reſpicere, atque adeò lectionem receptam confirmare. Adde huc quod ſtatim ſequitur, νῦν γᾶν φέρω τώδε δύο κάσα. MS. Bodl. καλέσας δὲ τάσδε τὰς &c. unde, duabus abjectis literis, noſtra exoritur ſcriptura. Stephanus etiam & Leunclavius ſic reponendum monuerunt; cùm priùs legeretur, καλέσας δὲ τὰς ἐφιπ. & καλέσας καὶ τὰς &c.

αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι. Ο δὲ [1] Συμβουλεύσας ἂν ὁπότερος βελτίων εἴη, καὶ εἰπὼν, Ην μοι καλήγορήσῃς ὅτι αἱρεσίν σοι δέδωκα, εἰσαῦθις ὅταν διακονῶ, ἑτέρῳ χρήσῃ μοι διακόνῳ. Ο μὲν δὴ Φεραύλας ἕτω διαδοὺς ἢ ἐτάχθη, εὐθὺς ἐπεμελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἕκαστα ἕξει.

Ηνίκα δὲ ἡ ὑστεραία ἦκε, καθαρὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, [2] τοῖχοι δὲ εἱστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἵστανται ἢ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν· ὧν ἐντὸς οὐδενί ἐξιν εἰσιέναι τῶν μὴ τελιμημένων· μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν, οἳ ἔπαιον εἴ τις ἐνοχλοίη. Εστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακισχιλίους, [3] ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν εἰς τέτταρας· διχίλιοι δὲ ἑκατέρωθεν τῶν πυλῶν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ [4] διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν καυδύων, ὥσπερ καὶ νῦν

in consilium adhibebat, utrum sumeret. Pheraulas, ubi de meliore sago consilium dedisset, Si me indicaveris, ait, quòd optionem tibi dederim, posthac ubi *aliquid* administrabo, dissimilem me administrum invenies. Atque in hunc modum Pheraulas his distributis, ut jussus erat, statim curabat ea quæ ad egressum pertinent, ut singula quàm elegantissimè instructa essent.

Postera cùm advenisset dies, liquida prius erant omnia & *integra*, quàm illuxisset, & ordines ex utrâque viæ parte stabant, quemadmodùm jam quoque subsistunt, quà rex equitaturus est; atque intra hos ordines nemini licet ingredi, qui non sit honoratorum in numero: adstabant & flagellis instructi *quidam*, qui molestiæ quemvis auctorem cæderent. Ac primùm quidem satellites hastati ad quater mille stabant, ante portas in quaternos *explicati:* ex utrâque verò portarum parte millia duo. Aderant item equites omnes, & ex equis descenderant, insertis per candyas manibus, quemadmodùm hâc etiam tempestate

1 Συμβουλεύσας ἂν &c.] Suspensa est hæc oratio, quæ hoc tandem modo (si quid mutandum sit) absoluta fiat, Ο δὲ συνεβούλευσεν, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἰπὼν, &c. vel, (quod malim) Ο δὲ συμβουλεύσας ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἶπεν, &c. Sic. p. 398. διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, ταῦτα, &c. Stephanus & Leunclavius etiam particulam ἂν post ὁπότερος poni debere putant.

2 Τοῖχοι] Budæo sic scribenti unà cum Stephano adsentior: præsertim cùm pro hâc scripturâ faciat etiam MS. Bodl. Vulgò, στίχοι.

3 Εμπροσθεν τῶν] Libri plerique omnes, ἔμπροσθεν δὲ τῶν &c. Sed rectè Stephanus expungit particulam δὲ, adsentiente etiam *Gabrielii* exemplari.

4 Καὶ διειρκότες &c.] Ità omnino legendum, cùm mox sequatur διείρυσι. Edit. *Ald.* & *Flor.* διηρκότες, quod verisimile est pro διειρκότες malè positum esse, præsertim cùm η non habeat ι subscriptum. *Flor.* quidem & *Eton.* habent in posteriore loco διειρουσιν, non διείρουσιν: cum tamen διείρειν, non διηρεῖν, dici constet. Quòd si quis malit vulgatum διηρκότες, sub η ponat ι, & διείρουσιν in διαίρουσιν mutet necesse est. Nostræ verò emendationi favent Stephanus & Leunclavius. Porrò, in vertendo hoc loco à mente Auctoris aberrâsse priores videntur Interpretes: cùm alius

ἔτι διείρυσιν ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. Εἱσασαν δὲ Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι Σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ ἅρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἐκαλέρωθεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνεπετάννυντο αἱ τοῦ βασιλείου πύλαι, πρῶτον μὲν ἤγοντο τῷ Διὶ ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ [1] οἷς τῶν ἄλλων θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο· [2] πολὺ γὰρ οἴονται Πέρσαι χρῆναι τοῖς περὶ τὰς θεὰς μᾶλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τἆλλα. Μετὰ δὲ τοὺς βοῦς ἵπποι ἤγοντο, θῦμα τῷ Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἅρμα λευκὸν, χρυσόζυγον, ἐσεσμένον, Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τόδε, Ἡλίου ἅρμα λευκὸν, καὶ τοῦτο ἐσεσμένον, ὥσπερ τὸ πρόσθεν· μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλο τρίτον ἅρμα ἐξήγετο, φοινικίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, [3] καὶ πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἤδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν προὐφαίνετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἅρματος, ὀρθὴν ἔχων τὴν τιάραν, καὶ [4] χιτῶνα πορφυροῦν μεσόλευκον, (ἄλλῳ δ' οὐκ ἔξεστι μεσόλευκον

eas inserunt, quoties ipsos rex adspicit. Stabant verò ad dextram Persæ, socii cæteri ad lævam viæ partem, eodémque modo curruum pars utrinque dimidia. Posteaquam regiæ fores aperirentur, primùm Jovi quaterni pulcherrimi tauri ducebantur, & diis cæteris quibus magi *ducendos suis è ritibus* indicârant: nam Persæ multo magìs existimant divinis in rebus artificum operâ utendum esse, quàm in aliis. Secundùm boves equi ducebantur, *ad* sacrificium Soli *faciendum*: post eos producebatur currus albus, cum aureo jugo, coronatus, Jovi sacer: ponè hunc, Solis currus albus, & is, utì prior ille, coronatus: post illum, currus alius tertius producebatur, cujus equi puniceis *stragulis* contecti erant, & post eum viri quidam sequebantur, qui magno in foco ignem gestabant. Post hos jam Cyrus ipse prodibat in conspectum è portis in curru, cum tiarâ rectâ, & tunicâ purpureâ albo distinctâ, (alii verò subalbicantem gestare non

alius vertit, *cùm manus per candyas extraxissent*: alius, *sublatis manibus per candyas*: alius, *translatis manibus per amictus*: Leunclavius tandem, *exertis per candyas manibus*. Hunc magìs apto quàm cæteros vocabulo usum esse existimat Stephanus: ipse malim cum *Brissonio*, *insertis*; hoc enim voluit Xenophon, *in candyas* manus inseruisse eos, in quos rex oculos conjiciebat. Hujus observationis meminit etiam Noster Ἑλλην. β'. non longè ab initio; ubi Autobœsacem ac Mitræum non aliâ de causâ à Cyro minore interfectos fuisse narrat, quàm quòd ei obvii facti, manus intra manicam non contraxissent; id quod facere soleant coram rege tantùm; ut ibidem tradit. Vide sis *Casaub.* notas in *Æneam* p. 93.

1 Οἷς τῶν ἄλλων &c.] Libri quidam veteres, teste Mureto, habent, καὶ οἷς ἄλλοις θεοῖς: ex quibus sensus idem efficitur; nec quid mutationis inducendum.

2 Πολὺ γὰρ] Ità optimè MS. Bodl. exemplaria *Gabrielio* & *Mureto* visa, & editio Stephaniana, In cæteris perperam legitur πολλοὶ γὰρ &c.

3 Καὶ πῦρ ὄπισθεν &c.] Erat hic sacer ignis, de quo *Amm. Marcel.* lib. 23, c. 6. *Ferunt*, ait, (de magis loquitur) *si justum est credi, etiam ignem cœlitùs lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri: cujus portionem exiguam, ut faustam, præisse quondam Asiaticis regibus dicunt.*

4 Χιτῶνα πορφυροῦν &c.] Vestis autem hæc (ut ex *J. Poll.* & *Hesychio* constat) σαράγις à Persis vocata erat. *Hesych.* Σάραπις,

ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν [1] ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς, καὶ κάνδυν ὁλοπόρφυρον. Εἶχε δὲ καὶ [2] διάδημα περὶ τῇ τιάρᾳ· καὶ οἱ [3] συγγενεῖς δὲ αὐτῷ τὸ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔχουσι. [4] Τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχε. Παρῆν δὲ αὐτῷ ἡνίοχος μέγας μὲν, μείων δ' ἐκείνου, εἴτε καὶ τῷ ὄντι, εἴτε καὶ ὀπωσοῦν. μείζων δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δὲ πάντες [5] προσεκύνησαν, εἴτε καὶ ἄρξαί τινες κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῇ παρασκευῇ, καὶ τῷ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆναι τὸν Κῦρον. Πρόσθεν δὲ Περσῶν οὐδεὶς Κῦρον προσεκύνει. Ἐπεὶ δὲ προήει τὸ τοῦ Κύρου ἅρμα, προηγοῦντο μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι, παρεῖποντο δὲ οἱ δισχίλιοι ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος· ἐφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς

licet) & subligaculis circum crura colore hysgino tinctis, & toto purpureo candye. Habebat & circum tiaram diadema; idémque insigne cognatis ipsius erat, *sicut* & hoc tempore illud ipsum retinent. Manus extra manicas tenebat. Præter ipsum curru vehebatur auriga, procerus quidem *ille*, sed Cyro tamen minor, sive *hoc* reapse sic esset, seu quocunque modo: multò quidem certè procerior visus est Cyrus. Eum ubi conspexissent, omnes submissè venerati sunt, sive quia fuisset imperatum aliquibus ut *venerationis hujus* initium facerent, seu quòd adparatu fuissent obstupefacti, quódque procerus & pulcher Cyrus ipse visus esset. Ante id certè tempus Persarum nemo Cyrum *ità* veneratus fuerat. Cùm autem currus Cyri progrederetur, præibant quater mille satellites, bis mille ad currûs utrumque latus comitabantur; subsequebantur autem familiares ejus sceptrigeri in equis, ornati, palta

Περσικὸς χιτὼν, μεσόλευκος. Vide *Poll.* lib. 7. *segm.* 61. Apud utrumque σαράγης pro σαραπις reponendum censet Doctissim. *Relandus* in Diss. de vet. Ling. Persicâ. Vim vocis μεσόλευκος expressisse videtur *Curtius* l. 3. c. 3. ubi de Darii cultu sic loquitur: *Cultus regis inter omnia luxuriâ notabatur: purpureæ tunicæ medium album intextum erat.* Redditur etiam *semialbus.*

1 Ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς] *Hesychius* & *Suidas* ἀναξυρίδας interpretantur ἡμιναίλια καὶ βράκια. *J. Poll.* τὰς δὲ ἀναξυρίδας, καὶ σκελικὰς καλοῦσι, Hesychius autem σκελικὰς interpretatur τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα. *Eustathius* etiam in Ili. α. p. 22. Ἀναξυρὶς, ait, τὸ παρὰ Ρωμαίοις βράκιον δηλοῖ. Leunclavius pro ὑσγινοβαφεῖς (quod in MSto Bodl. edit *Ald. Steph.* aliisque comparet) sequitur βυσσινοβαφεῖς: *Philelphus*, κισσινοβαφεῖς. Sed nihil muto, Hysginus verò color, Auctore *Plinio* H. N. l. 9. c. 42. è coccino purpureóque seu Tyrio fuit mixtus. Nomen, (uti ad *Plinium* notat *Harduinus*) traxisse ab ὕσγη videtur, quæ *Suidæ* herba est tingendis adhiberi solita lanis. Ὕσγη, inquit, εἶδος βοτάνης· καὶ ὑσγινοβαφὴς χιτὼν, ὁ ὑπὸ τῆς ὕσγης βεβαμμένος.

2 Διάδημα] Insigne regium etiam apud Persas, quod capiti imponebatur.

3 Συγγενεῖς] Vide quæ de his notavimus p. 42.

4 Τὰς δὲ χεῖρας &c.] Locum hunc respicit. *J. Poll.* l. 2. *segm.* 151. Ἀπὸ χειρῶν δὲ, καὶ χειρίδες, παρὰ Ξενοφῶντι. Idem l. 7. *segm.* 62. χειρίδες δὲ, τὰ περὶ ταῖς χερσίν. Noster *Hist. Græc.* l. 2. κώμην nominat, quam hìc χειρίδα. Vide sis dicta p. 459. not. 4.

5 Προσεκύνησαν] Verbum hoc Latini modò *adorare*, modò *venerari* interpretati sunt. *Corn. Nepos*, vitæ *Conon.* c. 3. *necesse est, si in conspectum ejus* (regis Persarum) *veneris, venerari regem, quod* προσκυνεῖν *illi vocant.* Vide quæ notavimus p. 219.

παλλοῖς, ἀμφὶ τὰς τριακοσίας. Οἱ δὲ αὖ τῷ Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, [1] ῥαβδωτοῖς ἱματίοις καλαπεπταμένοι, ἀμφὶ τὰς διακοσίας· ἐπὶ δὲ τούτοις διχίλιοι ξυσοφόροι· ἐπὶ δὲ τούτοις, ἱππεῖς οἱ πρῶτοι γενόμενοι, μύριοι, εἰς ἑκατὸν πανταχῆ τεταγμένοι, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Χρυσάντας· ἐπὶ δὲ τούτοις μύριοι ἄλλοι Περσῶν ἱππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ὑσάσπας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Δαλάμας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι, ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τούτοις Μῆδοι ἱππεῖς, ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀρμένιοι, μετὰ δὲ τούτους Ὑρκάνιοι, μετὰ δὲ τούτους Καδούσιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι. Μετὰ δὲ τὰς ἱππέας ἅρματα ἐπὶ τετράρων τεταγμένα· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρσης.

Πορευομένῳ δὲ αὐτῷ, πάρειπόν τε πάμπολλοι ἄνθρωποι ἔξω τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρῳ ἄλλου ἄλλης πράξεως. Πέμψας οὖν πρὸς αὐτοὺς τῶν σκηπτούχων τινὰς οἳ πάρειπόν τε αὐτῷ τρεῖς ἐκάλεσθεν τὸ ἅρμα τοῦ αὐτοῦ, τοῦτο ἕνεκα τοῦ διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τις τι αὐτοῦ δέοιτο, διδάσκειν τῶν ὑπάρχων τινὰ ὅ, τι τις βούλοιτο, ἐκείνους δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. Οἱ μὲν δὴ

gestantes, numero ferè trecenti. Prætereà ducebantur, equi frenis aureis insignes, qui Cyro nutriebantur virgatis vestibus instrati, ad ducentos: secundùm hos spiculatores bis mille: post eos primi facti equites, decies mille, ubique per centenos ordinati, quorum dux erat Chrysantas: post hos alii decies mille Persici equites, eodem modo iustructi, quorum dux erat Hystaspas: post eos itidem alii decies mille, quos Datamas ducebat: post hos alii, duce Gadatâ: post eos *erant* equites Medi, ac post hos Armenii, post illos Hyrcanii, post quos Caduſii, ac post Caduſios Sacæ. Post equites currus *erant* in quaternos ordinati; quos Artabates Perſa ducebat.

Cúmque *jam* pergeret, homines permulti extra ſigna adſectabantur, quorum alius aliud quiddam à Cyro petebat. Itaque miſſis ad eos quibuſdam ex ſceptriferis, qui terni ab utroque currûs latere, nuntiorum perferendorum causâ, comitabantur eum, dici eis juſſit, ſi quid aliquis ab ſe poſceret, is præfectis inferioribus, quodcunque vellet, indicaret, eos autem aiebat rem ad ſe delaturos. Atque illi quidem

1 Ῥαβδωτοῖς ἱματίοις] In MSto Bodl. & vulgatis pleriſque libris, ῥάβδῳ τοῖς ἱματίοις. Sed Stephanus & Leunclavius rectè repoſuerunt ῥαβδωτοῖς pro ῥάβδῳ τοῖς. Hanc emendationem *Philelphus* & *Gabrielius* confirmant: quorum alter habet, *amictibúſque virgatis ſtrati*, alter, *virgatiſque ſtrati ſtragulis*. Ῥαβδωτὰ autem ἱμάτια adpellantur *virgatæ veſtes* & *virgata ſaga vel ſagula*, qualia *Virgilius* Æn. 8. v. 660. Gallis tribuit:

Virgatis lucent ſagulis ——

A. *Polluce* l. 7. ſegm. 53. memorantur αἱ ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι.

ἀπιόντες εὐθὺς καὶ τὰς ἱππέας ἐπορεύοντο, καὶ ἐβουλεύοντο τίνι ἕκαστος προσίοι. Ὁ δὲ Κῦρος ὃς ἐβούλετο μάλιστα θεραπεύεσθαι τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέτους, πέμπων τινὰ, πρὸς αὐτὸν ἐκάλει καθ' ἕκαστον, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἅτως, Ἤν τις ὑμᾶς διδάσκῃ τι τέτων τῶν παρεπομένων, ὃς μὲν ἂν μηδὲν δοκῇ ὑμῖν λέγειν, μὴ προσέχετε αὐτῷ τὸν νᾶν· ὃς δ' ἂν δικαίων δεῖσθαι δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμὲ, ἵνα κοινῇ βουλευόμενοι [1] διαπράττοιμεν αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ἐπεὶ καλέσειεν, ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκουον, συναύξοντες τὴν ἀρχὴν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι σφόδρα πειθοιντο·

Δαϊφάρνης δέ τις ἦν, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὃς ἧττον, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνεσθαι. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Κῦρος τοῦτο, πρὶν προσελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ, ὑποπέμψας τινὰ τῶν σκηπτούχων, εἰπεῖν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο· καὶ τοιοιπὸν οὐκ ἐκάλει· [2] Ὡς δ' ὁ ὕστερον

discedentes, mox ad equites se convertebant, & quem quisque *potissimùm* adiret, deliberabant. Cyrus autem, quos ex amicis coli maximè ab hominibus vellet, eos, misso quodam, ad se singillatim arcessebat, & his verbis compellebat, Si quis istorum, qui adsectantur, vobis aliquid indicârit; qui quidem nihil dicere videbitur, ei nè adtendite: qui verò justa postulare visus fuerit, *de hoc* ad me referte, ut communi consultatione res eis conficiamus. Et cæteri quidem, vocante Cyro, totis viribus adequitantes obtemperabant, *suóque studio* imperium Cyri augebant, & se promptissimos ad parendum demonstrabant:

At Daïpharnes quidem erat, horridiori vir indole, qui se, si minùs celeriter pareret, visum iri magìs liberum existimabat. Id cùm animadverteret Cyrus, priusquam accederet, secúmque colloqueretur, quendam è sceptrigeris submisit, ac dicere homini jussit, nihil ampliùs eo sibi opus esse: nec deinceps eum arcessebat. Ut autem is,

1 Διαπράττοιμεν αὐτοῖς] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes. Stephanus ex Camerarii libro adfert, προσάγοιτε πρὸς ἐμὲ, & διαπράξωμεν. Hoc pro διαπράττοιμεν substituendum censet; at προσάγοιτε, *inquit*, pro προσαγγέλλοιτε (voluit, opinor, εἰσαγγέλλοιτε: nam alterum illud in nullo, quod sciam, exemplari legitur) substituere minimè necesse est. Sed potest & recepta prioris verbi scriptura tolerari. De mutatione numeri singularis (quo in antecedentibus usus erat) in pluralivum αὐτοῖς vide p. 396. not. 2.

2 Ὡς δ' ὁ ὕστερον &c.] *Camerarius*, testibus Stephano & Leunclavio, loci hujus aliam ex libro suo scripturam adfert; nimirum hanc, ὁ δὲ ὕστερος κληθεὶς αὐτοῦ, πρότερος αὐτῷ προσήλασε· καὶ ὁ Κῦρος ἵππον αὐτῷ ἔδωκε. quæ Camerario & Leunclavio placet; mihi non item. Nam illud ὑπήκουσε omnino retinendum censeo, quo magìs luculentè discrimen inter mores utriusque hominis exprimatur. Daïpharnes ille, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, existimabat, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν &c. Hunc, lætæ indolis adolescentem, tenuit nulla mora vocatum: atque adeò cùm statim ὑπήκουσε, Cyrus ipse, ut benevolentiam suam erga eum declararet, aliosque ad ejus obedientiam imitandam incitaret, προσήλασε, καὶ ἵππον &c.

κληθεὶς αὐτῷ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε, προσήλασεν ὁ Κῦρος, καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδωκε τῶν παρειπομένων, καὶ ἐκέλευσε τῶν σκηπτούχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ ὅπου κελεύσειε. Τοῖς δὲ ἰδοῦσιν ἔνιμόν τι τοῦτο ἔδοξεν εἶναι, καὶ πολὺ πλείονες ἐκ τούτου αὐτὸν ἐθεράπευον ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διΐ, καὶ ὁλοκαύτωσαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ, καὶ ὁλοκαύτωσαν τοὺς ἵππους. Ἔπειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ, ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, καλῷ ὄντι τῷ χωρίῳ, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίον, καὶ εἶπε καλὰ φυλὰς ἀνὰ κράτος ἐνταῦθα ἀφεῖναι τοὺς ἵππους, Σὺν μὲν δὴ τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε, καὶ ἐνίκα· πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς. Μήδων δὲ Ἀρταβάτης ἐνίκα· (Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον ἐδεδώκει) Σύρων δὲ, ὁ προσταῖων· Ἀρμενίων δὲ, Τιγράνης· Ὑρκανίων δὲ, ὁ υἱὸς τοῦ ἱππάρχου· Σακῶν δὲ, ἐδιώτης ἀνὴρ, [1] ἀπέλιπεν ἄρα τῷ ἵππῳ τοὺς ἄλλους ἵππους ἐγγὺς τῷ ἡμίσει τοῦ δρόμου. Ἐνθὰ δὴ λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον, εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τοῦ ἵππου. Τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι βασιλείαν μὲν ἐκ ἂν δεξαίμην, χάριν δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καλαθέσθαι

qui posterior illo vocatus fuerat, prior præ parendi studio accessit, Cyrus *obviam* provectus est, eique equum donavit, ex illorum numero, qui unà sequebantur, & ex sceptrigeris quendam jussit deducere quò ille mandâsset. Hoc verò qui cernerent, esse putabant honorificum quiddam, ac multò plures deinceps eum colebant. Cùm ad delubra perveniissent, sacrum Jovi fecêre, tauris integris combustis: deinde Soli, combustis *hìc* equis integris. Deinde Telluri mactatis hostiis, id fecêre, quod magi docuerant: posteà, iis heroibus, qui terram Syriam tenerent. His peractis, quia locus amœnus erat, metam designavit ad stadiorum quinque spatium; edixítque ut tributim hìc equos totis viribus *ad cursum* emitterent. Et ipse quidem cum Persis provectus vicit; quippe cui multò maximè res equestris curæ fuerat. Inter Medos Artabates victoriam adeptus est: (huic enim Cyrus equum donaverat) inter Syros is, qui *Syris* præerat: inter Armenios, Tigranes: inter Hyrcanios, equitum præfecti filius: inter Sacas autem, privatus quidam, equo suo *hic utique* cæteros à tergo reliquit, propè dimidio spatio curriculi. Atque hìc Cyrus interrogâsse juvenem dicitur, an hunc equum commutare cum regno vellet. Illum respondisse, Nollem equidem *eum* cum regno commutare, verùm gratiam apud virum bonum

1 Ἀπέλιπεν ἄρα &c.] Victorum hìc interrupta est enumeratio; ad quam tandem, disputatione haud ità brevi interjectâ, redit Noster p. 466. Hoc ideò notavi, ut iis obviam irem censuris, quæ Scriptores Sacros sæpè vexant: & longiores, quæ haud raræ Paulinâ præsertim in oratione adparent, parentheses importunè tangunt.

δεξαίμην ἄν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δεῖξαί σοι θέλω ἔνθα [1] κἂν μύων βάλῃς, οὐκ ἂν ἁμάρτοις ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πάνυ τοίνυν, ὁ [2] Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυσιν αὐτῷ ὅπου ἦσαν πλεῖστοι τῶν φίλων· ὁ δὲ καταμύων ἵησι τῇ βώλῳ, καὶ παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει· ἔτυχε γὰρ ὁ Φεραύλας [3] παραγγέλλων τι τεταγμένου παρὰ τοῦ Κύρου· βληθεὶς δὲ οὐδὲ μεταστράφη, ἀλλ' ᾤχετο ἐφ' ὅπερ ἐτάχθη. Ἀναβλέψας δὲ ὁ Σάκας, ἐρωτᾷ τίνος ἔτυχεν. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδενὸς τῶν παρόντων. Ἀλλ' οὐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῶν γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί',

pro equo dono dato collocatam inire non recuſarem. Et Cyrus, Equidem, ait, oſtendere tibi locum volo, quò ſi vel conniventibus oculis *aliquid* conjicias, à viro bono non ſis aberraturus. Omnino, inquit Sacas ille, oſtendito mihi ; ut poſteaquam glebam hanc ſuſtulero, conjiciam. Tum Cyrus ei demonſtrat *locum*, ubi amici ipſius plurimi erant : is verò conniventibus oculis ictu glebæ *locum* petit, & Pheraulam adtingit, qui prætervehebatur : nam is fortè quiddam à Cyro imperatum renuntiabat : cúmque ictu percuſſus eſſet, nè ſe quidem convertit, ſed id acturus perrexit, quod imperatum erat. Sacas, apertis oculis, quem adtigiſſet, interrogat. Neminem profectò, ait *Cyrus*, ex iis qui adſunt. At nè quidem, inquit adoleſcens *ille*, quemquam abſentium. Imò verò,

1 Κἂν μύων] Liber Budenſis, κἂν καμμύων. paulo pòſt autem tertium habemus καταμύων ; pro quo forſan, *inquit Leunclavius*, reponendum ſit, καμμύων. Sed nihil muto.

2 Σάκας ἔφη, δεῖξον &c.] Libri alii alio modo locum hunc repræſentant. *Ald.* & MS. Bodl. ὁ Σάκας ἔφη ἀνελόμενος δεῖξόν μοι, ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ ἀνελών. *Steph.* & *Leuncl.* pro ἀνελὼν iterum exhibent ἀνελόμενος. *Eton.* aliique ἀνελόμενος in poſteriori quoque loco agnoſcunt, altero illo ante δεῖξον prorsùs ſublato. *Camerar.* ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῷ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Hæc mihi præter cæteras omnis ridet ſcriptura, Sed accipe quæ Stephanus ad hunc locum diligenter adnotavit : Minimè dubium eſt, *inquit*, quin partic. ἀνελόμενος alterutro è loco expungi debeat : ſatius autem fuerit è poſteriore expungere, cùm ibi ἀνελόμενος non poſſit eſſe ὅταν ἀνέλωμαι (quomodo enim, cùm eam jam oſtendat, ταύτῃ dicens ?) ſed accipiendum ſit pro ἣν ἀνειλόμην. Quem tamen uſum hæc participia habere non ſolent, talia præſertim loco adhibita. Verùm huic incommodo mederi etiam poterimus, ſi hanc lectionem libri Camerarii ſequamur, ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ, ἔφη ἀνελόμενος. Nec verò in hâc lectione movere quenquam debet verbi ἔφη repetitio : nam aliis in locis repeti videmus, ubi duriorem ejus repetitionem judicare poſſumus ; cùm hìc prius ἔφη videri poſſit reſpicere ad illud tantùm δεῖξόν μοι : poſterius autem ἔφη, adjunctum habens participium ἀνελόμενος, ad illa verba, ὡς βαλῶ γε ταύτῃ τῇ βώλῳ : quaſi hìc non continuato ſermone hæc omnia dixerit, ſed poſteriora verba poſt aliquod temporis intervallum addiderit, ſublato è terrâ lapide.

3 Παραγγέλλων τι, &c.] Camerarius in illo ſuo libro ſcriptum docet, non τεταγμένου ſed τακτικὸν, & παραγγελῶν τινι, item ὑπὸ Κύρου non παρὰ Κύρου. Sed Leunclavius rectè ſtatuit illud τι τακτικὸν ὑπὸ Κύρου, eſſe gloſſam alicujus recentioris declarantis alterum τὶ τεταγμένον. Solent enim, *inquit*, Græci poſteriores uti voce τακτικὰ, non ſolùm de rebus militaribus, verùm etiam de mandatis in genere, quæ aliquem ad ordinem ſpectant.

ἔφη ὁ Κῦρος, Σύ γε ἐκείνῳ τῷ παρὰ τὰ ἅρματα ταχὺ ἐλαύνοντι τὸν ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη, ἂ μειρακίσκε; Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Μαινόμενος γάρ τις ἐστὶν, ὡς ἔοικεν. Ἀκέσας δὲ ὁ νεανίσκος ᾤχετο σκεψόμενος τὶς εἴη· καὶ εὑρίσκει τὸν Φεραύλαν γῆς τε καὶ ἁπλέων τὸ γένειον καὶ αἵματος· ἐῤῥύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς βληθέντι. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤρετο αὐτὸν εἰ βληθείη. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὡς ὁρᾷς· Δίδωμί τοι οὖν σοι, ἔφη, τοῦτον τὸν ἵππον. Ὁ δ' ἐπήρετο, Αὐτὶ τοῦ; Ἐκ τούτου δὴ διηγεῖτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα, καὶ τέλος εἶπε, Καὶ οἶμαί γε οὐκ ἠμαρτηκέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Ἀλλὰ πλουσιωτέρῳ μὲν ἄν, εἰ ἐσωφρόνεις, ἢ ἐμοὶ, ἐδίδους· [1] νῦν δὲ κἀγὼ δέξομαι· ἐπεύχομαι δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵπερ με ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σοῦ, δοῦναί μοι ποιῆσαι μὴ μεταμέλειν σοι [2] τῆς ἐμῆς δωρεᾶς. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, ἀπέλα ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἵππον· αὖθις δὲ ἐγὼ παρέσομαι πρὸς σέ. Οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαντο· [3] Καδουσίων δὲ ἐνίκα Ραθονίκης. Ἀφίει δὲ καὶ τὰ ἅρματα καθ' ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν

inquit Cyrus, *adtigisti* profectò illum, qui præter *ipsos* currus celeriter equum agitat. Quî fit agitur, ait, ut se non convertat? Nimirum furiosus quispiam est, ait Cyrus, utì quidem adparet. His adolescens auditis, quinam is esset, inspecturus ibat; ac Pheraulam reperit, qui mentum cum barbâ terrâ & sanguine plenum haberet: *is* enim percusso è naribus fluebat. Cúmque accessisset, an ictu percussus fuisset, interrogavit. Ut vides, respondit ille. Hunc ergo tibi, ait, equum dono. Cujus rei gratiâ? quærebat Pheraulas. Hìc jam Sacas rem narrabat, ac tandem aiebat, Arbitror equidem me à viro bono non aberrâsse. Et Pheraulas, Opulentiori, quàm ego sum, ait, si quidem saperes, *eum* dedisses: sed tamen eum accipiam: deos autem precor, quorum voluntate factum est ut tu me ferires, facultatem mihi dent perficiendi, ut hujus te mihi dati muneris haud pœniteat. Et nunc quidem, ait, hoc equo meo conscenso discede: ego verò ad te *mox* redibo. Atque ità quidem *inter se* illi permutatione utebantur: ex Caduſiis autem Rathonices vicit. Currus etiam singulos *Cyrus* ad cursum emisit: omnibus autem victoribus & boves donabat, ut eis

1 Νῦν δὲ] Valet hìc ἀλλὰ, ἀλλὰ γὰρ, vel ἀλλ' ὅμως. Exempla suppeditat *Devarius*, quæ alibi frustrà quæsiveris.

2 Τῆς ἐμῆς &c.] Leunclavius vitiosè sic scribi, & reponi, contra librorum fidem, debere statuit, μὴ μεταμέλειν σοὶ τῆσδε τῆς δωρεᾶς. Non enim, *inquit*, hoc Pheraulis, sed illius Sacæ, Pherauli datum, munus erat. Sed fallitur, opinor, vir doctus, cæteroqui διανοίας ἐκ ἀσθενοῦς. Nam τῆς ἐμῆς δωρεᾶς valet τῆς μοὶ δοθείσης δωρεᾶς. Sic Noster supra p. 141. φιλίᾳ τῇ ἐμῇ, pro eo quod est φιλίᾳ τῇ εἰς ἐμέ. Similiter Plato in *Gorgiâ*: Καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ. H. e. *pro eâ amicitiâ, quâ in te adfector*. Vide *Budæi* Comm. G. L. p. 31.

3 Καδουσίων δὲ &c.] Vide dicta ad p. 464.

θύσαντες ἐσιῶντο, καὶ ἐκπώματα. Τὸν μὲν δὴ βοῦν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, τῶν δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὐτοῦ μέρος Φεραύλᾳ ἔδοκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως ἔλασιν [1] διαταγεῦσαι. Οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου καταστᾶσα ἔλασις, ἕως ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ βασιλέως ἔλασις· πλὴν τὰ ἱερὰ ἄπεσιν, ὅταν μὴ θύῃ. Ὡς δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν, ἀφικνεῖσθαι πάλιν ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσαν οἷς μὲν ἐδόθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας· οἷς δὲ μὴ, ἐν τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν τὸν δοῦλα τὸν ἵππων, ἐξένιζε· καὶ τἆλλα τε παρεῖχεν ἔκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ, ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου, [2] ἐκπιμπλὰς παρῄνει καὶ ἐδωρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν μὲν καὶ καλὴν στρωμνὴν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν καταστρωμνὴν, καὶ οἰκέτας δὲ πολλοὺς, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἦ καὶ οἶκοι τῶν πλουσίων ἦσθα; Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε, Ποίων πλουσίων; τῶν μὲν γὰρ ζαφῶς [3] ἀποχειροβιώτων.

mactatis epularentur, & pocula. Etiam ipse quidem certè *victor* bovem, victoriæ præmium, accepit; poculorum partem suam Pheraulæ donavit, quia visus esset ipsi processionem è regiâ pulchrè ordinâsse. Atque ut ista tunc à Cyro instituta fuit processio, sic etiam hoc tempore processio regis permanet: extra quàm quod absunt victimæ, quoties rem sacram non facit. Posteaquam his esset impositus finis, ad urbem redibant, & quibus ædes erant datæ, *suas* in ædes divertebant; quibus *datæ* non *erant*, in ordines.

Pheraulas autem arcessitum Sacam, qui æquum ei donaverat, hospitio excepit; & cùm alia præbuit adfatim, tum ubi cœnati essent, quæ à Cyro acceperat, impleta propinabat ei donabatque pocula. Sacas verò *ille* cùm copiosam & elegantem vestem stragulam videret, copiosúmque & elegantem adparatum, & multos quoque famulos, Dic mihi, Pheraula, inquit, an etiam domi unus ex opulentis eras? Quibus opulentis? ait Pheraulas: ex iis quidem certè qui manibus suis victum quærunt.

1 Διαταγεῦσαι.] Libri plerique, διατάξαι: margines, διαλαγεῦσαι, quod rectè, opinor, Leunclavius in textum restituit. Noster Ελλην. haud longè ab initio, plus vice simplici utitur verbo ταγεύειν, quod significat, *munus ordinatoris rerum præcipui gerere*: ac ταγεύεσθαι, *regi & administrari* per ταγὸν, h. e. per imperatorem constituentem omnia, sic adpellatum apud Thessalos, velut ordinatorem rerum; cujus officium Xenophonti ταγία est, cùm dicto libro ait, κατεσκευάσατο τὴν ταγίαν τυραννίδι ὁμοίαν. Hinc igitur est illud compositum διαταγεῦσαι, quo significatur, *aliquid eximio cum imperio* τοῦ ταγοῦ, vel *Imperatoris, aut præfecti supremi, constituere ac ordinare.* Cùm autem minùs hoc usitatum esset, interpretatus est aliquis per aliud verbum διατάξαι *ordinare*: quod quia scriptoribus librariis notius erat, in contextum, loco alterius insolentioris verbi, receptum fuit. Hæc ferè in suis notis Leunclavius: quorum confirmandorum causâ, vide sis *Æschylum* in *Prometheo vincto*, v. 96. & in *Persis*, v. 23.

2 Ἐκπιμπλὰς] Ità MS. Bodl. & edit. *Ald. Leunclav.* aliæ. Legitur etiam ἐμπιμπλὰς aut ἐμπιπλάς.

3 Ἀποχειροβιώτων. Interpretatur *J. Pollux* l. 2. *segm.* 150. ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶν.

Εμὲ γάρ τοι ὁ παὶὴρ τὴν μὲν τῶν παίδων παιδείαν, γλίχρως αὐτὸς ἐργαζόμενος καὶ τρέφων, ἐπαίδευεν· ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἐγιγνόμην, ἅ δυνάμενος τρέφειν ἀργὸν, εἰς ἀγρὸν ἀπαλαλῶν, ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι, Ενθα δὴ ἐγὼ ἀνέτρεφον ἐκεῖνον ἕως ἔζη, αὐτὸς ζκάπτων καὶ σπείρων [1] μάλα μικρὸν γήδιον, ἅ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ, τι γὰρ ἂν λάβοι ζπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδα αὐτό τε καὶ τόκον ἐδέν τι πολύν· ἤδη δέ ποτε ὑπὸ γεναιότητος καὶ διπλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. Οἶκοι μὲν δὴ ἔτως ἔγωγε ἔζων· νῦν δὲ ταῦτα πάντα, ἃ ὁρᾷς, Κῦρός μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σάκας εἶπεν, Ω μακάριε σὺ τά τε ἄλλα, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἐκ πένητος πλούσιος γεγένησαι· πολὺ γὰρ οἶομαί ζε καὶ διὰ τοῦτο ἥδιον πλεῖν, ὅτι [2] πεινήσας χρημάτων πεπλέτηκας. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Η γὰρ ἔτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτῳ ἥδιον ζῶ, ὅσῳ πλείω κέκτημαι; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω ἐδ' ὁτιοῦν νῦν ἥδιον ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Οτι δὲ ταῦτα πολλά ἐστι, τοσοῦτον κερδαίνω, πλείω μὲν

Etenim pater meus ſuis me laboribus tenuiter alens, in diſciplinâ puerili educavit: poſteaquam verò adoleſcens factus ſum, quia me in otio non poterat alere, rus abduxit, & opus *illic* facere juſſit. Ibi ego ſanè viciſſim eum, dum viveret, alui tum ipſe paſtinando tum conferendo agellum perexiguum, non improbum tamen, ſed omnium juſtiſſimum: nam quidquid ſeminis accepiſſet, id ipſum rectè ac juſtè reddebat, ac fœnus non valdè copioſum: atque adeò nonnunquam ſingulari quâdam naturæ bonitate etiam duplum reddidit ejus quod acceperat. Hoc equidem certè pacto domi vivebam: jam verò hæc univerſa, quæ vides, Cyrus mihi dedit. Et Sacas *ille*, O te felicem cùm alias ob res, inquit, tum ob id ipſum, quod ex paupere dives factus ſis: nam arbitror tibi propterea multò jucundiores eſſe divitias, quòd cùm pecunias vehementer expeteres, divitias adeptus ſis. Et Pheraulas, Itáne verò, inquit, exiſtimas, Saca, eo me nunc jucundiùs vivere, quo plura poſſideam? Neſcis, ait, me & edere, & bibere, & dormire nè tantillo quidem nunc ſuaviùs, quàm eo tempore, quo pauper eram? Hoc lucri iſtorum copiâ facio, quod plura mihi

Idem, l. 7. *ſegm.* 7. ἀπεχειροβίωτος inter eas ponit voces, quæ minùs recipiuntur. Ad iſtum tamen *Pollucis* locum doctus quidam rectè notavit, *Lucianum* voce ἀποχειροβίωτος uti in *Somnio*: cui adjicienda Noſtri, Ἀθλιωτάτου certè, auctoritas. Imò verò ante utroſque illos eâ uſus eſt *Herodotus*, lib. 3. c. 42. —— ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐθελήσασα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀπεχειροβίωτος.

3 Μάλα μικρὸν &c.] Inſigni uſus pleonaſmo ſic locutus eſt Noſter. Haud multum autem à locutione Xenophontéâ diſcrepat Ciceroniana illa, *minutæ interrogatiunculæ*, quæ occurrit in proœm. *Paradox.*

2 Πεινήσας χρημάτων] Vide quæ notavimus p. 241. & 414.

φυλάττειν δεῖ, πλείω δὲ ἄλλοις διανέμειν, [1] πλείονα δὲ ἐπιμελέμενον πράγματα ἔχειν. Νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτοῦσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἥκει δὲ τις [2] ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπλωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥστε μοι δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, [3] ὅταν σῶα ᾖ, πολλὰ ἱρῶν, πολλαπλάσια ἐμοῦ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Οὔ τοι, ὦ Σάκα, οὕτως ἡδύ ἐστι τὸ ἔχειν χρήματα, ὡς ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν. Γνώσῃ δ' ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνεῖν, τῶν δὲ ἀποβαλλόντων τι οὐδένα ἂν ἴδοις δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ,

custodienda sunt, plura inter alios distribuenda, plurium habenda cura cum negotiorum molestiis. Nam multi à me jam famuli cibum petunt, multi potum, multi vestem: egent medicis alii: quidam vel oves à lupis laniatas adfert, vel boves in præcipitium actos, vel morbum pecudes invasisse narrat: adeò ut existimem, ait Pheraulas, plus me jam doloris ex eo percipere, quòd multa possideam, quàm priùs, quòd haberem pauca. Profectò, inquit *ille* Sacas, cùm salva sunt, plura cernens, longè majori, quàm ego, voluptate adficeris. Et Pheraulas, Nequaquam, Saca, ait, tam jucundum est, opes possidere, quàm molestum, amittere. Verum autem dicere me intelliges: nam illorum, qui opulenti sunt, nemo præ voluptate vigilare cogitur, at eorum, qui aliquid amittunt, neminem videas, qui præ mœrore dormire possit. Nè quidem profectò eorum etiam quenquam, ait Sacas, qui aliquid accipiunt, præ voluptate dormitantem vides. Vera,

1 Πλείονα δὲ ἐπιμελούμενον] MS. Bodl. πλειόνων, quod & margines editorum librorum exhibere solent, & agnoscit *Stobæus*. Sed nihil mutandum: quippe nunc hoc nunc illo casu gaudet ἐπιμελοῦμαι. Noster Ελλην. ε'. p. 331. *edit. Steph.* Ὁ μὲν οὖν Φυλλίδας τά τε ἄλλα ἐπιμελεῖτο &c. Idem ἀπομνημ. lib. 2. sub finem: καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπιμελεῖτο. Stephano judice, eleganter diceretur, πλείονα δὲ πλειόνων ἐπιμελούμενον &c. ut utraque retineretur lectio. Mihi recepta magìs placet.

2 Ἢ τῶν προβάτων &c.] Λελυκωμένα *Hesychius* exponit λυκόσπαστα. Miratur, nec injuria, Stephanus nullo ex vet. lib. aliam hujus loci γραφὴν adferri: nam quomodo, inquit ille, κατακεκρημνισμένα tolerari potest? Certè ut ἢ προβάτων λελυκωμένα dixit, subaudiens τινὰ, sic videtur dicendum fuisse, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένους subaudiendo τινάς: aut numero singulari κατακεκρημνισμένον, relinquendo subintelligendum τινά. Idem in Thesauro L. G. in verbo κατακρημνίζω, legit κατακεκρημνισμένων. Mihi verò cùm minùs Stephani placeant suspiciones, aliâ adgrediar viâ. An igitur dicendum, utrobique, & cum λελυκωμένα & cùm κατακεκρημνισμένα, subintelligi debere σώματα? Nam σῶμα (quod tribuitur tam animatis quàm inanimis) de iis, quæ naturâ sunt animata, dicitur etiam cùm sunt mortua.

3 Ὅταν σῶα ᾖ, πολλὰ &c.] Horatiano illi haud absimile:

——*At mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arcâ.

ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν [1] ὕτως, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν, ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐσὶν, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεὺς, καὶ εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένους· [2] ὅσις ἔν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τοῦτον, καὶ δαπανῶντα, ἰσχυρῶς ἀνιᾶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ἀλλ' οὐκ [3] ἐγὼ τούτων εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ, πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας; οὐχὶ ζύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου, καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ ὅπως βούλει αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέστερον ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι, ὅ, τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς, [4] τούτων μετέχειν. Παίζεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας ὀμόσας εἶπεν, ἦ μὴν σπουδῇ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ τοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν,

inquit, narras: nam si tam jucundum esset aliquid habere, quàm accipere, longè divites pauperibus felicitate præstarent. Enimverò necesse est eum, Saca, qui multa possidet, etiam multa tum in deos, tum in amicos, tum in hospites impendere: quisquis ergo pecuniis vehementer delectatur, eum certò scias, etiam sumptum cùm facit, vehementer angi. At ego non sum profectò, inquit Sacas, ex eorum numero, sed etiam felicitatem *quandam* hanc esse arbitror, ut qui multa possidet, multa etiam expendat. Quid igitur, per deos *immortales*, ait Pheraulas? non tu jam statim admodùm felix factus es, & me beâsti? accepta enim hæc, inquit, universa possideto, & utitor iis ex animi sententiâ; me non aliter atque hospitem pascito, vel etiam viliùs quàm hospitem: quippe mihi sufficiet illorum esse participem, quæcunque tu habeas. Ludis *verò*, inquit Sacas. Et Pheraulas juratus ait se *ista* seriò dicere. Quin & alia tibi, Saca, insuper à Cyro impetrabo, *ut nempe* neque per obsequium frequentare *te* portas Cyri *necesse sit*,

1 Οὕτως, ὥσπερ] In editione *Steph.* malè scribitur οὕτως ὥσε, pro quo ὥσχε vel ὥσπερ (quod cæteri libri, quos vidi, omnes habent) reponendum monet ipse Stephanus.

2 Ὅσις ἔν] Pro ἔν *Stobæus* habet γέρ. Stephanus neutram aptum hìc locum particulam habere putat; eique adeò in loco hoc interpretando visum est adhibere adverbium *atqui*; nimirum sic: ——— *facere sumptus necesse est: atqui eum qui valdè pecuniis delectatur, valdè etiam* &c. Mihi tum lectio tum interpretatio vulgò recepta placent.

3 Ἐγὼ τούτων εἰμὶ] Simili modo loquitur Apostolus 1 *Tim.* i. 20. Ὧν ἐσὶν Ὑμέναιος καὶ &c. Ità 2 *Tim.* i. 15.

4 Τούτων μετέχειν.] Stephanus legit τούτῳ, contra librorum, quos vidi, omnium fidem. Ipse nihil mutandum censeo. Simili infra paulò utitur, εἴ τι ἡδὺ δόξειε λαζεῖν, μηδὲν τούτων &c. Vide etiam p. 463.

μήτε στρατεύεσθαι. Αλλὰ σὺ μὲν πλουτῶν οἴκοι [3] μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσλαμβάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν, ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας τινὸς, οἴσω πρὸς σὲ, ἵνα ἔτι πλειόνων ἄρχῃς· μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἢν γὰρ ἐγὼ σχολὴν ἄγω ἀπὸ τούτων, ἐμοί τέ σε οἴομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι. Τούτων οὕτω ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο, καὶ ταῦτα ἐποίουν. Καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο εὐδαίμων γεγενῆσθαι, ὅτι πολλῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἕξει σχολὴν παρέχοντα πράττειν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη.

Ην δὲ τῷ Φεραύλα ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ θεραπεύειν ἥδιον ἡδὺ αὐτῷ ὅτου ἐδόκει εἶναι καὶ ὠφέλιμον, ὡς ἀνθρώπου· Καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζώων ἡγεῖτο ἄνθρωπον εἶναι καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα τάς τε ἐπαινουμένους ὑπό τινος, ἀντεπαινοῦντας τούτους προθύμως, τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους ἀντιχαρίζεσθαι· καὶ ὃς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τούτοις ἀντευνοοῦντας· καὶ ὃς εἰδεῖεν φιλοῦντας αὐτούς, τούτους μισεῖν ἀδυναμένους· καὶ γονέας δὲ

neque militare : ſed domi tu mane opulentus ; ego hæc & tuâ & meâ causâ faciam : quòd ſi etiam aliquid boni *vel* Cyro ſtudiosè operam navando prætereà conſequar, vel ex militiâ quâdam, *id* ad te perferam, quò plura in poteſtate habeas ; tantùm, ait, hâc tu me curâ liberato : nam ſi ab his rebus eſſe mihi otioſo liceat, arbitror te & mihi & Cyro magno uſui futurum. His dictis, paciſcebantur hæc inter ſe, atque hæc fecerunt. Ac alter quidem *eorum* ſe jam felicem factum exiſtimabat, quòd multarum opum dominus eſſet : alter etiam ſe feliciſſimum putabat, quod procuratorem eſſet habiturus, qui otium ei ſuppeditaret ad agendum quidquid animo ſuo collibuiſſet.

Erat autem ea Pheraulis indoles, ut ſodalitiis delectaretur ; nec arbitrabatur ex ullius rei cultu tantum voluptatis commodive percipi, quantum ex hominis cultu & *obſervantiâ*. Nam exiſtimabat hominem inter omnes animantes optimum eſſe ac gratiſſimum ; quia videret, eos qui ab aliquo laudarentur, viciſſim hos ſtudiosè laudare, operámque dare, ut gratificantibus viciſſim gratificentur : & quos benevolo *erga ſe* animo cognoſcerent, eos viciſſim benevolentiâ complecti : quos amare ſe perſpicerent, eos odiſſe nequaquam poſſe : parentes denique

1 Μίν·] Stephanus *μενεῖς*. cui ab omnibus iterum, quos vidi, libris reclamatum eſt. Margines quidem edit. *Leuncl.* & *Etſon.* lectionem *Stephanianam* agnoſcunt ; agnoſcunt & verſiones quædam. Sed quod verbum contextus exhibet, id mihi (non aliud quodvis in margine latens) latinè reddendum videtur.

πολὺ μᾶλλον ἀνθιεραπεύειν πάντων τῶν ζώων ἐθέλοντας καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγίγνωσκεν εἶναι. Οὕτω δὴ ὅ, τε Φεραύλας ὑπερήδετο, ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγέντι τῆς τῶν ἄλλων πραγμάτων ἐπιμελείας, [1] ἀμφὶ τὰς φίλας ἔχειν· ὅ, τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χρήσεσθαι. Ἐφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερέ τι ἀεί· ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι παραλαμβάνειν πάντα ἤθελε, καὶ ἀεὶ πλειόνων ἐπιμελούμενον, ἂν μᾶλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρεῖχε. Καὶ ἕτοι μὲν δὴ ἕτω διῆγον·

Θύσας δὲ καὶ ὁ Κῦρος, [2] καὶ νικητήρια ἑσιῶν, ἐκάλεσε τῶν φίλων οἵ μάλις' αὐτὸν αὔξειν τε βουλόμενοι φανεροὶ ἦσαν καὶ τιμῶντες εὐνοϊκώτατα. Συνεκάλεσε δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀρταβάζου τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον, καὶ τὸν Ὑρκάνιον ἵππαρχον, καὶ Γωβρύαν. Γαδάτας δὲ τῶν Σκηπτούχων ἦρχεν αὐτῷ, καὶ ὅπη ἐκεῖνος διεκόσμησεν, ἡ πᾶσα ἔνδον δίαιτα καθεστήκει· καὶ ὁπότε μὲν συνδειπνοῖέν τινες, οὐδ' ἐκάθιζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμελεῖτο· [3] ἁπότε δὲ αὐτοὶ εἶεν, καὶ

multò magìs obſequiis & cultu demereri velle, quam cætera animalia, ſive illi vivorum eſſent in numero, ſeu mortem obiiſſent: cæteras verò animantes univerſas & magìs ingratas & minùs beneficii memores eſſe, quàm homines, ſentiebat. Sic igitur & Pheraulas mirificè gaudebat, quòd ipſi, aliarum rerum ſuarum curâ liberato, amicis operam dandi futura eſſet facultas; *itidem* que Sacas, quòd multa poſſidens, multis fruiturus eſſet. At Sacas quidem *hic* Pheraulam diligebat, quòd ſemper aliquid adferret: Pheraulas Sacam, quòd accipere omnia vellet; ac tametſi plura ſemper ei curanda venirent, non tamen *propterea* plus ſibi negotii exhiberet. Et hi quidem hoc pacto degebant:

At Cyrus etiam cùm, factâ re ſacrâ, victoriam epulo celebraret, illos amicos invitavit, quos apertè conſtaret & auctum eum maximè velle & animis ei ſummè benevolis honorem habere. Cum his invitavit & Medum illum Artabazum, & Tygranem Armenium, & equitum præfectum Hyrcanium, & Gobryam. Gadatas autem ſceptrigeris ejus præerat, totáque victûs ratio domeſtica ſic erat inſtituta, quemadmodùm ille ordinaverat: & quoties cœnabant *apud Cyrum* aliqui, nè ſedebat quidem Gadatas, ſed *convivii* curam gerebat: at quoties ſoli eſſent, & ipſe

1 Ἀμφὶ τὰς φίλας] Ità MS. Bodl. & ex iis quædam exemplaribus, quibus Stephanus & Gabrielius uſi ſunt. Vulgò, ἀμφὶ τὰς ἄλλας φίλας. At *aliorum* certè amicorum haud commodè fieret hìc mentio; cùm non de *amicis* jam anteà, ſed de *facultatibus*, ſermo erat. Itaque vocem ἄλλας delendam rectè monuerunt Stephanus & Muretus.

2 Καὶ νικητήρια ἑσιῶν] Deeſt in edit. *Ald.* καὶ ante νικητήρια, quod cæteræ cum MSto Bodl. rectè præſtant. Simili modo loquitur *Plutarchus* in *Phocio*. Νικήσαντος δὲ, (*Phocum* vult *Phocionis* f. in *Panathen.* victorem) καὶ πολλῶν αἰτουμένων ἑσιᾶσαι τὰ νικητήρια, &c. *epulum victoriale præbere.*

3 Ὁπότε δὲ αὐτοὶ &c.] Sic optimè MS. Bodl.

ξυνεδείπνει· ἥδελο γὰρ αὐτῷ ξυνών· ἀνὶ δὲ τάτων πολλοῖς κὴ μεγάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τᾶ Κύρυ· διὰ δὲ Κῦρου, κὴ ὑπ' ἄλλων. Ὡς δ' ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐχ ὅπυ ἔτυχεν ἕκασον ἐκάθιζεν, ἀλλ' ὃν μὲν μάλισα ἐτίμα, παρὰ τὴν ἀρισερὰν χεῖρα, ὡς εὐεπιβελευλοτέρας ταύτην ἔσης ἢ τᾶς δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιὰν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ τὴν ἀρισερὰν, τὸν δὲ τέταρλον παρὰ τὴν δεξιὰν· κὴ ἢν πλέονες ὦσιν, ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἕκασον ἐτίμα, τᾶτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι· ὅτε ὅπυ μὲν οἴονλαι οἱ ἄνθρωποι τὸν κραλισεύουλα [1] μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε ἆθλα λήψεσθαι, δῆλοί εἰσιν ἐνλαῦθα ὰ φιλονείκως πρὸς ἀλλήλυς ἔχουλες· ὅπυ δὲ μάλισα πλεονεκλῶν ὁ κράτις Φαίνελαι, ἐνλαῦθα [2] προθυμόταλα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάνλες. Καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἅτως ἐσαφήνιζε μὲν τὰς κραλισεύουλας παρ' ἑαυλῷ,

unà *cum Cyro* cœnabat: delectabatur enim *Cyrus* conſuetudine Gadatæ: propter hæc autem à Cyro multis & magnis honoribus adficiebatur, ac propter Cyrum, etiam ab aliis. Ad cœnam invitati cùm veniſſent, non fortuitò unumquemque collocabat, ſed quem honore maximo dignabatur, ad lævam, quòd hæc inſidiis obnoxia magìs ſit quàm dextra; ſecundum *ab hoc* ad dextram, tertium rursùs ad lævam, quartum ad dextram: ac ſi plures etiam eſſent, eâdem ratione *eos collocabat*. Arbitrabatur autem utile eſſe, quo honore ſingulos ornaret, planum fieri: *quippe* quia ubi exiſtimant homines, eum qui præſtet *aliis* neque præconia neque præmia acceptu-rum, liquidò patet, inter eos æmulationem ibi nullam exiſtere: ubi verò præſtantiſſimi cujuſque conditio cernitur eſſe optima, ibi ſummâ cum alacritate univerſi certamina ſe ſuſcipere declarant. Et Cyrus quidem hoc modo quinam apud ſe maximâ eſſent auctoritate planum faciebat,

Bodl. cujus margini σχόλιον hoc adſcriptum eſt, *μόνοι δίχα ἑτέρων*. Rectè: nam αὐτὸς ſæpè valet *ſolus*. Euſtathius ad Il. ρ'. v. 254. αὐτὸς ἴτω exponit *μόνος ἐλθέτω*. Ariſtoph. Αχαρν. v. 503. Αὐτοὶ γὰρ ἐσμὲν, *Soli ſumus*. Ferè ut *Plautus* Caſi. Act. 2. ſc. 2. v. 25. *Nos ſumus*, pro *nos ſumus ſolæ*. Sed Scriptores etiam profaïci nobis exempla ſuppeditant. *Ælian.* H.V. l. 7. c. 13. de *Ageſiläo*, τὸν τρίβωνα περιβαλλόμενος αὐτὸν, *ſolo amictus pallio attrito*. Dionyſ. Hal. *Antiq. Rom.* l. 3. c. 23. αὐτὰ δὲ τὰ ἀναγκαιότατα ἐρῶ, pro *μόνα τὰ ἀναγκαιότατα*. Hâc de emendatione mihi adſentiuntur *Muretus*, *Camerarius* & *Gabrielius*, quorum libri MSS. Bodleiano noſtro accedunt. Eandem & *Stephanus* ſcripturam probat; ſed nonnihil veretur, ut idoneo aliquo exemplo confirmari poſſit uſus iſte αὐτὸς pro *μόνος*: ideóque ſuſpicatur *μόνοι αὐτοὶ* ſcriptum fuiſſe. Sed peritiſſimum linguæ Græcæ virum fruſtrà fuiſſe docent, opinor, exempla modò adlata. Priùs autem legebatur, ὁπότε δὲ μὴ αὐτοὶ εἶεν.

1 Μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε &c.] Vide quæ notavimus pag. 99. Virtus quippe *laudata* creſcit: atque, ut præclarè cecinit *Pindarus*,

Αὔξονται δ' ἀρεταὶ χλω-
ραῖς ἐέρσαις, ὡς ὅτε δένδρεν αἴσ-
σει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀέρθεισ' ἐν δικαίοις
Τε, πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα.——

Nem. ή. v. 68. & ſeq.

2 Προθυμόταλα] MS. Bodl. φρονιμώτατοι. Edit. *Ald.* φρονιμώτατα. Ego verò cum Stephano, Leunclavio, aliiſque pro receptâ lectione ſentio. Nam qui certant προθυμότατα, illi μάλισα φιλονείκως πρὸς ἀλλήλυς ἔχουσι.

εὐθὺς ἀρξάμενον ἐξ ἕδρας καὶ παρασάσεως. Οὐ μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν ἕδραν καλεσήσαντο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήσαντο, καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις προβῆναι εἰς τὴν τιμιωτέραν ἕδραν, καὶ, εἴ τις ῥαδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι, εἰς τὴν ἀτιμοτέραν. Τὸν δὲ πρωτεύοντα ἐν ἕδρᾳ ἠχύνετο μὴ πλεῖσα καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα παρ' αὐτῷ φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ [1] ἐπὶ Κύρου γενόμενα, ἄχρις ἔτι καὶ νῦν διαμένοντα αἰσθανόμεθα.

Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνουν, ἐδόκει τῷ Γωβρύᾳ τὸ μὲν πολλὰ ἕκαστα εἶναι, οὐδὲν θαυμαστὸν παρ' ἀνδρὶ πολλῶν ἄρχοντι· τὸ δὲ τὸν Κῦρον, ἔτω μεγάλα πράττοντα, εἴ τι ἡδὺ δόξειε λαβεῖν, [2] μηδὲν τούτων μόνον καταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον [3] ἔχειν δεόμενον τούτου κοινωνεῖν τὰς παρόντας. Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἐστὶν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡσθεὶς τύχοι· ὥστε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, καὶ

exorsus ſtatim à ſeſſionis & adſiſtendi loco. Neque tamen eſſe *cuique* perpetuum locum volebat eum, quo ſedere juſſus fuiſſet; ſed lege cavit, ut præclaris facinoribus progreſſio fieret ad locum honoratiorem; ac, ſi quis ignavè nequitérque ſe gereret, ad minùs honorificum retrocederet. Putabat autem ſibi pudendum *Cyrus*, eum *hominem* qui locum in conſeſſu principem obtineret, non etiam conſpici plurimis ab ſe bonis ornatum. Atque hæc ut Cyri tempore fuerunt *conſtituta*, ità nunc quoque ſervari animadvertimus.

Cùm cœnarent, minimè viſum eſt Gobryæ mirum, magnâ copiâ res ſingulas eſſe apud hominem multis imperantem: ſed id *potiùs*, quòd Cyrus in tantâ rerum magnitudine, ſi quid ſuave viſus eſſet conſecutus, id non ſolus abſumeret; ſed etiam negotium ſibi exhiberet rogando, ut *amici* præſentes ejus eſſent participes. Quinetiam ſæpenumerò videbat eum nonnullis amicis abſentibus ea mittere, quibus fortè delectatus eſſet: quo fiebat, ut poſteaquam cœnati eſſent, &

1 Ἐπὶ Κύρου] Ità *Luc.* iv. 27. Ἐπὶ Ἐλισσαίου, *ætate Eliſæi*, quo tempore is prophetæ munere functus eſt. Conf. *Act.* xi. 28.

2 Μηδὲν τούτων] Sic ex MSto Bodl. edit. *Eton.* aliiſque reſtituimus. *Aldus*, *Stephanus*, & *Leunclavius* perperam legunt μηδὲν τοῦτον. *Stephanum* quidem haud diù illuſit error; reponendúmque adeò τοῦτων is tandem adnotavit. De ratione ſtructuræ, quâ τούτων ad εἴ τι relatum eſt vide ſupra p. 126. not. 2.

3 Ἔχειν δεόμενον τούτου] MS. Bodl. τὸν δεόμενον τοῦ κοινωνεῖν. Edit. *Ald.* inverſo articulorum ordine ἔργον ἔχειν τοῦ δεόμενον τὸν κοινωνεῖν. Quòd ſi ponamus artic. τὸν ante δεόμενον (legendo itidem τούτου κοινωνεῖν: non τοῦ κοιν.) intelligendum erit non ipſum Cyrum operam hanc ſumere; ſed alium, quem ad eos ſuo nomine rogandos mitteret. Sed malim vulgatam verborum ſcripturam retinere, eáque ad Cyrum ipſum enixè & inſtanter eos rogare ſolitum referre. *Gabrielius* longè diverſam ſcripturam adfert, nimirum hanc ——ἔργον ἔχειν τῶν ἑδομένων τοῦ κοινωνεῖν &c. quam meritò rejicit Stephanus, tum quòd retinendo etiam τῶν ἑδομένων, dicendum fuiſſe videatur, ἔργον ἔχειν δεόμενον τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἑδομένων κοινωνεῖν &c. tum quòd ἔδομαι activam habere ſignificationem ſoleat.

τὰ πάνυ πολλὰ ὄντα διαπεπόμφει ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας, Ἀλλ' ἐγώ, ὦ Κῦρε, πρόσθεν μὲν ἡγούμην τούτῳ σε πλεῖστον διαφέρειν ἀνθρώπων, τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεοὺς ὄμνυμι, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν [1] φιλανθρωπίᾳ ἢ στρατηγίᾳ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδεικνῦναι τὰ ἔργα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δή; ἔφη ὁ Γωβρύας. Ὅτι, ἔφη, τὰ μέν, κακῶς ποιοῦντα ἀνθρώπους, δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ, εὖ.

Ἐκ τούτου δή, ἐπεὶ ὑπέπινον, ἤρετο ὁ Ὑστάσπας τὸν Κῦρον, Ἆρ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀχθεσθείης μοι εἴ σε ἐροίμην ὃ βούλομαί σε πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, τοὐναντίον τούτου, ἀχθοίμην ἄν σοι, εἰ αἰσθοίμην σιωπῶντα ἃ ἂν βούλοιο ἐρέσθαι. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἤδη ποτὲ καλέσαντός σε οὐκ ἦλθον; [2] Εὐφήμει, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἀλλ' [3] ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα; Οὐδὲ τοῦτο.

omnia, permulta quidem illa, Cyrus ex mensâ huc illuc miſiſſet, Gobryas diceret, Exiſtimabam antehac equidem, Cyre, plurimùm eo præſtare te *cæteris* hominibus, quod imperatoriæ artis peritiſſimus eſſes: at nunc deos juratus teſtor, videri mihi plus te humanitate quàm imperatoriâ laude excellere. *Sic eſt* profectò, ait Cyrus; & quidem humanitatis, quàm artis imperatoriæ, opera demonſtrare multò eſt gratius. Quinam *iſtuc?* ait Gobryas. Quod, inquit, hæc hominibus malefaciendo demonſtrare neceſſe eſt, illa benefaciendo.

Deinde, cùm largiùs biberent, Cyrum Hyſtaſpas interrogans, Num mihi ſuccenſurus ſis, ait, Cyre, ſi te interrogem, quod reſcire cupio? Imò verò per deos *immortales*, ait, contra ſuccenſerem tibi, ſi te reticere animadverterem, de quibus interrogare velles. Dic mihi igitur, inquit, an unquam arceſſitus abs te, non acceſſi? Bona verba, ſubjecit Cyrus. Num verò lentè tibi parui? Nè id quidem.

1 Φιλανθρωπίᾳ] Vox φιλανθρωπία paſſim à Leunclavio redditur *clementia*. At quâ de causâ *humanitas* ei minùs eſſet probata, nequeo hariolari: niſi forſan eum *A. Gellii* fefellerat auctoritas; qui l. 13. c. 16. *humanitatem* non id eſſe tradit, quod vulgus exiſtimat, quódque à Græcis φιλανθρωπία dicitur, &c. Sed errare *Gellium* abundè docet ipſe (ad quem inauſpicatò provocat) *Cicero*: apud quem uſurpari ſolet vox *humanitas* non ſolùm pro *eruditione, inſtitutioneque in bonas artes*, ſed etiam pro *facilitate, lenitate, manſuetudine, comitate, benignitate* &c. Vide *Gellii* ipſius locum memoratum, & quæ ibi notavit Cl. *Gronovius*.

2 Εὐφήμει,] Q. d. (interprete Stephano) *Abſit, ut te minùs morigerum fuiſſe dicas.* Idem illud verbum *Cicero Sen.* 14. locum quendam *Platonis Reip.* l. 1. haud longè ab initio interpretatus, vertit *Dii meliora*: niſi quis cum *Langio* aliiſque malit *Dic meliora*. Elegantiorem certè vulgatam eſſe lectionem arbitror.

3 Ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα;] Similis ejuſdem verbi geminatio reperitur apud *Act.* vii. 34. Ἰδὼν εἶδον τὴν &c. & *Heb.* vi. 14. Ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. Vide pag. 298. not. 4.

Προσαχθὲν δέ τι ἥδη σοι οὐκ ἔπραξα; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Ὁ δὲ πράττοιμι, ἔσιν ὅ, τι πώποτε ὑ προθύμως, ἢ οὐχ ἡδομένως πράττουλά με καλέγνως; Τοῦτο δὴ πάντων ἥκισα, ἔφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ἕνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κῦρε, Χρυσάντας σε ἔτρεψεν, ὥστε εἰς τὴν τιμιωτέραν ἐμοῦ ἕδραν ἱδρυθῆναι; Η λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως, ἔφη ὁ Υστάσπας. Καὶ σὺ αὖ οὐκ ἀχθεσθήσημοι ἀκούων ταληθῆ; Ησθήσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰδῶ ὅτι οὐκ ἀδικοῦμαι. Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, ὑτοσὶ πρῶτον μὲν ὑ κλήσιν ἀνέμενεν, ἀλλὰ πρὶν καλεῖσθαι παρῆν τῶν ἡμελέρων ἕνεκα· ἔπειτα δὲ, ὑ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ κὴ ὅ, τι αὐτὸς γνοίη ἄμεινον εἶναι πεπραγμένον ἡμῖν, τοῦτο ἔπρατλεν. Οπότε δ' εἰπεῖν τι δέοι εἰς τὰς ξυμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ᾤετο πρέπειν λέγειν, ἐμοὶ ξυνεβούλευεν· ἃ δὲ ἐμὲ αἴσθοιτο βυλόμενον μὲν εἰδέναι τὰς ξυμμάχους, αὐτὸν δέ με αἰσχυνόμενον περὶ ἐμαυτῦ λέγειν, ταῦτα ὕτως λέγων ὡς ἐαυτῦ γνώμην ἀπεφαίνετο· ὥς' ἔν γε τούτοις τί κωλύει αὐτὸν κὴ ἐμὲ ἐμοὶ χρείτονα εἶναι; Καὶ ἐαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάντα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεὶ φανερός ἐσι ζκοπῶν τὶ ἂν προσγενόμενον ὀνήσειεν· ἐπί τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μᾶλλον ἐμοῦ ἀγάλλεται κὴ ἥδεται. Πρὸς ταῦτα ὁ Υστάσπας εἶπε, Νὴ τὴν

Num aliquid *mihi* abs te imperatum, non effectum dedi? Nihil habeo quod querar, ait. Quidquid autem facerem, eorum *omnium* an aliquid eſt, quod unquam non alacriter, neque cum voluptate facere me animadverteris? Id verò minimè omnium, ait Cyrus. Quid igitur eſt, per deos *immortales*, quo Chryſantas te movit, ut ſede honoratiori, quàm ego, collocaretur? Dicámne? inquit Cyrus. Omnino, ſubjecit Hyſtaſpas. Et tu mihi rursùm non ſuccenſebis, ubi quod verum eſt audies? Imò verò voluptatem capiam, inquit, ſi me nullâ injuriâ adfici ſciam. Hic ergo Chryſantas primùm, ait, non expectabat donec arceſſeretur, ſed rerum noſtrarum causâ priùs etiam, quàm arceſſeretur, aderat: deinde, non id ſolum *faciebat*, quod imperaretur; ſed quidquid animadverteret ipſe, quod effectum nobis conduceret, agebat. Quoties autem ad ſocios aliquid dicendum erat, quæ ejus judicio me dicere decebat, de iis conſilium mihi dabat ſuum; quæ verò præſentiſceret me quidem ſcire ſocios cupere, ſed pudore præpediri, quo minùs ipſe de me dicerem, ea ſic proferebat, quaſi ſuam ipſius ſententiam exponeret: atque adeò quid vetat, quo minùs in his mihi meipſo potior fuerit? Prætereà ſibi ſemper ea, quæ adſunt, ſufficere ait; mihi verò proſpicere ſemper eum palam eſt, ecquid accedere poſſit amplius, quod utilitatem adferat: denique de meis commodis plus lætitiæ ac voluptatis ille capit, quàm egomet *capiam*. Ad hæc Hyſtaſpas, Lætor, ità

Ηραν, ὦ Κῦρε, ἥδωμαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κῦρος. Οτι κἀγὼ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν. ἓν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κρωτεῖν δεῖ τῷ χεῖρε, ἢ γελᾷν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αρτάβαζος εἶπεν. Ορχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Επὶ τούτοις μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Προϊόντος δὲ τοῦ συμποσίου, ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν ἐπήρετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, νῦν ἂν δοκοίης ἥδιον τῶνδέ τῳ τὴν θυγατέρα δοῦναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγένου; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, κἀγὼ ταληθῆ λέγω; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ψεύδους γε ἀδεμία ἐρώτησις δεῖται. Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴσθι ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἥδιον. Η καὶ ἔχοις ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπεῖν διότι; Εγωγε· Λέγε δή. Οτι τότε μὲν ἑώρων τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νῦν δὲ ὁρῶ αὐτοὺς [1] τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ

me Juno amet, inquit, me de his te interrogâsse. Cur *id* potissimum? ait Cyrus. Quippe quia & ipse hæc facere enitar: unum modò, inquit, ignoro, quo *scilicet* pacto efficere possim, ut manifestum sit me tuis commodis gaudere; utrùm manibus mihi plaudendum, an ridendum, vel quid agendum sit. Et Artabazus, Saltandum tibi est, ait, more Persico. Et hæc quidem *verba* risus consequutus est:

Cùm autem compotatio produceretur, Gobryam Cyrus interrogans, Dic mihi, Gobrya, inquit, modóne tibi videare libentiùs horum alicui filiam daturus, quàm id temporis quo primùm nobis consuetudine congressus es? Num & ego, subjecit Gobryas, verum dicam? *Ità* profectò, ait Cyrus; quippe nulla interrogatio mendacium desiderat. Itaque certò scias, inquit, multò me jam libentiùs *id facturum*. Possísne mihi dicere, ait Cyrus, quamobrem? Ego verò *possim*. Dic igitur. Quia cernebam eos id temporis tum labores, tum pericula, præsentibus & æquis animis tolerare; nunc etiam res secundas moderatè ferre video. Arbitror autem, Cyre, difficilius esse reperire hominem qui res secundas,

[1] Τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως &c.] Gravis admodùm sententia: quámque quotidiana veram esse docet experientia. Itaque non sine causâ *Horatius*:

——*benè ferre magnam*
Discе fortunam.

Carm. lib. 3. Ode 27. Et lib. 2. Ode 3.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem: non secùs ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitiâ, ——

Multis utique fortunæ filiis contingere videmus id, quod Tantalo contigisse tradit *Pindarus*; apud quem hæc canuntur:

——Εἰ δὲ δή τιν' ἄνδρα θνατὸν Ολύμπου σκοποὶ ἐτίμασαν, ἦν Τάνταλος οὗτος. Αλλὰ γὰρ κατασπεῖν μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυνάσθη· κόρῳ δ' ἔλεν Ατα ὑπέροπλον, Τάν οἱ &c.

Olymp. 1. v. 85. & seq.

καλῶς φέρονλα ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ ζωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ηκουσας, ὦ Υσάσπα, Γωβρύου [1] τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί, ἔφη· καὶ ἐὰν πολλὰ τοιαῦτά γε λέγῃ, πολὺ μᾶλλόν με τῆς θυγατρὸς μνησῆρα λήψεται, ἢ ἐὰν ἐκπώματα πολλά μοι ἐπιδεικνύῃ. Η μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλά γέ μοι ἐστὶ τοιαῦτα ζυγγεγραμμένα, ὧν ἐγώ σοι οὐ φθονήσω, ἢν τὴν θυγατέρα μου [2] γυναῖκα λαμβάνῃς· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδὴ οὐκ ἀνέχεσθαί μοι φαίνῃ, οὐκ οἶδ' εἰ Χρυσάνθᾳ τούτῳ [3] δώσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἕδραν σου ὑφήρπασε. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ Υσάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἢν ἐμοὶ λέγητε, ὅταν τις ὑμῶν γαμεῖν ἐπιχειρήσῃ, γνώσεσθε ὁποῖός τις κἀγὼ ζυνεργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ην δέ τις ἐκδοῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς ἐμὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τοῦτο· πάνυ γὰρ, ἔφη, δεινός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην· Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάνθας. Τὸ γνῶναι ὁποῖος ἄν γάμου ἑκάστῳ ζυναρμόσειε. Καὶ ὁ Χρυσάνθας ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς

quàm qui adverſas, rectè ferat: nam illæ in pleriſque inſolentiam, hæc modeſtiam in omnibus, excitant. Et Cyrus, Audiviſtine, inquit, hoc Gobryæ verbum, Hyſtaſpa? *Audivi* profectò, ait: ac ſi *quidem* ejuſmodi plura dixerit, multò me magìs filiæ procum habiturus eſt, quàm ſi multa mihi pocula oſtentet. Profectò, inquit Gobryas, multa mihi ſunt hujuſmodi literis conſignata, quæ tibi ego non invidebo, ſi filiam meam uxorem duxeris: pocula verò, ait, quia mihi non videris admittere, haud ſcio an Chryſantæ huic dem, quando is ſedem etiam tibi ſurripuit. Enimverò, ait Cyrus, Hyſtaſpa, & cæteri qui adeſtis, ſi mihi *rem* indicaveritis, quando quis veſtrùm uxorem ducere conabitur, qualis & ipſe vobis *in eâ* futurus ſum adjutor, cognoſcetis. Et Gobryas, Cui verò indicandum erit, inquit, ſi quis filiam nuptum dare velit? Etiam illud mihi *ſignificate*, ait Cyrus: nam hanc artem mirificè calleo. Quam? ait Chryſantas. Cognoſcendi, *inquit*, quod conjugium cuique congruat. Et Chryſantas, Dic ergo, per

1 Τὸ ῥῆμα;] H. e. τὸν λόγον: nam plura Gobryas dixerat. Eodem modo vox adhibetur illa *Luc.* II. 50. Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ &c. Confer *Luc.* XX. 20. ubi λόγος exſtat, pro quo paulò poſt. v. 26. ῥῆμα legitur. Similiter ſanè *verbum* apud Auctores Latinos pro integro ſæpè ſermone, ſive oratione ponitur. *Terent.* Andr. 1. 5, 6. M *Miſeram me, quod verbum audio?* ubi *verbum* Donatus ἀξίωμα interpretatur. Sed exempla paſſim obvia ſunt.

2 Γυναῖκα λαμβάνῃς·] Eâdem locutione utitur *Luc.* XX. 29, 30.

3 Δώσω,] Ità liber *Budenſis*, Leunclavio auctore. *Gabrielius* adfert δῷ, quod Stephano placet. Horum certè utrumvis rectè vulgato illi δῶς anteferas. Nam primam locus perſonam poſtulat: cùm non in poteſtate Hyſtaſpæ pocula eſſent iſta, ſed Gobryæ: cujus hæc ipſa verba ſunt.

τῶν θεῶν, ποίαν τινά μοι γυναῖκα οἴει ξυναρμόσειν κάλιστα. Πρῶτον μέν, ἔφη, μικράν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἢν δὲ μεγάλην γαμήσειας, ἢν ποῖ βάλῃ αὐτὴν ὀρθὴν φιλῆσαι, προσάλλεσθαί σε δεήσει ὡς τὰ κυνάρια. Τοῦτο μέν δή, ἔφη, ὀρθῶς προνοεῖς· καὶ γὰρ ἀδ' ὁπωσιοῦν ἀλλικός εἰμι. Ἐπειτα δ', ἔφη, ξυμὴ ἄν σοι ἰσχυρῶς ξυμφέροι. Πρὸς τί δὴ αὖ τοῦτο; Ὅτι, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς ἓν τὴν ξυμότητα σάφ' ἴσθι ὅτι ἡ γρυπότης ἄριστα προσαρμόσειε. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὖ δεδειπνηκότι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἄδειπνος ἂν ξυναρμόζοι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· τῶν μὲν γὰρ μεσῶν γρυπὴ ἡ γαστὴρ γίγνεται, τῶν δὲ ἀδείπνων, ξυμή. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρῷ δ' ἄν, πρὸς τῶν θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν ποία τις ξυνοίσει; Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὅ, τε Κῦρος ἐξεγέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. Γελώντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Ὑστάσπας, Πολύ γε, ἔφη, μάλιστα τέτε σε, ὦ Κῦρε, ζηλῶ ἐν τῇ βασιλείᾳ. τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι δύναται καὶ ψυχρὸς ὢν γέλωτα παρέχειν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, [1] Ἐπειτα καὶ ἂν πρίαιό γε πάμπολλα ὥστε σοι ταῦτα εἰρῆσθαι, καὶ ἀπαγγελθῆναι παρ' ᾗ εὐδοκιμεῖν βάλει, ὅτι ἀστεῖος εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ὕτω διεσκώπτετο.

deos *immortales*, ait, cujuſmodi uxorem mihi pulcherrimè congruentem fore arbitreris. Primùm, inquit, parvam: nam & tu parvus es: quòd ſi grandem ducas, adſilire te neceſſe fuerit, catellorum more, ſi fortè rectam oſculari velis. Id verò, inquit, rectè abs te providetur: nam nè tantillùm quidem ad ſaltandum habilis ſum. Deinde, ait, ſima admodùm tibi adcommoda eſſet. Cur illud? Quia tu, inquit, naſum aduncum habes: optimè igitur, certò ſcias, ſimæ naſi formæ congruerit adunca. Túne ais, inquit, benè cœnato, quemadmodùm jam ego *ſum*, incœnatam fore congruentem? *Ità* profectò, ait Cyrus; nam eorum, qui pleni ſunt, venter aduncus eſt; incœnatorum, ſimus. Et Chryſantas, Poſsíſne, obſecro te, inquit, dicere, cujuſmodi uxor regi frigido commoda foret. Hìc riſum & Cyrus edidit, & alii itidem. Quibus ſimul ridentibus, Hyſtaſpas dixit, Equidem te, Cyre, multò maximè felicem ob hoc in *iſto* regno *tuo* dico. Quid illud eſt? ait Cyrus. Quod cùm frigidus ſis, riſum movere poſſis. Et Cyrus, Tu verò non magno redimeres, inquit, ut hæc abs te dicta eſſent, atque ut illi renuntiaretur, apud quam exiſtimari te velis, quod ſis urbanus? Et hæc ità quidem ultro citróque jactabantur ſcommata.

1 Επειτα] Hanc lectionem *Camerarii & Gabrielii* exhibent exemplaria, necnon MS. Bodl. in margine: eámque adeò adſentientibus Stephano & Leunclavio, libens amplexus ſum. Vulgò, ἐπεὶ ἂν &c.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνῃ μὲν ἐξήνεγκε γυναικεῖον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δοῦναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο τῷ ἀνδρί. Ἀρταβάζῳ δὲ χρυσοῦν ἔκπωμα· τῷ δὲ Ὑρκανίῳ ἵππον καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, δώσω ἄνδρα τῇ θυγατρί. Οὐκοῦν ἐμὲ, ἔφη ὁ Ὑστάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Ἢ καὶ ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐσία ἀξία τῶν τῆς παιδός; Νὴ Δί', ἔφη, πολλαπλασίων μὲν ὧν χρημάτων· Καὶ πῦ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἔστι σοι αὕτη ἡ οὐσία; Ἐνταῦθα, ἔφη, ὅπερ καὶ σὺ κάθησαι, φίλος ὢν ἐμοί. Ἀρκεῖ μοι, ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ εὐθὺς ἐκείνας τὴν δεξιὰν, Δίδω, ἔφη, ὦ Κῦρε· δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τοῦ Ὑστάσπα δεξιὰν, ἔδωκε τῷ Γωβρύᾳ. ὁ δὲ ἐδέξατο. Ἐκ δὲ τούτου πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε δῶρα τῷ Ὑστάσπᾳ, ὅπως τῇ παιδὶ πέμψειε· Χρυσάνταν δ' ἐφίλησε προσαγαγόμενος. Καὶ ὁ Ἀρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐχ ὁμοίως γε χρυσοῦν ἐμοί τε τὸ ἔκπωμα δέδωκας καὶ Χρυσάνταν τὸ δῶρον. Ἀλλὰ καὶ σοὶ, ἔφη, δώσω. Ἐπήρετο ἐκεῖνος, Πότε; Εἰς τριακοστὸν, ἔφη, ἔτος. [1] Ὡς ἀναμενοῦντος, ἔφη, καὶ οὐκ ἀποθανουμένου, οὕτω παρασκευάζου. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτως ἔληξεν

Secundùm hæc Cyrus mundum muliebrem Tigrani protulit, quem ut uxori daret, præcepit; quòd ea virili animo militiæ mariti comes fuisset. Artabazo poculum aureum, Hyrcanio equum, cum aliis multis ac pulchris rebus, donavit. Tibi verò, Gobrya, inquit, virum dabo, cui filiam colloces. Me igitur dabis, ait Hystaspas, ut etiam illa *Gobryæ* scripta consequar. Num tibi sunt, inquit Cyrus, facultates, quæ sint puellæ fortunis dignæ? *Sunt* profectò, ait, & multò quidem majoribus opibus. Et ubinam, inquit Cyrus, has habes facultates? Hìc, ait, ubi tu consedisti, qui mihi amicus es. *Id verò* sufficit mihi, subjecit Gobryas; statimque porrectâ dextrâ, Da, Cyre, ait: nam accipio. Et prehensam Cyrus Hystaspæ dextram Gobryæ dedit; & is accepit. Multa deinde & elegantia dedit Hystaspæ munera, quæ puellæ mitteret: Chrysantam verò admotum sibi osculatus est. Et Artabazus, Profectò, Cyre, inquit, non ex eodem auro mihi poculum, & Chrysantæ munus *hoc* dedisti. At enim, ait *Cyrus*, etiam tibi daturus sum. Quando? quærebat ille. Ad annum, inquit, trigesimum. Tu verò sic te parato, ait *Artabazus*, quasi *illud* ipse *tempus* expectaturus sim, nec mortem priùs obiturus. Et hoc quidem modo tum illi contubernalium

[1] Ὡς ἀναμενοῦντος &c.] Leunclavius sic ista vertit: "Tu verò sic te parato, ait *Hystaspas*, &c. Sed rectè monuit *Portus* hoc *Artabazo* potiùs tribuendum esse: quod ea, quæ modò præcesserant, verba satis demonstrant.

ἡ σκηνὴ· ἐξανισαμένων δ' αὐτῶν ἐξανέστη καὶ ὁ Κῦρος, καὶ συμπροπέμψεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς ἐθελουσίους συμμάχους γενομένους ἀπέπεμπεν οἴκαδε ἑκάστους, πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβούλοντο παρ' αὐτῷ· τούτοις δὲ χώραν καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν [1] καταμεινάντων τούτων τότε ἀπόγονοι· πολεῖται δ' εἰσὶ Μήδων καὶ Ὑρκανίων· τοῖς δ' ἀπιοῦσι δωρησάμενος πολλὰ, καὶ ἀμέμπτους ποιησάμενος καὶ ἄρχοντας καὶ στρατιώτας, ἀπεπέμψατο. Ἐκ τούτου δὴ διέδωκε καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρέταις ἐξαίρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ, τὰ δ' ἄλλα διένειμε· καὶ τὸ μέρος ἑκάστῳ δὲς τῶν μυριάρχων, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς διανέμειν ὥσπερ αὐτὸς ἐκείνοις διένειμεν. Ἐδίδοσαν δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα, ἄρχων ἄρχοντας τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἑξάδαρχοι, τοὺς ὑφ' ἑαυτοῖς ἰδιώτας δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἐδίδοσαν· καὶ ἕτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Ἐπειδὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μέν τινες ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου τοιάδε, Ἅτε αὐτὸς γε πολλὰ ἔχει, [2] ὅτου γε καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ τοσαῦτα δέδωκεν.

convivio finis est impositus: cùm autem ipsi surgerent, etiam Cyrus surrexit, & eos ad fores usque prosecutus est.

Postridiè socios, qui sponte se conjunxerant, singulos domum remisit, exceptis iis, qui apud ipsum habere domicilia vellent: his agros & ædes dedit, quas etiam nunc posteri eorum, qui tunc remansêre, possident; sunt autem plurimi ex Medis & Hyrcaniis: cùm discedentibus multa donâsset, & perfeciisset ut nihil illi, sive præfecti essent sive milites, quererentur, *sic eos* dimisit. Deinde militibus etiam suis pecunias, quascunque ex Sardibus ceperat, distribuit; ac decem quidem millium præfectis & ministris suis eximia *quædam* pro dignitate cujusque largiebatur, cætera *hinc inde* dividebat: & datâ parte *certâ* cuique decem millium præfecto, demandavit iis curam *aliis* distribuendi, quemadmodùm illis distribuisset. Ac pecuniæ quidem cæteræ sic distributæ sunt, ut præfectus quisque in præfectos *inferiores*, sibi parentes, explorando inquireret; sex item militibus præfecti, gregariis quibus præerant militibus exploratis, pecunias ultimas cuique pro merito dederunt: atque hoc modo justam universi portionem consecuti sunt. Acceptis autem *pecuniis* hisce tunc distributis, aliqui de Cyro aiebant, Ipse multa certè possidet, cùm tam multa cuique nostrûm dederit.

1 Καταμεινάντων τούτων] *Gabrielii* exemplar pronomen hoc non habet: & hinc quidem, absque ullo sensûs detrimento, abesse potest.

2 Ὅτου] Eadem est voculæ hujus vis 2 *Pet.* ii. 11. quod ante nos observavit Cl. *Blackwallus*.

Οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κῦρος τρόπος τοιοῦτος [1] οἷος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον ἢ λαμβάνων ἥδεται. Αἰσθανόμενος δὲ ὁ Κῦρος τούτους τοὺς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτοῦ, συνέλεξε τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς ἐπικαιρίους ἅπαντας, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

" Ανδρες φίλοι, ἑώρακα μὲν ἤδη ἀνθρώπους, οἳ βέλονται δο-
" κεῖν πλείω κεκτῆσθαι ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἂν οἰόμενοι εἶτω
" φαίνεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ἔφη, ἔτοι τοὔμπαλιν ἔ βέλονται
" ἐφέλκεσθαι· τὸν γὰρ πολλὰ δοκοῦντα ἔχειν, μὴ καλ' ἀξίαν τῆς οὐσί-
" ας φαίνεσθαι ὠφελοῦντα τοὺς φίλους, ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκεῖ
" περιάπτειν. Εἰσὶ δ' αὖ, ἔφη, οἳ λεληθέναι βέλονται ὅσα ἂν
" ἔχωσι· πονηροὶ ἔν γε καὶ ἔτοι τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκοῦσιν εἶναι·
" διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ὄντα, πολλάκις δεόμενοι οὐκ ἐπαγ-
" γέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς ἑταίροις, ἀλλ' ἀπατῶνται. Απλουστότ δοῦ
" μοι, ἔφη, δοκεῖ εἶναι τὸ τὴν δύναμιν φανερὰν ποιήσαντα, ἐκ
" ταύτης ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκἀγαθίας. Κἀγὼ ὦν, ἔφη, βού-
" λομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἷόν τ' ἐστὶν ἰδεῖν τῶν ἐμοὶ ὄντων, δεῖξαι·
" ὅσα δὲ μὴ οἷόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι." Ταῦτα εἰπὼν, τὰ

Alii dicebant, Quæ ſunt *illa* multa quæ poſſidet? non eo eſt ingenio Cyrus, ut pecunias velit conſtruere; ſed majorem voluptatem dando quàm accipiendo percipit. Hos ſermones *hominúm*que de ſe ſententias cùm Cyrus animadvertiſſet, convocatis amicis & omnibus illis, quos intereſſet arceſſiri, in hanc ſententiam loquutus eſt:

" Vidi equidem nonnullos, amici, qui exiſtimari vellent plura poſ-
" ſidere, quàm haberent *reipſa*; quòd hoc modo futurum arbitrarentur,
" ut magìs liberales viderentur: verùm illi vergere mihi videntur in par-
" tem inſtituto ſuo contrariam: nam eum, qui multa poſſidere credatur,
" non pro ratione facultatum amicis palam commodare, *id verò* mihi no-
" tam illiberalitatis *ei* imprimere videtur. Rursùs alii quantum poſſideant,
" cæteros ignorare volunt; qui & ipſi mihi ſanè videntur malè de amicis
" mereri: nam quia facultates eorum ignorantur, ſæpè amici egentes ſo-
" dalibus quid ſibi opus ſit non ſignificant, ſed decipiuntur. Id mihi ſim-
" pliciſſimi videtur *hominis* eſſe, ut oſtenſis facultatibus *ſuis*, pro earum
" ratione benignitatis laudem ſibi parare contendat. Quamobrem & ipſe
" vobis monſtrare volo, quaſcunque facultates meas videre licet; & quas
" videre non licet, *eas* oratione vobis exponam." Hæc loquutus, alias

1 Οἷος] Ità *Gabrielii* & *Camerarii* exemplaria: quam lectionem vulgatæ illi ὅλως anteponendam cenſuit Stephanus, & ipſe haud cunctanter recepi. Οἷος enim reſpondet illi τοιοῦτος, ſive expreſſo, (ut in hoc loco) ſive ſubaudito, ut ἀπομν. β'. ſub finem: ὁ γὰρ ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν. *Muretus* legit ὡς.

μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ καλὰ κτήματα· τὰ δὲ κείμενα ὡς μὴ ῥᾴδια εἶναι ἰδεῖν, διηγεῖτο· τέλος δὲ εἶπεν ὧδε, "Ταῦτα, ἔφη, "ὦ ἄνδρες, ἅπαντα δεῖ ὑμᾶς ἥδεν μᾶλλον ἐμὰ ἡγεῖσθαι ἢ καὶ "ὑμέτερα· ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω ἵνθ' ὅπως αὐτὸς καλα- "δαπανήσω, ἵνθ' ὅπως αὐτὸς καλλιρίψω· (ἐ γὰρ ἂν δυναίμην) "ἀλλ' ὅπως ἔχω τῷ τε ἀεὶ ὑμῶν καλόν τι ποιοῦντι διδόναι, καὶ "ὅπως ἤν τις ὑμῶν τινὸς ἐνδεῖσθαι νομίσῃ, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ "ὅ ἄν ἐνδεὴς τυγχάνῃ ὤν." Καὶ ταῦτα μὲν ἅτως ἐλέχθη.

Ηνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπὶ δὲ ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν ὧν ᾤετο δεήσεσθαι, ἅτω δὴ ἀνεζεύγνυε. Διηγησόμεθα δὲ καὶ ταῦτα, ὡς πολὺς σόλος ὤν, εὐτάκτως μὲν καθεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο, καθεχωρίζετο δὲ ταχὺ ὅπῃ δέοιτο. Οπῃ γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται βασιλεὺς, σκηνὰς μὲν δὴ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρος καὶ χειμῶνος. Εὐθὺς δὲ τοῦτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἕω βλέπουσαν ἵστασθαι τὴν σκηνήν· ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μὲν πόσον δεῖ ἀπολιπόντας σκηνῆν τὰς δορυφόρους τῆς βασιλικῆς σκηνῆς· ἔπειτα σκηνοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν δεξιὰν, ὀψοποιοῖς δὲ τὴν ἀριστερὰν, ἵπποις δὲ

quidem opes, & multas & pulchras, *eis* commonſtrabat ; alias verò ſic poſitas, ut facilè conſpici non poſſent, commemorabat : tandémque dixit, " Hæc omnia vos nihilo magìs mea quàm veſtra ducere conve- " nit : nam equidem ea colligo, non ut ipſe abſumam, nec ut ipſe con- " teram ; (quod à me quidem fieri non poſſet) ſed partim ut habeam, " quod alicui veſtrûm quovis tempore præclarum aliquod facinus edenti " largiar, partim ut ſi quis veſtrûm egere ſe aliquâ re arbitretur, ad me " veniat, & quidquid fortè deſiderat, accipiat." Hæc in hunc mo- dum dicta fuerunt.

Cùm autem res ità Babylone conſtitutas exiſtimaret, ut etiam inde abeſſe poſſet, iter in Perſiam parabat, cæteríſque *idem faciendum* denuntia- bat : ac poſtquam ſatis eorum habere ſe putaret, quibus opus ſibi fore exiſti- mabat, *Babylone* movit. Nos autem & hæc commemoraturi ſumus, quàm *ſcilicet*, numeroſus cùm eſſet exercitus, ordinatè tum *depoſitis impedimen- tis* caſtra metaretur, tum *vaſis rursùm collectis* caſtra moveret, celeritér- que ſe quo oporteret loco diſponeret. Nam ubicunque caſtra rex habet, *ibi* quidem omnes qui circa regem eſſe ſolent, tentoriis ſibi collatis tam æſtate quàm hyeme militant. Statim autem Cyrus hoc inſtituit, tentorium *nempe* ità figi ut orientem ſpectaret : deinde primùm quanto intervallo à tabernaculo regio abeſſe ſatellitum tentoria deberent, conſtituit ; tum locum dextrum iis, quibus eſſet mandata panis conficiendi cura, adſigna- vit ; iis, qui obſoniis adparandis operam dabant, ſiniſtrum ; equis item

τὴν δεξιὰν, ὑποζυγίοις δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀριστεράν· καὶ τἆλλα δὴ διετέτακτο, ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέτρῳ καὶ τόπῳ. Ὅταν δὲ ἀνασκευάζωνται, ζυνλίθησι μὲν ἕκαστα σκεύη οἵσπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀναλίθενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα μὲν πάντες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ [1] ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα δὲ πάντες ἀναλιθέασιν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστα. Οὕτω δὴ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε σκηνῇ καὶ πάσαις ἀνηρῆσθαι· Ωσαύτως ἔτως ἔχει καὶ περὶ [2] καλασκευῆς. Καὶ περὶ τοῦ ποιεῖσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ, ὡσαύτως διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα· καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἑνί τε μέρει καὶ πᾶσι ποιεῖσθαι. Ωσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι, ἕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῷ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον τὴν τῇ ὁπλίσει ἑκάστῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην ὁποία ἦν, καὶ [3] εἰς ἀναμφισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. [4] Καλὸν μὲν γὰρ ἡγεῖτο ὁ Κῦρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι

dextrum, finiſtrum jumentis cæteris : erant *ſic* etiam deſcripta cætera, ut quiſque ſtationem ſuam tum menſurâ tum loco nôſſet. Cùm verò vaſa colligunt, quiſque vaſa illa componit, quorum ipſi adſignatus eſt uſus : ac rursùm alii jumentis *ea* imponunt : quo fit, ut ſimul omnes impedimentorum vectores ad ea veniant, quibus vehendis ipſi ſunt deſtinati ; & ſimul quiſque ſuis *jumentis ſua* imponat. Ità tempus idem uni tabernaculo & omnibus tollendis ſufficit. Eadem eſt impedimenta deponendi ratio. Prætereà ſingulis eſt imperatum quid facere debeant, ut omnia neceſſaria parentur opportunè : idcircò tempus idem & uni parti & omnibus parandis ſufficit. Atque utì erat locus miniſtris ſingulis hæc neceſſaria curantibus conveniens, ſic & armati milites in metatione caſtrorum locum illum habebant, qui armaturæ cuivis aptus eſſet, & quis is eſſet, nôrant, atque *adeò* univerſi eum ſic occupabant, ut minimè de eo ambigerent. Nimirum Cyrus arbitrabatur etiam in familiâ præclarum eſſe

1 Ἐπὶ τὰ τεταγμένα &c.] Stephano in mentem venit eſſe legendum, ἐπὶ τὸ τὰ τεταγμένα &c. quam correctionem adprobo.

2 Κατασκευῆς. Καὶ &c.] Sic MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes : Stephano tamen hæc orationis ſtructura diſplicuit, & ità tandem emendenda viſa eſt : ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ κατασκευῆς, καὶ περὶ τοῦ ποιεῖσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ· ὡσαύτως γὰρ διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα. Parva quidem eſt mutatio, ſed adeò apta, ut ſi vel unus præiret codex, in contextu mihi exprimenda videretur.

3 Εἰς] Edit. *Ald.* ἐπ' ἀναμφ. malè MS. Bodl. ἐς. & paulò infra ἐς Πέρσας ἐποιεύετο. Utrobique Atticè.

4 Καλὸν μὲν γὰρ &c.] Quemadmodùm & *Heſiodus* Ἔργων καὶ ἡμ. v. 471. & ſeq.

——εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη.
Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ καὶ αἴση.

In edit. *Ald.* & MSto Bodl. perperam legitur εὐθυμοσύνην.

ἐπιλήθευμα τὴν εὐθημοσύνην· (ὅταν γὰρ τίς τι δέηται, δῆλόν ἐστιν ὅπῃ δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν φυλῶν εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ (Φάλματα ἀπὸ τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγινομένων πλείστα [1] ἄξια ταῦτα τὰ κλήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐθημοσύνης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτον ἑαυτὸν ἐν μέσῳ καθίστατο τῷ στρατοπέδῳ, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης οὔσης· ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν πιστοτάτους, ὥσπερ εἰώθει, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τούτων δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένους ἱππέας τ' εἶχε καὶ ἁρματηλάτας. Καὶ γὰρ τούτους ἐχυρᾶς ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις οὐδὲν πρόχειρον ἔχοντες τούτων στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλοῦ χρόνου δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως ἐξοίσειν. Ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτῶν τε καὶ τῶν ἱππέων πελτασταῖς χώρα ἦν· τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ἦ πρόσθεν ἦν καὶ ὄπισθεν αὐτῶν τε καὶ τῶν ἱππέων. Ὁπλίτας δὲ καὶ τοὺς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὥσπερ τεῖχος· ὅπως καὶ εἴ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τοὺς ἱππέας, οἱ μονιμώτατοι

ſtudium collocationis aptæ : (nam *hoc modo* ſi aliquâ re quis indiget, planum eſt quò ire debeat, ut eam ſumat) ſed multò pulchrius exiſtimabat eſſe, militares tribus aptè atque ordine diſponi, cùm in uſu rerum bellicarum quanto magìs ſubitæ ſunt temporis opportunitates, tanto graviores ab iis *oriuntur* offenſiones, qui negligentiâ ſuâ & *tarditate* eas ſibi præripi ſinunt : per illos verò, qui maturè adſunt, ea fieri videbat, quæ bellicis in rebus quantivis pretii ſunt : his igitur de cauſis aptæ hujus collocationis erat perſtudioſus. Ac primus quidem ipſe caſtrorum in medio ſe collocabat, quòd is locus eſſet quàm munitiſſimus : deinde circum ſe fidiſſimos *quoſque*, ſicut & *aliàs* conſueverat, habebat ; atque his orbe facto proximi erant tum equites tum curruum ductores. Etenim arbitrabatur his loco tuto eſſe opus, quòd ità in caſtris agant, ut armis illis, quibus *in hoſtem* pugnant, expeditè uti non poſſint ; ſed longo tempore ad armandum ſe indigeant, ſi *quidem* utiliter efferre *in aciem ea* velint. Parte verò tum ipſius tum equitum dextrâ & lævâ peltaſtarum locus erat ; ſagittariorum tum ante quàm poſt ipſum, & poſt equites. Gravis armaturæ milites & qui ſcuta majora geſtabant *ſuis* omnibus circumdabat, tanquam murum ; ut, ſi neceſſe eſſet equites ſeparare, maximè ſtatarii

[1] Ἄξια ταῦτα τὰ &c.] In edit. *Ald.* in margine tantùm agnoſcit, nec loci ponon comparet ταῦτα, quod & MS. Bodl. ſulat ſententia.

πρόσθεν ὅπλες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπλισιν. Εκάθευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὁπλῖται, ὕτω δὲ καὶ οἱ πελλασαὶ καὶ οἱ τοξόται· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκλῶν, εἰ δέοι τι, ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόνλα, ὕτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκονλισαὶ, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἑτοίμε ἀκονλίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν ὁπλιλῶν. Εἶχον δὲ καὶ ζημεῖα πάνλες οἱ ἄρχονλες ἐπὶ ταῖς ζκηναῖς· [1] οἱ δὲ ὑπηρέται, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ ζώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείσων τὰς οἰκήσεις, μάλισα δὲ τῶν ἐπικαιρίων· ὕτω καὶ τῶν ἐν τοῖς σραλοπέδοις τάς τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσανλο οἱ Κύρε ὑπηρέται, καὶ τὰ ζημεία ἐγίγνωσκον ἃ ἑκάσοις ἦν· ὥσε ὅτε δέοιλο Κῦρος, οὐκ ἐζήτεν, ἀλλὰ τὴν ζυνομωτάτην ἐφ' ἕκασον ἔθεον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἕκαζα εἶναι τὰ φῦλα, πολὺ μᾶλλον ἦν δῆλα καὶ ὁπότε τις εὐτακλοίη, καὶ εἴ τις μὴ πράτλοι τὸ προσατλόμενον· οὕτω δὴ ἐχόνλων, ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιθεῖτο νυκλὸς ἢ ἡμέρας, ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ σραλόπεδον τὺς ἐπιλιθεμένυς ἐμπίπλειν. Καὶ τὸ τακλικὸν δὲ εἶναι ὃ τοῦτο μόνον ἡγεῖτο εἴ τις ἐκλεῖναι φάλαγζα εὐπόρως δύναιλο, ἢ βαθύναι, ἢ ἐκ κέραλος εἰς φάλαγζα καλαζῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀρισερᾶς, ἢ ὄπισθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς ἐξελίξαι· ἀλλὰ καὶ

milites ante ipsos essent, tutúmque spatium eis ad arma capienda præberent. Et quemadmodùm gravis armaturæ milites, sic & peltastæ & sagittarii somnum instructi capiebant; ut etiam noctu, si quid usus posceret, perinde ac gravis armaturæ milites parati sunt ad feriendos eos qui cominùs invadunt, sic & sagittarii & jaculatores pro gravis armaturæ militibus, si qui *hostes* accederent, promptè sagittis & jaculis suis uterentur. Prætereà *certa quædam* signa præfecti omnes ad tabernacula habebant: ministri autem, non aliter ac in urbibus illi, qui frugi sunt & *prudentes*, plurimorum domos nôrunt, & eorum præsertim, quos interest *nôsse*; sic, *inquam*, & Cyri ministri loca ducum in castris, & singulorum signa nôrunt: adeò ut si alicujus operâ Cyrus egeret, *hunc illi* non quærebant, sed viâ quàm maximè compendiariâ ad unumquemque currebant. Et quia singulæ nationes secretæ, minimèque inter se confusæ erant, multò etiam magis patebat, sive quis ordinis observans esset, sive, quod esset imperatum, non faceret: atque hoc modo cùm essent comparati, futurum arbitrabatur, ut si quis vel noctu vel interdiu *suos* adoriretur, in castra *sua*, tanquam in insidias, adgrediendo incideret. Ac tacticum esse non id solum arbitrabatur, si quis extendere phalangem facilè possit, vel densare, vel de cornu in phalangem redigere, vel prout hostes conspecti fuerint dextrorsum, sinistrorsum, à tergo, rectè *eam* explicare; sed etiam

1 Οἱ δὲ ὑπηρέται —— οἱ Κύρε ὑπηρέται,] Vide supra dicta de repetitione vocis στρατιώτας p. 383.

διασπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέρος ἕκαστον ὅπου μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ ὅπου φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα [1] τακτικὸν ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τούτων πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ ξυμπίπτον ἀεὶ διατάττων ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἰρηται καὶ ἐχώριζεν.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνοιντο καὶ κατὰ τὴν Μηδικὴν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρει ὅτι οἰκος αὐτῷ ἐξηρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα καταγέσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. Ὁ δὲ Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέξατο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλλια φέρουσαν, καὶ στρεπτὸν καὶ στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον· ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε, Δίδωμί σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένου· αὕτη δέ ἐστιν ἣν σὺ πολλάκις, παῖς ὤν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα, ἐτιθηνήσω·

posse distrahere, cùm necessitas postulat, pertinere ad aciei instruendæ rationem putabat; ac partem quamlibet eo loco collocare, quo plurimùm sit profutura; & accelerare cùm opus est antevertere: hæc omnia & his similia putabat ejus esse viri qui struendæ aciei peritus esset, atque hæc pariter omnia curæ habebat: ac in itineribus quidem semper ad id quod accideret *aliter atque aliter* ordinatis copiis pergebat; sed in metatione castrorum plerumque illâ, quam diximus, dispositione utebatur.

Cùm autem progrediendo Medorum in regionem perveniissent, Cyrus ad Cyaxarem divertit. Cúmque se mutuò complexi salutâssent, primùm Cyrus Cyaxari dixit, domum & curiam ei Babylone selectam esse; ut, cùm eò etiam veniret, tanquam in sua divertere posset; deinde munera quoque alia permulta & insignia ei donavit. His Cyaxares acceptis filiam ad ipsum mittit, quæ *ei* coronam auream, & armillas, & torquem, & Medicam vestem quàm fieri potuit pulcherrimam adferebat. Et puella Cyrum coronabat: Cyaxares verò ait, Hanc ipsam tibi, Cyre, uxorem trado, quæ mea est filia: pater quoque tuus patris mei filiam uxorem duxit, quâ tu natus es, atque hæc illa est, cui tu puer sæpenumerò, cùm apud nos esses, more nutricis blandiebare;

[1] Τακτικὸν ἀνδρὸς] Eos Antiqui vocabant τακτικοὺς, qui ea, quæ ad acierum instruendarum scientiam pertinent, vel scriptis tradebant, vel usu ipso alios edocebant. Vide, si libet, quæ notata sunt à doctis. *Casaub.* ad titulum *Æneæ* comment. polior. & ab *Arcerio* ad præf. *Ælia. tactic.*

καὶ ὁπότε τις ἐρωτῴη αὐτὴν τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν ὅτι Κύρῳ· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ Φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· ἄῤῥεν γάρ ἐσί μοι ἄῤῥην παῖς γνήσιος. Ο μὲν ὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Αλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βέλομαι δὲ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι ξυναινέσαι. Εἶπε μὲν ὕτως ὁ Κῦρος· ὅμως δὲ τῇ παιδὶ πάντα ἐδωρήσατο ὁπόσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρει χαριεῖσθαι· Ταῦτα δὲ ποιήσας, εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Επεὶ δὲ ἐπὶ Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ καθέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, [1] ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἑστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ παιδὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δὲ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσα περ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν ὅταν περ [2] ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας. Εκ δὲ τούτου ξυνέλεξε Καμβύσης τοὺς γεραιτέρους Περσῶν, καὶ τοὺς

cúmque interrogabatur ab aliquo, cuinam eſſet nuptura, Cyro *ſe nupturam* reſpondebat : addo nomine dotis Mediam univerſam ; nec enim mihi ſoboles ſexûs virilis ulla eſt legitima. Hæc erant Cyaxaris verba : cui *ſic* reſpondit Cyrus, Equidem, Cyaxares, & genus laudo & puellam, & munera : ſed in his, inquit, tibi de ſententiâ patris ac matris adſentiri volo. Et quanquam hæc ità Cyrus diceret, puellæ tamen omnia donabat, quæcunque grata Cyaxari futura putabat. Atque his peractis, in Perſiam iter faciebat.

Cúmque pergendo Perſarum ad fines perveniſſet, copias ibidem cæteras reliquit ; ipſe cum amicis ad urbem contendit, animantes ſecum ducens, quæ Perſis univerſis tam ad ſacrificia quàm ad epulas ſufficerent : munera ferebat etiam qualia patri, matri, amicis cæteris dari deceret ; & qualia magiſtratibus, ſenioribus, iiſque omnibus qui ὁμότιμοι adpellantur, convenirent : præterea cunctis in Perſiâ viris ac fœminis ea largiebatur, quæcunque ſolet hâc etiam tempeſtate largiri rex, cùm in Perſiam venit. Deinde convocatis Cambyſes Perſarum ſenioribus, & illis

1 Ιερεῖα] Vide ſis quæ notavimus. p. 35.

2 Αφίκηται βασιλεὺς εἰς &c.] Rectè dicitur rex *Perſarum ἀφικνεῖσθαι, ἐξιέναι, ἐλαύνειν εἰς Πέρσας*, quando ex Aulâ ſuâ & urbe regiâ prodit in publicum, in agrum & regionem populi ſui. Quin ità planè (uti Cl. *Perizon.* notavit) etiam privati cives ex ædibus ſuis in Forum & Concionem Athenienſium prodeuntes dicuntur *Æli.* H. V. lib. 2. c. 16. παρελθόντες εἰς τοὺς Αθηναίους. Eâ verò potiſſimùm de causâ Noſter Aliique ſæpè dicunt, *regem Perſarum in Perſida profectum eſſe*, vel, *veniſſe εἰς Πέρσας*, quòd hic neutiquam habitârit ſemper in Perſide, ſed plerumque extra eam, mòdò Suſis, modò Ecbatanis, modò Babylone, rariùs Perſepoli.

ἀρχὰς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

" Ανδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κύρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰκότως " εὔνους εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, παῖς " ἐμὸς εἶ. Δίκαιον οὖν εἰμὶ, ὅσα γιγνώσκειν δοκῶ ἀγαθὰ ἀμ- " φοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν γὰρ παρελθόντα " ὑμεῖς μὲν Κῦρον ηὐξήσατε, στράτευμα δόντες, καὶ ἄρχοντα τότε " αὐτὸν καταστήσαντες· Κῦρος δὲ ἡγεμὼν τότε σὺν θεοῖς εὐ- " κλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποιήσεν, " ἐντίμους δ' ἐν τῇ Ασίᾳ πάσῃ· τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τοὺς " μὲν ἀρίστους καὶ πεπλέτικε, τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν " παρεσκεύακεν· ἱππικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρ- " σαις καὶ πεδίων εἶναι μέτεστιν. Ην μὲν δὴ καὶ τοιπὸν οὕτω " γιγνώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις ἔσεσθε· εἰ δὲ " ἢ σὺ, ὦ Κῦρε, ἐπαρθεὶς ταῖς παρούσαις τύχαις, ἐπιχειρήσεις " καὶ Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς, " ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς δυνάμεως, καταλύειν πει- " ράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοις " πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ως οὖν μὴ ταῦτα γίγνηται,

magistratibus, penes quos *illic* rerum maximarum potestas est, Cyrum etiam arcessivit, & in hanc sententiam dixit:

" Meritò ego, Persæ, túque *itidem* Cyre, benevolentiâ vos com- " plector utrosque: nam *ut* rex vobis sum, *ità* tu, Cyre, mihi filius " es. Quamobrem æquum est, me, quæcunque animadvertere mihi " videor in rem utriusque futura, in medium ea proferre. Quod enim " attinet præterita, vos Cyrum auxistis, cùm exercitu tradito illum " etiam ei imperatorem constitueritis: Cyrus ducis munere fungens, " diis juvantibus, vobis quidem, Persæ, apud omnes homines celebri- " tatem nominis, & honorem per Asiam universam conciliavit: præ- " stantissimos autem eorum, qui cum eo militârunt, opulentos etiam " reddidit; vulgo *militum* stipendia & victum paravit: quin & Persa- " rum equitatu instituto perfecit, ut etiam loca *plana* & campestria " Persæ sibi vindicare possint. Itaque si deinceps etiam in hâc senten- " tiâ perstiteritis, multarum *bonarúm*que rerum auctores invicem vobis " eritis: sin autem vel tu, Cyre, præsenti felicíque *adeò* rerum statu " elatus, perinde Persis imperare tui cum captatione commodi conabere, " ut cæteris; vel vos, cives, potestatis hujus invidi, imperium ipsi ab- " rogare tentabitis, certò scitote *vosmetipsos* mutuò vobis in multis & " præclaris rebus futuros impedimento. Quapropter ut hæc non accidant,

" ἀλλὰ τἀγαθὰ, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη, θύσαντας [1] ὑμᾶς κοινῇ, καὶ
" θεὸς ἐπιμαρτυραμένους συνθέσθαι, σὲ μὲν, ὦ Κῦρε, [2] ἤν τις
" ἢ ἐπιστρατεύηται χώρᾳ Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμους διασπᾶν πει-
" ρᾶται, βοηθήσειν παντὶ σθένει· ὑμᾶς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἤν τις ἢ
" ἀρχῆς Κῦρον ἐπιχειρῇ καταπαύειν, ἢ [3] ἀφίστασθαί τις τῶν ὑπο-
" χειρίων, βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ καθ' ὅ, τι ἂν ἐπαγ-
" γέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνηται ἡ ἐν Πέρσαις
" βασιλεία· ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ.
" Καὶ ὅταν μὲν ὅτῳ [4] ἀφίκηται εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι,
" τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν
" δ' ὅτῳ ἔκδημος ᾖ, καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν, εἰ ἐκ τοῦ
" γένους ὃς ἂν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος εἶναι, ὅτῳ τὰ τῶν θεῶν ἀπο-
" τελοίη." Ταῦτα εἰπόντος Καμβύσου, συνέδοξε Κύρῳ τε καὶ
τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνθέμενοι ταῦτα τότε, καὶ θεοὺς ἐπιμαρ-
τυράμενοι, ὅτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι ποιοῦντες πρὸς ἀλλήλους Πέρ-
σαι τε καὶ βασιλεύς. Τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπῆει ὁ Κῦρος.

" sed bona *potiùs*, visum est mihi, posteaquam rem sacram communiter
" feceritis, deósque fueritis testati, *sic vobis* paciscendum esse, ut tu
" quidem, Cyre, si quis vel in terram Persidem copias hostiles ducat,
" vel leges Persarum convellere conetur, omnibus viribus opem feras;
" vos verò, Persæ, si quis vel Cyrum imperio spoliare, vel eorum ali-
" quis, qui ejus in potestatem redacti sunt, deficere conetur, tum vo-
" bis ipsis tum Cyro, prout denuntiârit, subveniatis. Atque dum equi-
" dem vixero, meum esto in Persas imperium; verùm ubi vivendi
" finem fecero, planum est, illud Cyri fore, si vivet. Et is quidem
" cùm in Persiam veniet, piè feceritis si pro vobis hostias cædet, quas
" ipse nunc cædo: ubi verò peregrè aberit, rectè vestra se res habe-
" bit, ut arbitror, si is ex familiâ *nostrâ*, qui vobis optimus esse vi-
" debitur, rem divinam perfecerit." Quæ Cambyses cùm protulisset,
eadem tum à Cyro, tum à Persarum magistratibus, *decreto communi facto*, sunt adprobata: & *quemadmodùm* id temporis hæc pacti sunt,
deósque contestati, sic & Persæ & rex inter se constanter eadem hoc
etiam tempore observant. Atque his rebus peractis, Cyrus discessit:

1 Ὑμᾶς] MS. Bodl. ἡμᾶς, quod Leunclavius in loco vertendo exprimit. Malim lectionem vulgatam sequi.

2 Ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται] Hunc verborum ordinem restituendum rectè monuerunt Stephanus & Leunclavius. Priùs particula ἢ perperam post ἐπιστρατεύηται posita erat.

3 Ἀφίστασθαί τις &c.] Leunclavius scribendum censuit ἢ ἀφίστασθαί τι τῶν ὑποχειρίων, vel ἀφίστασθαί τινας τῶν &c. *ut sua*, inquit, *verbo* ἀφίστασθαι *constet significatio*. Sed nil mutandum: nam ἀφίσταμαι, (unde ἀφίστασθαι) est *deficio, discedo à fide*: at ἀφίστημι (à quo ἀφίστασθαι minimè formatum esse, talem certè virum non latuit) est *abstistere facio, ad defectionem solicito* &c.

4 Ἀφίκηται εἰς &c.] Vide p. 488.

Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, ξυνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἣς ἔτι καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλου γενομένης. (Ἐνιοι δὲ τῶν λογοποιῶν λέγουσιν ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν· ἀλλὰ γραῦς ἂν καὶ πανλάπασιν [1] ἦν ἡ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθὺς ἔχων ἀνεζεύγνυεν. Ἐπεὶ δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν, [2] ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ καταστραμμένα ἔθνη. Τοὺς μέντοι ἐν ταῖς ἄκραις φρουράρχους, καὶ τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν, οὐκ ἄλλου ἢ ἑαυτοῦ ἐβούλετο ἀκούειν· ταῦτα δὲ προεωρᾶτο, ἐννοῶν ὅπως, εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλούτου καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πείθεσθαι, εὐθὺς [3] ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. Ταῦτ' οὖν βουλόμενος πρᾶξαι, ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδεῖεν, [4] ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ οὕτω

Cúmque in Mediam perveniſſet, de patris matríſque ſententiâ Cyaxaris filiam uxorem ducit: quam etiam nunc perhibent fuiſſe perpulchram. (Nonnulli autem ſcriptores hiſtoriarum aiunt, matris cum eo ſororem fuiſſe nuptam: verùm ea virgo fuiſſet omnino *tunc* anus.) Nuptiis celebratis, mox cùm eâ diſceſſit. Cúmque eſſet Babylone, viſum eſt ei ſatrapas jam mittendos eſſe ad nationes in ditionem redactas. Præſidiorum verò magiſtros in arcibus, & tribunos eorum militum, qui per regionem in excubiis erant, alteri, quàm ſibi, parere nolebat: atque hæc *ità* proſpiciebat, cùm cogitaret eo pacto futurum ut, ſi quis ſatraparum opibus & hominum multitudine fretus inſolenter ſe gereret, imperiúmque detrectare niteretur, mox adverſarios *in* ipsâ regione haberet. Hæc igitur facere cùm vellet, primùm convocandos judicabat, quos pro tempore commodum eſſet, remque his priùs exponendam; ut quas ob cauſas mitterentur ii, qui mittendi eſſent, ſcirent: nam hâc ratione

1 Ην ἡ παῖς] Vox παῖς ponitur etiam (*Heſychio* teſte) ἀντὶ παρθένου. Itaque Leunclavius & Gabrielius rectè eam verterunt *virgo*. Ille autem aliam lectionem (ex ipſius, opinor, conjecturâ profectam) margini editionis ſuæ adſcribendam curavit; nimirum hanc: ——— ἦν, ἡ παῖς. quæ Stephano valdè apta eſſe videtur. Ego certè, ſi loco movenda ſit vulgata lectio, malim cum *Mureto* reponere ἄπαις pro ἡ παῖς. nihil enim obſtare videtur, quo minùs ἄπαις, perinde atque ἄτεκνος, ſit κοινὸν ὄνομα τῆς τε μηκέτι τικτούσης, καὶ τῆς μηδέπω, utì loquitur *J. Pollux*. lib. 3. *ſegm.* 15.

2 Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας &c.] Quod de Cyro hoc loco Noſter, id propheta *Daniel* (Babylone, ut videtur eruditiſ. *Uſſerio*, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare tradit, vi. 1. Commune forſan erat utriuſque principis decretum: Cyrus enim regiones, Medicarum, quibus præfectus fuerat, copiarum operâ ſubactas, ad Cyaxaris ditionem ſe adjeciſſe profeſſus eſt lib. 5. p. 306. ideóque ejus conſilio, in ſuperiori illo congreſſu (de quo vide p. 312.) adhibito, ſatrapiarum eam diſtributionem Cyrum inſtituiſſe, ut credamus par eſt. Ità ferè *Armachenſis* ille ad annum M. 3466. P. J. 4176. ante æram Chriſt. 538.

3 Ἀντιπάλους ἔχοι ἐν &c.] MS. Bodl. εὐθὺς ἀντίπαλον ἔχοιεν τὴν χώραν. *Camerarii* liber ἀντίπαλα. Utrique anteferenda videtur vulgata lectio.

4 Ἐφ' οἷς ἴασιν] Similiter ἐπὶ in hac ſignificatione

ῥᾴδιον φέρειν ἂν αὐτός. Ἐπεὶ δὲ καλασαίη τις ἄρχων, ϗ αἰσθάνοιλο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκων αὐτῷ φέρειν, νομίζονλες δι' ἑαυτῶν ἀπισίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω δὴ ζυλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιάδε·

" Ανδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς καλεσραμμέναις πόλεσι " φρυροὶ ϗ φρούραρχοι, οὓς τότε καλελίπομεν· ϗ τούτοις ἐγὼ " προσάξας ἀπῆλθον ἄλλο μὲν οὐδὲν πολυπραγμονεῖν, τὰ δὲ " τείχη διασώζειν. Τούτους μὲν οὖν ὁ παύτω τῆς ἀρχῆς, ἐπεὶ κα- " λῶς διαπεφυλάκασι τὰ προσαχθένλα· ἄλλους δὲ ζαλράπας " πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἄρξουσι τῶν ἐνοικούνλων, ϗ τὸν δασμὸν " λαμβάνονλες τοῖς τε φρυροῖς δώσουσι μισθὸν, ϗ ἄλλο τελέσουσιν " ὅ, τι ἂν δέῃ. Δοκεῖ δέ μοι ϗ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ " πράγμαλα παρέχω, πέμπων πράξονλάς τι ἐπὶ ταῦτα τὰ " ἔθνη, χώρας γε νέμεσθαι ϗ οἴκους ἐκεῖ· ὅπως δασμοφορῆται " αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκεῖα ἔχωσι καλά- " γεσθαι." Ταῦτα εἶπε, ϗ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων καλὰ πάσας τὰς καλαπραφείσας πόλεις οἴκους, ϗ ὑπηκόους· ϗ ἔτι νῦν εἰσι

laturos id æquioribus animis arbitrabatur. Sin præfectus aliquis *jam* conſtitutus eſſet, atque hæc *deinde* animadverteret, graviter laturos arbitrabatur, *velut* exiſtimantes hæc ideò fieri, quòd fides ſibi non haberetur. Itaque convocatis iis, hujuſmodi quædam loquutus eſt :

" Sunt nobis, amici, ſubactis in urbibus & præſidiarii milites & eo- " rum præfecti, quos tunc reliquimus ; atque his ego diſcedens præcepi " nihil ut aliud curiosè inſtituerent agere, ſed *munitiones* & caſtella tue- " rentur. His equidem magiſtratum non adimam, cùm præclarè quæ " *ipſis* erant mandata conſervârint ; verùm alii mihi ſatrapæ mittendi " videntur, qui *regionum* incolis præſint, acceptóque tributo, tum præ- " ſidiariis militibus ſtipendium perſolvant, tum quidquid prætereà ne- " ceſſe fuerit, perficiant. Etiam mihi videtur, iis, qui è vobis hìc degunt, " & quibus ego negotia impono, dum ad obeunda quædam munera ad " iſtas nationes eos mitto, iſtic & agros & ædes adſignandas eſſe ; ut & " tributum huc illis adferatur, & cùm eò venerint, ſuas in ædes poſſint " divertere." Hæc cùm dixiſſet, multis ex amicis in omnibus ſubactis urbibus donabat ædes & quos parentes haberent : atque hâc etiam

nificatione tertio caſui jungitur *Mat.* xxvi. 50. Non erat igitur, cur eruditiſ. *Caſaubonus* improbaret vulgatam iſtius commatis ſcripturam ἐφ' ᾧ πάρει ; & alteram illam ἐφ' ὃ πάρει mallet, quam codex *Alexand.* aliique à doctiſſ. *Chriſt. Wolfio* memorati, repræſentant. Inauſpicatò certè ad Xenophontem provocat vir doctiſſimus, quò ſuam ſtabiliret, opinionem : Noſter enim, & hâc & illâ ſæpè uſus ſtructurâ, nunc quarto caſui, nunc tertio præpoſitionem jungit iſtam. Sic l. 3. p. 171. ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα &c. l. 7. p. 396. ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι. l. 8. infra ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ &c. Alterius conſtructionis exempla ultrò ſe ubique ferè offerunt.

τοῖς ἀπογόνοις τῶν τότε λαβόντων αἱ χῶραι καλαμένυσαι, ἄλλαι ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ οἰκοῦσι παρὰ βασιλεῖ. " Δεῖ δὲ, ἔφη, τοὺς " ἰόντας σατράπας ἐπὶ ταύτας τὰς χώρας, τοιούτους ὑμᾶς σκο- " πεῖν οἵτινες ὅ, τι ἂν ἐν τῇ γῇ ἑκάστῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ᾖ, " μεμνήσονται καὶ δεῦρο ἀποπέμπειν· ὡς μετέχωμεν καὶ οἱ ἐνθάδε " ὄντες τῶν παντάχοῦ γιγνομένων ἀγαθῶν· καὶ γὰρ ἤν τι καὶ δεινὸν " γίγνηται, ἡμῖν ἔσαι ἀμυντέον." Ταῦτ' εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε τὸν λόγον· ἔπειτα δὲ ὡς ἐγίγνωσκε τῶν φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπιθυμοῦντας ἰέναι, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς δοκοῦντας ἐπιθυμητὰς εἶναι, ἔπεμπε σατράπας, εἰς Ἀραβίαν μὲν, [1] Μεγάζυβον· εἰς Καππαδοκίαν δὲ, Ἀρταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν μεγάλην, Ἀρταχάμαν· εἰς [2] Λυκίαν δὲ καὶ Ἰωνίαν, Χρυσάντην· εἰς Καρίαν δὲ, Ἀδύσιον, ὥσπερ ἤτουν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν παρ' Ἑλλήσποντον, καὶ Αἰολίδα, Φαρνάχου. Κιλικίας δὲ καὶ Κύπρου καὶ Παφλαγόνων ἐκ ἔπεμψε Πέρσας σατράπας, ὅτι ἐκόντες ἐδόκουν αὐτῷ συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· δασμοὺς μέντοι συνέταξεν ἀποφέρειν καὶ τούτους. Ὡς δὲ τότε Κῦρος καλεσήσατο, οὕτως ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν [3] ἐκ βασιλέως

tempeſtate poſteri eorum, qui tunc *illa* conſequuti ſunt, in agrorum, quorum alii aliâ in regione ſiti ſunt, poſſeſſione permanent; ipſi verò apud regem habitant. " De ſatrapis autem, inquit, ad regiones illas mittendis, ut " ejuſmodi ſint vobis videndum eſt, qui meminerint huc etiam mitten- " dum eſſe quidquid in quovis ſolo pulchri boníve fuerit: ut etiam nos qui " hìc manemus *omnium* bonorum, quæ ubique proveniunt, participes ſi- " mus: nam ſi quid uſpiam rei terribilis exiſtat, *id* nobis propulſandum " erit." Hæc loquutus, finem tunc dicendi fecit: ac deinde, quos ex amicis animadverteret eundi cupidos, ſecundùm conditiones propoſitas; habito delectu, eos, qui maximè viderentur idonei, ſatrapas miſit, in Arabiam, Megazybum: in Cappadociam, Artabatam: in Lyciam atque Ioniam, Chryſantam: in Cariam, Aduſium, ut *ipſi* petierant: in Phrygiam, quæ propter Helleſpontum ſita eſt, & Æolidem, Pharnuchum. Ciliciæ verò, & Cypro, & Paphlagonibus ſatrapas Perſicos nullos miſit, quòd ultrò viſi eſſent adversùs Babylonem ejus ſigna ſequuti: ſed tamen his etiam tributa indixit adferenda. Ut autem Cyrus id temporis conſtituit, ſic etiam nunc arcium præſidia regis *in poteſtate* ſunt, & præſidiariorum tribuni à rege

1 Μεγάζυβον] Edit. *Elzev.* Μεγάβυζον. nec aliter veteres quidam legerunt interpretes. Sed hoc monuiſſe ſat eſt.

2 Λυκίαν] Legitur etiam Λυδίαν. Supra quoque p. 404. pro Λύκιοι in quibuſdam libris ſcribitur Λυδοί. Lectionem vulgatam utrobique retinendam puto.

3 Ἐκ βασιλέως &c.] Eadem eſt præpoſitionis iſtius vis apud *Job.* vi. 65.

εἰσὶ καθεσηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμένοι. Προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις [1] Σατράπαις, ὡς δυνατὸν, ὅσα ἐώρων ποιοῦντα αὐτὸν, πάντα μιμεῖσθαι· πρῶτον μὲν ἱππέας καθιστάναι ἐκ τῶν Συνεπομένων Περσῶν καὶ Συμμάχων, καὶ ἁρμαληλάτας· ὁπόσοι δ' ἂν γῆν καὶ ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους ἐπὶ θύρας ἰέναι, καὶ σωφρούνης ἐπιμελουμένους, παρέχειν ἑαυτοὺς τῷ Σατράπῃ χρῆσθαι, ἤν τι δέηται· παιδεύειν δὲ καὶ τοὺς γιγνομένους παῖδας ἐπὶ θύρας, ὥσπερ παρ' αὐτῷ· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θήραν τὸν Σατράπην τοὺς ἀπὸ θυρῶν, καὶ ἀσκεῖν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν ἑαυτῷ τὰ πολεμικά. "Ος δ' ἂν ἐμοὶ, ἔφη, καλὰ λόγου τῆς δυνάμεως πλεῖστα "μὲν ἅρματα, πλείστους δὲ καὶ ἀρίστους ἱππέας ἀποδεικνύῃ, τοῦτον "ἐγὼ, ὡς ἀγαθὸν Σύμμαχον καὶ ὡς ἀγαθὸν Συμφύλακα Πέρ- "σαις τε καὶ ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς, τιμήσω. Εἶναι δὲ παρ' ὑμῖν καὶ "[2] ἕδραις, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ, οἱ ἄριστοι προτετιμημένοι· καὶ τρά- "πεζα, ὥσπερ ἡ ἐμὴ, τρέφουσα μὲν πρῶτον τοὺς οἰκέτας ἔπειτα "δὲ, καὶ ὡς φίλοις μεταδιδόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν "καλόν τι ποιοῦντα καθ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν. Κτᾶσθε δὲ καὶ

constituuntur, & apud regem descripti *census eorum* exstant. Præterea satrapis omnibus, quos emittebat, edixit, ut omnia, quæcunque se facere viderent, pro viribus imitarentur: primùm equites & curruum agitatores ex illis Persis ac sociis qui comitarentur ipsos, instituerent: quicunque verò & agros & palatia consequuti essent, eos ad frequentandam portam cogerent, útque temperantiæ studiosi, satrapæ semet utendos exhiberent, si quid usus posceret: etiam liberos, qui *eis* nascerentur, ad portam educarent & *instituerent*, quemadmodùm apud ipsum fieret: itidem satrapam, quos haberet ad portam, venatum educere debere, ac tum se tum suos ad res bellicas exercere. "Qui autem mihi, ait, pro "ratione potestatis *suæ* currus plurimos, plurimos etiam præstantissi- "mósque equites effecerit, hunc ego, tanquam egregium belli socium, "& tanquam præclarum custodiæ imperii tum Persici tum mei adju- "torem, honoribus ornabo. Sint apud vos etiam sessionibus, perinde "atque apud me, viri præstantissimi præ cæteris honorati: *sit* & men- "sa, quæ sicut & mea, primùm domesticos alat; deinde, sat benè in- "structa *sit* tum ad impertiendum amicis; tum ad honorem illi exhi- "bendum, qui singulos in dies aliquid præclarè geret. Etiam septa vobis

1 Σατράπας, ὡς δυνατὸν ὅσα, &c.] Sic reposuimus ex conjecturâ *Leunclavii*; cui nonnihil favet *Gabrielii* vet. exempl. ὅσα ἐώρων exhibentis auctoritas. Legebatur anteà ——— σατράπαις ὅσα δυνατὸν ἐώρων ποιοῦντα &c.

2 Ἕδραις,] Sic corrigendum ex iis quæ paulò infra leguntur, p. 495. πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται. Vulgò scribitur ἕδραι. *Camerarii* liber hanc offert lectionem: ἔσων δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἕδραι, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ προτετιμημένοις: cui receptam nemo non, opinor, anteferendam videt.

" παραδείσας, καὶ θηρία τρέφειν, καὶ μήτε αὐτοὶ πολὺ ἄνευ πόνου
" σῖτον παράθεσθε, μήτε ἵπποις ἀγυμνάστοις χόρτον ἐμβάλλετε·
" ἐγὼ γὰρ ἂν δυναίμην ἐγὼ εἷς ὢν ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τὰ πάντων
" ὑμῶν ἀγαθὰ διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν ἀγαθὸν ὄντα σὺν
" ἀγαθοῖς τοῖς παρ' ἐμοῦ ὑμῖν ἐπίκουρον εἶναι· ὑμᾶς δὲ ὁμοίως
" αὐτὸς, ἀγαθὸς ὄντας, σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μεθ' ὑμῶν ἐμοὶ συμ-
" μάχους εἶναι. Βουλοίμην δ' ἂν ὑμᾶς καὶ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι
" τούτων ὧν νῦν ὑμῖν παρακελεύομαι, ἄνευ τοῖς δούλοις προσ-
" τάττω· ἃ δ' ὑμᾶς φημὶ χρῆναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πει-
" ρῶμαι πάντα πράττειν. Ὥσπερ δ' ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμοῦ μι-
" μεῖσθαι, οὕτω καὶ ὑμεῖς τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχὰς ἔχοντας μιμεῖσθαι
" ὑμᾶς διδάσκετε."

Ταῦτα δὲ Κῦρος οὕτω τότε τάττων, ἔτι καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται, πάντες δὲ οἱ οἶκοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκοῦνται· πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται, πᾶσαι δὲ αἱ πορεῖαι ζυντεταγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσὶ, πᾶσι δὲ ζυγκεφαλαιοῦνται πολλαὶ πράξεις ὀλίγοις ἐπισάταις. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ δύναμιν ἑκάστῳ προσθεὶς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασι

" hortorum ſunto, ac feras alite, nec ipſi unquam labore nullo præce-
" dente cibum *vobis* adponite, neque pabulum equis non exercitis ob-
" jicite : non enim fieri poterit, ut unus ego virtute humanâ veſtrûm
" omnia bona tuear ; ſed neceſſe eſt ut ipſe, ſtrenuum me præbendo,
" cum viris fortibus à me *mittendis*, vobis auxilio ſim ; ac vos itidem
" viros eſſe fortes *oportet*, & cum veſtris, qui & ipſi fortes ſint, belli
" mihi ſocios & *adjutores* eſſe. Velim hoc etiam conſideretis, nihil
" me horum, ad quæ jam vos cohortor, ſervis imperare : & quæ vobis
" facienda eſſe aio, hæc ipſemet exſequi omnia ſtudeo. Denique ut
" vos ego me imitari jubeo, ſic etiam vos illos, qui veſtro ſub imperio
" magiſtratus habent, ad vos imitandos inſtituite."

Atque hæc utì tum Cyrus inſtituit, ſic etiam hodiè cuncta regis imperio ſubjecta præſidia cuſtodiuntur, & omnes magiſtratuum portæ officiosè pari ratione frequentantur, omnéſque tum amplæ tum exiguæ domus ſimili modo adminiſtrantur : omnes ex iis, qui adſunt, præſtantiſſimi ſeſſionibus honoris ergo ſupra cæteros ornantur ; omnia itinera eodem modo inſtituuntur, pérque paucos præfectos res multæ brevi compendio curantur. His indicatis, quemadmodùm ſe gerere ſinguli deberent, ac manu militum cuique datâ, ſic *eos* dimiſit, ut prædiceret univerſis,

παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς νέωλα στρατείας ἐσομένης, καὶ ἀποδείξεως ἀνδρῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων καὶ ἁρμάτων. Καλενοήσαμεν δὲ καὶ τοῦτο ὅτι Κύρῳ καλάρξαν(ι), ὡς φασι, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφοδεύει γὰρ ἀνὴρ κατ' ἐνιαυτὸν ἀεὶ στράτευμα ἔχων· ὃς, ἢν μέν τις τῶν Σατραπῶν ἐπικουρίας δέηται, ἐπικουρεῖ· ἢν δέ τις ὑβρίζῃ, Σωφρονίζει· ἢν δέ τις ἢ δασμῶν φορᾶς ἀμελῇ, ἢ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ᾖ, ἢ ἄλλο τι τῶν τελαγμένων παραλίπῃ, ταῦτα πάντα καλευτρεπίζει· ἢν δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ ἀκούων βουλεύεται περὶ τοῦ ἀτακ(τ)οῦν(τ)ος· καὶ οἱ πολλάκις λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς καλαβαίνει, βασιλέως ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐκφαινόμενοι, ἔτοι τῶν ἐφόδων εἰσίν· ἀποστρέπεσθαι γὰρ ἔκας(τ)ον αὐτῶν ὁπόθεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ.

Καλεμάθομεν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλο μηχάνημα πρὸς τὸ μέγεθ(ο)ς τῆς ἀρχῆς, ἐξ οὗ ταχέως ἠσθάνετο καὶ τὰ πάμπολυ ἀπέχοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμεν(ο)ς γὰρ πόσην ἂν ὁδὸν ἵππ(ο)ς καλανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμεν(ο)ς ὥστε διαρκεῖν, ἐποιήσαλο ἱππῶνας τοσοῦτο διαλείποντας, καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς καλέστησε, καὶ τοὺς ἐπιμελουμένους τούτων· καὶ ἄνδρα ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τόπων ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα, καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν

pararent ſeſe, quod ſuſcipienda in annum proximum eſſet expeditio, & luſtrandi milites, arma, equi, currus. Hoc etiam ab auctore Cyro profectum, ut aiunt, nunc quoque ſervari animadvertimus: obit quiſpiam *ſatrapias ditionis Perſicæ* cum exercitu ſingulis annis: qui, ſi ſatraparum aliquis indiget auxilio, fert *ei* auxilium; ſi quis inſolenter ſe gerit, *eum* ſanam ad mentem revocat: quòd ſi quis vel tributa conferenda, vel incolas cuſtodiendos, vel agrum colendum minùs diligenter curat, vel aliquid aliud ex iis quæ ſunt imperata prætermittat, hæc *ille* corrigit omnia: ſi verò nequeat, regi denuntiat: is ubi rem audit, de eo, qui *ſpreto imperio* ſe petulanter gerit, deliberat; ac ii ſæpenumerò, de quibus dicitur, regis filius diſcendit, regis frater, regis oculus, licèt aliquando non conſpiciantur, circitores illi ſunt: nam unuſquiſque horum revocatur, undecunque rex jubet.

Etiam aliud quiddam excogitâſſe Cyrum cognovimus, *quod* ad magnitudinem imperii *pertinet*, unde celeriter intelligeret, qui etiam rerum longè remotarum ſtatus eſſet. Cùm enim conſiderâſſet, quantum itineris equus agitatione diurnâ conficere viribus integris poſſet, equorum ſtabula parari curavit, quæ tantundem diſtarent, & in his equos conſtituit, cum illis qui eorum curam gererent: ordinavit & quolibet loco quendam, qui tum ad recipiendum literas adlatas, tum ad tradendum eas aliis idoneus eſſet; quique defatigatos equos

τὰς [1] ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλεῖς. Εἰσὶ δ' ὅτε καὶ τὰς νύκτας φασὶν ἴσασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Τούτων δὲ οὕτω γινομένων, [2] φασί τινες θᾶττον τῶν γεράνων ταύτην τὴν πορείαν ἀνύτειν· [3] εἰ δὲ τοῦτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γε τῶν ἀνθρωπίνων [4] πεζῇ πορειῶν αὕτη ταχίστη, τοῦτο εὔδηλον. Ἀγαθὸν δὲ, [5] ὡς τάχιστα ἕκαστον αἰσθανόμενον, ὡς τάχιστα ἐπιμελεῖσθαι.

Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτὸς, ξυνήγειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς διχίλια δὲ ἅρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἑξήκοντα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ξυνεσκευάσατο αὐτῷ, [6] ὥρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ᾗ λέγεται καλαστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα [7] Συρίαν

& homines exciperet, ac alios mitteret recentes. Atque hoc in itinere nè noctu quidem interdum ceſſare eos dicitur, ſed nuntio diurno ſuccedere nocturnum. Quæ cùm ità fiunt, aiunt nonnulli gruum volatu celeriùs iter *iſtos* hujuſmodi conficere : quod ſi verè non dicitur, ſaltem hoc manifeſtum eſt, omnium pedeſtrium itinerum, quæ homines conficiant, hoc velociſſimum eſſe. Bonum eſt autem, ut quamprimùm aliquid animadvertitur, *etiam* cura quàm celerrimè adhibeatur.

Poſteaquam annus præteriiſſet, Cyrus exercitum Babylonem coëgit, habuiſſéque fertur ad centum viginti equitum millia, currus falcatos bis mille ; peditum millia ſexcenta. Quo adparatu facto, expeditionem illam ſuſcepit, quâ nationes univerſas ſibi ſubjeciſſe dicitur, quæ ab ingreſſu Syriæ

1 Ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, &c.] In libris vulgatis non exſtant καὶ ἀνθρώπους : quæ tamen verba fuêre in exemplaribus *Philelpho* & *Gabrielio* viſis reperta ; atque adeò haud cunctanter à me, adſentientibus Stephano & Leunclavio, reſtituta.

2 Φασί τινες] Non φασί τινες ſed φασί τινας, à Leuncl. redditum, quod aptius ei viſum eſt : mihi non item. Cæterùm de curſoribus iſtis vide *Herodot.* l. 8. c. 98. & *Suid.* ad v. Ἄγγαροι.

3 Εἰ δὲ τοῦτο ——— ἀλλὰ &c.] Similiter ἀλλὰ poſt εἰ loco *tamen* uſurpatur 2 *Corin.* xiii. 4. & *Coloſſ.* ii. 5.

4 Πεζῇ πορειῶν] *Scilicet* ad differentiam τῶν κατὰ θάλασσαν : perinde atque πεζοὶ apud Auctores opponi ſolent τοῖς ναυμαχοῦσι, & πεζὴ δύναμις τῇ ναυτικῇ. Similiter *pedibus ire*, eſt *terrâ ire* apud *Cæſar.* B. C. l. 2. c. 23. & apud *Cicer.* in *Vatin.* c. 5. *pedibus iter conficere* & *navigare* opponuntur.

5 Ὡς τάχιστα ἕκαστον] Stephanus ſcribendum arbitratur ἑκάστου, aut ἑκάστων, utrumlibet in neutro genere. Sed nihil muto.

6 Ὥρμα δὴ ταύτην &c.] Ità MS. Bodl. & libri editi, quos vidi, omnes. Liber Budenſis, teſte Leunclavio, habet ταύτην τὴν στρατιὰν ἔχων, ἐν ᾗ λέγεται &c. Ipſe malim quidem cum Stephano retinere vulgatam lectionem, & ſtatim poſt ὥρμα δὴ adjicere præpoſitionem εἰς, vel ἐπὶ : ſic. l. 1. p. 51. ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν. Quod omnino faciendum ; niſi cuiquam viſum fuerit ὁρμᾶν tranſitivè ſumere.

7 Συρίαν εἰσβάντι] Ex eodem libro Budenſi Leunclavius etiam adfert probátque Συρίαν ἐκβάντι : cui vulgata tamen ſcriptura mihi neutiquam poſtponenda videtur. Verba enim de eo poſſint intelligi, qui ingreſſus Syriam, ultra eam ad mare uſque rubrum pergat.

εἰσβάλλι οἰκεῖ μέχρις ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ καταστρέψασθαι Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν ὥριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν, ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα· πρὸς ἄρκτον δὲ, ὁ Εὔξεινος πόντος· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρος καὶ Αἴγυπτος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπία. Τούτων δὲ τὰ πέραλα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ ψύχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι' ἀνυδρίαν δυσοίκητα. Αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τούτων τὴν δίαιταν ποιησάμενος, [1] τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι ἑπτὰ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα) τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους, δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις· ὅτου δὲ ποιοῦντ' αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὅ,

ad mare rubrum usque sedes suas habent. Posteà suscepta in Ægyptum fertur expeditio, quâ Ægyptum subegerit. Atque *adeò* deinceps imperium Cyri terminabat ad orientem, mare rubrum ; ad septentriones, pontus Euxinus ; occidentem versùs, Cyprus & Ægyptus : ad meridiem, Æthiopia. Harum autem regionum extremi fines, partim ob calorem, partim propter frigus, partim propter aquam, partim ob aquæ inopiam sunt propemodùm inhabitabiles. Ipse cum in harum medio viveret, hyberno tempore septem menses Babylone degebat ; (ista quippe regio tepida est) verno, tres menses Susis ; ipsâ æstate vigente, menses duos Ecbatanis : quod quia faceret, semper in calore frigoréque verno vitam egisse dicitur. Erat autem ea hominum erga ipsum adfectio, ut natio quævis deteriore videretur esse conditione, si non Cyro mitteret, quid-

1 Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν &c.] Quod Cyri institutum reliqui deinceps Persarum reges ferè secuti sunt. Noster *anab.* γ'. sub finem : ἡ δὲ πρὸς ἕω, ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς. *Plutarch.* de *exil.* p. 604. Καίτοι τοσοῦτοι Περσῶν βασιλέας ἐμακάριζον, ἐν Βαβυλῶνι τὸν χειμῶνα διάγοντας· ἐν δὲ Μηδίᾳ, (*Echatanis* nempe) τὸ θέρος· ἐν δὲ Σούσοις, τὸ ἥδιστον τοῦ ἔαρος. Apud eundem, Diogenes etiam suas Athenis Corinthum, & Corintho Thebas migrationes instituto illi adsimilâsse dicitur, de *profect. virt.* p. 78. παρέβαλε ταῖς βασιλέως, ἔαρος μὲν ἐν Σούσοις, καὶ χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι, θέρους δ' ἐν Μηδίᾳ διατριβαῖς. Hinc apud *Aristidem*, *Romæ encom.* p. 203. T. 1. Edit. *Oxon.* μεταναίσαι τινὲς βασιλεῖς,—— καὶ πλάνητες. *Ælianus* quidem de *Animal.* l. 10. c. 6. de Persarum rege loquitur, tanquam θερίζοντος μὲν ἐν Σούσοις, χειμάζοντος δὲ ἐν Ἐκβατάνοις. At locum esse corruptum, legendúmque ibi commutatis verbis, θερίζοντα μὲν ἐν Ἐκβατάνοις, χειμάζοντα δὲ ἐν Σούσοις, animadvertit post doctiss. *Brissonium* Illustriss. *Ezek. Spanhemius* Observ. ad *Juli.* orat. 1. p. 126. Miror autem neque hunc neque illum apud *Strabonem* idem ferè dici, atque id quod ex *Æliano* adtulerunt, animadvertisse : is enim lib. 11. p. 795. sic scribit, καὶ ἦν τὰ Ἐκβάτανα χειμάδιον τοῖς Πέρσαις. mox, καὶ νῦν ἔτι τοῖς Παρθυαίων βασιλεῦσι τὴν αὐτὴν παρέχεται χρείαν τε, καὶ ἀσφάλειαν. Idem tamen l. 16. p. 1079. tradit, *Ecbatana* regibus Parthorum æstiva agentibus sedem esse. Confer, si libet, *Dion. Chrysost.* orat. 6. p. 86. *Athen.* l. 12. c. 1. p. 513.

τι καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο, ἢ τρέφοιτο, ἢ τεχνῷτο· πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως· πᾶς δὲ ἰδιώτης πλέσιος ἂν ᾤετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἑκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες, ἀνεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτὸς αἰσθάνοιτο.

Οὕτω δὲ τὸν αἰῶνα προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας [1] τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσαιτο Πέρσαις καλὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν [2] κρείττων τις ἢ καλὰ ἄνθρωπον, εἰπεῖν,

quid ipsis egregium in regione *suâ* vel nasceretur, vel aleretur, vel arte perficeretur: itidem quævis urbs: & quivis homo privatus opulentum se arbitrabatur, si quid Cyro gratificaretur: nam Cyrus à singulis accipiens ea, quorum copiam illi, qui dabant, haberent: vicissim eis largiebatur ea, quorum ipsos inopes esse animadverteret.

Posteaquam hoc modo ætate provectiori Cyrus esse cœpisset, admodùm senex vice jam septimâ, ex quo imperium adeptus erat, in Persiam venit. *Quo tempore* tum pater tum mater *ipsius* jamdudum, ceu credi par est, è vivis excesserant: *hìc* Cyrus sacrificia statuta fecit, ex instituto patrio chorum Persarum duxit, & pro more munera in omnes distribuit. Consopitus autem in regiâ, somnium hujusmodi vidit: accedere quispiam ad ipsum visus est, humanâ specie augustior, qui diceret,

1 Τὸ ἕβδομον &c.] *Gabrielius* ex vetust. exempl. adfert τὸ ἕβδομον ἔδη ἐπὶ &c. nec malè. Veteres quidam Interpretes cùm parum locum hunc acceperint, verterintque adeò τὸ ἕβδομον *anno septimo*, insignes quosdam temporum & annalium scriptores (nominatim *Torniellum* ad an. M.3494. *Petavium* de Doctr. Temp. l. 10. c. 15. *Prideauxium* ad an. 530.) in errorem induxerunt. Hi enim, Nostro *Cyrop.* l. 8. auctore citato, adfirmant, Cyrum anno imperii sui septimo occubuisse. At certè Xenophontem à *Petavio* saltem attentiùs lectum esse oportuit, priusquàm ad auctoritatem ejus in Historiâ fidemque imminuendam fuerat adgressus. Τὸ ἕβδομον Græcis idem est quod Latinis *septimùm*: similiter τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον, τὸ πεμπτον sonant *tertiùm*, *quartùm*, *quintùm*. Quare docti illi viri perperam ex hoc loco, (neque enim alium, opinor, ullum ad sententiam suam trahere potuerunt) Xenophontem septem annos *Babylonici* regni Cyro tribuisse, collegerunt. Hâc de re plura forsan alibi.

2 Κρείττων] Præter vulgarem significationem, *Deum* etiam notat, aut rem, in quâ vis inest major aliqua, *Plato* in *Sophistâ* p. 216. τάχ' ἂν οὖν καί σοι τις ἕτος τῶν κρειττόνων συνέποιτο. *Plutarch. in Pyrrho* p. 399. τοῦτο τὸς βαρβάρους ἐπίσχε τοῦ πρόσω χωρεῖν, ὡς τινα τῶν κρειττόνων θαυμασαντας. *Lucian.* in *Symp.* ed. *Amst.* p. 636. ἐδεξιοῦντο ὥς τινα τῶν κρειττόνων, *ut deorum quempiam exceperunt*: non verò ut verterat ille, *ut quempiam ex præstantioribus* &c. *Aristid.* παναθην. T. 1. p. 96. edit. *Oxon.* ὅτι τῆς Ελλάδος ἐστὶν ἔρυμα ὑπὸ τῶν κρειττόνων πεποιημένον, &c. Sic Auctores alii. *Hesychius*, οἱ κρείττονες, οἱ θεοί. Cui loquendi modo lucem fœnerare videtur Xenophon, pleniori hâc usus oratione, κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον. De divinis ἐπιφανείαις vidæ quæ disseruit Cl. *Cleric.* ad *Gen.* xii. 7.

ζυσκευάζυ, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεὺς ἄπει. Τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τῷ βίῳ ἡ τελευτὴ παρείη. Εὐθὺς ἕν λαβὼν ἱερεῖα, ἦθυε Διΐ τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς [1] ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· "Ζεῦ πατρῷε καὶ Ἥλιε, καὶ πάντες θεοὶ, δέχεσθε τάδε, καὶ τελε- "σήρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων, καὶ χαρισήρια, ὅτι ἐσημήναλέ "μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οἰωνοῖς [2] σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν "φήμαις [3] ἃ τ' ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ἃ οὐκ ἐχρῆν. [4] Πολλὴ δ' ὑμῖν "χάρις ὅτι κἀγὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν, καὶ ὑπε- "πώπτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα. Αἰτῶ- "μαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ "πατρίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόν περ αἰῶνα δεδώκατε, τοι- "αύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι." Ο μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, καὶ οἴκαδε ἐλθὼν ἔδοξεν ἡδέως ἀναπαύσεσθαι, καὶ κατεκλίθη. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λέσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. Ο δ'

para te, Cyre: nam ad deos jam iturus es. Hoc somnio viso, excitatus est, propéque scire videbatur, vitæ *sibi* finem adesse. Quamobrem sumtis mox hostiis, Jovi patrio, & Soli, & diis cæteris in summis montium jugis, qui Persis sacrificandi mos est, rem divinam fecit, & hujusmodi usus est precatione: "Jupiter patrie, túque Sol, ac *vos* dii "universi, accipite hæc sacra, quibus & multis præclarísque actionibus "finem impono, & gratias vobis ago, quod mihi tum in sacrificiis tum "signis cœlestibus, tum auguriis tum ominibus ea significâstis, quæ vel "facienda vel omittenda erant. Magnas etiam vobis gratias ago, quod "& ipse curam *de me* vestram agnoverim, & nunquam me rebus pro- "sperís supra conditionem humanam extulerim. Rogo autem vos, ut "nunc quoque liberis, uxori, amicis, patriæ felicitatem largiamini: "mihi verò *peto*, ut quale concessítis ævum, talem etiam exitum de- "tis." His peractis, cùm domum revertisset, quieti se dare decrevit, & decubuit. Posteaquam tempus ità poscéret, accedunt ii, quibus hoc erat negotii datum, atque ut lavet, hortantur. Suaviter ille se

1 Ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς &c.] Pro ὡς Πέρσαι θύουσι, Stephano placet ἐφ' ὧν Πέρσαι θύουσι. Sed nihil muto.

2 Σημείοις] In MS. Bodl. & editione *Ald.* non comparet vox ista: quam tamen genuinam esse ostendit vel hic locus p. 51. Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ ἴλεώ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις.

3 Ἐν φήμαις] Vox φήμη, inquit *Eustathius* ad Il. κ'. p. 799. ὑ τὴν ἁπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ λαλιὰν, ἀλλά τινα θειοτέραν, δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος.

4 Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις &c.] Oratio rarissimi apud τοὺς ἔξω exempli; quæque Christiano digna fuerit nomine. Phrasis ista, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα, haud ità longè discedit à locutionibus Apostolicis *Rom.* xii. 3. 16. 1 *Cor.* iv. 6.

ἔλεγεν ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρεῖθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σίτου μὲν ὐ προσίετο, διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπινεν ἡδέως. Ως δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ξυνέβαινεν αὐτῷ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον ξυνηκολυθηκότες αὐτῷ, καὶ ὅλες ἐν Πέρσαις. Εκάλεσε δὲ καὶ τὺς φίλυς, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων, ἤρχετο τοιῦδε λόγυ·

" [1] Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν τὸ βίυ " τὸ τέλος ἤδη πάρεσιν· (ἐκ πολλῶν τὅτο ξαφῶς γιγνώσκω) " ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμονος ἐμὺ καὶ λέ- " γειν καὶ ποιεῖν πάντα. Εγὼ γὰρ παῖς τε ὢν, τὰ ἐν παισὶ νο- " μιζόμενα καλὰ, δοκῶ κεκαρπῶσθαι· ἐπεί τε ἤβησα, τὰ ἐν " νεανίσκοις· τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. Συὶν " τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ ξυναυξανομένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδό- " κυν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν ὥσε καὶ τἀμὸν γῆρας ἀδεπώποτε ἡσθό- " μην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον, καὶ ἔτ' ἐπιχει- " ρήσας ἔτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτυ ἠτύχησα. Καὶ τὺς μὲν φί- " λυς ἐπεῖδον δι' ἐμὺ εὐδαίμονας γενομένυς, τὺς δὲ πολεμίυς ὑπ'

quieſcere dicebat. Itidem illi, quibus id erat negotii datum, cùm tempus eſſet cœnam *ipſi* adponunt : at *Cyri* animus non ille quidem cibum admittebat, ſed ſitire videbatur, atque *adeò* cum voluptate bibit. Eadem illi cùm altero atque item tertio die accidiſſent, filios arceſſivit ; qui fortè *tunc* eum ſequuti, in Perſiâ degebant. Arceſſivit & amicos & Perſarum magiſtratus ; qui *jam* univerſi cùm adeſſent, hujuſmodi orationem exorſus eſt :

" Inſtat modò, mei filii, ac vos amici omnes qui adeſtis, vitæ meæ " finis : (ex multis id *quidem indiciis* certò cognoſco) vos autem, ubi " vitam cum morte commutavero, de me, tanquam beato, & dicere om- " nia & facere oportet. Nam & cùm puer eſſem, eorum, quæ in ætate " puerili præclara exiſtimantur, fructum mihi conſequutus eſſe videor : " & adoleſcens, eorum quæ habet adoleſcentia : & virilem prorsùs ad " ætatem ubi perveni, eorum quæ virilis ætàs habet. Quin & progreſ- " ſu temporis vires meas unà auctas animadvertere videbar : adeò ut ſe- " nectutem meam adoleſcentiâ nunquam imbecilliorem factam ſenſerim, " neque quidquam vel adgreſſum me vel expetîſſe, quod non adſequutus " ſim. Amicos quidem felices per me factos vidi, hoſtes in ſervitutem

1 Παῖδες ἐμοὶ, καὶ &c.] Cum gravi hâc & planè admirabili oratione Ciceronis *Catonem maj.* præſertim quæ ſub finem exſtant, conferre juvabit.

" ἐμὲ ἀναλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ Ασίᾳ,
" νῦν πρωτεύουσαν καταλείπω· ὧν τ' ἐκτησάμην οὐδὲν οἶδα ὅ,
" τι οὐ διεσωσάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔρρωτο
" οὕτως, ὥσπερ ἠυχόμην· φόβος δέ μοι συμπαρομαρτῶν μή τι
" ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν,
" οὐκ εἴα τελέως μέγα φρονεῖν, οὐδ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπλαμένως.
" Νῦν δ' ἢν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶν-
" τας, ὅσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα
" καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαρι-
" ζόμενος τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι; Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασι-
" λείαν μὲ ἤδη συφηνίσαντα καταλιπεῖν· ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος
" γενομένη πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. Εγὼ δὲ νῦν φιλῶ μὲν
" ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ προνο-
" εῖσθαι ἐφ' ὅ, τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προσάτω τῷ πρε-
" σβυτέρῳ γενομένῳ, καὶ πλείονων καὶ τὸ εἰκὸς ἐμπείρῳ. Επαιδεύθην
" δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος,
" τοῖς πρεσβυτέροις, οὐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ
" ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες, οὕτως
" ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεω-
" τέρων προτετιμῆσθαι· ὡς ἔν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα

" à me redactos; patriam antehac nullo in Asiâ claram imperio, nunc
" dignitate principem relinquo: quæ denique sum consequutus, eo-
" rum nihil non conservâsse me scio. Et quanquam præterito tem-
" pore nihil non ex voto mihi succederet, tamen quia comes mihi me-
" tus erat, nè quid in futurum vel viderem, vel audirem, vel paterer
" rei gravis, non is mihi concessit, ut prorsùs elato animo essem,
" vel effusè lætarer. Nunc si moriar, vos quidem, filii, quos mihi
" dii nasci voluêre, superstites relinquo: & patriam & amicos itidem
" relinquo fortunatos: quî possit itaque fieri, ut ego non meritò sem-
" piternâ hominum beatum me prædicantium memoriâ celebrer? Est
" autem mihi jam hoc quoque declarandum, cui regnum relinquam;
" nè *id* in ambiguo relictum negotia vobis facessat. Complector
" equidem, filii, pari utrumque vestrûm benevolentiâ: verùm & con-
" silio providere & ducis officio fungi, quacunque in re tempus & *usus*
" postulet, eum jubeo, qui natu major est, & usum rerum plurium,
" prout consentaneum est, habet. Quin & ipse utì ab hâc meâ vestrâ-
" que patriâ sum institutus, natu majoribus, non modò fratribus, sed
" civibus etiam, de viâ, sedibus, dicendi loco cedendum esse; sic vos
" quoque, filii, ab initio institui, ut natu majoribus honorem principem
" deferatis, & vicissim minoribus honore anteeatis: quamobrem ità, quæ

" λέγουσ' ἐμοῦ, ὅτως ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση,
" τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ
" δὲ, ὦ Ταναοξάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρ-
" μενίων, [1] καὶ τρίτων Καδουσίων· ταῦτα δέ σοι διδοὺς, νομίζω
" ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ τέλεια τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ κα-
" ταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δέ σοι ἀλυποτέραν. Οποίας μὲν γὰρ
" ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεὴς ἔσῃ οὐκ ὀρῶ· ἀλλὰ πάντα σοι
" τὰ δοκοῦντα ἀνθρώποις εὐφραίνειν παρέσται. Τὸ δὲ δυσκατα-
" πρακτοτέρων ἐρᾶν, καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι
" ἡσυχίαν ἔχειν, κινδυνεύοντα ὑπὸ τῆς πρὸς τἀμὰ ἔργα φιλο-
" νεικίας, καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ταῦτα τῷ βα-
" σιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν· ἃ, σάφ' ἴσθι,
" [2] τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει. [3] Οἶσθα μὲν οὖν

" à me dicuntur, accipite, ut qui tum priſca tum moribus recepta
" atque etiam legibus conſentanea proferam. Ac tuum quidem, Cam-
" byſes, regnum eſto, diis *illud* ac me tibi largientibus, quantum *qui-*
" *dem* in me eſt: tibi verò, Tanaoxares, *hoc* tribuo, ut Medorum, &
" Armeniorum, & tertio loco Caduſiorum ſatrapa ſis: quæ tibi cùm
" largior, majus quidem imperium & regni nomen natu majori me
" relinquere arbitror; tibi verò felicitatem magìs omnis expertem
" moleſtiæ. Nam quâ delectatione humanâ cariturus ſis, *equidem* non
" video; certè omnia quæ hominibus adferre voluptatem videntur,
" tibi ſunt adfutura. Amorem verò illorum, quæ confectu difficilia
" ſunt, & multarum rerum ſolicitam occupationem, & vitæ alienam
" à quiete rationem, pungente animum æmulatione rerum à me ge-
" ſtarum, & inſidiarum molitionem, earundémque ſtructuram ab aliis
" metum; hæc, *inquam*, neceſſe eſt illum, qui regno potietur, ma-
" gìs quàm te, comitari: quæ, ſat ſcito, multa objiciunt impedi-
" menta, quo minùs animo læto quis eſſe poſſit. Et tu quidem certè

1 Καὶ τρίτων Καδουσίων] MS. Bodl. τρίτον. Si quid mutationis inducendum ſit, mallem τρίτως. Filio huic Cyri natu minori apud *Cteſiam* nomen eſt Ταναοξάρκης; quem, eodem auctore, Cyrus ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χορασμίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων. Sed hic quæ narrare ſolet, vix capiunt fidem.

2 Τῷ εὐφραίνεσθαι] Verba hæc in edit. *Ald.* non exſtant: omnino tamen retinenda videntur, cùm præceſſerit ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώποις εὐφραίνειν παρέσται.

3 Οἶσθα μὲν οὖν &c.] Gabrielius & Leunclavius marginalem hanc lectionem ſequuntur Ισθι μὲν οὖν &c. quæ quidem ſatis apta eſt; ſed, libris omnibus reclamantibus, in contextum non recipienda. Libet autem adducere *Micipſæ* Salluſtiani verba; ut videat lector, illam *Criſpi* orationem, quam divinam vocat *Ælius Spartianus*, ſententiarum gravitati, ex Xenophonte ſumptarum, omnem ferè, quam habet, laudem debere. *Nunc, quoniam mihi natura finem vitæ facit, per hanc dextram, per regni fidem moneo, obteſtórque, utì hos, qui tibi genere propinqui, beneficio meo fratres ſunt, caros habeas: neu malis alienos adjungere, quàm ſanguine conjunctos retinere. Non exercitus, neque theſauri, præſidia*

" καὶ σὺ, ὦ Καμβύση, ὅτι ἐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βα-
" σιλείαν διασῴζόν ἐσιν, ἀλλ' οἱ πισοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν
" ἀληθέσαλον καὶ ἀσφαλέσατον. Πισὸς δὲ μὴ νόμιζε [1] φύσει
" φύεσθαι ἀνθρώπυς· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πισοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ
" καὶ τἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ [2] φαίνεται) ἀλλὰ τὸς
" πισὸς τίθεσθαι δεῖ ἕκασον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κλῆσις αὐτῶν ἐσιν ἀδαμῶς
" σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ ἔν καὶ ἄλ-
" λυς τινὰς πειρᾶσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι, μη-
" δαμόθεν πρότερον ἄρχυ ἢ ἀπὸ τᾶ ὁμόθεν γενομένυ. Καὶ πο-
" λῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι, καὶ σύσσιλοι ἀπο-
" σκήνων· [3] οἱ δὲ ἀπὸ τᾶ αὐτᾶ σπέρμαλ& φύλες, καὶ ὑπὸ τῆς
" αὐτῆς μήτρὸς τραφέλες, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέλες, καὶ
" ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν μήτερα καὶ

" nôsti, Cambyses, non aureum hoc sceptrum esse, quod regnum
" tibi conservet, sed amici fidi regibus & verissimum & tutissimum
" sceptrum sunt. Fidos verò nè putes homines nasci; (quod *ità* ii-
" dem omnibus fidi conspicerentur, sicut & cætera, quæ naturâ insita
" sunt, conspiciuntur esse omnibus eadem) sed fidi qui sint, eos sibi
" quemque efficere oportet: parantur autem non vi, sed potiùs be-
" neficentiâ. Quamobrem si voles & alios quosdam tibi regni custo-
" diendi socios adjungere, nequaquam priùs aliunde initium facito,
" quàm ab eo, qui loco tecum eodem ortus est. Nam & cives ma-
" gìs quàm exteri nobis sunt conjuncti, & contubernales quàm ii,
" qui nobiscum eodem in contubernio non vivunt: at verò qui eo-
" dem semine prognati, ab eâdem nutriti matre, in eâdem domo cre-
" verunt, & ab iisdem parentibus diliguntur, eandémque matrem &

præsidia regni sunt, verùm amici, quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide pariuntur. Quis autem amicior, quam frater fratri? aut quem alienum fidum invenies, si tuis hostis fueris &c. Bell. Jugurth. cap. 10.

1 Φύσει φύεσθαι] MS. Bodl. φύσει in margine tantùm agnoscit, editi libri in contextu exhibent. Suspectam locutionem hanc habet Stephanus; cui tamen similem in *Philem.* Reliq. ex incert. Comœd. videre est:

Μείζω τὰ κακὰ πισοῦσι πολλοὶ, δέσποτα,
Αὐτοὶ δι' αὐτοὺς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
v. 198. & seq.

Quin & eadem hæc phrasis apud Xenophontem supra invenitur l. 5. p. 250. ubi vox utraque in contextu MSti Bodl. comparet.

2 Φαίνεται] Ità scribendum curavimus, Leunclavium, adsentiente *Mureto*, sequuti. Priùs legebatur φαίνεσθαι, quod ferri non potest; nisi tandem aliquod inveniatur exemplar, quod εἴωθε vel ὁρῶμεν, aut tale quid cum cæteris verbis parenthesi includat. Ibidem, non τοὺς πισοὺς, sed τοὺς μὲν πισοὺς legit *Stobæus*: cui particulæ respondeat δὲ, quæ est ante κτῆσις. Illam tamen voculam μὲν post τίθεσθαι, quam post τὸς, rectiùs, judice Stephano, posueris.

3 Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ &c.] Lege quæ cum *Chærecrate* differit *Socrates* Memor. lib. 2. pag. 433.

" τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, ὡς ἀπάντων ὄντοι οἰκειότα-
" τοι; Μὴ ἄν ἃ οἱ θεοὶ ὑφηγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελ-
" φοῖς, μάταια ποιεῖ ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδο-
" μεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ ὅτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητον [1] ἄλ-
" λοις ἔσαι ἡ ὑμετέρα φιλία. Εὖ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελ-
" φῷ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὢν ὅτω καλὸν, ὡς ἀδελ-
" φῷ; τίς δ' ἄλλον τιμήσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον ὅτως,
" ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφῷ μεγάλῳ
" ὄντι, ὅτως ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε ἄν θᾶττον μηδεὶς ζῷ τούτῳ
" ὑπακούετω, μήτε προθυμότερον παρέσω· ἅδενὶ γὰρ οἰκειότερα
" τὰ τούτου ἢ τε ἀγαθὰ, ἢ τε δεινὰ, ἢ ζοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε, τίνι
" χαρισάμενον ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυχεῖν ἢ τούτῳ; τίνι δ' ἂν
" βοηθήσας ἰσχυρότερον ξύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον
" μὴ φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἁπάντων κάλλιον προθυμᾶν
" ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνος τοι, ὦ Καμβύσου, πρώτου ὄντος ἀδελφοῦ
" παρ' ἀδελφῷ, ἅδε φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων [2] ἐφικνεῖται. Αλ-
" λὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ

" eundem patrem adpellant, quî fieri poſſit ut non ſint omnium con-
" junctiſſimi? Nè igitur ea bona, per quæ dii fratres ad conjunctionem
" deducunt, fruſtrà vobis eſſe conceſſa patiamini; ſed ſuper hæc *ipſa*
" ſtatim ſtudia *quædam* alia benevolentiæ & *amoris* exſtruite; quo fiet,
" ut amicitia veſtra ſemper invicta ſit. Nimirum ſui ipſius curam gerit,
" qui fratri proſpicit: nam cui frater magnus adeò eſt ornamento, ut
" fratri? quis hominem præpotentem honore tanto proſequetur, quanto
" frater? quemnam aliquis adeò, ut fratrem, ſi frater ſit magnus, injuriâ
" adficere formidet; Quamobrem nemo te celeriùs huic obediat, nemo
" alacriùs *ad ipſum* veniat: quippe nec ſecundæ nec adverſæ *triſtéſque*
" res hujus ad quenquam magìs propriè pertinent, quàm ad te. Hæc
" etiam conſideres velim, cuinam gratificando majora te conſequuturum
" ſperare debeas, quàm ſi gratificeris fratri? cui opem ferendo, belli ſo-
" cium firmiorem tibi adjunges? quem turpius eſt non amare, quàm fra-
" trem? quemnam omnium laudabilius eſt obſervare honorando, quàm
" fratrem? Solus eſt frater, Cambyſes, qui ſi apud fratrem locum prin-
" cipem obtineat, nequit ad eum pertingere aliorum invidia. Quare *vos*,
" filii, *obteſtor* per deos patrios, proſequimini voſmet mutuo honore, ſi

1 Αλλοις] MS. Bodl. & edit. *Ald.* ἀλλήλοις. cui receptam ſcripturam omnino prætulerim.

2 Εφικνεῖται] Ità edit. *Eton.* & *Stobæus*. Vulgò ſcribitur ἀφικνεῖται: quod ſi retinea-tur, ἀδελφοῦ πρώτου ὄντος vel πρωτεύοντος, genitivus erit abſolutus. Sed rectiùs, Stephano judice, ἐφικνεῖται cum genitivo ἀδελφοῦ jungatur, pro eo quod eſt ἅπτεσθαι.

" τῷ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· [1] ἀ γὰρ δήπου τοῦτό γε ζαφῶς
" δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς ὐδὲν ἔσομαι ἐγὼ ἔτι ἐπειδὰν τοῦ ἀνθρωπίνου
" βίου τελευτήσω· ὐδὲ γὰρ νῦν τοι τήν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἐωρᾶτε,
" ἀλλ' οἷς διεπράττετο, τούτοις αὐτὴν ὡς ἔσαν καλεφωρᾶτε. Τὰς
" δὲ τῶν ἄδικα πεπόνθων ψυχὰς ἔπω καλενοήσαλε οἵους μὲν φόβους
" τοῖς μιαιφόνοις ἐμβάλλουσιν; οἵους δὲ πολαμναίους τοῖς ἀνοσίοις
" ἐπιπέμπουσι; Τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν
" δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν; Οὗτοι ἔγω-
" γε, ὦ παῖδες, ὐδὲ τοῦτο πώποτε ἐπείσθην, ὡς ἡ ψυχὴ, ἕως
" μὲν ἂν ἐν θνητῷ ζώματι ᾖ, ζῇ· ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ,
" τέθνηκεν. Ορῶ γὰρ ὅτι καὶ τὰ θνητὰ ζώματα ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς
" χρόνου ᾖ ἡ ψυχὴ, ζωὴν παρέχεται. Οὐδέ γε ὅπως, ἄφρων
" ἔσαι ἡ ψυχὴ, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος δίκα γένηται, ὐδὲ
" τοῦτο πέπεισμαι· ἀλλ' ὅταν ἄκρατος καθαρὸς ὁ νοῦς ἐκ-
" κριθῇ, τότε καὶ φρονιμώτατον εἰκὸς αὐτὸν εἶναι. Διαλυομένου δὲ
" ἀνθρώπου, δῆλά ἐστιν ἕκαστα ἀπιόντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον, πλὴν τῆς
" ψυχῆς· αὐτὴ δὲ μόνη οὔτε παροῦσα οὔτε ἀπιοῦσα ὁρᾶται. [2] Εννοή-
" σατε δέ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῷ ἀνθρωπίνῳ θανάτῳ ὐδέν

" *quidem* vos mihi gratificandi eſtis ſtudioſi: non enim liquidò ſcire vos
" arbitrari debetis, me, poſteaquam vivendi finem fecero, nihil futurum;
" nam nè modò quidem animum meum cernebatis, ſed eſſe eum depre-
" hendebatis ex iis quæ agebat. An necdum animadvertiſtis quos ter-
" rores illorum animi, qui *vim* & injuriam paſſi ſunt, homicidis incuti-
" ant? quos ſcelerum vindices nefariis immittant? Anne permanſuros
" fuiſſe putatis defunctorum honores, ſi nihil eorum animis juris *ac po-*
" *teſtatis* reliquum eſſet? Equidem, filii, nequaquam perſuaderi mihi
" unquam paſſus ſum, animum, quamdiu in mortali ſit corpore, vivere:
" cùm ex eo exeat, mori. Nam animum video his morti obnoxiis corpo-
" ribus, quamdiu in eis degat, vitam impertiri. Nè id quidem mihi per-
" ſuaderi potuit, animum eſſe inſipientem, poſteaquam ab hoc inſipiente
" corpore ſeparatur: ſed cùm *à corpore* ſecreta eſt pura mens & integra,
" tum eam ſapientiſſimam eſſe, vero *maximè* conſentaneum fuerit. Cùm
" diſſolvitur homo, non eſt obſcurum, ad res ſui generis ſingula commi-
" grare, extra unum animum; qui ſolus neque dum adeſt, neque dum
" diſcedit, cernitur. Veniat vobis in mentem, nihil eſſe morti hominis

1 Οὐ γὰρ δήπου &c.] Ab hoc loco, uſque ad ἐλευθεροῦται, p. 507. Cicero Xenophontem eſt interpretatus, *Senect.* c. 22. Sed Latina à Græcis longiùs interdum diſcedunt: quod non miraberis, ſi quàm liberè & alios Scriptorum aliorum locos ſit interpretatus, conſideraveris. Lege (nam tanti eſt) quæ apud Platonis *Phædon.* Socrates ſupremo vitæ die de immortalitate animorum diſſeruit.

2 Εννόησατε δὲ, &c.] Leunclavius legit ἐνόησατε, vertitque *animadvertiſtis.* At lectionem

" ἐστιν ὕπνῳ· ἡ δὲ τῶ ἀνθρώπῳ ψυχὴ τότε δήπου θειοτάτη καὶ-
" φαίνεται, καὶ τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ· τότε γὰρ, ὡς ἔοικε,
" μάλιστα ἐλευθεροῦται. [1] Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα, ὥσπερ
" ἐγὼ οἶομαι, καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυ-
" χὴν καταισθόμενοι ποιεῖτε ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλ-
" λὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ζώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεούς
" γε τοὺς ἀεὶ ὄντας, καὶ πάντ' ἐφορῶντας, καὶ πάντα δυναμένους,
" οἳ καὶ τὴν τῶν ὅλων τήνδε τάξιν συνέχουσιν [2] ἀτριβῆ καὶ ἀγήραον
" καὶ ἀναμάρτητον, καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τού-
" τους φοβούμενοι, μήτε ἀσεβὲς μηδὲν, μηδὲ ἀνόσιον, μήτε ποιήσητε,
" μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι θεοὺς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν
" γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· ἐν γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ
" θεοὶ ἀποκρύπτουσι, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ

" similius ſomno : at *per ſomnum* maximè hominis animus divinitatem
" ſuam declarat, atque etiam futura proſpicit : quippe qui tunc, utì
" *quidem* adparet, maxime ſit liber. Quare ſi hæc ità ſunt, quemadmo-
" dùm ego exiſtimo, & *ſi* animus hoc corpus relinquit, reveriti animum
" meum, quæ vos rogo, præſtate : ſin hæc ità non *ſunt*, ſed animus &
" manet in corpore, & cum eo interit, *vos* tamen deos, qui immortales
" ſunt, & intuentur & poſſunt omnia ; quique ordinem univerſitatis hunc
" expertem detrimenti & ſenectæ, & extra omnem errorem poſitum,
" præ pulchritudine atque etiam magnitudine inexplicabilem conſer-
" vant, hos *inquam* veriti nihil impiè, nihil nefariè vel facite vel delibe-
" rate. Poſt deos univerſam etiam hominum nationem, quæ perpetuâ
" ſucceſſione continuatur, reveremini : nam dii vos caligine *quâdam*
" non tegunt, ſed actiones veſtras ſemper omnibus ante oculos verſari

lectionem vulgatam, quam MS. Bodl. & cæteri præſtant libri, mallem. Similiter *Plato* ſub finem *Apolog. Socr.* mortem cum ſomno comparat : quem & *Cicero* mortis imaginem adpellat. His adde quæ apud *Cic.* de *Divin.* lib. 1. c. 30. exſtant.

1 Εἰ μὲν οὖν οὕτως &c.] Non à verbis tantùm Xenophontis, ſed etiam à ſenſu longiſſimè recedit Ciceroniana loci hujus interpretatio, quæ ſic ſe habet: *Quare ſi hæc ità ſunt, ſic me colitote ut deum.* At verò neutiquam conſentaneum eſt. Deorum ſibi honores eum optare principem, qui cùm cæteras virtutes, tum pietatem etiam egregiè colebat.

2 Ατριβῆ καὶ ἀγήρατον] Hæc libri Budenſis eſt lectio, quam in contextum recepit, redditámque expreſſit Leunclavius. Idem rectè ſtatuit, verba hæc prorsùs eſſe Xenophontéa, atque adeò ſic ſcripta reperiri ἀπομν. δ'. p. 467. καὶ ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἀεὶ μὲν χρωμένοις ἀτριβῆ τε καὶ ἀγήρατα παρέχων, θᾶττον δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα &c. Hic περὶ τάξεως τῶν ὅλων, iſta profert, illic περὶ κόσμου τῶν ὅλων, quæ ſunt eadem ſcilicet. Quamvis autem ex loco adlato ſatis, opinor, conſtet emendationis ratio, tamen vox ἀκήρατος etiam Xenophontéa eſt, & hoc loco ſtare potuit ; adhibetur autem in *Hierone* medio ferè pro *inviolatus.* Sequenti lineâ habet idem liber ὑπὸ τάχους: quod vix admittendum ; cùm *Cicero* quoque, hunc locum interpretans, *pulchritudinem* agnoſcat à Xenophonte ſcriptam, non *celeritatem.* Legitur etiam συγκρατοῦσι pro συνέχουσι. At hoc & Xenophonteum eſſe, & retinendum ex loco *Memor.* l. 4. modò indicato abundè liquet. Vulgò ſcribitur, ἀκριβῆ καὶ ἀκήρατον καὶ &c.

" ὑμέτερα ἔργα· ἃ ἢν μὲν καθαρὰ ᾖ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνηται,
" δυνατὸς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους
" ἀδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι
" ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, ὑφ' εἰ
" πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλίᾳ προσή-
" κοντα. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω οἵους χρὴ πρὸς
" ἀλλήλους εἶναι· [1] εἰ δὲ μή, ᾖ παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθά-
" νετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγε-
" γένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισὶ, φίλοι δὲ ἀδελφοῖς· ἤδη δέ
" τινες τούτων ᾖ ἐναντία ἀλλήλοις ἔπραξαν· ὁπολέροις ἂν οὖν
" αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα ξυνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι,
" ὀρθῶς ἂν βουλεύοισθε. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἄλις. Τὸ δ'
" ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆ-
" τε, μήτε ἐν ἀργύρῳ, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί· ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς
" τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τῇ γῇ μιχθῆναι,
" ἥ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει;
" Ἐγὼ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι
" δοκῶ κοινωνῆσαι τῆς εὐεργεσίας ἀνθρώπους. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη,
" ἔφη, ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν

" necesse est: quæ si puræ secretæque ab injustitiâ adparuerint, po-
" tentes vos inter homines universos reddent: sin aliquid alter in al-
" terum injuriæ cogitaveritis, apud omnes homines fidem amittetis.
" Nam nemo poterit ampliùs vobis credere, tametsi magnoperè cu-
" piat, si videat adfici illum injuriâ, qui sit amicitiæ jure conjunctissi-
" mus. Itaque si satìs ego vos doceo, quales vosmet erga vos præbere
" debeatis, *rectè est:* sin autem, ab iis etiam discite, qui ante nos ex-
" stitêre; hæc enim optima est doctrinæ ratio. Nam multi parentes
" erga liberos, multi erga fratres in amore constantes mansêre: non-
" nulli etiam his contraria inter se mutuò designârunt: utris igitur ani-
" madverteritis ea, quæ fecerunt, profuisse; illorum si facta prætuleri-
" tis alteris, rectè *vobis* consulueritis. Ac de his quidem jam fortasse
" satis. Cæterùm corpus meum, filii, cùm diem supremum obiero,
" nec in auro condite, nec in argento, nec ullâ in re aliâ, sed terræ
" quamprimùm reddite. Quid enim beatius, quàm terrâ commisceri,
" quæ omnia præclara, bona omnia profert ac nutrit? Ego cùm aliàs
" hominum studiosus fui, tum hoc tempore libenter mihi videor ejus
" rei particeps futurus, quæ in homines est benefica. Enimverò deficere
" mihi videtur animus, eâ parte, quâ, ceu consentaneum est, omnibus

1 Εἰ δὲ μὴ &c.] Vide dicta p. 416. not. 1.

" ἄρχεται [1] ἀπολιπῶσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς
" ἅψασθαι, ἢ ὄμμα τὸμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω·
" ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτῶμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς
" ἔτ' ἀνθρώπων τὸμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας
" μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνῆμα τὸμὸν παρα-
" καλεῖτε, συνησθησομένους ἐμοὶ ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι,
" ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἦν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι,
" μήτε [2] ἦν μηδὲν ἔτι ὦ· ὁπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιή-
" σαντες ὁπόσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ
" τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μοι τελευταῖον, Τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες,
" καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. Καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖ-
" δες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ
" παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε." Ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντας
δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ ὅτως ἐτελεύτησεν.

[3] Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ασίᾳ ἦν τοῦ Κύρου βα-

" deficere incipit. Quamobrem ſi quis veſtrûm vel dextram meam
" vult contingere, vel in oculos viventis adhuc intueri, accedat: ubi
" verò velatus fuero, nè quis hominum, filii, vos oro, corpus meum
" videat, ac nè vos quidem ipſi. Perſas quidem omnes ac ſocios meum
" ad monumentum evocate; quo mihi gratulentur, cui jam in tuto
" argenti nihil accidere mali poſſit, ſivè *adeò* cum numine divino fuero,
" ſive in nihilum redigar: quotquot autem venerint, hos beneficiis il-
" lis adfectos, quæcunque in hominis fortunati *funere* ſolemne eſt ex-
" hiberi, dimittite. Atquæ hoc ex me poſtremum memineritis, Si be-
" nefici in amicos fueritis, etiam hoſtes punire poteritis. Valete, filii
" cari, atque *idem* matri verbis meis renuntiate: itidem omnes ami-
" ci, qui adeſtis, & abeſtis, valete." Hæc cùm loquutus eſſet, at-
que omnibus dextram porrexiſſet, velavit ſe, vitámque cum morte commutavit.

Fuiſſe quidem regnum Cyri omnium in Aſiâ præclariſſimum ac

1 Απολιποῦσα] A *Gabrielio* adfertur ἀπολείπουσα, quod mihi probatum eſſet, modò ut præcedens illud ἐκλιπεῖν in ἐκλείπειν mutare liceat.

2 Ην μηδὲν ἔτι ὦ·] Præclarè quidem multa de animorum immortalitate tum alii in philoſophiâ nobiles, tum maximè Noſter & alterum illud Scholæ Socraticæ lumen, diſſeruerunt; nec tamen horum quiſquam (ut cum *Cicerone* loquar) quaſi Pythius Apollo, certa ut eſſent & fixa, quæ dixit: ſed probabilia cuncti conjecturâ ſequentes: ultrà enim quò progrederentur, quàm ut veri viderent ſimilia, non habuerunt. Certa dicant ii tandem ſoli, quorum mentes Evangelii colluſtrantur lumine, quique dicti ſunt de nomine ſalutis æternæ Ducis ſimul & Auctoris Chriſti, φωτίσαντος ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου. Incertum etiam obſcurâ de animo poſt mortem remanſuro ſpe pendere Socratem, jam fermè morientem, apud *Platonem*, Apolog. extremâ, videre eſt.

3 Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη &c.] De regni hujus amplitudine vide p. 3. 2 *Ephem*, xxxvi. 23. & *Eſdr.* i. 1.

σιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. [1] Ὡρίσθη μὲν πρὸς ἕως τῇ [2] ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπίᾳ. Τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο, καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. Ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσαντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο. Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. Οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἠμπέδων, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. Εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, [3] ὃ δ' ἂν εἰς αὐτοῖς ἐπίστευεν, ὥσπερ ὃδε νῦν πιστεύει ὃδε εἷς ἔτι, ἐπεὶ

maximum, *vel* ipſum de ſe teſtatur. Terminos habuit, ab oriente, mare rubrum ; à ſeptentrione, pontum Euxinum : ab occidente, Cyprum & Ægyptum ; à meridie, Æthiopiam. Tantum verò cum eſſet, uno *tamen* Cyri arbitrio gubernabatur, qui ſubjectos ſibi liberûm inſtar & honore proſequebatur & obſequiis ſibi devinciebat ; cùm ſubjecti Cyrum *viciſſim* tanquam patrem venerarentur. Verùm ubi Cyrus diem ſuum obiit, mox inter ipſos filios coortum eſt diſſidium, mox urbes & nationes defecerunt, atque omnia in pejorem partem verſa ſunt. Vera autem me dicere, à rebus divinis docere incipiam. Equidem ſcio, priùs regem ac regi ſubjectos etiam iis, qui *vel* extrema *facinora* deſignâſſent, ſive jusjurandum dediſſent, *id ipſum* ſervâſſe, ſive junxiſſent dextras, firmiter promiſſis ſtetiſſe. Quòd ſi tales non fuiſſent, & ejuſmodi de ſe opinionem excitâſſent, ſicut hodiéque nè quidem unus fidem eis habet, quòd

1 Ὡρίσθη μὲν πρὸς] *Gabrielii* exempl. Ὡρίσθη πρὸς ἕω μὲν τῇ &c. & aptiùs quidem ibi videtur collocari particula *μὲν*, ſicut & *δὲ*, quæ ei reſpondet, poſt ἄρκτον ponitur. *Muretus* ſcribendum monet, Ὡρίσθη μὲν γὰρ &c. Sed mallem *Gabrielii* libro auſcultare.

2 Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ] *Geminum illud mare, quod* Rubrum *dixêre Latini, Græci Erythræum à rege Erythrâ, aut (ut alii) ſolis repercuſſu talem reddi colorem exiſtimantes : alii ab arenâ terrâque, alii tali aquæ ipſius naturâ ; in duos dividitur ſinus : quorum alter Perſicus adpellatur ; alter, Arabicus.* Hæc fere *Mela* l. 3. c. 8. & poſt eum *Plinius* H. N. l. 6. c. 24. Aliorum Auctorum, qui de maris iſtius adpellatione diſputârunt, nominibus citandis tempero. Sic autem, ut mittamus ambages, adpellatum fuiſſe hoc mare ab *Eſavo*, qui *Edom*, rectè docuit olim eruditiſſimus *Fullerus* miſcel. ſacr. 4. 20. *Edom* enim Hebræi rubrum vocant, quem Græci Ερυθρὸν vocaverint ; eodem modo, quo *Cephan Petro, Thomam Didymo* interpretati ſunt. Lege *Prideaux* ad an. 740. qui hanc rubri maris nomenclaturæ rationem amplexus eſt & pluribus expoſuit.

3 Οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν,] Delet hæc omnia *Muretus* : non temerè. Nam neque in omnibus exemplaribus extant, & iis omiſſis bellè procedit ſenſus. Sed quia (Stephani ſunt verba) οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν non ſtatim ſequitur poſt εἰ δὲ μὴ, &c. quiſpiam fortaſſis illa verba, tanquam ſubaudienda, in margine libri ſui annotaverat, quæ in contextum poſteà irrepſerunt. At de ſupervacaneâ verborum apud hunc Noſtrum repetitione, vide quæ notavimus in Add. ad p. 3. & p. 383.

ἔγνωσαι ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· ὥτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν [1] Σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτοὺς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπεμήθησαν τὰς κεφαλάς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. [2] Πολὺ δὲ καὶ τῇδε χείρονες νῦν εἰσι. Πρόσθεν μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, ἦτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· [3] νῦν δὲ καὶ ἦν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους [4] παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους παραβὰς, βασιλεῖ δόξῃ τι ξύμφορον ποιῆσαι, ἦτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενοι.

eorum jam perſpecta ſit impietas, ità neque tunc illorum *militum* duces, qui expeditionem cum Cyro ſuſceperunt, fidem eis habuiſſent: jam verò cùm priſcæ de illis opinioni credidiſſent, ſeipſos *eis* tradiderunt, & ad regem deductis capita fuerunt abſciſſa. Multi etiam barbari, qui hanc expeditionem unà ſuſceperant, alii aliâ fidei pollicitatione decepti perierunt. Sunt etiam, quod ad hæc adtinet, multò nunc deteriores. Nam antehac ſi quis pro rege periculum adiret, vel urbem aut nationem in ejus ditionem redegiſſet, vel aliquid aliud præclarè fortitérque pro eo perfeciſſet, hi *ſcilicet* erant, qui honoribus cumularentur: nunc ſi quis etiam, quemadmodùm Leomithres, uxore, liberis, & amicorum quoque liberis apud Ægyptium obſidibus relictis, & ſanctiſſimo jurejurando violato, regi quod expediat, feciſſe videatur; hi *verò* ſunt, qui maximis honoribus ornantur.

1 Σὺν Κύρῳ &c.] Intellige Cyrum minorem, de cujus ἀναβάσει ſive expeditione Xenophon ſcripſit libros ſeptem.

2 Πολὺ δὲ καὶ τῇδε] Ità repoſui ex conjecturâ; ut ſit dativus adverbialiter poſitus. Emendationem hanc confirmant quæ paulò infrà leguntur, ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται: & mox, Εἰς γε μὴν χρήματα τῇδε ἀδικώτεροι· MS. Bodl. & edit. *Ald.* habent πολλοὶ δὲ καὶ τάδε. Ferri quidem potuit τάδε, ut ſit pro κατὰ τάδε: ſed non dubium eſt, quin πολλοὶ ex vicino πολλοὶ manaverit, pro πολύ. Nam Xenophon non dicit multos ex illis, χείρους, i. e. deteriores eſſe factos, ſed hoc in genere de omnibus profert: nec verò ſimpliciter χείρους, ſed πολὺ χείρους: quin & paulò pòſt adverbio πολὺ non contentus, τῷ παντὶ dicit, duobus in locis. Editiones autem *Steph. Leuncl.* dant πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες: *Eton.* aliæque rectiùs πολὺ δὲ καὶ τάδε &c.

3 Νῦν δὲ καὶ ἦν τις, ὥσπερ &c.] Ità MS. Bodl. & editi libri, quos vidi, omnes: quibus adſtipulatur *Philelphus*. Librorum margines, verſionéſque tam Leunclavii quàm Gabrielii aliud quoddam agnoſcunt periodi membrum, cui locum inter τις & ὥσπερ Λεομίθρης tribuunt: ſic nimirum in iis legitur νῦν δὲ ἄν τις, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ariobarzanem προδοὺς, καὶ ὥσπερ Λεομίθρης &c. quæ forſan à librarii cujuſdam manu profecta ſunt, cui viri exemplum, huic in improbitate gemini, in margine notare placuit.

4 Παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ] Ità rectè MS. Bodl. & principes editiones. In *Ald. Flor.* atque aliis legitur παρὰ τῷ Αἰγυπτίων, quaſi ſubaudiendum eſſet βασιλεῖ. Sed Auctoris conſuetudo pro receptâ ſtat lectione: nam ſic τὸν Ἀρμένιον, pro τὸν Ἀρμενιῶν Βασιλέα, dicit: ſic τὸν Ἀσσύριον, regem Aſſyriorum; ſic τὸν Πέρσην, regem Perſarum, adpellat.

Ταῦτα ἂν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. [1] Οποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν [2] ἐπιτοπολὺ γίγνονται. [3] Αθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται.

Εἰς μὲν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· ἀ γὰρ μόνον τὰς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλ' ἤδη τὰς ὀλίγα ἠδικηκότας ξυλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς ὀλίγα δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν· ὥστε ὀλίγα ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας ὀλ' ὅτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, ὀλέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαρροῦσι. Τοιγαροῦν ὅσις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεσιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀνασπέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεὸς ἀσέβειαν, περὶ δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. Αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ πάντι χείρους νῦν, ἢ τὸ παλαιὸν, αὐτῶν.

Quæ cùm omnes Aſiatici videant, *etiam ipſi* ad impietatem & injuſtitiam deflexerunt. Nam quales ſunt ii, qui præſunt, tales & illi plerumque ſolent eſſe, qui eorum imperio ſubjecti ſunt. Hinc factum, ut magìs jam ſint nefarii, quàm olim fuerint.

Pecunias verò quod adtinet, hoc modo nunc magìs injuſti ſunt: non enim duntaxat eos qui multa commiſerunt delicta, ſed jam illos quoque, qui nihil injuſti admiſêre, comprehendunt, ac præter jus & æquum pecunias ſolvere cogunt: quo fit, ut nihilo minùs ii, quorum res ampla videtur eſſe, ſibi metuant, atque *alii*, qui multa injuſtè fecerunt: iidem cum potioribus congredi recuſant, neque ad copias regiam in expeditionem conflatas adjungere ſe audent. Quapropter omnibus licet, qui bellum ipſis faciunt, in eorum regione citra pugnam ut libitum fuerit verſari, tum propter ipſorum erga deos impietatem, tum propter injurias, quas hominibus inferunt. Atque hoc modo ſunt ipſorum animi prorsùs jam deteriores, quàm olim.

1 Οποῖοί τινες &c.] Eandem ſententiam, quam apud Platonem ſcriptam eſſe ait, his verbis exprimit *Cicero* l. 1. *Famil.* ep. 9. *Quales in republicâ principes eſſent, tales reliquos ſolere eſſe cives.* Apud *Laërtium* etiam lib. 7. ſegm. 7. *Antigonus* in epiſtolâ ad *Zenonem*: Οἵος γὰρ ἂν ὁ ἡγούμενος ᾖ, τοιούτους εἰκὸς εἶναι καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους. Nec mirum; cùm, auctore Livio, *ipſi ſe homines in regis, velut unici exempli, mores formant*: lib. 1. c. 21.

2 Επιτοπολυ] Malim ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ut in quibuſdam exemplaribus ſcribi ſolet. Me tamen non fugit, τῷ ἐπιτοπολὺ, ſine ὡς præcedente, eundem uſum ſolere tribui.

3 Αθεμιστότεροι δὴ] Vulgò ſcribitur δὲ, cujus in locum alteram illam particulam ex vet. *Gabrielii* exempl. adſentiente Stephano, repoſui. Cùm verò hæc ſuperiorem ſermonem claudant, res ipſa mutationem hanc poſtulat.

4 Νόμιμον γὰρ ἦν &c.] Vide lib. 1. p. 14 lib. 7. p. 363.

Ὡς δὲ καὶ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται, ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πλύνειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, ὡς τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βελόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πλύνειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν ὡδαμοῦ ἐπιμηδεύεται. Καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γεμὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἡνίκα περ οἱ πρωϊαίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τότου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν, ἕως τε περ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προοῖδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες [1] τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι ἔτι αὖ διαμένει, τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθόμενοι ἐξιέναι.

Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν

Nè corporum quidem eos illâ ratione, quiâ priùs, curam habere jam narrabo. Nam erat in eorum inſtitutis, ut nec exſpuerent, nec emungerentur: (perſpicuum eſt autem, hæc ipſos non eâ de causâ ſanxiſſe, quòd corporis humori parcendum exiſtimarent, ſed quòd laboribus ac ſudore corpora firmari vellent) jam verò manet id quidem adhuc, nè vel exſpuant vel emungant ſe, ſed ut laboribus ſe exerceant, nusquam curæ eſt. Enimerò erat etiam apud illos olim hoc inſtitutum, ut ſemel tantùm *ſingulis diebus* cibum ſumerent; quò tam ad expedienda negotia quàm ad ſe in laboribus exercendos die toto uterentur; jam verò reſtat id quidem, ut ſemel duntaxat cibum capiant; ſed cùm eo tempore veſci incipiant, quo ſolent, qui maximè matutino prandent, tam diu comedere ac bibere perſeverant, quandiu ſolent, qui ſeriſſimè cubitum eunt.

Erat item in eorum inſtitutis, nè ad convivia importarentur obbæ; quòd nimirum exiſtimarent minùs tum corpora tum animos debilitari, ſi quis non nimium hauriat: nunc *has* non importari, reſtat id quidem, tantum verò bibunt, ut non importent, ſed ipſi exportentur: cùm *nempe* recto corpore noc ampliùs exire poſſint.

Erat illud unum ex inſtitutis patriis, quod itinera facientes neque comedebant, neque bibebant, neque quidquam eorum palam faciebant,

1 Τὸ μὴ ὑπερπίνειν &c.] Similiter de *Lycurgo* Noſter: Καὶ μὴν τοῦ πότου ἀπαύσας τὰς ἐκ ἀναγκαίας πόσεις, οἷς σφάλλουσι μὲν σώματα, σφάλλουσι δὲ γνώμας, ἐφῆκεν ὁπότε διψῴη ἕκαστος πίνειν. *Lacedæmon.* Rep. pag. 396.

ποιεῖσθαι φανερὸς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τέτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας ὅτω βραχείας ποιεῖνται, [1] ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Αλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξήεσαν, ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ [2] ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Αρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ζὺν αὐτῷ ἥττους τῦ οἴνυ ἐγένοντο, ἐκέτι ὁμοίως ἔτε αὐτοὶ ἐξήεσαν, ἔτε τὺς ἄλλυς ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γενόμενοι καὶ ζὺν τοῖς περὶ αὐτὺς ἵπποις ἔπονεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φθονεῖσθαι αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσυν.

Αλλά τοι καὶ τὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελεᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι ὅπυ ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκόντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς [3] δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκυν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τῦτο παντάπασιν ἀνέσραπται· ζαφῶς

quæ de his neceſſariò conſequuntur: nunc autem id quidem manet adhuc, ut ab his ſe rebus abſtineant; ſed itinera tam brevia faciunt, ut nihil mirum ſit, à rebus illis neceſſariis eos abſtinere.

At verò toties etiam olim venatum ibant, ut *ſolæ* venationes ad exercendum tam ipſos quàm equos ſufficerent: poſteaquam verò rex Artaxerxes & ipſius familiares à vino vinci cœperunt, nec jam ampliùs ipſi perinde *ac priùs* exibant, nec alios ad venationes educebant: quin & illis palam invidebant, quaſique ſe potiores oderant, quicunque laborum, mantes cum equitibus ſuis venarentur.

Eſt hodiéque in uſu, pueros ad portas inſtitui: verùm ut artem equeſtrem diſcant & exerceant, *id ſcilicet* extinctum eſt; quòd eò non eant, ubi ſpecimen edendo gloriam conſequi poſſint. Et quod quidem pueri audientes priùs illic judicia ex æquo judicari, juſtitiam diſcere videbantur, hoc verò etiam penitùs perverſum eſt: nam manifeſtò

1 Ως μηδ' ἂν ἔτι &c.] Suſpicatur Stephanus ſcriptum fuiſſe, ὡς μηδένα ἂν ἔτι θαυμάσαι &c. vel cum apoſtropho, μηδὲν' ἂν &c. ex quâ lectione facilior etiam fuerit lapſus in μηδ' ἄν. Huic equidem libens accedo.

2 Ιπποις γυμνάσια] Forſan εἰς γυμνάσια. niſi quis præpoſitionem iſtam ἐλλείπειν, & ſubaudiendam relinqui ſtatuere malit.

3 Δίκας δικαίας &c.] Inſigne *ſchematis*, quod Græci παρηγμένον vocant, exemplum. Hoc ferè lumine ſuam illuſtrârunt orationem Scriptores Sacri: *Apoc.* xiv. 2. Καὶ φωνὴν ἤκουσα κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. *Jud.* 15. ——— καὶ ἐξελέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν. ——— *Rom.* xii. 3. ——— μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν· ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ——— Latinis Rhetoribus, *ſchema* hoc *conjugatum* eſt. De iis verò, quæ maximè ad ornatum orationis pertinent, *Ciceronem* audi diſſerentem *De Orat.* l. 3. c. 52. & ſeq. & confer orationem Xenophontéam, in quâ mox ſynonimus adhibentur ἀδρότης, μαλακία, θρύψις.

γὰρ ὁρῶσι νικώντας ὁπότεροι ἂν πλεῖον διαδῶσιν. [1] Ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν, ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν· ἐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ ἔστε ἀποθνήσκουσιν, ἔστε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ [2] ἐπὶ Κύρου, εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζονται. Σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. Ἐκείνοις γὰρ [3] πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς ἐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς [4] ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τὰς πόδας ἐπὶ ταπήτων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπητες. Καὶ μὴν τὰ ὠπτώμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρίσθεν εὕρητο, ἐδὲν αὐτῶν [5] ἀφήρηται, ἄλλα τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται· καὶ ὄψα γε ὡσαύτως·

vident eos ſuperiores diſcedere, qui largiùs dederint. Etiam illorum, quæ terrâ naſcuntur, vires pueri antehac diſcebant, quo utilibus uterentur, à noxiis abſtinerent: nunc ea ſic edoceri videntur, utì quamplurimùm noceant: certè enim nuſquam plures, quàm illic, vel extinguuntur venenis, vel perniciosè læduntur.

Enimverò etiam multò nunc ſunt, quàm Cyri *tempore*, delicatiores. Nam eâ tempeſtate Perſicâ quidem inſtitutione & continentiâ adhuc utebantur, veſtitu verò & elegantiâ Medorum: nunc à Perſis *profectam laborum* tolerantiam extingui patiuntur, & Medorum mollitiem retinent. Libet autem ipſorum etiam delicias & *voluptatem* explanare. Nam primùm eis non ſatis eſt, cubilia molliter ſterni, ſed jam ſpondarum pedes tapetibus imponunt, ut nè pavimentum obnitatur, ſed tapetes *nonnihil* cedant. Et ſanè quæ ad menſam coquuntur, earum quidquid priùs inventum fuit, nihil eſt detractum; & alia *quædam artificia* nova ſemper excogitant: idem in obſoniis fit:

1 Ἀλλὰ καὶ] Orationis incremento ſimiliter inſerviunt iſtæ particulæ *Luc.* xvi. 21. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες &c.

2 Ἐπὶ Κύρου] Vide dicta p. 474. not. 1.

3 Πρῶτον μὲν &c.] Hanc lectionem tuentur libri, quos vidi, omnes: quibus accedit etiam *Athenæus* l. 12. c. 2. Margines librorum exhibere ſolent πρῶτον μὲν ἐκέτι τὰς εὐνὰς &c. in quâ lectione rectè Stephanus poſt εὐνὰς veniendum eſſe putat ad verbum ἀρκεῖ, omiſſis illis vocibus, ἐ μόνον. In eâ autem, quam habemus, lectione, vox tantùm μόνον ei ſupervacanea eſſe videtur.

4 Ὑποστρώννυσθαι] MS. Bodl. dat. ὑποστόρνυσθαι. eadémque ſcriptura apud Athenæum, loco modò citato, reperitur. Sed nihil muto.

5 Ἀφήρηται] Stephanus ex editionibus quibuſdam *Athenæi* adfert ἀφήρηνται, rectéque monet in vet. cod. legi ἐφήρηται, quam ſcripturam exhibet poſtrema Auctoris iſtius editio, l. 12. c. 2.

καὶ γὰρ καινοποιηλὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. Αλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι ἐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ [1] περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ἐν γειμὴν τῷ θέρει ἐκ ἀρκέσιν αὐτοῖς ἔθ' αἱ τῶν δένδρων, ἔθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαὶ, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοῖς [2] παρεσκάσι. [3] Καὶ μὴν ἐκπώματα ἦν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἢν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, ἐκεῖνο τοῦτο αἰσχύνονται· πολὺ γὰρ κρύπτεται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια.

Αλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, ἐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ σκώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· ἐ γὰρ τῆς ἱππείας ἕνεκα, ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλονται. Τὰ γειμὴν πολεμικὰ πῶς ἐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ὑπῆρχε τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ Φρυγοὺς, [4] εἰ δέοι στρατεύεσθαι πρὸ τῆς

nam in utroque habent, qui *semper* aliquid novi conficiant. Quinetiam hyberno tempore non caput ſolùm, non corpus, non pedes ipſis ſatìs eſt tegi; ſed etiam ad extremas manus habent tegumenta quædam hirſuta & digitalia. Æſtate verò nec arborum nec rupium ipſis umbræ ſufficiunt, ſed in his adſtant iis homines, qui & alia excogitant umbracula. Jam ſi pocula maximo numero habeant, eo ipſo *tanquam ornamento* ſemet oſtentant; at ea ſi palam ſit comparata improbis eſſe artibus, nullum id iis pudorem incutit: nam & injuſtitia & lucri turpis cupiditas apud eos valdè creverunt.

Etiam illud priùs erat eis in more patrio poſitum, ut pedites in itineribus obeundis non conſpicerentur; *idque* aliâ nullâ de causâ, quàm ut rei equeſtris peritiſſimi evaderent; jam verò plus ſtragulorum in equis quà iu cubilibus habent: non enim tam equeſtris res ipſis eſt curæ, quàm ut molliter ſedeant. Bellica ſanè ſtudia quod adtinet, quî non in illis conſentaneum fuerit, nunc prorsùs eos deteriores eſſe, quàm olim *fuerunt?* quibus ſuperiori quidem tempore mos patrius erat, ut quot-quot agros poſſiderent, equites inde ſuppeditarent, qui militatum irent: qui verò in præſidiis degerent, *ſi quidem aliquando* ſuſcipienda eſſet pro

1 Περὶ ταῖς] In MSto Bodl. & edit. *Ald.* deeſt illa præpoſitio: quam tamen rectè alii libri, ſuffragante *Athenæo*, retinent.

2 Παρισᾶσι] Ità MS. Bodl. & exemplaria edita Stephanus ſuo in *Athenæo* invenit παρισῶσι. At rectiùs, opinor, in poſtremâ editione ſcribitur παρισᾶσι.

3 Καὶ μὴν ἐκπώματα &c.] Verba hæc citat *Athenæus* l. 11. c. 3. nonnihil, utì fit, mutata: nam pro ἐξ ἀδίκου, habet ἐξ ἀδίκων, & τοῦτο ante αἰσχύνονται prorsùs omittit.

4 Εἰ δέοι στρατεύεσθαι &c.] In libris pleriſque diſtinctio ponitur poſt στρατεύεσθαι, quæ mihi quidem à Leunclavio rectiùs poſita videtur poſt χώρας.

χώρας, μισθοφόρους εἶναι· νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς ζιλοποιούς, καὶ τοὺς ὀψοποιούς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λιβροχόους παραλιθέντας καὶ ἀναιρεθέντας, καὶ κλακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐνιρίθουσιν αὐτούς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται ποιήσασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πλῆθος μὲν ἂν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, ὠφελὸς γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ γιγνόμενα· καλὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀναιρέφονται. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, [1] θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας ἰόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ' ὅτοι ἐθέλουσιν. Οὐδέ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται [2] ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. Ὁ μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, [3] οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς

defenſione regionis expeditio, ſtipendiis militarent; at nunc & oſtiarios, & panis & obſoniorum opifices, & pocillatores, & balneatores, & qui *cibos in menſas* adponunt, & qui eos tollunt, qui cubitum deducunt, & qui de ſomno excitant, & exornatores qui pigmenta eis illinunt infricántque, & cætera concinnè componunt; hos omnes in equites dynaſtæ retulerunt, ut ſtipendia ſibi mereant. Et *hominum* quidem ex his *conflata* adparet multitudo, non tamen ullus eorum in bello eſt uſus: quod quidem ex iis ipſis, quæ uſu veniunt, manifeſtum eſt; nam illorum in agro faciliùs hoſtes quàm amici verſantur. Enimverò cùm ferentariorum ordine Cyrus eos eximeret, ac tum ipſos tum equos armaret, & cuique daret in manum paltum unum, cominùs pugnam faciebat: nunc neque ampliùs miſſilibus pugnant, neque cominùs congreſſi rem gerunt.

Itidem pedites habent illi quidem, pugnam inituri, ſcuta, & copidas, & ſecures, perinde ac Cyri tempore; verùm nè illi quidem manum conſerere volunt. Nec falcatos quidem currus ad eos ampliùs uſus, quibus à Cyro deſtinati fuerunt, adhibent. Nam is aurigas honoribus auctos, & ad fortitudinem inſtitutos habuit, qui gravem in armaturam impetum facerent: hi verò *Perſæ* recentiores, cùm eos qui ſunt in curribus nè quidem nôrint, inexercitatos arbitrantur paros

1 Θωρακίσας δὲ &c.] Vide quæ ſupra notavimus p. 511. not. 2.

2 Ἐφ' ᾧ] Vide dicta p. 491. not. 4.

3 Οἴονται σφίσιν &c.] At ab his diverſa longè tum veterum Perſarum, tum Romanorum & inſtituta & fata adeò exſtiterunt.

ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. Οἱ δὲ, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, [1] ἐκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ' ἐξάλλονται. ὥς' ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. Ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ ἤδεις ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσαι, ἅτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, ἅτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μετ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι· Φημὶ γὰρ, Πέρσας καὶ τοὺς ζὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν, ἢ πρόσθεν, ἀποδεδεῖχθαι· εἰ δέ τις τἀναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, [2] τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

futuros exercitatis. Faciunt verò illi quidem impetum, ſed prius quàm intra hoſtes penetrent, partim inviti decidunt, partim deſiliunt; adeò ut ab aurigis deſtituti *currus* & jugales ſæpenumerò plus amicis detrimenti adferant quàm hoſtibus. Cùm verò & ipſi intelligant, quales ſint ipſorum adparatus bellici, cedunt *aliis*, neque quiſquam ampliùs abſque Græcis ad bellum ſe comparat, ſive adeò ipſi bellum inter ſe gerant, ſeu contra eos Græci copias educant; ſed etiam adversùs Græcos *non niſi* cum Græcorum auxiliis bella *ſibi* ſuſcipienda eſſe ſtatuerunt.

Arbitror equidem me jam perfeciſſe, quod inſtitueram. Quippe demonſtratum aio, Perſas & *alios* Perſis conjunctos minùs erga deos eſſe religioſos, & erga cognatos magìs impios, & injuſtiores erga cæteros, & bellicis in rebus jam magìs inſtrenuos quàm priùs: quòd ſi quis contraria ſententiæ meæ ſtatuit, eorum facta modò conſideret is, ea dictis à me teſtimonium dare comperiet.

terunt. Illi nempe probè intellexerunt, quantum (*Vegetii* ſunt verba lib. 1. c. 13.) exercitatus miles inexercitato ſit melior. *Nulla enim aliâ re videmus* (inquit Auctor modò laudatus) *Populum Romanum orbem ſubegiſſe terrarum, ſi armorum exercitio, diſciplinâ caſtrorum, uſúque militari.* Sub initium Operis.

1 Ἐκόντες] Ità MS. Bodl. & cæteri libri, quos vidi, omnes. Mihi verò reponendum videtur ἄκοντες: quod *Muretus* etiam, ſive conjecturâ fretus ſive veteris alicujus libri auctoritate, monuit.

2 Τὰ ἔργα——αὐτὰ μαρτυρεῖ] Eadem prorsùs exſtat loquendi ratio *Job* x. 25. Τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν——ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

ADDENDA.

P. 1. ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ &c. Vulgarem Inſcriptionem retinui, quam MS. Bodl. præſtat : quidam libri repræſentant ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

Ibid. l. 6. *Ariſtides* in lib. περὶ ἀφελῆς λόγου locum hunc ſic repræſentat : κἂν ὁποσονοῦν ἄρχοντες διαγένωνται : ſcil. omiſsâ voce χρόνον. Hæc lectio *Leunclavio* probata eſt, *Stephano* non item : qui vocem illam in omnibus, quæ ipſi videre contigit, exemplaribus inveniri teſtatur ; eam tamen ſubaudiendam ſæpè relinqui obſervat, ſed præcipuè genitivum χρόνου cum ἀφ' οὗ, vel ἐξ οὗ, & cum ἐκ τούτου : interdum etiam adjici à Noſtro, cum ἀφ' οὗ p. 12. cum ἐκ τούτου, p. 14. In aliis autem caſibus vocem illam ellipſin etiam pati ſolere oſtendit Cl. *Lamb. Bos* in libello de *Ellipſ. Græc.* Cæterùm hìc loci χρόνον retinendum cenſeo : neque enim quiſquam, opinor, unius *Ariſtidis*, aut potiùs Rhetoris iſtius exemplaris, auctoritatem, omnium Operis hujus exemplarium fidei præferendam exiſtimaverit. Sunt etiam, qui pro διαγένωνται reponant διεγένοντο. Sed non ſunt audiendi ; minùs etiam ex Græcæ Linguæ conſuetudine eſt διεγένοντο, præcedente particulâ κἄν : ſed vel εἰ καὶ διεγένοντο, vel κἂν διεγένωνται huic linguæ familare eſſe dicere notavit *Stephanus*.

Ibid. l. 7. Εδοκοῦμεν καταμεμαθηκέναι, non καταμεμαθήκαμεν. Noſtro mirè placuiſſe videtur hoc loquendi genus : cui quandam modeſtiæ ſignificationem ineſſe fatendum eſt. Paulò pòſt, p. 2. ἐδοκοῦμεν ὁρᾶν, non ἑωρῶμεν. Sic verò & *Oecon.* p. 495. ἐπεὶ γὰρ καταμεμαθηκέναι δοκῶ ὅτι &c. In eodem lib. p. 497. πονηροῦ μὲν δεσπότου οἰκέτας ὃ δοκῶ χρηστὸς καταμεμαθηκέναι. In eod. extremâ p. 499. ἱκανῶς δοκῶ καταμεμαθηκέναι.

Ibid. l. 10. Pro πάντη omnes ferè libri veteres, quos *Stephano* videre contigit, habent πάνυ τι. edit. *Florent.* πάνυ τι repræſentat ; *Ald.* πάντι, quod conſtat quidem eſſe depravatum ; ſed utrùm ex πάνυ τι (vel potiùs πάνυτι conjunctè ſcripto) an ex πάντη detortum ſit, hoc verò incertum eſt. Quòd ſi πάντη loco ſit movendum, pro eo repoſuerim πάνυ τι potiùs quàm πάνυ τοι : cùm multo plures loci πάνυ τι quàm πάνυ τοι, non apud hunc Noſtrum ſolùm, ſed etiam apud cæteros Scriptores Atticos habeant. Vulgatam verò lectionem idcircò retinendam duxi, quod in eodem jam verſu Xenophon πάνυ adhibuerat.

Ibid. l. 10. In MSto Bodl. & aliis quibuſdam, teſte *Stephano*, antiquis exemplaribus πειθομένοις non exſtat. Sed rectè eam vocem retinueris : neque enim voluiſſe Xenophontem dicere generaliter χρῆσθαι, ſed χρῆσθαι πειθομένοις, ex ſequentibus liquet ; in quibus animantia bruta hominibus magìs eſſe morigera dicit, quàm ſint ipſi homines illis qui in eos imperium obtinent.

P. 2. l. 6. Apud Scriptores Atticos τὸ ἐκεῖνος cum ſuo ſubſtantivo ſæpè reticetur ante artic. poſtpoſit. ornatûs & brevitatis gratiâ : plena ſententia eſt, ἀπέχονταί τε ἀπ' ἐκείνων πραγμάτων, ἀφ' ὧν ἂν αὐτὰς &c. Sic in Epiſt. ad *Heb.* V. 8. integrè diceretur : ἔμαθεν ἀπ' ἐκείνων, ὧν vel ἃ ἔπαθε ——— & *Phil.* IV. 11. ἐν οἷς εἰμι, —— pro ἐν ἐκείνοις ſcil. κτήμασιν, ἐν οἷς &c.

P. 2. l. 8. Edit. *Ald.* pro νομίας perperam dat νομεῖς: quàm cùm accuſativi iſtius ſcripturam in depravato aliquo exemplari Xenophontéo deprehenderat *Helladius* ille apud *Photium* Bibl. p. 1590. Noſtrum ſtatim non ſatis idoneum eſſe Atticiſmi auctorem temerè pronuntiavit.

Ibid. l. 9. Stephanus malebat τὸν νομέα cum ἀγέλην, ut cum ἀγέλαι poſuit τὰς νομέας. Cui emendationi exemplar aliquod teſtimonium perhibere ait.

Ibid. l. ult. Μέλανοεῖν μὴ οὕτε eodem modo dicitur, quo p. 310. ὥϛε τὸν Κυαξάρην μεταγινώσκειν ὡς ἔτε Κῦρος &c. Dicitur porrò μέλανοεῖν illo in loco is, qui μέλανοῶν ἐνθυμεῖται, ſeu διανοεῖται, i. e. *mutatâ ſententiâ cogitat.* Ità ferè *Stephanus*, qui & Xenophontem ἀποφανϊκῶς loquutum eſſe, ut Interpretes voluêre, non putat; ſed has voculas μὲ οὐκ ἦ, verbo μέλανοεῖν, aut μεταγινώσκειν, aut alii ejuſmodi ſubjunctas, hominis ἀποφηματικῶς loquentis eſſe dicit; neque aliter intelligendum eſſe hunc locum, quàm ſi dixiſſet, μή ποϊε οὐκ ἦ τῶν ἀδυνάτων &c. At oratio ἀποφαϊκὴ μὴ εἶναι vel ἐκ εἶναι poſtulâſſe. Cæterùm illa ſermonis forma ἀποφηματικὴ, de re etiam, quam quis minimè in dubium vocandam putet, optimè modeſtiæ Xenophontéæ convenit.

P. 3. l. 4. Καὶ ὅμως ἤθελον &c. Otioſa planè hæc & mendi ſuſpecta ſunt *Stephano.* At verò non modò librorum omnium conſenſu, ſed Auctoris etiam noſtri conſuetudine confirmata ſunt. Ejuſdem enim rei repetitionem ferè talem videas licet lib. 1. p. 39. lib. 7. p. 383. lib. 8. p. 511.

Ibid. l. 10. Poſt ἀκούομεν *Stephano* ſubaudire placet, ἴδιον ἕκαϛον ἄρχοϊλα ἔχειν: eam tamen probat interpretandi rationem, quam ſequuti ſumus; perinde videlicet ac ſi Xenophon ſcripſiſſet, καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως ἐθνῶν ἀκούομεν.

Ibid. l. 12. In MSto Bodl. & aliis quibuſdam libris, quos vidit *Stephanus*, poſt ὡσαύτως additum eſt οὕτως, quod cæteri veteres codices non agnoſcunt. Poſſit tamen hæc lectio ὡσαύτως οὕτως utcunque defendi, dicendo ἐκ παραλλήλου copulata eſſe hæc adverbia; ſicut & τυχὸν ἴσως, πάλιν αὖθις, atque alia multa copulari videmus. Quin & p. 52. l. 9. pro ὡσαύτως, in MSto Bodl. necnon aliis quibuſdam, teſte *Stephano*, vetuſtis libris ſcriptum eſt ὡσαύτως οὕτως.

P. 5. l. *ult.* Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ &c. *Stephanus* ità hæc verba reddit: *Hæ autem leges publici boni curam ità videntur ſuſcipere, ut à ſuo eam initio* (vel, *capite*) *repetant.* Quaſi diceret, has leges majore, quàm cæteras, providentiâ in publicorum commodorum curam incumbentes, inde hujus initium, unde neceſſe eſt (ſcil. à rectâ civium in tenerâ ætate inſtitutione) ſumere. Hic, eodem judice, ſenſus eſt, qui è noſtrâ lectione elici non ſolùm poteſt, ſed etiam debet. Porrò ait idem ſe aliquando ſuſpicatum eſſe, Xenophontem verbo ἄρχεσθαι aliquid adjunxiſſe, & vel ἄρχεσθαι ὅθεν δεῖ, (ſive ὅθεν δεῖ, ἄρχεσθαι) vel καλῶς ἄρχεσθαι, vel φρονίμως ἄρχεσθαι, vel tale quid ſcripſiſſe. Tandem aliam lectori commendat ſcripturam, quam ex vet. *Vincentii Obſopœi* libro & *Stobæo* elicuit; nimirum hanc: Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι, ἐκ ἔνθεν ὅθεν ἐν ταῖς πλείϛαις πόλεσιν ἄρχονται: vel ὅθενπερ ἐν ταῖς &c. Huic certè ſcripturæ favent vetuſta *Gabrielii* exemplaria, quæ pro ἐχ ὁμοίως &c. dant ἐκ ἔνθεν, ὅθεν αἱ πλείϛαι πόλεις ἄρχονται.

P. 6. l. 3. *Gabrielius* in vet. exempl. pro ἐπιλάτλεσι invenit ἔπειλα προσάτλεσιν: quod & *Muretus* probat.

P. 6. l. 4. MS. Bodl. μηδὲ ἁρπάζειν.

Ib. l. 7. De ſubitâ tranſitione à ſingulari numero ad plurativum lege dicta ad lib. 7. p. 396.

Ibid. l. 7. MS. Bodl. & *Stobæus* habent ἐπανέθεσαν. Sed noſtram lectionem eâ commutare nolim. Nam ut ἐπιλιθέναι τιμωρίαν vel δίκην dicitur potiùs quàm ἐπαναλιθέναι, ità Xenophon haud dubium eſt quin maluerit dicere ἐπιλιθέναι ζημίαν quàm ἐπαναλιθέναι ζημίαν.

Ibid. l. 9. Non ὥστε legitur apud *Stobæum*, ſed οἷον. Elegans autem eſt hoc loquendi genus, & cùm aliis Auctoribus tum huic Noſtro familiariſſimum, τοιοῦτοι οἷοι, cum infinitivo, aut etiam οἷοι ſine τοιοῦτοι.

Ibid. l. 14. Pro πεπαιδευμένων *Leunclavius* rectiùs ſcribi cenſet παιδευομένων: quippe de *inſtituendis*, ex illius mente, non de *inſtitutis*, hìc agitur. Nihil muto.

P. 7. l. 6. Non dubito quin hæc, quæ parentheſi incluſa ſunt, mendi ſuſpecta multis jam fuerint, multis futura ſint: ſed ii tale omnino genus loquendi apud Platonem exſtare ſciant. Ità *Stephanus*. Rem ſanè mihi gratiſſimam feciſſet vir doctiſſimus, ſi phraſin iſtam Platonicam quo quis loco reperire poſſet, indicâſſet. Forſan illum voluit, quem in *Phædro* notavi, ſcil. ubi dicit διελέσθαι μέρη, pro *dividendo facere partes*. Sed *Herodoti* exemplo meliùs, opinor, defendi poſſit loquutio Xenophontéa: is autem de conſilio regis Lydorum fame laborantium verba faciens, l. 1. c. 94. οὕτω δὴ, ait, τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι &c. pro————διελόντα Λυδοὺς πάντας εἰς δύο μοίρας.

Ibid. l. 9. MS. Bodl. & *Stobæus* hìc παρέξειν, at in verſu proximè ſequenti παρέχειν, habent. Atqui una eſt eademque loci utriuſque ratio: nec quid mutationis inducendum.

Ibid. l. 16. *Stobæus* perperam μανθάνουσι διάγειν: & lineâ proximè ſequente, ἐπὶ τούτῳ.

P. 8. l. 4. Pro οἷων εἰκὸς legitur etiam οἷων δὴ εἰκός. Sed particula iſta ornatui tantùm ſervire hìc poteſt: illo autem οἷων aptius huic loco eſſe ὧν cenſuit *Stephanus*.

Ibid. l. 6. Μισοῦσι μὲν ἀλλήλους &c. Lectionem, quam recepi, vetuſtorum etiam *Gabrielii* exemplarium auctoritate confirmatam tandem inveni.

P. 9. l. 1. *Stobæus* habet particulam καὶ ante τοὺς προσδεεστέρους, non ante πειθομένους. Quam lectionem libenter cum *Stephano* ſequor; alioqui enim legendo καὶ πειθομένους videretur aliquid poſt ἰσχυρῶς deſiderari, nimirum ſecundum καὶ cum alio participio. Cæterùm occaſionem huic tranſpoſitioni particulæ καὶ dediſſe videtur quod legitur proximè præcedenti verſu καὶ πείθεσθαι.

Ibid. l. 6. Pro ἄξιον *Stobæus* habet ἄξιος, cui exemplaria quædam, *Stephanus* quæ vidit, adſtipulantur: ille autem non itidem σῖτα legit, (ut in iiſdem ſcriptum eſt) verùm σῖτον.

Ibid. l. 9. Cùm præcedat ἓξ, ſcribendum putat *Stephanus* ἢ ἑπτὰ καὶ δέκα. Sed alius exſtat locus p. 44. vulgatæ qui ſcripturæ fidem faciat.

P. 10. l. 1. Apud *Stobæum* ſcriptum eſt δέῃ τι ὑπὲρ κοινοῦ.

Ibid. l. 2, 3. Pro ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν &c. legitur etiam τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. In edit. Flor. τὰς δὲ ἡμισείας &c. At hæc particula δὲ aut expungenda eſt, aut præcedere oportet eam, quam in contextum recepimus, lectionem; ut utramque conjungendo, ità legatur, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς, τὰς δὲ ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. Vel, ut *Mureto* placuit, ὅταν δὲ ἐξίῃ ὁ βασιλεὺς, ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνὸς, τὴν μὲν ἡμίσειαν ἐξάγει τῆς φυλακῆς, τὴν δὲ ἡμίσειαν καταλείπει.

Videtur tamen *Stephano* alterum horum esse supervacaneum, cum alterum ex altero per consequens satis intelligatur. *Ald.* edit. pro φυλακῆς pessimè dat φυλακοῖς: *Stobæus* φυλάς. Hæc autem scriptura (*Stephano* judice) ratione non caret; præsertim cùm dixerit initio p. 7. δώδεκα γὰρ κ᾽ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται, &, (quod magìs ad rem facere videtur) dicturus sit p. 11. αἱ δ᾽ αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι &c.

P. 10. l. 4. *Stobæus*, τόξα, καὶ παρὰ φαρέτραν ἐν κολεῷ &c.

Ibid. l. 9. Apud eundem post ἀληθεστάτη legitur αὐτοῖς.

Ibid. l. 13. MS. Bodl. pro ϑήγεσθαι habet ϑάλπεσθαι: sed omnino retinenda est vulgata lectio, non tantùm quod *Stobæi* auctoritate confirmetur, sed etiam quod ut hìc ϑήγεσθαι τὴν ψυχὴν, sic p. 82. τὰς ψυχὰς ϑήγειν: & p. 83. ϑήγειν τὸ φρόνημα. Quinetiam in *Oecon.* ἀκονᾶν τὰς ψυχὰς legimus; & lib. hujus Operis 6. p. 344. ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεῖνος κ᾽ τὴν ψυχήν τι παρακονᾶ.

Ibid. l. 15. Quidam liber, teste *Stephano*, partic. τὶ habet ante ἄπεσι, deinde τῶν ἐν τῷ πολέμῳ, absque participio παρόντων. In eodem, iis, quæ hìs interjecta sunt, omissis, sequitur καὶ ϑηρῶντες οὐκ ἂν ἀρισήσειεν, ἂν μὴ τὶ δεήσῃ ἢ ϑηρίῳ ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι διατρίψαι περὶ τὴν ϑήραν. τὸ αὖ ἄρισον τῆτο δεῖπν. Cum hoc libro consentit ferè MS. Bodl.

P. 11. l. 8. Pro ἔχωσιν habet *Stobæus* ἐσθίωσιν, quod mavult *Stephanus* ob sequens πίνωσιν. At nihil muto. *Ciceronis* certè auctoritate vulgata lectio munita est, *Tusc. Disp.* l. 5. c. 34.

Ibid. l. 10. *Athenæus* hæc ità mutavit verba, duos, opinor, locos in unum commiscendo: Καὶ ὁ ϑαυμάσιος Ξενοφῶν, inquit, φησὶ ἡδὺ μὲν μάζαν καὶ κάρδαμα φαγεῖν πεινῶντι, ἡδὺ δὲ ὕδωρ, ἀρυσσάμενον ἐκ ποταμῦ, διψῶντα πιεῖν, l. 4. c. 14. *Stobæus* autem nostræ lectioni adsentitur.

Ibid. l. 12. habet ἱμάνθανον, & versu sequenti δημόσιοι τύτοις ἀγῶνες.

Ibid. l. 15. *Leunclavius* & *Portus* scribendum censent εὐπειςότατοι. Quâ de re vide quæ notavimus p. 87.

Ibid. l. 18. Post ἀρκαὶ apud *Stobæum* legitur πᾶσαι.

Ibid. l. ult. Apud eundem habes, ἢ καὶ ἄλλα ὅσα τάχυς καὶ ἰσχύος ἔργα ἐςί. At si nostram lectionem ἄλλο τι retineamus, (nec est cur rejiciamus) subaudiendum fuerit, inquit *Stephanus*, ἐκείνων ante ὅσα, quam subauditionem novam non esse apud hunc auctorem ostendent quæ in *Addendis* hisce notavimus ad p. 2. l. 6.

P. 12. l. 1, 2. Legenda aut saltem intelligenda hæc esse monet *Stephanus* τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη. Sic infrà: Ηδη γὰρ καὶ ὁ Κῦρος διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν.

Ibid. l. 8. Pro ἀγχέμαχα legitur apud *Stobæum* ἄγχιμα; sed nostra lectio in dubium revocari non potest; nam & p. 399. scriptum est, ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις. Sunt autem ὅπλα ἀγχέμακα arma, quibus εἰς χεῖρας συμμίσγομεν τοῖς πολεμίοις: (ut verbis Xenophontis utar) at verò arcubus, jaculis, paltis, fundis, aliisque hujusmodi ὁτιπροσωτάτω ταχθέντες μαχόμεθα, ut idem loquitur alicubi.

P. 13. l. 6. *Steph.* scribendum putat ἐπάνιμεν: propterea quòd Noster ad hunc usque locum de se in plurali numero loquutus est. Locis huc citatis non est opus: peti possint ab hujus Operis procœmio, cum initio *Laced. Polit. Symposii*, necnon libelli περὶ πρυσόδων collato. Emendatio sanè hæc specie quâdam rationis niti videtur, sed

exemplarium auctoritate caret.

P. 13. l. 13. Rectè Cl. *Jungermannus* νεανισκεύεσθαι in *J. Poll.* l. 2. *segm.* 20. pro νεανιτεύεσθαι, quod ejus in locum irrepserat, reposuit.

Ibid. l. 14. MS. Bodl. Οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις. Quæ mihi placet lectio. *Stephanus* etiam & *Leunclavius* pro ἂν ex versione *Philelphi* αὖ reponendum censuerunt.

Ibid. l. ult. Apud *Stobæum* legitur διεληλυθότες.

P. 14. l. 2. Mavult *Stephanus* pluralem numerum neutrius generis μαρτύρια.

P. 15. l. 4. Ορῶν δὴ &c. Interjectâ parenthesi longiusculâ, iterantur hæc ὁρῶν δή: sic & *Act.* VII. 35. iteratur τοῦτον, quâ de re vide Cl. *Blackwall Class. Sacr.* p. 64.

Ibid. l. 10. *Hermogenes* hunc locum citans scribit, ὡς καλός μοι ὁ πάππος, ὦ μῆτερ. Sed tamen & continuò post initio orationis collocatur ὦ μῆτερ.

P. 17. l. 13. Suspicatur *Stephanus* non καταπλέα, sed πλέα scriptum fuisse; genitivum etiam, qui sordes significaret, præcessisse, ejúsque locum à præpositione κατὰ fuisse occupatum.

P. 18. l. 7. Non μητέρα, sed πατέρα, legit *Philelphus*: perperam. Loquitur enim de honore, qui tum exhiberi soleret: exhiberi autem patri, qui aberat, non posset.

Ibid. *Muretus* legendum putat, τοιαῦτα ἐπειπεῖν, ἕως &c. quod equidem non improbo.

Ibid. l. 13. Idem legit μηδέν πω ὑποπτήσσων, non μηδέπω.

P. 19. l. 13. *Gabrielii* etiam exemplaria habent ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς.

P. 22. l. 13. Mavult *Stephanus* ὁποίαν ἂν βάλῃ, sicut paulò ante dixit ὁπόσοις ἂν βούλῃ, & paulò post dicet, ὅσα ἂν βούλῃ, habéntque hi loci futurum, sicut & ille: quin etiam in præcedenti versu eodem dictum est modo ὃς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς, cum futuro itidem. Mihi placet hæc emendatio.

Ibid. eod. versu *Gabrielii* libri & *Muretus* nobis adsentiuntur de reponendo ἔπειτα τά τε &c.

P. 24. l. 1. *Muretus* legit, Καί τοι, φάναι, non τοίνυν.

P. 25. l. 1. Lege ψυχὴ, quam & MS. Bodl. exhibet. Quidam libri τύχη.

Ibid. l. 8. Edit. *Aldi* & *Juntæ* ante μαθόντα negativam habent particulam μὴ, quam rectè *Stephanus* sensum depravare censuit. MS. Bodl. (si tamen id dignum est de quo admoneam) habet ἀποπέμψει.

Ibid. l. 12. MS. Bodl. ἀνεκτήσαλο in contextu: in margine, ἀνήρτητο. Illud, opinor, à librario aliquo hujus explicandi gratiâ, margini primùm adscriptum fuit; deinde, genuinâ lectione rejectâ, in textum receptum. Verbum autem ἀνεκτήσατο eandem habere significationem, quam ἀνήρτητο minimè dubium esse sinunt cùm alii plerique loci, tum verò proximè sequentis paginæ linea 2da, ubi habemus ἀνεκτήσαλο τὸν Αγυάγην.

P. 27. l. 2. Legimus apud *Stobæum* ἀλλὰ πραότης τις ἡ φιλοσοργία, ὥς' ἐπεθύμει ἄν τις ἐπιπλείω ἀκοῦσαι αὐτοῦ. Sed omnino retinenda est nostra lectio: nam in hâc comparatione illud faciei νεαρὸν magìs ἁπλότητι quam πραότητι respondere rectè censuit *Stephanus*. Quin & ἔτι πλείω eidem magìs placet quàm ἐπιπλείω, quod alioqui mutandum esset in ἐπιπλεῖον: hoc enim potiùs quàm illud adverbialiter ponitur.

Ibid. l. 8. Postquam locum hunc emendâssem, *Leunclavium* tandem vidi mihi de eâdem articuli mutatione adsentiri. Idem porrò dicit προπετῶς loco suo temerè motum eidem restitui debere hoc modo, τὸ πᾶσι προσπίπλειν προπετῶς, ὑκέτι ὁμοίως εἶχεν. Quod equidem non improbo.

Ibid. l. 11. Suspicatur *Stephanus* εἰς ante ταῦτα deesse. Lege scripta p. 119. not. 1.

P. 28. l. 4. Pro παρήει *Stephanus* haud immeritò ſcribendum eſſe contendit, παρίει, à παρίημι quod ſonat *præteribat, à tergo relinquebat* ; valet autem hìc *ſuperabat*. Video tamen à Grammaticis, duplicem verbi παρίημι derivationem (ſcil. vel à παρὰ & εἶμι, vel à παρὰ & ἵημι) ſequutis, παρήει etiam reddi *accedebat, ſuperabat*.

P. 29. l. 2. Legitur etiam δυσχερῶν & δυσχερειῶν. Sed noſtram lectionem ſatìs confirmat ſequens accuſativus δυσχωρίας ; quin & *Philelphus* eam ſequutus eſt.

P. 34. l. 15. Pro πέντε ἢ ἐκκαίδεκα mavult *Stephanus* πέντε ἢ ἓξ καὶ δέκα. Sed vide modò dicta ad p. 9. l. 9.

P. 96. l. 9. Si ſcribas ἐκέλευσε conveniet cum ἀφῆκε. *Stephanus*.

P. 37. l. 1. *Leunclavius* locum ſic reſtituendum & diſtinguendum ait, ὅπου οἰόμενοι οὕτως, ὡς ἐπεθύμει, αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. *Stephanus* ex conjecturâ ὡς ὅπου ἠδόμενοι, ſive ὅσον οὔπου ἠδόμενοι. *Canterus* οὔπου ἐώμενοι. Sed fruſtra tum ſe tum locum hunc torſiſſe mihi videntur viri eruditi.

Ibid. l. 10. *Hermogenes* legit ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων ὀχοῦνται, quod verbum cum ἄγεσι jungi, niſi interjectâ copulâ, non poſſe rectè obſervat *Stephanus* : alioqui in participium ὀχούμενοι mutandum eſſet, quod idem mavult. Porrò πονηρὰ ἱππάρια dicit eleganter (diminutivo ad majorem contemptum utens) eâdem formâ, quâ p. 247. l. 10. μοχθηρὰ ἀνθρώπια.

Ibid. l. 16, 17. *Muretus* pro ἐπ' αὐτὰς legit ἐφ' αὐτούς.

Ibid. in notis poſt-*longa eſſe videatur*, adde : Nota ſunt Senis Comici, qui dormire non poterat :

ΙΟΥ, ἰού.

Ὁ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν, ὅσον

Ἀπέραντον ; ἐδέποθ' ἡμέρα γενήσεται ;

P. 38. l. 4. MS. Bodl. exhibet fut. 1. ἐλάσω. Sed nihil muto.

Ibid. l. 7. *Muretus* pro ἠγεῖτο ταχέως, reponit ἠγεῖτο τάξεως.

Ibid. l. 14. In libello περὶ ἑρμηνείας, qui *Demetrii Phalerei* nomen præfert, bis comparatio hæc citatur : prior locus ἄπειρος non habet, in poſteriore reperitur : ſed utrobique ἐπὶ κάπρου legitur, quod *Stephano* placet.

Ibid. l. ult. MS. Bodl. παυσομένους, & mox, προορμήσαντες : ibid. l. 5. idem liber ἀνίεις, & l. 6. καὶ ἰσχυρὰν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἐσχυρῶς καλείχειν ἐποίει : omnino depravatè. Nec meliùs in quibuſdam libris legitur φανὴν pro φυγὴν, & ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις καθὼς εἶχεν ἐποίει.

P. 40. l. 11. MS. Bodl. ἐγενίνηλο *Stephano* magìs placet ἐγίνελο.

P. 41. l. 2. *Muretus* mavult ὁ πατήρ τε ἄχθοιλο.

Ibid. l. 13. Vel referendum eſt hoc δηλῶν ad λέγεται, quod extrinſecus adſumatur, (nam non minùs rectè dicitur λέγεται Κῦρος τοῦτο ποιῆσαι, quàm λέγεται Κῦρον τοῦτο ποιῆσαι) vel ſcribendum erit δηλοῦνται, ſi nempe hìc ſubaudienda ex præcedentibus eſſent illa duo vocabula αὐτὸν φασί.

Ibid. l. 14. Participiorum iſtorum conjunctio pleonaſmum præ ſe fert haud vitio carentem : cui tamen geminum ferè ſuppeditat *Demoſthenes* Olynth. 3. p. 38. ὁμοίως καὶ παραπλησίως ibi copulans. *Ammonius* quidem inter λαβεῖν & δέξασθαι diſtinctionem hanc ſtatuit : Λαβεῖν μέν ἐστι, inquit, τὸ κείμενόν τι ἀνελέσθαι. Δέξασθαι δὲ, τὸ διδόμενον ἐκ χειρός. At non hic tantùm locus, ſed & alia apud Auctores multa frivolam eſſe hanc diſtinctionem oſtendunt. Intepretes, excepto *Philelpho*, omnes Xenophontem iſta tanquam ſynonyma conjunxiſſe hactenus exiſtimârunt. Ipſe potiùs cum *Stephano* crediderim λαβόντας dici ſimpliciter qui ſumpſiſſent quod in manus tradebatur ; at verò δεξαμένους qui in accipiendo ea ſe grata

habere, & beneficentiam ea tradentis agnoſcere oſtendiſſent.

P. 42. l. 2. *Gabrielii* exempl. ὡς σὲ ἡδέως, καὶ μὴ &c.

P. 44. l. 1. Pro παρέσαι αὐτοῖς *Muretus* legit αὖθις.

Ibid. l. 10. Sic in omnibus, quos vidi, libris ſcriptum eſt: quâ de re monendum cenſuit etiam *Stephanus*, quoniam cùm hìc dativo jungatur verbum ὑποπλήσσω, p. 54. accuſativo jungitur.

P. 45. l. 7. MS. Bodl. Ινδὺς καὶ πρὸς Κᾶρας καὶ Κίλικας &c. Et eo forſan modo ſcriptum à Noſtro fuiſſe dicendum eſt: niſi mavis cum *Stephano* καὶ πρὸς Ινδὺς δὲ ϗ Κίλικας.

P. 46. l. 5. MS. Bodl. παρασκευὴν τῶν συνιγαμένων ἐφ' ἑαυτόν.

Ibid. l. 6. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. ἀνλιπαρεσκευάζελο.

Ibid. l. 12. MS. Bodl. ἐν τοῖς τελείοις ἀνδράσιν ἦν: cui *Philelphi* ſuffragatur verſio.

P. 47. l. 1. Hæc verba ἔδοσαν προσελέσθαι ex ſcholio irrepſiſſe ſuſpicatur *Stephanus*. Sed ſupervacaneam verborum repetitionem apud Noſtrum reperiri novum non eſt. Vide, ſi libet p. 3. lin. 5. p. 383. lin. 10. p. 510. l. 12. Vel igitur in vulgata lectione adquieſcendum, vel dica iſtis locis omnibus impingenda eſt. In MSto autem Bodl. ſic ſe habet locus: διακοσίων ἑκάσω τέσσαρας ἔδωκαν προσελέσθαι, ϗ τύτες, ἐκ τῶν ὁμοτίμων· γίγνονται μὲν δὴ ἕτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τύτων ἑκάσῳ ἔταξαν ἐκ τῦ δήμυ τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελλασὰς προσελέσθαι, δέκα δέ &c. Eandem etiam ſcripturam & ordinem verborum ex libris, quos ipſe vidit, adfert *Stephanus*.

Ibid. l. 12. *Muretus* delendum monet illud ὑμᾶς, ut ſuavior exoriatur oratio: ſed non audiendus eſt, cùm ſupervacanea pronominum repetitio ſit Atticis Scriptoribus perquàm familiaris.

P. 48. l. 4, 5. MS. Bodl. ἀλλ' ὡς —— εἰς τὸν ἔπειλα χρόνον εὐφρανύμενοι: atque hoc ſanè modo Noſter aliàs loqui ſolet; ut p. 252. ἦ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, ὐχ ὡς βελεύσασα παρεσκεύασαι, ἀλλ' ὡς ποιήσυσα ὅ, τι ἂν παραγγέλλῃς: & p. 413. ὕτω παρεσκευασμένοι εἰσὶν, ὡς διαπραξόμενοι. Sed & p. 312, 313. junxit participio futuri temporis, (accuſativo abſoluto utens pro genitivo) cùm ſcribit, ἀλλ' ὡς τὺς πεπεισμένυς ὑφ' ἑκάσλυ, δήλυς ἐσομένυς οἷς ἂν πράττωσιν, ὕτω παρασκευάζεσθε.

P. 48. l. ult. *Stephanus* ſcribere ſe malle ait, εὖ σπείρας καὶ εὖ φυτεύσας, cùm alioqui præſens tempus pro præterito accipere oporteat. Ut autem, inquit, de mutandâ hâc lectione cogitare audeam facit quod p. 53. l. 10. (ubi ſermo hic repetitur) pro σπείρονλας *Stobæus* legit σπειράνλας. At cùm utrobique vulgata lectio librorum conſenſu nitatur, nihil muto.

P. 50. l. 1. *Muretus* legit πιςεύω τε &c. *Gabrielii* exempl. —— τῇ πείρᾳ τῇ ἡμιλέρᾳ, ϗ &c.

Ibid. l. 15. MS. Bodl. Αλλὰ μὴν καὶ ἐκεῖνο οἶομαι ὑμᾶς θαρσεῖν &c. *Stephano* placet ante θαῤῥεῖν ponere infinitivum δεῖν, quod quidem repræſentant *Gabrielii* exemplaria. In iiſdem legitur etiam τὰ τῶν θεῶν, in verſu ſequenti: cui lectioni adſtipulatur *Philelphus*.

P. 51. l. 7. In edit. *Stephanianâ* deeſt παλρῴᾳ quam tamen vocem MS. Bodl. cæterique libri rectè præſtant.

Ibid. l. 11, 12. Edit. *Flor.* ὥς ὄθεν ἄλλο αὔσανλα τὰ τῦ &c. At rectè ſe habet vulgata lectio, quam & MS. Bodl. & omnes, quos conſulendi copia fuit *Stephano*, codices MSti confirmant.

Ibid. l. 18. Pro εἴης in MSto Bodl. edit. *Ald.* & *Flor.* legitur ἴης. Ex dictandi, opinor, more manavit error; cùm librarius vicinitate ſoni deceptus, hoc pro illo

imperitè ſcriberet. Elegantiſſimâ autem illâ loquendi formâ uſus eſt Noſter p. 22. l. 9.

P. 52. l. 3. MS. Bodl. pro ὅπως γ' ἂν &c. habet ὧν ἂν ἵλεῳ οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν θέλωσιν, ὅσον δύνωμαι κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελῶ &c. in margine ὁπότ' ἂν ἵλεῳ —— διατελέσω. *Stephanus* autem notat ea exemplaria, quæ ὁπόταν habent, etiam διατελῶ habere. Malim vulgatam lectionem retinere, quam ſequendo ſic accipiemus, διατελέσω ἐπιμελούμενος ὅπως ἂν οἱ θεοὶ ἵλεῳ &c. ἐθέλωσι : quod idem valebit, ac ſi dixiſſet, διατελέσω ἐπιμελούμενος τοῦ τοὺς θεοὺς ἵλεως ἡμῖν ὄντας συμβουλεύειν ἐθέλειν. At ſi alteram illam lectionem, videlicet, ὧν ἂν, ſequamur, ſubaudiendum erit ἐκείνων, ut ſit διατελέσω ἐπιμελούμενος ἐκείνων ὧν ἂν οἱ θεοὶ ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν : quia dixerat illi pater, γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο.

Ibid. l. 6. Pro πρακλικώτερος habent quidam codices, teſte *Stephano*, πραγμαλικώτερος, ſed non ſine aperto mendo. Nam ſignificare vult Xenophon illum, qui magìs idoneus ſit ad impetrandum, vel qui faciliùs impetret. Retineamus itaque πρακτικώτερος, ut perinde ſit ac ſi dixiſſet παρὰ τῶν θεῶν ῥᾴδιον διαπράξαιτο, ſicut alibi loquitur : & p. 53. dicit, contrarium ſignificare volens, ἀπρακλεῖν & ἀτυχεῖν.

Ibid. l. 8. Citat hunc locum *Plutarchus* ἐν τῷ περὶ εὐθυμίας p. 465. ſed ejus ſententiam duntaxat, non ipſa verba, proferens.

Ibid. l. 10. Edit. *Flor.* πρὸς τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτως διακείμενος : quæ licèt mala ſit lectio, bonæ tamen, *Stephano* judice, veſtigia retinet : ex eâ enim, inquit, hanc facere poſſumus, ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς θεοὺς, ὡς πρὸς φίλους σοὶ ὄντας ὕτω διακείμενος. Hanc autem lectionem ut pro bonâ habeat idem, faciunt quæ ſequuntur. Πάνυ μὲν οὖν ὡς πρὸς φίλους μοὶ τοὺς θεοὺς ὄντας ὕτω διάκειμαι. Neque tamen quam adfert ex conjecturâ lectionem ità probat, ut alteram improbet : imò verò hoc addit, poſſe etiam retineri δεησόμενος, cum cæteris quæ dixit ; ſi nimirum ità ſcribatur, ἔρχῃ πρὸς τοὺς θεοὺς δεησόμενος, ὡς πρὸς φίλους σοὶ ὄντας ὕτω διακείμενος.

P. 53. l. 1. MS. Bodl. habet πράσσειν, quod ex *Stobæo* etiam adlatum probat *Stephanus* : cum infinitivi, inquit, cæteri ſint præſentis itidem, non futuri temporis : nec eum movet particula ἂν ante διάγειν, quippe quæ, niſi expungatur, in αὖ mutari poſſit. Hanc autem veram eſſe loci ſententiam exiſtimat, *Meminiſtine quæ aliquando ſtatuebamus de iis, quæ dii peritis rectiùs agere quàm imperitis dederunt*, vel *conceſſerunt ?* In quâ interpretatione ſequitur eam, quam reponendum cenſet, lectionem, ſcil. ὅσαπερ, non ὡς ἅπερ, & verbum δεδώκασιν cum πράσσειν jungit, aliquod etiam vinculum ad hæc cum præcedentibus jungenda exteriùs adſumens : ità enim vertit ac ſi ſcriptum eſſet—— ἐδόκει ἡμῖν περὶ ἐκείνων ὅσαπερ δεδώκασιν &c. Lege quæ dicta ſunt p. 52. not. 2.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. μέμνημαι μέντοι τοιαῦτα &c.

Ibid. l. 6. *Stobæus* babet, καὶ οἶδα σὲ προσιθέντα αὐτῷ, ὡς ὐδὲ &c.

Ibid. l. 8. A MSto Bodl. abeſt τοξεύειν illud ſecundo loco poſitum : ſicut & σῖτον p. 53. l. 11.

Ibid. l. 10. Apud *Stobæum* legitur σπείραντας, quòd magìs probat *Stephanus*, ut diximus adnotatione in l. ult. p. 48. quam conſule.

P. 54. l. 4. *Gabrielius* ex ſuis etiam libris adfert ἱπίσασθαι.

P. 55. l. 13. *Muretus* pro νῦν legit νὶν, & exponit ἀυλὸν τὸν Κυαξάρη. A Poëticis ſanè vocibus Xenophon non abhorret, tamen vix adduci poſſum, ut credam eum hìc Doricè locutum eſſe.

P. 56. l. 5. *Stephano* cum μή τι πάθῃ videtur ſubaudiendum potiùs ὑπὸ τῶν πολεμίων, quàm ὑφ' ὑμῶν.

Ibid. l. 13. Pro μᾶλλων *Stobæus* habet μάλιστα : apud eundem ſequentium mox verborum & ordo & ſcriptura nonnihil mutantur.

P. 57. l. 1. Pro πειστικωτέρως *Stobæus* habet πιστικωτάτως. In notâ de hâc voce poſt——— *à πείθειν derivatum*, adde, Hoc ſenſu *Plato* in *Gorgiâ* ῥητορικὴν eſſe ait πειθῶς δημιουργὸν διὰ λόγων, deinde ſubjungit eſſe πιστικὴν, ὐ διδασκαλικήν.

Ibid. l. 8. Legitur in edit. *Flor.* τὸν δ' ἔχονλα &c. At tum MS. Bodl. tum cæteri libri editi rectiùs τὸ δ' ἔχονλα repræſentant.

Ibid. l. 10. MS. Bodl. πειρᾶσθαι τίσασθαι, ἔπειτ' ἀμελεῖν τῦ πορίζεσθαι &c. in margine vulgata comparet lectio, cum quâ optimè convenit quod ſtatim ſequitur, ἔπειλα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν.

P. 58. l. 1. Edit. *Ald.* habet ἢ ante μέμνησαι, at *Flor.* minimè, ſicut nec vetuſti codices, *Stephanus* quos vidit.

Ibid. Pro ὅτε MS. Bod. dat ὅτι, quod *Stephano* placet, licèt illud quoque ferri poſſe fateatur.

Ibid. l. 9. Mutationi τοῦ δεήσοι in δεῆσον fidem faciunt quæ exſtant p. 151. παρηγσύησε τοῖς Περσαῖς παρασκευάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεῆσον ἐπιδιώκειν &c. *Muretus* legit, ὡς δεῆσον καὶ τούτων ὑπὲρ τῆς σραλιᾶς τὸν σραληγὸν ἐπιμελεῖσθαι.

Ibid. l. 10. 11. MS. Bodl. ἐπήρου μου αὖ πάλιν εἴ τινας τέχνας ἐδίδαξεν, αἷς τῶν &c. quam eo præſertim nomine lectionem probat *Stephanus*, quòd vocem ἔκασα omittit : fatetur tamen idem illam aliquo modo tolerari poſſe, accipiendo pro ἐν ἑκάσοις.

Ibid. l. 12. *Gabrielius*, ἂν οἱ σύμμαχοι γένοινλο.

P. 59. l. 3. *Stobæus* habet τὸ τέλος & τί πόλε. At in quibuſdam exemplaribus, quæ vidit *Stephanus*, legitur ἢ τί πόλε.

Ibid. l. 5. MS. Bodl. ἀποκρίνομαι.

Ibid. l. 6. In margine MSti Bodl. legitur τί εἴη ὄφελος σραληγία τακτικῶν &c. ubi vox penultima in dandi caſu ſcribenda eſſet σραληγίᾳ.

Ibid. l. 8. MS. Bodl. εἰρημένας, & hoc ſanè participium rectè convenit cum lectione p. 58. l. 11. annotatâ : adeò ut cui illa placeat, eidem hæc diſplicere non debeat lectio.

Ibid. l. 10. Apud *Stobæum* legitur ἐπηρόμην : in editis quibuſdam libris ἐπερομένου δέ μου. Sed tum hæc tum illa malè ſe habet lectio, vulgata rectè.

Ibid. l. 12. *Stobæus* non habet εἶναι poſt νομιζομένοις, cum quo convenit MS. Bodl.

P. 61. l. 8. Legit *Stobæus* πολεμίοις κακὰ πορσύνουσαν, conſentientibus MSto Bodl. & aliis quibuſdam, *Stephano* quos videre contigit. Ac certè verbum hoc, alioqui ποιητικώτερον, uſurpat Noſter & infra, citra compoſitionem, p. 209 & 405. Idem *Stobæus* pro ἑαυτῇ habet ἑαυτοῖς, & pro ἄργον legit ἄργην : quibus de ſcripturis ei non adſentitur MS. Bodl.

Ibid. l. 12. *Stobæus* legit πλεῖσα γὰρ ἐσθίει ἡ σραλιά. *Brodæus*, πλεῖσα γὰρ ἔθνη σραλιὰ, καὶ ἀπ' ἐλαχίσων ὁρμωμένη καὶ οἷς ἂν λάβῃ δαψιλέσαλα χρωμένη. *Muretus* in quibuſdam exempl. legi teſtatur ὁρκώμενα, quod verbum cùm planè nihili ſit, ex eo factum eſſe putat ὁρμώμενα. Idem levi mutatione factâ, meliùs legi poſſe cenſet, ἀρκούμενα, ut hoc dicat Cambyſes, *Milites ſolere quidem, ubi urget inopia, parvo ac tenui victu eſſe contentos ; ſed eoſdem, ubi copia eſt, quaſi exploratum habeant, fore ut nunquam poſteà egeant, ſolitos largè ac liberaliter præſentibus ac paratis frui, nihil de futuro cogitantes : ideóque diligenter hoc imperatori ipſi providendum.*

Ibid. l. ult. & p. 62. MS. Bodl.

ὥστε ἔπολε ἀργεῖν δεήσῃ τραλιάν : in margine ſcribitur προσήκει.

P. 62. l. 7. MS. Bodl. ἀγῶνας ἄν τις cui adſtipulatur *Stobæus*. In eodem MSto paulò poſt ità legitur, μάλιστα ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι· ὥστε ἕκαστα, ὁπότε δέοιτο, ἔχειν &c.

Ibid. l. 12. Reponendum *Stephano* videtur εἰς γε τὸ προθυμίαν : cui adſentior.

Ibid. l. 14. *Stobæus*, Αλλὰ μὴν, ἔφη.

Ibid. l. 16. MS. Bodl. ἤπερ, quod adverbialiter ſumi poteſt pro καθάπερ. Legitur etiam, teſte *Stephano*, οἷά περ, ut ſit adverbium itidem.

P. 63. l. 2. MS. Bodl. εἴργεσθαι : rectiùs in margine φείδεσθαι. Ità Noſter p. 70. μὴ φείδε διδάσκειν.

Ibid. l. 3. MS. Bodl. pro παρόρμησιν habet παρακέλευσιν.

Ibid. l. 10. *Gabrielii* exempl. Επεὶ δ' ἐν : nec aliter MS. Bodl.

P. 64. l. 11. Legitur etiam πάνυ τοι : & in quibuſdam exemplaribus, teſte *Stephano*, πάνυ, ſine adjectione ullâ reperitur. Vide adnotationem in p. 1. l. 9.

Ibid. l. 14. Pro ἀνυσιμώτερον *Leunclavius* adfert ἀνυλικώτερον & ἀνυσικώτερον : quæ, quòd magis uſitata videantur, *Portus* ad marginem, receptæ vocis interpretandæ gratiâ, fuiſſe notata putat. Idem rectè vulgatam lectionem ſtabilire nititur adlato hoc *Plutarchi*, ἐν τῷ περὶ παίδων ἀγωγῆς, p. 2. loco : Καταμάθοις δ' ἂν ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελεσιουργὸν ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστί.

Ibid. l. 17. Citat hìc opportunè *Portus* elegantes *Æſchyli* verſus, de Amphiarao vate ſcriptos ἐν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις : v. 598, & ſeq.

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

P. 65. l. 13. MS. Bodl. βέλτιον πραχθῆναι, ὃν omiſſo ; pro quo *Stobæus* habet ἂν, ut πραχθῆναι ἂν pro πραχθῆσεσθαι acciperetur.

Ibid. l. 17. Apud *Stobæum* ſcribitur δῆλον ὅτι, diſtinctis verbis. Indicavimus autem alia quædam loca, in quibus cùm δηλονότι conjunctim ſcriptum ſit, meliùs divisè ſcriberetur δῆλον ὅτι.

P. 66. l. 3. MS. Bodl. καὶ φοβούμενον.

Ibid. l. 9. Pro καρτερώτερον rectiùs ſcribi putat *Leunclavius* καρτερικώτερον. Καρτερικὸς autem Gloſſario vet. *Cyrilliano* eſt *tolerans*. Sic etiam Xenophon in primo *Memor.* p. 711. edit. *Leuncl.* hoc uſus eſt : πρὸς πάντες πόνους καρτερικώτατος. Hæc mihi placet emendatio.

Ibid. l. 14. MS. Bodl. benè, ὅ, τι ἂν ποιῇ : cum quo conſentiunt codices *Stephaniani*. Habet *Stobæus*, ὅ, τι ἄν ποτε ποιῇ.

P. 77. l. 13. Pro σὺ apud *Stobæum* legitur αὖ : ſicut & apud eundem, ſupra p. 85. l. 11. pro σὺ invenitur εὖ.

Ibid. l. 14. Tertiam perſonam εἴη, non ſecundam εἶης, *Camerarius* in ſuo vet. libro, Stephano auctore, invenit. Sed particula τὶς interdum huic loquendi generi adhibetur ; ut hìc etiam locum haberet poſt ἄν : ità ſcribendo, οἷος ἄν τις δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴη.

P. 68. l. 11. In *Ald.* & *Flor.* legitur δύνασθε, eodémque modo p. 87. l. 10. Quæ utrobique ſcriptura nullâ poteſt ratione defendi.

P. 70. l. 16. *Stephanus* deeſſe putat particulam δὲ poſt φανερὺς, aut certe poſt δυσχωρίαις : ut ſcribatur, καὶ φανερὺς δέ σοι ὄντας &c. vel certè καὶ ἐν δυσχωρίαις δὲ αὐτὺς γιγνομένους &c. Ideò autem particulâ illâ opus eſſe arbitratur, quòd mutetur orationis forma ; nec, ut dixit λαμβάνειν, referens ad μηχανῶ, ità etiam addat ὑποδέχεσθαι, ſed ὑποδέξῃ.

P. 71. l. 1. *Muretus* legit καὶ ἡμᾶς τοῖς πολεμίοις, καὶ ἡμῖν τὰς πολεμίας πασχεῖν.

P. 72. l. 8. *Muretus* verbum εὐδοκιμεῖ ſemel poſitum ſatìs eſſe putat, atque adeò è priore loco delendum.

Ibid. l. 10. Idem hæc ità legenda putat, μηδὲν ἄλλο ἢ μελενέγκης ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς, ἃς καὶ ἐπὶ τοῖς πάνυ μικροῖς &c. cui verborum ordini nonnihil favet MS. Bodl. Habet enim μηδὲν ἄλλο ἢ μελενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους τὰς μηχανὰς &c.

P. 72. Lege quæ exſtant in lib. 3. *Memor.* p. 456. edit. *Steph.*

P. 73. l. 2. *Muretus* legit, ἔλεων τὰ παγίδια πρὸ τῦ τὰ πέλεινὰ φιγεῖν.

Ibid. l. 8. Ne quis οἱ λαγῷ, pro communi οἱ λαγοὶ, i. e. οἱ λαγωοὶ ſcribendum exiſtimet, ut p. 99. ἵλεω pro ἵλαοι: audiendus erit *Euſtathius*, qui hâc de re paucis iſta tradit, λαγοὶ καὶ λαγὼ ἐπὶ εὐθείας πληθυντικῆς ἀμφότερα εἰσὶν ἐν χρήσει.

Ibid. l. 9. *Budæus* Comm. Gr. L. p. 46. ex *Demoſt.* exemplum adfert, in quo ἵνα cum indicativo juncta eſt; *ſcil.* ἵν' ἐδόκην, ἀντὶ τῶν ἵνα δόξαιμαι. MS. Bodl. dat. ἐμπεσὼν συνίδει: atque ità ferè *Gabrielii* exempl. Sed nihil mutandum.

P. 75. l. 3. *Muretus* mavult ἄλλῳ.

Ibid. l. 6. Idem, μάθε δέ μοι.

Ibid. l. 13. Idem legit ἰδιῶται.

P. 77. l. 5. Idem, pro αὖθις, legit αὖ τοῖς.

Ibid. l. 11. MS. Bodl. εἰ ἄγοι στράτευμα: &, l. ult. δισμυρίους μέν γε.

P. 79. l. 9. MS. Bodl. ἐμβάλοι: & rectè quidem legeretur ἐμβάλλοι, ut p. 89. ὁπότε πορεύοιλο. Niſi fortè quis ἐμβάλλει retinere, ſed εἰώθει in εἴωθε cum *Mureto* mutare, malit.

P. 80. l. 4. MS. Bodl. σχεδὸν non habet: quod ſuſpicioni locum dare poſſit, vocem illam ex ſcholio in textum irrepſiſſe. Me verò, quo minùs eam delendam moneam, impediunt exempla apud Scriptores Atticos ſanè crebra vocum ἐκ παραλλήλου poſitarum veluti λίαν πάνυ, & πάνυ σφόδρα, item μάλα σφόδρα, πάλιν αὖθις, ſeu πάλιν αὖ &c. quæ paſſim occurrunt.

P. 84. l. 7. Hæc omnia, καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν ἐσμέν, *Muretus* delenda cenſuit; quippe quæ redundent, & librorum conſenſu careant. Ea quidem non agnoſcunt *Gabrielii* exemplaria. Per errorem forſan huc erant tranſlata ex eo, quod paulò poſt ſequitur: καὶ εἴ τι χείρους ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε.

P. 85. l. 16. In editis quibuſdam libris & MSto Bodl. ſcribitur ἱκανὸς: at *Budæo Stephanó*que reponentibus ἱκανῶς haud invitus accedo.

P. 87. l. 7. *Leunclavius* tum πεμπαδαρχῶν hoc loco, tum quod infra legitur πεμπάδας, vitioſa eſſe arbitratur: hæc autem Xenophontéa eſſe ſtatuit, *ſcil.* πεμπτάδας & πεμπαδάρχους. Sic enim ſcriptum in textu Xenophontis reperit l. 7. *Hiſt.* Græc. p. 625. *edit. ſuæ.* Idem pro δεκάρχων reponendum δεκαδαρχῶν cenſet. In MSto Bodl. & aliis vet. cod. teſte *Stephano*, nunc πεμπάδες exſtat, nunc πεντάδις, item πεμπάδαρχοι & πενταδαρχοι, δεκάδαρχοι & δέκαρχοι. Inter hæc verò poſtrema vocabula diſcrimen ejuſmodi ſtatuit *Leunclavius*, ut δεκάρχους intelligamus eſſe *decemviros*, quemadmodùm τρίαρχοι ſunt *Dioni Caſſio* & aliis, *principes triumviri*; (de quibus ſanè decemviris nil il hìc apud Xenophontem agitur) δεκαδάρχους autem, ſicut *Heſychius* loquitur, τῶν δεκάδων ἡγεμόνας, *decuriarum duces, principes*, ſeu *præfectos*, qui huc pertinent. Librorum in his vocibus repræſentar diſinconſtantia tum à dictandi mo e, tum a ſcribendi compendiis facilè manare potuit. Pro δεκάρχων equidem libens repoſuerim δεκαδαρχῶν: cætera locum, per me licet, teneant

P. 87. l. ult. *Muretus* legit ἐυ-πειθίσθαι.

P. 90. l. 6. *Muretus* & *Gabrielii* exempl. nobis de reponendo πρᾶξαι pro πράξας adſentiuntur.

Ibid. l. 14. *Muretus* delet ὥστι, & legit ἱκανὴν καλέχειν.

P. 92. l. 3. *Gabrielii* exempl. οἱ ἰταῖροι.

P. 93. l. 8. *Philelphus* legit περιεφέρετο: quod probat *Muretus*. Ipſe malim cum *Stephano* περιέφερε, ſubaudiendo nominativum μάγειρος, ut paulò ante dictum fuit, ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσήει περιοίσων. *Ibid.* MS. Bodl. habet ἐν τούτῳ, pro τοσούτῳ.

Ibid. l. 11. *Muretus* mavult, ὐδὲν ἔτι δεῖσθαι.

Ibid. l. ult. Idem, pro τῦ ἐμβάπτισθαι, legit τῦ ἐμβάμματος.

P. 94. l. 8. Idem legit δυσκόλοις. Sed lectio, quam recepimus, *Gabrielii* etiam exempl. auctoritate confirmata eſt.

P. 99. l. 4. MS. Bodl. —— εἶναι, ἢ τῦ ἴσα τόν τε &c.

P. 100. l. 2. Quidam libri habent ἴσον. At MS. Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* rectè ἴσων exhibent.

Ibid. l. 10. Iidem libri, pro νῦν ἐμβαλεῖν, habent δεῖν ἐμβαλεῖν. Nos MStum Bodl. edit. *Steph.* & *Eton.* libenter ſequuti ſumus.

P. 101. l. 5. Pro τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, *Leunclavius* ſcribendum arbitrater, τοιούτους ἀνθρώπους οἵους παὶ νῦν &c.

P. 109. l. 7. Pro ἴσμεν, *Muretus* meliùs reponi poſſe putat ἴμεν.

Ibid. l. 11. Quidam libri, Μάλιστα, ὦ ἄνδρες &c. Sed particulam ὦ MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & edit. *Eton.* rectè exhibent; eandem etiam *Stephanus* & *Muretus* recipiendam monuerunt.

P. 110. l. ult. Pro præſenti συναγορεύουσες, *Stephanus* reponendum cenſet futurum συναγορεύσουσες.

P. 111. l. 6. Pro ἐς τὰς δεξιὰς *Stephanus* accuſativum deeſſe cenſet, qui ad ἔχοντας referatur: ſcil. vel μάχαιραν vel κοπίδα vel σάγαριν. Mihi locus integer eſſe videtur.

Ibid. l. 10. *Stephanus* mavult βαλόντας.

Ibid. l. 16. *Gabrielius* etiam ex ſuis exempl. adfert ἔστιν οἵ.

P. 113. l. 1. ὕστερον in *Gabrielii* exempl. invenitur δεύτερον.

Ibid. l. 5. Edit. *Steph. Leuncl.* aliæque dant ἤτοι δὴ οἱ &c. Receptam lectionem confirmant MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & edit. *Eton.*

P. 114. l. 3. *Muretus* legit τῆς πραοτάτης διδασκαλίας.

Ibid. l. 7. MS. Bodl. habet καλέσεις. Ibid. pro παρῆ, *Gabrielius* adfert παρίη.

P. 115. l. 11. *Muretus* legendum monet ſimpliciter, ὥσπερ ἔφη: & illud καὶ τῆ ἄλλη delendum.

P. 116. l. 3. Vulgò perperam ſcribitur ταῦτα. Emendationem noſtram probant *Stephanus* & *Muretus*.

P. 118. l. 18. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. ἐκείνου δέ, εἰ δεῖσθε, ἐλθόντες &c.

P. 120. l. 8. *Gabrielius* etiam adfert αὐτῷ.

P. 121. l. 15. Pro πολλάκις δὴ *Muretus* legit πολλάκις ἤδη.

P. 122. l. 8. Idem legit ἤδη δύο ἡμέρας.

Ibid. l. 10. Ανίοις optimè hìc accipi poſſe cenſet *Stephanus* pro ἀνέλθοις, i. e. *adſcendas*: ideóque non diſſolvi debere in ἂν ἴοις.

Ibid. l. 11. Legitur etiam ὅπως. MS. Bodl. εἴποι.

Ibid. l. ult. *Muretus* legit, πέμπων ἐπὶ τὸν Κυαξάρην ἥτει.

P. 123. l. 2. Edit. *Leuncl.* aliæque, προσεληλυθότος. At rectè MS. Bodl. *Gabrielii* exempl. & editi quidam libri προεληλυθότος.

P. 125. l. 10. in *Gabrielii* etiam exempl. invenitur λαβών.

P. 126. l. penult. *Gabrielii* exempl. τὸν θῆρα.

P. 133. l. 6. Edit. *Leunclav.* ali æque perperam προσιόντες exhibent.

geminum huic errorem notavimus ad p. 122. l. ult.

P. 134. l. 2. *Stephano* placet, nec immeritò quidem, *Philelphi* lectio ἐδόκει.

Ibid. l. 16. Vide J. *Poll.* l. 7. *ſegm.* 50.

P. 139. l. 15. MS. Bodl. δασμὸν, quam lectionem expreſſit *Philelphus*. Sed noſtram lectionem huic loco aptiorem eſſe ſatis, opinor, liquet.

P. 140. l. ult. MS. Bodl. & *Gabrielii* exempl. dant αὐτοῖς. *Muretus* mavult αὐτῷ.

P. 142. l. 1. Lectio, quam recepimus, *Gabrielii* exempl. auctoritate confirmata eſt.

P. 143. l. 12. Eadem exemplaria dant etiam ἐμέλλησεν.

P. 145. l. ult. In iiſdem exempl. reperitur ἀφροντίρας.

Ibid. *Stephano* judice, rectiùs legeretur ποιῆνται. Sed neque quidquam vitii eſt in lectione vulgatâ, & auctoritate MS. Bodl. aliorumque librorum munita eſt.

P. 150. l. 1. Quidam libri μαλακίζηται. Sic p. 173. μαλακίζοιτο: & p. 199. μαλακιζάμενοι.

Ibid. l. 8. Legitur etiam ἐλέγοντο.

Ibid. l. 10. *Muretus*, pro ὀλίγη ἢ τὰ, legit ὀλίγισα.

P. 151. l. ult. Quidam ſcribunt ἐρυμνόν τι.

P. 153. l. 8. *Flor.* edit. Χαλδαῖοι γῆν, οἳ ὐδὲ ἐπαύοντο πώποτε πολλοὶ &c.

Ibid. l. 14. Legitur etiam ἀπεφήναμεν. Sed receptam lectionem rectè MS. Bodl. edit. *Eton.* & libri quidam alii repræſentant.

Ibid. l. 15. *Muretus* legit, μὴ ἀποδιδόντες, οἳ καὶ ἀποδιδόντες.

P. 155 l. 3. Idem delet præpoſ. παρά.

Ibid. l. 11. In *Gabrielii* etiam exempl. receptam exſtare lectionem inveni.

P. 155. l. 15. *Philelphus* pro ἂν legit αὖ: quod mavult *Stephanus*.

P. 156. l. 4, 5. *Gabrielii* quoque exempl. habent ὅτι ante οὕτως. Vide quæ de iſtâ particulâ notavimus p. 256.

P. 161. l. 9. *Gabrielii* exempl. τῶν χρημάτων.

Ibid. l. 11. Idem adfert etiam ἄγαιντο.

P. 165. l. ult. *Gabrielii* exempl. πολὺ γὰρ μᾶλλον καὶ &c. nec aliter MS. Bodl.

P. 171. l. 5. *Muretus* legit προσυπισχνεῖσθαι: & locum ſic exponit, Dii non tantùm pugnam commiſſum iri, &c. ſed ſalutem prætereà nobis atque incolumitatem pollicentur.

P. 173. l. 4. *Muretus* legit ἐφορμῶντες.

P. 175. l. 7. Suſpicatur *Stephanus* legendum hìc potiùs eſſe ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦν: utp. 216. habetur, οἳ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν. Sed vulgatam lectionem ſatis tueri videntur quæ exſtant p. 174. l. 1, & 2. init.

P. 176. l. 10. *Gabrielii* etiam exempl. recepta lectio confirmata eſt.

P. 177. l. ult. In ejuſdem exempl. exſtat etiam δεῖ ante διατεθῆναι.

P. 178. l. 7. Eadem exempl. habent αὐτοῖς.

P. 180. l. 10. Eadem exempl. ἐναντίοις; & lin. proximè ſeq. ἁρμάτων.

P. 182. l. 3. *Muretus* legendum monet ἐξέκλιναν.

P. 184. l. 4. *Muretus* legit φυλακὰς δὲ, cum quo facit MS. Bodl.

P. 193. l. 5. Εννοηθέντες —— & paucis interjectis——tandem l. 8.——ταῦτα ἐνθυμηθέντες ἔδοξεν &c. Hanc verborum conſtructionem pendebant velim ii, quibus nulla non diſplicet ſyntaxeos apud Sacros Scriptores uſitatæ variatio.

P. 203. l. 10. *Gabrielius* etiam adfert ἀσυντονώτατα.

P. 205. l. 3. Idem καλειλῆφθαι ἂν, διὰ &c.

Ibid. l. ult. Idem ἀξιώσεσι: & lin. ſeq. συμφέροι.

P. 206. l. 5. Idem γιγνώσκω μέν. Ibid. l. penult. τινὰ deeſt in *Gabrielii* exempl.

P. 207. l. 3. Pro πότε legit πω.

P. 218. l. 15. *Muretus* legit καὶ ἤδη.

P. 219. l. ult. *Camerarius* διάγετε: & p. 220. l. 6. ἐντίθεσθε.

P. 222. l. 2. *Muretus* legit, ὥσπερ ὠμὸς ἦν κ᾽ ἀγνώμων.

Ibid. l. 12. Idem αὐτῷ.

Ibid. l. 13. Idem τῷ μηδ᾽ εἰπεῖν.

P. 223. l. 11. Idem καλέσας ὁ Κῦρος τὰ &c.

P. 227. l. 11. Idem ἦν τάδε εὖ &c.

P. 229. l. 16. Idem ἀπῆγον.

P. 231. l. 12. *Muretus* legit ὅπου οἰκῆται. *Cùm ea vendiderint, alia adducant, ubicunque nos caſtra metati erimus.*

P. 232. l. 5. Idem legit ἀλλήλοις. Ib. *Gabrielius* ἐν τούτῳ αὖ.

P. 235. l. 9. Idem locum hunc ſic legendum cenſet: ἐπὶ δὲ τοὺς πεζούς, τῶν ὁμοτίμων ἕκαστον ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα. Οἱ μὲν δὴ &c. Voces τῶν ὁμοτίμων ſine cauſâ geminatas, & ex fine periodi delendas putat.

P. 237. l. 4. *Muretus* legit παρεκάλεσεν ἀνείς.

Ibid. l. 5. Idem legit εἶναι κ᾽ ὁ μὲν &c.

Ibid. l. 9. Pro οὕτως, forſan legendum οὕτω.

P. 239. l. ult. *Gabrielius* adfert ἀληθευομένοις.

P. 240. l. 6. Idem οἱ μάγοι.

P. 241. l. 4. Idem ὁ ἀεὶ μάλιστα.

P. 242. l. ult. Ejuſdem libri cum MSto Bodl. conſentiunt.

P. 249. l. 5, 6. Ejuſdem libri ἔι γε μὴ &c.

Ibid. l. 13. Idem adfert Υρκανίοις.

P. 251. l. 3. *Camerarius*, teſte *Stephano*, in ſuo legit exemplari συγγιγένησαι. At *Stephanus*, ſi ab ἐγγίνεσθαι diſcedendum ſit, non minùs libenter ἐγγεγένησαι legerit, quàm συγγεγένησαι.

P. 259. l. 1. *Muretus* legit συσσίτων.

P. 268. l. 9. Idem legit ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ, συνῆτε.

P. 271. l. 4. *Gabrielius* adfert ὡς ἥκουσεν ſine δέ.

Ibid. l. 6. Idem ἦλθε: & l. ſeq. Κύρῳ.

Ibid. l. 8. *Muretus* delet ὁ εὐτυχῶν, ut minimè neceſſarium.

P. 274. l. ult. *Gabrielius* etiam adfert δοκεῖμεν.

P. 277. l. 9. Idem ἐπὶ τούτοις Σάκαι ἄγεσθε.

P. 284. l. 8. Ejuſdem exempl. conſentiunt cum MSto Bodl.

P. 288. l. 12. In ejuſdem exempl. reperitur κοινωνούμενον.

P. 290. l. ult. *Muretus* vult ἐπήνων, pro ἐποίουν.

P. 292. l. 16. *Gabrielius* etiam adfert ἢ οἱ νῦν &c.

P. 297. l. 12. *Muretus* legit ἀνελθεῖν.

P. 305. l. 11. *Gabrielius* adfert σὲ οὗ ᾔδειν.

P. 306. l. 11. In *Flor.* edit. aliiſque illâ poſterioribus legitur συγκυρουῦσα, non συγκαλασπασθέντα, ut in *Ald.* in vet. exempl. habetur.

P. 309. In notis, poſt exemplum ex *Ariſtotele* adlatum, hæc adde: Quin & Noſter ſimili prorsùs modo loquitur ἀναβ. β′. p. 165. edit. *Steph.* ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ὑμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν, i. e. *qui ſuperioribus temporibus ipſius beneficia non fuiſſemus aſpernati.*

P. 311. l. 13, 14. *Camerarius*, teſte *Stephano*, παρεσόμεθα legit, quod cum βουλευσώμεθα convenit. *ibid.* MS. Bodl. πάντες non ante οἱ ἐπικαίριοι, ſed poſt βουλευσώμεθα habent.

P. 313. l. 1. Legitur etiam δήλους εἶναι οἷς ἂν &c. Sed longe potiorem alteram ſcripturam exiſtimat

Stephanus, ut ſit accuſativus abſolutus, more Attico, pro genitivo.

P. 322. l. 6. *Gabrielius* etiam adfert ἑαυτῷ.

P. 324. l. 9. Idem eundem ſervat vocum iſtarum ordinem, & καὶ poſt χρῶνται delet.

P. 327. In notis col. 2. poſt εἴθε, *utinam*, adde, Τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἴθε καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐν χρήσει ἐστίν. *Moſchopulus*.

P. 329. l. 2. Commode parentheſeως nota una, judice *Stephano*, ante poſterius εἴη, altera poſt οἴκοι poneretur.

P. 330. l. 8. Non per imprudentiam ἰδέτην hìc cum ſimplici ι poſitum fuit, ſed ex aliquot veterum codicum auctoritate : cùm tamen alioqui ſcribi ſolet εἶδον, εἶδες &c. cum ει, in prosâ. *Stephanus*.

P. 338. l 16. Legi ἀκοντίδια in ſuo vet. exempl. annotat *Camerarius*, tanquam contemptiùs loquente de hoſtium telis Cyro. *Idem*.

P. 343. l. 10. Non compoſitum χειρομύλας, ſed ſimplex μύλας, *Camerarius* in ſuo vet. libro exſtare ait.

P. 345. l. ult. *Lipſius*, ad *Senecæ* ep. 39. Xenophontéum γνωστῆρα cum Latinorum *notore* componit : eúmque adhibere ſolere, ait, *ubi de ſtatu aut qualitate cujuſpiam dubitatur*. Clariſ. *J. Pollucis* editor illos γνωστῆρας dictos exiſtimat, qui res, de quibus agebatur, cognoſcebant ; ut de veritate, ſi quis falleret, teſtimonium dicere poſſent : junguntur itaque hoc loco ἐγγυηταῖς, ut utrique adeò rei confirmandæ ſint adhibiti. Hanc interpretationem non improbo.

P. 352. l. ult. *Muretus*. pro εἰ οἱ, legit μὴ οἱ.

P. 355. l. 5. *Camerarius* ex vet. ſuo libro adfert προστάταις, pro πρωτοστάταις : ſed hoc retinendum rectè putat *Stephanus*, præſertim cùm parvo intervallo præceſſerit, accuſ. πρωτοστάτας.

P. 375. l. 2. *Camerarius* legit ἵπποις καὶ τροχοῖς.

P. 376. l. 12. In *Flor.* legitur θᾶττον ἔχοι ἢ τοὺς &c. ubi perperam ἔχοι ἢ pro σχοίη poſitum eſt. At verò *Aldus* rectè quidem ἔχοι in σχοίη mutavit, ſed malè particulam ἤ retinuit.

Ibid. l. ult. *Longinus* libelli περὶ ὕψους §. 25. hæc habet : Ὅταν γε μὴν τὰ παρελήλυθότα τοῖς χρόνοις εἰσάγῃς ὡς γινόμενα καὶ παρόντα, οὐ διηγήσιν ἔτι τὸν λόγον, ἀλλ' ἐναγώνιον πρᾶγμα ποιήσεις : deinde in exemplum adſumit locum hunc Xenophontéum, quocum confer quæ apud *Virgil.* exſtant *Æneid.* lib. 11. v. 637.

P. 377. l. 11. *Gabrielius* adfert τινὰ, καὶ &c.

P. 381. l. ult. Video ſanè in uno atque altero *Thucydidis* loco, vocem ὅπλα etiam ab Æ. *Porto* exponi, *ſtatio*, in quâ militum manus pernoctabat : & in Verſione, *locus*, ubi armati excubias agere ſolebant. Quare mihi jam amplectenda videtur à *Mureto* adlata interpretatio, niſi quis vocem iſtam aliter apud *Thucydidem* reddendam judicaverit.

P. 385. l. 6. *Muretus* legit ἐβουλόμην γ' ἂν &c.

P. 390. l. 9. Idem ex veteribus libris adfert καὶ ἅμα πρόθυμα : cum quibus convenit MS. Bodl.

Ibid. l. 10 Scriptum eſſe πυνθάνωμαι in ſuo exempl. dicit *Camerarius* : quod etiam retinere & interpretari maluit.

P. 392. l. 6. Idem ex illo exemplari adjicit πρὸς ἐμὲ poſt δηπωσον : de quâ adjectione ei non libenter adſentior ; tum quòd neceſſaria non ſit, tum etiam quòd Xenophontem potiùs dicturum fuiſſe putem δήλωσόν μοι, vel δήλωσον ἐμοί : hoc præſertim loco, ad vitandam præpoſitionis πρὸς repetitionem *Stephanus*.

P. 393. l. 4. Legitur etiam ἦτο, & quidem adſentiente *Camerarii* quoque libro, ut ipſe teſtatur *Stephanus*.

P. 399. l. ult. *Gabrielii* exempl. dant περιέσησι μὲν πρῶτον &c.

P. 410. l. 5. Ἀκροθίνια ſelectam ex prædæ cumulo partem, ſonare docet Auctor Etymol. M. cùm ἀκροθίνιον exponit ἄκρον, τουτέστιν, ἄριστον θηρὸς, ἤγουν σαρκῶν. Et paſſim, apud Scriptores Græcos, eam obtinet ſignificationem. Vide, ſi libet, quæ notavit Cl. *Clericus* in ſect. 1. *Jo. Seldeni* Diſſert. de *Decimis*.

P. 421. l. penult. *Gabrielii* exemplar. dant ἀμελεῖν.

P. 433. l. ult. *Muretus* ex vet. libris adfert πρῶτον μὲν ὄν.

P. 442. l. 1. Ex *Camerarii* libro deprompta fuit hæc ſcriptura, καὶ μεμελέτηκε σεμνῶς προ ——

P. 461. l. 2. *Diadema* idem cum *cidari* fuiſſe cenſet Vir doctiſ. Hadr. Relandus. in *Diſſert. de vet. Ling. Perſ.* Hæc autem redimiculum erat, vel faſcia, quæ caput cingebat, & aliquando ipſi tiaræ ſuperaddebatur. Vox ex Chaldaicâ קִישׁרָא, quæ *cingulum*, *redimiculum* διάδημα notat, derivata videtur: & hinc eſt, quod non Κίδαρις ſolùm ſed & κίταρις & κίθαρις ſcribatur. Porrò *Diademata* nomine Auctores Græcos *Cidarin* deſignâſſe, ex *Arriano* cum *Diodoro Sic.* collato conſtat; cùm quam ille lib. 4. c. 7. κίδαριν Περσικὴν vocat, hic Περσικὸν διάδημα dicit, lib. 17. p. 549. *Cidaris* quidem & *Tiaræ* vocabula promiſcuè uſurpari ſolent, utì ex Polluce l. 7. *ſegm.* 58. & *Heſychio* liquet. At illa non tam genus pilei eſt, quàm ornamentum pilei acuminati, qualis tiara erat. Indè verò forſan pileus ipſe *Cidaris* adpellatus eſt, quòd maximam pileorum partem id ornamenti genus occuparet. Rectè *Lucianus* etiam in *Votis*, p. 880. & in *Piſcatore*, p. 213. *tiaram* à *diademate* diſtinguit.

P. 484. l. 7. *Gabrielii* exemplar, ὡσαύτως δὲ οὕτως.

P. 485. l. 3. *Stephanus* non indignam conſideratione γραφὴν illam cenſet, quam *Camerarius* ex illo ſuo exemplari depromptam adfert, nempe φύλων, ſolo accentu à noſtrâ differentem.

P. 486. l. 2. *Gabrielii* exemplar, οὕτω καὶ, omiſsâ particulâ δὲ.

P. 502. l. 12. *Sephanus* legit Ἐγὼ ἂν φιλῶ μὲν &c. Sed MS. Bodl. & alii libri vulgatam rectè præſtant.

P. 504. l. 3. Poſt πιστοὺς *Stobæus* habet ἀσφαλεστάτους: quam ſcripturam ex iis, quæ præcedunt, eſſe factam, non autem Xenophontéam eſſe rectè cenſet *Stephanus*: cùm ſequatur etiam ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς, abſque illâ adjectione.

INDEX PRIMUS,

SIVE

VOCABULORUM ad REM MILITAREM ſpectantium

EXPLICATIO.

I. ARMA tam ad tegendum corpus quàm ad lædendum comparata.

ΑΚΟΝΤΙΟΝ, Hoc genus haſtæ minimum breviſſimumque fuit. *Heſychius*; Ακόντιον, δοράτιον, μικρὰ λόγχη.

Ασπὶς, *Clypeus*, viminibus aliquando contextus: unde dicitur ab *Heſychio* ἰτέα: item ex corio ſæpè, nonnunquam etiam ex ligno confiebat. Vide *Archæol. Græc.* l. 3. c. 4.

Γέρρον, aut γέρρα, *Scutum* erat quadratum rhombum referens. Vox eſt origine Perſicâ.

Δόρυ, *Lancea*, cujus haſtile ligneum erat, ac temporibus Heroicis vulgò fraxineum. Cuſpis, Græcis αἰχμὴ, ex metallo aliquo fiebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θώραξ, duabus conſtat partibus, quarum una tergum, altera pectus tegebat. *Archæol. Græc.* ibid.

Θυρεὸς, oblongus erat, & introrſum ferè vergebat: videtur idem eſſe ac ἀσπὶς κοίλη ἑτερομήκης, cujus meminit *J. Poll.* l. 1. *ſegm.* 134. Vide *Leon.* c. 5. par. 3. & c. 6. par. 25.

Κοπὶς, Referebat *Enſem Falcatum* Romanorum.

Μάχαιρα, *Gladium* nonnunquam, ſæpiùs *cultri* majoris genus, quo cæſim, non punctim, feriebant, ſignificat. *Heſychius*, Μάχαιρα, ξιφος· καὶ παραζώνη, καὶ οἷς ἀποκείρεται τὰ πρόβατα καὶ ζῶα ἑρπετὰ πολύποδα. Lege *Hom.* Il. γ'. v. 271. & ſeq. ubi pro *cultro majore* ſumitur, & apertiùs à ξίφῳ diſtinguitur.

Ξίφος, *enſis*, qui antiquitùs ab humero pendebat. Unde *Homerus*, Il. β'. v. 45.

Αμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον. *Archæol. Græc.* ibid.

Παλτὸν, *Suidas*, Παλτὰ, τὰ δόρατα, *Heſychius*——ἀκόντια, λόγχαι.

Σάγαρις *ab Heſychio* exponitur πέλεκιον μονότομον Amazonum, teſte Xenoph. ἀνάβ. l. 4. p. 194. geſtamen erat.

Σφενδόνη, *funda*, ab incolis (ut quidam volunt) inſularum Balearium inventa. Vulgares levitérque armati milites hoc armorum genere uti ſolebant. Vide notata lib. 7. p. 399.

II. Varia Militum nomina.

Ακροβολισταὶ, qui ad manus haud veniebant, verùm miſſilibus hoſtes

eminùs petebant. *Æli.* c. 2. *Arri.* p. 15.

Ἱππτοξόται, *Q. Curtio* l. 5. c. 4. ſunt *ſagittarii equites.* Ipſum vocabulum Græcum adhibet *Cæſar*, de B. G. l. 3. c. 4. Eo utitur & Hirtius, de B. Afr. c. 19. Et ipſum quidem nomen ſatìs indicat, quales ii ſuêre milites : viz. *equites qui arcubus utebantur.* Eli. c. 2. Arri. p. 15.

Ξυſοφόροι (qui & δοραϛοφόροι, & κοντοφόροι nuncapantur) erant, qui ex equis haſtis ſolis contíſve cum hoſtibus cominùs pugnabant. *Arri.* p. 15. *Suid. Æli.* cap. 2. *Lexic. milit.*

Ὁπλῖται, *gravis armaturæ* milites ; thoracibus, clypeis ſive ſcutis prælongis, item gladiis & haſtis inſtructi. *Suidas, Arri.* p. 10. *Æli.* c. 2.

Πελταϛαὶ, medium ferè locum inter τὰς ψιλὰς & τοὺς ὁπλίτας tenebant : quippe quorum armatura, *Æliano* c. 2. & *Arriano* p. 12. auctoribus, βαρυτέρα μὲν ἐϛὶ τῶν ψιλῶν, κουφοτέρα δὲ τῶν ὁπλιτῶν. A minoribus autem clypeis, qui πέλται vocantur, nomen mutuati ſunt. Πέλτη, autem, juxta *Suidam* & Auctorem Indicis vocum militarium, μικρά τις ἐϛὶν ἀσπιδίσκη, ἡ κουφή.

Ψιλοὶ, *levis armaturæ* milites, qui thorace, clypeo, ocreis, galeáque deſtituti pugnabant, ſagittis, ſpiculis, lapidibus fundíſque, hoſtem eminùs laceſſentes, ad rem verò cominùs gerendam minimè apti. *Arr.* pag. 11. *Æli.* c. 2.

III. Variæ diviſiones ac diſpoſitiones Exercitûs, necnon etiam nomina Præfectorum & munia.

Στρατιὰ dicebatur totus exercitus, pedites equitéſque complectens.

Μέτωπον, ſive πρῶτος ζυγὸς, *frons.*

Πρωτοϛάτης, ſive ἡγεμὼν vocatur, qui primam in fronte cæteríſque deinceps in locis, ſtationem obtinuit. *Æli.* c. 6. *Arri.* p. 21.

Ἐπιϛάτης, qui poſt illum ſtatim locum nactus eſt : adeò ut quilibet ordinis verſus, τοῦ λόχου ϛίχος, ex *protoſtatis* & *epiſtatis* alternè collocatis compoſitus ſit, *Arri.* p. 21, *Æli.* c. 5.

Παραϛάτης, qui in jugo aliî adjungitur ; ut cùm primus *Lochagus Lochago* ſecundo à latere adſtat ; *Epiſtates* primus, *Epiſtatæ* ſecundo, atque ſic deinceps. *Arri.* p. 23. *Æli.* c. 6. Ab *Orbicio* dicuntur παραϛάται, qui rectâ lineâ ab unâ alâ ad alteram extenduntur.

Οὐρὰ, ſive ἔσχατος ζυγὸς, poſtrema acies.

Οὐραγὸς ſive ὀπισθοφύλαξ, ejus dux ; cujus erat agmen cogere, & curare nè ullus militum ex ordinibus cederet, aut ad hoſtes tranſfugeret.

Πεμπὰς agmen quinque militum erat.

Πεμπάδαρχος, ejus dux.

Δεκὰς agmen decem militum.

Δεκάδαρχος, ejus dux : & ſic de cæteris inferioris ordinis ducibus, qui ab agmine ſive numero militum, quibus quiſque præerat, nomina vulgò ſortiebantur.

Λόχος, octo, aliquando decem, interdum duodecim, nonnunquam etiam ſexdecim militibus conſtabat. Ità ferè *Æli.* c. 4. & *Arri.* p. 18. quorum uterque in ultimo acquieſcit numero. At juxta Xenophontem ipſum, lib. 6. p. 353. λόχος ἦν ἕκαϛος εἰκοσιτέσσαρες. Interdum dicitur ϛίχος.

Λοχαγὸς, ejus dux.

Τάξις, apud hunc Noſtrum viros centum complectebatur ; quippe λόχοις quatuor conſtabat ; λόχῳ ve-

τὸ unicuique Noſter viginti quatuor milites, duce inter eos non numerato, tribuit : proinde, ſi ſuum cuique λόχῳ ducem adjunxeris, quatuor λόχοι centum virorum numerum, ſive τάξιν, efficient.

Ταξίαρχος, ejus præfectus.

Κήρυξ, qui imperatoris mandata voce altâ proferebat.

Σύνλαγμα, duas τάξεις, ſive CC milites, complectebatur. *Ælianus* quidem, c. 9. huic agmini ducentos quinquaginta ſex milites tribuit ; quippe qui τάξιν agmen virorum CXXVIII eſſe ſtatuit.

Χιλιαρχία, mille virorum agmen : ſecundùm *Ælianum*, c. 9. MXXIV.

Χιλίαρχος, ejus præfectus.

Μυριαρχία decem χιλιαρχίαις conſtat.

Μυρίαρχος, ejus præfectus.

Φάλαγξ, ſumitur aliquando pro agmine viginti octo militum, aliàs verò octo millium ; ſed perfecta φάλαγξ ſexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adæquabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quod non rarò uſurpatur pro toto peditatu, & generatim pro quovis militum agmine. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Μῆκος φάλαγγος, denotat longitudinem, aut primum phalangis ordinem, qui ab unius alæ extremitate ad extremam alteram porrigitur. *Ælian.* c. 7. *Arri.* p. 23.

Βάθος φάλαγγος, ejus eſt latitudo, quæ à fronte ad extremam aciem porrigitur. *Æli.* ibid. *Arri.* p. 24.

Ζυγοὶ φάλαγγος, dicebantur ordines in longitudinem diſpoſiti.

Στίχοι, Verſus, quorum deſumpta eſt à latitudine menſura.

Ζυγεῖν dicuntur, qui recto ordine in longitudinem diſpoſiti & inter ſe conjuncti conſiſtunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Στοιχεῖν——qui rectâ ſerie in latitudinem diſpoſiti, & æqualia a *Lochago* ad *Uragum* inter ſe ſervantes ſpatia conſiſtunt. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Επικαμπὴς φάλαγξ, Lunam dimidiam referebat, aliis retrorſum verſis, dum media acies in hoſtem tendebat, aut vice versâ. *Æli.* c. 46. *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

Ὑπερφαλάγισις, intelligitur, cùm utroque phalangis cornu hoſtes circundamus. *Æli.* c. 49. *Arri.* p. 70.

Πύκνωσις, cùm acies rarior in ſpatium anguſtius contrahitur, ſecundùm longitudinem & latitudinem.

Πλαίσιον, dicitur phalanx, cùm ab omnibus lateribus acies inſtruitur figurâ oblongâ : cujúſque longitudo latitudinem ſuperat. *Arri.* p. 69. *Æli.* c. 48.

Πλίνθιον, agmen, cujus figura quadrata eſt & æquilatera. *Æli.* c. 41. *Arri.* p. 69. *Plinthii* etiam oblongi meminit *Polyænus* l. 3. c. 10. § 7.

Επαγωγὴ intelligitur de continuâ ſerie armatorum, qui in eandem figuram alii poſt alios ſunt diſpoſiti ; atque ità faciunt iter, ut frons agminis ſubſequentis ad *uragos* præcedentis pertineat. *Æli.* c. 35. *Arri.* p. 65, & 66.

Παραγωγὴ eſt, cùm tota phalanx incedit, ejúſque duces non ſecundum verſus ſed juga, vel à dextris incedunt (quæ dextra *paragoge* dicitur) vel à ſiniſtris, & quæ dicitur ſiniſtra. *Arri.* p. 66. *Æli.* c. 36.

Εν μετώπῳ ἄγειν &c. exercitum rectâ fronte & benè compoſitâ ducere.

Εἰς δύο λόχους ἄγειν, agmen in verſus duo diſpoſitum ducere.

Κλίσις ἐπὶ δόρυ, inclinatio, ſive motus in latus dextrum. *Arri.* p. 54. *Æli.* c. 24. dextris quippe haſtas regere ſolebant.

Κλίσις ἐπ' ἀσπίδα, eſt ad ſiniſtram converſio : quòd clypeum

eâ manu tenebant. *Arri.* p. 54. *Æli.* c. 24.

Μεταβολὴ, eſt duplex converſio manum verſùs eandem, quâ tergum miles eò convertit, quo priùs adſpectum direxerat. *Æli.* c. 24. *Arri.* p. 55.

Εἰς ὀρθὸν ἀποδοῦναι, ſeu ἐπ' ὀρθὸν ἀποκαταστῆσαι, eò reverti, unde priùs ſeſe moverat. *Æli.* c. 25. *Arri.* p. 57.

Ἐξελιγμὸς, erat exercitûs evolutio, in quâ ſinguli milites, alii poſt alios ordine incedentes à fronte ad tergum & vicè versâ, necnon ab uno latere ad alterum migrabant. De evolutionum differentiâ, & modis quibus fiunt, vide *Æli.* c. 26, 27. & *Archæol. Græc.* l. 3. c. 6.

INDEX SECUNDUS,

IN QUO

RES MEMORABILES

EXHIBENTUR.

A.

ABradatas Suſorum rex, p. 356. ejus magnanimitas, 357. ſorte ei obvenit, ut Ægyptiis opponeretur, *ibid.* ab uxore ſplendidè armatur. 357, 358. ipſius ſolicitudo pro exercitu Cyri, 369. pugnat, 374, interimitur, 375. lugetur, 390. ei honorificè parentatur, 394.

Actiones principum latere non poſſunt, 507. puræ & juſtæ potentes efficiunt, 508.

Aduſius artificiosè Carum controverſiam componit, 396, Cariæ ſatrapa, 493.

Ægyptii ſtrenui, 378, 380. Perſas cogunt pedem referre, 376. à Cyro tandem ipſi coguntur pedem referre, 377. Cyro ſe dedunt, modò nè adversùs Crœſum militent, 379.

Æqualitas apud Perſas, 24

Aglaïtadas, moroſus, 97

Amittere acerbius quàm non acquirere, 425

Amor num ſit quiddam voluntarium? 246. de eo diſſeritur, 328

Anima immortalis, 506

Animalia caſtrata non ſunt inutilia, 418

Apum erga regem ſuum ſtudium, 251

Aquila aurea Perſis regale ſignum, 365. dextra, bonum omen, 77, 123

Araſpas ab amore credit ſe ſuperari non poſſe, 247. à quo tamen ſuperatur, 325. à Cyro clementer tractatur, 326. ut transfuga Aſſyrium adit, 329. ad Cyrum revertitur, 351. hoſtium conſilia detegit, 352.

Armeniorum propenſum in Cyrum ſtudium, 160

Armenius ad Cyrum deſcendit, 132. ipſius cum Cyro colloquium, 133. hæret, 135. quot copias habeat, quot pecunias, 143. à Cyro libens multatur, 144. rebellandi occaſionem captat, 120. à Cyro ad officium reducitur, 143. ad eum nuntius à Cyro mittitur, 128. Cyro gratias agit, 153.

Artabatas Cappadociæ ſatrapa, 493.

Artabazi de bello ſententia, 317. ejuſdem querela, 414.
Artacamas Phrygiæ maj. ſatrapa, 493
Artagerſes integris ordinibus perturbatos urget, 373
Artes bonorum fontes, 384
Aſcia, lima, lora, in bello neceſſaria, 343
Aſiatici impii & injuſti, 512. ebrii, 513. bonis invident, 514. judicant ſecundùm eos qui plura largiuntur, 515. venenis ſe mutuò petunt, *ibid.* ipſorum mollicies, 515, *& ſeq.* hyeme manus tegunt, 516. quos militiæ addicant, 517. qualis apud ipſos curruum falcatorum uſus, 518. non ſine Græcis militant, *ibid.* in bellum euntes pretioſa ſua ſecum ferunt, & quare, 209.
Aſſyriorum ejulationes in fugâ ſuorum, 182
Aſſyrii audacter è caſtris prodeunt, 174
Aſſyrii exercitus quantus, 79. ejus filius uxorem ducturus venatur in confinio Medorum, 34. ex agro Medico prædas agit. 35. ab Aſtyage & Cyro impeditur, 38
Aſſyrii foſsâ ſe cingunt, 168. mœrore preſſi, 186. fugiunt, 187.
Aſſyrii regis ad ſuos exhortatio, 174
Aſſyrio Cyrus duellum offert, 267
Aſſyrius de Medis debilitandis cogitat. 45
Aſſyrius in Lydiam proficiſcitur, 322
Aſtyagis mors, 44

B

Babylon à Cyro capitur, 408
Babyloniorum fines invadit Cyrus, 266
Babylone degebat Cyrus hyeme, 498
Belli adversùs Aſſyrios initium, 46
Bellum non temerè movendum, 75
Bona & mala ediſcenda, 68

C

Caduſii Aſſyrio infenſi, 261. alacriter cum Cyro militant, 272.
Caduſius temerè excurrens occiditur, 287, &c.
Cambyſes filium inſtruit, 51, &c. Cyrum & Perſas perpetuò inter ſe devincit, *ibid. & ſeq.*
Cameli duntaxat equos terrent & fugant, 373, 380.
Candys, Perſica veſtis, 463
Cares diſcordes Cyrum implorant, 394. ab Aduſio pacificantur, 396
Caſtra quomodo locanda, 169
Chaldæi bellicoſi, 150. rapto vivunt, 157. prædatores multantur, 382
Chryſantes ambit eques fieri, 213 timiditatem exercitûs elevat, 340. quid de obſidendâ Babylone ſenſerit, 402. ſuadet ut Cyrus ſibi domum paret, 416. ejus laus, 476. Lyciæ & Ioniæ ſatrapa, 493.
Colloquia Cyri cum ſuis, 91 & *ſeq.*
Conditionis potioris captatio, in bello magni eſt momenti, 333
Contentio inter milites non ſine fructu, 86
Convictus integrarum centuriarum magni usûs, 89
Crœſus anxius, noctu fugit, 186, 202. Cyrum adgreditur, 372. Sardes fugit, 381. ad Cyrum adducitur, 383. Apollinem tentat, 385. conſulit, *ibid* reſponſum ab illo habet, 386. ipſius uxor vere beata, 388. Cyro tradit libellos opum ſuarum, 398.
Cunctatio in bellis perniciosa, 163
Currus falcati à Cyro, Abradatâ, Cyaxare confecti, 335. in bello valdè utiles, 380.
Currus quatuor temonum, & equorum octo, 332.
Cyaxares Aſtyagi patri ſuccedit, 44. auxilia petit à Perſis & à Cyro,

46. offenditur, quod Cyrus noluerit magnificè veſtiri, 117. negat perſequendos hoſtes, 189. ebrius, 221. in Cyrum & Medos irâ fremit, *ibid.* Medos revocat, ſed incaſsùm, 222, & *ſeq.* ad Cyrum pergit, 300. ipſius invidia, *ibid.* oſculum Cyri reſpuit, *ibid.* ac de eo conqueritur, 301. invidiam animi ſui prodit, 307. variis exemplis Cyrum in culpa eſſe vult oſtendere, *ibid.* & *ſeq.* de bello cum Cyro conſultat, 316. machinam ſe fabricaturum pollicetur, 320. cum tertiâ Medorum parte domi remanet, 189.

Cyrus imperandi peritus, 2. cæteris regibus præſtantior, 3. quas nationes ſubegerit, *ibid.* externis metum, ſuis ſibi gratificandi ſtudium injicere valuit, 4. ipſius parentes, 5. perpulcher erat & perhumanus, *ibid.* diſciplinæ & honoris ſtudioſiſſimus, *ibid.* ipſius educatio, *ibid.* & *ſeq.* æqualibus univerſis præſtabat, 14. ipſius de pluchritudine avi & patris judicium, 15. de cœna Medicâ, 16. liberalitas erga de ſe benè meritos, 18. offenſa in Sacam 19. & *ſeq.* quid de vinoſis ſenſerit, 20. apud avum Aſtyagem manet, 23. & cur, *ibid.* judex dictus, non benè judicat, 24. ipſius humanitas & liberalis ambitio, 25. in avum pietas, 26. loquacitas, *ibid.* in adoleſcentiâ mores ac ſtudia, 27. venandi cupiditas. 28. Sacam non ampliùs odit, *ibid.* ipſius temeritas in venatione, 29. in bello, 38. ferit cervam, 29 aprum, 30. utramque feram Aſtyagi offert, *ibid.* ipſius verecundia, 32. ingeniosè quod cuperet exponit, *ibid.* & *ſeq.* armatur, 36. Aſſyrios invadit, 38. à patre revocatur, 40. ab omnibus diligitur, 41. eum oſculatur cognatus quidam, 43. cujus operâ utitur, 191, in patriam redit, 44. auxiliaribus Perſarum copiis ad Cyaxarem ducendis præficitur, 46. ejus pietas, 50. inſtruitur à patre, 51 & *ſeq.* ad Cyaxarem cum exercitu venit, 77. curat fabricari arma Perſis, ut cominus poſſint pugnare, 81. ſuos milites exercet, 85. illos docet ac inſtruit, 86. ſuos, niſi ſudâſſent, prandere non ſinebat, 90. quos ad cœnam invitabat, & quare, 91. quibus colloquiis utebatur, 92. ipſius ſolertiâ in militum animis excitandis, 115. ad Cyaxarem venit, Indorum legatis adpulſis, 116. ſe purgat Cyaxari, quod noluerat magnificè veſtiri, 117. Armenium invadit, 123. & *ſeq.* nuntium ad eum mittit, 128. eum cum uxore, liberis, ac opibus capit, 131. caduceatorem ad Armenium mittit, *ibid.* illum cogit ut in ſe ſententiam dicat, 134. & *ſeq.* benignè cum Armenio agit, 142. & *ſeq.* Chaldæorum montes vult occupare, 149. Chaldæos deturbat de jugis montium, 151. in quibus caſtellum exſtruit, *ibid.* Chaldæos benignitate ſuâ ſibi amicos reddit, 152. pacem inter Chaldæos & Armenios facit, 154. & *ſeq.* ad Indum mittit, qui pecunias petat, 158. laudis & gloriæ cupidus, 159. ut ab Armeniis exceptus, *ibid.* copias ac pecunias Cyaxari mittit, 161. ipſius liberalitas, *ibid.* exercitum in hoſticum educendum cenſet, 162. pulcherrimè inſtruit, *ibid.* Cyaxari auctor eſt, ut in hoſtem eatur, 164. Diis ſacrificat, 166, 170. & *ſeq.* ipſius ſolertia in caſtris locandis, 169. prælio ſeparat, *ibid.* Cyaxare prudentior, 170, 175. transfugas Aſſyrios audit, 176. in Aſſyrios tendit, 178. teſſeram militarem dat, pæana canit, 179, 180. ipſius exercitus alacriter in

Aſſyrios tendit, *ibid.* militum ipſius ardor in conflictu, 181. victoria, *ibid.* ſuos à caſtrorum oppugnatione revocat, 183. hoſtes ad pugnam provocat, 184. erga deos hominéſque gratus, *ibid.* hoſtes vult perſequi, 188. callidè Cyaxarem fallit, 191. cum Hyrcaniis paciſcitur, 195. impensè à Medis diligitur, 196, 251. prodigio confirmatur, 198. Hyrcanios excipit, 199. iterum victoriâ potitur, 202. arma ab hoſtibus dedita cremari jubet, 204. ut commeatus abundet proſpicit, 205. ad temperantiam ſuos hortatur, 207. diviſionem pecuniarum permittit Medis, Hyrcaniis ac Tigrani, *ibid.* Perſicum equitatum parat, 210. *& ſeq.* captivos liberat, 218. quibus conditionibus, *ibid.* quo pacto fures intercipiebat & transfugas, 221. alium exercitum è Perſiâ arceſſit, 224. nuntium Cyaxaris prudenter adloquitur, 225. curat per ſuos nè Medi ipſum deſerant, 227. ad Cyaxarem ſcribit, 228. de prædâ dividendâ agit, 230 equos Aſſyriorum Perſis curat dari, 233. Diis, Cyaxari & Medis partem prædæ curat dari, 233, 240. ingenuos in libertatem vindicat, eóſque in militum numero habet, 235. Gobryæ pollicetur, ſe ipſius filii necem ulturum, 239, 256. mulierem muſicæ peritam, ipſi quæ fuerat ſelecta, Medo cuidam petenti donat, 241. Araſpæ tradit adſervandam Panthéam, & tabernaculum, 242. ipſius votum in gratiam de ſe benè meritorum, 252. ad Gobryam tendit, 253. in cujus caſtellum ingreditur, 254. pecunias ſibi à Gobryâ oblatas ejus filiæ donat, 256. Gobryam convivam habet, 258. quàm providens, 260, 261. Babyloniorum fines invadit, 266. in Gobryam liberalitas, 267. Gobryam ad regem Aſſyrium mittit, ut eundem ad duellum provocet, *ibid.* Gadatam amicum ſibi facit, 270. exercitum ſuum expeditiſſimum reddit, 275. duces & præfectos exercitûs ſui nominatim compellatos inſtruit, 274 *& ſeq.* ipſius induſtria ſingularis in nocturno itinere, 281. Gadatæ ſuppetias fert, 284. in ſuos merita transfert, quæ ſibi erant debita, 286. erga Caduſios miſeratio, 287. eos conſolatur, 288. eorum cædem ulciſcitur, 289. agricolis parcendum cenſet, 290. equitatum Perſicum auget, 292. Babylonem rursùs adit, 296. prope ad mœnia copias non ducit, & cur, *ibid. & ſeq.* Aſſyriorum caſtella capit, 298. Cyaxarem arceſſit, 299. ei ſe purgat, 301. ipſius querelas abrumpit, 309. cum eo redit in gratiam, 310. delicatam cœnam reſpuit, 311. expeditionem vult continuari, 312. ab omnibus ſuis rogatur ut maneat, 314. jocatur, *ibid.* cum Cyaxare de bello conſultat, 316. ſententiam dicit, 317, *& ſeq.* caſtra metatur in loco ſaluberrimo, 321. Aſſyrii conſilium ſolus intelligit, 322. currus novos excogitat, uſu veterum ſublato, *ibid. & ſeq.* camelos congregat, 324. curat ut Araſpas, veluti transfuga, Aſſyrium accedat, 328. Abradatam benignè éxcipit, 331. octojuges currus facit, 332. ab Indo pecunias accipit, curátque ut nonnulli eorum, qui illas adtulerant, Aſſyrium, adeant ſpeculandi causâ, 333. contentionem inter amicos excitat, quò ſtrenuiores fierent, 334. ſuis terrorem eximit, 337 *& ſeq.* ſuis auctor eſt ut abſtemii ſint, 342. adversùs hoſtes pergit, 346. ad pugnam ſe comparat, 348. captivos Aſſyrios interrogat, *ibid.* Araſpam redeuntem excipit, 351. ex-

ercitum ſuum inſtruit, 353, & *ſeq.* ſuos ad virtutem hortatur, 368. præliatur adversùs maximas hoſtium copias, 372. dum Ægyptios urget, equo decidit, 377. non ſinit Ægyptios ampliùs à ſuis cædi, 378. illis ignoſcit, 378. & *ſeq.* Lariſſam & Cyllenem illis habitandas dat, 379. Sardes carpit, 381. Chaldæos prædæ cupidos multat, 382, Crœſum ad ſe adduci jubet, 383. Sardes non vult diripi, 384. à diis ortus, & à puero ad virtutem exercitatus, 387. Crœſo habere permittit uxorem & univerſam familiam, ſed ei pugnas & bella adimit, 388. theſauros à Crœſo accipit, 389. Abradatæ mortem reſcit, *ibid.* eámque deplorat, 390. monumentum ipſi & Panthææ & eunuchis erigit, 393. à Crœſo libellos opum accipit, 398. eos, qui in poteſtatem ſuam venerant, funditores facit, 399. multas regiones ſubigit, *ibid.* Babylonem rursùs adit, *ibid.* ſuis cavet à Babyloniorum incurſione, 400. ipſius de obſidendâ Babylone conſultatio, 402. foſſam circa Babylonem agit, ac turres erigit, 403. Babylonem capit, & quo artificio, 404. & *ſeq.* curat ut Babylonii agros colant, 410. majeſtatem regiam ut ſit conſequutus, 411. aditum ſe convenire volentibus præbet, *ibid.* ſacrificat Veſtæ, Jovi, aliis, 417. eunuchos cenſet corpori ſuo cuſtodiendo aptiſſimos, & quare, 418. Perſas ſibi ſatellites legit, 420. hortatur ſuos ad laborem, temperantiam & fortitudinem, 422. ſtabile imperium conſtituit, 431. equorum & canum curam quibus commiſerit, *ibid.* quid quiſque ex ſuis poſſet, noverat, 432. curat ut ſui frequenter ſibi ad portas adſint, 434. ſuorum pietatem ſibi utilem credit, 436. ſuos blanditiis demulcet, 440. veſtitum Medicum ſibi & ſuis aptat, 441. ſervos ut habuit, 442. quo pacto ſe geſſerit erga eos, quos ſibi ſubjecerat, 443 & *ſeq.* ipſius benignitas, 444. plurima ſuis largiebatur, 445. pater adpellatus, 448. opes ſuas Crœſo demonſtrat ab amicis promptè collectas, 451. diis inſervit & amicos ditat, 453, & *ſeq.* medicos colligit & medicamenta præparat, 454. cupiebat potiùs à ſuis amari, quam ut ſui ſe invicem amarent, 456. quo pacto è regiâ provectus eſt, *ibid.* ſuis veſtes & ſaga donat, 456, & *ſeq.* ſacrificat, 464. quando eum ſui primùm venerati ſunt, 461. factâ re ſacrâ ad epulum victoriæ amicos invitat, 472. quomodo convivas collocat, 473. à Gobryâ laudatur, 475. cur Chryſantem Hyſtaſpæ prætulerit, 476. jocatur in re connubiali, 478. & *ſeq.* ſuis varia dona impertit, 480. ordinis valdè ſtudioſus, 485. præcipuè in caſtris, *ibid.* Cyaxarem adit, 487. qui ei filiam ſuam offert, *ibid.* Perſiam adit, ubi à Cambyſe perpetuò Perſis devincitur, 488, & *ſeq.* Cyaxaris filiam uxorem ducit, 491. ſatrapas mittit ad nationes ſubactas, 493. quid eis injunxerit, 494. & *ſeq.* equos veredarios diſponit, 496. quàm numeroſum exercitum habuerit, 497. quas provincias ſubegerit, *ibid.* quibus locis hyeme, vere, æſtate degerit, 498. omnibus carus, *ibid.* ipſius in Perſiam poſtremus adventus, 499. divinitùs de morte monetur, 500. diis ſacrificat, *ibid.* regnum inter duos filios partitur, 503. illóſque ſanctè monet, 504, & *ſeq.* corpus ſuum vult terræ reddi, 508. prohibet nè quis corpus ſuum poſt mortem videt, *ibid.* moritur, *ibid.* Ipſius regnum quantum, 510.

post mortem ipsius filii dissident, urbes & nationes deficiunt, *ibid.*

Cyri cum patre Cambyse dissertatio de munere imperatorio rectè obeundo, 51. *& seq.* cum Cyaxare colloquium de militum armis, 81. Oratio ad exercitum suum in Mediam profectum, 104. *& seq.* ad milites suos jam dimicaturos cum Assyriis, 171. ad eosdem post pugnam, 184. ad exercitum congressurum cum copiis confœderatis Crœsi aliorúmque principum, 199. ad cohortium præfectos, fugatis jam copiis confœderatis, 206. ad eosdem de parando equitatu Persico, 210. ad captivos quosdam, 218. ad milites post reditum Indorum in Lydiam missorum, 337, *& seq.* ad duces ante pugnam cum Crœso, 367. *& seq.* ad Persarum sociorúmque principes, post captam Babylonem, 412. ad ὁμοίμους Persicos, 521, *& seq.* ejus epistola ad Cyaxarem, 227. ejus jam moribundi oratio, 501. ejus instituta de imperio suo rectè administrando, 447, *& seq.* de itinere regio expediendo, 483. de castris metandis, 485. cum Crœso ejus colloquium de beneficentiâ & liberalitate, 450. ejus precatio, de morte instante admoniti, 500. ejus imperium quosnam habuit limites, 498, 499.

D

Daïpharnes cunctanter Cyrum adit, 463

Desidia facit ut corpora & mentes malè se habeant, 422

Dii in omnibus consulendi, 65, 75. omnia nôrunt, *ibid.*

Diligamur ut à nostris, quid faciendum, 65

Divitum molestiæ, 469 *& seq.*

Docentur aliter adulti atque pueri, 70

Dolabra, falx, sarculum, ligo, in bello necessaria, 344

E

Ecbatanis æstate degebat Cyrus, 498

Equestres copiæ noctu tumultuosæ, 168

Equi camelos fugiunt, 373. veredarii, 496. qui iter volatu gruum celeriùs conficiunt, *ibid.* equos Assyriorum Persis dari cupit Cyrus, 332. equus multùm valet oculis & auribus, 215.

Eunuchi corporibus regum custodiendis aptissimi, 418

Exercitui via facillima, celerrima, 128. exercitus Cyri sollicitus ob immensam Assyriorum multitudinem, 337. exercitus nunquam debet esse otiosus, 61 *& seq.*

F

Fabri, tignarii, ærarii, & sutores, usui in bello, 345

Falx &c. in bello necessaria, 344

Fames & frigus adversarii potentissimi, 317

Forum castrense non violandum, 231. liberale apud Persas, 6. ipsius divisio, *ibid.*

Fratrum concordiæ fructus, 504, *& seq.*

Fuga in bello quàm damnosa & ignominiosa, 174, *& seq.*

G

Gadatas ad Cyrum deficit, 271. de agro suo solicitus, 273. proditur à quodam ex suis, 282. in insidias delabitur, 283, vulneratur, 284. Cyro gratias agit, 441. fortunam suam deplorat, 292. *& seq.* munitis castellis Cyrum comitatur, 295. machinam se fabricaturum pollicetur, 320. domui Cyri præest, 472.

Gobryas ad Cyrum venit, 236. queritur de crèdulitate Aſſyrii, *ibid. & ſeq.* ipſius filium Aſſyrius occidit, 238. Cyrum orat, ut filii necem ulciſcatur, 239. magnificè Cyrum & ſuos excipit, 255. cum Cyro cœnat, 258.
Græci tributum Cyro pendunt, 397. perfidè à Perſis habiti, 511. Græci milites in pretio, 518.
Greges paſtoribus ſuis obſequentiores, quàm homines magiſtratui, 2.

H

Hippocentauri, 215.
Homo animantium optimus & gratiſſimus, 471
Honorati ad portas, 431
Hoſtium copiæ quantæ ſint, exploranda, 78
Hyrcanii ſeſe Cyro offerunt, 219, *& ſeq.* cum ipſo fœdus ineunt, 195. ipſi præeunt, 197. ad ipſius caſtra tranſeunt, 199
Hyrcanius enititur, ut Medi apud Cyrum maneant, 252
Hyſtaſpas Cyri ſententiam adprobat, 208. exercitum in Phrygiam Helleſponto finitimam ducit, 397. Gobryæ filiam in matrimonium ducit, 480

I

Ignis in bello ubi excitandus, 167
Imperare res difficillima, 1. opus arduum, 54
Imperatoriâ de re præcepta, 58, *& ſeq.* 70, 73, *& ſeq.*
Imperator nomina ſuorum tenere debet, 279. ſibi ſubjectis pejor eſſe non debet, 425. nunquam debet armis deſtitui, 424. imperatoris boni munus. 260
Imperium parari poteſt audaciâ ſolâ, retineri verò non ſine temperantiâ, continentiâ, &c. 423
Indi Cyro ſubjecti, 4. eorum rex legatos mitti ad Cyaxarem, 118. Cyro pecunias mittit, 333. has qui adtulerant à Cyro in Lydiam mittuntur, *ibid.*
Ingrati apud Perſas multantur, 8
Judicandum ſecundùm leges, 24

L

Labores fortibus ſunt obſonii loco 424
Leges eos flere cogunt, quos ad juſtitiæ cultum erudiunt, 97
Leomithres ſuos Ægyptio dat obſides, 511
Liberorum inſtitutio, 426, *& ſeq.*
Lux clariſſima Cyro & exercitui cœlo data, 198
Lydi à Cyro devicti, 4

M

Magi quando conſtituti ad ſacrificia &c. 436
Mandane Aſtyagis Medorum regis filia, Cyri mater, 5
Matrimonium Cyrus ſine parentum conſenſu contrahere reſpuit, 488
Medi volunt cum Cyro manere, 252. Cyaxari dant munera, 310. eorum erga Cyrum ſtudia, 196
Megabyſus Arabiæ ſatrapa, 493
Mercatores in bello, & quid illis præſcribatur, 345
Metus ſupplicium graviſſimum, 140
Miles obediens laudandus, contumax puniendus 63, *& ſeq.*
Militaribus exhortationibus quid tribuendum, 176
Milites non ex civibus eligendi, ſed undique, 102, militum malorum remotio quàm utilis, 103
Modeſtia &c. eorum qui ad Cyri regiæ portam verſabantur, 438, 439.
Molæ manuales parandæ, 343
Morti ſomnus ſimillimus, 506, *& ſeq.*

O

Obſonia acida, acria & falſa ſunt in

bello potiora, 343. obſonii loco fortibus ſunt labores, 424
Ordo Cyri exercitûs in itinere, 346, & *ſeq.* ordo in ejuſdem agmine eximius, 483

P

Panthea Abradatæ Suſorum regis uxor, à Cyro capta, 242. ab Araſpâ adamatur, qui ei vim minatur, de quo per Eunuchum Cyrum certiorem facit, 248, 325, & *ſeq.* curat ut Abradatas maritus ad Cyrum deficiat, 329, & *ſeq.* maritum ornat, 358. quo occiſo, ſeſe jugulat, 393
Parendum magiſtratui, 428, & *ſeq.* ſponte, 430
Paſtoris & regis ſimilitudo, 450
Peccat, qui per ignorantiam, ei ignoſcendum, 145
Pecuniæ in bello neceſſariæ, 119
Perſæ apud matres non educantur, 9, eorum de pueris inſtituta, 6. de ephebis, 10. de adultis, 12. de ſenioribus, *ibid.* natio in 12 tribus diſtributa. 7. eorum temperantia, 8, 259, & *ſeq.* in venatione abſtinentia, 11. arma, 12. numerus, 13. rex ſæpè venatum exit, 10. regio montoſa, 16. Perſæ in Scholis Juſtitiæ inſtituti omnium honorum ſunt capaces; qui verò non ità inſtituti ſunt, ab honoribus arcentur, 6, & *ſeq.* oſculantur cognatos abeuntes, vel quos ex aliquo temporis intervallo conſpiciunt, 43. apud eos ætatum initia & fines, 9, 11, & *ſeq.* eis panis eſt pro cibo, naſturtium pro obſonio, aqua pro potu, 9. Perſæ equites præſtantiſſimi, 380. eis non licet frœnis aureis uti, niſi ſibi illa à rege data ſint. 456. Perſas ſibi ſatellites legit Cyrus, 419. Perſæ degeneres, Cyro mortuo, 510. *vide* Aſiatici.
Pharnucus Phrygiæ & Æolidis ſatrapa, 493
Pheraulæ indoles, 471. cum eo deliberat Cyrus de prodeundi ratione, 458. ejus ſtudium in parendo mandatis Cyri, 565. Sacam ditat, 470. divitias temnit, 471, & *ſeq.*
Phœnices à Cyro ſubacti, 4. Phryges itidem utrique, *ibid.*
Phrygiæ rex capitur, 397
Pompa Cyri è regiâ prodeuntis, 456 & *ſeq.*
Potu ac cibo commoveri belluinum, 259
Prædæ intentus, non miles, ſed ſarcinarius calo, 201
Præmia largiendi ratio qualis optima, 99
Princeps bonus, lex oculis prædita, 436
Proventûs cura non negligenda, 433
Prudens ſit, qui prudens dici vult, 64

R

Regio incolas habens, magni pretii poſſeſſio, 217
Regis boni & paſtoris boni opera ſimilia, 450. regum multi ſunt oculi, multæ aures, 449. regis filius, frater, oculus, qui, 496
Religio omnia præcedat, 75

S

Sacæ cum Cyro non convenit, 19, & *ſeq.* convenit, 28
Sacæ & Caduſii Aſſyrio infenſi, 261. alacriter cum Cyro militant, 272
Sacæ et Pheraulæ mutua dona, 466, & *ſeq.*
Sacrificia varia Cyri, 464
Sambaulas deformem amat militem, quòd ſtrenuus eſſet, 103, & *ſeq.*
Sardes à Cyro capiuntur, 381. qui non vult eas diripi, 384
Satrapæ à Cyro inſtituti, 491
Servi quomodo à Cyro habiti, 442
Silentium in bello neceſſarium, 277

Somnus morti ſimillimus, 506, & *ſeq.*
Speculatores Cyri, 347
Stratagemata varia, 70,72, & *ſeq.*
Subjectis ſibi omnibus qui ſimul ſuccenſet, minùs conſultè ſe gerit, 303
Sues in protegendâ ſobole animoſæ, 189
Suſis vere degebat Cyrus, 498

T

Tigranes maximus natu Armenii regis filius, 132. patre capto, ad Cyrum ultro accedit, *ibid.* patris cauſam agit, 135, & *ſeq.* ipſius præceptor à patre occiſus, 145. præclarum uxoris reſponſum, 147
Tanaoxares Cyri fil. Medorum, Armeniorum & Caduſiorum Satrapa conſtituitur à patre morituro, 503
Tonitru dextrum bonum omen, 365

U

Venatio quantum ad rem militarem addiſcendam, 10, 11, 439
Venenis plurimi apud Perſas extingui ſolent, 515
Verecundi quæ palam, moderati etiam quæ occultè fiant, turpia fugiunt, 438. verecundi pluris ſunt quàm inverecundi, 437
Vexillum Perſicum quale, 365
Via facillima, celerrima, 127
Vim vi repellere juſtum, 50
Virtus ad ardua ducit, 101. laudata creſcit, 50. virtute præſtare, optimum præſidium, 426. virtutis expers aliis virtutem indere nequit, 432. virtutis fructus quærendus, 47
Vita non fuga, ſed virtute ſervatur, 185
Urbes magnæ præſtantiſſimos habent artifices, 446

FINIS.

MVSEVM
BRITAN
NICVM